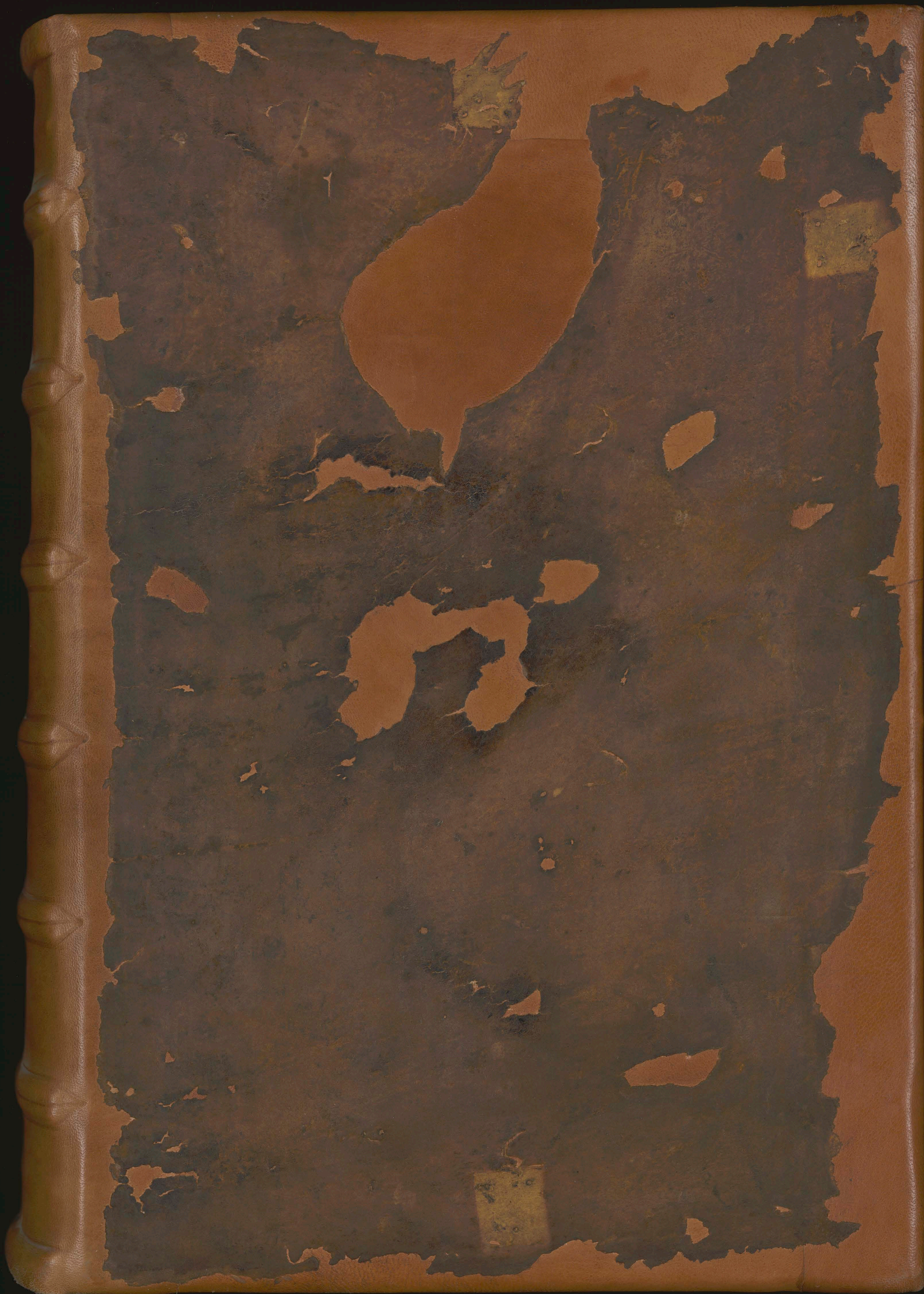
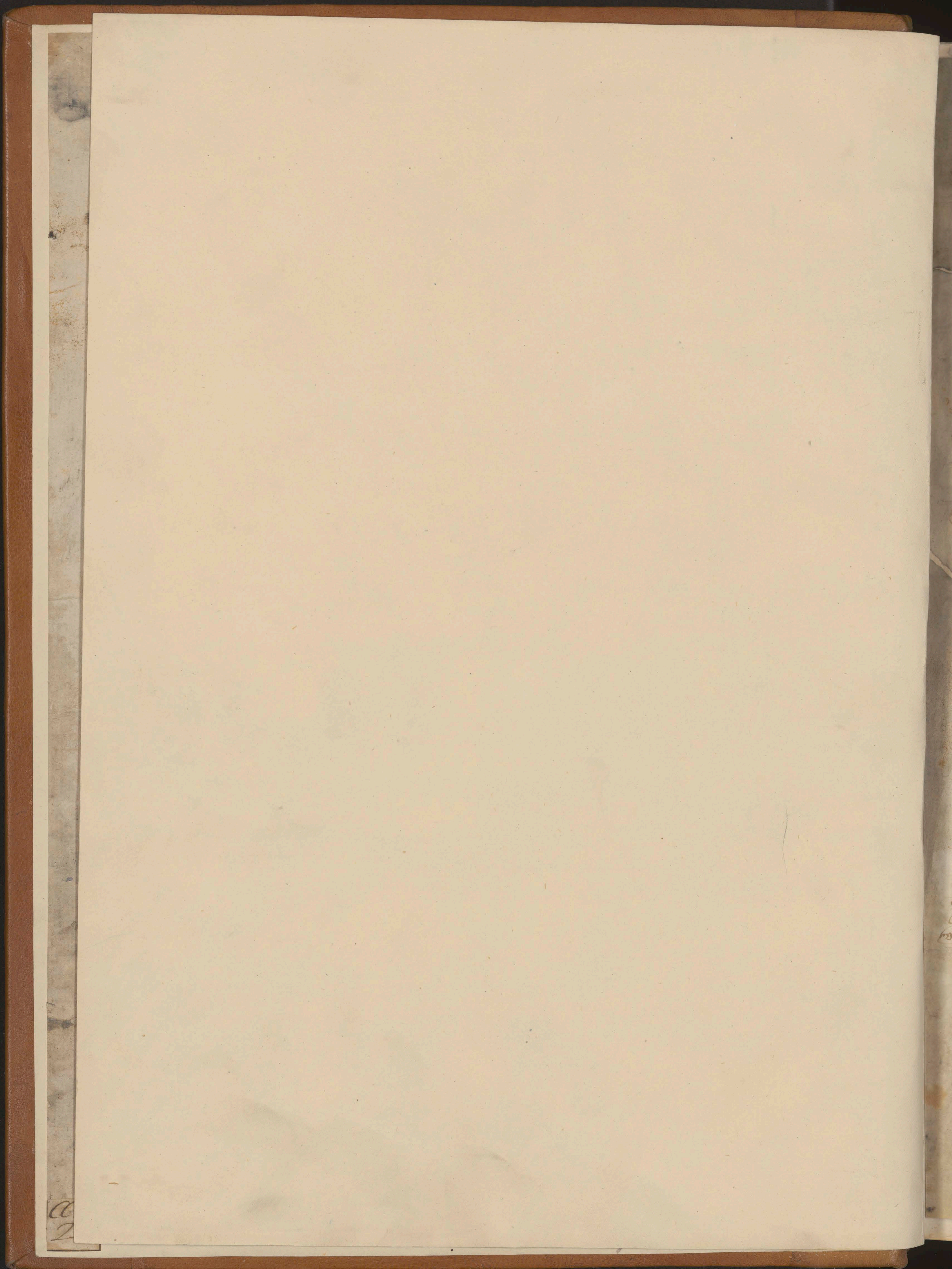

Bartholus super Infortiato

Rękopis niniejszy był już raz restaurowany za czasów J. S. Bandtkiego, kiedy uzupełniono mu (płótnie) większą część tylnej deski okładkowej (której już wówczas brakowało), a całą oprawę oklejono czarnym papierem. Ponieważ ta restauracja już po stu latach okazała się do niczego (zamyki grzbietowe pękły itd.), na nowo wyrestaurował oprawę introligator Jan Wyżga w r. 1933. Grzbiet i tylna okładka (tekturowa) są nowe. Nowe są również papierowe karty ochronne. Dawne, pergaminowe, wlepiono w ten sposób, ażeby ujawnić ich „zakładki". — A. B.

Capitulo singulorum Canonicorum et personarum ecclesie Wratislaviensis predicte omnibusque aliis et singulis quos interest vel intererit et quos infrascriptum [illegible]

[illegible] Nicolaus [illegible] Pragensis et aliarum [illegible] archiepiscopalis Pragensis et apostolice sedis [illegible]

[illegible] Sanctissimi in christo patris et domini nostri domini Bonifatii divina providentia pape noni eius vera bulla plumbea [illegible]

[illegible] Jacobum [illegible] Pragensis [illegible] Jacobum [illegible] de [illegible] Pragensis diocesis apud nos [illegible]

[illegible] Canonicorum et personarum ecclesie Wratislaviensis [illegible]

[illegible]

[illegible] Acta sunt hec in domo habitationis mei [illegible] Pontificatus Sanctissimi in christo patris et domini nostri domini Bonifatii divina providentia pape noni [illegible]

[illegible] et aliis [illegible] circa premissa testibus [illegible]

I

…dictam xiiij die xxiiij mensis Marcij

… eos pro plus in omnia sua demum

… Chero voras in nobis dominus

… ysimbart vitiis vivat

ob ca tes cu sitibus ut in glo vera dra
Videndo quia vniusalis ideo cogitur
quia sibi vniusalit restituitur ptica
lar no cogit quia sibi no debet vni
usalit restitui et eet iniquu q hrs
p enim eet obligatus hereditati q
l no nisi ut l apud iul q antistita
ad treb addit dy aliaz draz q singu
lare transit recta via in legatione
ut l actio desunt vniusale no nisi sta
restone ut l restituta ad treb forte in
hoc no est dra Nam in vniusali no
tulsit dnum rez quia res no sunt re
licte pri sed p quaz Item in ptiaclad
q in rebus relictis p quaz no tulsit
dnuz ut colligit in l fin filij mil
et ibi draz Item acteq no tn
sunt que cpetunt ipi heredi ide in
fidei qsso singulari no tn tulsit actio
pnm legatarij ad fin nisi ceda ut l
Imperator impn j ti ¶ Item addit dy
quia licet no valeat singulare tn hr
editas no est soluendo vniusale vz
sicut justo heredis ut l si res ab eo
ad trebel et illud est ver racio q
p illud no fit deterior cdicio creditoz
et eciam pono q si eet possibile
fieri aliquot legatu pticulare p q
condicio creditoz no fieret deterior
q valeret eciam hrditate existente
no soluendo q appz maxie hodie
si heres no facit ibi ventam ut tur
ad integra debita et legata Jte diat
dy differt in alia fin quosda ut not
glo j e l cu filio sed alit ibi diac ista
sunt vba dy et ibi diceimq Alia glo
ponit alia draz quia fideicq vniusa
le no tn simili fideicqsario decedete
condicione ut l i de hijs qui ante ap
ta scdus in singulari relicto ut no i
l ius cu de act et ob ¶ Sed illa glo
est fta ut l i q qui aut C de cadu tol
et cy eu reprobat in l i C coia de le
¶ Adde aliaz draz iuxta fin glo succe
dit apte mort vniusale abadiat
hrditate ut l quidz ita ad treb q
dic ut ibi et in l cu filio j e ¶ Item
pticulare pt restitui pari ineum
suaz secus in vniusali ut l similiter
q exacsse de pur doc Jte si sitibus
incertibus relinquitur fideicq vniusa
le no valet quia no sunt capaces
hereditatu ut in C cenut de pudis
de v sig in dem secus si relinquatur
pticulara fideicqa ut plene dixi in
libro nuo vtat, tricaz ¶ Nunc vero vi
deo q pticularia pticularibus sunt
excogitata quero in quibus videndo in
psonis relinquere cu quia qui pt re
linquere legatu et fideicq Jte i per
sonis eoz quibus relinquitur q ca
pt relinqui vnu et aliud pt in talib
quia que possunt relinqui vno mo
et alio ¶ Jte in mo relinquendi q
p que vba relinquitur legata et fi
deicqmissa ut l i et l ij C coia de le
bu ergo fratinizant hodie legatu
et fideicqissa ¶ Circa istud ultimu
queda exacimq et constat pro lega
tis et fideicqmissis petere tres vel quor

actiones s psonales ex testo in rem
et ypothecaria ut C coi de le l ij ¶ Modo
ppt quibus rebus cpetat actio psq
nalis Videndo queda sunt legata et
fideicqissa que alterius utilitate cptinet
et de iur com valent et pro istis cpe
tit actio ex testo siue intesto sive co
dicillis relinquatur ut C coia de le i
et ij et ibi no et l si de codicillis q daz
sunt legata que alterius utilitatis
no continet sed solum ad cseruand
honore et auctez testoris ptinet et ad
illa nulla actio cpetit sed officiu iudic
ut l quit de an le queda sunt le
gata que alterius utilitate cptinet
tn no valent de jur com ut qn cdicio
que no est impleta hetur p ipleta
et dic ut diaz j de condi et demo
l intesto in ultima q ¶ Tercio dixi
q copetat acto i rem eciam q dic sunt
est legatu vniusale aut singulare
aut gnale ¶ Si vniusale aut e vni
usale quia legatur ps hereditat de
functi et tunc equipa fideicq vni
usali et io no cpetit vendicacio nisi
fca restone ut dictu est et proba
j ti i l si quis fin q si et no j ad
trebl infra q si aut est al vniusale rt
quia legatur peculiu grex et similia
et cpetit vendicacio ut l hec sipeculiu
in pn de pecu le si gnale aut e le
gatu gnale omez bonoz et habet
vim fideicqmissi vniusal ut l quod
q si cpulsitur quieta l cogi impn
ad treb et diaz j ti i l si quis fin
q si cum le se et io no cpetit ven
dicacio nisi restone facta dnt est
gnale ptis bonoz et dic ut l no
amplius q si j e ¶ Tercio cum qu
est legatu singulare aut csistit in
quantitate dnt in gne aut in spe ca
pmo cau constat q no copetit vendi
cacio ¶ Scdo cau idez q no cpetit vedi
cacio nisi fca electe ut l apud aufidiu
de ope le ¶ Tercio cau aut e legatu
alternatiue aut simplr ¶ Pmo casu
no cpetit vendicacio nisi electione
fca ut dicta l apud aufidiu et j e l
huiusmoi q stichuz et j ti i l statu
liberu et q stichu ¶ Scdo cau qu lega
simplr aut legat expsse et cpetit
vendicacio ut l i C coia de le et l si
tibi homo q cu fimus j e q est veru
si legatur res testoris aut legat res
aliena et no cpetit ut l cu alienam
C e et l no dubiu j ti ij dnt legat
res heredis et dic ut l si heredis
fimus j e quz legatur ut res ven
datur et dic ut l uxore q agri
plagaz j ti ij ¶ Si vero legatur ta
tite et tunc no tulsit dnuj et sic
no competeret vendicacio ut l fin
filij q si q dic ut ibi ¶ Sed q si le
gatur expsse res sua quo testor haby
publiciana dic ut l si sponsus q i
de publi et ibi no ¶ Quarto dixi
q pro legat cpetit actio ypothica
ria pro quo dic quit est tale legatu
pro quo no cpetit vedicacio s actio
psonalis et tunc no est dubiu quod

competit ypothecaria ut l. i. infra C.
co. ti. de le. et de iur. antiquo ut l. re
dicioribus de separat. licet licet alit.
i mag. glo. in § si iis cui y. postest et
i pos. le. et ibi dicam. Si vero competit
actio in rem tunc con. alias res defuncti
competit ypothecaria in illa re legata
non quia res sua non potest sibi esse obli
gata ut l. neq. pignus et ita intelli
git glo. insti. e. § ita autem vel pos
sumus dicere quod competat ypothecaria
tum sic legatariis duo de iur. speciali
ergo re. ut l. cum bello § si quis sum
de cap. Si vero non competit actio personalis
vel in rem sed solum officium iudicis
et tunc puto quod eadem ratione qua heredes
compelluntur eadem possunt compelli res
ut l. hereditas de peti. her. et facit
optime tex. in de polic. l. de pollicita
tionibus infra et sic saltem habebit
locum utilis ypothecaria. Quero quo
modo potest convenire personalis et in re dic
ut non in § ita aute et per ea que com
de le. l. i. Bartholus legum doctor.

Secundum

dixi quod legata et fideicomissa equiparantur per predictis relinquentem quod hac l. probatur et non quod dicat ius hic ut sic se referat ad ius non ad pretium ut l. cohibentur § i. ubi ti. prox. et qui sunt illi dic ut in glo. Opp. l. de don. cau. mort. l. tam his rno. glo. aliud in donac. ca. mort. quod non est legatum nec fideicomissum dat donacio ca. mort. est ultima voluntas ut l. fi. C. de donac. cau. mor. et l. fi. C. de codi cill. Tamen sapit eorum naturam constitutum inter vivos quod app. quia fit a pnte pnti ut l. illud in de don. ca. mor. et non in l. ii. in pri. in de do. ple. et ideo pot. fieri a filio volente patre quia non est actus qui in prima voluntate consistat facit quod dixi in l. qui in aliena in pri. ff. de acqui. her. Verum tamen ja. de ra. dix. quod hodie filius fa. pt. codicillari quod repro bant doc. in l. fenim C. de test. et dixi in de. l. tam is. Opp. de l. i. § i. ff. ti. ii. so. fateor quod quamvis codicilli facialis confirmentur sicut in aliis faciliori solemp nitas requiritur tamen semper requiritur quod ius habeat testandi tempore mortis et videtur hoc quod dixi inc. non firmatur de re iur. li. vi. Opp. ex glo. de ante si qua mulier ff. de sacro sanc. ec. ubi in eccho que non habet ius testandi tamen codi cillari pt. fm. dulisas opi. ibi portatas quidam dicunt quod illa dimissio est testari et sic non ob. vel dic quod ibi est casus specialis. Item opp. de l. si arrogator ff. de adopt. sed hec regula habet locum ut ille qui pot. testari alii ut ab illo fideicomissum relinquat sed ab heredibus illius quamvis sic ut l. si fundum per fideicomissum C. fi. cu. l. se. in e. Quero statutum prohibet minorem xx annis testari num poterit codicillari dico quod non licet enim statutum non debeat extendi cum lex atque se extendat ad statutum illa enim l. dicat quod non qui non habet ius testandi non habet ius codicillandi sed per statutum non habet ius testandi ergo etc. pro hoc in i. § ii. ad l. falc. et l. i. § i. de iuri. et ho. et quod non per glo. in l. quod vero ff. de legi. Sed quid si statutum dicat quod in testo sufficerent quamvis testes vel lex dicat quod in testo cum isti sufficiant quinque testes num per eius in codicillis sufficerent credo quod non quia per nulla l. reperimus hanc regulam quod semper in codicillis sufficiant duo testes pau ciores quam in testo ad quod facit l. illud C. de sa. sanc. ec. Bartholus le. d.

Hec verba

expresso conditionis per eum modum per quem ex ne cessitate tacite inest in l. opa. ii. de cond. Quero que est ratio dicat glo. quod idem esset etiam conditione non apposita dicit dy. quod expressio eorum que taci te insunt nichil operatur et in idem re cadit cum dicta glo. Opp. dico si fiat conditione ut l. si quis titio qui di le. ce. et de condi. vide l. qui promisit cum lis. so. quod per dece. si additur aliquid quod de necessitate requiritur tunc ponitur si pro quam ita hic scilicet si adicet aliquid quod heret se ad eo et non ce. vide glo. et hoc app. ex i. gramatice de conditione causali dicam plenius in l. de condi. et demons. Opp. de l. si titio insti. qui di. le. ce. so. hic infra pte l. loquitur quod unus erat institutus quod ipse adiret ibi quod plures quod de ne cessitate non erat quod unus adiret quod testum potest confirmari adire alios. Opp. in l. de conditionibus § i. de adi. let. ce. so. dicunt quidam quod ibi primus erat proprio nomine et unus tantum erat heres cum dic quod ibi fuerunt plures instituti sed ab uno tantum fuit legatum relictum sub conditione si heres erit et ideo non est legatum conditionale quia dicta conditio tacite inest ad hoc ut debe atur prout testator voluit scilicet ab eo a quo reliquit sicut in dicta l. si titio insti. quatinus ad partem eius heredis de cuius persona apponitur conditio in legato non est conditionale sed quatinus ad partes aliorum non ob. si dicas quod pot. deberi ab alio illo non adeunte quia hoc non est sm. quod testum voluit sed ex l. dispone que facit portione deficiente accrescere cum onere suo et ex hoc sequitur quod cessat obiectio que fieri posset ad hanc l. de ti. si quis obmissa cau. testi. licet enim legata po ssunt deberi ex illo tunc hereditate ex repudiata ex testo cum l. illa dicat si non valet iure testi valeat iure codi cillorum tamen inc. hec verba apposita quisquis michi heres erit faciunt legatum con dicionale quia est intricate prius enim deberi illa legata ab intestato ex voluntate testatoris expressa in testo. Opp. ff. de libe. et pos. l. iii. § si fi lius ubi exheredacio fiat per hec verba quisquis michi heres erit etc. non valet licet illa condicio tacite intelligi ut l. filium § sed cum exheredacio in de cond.

dyn9 dixit hic duo vba p que colt se
expedire de omnibus qtrarijs expssio
eor que tacite insunt nichil opatur
ut hic ubiq3 repias qtrariu3 est
casus spal ut l si iudicem § fi de iudi
et demos sed p hoc no videtur ad co
trariu tn dic fm pe q ibi exprimitur
p aliu modu qua per qu tacite ine
declaro exhdacio habet ante adita3
hdītate viu effcu quia hrs insti
tutus no impeditur adire ff filiu ex
hedacio et post adita hdītate3 qseqt
alios effcus de quibus loquitur de a
l filiu § sed ar3 exhedacio de con tab
¶ Sed qn testor dicat quicq3 micin
heres erit filiu meu exhdo appret
q ante adita3 hereditate filius no
est exheredatus sed repitur ptextus
et sic adicone3 impedit alio g modo
testor expssit qua in eet tacite ita lo
§ si filius ¶ oppo de l si ita § illi si
volet j e viden cu no erat tacite ita
legatarius poterat adire hre legatu
eciā si no velit ut pī si ignoret ut
l cu pater § fundo j e t i ista g con
dicio lego tibi si voles no in erat taci
te in eo aliquid opatur ¶ oppo quod
iteru testor possit face q talis qdi
que tacite inest sit condicio et suffe
dat ro q sic cautus est in l ij qdicion
§ i j de condi et demos ¶ Et adverte
q glo hic exponit si pro quia ut dixi
s dum ex vr hic expone si pro qn
et quelibet exposicio pt tollerari
¶ oppo q tacita condicio suspendit
stipulacio ut l ite quia s de pac dic
ut ibi et hec sufficiat circa expssione
condicois que in est tacite ¶ Ceterum
iteru expssio eor que tacite insunt
p modum dispois aliquid opatur tex
videtur q no in l si arrogator s de ad
op et ibi pe tangit melius illam
ma3 qua tangitur alibi ¶ Sed ad hoc
oppo j e l talis scriptura sed ibi expri
mitur illud q tacite in est ex volunta
te sed in l si arrogator tacite i eat
ex necitate ¶ oppo de l si de iusti et
substi qnta l p tabus C de impu
et al substi ubi expssio pupillaris
substitucois que tacite inest aliqd opet
qui expssa inrem excludit taciter
no viden tacita pupillaris inc ex
tacita voluntate defuncti psupta
ut l iam hoc iure de vul et pu et io
ff expssu3 cessat taciti quia iam taci
te inest et sic aliqd opatur scdis si
in eet tacite ex necitate ut hac ¶ Et
oppo ad l fal l tacita pe laborat mul
tu in solucione huius qtrarij tn dic
q l tacita nichil facit ad ppositu q
sicut antequa exprimeretur poterat
detrahi falc ita et post expssione
¶ Sed voluntas expssa hoc opatur
ut illud q no erat voluntas in o
sit voluntas et sic ante detraccio
falcidie in erat tacite de voluntate iure
exprimitur p aliu modu s q detrahatur
fm defuncti ex io aliquid opatur ¶
oppo j si pen app mors inche l i
viden ut ibi dico publicacio bonor
venit ad sua3 capitale3 accessorie
Et io si accessorie exprimitur i sua

nichil opatur sed in sua expmitur pri
cipalit aliquid opatur quia exprimitur
alit tacite insit ita loqtur ibi qdep
navit eum capitalit et publicavit bo
p dictum et eum habet pur et psc vin
re scdis si qpulisset aute quia de ca
tum habet accessorie vnpe ut l i
ini et l sc de pecu le et hec materia
pt induci ad digitos qouect ¶ Pmo ca
est q si dies exprimit ab arbitro expsse
no pt purgari mora scdis si no exp
matur sed al intellr ut l si ai dies
§ si ai l sc et l cel sus de arbitris ¶ Po
ne mo q arbiter qdempnando expssit
diem que tacite in erat a l ita post
diem poterit purgari mora quidaz
q sic p l ai talle § meme de qdi et
demos tibi expssio tempor mortis
nl opatur quia inest tacite et hec
videtur tene glo in l iii § siquis co
depnatus de re iudi pe con q cum
arbiter qui expssit ille qui no pmit
offendit l et eius insteriu3 sed qn
expssisset aliud tpus quia tacite in
erat et hec placet quia tpus quod
in eslu3 inest tacite no tamqz pstia
iudice sic no hisse sed ex indulgencia
l ut l si ai iniu § i de copensat et
io si arbiter exprimit declarat volu
tate3 suam nec exprimit p aliu modu3
qn tacite in erat ut l tacita ad l fal
et mo declarari s ¶ Puta tale tpus
in erat tacite no ex necessitate sed ex
voluntate quia arbiter poterat alia
diem statuere sic eni expua sue iu
qua re ut l diem § statu de arbi
g eius expssio aliquid opatur ut l
talis scriptura j e et s diei no ob §
in eva quia tempus illud in erat ta
cite in condicione reprobata et eode
mo reprobatur si exprimatur sed ip qua
expsse et tacite erat licitu no ob glo
§ siquis qdepnatus quia loquitur in
iudice qui habet stare illud tpus sta
tuere sed arbiter hoc facit volu
tarie vnde ibi in est ex necitate ¶
Go facit ad glia q illa dr insta here
ditas que obvenit ab intestato ut l
iij § de illo s pse ¶ Pone ergo q
fra est fractus si qua insta hreditas
obvenit sic cois contingit q ille qui
succedebat ab intestato me instituat
du talis hreditas continebitur quida
q sic in legittia q que debebatur
necessitate ¶ Inalia vero sctus ar de
l si arrogatur pe con pmo tota continue
bitur quia tacite io debebat expsup
ta voluntate defuncti ut l constantur
in pri s t i g si exprimitur nil opatur
quia inest tacita et expssu3 no est
diu ut l cu quid si cer pe q puto
veru ut patebit evidissimade qua
statim dabo ut igitur ista ma ligat
dic breviter q qn exprimitur illud
q tacite inest aut p modu qdica
onis aut p modum dispois pmo
casu aut exprimitur p eu modu per
que tacite inest et nl opatur ut hac
l cu sttibus dico aut tacite in esse
ipi dispoi no pt sortiri effectu al
qu ex dispoe illa cetia si aliunde
posset sortiri effectu3 no tn ex dispoe

testoris uel alterius disponent ut s
probatum est ¶ Si vero exprimitur per
alium modum tunc operatur ut ff e l
si ita legatum quod illi qui uolet et l ij quod
filius deli et pos ¶ Secundo cum qui incer-
titate per modum dispositionis aut incer-
titate ex varietate cuius voluntate exp-
rimeret aut pter voluntatem aut sine vo-
luntate licet tracta ¶ Primo cum si expri-
matur nil operatur in preiudicium eius in
cuius fauorem tacite inerat ut l stacio
gratia de adopt Sed in cuius fauore
sic ut l tacita ad l fal sic pt intelligi
l iij quod siquis gerepriatus de re iudi
Secundo cum qui in ne tracta pter voluntatem
tunc operatur ut amo illud tractum cessat
ut l salis scriptura ff e et quod dixi s in
quod arbiter ¶ Tercio cum talis expressio
nil operatur ut l cu quida si cer pe et
l que dubitacionis de re iur et quod dixi
s ff q de herede legittio predicta vera
nisi exprima per alium modum quam tacite
inest ut s probatum est Bar le doc

Siquis in fundi vocab

erat nomine proprio non viciat
legatum secus si errare in cor-
pore uel in nomine appellatiuo h d ¶ Oppo
quod error nominis appellatiui non viciatur
l libero quod si quid cum ff ti ij Re ibi quod
per multam proximitate qua habebat du-
appellatum cum alio non nocet ut siquis
putauit libros tenere appellacione cartarum
¶ Oppo ff de suppel le l labeo quod nec in-
ter sed nomina appellatiua sunt immutabi-
lia ab ipso homine sed accidentali putatiua
tum ut ibi non et dicta l libero ¶ Secundo
qualiter probabitur quod errauit in nomine
ipso Ro quod possunt lineis uel aliis demo-
stracione ut quia dixit obiicitur quod co-
gnouit alium fundo testatorem qui non ha-
bet illud nomen vide glo ex quia sin-
gulariter non quod si continua concordat uel
qualitas fundi cum re de qua agitur
illud magis inspiciamus quam vocabulum
loca sed fundi hoc declaro plene l
demonstracio ff de condi et de ¶ Secundo quo
quo probabitur quod errauit in corpore
Videtur si testator ante suum testamentum conferret
cum aliquibus dixit quod uolebat et in-
tendebat legare si postea incerto aliud
ponit probatur quod errauit in corpore
¶ Ex precedentibus verbis dictis hoc declarat
ut glo hic dicit dixit quod intendebat re
probatur ff de leg iii l quociens et
ff ij ¶ Queritur si non valet legatum rei
nominate per errore in corpore an va-
leat legatum eius rei quam legare inten-
debat glo dicit quod sic et bene ¶ Queritur
utrum error nominis proprii viciet alios actus
inter viuos uel in ultima voluntate
glo hic exegit dandas quas allegat
ponit quod non non cum stipulacione
ut l siquis in nomine de v ob nec hered
instituenda ut l siquis in nomine de testa nec
iudicium ut l pomp scribit si furme
tur s de rei ven ¶ Queritur quid si con-
stat de voluntate testatoris quod in nomine
appellatiuo errauit glo hic videtur sibi contradicere
inde cum ut declarat glo dicit aut
constat testatorem errasse in nomine appel-
latiuo tracta per aliqua iudicia puta
quia ante dixit se aliquid uelle legare
et tunc incipiunt legatum viciatur
ut in prima glo ita loquitur iste tex mo
quod nomina appellatiua sunt ita certa
quod lex non presumit aliquem errasse nisi
ex aliquibus iudiciis sicut enim stultum
est errare in nomine suo inest ipso ut l si
C de her insti ita quodammodo in nomine
appellatiuo fallit per multa conformitate
nominum ut dicta l libero Et quid si tamen
ff ti ij fallit si ex communi usu alicui appella
retur ut l labeo et nec in iure de suppel
le ¶ Si vero constat expresse testatorem
voluisse nominare equum pro mulo
tunc legatum valeret ita loquitur
secunda pars glo idem si esset res presens et
eam testator digito demonstraret sub alio
tamen nomine appellatiuo ut si diceret hunc equum
quem tibi lego cum esset bos ut l que
de tritedicis et ibi non de v obli ¶ Secundo
quid uult dicere tex verum vocabula
sunt immutabilia hominum mutabilia Re
quidam vocabulo rerum appellant ea quod
res habent eo quod res ex communi appellacione
sic nominantur nomina hominum dicuntur ea quod
ab hominibus inter posita dicuntur singu-
laris quod innicat singulis certis rebus
non generi hec est bona exposicio
¶ Alii exponunt vocabula hominum hoc
est vocabula quibus homines nuncupantur
ut lucius ticius et sic quod licet sit
iterum uel tamen non congruit huic l quod
placet ex pisbus ff dum dicat de duo-
bus propriis apposit rebus ab hominibus
¶ Queritur que est racio dicte in nomine
propria et appellatiua dic ut in glo ¶
Queritur quid si erret in nominibus
adiectiuis ut appello quem album
cum esset niger glo dicit idem quod in propriis
et sic tex iunct in l i ff de re dub
Alii circa hanc partem dicunt in l de-
monstracio de condi et de Bartho l d

Si quis heredis

distributionem quod requirit dico verba
sunt quid distribuit actum primi ita
distribuit actum secunda verbi h d ¶ Oppo
de l qui filiabus quod i ff e sed in di-
stributiua actum primi verbi attri-
buit cuilibet in solidum dixit enim
si qua filia nascetur et natiuitas cuius-
libet est in solidum et ideo actum secundi verbi
attribuit cuilibet in solidum hic secus

Sexum electione

In ultimis voluntatibus non pos-
sumus in electionibus vari-
are h d ¶ Oppo ff de adop l ij sed si e-
leccio non valuit potest eligi iterum ut
ibi hic vero valuit quod autem requiratur
ad hoc ut eleccio valeat glo ponit
v uel vj quam inde et non quod declaratur
sic in electione requiritur primo cum valida
et qua aliam deterat ius eligendi et
per hoc requiritur primo quod hereditas
sit adita ut glo dicit al testatorum non est

validum. Secundo requiritur quod persona eligens
sit habilis et ydonea ad eligendum. Non
requiritur quod sit maior et sui iuris alio
[illegible] non cadit perfecta deliberacio et electio
ut l. pupillus ff. de acqui. her. Tercio requiritur
deliberacio. Cum enim electio hec sit accep
tacio unius rei magis quam alia hoc non
posset facere nisi cum omnes illas res de
liberes et ideo requiritur quod omnis illo rei
deliberaveris. ¶ Quarto requiritur quod eli
gatur una ex rebus in quas cadit de
liberacio. Ideo si eligeretur res que non
est tercio non valet ut dicit glo. Quin
to requiritur actus electionis et ideo glo
dicit quod dicat eligo non volo eligere
quia illud verbum volo eligere est suspe
sivum ut l. si stipulatus de verb. obl. Ideo
dicit l. quod electio non potest fieri sub condicione
ut l. actus de re. iur. Ideo quia condicio
suspendit actum et electio requirit ac
tum deliberatum et liberum ut condicio
hoc aufert quod dixi de verbo volo eligere statim
explicabo. ¶ Oppo. de v. ob. l. cum qui quod si
glo. non soluit. Sed dic aliud in contracti
bus ubi post electionem licet variare
aliud in ultimis voluntatibus ubi electio
trahit secum executionem. Nam statim
cum eligeres efficieris dominus illius rei
ut l. apud aufidium de opc. l. e no. i.
l. Iulianus ff. si certum pe. et ibi dicam. ¶
¶ Quero utrum hoc sit verum cum dico volo
eligere quod non sit electio de hoc interroga
vi plures magistros et bachalarios
in theologia et contra istam glo. faciebant
aut talem racionem si agens est liberum
non impeditum et paciens est dispositum
si vult agere nunc hoc agit per phylosophia
est notum probatur in l. paulus rupt.
per patrem de acqui. her. et l. iam dubi
tari insti. de her. insti. in quibus lex
probatur quod statim quod volo esse heres sta
tim sum heres. Ita hic dum dico ergo
volo eligere statim sequitur electio
cum nullum impedimentum sit et volun
tas sit libera. Sed ut ex dictis eorum po
tui comprehendere dicebant sic autem
tu assumis electionem pro toto hoc scilicet de
liberare recte acceptare et tunc vi
dicat glo. si dico volo eligere illam rem
non sequitur ergo eligo quia volun
tas mea non est libera cum non delibe
raverim et illa verba volo eligere hanc
rem intelliguntur i. primus meus
motus fertur in hanc rem non tamen
deliberare. Si tu intelligeres electionem
pro ultimo actu acceptacionis si precessit
deliberacio tunc glo. non diceret verum
quia statim cum volo eligere eligo cum
nullum impedimentum sit et hoc puto
esse verum quia si dabis dedit tibi
terminum ad deliberandum quod velles eli
gere et tu videres per hec verba volo
eligere hanc rem tunc electionem
induceret ter est insti. in l. sed si
alio ff. nulla ad rech. et l. omnes
qui c. si. dic hoc et in l. siquis si
ne de iur. deli. Item si ad interro
gacionem alterius cuius inter est respon
deres volo eligere hanc rem i.

diceretur electio. Ideo quia nisi quod sit
alterius debet intelligi certum ut sit ille cer
tus remaneat ita no. l. Tenentis C.
de cont. emp. Sed si ista verba dicerentur si
pliciter plana non ad interrogat alterius
nec dato tempore ad deliberandum tunc ista
glo procedet et intelligitur ut primo
dixi facit ad predicta quod dicam no. l. tene
rit de acqui. her. l. q. illa quid si dicat
volo adire. Item contra hanc glo. facit l. pa
phile quod opportunit i. ti. ij. ubi si dico vo
lo relinquere statim sequitur ergo re
linquo. Pro cuius declaracione dic bre
viter. Verbum volo nichil importat ple
nius magnus adiuncti. Dicitur enim verbum
volo habet determinacionem certe rei et
inducat disposicionem ut si dicerem volo
illam rem esse electam ut l. ij. de ap. le.
¶ Aut habet determinacionem aliquam verbi
infiniti et tunc aut actus importatus
per illud verbum venit explicandus
ab alio aut a volente. Si ab alio et in
ducat disposicionem ut l. i. ff. manda. et
C. de testa. et C. de testa. l. non dubium
et C. com. dele. l. ij. Ideo quia in volente
non est faciendum aliud nisi explicare
voluntatem suam quod facit per verbum volo
ad idem l. i. C. de sum. tri. quod dixi ibi
in recepcione quam feci. Si vero actus
est explicandus a volente et tunc
aut ille actus non consistit in nuda vo
luntate et tunc non inducat disposicionem
illius actus ut si dico volo attendere
arborem non sequitur ergo attendo ut
l. i. emen. et ibi no. C. de con. hen.
empt. ¶ Aut ille actus potest explicari
nuda voluntate et tunc aut denatura
illius est pendere in futurum ut in ul
tima voluntate tunc inducat dispo
sicionem ut si dico volo relinquere ut
dixi quod opportunit cum enim natura ultime
voluntatis sit pendere usque ad mor
tem ut l. rem legatam de adi. le. l. qui
cautum quod si ff. ti. i. merito ista verba
volo relinquere licet habeat quandam
dependenciam conveniunt illi actui quia
est aliquis actus qui debet expe
diri incontinenti et de illius natura
non debet pendere tunc distingue ut
dixi ff. aut illa verba fuerunt pla
ta ad pre interrogacione vel alterius delibe
rate vel indeliberate ut dixi ff. quia
actus dependet ex voluntate prete
ritis et alterius ut ibi contractibus ex
empcio si dico volo emere aut pro
fertur ab uno tantum et non sufficiat aut
ab ambobus et tunc aut per verba pre
sentis temporis aut futuri ut no. i. dea.
l. in emen. ¶ Ultimo dicitur inducat hic
in ar. ad q. de eo cum data est electio
si eius electio non valet an poterat
eligere. Sed quod habet plene in l. ij. de op. le.

¶ Habeo quod commune est nemini
est quantum ad dispo-
nere partes h. d. ¶ Oppo. de l. in rem actum
si vindicatur ff. de rei vin. et C.
com. divi. l. sabinus et l. tercia si habet
l. i. si quis manumissus ff. de imis vo.
glo. solvit illud brocard. dicitur domos

¶ pmo q̄ cōe est meū ⁊ ubi reperit expssum lēaus indubio itano in l ij de condi insti Alibi dicat q̄ cōe ē meū est ficte nō vere ut nō in l eo qūrm de re iur͛ dy dicat alit͛ hic et in ē iure cōi de re iur l vj nō tn̄ plene dic g͛o aut est aliquid cōe pluribȝ et vnius q̄ cōe ē meū nō ē ut l in tm̄ q̄ vindicari de rei vendi et l sed si hac q͛ cum manumittr͛ de in ius vocandis aut ē cōe pluribus vt singulis et tunc aut querit an sit meūȝ quo ad dispōeȝ ptis mee et dico q̄ hic vt hic et l ij de condi insti et l i C qui test fa po aut quo ad dispōeȝ ptis sociȷ et tunc nō est meū ut l falsa C de cōi re ali aut quo ad dispositione sup toto et tunc aut res erat ad hoc destinata et dr̄ meū ut l in tm̄ q̄ i cōi de rei vendi et l edes ff cōi diui aut nō erat destinata ad hoc et nō dr̄ meū ut l sabinus cōi diui fallit C de alie re fis cū pria cōi l i li x et hoc fauore fisci fallit in l stipulacio q̄ ff de nō op nunc racio quia ibi factū vnius prodest alteri sociorȝ nō nocet fallit in l i q͛ dari ad sit racio quia ibi domus nō posset esse alit͛ tuta ut ē l impu ¶ Ite fallit ff de act empc l iulianus q͛ ide celsus ubi inspecto futuro euentu q̄ cōe est pt dici meū rō pp necessitatē adiudicacōis qui fit in cōi diui ubicūqȝ aute dixi q̄ cōe est meū est intellige ficte nō vere ut nō i l id qūrm de re iur et pba i l illud de rr impe Bartholus legū doctor

¶ Cum fundus indubio legūdo rem videtur quis legare ptez qua hȝ in re h d ¶ Op de nō op nunc l stipulo q̄ ff glo nō soluit dy dicit ibi erat vba infinita hic ṗm ius ṗsone ṗferentis significatiū dy quasi dicat lex ex eo q̄ dixi fundū meū hoc iportat q̄ est cōi id q̄ ipe dix idem sup hac lr̄a statim dicaȝ dic ergo q̄ ibi dispo vnius prodest alti et neminem ipōr nocet hic secus est ¶ Oppo si totus esset alienus totus deretur inutil ē q̄ si res et C de le l cū alienam ¶ Si ergo pars est alienus debeatur totū glo dicat hoc io quia dix meū unde ius q̄ habet legare videt ut j e l si domus q̄ ff dy hac rephendit quia nō refert si dicaȝ meū uel nō ut l cū fundus de fundo instruct et l meminq̄ ff meino et q̄ fundo de le ij et C e l uxor idem tenet dy q̄ e l cū alienam que rephensa pcedit referendo ista op̄i ad tex ut qui faciunt sed glo nō habuit istum intellectum opponit ad q̄ quia facit in pn̄ glo ut pbabit statim dicta l illo et glo dicit optime ¶ Quero ergo q̄ si post legatū redemit aliā partez dicat glo q̄ nō debetur ar l si vni de aur et ar le ¶ Sed cōtra destinacōȝ oppo quia si totus fuisset alienus totus deretur si sciuisset ut insti de lega q̄ si res ¶ Sed constat q̄ hic testator sciuit ptez esse alienā ex eo q̄ postea redemit gr̄ ac videt glo hoc ideo quia dixit suū unde dr̄ legare ius q̄ habet depnto ut l domus q̄ ff et dicta l si ita et hoc videtur veri unde referendo hanc opy ad tex nō pcedit referendo adq̄ optie procedit et nobilit͛ ¶ Ite cōn hanc determinacoeȝ facit j e l si ex toto in pn̄ ubi dr̄ q̄ debeatur pars redempta sed dicit doc dy et ja de are hic videtur legare ptem quā hebat ut dictū est io pars redempta nō cedit legato sicut nouū ptem nō cedit legato uel res ut dicta l si ita sed in l si ex toto legauit fundū totū vere unde quidquid accedit illi toto totuȝ accedit legato hoc q̄ dicat de parte redempta intelligit ja de are nisi quis redemit uel ṗ adiudicacōeȝ tunc deretur totus ṗ l ṗul q͛ idem celsus de act emp ¶ Item quero quid si testator legauit rem quā habebat cōeȝ cū herede suo ṗo tota deberet sicut si esset sua ut l cū filius q͛ dius ṗ ti i q̄ intelligo nisi testator dixit fundum meuȝ ac quia tunc videtur legare ius q̄ habet ṗ ea que dca sunt ¶ Quero quid si testatoȝ legauit dimidia fundi cornel cū ad ipm ṗtineret solum dimidia dimidie vm ṗ hec l nō heat locū quia loquitur qn̄ porcionem nō noiauit sed ār idem q̄ ff s q̄ solum dimidia dimidie debet ut sic idem iur ṗte q̄ de toto ut l que de toto ff de rei vendi cum dicere legto ṗus quod habeo in parte dimidia sunt cū legat fundum vr̄ legare ius q̄ habet i fundo arguendo de toto ad partem et si aliaȝ pte redimet non cedet legato ṗ ea que dicta sunt ¶ Ite hec l et omnia ṗdicta locū habent nisi testator dixisset totū fundū uel omeȝ fundum et silia vba quia tunc totuȝ deberet ut l ṗul impu j de le iij ṗde pnto si testator reliquisset ad mensura si tot iugera quia illa debet habē integra sicut si dixisset totū al non haberet illa mensuraȝ quia testor dix ¶ Sed quid si legauit fundū qui erat totus suus sed ptez debat alienacōe ṗsonali fundo illa pars quaȝ debet nō cedet legato ut l qui geminaȝ q͛ qui fundū j de le ij Bar l d.

Sachum Relatum q͛ uel qui inchoatiuo futuri tpis indicatiuo dicere; inchoatiuo ṗntis tempor demonstracoeȝ h d et nō l nobilez et mentē commenda a capite usqȝ ad fi ¶ Oppo q̄ cum incto vbo futuri tempor faciat demostracōeȝ uel fiet nisi de aur et ar le sed dicatio usqȝ hic posita tollit qtrarium ut in glo ¶ Oppo de l ij ff de her insti sed glo ibi ṗnto nō est qdicionalis sed adiectio ṗpu q̄ ql͛ totū testam ṗcet ṗnūt glo q̄ illud ibi ideo sine testam pcat que sed tollitur per sequens qtrarium signatum in glo

ff de her. insti. l. talem § i. ubi si institutio
sticham qui meus erit eo alienato non
valet institutio et ideo dic ut ibi glo vi
detur voluisse sentire quia relatum ue
tur verba futuri temporis faciat condi
cionale sicut antecedens istud loquitur hic
dicunt ergo est aliud inquam consistat sub
stantia dispositionis et tota dispositio est condi
tionalis ut hic quia antecedens erat sub
stantia rei legate et indicta l. tale
ubi antecedens erat propria institutio
quia consistat tota dispositio sed in l. ii
de her. insti. antecedens erat quedam qualitas
s. distributio partium unde ista distri
butio erat condicionalis institutio
erat pura remanet ergo pura dispo
dicta l. talem § i. ff de her. insti. sed apparet
ibi ex textu ¶ Oppo de l. si mulierem condi
et de sed non est contra ¶ Oppo de l. si decre
cum petatio de v. ob et de l. si ita quis
inpuri e ti Ro. ubi non est datio si vel
dictio quis. hec sed non est perfecta sed
dic quod illud io quia tacite inerat
vel sum pe dic quod ibi illa verba referun
tur ad executionem magis quam ad sub
dispositionis ut ibi dixi et plene in l. i
de condi et de ¶ Vltimo utrum conditio in
dicta per relatum sit conditio tacita
vel expressa glo hic nobilis hic dicit
quod est conditio tacita ut hic dicitur in
glo que incipit tacita ¶ Contra hanc
glo videtur tex in l. in p. de le. iii et l. ii
ff de condi insti et dicta l. ii de her. insti.
ubi non est et tamen non est dicta sed dico
quod ista glo est vera tex est in l. i. de
condi et de ubi hec exemplificabo ¶ Queritur
quid si alienam partem stichi adhi
beatur illa distinctio alienam ex vo
luntate vel ex necessitate glo ultima
videtur dicere quod tunc dum impuri sui dic dic
ut l. ti. ii li. xi et de adimen. le. l. si
rem legatam ¶ Sed hoc non est verum
referendo ad causam l. qui dixit stichus
qui meus erit quia sive aliene ex
necessitate conditio deficiat ut l. scribit
§ de aur. et ar. le. insti ¶ Sed qui rem
legasset simpliciter tunc procederet ista
dicit dv. ex glo ¶ Oppo hic dicitur quod
intelligi qui meus est i. quamvis meus
est conditio impleri debet inmotum
nec debet scindi ut l. cum fundus de
condi et demos. et C. de condi insti.
l. plt. cuius contrarium hic dicitur Rudo et
no hic quod conditio confertur in eius
partem cum relinquitur et tunc si consistit
conditio mandando non potest dividi ut
dicta l. cum fundus § dem si infra ce
non potest dividi nisi sum distractionem por
cium in dicta l. pe de condi insti quod
conditio non inferatur in aliam partem
sed in aliquem eventum et tunc ante co
ditio est implenda in ipsa et circa ipsam
rem de qua sit dispositio et tunc divi
ditur et sic dicitur si hoc est i. quod est
eadem ratione in dispositione que refertur in ubi
condicionis defectum ut l. declarabo ¶ Si
vero confertur in aliqua aliam rem
extrinsecam ab ea de qua sit dispositio tunc
non potest scindi ut dicta l. pe de condi
insti et l. si cum libertas de inquirer
¶ Et si ita fuerit ad quod primo ad clausula

illam si non valet iure testamenti valeat iure
codicillorum i. quatenus iure testamenti valeat
ut non apparet quia confertur conditio
circa id de quo sit dispositio ut hic et
dixi in l. i ff de iure codicill. Oo fuerit
ad aliud dicat statutum quod mulier non pos
sit contrahere sine consensu duorum consangui
neorum ex parte patris si eos habuerit si
eos non habuerit adhibeantur ex parte
matris Contingit quod una mulier ha
bat unum consanguineum tamen ex parte pa
tris utrum ille debeat adhiberi cum uno
alio ex parte matris dixi illa verba adhibe
antur duo ex parte patris si habuerit
intelliguntur i. quatenus habuerit ut hic
quia circa idem conditio et dispositio adhi
bentur ut hic vides Sed hinc contra
dispositio sequens qui dicat quod eos non habuerit
ut adhibeantur duo ex parte matris
hic e contrario circa aliud illam conditio dicit
si non habuerit ex parte patris adhibe
antur duo ex parte matris ¶ Sed Rudo
ista conditio si non habuerit apposita est
indefectum prime unde debet regulari
per contrarium aliter sicut prima hoc est quod ubi
prima deficiat ista dicitur certare ut l. alii
de condi. et demos. et l. peane si cer
pe et l. inutilit de adi. le. qui di. le. ex
l. quod pure Bartholus legum doctor

Legatum hanc l. exemplifica
ut dixi in l.
ff qui quod hi. de acqui her. op
§ i. l. tua quod lucao sed ut
ibi sum glo ¶ Oppo de his qui quod hi. ff
de acq. her. sed ut in glo. qui glo rep
hendit Ray p. l. placet ff de acq. her.
ubi dicitur quidem in filio et suo et de l.
si a pa. quis sui in l. i. unde ipse dicat
aliud in hereditate ut in contrario aliud
in legato ut hic Ratio quia legatorum dies
cedit ingnorantia et acquiritur patri vel
domino sed hereditas non acquiritur nisi
aditione facta ut ff de re in f. que le
gata et insti de her. insti. per alienus her.
sed est contra aliter l. i. quod pferunt ff de suc
edic quare dic quod sed glo que est hic
i. l. contraria est vera in glo non bene dicat
in l. cerepundiaque C. de heredi insti et p
hac sed facit quod non in l. i C. qui admit
ad bo pos et l. i et ii C. de repu here

Si ex toto deteriorabitur legatum in
minuitur si adiciatur augetur
ff h. d. vel aliter quod operatur conditio
quo ad augmentum operatur detractio
quo ad diminutionem ¶ Oppo ff e l. serum
clause quod hi. cum sua glo. sed hic legatur
totum ibi partem limitata ut ibi dixi

¶ Si ita scriptum Alter
natiua
posita inter granatos fuerat eas teneri
individum ut duos reos debendi et per
petitione vel partes per exceptionem fiendam
ab uno non inducatur divisio ff h. d. et est
notabilis et fortis per istum ¶ No prima parte
summarii quod per alternativa inducatur
consilio duorum reorum contra C. de condi pecu
niam si qui et ad illam partem vadit contrarium
factum in prima glo et in fine glo in fine
¶ Oppo ff de duo reis l. in plt. sed ibi fuit
relictum a pluribus quidem sub nomine ap
pellativo vel per copulam hic disiunctive ut de

Si rei legate

glo sed huic contradicit lex eadem in princi-
pio et ubi ea per copulativam inducitur
contractus duorum reorum intellectus sed hoc ibi
fuit expressum ut ibi not. ¶ Oppo. iam in ul-
timis voluntatibus disiunctiva posita inter
personas resolvitur in copulativam ut l. cum quidam
C. de ver. sig. et glo. ij. in fi. ubi ponitur
inter honoratos hic inter gravatos quod
est verum sed etiam qui ponitur inter hono-
ratos hic inter gravatos quod est verum sed
etiam qui ponitur inter honoratos etiam con-
stituit duorum reorum si gravato daretur
electione l. si titio aut seyo § ti. i. de
modo constituendi duos reos dixi ple-
ne l. i. § de duo re. ¶ Sold. famen per glo.
signat duo contraria sunt que debent
dividi ¶ Oppo. primo quod petitione partis
inducitur divisio ut C. de fideiuss. l. li-
berum glo. ponit multas sed ultima est
vera. Sold. aliud contrarium vz quod hic unus
tantum pro parte convenit et exigit ideo
pro alia parte habet convenire eundem
ut l. reos C. de fideiuss. in l. contraria
conveniunt omnes pro suis partibus incerto
videtur dividere et illam tenent doc.
quod declaravi in l. ex duobus in iij q. de
duobus reis ¶ Oppo. secundo quod per exceptionem
partis inducitur divisio ut l. si credito-
res C. de pact. glo. dicit habeas hic
in lra alio et nihil obest vel pone
alternatio pro altero et illud est de
sinere [illegible] ¶ Sold. tamen ex hac glo. duarum
significationum inter alterum et ad alte-
rum quia alterutrum importat quod que
velo. Unde alij dicunt quod hic est specialis
favore legati quod glo. respondit per l. reos
C. de fideiuss. que reprehensio est vera
quantum ad petitione partis sed quantum
ad exceptionem de qua loquitur l. si cre-
ditores illa l. reos nihil ad propositum
teneas ergo hanc sed ut sequitur dicam
Unde alij solvunt sicut solutum est con-
trarium de dicta l. liberum que sed e contra ex
dicta l. si creditores dic ergo quando cre-
ditor recipit partem ab uno ex pluribus
reis debendi qui habent beneficium divi-
sionis et tunc cum creditor ex necessitate
recipiat non videtur dividere ut l. inter
eos § i. de fideiuss. et ibi dixi quando
recipit partem ab uno ex his qui non
habent beneficium divisionis ut erant
duo rei hic ista contra et tunc videtur
dividere ut l. si creditores C. de pac.
fallit favore legati ut hic sic proce-
dens sed quod plene examinavi in l. ex duo-
bus de duo re. in prima q. Bar. l. d.

¶ **Si ita legatum** Dicit
in parte
alternativa legatum est unum licet in
aliqua plura illud quod est unum non recipit
divisionem h. d. ¶ Oppo. quod quot sunt
dispositiones tot dicuntur legata ut l. stare
debemus de v. ob. sed ibi fuerunt nomina-
tim hic vero cum [illegible] legata sub nomine
collectivo octo ergo si ex utraque parte
alternative erunt plura legata dis-
tincta posset tamen partem de uno et alteram
de alio eligere ita loquitur hic in prima
glo. qui satis fortis est. ¶ Sold. ex pre-
dictis quod ff. ista nomina [illegible] duo
et sitia sunt collectiva nec dicuntur dis-
tributiva seu divisa ¶ Sold. predicta oppo.

de l. stichus § fi. de act. emp. dicit glo.
ibi in contractibus hic in ultima volun-
tate certe quantum ad hoc non est differentia
inter ea et l. stare debemus vel dicit
glo. ibi fuit prima causa ex qua re-
sultant plures obligationes hic vero
legatum fuit unum illud nam con. l. stichum
§ stipulatio de v. ob. sed si in stipulatione causa
venit aliquid implendum ex parte cuius
cum stipulatio quot sunt quod plane cuius
coheret tot sunt stipulationes quod est contra
ut l. si servus com. in [illegible] § fi. et glo.
hic non solvit sic intelligitur veniebat
enim habitatio que plane coheret dixi
plene hoc in l. pluribus com. in [illegible] §
fi. ¶ Queritur dicitur hic quod i. alternativa ut quod unum
legatum et quid est hoc dictum glo. ex-
ponit duobus modis primo ut expo-
niamus in alio ut i. in utraque ut sit sensus
in dispositione alternativa est unum legatum
tamen vel aliud ut sonat ipse et est sensus
dispositione alternativa i. in qualibet parte
alternative est unum legatum et sic
sunt duo et sic ille due expositiones
sibi contradicunt ut § ti. i. l. si illud quod facit
pro prima expositione contra faz et §
de v. ob. l. stare debemus § stipulationes
§ e. l. plane § fi. que faciunt pro secunda
expositione quod prima glo. dicit quod quelibet
expositio potest esse bona / quia unum lega-
tum est prima prestatione sed duo ff.
duarum rerum nominatione que glo. relinquit
dicit tamen quantum ad istam l. non est ne-
cessaria consultatio ¶ Sed [illegible] hoc dicere ceteri
hic legavit lecticarios octo illa pars
continet unum legatum sub nomine collec-
tivo demum subiunxit aut in singulos
certarum pecuniarum illa pars continet plu-
ra legata sub distributivo singulos et
tamen non potest dividi quia in una parte al-
ternative est unum legatum hoc vult
tex. vide et in hoc vult tex. vide et in-
tellectus vide glo. fi. que nihil facit ¶
Queritur utrum illud stare an sit una
stipulatio vel plures est valde ad illud quod
[illegible] dic quod sic ad [illegible] non
ut l. stare debemus § de v. ob. et ibi
dixi ita si promittis mihi dare centum
post meam mortem te convenire ad quinquaginta
tamquam promissa dicit ibi glo. [illegible] sed
agam tamquam ad debita mihi occasi-
one promissionis. Bar. legum doc.

Id quod apud hostes
Id in quo [illegible] postlimini-
um [illegible] legari h. d. ¶ Oppo. § de
v. ob. l. liber homo in fi. [illegible] glo.
[illegible] Nam [illegible]
dicit aliud in legato quam in stipulatione
idem in l. [illegible] de re [illegible]
quia legatum cedit a tempore mortis de
hoc est contra regulam cottidianam
que vult si non valet tunc [illegible] reli-
[illegible] nec postea confirmetur et [illegible]
l. ult. [illegible] de act. empt. ubi idem in con-
tractibus quod in ultima voluntate sed
ergo ut hic in glo. vz quod licet loquatur
iure quo semel fuit [illegible] postea ab
hostibus occupata [illegible] vz stipulatio
et legatum [illegible] quia [illegible] iure
postliminij et hoc vult dicere hic tex. [illegible]

posthum̄ cōsule cōtraria loquuntur
in rebus que sēp fuerūt hostiū et
ideo dico q̄ ipse qui cessit regimen re
ualez regi barulo et successorib;
licet de eo nil teneat concessio valuit
quia semel fuit eius et sic consistit pro
pterea posthum̄ facit eciā p̄dicta ec
cetera dicit c. abbate sane li. vi. sed ibi
fuit donata res hostiū sub cōdicione
et si expectur q̄ licet p̄dicta vera ha
bent locū qn̄ simplicr̄ concedit̄ facit
l. liber ho. ff. de v. ob. et q̄ ibi no. et
ibi eciā dixi Bartholus legum doc

Iulianus scripsit sic
mat. oppo
de l. si impu. de v. ob. glo. hic
et bene ponit plures sed inter
alias dicit q̄ ibi deficiat p haūc l. sup
pletur et hanc tenet pe. q̄ p̄sum pa
ē leges legibus concordare / Alia ponit
q̄ ibi seruus uel filius quesierat ius
eligendi p̄ suaz promissione hic secus
et hanc tenet dy. pro qua facit q̄ de
condi. insti. l. q̄ si uxorez et q̄ ibi no
uita de v. ob. q̄ ex cōdicionali dudic
ingrendo sit quāz filius uel seruus ha
bent potestate eligendi ex sua opa et
promissione et tunc pot ipse solus di
gere ut dicta l. ff. de v. ob. et l. si sti
pulatus fuero illud in pri. et ita q̄ ap
paret quia pt sibi libere solui uel
q̄ filius depon et l. si unus in pri. de
pac q̄ no eet si ipe no posset eligē
quz hoc habet ex promissione alteri
et tunc autez ē a pco aut ēēco p̄mo
cum inalternatiuis no pt eligere seu
optare suo patri uel dn̄i iussu ut h̄
ideo q̄ op̄oe legata nil est i obliḡoe
et sic opaco et mag. ius querendi
quia ius quesitu. Unde no transit in
dn̄m uel p filiu uel p fiīm pot expli
cari sine iussu sicut dicitur in l. q̄
aliena de acqui. hec / Sed qn̄ ē elcō
in alternatiuis tunc utrinqz est i oblōe
et obligaco statz queritur dño et re
manet electio que est iuri facit et
sic debet explicari p filiu uel p fiīm
uel transit ad patrez uel dn̄m ut illa
de stip. fiuo q̄ ideo tn̄ tm̄ dixi in l. si
stipulat fuero illud ff. de v. sing. Bar

Cum filio difficilis est l. ista
qui capit comodu p̄ media
p̄sona alterius ex ultra uo
luntate pt onere fideicōmissi grauari et
si eciā nos relinquitur tunc ut heres trebel
lianica ptez ptem deducet si ei p̄ q̄
acquiritur no ut grauatus ut heres
nec quartaz deducet et fideicōmissario
mortuo ante diez cedente fideicōmissum
remanet penes grauatum h. d. diuide
p̄mo ponit unu dictū / sed illud decla
rat / tercio ponit una allacione in
liam / quarto ponit aliaz allacone
auctoribus legis ibi ibi hac tunc tercia
ibi deniqz / quarta ibi et ideo / Oppo ad
p̄ma p̄tem nam no possum grauare
eu cui nil relinquo ut C. de fideicōmiss.
l. ab eo et ff. ti. ii. l. i. q̄ sciendū sed hic
patri uel dño nil relinquat tamen
ex relicto facto filio uel seruo aliqd
ad eos puenit et l. dispoe i sibi
ur relinquisse ut l. cōicitur i pri. ff.
ti. i. / Sed contra hoc instat fortiter

illu ad que bona mea deuenerint ex
l. dispoe uel ex cau no possu oneī fidei
cōmissi grauare ut l. ser. si sit q̄ i. ff. ti. y
et l. ff. impu. ad l. fal. et l. qui fundum
q̄ qui filios et ti sed illud q̄ relinqt filio
uel seruo cōsiderato p̄nti statu debet
acquiri statim patri uel dño merito pt
grauari onere fideicōmissi in contrarium
no statim queritur cōsiderato p̄nti sta
tu sed si ad eū puenit ex post facto, a situ
ex quadaz fortuna / hic ergo acquritur
patri uel dño ex potestate l. no voluntate
testantis qui hoc sciebat considerata
potencia p̄ntis status in contrarium ex
potestate l. et ex fortuna no ex voluntate
testatoris qui hoc ignorabat item per
hoc sibi queri debat uel no / Oppo
q̄ certu cum ad quez aliquid ex mea
voluntate deuenit p media p̄sona
no possum grauare ut substitutum
exheredati cui aliquid legatum ut
l. miles ita heredez q̄ si miles de testa
menti et l. cu quidaz C. de lega. sed ille
specialis et singularis causa est et no i
dicta l. cu quidā p̄dicta glo. et cōuit
ergo ille articulus cum p̄ma parte tibi
liqueat cui queritur an cum ad que de
uenit aliquid p media p̄sona de in eo
possum grauare sic distingue aut ad
eum deuenit ex uoluntate testatoris a
ex l. promissione uel alio fortuito
casu p̄mo casu aut ad eu puenit ali
quid no continens quemodu pecuniarium et
no pt grauari ut ff. e. l. planey ff.
ff. eū l. se aut puenit ad eū quemodu
pecuniarium et pt grauari licet pue
niat ad eū p media p̄sona dūmodo
sit substitutus legatario uel fideicōmissario
uel donatario cā mortis uel debet ducā
ta cōdicionis i p̄sende ut dicta l. ab eo et
l. i. C. de legat. et ff. e. l. quida testo ff.
ff. et hoc regulari fallit in substitu
to exheredati cui erat legatum ut dict.
l. / Sed casu qn̄ aliquid puenit ad eum
ex l. dispoe uel ex casu fortuito tunc
qn̄ ad eum est puenturu in contrarium
considerato p̄nti statu et pot grauari
ut hic qn̄ tum ex casu quia forte
te est heres ab intestato uel ex testo
et tunc aut grauatur sub nomine
appellatiuo ut herede heredis uel he
de legatarii et tunc valet aut sub
noie pprio et tunc no valet ut ff. tn. li.
et l. se q̄ i et ibi notez dic ut ibi / Preterea
ad secdaz ptez et oppo sum dy. sic quem
est amplius merez fieri no pt ut l.
ppās C. de lega. et l. in ea ff. de condi.
et de et l. cetera q̄ i. ff. / Sed ille tercia
iam sunt filij quia ipe est heres substi
tutus uel sibi legatu ergo a patre
sibi legari no pot. sed hic q̄ inter ex
momento no residet penes filiuz
uel seruu sed transit in patrez uel dñm
ut l. placet de acqui. her. / Sed oppo
et inter intro glo. si do tibi rem ut
statiz admie renertar ista dacio est
inutilis et peraz no transferet dñm
ut l. que sic ff. de solut. sed in proposito
si pater restituat filio statum p̄ filiu
queritur patri ut dicta l. placet et l.
i. si aqua. i. ius fi. ma. ergo patet
illud fideicōmissum inutile esse sed quida

faciet contrarium quod fideicommissum non tenet nisi
hoc procedat ex voluntate patris vel domini
qui manumitteret vel emanciparet filium
vel servum et exponit hic ex persona id est ex
voluntate et istud sentit glo. in prin. et
alia glo. circa finem l. que est super verbo patris
¶ Et glo. non stat in ista expositione
et merito non communiter denique et ubi ista
verba exponuntur nam qui pater vel dominus
tenetur ex persona filii vel servi dicitur teneri
ut heres qui tenetur ex persona sua tenetur
ut alius quodcumque capiens ex testamento non ut
heres et hoc voluit dicere ista verba vnde
adhuc remanet contrarium quia restitutio
videtur inutilis / solvit ergo glo. alio modo videlicet
quod pater vel dominus sunt rogatus sub
conditione vel in diem ut quia pen
dente conditione poterit manumitti vel ema
cipari ideo valet fideicommissum et restitutio
non erit inutilis et hoc est in ii glo.
vide eam ¶ Istud est diuinare vnde
dicunt alii quod potest esse quod pater repudiabat
hereditatem sibi per filium acquisitam vnde
ipse filius sibi capiet totaliter ad similem mo
dum et interim dabitur curator per l. si
quis sui antequam patre x. de bo. que li. et sic
erit utile fideicommissum et ad illum casum
retulit tertia l. sic et alias filius sentit
commodum quia sibi restituitur et sibi se
cundum quod pater dissipat ut l. sin
pator ad treb. vide glo. et istud non
placet quia si pater renuit sibi queri
per filium non potest dici quod teneat fideicommissum
ex persona patris ymo apud ipsum filium
remanet suo iure cum ipse sit heres in
stitutus ut l. si heres institutus ipsi
ad treb. et ff. e. l. servum filii § i. ff. ergo
glo. quarto si quod patri hic fuit lega
tum pure tamen inest tacita conditio de
restituendo tamen est sui iuris ut p. ad treb.
l. ubi pure et ista sola sentitur doc. in ca.
dy et ff. e. tamen ¶ Old. limitat ut statim
dicam in sequenti contrario vide glo. ¶
Oppo. contra hoc quia sum hoc indistincte po
terit a patre vel domino relinqui pure fi
lio vel servo quia semper inest tacita co
nditio quod est expresse contra tex. nisi e. §
ta. servo et ff. e. l. a filio et l. que sitam in
prin. et ff. quando dies le. ce. l. cum legato nisi
sola dicebat dominus Old.: ego intelligo quod
erant aliqua verba fideicommisso que sapie
bant rationem esse dilatam in tempus existen
tie sui iuris ut dicta l. pure et videtur
probari per tex. in l. fideicommissa § si filio et de
in. cum abintestato fideicommissum non valeret
nec confirmaretur ex postfacto impediente
regula cathoniana ut dicto § cum servo
¶ Ego d. Baz. credo quod Old. esse vnum
quod pater instituitur et ab eo relinquitur
legatum vel fideicommissum filio ita loquitur
pura attacta per eum sed iste casus non est
hic / sed quando ipse filius instituitur heres et
rogatur de restituendo ipsi filio ut in
casu nostro tunc in distincte legando vel
fideicommisso simpliciter videtur legatum de dilatum
in tempus existentie sui iuris ¶ Et ad hoc
probandum premitto tales distinctiones
quando aliquis habet aliquid ab herede
et ille heredi statim restituere cogatur
illud idem an valeat et quando restituere
debeat / distinguitur aut heredi debet sta
tim restitui ut quia testator expressit aut
post certum tempus / aut dubitatur

quia testator simpliciter locutus est / primo
casu relictum non valet quia nullum commodum
continet quia est ut l. si creditori nisi
ff. e. et ar. l. qui sit desolvet / Secundo casu
videlicet et post tempus a testatore taxatum de
bebit heredi restitui ut l. si a me et l.
fal. et l. si heres institutus in prin. ad
treb. ¶ Tertio casu videlicet fideicommissarius tenetur
restituere statim si post mortem ipsius
fideicommissarii videtur dilata restitutio in
in tempus existentie sui iuris si heres
tamen debet restitui etc. in eius potestate
ut l. cum plaz § fi. ad treb. sit tex. et glo
faciat ff. de arr. et ar. lo. l. filia ad cum pon
tum dicas quod illud quod pater capit habens
a filio herede instituto et ipsi filio ro
gatur restitutio quia videtur dilatum in tempus
existentie suo iuris nec curo utrum fue
runt apposita verba que sapiat dila
tionem vel non ¶ Ex predictis quod habes
quod quando a patre relinquitur filio aut re
linquitur sub conditione et videlicet aut pure
et tunc aut sunt aliqua verba in relic
to que sapiant dilationem et valet
aut non et tunc aut ipse pater est in
stitutus et rogatus de restituendo
filio et tunc non potest confirmari impedi
ente regula cathoniana ut in § cum servo
Aut filius ipse est institutus et pater
sibi rogatur de restituendo et indistincte
videlicet et videtur dilatum in tempus existentie
sui iuris ut hic ¶ Predicta vera nisi in
legato libertatis quod statim venit ut ff.
preter dicam ¶ Oppo. et videtur quod dominus cogatur
prestare statim servo ut ff. ti. i. l. si idem sic
sumus § fi. illud ponitur in prin. glo
et solvitur quod speciale in relicto liberta
tis que sibi servo prestatur dominus non acq
ratur hic erat relicta alia vero
ratio que si servo prestatur domino acquiritur
vnde dicitur dilatum in tempus existen
tie sui iuris vide ista glo. ¶ Oppo. et videtur
quod quando legatum relinquitur extraneo debe
atur ex persona domini ut l. si alienus ff.
ti. i. istud contrarium ponitur hic in glo.
§ vero ex persona que est in v. denique
et dicit solum ut ibi declaro si inspiciamus
rigorem verborum debetur ex persona domini
quia ab ipso est nominatum relictum quoniam
de rigore non debetur esse servo ad quem
postea devenit heres dicitur ut l. celsus
§ i. nisi ff. ti. i. et l. fi. nisi ff. ti. ii. et
l. si plures sed considerato effectu
debetur ex persona filii vel servi et ita
loquitur hic ¶ Sed contra hoc oppo.
de. l. nescennius § servo ff. ad l. falc. ubi
videtur quod etiam quantum ad effectum debeatur ex
persona domini sed ymo ibi deberetur ex per
sona filii vel servi quod apparet quia ex eo
per patrem vel dominum deducitur falcidia et
sic tenuit ut heres ex persona filii vel
servi sed hic est diversa quia dicta legata
videntur relicta ab ipso filio vel
servo ex ordine successivo et sic prima
legata per alia nominantur et in hac l. deter
minatur per alia ¶ Venio ad tertiam partem
Oppo. primo quod hic innuitur quod filius in
stitutus sit heres cum ymo pater ut
l. placet de acquirenda here. glo. § vero sed
ut pater solvit duobus modis primo
quia verum est filium esse heredem nomine

tu effectu acquirit pater ut dicit l. plz. alii
dicunt quod pr est hrs vere ut in glo. contrario
sed pt gravari ut heres et tunc de
trahet ille trebell. ¶ Iste pot gravari ut
alius quomodum sentiens et tunc non
detrahet. hoc dictum non placet glo. quia
sum hoc nulla est dra. item esset rogatus
tus restituere filio vel servo quod est contra
hanc l. teneo ergo glo. prima quod filius
sit heres nomine licet non effectu quod tamen
sit verum declarabitur inferius in glo. contrario
vide hanc glo. ¶ Oppo. contra illud et
videtur quod non sit heres neque nomine
neque effectu sicut diximus de servo qui nul
lomodo sit heres et facit heredem dominum
intantum quod cum est locus substitutioni vul
gari que concipitur in illum casum si
heres non erit puta si testator ignora
bat eum servum ut l. cum proponas C. de
her. insti. et l. cum pater ff. de hrs. insti.
de vul. et sub. Quod ¶ Filius sicut nec ar
bitror dicit glo. quod licet in principio dicatur
de filio et servo tamen in hoc vero deinque dicit
solum de filio et caute tacet de servo
innuit glo. quod filius est heres nomine
et patrem facit heredem in effectu servus
enim nullomodo heres remanet sed fa
cit heredem dominum nomine et effectu hoc
sequitur ja. de ra. et Cy. ut dicunt dicta
l. cum proponas. Nos contrarium illud
et ostendendo unum membrum non procedere
¶ Primo quod filius non sit heres nomine
sed facit heredem patrem sicut servus
dominum vero casus in l. qui et de acq.
here. l. qui in aliena quod interdum
ubi dicit quod facit patrem heredem
¶ Secundo pro prolem ille dicitur heres nomine
apud quem remanent directe actiones ille
enim dicitur heres esse adque transeunt
utiles ut insti. de fideic. her. quod resti
tuta non in l. pro herede quod prima
de acqui. her. in ultima glo. sed constat
quod filius acquirit patri servum hec summa
quo ad directas et utiles actiones ut
insti. per quas perso. nobis acqui. quod i. de
insti. stip. quod alte. et non in quod si quis
alii et non in l. stipulatio ista quod alte. de v.
ob. et l. si tibi v. quod si cum l. se depen.
ergo filius non est heres nomine neque
effectu. Nam glo. expresse in l. ceteris
ad treb. dicit quod cum directe non re
maneant apud aliquem pt dici hrs.
aliud membrum quo dicitur quod servus nullo
modo est heres non videtur verum primo quia
l. i. de her. et con. et de. ubi dicitur quod
servus est heres nomine ¶ Secundo quia tex. et
glo. in l. quoque quod si v. si prime. ff. de
her. insti. ubi glo. dicit ut fi. sum quod servus
est heres nomine licet non effectu per l. plz.
sicut diximus de filio tertio hoc est ex
presse ad trebel. l. quid ita de servo in bo
no quod si dominus rogatus est restituere
servo contra remedia trebell. habet
preter quam deductione quarte tamen non
ut hrs. sed pt dominus sit rogatus primum
ubi servum de heredem nomine sed quod dominus
esset heres haberet etiam deductione
quarte ut hic ¶ Quarto de filio et
servo licet postea dicatur de solo filio in
telligitur repetitum de utroque ut C. de
dom. restit. l. i. quid diximus dicere quod
aliquem de heredem nomine pt accipi duo
bus modis primo hoc est ut habeat
directas actiones et isto modo nec filius

nec servus est heres quo ad directas
actiones ut quo ad utiles faciunt hrde
patrem vel dominum ut dicta l. qui liber quod
hec verba et l. qui aliena quod interdum et
in principio allegata pro hac parte adq.
facit l. sequitur quod si filius de institu. ¶ Secundo
modo accipitur heres nomine i. heres nota
tum seu institutus in testo. licet non ha
beat directas neque utiles actiones et isto
modo dicitur heres servus et filius ut l. qui
heredi in principio de condi. et de. et hoc dicit
glo. in dicta l. placet si bene advertatur
et in contrario de dicta l. qui heredi et
advertendum quod illud de heres nomine licet
nullas habeat actiones directas vel utiles
quantum ad propositum duos habet effectus
primus est quod pr vel dominus est heres quo ad
omnia iura communio quo esset filius vel
servus si esset sui iuris. certa actiones habet
ac si ipse filius vel servus esset heres ut l.
qui heredem quod quidam de solut. et hac l.
et no. in glo. iij huius l. et in alia glo.
sub verbo ex persona et tamen istud tale ius quod
habet pr vel dominus non pt opponere quod
filius vel servum tamen ex persona eorum habeat
ita loquitur hec l. vii quia ipsum filium
vel servum non pt deducere quartam quia eum
non pt dicere se heredem ut non in dicta l.
quidam quod secundo hoc procedit duplicatione
prima que ponitur hic utrumque quia cum pr
sit heres commune quo filius esset filius
aut vel servus sibi ipsi obligatus de non
pt iuret pater ex persona filii sed ex sua
¶ Secunda ratio generali eorum quia ex principio
quod quis habet ante con. iure non pt iuti
ut l. si index curamento de minoribus
et l. amicissimos insti. de excu. tutorum ¶ Secundum
effectum habet quia quo ad ea que sunt facta
ipse notatus habetur ut heres licet ipse
nullas actiones habet directas vel uti
les etiam conditiones implendas ut dicta l.
qui heredi in principio de condi. et de simile
ut dicta l. qui liber quod hec verba ubi hec
verba quis michi heres erit resolvuntur
in conditione ibi patet que conditio dicitur esse
facta puta quo ad implementum conditionis
pater vel dominus non videtur esse heres licet
quo ad alia sic diceretur tamen filio vel servo
existente in potestate quo ad implementum
conditionis pr dicitur esse heres quia filio
vel servo ademite quirit pr vel dominus
ut l. iij de vul. et pup. Ideo non dicitur esse he
res pr vel dominus ut ipse posset come
re substitutione quia in eius persona non veri
ficatur conditio quisque michi heres erit
sed filio vel servo ademite ipsum primus
vel dominum quirit pr vel domino sed illud
quod dare servo cum conditionis implende ac
quireretur domino licet servo deberet dari
ut heredi non ergo videtur vera dra. que
fit in glo. inter filium et servum ¶ Ex pre
dictis pt respondere ad duo dubia pri
mum quod illud quod dicitur in l. si pr. fami. de
her. insti. et insti. de vul. sub. principium et
de servo instituto que quis putabat
liberum habet locum in filio fami. que sum
mus ja. de ra. quia non quia filius fa. quo ad
quod est heres servus nullomodo ut hic
non in glo. pro contrario ut refert Cy. in
dicta l. cum proponas in ultima quod in suo opinio
prevalet de iure quia quantum ad hoc
nulla est dra. inter servum et filium ut
dixi et hanc opinionem tenet glo. in l. si
quis filium in prima glo. de acqui. her.

licet pe. no allat ea. ¶ So q sicut
dubitari qn factu est substitucio pu
pillaris p hec vba quicuqz m heres
heres erit sivus vel filius adivit
porcionez suam iussu patris vel dni
postea tpis mortis pupilli repiunt
sivus / quitu potuerit ee heredes
ex substitucione sa de va vl iij. deinde et
pup dicat q filius poterat ee heres
qr remansit heres noie. sivus non
poterat quia nullomo remansit hres
p ea que hic no. Ego dico q inter fi
liu et sivu quo ad hec nulla e dra
ut dixi s. ad hoc facit l. si solus vi
si. de acqui. here. ¶ Opp. q tra hanc glo
et vr q qui eciencij pater vel dns no
pt uti trebellianica sicut fideicommissa
rius no detrahit a se ut l. i. q vnde
vocaant ad treb. sed quartam optinet
qui est rogatus ex psona sua sed hic
ex psona heredis scripti detrahit ff.
l. si prom. q fideicomissi ad trebel. ¶ Oppo.
et vide q aditus filium possit detra
here trebell. nam si pr habet acciones
utiles et directas et sic est heres
effectu licet no sit heres noie pot de
trahere trebel. sicut dicimus in bonor
possessore qui no est heres noie ut instit.
de bo. pos. § quos autem tn quia habz
omia iura ut ibi et no. s. de bo. pos.
her pe. l. i. detrahit trebellianicam ut
l. i. § bonor ad treb. et sic pr quo ad
filium debet posse detrahere / licet no
sit heres noie sed bonor. possessor habz
illud beneficium aptitudine mortuo et vivo
no ab alio merito con alios utitur de
beneficiis sed hic pater habet hoc bnfi
cium a filio unde illo no utitur con ipm
filium p ea que s. dicta sunt ¶ Oppo s.
ad trebel. l. iubemus § deniqz ut ibi sed
glo et bene quia ibi pe fuit institu
tus et rogatus de restituendo filio
hic ipe filius fuit institutus et pr
rogatus de restituendo sibi ¶ Vero
ad quartaz ptinet et oppo primo ro
l. debet ee q cludens et ratio ita
q cessante roe cesset. l. ut l. adigere
§ quamvis s. de iur. patro. et l. cu tale
§ falsaz de condi. et demos. / Sed ratio
hic posita no est huiusmodi quia idem
eet in quolibet tenerio et fideicomissum
eet relictum post mortem pris ut l. si
tu heres qui di bo ee et l. heres meus
de condi. et de. ¶ So glo duobus modis
primo fatetur quartam et hic subaudit
maxime quas dicat idem in filio qui in
extraneo glo sup. vbo retentur hoc non
placet nam ex illacione que colligitur
ibi exdere et no et ex roe sic posita
ins. i. apez q ut gsult p illa interpo
suit hanc gclusionez qn dicat glo fac.
eet ¶ Sed no solvit glo pr q no sit id
ibi extraneo cui eet relictu post mor
tez in extraneo / dico qui no sit mer
tuus sed vivit licet filius decessit
et ista fuit opi azonis ut probatur in l. se
ista displicet plus quam precedens dum
quia fuit hec no eet ro dre inter filiu
et extraneu ista que dr inter s. quia
ex psona pris vires accipit sed no
dr eet adcidenatia facti quia filius de
cessit extraneus no q est cou mente hui
l. alij ergo ut sa. de eare intelligunt hac
ptez alio mo pointus extraneo ¶ Pro

cuius euidencia debes scire q ille qui ro
gatus est restituere fructus ut l. qd
hijs vbis s. de le. iij. et hoc e si rogatus
est restituere extraneo sed si filio suo tunc
in respectu venit fructus ut l. insideri
quod si q ei pollidius deuari et hoc
ex votis parentum q est ut semper
filijs acquiratur l. sicut vii lib. et
l. nichil § i. de bo. li. / Hoc pmisso sic
pone casum si pater est rogatus post
mortez suaz restituere filio suo qd
ad se prez pvenit ex hereditate fi
lio relicto et sic fructus interim per
cepti veniebant si filius moritur vi
no pre omino i. prez retentur s. co
pendium fructuum subaudi q si filius
viveret no retineret ¶ Et ad hunc
subauditum talium de vita filij venit ro
que sequitur q fideicomissum vires recipit
ex psona pris licet eius voluntas e erga
filijs ita intelligit ipe / licet certe iste
intellectus sit inde verus tn quatenus ad
l. est omino extraneus cui hic de fructibus
nulla fiat mencio / Pr tn l. ista tota
loquatur de filio et sivo fuit lex quia
s. tenui ista lex no qgruetur nisi i
filio tu no sit votum dni querere
sivo sicut pri filio no ergo lego hic
l. aliomo clare et apte ¶ Pro cuius
euidencia debet scire q qui testator
primo reliquid aliquid alicui et pos
tea iubet terciam psonam accipere et
post tpus legatario dare q legatum
dr ee purum et legatarius ante te
pus decedens tn sumittet ad heredem
et ille extraneus qui iussus est accipere
et dare legatario vr eleus ut medius
minister ut l. a filio § alij no ad treb.
et l. liberto § largius de anu le en
tibus / Sic posito q ad heredez non
tn sumitteret legatarius no remaneret
apud illu medium minister ut l. siquis
ticio s. ti. ¶ Hoc pmisso cuius est ca
sus qui primo fuit relictu filio postea
fuit iussus pri ipso filio restituere
post mortem ipius pris si filius mori
tur tum apud prez debeat remanere
videbatur q no qr pr sit medius minist
tn in gsult detinuit hic quartam qr
pr non est medius minister sed ex p
sona eius capit vires legatum secus
si aliquis eet iussus dare extraneo q
ipi extraneo eet relictu ut expedict patz
hunc casum credo verum ¶ Oppo q iste
tex indi testatur omia precedencia pi
unt cui q no videbatur relictu post
mortez patris nisi ex prima tum con
trarium vr dictum s. sed s. dixi q vr
fideicomissum dilatum intempus existencie
sui iuris q pt ee morte vel emancipat.
hic loquitur qn expresse fuit collatum
post morte et sic in uno casu tm
expeditum de quartijs ¶ Quemadmodum ad
q extraneo primo quia regula est q
lis nulla pt ee inter prez et filium
quomodo ergo aget filius cui est fideicomissum
relictum q prez Ro aut est institutus pr
aut filius primo casu aut pr no vult
adire et no pt cogi p filium nisi post
quam est sui iuris fim glo in l. cogi q
si pater ad trebel. licet sa. de ar. aliud
dicat q dic ut ibi aut pr adiuit sed
no vult restituere et tunc aut fuit re
lictum fideicomissum statim et no valet
ut no s. e. l. a filio et s. dixi aut fuit

dilatu in tpus existencie sui iur et
no est dubiu q pot here actoez ex testo
Si vero filius ipse sunt institutus ut
ut cum iure suo aut pr no mult inbe
filiu adire et sic no prudicat filio
qn fcus sui iur possit adire ut l. is
qui here vel fi de adq her. hodie statim
pt filius adire p l. fi. C. de bo q li. Si
vero filius iussu pris adiuit et sic pr
quesita est hereditas sic si fideicomissu
sit dilatu in tempus existencie sui
iur ut dixi s. no est dubiu q fcus sui
iur agit actoe ex testo et hoc sm ista
iura ¶ Sed quero in quid hec lex ob
tinet sm iura hodierna pone quida
instituit filiu et rogavit prez restitu
tuendo filio vel extraneo videndu est de
iuribus fideicg dices tu in hereditate
profectitia habet locu sine dubio
quia nil est hodie acquisitu q non
placet vmo dic si p pria pt huius l. pro
ut dicit a pre pt relinqui filio institu
to procedit sine dubio et olim et hodie
in profectitia ¶ Sed pater ut dicat cape
a psona filij qui relinquitur extraneo
vel a psona pris vel relinquit ipi
filio ex sm ista iura no habet locu
in hereditate profectitia hoc est in ea
que erat relicta filio contemplatione patris
tunc enim semp venit a psona pris qz
eius respectu est relictu ar. s. de her
inst l. quid cu filiu et s. de sup l. l.
plt ¶ Cessant enim ille roes quas dixi
s q pater habuit a filio vel dus a servo
vnio huit a se licet p media psona
filij vel servi. Si vero loquitur de hered
itate adventicia hoc est de relicta contem
platione filij vel servi vel simplr quide
est ut l. atius s. de acqui her. de inst
le l. si servi et l. se tunc pr huius l. no
videtur here locu quia pri queritur sol9
usus et si filio restitueret illud ide sibi
quereret et hoc vr dixisse rog. i tercia
glo hic posita ¶ Tu dicas q in servo sine
dubio nil est acquisitu in filio vero re
nendo opi quia ego teneo q fideicomissu
vr dixisse rog9 in tercia glo hic posita
Tu dicas q in servo sine dubio nil e ac
quisitu in filio vero tenendo opi qua
ego teneo q fideicomissu vr dilatu in
tempus mortis vel existencie sui iur
hoc no vr procedere quia illo tempore
usufructus qui quitur pri revertitur ad
pprietatez ipo iur absqz aliqua restoe
facienda p prez ¶ Sed dicere potes q pr
hebit usumfructu dum vivit ex illis fr
uctibus utetur et quomodo fructum pri
tpus ante existencie sui iur restituet
fructus quos percepit medio tpe pro
hoc hec l. insti. simi lex sa de dre Re
manebit ergo apud prez solu como
ditas utendi illis fructibus et illo
comodo medio tpe simile ut l. si co
venit s. de pac do ¶ Sed pater huius l.
in qua distinguitur inter relinquatur
filio vel extraneo ¶ In primo casu dicatur
ex psona dni hoc ex psona filij hodie
si relinquitur a pre filio nihil est
acquisitu quantu ad hoc sed si relin
quitur ab extraneo est acquisitu ex quo
debebatur a pre ut adebitore ex psona
filij ut hic hodie vero detur a pre
ut a legitimo administratore sicut dicimus
qn relinquit a tutore pupillo instituto
ut l. peto § fi iur l. b. i. C. de fideicomiss l.

re vel dicimus q ptim deduci a patre ut
ad pristinatore respectu ppetat pti ut
adebitore respectu usus fructus ¶ Sed no
quid in filio arrogato video q idem
q in naturali et legitimo ut insti. de
adqui p arro § i. et l. si sub conditione
deli et postu et ibi no ¶ Sed vero ut
restoe facta a patre in casu huius l. tras
iuit actoes in filiu ex treb ¶ Circa hoc
fuit glo contrarie vnum est hic sup vbo
no obmissa que dicat q omia illa re
media trebelliani excepta deductione
quarte habent locu sed inter remedia
trebelliana est translatio actonu ut
C. ad l. fal. l. in fedo et ibi no q re huic
concordat alia glo ad treb l. quida §
servo ¶ Alia glo hic s. vbo no posset
dici contrariu tu ipse enim filius sit heres
pater no transfert in eu actoes pro hoc
vide casus s. ad trebel l. si heres insti
tutus in pri. Credo primas glo ceve
ras p tex. l. i. § si filio. Videmus s. ad
treb. l. ubi est casus ita in tota illa l.
exponitur illa pt senatus consult que trac
tat de transferendu actonibus ut et ibi
ponitur hic casus q filio restituere h
locu illa pt senatus consult ad l. si heres
in pri ¶ Video q ibi in herede apud q
erant actoes directe que sibi sufficiunt
hic loquitur in filio apud que no erat
neque directe neqz utiles cu totu eet
quesitu pri sm ista iura merito pater
ei restituendo in eu transfert utiles
¶ Sed vero pone q alicui e relictu fidei
comissu vniusale pure decedit fideico
missarius ante restoez sibi facta quer
itur transmittat illud ad heredez suu glo
s. hoc vbo retentur dicit q no transmit
tit p l. quas allegat prudat site de
hereditate no adita que no transmittitur
io vr glo. dicere in l. accessore de condi
et de et sunt opi az i summa et ad treb.
eta sine hec albi9 doc ees dy et alij
dicunt q quia habemus tex expssu s. i
l. postu in pri ad treb. et l. cogi §
idem inclinatus e tu et dicta l. accessore
et C. de fideicomiss. l. iij ¶ Sed contrariu s
ad l. apud iul § item et § antistia
dic ut ibi no. et quia ibi decessit fi
deicomissarius sine herede ad hanc l. ride
q hic erat relictu fideicomissu sub condi
tione ad site de hereditate / dy no re
spondet hic sed in l. accessore de condi
et de et dicit q aliud in herede q cuz
aditaz hereditate nullu licet sibi mei
to no transmittit sed id q habet sibi ius
deliberandi transmittit hodie sm forma
l. cu antiquioribus C. de iur deli. Sed
fideicomissarius vniusalis habet actoez
ex testo quia transmitte pot sicut q dixi
s. de acqui her. l. is pot ¶ Sed vero quid
si fideicomissarius vniusalis decedit post
mortez testor ante aditaz hereditatez
an transmittit ad heredes queda glo
tenet q no p l. quida in in pri ad treb
et ibi no. in glo pma sup vbo cedente
alia glo idem in l. iij de re cutho di
tinit ij q dies fideicomissi vniusalis non
cedit nisi ab adita hereditate sed
tenet dy s. decidi le. l. iij § i. fi. de
are tenet contrariu q cedit dies quoad
transmissione a pre mort testor sicut
in legatis et fideicomiss pticularibus
¶ Pro hoc videtur l. iij § et idez dicendu
decidi le. ubi quo ad diei cessione eq
patur vniusal pticulari sicut l. i. p sdaz

C. de fideicom. et hanc partem puto vera
per l. cogi § ide meciaus ad treb. quia
videt permittere q heres fideicommisso
gat heredem institutum adire ergo fidei
commissarius decedens ante aditam hedi
tatem transmittit licet ibi posset aliter in
telligi et hoc etiam pot. colligi ex ordine
rubricarum Nam .C. prosequitur primo de lega
tis et fideicomm. et ad trebel. et sic de vni
uersalibus postea in ti° de cadu. tol. ponit
tamen igitur et quod in nouissimo dicat in
distincte diem legatorum et fideicommissariorum
relictorum purae cedere a morte testatoris in
tellige quod de fideicomm. vniuersalibus et par
ticularibus sic ee in ff. primo ponit de
legatis postea ad trebel. et sic de fideic.
vniuersalibus postea ponit ti
qui di. le. ce. intelligere fideicommissariorum
particularium et vniuersalium de quibus pro
miserat ad l. quida io. Fideo q non
dicit illud vel dic quod cedat ab adita
hereditate quo ad petitionem et ita lo.
glo. ibi posita sed quo ad transmissione
in tempore mortis ut dixi vel dicas q
illud est verum quo ad impediendam
transmissionem fideicomm. factam a testatore
al' secus ¶ Quero posito q sit verum
q no. transmittatur ius deliberandi sicut
fit per heredem glo. hic dicat q sic no
inde cor. Idem dicat azo in summa C. ad
treb. q pt tollerari quia fideicommissarius
vniuersalis habet ius deliberandi
ut no. s. de iur. deli. l. i. dico ee q si
fideicommissarius decederet post petitione
factam licet ante restitutionem vel ante aditam
hereditatem transmitteret ut l. non minus C.
ad tre. ¶ Quero an heres rogatus co
gatur adire et restituere glo. hic remi
ttit ad ipso. in l. cum quia .C. de fideic.
dic ut ibi et l. ille aquo § si de testa
mento ad trebel. dy. indicat hanc l. tamen
ad q vos videtis hic in fine quod duo
singularia dant adiectum pluralis neq
contra hic in glo. in pri. dic duo va
sallo concedo tibi vineam et fundum
fructibus plenum an per hoc videatur gessisse
de vindemia videt q no. quia non adiecit
adiectum plurale ut hic cum sibilibus et
quia indubio videtur referri ad proximum
et sic fundum tantum ut l. si idem cum eode
in fi. de iur. dic. om. iudi. Et contra vin
demia videatur gessisse quia est pars
vineae et rei ven. si ergo totum gessi
it et quelibet eius pars videatur gess
sa. ar. l. ex toto. s. e. et l. siquis cum totu
de exe. rei iudi. ad hoc facit l. iulian.
§ si fructibus de act. empt. et l. seye
ex parte § gayo de fun. instructo fin.
dy. istud credo verum primo quia illud
adiectum plenum licet singularis num
et tamen refertur ad omnia precedentia ut
l. heres meus § uxori .s. de le. iii. ¶ Ite
quia posito q inde esset dictum fructibus
videretur gessisse ut l. si .s. de iur. fis. et dicit
l. iulianus § si fructibus. Bar. le. doc.

Simili cum plura
deueniunt
ad vnum pot. illud facere q
poterant illi plures h. d. et
legitur duobus modis secundum glo. vel q
pluribus eadem res sint legata coniunctim
verbis et disiunctim re vel eius disiunc
tim re et coniunctim verbis ¶ Oppo. ius accre
scendi non habet locum post legatum ac
quisitum ut l. i. in fi. de usufructu ac.

Sed hic erat questitum quia dicat dic
legata cedente // huius tiore dicat
glo. q dies cessat quo ad transmissio
nem tamen pro quo facit l. siquis ita et
q ibi ne de condi. instit. ¶ Oppo. § q
videtur q nil releuet siue heam primo
in eo siue ins accrescendi et sic siue
sola siue sed hec l. ar. l. si pp. illa §
dinus .s. ut le. no. ca. sed glo. vno re
leuat propter onera interposita quando
que non erant imposita michi illud
dictum non releuat nisi simul illam lex
qui disiunctim verbis erat relictum vni
tamen adde q aliud ius est qn coniunctim
licet enim tunc accrescat tamen onere
imposito per testatore tamen ius propter aliud
Nam simul ista contra heres non tenetur
ad legata ultra vires facto inventario
si ergo repudio ex persona illius qui
me fecit heredem est prior hpnis
tantum ius si repudio ex persona mea
et agnosco ex persona illius erit he
reditas tamen maior et sic multum interest
¶ Oppo. contra hoc et videtur q heres non
possit repudiare legatum ad quemquod
alienum ut l. liberto lxxx. de bo. li.
et l. si fundum sub conditione § si titius
.s. e. et q ibi no. Re. quando heres repudiat
legatum suum de fundo ad quemquod
alienum nec cedit ad commodum suum et hoc
non pt ut dicta l. si liberto octuaginta
aut repudiat ad quemquod alienum
et tunc aut ille alius in cuius quemquod
repudiat illud habiturus erat ex
dispositione defuncti ex cuius persona repudi
at et non pt repudiare ut no. in dict.
§ si titius aut alio modo cedit in illum
quemquod ad quemquod tamen repudiat
et pot repudiare ita loquitur hic et
q. s. dixi ¶ Oppo. dicit hic q siquis pe
tit certam rem non pt petere ex alia causa
qui due cause lucratiue habent concurre
in persona eiusdem licet ad vnum deueni
at contrarium cum poterit ille consequi
insolidum ut l. si seruus legatus § fi.
.s. e. et l. si is qui decret et ob et doc te
nent in l. § pupillo de neg. ges. sed illud
verum qn ille due cause diuidorum habebat
effectum solide et actiones in quelibet sed
hic non erat illud Nam si ambo vindica
rent vel faterentur sibi partes per concursum
si esset legatum disiunctim vel quilibet
admitteretur ad partem suam qn sunt le
gatum coniunctim ut dixi in l. inennio § du
obus .s. ti. i. ¶ Oppo. de l. non est nouum
de act. emp. ibi in eodem libello debet peti
ut ibi qn possim petere vel ius meum
vel ius hereditarium ¶ Sunt glo. in
possum petere partem iure meo parte he
reditario quidam variauerunt Tu dicas
indistincte q sic probatur in l. eos
impu. indiuore nec obdicta l. non est
nouum quia fateor q debeat peti in vno
libello sed tunc pety vel totum iure
in eo vel totum iure hereditario ¶ Sed
quid si petii simpliciter rem totam ex
vna causa video tacite ex alia repudia
re videor ut hic innuit tex. facit l. si
C. de codicill. ¶ Vltimo dy. indicat hoc
per l. ad q. item cessionarius possit eli
gere an agat directa vel utili et videtur
hic tenere q non quem rem videtur tenere
l. si dno de solut. dicunt ibi dixi ple
ne et ideo hic non dico Bar. le. doc.

Siquis servos

in testis difficultas presagis subductam et legatum firmum remanet h. d. et no. quod et signa ter ibi et angustias. ¶ Oppo. quod ista impossibilitas viciet legatum. insti. de lega. § si. et C. de his que pe. no. l. i. sed ibi fuit legatum ab initio impossibile hic non a testator potuit tamen vincere quod semper tinuerunt dicta pomere. ista tenet glo. in dicto l. i. et dy. in c. nemo pot. de re. iur. li. vi. ¶ Sed hoc vr. contra regulam cathonianam que vult quod legatum quod non valeret si tunc moritur testator nec post confirmetur ideo glo. tu sit ad aliam sed vz quod hic removetur quod est impossibile l. festinatio et hanc tenet pe. et cy. C. de his que pe. no. l. i. et est vera ut i. dicam. ¶ Tercia sed dat glo. insti. de le. § si. ut quod testator dix. quod heres constituerat se solutum l. tradum que sed non congruunt hic nam dicit quod compraverunt heredem ad dandum non ut constitueret se solutum in te. ne. procedente sed. ¶ Sed ad hanc oppo. et ultimo pri. glo. quia vr. contra textum isti de v. ob. § loca et l. ij. § si quis ita dedo quod certe se sed ibi inter vivos hic in ultia voluntate hanc tenet glo. i. de v. ob. l. fi. § si inter de re iur. et l. i. testis que sed est vera sic intelligendo vz quod aliud sit in contractibus inter vivos stricti iur. ¶ Idem in contractibus bone fidei angustie temporis subducuntur sicut legat ut l. si insulam § pl. ff. loca. et eodem non in ultimis voluntatibus que habent instar bonefidei ut l. i. in ordine C. in quibus cau. in inte. res. non est nec. et hoc tenent doc. in dicta l. ¶ Oppo. glo. de l. item illa de consti. pecu. non solvit dicens quod ibi angustie temporis non impossibilitant ut reus constituat in mora ut ibi no. ultio vides in hoc quod impossibilitas fuit adiecta conventio non viciatur dispo. quod est com. doc. dam glo. inno. dixi plene in l. i. de edi. insti.

Regula

Sexuus dr. de cadu. par si capax e. dub. h. d. ¶ Oppo. de l. et si maxime de fi. le. et l. si debitor § fi. j. ti. i. sed ibi specialem vel dic quod duo non possimus legare inter se codicere dum procedit ista ratio sed quod non possimus legare in ista consideratione eius et rei legate non procedit dic ista regula ut in contrariis. Sed certe nec primo casu procedit regula ind. instructe quod dic ut l. si servus eius de acqui. he. Bartholus legum doc.

In legatis

Sequens voluntas semper insti. procedens sit derogatoria h. d. ¶ Quid glo. quod si ademi tibi legatum pure postea sub condicione an postei or ademptio aliquid operat. dicit glo. quod indicat quod videor dare sub contraria condicione. ¶ Idem qui dicat dimorari presupponit fuisse in inicium ut in auc. qui mo. na. effi. sui § qui ad de et C. de dino. l. Iulianus sic qui post adcept. nato presupponit legatum precedens et sic perstringebat dy. in a. de are. tenz et huius opi. sum. Sentus qui ademptio sit ad diminu. ergo non operatur augmentum seu indicatio legati ut l. legata inutiliter i. e. et l. ex facto de here. insti. et l. cum tale § falsam de condi. et de. et no. in l. si ita legatum impu. i. ¶ Ista tercia. item ista ad positione presagis sequatur postea habitus evaram ple. in l. x. de v. ob. ¶ Ultio glo. querit si testator in primo testo dixi quod non liceat sibi penitere istum valeat sum quod postea fecit dicat glo. quod sic si postea voluntatem expresse peniteat. inde glo. la. de are. tellit quod a prima videar recedere presadiz et si de prima expresse non peniteat et pnto ista glo. ver. dicit interius hic posit. in glo. dicit enim quod sibi non liceat penitere hoc non pt facere testator non enim pt sibi auferre libera testi facto. quia est contra bonos mores ut l. stipulatio hoc modo de v. ob. et ista verba non continent preceptum per quod inquieti videatur voluntas dedicere sed solum tendunt ad auferendum potestatem penitendi quod non licet declarabo plenius l. si qui in pri. testi i. de le. iij. ¶ Ultio dy. in dicat ad quod imperator concessit quibusdam comitibus quod possint creare tabelliones et eis concedere potestatem faciendi instra inter omnes personas cum libet locus non obstante aliqua constitutione vel statuto postea concessionem factum est statutum in aliqua civitate quod instra facta comiti tabellione valeant nisi habeant licentiam. dubium et an statutum supremos predicet tabellioni habenti primum ab illis comitibus et vr. quod sic quia concessio principis tollit effectum statutorum primum non futurorum ar. l. si stipulatus § cum stipulam et l. si a colono de v. ob. et l. nuptilia de dona. emp. et l. si ita dicam et ar. le. ¶ Econ. quod non quod omnes effectus eiusdem statuti potestati obviant sublata sunt ar. l. plane de li. et postu. pri. tollere potuit effectum huius statuti futuri ar. huius § et i. de le. iij. l. si quis in pri. testa dicto simulat quod in dubio prostulisse. unde certum ea que i. futur. poterant obstare ar. l. fruct. B. de fini in po. di. ita dicat dy. ad hanc Bar.

Cum incertus

In legato generis is vr. legatus qui postea legit hic est solutus h. d. ¶ Illo quod faciunt non fuit legatus sed fecit solvere de eo fingitur legatus fuisse et sic in obligatione generis item in dubio est et in obligatione sed id videbatur eo quod solvetur. oppo. i. ti. i. l. inemus § duobus sed. obli. omnes continet ut quilibet pe. solum non quod dicatur ce. i. oblee ut pleno dixi Bar.

Si ita scriptum

sine ademptio precedat sine sequatur in eodem testo legatum primum pro inutili et quod invenimus est debetur h. d. Nota textum ibi et aut ro dubitandi fuit in ista l. quia ista verba cum vis legaverio debeant intelligi de legato facto de eade re vel de eade summa quod hic removet. ¶ Item an sit verum sive leget hoc modo fundum et primo dicat item titio lego centum quod hic removet. ¶ Item non quod non refert utrum precedat vel limitatio aliqua ponatur i. primum ut in

sine contractus facti si in ipo contractu
ponitur hoc est antiqua contractus sit
solutus apcibus ut l contractus C de
fide instru fiat l ii C de edil act ¶ Oppo
q ipo iur pimatur ut l i ff si ita et
e si consulto de hijs quo nite dele ff
glo illud verum qn in codi testo fit
ademptio ¶ Si in alia voluntate distig
ue aut pfecta quia est aliud testm et
idem ut l si mi ff ti ii aut imperfecta ut
in codicill et tunc ope exceptionis
ut in contrarijs certe codicilli dicitur
pfecta et solempnis ut in contrarijs de
codicilli dicitur pfecta et solempnus vo
luntas quantum ad emptionem legator
ut insti de adempt le in pri et ff
de fideic l dna et l fideicomm et ibi no
unde ipo iur pimetur de alia ergo vo
luntate nunq pfecta loquitur dicta
l i ff si ita et ff consulto ut ibi patet
¶ In hoc tn est dria quia qn ademptio
fit in ipo testo non est necia exceptio
facti necesse iur quia ipo testo inest
ademptio nec pot indici non liquere
Sed si ademptio sit in alia volunta
te pfecta vel impfecta si est pfecta re
quirit tale ademptio facti vel mutatio
quia pt indici non liquere ut l ii de
excep ¶ Si impfta requirit except iur
ut dic ff si ita et ff si consulto ff si
tacite adima ut l iii ff si de adime
le sed dr hic q pstatur exigitur oppo
glo de le si sunt de re di sed ut in glo
ibi est ambiguitas pdnaz hic rerum
¶ Oppo de l qui lance ff de aur et ar le
sed ut ibi oppo de l licia ff scvia eod
ti sed ut ibi ¶ Oppo de l scribit ff de
aur et ar lego hoc contrarium debuit po
ni in precedenti glo quia vadit ad pri
sed ibi adimit tacite io non tollitur ipo
iur hic expsse ¶ Oppo de l idem ff de
condi et de sed ut in glo quia ibi in
libertate inquia accipimus q est utilius
ut induat hanc le in ar ad q quia
dicaz in l qui duos ff e Bar le doc

Qui quartam

voluntas testo
ris probata pvalet sptie
in augmento et diminutione
legati h d ¶ Nota q minor quantitas
inest maiori sive loquamur in qua
titate continua sive discreta ut hic et
l i ff si stipulanti de v ob ¶ Circa
hunc qui voluit legat plus et scripsit
minus dr hic q valet legatum sed non de
claratur in glo valeat videt q valeat
in minus et hoc innuit lra pro ut hic
in lra sed si plus sive et quasi aduers
in facto et in iur ut pvaleat magis
scriptura quam voluntas ut ff l prima
in fine ¶ In contrarium facit lra ista pro
ut habetis sed et si plus quasi adverse
in facto et non in iur ut no in l ii ff si
quis in ius voc non ivo i c et l sed et si
lege ff de peti her et vide tex de her
insti l quod sed si non incorpore
glo voluit et bn recte intelligendo
illam ista nota significationem quantitatem
sunt appellativa si ergo apponit minus
tn vellet dicere plus erravit in noie
appellativo ergo debetur legatum in
illo pluri ut l si quis in fundi ff e

nisi probetur testore aliud voluisse
expsse et clare ut no in dicta l si quis
in fundi et dicta l quod sed si in cor
pore Sed qn plus relinquit et vo
luit relinquere minus non requiritur pro
batio ita apta quia in maiori summa
minor inest Bartholus legum doctor

Siquis una

Vera col
lectiva
seu appellativa relata ad plures co
niectim verbaliter induciit et inter eos
est ius accrescendi h d ¶ Sed vero quo
constat quod de positiva sensit glo
dicit si de ea fiat mentione ut l qui
filiabus in pri ff e ¶ Tu dic q ex eo
q una filia una sola habuit
et legavit filiabus constat q de pos
tiva sensit nam hec dictio plural
num verificatur ar l si ff ad trebel ¶
Sed vero que coniunctio erat inter illas
ex qua inducatur ius accrescendi re
spondeo coniunctio verbalis que inducatur
per hoc nomen filiabus relatum ad plu
res ut probatur hic et l uxorem ff
de her insti Bartholus legum doc

Si duobus

Sumus
est quod fit
ex spatio fiat prem h d
¶ Oppo C de cadu tol l i
ff in primo et ff pro hoc sed hic non erat
intentio natura sed ex speraba ibi
nullo modo sperabatur contra ff e l si
hanc sed tenent omnes doc ¶ Et ut
azo et io dicunt q hic loquitur qn
legatum erat in ea caduca quo casu
in illa tpra applicabantur fisco q
hodie corrigitur pdictum ti de cadu
tol tenet glo ff q sum tpra ff ca
duca applicabantur fisco pro quo facit
ff de peti here l item veniunt ff pdic
citer tm contrarium ¶ Illa tpre ff caldu
ca applicabantur coniuncto ut C e l in
si et ff ti l celsus ff plt ex si tpre
cuius dat guerre sunt facta l pappia
poppea causa sunt q caduca applica
rentur fisco et arca illaz sunt senatus
consult de quo fit mentio in
dic ff pdic sed cessante guerra
sunt sublata l ut dic ti de cadu tol
in pri et ff i sed quia illud senat
consult de petitione hereditatis inter
ta utilia continebat ad alia io tpm
et eius interpretationem in ff posite fu
erunt vel possimus dicere q in ff pdic
bona erant caduca et nullus erat
coniunctus vel precedens ab intestato
ideo applicabatur fisco Bar legum doc

Heres

heres tm ad totum
onus iniunctum sibi
et ei qui a testore gravari non po
tuit h d ¶ Oppo de l celsus ff plt
et si ff ti i sed glo ibi primo repudi
ante tm depriment hic utrumque lex
est vera declaro quia legatio est sim
pliciter relictum non nominatum ab aliquo
herede tunc portio deficientis accres
cit coheredi cum onere suo sive sit
pro non scripta sive caduca sive q
ut l i C i ff p i ff ita C de cadu tol quia
legatum relinquitur nominatim et tunc
aut nominatim ab eo tm accrescat porcio

et ab alio cuius portio est pro non scripta
vel caduca et accrescit cum onere hic
est casus in quo una qui in prima parte
probat de pro non scripto in fine de ca
ducis Si vero coniunctim tunc ab eo cuius
portio deficit et tunc coniunctus non
debet ut dicta l. celsus § si ff. de
condi et de. ubi glo. ponit contra in
l. cum tabulis § filius ff. e. Secundum solvit
glo. quod in l. celsus § si erat unus solus
institutus et ille abnuisset hanc tenet
pe. in dicto § hiis ita de caducis tamen licet
non faciat mentionem de hac glo. sed
est contra tex. l. contrarie io. teneo per cedere
¶ Item pro declaratione lre in his § in
ut in glo. et dicit sentit pone casum quod
tres vel quatuor instituti fuerunt duo
coniunctim aliquibus coniunctim sunt relictum
legatum certe si portio unius deficit ac
crescit alii tamquam coniunctio alius dis
iunct. et est ponendum quod ille cuius
probatio portio deficit non habebat
substitutum al. adipiscens vendere portionem
quia adquirendum Bartholus le. doc.

¶ Sinaco ¶ Quum non est in re
naturam nec ex sperata
non facit partem sed totum debetur coniuncto
re tantum vel re et verbis vel verbis tantum
h. d. et habet tres partes primo loquitur
in coniunctis re et verbis tertio in
coniunctis verbis tantum partes patent dic
ter legatum sit coniuncti re tantum ut differ
rat aliquem dicat tex. voluisset non
exprimendo et sic coniuncti re et verbis
dicat tex. postumo et hoc ultimo casu
ius accrescendi ¶ Oppo. ff. e. l. in prima sed
hic certum erat postumum non natum
ubi partem sperabat ¶ Oppo. de usufructu
acc. l. plt. sed ibi fuit relictum adminis
hic ab uno ¶ Oppo. ff. ti. i. l. et paulo
sed glo. et non bene dicit quod quibus non erat
coniunctum aliqua coniunctione hominis sed co
niunctione legali in qua non habet locum
ius accrescendi in legato aut ubi non
et l. fundus ab extra ff. de acqui. her.
dixi ff. ti. i. l. coniuncti dic ut ibi Bar.

Quum filiabus

appel
lati
one continetur postuma si de eius
testatorem aliquo indicio appa
reat sensisse h. d. ¶ Illud quod verbum coniuncti
coniunctim positum in una parte testamenti declaratur
pro alia que testator dixit in eodem
testamento et pono quod cum legatariis datur
particula testamenti debet ei dari illa pars
in qua continetur aliquid per quod declaretur verbum
ambiguum positum in legato suo ¶
Oppo. de l. nomine filiarum de verbis significatione glo.
dicit ibi indistincte quod qui legat fi
liabus videtur legare postume et simpliciter
debet hic subaudiri maxime quod est
contra istum tex. Videtur ergo quod nomine filiarum
porrigitur ad postumam ut ibi si apparet
aliquo indicio testatorem voluisse ut
hic et sic illa determinatur secundum istam
et probatur in l. siquis § si de testamentum tu.
¶ Oppo. insti. qui dari tu. pos. § si et
l. siquis filiabus ff. de testa. tu. sed
glo. hic loquitur ut legato quod datur
ratione affectionis ibi in tutela que
datur ratione filiationis ista tenet dy.
declarat legatum datur ratione affectionis
que non cadit in postuma declaro legatum
datur propter precedens meritum ut l. nec ad
iecit ff. pro soc. sed in postumo non cadit
meritum nec demeritum ut l. siquis
in suo § leg. C. de inoffi. tes. ¶ Tutela
datur ratione filiationis que filiatio cadit
in postuma sicut in iam natam hec sed non
placet ¶ Ita si in postumo cadit filiatio
ergo et affectio sola filiatio est causa af
fectionis ut l. pa[?] in fi. vii libe. et
l. insti. cum insiste nec causa et eo ipso quod
est filius dicitur mereri nisi probatur
demeritis ut l. omni C. de inoffi. tes.
dico ergo quod significatio vocabuli ex
tenditur ad postumam ut l. nomine filia
rum de verbis significatione si tamen vides testator extenderit
ut hic sed si dubitatur an testator de ea
sensit dic quod certum est testatorem sensis
se de postumo et tunc admittitur sine du
bio ut l. in de dub. quandoque certum est
testatorem non sensisse de postumo et tunc
admittitur sine dubio ut l. utrum de re
dub. quandoque certum est testatorem non sensisse
ut quod putabat uxorem sterilem et tunc
non admittitur postumus nec in tutela
nec in loco legato ut l. si quis ita
§ plt. de testa. tu. quandoque est dubium et
tunc in tutela interpretatur ius in dubio
quod testator voluit includere postumum ut
dicta l. siquis filiabus et insti. qui
da. tu. pos. § plt. et si ¶ Sed in legato
non ita de facili hoc interpretatur ideo
quia si cogitasset se plures filios ha
buisse non fecisset tot legata ut l. plt. in
fi. ff. ti. i. que ratio in tutela cessat io
in legato oportet apparere aliquas coniecturas
¶ Pone si de postumo fecit mentionem
in aliqua parte testamenti ut hic ho. similia
de are si extranei eum instituit allego
pro hoc C. de inoffi. tes. l. iij et contra
lu. indi. l. si ¶ Item qui pater habebat
magnum patrimonium ita quod erat verisimile
quod ex patrimonii quantitate habito re
spectu ad unum filiorum testator tamen postume
reliquisset ar. l. si filie ff. ti. ij ¶ Item
qui testator dixit filiabus in plurali cum
unam tamen unica haberet Nam dictio plu
ralis unam non verificatur nisi de postuma
sensisset ar. l. si ad treb. et ff. e. l. qui
quartam insti. § ex forte si quo casu
non testator scivisset uxorem pregnantem
ut l. si cum vel in utero C. de testa. mili.
¶ Oppo. testa. et pos. l. ij sed ut in glo.
oppo. dicitur hic quod legando filiabus videtur
legare postume ita postume ita demum
si in aliqua parte testamenti de postuma fecit
mentionem al. non causa quod si de ea non
fecerit mentionem testamentum non valet quia
preterita nec potest dici quod legatum confir
metur per aliud ex causa quia in veram
opinionem non habet locum in preteritione postum
sed potest dicere quod hic sumitur mutatis
tamen adiectum cum si non habet in
testamento et sic legata ab intestato de
betur al. dic quod instituendo filias videtur
restituere postumam ut l. plt. de libe.
et postu. et l. iij de inoffi. tes. et sic
testamentum valebit et vide quod dixi
in l. fundus de fund. instruc. Bar
tholus de Saxoferrato legum doc

Si quis ita distributiue sit actum primum ubi attribuit pluribus in solidum eos in solidum ad emolumentum notat h. d. Oppo de l. si quis tres inst. § ti. j. sed hoc facit caritas libertatis dicit glo. hoc pro esse verum per l. ultimam de re dub. et l. cum inter C. de fideicom. nec potes dicere quod ibi sit specialis fauore libertatis et propter dicerem maxime que est ibi in aliis casibus vnde glo. soluit secundo modo et non quia hic sunt verba distributiua que operantur inde hanc sed et non ea hoc intellige quando distributiuum actum primum ubi attribuit aliquibus in solidum secus si pro parte ut l. quartam § fi. ff. e. et l. ab omnibus in prin. § e. nisi res relicta esset talis que cuilibet in solidum sui natura competeret ut l. cum inter C. de fideicom. de istis distributiuis plenissime dixi in l. hoc articulo de her. insti. Oppo de l. ij ff. de libe. et pos. sed ibi in modum exheredationis est ibi quod requiritur notatio diuersa ultio indicat istam gradacionem quod de duobus ingredientibus primo casum ita quod non appareat quis prior vel posterior utrum quilibet debeat habere primum in solidum de quo dixi i. dicta l. hoc articulo et ja. de are tangit in glose ff. g' distributiui Bar. l. d.

Si unus heres repudiat hereditatem consequitur plenum legatum totum h. d. cum l. seq. Oppo § ti. i. l. miles § i. sed glo. hic loquitur in illo ubi meruit que sed est cum l. filio § e. vnde sed hic aliter in ipso abstinente ibi in eius herede hoc est veritatem ibi videbit in l. fi. § e. oppo de doli excep. l. apud celsum § si ex vna et l. fi. § fi. sed inqualibet casu non Oppo de l. si patre § quid ergo ad tres glo. non soluit dic tamen quod ibi solus erat institutus vnde repudiatione eius testamentum irritatur sicut h. sic l. dicam plene in l. filio § e. et glo. ponit

Legata

verum hac amplius indicat repetitionem per quam legata precedentia invalida confirmantur secus in adiectione que fit ad dilationem concedenda heredi h. d. Primo loquitur quando repetitio facta est in primo gradu secundo quando dilatio solutionis est concessa tercio quando repetitio est facta in secundo gradu sed ubi distinctiue tercia ibi idem in eadem Prima glo ponit casum ratio huius primi est quia verba operatiua est relinquere forma posita in extremo vnde cum dico lego tibi hoc amplius est dicere hinc quos tibi hoc amplius illo legato et sic illud tibi relinquo ut dixi in l. si tibi pure § ti. ij. Et vero quando primum legatum erat inutile glo. dicat primo propter defectum solempnitatis bonum est Sed oppo rupto testamento rumpitur codicilli et sic non adiecta ex testamento nec data in codicill. valent ut l. si quis cum nullum insti. et l. ab intestato ff. ti. i. sed contra loquitur quando testamentum valuit et sic codicilli

ceperunt primo dependere a testamento hic quando testamentum ab initio fuit nullum ita dixit dy. et bene facit in eam quod si testamentum primo fuit euacuatum talis quod dictum secundum non valebat propter solempnitatis defectum et in secunda euacuatione dic dico ponuntur prout dixi primo quod tale dictum valeret dic non determinando secundo glo ponit exemplum quando legatum primo erat inutile propter inepta verba licet quibusdam non placet quia cum sit repetitio intellectus factam eundem modum et sic viciatur in secundo sicut in primo ar. l. i. § i. que sen. sine app. § e. dic quia in verbis erat quedam ineptitudo inseparabilis nisi de nouo reformaretur ut quia in nomine appellatiuo errauit et tunc non videtur confirmata ar. de l. i. § i. que sen. sine appellatione quia sunt quedam verba inepta que possunt separari a legato ut si quis dixerit filio meo maledicto lego centum tunc illud maledictum non intelligitur repetitum ut l. si desiderium lib. et § fi. vno alieno § si ab impubere § e. ita loquitur hec glo. Si vero in primo testamento ponemus legatum esse inutile ratione persone legatarii quia non capax vel rei quia legari non posset et tunc sine dubio non confirmaretur ita dicit glo. dy. dicit quod esset tunc posset confirmari propter petitam sed cum impedimentum cessaret tempore repetitionis facte in codicillis ut l. i. § i. et l. si deportatus in prin. infra ti. ij. et bene dic hoc idem dicit glo. i. i. positione casus Venio ad secundam partem quero que est ratio huius quod plus non quod diminutio addimitionem non dicit indicere seu operari augmentum ut hic et l. legata de adi. le. et l. cum tale § fi. de condi. et de. et hoc verum quando indicat diminutione simpliciter sine aliquo augmento si enim aliquo modo augeretur licet in alio minueretur induceret repetitionem et confirmationem ut l. si tibi pure § ti. ij. certas quas pecunias legaui pure sibi volo dare inde et interim prestare usuras per hoc quod de usuris dixi induceret repetitionem et confirmationem inutilium ut l. ij. C. de do. promiss. Venio ad terciam partem ratio cuius est eadem que est in prima quid ergo habeamus pone institutum impuberem exheredatum et sic est idem quod in primo casu ut non indicaretur repetitio dy. dicit casu in filio exheredato potest dici quod indicaretur repetitio ut substitutus exheredati est heres patris sicut enim possent ab eo legata relinqui ut l. i. in de § fi. ad l. fal. ita tamen quod aperte ad tres glo. ponit in impubere institutio aliquo sunt inutiliter relictum sed gro exemplum dicit glo. dicit ut utiliter eodem modo quod ff. dixi propter verba inepta sicut autem aliter dicas inde quis procedit dissimulet dicere Si poneremus legata esse inutilia propter defectum testamenti non valeret substitutio eadem ratione et sic non possent deberi ex repetitione possent quando ponuntur si essent inutilia ratione persone legatarii vel rei legate si tamen vicium esset purgatum tempore repetitionis ut dixi. Casus dicitur hic quod heres et pater heres extiterit et decessisset quid si non extiterit heres glo. dicit idem quia pupillaris quam

in sd tractatu vulgare

nisi tracta vulgarer et ideo exponit et per vel et adverte quia eo casu quo pupillus heres existit si legata fuissent valida hres ipuber debet expa impuber non expa ut l si fundus sub condicione ff sipri j e ¶ Ultio dyi dicat hanc l ad mani gom quida comes reprobant quedaz fra ni alibro an videl alia approbare et vr q non quia fra ad dfinicoez no induat augmentuz ut hic cu silibus ¶ Infigraizim quia cu prohibeat in vno maliys vide promitte ut l cu pretor ff de indic et l tabim q q i ff de testa mili et ff de testis l ereo pt dici q si plura capla fuerunt coraz eo exposita tuc queda reprobando et alia vr approbas se ita dicat dy facit scilicet ex de psupt e iione et ff de minor l si sine p sed et pap Bartholus legum doctor

In legato Si ptes no adiciuntur in legato intelliguntur eque h d non intelligas q p hoc tollitur gmitio realis et hoc opatur plus expssio testatoris de ptibus quia si non exprimeret ut ff e l duobus q si licet po con dixi pleno in l re gmeti j dele in Bar.

Qui duo Si legatur in certiz decem legatarij est acto h d glo signat plura gtraria et solvit et bene inaz vide but in l legato gnale j e dy in l si ita ff e sed vnaz q grauda dus habeys duos equos reliquit vni hospitalarijs a fratribus pdicatoribus queritur quis habeat electione vr q pdicatores quia sit ultio nomi. Illam pmo vr relictuz in ut l si ita ff e ¶ Infigraizim q sit elco hospitalarior quia pmo nomi in l quos de usufruc finalit dy determinat q cuilibet sit equus incertis de certis legatus legatarior est electio ut hac l vnde hospitalarij prius elegerunt p doaz l quos Bar legu doc

Grege vniversitate legata accedunt postea nati h d ¶ Oppo q no cedat nisi atpre morte ut l siquis ut l siquis bonor et l i et ij e de usufr et fine le sed quia legatur vniversitas queda ut grex peculium et silia et cedut etia omia que accreuerunt et atta testatoris ut hic et l peculiu j ti i quia legatur certa spes tuc aut testator erat et veniunt fructus et accessiones atpre mortis vel saltez hereditatis adite quia extunc sunt legatarij aut no erat testator et veniunt usure atpre more ut l heremq al paulus ff de usur et p doc in l y e de usu et fine le Bar

Si grege vniversitate legata q sup est tpre mort debet integra fuit vel advim pvenerit h d ¶ Oppo q in vno relicteat vniversitas ut l sic q si q tamquam vniu sed glo ibi note qurat no re et illaz tenet dy vel dicitur loqt in vniversitate homi inqua sit gsideratio

da duos s ipi hois et res et iura cor vnde p iura in vno hoie dr remane vniversitas et ius vniversitat hic loquitur in vniversitate reru que no habent bona neqz iura io si devenit ad vnu no est pp quod dicatur remane nove vniversitatis hec est sra sed glo qualiter vel po et io et ideo no illud aute q hic dr de arca et xarabo j e l sum filij qui si arce et l si ita q si dy induat hic l ad duas q q dicat j e l q i re q h

Siquis bonor legatarius ptis bonor non petat fructus nisi atpre more h d hoc veru nisi de voluntate testatoris expsse vel psupticalud appareat ut inglo ¶ Oppo ex glo cu tuseat dum abadita hereditate veniunt usure ut l heremq de usur sed q pars bonor legatur no fuisset dum tenta vigi le gtrariz ut hic et j e l no amplius q si et ibi videbut vcm ideo fructus no veniunt nisi atpre more Bar le

Quod in rerum Sed suturu est legari pt h d ¶ Querit glo utru hoc legatu sit gditionale et dicat q non q intelligo veru quo ad tu sui ssio quo ad alia est gditionale ut l i nuli de condi et demost Bartholus l d

Si ususfructus In dubio vr q quis legare ius q habet in re licet eius morte sit pitum h d ¶ Illd vpm dic dpretio s q ususfructus no debet nisi gpetat redimatur aliud dicit agno ipsu q ppetate redempta debetur usufruct ¶ Oppo ad pmu quia pot legari res aliena ut l cu aliena c e sed hic errabat credens posse tusimetu adimere vel alit ut pueri hic habebat ius in fundo q dubio vr legare ipius cotepla cione licet debet extingui morte ut l uxor c e et l sticho de usufru le ¶ Et ista faciut ad q sepissime occurrente quida hebat fundum in ephiteosim que in sua ppona finiebatur legauit illuz certe hrs no tur ad aliud ut hic et dicta l sticho ¶ Oppo ad sim de l i j de re ca sed ut i glo

Si res legata si res legata augeatur legatu crescit si diminatur decrescit h d q dic in l si certo ti ipu ff e ¶ Illd q fundus consistitur dictum loce prissa pregiones domus vero inficitatione piet ut dicat glo et probatur in l siquis duas gli partez cora pdi Bartholus le d

Et si navem Eadem e navis q destruitur et reficitur eadem carina manente h d ¶ Et carina dr pnul navis ¶ Item scias q cu quelibet navis nominatur suo noie ppo si navis legaretur simplr noie ppo non adiecto esset distinguendum sicut i domo ut l si domus i pri j e et dicaz ibi sed si navis legatur noie ppo

aut non destruitur et tunc aut mane
te carnia et tunc est eadem aut no ma
nete carnia et tunc distingue quo ppoi
to sunt soluta ut in glo probatur i l. q
res p arena de solu in l. s grege s. eu
obmisi duas q quas dy formati Queritur
si collegium ligno d hoies x pmisit et
v vel vij ex eis mortui sunt an extig
natur gpromissum et videtur q sic
ut l. dicit proferre q legeret l. sed et
si interpellatur q si ab alia d arbi et
hac l. tn sublipnis gtrarium determinat dy
quia unu collegium et ideo remanet
ut s. dictum est facit l. pponebatur s
de iudi Item indicat ad q si excita
tur collegium an hij qui post in locum mor
tuor intervenerint sunt excitati q
excitatum in l. inter stipulante q sacra
insti de v ob et ibi ded i remissiones
ad iura canonica Bartholus le dec

A filio

A filio herede pot
legari pri sed si adi
uerit iussu pris no videtur
legatum h. d. Oppo q illa illa
illatio igitur re no sequitur ex pmissis
Solutio dicere hec l. q hic habe hec l.
legatus duob modis pmo ut loqitur
sm iura antiqua sm hoc dictio igi
refertur ad casum subauditum et ita
no expressum colligitur cu in glo i. et glo
sup v° patris Secundo legitur ut loqitur
sm iura nova sm que ppetas rema
neat apud filium i aduenticijs et no
queratur pri pt a filio legari pri et
filius deducit a pre faladia tunc illud
igitur sequitur ex pmissis et hoc tan
gitur i pma glo in fine et in ultima glo
ex qua lex no q filius a pre detrahit
faladia istam tn no placet glo quia
no e qrcisite q vir consule dicit mane
at del futura que isto tpe no erat
gs tene pma Oppo ad illam insti e
gs cu filio dicit glo bn pot relinqui
a filio herede pri no autem econtra a pre
herede filio ut in gl ro ratio est ipedi
mentum regule catthoniane quia si a pre
relinquitur filio pure et testor statim
decederet acquireretur pri indubitanter
quia quo ad acquisicionem inspicitur
tpus quo dies legati cedit s. mors ut
l. que legatum de re. iur et sic videtur relin
qui a pre ipi pri nec pot confirmari
si filius tpre aditionis vel mortis re
peratur sui iur ipediente regula
catthoniana sed qn a filio relinquitur
pri si testor statim decederet no eet le
gatum nullum quia possibile est q hr
di no acquireretur pri si tpre adicionis
filius repertur sui iur ideo tunc tpus
adicionis inspicitur ut hic et ibi q
an sine Oppo q dictum sit de l. cu filio
s. e s ut ibi dicam Ultimo dicit glo ex
hoc tex patet q hec lex no loquitur in
castrensi vel quasi pmo q dicit de
hereditate adquirenda falc que testo in
lus no detrahitur dicit dy hoc q fal
cidia dr nichil ad ppositum ua potuit
ee castrense peculium et detraheretur
faladia quid enim si pvatus instituit
filium gtemplorem militiae no enim hic trac
tatur de detractione faladie detrahendo
ex testo filij qui habet castrense pe

culium sed ex testo eius q filium fa heredem

Non amplius

Non amplius illud vr quis habere q re
manet deducto onere h. d.
Oppo glo j ad l. falc l. ad petcam
q j soluit et bn sibi q in faladia nil
q habet ppr hereditario q plene
ex causam in l. in quarta j ad l. fal.

Si certum

Si certum opes legata
perit piculo
legatarij h. d. glo signat a r. con et
l. no solum dicit glo l. proculus sed
hic ipse dicatur dampnum ut l. ij
de dampni infec vel dic q legatarius
patitur dampnum cu recta via in eum
dnium tulit et sic pdit q est simil
vel dic q tex no dicat q paciatur
dampnum sed sit deterior condicio
eius q est ee pdendo lucrum q patet
quia ob hoc unior restituitur Bar

Cum bonorum

legatario ptis bonor pot heres sol
uere extimacoem vel ptes rerum vel
rem ut sibi placebit ut indicia videbi
hoc expedire h. d. Primo ponitur q
et opio ur consulta sbo detinacio
auctor leg sed ibi sed or pma ps
legis est clara et obscura racio
quia qo est quid sit in obloc rei
in legato ur gsult no determinat hoc
sed dicat q est in solucione et proce
dit hoc modo Primo dicit h. d. t elao
soluere ptem rerum vel extimacionem et
si solueret extimacione nulla est du
bitacio sed si vellet soluere ptem rer
hinc no pmitteretur sibi in rebus
q no pcipiunt diuisionem vel que ex
diuisione multum incomodant ex q
sequitur q in hijs que comode diui
duntur pt soluere ptes h. d. usq ad
l. pot ibi dic in q gsule q pt soluere
ptem concordia hrs et legatarius sed
si essent discordes iudex erit medius
h. d. usq ad v nec mire ibi qritur
qualiter debeat formari libellus per
legatarium pt bonor et rui q no
habet nate vendicare ptem inquali
bet re h. o Oppo insti de fidei h. s
sequens et ad l. falc l. lucia marga
rita in fine sd ibi sunt relictum
fideicqss vniuisale et sic bona tulit
aut tn onere suo merito res resti
tuuntur hic sunt legata ps bonor
que debere sine onere suo merito
no restituuntur res ipa deuantate ut
hic qualiter enim cognosca utrum
sit fideicqssum vniuisale vel no ut
tuscat cu one vel no dicam in l. quib
sumus q si j ti i Oppo ssd i invito
creditore aliud pro alio solui no pt
ut l. ij in pnmis si cer pe hic soluitur
aliud pro alio gsse dicit glo hic
relinquitur ps bonor in genere
no ps rer singularum quia tunc secus
primo intelligas vba glo et dicam
litteram relinquitur pars bonor vel ps
rerum singularium sed si diceret ptem
rer mear simplr idem eet si di
ceret ptem bonor meor quia
appo rerum gnalis est sicut bonor

in l. i. ins. si cer. pe. et l. nam q. sꝰ fi. ad treb. sed p hoc non apparet responsiz ad gtrarium quia si legat. pars bonor. quo solutiuz. ¶ Pro an⁹ declaracione h. tm⁹ examinare quer. positum in tex. de qua fit mencio inr⁹ gsult. nec est determinata. s. quid sit in ob loc qn legat. pars bonor. quidam dicebant in tex. dic q. estimacio est in obligacione hoc est tm⁹ quia si hoc est post moram deberentur usure no fructus quia estimacio no facit fructus q. est com. arbitr. l. siquis bonor. §. e. alii dicebant rez ptes esse legatas pro quibus facit l. pot. insti. ubi dicas nec nccie habere legatarium pi oibꝰ reb. vendicare porcionez pt ergo si mult. p. vr⁹ aius indicta l. siquis bonor. quasi veniunt fructus ergo et ipse res erat legate et istud est nomine veniunt q. illor. ptes sunt legate tunc ad gtrarium q. no solvitur aliud pro alio racio pt difficultatez probacionis solvitur qua titas pro re ut l. si pluribus §. cet. l. damno q. qui confitetur §. tiz et l. non dubium sed in legato pt bonor. pmmet difficultatis probacionis cu eni bona intelligantur deducto ere alie no ut dictum est et es alienum respia at totum patrimonium l. fideicª q. tracta tum demdit non possent solvi ptes rez et ideo dicemitur ut detur facul tas heredi solvendi sm formam sing l. maciaz autez qn aliud pro alio po sset solvi hes ut l. ij si cer pe. ¶ Secundo qualiter pot agere et formare libelli legatarius ptes bonor. ru⁹ pot agere actore psonali ptez bonor. sicut lega ta est nec habet nccie vendicare por cione in qualibet re in hac l. pt tunc item pt vendicare porcionem i qua libet re sed advite q. constat q. in hereditate nullum est es alienum tunc pt vendicare porcionem certam in quali bet re si qua sibi est relicta sed in he ditate esset es alienum pp quod dubi tatur quotam ptem debeatur habere in qualibet re tunc posset vendicare cu adiectione ptis incerte ut l. que de tota §. i. de rei ven. licet tn vendi cacio pmittatur heredi sup est cum facultas solvendi re vel extimacioez sm formam huius l. et l. quali sꝰ fi. de usufruc. le glo inducit hanc l. ad q.oez utrum falcidia posset deduci in qualibet re de quo §. l. ij. e. ad l. falc. dicit in l. in quarta e. tit. ¶ Secundo dy inducit in ar⁹ ad q. de eo qui habet domum cez cu malefactore cuius domus debet destrui de quo divi in l. hactenus § fi. de aqua pluv. ar. cen. Bar. le. doc.

Si creditori Si cre ditori debitor legat debitum ita demum vz si creditor inte est h. d. qui. l. re. ¶ Oppo ad pnm dictum de l. legavi sed li. le. sed intelli gas qn legatur debitum expressa qua titate ut hic si simpliciter delinqueret q. debet no valeret quia no relinqua ret aliquid in dicta l. legatum et l. por cio sed in a. ¶ Venio ad v. id q. vr q. non valeat quia creditoris no inte est g⁹ re ut §. l. prox. ru⁹ ymo creditoris interest quia actio ptoria erat tpral. ista est civilis ppetua glo istud oppo quia actio subrogata debet esse eius dem nature cuius est actio in cuius locum subro gatur ut l. si eu. §. qui iniuriarum si quis. cuius dicat glo hoc ideo q. testator noluit tn dic q. lex gtraria loquitur qn una actio accedit alteri accessorie hic una actio accedit alteri eque pricipali sunt alia ita dicat pe. dicit plene in l. i. §. hec actio siquis tes. li. esse pis fi. hoc tn in eo tpris no placet q. p l. no curatur ut l. pt faul. de castren. pecu. et no. in l. qui is de v. ob. dic g⁹ ideo valet quia licet inr⁹ ptorio eet debitum inr⁹ civili erat indebitum quo inr⁹ legata consistunt ideo illo inr⁹ plene inte pt glo dicat et est vera ¶ Venio ad v. marcellus oppo §. l. px una est sed q. ista destruetur ut pilla s. q. hic loquitur qn debitum erat in diem vel sub cdicione ¶ Alii dicunt q. hic loquatur qn debetur certa res in ter est creditoris pp diem q. tollit inconveniencia ut l. ij. § si rez §. tij. glo insti. e. q. ex contrario dic q. pp interesse no valet legatum quia no est plus alio de quatuor modis q. est quibus modis essendi plus q. sufficiat ad legata ita no bilit. dicit glo §. ti. i. l. inemus in pri. v. debitor autez ¶ Oppo q. falcidia referet illud legatum ut l. i. q. creditori ad l. fal. sed recedat i comodo representacionis ita dicit glo ¶ Quero dyno primo si lega tur debitum in diez vel ante mortez testatoris veniet dies utrum legatum ex tinguitur dic vt in glo hic et p glo in l. verbis. ad l. fal. et p dy in e. actiz de reg. inr⁹ li. vj. ¶ Quero quid si ei qui est creditor actione stricti inr⁹ legatur debitum utrum valeat vr q. sic quia interest creditoris habere actionez ex testo que habet in ea bone fidei in gtrarium est tex in l. aurelius § fi. secundo le. nec curatur de dicto interesse quia illud no prodest nisi quo ad iusti ciam debitor existencie in mora et sic debitore delinquente q. p fingitur non deberi licet ante constitit legatum ut ipm debitum q. est purum et liquidum possit peti ex testo puto tn q. si cre ditor no habet bona ypotecata q. illi debito adiecta ypoteca p testm q. pt fieri ut l. i. ¶ cum dele et p̄ cedentibus ac gualitate l. si debitor §. de libe le.

Talis scriptura Talis scriptura p qua legata pecu niaria quibus dies no e adiecta prorogantur no ptinet ad corpora nec ad legata quibus dies quibusquomodo est adiecta et porrigi ad legata precedencia et sequencia et postea in codicill. relicta h. d. tota le ge dividitur primo ponit verba testoris secundo exponit verba alias pecuniaris tercio exponit verba quibus dies ad iectus non est quarto exponit verbum legata sa ibi ad corpa et ibi in v. ste si legetur que hic inge tercia est ibi et ad ea quarta ibi haue ante legavimus p ptes dicit tex dato s. dubitatur qualiter intelligitur ideo inr⁹

consulit exponit ea et incipit expone
quis pecunias ¶ Illo q̄ vbu̾ pecunia a
testatore prolatu̾ referatur ad ea tm̄ que
consistunt in podere nūo nel mesura
¶ Go pro q̄ pecunia consignata in sacu
lo nel marsupio nō ↄtinet̾ appellacōe pecunie
¶ Oppo .ff. ti. ij. l. si quis al' quis quis glo
dicit ibi dixit signatas hic pecunias
q̄ nō placet q̄ ibi appellacio pecunie
est ita lata sicut appellacio substancie ut
l. ūa q̄ q̄ ti. ad treb. sꝫ glo. ibi fuerunt
vba futuri tempor hic preteriti nec hoc
placet quia istud preteritum trahitur ad
futurum ut hac l. q̄ ti. cū l. se dic ergo
q̄ ibi tractat̾ de legato ampliando q̄
est fauorabile hic de restringendo q̄
nō est fauorabile nec tn̄ odiosum
quia fit scdm voluntate defuncti ¶ Ex
pro q̄ appellacōe pecunie large sumat̾
ut l. pe. de v. sign. sꝫ glo. fateor q̄ quis
sumitur largius hic non quia facile
erat ei dicere quo legaui nō adicere pe
cunias ¶ Illo ex hac glo q̄ testator dixit
que legaui nō adiciendo pecunias
porrigitur ad corpora q̄ placet ut ꝭ
e. l. si michi et tibi q̄ ti. licet hoc vez
sit tamē glo sꝫ nō multum placet illa
semp possemus dicere facile fuisset legi
nel testatori hoc pro est apponere tn̄ tu
dicas sic si in aliqua dispōe pferatur
vbum pecunie et dubitatur quid co
prehendit dic aut precedit aliqua dispo
ad quā refertur tunc limitat̾ scdm illa
precedente ut ↄtineat omnia sicut p
cedens ↄtinebat ut l. cū stipulamur
de v. ob. et l. si creditori in pri. de pecul.
quinta l. ij. q̄ premisse de her. nel act.
ven. aut non precedit aliqua talis dis
posicio et tunc aut vbum pecunie pfer
tur in casu mere fauorabili et omnia
ↄprehendit ut l. ita q̄ q̄ ti. ad treb. et
l. fere modum de v. sign. aut in casu mere
odioso et tunc accipitur stricte pro pe
cunia numerata tantum ut l. i. quinta l. sed
et puniri q̄ ij. ad maced. ¶ Sed ubi
cumq̄ tractatur de aliquo obligando
contra suam voluntatem tn̄ de iure com
nō videt̾ ut l. si vero q̄ ti. sꝫ in ca ¶ ubi
loquitur in casu nō fauorabili nec o
dioso et tunc eligitur media via
ut ↄprehendat ea tm̄ que consistunt
in pondere nūo vel mensura ut hic
et quadocuꝫ tractat̾ de aliquo obliga
do de iur̾ com nel scdm voluntate ut l.
ij. ꝭ. si cer. pe. et l. ij. ꝭ. de glo. pecu. nec
ob. si dicit q̄ omnia ibi ↄprehendit q̄
ibi illud est ex tusacōe ut ibi dr̄ ia
tex nō ex ppria significacōe predicta lis
de pri. sunt vera tn̄ forsan scdm co
munem usum plurimꝫ loquendi nō admi
ttere tn̄ appto pecunie stricte accipi
atur dicendum est ergo consilii cū q̄
preualet omni instituoni ut l. librorum
q̄ q̄ tn̄ cassius .ff. ti. ij. et l. labeo de
supel. le. dy. indicat hanc l. ad q̄ testator
legauit michi centum que erat apud
campsorem et si ea non pierit q̄
heres debet michi dare vnā vinea
habere illa que erant apud campsore
deperdiderat et nolebat dare alia re
tur utru possit vr̄ q̄ sic ut l. quod

.ff. e. dy dicit q̄ sunt destinatum ↄtrarium
probat tex. i. v. item si legat̾ sunt cum
legata spes et spes prop alia spe sol
ui nō pot ad idem l. plane pro ꝭ sed
hoc ita et l. si certos .ff. e. non ob l. ꝭ da
quia ibi erat pecunia legata in genere
pecunis qua ipse ut ibi videbitis
¶ **Et ad ea** hic incipit expo
nere vba quibus
dies appositus nō est et primo dicit
ptinere ad legata pura scdo dicit
nō ptinere ad legata quibus dies
apponitur gra destinacionis Tercia
dicit nō ptinere qn̄ dies apponitur
gra multiplicande oblacōis quarto
dicit nō ptinere qn̄ dies apponitur gra
inducende condicionis sicut ibi q̄ si
forte tercia q̄ si in anos quarta ibi
sed si sub ↄdicōe ¶ Oppo de co. plo.
l. tn̄ vulgaris sꝫ glo ibi erat dies ap
positus saltem ta. l. pro hac sꝫ facit
.ff. de ali. et cy. le. .ff. l. libertis quos q̄ pos
timos ubi dicta nō extenditur
ad legatum alimentorum q̄ habet die
tacitum ut l. pecunie e. ti. in ↄtrarium
facit ꝭ. hac. l. v. q̄ si forte quia taci
te inest q̄ debebantur propria et tn̄
nō porrigitur ad ea hec cla nisi ex
primatur ex quo appꝫ q̄ testator noluit
sentire de legatis quibus dies appo
situs nō est ab ipso testatore et illud
nō placet Nam in legato alimentorum
dies tacite inest ex voluntate testor
ex forma relicti vnde sꝫ hug. sꝫ nō
placet ꝓ licet actori de date insit dies
in legato dotes nō inest dies solut
glo domo q̄ est spale in legato dot
q̄ consistit solum in comodo repsen
tacōis ad illud q̄ hec cla nō porri
gitur quia efficeret̾ inutile unde glo
et tene eam menti exceptio nō q̄ clau
sula apposita in dispoe nō refertur
ad ea dupla que ex hac relacōe
efficerentur inutilia dicit scdm iur
q̄ ti. ¶ Oppo de l. lib. homo q̄ ti. de v. ob.
sꝫ fateor q̄ hec cla porrigit̾ ad il
lud et hoc uult sentire glo videas
¶ Sed ad istud oppo ex glo expressio
eorum que tacite insunt nil operatur ut
l. iij. ꝭ. e. sed primo dic tacite intellr̄
ergo et sꝫ ibi loquitur in hijs q̄ tacite
insunt ex voluntate pluripta que si
exprimat̾ cessat voluntas presumpta
quia heres vera ¶ Oppo .ff. ti. i. l. tacio
sꝫ ibi dixit quas pecunias legaui he
res meus dato anna bima trima
die nec adiecit quibus dies adiec
tus nō est vnde refertur ad omnia
¶ **Hanc autem** hic ex
ponit
vbum legaui Illo q̄ legaui vbum
tpis preteriti porrigitur ad presentia et
futura ¶ Illo q̄ clausula in medio posita
refertur ad precedencia et sequencia
Oppo ad primum .ff. ti. ij. l. uxori q̄ uxori
sꝫ glo. primo ex hanc sꝫ reprobat
et bn̄ vide glo quia oes ille dona
tiones morte ↄfirmatur ut l. in donac.
C. ad l. falc. ¶ Sed contra hoc facit q̄
vr̄ q̄ talis confirmacio retrotrahit̾
ut l. donaciones C. de donac. int. vi

et ut glo respondet retro trahit quo ad
fructus non quanti ad dominium quod non ¶ Iste
non in dicta l. donaciones et l. ii C. de
in offi. do et bn contrarium non et male
p. ti. ii l. sequens quo et l. si pubes dicitur
de solut et ibi dixi ¶ Unde glo solvit
aliomo et non causam pro qua fuit de
dere mutuo t ea que quam et quibus non p
do hoc allego multum in l. pretor ff.
ii l. vi bo rap. ubi ergo quero utrum ea
precedens mutatur trahatur ad sequencia
vel enim quod non in hiis que amittuntur dicere
crebitant ut hic glo. et dic ut ibi ¶
Oppo. ff. quod verba preterita vel presentis temporis
non trahuntur ad futura ut l. ff. de li le
ga et l. si ita de aur. et ar. lega. et l.
quidam referunt do ut dedi video hic
loquitur quoniam verbum preterita vel presentia
temporis est fictum actus qui dependet
de volumtate defuncti racio est quia in
illis semper habetur respectus ad futurum
pendet enim usque ad mortem licet sit p
teritum ut l. plocia et l. cohibentur ff. h
et ibi no. ff. tri et dixi plene in dicta
l. si ita ¶ Oppo esse glo. l. de ali. et ci. le
l. liberti ff. pos tutorem ubi non porrigitur
ad relicta in codicillis sed ibi dixi que
legata relinqui intellexo hic vero dic
que relinquit simpliciter ¶ Venio ad finem
¶ Ilio oppo glo. ff. de qui ca. ma. l. sed et
si p preterea ff. deinde adiciat et de posita
l. i ff. cum qui glo non solvit nec alibi
hemus clare solvitur ergo dic breviter
quia tractatus utrum qualitas adiecta
uni disposicioni intelligatur repetita in alia
et hec non e ipsa materia in dispositione le
gali dicit ut ibi dixi in dicta l. pretor
ff. r. vi bo rap. in contractibus inter vi
vos dic plene ut l. si stipulatus ff.
de ingo solvimus ff. ingo solvimus de v. ob.
in ultimis volumtatibus dabo tibi remis
siones in l. licet ff. de quod ponitur in
disposicione aliqua clausula per se et dubitatur
ad que referatur utrum ad precedencia
omnia an ad proxima an etiam ad futura
quia in disposicione sunt multa capitula
et hic dic aut illa clausula ponitur inter
unum capitulum seu inter verba primus et
ad illud unde referatur aut in ipsa ca
pitula vel in principio vel in fine et referatur
ad omnia capitula ista doctrina dat tex
tus in l. iii ff. filius ff. de libe et pos
et est verum quoniam non est racio quare
magis referatur ad unum quia ad aliud
istam racionem ponit imperator in l. i
C. de li. pre. sed si esset aliqua racio quare
ad quodam non posset referri et hunc
ad illa non refertur ¶ Que autem possunt
assignari aliqua primo si in precedentibus
erat specialis principium etiam id quod continet
clausula de qua tractatur in l. sed si per
preterea ff. deinde de qui ca. ma. et l. i
ff. cum qui de posita et ff. de uul. et pup.
l. coheredis ff. qui pro se si precedencia
erunt contraria ut l. si idem cum eodem
de iur. dic omni iudi. ¶ Item si ex hac
relacione disposicio ad quam refertur efficiatur
inutilis ut l. cum vulgari de do. ple. et
dixi ff. proxima supra ponit hic glo. materiam
distinctione in supra de iustitu. cedi. ff.
nunc autem v. iste ex capite et in ti. de
dispu. et all. ff. post hec vel quod
nunc habetur ex posita verbum quibus preteritas

verbum quibus dies adiecta non est et
verbum legamus sed verbum hiis mensis dato
hic non exponitur quero quod quis si testator
dixit et predicta legata nolo execucioni
mandari anno bina trina die per meos
executores primo videndum est quid impor
tent legata supra scripta et similia videtur
vere quod referat solum ad precedencia ut
dicta l. i ff. cum qui de posita hoc est ex
significacione verborum hoc enim quod dico p
dicta legata et supra scripta et similia
non habet tractum ad futurum temporis ut ff.
dixi de verbo legamus ¶ Item videndum est
quid importent verba predicta nolo ex
ecucioni mandari video quedam sunt le
gata in quibus lex ipsa facit execucionem
ut si testator legat rem suam quedam et
in illis non porrigitur casus primo in a
liis vero in quibus requiritur execucio
hominis illa clausula operatur probo a simili l.
dicit execucionem suam fieri post quadrimestre
bimestre temporis intelligitur de execu
cione hominis non l. ut l. penultima in principio de
hiis qui non infa. et ibi gui. et l. ff.
de pen. Aliud est ergo dicere hiis mensis
ad diem dato quia tunc dies appositus
dacioni hoc est certificacione dominii aliud
est dicere mandare execucioni quia tunc
dies apponitur execucioni fiende ab homine

Siquis aliud

re petita substituto intelligitur
repetita prius nisi aliud exp
rimatur h. d. materiam hanc videbit p
glo. in l. si cum ff. i. ff. ¶ Sed nota quia
glo. dicat quod qui dicat hiis idem diebus
dato est quedam est mutacio dicat sa de
cere id est verba sine effectu sed certe non
est mutacio sed condicionis defectus sim
enim et ponit tamen glo. quia ipse quod hec
verba cum hiis in aliam tutelam pervenerit
faciunt condicionem quod cum sit verum dicit in l.
si cum lege. s. c. Bartholus legum doctor

¶ Si quis plures

Si testator sensit decerto et dubium est
quo clausula est heredi h. d. Ilio multum
¶ Oppo ff. e. l. qui duos sed hic sensit
decerto quod patet quia expressit nomen
proprium id est clausula heredi qui vel similiter
nomen volumtate defuncti ubi non sen
sit decerto quod patet quia non expressit no
men aliquem id est clausula est legatarii ideo
testator in legasse videtur in declaracionem
unius de istis certis ¶ Illa facit adiudicato
quod dicam in l. generit de acquirenda hereditate quod verbum
vel scriptum testatoris est ambiguum sit in
terpretacio heredi quid sensit ¶ Sed contra
hoc oppo ff. de rei ven. l. pomponius scribit
in fi. et l. inter stipulantem ff. i. de v. ob.
et quod ibi no. in glo. ubi interpretacio libe
lli oblati porrecti per defunctum non tri
sit ad heredem sed hec interpretacio non
nocet legatariis tractat enim de lucro cap
tando et quidquid tibi debetur lucratur
in contrariis est res prejudicari forte
enim declararet heres aliquid sit quo
rum defensiones non facit et ad hanc
solucionem facit quod no. in l. de contrariis ¶ Oppo
de l. duo sunt ti. de testa. tu. ff. glo.
ibi in tutela que certe iudicio debe
dari sed ad hunc in talibus quare non
sit in legatariis video ibi clausula heredis

possit esse periculosa pupillo si haberet
alium tutorem quia defuncti voluntate
idem posset esse dampnosa tutori quia
tutela est onus sed hic in emere emolumentum
est quodammodo legitimatio ¶ Ille ergo qui
tunc punitur heredi declaratio vo
luntatis defuncti quia nemo per hoc pos
sit dampnificari licet per hoc possit ali
quid lucri perdere quia forte heres eli
geret viliorem · Sed si aliquis dam
nificaretur ad predicta facit quod non per dyv
de re iud c · in obscuris li · vi ¶ Contra
glo et videtur quod declaratio sit iudic
ut l · i · de iur dei · glo non sol · dic quod
ibi incertitudo erat in verbis partis
ideo declaratio est iudic hic in verbis
testatoris ideo declaratio est heredis et
hoc quia constat alias testatore aliquod
verbum esse ambiguum tunc esset in
declaratione iudic ut l · voluntate de
fideicommissis Bartholus legum doc

Si parti

¶ **Si parti** valet quod relinquitur parti civitatis
h · d · dominus lambertus de Ripomb ·
dicebat pilleum ter quod pars ex
pulsa de civitate non facit studium per
hanc l · et l · ii ff · dicebat contrarium
quia collegium est reprobatum eo ipso
quod non est approbatum ut l · i · de collegi
de illicit l · i · ff · quod cuiusque univ · na
cardo d · lambertus dicens verum quod possit
facere studium ar · pro hoc ff · de pri · in
l · ii · § exact ubi pars expulsa faciat
leges que approbate fuerunt ar · pro
hoc quia cuilibet est permissum facere
collegium ad sua iusticia consequenda
ut dicit l · i · § i · quod cuiusque univ · unde
si faciant studium ad compromittendum
cum puniretur ut pacem possent facere
valet et ita de facto servatur ¶ Queritur
quid si legatur uni parti civitatis ut
secte Romae illud non valet quia est
collegium improbatum quia per sectas
illas in dampnum rei publice conceditur
ut l · si quis ingenua § in omnibus
de capti · In quibusdam tamen civita
tibus ex eorum statutis talia collegia
approbantur ut in civitate ista ubi
sunt capitanei partis gelfe // Queritur
una pars est expulsa de civitate
pars que intus remanet subintra
tit civitatem aliam et etiam pars que
est ex quibus separatim an valeat ar
guendo dico videtur quod non quia debent
convenire insimul in unum ut l · ii · §
de decur li · x · et l · et servum § fi · ff ·
de pac · et hoc videtur sensisse Bonifa
cius ipsa in quibusdam liis adeunt ad
impetratam rei memoriam concessis omnibus
tuderturus ubi iam ille casus occurrit ·

Si pluribus

Si pluribus Si plu
ribus e
adem res legatur quandoque cui
libet debeatur pars si distinctim
partes sibi faciant per coniunctim ipsi testatori
voluit primo admittere vel cuilibet in so
lidum concedere h · d · cum pri l · ¶ Si
hic quod quis dicitur preoccupare per litem aut
primo requiritur quod perveniat ad sententiam
ut l · si quis annullus de nox et l · si
vero de peculio dicit glo quod quandoque requiritur

sententia dy dicit aut queritur de iure que
rendo et sufficit contestatio litis aut
aliis preferatur ut l · pluribus de pecunia
et l · si tecius de v · ob aut de iure quesito
preferendo et requiritur sententia ut l · si quis
annullus et l · si vero iam iudici dyt
non videtur verum per l · duobus reis et l · fide
icommissa § · ti · ii · § plerumque ubi in iure
quesito preferendo sufficit contestatio
litis ¶ Unde respondeo quod petitio pe · distinxit
plenius sic / aut querimus de placere
faciendo ratione officii vel iurisdictionis aut
ratione debiti principalis ¶ Primo casu suffi
cit contestatio ut quis preferatur in l · plu
ribus de pecunia et l · qui prior de iudic
¶ Secundo casu aut agitur contra nullo iure
obligatum ut qui agitur reali actione
et tunc requiritur quod quis perveniat
ad sententiam ut dicit l · si quis annullus et
l · si vero et ff · de rei ven · l · si is a quo
¶ Si vero agitur contra obligatum ut qui
agitur personali actione et tunc subdis
tingue aut id ad quod agitur quia utrumque
est unum debitum unico aut sunt plura
debita / primo casu sufficit litis contestatio ut hic
et l · si tecius de v · ob · et l · si ex duobus
de duo re ¶ Si sunt plura debita
requiritur sententia ut l · inter duos de re
iudi / ista sunt verba pe · que verba non
sunt vera primo quia in iurisdictione
sufficeret quandoque pervenire per citationem
ut l · si quis postea de iudic primo non
est verum quod in l · si quis annullus
et l · si vero agitur § primo non est verum quia
inhabet l · sit unum debitum unumquodque pluri
ra et unus habet rem et alius ex
timationem puta quod detinens est consimilis
istorum membrorum eligitur ratio predicta
ergo sic quandoque tractatur de iure placitis
occasione facte occupationis et tunc
dicitur quis occupasse qui pervenit
ad aliquid quod est ipsum vel tamen propria
ipsius de quo preoccupando tractatur
ut ostendunt membra sequentia distin
guo ergo sic aut tractatur de preoccupa
tione exercitii iurisdictionis et tunc preoccu
passe dicitur per citationem quia citatio de
exercitio iurisdictionis est ut l · si quis po
stea et l · ubi acceptum de iudic quandoque
tractatur de preoccupatione in ordine pro
cedendi et ille dicitur preoccupare qui
primo dedit libellum quia de ordine
procedendi est ut l · initio et l · qui
prior de iudic quandoque tractatur de preoccupa
tione respectu eius de quo agitur et tunc
aut plures agunt ad idem aut addi
versum si ad idem aut ex eadem causa aut
ex diversa si ex eadem aut non est po
ssibile istas duas causas esse simul
veras et tunc aut ille preoccupasse
qui prius pervenit ad sententiam quia de
illo saltem presumptive incepit prius
constare quod habebat bona causam vel
l · si is a quo de rei ven et l · plures de peti
hereditatis Si vero possunt simul esse vere
ille cause et sunt et tunc aut habuerunt
originem eodem tempore et ille dicitur preoc
cupare qui pervenit ad contestationem hoc
est casus hic et l · si ex duobus de
duo re et l · fideicommissa § · interdum
§ · de le · iii · ratio quia ius agendi

ante habebat preoccupasse videtur ius eligendi in exactione. ¶ Si vero non habuerunt coniunctim eodem tempore ante ille dicitur preoccupasse qui prius habuit ius petendi ut l. in operis. ff. locati. Si vero non petitur idem sed divisim et ex divisis annulis tunc pluraliter continet nemo potest dici occupare quia annulis petitio tendit ad divisum sed oportet quod veniat ad sinam que est causa immediata executionis sed ille in executione preoccupasse dicitur ut l. si quis a multis de nox. et l. si vero. ff. de paul. In aliis autem que corporalia sunt quis preoccupasse dicitur ut l. si quis a multis de nox. et l. si vero ff. de paul. In aliis autem que corporalia sunt quis preoccupasse dicitur dicit in l. quo iure de fluminibus. ¶ Sed vero quando eadem res legatur duobus ita quod cuilibet debeatur in solidum cuiusque illis accrescatur cum quis sit dominus et obligatio. Interim Io. respondet ut habetur in glo. videtur quod Io. habet duas oppositiones primo quod interim nullus sit dominus vel obligatio quod non videtur verum quia tamen hoc non possit agere et licet contra cuiusque contrarium dicat tex. ¶ Item hec bartoli opinio Io. non procedit dicit enim quod pro parte quesitum est dominium interim quod non est verum quia si hoc esset heres in solidum vim solvere non posset cum iam pro parte sit factum alterius et non possit auferre dominium eo invito. com. causam tuam l. ff. [illegible] et l. si res tua ff. [illegible] dicto. est ergo quod dominium interim nullus est ex legatariis in toto nec in partem sed est heredis quod patet quia potest transferre in alium ut dixi. Puta coniunctim per confessionem legatarius prius eligendi ut hac l. sed in relicto alternativo non habet quis dominium ante electionem ut l. apud aufidium de opt. leg. ¶ Sed interim quilibet habet actionem personalem in solidum cuiusque est ut l. duobus ff. de usufructu leg. nec est inconveniens quoniam quando actio personalis competat pluribus in solidum ad eandem rem ut l. si is qui de act. et oblig. et l. si servus legatus [illegible] et hac l. et fiet ex actio a quolibet in solidum pervenire modum quo poterit non quod quilibet habeat rem in solidum quod est impossibile sed unus rem alius extimationem ut hic dixit tex. ¶ Opinio ergo Io. non est vera quamquam dicitur dicat et est legatum prius et mea nulla est conditio prout videtur. ¶ Sed quero practicam super glo. illo qui vult preoccupare ut habeat ius eligendi quid petet. Credo est consilium quod narret quomodo quo legatum est sibi factum sibi et alii et in conclusione petit heredem condempnari ad illud quia relictum est non exprimendo quod petat condempnari ad rem et postea licet non poterit eligere utrum velit rem vel extimationem et hoc vult hic tex. si eum rem expresse peteret et super petitione rei lite contestata in ipsa contestatione eligeret nec videtur opus alia electione ut l. iam dubitari. ff. de her. inst. postquam autem unus eliget vel res sibi soluta fuerit alius necesse habet directe petere extimationem rei ut

dicit l. si res. ff. [illegible] ¶ Scias etiam quod hic est quedam glo. ff. de porcione que non dicit bene sed melius dicit in l. plane quod si coniunctim ut statim videbis. Bar.

Plane

Oppo. ex glo. ff. de [illegible] in me. l. nec utilem sed ibi in me. efficiatur. Quero quod non potest ab aliquo auferri nisi in alium transferatur hic in me. quod queri sperabatur vel aliter ut dicam ff. pro socio. ¶ Oppo. ff. de rei ven. l. id quod sed hic loquitur in hiis que ex mera nostra voluntate dependent merito renovantur licet translata in non capacem quia voluntas renovandi est. l. contraria loquitur in hiis que non dependent ex mera voluntate nostra sicut ad predicta quod non per dominium non prestat impedimentum et est utile per inutile de re iur. li. vi. Et ita indicat Dy. ad quod quod si delegatus aliquis non capax cum sit vices suas per hoc non amisit iurisdictionem quia non erat in alia mera voluntate ad abdicare ut exp. dicit patet sicut quod non in c. super quoniam de offi. dele. ¶ Ultimo vide glo. super verbo parte ista glo. verum dicit quod est super verbo porcione secundum Dy. et omnes. Bar.

¶ Si eadem res

Si eadem res. Si circa idem corpus multiplicetur assertore legati non debetur nisi semel secus adinvicem testatoribus secus ibi circa quantitatem vel genus plures debetur si de voluntate testatoris processit l. ff. d. ¶ Sunt Dy. circa primam partem quid si unum legatum res est extimatio rei an debeatur utrumque et dicit precare quod non ff. de do. pre. l. ii. et mela [illegible] dixit arguendo non determinando quia contrarium est veritas casus est in l. si alii. ff. de leg. i. et l. fundum cornel. de donat. et Dy. hac determinat in c. bona fides circa fine de re iur. li. vi. probi. ex in l. [illegible] ¶ Solvendo dicit sed si [illegible] ¶ Oppo. glo. de l. nec illam quod [illegible] intellige quia primo hic fuit consecutus extimationem tunc poterit petere rem secus si prius rem ut in glo. [illegible] sed si unum corpus ¶ Oppo. de l. quinquaginta ff. de probat. Solvendo glo. optime ubi in diversis voluntatibus hic in una non enim fiat quod apparet de intentione partes et postea apparet promissio diviso tempore de eadem quantitate per stipulationem quod diversa debita presumatur quod dicit l. cum certam de adi. le. et dixi in l. tutitur de v. ob. Item quid prius si diverse essent quantitates dic ut dictis l. divinum ad tollendas istas dubitationes consueverunt apponi hoc cum in multis contractibus in hac promissione et omnia alia promissione [illegible] vel confessione que de dicto debito op. Bar. le. doc.

¶ Quod si rem

Si res legata consistatur in ea causa qua valet legatum quantitatibus per ea [illegible] abest ff. d. ¶ Oppo. de l. aductam [illegible] ad l. fal. solvendo ut in glo. et clarius in l. [illegible] amplius in prin. ff. e. Oppo. ex glo. e.

e l. ppiis ff. e. l. cetera § i. sed res que
est in ea tpre legati facti non pt in
legati pnize et l. si legar non valet/ sed
quia legati facti non est inca legatum
valet. et tunc si inca postea efficia
tur ea onerosa legatum non extinguitur
ut hic ¶ Queritur ex glo si res est
effecta in ea quod petaz in libello an rem
in extimacione ut hic dr inter contrarium
dicat peti res sed extimacio sit in solutione
videtur p. l. si fim inst. de v. ob. q tenet
glo inst. e. § si res et idem vide tene
in l. cum aliena C. e. ti. glo ego dica
q legatarius habet electionem petendi
rem vel extimacione ut l. si. § i. et l. illud
§ i. de don. cau mor. que l. hoc probat
et p hoc concordat glo de l. pdicte
etiam l. et glo que firmant petam pe
tendi ut hic ef. l. si res ff. ti. ij. et ff. e. l.
sed si res et glo ff. ad l. falc. l. fundo
ad l. si fim inst. de v. ob. rideo ut dicas
l. de doac cau mort. ¶ Queritur quid si
quis rem sibi legatam emit magno
precio Rn. heres non tenebitur ff. ti. ij.

¶ **Si coniunctim** Coniunctio
in eius
psona quoquomodo consistat legatum
vel sperabatur consistere facit pte
qncio h. d. ¶ Oppo qui non admitti
ad ptem non faciat ptem ut l. si duobus
infine ff. e. et ff. prox. § dy. p inductie
cione qua hic ponit dicit si in con
trariis legatum est inutile ex psona
legatarii hic inutile consideracione
legantis et legatarii qui erat ser
uus ppius ¶ Ista sed ponit diuersitatem
talium non ponit dic ergo q ibi lega
tum nullomodo valebat in psona le
gatarii id non facit ptem hic in psona
serui licet non valeat fim rigorem
ut actio debetur cum valet fim equi
tatem fim qua heredes debent dare
precium ut l. cum quidam § illud C. de nec
ser. her. inst. ita sentit glo hic et op
time materiam istam licet dy ponit
hic dicta in l. hinor § si ticio ff. e. ubi
glo ponit ¶ Oppo ad fam ptem ex
glo si eadem res legatur intelligo di
uersis legatariis non vendicantur co
niuncti nec faciunt sibi ptem p unicam
ut l. si pub condicione qui in[?] inst.
ciunt. et ar. ff. e. l. § xz. sed hic non
sunt testa penitus diuise quia qua
ad multa patris et filii unum est testam
ut l. pris et filii de vul. et pu. max.
que ad coniunctionem legatorum ut l. i
rone § q vulgo ad l. falc. ¶ Sed oppo
qui relinquitur admissis heredibus
non dicitur quanta nec ptem p unicam
p unice faciunt ut l. si de usufructu acc.
et l. quid ergo § si quis duos ff. e.
rideo illud verum qui relinquitur ad
uersis heredibus succedentibus in di
uersis porcionibus hic qui relinquitur
ab instituto et ab eius substituto
qui habentur loco unius ¶ Illo etiam
hinc casum quando legatarios coniunctos
rei a pupillo et eius substituto dz
esse coniunctio ita q faciunt sibi partes

¶ Queritur utrum in tantum legatarius ha
beat totum vel ptem suam tantum. azo et hu
diquit q totum unde glo et est ista dis
tinctio ss q non in l. ij. si pars her. q
statim dicam impoito ut puto jo. vermis
dicens p tex hinc l. que dicat se et si q
p mittit diuisitate sed ypotitate tamen
vel l. ij. et ibi no. ff. neque cum qui jus
fo. et l. ido et si lege in pri de pen. hr. Sed
si habet in lra sed si sine et tunc non
faceret p so sed pro eo est casus i l. si
duo ff. e. ¶ Venio ad q. no. in l. ij. si ps
hr. pe si unus est institutus pure ha
beret totum vel partem glo arguit in
pro et contra et ponit opi. et estimat
aut sunt coniuncti re et sic cuilibet res
assignata insolidum et interim insti
tutus pure hebit totum aut sunt co
niuncti verbis et interim etiam hebit
ptem ita dicat glo ibi et sic intelligo
ar. pro et contra et concor opi hanc q.
tangit in l. si quis ita scripserit de her.
inst. et ibi dy. ur tene opi jo. tangit
etiam glo in l. filium in pri. ff. eod. dy. le ce
tangitur etiam in l. quid ergo fo. rubo
ff. e. dicas sic aut loquere in hereditate
aut in fideicommisso universali aut i
legato singulari Primo si quidem quis
utrum institutus heat i tamen totum
vel ptem tene distinctione glo i dicta
l. ij. non tamen dico q eo tamen quo interim
totum habet si habes in totum interim
quia si semel est heres non possit
desinere esse heres ut l. ei qui solvendo
in fine de her. inst. et dy. tangit idem
l. si quis ita scripserit/ sed dico an sit
heres in totum vel non pendet ex futu
ro euentu quia si deficiat condicio
coheredi in totum semper fuit heres cum
aliquid sibi decreuerit si existat condicio
non fuit retro heres nisi pro parte sua
nec interim si interim in totum admit
titur licet sit dubium quia et aliter ve
tre pleno admittere filius pro quarta
pte licet possibile sit septem nasci
et euentus declarabit in quantum retro fuit
heres ut l. antiquum et l. ro. si pars
hr. pe et l. cum quid § sim de acqui.
hr. licet glo in dicta l. ij. firmat eum
in totum heredem ¶ Sed intellige i
in totum retinebit tamquam si in totum esset
heres si vero loquitur in fideicommisso
universali sit relicto uni pure alteri
sub condicione distingue aut heres admittitur
coactus et distingue ex tex et glo i l. i.
§ quociens ad treb. aut admittit sponte
et est idem q in legato in quo dic
aut loquitur in legato spectans et
interim hebit ptem suam tantum etiam
si sunt re tamen coniuncti ut hic et l. si duo
ff. e. et ff. e. l. quid ergo fo. rubo et ibi
tangitur roe diuersitatis est quia in here
ditate non est alius qui interim re
tineat et ad quem ptineat non heres
cui relictum est totum interim retineat
totum ut ff. dixi sed in legato e qui
interim retineat ut heres/ Si vero
loquitur in legato usufructus/ tunc apud
eum cui relictus est pure iterum totum

erit ut l. idem § si michi ff. de usufr. ac
cres. racio diuersitatis est quia legata et
eius specias est eodem modo que erit tempore
existentie uel deficientis condicionis
et ideo cum ea sit spes quod alius admitta
et alius faciat partem sed usufructus qui est
illo medio donec condicio pendet non est
preiudicium ei qui erit post condicionem
existentem uel deficientem quia usufructus
cottidie constituitur et finitur ut l.
quinque ff. de usufructu ac. facit l. emerito
cum ad illum usufructum non spectat quod
alius adiciatur interim usufructuarius
habet totum. Item si unum esset legatus
fundus pure alii usufructus sub con
dicione uel econtra quia ille cui legatus
est pure totum habebit interim eadem ro
ut l. i § si x. j. ut le. no. ca. ¶ Contra pre
dictam distinccionem facit l. hec scriptura
ff. de condi. et de. ubi uide idem in her.
dictate et legato sed uide ut dixi ubi

¶ **Si duobus** heres pro
legatarius
abinicio non faciat partem collegatario
secus si legatarius per personam mediam
heres fiat h. d. primum et tercium in his
debet intelligi sunt summa glo. ¶ Oppo. de pri
ad § plane sed primum abinicio legatarium
nullomodo continuat intitue legatum ab
inicio consistit in iure actionis et ad
hoc durat iure retencionis dicere tu
nomine proprio potest dicere heres ergo hec
ius retencionis non est uetustius
legato nec unquam habuit ius ac
cionis secum Sed si esset uetustius tunc
partem faceret ut hin. i. § si tacio j. e.
Idem si abinicio habuit ius actionis ut in
§ plane quod qualiter procedat dicam in de
§ si tacio ¶ Soluite tu quia illam l. in
telligo. qui testator relinquit eandem rem
heredi et legatario coniunctim re uel re
et uerbis ¶ Ita quod interest locus
iuris non accrescendi ut l. coniunctim et
ibi no. j. de le. iij. Sed si essent coniuncti
uerbis tamen ita quod testator partes assigna
sset tunc legatarius non posset pete
nisi partem suam alia potest heres reti
nere ut j. e. l. § si expressim l. licet
in prin. j. ad trebel. ius ergo heredis
non facit quod legatario decrescat sed
permittit et facit quod sibi accrescat ut das
l. et ita ut dictus l. et ita intelligo
istam materiam de qua induat istam iniam
ad quod quid si erant quinque filii quorum
unus est exheredatus utrum alii
habebunt legittimam tamquam si essent
quatuor non computato exheredato
an exheredatus computabitur qui non
facit partem ¶ Ista esset repeticio multa
longa quam ergo posui in l. i. insti. de
stat. inof. qui primatur a l. cum
hiis qui pruantur a testatore dixi
in l. si pater j. de cond. cum ea. li.
vba dy exacium in repeticione l. pre
filium de inoffi. tes. Bar. legum doc.

¶ **Inde dicitur** Si alega
tario legatur
pluribus heredibus admittitur pro
hereditariis porcionibus h. d.
sum prima lex uel aliter si heredes
grauantur inuicem prestare corpus
hereditarium quilibet capiet pro hereditaria
porcione alterius h. d. sum alia lex ¶
Oppo. ff. pro. § si duobus. sed hic
non relinquitur aliam aliter ipso sed a co
herede uel collegatario ¶ Oppo. de sta
li. l. si ita § i. dic quod ibi ipsa nomina
fuerunt expressa hic non Bartholus

¶ **Sitia** in alternatiua si reli
quitur una excepciua
ad legatarium eius est electio h. d.
hoc declaratur in l. lucius j. ti. i. ad illud
quod hic dicit quod duo legata sunt
oppo. de l. si ex toto § si ita ff. e. sed ut ibi

¶ **Sed et siquis** pars
fundi
dicatur fundus ff. de euictione legatum appellatione
h. d. uides hic per aliam partem retinebit
heres quam testator partem expresse assignauit
facit quod dixi ff. e. l. § si ita Bar. l. d.

Si heres interitum du
bius specierum
sine culpa heres liberatur
h. d. Bartholus legum doc.

Uiae textores
Si duobus duide speciebus ser
uorum legantur sum qui pri
apant de utraque debentur siue fuerunt
excepti obstare siue non excepti secus
si clare fuerunt excepti h. d. ¶ Diuide
primo legauit et legando excepit
obstare ff. legauit et nil excepit
tercio legauit et excepit clare ff. ibi
hoc enim tercia ibi quod si hoc et pone
casum quod testator habebat in prouincia qui
dam seruos textores non unias quosdam
unias et non textores quasdam unias
et textores licet glo aliter legat et non
bene ut statim dicam ¶ Illud ex hac l.
primo quod excipere obstare et non ex
cipere paria sunt unde qui proponit
excepcionem obstare sucumbit in ea
ut l. tare oz § serre. de excu. tu. et l.
i. § labeo j. de sui. dixi plene in l. i.
de except. ¶ Sed non quod quia legatarius potest
probari et inspecione iudicis ut hic
et l. ff. Et si esse possit facit quod probetur
aliquem non esse alliberatum in ciuitate
si non reperitur in libro solucionum ¶ Oppo
de l. seruis urbanis § fi. j. ti. ij. dicit
glo. sed ut ibi tu dic quod ibi legauit
unum genus aliud speciem erant enim eos
verne et illud erat genus licet quidam
ex hiis erant textores unde species
derogat generi hic autem non erant
omnes omnis unie nec omnis textores
sed quidam unie non et quidam textores
tantum quidam unie et textores et sic ha
bebant se ut species differentes in alio
sit diuisio que ponitur hic et in dicta
l. seruis urbanis § fi. ideo glo. que
hic dicit quod omnes erant textores non
dicit bene sum do. et alios ¶ Oppo. de l.
seruo manumisso j. de pe. le. sed ibi certa
dic ut in glo. Bartholus le. doc.

¶ **Nichil** inter et cum non
est dicta qui ponitur
inter personas h. d. ¶ Oppo. de l. i. et ij.
de pecul. le. et de tri. instruc. l. si cum
sed in coniungendo non est dicta quia aut
ponitur inter personas quia nota
est quod unum aliud non accedentur l. uxorem

sive de edi. dicit et hinc inter et cu nul
la est dria ut aut apponitur inter res
quar natura est q unu alteri accedat et
tunc est dr qr q coniugit pu cu acces
sorie ut dicta l i et ii et dicta l si au
et q no inst e e siquis quallas et
not C ii l fundo C de v sing et pe
dy in c accessorium extra de re im li vi

Si alteri Si quantitas de
betur respectu spe
ciei perempta spe debitor liberatur h d
Oppo sed facta uni alteri debetur ex
tinctio ut l si res mihi ff ti ii ergo
interitu no liberatur ut l incendium C
si certum pe et l in rone q inserte ff ad l
fal sed dicit dy et la de dic hic no te
nebatur ad quantitatem pure sed ad q
titatem si speciem no daret ideo perempta
spe liberatur ut l si ad libertatem de nova
ad idem l si is qui de act et ob vel dic
q hic quantitas debetur respectu certe
spei merito perempta spe liberatur ut l
quid, gw si tibi ff e et l in nave sau
feli B lecta Bartholus legum doc

Legato generaliter
In legato generaliter electio e le
gatarii ut mediocre eligat
sed si testator sensit de certo electio e hered
h d Pro declaracione l huius est
videndum primo an valeat relictum
legatum in genere secundo si valet cuius est
electio tercio an ille cuius est electio possit
elige quem vult libere Ad primum et alium
no glo ibi incipit distinguere aut
e generalissimum etc Et pro evidencia
huius glo sciens scire arbore porphyrii
cum hec glo genus generalissimum illud q
supra se non habet aliquid predicabile
ut sba sive res genus subalternum
appellat ea que continentur sub illo tam
predica de pluribus differentibus spe ut
corpus anial et silia que est genus
inferius et illud appellat glo q predica
de pluribus differentibus numero q apud
loycus dr spes ut homo equus et
silia aut ergo relinquit in genere gena
lissimo vel genere subalterno ut anial
et no valet quia dando inistu liberat
an relinquatur in genere infimo et
ut in glo et idem et no in glo l cum
post q gener de iur dot dixi plene
ut l si ita stipulatus mihi de v ob
ca q ria prime partis fm quis habet
electione sunt opi inter rog et buldr
postea Jo distinguit cuius distinctione
tenemus hic et ista e q si generalit et in
l heredes q si incerto B fam hic ex
aliens ergo qui testator relinquit illud
in genere quia habet certos fines
aia ut hoiez vel bone aut relinqt
istos in suo patrimonio et eliget lega
tarius ut hic et dco q si generaliter et
dco q si incerto et dco q gener et l li
fund q cu ho ff e ro quia legando
genus videtur tulisse electionem in lega
tarium ut l si quis a filio q si plures
C e et ibi in glo hoc enim videtur
voluisse ut eligerit unum ex servis
quos habebat in patrimonio et ratio na
cu pro legato competunt plures actiones
et sic electio legatarii ut l cu fili
q variis ff ti i l si auferretis ei electionem
actionum quibus no patitur ut l ii q
scevola B decp q eer le et illam rez
ponit tex in l si servus q cu homo
ff e dicit testator no reliquit in patrimonio
servos vel homines et tunc dicit glo
est electio hered ut l ii in prin et l iii
de vi tri et oleo le sed dicit dy q ille
l no faciunt quia loquuntur in quantitatibus
in quibus licet sit in genere debitum tamen
est electio debitoris et pot minimum sol
vere ut l minime ff ti ii et l fidemis
sorem B man Sed addita pt ff e l
hmoi q si cum homo ita dicat dy hic
declaratur quare nunc electio est heredis
impedienti tamen legatarii ratio qr
testator no habet servos in patrimonio
videtur reliquisse legatario optionem quia
res aliena no pt optari ut no in l
servum in prin ff e Item no habet le
gatarius electionem actionum quia no
pt competere rei vendicatio pro re ali
ena sed solum actio personalis et sic
cessant rationes predicte sed in quo dr
gravatus heres ff redime vel dare
incerto eius est electio vr enim gratari
in quantitate et ideo hii faciunt l allare
p glo Item predicta vera nisi verba
excecutiva legati dirigentur ad aliqs
tunc enim illius eet electio quid enim i
primo cum si dixisset testator heres meus
dato unum ex servis meis vel in se
dixisset q legatarius occupat sibi
unum hominem certe illius eet electio
ut l plane q pe B e et quo in l hac
B ti i et videtur expressum ff ti i l q
generaliter q i et predicta vera nisi tes
tor legavit incertum de incertis sicut
legavit certum de certis distinguit aut
sensit de certo aut non ut hic in glo
rez vidilt in l si quis a filio q si qs
plures B e Alia generaliter ad propositum
dic ut in glo Ad tercium quero an
ille cui competit electio poterit elige libere
que vult dic ut in glo hic in prin
et p dy in c in obscuris de re iur
li vi Predicta omnia videntur de iure
p l si ita sit scriptum B e ubi nulli da
electio sed q minimum est videtur relictum ro
impedictis ubicumque datur electio heredi
predicta l no concedit cu per suspectio est
ut eligat minimum ut ff e l apud q
sevo Sed contradicit cuibus ubi data
est electio legatario Sed tibi video
q predicta vera qn testator reliquit
unum de certis vel incertis ideo q electio
pt intelligi translata in legatarium sed
in l si ita sit scriptum verba fuerunt ita
composita q nullo modo pt intelligi relicta
optio inciso debetur q e minimum Sunt
glo qn testator de certo sensit utrum le
gatum valeat de rigore vel de equita
te et videtur dice q de equitate de rigore
secus ut l si duo sunt ticii de testa
ti Tu dic ut l si quis a filio q si qs
plures B e Quero quid si testator
no habeat aliquem fundum et legando
sensit de certo cuius est electio
dicit glo q eet legatarii ut in ser
vis dixi sed certe tunc est electio he
redis ea ratione qua ibi habet

in prīo. Item probatur p fine hui9
l. et hoc tenet dy. et pe. q ubicumq3
de certo sensit. ctās est heredis non
habet hic alia sed signa illaz glo
ut magraz in hoc titulo. Bar. le. doc.

Legatarius sciens pro lega
ta diuidit̄ inter heredes et
ideo pt. unus agnoscere ali9
repudiare licet defunctus nō possit.
h. d. ¶ Oppo. de l. cum fundum in fi. de gdi
et de d. sed glo. si ex eo nō heres intellam
vide eam dic ergo ibi in eo q est dād
cā condicionis implende que gdi
int9 heredes nō diuiditur p l. vij. tit.
hic vero loquitur in legato pro quo
gpetebat actio que inter heredes di
uiditur in l. i. C. si cer. pe. et l. pro he
ditariis de act. hēdis. Oppo. ij. et ff. de
v. ob. l. ij. § i. ubi ex psona hēdis
nō debet variari condicio obligonis
glo. soluit uno modo hic alio modo ibi et
ibi plene declaro dicit hic breuiter. ut
glo. hic dicit q ibi in obligoe erat aliqd
indiuiduum merito nō diuiditur int9
heredes hic erat in obligoe diuiduuz

¶ **Si legatum** Non dicat̄
legatū ex
quo est repudiatuz h. d. Bar. l. d.

Quum seruus Ser
uum
existentez in fuga uel in lo
ginquo tpre testi heres q3
suis sumptib3 prosequi et legatario
dare h. d. ¶ Ad acquirendu3 seruum
fugitiuum uel absentez duo requirun̄
s. opa et sumptus ¶ Dicitur ad que
ptineat et q dico de seruo intelligo
idem de quacumq3 re legata que est in
loco longinquo glo. hic soleprīt dis
tinguit quia aut tpre aut est seruus aut
alia res solempniter legata erat absens
tempore testi et tunc ad heredem
ptinet sumptus et opa et si dubitet̄
an res sit. tenebit heres s̄m forma
hui9 l. seruo legato § i. ff. e. sed q
hoc vr̄ ff. e. l. cum res ppi. et q ibi nō s
de modi l. q legatur ubi heres debet
dare rem ubi est. sed qn res est absens
multum a longinquo uel illis ignorat
unde in pquirendo rem requiritur ma
gnus sumptus tūc spectant̄ ad hedez
sumptus. et hic racio quia si spectaret
ad legatariū legatū nullū haberet
commodum q testor sensisse nō videtur
cū illud est tpre testi. ut hic sed si
res erat absens nō multuz a longin
quo tunc heres liberat̄ dando eam
ubi est ut l. contraria racio quia licet
sumptus in ducendo fiat p legatariū
tamen id hic legatū sibi manet cū
emolumento hanc racionē et draz
tex. facit in simili in l. si res obliga
ta ff. e. ¶ Secundum tempus est qn res cepit
esse absens post testm̄ ante aditā he
ditatez tunc vr̄ glo. dicē q labor
psone sit hēdis in prosequendo sumpt9
deat fieri p legatarium racio qz testor
nō vr̄ grauasse heredez in sumptuz
cū hoc nō erat tpre testi. ut l. si seruus
legatus in pn̄ ff. e. ¶ Tercium tempus
est post mortez et aditaz hēditate
hic glo. distinguit aut sunt culpa he
dis aut nō et bene ¶ Sed ad unum ad
uerte q qn heres est in culpa. glo. mag
hic vr̄ dicē q petat̄ ex tuario glo. i. hui9
l. relata ad tex. sumit q petat̄ ipe seruus
quelibet pt. de bona vr̄ eum q qn res
nō repiatur culpa heredis. si dicat se red
diturū rem tūc debet ei statum modi
cū tempus ad reddendū al' in extimacōe
condempnabi͛ pro hoc facit l. si constite
ff. si mulier ff. e. sed ma ¶ Quartū tpus est
qn post mortez ante aditaz hereditā
tez dic ut in glo. in omnibus aut casi
bus i quibus dixi fieri sumptib3 et opa
hēdis potest intelligi hec lex. Bar. l. d.

Apud Julianum ¶ Fructus
heres post mora tenē et fruc
tibus perceptis et qui pciperunt
papi et domicium et omni equi h. d. ¶
Nō q ille qui tenē̄ de fructibus p̄
piendis tenē̄ ad eos quos pcipere
potuit petitor nō possessor ut l. Senatus
in fi. de rei ven. et not. glo. in l. fruct9
tibus et l. ex diuerso ff. e. ti. licet in contrarium
com. p l. domum C. de rei ven. et male
quia casus est hic tam in pdiis quam in aliis
quam in rebus quia in aliis quibus
cumq3 nō ob. l. domum ꝯ cum dixit q
pcipere potuit possessor quia commune qui
libet pt. tantum pcipere ex pensionibus
domorum quod non est ita in aliis rebus
ubi opera psone magis exigitur sed
si in domibus est varietas inspicere͛
q pcipere potuit petitor ut hic ergo
illa l. se retulit ad illud q com̄ exspectat

¶ **Si tibi** Res mea testori de
bita pt. michi le
gata et in quo consistat legatuz decla
bit quemus. Idem in re aliena testo
ri debita h. d. ¶ Primo legat rem mea
sibi debitaz. Scd̄o rem aliena sibi debi
taz. ha. ibi idem Julianus. Itē prīma
sub diuiditur in tres. prīmo legauit re
emptaz aliqua credereciur et preciu sol
ueretur et testor decessit post re tra
ditaz et prēm solutum ¶ Secundo post tra
dicōm et ante prēi solucōm ¶ Tercio
post solucōne prēi et ante tradicōm
rei. ha. ibi sed si nondum. tercia ibi
denique ¶ Oppo. ad prīma partez C. e. l.
cappas et l. certa § i. ff. e. sed hic res
nō erat libere legatarii quia tenebat̄
dare defuncto ¶ Oppo. contra hoc quia sm̄
hoc vr̄ testorem legasse liberacionem
q legatū extinguitur si testor exegit.
ut in eis in l. nō solum § si liberacio
dcā̄ le. et ar. le. fidei cōmissariaz § si rez
ff. ti. ij. sed dic q hic affonce solui
et nō exegit in iudicio. vel dic verius
et nobilius apurre ē q legatur libera
expresse uel legat̄ nō sit in aliis
illud qn legat̄ res ipa simpliciter. sed in
ipa enim re tunc legatuz consistit vr̄
enim grauatus heres ut rem accipiat
et sibi det sed cum minendo re actum
unus actus occultat̄ si res ē apud
legatarium ut l. ij. § fi. de dona. cau. mor
et ideo dixi in principio q euentus
declarabit quid sit in legato quali

res est exacta ipa res petet ut in pri cau
ut et eciam in ultio si non est exacta petetur
liberacio in primo casu et in ultio petet
cessio ¶ Queritur circa ultima ptem dr q
heres tenetur actore dare ex empto
Sed quis solvit pciu venditori sa de
are dicat q heres ut l. qui generum
q qui oretos i. delegi pro hoc quia ille
qui tur ad vendicioni debet dare ipm
ita q non obstet excepcio ut l. si non
de her vel act vend sed ubi solvat pciu
actori ex empto obstaret excepcio ut
l. iulianus q offerri de act empt
gre. pro alio facit s. primo rursum
consequitur rem et pciu ¶ Queritur q
si illa empcio sit rescissa et res rece
ut pervenire ad testore ex alia causa
in l. servum filii q i. j. e. Bar. le. d.

¶ Siquis alicui serva legati
referuntur ad servum indubio gessio in
telligitur psonalis h. d. ¶ Iste benehic
casum qui aut pvilium vel dubium de
beat dici psonale vel in rem dixi
plene in l. quia psonale s. sed ma. in
aliis concessio ubi dixi in l. pe. de servit

¶ Heres omnis tributa et l. e
vectigalis spectat ad
heredem pro tpre preterito h. d. ¶ Oppo et
solve ut in glo ¶ Queritur que e racio
q heres tur Videtur quia res est obli
gata ut heres tenetur cum luere ut li
res i. e. sim sa de are Bar. legum doc

¶ Sic indubio debetur q minimum
est si heres dicat hoc dr

¶ Constat res que est in
comercio vel est
cum magna difficultate non pt legari
secus si in est comercio cum sed non lega
tarii absque eius delicto quia tunc ex
timacio debetur h. d. cum l. le ¶ Isto primo
q testimonibus deposit intellecto qmus
plurimis similis ut l. quid in suo de
comm inutil ¶ Sed non q illud q non
pt expediri absque licencia principis
est ita difficile q reputatur impossibile
ut l. continuus q cum quis de v. ob.
et ibi na et dy in c. semel deo dicatum
de re iur li vi ex hoc dicebam religio
quintur istis fratribus mendicantibus
pocius tunc illo omne q dicant ubi constru
ere locum ibi morentur certi fratres
dixi plurics q illud omnis adiectum
non valet quia est impossibile hoc e
multum difficile cum non pnt novum lo
cum assumere ut c. e. vlt de reli do
li vi nisi romano pontifice consulto
ut ibi ¶ Oppo ad pri de fine sed ipse
loquitur de difficultate non magna sed
si est magna ut in fine ¶ Oppo. de l.
pacta q si de condicion cont stip sed ut
in glo ¶ Oppo. j. e. l. siquis inquilinos
in pri et j. l. prox q si duobus dy
dicat contraria loquitur in re inexti
mabili hoc non placet quia res sa
cra et quelibet alia notata ut hic
est estimabilis non considerata illa qua
litate quia sacra vel publica ut C. de
sacro sanc ec. l. sancimus et aut pmi vi
pe solvit aliter quia ibi loquitur in re
que non est in comercio ppter aliquam
qualitatem iniunctam edibus vel fimus
ascriptus glebe hic non est in comercio
ppter qualitatem quam habet quia sacra
vel publica vel quia debuit principi
Dic ergo q in contrariis res erat in co
mercio non tamen sola sed cum alia l. cum
domo vel fundo hic loquitur in re que
nullo modo erat in comercio distingue
ergo circa hanc l. ut in glo quia dubitacio
vide et signa et examina plene in l.
multum de v. ob. ubi glo ponit idem no
glo qui dicat hic pudeat de est delictum
q pluto verum p l. j. C. de sum tri non
est tamen delictum prohibitum prius C. de
iudeis p totum de heretice non est dubium
quia est delictum quia tempore illarum le
gum non erant ille l. ne pdicens ma
cipiu xpianum de ponitur ergo ex
inherentia qui est prohibitus pstra
tutum hic aliquid emere immobilem
est prohibitus p iudice ut l. m
pignor dixi sim sa de are in dicta l.
multum item adnote in eam hmi l. q
p hoc dicunt q fratribus minoribus
quibus relictus est fundus que ha
bere non possunt debet dari extimacio q
plene examina ut ibi dixi in sco libro
inmorum ¶ Queritur quid si relinquitur
res extra dicat primo q non vz legatum
nec debetur extimacio quia non est
in comercio nisi cum magna difficulta
te ita non in e. filius ec de tesla de
fundo rei publice vz imedia q dixe
rim in l. continuus q cum quis de v.
ob. ¶ Queritur quid si legatur fundus
dotalis glo in l. dotalem de test milit vi
dicit q fundus dotalis non sit extimacio
tangitur p doc et glo in l. fundum C.
de iur dot ¶ Queritur quid si legatur
res uxoris Videtur certe ille bene e
in comercio sed non in pciudicium uxoris
ut l. si ns C. de pdi min et non in l. cu
lex de fideiussorib ¶ Illud ter qui dicat extia
cione deberi et sic extimacio est in ob
ligacione et pt peti ut dixi in l. planc
q si rem s. e. Bartholus legum doc

¶ Cetera omnia pnt legari
que non sunt pro
hibita et intelligitur inter
prohibita que sunt edibus
iuncta h. d. ¶ Illud q dr q omnia iura
pnt legari intellige que sunt in co
mercio non enim pt legari ius agna
cionis et libertas p aut non agnacionis
de pac et l. iura sanguinis de reg iur
¶ Oppo j. e. l. q si duobus sed glo q
non pt legari ut ipse res debeatur sed
debetur extimacio hoc tenent dy et pe
et omnes licet glo aliter dicat in l. qui
dotem s. sed ma. bartholus le. doc

¶ Tractari legatum purum ab
inicio invalidum
non confirmatur impedimento cessante secus
in legato condicionali ¶ Oppo j. de reg catho
li sed glo hic et non bene tamen dic q
ibi fuit res legata sub condicione
ibi non ¶ Oppo de re catho l. iij sed hic
in legatis quorum dies cedit a morte
testoris ibi in hiis a quorum dies cedit
ab hereditate adita in quibus non h3
locum regula catho. hoc tamen fallit dicit
glo in l. opcio de opc le sed certe il
lud est ideo quia ibi tempus mortis
et adite hereditatis est unum ut l.
si post mortem in pri j. e. ¶ Oppo ex glo

de l. fi. filij impu. ss. ut ibi. ¶ Oppo. ex
glo. ex l. legata inutil. s. e. Videtur q.
adiectio est inutile non confirmat.
p. l. impedimento cessante ut hic eod.
p. tertio. rez non prohibe. confirmari
ut in l. contraria. ¶ Oppo. q. hoc legatum
non est adiectio inutile valet cum quo
ad extimatorez ut s. dixi et probatur
in l. si duobus ergo ex post facto pot.
confirmari contrarium ut s. l. pro. §
si tantus sed ibi adiectio contulit lega
tum in ipsa quia si lego liberationem
vel michi res tradita et a me tibi
data ut l. licet de iur. dot. et l. ij
§ fi. de donac. inter vir. et ux. ¶ Simile
glo. quid si talis est conditio que tpre
mortis impletur an habeat locum regula
catho. Videtur dicit q. sic q. est q. l. i §
fi. s. de re catho. hoc etiam placebit
ex ratione quia statuum dicit. ¶ Sed quero
que est ratio q. re catho. non habet lo
cum in legatis conditionalibus dicit c.
non firmatur ex de re iur. li. vj. dicit
q. ratio est quia pendente conditione
non sunt legata loco non possunt infir
mari p. regulaz catho. Illam certe ner
legatis puro dicitur ex uno testore dic
ergo q. ratio est quia certe q. testor
apponit conditionez appz q. non vult q.
inspiciatur tempus testi sed illud tempus
futurum et ideo non habet locum regula
catho. ¶ Ultimo pista l. quicto prim. ro
probo una opi. portaz in l. si de re
catho que est q. regula illa non habz
locum in donac. causa. que est contra hac
l. ita hec prohibicio sint inducta
p. donac. causa ut s. in dist. Bar. l. d.

¶ **Item queri** Et unius edium
possunt res af
ferre in alias transferri si unius est
dominus utriusque insolidum secus si
unius vel pro parte h. d. cum § si duob.
¶ Quero de quo prestabitur extimatio
heres a legatario qui est contra natus
ut hic p. ¶ Sed quero hic dicitur q. ex
timacio prestatur non dicit an sit in ob
ligacione aut possit peti videtur q. sic ut s.
l. pro. si enim res ipsa est in obligacione
et in legato ita catho. non habet lo
cum ab initio legati consisteret q. tn
non habet locum ut s. pro. manifeste g.
patet q. extimacio est in legato et
in obligacione Bartholus legum doc

¶ **Signus ad opus**
pt. detrahi et legari adiunctiue rei
publice infra territorio est res non
alterius h. d. ¶ Oppo. nulla domus
dicitur rustica ut l. i. co. predi et l. ur
bana de v. sig. sed hic in ipso dicitur rus
tica q. i. in re posita. Item non glo. que
hic dicit q. legatum est conditiona quam
seu negociacio puni si intelligamus
negociacionez i. translacionez sine dubio le
gatum est translatio. Sed si intelligamus
negociacionez cum aliquid fit lucri
ut glo. hic intellig. et p. in l. legat.
j. ti. ij. tunc legatum non est negociacio
q. apparet quia extraniens penitus
ignoto pt. legari ut l. cenent. h. deher
insti. ¶ Item postumus alieno. ut insti.
c. § postumo vel plo. j. e. ex eep. pz. ex glo.

que dicunt quod legatum non queritur
nobis ex opera nostra ut C. de condi. i. ser.
l. si uxorez et insti. de v. ob. § ex con
dicionali unde si statutum dicat q. ex
qualibet negocione seu mercancia
solvatur gabella non debent solui
de legatis ut d. l. legat. impu. et ibi
dixi licet glo. hic aliter innuat. dicens
tamen si legatum non est quesitum quare
prohibetur legari videtur quia racio
prohibicionis est ne urbs deformetur
que racio in legato habet locum. Ultimo
non hic arg. q. si statutum prohibet fru
mentum extrahi de comitatu non intellig.
de eo q. quis extrahit cum nostris ut
hic et s. § ¶ Item queri pt. j. e. q. hic
dicit q. non pot. portari in aliquam
civitatem intellige q. hoc pot. prohi
bere illa civitas vel castrum unde ex
trahitur non civitas media p. cuius terri
torium transitur et portatur ut l. si quis
post hoc de edi. pna q. fiat ad q. de
eo qui emit frumentum in una civi
tate portans ad aliam transeundo p.
territorium alterius civitatis q. dic
ut hic per doc. Bartholus legum doc.

¶ **Hoc senatus** hoc se
natus
consultus habet locum ubique et pro
debito publico domus non debet destrui
h. d. ¶ Ex quo ergo q. non debet destrui domus
non solvendum collectas vel contribuciones
¶ Item no. q. non pnt accipi tegule de
tecto vel hostia ut vendant pro debi
to ut hic quicto § sequenti Bar. le. doc.

¶ **Hoc senatus** prohibi
tio sena
tus extenditur ad omne edificium ut
ei in metu non detrahantur secus in
hijs que non sunt affixa h. d. ¶ Per
hunc tex. dicunt quid q. appe. domus
continentur portices et si statutum dicat
domo intellig. de porticu sed potius
fuerit in contrarium quia tex. dicit extendi
quo interpretatio extensiva non habet
locum in statutis licet melius proba
ut l. qui edes de mercium rerum ubi
tex. dicit q. porticus continetur sed certe
ibi dicitur q. continet appe. edium ¶ Edes
aut dicuntur ab edo edis q. est idez
q. edifico seu compono unde edes idem
est q. edificium in eo porticus conti
netur quia edificium est q. edificiu
in eo porticus continetur quia edificium
est sed tamen dico domum non continetur q. libz
edificium nisi habeat solum et supfi
ciez hoc est parietes et tectum vel
solum de rei veri sed porticus non
habet parietes undique igitur non est
realiter domus fateor tamen q. est domus
hoc est accedit domum et domus est
cuius gomitum multa enim sunt ex
domum que sunt domus illo modo
simmedo ut s. de j. heu emp. l. aque
ductus ¶ Pro hoc j. de damp. infec.
l. q. conclave et s. co. dim. l. arbor
§ si de vestibulo dico ergo q. factum
in porticu non dicitur ex fum. in domo ut
l. i. § de fume j. de fum. sed videatur
factum ad domum ar. le. quid ybernis
et q. ibi non s. de fum. in pdi. et q.
not. j. a. de re iu. l. ite labeone §
quiqu. de fum. et ibi dixi ¶ Sed pro
cum illud q. fit alicui existenti in thes
tro dicitur factum in domo dic ut dixi

in l. i. de cloac. in eo q ibi dicitur de tumba

¶ **Sed et si paruerit**

licet res sit edibus destinata non prohibetur legari nec legatum extinguitur si postea per testatorem coniungitur secus si per heredem ¶ Oppo. ff. ti. ii. l. fideicommissa § si rem dic hic heres iniecta dr desiisse extare quia per eum non est ut l. qui vniuersas de acqui. pos. ¶ Oppo. ad illud q dr de herede ut l. in summa § pe. at q dr de condi. indebi. glo. non soluit hic sed soluit in contrario bndic q nam condicionis indebiti est ut quis teneatur in quantum factus est locupletior ut l. nam nam et l. si non sortem de condi. inde. Si ergo ignorans manumisit nullus est locupletior et sic non tenetur in aliquo hic vero loquitur in actione ex testamento q est alterius nature sed q ubicumque res perempta sine culpa debitoris debitor liberatur ut l. si ex legati causa de v. ob. et l. non amplius § i. et glo. in dicta l. in summa § si. dr q illud saluatur de gerente cuius commodum sentit ex persona de fundi fideicommissi andi et res fideicommissa heredis periit nec obstat l. non amplius § i. Tu declarando dicit in l. si seruum § de illo de vob. Oppo. dr hic siue sciuit siue ignorauit cum heres semper presumatur scire scripta in testamento ut l. cum heres et li. le. sed hic erat scriptum codicill. et sic heres potest ignorare ut l. non est ferendus de transact. vel dic q erat heres filius qui ex potest ignorare ut l. eius qui in prouinciam mit. si certe pe. vel dic q ignorabat supine de presumpcione aut scire heredis dicitur ut l. qui rome § duo fratres ff. de v. ob. ¶ Oppo. de l. inter § si de le. iii. solut in glo. ¶ Oppo q res destinata poni in edificio perinde est ac si esset edificata ut l. fundi § si ut l. Iuliana de act. empt. so. potest hic intelligi q res erat destinata ad edificium quod numquam fuit in edificio ibi semel fuit licet deposita ¶ Loquitur facit iste tex ibi translaturus in aliam domum et sic presumit q set fuit in aliquo edificio, vnde dic q ibi erat destinata reponi in illud edificium de quo supra erat hic vero in aliud vel aliter fuit quod dem non tamen esset destinata reponi in illud edificium vel aliud sed hoc solum attendo si aprilapio qui leuatur de domo habuit animum reponendi in eandem domum vel in aliam suam ut sic habuit primum propositum licet ergo postea mutauerat propositum non presumitur et sic licuit querere in aliam ulterius hic est casus non fuit cum per hoc destinat quod statutum est q hic nullus emat fru mentum in platea nisi pro suo victu Contingit q scolaris emit pro suo victu pro tanto anno postea mutauit propositum et vult recedere et vendit frumentum queritur an puniatur et dicat q non quia primum propositum fuit licitum et bonum per hanc l. facit l. primum § q rite officialis de cura et ibi ipse hoc ponit hoc autem intelligo si de primo proposito constet alias presumitur ab initio tale fuisse propositum sicut postea fecit ut l. set et Iulianus § pro inde c. ad macedonianum et predicta vera quando primum propositum erat licitum non obligatorium Si vero primum propositum erat obligatorium sui vel alterius qui sibi mandauerat et in specia primum propositum ut dictum § idem officialis aut erat obligatorium alterius qui non mandauerat et non sufficit propositum primum nisi sit secutus euentus ut l. ii. de in rem v. so. ¶ Oppo. et vr q destinatio rei habetur pro facto ut l. ita cor. § inter ff. de le. iii. et l. si non sint § quid ergo de aur. et ar. le. pe. dicit hic tractatur de legato in stringendo ideo destinacio nil operatur ibi de legando ampliando sed hec solucio tollitur per l. lingua § si ligna ff. ti. ii. quare dic q hic legatur res ipsa unde destinacio nil operatur Sed in contrariis res ipsa destinata cepisse non legatur sed dubitatur an legato alterius rei succedit per destinacionem dic ergo ubi destinacio aliquid operatur qu legatur ipsa res et nil operatur ut hic set ubi dubitatur utrum accedat legato alterius rei et tunc aut fuerit legata res destinata et non est dubium ut l. si quid cor. § inventum ff. ti. ii. aut non est facta mencio in eis et tunc aut res erat destinata in antiquum esse et destinacio habetur pro perfecta ut l. fundum inst. et l. Iuliana de act. emp. et l. argento § plt. de aur. et ar. aut erat destinata in nouum esse et tunc aut non erat ceptum opus fieri et destinacio nil operatur ut l. lignum § si lignum et l. laud. ff. ti. ii. aut erat ceptum et tunc aut erat opus valde remotum ab illo in quo res erat destinata aut erat propinquum primo cum destinacio nichil operatur ut l. librorum § neque cepti ff. ti. ii. et l. vestimenta de aur. et ar. le. ¶ Sed cum opus ceptum habetur pro perfecto et destinacio operatur ut l. si non sint § quod ergo de aur. et ar. le. et l. librorum § et si prescripti ff. ti. ii. Bartholus le. doc.

Senatus consultum

Senatus ¶ **Marcell**ius propria de certa militari potest de ferri et per quos legari h. d.

Legatum scripsit firmat certa halic § distingue ut in glo. aut ponitur in voluntate heredis aut legatarii aut extranei si heredi aut in voluntate libera aut in arbitrium boni viri si extranei aut in voluntate expressa a i velata

¶ **Cum ab hostibus**

hic est casus in quo potest legari liber homo in quo non est commercium h. d.

Seruum filii Regula catoniana habet locum in legatis in quibus impedimentum cessat ex causa que retrotrahitur h. d. ¶ Oppo. de l. cum aliena C. e. et S. e. et l. apud Iul. § constat ff. so. glo. testator vr hic legasse ius q habet inter de hoc in rei Ilaz patre nullum aliud ius habet preter ius percipiendi ut peculii si filius precedat ut l. ii. C. de castren. pecu. q uti illud acceptauerit est contra voluntatem presumptam et naturalem ordinem ut l.

scripto unde liberi et l. ia et si pare
tibus de inoffi. test. dic ergo hic po
nendum esse casum alias filius pro eo q
primo q pater in vita filii credebat
se here ius in illo fundo sicut in rebus
profecticiis vel fundo q pater credebat
filium esse mortuum tempore testi cum in
veritate non esset sed postea decessit
et ideo si pater tunc decessisset legatum
erat inutile sed si filius postea pre
moritur legatum confirmatur nec ob
regula catho. ff. fictione ut dicit tex
et ibi insinuatio. ¶ Vel tercio possit
poni q pater credebat rem esse suam
cum alia esset tamen non esset et ideo intelligo q
¶ Sed quid si filius fecisset testamentum et
patri reliquisset fundum videtur tunc legatum
non valeret quia pater capit ut heres
ex testamento filii quia retro non trahitur
et hoc sentit glo. hic et tex. videtur
velle eo quod non q nisi superveniens
testatori non prodest legatario insufficiens
in quo non habet locum regula catho
quia cedit ab adita hereditate ¶ Pre-
dicta determinat Ja. de are. tale q si
ego legavi tibi rem quam habeo in
emphiteosi si postea pervenit ad me
plenum dominium certe non debetur tali
legatario nisi esset ius superveniens
tale q ius primum ad se traheret illud
ut l. si inuictum ff. si usufructus q ad idem etiam
dicit pe. ipse hoc dicit con. l. si ex toto in
prin. ff. e. augmentum enim contingens in
re legata non solum circa ius sed et
circa substanciam rei prodest legatario
ut ibi patet sed dicas sic si testator dic
it fundum meum vel aliorum excepsit
se legare ius superveniens non augens
legatum ut l. fundum clarione § fi. et quibus
non ff. e. ita intelligo Ja. de are. sed
si legavit simpliciter non adiciendo meum
neque restringendo se ad ius quod habebat
et sic non limitate tunc omne augmen
tum in iure vel substancia rei cederet lega
tario ut dicta l. si ex toto et l. qui rem
§ si quis post ff. e. ti. et hoc verum
cum legatum ab inicio tenuit secus si
ab inicio non tenuit quia tunc non confir-
matur impediente regula catho nisi
superveniente eo quod retro trahitur ut hic

¶ **Si quis rem** rem re
sibi legatam ignorans legat sive ac
ceptet sive repudiet valet legatum factum
a se h. d. ¶ Quid hic sit hic una addi
tione pena dicunt quidam heres cogitur
ad rem redimendam eo casu quo testator
legatum repudiavit ut dic q non quia
repudiando videtur legatum ademisse
sicut qui donat ut l. rem legatam de
adi. le. vel pocius ubi loquitur q illud
ius quod habuit videtur legare qui illud
sciebat ut l. si domus § ult. ff. e. cum sibi
ius quod nullum ius se habere crede
bat si postea supervenit et repudiat
videtur emisisse in eadem voluntate ita
loquitur hic quidam dicunt confessio cre
dentis nocet cessionario q plene ex
amino in l. fin. § si heres ad treb. ¶
Ultimo non tex qui dicit retro ipsius fuis
se videtur q a tempore mortis res est lega
tarii facte a tempore adite hereditatis quoniam
ut l. si tibi homo § cum servus ff. e.
Bartholus de saxo ferrato legum doc

¶ **Si pocula** Si fiat mutacio
de materia informa
vel confuso legatum non mutatur si testator
voluntatem non mutavit h. d. ¶ Oppo
ff. ti. i. l. lana et de aur. et ar. le. l. ij.
insti. so. ibi testator mutavit hic heres
hic est una so. glo. hic qui tenet in l.
si convenerit § fi. de pig. act. q tenetur
mutari con. istam tex. ad quod enim dubita
retur hic de mutacione voluntatis testatoris
non video dic ergo q hic testator fecit mu
tacionem de materia informa vel confuso sed
dic aut constat q mutavit volunta
tem et tunc non debetur aut constat q
non mutavit voluntatem et legatum debetur
ut hic aut dubitatur et tunc distingue
ut tex. in l. quesitum § illud fortasse ff. ti.
ij. s. aut forma est reducibilis ad mate
riam aut non ut ibi hic in pocula et massa non
presumitur mutacio voluntatis in dubio
Jacobus sequens Bartholus legum doc

¶ **Si area** Si edificata in area
legata debentur
legatario h. d. ¶ Oppo de l. si chorus
§ areum ff. ti. ij. so. dicit glo. ibi volun
tatem mutavit testator q est dinare
Ja. de are dicit q edificavit testator cum
res erat ibi edificavit componens cum
rem testator legaverit io heres non te
nebatur ad aream quia non poterat
separari a domo sed tenetur ad eius
estimacionem ita loquitur ibi arg. sup.
e. l. certa § si duobus et io domo de
structa adhuc poterit peti area quia
legatum nunquam fuit extinctum ita loquitur
ibi et hec teneo. ¶ Vero quid con
tra legatur duobus domus que re
ducitur ad aream glo. hic dicit q legatum
extinguitur illud est con. l. si grege ff.
e. et ideo dic q aut legatur area in qua
postea edificatur et tunc aut edificatur
a testatore aut ab extraneo cum casu res ut
dixi ff. aut legatur domus que postea
ad aream redigitur et tunc aut in ea iterum
edificium non reponitur et debetur area
ut l. si grege ff. e. aut in ea iterum edifi
catur et legatum extinguitur ut l. si ita
§ si domus ff. e. q intellige ut ibi dicam

¶ **Eum qui cirographum**
ubi est casus vicio ligitur est q arguere
de contractibus ad ultimas voluntates
h. d. ¶ Oppo ff. ti. i. l. quivis so. ibi non
legavit cirographum specialiter dicit glo.
ad de sed fecit legatum generale in quo
non contineret cirographum secus si
pupillitatem nominatim reliquisset vel calen
darium ut l. filium quem in prin. ff. ti. ij. distingue
ne ergo tres annis ut no. p. C. e. leca
l. certi in r. i. ij. ¶ Ultimo dicit ponit
hic distinctionem utrum sit licitum argu
ere de contractibus ad ultimas volun
tates bona et perfecta quia ponit gen
de verba ad verbum in l. pen. ff. de pact.

¶ **Si idem** legatum libertatis
in valido perpetuis
servi legatur non perimit h. d. ¶ Oppo
q si fraudantur creditores non valet
legatum nec libertas solvo ut in glo.
¶ Oppo de l. iij. § fi. de fun. instructo so.
glo. legatum videtur revocare hic in ul
tima voluntate in qua intellige dicto

ut no collatur p'mu p s'mi si s'mi sit
invalidum ut si in rem f ti ij ¶ Oppo
contra glo de l plane in pn s c ubi le
gatum invalidu reprobat revocat
p'mu sed libertat favore est q' sive
precedat relictu libertat sive sequat
si est validu semp prevalet alii lega
to ut l si idem sit fillus f ti i ¶ Sed qn
legatum libertat e invalidu si precedat
no viciat legatu ut hic si sequatur
et si libertas sit invalida revocat
p'mu ex dicte l plane in pn Et glo re
licet hic et f ti i l qui testo sed hic
vr' qua dicere tex qn dicat si idem is
ius legatus et liber esse iussus et ste
quunt q' sint secuta libertas sed dic
q' hec sunt vba iur' consult no denotan
cia ordine testor et hic no possimus
dice forte melius qua s ad dicta l
ij nisi de sui insilane q' ibi secuta e
manussio hic vero precessit Bar led

¶ Si statuliberum
legato statu libero expedit ipm
solvere potius qua extraneum h d

¶ Si duos certu legavit
usufructuz in
fundo videt legare viam palus si
aliunde no habet h d ¶ Pro declara
bre quero quomo redimet heres glo
intelligit redime i reliquere vel quia
er' si nullo dato Oon si legatarius ad
hoc tene' ergo con eum pot agi per
usufructuariu ut l i q i si ususfruc
pe Ro sate' actoe reali ut ibi non
psonali ut hic q' glo reprehendit cum
no sint fructus constituta io no potest
agi actoe reali Oon p ultima volun
tatez constitut' fructus ipo iur' ut l
i de s'iu le et l si p tem q i s quez
adm s'in amit sed dicat sa de are ul'
vero si fructus sint legata ex p'sse
secus si tacite no tulit dum ipo iur'
do tex cu glo in l emptor q' si de rei
ven dixi indistincte qua s positi
in l i ¶ Quero quid in peticte legu
ta via glo tangit in l ij q' sola de
cadi le dixi plene i l i de ser le Bar

¶ Si a substituto
q' contingit medio tpe
no viciat legatu h d Cerco
quid si eum f sed sicut glo idez et
subaudit mayre tu contra hoc f dy
in l qui rome q' duo fres et ibi dixi
f de v oblig Bartholus legu doc

¶ Heres pu legato gener he
res de emare tu
tecus in legato spei idem impupulce
rem tradi h d ¶ No distincte huius
q' de quo plene in l si dominus q' qui
pro empcione f e ti ad l que de le
gato ¶ Oppo ubi dare promitti non
liberatur quis nisi accipiente faciat
ut l ubi aut nisi de v ob sed glo pru
expone dare id est tradere et cessat
contrarium glo p'ma que distinguunt utrz
ista sit alternativa hois vel testor
vel adpponitur ¶ No q' qn p'mittitur
dare indistincte debet fieri accipi
ent et idem dico si testor expsse qua

naret heredem q' daret quiz pro
mitti' trade' et tunc aut promitti'
de aliqua re in gnie et debet tradi
talis q' evelli posset ut hic l. ant
promitti' de certa re in spe et tunc
si promitti' ex hoc lucrativo suffi
qualiterz no traditur ut hac l que
de legato si titulo oneroso debet ita
tradi q' evelli no posset ut l ij in pn
de act empt et l ro i pn e ti Bar

¶ Quintes hec est
magistralis
lex cogna collig' difficio
cogna glo ponit in l q' legu'
de inditu et l ij C ubi bar pcc et po
nit tot casus q' no recipit cognia si
mutacione sed dividi' s'm dop p'mo
ponitur in quo loco deat solui res
legata sed quid iur' sit si res legu
ta no appeat certo qualit' culpa sindi
extimetur ex re legata sa ibi
itaqz tercia ibi culpa p'ma sub divi
ditur in duas quia p'mo loquitur
de spe certa sed de eo q' consistit pon
dere nuo vel mensura sa ibi sed id
pete' ¶ Oppo spe legata no veniunt
usure ut l infideigissa q' si auro et
cum quide infine de usur sed hic
erat legata pecunia in spe sicte in l ij
ij et iiij C depoi ¶ Oppo de l cu s'mus
s c sed qn res multu alonginquo
ergo p'sumitur q' testor voluerit q' sup
tibus hrds p'qurzat et redurat ut
ibi dixi sed intellige hic q' res no
erat multu alonginquo et ista sili
tudine adde glo que ponit alia re
simulia que est s vo vetsilia v itaqz
hec sa pars subdividitur in duas p'o
loquitur qn legata est spes sed in le
gato alternativo sa ibi sed si statuit
¶ Oppo s de rei ven l si a bone fidei
et l si vero et l si culpa glo no solvit
certe concordat quia hic et ibi tenetur
de restituendo cavere licet no de pse
quendo ¶ Oppo ad hoc s de posi l
sed et si sine dic quiz quis tenetur
ad rem actoe psonali descendente
ex contractu vel quasi celebrato gra
cia utriusqz vel gra debitoris qnenti
et tunc indistincte debet cavere de
restituendo ut hic et l filio q' sequi
s sed ma Si vero est celebratus gra
creditoris tunc no tenea' cavere ut
l si qn s de por fallit in pactre qui a
deo gravatur q' tenetur de culpa
levissima io gravia' eciam maque
do ut l si patr inb s man et l pe
cuniaz q' si is de condi ob caz Si vero
quis qnemtur actoe reali tunc i distincte
debet cavere ut l si a bone fidei et l
si vero de rei ven Si vero qnent'
actoe psonali in re scripta idem ut
l celsius q' si s ad exh et p hoc
dico q' si ille qui contractus qui cele
bratur adicere hereditat magis di
ceretur celebrari gra legatarij quaz
heredis tunc heres no tenetur cave
ad instar depositarij si qnemeretur
actoe psonali ut l sed et si sine s de
posi qui aute dica' celebrari gra he
redis vel legatarij dicam statim i v

culpa. Oppo quod

culpa ¶ Oppo q̄ s̄uus debet peti sed
extimacio vt l. cum s̄uus ẞ. e. so hic
dicat extimacionem p̄standa non ne
gat quin s̄uus sit in oblōe et q̄ possit
peti vel dic quod est melio ne lega
tarij q̄ petat ut l. illud ꝯ. j. de donat
cā mort ¶ Oppo q̄ non statim possit
cōdempnari ad extimacionem ut hic
si in culpa puto quod sibi postulati
erat dari modicū tp̄us ad inquirien
dam rem et restituendam ut ibi sic pt
intelligi j. e. l. 3 Item si res // Venio
ad 3 sed si suchus qui loquitur ad al
ternatiua ¶ Oppo de l. stichum aut
pamphilum in pri de solut sed intel
lige illam s̄m istam. Oppo ẞ de nov
l. si ad libertatem ubi vno perempto
liberatur debitor in totum soluit glo
et male in alternatiua utrumque erat
in oblōe ibi alt' tm̄ s. seruus in hoc
male quia primo pecunia est in oblōe
in cā novali s̄uus in solucione ut
l. miles ꝯ decem dere ind ¶ Sed dic
q̄ ibi quantitas erat in obligoe re
spectu ipsi vni ipse perempta libera'
simile in l. tale inst ẞ. e. et s. quid
ꝯ sine j. e. et ꝯ. de inr' emph l. j.
et l. in nam ẞ. loca. Venio ad 3 ste
si res non q̄ pacia sunt rem non de
tare et rem non repin Bar le doc

¶ **Culpa** qu cessit videtur s̄um
principalit' ea hedis
tenetur de leuissima culpa h. d. ¶ Op.
j. e. l. si s̄uus legatus ꝯ cum quid
sed intelligas q̄ hic non tenetur
de leuissima culpa s̄m glo hic ¶ Sed
unde dic quamquam illo quasi contractus
qui celebratur adicione per quam ob
ligatur heres legata legatarijs et
fideicōmissarijs sit gratia legatarij vel fi
deicōmissarij tantum q̄ est qn maior
pars vadit ad legatarium vel fidei
cōmissarium et tunc heres non tenetur
nisi de dolo et lata culpa ut l. mnisi
ex ꝯ si heres ad tres quam est celebra
tus tm̄ gratia hēr'd' ut qn apud hede
maior pars remanet et tunc tene'
tur de leuissima ut hic quamquam cele
bratur gratia utriusque quia modicum
temporis vadit ad legatarios quia
ad heredem vel econuerso et tunc tm̄
de leui tantum ¶ Hanc distinccionem
facit tex. in l. si s̄uus legatus ꝯ cum
quid j. e. Dices tu non ne semper sunt
gratia heredis cum apud eum rema
net certa porcio videtur pri' vide'
fecisse testator in fauore eorum quibus
plus relinquit et illud in specialit'
q̄ pri' agebatur ut l. ij. in pri si ce pe

¶ **Item si fundus** post
mora
periculum interitus ptinet ad hēr'de
h. d. glo intrat hic illa q̄ non de
beat adhiberi distinccio an res ext
codem non periturа penes actores
vel non q̄ plene dixi in l. j. in pri
de 3 ob et q̄ de si c pe Bar l. d.

Si heredis simus legatarius agit contra hede
ex suo s̄m heredis contra
legata h. d. ¶ Oppo legatarius habet ad eum

dicium ut l. aticia de furt et l. legatum
ita j. ti. j. ergo non habet actionem in s̄uum
quia cum alia non concurrit ut l. quo c
de p̄t'q' 3 b. Huius tradere est s̄m tota
glo vindea dix q̄ vniuersitate inspecta
s̄uus est heredi fateor quia vniuersi
tas rerum pt esse vniuus et tn aliq res
singularis non est eius ut l. ij et iij
de rei ven et l. eum qui edes ut l.
rem vnetura de usūr consideres
tn hic res singulariter non prout e
in vniuersitate et sic in ad ipositu sed
ergo glo ut dicas in factum actio furti
ipso factum non prout sit nomine actionis
et hec in sa et tercia solucione quam
tenet dy et omnes communiter vel dic s̄m
ja. de are legatarius pt intendere ac
tione psonalem si vult et realem si
vult ut in sa c ꝯ nra aut si ergo
vellet eligere psonalem et non realem
tunc aget in factum ut hic et realem
pro s̄uo procedit hec sed q̄ pro furto
aget' furti azo soluit aliter q̄ hic res
legata erat heredi non testator ¶ Ild.
s̄m hanc sed q̄ si legatur res hēd'i
non tulit dum recta via legatarium
contrarium non in l. ij. C. coia de le sed
cum hac glo concor' in l. pap ẞ de
s̄uit et l. tenus de contra emp et l. hē
ditatum ꝯ j. ad l. fal et iste glo sunt
vere proba' in l. si tibi homo ꝯ a
s̄uus j. e. que qualit' iudicia' ibi
videbit et in aut e. ꝯ si res 3 si
vero heredis et e. l. lequius in gl.
nos ꝯ cum s̄uus et j. qui et aquilius
ꝯ cum ꝯ de illa Est ergo veracita
sed nisi sed quantum ad l. contuet
aliqua diuinacione sed ergo alioms
q̄ hic hereditas non erat adita quod
placet p. l. tacia de furt et l. huius sp
tare ad l. aquil ¶ Ex predictis ergo
distingue aut legatur res heredis
aut res testator et hanc cum aut lega
tarius eligit psonal' actionem psonalem
et pro furto habebit in factum aut re
alem aget pro furto habebit actionem furti
ut ex predictis patet Bartholus le d.

¶ **Si vnus** heres delinquens
tenetur non solum ex
h. d. illo q̄ obligacio habet originem
ex psona heredis vnius non tenetur
ex facto alterius simile in l. si ad sill
secus si ex psona defuncti ut l. ij. f. ad sill et l. eandem ꝯ de eo q̄ de r' ob.

Si quis legetur Si legatum confertur in tp̄us
certe etatis ultimus annus
debet esse completus ut debeatur et
ex inde dies pstacionis adiectus currit
nisi ipse fiat testator aliud indicatur
h. d. non multum ¶ Illo q̄ qn adicitur
tp̄us certe etatis debet esse completus ul
timus annus non sufficiat q̄ sit inceptus
ho non q̄ qn debetur aliquid annua
bima trima die et sic p plures ter
minos debet solui vel cuilibet ter
mini ¶ Tercio non q̄ tm̄ pstacionis
incipit currere a tpre testi ¶ Oppo glo
ad primum de l. si ita fuit ꝯ ema. ces
sed aliud est dicere cum est xiiij annorum
aliud quartodecimo anno ut ibi q̄ pe

no placet sed dicit ibi speciale fauo
re libertatis ergo puto glo. benedici
¶ Pro cuius declaratione distinguit aut
tempus etatis apponitur per gerundium ut
cum erit tot annorum et loquitur quod ultimus
annus sit completus ut hic hoc enim im
portat significatio verborum aut per ab
latiuum ut habeat in quarto decimo anno
et tunc sufficit quod sit inceptus ultimus
annus ut dicta l. si ita illam in quacumque
parte anni sit in quarto decimo anno secundum
significationem verborum hoc importat ¶ Sed
uerte tamen quod si verba executiua referuntur
ad legatarium debet habere in anno quando uult
ar. de. l. si ita si referuntur ad heredem
uel debitorem tunc debet dari in anno
quando uult et sic potest in fine anni dare ut
l. qui hoc anno de v. ob. si vero tempus etatis
apponitur per accusatiuum tunc annus ultimus
debet esse completus ut hic et l. nos pu
tabat de condi. et de. et l. sancimus ad
treb. ita sentit glo. ¶ Sed hic est du
bium quando terminus apponitur per dictionem
per ad cum acto videtur enim sufficere quod quis
appropinquat terminum uel cum tan
gat ut l. si vicem § qui ad fauna de
vi aut clam et l. quid ergo de fun
in pro di. in l. certa § hoc senatus de e
¶ Et ideo dic quod hoc non est consultum de
[illegible] sed contra ubi peruenerit
uel peruenisset quod rem perfecta signi
ficat ut l. urbana § fi. de v. sig.
et l. qui pater in prin. de vero pater idem
si diceret si uenerit ad quartumdecimum
annum quia est futurum subiunctiui quod rem
perfectam significat non ceptam ut l. vnic.
quinto prin. eiusdem de quod quidam im
Sed si diceret quod legatarius habeat
in anno decimo etatis uel in anno decimo
tunc importaret predicta fallit in l. qui
filium in prin. ad treb. ratio ibi patet
inter. et in l. ad rem publicam idem
et hec ¶ Si uero cum dies ultimus ulti
anni debeat esse completus videtur in l. quod
etate de testa. facit ad predicta quod no.
in l. iii § minor de minor. ¶ Opponitur de
l. iii de ann. le. sed intelligitur hec sim
illam ¶ Opponitur et videtur quod debetur in principio
cuiuslibet anni ut l. i C. quando di. le. ce. sed
glo. ubi est legatum annuum simpliciter ha
beatis declaro hoc annuatio sunt lega
ta unum sed solutio diuisa per tempus per
hec adiectionem anna bima trima die
et sic illud tempus adiectum differende
solutionis ex fauore heredis inductum
in fine anni debet solui et pro herede
interpretatur ut hic et l. lecta si cer. pe.
quando sunt legata plura annua et tempus
est adiectum fauore legatarii causa mul
tiplicande obligationis ideo in principio cuius
libet anni debet solui ut dicta l. i.
quando di. le. ce. fallit si est relictum quod
in [illegible] certe uacatur quia tunc debetur
solui cum uacatur imminet ¶ Item fal
lit cum prestatio est fienda de certo
reddito tunc debet solui quando redditus
percipitur ut l. nec semel § in habi
tat. quando di. le. ce. et l. firmus § si
pater. et ibi plene dixi in l. qui hoc
anno de v. ob. ¶ Sed certum dictum opponitur
et videtur quod a die mortis ut l. si duos
§ i. de ma. tes. et alibi dicitur a die adite

hereditatis ut l. si in rem in prin. de con.
et de. et l. iii § si quis heredi de tra. bo.
ubi cedit a die adite hereditatis ecce
si dictum sit quod cederet a tempore mor
tis dic ergo quando dies apponitur dis
positioni quando apponitur conditioni
primo casu intelligitur die mortis ut l. si
duos § i. de man. tes. fallit si per
testatorem aliud sit expressum ut hic illa
hic testator videtur noluisse ut a die fini
te etatis currat tempus anna bima trima
die ¶ Secundo casu siquidem conditio implen
da in persona heredis incipit a die adi
te hereditatis ut l. iii § si heredi
de testa. liber. ¶ Si vero non est imple
da in persona heredis tunc a tempore testi
potest impleri in vita uel post mortem
secundum distinctionem l. ii de condi. et de. Sed
contra hoc facit l. thais § heredi de
fideicom. li. sed ibi debet impleri ipsa
heredis non ut heredis sed ut filius testi
tempus inspicitur ¶ Circa hoc quero ergo
uendo unum librum et facio terminum
unius anni quando incipit currere illud
tempus an a tempore celebrati contractus
uel libri traditi ut quando si sunt facta
sub conditione an currat a tempore ce
lebrati contractus uel conditionis
existentis dic quod incipit currere a tempore
perfecti contractus ultima perfectione
certa traditionis ut l. talis stipulatio
in prin. de uerb. ob. quod est multum notandum sed
contra hoc facit l. i. § biduum quando ap
sit sed inde per eum Bartholus lec.

¶ **Hoc autem legatum**

temporis certe etatis horam facit conditionem
secus in tempore simplici h. d. ¶ Queritur
unum tempus magis habeat conditionem
quam aliud sed dies simpliciter siue ali
quo euentu est dies quia certum est
euenturum sed cum aliquo euentu facit
conditionem quia est dubium de illo eue
ntu et ita est hic facit l. i in fi. de
condi. insti. ¶ Opponitur et videtur quod tempus
certe etatis non faciat conditionem sed
diem ut l. ex his quando di. le. ce. tunc dic
quod ubi tempus certe etatis post legatum
perfectum adiicitur prestationi hic non
adiicitur sed legato ¶ Sed opponitur quod
et cum prestationi apponitur facit conditionem
ut l. quibus dies § quidem titio decem
di. et de. inol. sed si prestationi adiicitur
tempus incertum facit conditionem ut ibi
secus si certum tempus et hanc con
firmat glo. in l. seius saturninus ad tre
bel. et l. cum pr. C. de man. tes. ¶ Opponitur
de l. si ita de man. tes. sed ibi est speciale
fauore libertatis ut ibi dicit tex. ¶ Item
opponitur de l. seius saturninus ad treb. sed
ibi facit diem ex presumpta voluntate
defuncti que colligitur ex tribus quia
filius quia minor et quia paterna
hereditas est sibi debita sed si quid
istorum deficeret non sufficeret hoc dico
ut cum adaptem ad illum tex. ibi quod si
testatorem ubi loquitur in filio et facit
conditionem ¶ Item opponitur de l. libert.
§ ab heredibus de an. et a. le. sed
ar. dicit quod ibi constabat quod ibi no
luit facere diem sed certe ibi loquitur

qu est dubiu quare ergo dico q ibi
loquitur q tpus adicitur psone
honorati ibi q adicit tpus certe
etatis psone grauati et est racio
quia l dicat q testator psumitur mag
diligere psonam heredis q sui
ut l pluribus l i de adi et demo
hoc pmisso qn tps etatis grauato
apponitur uoluit testator q heres gra
uatus cu erat in illa etate plect ge
multum magis uoluit q heres illius
heredis plectet cu ipsum no tantu
diligebat Sed qn apponitur honorato
tunc cu testator diligat magis psonam
quia sui heredem licet velit dare
pmus tn no uult dare sed hoc vi
cont casus l si ita de manu test sed ibi
sunt appositum tpus etatis certe psone
et ius speciale in libertate ponitur
sed secus in alio legato q est de mi
cor Ite cont me facit l si seruus de
statu lib Rndeo ibi sunt tempus ap
positum p si et sic condicio pro fauore
libertatis Item cont me vr casus in
l fideicommissaria libertas y eciam de si
deic li so ibi sunt appositum tempus
certe etatis psone grauati p hanc
decez post que facit qdicione mag
quasi dico cu ut l inter illa de v sig
vnde est idem q iudere sunt facit co
dicione regulariter fallit fauore liber
tatis ut dco y eciam sed cont hoc facit
l thais y libertat de fideic li so ibi
continet ius cõe in spale fauore li
bertat et id q dicat benigniore int
pretatione intellige de illa benigni
tate que debet fieri in ulta volun
tate ut l in testam de re iur pro qali
quid sit sibi spale fauore libertat
Ite facit qtra me l siquis assiopu
s c s in intellectu glo Et respondeo
substitutus no ppibat s in cotinenti
Et adueniente tpre xiiii annor
sicut in l ex his C qn di le ce et tex
in dca l siquis in filio hoc innuit
quare dicas tria vba qui tempus
post legatum pfectum adicitur tpus
certum aut incertum ¶ Si vero tpus
certi etat adicit spe legati cu dubi
tatur cu testator noluit facere diem vel
condicione dic aut adicitur tempus
certe etat honorati vel grauati tn
tercii Pmo cum facit qdicionem ut
hic Sco cum aut apponitur dies pnn
et facit condicionem ut l libertas
y ab heredibus de ali le et l fideiq
de fideic li quia dico q ibi ponitur
pus cõe aut p si aut p est et facit
condicionem fallit fauore libert dic
ut l si finis de sta li et l fideiqa
y sed de fideic li tercio cum facit
condicionem nisi libertat fauore ut
l si ita s de man test fallit si appz
expsse vel tacite aliquibus qiectur
testatorem voluisse facere diem ut l
seyus saturnus ad trebel Bar lo

¶ **Si ta(c)io** Si legatarius gra
uatur soluere cre
ditori defuncti heres et fideiussor
age possunt no creditor h d oppo
q legatum valet in psona creditor
quia eius inter est plures debitores
habere vt l iii inst de li le sed glo
pluribus modis tenere tercia q hic
no relinquit contemplacione creditoris
q probatur inter in l fideiq y me
dum s ti ii glo ultima tangit unum
verbum q legatum valet pro hoc int
ce l q hec actorez bone fidei pactorez
stricti iur q reprobani in l si cred
tor insti s c quia est cont casum in l au
relio inst de li le ¶ Vltimo dy indicat
hunc y ad duas q an fideiussor pos
sit esse iudex in ca rei pncipal de quo
vide in spe de iudic dele y s e b
sed numquid fideiussor ¶ Sed numquid
fideiussor possit esse testis in ca inter
creditorem et debitorem de qua vide in
spe de indi testi y i v q si fideiussor

¶ **Si fideiussor** viciato ex
presso no
vicietur tacitum eque pncipa
le h d ¶ Oppo si no valet ex
pssum no valet tacitum ut l iter inst
de fin in pdi ¶ Circa hoc pe facit vna
distinccione quia ex rcitat in ca in
gressi tn verius et clarius dic qui est
eadem racio vicandi tacitum que e vica
ndi expssum ut si expssum sunt fca
dolo vel metu tunc viciato expsso
viciatur tacitum ut l debitor C de remis
pig et l metu y tn aut q me ca
qui no est eadem racio et tunc actus
celebratus ad sufficiens ad dispone
dum sup tacito et expsso pncipalit
et viciato expsso non viciatur tacitum
ut hic et l i inst qui mo pi vel ypo
sol declaro hoc legatum pt relinqui
tacite et unitum ut s ti ij l fideiqissa
y interdum et l iuni q hic sunt fun
Si vero actus celebratus no esset
sufficiens ad inducendum tacitum pn
cipalit sed illud tacitum venit in quada
consequencia tunc viciato expsso vi
ciatur tacitum ut l si sponsus y si de
do int vi et vir inter v et l item
y si de serui urb pred Bartholus l d

¶ **Quemmuisse** dampnatus
vendere Mithri
dati pcio h d dy querit hic vna
q qua consulunt si heres dampnatus
est vendere et emptor obtulit pcium
et heres noluit accipere an sit pfecta
vendicio et qn sit translatum dominium
cy tangit in l i C e mactima q q
ego cercio in l uxor y agriplagam
s ti ij et de pmo omnis dicat q sic
ut l labeo scribit si bibliotecam s de
contrahen emp sed de sco videt qd non
illam est dampnatus ad sim ut l ca
filius insti de tit fun et sic no est
translatum dominium sed dy determinat con
p dcam y agriplagam ubi dicat q
petere pt sed petere est agere in rem
ergo dominium est translatum et hanc dico
veram quia ille qui dampnatus e ve
de no est simplr dapnatus ad sim
sed ad dandum sed dominus est ut l ex quo
to inpu s de act emp et no in l
certi condicio inpu s si cer pe et l
in conquencionalibus s de v ob ergo sunt

dampnatus ad dandum mento tunc fer-
tur dum incontinenti sed dum erat
apud testatorem ¶ Sed contra solutionem facit
quod dixi in l. si filium filii infra et C. e. ubi no-
tu. licet ubi quis est tacite grauatus
sed respondeo quod est grauatus expresse
cum verba hoc importent ar. con. hic
no. per dy. et doc. in l. sciendum j. de v. ob.
¶ Queritur de q. quia hab. in de facto seu
vendicione si res emeretur utrum possit
agi actione ex empto uel poni i. termi-
nis in quibus habem arbitrio dampnauit
ptem ad locandum domum in qua que
uni pars locauit domum non stat lo-
cacionem utrum possit peti pena compro-
missi cum pena apposita in contractu
locacionis dixi quod liberatus est a pe-
na compromissi faciendo locacionem et agendum
est a(n)imo ex contractu locacionis causa
e. ut l. in actionibus infra de sol. et l. finali
si heredi testa. li. et glo. in l. i. infra
magne glo. C. de pac. ¶ Sed q. ipe vir-
tutis in l. fundi pte de contrahe. emp.
sed ibi fuit conuentum quod haberet quo iple-
tur sola locatione sed per pactam i toto
tempore sed hic fuit condempnatus quod loca-
ret quod sola locacione impletur Item
contra ipe vir causa in l. inter castell. de
arbi. sed ibi arbiter dimisit et uoluit
rem sic de diuisa non autem condempnat
eos diuidere et sic non impletur nisi
in diuisione preualerit Item contra ipe
vir. quis in l. si heres de act. emp-
to ibi rei venditor accedunt in actu
et illis pt agi actione prima qua licet
cedquit venditorem non tamen sunt empta
ut l. iudice et l. iudice ff. de emet.
¶ Oppono quod in sua quod locet et quod
paciatur eum in conductione possidere
al. sola locacione impletur ut dicta l. in
actionibus Bartholus le. doc.

Si seruus ¶ Si hereditatis

Sententia lata contra heredem indefende-
tem uel culpabiliter non appellante
legatariis non preiudicat et quis no
pt. suam turpitudinem allegare h. d.
Oppo. et vr. quod preiudicet quo ad omnes
ut l. si stipulatus §. i. de pig. sed glo.
ibi non fuit collusium ¶ Queritur quod que
agunt legatarii glo. variant vna
est in l. qui repudiant infra de inoffi.
tes. alia est in l. si pluribus §. fi. de app.
ja. de ar. distinguunt quando datur sententia
contra heredem non defendentem uel col-
ludentem et tunc non preiudicat ut hic
et dicta l. pluribus de app. et de l. qui
repudiant de inoffi. tes. et l. si ideo
de euict. et tunc pt. queri ipe hrs
ut hic ¶ Item possessor rei vendica-
tione non actione ex eodem ut glo. dic.
l. qui repud. infra et tex. in l. pluribus
j. de app. quando datur sententia contra heredem
defendentem et non colludentem et tunc
aut heredi nulla pt. imputari cul-
pa et ipe non preiudicat et legatariis
sine fuit actum querela inofficiosi testi
ut l. pap. §. si ex causa de inoffi. tes.
sine testum fuit dicitum nullum uel ruptum
ut l. si C. de peti. hre. sine fuit dictum
falsum ut C. e. l. si in iudicem Si uero
heredi pt. imputari aliqua culpa
non preiudicat legatariis culpa est
si non appellauit si inde potuit ut
hic et si iustas allegaciones omi-
sit et j. §. prox. Item si iudice si con-
se pronunciauit ut l. except. fideiuss.
et tunc licet legatarius possit agere
contra heredem non pt. agere contra vin-
centem quia tantus est ut l. si stipulatus
ff. de pig. cum similibus et hoc verum si
sententia fuit lata ad peticionem legitimum
sed si ad peticionem substitutum tunc
si legata non sunt repetita a substi-
tuto tacite uel expresse idem quod impe-
dentibus eadem esse si uero sunt re-
petita cum substitutus debet primo co-
ueniri ut hic si non est soluendo
tunc debet redire ad primum per doli
et culpam suam quia tractatur l. fructus
l. licet si quis ob ea es predicta
in sua pe. ut satisdare dic plene ut no.
in l. cum contra ff. de ut satisd. ¶ Ultimo
non bene tex. quod suam turpitudinem pro se quis
non pt. dicere male datam quod est res
si pro se in totum est lata secus si
pro parte tunc enim pt. contra certa parte
venire ut l. ee §. i. de minor. facit
l. fi. C. qui pro. non est neces. qui
autem licet alicui allegare turpitudinem
suam uel non dixi ut l. iusiurand.
§. fi. et l. si de iniur. Bar. le. doc.

¶ Si quis hereditatis

insit ad fiscum actione
legator h. d. ¶ Iste tex. ibi nec minus
plene defendit quod culpabiliter
defendens non excusatur dixi §.
proximo §. inducatur tex. iste p. glo.
ad quod que ponitur ut §. si quis aut
non in pluribus de her. et fal. et l. qui
soluendo ff. de hrs. infra ¶ Ultimo no. glo.
que incipit intestato que ponit for-
ma deferendi ut cum quis desserit
intestatum debet deferri nomine fisci dixi
plene in l. ij. j. de iure fisci Bar. le. d.

¶ Si numerus

legatum obscurum
declaratur ex coniecturis hac l. expressa
h. d. ¶ Oppo. quod consue. testoris non de-
beat inspici ut l. cum certum de vi tri.
et ole. le. sed hic inspicitur consuetudo
loquendi non consue. intendi ut in
contrariis ita dicit glo. quod non placet
ar. l. de quibus infra ff. de leg. cum
tenendo istam sed oppo. glo. de l. dap-
nas §. fi. de usufruc. le. et de ali. le.
l. i. in quibus inspecta consuetudo inten-
di ut ibi glo. non soluit dy. dicit
tum dubitatur an sit legatum in quantum
consideratur consue. intendi sed cum
constat legatum esse et dubitatur quale
tunc inspicitur consue. loquendi hic
fm dy. addit pe. infra non inspecta
consuetudine intendi legatum non
redderetur inutile ut l. cum seruus j. de leg. i.
et dicta l. cum certum ¶ Oppo. dr. hic
consuetudo regionis inquiri vsq. ac
contra ymo consuetudo regionis vin-
cit ut l. minimus j. de le. in sed mel

ligas illam sm istaz vnde sunt no
intelligo ubi natus est sed ubi co
nsatus est ¶ Ite opp° q hec volun
tas deat exequi p iudice sed iudex
declarat sm coniecturas hic positas
¶ Ordine ponit dy in c. in op[er]itans
de re iur li vj ¶ Ita ergo glo que
ponit istas coniecturas ¶ Generoquid
si in aliis legatis ex quibus debet
declarare repitur varietas Rñdeo in
spicitur q est in q sm pe ut l. si ita
legatum mihi et l. apud iul' § sed si c.
prudnatur iste § p dy et ex modo
cognoscendi cognoscitur an quis agg
noverit ut arbiter an ut arbitrator
de quo in l. i. c. de iudic et misse de
arbi § sequitur v sed pone dixi in
repeticione § arbitror ¶ Ultimo no
l. sed certos ad id q dixi in l. talis
scriptura § fi. c. Bartho legum doc

Si cum dicitur compromittitur augmentatione non taratione h. d. Bar le d

¶ Si a filio Repeticio a sub stituto facta simpliciter intelligitur pure et impubere adimi debetur ex primis tab' nisi relictum sit ultra vel coniunctus sit datus h. d. cum impri l. se ¶ Oppo de l. cum pater § a substituto j ti i so. distinguere ut in glo quia inde ¶ Oppo de glo de l. fi. de fideiu li ubi in repeticione testator intelligitur repeti ta conditio nisi sit talis que vincet contrarium sed hic testator repetijt lega ta simpliciter ut legata predicta vel que legavi etc. ubi magis qualitas quod que legavi vel cum etc. et ista faciunt ad q quod sunt accusatus de adulterio cum in servam uxorem tuam que respon dendo actorem dixit confiteor me cog novisse dictam servam carnaliter Cum p hoc videatur confiteri eam uxorem tuam esse tamen hoc nota de post § vij d vj et in l. bonum dic. Tunc p dicat dic aut confessus est omnia qualiter in accu satione vera esse et tunc refertur ad ea que ibi continentur principaliter et etiam accessorie s. premodum quali tat az dec l. fi. de fideiu li ¶ Si vero non qualiter sed dicat se cognovisse dictam servam tunc refertur ad substa ntiam persone non ad alias qualitates ipsius persone ar. hmi l. cum filibus ¶ Oppo ad hanc l. quid ergo de l. si fundi § si pater j c so illa concordat ¶ Illo notatio ex isto tex q si testator reli quit certam quantitatem a substituto et postea reliquid ultra a substituto in quantitate relicta a substitutione idem quod re lictum erat apud me vel a primo q dic ut l. fin. § si quis a primo j e ¶ Illo etiam glo que dicat q pars de betur interim pro qua de quia dixi in l. plane § commodum Bar le d

Quid ergo ¶ Si quis duos

Quod relinquitur a duobus heredibus proinde est ac si relinqueretur individuo debitoris h. d. ¶ Illo tex ibi dampnaverit unumquemque solida rem prestare q si hoc non expressisset secus esset ut l. si tibi § i. j. e et l. mentem § cum j ti ¶ Illo etiam iuncta et si qui duo lucrativa etc que habent originem in persona divisorum possunt concurrere licet redeant ad personam unius ut l. si fratris legatus § j. e et ibi dicam certa dicunt in glo

¶ Si heres Si heres de legato tam interimt iuste non tur secus si iniuste vel non diligent se habuerit h. d. ¶ Illo ar ad q q si fecit pacem cum aliquo qui po stea sunt exbannitus ita q pot impune occidi si enim occasione tenebitur q occa sione pieronet ut hic et l. quesitum de v ob et ibi dixi ¶ Oppo q talis erat dandus frumentum qualis erat unde po tuit dari pro nova ut l. si a substi tuto § i. j. e so glo pluribus modis tene illa q hic magis expediebat defendere quam dare pro nova ¶ Oppo de l. si fratris § bone decondi fuit so ibi agebatur rei vendicatione hic actione personali vel q hic dicat non tenetur ut pre bet cautionem etc subaudit tamen et cessant contraria Bartholus le d

Turpia legata facta per verba dif famatoria non valent h. d. ¶ Illo q dicat odio scri bentis et sic vr pena esse testator si cum que scripsit in testamento non valent ¶ Oppo de l. hijs verbis § j de here instit so glo ibi stetit in genere male dicendi hic q est speciale ut j di cam ¶ Oppo de l. et si pepercit § i. deli et post so ibi in exheredando concurrunt verba maledictionis quia est privatio ideo non viciat ut ibi sed legato non concurrunt facit l. quod § si quis sine et q ibi non est exhe rede institutis ista faciunt ad q statutum est hic q si quis diffamaverit aliquem de aliquo vel sic de maleficio puniatur certa pena / primo queritur quid sit hoc dicere diffamaverit videtur q importet i. i. fama posita sicut hoc qui accusat de diffamatione debet probare tamen est dictum per aliquem q p hoc talis insurrexit fama veritas est q infamare dicitur qui prolixat aliquod verbum q infamiam alicuius continet ut hic ibi denotandi etc et l. Item apud labeonem § si lib' homo idem in iur et le lege cor nel' § fi. cum l. se c. ti et § i. de fa mos li l. j facit l. diffamari de in gen ma ¶ Sed dubitatur quomodo intelligitur diffamare de maleficio Rñdeo non sufficeret stare in genere maledicti onis ut dicendo ipsum ipsum pessi mum hominem et similia nec requiritur q de aliquo proximo maleficio in ista liminitate flant dicitur in l. libellorum de accusationibus sed sufficit q dixerit fecisse homicidium vel furtum et similia

ut hac glo et q no indicto s' quot
et probatur in l provinciasses i.
de adult. illo q de ut i iuria et in
famia si aliquis dicat ti ex spurius
et ex incesto natus ut hic Bar le doc

¶ **Si hec** defectus condicionis
invalide no vicia
at legatum h d ¶ oppo C de insti et sub
sti l i de condi inser l legatum sed hic
condicio abiuncta sunt invalida q no

¶ **Sed et si secum** si co
dicio
potestativa deficiat pcalium no pi
imit legatum h d ¶ oppo de condi et de
l plt y i sed hic decessit quite mora
ibi post ¶ oppo ad l capnil l inde ve
racius y i sed hic decessit aqui ibi sunt
occasius vivo testatore dicat glo ymo volt
dicere ut ibi patet et eo mortuo de
ista materia plene doc et glo i l i
C de insti et subsi et l infecto j de
condi et de et ibi glo et ibi diximus

¶ **Si pars** nominati propria
nomina tenentur in
viriles p appellativa in hereditarias
porciones h d ¶ oppo j de duo rei
ampli ubi no est dra sive nominet
omnes sive pars eorum glo hic tenet
contrarium et dicat q sit hic dra utrum
nominentur p nomina propria vel appellativa
ut hic in prima glo et alibi glo tenet ista
dicere ut distinguamus an relinquatur
a parte vel ab omnibus ut l si quis testo
testa li sed hec est verior probatur
in dicta l ampli ¶ Queritur quid si
testator dicat ab heredibus quos b
scripsi peto dari tu b eos nominaverit
glo in dicta l ampe dicit q videtur
nominati proprio appellativa et illud
est verum talis est in l si pater
filio de vul et pu licet ultimo tu
et Cy con C de ipu et al subsi l
si et licius j ti i et ibi diximus ¶
Queritur quid si nomen plurium propria
propria plurium propria appellativa dic q
nominati p nomina propria tenebuntur i viriles
que eos contingit alii tenebuntur in
hereditarias porciones ut no j de lega
li l si testo filii una opus ¶ Queritur q
si appellavit eos propria appellativa
no significantia hereditatem sed dixit
filiis meis vel fratribus meis
et filiabus vi q teneantur in viriles
cum tales demonstracio habeat vim propria
nominis ut l nominati de condi et de et l
nominatim deli et postu ¶ Item nota
q pro hereditariis est talis in l licius
versus memoria filii ad treb ¶ Ultimo adverte
quid est hoc dictum relinquere nomina
tim Nam largo modo dicitur relinqui nomi
natim quando apparet a quo relinquitur
ut notatur j ti ij sed sicud ista nor
nomine contingit nominibus propriis et appella
tivis ita et hec adiecimus nominatim qui
enim dicitur nominatim q relinquitur propria
appellativa ut si dico filiis meis ut
l licius j deli et postu et dicta l licius
versus memoria j idem si dico heredibus me
is ut hic vel dominis meis ut l finis

tois j de sup sup sed solum nominatim
que sit propria propria vocat aliquem ad
viriles ut hic Bartholus legum doc

Nemo potest brevis
est nec eget summario sed
declaracione primo ponit
dictum secundo illud probat per tria exempla
scilicet ibi quia nec tempore ¶ Talis in
terimus apparebit ex hiis que j dicturi
sumus ad contrarium ¶ Oppo voluntas
testatoris est servanda in ultimis volunta
tibus ut l in codicillis de condi et
de hic dicitur contrarium sed quedam sunt q
pertinent ad substancialia testamenti sine
quibus testamentum non est videlicet q sint
septem testes sibi rogati et similia
pertinencia ad solempnitatem ¶ Item q sit
constitucio heredis sine qua testamentum non
est ut l pe de hiis que in te dele et
has testator prohibere non potest ut hic
racio quia hoc dicendo contineret re
pugnanciam tum enim sunt de forma testamenti sine
quibus testamentum non est subditus ita est
facere q non sit testamentum idem est dicere
qui non sit testamentum et sic testamentum hoc esse
non potest ut de re iu l ubi repug
nancia et de nul et ha l p secum ¶
Quedam sunt que non respiciunt solemp
nitatem testamenti sed tenorem ipsius et in
illis voluntas testatoris servatur ut
l in contraria et sic intelligitur prima
glo hic posita ¶ Sed con j ti i l co
dicill y i sed glo et bene q ibi erat
solempnitas sufficiens ad codicillos
ideo valet iure codicillorum contra hoc
oppo glo C de fidei com l si ubi suf
ficit q in fide heredis ponatur absque
aliqua solempnitate sufficit una lex se
cundo est cautio specialis vel alterius ponere
fide heredis ita q heres promittat
hoc defuncto sapit naturam contractus
ideo heres qui hoc defuncto promisit
ad hoc compellitur ar l quid de he insti
et l spadone y i de excu tu ¶ Item ad
predicta oppo extra glo b de testa insti
l i sed p l pot fieri et remitti solemp
nitas iuris civilis non p testatore ut hic
et sic videtur q p pri ymo l la in privato
statutum enim bene posset fieri ne le
ges locum habent in testo ¶ Oppo C de
insinuacione l i C ut impos le l plt glo
magis hic in fine hoc tangit dicens
q cautio de utendo fruendo et arbitrio
boni viri in favorem heredis videlicet
non sit de solempnitatibus testamenti p testato
rem non potest tolli solum enim circa ea
que ipsum testatorem respiciunt potest dis
ponere sed hec sed vide contra l vii y
ex familia y si rem j ti i ubi de he
reditate pot testator disponere ut de suo
vide glo in l plt ut impos le dicit
q cautio illa non est solum in favo
rem heredis sed ideo est inducta
ne quis invitetur ad delinquendum
ideo p testatorem non potest tolli in l que
iure v depac de et ista est bona
¶ Sed ad hoc oppo C arbi tu l si

ubi pt remitti confectio inventarij
et tu illud inventum est nequius in
inceptum qd delinquendum scilicet diaz
in quibus ¶ Oppo C ad l falc. aut
sed cum testor ubi testor pot prohibe
falcidiam respiciendum ius publicum
et l qr debemus ff ad l fal. sed l falci
dia fuit inducta in favore testo
ut habeat heredem ut instit ad l fal
in pri Item in favore publica quia
publice interest ut testa hominum offi
ciem habeant ut l nel negare ff
quemadmodum test api sed si testor deniq
dum quo potuisset prohibere falci
diam venisset contra utilitate publica
quia heres repudiando rumperet
testum ipso prohiberi non poterat ut dicit
l qr debemus ff i sed hodie si testor
prohibet falcidiam et heres non adit
hereditatem testum remanet validum
ut in aut de her et fal ff si vero ex
pressum qr est rigidum quia casus
singularis est ubi valet testum sine a
dicione hereditat unde prohibere
falcidiam hodie non est contra publicam
utilitatem merito valet et hec est
racio urgens et consiliacio persuadens
nam iur consulti erant pagani et
de premio vite eterne non cogitabat
ideo putabant qr si heres commodum
pecuniam non consequere repudiaret
Iustinianus autem ut catholicus co
gitavit ut qr satis commodum habeat
adeo ex eo qr voluntate defuncti
exequitur ut dicit in aut si vero expressi
¶ Queritur circa hanc partem iniquitate
ita est statutum qr testum insinuetur
aut non valet an testor possit pro
hibere insinuacione Videtur non casus
est hic quia certa pertinencia ad so
lempnitatem actus non possunt prohi
beri per testorem ut hic et in idem
not ff in l si unus C de donat
ubi dicitur qr legibus que perpetuo do
nata insinuari non possit remittari
ni priva omnia que spectant ad cer
titudinem falsitate vel pericula non pos
sunt remitti per testorem vel quemcumque
ut l conquanus de re mil in de hoc
ia de bel in qr quia vero ubi non
prop hi man dedi vel credi quia iste
solempnitates sunt inventarie ut falsi
tates cessent ut l iubemus in fine C
de testa ergo non possunt per testorem
prohiberi ¶ Queritur an testor possit
facere qr legatarius possit ingredi
possessionem rei sua auctoritate quo qr sit
s. ut i l titio cum testo ff i qr dicit
ibi exactam plenius C de pig l
creditori ¶ Queritur an renunciatio
excepcionis ficcionis et simulacionis
valeat Videtur qr non nam si inter nos
agitur qr contractus sit silatus et
sic deficiat in substancia non est contrac
tus ut l ymaginaria ff de re iur ff
de ritu nup l silatus de aqua plu
arce l emptor et si in eodem contractu
renunciavit excepcione simulacionis
idem est dicere qr sit silatus et non si
mulatus merito non valet ut hac l
in pri sin roc quia posui in primo contrario
priori sicut contractus ipse fuit simulatus
ita renunciacio fuit simulata ergo non
est renunciacio ¶ Oppo ergo excepcionem
qr totus ille contractus et quidquid co
tinetur in illo instr nec silatur nec
michi poterit replicare qr est renuncia
tum excepcione silacionis quia omnia
illa fuerunt silata secus tu etc si ex
intervallo tale pactum vel renunciacio
fieret ut l ij qr fine cum ¶ Queritur an
testor possit remittere tutori confectione
inventarij et dicit qr sic per l si i ff
C arbi tu mar sill displicuit hanc
qr determinavit qr testor pt remittere
si tamen patet hanc remissione esse contra
utilitatem pupilli iudex non debet vo
luntate testoris sequi ut l in conducen
do et l utilitatem de con tu et l ij ff
ubi pu edu de et de hoc inspec de
tutore ff generaliter v hac ante nondum
et de milites edu ff et dicitur v tutor aut
pot enim esse qui qr non conficere inven
tarium pertinet ad utilitatem pupilli ne
eius paupertas pandeatur ut l ij de ali
ne eius paupertas ponderatur ut l ij
de ali pu pt et C qui et qui quarta
pars de l ij hoc aut de tex in l tutor
qui repertorium in pri ff de adminitu
¶ Queritur etiam dicitur an pactum possit fieri
qr a sententia arbiter possit appellari quia
concreatur C ff C de arbi l i d lamber
tum et de Ramponibus disputavit ca
quia quidam habet per dicitur in l ex co sen
l de ap et inclinat dicitur qr pactum valet
primo per talem l ex consensu ¶ Iste qr
valet pactum que licet appellare ut l
qui app non h l i ff i et C de temp
app l i in fine ergo valebit pactum
appellare C ff tenet contrarium quia per
hoc pactum venienc contra ius publi
cum dare enim iurisdictio arbitrio qr
non pt fieri per hanc l et ff de pact
l ius publicum et C de iur om
iudi l privatorum sed spe in ti de app ff
in quibus v rep ¶ Oppi dicitur tenet per l
ex consensu ad hoc evacuandum sciendum
est qr ex sententia arbiter hodie qui oritur
actio s qn compromissum est factum
sine pena et est emologatum expresse
vel per silencium x dierum ut C de arbi
l ult antea ¶ Idem si fuisset appo
ta pena cum illa clausula rato ma
nente pacto ut l ij de arbi et qr ibi
non ex sententia arbitri non oritur actio
ut l i C de arbi in cum ergo in quo
hodie oritur actio videamus an possit
appellari et sine pacto in l i C de arbi
qr non quia aut emologatur expresse
et non pt appellari quia approba
uit aut non emologatur et tunc
ante x dies non pt appellare quia non
valet sententia post x dies sero provocatur
contrarium dicit racio quare non pote
rat appellari erat quia sententia non pro
ducebat actionem ut dicta l i sed cum
hodie producat appellari pt et si
dicitur non producat actionem nisi emologetur

et p emologacoem pditur ius appel
landi falsum e quia possum snam emo
logare tamqz latam no tamqz bene lata
ut dicitur de insna lata ex falso pcurare
ut l ij § falsus rem ra ha tenet q uo
de neg gest al' s de pau l pomp vnde
statim cum appello est sna et appellato
eam approbo tamqua latam ¶ Item ob
qua per hoc videtur dari iurisdictio arbi
tro q no pt fieri ut l pcurator Respondeo
p hoc non datur iurisdictio nec repug
net q appellatur ab eo qui no habet
iurisdictione si tamen gerens eius tenet
et habet defectum iuris possit appell
ari appellatur enim ab executore ut l
ab executione de app et C quorum app
no re l ab executore et contra exe
cutorem nulla hre iurisdictionem ut tot
C de exe rei iu in ciuitatibus vero
ytalie in quibus ex forma statutorum
ex sna arbitri oritur actio incontinenti
no video quid dubij sit qui a tali s
tencia possit appellari in illis vero
ciuitatibus in quibus ex sna arbitri no
oritur actio sed in eam pene paretur
no est dubium q de iure appellari no
pot ut l i § de arbitris ¶ Sed an licet
valet penam q licet appellare dico q
sic tamen no erit ppe appellacio de qua
loquitur ti de app cum illa sit quedam
rescissio sine ut l iub ad turpill
Sed sna arbitri cum sit nulla nec pt
rescindi p penam sed hec pena importat
hoc q te possit ad iudicem prouocare
ut reducat cum arbitrem bri iudicaue
rit pro hoc s qui sat cogant l arbi
trio fam yma lec et l si a quo app
no li ¶ Vlterius quid cum ultimum ptem
tractant materiam an possit quis
iuri publico renunciare de quo dixi
plene in l ius publicum s de pac et p
doc in l i C de pac ¶ Venio ad fam
ptem ¶ Pro cuius declaracione que rop
illa vba probe dictum Respondeo debes
scire q obligacio inheret ossibus
iuris adeo q ab nobis separi no possit
ut s de pecul l quis ergo tamqz et ip
iurium inos sicut caracter in anima
ita dicit glo in l ij s pro soc propiamqz
ergo ex iij in caractere corporali sicut
ferro igneo imprimatur aliquem caract
in aliqua pte corporis hoc imprimitur
ut ppetuo sit nec ex voluntate impri
mentis pot finire tpr neqz loco neqz
condicionis ex multum hoc enim est contra
naturam ipsius caracteris impressi sine
ergo dicat iur consultus dictum e in pa
pte l q testator no pt facere ne leges q
respiciunt substanciam vel solempnitate
testi habet locum in isto testo q patet
quia no pt facere q obligo finiatur
tpre loco et condicione quia est c
substancia et natura obligois ¶ Reallis
mo ergo primum q dicat tpre et ob j
de act et ob l obligonum fere q plac
et s de fruct l ij id glo q no fini
tur tpre ipo iure ut hic sed ope excep
tionis ut in grariis et bene ¶ Sed
dices ergo in prima pte l licet non
valet prohibicio actionis ipo iure
valet in effectu ope except vel repli
cacionis ut sit bona similitudo que se
quitur Ro illud q testum heat hanc so
lepnitatem est inductum a iure ciuili
et no si illa solepnitas q finietur ex testo
oritur obligacio naturalis sm glo intro
s de pur et leg l cuiqus de re
iur l tamqz p errorem et l i de cod
inde vnde fateor q si aliquis possi
deret sine viciorem sibi relictam in
testo no solempni est tutus excep
cione quia possidet rem sibi naturalit
debitam ut l miles § ueterimus s de
testa mili et de gesen l ec sed petere
no posset quia no habet accione
ita in prima pte hui l si testator vo
luit obligonem finiri tpre vel loco vel
condicione hoc no pt fieri ipso statutum
iur ciuil q est ut imprimatur in os sicut
caracter et nos sequitur ubiqz ut dicit
tex l si C de pscr lon temp tamen de naturali
equitate finitur io hinc conuento opone
tit excepcio merito cadit similitudo
predicta ¶ Sed fam oppo C de le l plz
glo dicat so ut ibi jul est dicit dic
q hic loquitur in obligacione psonali
que ossibus et psone inhereat ut
caracter ut dixi l ibi loquitur de iur
reali q ita no inhereat ossibus merito
pt ad tempus hre dnm et tpre futuri
quemqz sicut si in digito inferens vnum
anulum cum caracter q ossibus non i
heret pt enim pro tpre portari et p
tpre non et certo loco portari et alio
loco non ¶ Sed con hoc oppo s de fruct
l iiij ubi loquitur de iur reali merito
hoc est iur dnij p quod nullum hes
obligatus ut inst de act § i ff l iiij
de fruct loquitur in iur psonali et re
ali simul ita hcam pus fruct in
fundo tuo cum tu es michi psonali
obligatus pati me ita nec p qt ser
uitut quam fecisti es liberatus ap
inissione ut no in l pluribus s de v
ob et C de usufruc l corrupcionem et
ideo qualis obligacio tempore finit
atur plene examini iudicata l iiij de
fruct ¶ Oppo de l stichum § stipto de v
ob sed ut in glo et bene ¶ Sed quid
an valet penam ne fruatur qui hoc
in fundo tuo prescriba vr q no vals
ut hic et l plane inst et l se et l
credente s de op li econ q valeat qr
p penam no initium ergo multo mag
retineri ut no in l cuiquis § si quis
pro reo de fideiuss al' deten ite p penam
pt pscrpcio interrupi ut l cum notissi
de prsp xxx an ergo multo mag in
peccati ne incipiat ut C de usufruc
l acceptum et l si ate et hanc pte
tenet dy quia in pscribenda sruitute
requiritur bona fides ut l si precario
quemadm seruim amit pro het etiam
inducit ipse s de pac l si unus §
q in ppe et de edi edic l q si nolit
§ i ergo dico q usucapio et pscripcio
est introducta pp bonum publicum pri
ut j de usucap l i go p penam non
pot remitti ut l ius publicum s de
pac no ob q in pscribenda seruitute

vel libertate requiritur bona fides q2
quedam sunt iura com que pscribuntur
sine bona fide ut ff de usur l sequitur
§ si quis viam in illis vero in quibus
bona fides requiritur ut l heres autem
iura de re in ra ra in p. fateor quod qui a
erit pscriptio et non ex virtute pacti
sed quia non sunt ea que requiruntur
ad pscriptionem et ideo si res tradiret
in alium qui haberet bona fidem p
scriberet non obstante pacto no ob e
de pac l si unus § quod in spe quia
ibi loquitur in dilatione que est favore
re libertatis inducta merito pt ei re
nunciare q2 contra loquitur in pscriptione
que est introducta in favorem publi
cum no ob l q si uphit § si quis ita
de edi edic q2 illa pscriptio habet
locum qui nil est actum sed quando contrarium
est actum in dispoe l cessat pscriptio
no ob q p pactum pot interrumpi ergo pt
impediri hoc est tolli effectus pscriptionis
precedentis quia p hac renunciat pa
ciscens iuri iam sibi quesito sed p pac
ne currat in futurum renunciat iuri ob
utilitatem publicam introducto q fieri
non pot ¶ ¶ Sed vero q statutum est de
bito possit renunciari R no quia hic
pscriptio currit negligencia no petentis.
ut l si unus de cond indeb ad ri
tol et no p dy ut e possessor de re iur
li vi ergo debitor no pt renunciare
iuri introducto in odium creditoris
ut dicimus in macedoniano ut ff ad
maced l cum et si mao pcedentis quia
pro bono publico introducta e pre
scriptio ¶ Sed an esset aliquod remedium
videos sic ut agatur q finietur dicta
obligo decimo anno et iterum debeat
incipiat ut l si cum in annis qui non
nisi tunc currit ¶ ¶ Sed no an qui obligo
finitur tpe remanet naturalis dixi ple
ni l ff ff rem ra ha dic ut ibi ve
nio ad primum ex de eo q dicat loco
et quero ex iudicio dicat glo pone
q testator dixit volo quero heredem
ubi habet domicilium et heres ibi no
repitur vel forte domicilium mutavit
de loco ad locum facto suo vel digni
tate obveniente vel pone q mutat
uit forum mutando statum ut si de
layco effectus est clericus vel de ple
beio miles Nam de iure potest alibi
conveniri ut l i ff de eo q cer lo sed ad
dit glo q forte est tutius excepcione
si alibi conveniatur sicut ff dictum est
in tpr dicat la de arc nisi dolo mu
tavit domicilium tu dic quando dicit testator
q heres pstet certo loco nec prohibet
q alio loco conveniri possit et tunc
poterit alio loco conveniri ut
dictum l i ff de eo q cer lo quando testator
iubet heredem pstare certo loco et
iubet q alibi no teneatur nec possit
conveniri tunc de rigore quolibet loco
est obligatus quia sicut caracter ob
ligo sequitur eum ubique ut l ff C
de pscrip lon temp sed de equitate ob
stat excepcio p voluntate testatoris
ut hic nisi dolo faciat ne ibi possit
conveniri tunc enim q conveniri dare

replicacio doli ar l si dom uns ff de
cons cum similibus ¶ ¶ Sed vero in dum q
obligacio possit restringi an possit
ampliari ut ubique possit conveniri
dic ut l si convenit de iur dic om iudi
¶ Venio ad tercium exemplum s de co
dicione ¶ Sed no ex ponit glo in condic
tacita ut cum promisi tibi centum cor
bes frumenti ex tali fundo ut si in
primo vel sco anno defecit no ideo de
sinit teneri heres ut l inter stipu
lante § sacram de v ob et l i de condi
indebi al et de illud ex no videtur
bonum quia condicio tacita impedit
necessitatem actionis sicut expressa ut no
in l in rigori ff de pact probatur
de v ob l interdum no ergo esset di
cendum utrum talis condicio extinguit
vat actionem vel non cum iniqua sunt
nata puta pumit ista glo q si in
primo vel sco anno fructus no nascatur
condicio condicio deficiat et licet
debitor no liberetur ipso iure liberatur
ope excepcionis sicut est dom in tpre
et in loco q est com l inter stipula
tem § sacram de v ob unde glo po
nit ex homo et ipse invet reprendit
unde tercio modo ponit exemplum
in condicione expressa in servitute pdiali
ut l in ff de serv quia intelligitur i co
dicione que apponitur ad extinguendam
servitutem predialem iam constitutam
plane no p glo in dicta l in ¶ Sed
quero quare dicat glo in servitute pdiali
posset ne poni in obloe mere psonali
ut lego tibi centum quo ad pincipator
veniret in ytalia certe no Nam hoc
esset legatum annum ut l legatum de annu
le et io pro primo anno esset purum
pro sequentibus condicionale no conde
q apponitur ad extinguendum sed ad inchoandum
io glo ponit in servitute pdiali i stipu
lacionibus vero illud exemplum sine du
bio procederet ut l stichum C i al
§ stipulo de v ob Bartholus leg d.

Si legati

stipulacio
ex post facto in
effectu no obligat h d vel
aliter stipulo accessoria limi
tatur secundum naturam sui principalis h
d secundum aliam lec ¶ Sed opo de l sed et si
quis § ff ff si quis cum sed hic heres
p errore promisit ista est vera lec q
ponitur in sua glo ¶ Homo legitur i
sequenti glo et tunc videos si stipulo
fugitivum no esse interponitur super
legato et sic est stipulacio accessoria
debet ergo intelligi secundum naturam lega
ti ut l si stipulatus ff de usur que
natura est ut spes legata pstetur
talis talis qualis est ut l cum alib
statuto § i ff e no grave iure heres nisi cul
pa sua aliquid iure contingerit ut
l cum res § culpa ff e ita ergo sti
pulacio intelligitur fugitivum no esse s
culpa sui heredis sed si esset fugiti
vus absque culpa heredis nullum
dampnum dr facere heres et sic sti
pulacio no committitur hoc vult dicere

ute tex ja declarare videtur dicens quod si ista
stipulacio fuit interposita absolute et
verba expresse ista tex casum continerent
non tenentur heres ar. C. de pac. pi. l.
et l. edibus et l. flumin ff. de aqua pluvie
in. de damp. infec. sed non placet quia
si heres ad hoc vellet se obligare
posset ut l. dampni ff. si parietem
de damp. infec. et pz in donacione ubi
quis non tenetur de eviccione tamen si se
obligat tenetur ut l. aristo in fi. ff. de do-
nac. non ob. C. de pac. pi. l. i. quia ibi pena
erat improbatum non ob. l. edibus et l.
flumin ff. de aqua pluvie quia ibi casus non
obmittitur non fuit in stipulacione compre-
hensus sed et hec sunt intellecta que
posui. Sed hunc obviat quia in stipulacione
venit incertum sed legatarius nil interest
quia dampnum non patitur ergo stipulacio
non committitur. Et ideo non potest intelligi
ista l. in fine sed in fine placet quia
si legatarius non interest quia cessat
dampnum tamen interest quia lucrum cessat
et ideo ad hoc poterat se obligare
si volebat. Oppo. de l. si ita ff. de evict.
Sed ut in glo. Bartholus legum doc.

Res obligata

pro uni legata cogitur heres
luere in tribus casibus et
aliis modis qui hac l. exprimuntur h. d.
Primo dicit in quibus casibus heres
tenetur luere secundo dicit per quem modum
heres cogitur ff. ar. ibi quod si testator sci-
ebat alieno. dic et ad luendum cogitur heres
actione ex testamento si testator hoc expressit.
Sed si nil expresserit habet locum quod se.
Oppo. quibus presumitur scire facti
sui ut l. quamquam ff. ad vellei. sed intellige
hic quando res erat obligata per alium non
per testatorem ut puta per servum vel pro-
curatorem. unde non istam distinctionem
facio ut in l. si quis delegaverit et l.
si ff. de novac. et ff. de donac. hoc autem
quod dicit quod presumitur scire in facto suo
intellige nisi sit factum antiquum ut no.
per dy. C. presumitur ex de reg. iur. li. vi.
facit l. pergere ff. i. de acqui. pos. Secun-
do intelligo nisi sit factum multum implicatum
ar. l. emptor ff. de lucris ff. de pac. et l.
fideicommisso et ibi dixi de confess. facit
quod no. per Cy. in l. tam alienam C. de
Quid
verte quia ego intelligo ista l. quando
res erat obligata pro debito non here-
ditario. l. si autem pro hereditario tunc
heres tenetur luere ut ff. e. l. apud Iu-
lianum ff. heres probo per rationem ad ypothe-
cariam non potest devenire ergo similiter
ipsa nisi debitor sit in mora ut l.
debitores C. de pig. sed hoc aufertur
res legata a legatario culpa vel dolo
heredis ergo tenetur heres ut l. cum res ff.
culpa vel dolo heredis ergo tenetur
heres ut l. cum res ff. culpa ff. e. et
l. quid ergo ff. heres et ff. sed Quando
ergo hic dicitur quod testator iussit re obligari

intellige pro debito alieno vel si di-
cit pro debito suo intellige istam l.
quod contra heredem non possit
agi actione ex testamento ut l. unica in tri-
bus casibus ut hic. sed re evicta
per ypothecariam agetur contra heredem
actione ex testamento quia sit res evicta propter
culpam suam cum debitum suum deberet
solvere et contra predicta facit ff. a prin-
cipio l. que legimus in cessione actionis
si enim debitum non erat hereditarium
ad quid prodesset cessio actionis contra
heredes cum non tenebantur. Et ideo te-
nendo sententiam alium quod hic erat obligata
pro alio dicas quod debitum erat primus
heredis et primum nec hereditarium un-
de prodest cessio contra eum facit ff. e. l.
si servus tuus et ibi dicam tenendo quod
erat obligata pro debito hereditario
et tunc tex procedit clare. Quemo
ad primum premissum Oppo. post sententiam
non potest fieri cessio ut l. modestinus
ff. de solut. Huius textus sunt hic in
glo. tres lec. una quod cessio petatur
hic post sententiam ante rei restitutionem vel
solucionem et ista est clarissima quod
excepcio cessionis potest opponi post
sententiam ut l. si fideicommissum in fi. de solut.
Alii intelligunt quod hic petatur cessio
post restitutionem ante solucionem et ista e
clarissima quod excepcio cessionis potest
opponi vera. Nam ca ille qui pos-
sidet sine itinere casum petit cessionem
fieri sibi quod potest racio quia dominus rei alias
nullus posset hoc petere nisi possessor
ut ff. qui mo. pi. vel ypo. sol. l. paulus
facit ff. de fideiuss. l. fideiussoribus et quod
ibi no. Tercia sententia est quod post restitutionem
et solucionem potest hoc petere sol-
vendo non videtur hoc facere animo
tollendi debitum. Istam tenet dy. in
l. pap. ff. mand. et de solut. l. Tichonium
ff. si mandati et ibi glo. et per dy. in l. mo-
destinus. Sunt glo. quo iure petatur
cessio actionis hic tex exprimit l. per doli
excepcionem vel officio iudicis et per
iudicia l. modestinus et per Cy. in l.
cum autem C. de fideiussoribus. Bar. l. d.

Domus

Expense facta
in reparanda
re sub condicione legata a le-
gatario repetuntur inspecto
valore rei h. d. Extantibus sic
intellige quod heres in reedificando
exposuit centum postea supervixit cum
quod edificium non potest durare nisi quinque
annis certe ex tunc quantum modo va-
let edificium non quantum expendit. heres
sed ja. de arc. Oppo. quod non posset
deducere ut l. si quis lacum C. de rei
ven. sed glo. et ille annus presumitur
animo quis non presumitur donare de facili
ut l. cum de indebito ff. de probac.
Oppo. de l. si ita in fi. sed ut ibi Bar.

Quod si nulla

Oppo.
de l.
si marca de condi. et de glo.

sol· hic ut refert Cy in l· si quis sti
eus C· de rei ven· cum dicat q quamqz
ignorans soluit habet condicionem
interdum licet non condicione indebiti
glo tu in l· si tu excepcione ff si
quis de condi inde dicit et melius
q condicio indebiti oritur ex neg gest
sed qn in rem tuam inpendo· et eam
tibi restituo quam ignorat int se et
me nullum negocz geritur quia hebas
dnium pmo sed hic et in dco ff si quis
int heredem et legatarium geritur qz
ab herede tulit dnium incerto oritur
condicio incerti hoc probat tex si
bu inspiciatur indicta l si rarea

Sumptus Contium
aturad
perdenda et legitur duobus
modis pmo in sumptibus fac
tis a legatariis q heres non deduat
et hoc ponitur in pma glo· et in
fa insti ¶ Scdo legitur in sumptibus
factis ab herede et hoc ponitur in
pri se glo ¶ Oppo· ad pmum q non pnt
dici expense utiles facte respectu le
gatarii quia non erat dnus ad hoc sol
uendo tendit finis se glo Bar· l· d·

Similia dicit et
dicit et ap
posita int personas pnorum
legatorum gnngit pncipalit
h· d· cum l· si idas l· declaro ut in ff
si ergo qualitas insti e ff fac l· si
cui in pri S· c· Bartholus le doc·

Captatorie legatu
q in
alterius voluntate confert
non valet h· d· ¶ Oppo de l·
fideig q· de fideig l· sed ppale in libitate
te dicunt ibi ¶ Oppo de l· i· ff ti· i· sed
ibi sunt collatio in arbitrium q intellr
boni viri ut hic in libera volunta
tem alterius dy inquat si testor re
liquit centu distribuenda int pau
pertas peres ad voluntate fideicomissarii
omni an valeat vr q ista l· q no
contrarium determinat quia hic non sba
legati sed etiam personarum gitur in
alterius voluntatem q fieri pot
ut l· utrum ff q· i· de re· dn· et l· unu
ex familia ff de le ii· et l· cum pater
ff hereditate et ff a filio et pot
eligere quos velit etiam indignos
ut ff ti· i· l· cu quidem item dicit dy
idem Cy in l· captatorias C de testa
mili pro hoc vr talis vel fideig
de fideicom liber hoc est verum si re
lictum non est ad pias cas· Nam re
licta ad pias cas valent etiam si sint
captatoria ut in c· cum tibi ex de testa
et ibi p glo· et pmo Bartho· l· d·

Sita dicit preter habet
excludere eos ad
quos refertur h· d· ¶ Oppo
ex glo si nulli inveniuntur
debentur x ex promiu ut l· hinoi
ff si cui homo f· c· et no· S· c· l· lega
ta qualiter sed dicat Ja· de are fateor

contrarium io dic q testor dix x· ex
hiis que sunt in promo relinquo
al procederet contrarium ¶ Oppo de ghen
emp· l· cu ophensum sed glo ¶ Rndo
oppone q tunc nil erat relictum an per
ista vba testor videatur legare et dicit
glo q non ar· l· tale in pri ff ti· i· dy dicit
q illa nil fiat quia ibi erat vba enun
ciativa futuri eventus quo modo i du
cunt dispoz sed condicione hic erat
vba enunciativa de p terito sed addu
ci pot ff de condi· et de· l· cum tale ff
si ita dicat dy fiat de lib insti l· cetro
et in contrarium fiat quid nc l· si michi
et tibi S· c· sed illaz glo ibi reprehendi
ut ibi dixi ¶ Ultimo de vbo do q pro
latum in prima persona fiat legatum di
rectum quasi p ipm testorem dictum ser
si apponeret in tercia persona ut l· fidi
tebdaciam de in subsit le· No ex q hec
relativa quanti q est relativu qualitatis
ponitur pro relativo in et sic debet
exponi quanti· i· q sim Ja· de are et de in
dicacionibus dixi in l· si eu q minias
S· si quis aut Bartholus legu doc·

Illi si nolit Expressio
cor que ta
cite insunt p aliu modu quid insunt
aliquid operatur h· d· ¶ Oppo et videtur no
valere ut C de consilien emp· l· in ven
dendas dicat glo· hic ideo quia tacite
inerat tu dic ibi in contractibus de
cuius est natura q hinc inde oriatur
oblo vnde si confertur in voluntate
alterius variatur hic in ultimis volun
tatibus ¶ Oppo q non sit condiciona
le ut l· iii· S· c· dicat glo ibi condicio
sunt tacite apposita in persona heredis
hic legatarii hic michil est dicere dic go
quod hoc exprimitur p aliu modum
qua tacite inest Nam legatum acquiritur
michi etiam ignoranti ut l· cu pater
ff siredo ff ti· i· sed hic exprimitur gdio
si nolit expresse et sic aliter quia insit
ita non in l· si quis S· de condi· insti·
et l· aliqui de gdi indebi· tenementu

Si domus Si domus lega
ta p tractatum
reficiatur legatum non extinguitur secus
si in totum destruatur et a testore re
ficiatur h· d· ¶ Oppo· S· c· l· pen filii
ff si a re e· sed glo ibi est casus equitis
¶ Oppo de l· fundus ff si res S· depig
sed glo ibi agatur de dampno vita
da· hic de lucro captando ista non e
vera p l· domus dic go ibi dispo
est p fecta ita q alteri est ius qsitum
q in contractibus sit in continenti i le
gatis post mortem testoris et hinc si
domus legata destruatur et reficiatur
tunc ad hinc ius durat ius alteri qsitu
ut dicta l· domus et dco ff si res sed
hoc non erat ius iam quesitum quia ad
hinc vivebat testor ¶ Oppo de l· si gre
ge insti· S· c· sed glo ibi sunt combusta
et non refecta a testore p q videtur
mutari voluntas dices tu quare
non eodem modo videtur mutari vo

linutas qn aree legate testor domu
inpoint ut l fimi filij ff si aree s e
rudeo qn legat area et inponitur do
mus debebitur legatario sicut qlibz
augmentum rei legate ut l quod in rer
ff si quis post s e ¶ Sed qn legatur
domus tota que postea destruitur
area que remanet no debetur tamq
res legata sed tamq pars rei legate
ut no p glo in l sacre debemus dev ob
dixi fimi ja de aree in dicta l fimi filij
ff si aree si ergo testator aree postea
domu inpoint illa area no pt peti
tamq pars rei legate quia tunc ce
dit alteri domuj uel tamq pars lega
ta trahit ad se totum quia nuquam
fuit prius legata et legatum partis
no recipit incrementum ut l fimi dixe
ff si s e et q ibi no ¶ ultimo idu
cit dy in ar de eo qui est electus
por acauoit et omnes mortui sunt
ante confirmacione et alij noui
no luit dic ut ibi p eu Bar lec

Et si equo valet legatum de re emenda nullo precio h d ¶ Estimatur res tantum valet quanti vendi pt ut l si fun de eo fur et l mort cu de don cau in ort q no potuerit dici nullu preciu rei que emptorem no repit fundo ut tex ponit et sepe accidit qn q vult vendere ppter uanitatem emptoris ostendunt se nolle emere ut me lius emat emptore q inquisset nisi uanitas venditoris subeer et illemo precium extimabat uel pone q erat lib iur qui in vna ciuitate no emitur quia ibi no erat studium al' si no ex periret emptore ppter viciu rei non valet ¶ Sed uero quis estimabit iustum preciu Respondere ar hac l edili de fis inp i ff illud et l si C de iur dot et desideriq h l si alio Bar

Seruus Tradicio rei legate deferet ex ca legittima h d p ilhi dex dy dicit q si seruus alicuius e q deputatus ad mortem q ad pe ticione dnj debetur differri execu cio donec reddat racionem ad ide fimo legato ff si seruus p Cy de bo dap dixi in l si ff i de pub ubi causa q noui Bartholus legum doc

Si et pluribus Uoi nati p nomina ppria vocantur inutiles h d dixi in l turpia unde s e Bar l d

Si post mortem quo ad acquisicionem inspi citur dies legati cedentis et si concurrant in puncto finemus rei cu legatum est h d ¶ Oppo s ti i l peculium ff i sed ut i glo hic ff fat q inter mortem et aditionem no est mediu suo herede existente de q glo varie sunt et dico plene i l

si de condi insti al' de condi et de hoc q hic dr de puncto indicatur pgt ad qonem in l are cula s de sta ho dus quid dixit fimo suo vade sup ponere et obuiaberis libro liber esto alius dns dix alteri seruo vade sup ponerem et si obuiaberis fimo liber esto isti duo se puncte obuiauerunt quidam quis eorum sit liber hec l fat q in istis qoribus de puncto decimus interpretari in partem fauorabilio rem puncti vr' ealius in dea l in recaula quia ibi fimus filius q nas citur fiat inter libras in illo punc to ipse no est liber tamq natus de iure fina dic ergo quedam occurr unt in puncto successiue hoc q sta tim deficiente vno incipit aliud et in istis pudicamus de vno p prius et de alio p posterius ita loquitur larecula ubi prius nascitur puer et pfecta natiuitate in illo puncto mater est libera que ante erat ser ua unde vere natus est ex serua ad idem j de solue l si sub condicione ut l quot de nouat ubi in puncto quis obligatur et liberatur ubi procedit obligatio et extinguitur et succe dit liberatio quia dicta generunt in puncto pariter et no successiue et tunc quia ad validacionem actus de quo loquitur non est necesse q vnum precedat aliud sed sufficiat q vnum no sequitur post aliud et tunc su dicatur pariter de utroque ut hic i v pergua et j de re dub l si inter vium si vero est necesse q vnum pre dat aliud tunc si illa duo generunt simul tunc ille actus viciatur ut l si fuerit de re dub licet quia pluratur vnum precessisse s q est fauorabilius ut dicta l si fuerit insti et l cuiqui ff ij de re dub ¶ Hic ad ppositum ille cui fuit dictum si obuiaueris seruo est liber quia in actu inquo obui auit ille erat seruus illo cui fuit dictum si obuiaueris libero no erat liber quia in puncto inquo obuia uit obuiauit seruo licet successiue statim tamq sit liber fiat ad qonem qua disputauit ja binega de capi taneo qui ppoliut in glilio de reba medo ex bannitum cum eciam statuto caueatur quod si hoc ppoliuerit deliaut de capitaneus nuni ppo vi deatur sed capitaneo de quo dixi in l si quis j de iur dic om iudi

Si pure datio liber tatis directa sub condicione fiat legi tim videri datur sub grana condicione sed si detur in diem dico extrarum legatum vr' simpliciter ronu catum h d ¶ Oppo de j peculium ff si j ti i glo solut et bn ex glo oppa tacita condicio no impedit lega tum quo ad transmissione ut l ij s

ff. c. et l. condiciones de condi. et de
sed ista condicio tacita venit ex ipso
testo contraria loquitur in condicio
nibus tacitis que veniunt ex iure

Servo legato

Servo ipso legato pot quis
legare et dies cedit qua
dita hereditate. h. d. quid si ab ex
traneo relinquatur servo dicit glo
quod si dies legati cedit ante adi
tam hereditatem eius qui legavit
servum queretur servo et per servum
hereditati. ¶ Sed quero utrum eo casu
cogatur restituere legatario glo. in ti.
l. quod servus tenet quod sic. servum fa. de are
p. l. si tibi homo quod cum servus in c. et per
alias leges hic allatas in glo petrus
in l. fi. C. de usufructu le. tenet contrarium
et ubi glo hoc vide contrarie. servum in l.
hereditatis ff. de usufr. puto istam glo ve
ram ut interim acquiratur heredi
si heres tenetur restituere ut sit ipso
iure. non quitur legatario per dictam l. quod
servus in ti. i. expressum in l. hinc scripte
ff. ad l. aquil. et ff. e. l. apud iul. §
i. v. et si servus ubi dicit quod quicquid
per servum fuit acquisitum heredi debet prestare

Si servum alienacio
rei sub con
dicione legate vires legati perimit
h. d. ¶ Oppo. l. qui et aqui. l. generalit.
§. i. sed glo quod alienare pot interim.
non manittere vero quia dacio lib.
ertatis est irracionabilis. ¶ Oppo de
ante res que C. com. de le. dicit glo
quod hodie eciam interim valet alie
nacio idem non C. com. de le. l. fi. § sin
autem avaricia et in de condi. et de l.
qui fundum et ad treb. l. marcellus
§ res l. plerumque in de re iur. Contra
rium non in l. cum pater § libert. in ti.
i. et in aut. de testa. et ea que pa. §
i. quia obrem et ultima tenet pe. et
C. ex indicta aut. res que quia ibi
nil inovat in modum prohibicionis
alienacionis sed a prohibicione l. anti
que excepit duos casus et per hoc pot.
solum quod aliquis promisit non alienare
sub pena et alienat rem que subicia
cet restoni an incidat in penam quia
alienacio non valet. facit C. si quan
ita fu. alie. l. equidem sed. secundum aliam glo
veriores quia alienacio vero incidit
in penam quod est notandum. Bar. le. d.

Si testator ille agit ex
legato quis
intestat licet ad eum verba non dirigantur
h. d. glo oppo tribus modis ut in glo
per istam l. et sic dixi plures in
statutis quod ex eis oriatur actio illis
quorum interest licet ad eos dirigantur
verba disposicionis ut ecce dicit statutum
quod filia dotata non succedit extantibus
masculis licet hoc statuto expresse
non disponatur quod masculi succedant
tamen quia eorum favore ipsum agent ex
isto statuto tamquam pro eis esset statutum
ut hic et l. fideiq. § an esset et § intus
dum in ti. ii. quod nota Bar. le. doc.

Si fundus species legati
debet dari
talis qualis est nisi aliud sit ex
pressum h. d. Bartholus legum doc.

Servus de isto quod dicitur
l. servus vim ff. e.

Si res Si dubitatur an res
legata existat heres
debet cavere de prosequendo et resti
tuendo si inveniatur h. d. et hoc de
clara ut no. tum l. servus ff. e. Bar.

Si servus Si res pro
qua vel in
qua ius habeo pervenit ad
me sub spe restituendi pos
sum per retencionem conservare ius
meum h. d. ¶ Oppo. quod ius perveni. a. ad
fundum sit ipso iure salvum ut l. legatum
ff. § i. ff. e. et l. aticio in de furt. sol
ut. glo hic fuit legatum sub condicione
vel in diem ¶ Oppo. extra glo de l. in
alienam C. e. et ff. e. l. si res obligata
sed intellige quod hic testator ignoravit
nec intervenit aliquid de hiis que
colligitur quod testator noluit quod ad heredem
perveniret ymmo omnis sed si testator sci
visset vel interveuisset aliquid de hiis
que indicant presumpcionem quod heres de
luere rem legatam tunc omnis esset
heredis ita sentit glo in l. quid ergo
§ si heres in una solucione ff. e. ti.
¶ Sed contra hoc oppo. testator pot legare
servum et rem heredis sicut suum et ad
libertatem destinacio utrum stinceit vel
non ut l. vim ex familia § si rem in
ti. ii. So. aut heres habet in re ius
dominii in totum vel in partem vel ius
illud quod est pars dominii vel ususfructus
et loquitur contrarium secus si habeat
aliquod ius pignoris vel similis
et sic ita solvit ...i. in ti. i. l. cum filius
§ dns fallit favore libertatis ut in l.
de mates. l. si fructuarium Bar. le. d.

Si domus legatum i.
certum rei
que habet fructus fundi horis vero
si in patrimonio repta al. sensus
h. d. ¶ Oppo. et vide quod electio sit lega
tarii ut l. legato generalit. ff. e. sed hinc
tiore forte dicit glo quod hic testator sen
sit de certa re licet non appareat de qua
si ista glo esset vera frustra distinguitur
inter fundum et domum in dicta l. le
gato generalit. ff. e. et l. cum post § gener
ff. de iur. dot. tamen esset legatum fundi
factum simpliciter si testator sensit de certo
valeret ut dicta l. legato generalit. dicendum
est ergo quod hic testator non sensit de certo
et ita intelligitur dicta glo et dixi i. c. in
obscuris de re iur. li. vi. non ob
contrarium quod dicit quod debet esse electio
legatarii quia illud verum in rebus
que habent certos fines cuius natura
bos vel equus et sic in quibus le
gatarius eligendo non pot multum
gravare heredem quia inextimacione
modicum distat bos a bove tamen de
meliori tractatur ut dicta l. legato
generalit. vel homo ab homine ut dicta

l. fi § i C. com. de le. ¶ Set hic loquitur
in rebus que habent fines sto hois
quia domus gstituitur pariete in
tecto ut l. q. iurez § si quis post §
c. et inter domu et domu pot ee
maria dan. vnde si legatarius pos
sit eligere posset granare multu he
dem videtur si legatur ulius qui habz
distinctione sto hois ut electio sit
heredi ut dea l. legato gnalit nem
inus granetur heres hanc roez ponit
glo in fili in l. heredes § si incerto
s. fam hic ¶ Oppo s. de iur. do. l. in
post § gener glo dicat aliud in lega
to fundi aliud in legato domus
Racio quia fundus habet fines sola
distinctione prsamit domus facto
hominis interuemente et hanc opi
tenent omes et dy in dicto c. in ob
scuris de re iur. li. vi glo in dca l. in
post § gener tangit opi quorunda
qui dicebant idem ee in fundo q in
domo qua sequebatur ja de are et
pe ego Baz subtilio glo q eraco
in l. scripto i pri de v. ob. Baz le d.

¶ De euictione

Relegata euicta non pstita cautione agitur ex testo
sed aliqua euicatur officio iudic
cautio postulatur h. d. primo form
at vna q. fo primittit vna regula
tercio ex illa regula infert ad sd q
scribi et regulaie tercia ibi ceter
i prima pte casus est clarus et insra
eria tercio ponit sic casum ex ita
pcedenta que est q re euicta pt agi
ex testo infert iur consultis sic ergo
si re euicta pt agi ex testo aliqua
petitur euicatur pot cautio peti offo
iudic desinenta actoi ex testo p qua
res legata in iudicio petitur sed si
res legata fuit soluta ex indicau au
cautio possit peti no dicat aliquid
prima pars no habet gtraria neqz
dubium ¶ Old fra quero ad cuius detim
natione referant illa vba sine iu
dicio dicat glo ad detimacoez illius
vbi pstita no illius vbi euincitur
et bene sed si euincere sine iudicio
de euicatoe agi no pt ut l. no tenetur
et l. si dem § i. s. de euic et l. utiqz
s. de rei ven et de neg ges et l. ac
quis ita. nisi ¶ Circa tercia ptem
q si res pstita ex iudicau qn possit
peti cautio tex no dicat glo dicat q
no quia no est actio cui seruiat est
enim solucione sublata inde glo ij ar
pro hoc C. de posit l. iiij Com istaz
glo vr tex in l. iul. § i. j. de v. ob. ibi
dicit q ibi fuit solutum adiecto hic
principali certe hec posset ee fugata qm
ad illaz l. tu est hoc con l. ee de solu
quare dy dicit glo istaz veru no di
cere ymo etia re pstita posset peti
cautio ut dicta l. iul. § i. et dicta l.
ee de solu no ob tex hic quia licet
dicat q re euicta posset agi ex
testo et q si petitur i iudicio pot

peti cautio no negat qn re soluta
pot cautio peti hoc est re ipsa pstit
cautione habendaz ut dca l. iul.
§ et l. ee nec ob l. quarta C. de posit
quia ibi vult agere p accessiones
hic p cautione que respicit totu
ius rei obligate no re soluta adhuc
agitur actoe prima p cautione ¶ Secundo
utru cautione pstita remaneat ac
cio ex testo Res sic iuli fuit intpre
tatio nonandi ut l. iiij § si ex co
uencione j. de re iudic ¶ Quero utru
heres teneatur de euictoe rei legate glo
hic distinguit examinemus q libet me
brum primu mebru est qn legatur
res in gnre quo casu debetur euictio
magis ex qualitate qua titulo siue
obligacois ipse fm ius stilia vba ponit
in l. qui gnalina § si heres j. tit.
vult dicere q hoc est ex qualitate
obligacionis quia in gne et regula
est q ubi quis tenetur in gnre tali re
facere accipient et p gns de euictoe
ideo emptor qui tenetur ad preciu i gnre
debet facere preciu accipient venditor
qui tenetur ad spem no ut l. ex empto
de act emp et ideo pximo si quis re
deret frumentu in gnre facere debet
accipient et q pof dicat q hec no
pcederet ex titulo siue ex ipse obli
gacionis vult dicere titulus legati
est titulus lucratiuus cuius natura
est ut quis no teneatur de euictoe
nisi promittat ut l. aristo de don
et no in l. ij C. de euic predicta va
qn res legatur in gnre simplr secus
si legaretur incertus ut lego vini
ex finis meis quia tenetur equipatur
legato spei ut l. in ratoe § diligenter
et § se j. ad l. fal et j. de solu l. qui
x § si quis fim nisi § et predicta
vera qn res legatur gnalit i ma
res indetminata de gne secus si lega
retur aliquid vniuersale ut lego
peculiu vel hereditate tunc si aliquid
euincere eet dampnu legatarij ut C.
de euic l. i ¶ Sm mebru est qn le
gatur spes certa que est ipius testor
tunc dicat glo frustra queritur de e
uic nisi forte eet pignorata ut l.
pdia C. de fidei ut infra e § si re
vult dicere qn testor legat rez spcaz
no pt euica nisi p in iuria iudicas
que i iuria no debet nocere hedi
ut l. qui p imprudencia de euic in
tellige nisi heres dederit causam
dampnacionis in iudic quia noluit
exhibere iuram legatario ut C. de
fidei l. ultima cir. l. quid ergo §
si heres s. e. et hec est veru qn
aliquis euinceret rem in totu iure di
recti diij sed si rem in totu no e
uinceret hic aduerte dicit euinceret
ratoe alicuius iuris q habebat i re et
heres no tenetur quia testor no vr
legare nisi ius q habebat ut hac
l. in fine Sed si illud ius p ipm eui
citur no sic ius diij auferret rem

legatario in totum p ypothecaria tunc distingue ut l si res § c et istud vim nisi testator aliud expresse dixit ut l sine legato q si fundus § c Tercium me brum est qn legatur res aliena a sciente tunc dicat glo tenetur de emcit ut l cu alienam simplr secus si res ppia alienam puz quia tunc vide legare ius q habet ut hac l nisi et l simi class nisi § c Quartum membrum q legat rem alienam errans putan sit aliena hoc casu dicat glo si legat extraneo no debe si legat coniucto pe nisi error precedent cause nulle vel, finite aliud indicat quid mihi dicit error cause finite psone de eis § c l q in rem q l C et ti l si uxor et l de usufruc le l sticho nisi ubi legabat testator ius q morte finiebatur quid mihi dice error cause nulle sa de arc dicat q testator ponebat rem esse suam ex inconpacionis fere a pupillo que emptio est nulla quo casu no valet legatum etiam si fiat coniucte p sone q no quia ex hac l cu alienam § c habet locum qn testator simpr putabat rem esse sua no respectu alienam cause secus si putabat sua ex certa ca ut hic facit l sum filij pri § c et q ibi no sed con pdicat l pater q emcit l si l glo i l cu alienam C c dicat ibi ipale ne oriatur invidia int fratres ultimo dicunt q illud est spale in heredibus non cito si sint fratres vel no q an sit verum indubi inus Quero ad hoc ut possit age de emcione utrum sit nece q denunciet heredi ut qn dic ut l qui gerbina q si heres l ti q Quero qn agit de emcione quid petitur Ro peteret illa res legata quasi nunq soluta ut hic et dicta l qui gerbina q si res secus qn agitur ex empto de emcit quia tunc agit ad inter ee ex empto quia res est emcta illam actio pa qua tenebatur est sublata tradicione ut l ab emptore de pac et auc sacra C si adver vendi Bartho le doc

In pecunia legata

Confitenti sit preceptum et tempus datur ad solvendum et certa p mitti ut solvatur extimatio pro ipse sine ca no h d Illo pro practica quo ponitur ut l si debitori § de iudic q confitenti sit preceptum de solvendo l tempus modicum q tempus hodie consuetudo in ipsa usq ad x dies ut ibi no Scdo no q per confessionem no fit q testo lit q est verum qn quis q fitetur no ao lit cont sed ao figiendi iudicium na si quis dato libello q fiterer q d illud sine ut dapnaret ex ipso libello tunc iudicia q testo ut no in l i C de lit q fiat l si res § de pan Bar

Qui confiteatur

Iso hic ex causa solvitur aliud pro alio ho q fietur ratio affeccionis q intelligo no ut pro hoc res plus extimetur quia dicet con l pad rem l ad l falc sed ad aliud fine ut l cum finis § ma Tercio no q q confitere officio iudicis est qui facere solui aliud pro alio sicut q tra eu que q derpnat ad idem l de confess l iulianus Bar le d

Si fundus

Et qui habet dominium directum pot legari ius q habet in re h d Illo q qui habet fundum pectigale pot legare dyo q intelligo etiam si illud ius debet finiri morte le gantis ut l q in rem q l § c et l in stituto de usufruct le Quero utrum fundus emphiteoticarius pot legari et donari hic vr q sic ad idem l i quen tionibus l de v sig et ibi p sa decare no glo in l fi C de iur emph contra no in l i C de fun pri li xj et hoc puto verum in alio emphiteotico q rei publice p l fi C de iur emp ubi no solum vendicio sed omnis aliena cio prohibetur et hoc ibi tenet pe no ob ista l et sites quia loquitur i ypotesica rei publice racio quia tunc adquenciis vadit res co ipso q est possessor tur ad nectigal ut l fi C sine cen vel reliet l imperator de public unde no intelligo rei publice sed in alio emphiteotica secus tn no mis possessor no tur ad pcsione sine consensu dm in emphiteotica ecclesie puto q no sit dubium quia nec ven dendo nec alio titulo pot alienare ut l i et ij C ne rei dmice et templar et p dicta racione dicebat qn plures qui conducerent insimul emphiteosim i vicem alienat forte est prohibitum quia quilibet est obligatus ad pce sione eccle dixi in l si iurum et tacio l de v ob ob Bartholus le d

Si quis legavit

Exceptio rei quo no repi nichil importat h d Illo site de excepcione obscura dixi in l ti tie textores § c Oppo de l certi gnu impii § de fun in l p so solum cotune q ppe vince si ibi sint vi ces ut ibi secus si no sunt ut hic ja decare qnt si vendidi tibi fundum excepto iure coloni qui habet medi etate fructuum si nullus repitur co lonus an ipsi venditori debeatur medietas ut dicat q ista excepcio nil operatur ut hic et § de usu fructu l si sub condicione l si quis duas q fru vendicione de ghen emp l si mercedem nisi de emcit l inor nisi q intellige nisi inter ptes constabat nullum esse colonum nisi ipsum vendito rem tunc vide intelligi debe q ipse venditor habet ius coloni ut dicta l si q duas q si vendicione contra predi q no Bartholus le doc

Si heres Cum iussus e
facere ut habeat
tenetur michi dare h. d. ¶ Oppo
de l. illa stipulacio ꝯcernit de
v. ob. glo. dicat hic spale in ultimis volun
tatibus melius solvit ut l. ff. b. si cer
te quia aut aliquis gravatur ut det
et debet dare ut l. ubi autem in fi. de v.
ob. aut gravatur ad faciendum ut heat
aliquis et sibi debet dare ut hic quia
quis gravatur ad curandum ut quis
heat et tunc sufficiat quod det reum locu
pletem ut l. ꝯtraria dicta l. ff. si cer pe
plus ergo importat quis obligatur
facere quam qui obligatur curare io i ultimis
apponitur hodie utrumque s. quod promisit
se facturum et curaturum et ista sunt ꝯcia
tam in ꝯtractibus quam in ultimis volunta
tibus Bartholi legum doctoris

¶ Vicus vir pt legari sicut a
civitatibus h. d. ¶ Circa
que est dria inter civitatem et vicum
glo hic dicat quod civitas honoratur
quibusdam dignitatibus quibus non
honoratur vicus in ultimis vero cor dig
nitas epal que sit in locum faciat ci
vitatem et ita vr sentire fred' impor
in ꝯstitucione illa de pacis constancie
primo de hoc tractat inter quam civitatem
et de ꝯsultit vicus vero et villa dr
qui istas dignitates non habent et in
ea nomine gnali ut l. qui ex vicis ff. de
adminis. castrum vero distinguitur
a villa quia villa non est muris vel
vallibus circumdata ut hic glo et per
glo in l. ex hoc iure ff. de iusti
et iur et per Jo. an. in c. si civitas de
sen ex li. vi. Indicat ut in c. quod pars
civitatis possit facere sindicum quod dixi in
l. si quis a filio in ff. b. c. ¶ Sed dices
de uno burgo certe vr universitas
approbata ut C. de fun. re. priva. l. plt
li. xi Bartholus legum doctor excellens

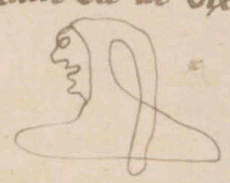
Licet Relicta ab instituto
videretur repetita
a substituto vulgariter nisi
aliud per coniecturas appareat
h. d. ¶ Nota quod omnis lex que ꝯiecturatur
voluntate alicuius debet intelligi nisi
aliud de voluntate disponentis appareat
evidenter ¶ Sed nota quod evidenter apparere
dr illud quod apparet legittimis coniecturis
licet non sint expressum ut hic secundum sa
ce. arc. ubi evidenter voluntate appel
lat que per coniecturas probatur facit
pro hoc tex. in l. si quis locuples de
manu tes ¶ Tercio nota quod multa dicun
tur ut patet hic dum dicat ex multis
et ponit tria tamen sibi sufficit ad sill. l. i
ꝯ hoc respondetur in fi. de legitimis ꝯmit
tis ¶ Oppo. ff. de testa. mili. l. querebatur
ꝯ fi. sed glo. ibi quod ibi non substitutus
sed secundo loco institutus ut pz ibi in tex
¶ Oppo. ff. q. u. l. si plures in fi. so.
ibi sunt relicta ab instituto nominatim
et sic erat aliud ar quod voluit a substi
tuto repetere similiter ut l. i. ꝯ si. b. in substitucione
ff. ad l. fal. et quod ibi not ¶ Oppo. ff. ti.
ij in fi. so. ibi est aliud casus s. si requ
iritur an relicta ab uno succedente
ab intestato debeantur ꝯsequenti

in gradu qui succedit de quo in l. an
ff. ꝯ cum extingueret ff. ti. i ¶ Oppo de l.
sub ꝯdicione de her. insti. sed per ꝯclusionem
declaracione et aliorum dic si quaeris an
relicta ab instituto videantur relic
ta a substituto an sint relicta per modum
ꝯdicionis ut per modum disposicionis legati
vel fideicommissi ¶ Primo casu non intrat materia
sed dic ut dicta l. sub ꝯdicione et dicam
in dicta l. que condicio de condi et de
mon ¶ Secundo casu aut loquimur de substi
tuto pupillari primo casu aut fuerunt
relicta nominatim nomine proprio et non vi
dentur repetita ut dicta l. si plures ꝯ
ff. ff. ti. ij et l. i ꝯ in substitucione ff. ad l.
falc. aut fuerunt relicta sub nomine ap
pellativo et tunc aut institutus
quo relinquebatur non erat in rerum natura
illo tempore dic ut l. quidam referunt in
prin ff. ti. i. aut erat in rerum natura
et tunc in dubio videtur repetita
nisi aliud per coniecturas appareat ut
hic coniecturas autem videtur hic ¶ Secundo
s. de substituto pupillari dic aut
succedit ex tacita vulgari et videtur
repetita ut l. qui fundum ꝯ qui filium
ff. ad l. fal. aut succedit ex expressa pu
pillari et in qua relicta ab institu
to videntur repetita a substituto taci
te que sunt pura sive ꝯdicionalia
secundum debet substitutus tamquam quibus
impuberis ut l. i ꝯ interdum ff. ad l.
fal. et l. in ratione ꝯ quod vulgo c. ¶ Sed
si erit repetitum expresse per testatorem tunc
si dies legati cessit in vita impuberis
repeticio non relevat ut ff. e. l. si fundus
sub ꝯdicione ꝯ si pater insti in eo quod
plus erit relictum ut l. quid ergo in pri
ff. c. sed si dies legati cessit tunc debetur
a substituto ut dixi ꝯ si pater nec ob
stat glo ibi posita quo primum quod in
pupillari substitucione sit tacita repe
ticio ut ibi videtur ¶ Ex predictis videtur
quod ista tria exempla que hic ponuntur
impuberibus non videtur facere repeticio
nullo modo ꝯgruunt substitucioni pupillari
¶ Queritur quomodo licet primum est si esset
legatario aliud est relictum a substi
tuto certe si substitutus succederet
ex pupillari legatarius haberet ut
que si primi legati dies cessit quia
cum substitutus erat tamquam heres
impuberis habebat quodammodo ut ex alio
tamen ut dicta l. in ratione ꝯ quod vulgo ad
l. fal. et probatur in l. quid ergo in pri
ff. c. et sic dicam ꝯ quod vulgo sive
a substituto pupillari sit relictum
diversis sive eidem nec determinatur per
istam l. ¶ Secundum exemplum est quando certa ca
sunt relinquendi ab instituto que
cessata substitucione ex illius ponebat ol
si relinquit ab instituto ut legatari
us administraret bona instituti quo
racio cessat ab instituto qui forte e
diligens certe ista ca nec plus nec
minus impediret peti a substituto pupil
lariter nisi sicut impediret peti a quo
libet herede extraneo secundum materiam l.
servum in prin. de ann. leg. ¶ Tercium exemplum

e qui fideicommissarius est substitutus
p parte q exemplum dy indicat ad
quam si testator instituit filium pupillum
et uxori legauit usumfructum et si
filius decesserit in pupillari etate substituit
matrem pt exemplum q si in
succedit ex substitutione q non deat hre
usumfructum ut h it et § ti i l. lucius
ita dicat dy q intelligo si mater suc
cedit filio ex causa vulgari secus
si ex pupillari tunc enim tamen ex persona
filii habuisset iniciam eamque debitum
illud autem ptem deduceret ut dico
§ q vulgo. et C. de bo. auc. iudi pos
l. i. ¶ Circa materiam huius l. quero utrum
condicio adiecta institutioni videatur
repetita legato secundum eam dic ut l. cu
simus de condi insti et de condi
et de. l. cum a et § f. l. ab omnibus
q cum quidam de doli excep l. i. § fi.
¶ Quero utrum condicio apposita in pa
rte videatur apposita in parte eius qui
est sibi coniunctus et contra immo an ap
posita in vna re intelligatur repeti
ta in alia re sibi coniuncta per copula
tiuam et et sit de virtute repeticionis
que indicatur per copulatiuam dicunt
§ de condi et de l. Iulius paulus
§ fi. insti. l. servo q grauo et ibi dixi
¶ Quero utrum legata in uno testamento
videatur repetita in alio testamento pos
tea facto ut l. cum tabulis de probac
et § demum fi l. statuliberum ¶ Quero de
repeticione que indicatur per hanc dictionem
amplius dic ut supra sim l. si tibi
p. § ti. y ¶ Quero de repeticione
istius dictionis item dixi in l. aut que
indicatur per hanc dictionem amplius
dic ut supra in l. si pure § ti. y.
¶ Quero de repeticione istius dictionis
item dixi in l. interpretandis § ti. y. ¶
Quero quid in contractibus utrum
ea que dicuntur in precedentibus videa
tur repetita in sequentibus de quo in
l. tria § de v. ob et ibi dixi et l. iiii
quia de pac ¶ Quero utrum regula
huius l. habeat locum in gratuitis ut
dicta in uno gradu videantur re
petita in eo qui loco eius substituitur
hoc enim pt fieri duobus modis po
ne primus gradus substituitur loco
alterius proponat

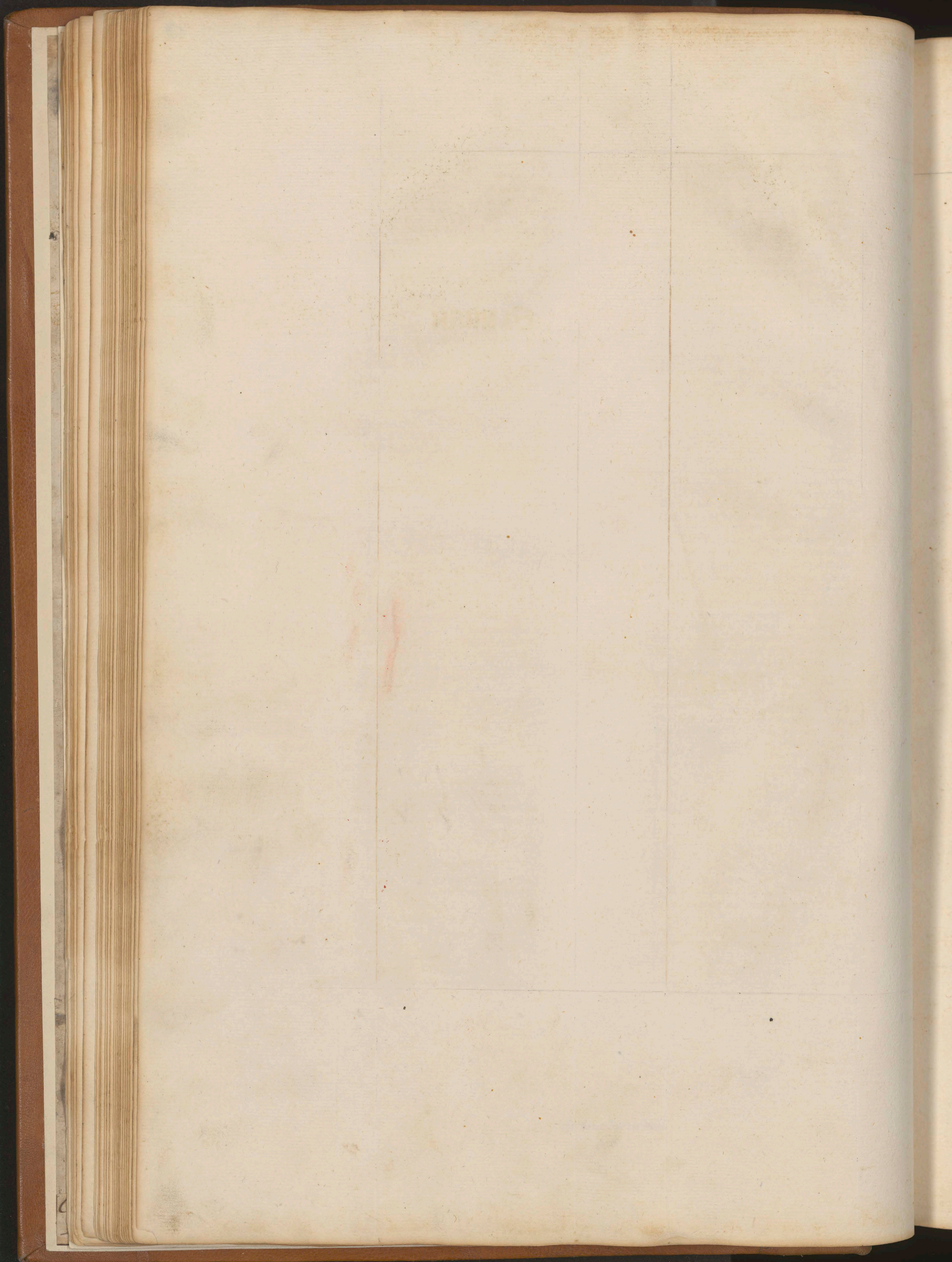
Hic nichil deficiat videas
continuacione ipsius quinti qui
tenui qui sic incipit

Et tunc dic ut dixi

Et tunc dic ut dixi

et tunc ut dixi in l aliam ff de
nouac et tangitur in l i C de ob cy-
rograph pecu Scdo sit substituen
do ipse ut si conceditur tibi mem
theoss et post mortem tuam filiis
tuis de quo inde in l pater cu filio
in fi ff de pac do ¶ Quero utrum dies
et condicio apposita in principali vi
apposita in principali accessorio tex e
quod sic in l si ff si de v obl ¶ Que
ro utrum dicta in principali videantur
repetita in fideiussore dic ut l si ut
proponitur ff de fideiuss ¶ Quero utrum p
sona vel qualitas aliqua adiecta
in uno caplo stipulacionis intelligatur
repetita in sequentibus dic ut l si
intellr repetita in sequentib dic ut
l si stipulatus ff eisdegonus ff de v
ob et ibi dixi multa de hac ma
¶ Quero utrum dies apposita in con
dicione videatur repetita in substione
dic ut l nulla et l hoc iur de v
obl ¶ Quero quid in legibus seu sta
tut utrum dicta in uno caplo intelli
gantur repetita in alio dic aut est
una cla qualis pse et dic ut dixi
in l tal insti ff e aut e quedam
qualitas accessoria uni caplo et
illa an intelligatur repetita in alia
dic ut dixi in l pretor ff vi bo rap
¶ Quero quid in rescript et dic ut
l si puder ff de iudi et extra de re
script c cum que et ex p glo ibi et
p primo circa quod vide remissio
nes ad spe quas dedi in l talis scrip
tura ff e Bartholus legum doctor

Si sit legatur

valet legatur si in ar
bitrium heredis tamquam
boni viri committitur h d ¶ illo q verba h
opposita important arbitrium boni vi
ri non liberam voluntatem ¶ Op de
l senatus ff legatur ff e So ibi fuit
collatum in liberam voluntatem
Quero quid de verbo videbitur Ro
iportat arbitrium boni viri ut l fidei
commissa de fideig li ¶ Quid de verbo pla
cebit Ro idem ut l tays 2 ff prore
de fideig li et l lucius quietia l fideig
e ti ¶ Quid si dico in iudicio tuo vel
iudicio talis tex vi q iportat libera
voluntatem ut dicta l tays ff lu
cius ¶ Quero quid in contractibus Ro
substancia contractus no pt conferri in
arbitrium alterius contrahencium ecia p
verba iportancia arbitrium boni viri
ut l quot sepe de contrhen emp

fallit in dote ut l cum post ff gener
ff de iur dot et l i C de do preui acci
dentalia contractus bene possunt con
ferri in voluntatem alterius ut l hec
vendicio de contrhen emp ista ante verba
que sapiunt arbitrium boni viri si heret
determinatoz ex alia dicione possunt
importare libera voluntate ut si di
cat heat liberum arbitrium vel plenum
arbitrium ut l fideig ff quaq ff tit
dum tn dolus malus absit ut l cre
ditor ff lucius ff manda Bar l d

Si inutili

legatum e inu
tile si relinquitur
in 3a vel in 2a psona sine quatitas
exprimatur sive no sed in prima va
let quantitate expssa at inutile co
stituitur h d fm dy uel aliter relatum
inctum 2e uel 3e psone quatitate ex
pssa vel no condicione inducat sed inc
tum pme quatitate expressa deminuos
si no sit expssa inducat condicione
h d fm Old dit defectus debiti de
monstrati quatitate no expssa facit
deficere substancia legati Item si qua
titas exprima et ipi debitori uel ter
cio relinquatur secus si per debitore
creditori hec dicat si lego tibi x que
debeo licet non appareat sed teneatur
testor ad illa x tu legatum valet h
d 2a pars huius ff Sed in primo cau
ideo non valet quia non appet qua
titas sed hic appet tex ibi lego secu
tacio ut differat acciu precedenti et se
quenti ¶ Quero que e racio dre int
hos casus dicit glo in uno cau loqtur
testor p verba pme psone in alio p
verba 2e et tercie psone Item dy et
Old ut pz existimacio eoz q no pla
cet quia ex in primo cau posset loqui
testor p verba 3e psone pone q ipe
testor vocaretur ticius et diceret sic ce
tum que debet ticius seyo legat co
stat q valeret legatum dic go i pri ff
qn quatitas exprimitur racio est cui
tenus ut tex dicit in 2o qn debitor le
gat creditori quatitate expssa gra
uat heredem in quatitate et sic sba
rei legate repitur et tunc falsa demo
stracio no viciat in primo cau legat
creditor debitori centum que debet tunc
granat hedem solum inliberando sed
si debitum no appet deficit sba rei
legate so no valet legatum in 3o cau
si quis legat centum q debet tercius vi
legare acciones que si no est deficit sba
rei legate ut euident tex dicit Idem
probatur in l legatum de libe le p tex
et glo ¶ Op illum inutili vo puit vel
preteriti temporis non facit condicione
ut l stichus ff e hic dr qn q tenebat

Old' in sumario q' tusa est veitas est q' iniqua de puti uel pteito est co diao gspe ut l si ita stipulatus puo hac . de ver ob et ter que hic appellat condenem et l cum ad pns § si e pe jugspe loui ut hic sentit glo nob h' loquit' g° hic de demonstratione an⁹ defectus extingunt sbam rei legate et p ons legatum sicut defectus co dicois ideo hic appellat ea codicone ¶ Op q' falsa ca no viciat legatu vt l cum tale § fla de con et de so h' eat talis ca que faciebat deficere sbam legati Sld idem l si seruus § quisq' . ti i dy pnduat in ar qui dam comes gessit cindaz ciue q' q' jur' hebat in tali loco certe nil opa tur nisi de nu' geedent Appeat hic et l legam de li le Incertitudo eni que impedit acquisitoez possessio nis et p ons vsu capionis ut l ij § incerta de acquir' poss et de usur' l si fur § incta . sm dy facit q' no in spe de instru edi § nunc aut § i

¶ Si quis ita In alterna tiua obla cione si legatur q' debetur cogi' he res ad cedendu si legatur vna de rebus cogitur ad agendu si legatur vtraq; res diuis cogitur heres vtrq; satis facere in solidum h d . pmo erat electio creditor' et legauit q' debetur in so erat electio debitoris et legauit vna tm ex rebus in 3° erat electio creditor' et legauit vtraq; rem diuis sta ibi prouide 3ª in l q' si quis ¶ Ilo ex pu q' ptas eligendi trisit in cessionariuz con de l si ita stipulatus inpn et l si in pu de v ob glo nec hic nec ibi bn soluit dic ptas eligedi no trisit in cessionarim vnio creditore sed com ortuo trisit ad hrdem que psumitur voluntate defuncti scire vt l si q's a filio § si plures e e et sic post qua trisimt ad heredem cepit illa ptas ee cessibilis ideo trisit in cessi onariu ut hic ar l cum patri § qui decim . ti ij pro qua so fac q' no in l i C qui pro sua iuridic et phu ij l i de offi eius cui ma e iurdic vz q' meriz imperiu postq' e semel est delegatum pt subdelegari pn legatarius iure legata dr' heres vt l ad tempus de vsuf ideo sicut in heredem trisit ita in legatariuz // Opp ad 2ª ptem de l cum aliena C e . et l apud Jul' § fi § e sa h' legauit respectu iur' q' hebat pro re uel in re facit l sm filij inpn § e . Et no istud q' licet non heret jus in re si tn putabat me hre actom psonalez pro re videor legare respectu illius jur' ¶ Oppo q' agatur actoe ex testo vt l i C cora dele . so . fateor q' genz ut cu gdicoe mcerti Op ad tercia pte de pcedenti responso so hic hebat elec cionem heres in pcedenti debitor ¶ Oppo de l si tiens . ti i . so . ista in telligit' sm illam Cuo indes q' heres cogitur agere q' e nomi dic ago vt agas sile ij l cum in plures § in esse § loca ad l rodi de jac l ij § plt et neqnid iulo pu l ij § idem labeo Cuero g° utru in istis casibus ille qui queritur liberatur cedendo actom glo q' sic in dicto § labeo si forte i cau hui⁹ l si exigendo requirentur mag expensa ad heredem spectat labor et sumptus sm distictione qua hm st i l cum fimus § ¶ vltimo p l istam consulm in qoe vos sat sm coez opi q' actio judicatur mobilis vel in mo bilis sm natam rei que in ea gtinetur vt notatur per dy § de aue tu l plt' et p glo C si adu trisac l i et in auc i no ali § i proba' C de pdi nu l si ad resoluedum Item sat q' minor no pt allare i mobilia sine decreto modo quid; minor hebat actom ad fundu uel ad centu alternatiue cessit actom suam dixi q' erat in ptate de bitor si em soluet centu cessio valet cauis est hic Bartholus legu doc

Si pecunia debitor potest grauari one fidei cmissi h d . Bartholus legum

Fideicomissum

Circa istam l distingunt ja sit aut legatarius pcepit et agnouit legatum et tuc pstare ut hic et l impator . ti i . Aut agno uit et non pcepit et tene' cedere ac ciones ut dicta l impator . ti i et l si legatari⁹ . ti ij aut non agnouit nec pcepit et non tene' sed remanet apud heredem cu one suo ut l si ab eo . de usuf le ita dicit ipse adde bz rem tene' eam dare si eet apud lega tarim debet heres cedere actom ut l si seruus § qui margarita . e . Bar

Si quis testamto

Cum reliquid x no videtur relinquere xx h d ¶ Ilo ista l Cuero q' si bis noiauit x an intelli gantur eadem x an diuisa dic aut fuit vna oro ut ticio x et seyo x lego et tunc intelligunt' eadem x ut l eu qui in pu et l stiplo istu § cum qui . de v ob si vero fuerunt diuise orones vt ticio l x et seyo lego x tunc in tellige de diuis x p diuisitate oronu et psonaz ut l plane § sed si no corpus § e dixi in l re coniuncti .

dele in ¶ Generaliter utrum inter viginti
et decem sit dubium dic ut l ubi fideius
sor de solut Bartholus legum doc

¶ **Apud iulianum**
Inter defectum facultatum et pro faladi
um sit diminucio legatorum prata h d

Si fundum per lega
tum heredis non aufferetur
dominium legatarie defuncti h d

¶ **Si servus commun**
unius ex dominis pt legatum factum servo
com repudiare h d an inter istos du
os sit locus iuri accrescendi dic ut
l et peculio § ti i Bartholus doc

¶ **Stichum** existente con
dicione substi
tucionis facte legatur legatum tamen si sit
in substitutum h d ¶ Oppo et videtur
q succedit constitucio et faciat eum
liberum ut l y C si man ita fint
ali glo ponit plures sed dic simpliciter
q hic non succedit constitucio ideo
qui testator disposuit q fiat et
de suo post tempus ¶ Sed gira hoc
oppo quia testator non pot facere q co
stitucio non heat locum ut l nemo
pt b e v ut ibi no Bartho legum

¶ **Cum fundum**:
Cum excepit edificium videtur excepere
solum in quo consistit indubio et
per rem legatam debet heredi consti
tui eundi sicut dabat testator h d ¶ Op
qui testator sensit de superficie no pt de
beri iter et actus cum res sua nemi
ni serviat ut l i b co pdi sed dicat
glo tunc no oportet prime fructus ut l
olipico de serui in pdi ¶ Oppo put tes
tamentator sensit de solo nam fructus
ipso iure non est constitutus ut l sim
filij in fine b e glo fatetur quod et textum
expone ut in glo · maiorum huius quod dixi
plene in l i § de sim le glo induat
in ar pro eo qui legavit arborem
q videatur solum legare cui coheret
et viam hoc est verum qui lega
vit lignum hoc est arborem racione
fructuum secus si legavit racione ma
terie quia tunc voluntas testatoris
non porrigitur ad fundum ut l
lignum ti y item induatur ad q de eo
qui excepit arborem et fuit incisa
et postea postulat de qua in l ob
ligorum fere quod placet § de act et ob
lig et ibi glo et de damp inf l
dampni quod si is qui vicinas et ibi
dixi plenius Bartholus legum d

¶ **Si libertus** unus ex he
redibus in
spe hereditaria gravatus de porcione
sua tamen gravatus videtur et extimacio
testatoris nichil operatur h d ¶ Oppo de l

ab omnibus in pri § e sed ibi fuit grava
tus in quantitate quo casu vir gravatus
in solidum hic in spe hereditaria quo
casu tenetur pro porcione tamen ut hic nisi esset
aliquod individuum legatum ut libertas
ut l cum quasi quod si plures § de fideic
li sed si gravatur in spe non heredita
ria sed ipsius heredis vel alterius et
tunc sibi tenetur in solidum ut § e l
si tibi homo quod i sim quod ibi dixi intelligitur
licet quidam gira ut ibi dicam et hoc
ponit hic in l annis b de pac dixi in
dicat fine huius quod ad q testator vetes
ad mortem reliquit uxori certas res que
extiant et q si valent plus non pot
heres detrahere si valent minus non
pt uxor petere q sibi suppleatur pro ista
l et p l cum pri § e quia ista extimacio
nichil operatur sim dixi Bartholus doc

¶ **Tìcio fundum**:
liberacio habetur pro solucione circa
quo ad condicionem implenda h d
Circa hoc vide l iulianus § de con
et de et quod ibi dixi Bartholus

¶ **Si ticius** dominium q
erat apud de
functum tamen si sit in legatum circa si de
functus ignorabat et possessio apud
eum non erat ¶ illud bonum casum et
bene hic dicat si heres non repudiavit
innuit ergo q posset heres repudiare
con de l si partem quod si fundum b
quidam sim · cavit so glo et non bene
quia ante aditam hereditatem nullum
ius habet repudiandi dic ergo hic
non dicatur q repudiacio teneat et e
verum q repudiare non pt Casus est
in l liberto octuaginta § de bo li dixi
in l si in et tibi in pri b e Bartho

¶ **Si pater familias**
Repeticio facta a substituto inpuberi habet
locum si legata non ceperunt deberi
ab instituto h d primo legavit hic ali
cui fundum postea a substituto pupil
li reliquid eundem fundum q nichil operatur
ut in primo casu ¶ Oppo § ad l falc l i
quod intercedit ubi etiam relicta sub condi
cione a pupillo debentur a substituto
ex persona pupilli non ex persona substi
tuti Vero ibi non fuit facta repeticio
per testatorem expressa unde non intelligitur
tacita licet secus sit in substituto vol
gari ut dixi in l licet b e hic vero
fuit facta repeticio expresse et hoc quod dicitur
in glo sup verbo legata de tacita repe
ticione intelligamus hoc est ut substi
tutus teneat ut tamquam heres pupil
li non quod videatur repetitum ab eo
expone glo sic expressa i ex his que
sequuntur ex tacita i heres pupilli ut
dic q tunc habet locum tacita repe
ticio qui succederet ex tacita vulgari
ut l qui fundum quod qui filium § ad l falc
Oppo de l suo quod si ab inpube § e so

ut in glo uel dic q concordat cum isto
q sum dy Oppo j de con et de l nam
ab ea so glo tu dic sm dy q l gnia
loquitur qn ab eadem psona et eode
gradu relinquitur hic adnis et diuis gdu

¶ **Hys verbis** hec verba
nobis uel alti uni intelligim si
omes non supsunt h d Effectus
est q si vnus supvenit hebit to
tum ex dispoe defuncti non ex iur
accrescendi et sic no sustineret one
ra collegatarij et vide glo que dic
ex ordine lre hoc colligitur facit
ad q ppa gmittit q plurib q uel
omes uel alter ex hys debent ex
pedire p reformacom ocedit po
rubus uel vij ex hys q intelligat
si omes haberi non poterant et sic
deat precedere discussio facit l pedi
us in ff de arbi et l no dubigne
q cum i plures e ti sed hoc e g alii
extra de offi dele c cum i plures
li vj dic ut dicam in l heredes mei
g si j ad trebell Bartholus legu

¶ **Cum statu liber** defectus condicionis libertatis vali
dat legatu sm h d cum g se Bar

Non quocumque Si res ex ca lucratiua no
bis debita ad nos puene
rat sub spe recedendi alia accio ex
ca lucratiua gpetens no pmit h d
¶ Oppo de l cum aliena C de leg
so vt in glo ¶ Queo utru possim
agere pro re legata in continenti an
habeam expectare gdicois euentu
glo ponit hic duas opi vna q a
gam statim alia q agam re mich
ablata dy tenet vltima p tex hui
l ibi exnte condicione agere potero
et non ob l cu quis g qui hoi j de
solut quia ibi ille qui soluit erat
debitor in gnere ita dic dy ide per
plac in l neracius ff de con inde
sed glo in l inter stipulante g si
rem g si rem j de v ob detinat q
statim possit agi Ja de ar disting
uit aut volo statim agere ad exti
macionem illius dubij euentus et
possum ar j famil h l iij labeo
in fine et l se et l i g heres j ad
trebell aut volo agere ad totale int
esse et non possum nisi exnte con
dicione ut hic q placet et ita lo
iste tex ubi in pmo cau dicit q sta
tim possim agere in so dicit exnte
condicione Bartholus legu doctor

¶ **Si ex bonis** Regula cathonia
cessat qn ipedimentu sube vere
no tame in sicione h d Queo usu
cepi rem iuuor qua post restitui
aliquis legat michi illam rem qua
vsucepi vtru valeat legatu Ro q
sic ¶ Oppo de l mea res j de con et de
et de r sa catho l i et l cetera g r ff
e sed licet esset vere mea tn tunc fin
gebatur non mea no em vsucepisse
vr ius aquo auferri pt l nemo ff de
regu iu inte facit l seruu filij i pu ff e

¶ **Fundus** Quatenus ex
re ad nos ex ca
lucratiua pueniit catenus accio ex
alia ca lucratiua pmitur h d ¶ Ilo
q bene usufructus reuerti ad ppeta
tem dicit dns ppetat acquirere ex ca
lucratiua mai illam de duabus causis
lucratiuis indebitis vt l iperius
g duobus j ti i Bartholus legu

¶ **Julianus** Quo titulo
pueniit ad
me aualla eodem titulo dicitur
ptib pertinere h d Bartholus

¶ **Quod gayu** Si duo
bus se
peratim con singulos ex duobus re
is accio legetur cuilibet insolidum
satisfacere compellitur licet exaccione
unius sta p testore utriusqz legatuz
pimat h d Racione hui g hinst
pglo in l si sic g si ff e ¶ Op j ti
i l titius sed hic hes hebat eleccio
nem qua vellet ibi erat eleccio de
bitoris vt no ff e in l q si quis sm
dy et hoc pt qm vadit ad pma
ptem g sed pt opponitur ad si dic
q ibi in soluacione debitoris hic in
liberacione facto p testorem p qua p
sumitur imitacio voluntatis Ja de
ar induat huic g ad q q si cessio
facta est vni no pot fieri alti ut hic
et j ti i l qui duos dic quqz super
accione sit talis gtractus ex quo co
fertur utilis ut in l casibus no in l i
de act et ob et C e l ex legato nons
et tunc no pt fieri cessio alti ut utit
transferatur ita loquitur hic et dicta
l qui duos sed indirecta que remanz
apud cedentem que no pt transferri
p cessionem posset aliquis costitui
pair et haberet effectum quia pt
ei solui pter in casibus nots in l i
C de nouac utilis aute semel trans
lata i vnu in aliu transferri no pt
ut no in l emptor de here uel act
non probatur in l i g de illo et l ex
asse j ad trebell Si vero no eet transla
ta utilis ex pmo gtractu posset alti
cedi sicut res vendita vni antequa
tradatur pt alteri vendi et transferri
dominium et em opatur tradicio in
rebus corpalibus illud opatur cessio
in accoibus vt no in l h C qn fis
uel pua Bartholus legu doctor

¶ **Cum in stichus** Si vna ex rebus alternatiue debi
tis ex ca lucratiua efficiatur mea alia
petere potero h d Queo utru he
res possit mi soluere extimacione eius
qui stius est meus Ro sic si eius

erat electio s heredis ut l sichum
in pri et ibi notatur ff de ver ob

Si quis rc pure que
no pt ad
olim demonstrari due cae
lucratiue pnt concurrere
h d hoc vm si legaunt ptem simplr
non facta aliqua demonstratione al
scaus ut l intem? q duobus ff ti 1

Huius mundi
legati sub condicione si ca
uent de aliquo dado vel fa
ciendo assistatur legato cui in vi mor
fideig onus imponitur h d Op sm
hoc legatarius grauatur de cauendo
cuiq in heat aliquid a testore et sic
qui non honora granatur C l abeo
C de fideicomiss sed glo q h plus pt pe
tere centi qua caueat ut l pe C
ad l falc et l q mulier q l de con
insti nos bn ptinuit ista glo q qu
condicio est iplenda ex re legata p
us pt peti legata qua ipleatur con
dicio et sic est non intellaus ad
l pe C ad l falc doc in dicta pl
dicunt q primo illud plus solue et sic
iplebitur condicio sed postea q plus
est datum repete sicut dicunt cano
niste de eo qui iurauit se no repe
titurum vsuras istud q glo dicat no
placet doc quia semp condicio debz
primo ipleri ut l qui heredi inst de
con et de et l 1 inst de hijs que sub
modo rc in no placet q doc dicunt
in dicta l pl quod prius solvatur totu
nam ut l falc r[illegible] ipo iure ut l
linea et l plancius ad l falc remanz
adhuc gtra instrm po go solut hic
q hic non grauatur si non vult si spo
te vult cauere pot tn dic melius qd
istud legatum non dicitur relictum sub
condicione si sub mo nam cum quis no
admittitur ad petendum n prestet caua
onem de implendo mo ut l si tibi ff
ti ij si testor non exprimit q caueat
exprimit q cum tractate in erat et p
cu modum quo pn erat io no est re
latum condicionale q dit tex i l quib
diebus q cmulli de condi et de et h
est q hic dicitur quemadmodum rc Op
et vr q ista stipn non valeat qr
pmitti heredi de dando alti stipula
ri rc ut l stipu ista q alti ff de v
ob lyj dicat q illi alti cauebit q e
con tex hui l uel dic dicit glo q
heredi debet caueri ita q valeat
p sibi stipulanti pro 1o cu9 inte q
ista sat est bona uel dic q fm ja
de ar non est curandum an valeat
uel non quia condicio debet iplen
licet effm non heat ut l meminis
ff de con et de q no placet qr no est
condicio ut dixi s dic go q sat est
si hrdi caueat simplr cu9 inter
e vt voluntas defuncti ipleatur lic
confera in alm ut l ticio centu de

con et de et io semp l dnt q cautio de
iplendo modu pstatur hrdi ut dicta l
si tibi cum filibus ff ti ij dixi plene
in dicta l quibus diebus q cmulli
de condi et de querit glo quid si iste
legatarius primo no vult agnosce le
gatu Ro q non cogitur sed remanz
apud herede cum one suo ut l si ab
eo de usuf le dixi in l fideig s e

Si Sempronius
Due cae lucratiue ex psona duoru
qui hntur loco vnius indicant ac si
ex testo vnius pcederent h d Op
de l plane v si duor s e so ibi fu
erunt testa duor penitus diusoru
hic duoru qui hntur loco vnius s
defuncti et hrdis Op de l quid g q
1 s e so ibi sunt relicta a diuisis he
dibus penitus hic a duobus quor
vnus succedit in loco alterius Que
ro quid si legatarius a quo res est re
licta legat eam vr q no heat lo
cum iste q quia ipe no reputatur p
sonam defuncti sicut heres Contrarium
puto quia quo ad rem legata loco
heredis est vt l ad tempus ff de v
suc Queero quid si ille qui mi debz
rem ex stipulatione ex ca lucratiua
mi legat eam Ro idem quia utraqz ca
lucratiua ab eadem psona procedit fa
cit ff ti ij l ij q si rem q nota Bar

Si cui debitor gnus re obli
gata pempta libea
h d Op q in legato gnus sit electio
legatarij non hrdis ut l legato ge
neraliter s e so glo q hic serui no
erant in pcio q tenet dy et oes
idem point in l si heredem s fuunt
hrds q si in certo aliam dedi in l
legato et illum passum qn serui no
erant in pcio electio e hrdu probat
iste q melius quam alibi Bartho

Edes quibus dilatio
ex testo
durat ad rem si res est tradita no
pfecte h d Nota q dixi in summario
Op et videtur q edes transeunt cu iure
suo vt l cum ff de furt sed intelle
q hic fuerunt legate sub condicione
ita q a quo tpe fuerunt heredes dicat
glo Op q agatur de dolo ut l eligat
q non solum de dolo huius timore
dy point totum illam distinctione
glo in q non solum pallato q doc
excitant in l exhibitionis ad exhibe
ego pono plene in l Julianus
de v ob quatu ad ppositum dic q
gtrarium loquitur qn res erat debita
ex contractu stricti iuris hic debe ex
testo q hz instar bone fidei vt l in
minor C ex qui ca i inte resti no e
nec Con de l si heres sum ff e so ibi
debet ex poni de dolo i ex testo no
mine doli sicut plene q in debit
in l meminis q fundo ff ti Et no ex

ex ista s. q habeo rem sed ipsam tu pe
to q plene dic ut dicta l. Julianus §
eum de ver ob. Bartholus legum

¶ Qui servum testo:

Rui rem legatam sibi emit debet
habere rem et precium non solvere, q
si solverit pt repetere remediis co
petentibus hic expressis h. d. primo
loquitur qn res non erat tradita
nec precium solutum et res no e. sed qn
precium erat solutum et res no erat tradi
ta, tercio qn precium erat solutum et res tra
dita secundum dy. sed ibi si precio 3a ibi q si
iudicio ¶ Op. qui emit sm sibi le
gatum emit rem suam, g nulla est
emptio, ut l. sue rei de contrahen empt.
et sic ex empto no pt agi. sol. dic qd
erat legata sub condicione vel in diem
et sic erat res testator. sm vnam lec
vel dic q erat legata res, et sic no
transit dominium in legatarium ut dixi
in l. si heredis sm. B. e. et ista h
glo hic in prima glo ¶ Nota q in hoc
primo e varietas q quid intellit q
hic legatarius emit ab herede quid
q emit ab extraneo ut dicitur in glo
mag. ¶ Mirero B. pa. pte qualit. sor
inatur iudicium ut absolucio sequa
quacio dic ut in glo. sup. vo. exvedi
to sed pb. est cla. ¶ Nota 3o3 ptem op
q debet agi ex empto no ex testo
ut l. tui res de act. empt. et l. fundo
s. ad l. falc. huius tiore iste § legit
duobus modis, primo q legatarius
egerat ex empto et pegerat q conse
cutus fuit rem, 2o modo q egerat
et no pegerat iste lec tangunt in
glo prima sup. vo. actum et in glo mag.
Item prima lec varia tribus modis
primo q contraria locut qn quis emit
ab herede hic vero emit legatarius
ab extraneo hunc contradicit lra in pri que
dicit ab herede emit sed primum pos
dicione herede et cessabit contrarium ¶ Sed
hunc ob q nisi dicit q heres actor
non facit q tm heredi conveniret sed
ut in glo. tenendo istam lec. ¶ Sed hunc
lec ob. B. in vo q si inpacio si eum non
emisset ab herede non posset eum co
venire, ac si esset emptus huius tiore
glo in l. fundo s. ad l. falc. intelligit
q in prima et 3a vice hic ab extraneo
emit p. in medio emitur ab herede, ete
licet in se sit verum q qn ab extraneo
emo heredem convenio ex testo ut l. pla
ne § si rem B. e. tamen ista variacio
hic no placet, quia totus iste § vi
detur loqui vno casu, variatur g ista
lec alio modo s. q in toto § emit ab
herede et q hic dicitur ex testo expone
i. ex empto occasione testi q etiam vm
est inse et hoc etiam tenz ja decare tu
non est de mente huius lre, que sed dicaz

inter actionem ex empto et actione ex testo
vnde ista lec iustine glo ibi vel dic ple
nius varia 3o s. q agitur ex testo et pe
tit legatarius illud q habet quia no
videtur habere ex causa legati nisi re habeat
precium et q in tex dr habere actores sed
expone i. sm ex causa empcionis et causa le
gati sibi dimisit et ista est vera, de
claro si ego habeam rem ex causa empcionis
que michi legata e. ego possum consum
ere in a[nim]o meo eam rem me habere
ex causa legati et age contra te ex empto
quasi in ipsi emerim ita lo. l. fundo
s. ad l. falc. et l. cum res de act. empt.
Item possum sicut ipsam rem habeo
ex causa empcionis velle me habere
ex causa empcionis id e. mutare titulum
in me ipso et tunc ago ex testo cum
no videor habere rem michi legatam cum
no habeam ex illo titulo ita lo. iste
finis sed lec pri. in isto vo est, q lega
tarius egerat ex empto et no pege
rat q no erat lata sententia nec facta
exempcio postea cognoscens rem tibi
legatam proponit actionem ex testo licet de
iure no potuerit. dt glo. tm no de
bebit absolui nisi precium restituat,
et hoc actoris fecerat ista lec propo
nitur in glo mag. ibi etiam ponitur et tan
gitur in precedenti glo inde eam hoc
q glo dicat q de iure no potuerit
agi, reprehendit dy ut colligitur p. eum i.
e nullus pluribus de re iu. li. vj vm
dicat q qn sunt due actiones compe
tentes ad eandem rem que no sunt co
trarie nec electe tollunt et absolu
toria lata in vna no parit excepcionem
rei iudicate in alia admittitur cumula
et allat istum § et sic pinnit et
bene q de iure possit proponi utraque ac
cio vnam ex actione s. tm ex vna no
contingit liberacio ex alia ut patz
hac l. Bartholus legum doctor

¶ Cum pater

Si pater primo do
tem promittendo postea legat, videtur
pro dote legare h. d. ¶ Op. de l. cum
pater B. de iur. dot. sed qn agunt
separatim lo. ibi qn simul concurrunt
licet locum iste § ut in glo ¶ Op. de
rei vx. act. l. i. § sciendum, sed aliud in
patre qui legat filie dicit glo. et
hic ideo quia pater ad dotandum filiam
tenetur ex legali dispone et sic exonerare
vnde id q relinquit videtur relinquere animo
compensandi, sed maritus tenetur vxori
ex proprio contractu liberalit facto de quo
in l. l. creditore et l. si cum dote
§ i. so. ma. ¶ Op. ex glo. de l. si pater
pro filia s. de coll. dot. hic tex. solut
dum dicat eadem causa sed glo dicit
q hoc in dubio presumitur vnde conven
remanet, dic ergo q hic pater legavit
equalitate et quantitate promiserat ibi
aliud legavit quia promiserat puta pro

miserat spem et legauit quantitate
vel ego et ita istam l intelligo dic ergo
quando pater primo dotat promittendo si
legat aut exprimit se pro dote legare
et tunc non tenetur heres nisi ad alter
utrum ut hic et l tria § qui in vita
ff ti i aut non expressit et tunc aut
legauit aliud quam promisit et debet
habere utrumque ut l si pater pro filio
de coll dot aut legauit illud idem
uel tandem et in dubio videtur legare animo
compensandi et debet esse contenta al
tero tantum ut hac glo et l si cum dote
§ si pater ff so ma ¶ Queritur quid si
pater primo dotat tradendo et postea
legat de hoc videtur casus ff ti i
l cum pater § pater filie dote ut ibi
et Odo dicunt quia postea legat
ipsum corpus hereditarium quod erat tra
ditum quia legat dotem simpliciter primo
cum valet legatum et sine debetur ex
timacio quia ei videtur relicta res alie
na ut dicto § pater filie Ego cum
uz legatum non quod aliquid sit ultra
filiam collegatur sed hoc operatur quia
dos tamquam legata non venit in collation
ita intelligitur l tria § qui in vita ff ti
i et in l filie et in l apte C de coll
Si vero legaret aliud a dote et corpore
rei dotalis tunc uz legatum et id non
conferret dotem vero conferret ut
l filie C de coll et ff de coll dot per totum
de intellectu tamen dicti § pater filie dicam
ibidem ¶ Queritur quid ergo si primo le
gat postea dotat Respondeo si primo legauit
nomine dotis et postea dotat videtur
de primo legato dotata ut l lucius
el i ff ti i et C e l filia Si vero
primo legauit simpliciter postea dotat tunc
videtur habere utrumque arg l quinquaginta
ff de probac et quod notatur in l plane
§ i ff e ¶ Queritur in casu huius § quid
si pater non legauit filie sed ipsi genero
cui promiserat Respondeo quod legauit nomine
dotis et tunc non valet quia legat cre
ditori suo nisi contineatur aliquid commodi
ut l creditori et l sed ff e si vero non
legat nomine dotis sed simpliciter tunc ge
ner debet habere utrumque nec videtur relic
tum animo compensandi ut l creditore
ff ti i et l i § sciendum de rei ux act

¶ **Si ita** Condicio de instrumentis
reddendis continet
nisi etiam liberacionis pstari quod solu
sufficiat si instrumenta reddi non possint
h d ¶ Op de l abominibus § intelligo
ff e sed ut ibi ¶ Oppo de l ab ff de
pac sed dic per reddicionem instrumenti liberatur
quis ope excepcionis ideo non sufficiat
nisi liberetur per acceptilacionem ut hic
fiat ad quod statutum est in civitate quod
debitor non cogatur soluere nisi credi
tor reddat instrumentum cancellatum certe
si creditor non habet quia amisit
sufficiat quod debitorem liberet ut hic
probabit enim amissionem per sacramentum
ut l si de fide instrumenti an ante de iur
non creditor teneatur reddere debitori
instrumentum dic ut l dissolute de con sine
ca et l plures C de fide instrumenti et divi
in l fullo uel sarcinator et l qui tabu
las ff de furt ¶ Ultimo aduerte ad primum §
quia loquitur quando quis iussit instrumentum
reddi pro liberacione si ergo fuit a
lia causa cessaret dispositio huius l ex quo cum
peruenerimus ad pacta priuata et tu di
ceres quod pater meus promisit tibi
dotem ex causa mutui ego promisi tibi
illa x si in instrumentum ostenderes si postea
dic te non habere et velle me libe
rare non sufficiat instrumentum nolebam non
solum ad liberandum sed etiam ad sue
dum si verum est uel quod instrumentum exhi
bebat uel aliter de debito faciat fidem

¶ **Si tuo** Cum non admittitur
ad partem iure accrescendi
facit partem si habeat ius retencionis ex
iure suo h d glo ista maior tradit po
nendo casus in quibus quis non ad
mittitur ad partem et non facit partem et
ergo quando facit partem sicut ibi partem legatur
michi et non capaci ex hiis tamen
non habes racionem lex dy in l plane
§ si conductum ff e hoc tradit per iiij or
regulas que regule nec racione sunt
nisi nec vere sunt ut statim dicam
Ergo pono duas regulas prima quia
non admittitur ad partem nec admitti spe
ratur aliquo iure accrescendi retencionis
uel alterius equitatis per se uel per alium
iste non facit partem ita loquitur casus
positi in prima parte glo Secunda regula est
ille qui aliquo expeditis modis ad le
gatum admittitur facit partem ita loquitur
secunda pars glo Respondeo est incidenti quia ex
eo quod aliquo modo admittitur aufert tibi
partem cum eadem res plurium esse non potest
ut l si ut certo § si duobus vehiculum
quomodo declaremus ergo casus in quibus
quis admittitur quo quo ita quod partem
facit primus quando legatum uz in persona
collegatarii omni iure et ipse petit et
tunc non est dubium quod partem facit
ut l si pluribus ff e ff ti ij l re coniuncti
Secundus quando non admittitur sed admitti speratur
ut in postumo ut l si duobus in
principio ff e Tercius et nunc intra glo quando le
gatur michi et non capaci tunc facit
in partem ut ff ti i l si titulo ita dicat
glo intellige de non capaci cui res auf
fertur tamquam abindigno in ito facit partem
quia licet non admittatur ipse admittitur
alius scilicet fiscus si enim faceres michi partem
tem si meam concederes ita si alium
ponis loco an in mensa cuius casus
quando legatur in et tibi res tua ut hic
ro quia per legatum rei aliene in me
transfertur dominium ipso iure sed heres debet
redimere et michi dare uel dare ex
timacionem iure ergo retencionis

consulitur sibi hic est casus hic ¶ Sed
contra hoc oppo. s. e. l. plane § si
duobus qui legatur michi et heredi vide
enim quod heres posset sibi consulere
iure retentionis ubi sicut hic Re
illum § intellige quando est legatum cor
pus hereditarium coniunctim re vel re
et verbis si enim legaretur res heredis
michi et heredi tunc heres faceret michi
partem quia legatur michi et domino ut hic
Si vero legaretur res aliena michi et
heredi tunc idem puto eadem ratione
quia cum dominium non consistat in le
gatarium heres potest sibi consulere per
viam retentionis per hunc § et quod
dicam Si vero legatur quantitas vel
aliquid in genere ita quod de manu he
redis debet dari legatario tunc idem
per eandem rationem ut hic sed quando le
gatum corpus hereditarium michi et heredi
heres ad illud non admittitur iure he
reditario quia testator specialiter legat
et sic illud ab universitate exemit
nec potest venire ut legatarius quia
sibi non potest legari a se ipso et domi
nium recta via transit in legatarium
unde non potest retinere pretextu alicuius
iuris quod habuerit vel habere speretur
immo non facit partem ut dicto § si
duobus et l. legatum § i. s. e. et ideo
est consilium legatarius casto cum quod
agat contra heredem rei vendicatione non ac
tione personali ut dicta l. legatum
§ i. s. e. ex hoc apparet intellectus l. si
quis titio s. de usufructu accrescendo ubi si
quis legat titio et heredibus suis
usufructum titius habebit dimidiam
et heredes partem faciunt intelligo
enim illam literam ut patet de heredibus
suis scilicet testatoris qui ideo faciunt partem
quia apud eum remanet ius dominii
et sic ius usufructus causalis nudo
per retentionem possunt consulere sibi hic
glo ibi aliter intelligat sed dixi quod
dicit § intelligitur quod relinquatur con
iunctim re vel re et verbis et sic iure
suo legatarius ad totum admittitur et
heres secum non concurrit Si autem
esset relictum coniunctim re et verbis
quia testator dimisit et tunc testator non
admittitur nisi ad partem suam ut dicta
l. plane § i. s. e. et ff. ti. y. l. lucius §
fi. et ff. ad trebell. l. lucius ¶ Quintus
casus est quando legatur michi et servo te
statoris tunc servus facit partem ut
l. plane § si coniunctim s. e. Ratio
est quia de equitate ipsi servo debetur
ut dicto § si coniunctim ¶ Sextus casus
est quando legatur michi et servo meo ut
ff. ti. i. l. si michi puto idem est eadem
¶ Septimus casus est qui ponitur in
tex et in glo. in l. si duo pro in ipsa

s. de in integrum ubi aliquis admittitur
ipso iure sed non ope exceptionis tamen
quia aliquo iure admittitur partem facit
ubicumque autem nullo iure admittitur
non facit partem ut dictum est ¶ Ex quo ponit
in prima parte glo et hoc verum quia
talis non facit michi partem sed potest esse quod
quod ego repellor a parte propter aliam causam
quod dicit ut l. regula ff. ti. y. in 3a q.
prima Expedit apparet quod distinctio dy
in l. vz dicat enim aut legatum est in
utile in persona legatarii ratione rei quod
est eius propria et facit partem ut hic
et iste casus est verius in se sed non
est universalis ¶ Quid enim si ego relin
quo servo mulieris liberi cum igno
rare eum servum certe legatum est in
utile propter personam legatarii et rei ut
notatur in l. sed si res s. e. tamen neque
dixit quod partem faciat cum tale legatum
sit in utile et pro non scriptum quod ac
crescat coniuncto ut C. de cadu. tol. § i.
sed dicat ipse quando legatum est in utile
propter defectum persone legatarii tamen tunc
aut propter delictum et facit partem ut l.
si titio et ei ff. ti. i. Et ponit ipse
exemplum in omnibus casibus qui non iusti
de legatis § legari hoc est simul in
dicto § legari notantur persone que
sunt omnino non capaces sed per eas
non acquiritur fisco sed ut pro non
scripta accrescunt coniuncto ut dicto §
in primo sed dicta l. si titio loquitur
in indigno ut s. dixi Item dicit ipse
si legatum est inutile propter defectum lega
tarii ut quia mortuus vel non natus
et in hoc dicit verum quod non facit partem
Item si post testamentum moriatur vel repu
diat ut in § pro so. C. de cadu. toll.
3us casum ponit ipse quando legatur
heredi a se ipso quod legatum est inutile
mixta consideratione legatarii et eius
a quo relinquitur non facit partem
hoc intellige ut dixi s. ¶ Quartus casus
est similis enim quando legatum est in utile
mixta consideratione legantis et eius
cuius relinquitur ut si relinquitur servo
proprio et tunc non facit partem in dicta l.
plane § si coniunctim contra ratio non est vera
nisi in casu illius § quia servus de
equitate admittitur sed pone quod re
linquitur tibi et filio suo spurio etc
qui spurius nulla equitate admittitur
et hoc iuxta rationem legantis et lega
tarii quia potest spurio legari a quocumque
alio quam a patre et pater potest legari
cuicumque alio quam spurio ut in auc
qui mo na. effi. sui § pe. et ibi no
et azo in summa C. de na. li. etc iste
spurius non facit partem quia legatum
est pro non scriptum ut l. lucius ff. e.
et ibi dicta ¶ Ultimo glo. signat quedam
contraria que examinat in l. re coniuncti
ff. de le. iii. in ultima questione Bartholus

Stichum autem
Si qui habet electionem ex ultima
voluntate variare non licet h. d.
Oppo de l. si quis stipulatus ff de
v. ob. glo. ponit plures. sol. tene illam
aliud in stipulationibus aliud in lega
tis ro quia in legatis facta electione
statim ius facit executione quia tamen
sit dominium in legatarium ut l. apud
aufidium ff. de h. le. Ista ratio est bona
quando legatum res testatoris. Sed si legatum
res aliena dic maiore quia ultime
voluntates non debent esse rependendi
ut l. si C. contra pdi glo signat contra
et non solvit ibi l. iij. sed ibi non erat
alij ius quesitum efficiat dy vel istud
favore ultime voluntatis sed in glo
ff. de ad op. l. i. § pe. sol. ut no. C. de
act. et ob. l. sicut dy sed l. cum qui certo
§ i. sol. ut primum g. Bartholus l. d.

legatum Cum est in fuga
vr esse in loco
a quo recessit h. d. facit ad q. utrum
represalie concesse contra cives civitatis
possunt exerceri contra exbannitos cives il
lius civitatis et hic vr quod sic quia si
sunt in fuga videntur esse in loco unde
affugerunt quod dic ut in tractatu re
presaliarum in vij q. principali Bar.

Si ticio Si una ex rebus
alternative le
gat a testore donatur alia in lega
to remanet h. d. No ex pri° § qui si
testor dat illud quod heres dando libe
retur non contingit liberatio secundum dy
Oppo ff. ti. l. lucius. sol. ibi testor de
dit totum quod legavit hic una parte

Quibus ita Coniunctio
verbalis
non inducit ius accrescendi in rebus
presus divisis h. d. et plures indi
de facto testor instituit filias suas in
tentum pro qualibet certe inter eas
non est ius accrescendi quia separata
quantitas assignatur ut h. et l. i. in pri.
ff. de usuf. accrescendi Bartholus.

Si is cui Plures simul
venientes
ad legatum concordare coguntur
qua cause agant secus si veniant
seperatim h. d. cum l. se tex ibi p
venire ad petitione rei ut no. per
C. com. de le. l. si in pri. Oppo ff. l. § p°
sol. ibi veniebant separatim hic ve
niebant simul. Oppo ff. de usufr.
l. quod ibi dr quod legatum extinguatur
si non concordant glo non sol. h. § in
l. si in pri. C. com. de le. dicit quod ibi ali
ud est. Tu dic quando plures habentes
idem ius discordant siquidem aliquo
iure pot ppendi quod alius preferatur ille
preferatur ut C. de do. l. fin. § ne
autem. Si vero non pot ppendi et
tunc aut discordant in prejudicium ipsorum

tunc aut alter vult quod forte dimidaretur
et dimiditur forte ut l. si in pri. C. com.
de le. Si vero neuter hoc vult tunc
dispositio effectum non consequitur ut dicta
l. quod et doc. in dicta l. si C. com. de le.

Si tibi Si res mea pig
norata tibi legetur
ab eo tenendo heres
solvendo pignus liberatur
h. d. Oppo res mea non potest michi le
gari ut l. ipsas C. e. sol. hic erat mea
sed alij obligata. Oppo quod heres non
teneatur solvere debitum ut l. i. ff. de
libe. le. glo. dicit quod ibi legavit creditor
qui habebat rem obligatam hic alius
hoc tenet dy et est verum ro quando alius
habet rem obligatam est verisimile
quod non liberaret eam nisi solutione ideo
testor videtur gravare heredem hereditate
sua in quantum minus pot ut sufficiat
liberare pignus remanendo actione
personalem. Pro declaranda ista lec. dic
quando testor legat rem sua obligatam
et tunc dic ut l. si res et l. si servus
ff. e. quando testor legat rem michi obli
gatam et tunc aut est debitor qui le
gat et videtur gravare heredem ut lu
at ut hic in eo quod tex dicit luatur quod
sit in extimatione debiti principalis
de lin. pig. p totum quando legat ipse
testor qui habet rem obligatam et tunc
sufficiat quod heres liberet remanente p
sonali obligatione ut l. i. de li. le. quod intel
ligo nisi res esset obligata pro tanto quod
verisimiliter eam dimittebat tunc enim vr
legare rem propriam ut l. qui habebat in
pri. ff. ti. ij. et predicta omnia intelligo
quando testor sciebat rem alienam esse
si enim putaret suam non valeret legatum
nisi suum esset coniuncte persone ut l. cum alie
nam obligatam non legatarius et tunc
sine dubio heres tenetur luere quod tenetur
de emptione ut l. si domus de emptione
ff. e. et dicta l. cum alienam. Oppo de
l. fin. § cum qui cyrographum ff. e.
ff. e. sol. aliud in legato cyrographi a
liud in legato pignoris et una maiore
dicitur ff. de pac. l. iij. dic rationem
quia legando pignus quod est accessori
um non sequitur remissio pignoris
quod est principale ut l. ex pupillari ff.
de usu. et pig. Sed numquid hoc est
verum sive testator sciverit sive ig
noraverit rem pignoratam et dico
siquidem scivit non est dubium. Item si
crederet alienam multo magis quia
heres tenetur de emptione sed eo casu non
credidit legatarius tamen ignorabat pig
noratam tunc credo quod legatum non valet
quia debemus inspicere quod testor cogi
tavit ut l. quod loco ff. de her. insti. et l.
in conditionibus in pri. de con. et de 2 l.
fundo mancipio ff. de con. insti. Oppo
ff. ti. i. l. meminus § pe. sol. ibi plene
ultio non quod in casu huius l. in libello
directo petetur heredem compensari quod
pignus luat ut hic quod no. Barthol.

Si testo Cum consentiu
est extimatio
nem totius agrauato singulariter
nil debet consequi agrauatis vnu
saliter h. d. Tria ponunt iste. Pro
q si reliquid a pluribus heredibus
seperatim no tene insolidum ymo
semel tantu debet legatarius ab om
bus habere. Sco q si grauet vnu in
certa spe ille tenea in totu ponunt
cum hic q si codicalli non essent il
le singulariter grauatus insolidu
tenebat. Tio dicit q solucione ex
timacionis facta ab vno ibi liberat
ipso iur ad q lz oppo. Et ad primu
op ex l quid ergo § 1. ff. e. sed glo ibi
a pluribus spalit h ab vno spalit
ab alio gnaliter. Ista sed no habet
racione in se. Ideo dic q ibi fuit spe
cialit expssum q quilibet tenere
insolidum hic secus vnde in dubio
ad eum semel tm ptinere voluit
ut hic et l. memini § eum j. si 1 ubi
glo tenet istam sed. Item op j. ti 1.
l. meminus sed ut in glo. Solo 2us oppo
et vr q grauatus i vna spe gnia
liter non tenea ad totum sed pro
hereditaria porcione ut ff. e. l. si
fundum § si libertus sed sm ja de
are ibi in acone reali hic in psona
li hic in psonali pot eum pro re a
liena quis actione psonali teneri
vel dic sm eundem q ibi testor
grauauit quosdam sub nominibus ap
pellatiuis hic ppiis tn dic q ibi
fuit grauatus vnus heres in spe
hereditaria hic vero pur ppa ipius
heredis vnde tene insolidum. Ita dicit
dy hic et guill in l. vnius de pac
et glo ponunt ut dicta l. memini § cu
j. ti 1. Sed q hoc vr j. e. § si fundus
ideo dicit q qu vna spes lega
semel tm ab omnibus hedibus et lo
§ si fundus aut lega semel tm ab
vno herede et dic ut dixi in dicta
l. si fundus § si libertus aut legatur
pluribus a diuisis hedibus et tunc
aut fuit dictum q quilibet insoli
dum teneatur aut no ut patet ex p
dictis. Solo tercium oppo et vide qd
licet vnus soluat res possit ven
dicari pro ptibus alior ut dicta
l. meminus § eu j. ti 1. sed ille § le
duobus modis. Pmo prout mel
legitur in re que erat vnius ex he
dibus expone ibi tex ab omnibus
non quere i. a nullis quere sm dy
et concordat cum ista. Sed prout
ibi intelligi pro re hedita appz so
qua h fuit legata res vnius ex he
dibus vnde pro parte alior non
pt tnsire dnium in legatariu vnde
solucione facta de extiacone aly libe
rant ut hic sed ibi fuit legata res
hereditaria vnde si vnus soluit ex
timacione non spendit qui pro ptib
alior tnsirit dominium et sic lega
tarius poterit vendicare. Ille ergo qui
soluit ptinus extiacoez repetet pte
alior tamq indebiti ut ibi videbitur.
Queso an heres spalit obligatus
si soluit heat regressum gtra alios he
des Rdeo in casu huius qui repuit alii spe
cialit grauati tunc habet regressu
contra eos sed qn alij no grauati tunc
secus ymo plus quia qn erit res
hereditaria eo casu qui tene insolid
solus deret ptem redime a coheredib
ut l. cum querit § si plures de fi
deicomissi li. Bartholus ba legu

Cum servus Rei le
gate vn
dnium transit ab adita hreditate et
eodem mo debentur que rei legate
accedunt h. d. Nota tex ibi vel hr
dis ad id q j. dicam. Oppo qd
legatarij dicitur dni a tpre mort
ut l. actio de furt et l. si dapim
§ 1. ff. de pecul sed dicit glo illud fz
ficcione istud sm veritate dic clarius
vt ex hoc tex colligi si quide lega
tarius repudiat nunq vr fuisse su
us sm ficcione ut l. actio j. de furt
et dicto § 1. a tpre adite hreditat
fuit suus vere ut hic tn reuocabilit
quia poterat repudiare a tpre accep
tacionis vere ut hic et no in l. si
quis ita ff. de con insti et hoc vnu
inre legata pure. Nam si est relicta
sub condicione siquidem condicio ex
titit ante aditum hedita et post
mortem testor et idem q ff. sed pt
mortem testor et post aditum hr
ditatem tunc est legatarij a tpre
existent gdicois nec fingitur retro
sua a tpre mortis ut l. 1. § 1. ff. ad
sill et j. e. l. legatu § fi. et hoc sen
tit glo. hic ff. vo ex suspenso. Oppo
j. e. l. quesitu § pe. sed ea que sunt
quesita ante mortem testoris sine
dubio no ptinet ad legatariu ut in
gtrario sed in hijs que querit pt
mortem dic aut fuit legata res ali
ena et non debetur legatario nisi a
tpre mort. Idem in fructibus rere
aliena legata percept ut l. heremus
ff. de usu et C. de usur. le l. 1 ecy.
Sed si testor legauit rem ppam tunc
quesita post aditum hreditatem sunt
legatarij vere ita q ea pt vendicare
ut hic. Sed quesita an aditum here
ditatem sunt hedis sed ea debet resti
tuere legatario et pro illis no cope
teret vendicacio licet quidam cotr
ut dixi in l. fundo legato in fi. ff. e.

Si fundus Actione p
sonali extra
no pt gueniri heres nisi pro here
ditaria porcione et si insolidum
rem possideat h. d. Oppo ff. e. l. §
1. sed ut ibi dixi. Oppo rei legate

tnsit dominium in legatarium ut s. prio
§. si possidet pater quemin insoli
dum ut l. ij. insti. de pto. sup. sed si trãsi
ret dominium statim esset verum Sed hic
sunt legata res hered. non transit io non
transit dominium ideo agendum est actione
personali que non pt dari nisi pro hedi
tariis porcionibus ut hic. § hic e. cui
si legatur res hered. non transit in dominium
in legatarium ut dixi in l. si hereditas sei
um s. e. ¶ Oppo quod tenebatur solus ille
cui est res ut l. fideicommiss. § j. ff. de
fideicommiss. li. sed ibi testator putabat
rem esse hereditariam unde noluit cohe
redes gravare redempcione hic sciebat
esse unius ex heredibus ¶ Oppo quod esse
actione personali possit possidens in
solidum quemin ut l. iij. § si heres
s. commoda sed patet ex hiis que ibi dixi
et in l. ij. C. cuius de v. ob. Bartholus

¶ **Valet** dicit idem quod l. si do
mus insti. s. e. io dic
ut ibi Bartholus legum doctor etc.

Filio pater:

Suus vel emancipatus
se abstinens prelegatum in
totum consequitur nisi testator aliud vo
luerit vel prelegata loco hereditatis po
suit h. d. usque ad l. quesitum in l. na
nec inter ibi ponitur ei dicit quod probat
rectam esse similitudine inter filium ema
cipatum et in voluntate patris exi
tentem ¶ Oppo de l. miles § pro parte
j. ti. i. sed glo. ibi privatur hereditate
moriendo hic repudiando et assig
nat racionem quia unde quia primo
casu condo prelegati tamquam non extitit eo
vivo secundo casu sic et hec est vera
so licet glo. ponit alias sed sed istam
tene ¶ Sed contra hoc oppo si inest tacita
condo si repudiaverit ergo non impe
dit transmissionem ut l. condiciones que ex
tra sectus de condi. et de sed hic est con
dicio tacita dependens ex voluntate le
gatarii alias secus dicam in l. § quia ¶ Op
de doli except. l. si § fi. sed ibi lega
tum habebat inse aliam condicionem quia
istam si heres non erit quod condo apposita
in missione videatur repetita in legato
¶ Oppo de l. prorsum § quid ergo ad trebel
sed dic quod ibi fuit solus institutus vn
repudiando defuncti impugnat iu
dicium hic habebat coheredem vn repu
diando defuncti voluntate non impug
nat ut hac l. filio insti. et l. quesitum
de acquir. her. et l. ita tamen § qui suspec
ta ad treb. Ex hiis distingue aut he
res cui aliquid est prelegatum est exclu
sus morte et non consequitur prelega
tum pro parte sua ut l. miles § pro parte
l. ti. i. aut est exclusus condicionis de
fectu et idem ut l. si insti. de doli excep.
aut est exclusus repudiacione et tunc
aut constat de voluntate testatoris ta
cita vel expressa et stamus ei ut dicit

l. Aut dubitatur et tunc aut fuit in
stitutus solus aut cum alio ut patet
expeditus Bartholus legum doctor etc.

Nam nec Oppo quod
in multis
extranea sunt hered. etiam hoc
aliquid operatur ut l. apud
hostes C. de suis et le. et l. filius et l.
insti. s. de acquir. her. sed ista equiparacio
sui et emancipati procedit quando suo hoc
est utile ut certa sunt heredum in l. opera
secus si ei esset dapnosum ut in contrariis
probatur in l. filius quod pat. s. de inil. et
pu. et ibi dixi ¶ Tenent dy. cum insti. mor
tem et adicione sit medium de quo sunt
glo. varie dixi in l. si de con. et de. l. ibi
queritur an suus et necessarius in dubio
presumatur immiscere dic ut dixi in l.
si filius et l. cum bonis de acquir. her.
non equiparacionem insti. suum et emancipa
tum per beneficium abstinendi Bartholus

Quid ergo Oppo s.
e. l. filio
et l. qui filiabus insti. tit.
l. se. hic sunt plures glo.
prima et secunda quid dicant nescio penul.
et finalis ponit veritatem nam hic in
v. plane repudiando excluditur a prele
gatis quia dividendo omnia bona vel
maiorem partem inter filios apparet
voluntas defuncti quia illa prelegata
succedant in locum porcionis here
ditatis unde sicut divisione facta per
testatorem nichil habiturus esset si re
pudiaret hereditatem ita modo assumunt
eam sibi naturam hereditatis prelegata in
cuius locum succedunt ut l. prepor. §.
fi. et l. se. j. ti. i. et de con. et de l. filie
§ i. de donac. inter vi. et ux. l. si dote
§ si sponsus secundum dy. quod multum pro na
pro hoc Puto quod eo casu quo ut prelegata
non veniunt in fideicommisso quia testator
porcione nominavit tamen ideo casu quo
omnia bona vel maiore partem inter
filios divisit veniunt in fideicommisso
sicut porcio hereditatis casus est hic vi
debitis in l. marcellus § quidam j. ad
trebell. quod nota Bartholus legum doc.

Questium de filio
instituto pot legari patri vel alii
cuicumque in eadem parte
constituto h. d. legitur duobus modis
primo quod filius fuit institutus a patre
suo Secundo quod fuit institutus ab extraneo ut
in prima glo. ¶ Oppo quod a patre non pot le
gare filio ut insti. et § an servo sed
prima lec. oz te dic quod ista l. loquitur
secundum iura nova secundum que adventicia non
queruntur per filium patri et hoc tangitur
insti. glo. fi. secundum hoc non quod ea que ne
pos habet ab avo dicuntur adventicia re
patris ut hic et notatur in l. ancillis
s. e. fac. l. qui in aliena § interdum
s. de acquir. her. et hoc licet insi. sit
verum tamen non congruit hinc l. que loquitur
in fi. et secundo in servo nil e. in mutu
unde non pt dici quia loquitur secundum

iura nova teneamus ergo haec lex quod
filius hic sunt instituti abexneo ad
contrarium Respondeo quia ibi prohibetur legari pri
a fo qui est in ipsius potestate cum non
possit a quo legatur et eodem modo si legatur
servo patris quod videlicet ac si legaretur ipsi patri
quod hic dicat tex. nota vidisti in l. si quis
a filio ff. e. ista est vera glo dat alias
so que sunt diminare ex hac l. nota quod
illud quod nepos consequitur ab avo ma
terno non dicitur profectitium quo ad patrem
in cuius potestatem remansit facit l. cum
de in dot et de coll. bo. l. dedit do
tem quod tenementi Bartholus le. d.

¶ **Presenti** Si libertati
dies et legati
cedit simul vel libertatis prius videlicet legati
secus si prius cedit dies legati h. d.
¶ Et nota subtilem glo. i. ti. primo l. qua
tubinia glo. qui testator so. hic reliquit lib
ertatem sub condicione legatum pure
hoc exprimendo al' si simpliciter legaret
condicio adiecta libertati videtur repetita
in l. legato ut l. contrarium ¶ Oppo de l. ser
uus ff. de con insti so. e. mo Quie poe
quod institutus est heres necessarius tunc ser
uus mortuo testatore incontinenti imple
bit condicionem cum consequitur legatum
glo dicit quod sic idem si sunt impleta con
dicio testatore vivo sed dy respondit in con
trarium quod inter mortem et condicionem non
est medium dicit ipse declara necessarius
in puncto quo moritur efficitur heres
a. l. ut l. si post mortem impu ff. e. si
ergo servus impleat condicionem post mor
tem illud de necessitate fit in aliquo
tempore et sic postquam ibi est heres qui
eum servum requirit aliquod intervallum te
poris ut l. forame ff. de servi ur. ergo
ante cessit dies legati quam libertatis
Sed si quis impleat testatore vivo dy re
prehendit quia condiciones potestative de quibus
hic loquitur non possunt impleri vivo
testatore ut l. ij de condicio instit. Sed intel
ligendo de condicionibus casualibus glo dicit
verum ¶ Nota glo. que dicit quod inter mor
tem et aditionem non est medium

¶ **Duobus** Si servo lega
to vivo testa
re obvenit libertas relictum eidem
debebitur Bartholus legum doctor

¶ **Si servus** Ea que ac
quiruntur
per servum vivo testatore non debentur lega
tario secus in quesitis post mortem
et aditum hereditatis h. d. cum glo. se
¶ Oppo de l. si tibi. ho. glo. cum servo
ff. e. so. ut ibi ¶ Oppo hic appellat
hereditatem viventis contra l. i. ff. de her.
vel act. vr. et contra l. i. j. pro herede so.
glo. expone hereditati i. bonis que
ipse sunt futura hereditas facit ad quod
dixit quidam dono tibi hereditatem
meam an valeat ista donatio dicitur
quod non quia testator erravit in nomine
appellativo generaliter ut l. si quis in fundi
vocabulo ff. e. ja de ra. et pe. dicit
contrarium quia tunc error in nomine

appellativo vitiat cum inter nomi
expressum et verum est multa dif
formitas secus si esset multa conformi
tas ut l. librorum glo. quod tu j. ti. ij. pro
hoc induco istam glo. cum glo. Petrus po
nit istam q. in brocardis suis in dicta
l. i. ff. de her. vel act. ven. Bartholus

¶ **Cum homo** Si legatur
homo
alienus fructus et accessiones ve
niunt a tempore litis contestate h. d. dicit ut l.
si tibi homo glo. si servus ff. e. Bar.

Si fundum Cum con
sentit alienationi rei a tes
tatore pure sibi relicte
potest adhuc petere precium licet heres
solvendo rem liberare se possit h.
d. Et nota l. dicialem Pone relictus
est michi fundus sub condicione he
res ante aditionem rogavit me quod con
sentirem venditioni Ergo certa an pos
sim petere precium Respondeo quod sic in casu duo
habes primo quod ille qui consensit ali
enationi preiudicat sibi in iure non
in pacto so qui aliquis tenetur ad precium
et sic ad quantitatem rei solvendo
rem liberatur Ad primum oppo j. ti. i.
l. codicill glo. i. so. dic quod sic consensit
salvo iure suo ita dicit glo. et hoc
tenet dy. et tenende hanc intellectum
quod dixit salvo iure suo scilicet in pacto
alias non preiudicaret sibi cum in perpetuitate
Petrus dicit quod hic fiebat venditio per
res alienas hereditatum et sic ex ne
cessitate ibi secus precedens so. sibi
non placet quia continet diminutionem
certe nec ista so Petrus placet quia
si fit ex necessitate est maior causa pre
mendi donatione ut l. cum quid
ff. si cer pe unde ego dico sic in l.
contraria non erat legata res sed aliquis
redditus ex re unde consentiendo
alienationi rei non potest ibi intelligi
remisisse aliud quam ius percipiendi il
lum redditum vel aliter ibi ille qui
consensit erat libertus defuncti iu
dicialiter per consilium presumitur donatio
ut l. qui remunerandi glo. pap ff.
so ma. hic vero erat quidam extraneus
et ista sat plane ¶ Oppo j. e. l. nichil
glo. j. et j. ti. i. l. cum pr. glo. libet so.
glo. e. mo quo pretium contrarium tu dic
quod res erat perventura ad me impo
na heredi alienavit contra voluntatem
defuncti si ego consensi alienationi
facta quod heres non delinquit glo. impe
dimentum id quod erat causa perimendi ad me
hic vero erat res in legata simpliciter
¶ Oppo ex glo de l. iur. C. de rei ve
so ja. de are. quod ibi quis vendidit
rem meam ante possessam hic ven
didit rem meam ante possessam hec
so. est contraria l. qui servum ff. si c. pe
unde dicit quod ibi fiebat ratum i.
subsidium secundum glo. vel aliter et melius
ibi quis vendidit rem meam tamquam

meam unde videtur gerere negotium
meum et ego consentiendo videor
vel mandare vel ratum habere et
sic habeo ad par̄ actionem mandati
vel negotiorum gestorum ista s. probatur
in l. ab uno C. de neg. g. et famil. herc.
l. familie. q. autem hic vendiderat tan
quam meam apparet quia mei legatarii
consensum requirebat et ideo procedā
tione huius l. hic dic qn quis consen
sit alienationi alicuius rei aut illa res
erat sua aut erat sibi debita aut
sibi obligata primo casu aut ille qui
vendidit ea michi donauerat et
videor consentire animo donandi ut
l. si remunerandi § pap. ff. man. q.
non donauerat vel et videor consenti
re animo donandi ut l. si remunerandi cat
ipse sed auctor suus donauerat vel
legauerat quia legatum est donatio
sed donauit predecessor et tunc aut ille
qui consentit erat libertus ipsius le
gantis et consentiendo videtur remi
ttere ut l. codicill. § i. j. h. i. aut non
erat libertus et tunc preiudicat sibi
pro non in preiudicio ut hic. Secundo casu qn
res non erat consentientis sed erat de
bita vel spe vel vere et tunc aut
quis consentiende alienationem impedit
eventum illius conditionis et quia de
bebat ad se peruenire et preiudicat
sibi ut l. nichil § i. j. e. et l. cum pr.
§ libert. j. ti. i. aut hoc non impedit
quia ex alio eventu debebat ad eum
devenire et sibi tunc non preiudicat
sive sciens sive ignorans fecerit ut
no. p glo. in l. si a substituto in prin. ff.
e. et p dy. in l. qui rome § duo fra
tres de v. ob. et dic ut ibi dixi 3° casu
qn quis consentit alienationi rei sibi
obligate dic ut ff. de remiss. pig. p
totum et dixi omnino in l. sicut § fi.
ff. qui mo. pig. vel ypo. sol. ¶ Op.
ff. de pig. act. l. gayus et j. ti. ij.
l. ticia § lucia. s. ibi non consentit
alienationi sed fuit presens ut testis
q. plene dico in l. que dot. ff. so. ma.
¶ Queritur pro declaratione qualiter iste p
petet par̄ et qua actione Ro. a
illo cui vidunt consentio aliena
uit illam rem ut meam et repeta
actione mandati si tunc inuenit con
sensus cum vendebatur si potius actione
neg. g. ut l. ab uno C. de rei ven.
vel si res esset com. a quo iudicio di
uisorio ut dicta l. familie C. famil.
herc. si vero vendidit rem meam ut
suam siquidem res erat perempta vel
prescripta hoc actione neg. g. ratum
habendo in subsidium ut C. de rei ve
ndicat. possit etiam michi consuli ra
tum habendo etc. si res extet ut dixi
in l. si cum servum ff. si cer. pe. ¶ Queritur
quid si consentio alicui donanti
rem meam Ro. ut in l. codicill. in

pri. j. ti. i. nam nichil possum petere
ar. l. ij. C. si adu. don. et l. si servus com.
ff. de donat. inter vi. et ux. ¶ Queritur
quid si consentio alicui leganti rem
meam hic est dubius casus nam
si consentio tibi possidenti non est dubium
q. datur exceptio ut l. gayus ff. de pig.
act. et l. sicut § et generaliter ff. qui mo
pi. vel ypo. sol. sed q. actio legatario
detur contra consentientem videtur contra l. cu
ius decedens j. ti. ij. sed heres de
functi tenetur insolidum et habet actionem
mandati vel de dolo contra consentientem
quia forte alias non esset legaturus ar. l.
quidam cum filium ff. de her. insti. dic ut
dicta l. cum quis decedens j. ti. ij.
¶ Queritur quid si consentio tibi q. ven
das rem meam non q. tradas quia contra te
agatur contra me Ro. actione mandati si
processit mandatum alias de dolo ut l. si
michi ff. de dolo Bartholus le. d.

Titio licet modus
per casum defici
at debetur legatum h. d.
Oppo. C. de insti. et substi.
l. i. s. ibi in conditione que si deficiat per
casum facit relictum deficere hic vero
in modo de hoc i. p. glo. et j. de con.
et de. l. in testa. ¶ Oppo. de l. ticio v. sed
cum ante nuptias de con. et de. s. quest.
dy. ibi erat modus causa finalis relicti
hic vero impulsiva q. non placet nam quando
modus respicit commodum alterius pro
ut hic erat dicendus causa final. ut l. ticio
pri. j. de con. et d. dic ergo q. in dicto
v. sed cum ante nupt. fuit conditio et
tex. expone ut ibi dixi Bartholus

¶ **Sicut re** pot relinqui
fideicommissum
a succedentibus ab intestato pupillo
q. expirat pubertate adueniente h. d.
usque ad § rogatus in l. plane. et
est casus valde singularis ¶ Oppo q. pater
non possit grauare filium p fideicommissum ut
l. ex tribus C. de in offi. testa. s. non
pot grauare filium in bonis ipsius filii
ut l. coheredi § cum filios de vul. et
pu. s. succedentes ab intestato ipso
filio pot grauare ut hic ita dic Cy.
iudicium ex tribus ro. quia cum pater
possit filio substituere exuen non
substituendo videtur dare venientibus
ab intestato ut l. conficiuntur in pri. ff. de
codicill. ita dicit glo. et ista est bo.
Illud vero q. dicit glo. q. pater pt
codicillari filio intellige cum non quo ff.
s. grauando venientes ab intestato
non ipsum filium in ipso et non bene q.
glo. dicit q. etc. pater si testium sibi non
fiat hoc procedit et ista facit ad
q. quam dixi in l. i. et similes intra
illa clausula si non valet iure testi. valeat
iure codicillorum ad pupillare substitutionem
q. nota bene Bartholus legum d.

Quod fideicommissum
Queritur de ratione Ro. j. tempore
pubertatis videntur veterum

ab intestato here ex dispo(siti)o(n)e defuncti qui
aliu(m) poterat substituere postea videt(ur)
habere ex causa et sic non possunt p(ro)
defunctum gravari ut l. ideo si sic § fi.
j. ti. ij. et dic(itur) de q(uo) ista l. no(n) est alibi
et dicit etiam p(ro)stam l. fideicommissum
de quo loquitur l. scevola j. ad trebell(ianum)
non v(idelicet) post pubertate(m) ut ibi Barth(olus)

¶ Plane hoc examinant doc(tores) C. e. l. cum quidam dicentes in l. qui fidei(commissum) § qui filius j. ad l. falc(idiam) fac(it) j. e. l. cumple et q(uod) ibi decernis Bar(tholus)

¶ Cum rogatus: venditor sui heredis de restituendo rogati iure fideicommissario si est solvendo al(ias) con(tra) emptorem habetur regressus h. d. contra l. ult. ff. de eo p(ro) quez fac(it) ut Bartholus legum doctor

¶ Si non stichus: Gravatus una dare una de rebus alternative relict(is) tene(tu)r ad illam et si aliam elegerit h. d. Bartholus

¶ Cum testamento cui est promissum no(n) pecuniaque gravari non p(otes)t h. d. ¶ Illo qui no(n) habent co(m)modum pecuniar(ium) no(n) p(ossu)nt gravari onere fideic(ommissi) contra j. ti. i. l. iij § si rem posset et ponit ex(emplum) in l. si credi tori § primo ff. e. Illo qui habet libertu(m) no(n) dic(itu)r locupletior ut j. nemo j. de re(gulis) iur(is) q(uod) intellige ut no(tatur) in l. naturalis § i. ff. de p(re)scr(iptis) v(er)bis dicam ut l. si vero § quid ergo ff. sol(uto) ma(trimonio) Illo q(uod) no(n) possunt p(er) fideicommissum impon(er)e o(nus) p(ro) suo manumisso et si testator voluit sic(ut) in l. cum donez de op(eris) libert(orum) fallit in filio testor(is) ut in glo(ssa) Bartholus legu(m) doc(tor)

¶ Quidam testato(r) de signatio(ne) unde legatum solvatur post legatu(m) relictu(m) apposita ipsi conditionale no(n) facit h. d. oppo(sitio) j. ea l. si ffimus § qui quinq(ue) et ff. e. l. si sic § i. sed hic primo reliquit legatu(m) pure postea designavit unde solvatur, ibi in ipsa substantia legati apposuit designa tionem rei unde si non reperitur de ficit substantia legati aliud enim est dicere lego tibi x que in archa habeo vel que ticius debet michi et loquitur q(ua)ntitatia aliud est dicere lego tibi x que solvuntur de hiis que ticius m(ihi) debet vel que habeo in archa ut hic et j. ti. ij. l. paulo § fi. et p(ro) eo de ista ma(teria) in l. si quis ar(gentum) C. de donat(ionibus) ego dixi plene in l. interstipulantem § sacra de v(erborum) ob(ligationibus) fac(it) ff. de con(trahenda) em(ptione) l. si debitor § vel(ut) si et de anima l. i. examino

¶ Quotiens bona va dunt ad fiscum cum onere legatorum h. d. cum requira(tu)r q(uo)d heredes adimeant heredi tatem dixi in l. sequens gradus ff. ad silla(nianum) ¶ Oppo(sitio) hereditate no(n) adita non debentur legata ut l. nemo ff. de te(stamentis) ti(tulo) dicat ja de ar(ena) intellige q(uo)d fuit hereditas adita sed p(ro)p(ter) delictum heredum fuerunt facta bona vacantia ut l. si fimus plura ff. ij. ff. e. Bar(tholus)

¶ Si tibi Cum tene(tu)r ad pari rei re p(er)empta libe ratur h. d. vel sic qui tene(tu)r ad qua(n)titatem r(espectu) spe(cie)i p(er)empta (vel) libera(tur) h. d. vel sic qui tene(tu)r ad quantitate(m) (alias) spe(cie) libera(tur) h. d. ¶ Oppo(sitio) de l. incendium C. si c(ertum) pe(tatur) sed ibi tene(tu)r ad quantitate(m) simpli(citer) r(espectu) certe spe(cie)i unde spe(cie) p(er)empta liberatur et iste casus non est alibi dy(nus) dicat hunc idem licet no(n) expresse ff. e. l. tiae textores § fi. et no(tatur) de nov(atione) l. si ad libertatem i(n) p(rincipio) et loca(ti) l. in navem et C. de iur(e) emphi(teutico) l. i. dixi ff. e. l. cum res § si stichus

¶ Si michi et (vel) dispo(sitio) hered(is) non tollit dispo(siti)o(n)ez defuncti h. d. (alias) Bartholus legum

¶ Si scriptus executor non debet ante pecuniam petere q(uam) condicio le gati extiterit h. d. ¶ Illo casum pro executoribus qui habet actionem ut l. nulli C. de epi(scopis) et cle(ricis) ¶ Not(a) q(uod) executor petit sibi caveri dicam j. e. l. Si in pluribus plenius in l. si quis cato j. ti. i. et l. duns si am plius q(uam) p(er) l. falc(idiam) Bartholus legu(m)

¶ Cum statu liber an datur aliq(uo)d ca(usa) conditionis implende pot(est) one(re) fideicommissi gravari h. d. ¶ Illo ubi casum facit ff. de do(nationibus) ca(usa) mor(tis) l. q(uo)d statu lib(er) ¶ Oppo(sitio) de l. si quis sub conditione si quis ob ca(usam) tes(tamenti) solvit ut ibi q(uod) est no(n) multum Bartholus

¶ Si michi stichus fideicommissum in mictum de re legata p(re)statur ut accipitur si de alia p(re)sta(tu)r in integr(um) h. d. ¶ Oppo(sitio) j. ad l. falc(idiam) l. penalis § fi. glo(ssa) dic(it) q(uod) ibi fuit relictum qua(n)titat(is) hic spe(cie)i q(uod) dy(nus) reprobat p(er) l. maritus § liberto j. ad l. falc(idiam) l. pe nalis § fi. glo(ssa) dic(it) q(uod) ibi fuit re lictum quantitat(is) hic spe(cie)i q(uod) dy(nus) re probat p(er) l. maritus § liberto j. ad l. falc(idiam) l. penalis § fi. glo(ssa) dic(it) q(uo)d ibi fuit relictum quantitat(is) hic spe(cie)i q(uod) dy(nus) reprobat p(er) l. maritus § li berto j. ad l. falc(idiam) dic ergo q(uod) hic fuit rogatus restituere totum q(uod) acce pit ibi vero p(ar)tem et de hoc dis tingue plenius ut l. planius j. de con(ditionibus) et de(monstrationibus) et l. fi(lio) § titius j. ad trebell(ianum) Bartholus legum doc(tor)

¶ Servus ff. in quo e(st) ius p(re)ssi(onis)

pt legari h. d. q. dic ut l. id q. s. e. q. no. Bartholus legum doctor etc.

Si domino Cui optio est legata pt optare servum spaliter alteri legatum h. d. concor. j. de op. le. l. si heres licet glo. signet pro contraria. ¶ Op. de l. servo de pecu. l. et de omnibus legibus que dicunt q. gram pp spem de rogatur ut l. uxorem s. de codicill. et l. servus urbanus § fi. j. ti. y. so. glo. primo q. hic non erant nisi duo in patrimonio unde de voluntate testatoris sensit de hijs q. ille qui specialiter erat legatus posset optari ista licet sit vera in se tu divinare e. alij q. hic loquitur de rigore de equitate secundus nec hoc placet quia hoc est dicere q. hec l. non bene dicit unde ja. de are. dy. et omnes dicunt q. contraria locum qn unius legatur genus alteri spes hic vero legatur unius spes certa alij spes ex genere incerta s. quam optione ut unde quilibet est legatarius spei ista est vera. ¶ Oppo. de l. ita § i. j. de op. le. sed video ibi spale fauore libertatis et p hoc appet q. si papa concessit alicui pbendam de pmo vacaturam in tali dioc. quia dixit acceptandam postea alij concessit spaliter in una ecclesia illius dioc. q. ille sis non pfertur quasi gnu p spez derogetur sed pfertur primus quia cuiuslibet fuit concessio in spe. hoc declarai plene in l. questium § i. j. de sim instru. ¶ Queritur glo. quid si testator me instituit et servo optionis legauit an valet glo. q. sic dy. con. quia legatum optionis habet in se conditionem tacitam non expressam et io regula cathon. habet locum in ea ut l. si optio j. de op. le. ¶ No. hic casum q. qn res legatur duobus coniunctim re uni pure alteri sub conditione ille cui pure relinquitur partem habebit partem tamen dixit plene in l. plane § si coniuncti s. e.

Si uni ex dispositione heredis non tollit dispositionem defuncti h. d. ¶ No. q. dicat ex testatoris semper non ex testatoris hered. ut no. in l. iij. § ex pluribus j. de acquir. poss. licet dy. aliter ibi dicat et male ut dixi s. ¶ Oppo. qn legatur in testatoris duis seruum debetur centumque testatoris ut l. plane § i. s. e. dixi plene ut l. huius § i. s. e.

Si servo Cui repudiat ex persona servi potest agnoscere ex sua h. d.

¶ **Si ei qui** Cum decedit apud hostes vel mortuus tempore captiuitatis qui vel semper fuisse in ciuitate h. d. ¶ Oppo. q. non possit postea confirmari in pedicte regula cathon. ut l. i. j. de re cathon. sed hoc est pp fictionem postliminij facit s. e. l. servo filij in pri. q. omnia non multum.

Si minor legatum pure relictum servo non iuste manumisso non valet nec confirmatur si postea manumitta. h. d. ¶ Oppo. cum tempore mortis repiatur sui iuris videtur sibi deberi legatum ut s. e. l. quesitum § servo. sed ibi relinquitur servo legato hic relinquitur servo simpliciter nec ob q. erat manumissus quia manumissio non valebat. ¶ Queritur que est ratio q. non confirma. legatum dicat glo. q. testator vel ei reliquisse si ex hac manumissione ad libertatem pueniet ut l. servo s. de con. et de. Sed dy. dicit et ja. de are q. ro est pp regulam cath. que impedit confirmari. dicit glo. plus placet. Nam qn legatum deficiat iuxta considerationem legantis et legatarij ut in proposito qn poterat prouidere et dare libertatem servo ut in regula cath. s. e. § i. in servo sed qn testator prouidere non poss. regula cathon locum non habet ut l. non intelligi. § qn ante j. de iure fisci dixi in l. i. j. de re cath. Sed hic p testantem non poterat prouideri quia erat minor xx annis g. et no. dicatur.

Intacitis Tunc intacitam dem videtur quis fidem assumere qn non publice sed secrete de restituendo promittit h. d. ¶ Scias pro huius declaratione q. qn relinquitur non pacta palam non applicatur fisco ut l. non intelligitur § si quis palam j. de iure fisci. Nota in l. lucius § i. j. e. sed qn relinquitur clam tunc differtur ei tamquam ab indigno et applicatur fisco. unde si promittere testatori de restituendo p publicum instrum. iam non assumerem in fidem meam clam q. de hoc fit publicum instrum. sed qn promitto simpliciter et facio scripturam priuatam manu mea et tunc dicitur fieri clam. ita loquitur hic hoc ante qualiter probetur dixi in l. non intelligitur § tacita j. de iure fisci Bar.

Ab omnibus Si testator unum ex heredibus exemit ab onere ceteri ad onus integrum tenebuntur h. d. ¶ No. hunc casum facit q. si statutum dicat q. comitatenses teneantur soluere salarium ptati postea eximitur aliqua villa q. teneantur ad salarium integrum ut hic sim. ja. de are. ¶ Oppo. de l. si fundum § libertus s. e. sed hic in legato certi ibi in legato spei. ¶ Oppo. de l. si pupillus s. de adm. tu. glo. non soluit. dy. dicit q. ibi pupillus non poterat liberare unum ex tutoribus in preiudicium aliorum sed hic testator poterat. ¶ Oppo. de l. cum ab uno j. ti. i.

so illa concordat licet glo signat pro
contraria ¶ Sed vero quid in contractibus an
si liberato vno ceteri teneantur in solidum
glo tenuit q sic dum allat pro contr
daria l ultima ff de duo reis et l si
stipulatus C de fideiuss sed ibi loquitur
qn oms tenebantur in solidum / nam si
vnus eximitur remanet ceti obligati
in solidum / sed si omes tenentur in viriles
no posset liberare vnum in preiudicium
aliorum / vt l si vnus § ante omnia ff
de pac et l pacto successor C de pac
et hoc post dispon statuti / sed si i in
strumento continetur omes vos promittit
centum excepto tercio / fateor ad integra
centum ceteri tenentur per hanc l ¶ Vltimo
no hanc l ¶ Vltimo no hanc l q
exceptio sine fiat in continenti / sine ex
interuallo est idem dummo fiat ante co
tractum perfectum ut hac l quicta l
cumple ff de duo re / Ite no q dixi de
distributiuo quis in l si quis in fundi
et l qui filiabus § i ff e Barthol9

¶ In testamento:

legatarius mortuo cum condicionis ex
istenciam possibilis legatum extinguitur
secus in condicione impossibili h d ¶ Oppo de
l huiusmodi § si ita ff e sed glo et dy
tenet eam declarando sic / si tabu
le non extant nec debitum / tunc est
impossibilis condicio ar de dote prelegata
l qui dotem / si tabule extant et de
bitum / condicio est possibilis et debet im
pleri ut hic / si tabule no extant sed
extat debitum / tunc condicio est possi
bilis quo ad liberacionem et ex illa parte
debet impleri ut dictum l huiusmodi § si
ita non autem debet impleri quo ad
reddicionem tabularum / quia fieri no
debet potest / Ita debet intelligi ista
mia ¶ Oppo condicio impossibilis tunc
no reiciatur qn testator sciebat eam im
possibilem secus si testator credebat
eam possibilem ut l si pro mancipio ff
de con inde / sed hic testator credebat
possibilem condicionem reddendarum tabu
larum ergo debet haberi pro no adiecta Ro
testator hic no credebat eam possibilem
vel non no enim erat certus utrum ta
bule extarent vel non / sed in dubio
putabat eam omno possibile q no

¶ Si tacio ita

Glo hic sic
vo hereditatem
meo dimidit § in tres partes et primum
§ simul pone go quinque in tres sic tes
tamentum institutus quinque heredes unt
quos instituit tercium et dixit quis
michi heres erit det tercio x de octo
dabunt x detracta parte tercij et sic
debet habere octo h d ¶ Primo oppo ff e
l plane § si duobus glo dicat aliud
in speciebus ut ibi / aliud in quantitati
bus ut hic q no placet nam idem si spe
cies hereditaria esset michi relicta ab
omnibus / nam tota hereditas coheredibus
excepto parte mea / qua habeo iure meo

ut dicto § si duobus et l qui filia
bus § fi ff e Puta ibi vnum legatum
cum herede / hic vnum ab omnibus hoc
expresso / et sic primo cum debet habere
totum sed secundo cum debet habere deduc
ta § minus ff ad trebell et l cum pr
§ i iste § fiat ad q primum dy dicat sta
tutum q si rustici no ceperint malefacto
rem ipsi teneantur dampnum restituere
certe ille qui passus est dampnum debet
contribuere vna cum aliis et soluere
partem suam Item si ciuitas imponit
collectam pro soluendo debito cum suo
q et ciuis ille contribuet Ite fac dic
statutum q contempnatores sunt de consiliariis
qui no venerint ad consilium diuidatur inter
eos pena / certe ille qui contempnatus est
habebit partem ¶ Item fac dicat contractus
q cum alio meus non admittatur ad prebendam
dam nisi det fructus primi anni ca
nonicis / certe qui dat admitti ad parte
sua per illum § Item facit quicquid sint
electio pluribus / an possint eligere
vnum ex se / quod dic ut notatur in l pla
ne ff q cum vnum dicta potestas q
facit q no ff de arc in l amicissimos
§ licuit ff de admin tu facit q notatur
per gulielmum in spec de accusati § iunc autem v
quid si dampnum Ite no fi huius § q
qn duo sunt instituti equaliter testo
et est adiecta clausula q valeat iure
codicillorum / q ipsi inuicem aliquid
non possint petere quia tamen deberet
vnus dare quantum recipere q dicit
in l si quis seruum ff de con et de

¶ Cum quidam:

Condicio adiecta institutione no videtur
repetita in legato eidem ab alio
gradu relicto h d vel dic q condicio
tacita vel expressa que tacite in
erat transmissionem / non impedit
h d ¶ Oppo legatarius mortuo ante
existenciam condicionis legatum non
transmittitur vt in § ne aut C de cadu
toll sed hic erat condicio tacita Nam
no pt deberi legatum a substituto nisi
sit heres / et si est expressa no rele
uat quia est expressio eius q tacite
inest ut l iis ff e ¶ Oppo de l filio
cum glo sua ff e sed condicio ista si heres
non erit ibi dependet ex voluntate
heredis quia erat institutus pure
Ideo fiat condicionale legatum hic no
dependet ex voluntate heredis quia
erat institutus sub condicione qui
iure decedit ¶ Sed contra quia tex hic
insinuare videtur q ista condicio si heres
non erit / moriendo impleatur Idem in
l filio quod dicitur le ce ergo transmissione
no impedit cuius contrarium dicitur in glo
in dicta l filio sed ut dicam in l mi
les § pro parte ff ti i Nam credo
q ista condicio in actu moriendi no
impletur / sed eo perfecte mortuo vt
moritur / glo et ita intelligo hunc tex

per dictam l. miles q' pro pte ff. ti. i.
tamen quia tacita conditio in erat non
impedit transmissionem ¶ Oppo. conditio
adiecta in instone vr repetita in le
gato ut l. si inst. de doli exc. et de
con. et de l. am c. g° hic legatum non fuit
purificatum p. mortem si inr testator vi
uebat So ibi fuit relictum legatum apo
gradu institutor/ hic ab alio gradu
q' non ¶ Oppo. de l. si menio s. de testa
tu sed hic legatum non pendet ex sub
stone vino ex defectu pistoris pendet
ex substone ¶ Oppo ff. ti. i. l. si pecuniaz
q' i. glo. non solut. sed hic non erat re
lictum legatum post mortem q' non vr
repetitum in legato ut s. dixi Bar

¶ **Si socero** heres restitu
it fideicommissum
deducto eo q' sibi debetur h. d. bar.

Legatum Cui le
gat q'
aliud sibi debet videtur
legare actiones h. d. Bar.

Si in testamento
Oratio imperfecta psicitur ex
presumpta voluntate defuncti

Si a pluribus
legatarii pnt quemcumque ex
heredes pro hereditaria
portione vel eum heredem qui fuit
est executor in solidum h. d. duo ha
bes primo q' executor pt conveniri a
legatariis q' dictum ff. ti. i. l. si quis
tutor 2° q' heres q' executor cogitur ca
vere dictum in l. divus ff. si cui plus
quam p. l. falc. Bartholus le. doc.

¶ **Si quis servum**
dic ut in glo. Bartholus le. doc.

Si servus Servus
qui fu
git post testamentum ante
mortem debet psequi sump
tibus legatarii h. d. licet imperfecte
sint legatarii/ tn omnis et sollicitu
do est heredum sm glo. in l. cum servus
s. e. ¶ Quero g° inrum legatarius
debet dare equum heredi ut vadat
et pquirat pro servo R. hoc e. fa
ciendum sm psonam et qualitatem
heredum ut s. man. l. idem q' la
beo et ibi notatur Bartholus l. d.

¶ **Si id quod in testamento**
Duc cause lucrative que habuerunt
originem in psonis diversorum possunt
in eadem regere h. d. ¶ Oppo. insti.
e. § si res. sed glo. q' hoc vult ii more
meam sit vsum vel ratum lucrum
istud q' est vm qui servo meo solui
ut dr insti. huius § sed qui quibus do
nat servo meo tunc indistincte pos
sum petere michi legatum et hoc in
nuit in pri. § in eo q' dicit max
ime pbatur hoc p originem su

psonis diversorum mixto possunt concurre
ut l. quid g° § i. s. e. et l. si is de
act. et ob. fatat s. e. l. plane § i. et
q' ibi notatur et hoc tenet pe in l.
q' pupillo C. de neg. g. ¶ Oppo et
videtur q' servo possit solui ut l. q' servus
s. de posita. et s. de pac. l. si unus §
pri. So illud q' debetur duo ex facto
sui pot servo solui ut in g'riis et l. si
servus ff. de solut./ sed q' al debetur non
pt solui servo et si soluatur non con
get liberatio nisi dns ratum habeat
vel in rem sua vtatur ut hic dicat
glo. ¶ Oppo. q' statim cum datur servo
acquiratur dno ut l. acquiritur ff. de acq./
re do. sed dicat dy intellige q' pvenit
in utilitate dni vere et realiter/ non
intelligas de illa acquisitione que a
iur fit/ q' bene nota Bartholus

¶ **Cum homo** legatus
generali
ter legatarii est electio h. d. ¶ Nota qui
habet electionem actionis habet elec
tionem rei q' dic ut dixi in l. lega
to generaliter s. e. Bartholus l. d.

¶ **Huiusmodi** pot le
gari
cuiusvis conditionem impleverit h. d.
¶ Oppo q' incertitudo viciat legatum
ut l. si domus § i. s. e. et l. cum
post § gener. de iur. dot./ sed hic
est incertum quia alternativa in
ducat incertitudinem ut l. pretor §
q' ait ff. de i. iur. sed ista incertitudo
venit certificanda ex futuro eventu
et sic non ob. ad idem l. si fuerit ff. de
re dub. et insti. de le. § incert. ¶ Oppo
de l. servus com. ita de stip. servo. sed ibi
in stipulacionibus que non possunt
pendere cumque dies cor. cedat ut l.
si. coia. p. di. Bartholus legum doc.

¶ **Stichum** Due cause
lucrative non
possunt concurrere circa idem nisi de
altera aliquid absit ex ipsa re vel
eius occasione h. d. de hoc vidisti
in l. non quocumque s. e. dictum in l.
inciuius § si duobus ff. ti. i. q. ind. bn.

¶ **Si ita scriptum** dato
am
plius qui facit cparatione rei ad
rem non inducat repetitione/ sed
si rei ad rem tunc repetitione i. du
cat/ si reperitur quid repetatur h. d. cum
§ se ¶ Oppo ff. ti. ii. l. si tibi pure et
s. e. l. legatum inutiliter in pri. sed dato
hoc tollit dn. dicat glo. et bene dicit
declaro verbum amplius positum simpl.
cum sit adverbium refertur ad ipsum verbum
et hoc importat amplius lego tibi
centum hoc est amplius vtor adiule
gandi sicut si dicerem ego curro
amplius curro Sed qui apponitur dato
hoc tunc hoc cparatum amplius facit
cparacionem rei ad rem et hoc im
portat legum tucio fundum hoc am
plius seyo x hoc est amplius illo
fundo lego seyo x. Idem si dicerem

ce amplius ut l. lecta § si cer pe sc si dicerem amplius quam centum que tibi legaui lego tibi x. ista lo. l. qu... i. de co ple unde ibi appet q fat spacionem rei ad rem licet glo. hic in fine ad dicta l. quesita det aliam so. quam plures doc tenent sed tuti e quia no habet roez in se et sd pcedens est emudetilla et cla quia cede mo pt piudicare testor legitario sicut hredi ¶ Oppo de sepli v na et vsitatum sd ibi nichil dr ut inducatur repetitio uel non dic go ut ex pdictis apparet ¶ Oppo ad pdicta de q si ei qui sequitur sd ibi nil repetit quia no inuenit quid repetat ¶ Quero quid si testor no e vsus vo amplius sed vbo plus. Rn idem importat tex est. i. si cum plus qua l. falc l. i. in pn. istud facit ad qoez statutum est i. si cum plus qua l. falc. hic q si ptas cdepnauerit aliq plus qua debeat tenea restituere tpre syndicatus cotingit q quedam cdepnauit debite et in aliquo indebite contrarium est uim quia tunc facit copacione qui repitur aliquid ad q copare ut hic et tex in l. i. q hec vba i. si cum plus qua p l. falc pro hoc facit id q dicimus in decre mus ut l. id debitor Bartholus l. d.

¶ **Si seruus** Utile legatum per inutile libertatis dacionem no viciat h. d. ¶ No q libertas data directo seruo alieno non valet nec trahitur ad fideicomissum ¶ Con hoc oppo de l. cogi q si pater v sed si seruo i. ad treb et solucio hoc q hic dicitur pcedit regulariter fallit in casibus ¶ glo ibi et in l. fino q de man test ¶ Oppo i ti. i. l. si quis quos solue ut ibi // Op de l. in q si de fam. in sue glo soluit hic tu dic ut dixi § e l. seruum filii q si idem finis ¶ Op. multi qui mo te in fir. q i qui mo tol ob q pn glo no soluit dic q ibi no erat uino inutile ut ibi patet Et p dixi e utile per inutile de re iur li vi.

¶ **Cum quinque** de fectus demostracionis p que deficit sba legati legatum pimit h. d. uel sic demostracio falsa adiecta rei que non repitur viciat legatum h. d. ¶ op § de act et empt l. si quis cum diat glo. vel affirmauit circa dolia esse q non plz quia hic affirmauit certam quantitatem ec. sd et aliomo ibi in contractibus hic in legat. ista vera ro quia inter chentes no de capi in quantitate eorum que pferunt ¶ Oppo de l. heredes q si sunt hic dicit glo sd ut ibi quia ibi fuit relicta ut quantitas hic ut spes ¶ Ite oppo de l. si in pn i. de vino tri et ole sd ut ibi dd huius declaracione adiecta sunt vba testatoris aut eum pmo reliquit quantitatem postea p vltimum quis vel qui designat unde debeat solui et vr relictum ut quantitas ut l. quid in pn § e et ibi dixi idem si reliquit summa et adiciat locum ubi est p hoc nomine qua restiti quantitatis illud probat tex cum glo in l. hec vendicio q plt § de cohen emp ¶ Op de l. si ita stipulatus fuero hanc summa de v ob sd ut ibi ¶ Ultimo sa de ar inducit hunc § in ar. vir legauit uxori sue frumentum q habz in domo et supueniens aliud reposuit an illud q repitur tpre mortis debeatur sa de are dicit ar q sic ut hic in v q si mortis Old allat de libe le l. si facit i. lucius in pn i ti. i et i. de con et de l. filie p hoc facit glo sup sd ma l. fructus ubi fructus ultimum anni succedunt in locum fructuum pmi facit q dixi in l. si ita abr gat le Bartholus le doctor

¶ **Si seruus** Post moram heredis res legata est piculo eius h. d. Bartholus

¶ **Cum quid** In legatis et fideicomiss. dolus et culpa venit ad similitudinem contractuum bone fidei h. d. hoc dixi in l. cum res q i § e glo qui virginem conuenit dic ut in ea re

¶ **Cum margaritas** licet vba legati referantur ad debitorem actio competit con heredem cum in dubio videtur onus impositum h. d. ¶ glo bene casum v no quit nura dum ¶ Oppo de l. si pecunia q i § e sd a debitore pt relinqui fideicomissu et glo no soluit dic q ibi hereditas non fuit adita per herede uel aliter ut ibi fin diuisas lec. Bartholus

¶ **Clindius** Omnis de mutuando alicui inuictum vz h. d. qui aut dicunt reddi dicunt dixi i l. si pena i. de v ob

Si quando quis
Vba debent intelligi ut aliquid operetur h. d. fac § de usur. l. si stipulatus ista v olim qui de v ob glo no soluit dy dicit q hic in ultima voluntate in qua fit interpretacio fauorabilior q fac plz llam vba que ibi pferuntur si proferentur in ultima voluntate ille qui admittitur ad ptem heret totum p ius accrescendi q ius no habet locum in contractibus ¶ Oppo de l. qui sic de v ob sd ibi sequens stipulacio aliquid opatur s nouacione que hz multos effectus ¶ Quero utrum ista cofirmacio que fit expsse habeat vim lestati uel fideicomissi an vero equipatur donacioni inter vi et ux que morte tacita confirmatur inter hoc enim est

dia magna ut no in l. res C. de do
nac. inter vi. et vx. Ro. de hoc est
tex. in l. ex his vbis C. de donac. int.
vi. et vx. tamen glo. illud involuit
ideo dic aut testor dic. lego vel fidei
commitno et vz ut legatum et fideicommissum
vt hic et vx recedere a donacione
vt l. illud de acquir. her. Aut dicat co
firmo vel vxor mea habeat vel similia
vba dubia et tunc in eo q. fuisset
tacite confirmatum p. mortem vz ut do
nacio non ut legatum vt dicta l. ex
his vbis. In eo no q. no eet tacite co
firmatum p. mortem ut si excedebat
legittimam summa tunc valeret vt
fideicommissum vt l. donaciones insi. C.
de donac. int. vi. et vx. que pbant
utrumque membrum ¶ Ultimo no v. alio
qui in ar. adea quo tota die fiunt in
dei dicat confirmo hoc si vz de iur.
vel admitto inquantum de iur. debeo
q. aliquid no relevet vt hic de hoc
dixi aliquantulum i l. iudex i. de re iudi.

¶ Heres facultas solvendi
aliud pro alio tri
sit ad singularem successorem h. d.
¶ Oppo. hic tex. innuit q. fundus pe
tebatur cum in oblone alternativa li
bellus debet ee alternativus et sima
alternativa libellus debet ee alter
nativus et sima alternativa ut i. de
v. ob. l. ubi autem g. qui illud et isti
de act. q. curare sed intelle. hic q. fu
dus fuit relictus et si fundum nollet
dare deberet dare centum. Ita expo
nit dy. Ja. de are. et pe. et sic solus
fundus erat in legato pecunia erat
in solucione. Ex hoc sequit q. glo. i.
hui. q. que intelligit hic legatum ee
alternativum non bene loquit. nec tex p
cederet ¶ Oppo. sm hoc si fundus no
erat in legato pot heres parte fun
di solvere ut i. de solut. l. si stipula
tus. Sed h. dic gtrarium Ro illud vm
qui species est in oblone simplr et in
solucione nichil aliud sequitur si eet spe
cies in obloe et quantitas in solucione
vel eg. ut hic et l. impe. B. si ex nox.
ca. aga. et hoc p. racionem ne pvenia
ad illud inconveniens q. pars solvat
pure pars in estimacione g. l. iii estia
cione q. pro parte i. de v. ob. et B. de
con. inde. l. si non sortem q. si decem.
¶ Oppo. in legato alternativo no tollit
dominium nisi a tpre electionis vt l. h. in ot
q. sat. et ibi nota B. e. et l. aufidium
de lube le g. hic no pt fundus vendi
cari antequam p eum qui debet elige
eligatur Ro ut dixi hic no fuit lega
tum alternativum sed fuit legatus fu
dus licet pecunia eet in solucione si
nollet fundum solvere q. no tollit eni
dominium rei legate simplr licet aliud
sit in solucione nec pt dici q. hic no
agatur rei vendicacione sed ypothecaria
ria. Nam tunc no estiare fundus vt
in l. fi. dic sed liberare quis solvendo
id q. petit ut l. paulus insi. B. qui mo.

pi vel ypo. sol. ¶ Quero practica hui
l. Prudent quidam q. debent fieri due
sine una de psitando fundo alia si fun
dus no psitetur de psitandum centum q. glo
non tenet et bene quia illud habet lo
cum in arbitrar. sed in actionibus bonefidei
no feraciter due sine ut no dicat glo. in
l. i. in prima glo. B. de act. empt. Sed actio
e testo licet sit stricti iur. habet instar
bonefidei ut l. in minor. C. in qui ca
in inte resti. no e nec. Et no in l. pers.
Et io dicat glo. q. an sentaz interroga
bitur quid velit dare si responderit de
fundo gdepnet in fundo al. in quantitate
vide glo. et no sic. Ro in glo. i dicta
l. i. in pri. et nota sic B. de act. empt
fiat q. no in l. ii. C. Item si in facto i.
de v. ob. ob. Sed cum hoc oppo. qn vnm
est in obloe aliud in solucione p lit.
gt. pimitur facultas solvendi ut l. si
ita stipulatus fuero x. iii. vel te i. de
solut. Ro illud vm est qn vnm e in
oblone aliud in solucione ex dispone
contrahent. secus si ex dispone. l. tunc enim
non pcluditur via solvendi donec a
gatur iudicati vt l. Item veniunt g.
idem recte peti her. Sed hic e vnm
in oblone aliud in solucione ex volu
tate testor. que lex est ut in aut. de
nupc. q. disponat et i. ad l. falc. l. i.
in pri. ¶ Sed cum hoc oppo. quia ex
qn ex dispone testor. vnm est in ob
ligacione aliud in solucione p lit. gt.
pcluditur via solvendi ut l. i. q. ite
si ita i. ad l. falc. et l. i. de pelle et
qn di. le. e. l. si penu. Ro illud vm
qn vnm relinquitur pri. aliud adia
in solucione penaliter hic vero no in
pena sed in favore her. dis fuit iductum
vt si fundum nollet solvere posset
solvere centum qn aute cognoscitur ut
sit pena vel non dic ut i. de his que
pene nomine l. fi. ¶ Ultimo practica q.
hic ponitur in glo. no ad ea que dixi
in l. cum qui certar. insi. i. de v. ob.

¶ Si heres
servum solvit
servum malum
actione de dolo tenetur ad dap
num et actione prima tenetur
ad rem legatam h. d. ¶ Oppo. B. de pig.
act. l. si servus pignori sed glo. po. q.
hic datur de dolo i. ex testo nomine
doli hanc tenet dy. et pe. et gu. oes
ho solvit glo. q. agitur de dolo quia
actio ex testo est stricti iur. In gtra
rio e bonefidei in hoc q. dic q. hic
actio est stricti iur. dicat vm vt l. in
actionibus insi. et l. sic B. de in rem ver
tit quia licet instar bonefidei no recur
ratur ad actionem de dolo vt l. hui.
q. edes B. e. ff. q. doc recedunt ab ista
solucione puto q. quelibet sed pot
pertinere aut enim volo agere ad dap
num tm et ago actione de dolo vt hic
in pri. l. a. nolo agere ad rem qa non
sit liberatus tradendo malum et ago
actione ex testo vt h. in v. sed qm
nec ob. l. si servus pignori quia ibi

sint contractum sup illo pignore so
venit in actione ex eo contractu hic
sint legatus servus gnalit unde iste
qui est traditus cum sit malus no
vr legatus ut l legato gnali s e
unde de eo q factu est ab eo no agi
ex testo Item oppo q hic dit q heres
liberatur tradendo puos q ymo tene
ad integru dapnu ut h in pn et s de
nox l ij R hic dimitti pro nova le
gatario volenti ad hoc op glo quia
idem est in qualibet alia re quia
aliud pro alio pt solui creditore no
lente sd glo q est vm non tamen q
liberacio contingat ipo iur ut l si q
si de v ob hoc non est vm quia ymo
liberacio ipo iur contingit si solut
aliud pro alio creditore nolente ut
l solutos de solue secus si soluatur
adiectio ut l si q si de v ob sd glo et
alios q hic mis corrigi q s dixeat
hoc reprehendit dy p l si finis q cu
quid s e tenet go pma sd s q di
mitta pro nova legatario nolenti et
ad hoc procedit hoc ordine quia le
gatarius petit dapnu acto de dolo
ut hac l inpn Item petet rem acto
ex testo tunc dicet heres redde m s
nu que tibi dedi q pt dice ut l s
st aut j de solue et l elegant q q
reprobus s de pig act tunc pt dice
legatarius ato reddo tibi rem n plus
emendes dapnu uel sim pnos dimittas

Etiam si pars

vinus propter recusatum
fiat legatarium pete totum
h d Oppo pena no debet egredi
delictum ut l respectio de lhys qui ut
indig sd h pslitur relctu totu q tep
lacione ptis aqua se excusavit sim
dy ut sim pe hoc so quia legatatoio
no pmitti sim de legatu ut l legata
in pn s e Bartholus legum doc

Si quis in quibusdam

Si legatur res cuius no est
quam separatum ab alia debe
extimacio h d Oppo de l apud iul q
si sic glo hoc reprehendit quia etia
hic nulli est gnicum pe et dy dicunt
alit ut dixi in l q trana Tu dic q hic
est omnibus quicum uxor fnor no cum
separatum actu ut in gtrario dixi plene

Cum servum

Cum alien
at rem alienata legata tene legatario
ad extiacione h d Oppo de l sim de
manuss sd finis legatus edt testor
hic herendu et sic habes casum q
res hedis legate no tolle duinz dixi
in l si heredis sim s e Oppo de l in
sinna q i s de con inde sd ut dixi
in l cetera q si s e Bartholus l d

Si ita

dato in gngi h d quo
et tenementi Bar

Si quis ita scripserit

legatum et iurato com bonos mores
non tenet h d p hoc dito q si quis
iurat se non renovaturum testm q tale
iuramtu no valet nam auferri sibi
liberam test factioz est com bonos
mores ut l stipulatio hoc modo de
v ob ergo talis oblo p iuramtu no
obligat ut hic et in c non est obli
gatorium de re iur li vj et p quis si fat
aliud testm no est piurius licet alit
videatur tene Jo an in quada disputac

Servo

Alumta pnt relin
qui servo oppo h d
Oppo de l finis C e glo dicit spa
le in relicto alumtos que petentur
officio iudic ut dent non pt ipi pos
sint petere Bartholus legum doc

Si quis a primo

Ab illo qui substitutus est vulgari
ter intelliguntur repetita relicta ab
instituto omnia a substituto pupillai
ter no debent ex repeticione que a
pupillo deberi ceperit h d hinc q
declarami in l licet s e et dic ut i g

Si ab impubere

Non
tenet repetita condicio que repeti
ta viciaret h d Bartholus le doc

Ineptas

Inepte volu
tates defunctos
no sunt servande h d q no Bartho

Filius

Filius pubs a
patre libertus
a prono quilibet atito sic
cedente pt ab intestato fidei
commissum relinqre h d l cu q sd ic

Apud marcellum

In quantum quis honora mism agg
natur h d Deinde sm lec clara po
pomitur thema et q so insio qn
certum est utrumqz legatu fore dila
tum in tpus tho qn certu est fidei
commissu similr ee dilatu in tpus
et pecuniarum non qsito qn est du
bm utru pecuniaru sit dilatu uel
non qsito reddit ad cau et cu illud
deciat vm dubm sa ibi et marcell
3a ibi sed si tacij ea ibi sed mx ua ibi
Certe Sm glo legi aliomo q po
pomitur thema et q so insio qn cu
eat fidecomissum utrumqz fore dilatu
3o qn dubiu edt an fideicom pecuni
arum eet dilatu eo pomt rephensio
iur consulti cu 3m dictum 3a ibi
et apt 3a ibi sed si tacij ea ibi s mx
sm hoc varietas est solum in v s
si tacij na sm glo loquitur in cau du
bij et reprehenditur p iur consulti
sm q ego legi loquitur in cau certi
et no rephenditur mag istam plene
in debit in l impor q j ti Bar

Si quid alicui

lega
tum
rei aut e comercium in eos licet no sit
legatarij vz et extimacio debeatur
h d Oppo j ti ij l fideicomissu q
si sino so intelligas in testore sciete
ut hic secus in ignorate ut ibi

item oppo ff. ti prox l. mortuo q labeo
sed intelligas q no erat prohibitus p
delictum sed al. Quero ex'm deniao
corpor dic ut in glo. Quero ex'm de
qualitate relicti glo. ponit tu dic me
lius ex'm ut in l. si quis in quibusdam
ff. e. et l. certa q duobus ff. e. Quido
ex'm de causa probabili glo. no ponit
sed de ar. ponit ex'm in l. i C. ne liceat
inctio eo. ha li. xj sm hoc est casus
hic q si legat fundus alicui no alli
brato qui sm formam statuti no pt ac
quire q ei debetur extimatio no ter q
diat quat solet quari et sic testis
no redderet sufficientem cum si diat
rem tm valere quia ipse tm daret
sed quia tm solet vendi quamvis de hoc
in l. pacta rem illi ff. ad l. falc. faciat
ff. e. l. si fundum p fideig'm in pn ubi
ex qualitate redditum fit extimatio
fundi et C. de rei ven l. ha et l. fin
ff. de con fin et de donat ca mor l.
mort ca illi q no Bartholus l. d.

Ut quis heredem

verba directa trahunt ad fideicommissu
si in condicio no pnt valere h. d. que e
ro q quis no pt rogari ut que di
recto heredem faciat Ro quia aufer
ret liberum testi facionem ut no ex
l. ex fundo in pn ff. ad trebell quod
est contra bonos mores Bartholus

Secundum vulgarem

Uo pt quis gravari ut filium suum
emancipet h. d. Oppo de l. si cum ff. de
con. et de dic q in facionis ex testo
quis no pt cogi emancipare ut h. f
si pater agnovit relictum sm sibi pt
cogi q si pt ff. ad trebell q no et no
ex hoc tex q pria ptas est res inex
timabilis Bartholus legum doctor

Edes

Uon possunt legari
edes destruende h. d.
de hoc plene in l. cetera q i. ff. e.

Si fideicommissum

legatum suo acquitur ei si liber repit
tpre quo dies cedit Bartholus l. d.

Divus Severus

fideicommissum universale condicionale
non pot ante condicionem restitui
fideicommissario in ptate constituto vel
si sunt plures fideicommissarij Item an
diem quis no cogitur restituere sed
cavere al patitur missionem et missio
patris vel dni pot prodesse suo vel
filio hoc dicit multum nobiliter et ma
gistraliter Primo loquitur in fideig'o
condicionali secundo in fideig'o in diem ha
ibi idem princeps princapit q glo in
telligit in condicione emancipacionis
vel in alia condicione extrinseca et que
libet pt ee bona Oppo de l. post
mortem C. de fideicommiss. glo. videt
q hic dilacio erat in favorem filiorum
ibi in favorem heredis ut ibi in ij
glo quam vide si habes in illa glo
pr volt dicere patruus Sed si hoc esset

verum quare non possunt illi filij
renunciare favori suo cum tex hic di
cat ex voluntate eorum non posse re
stitui con l. nihil q omnibus ff. e
et con l. si quis in conscribendo de pac
unde glo solvit aliter q hic erant
plures fideicommissarij ibi unus sed ad
ad hunc durat oppo quia omnes vi
dentur posse renunciare iuri seu favori
suo quare glo solvit 3o dicens q dic
ibi fideig'm erat relictum in die pro certi
tudinem et sic no erat condicionale hic sic
Idem tenet ff. ad trebell l. sed si alio
sed hec no est vera quia ibi in l. post
mortem erat fideicommissum condiciona
le q poterat fideicommissarius decedere
antequam decederet ille qui erat rogatus
de restituendo ut ibi patet in quadam
pma glo dic ergo q intelligas dicte l. post
mortem ponitur in l. sed si ante ff.
ad trebell inter illam ante diem vel
condicionem bene pot fieri restitucio ut
dicta l. post mortem no tn q acciones
transferantur p trebellianum quia no fit
restitucio sm voluntatem defuncti ut dicit
q si ante in tex Sed adveniente die
vel condicione transferentur actiones
p trebell ut ibi quia restitucio facta est
ei cui testator voluit Sed in q uno si
restitucio fiat cui tunc no transeunt
actiones nec transibunt adveniente die
vel condicione quia no est facta resto
ei cui testator voluit illam vr restitui
pater cui queritur p filios vel resti
tuitur ei qui forte no erit tpre eventus
condicionis hoc probatur in l. mulier
q cum esset ff. de iure do ubi non pot fieri
restitucio p trebell patri in rem sua
et ista procedunt clare si intelligis fi
lijs debere restitui sub condicione emancipa
cionis sed si intelligis sub alia condicione
tunc utrum actiones transeunt ad trebell
adveniente condicione ponderet ex hoc an
ipi sunt sui iuris et omnes illi quibus
facta e restitucio manent Sed oppo
licet actiones non transeunt p trebell
nonne transeunt ex vi tute donacionis
ut l. illam et l. in donacione C. de
donac Ro bene transirent no tn iste
restituens heret beneficium trebell ut
esset tutus exceptione contra creditores
sicuti vendens hereditatem ut de hered
vel act ven l. ij Item ille cui facta
est restitucio non habet ita perfecte ex
donac sicut ex trebell ut l. ij C. de do
nac quam sub modo l. fin q ij q ad trebell
et ibi dicam Item oppo de l. ex hered
q plene ff. de pac ubi filius pt pacisci
de non petendo illud q est sibi relic
tum sub condicione Ro fateor sed h
no est pactum de no petendo sed e vo
luntas q sibi solvatur p quam sed hres
non liberatur quia no fit ut debet ut
hic dr Sed fi op de l. acquirere in pn de
acquir re do et illa p quas psd not
ac ptotum ubi p filium vel sum quare
patri vel dno non eq sed hic est ca
spalis in quo sicut ei pot queri le
gatum si tpre quo cedit dies legati
erat sui iuris Ita pt p patre ut dixi

qua eis / quia ista stipulatio uel missio
de qua lo. hic limita. sm naturam
legati / qua ee sumus isto casu posset
pro servo sibiipsi stipulari facit l. i.
ij et iij . ff ut le. no. cauea ¶ Ultio hic
est queda glo. sup u° decessit que sum
it q. fideicommissario mortuo post pma
dies fideicommissi cessit ante restitutio
nem / q. no transmitti. ad heredem / sic
nota. in l. cum filio ff. e. et si i. reprehendi

¶ Cum quis rogat

Quo ad conditionis defectum sufficit
extare liberos licet non sint heredes,
h. d. ¶ Oppo. et vide. q. qui no sunt he
redes hnr pro mortuis vt l. i. §. si pr.
ff. de qui cum emia li. sed quz decedit qs
cum liberis exntibus hrdibus et non
est dubiu / q. conditio deficiat ut l. i.
de con. nisi quz decedit quis cum liberis
institutis / et sic possunt ee heredes si
nolunt et tunc idem quia conditio
deficiat etia si no adeant hereditatem
vt hic / quz quis decedit cum liberis
qui non possunt heredes ee si nolunt
quia exheredati tunc non facit defice
conditione vt dicta l. i. §. si pater ff.
de quinq. ita sentit glo hic quia nota
quia filiorum causa vi. apposita cditio
vt glo. dicit / Contrarium tenet glo. in
l. ex facto §. si ff. ad trebell. / et illud
tenet ja. de are. p. l. hic allatas in
pri. glo. idem tenet pe. et cy. in dicta l.
l. C. de condit. ins. assignat ratione
quia in conditionibus inspiciam. mens
factum ut l. qui hrdu in pri. et l. me
nij de con et de ad l. i. §. si pr. de quinq.
Ret q. heret exheredatus pro mor
tuo / quanti ad sui comodu / no aute
quo ad comodu alterius sed certe in
dicto §. si pr. hetur pro mortuo ad
comodum alterius s. nepoti qui admi
ttunt. in totum / uel al. non admitte
rentur nisi pro parte / Ret glo hic filij
faciebant deficere fideicommissum / sicut
defectus cuiuslibet conditionis adiecte lo
non attenditur sunt heredes uel non
vt dictum est / ibi filius excludebat
nepotes immediate q. concurrebat
cum eis / ipso g° excluso p. exhedationem
non pt concurre / ideo nepotes hnt to.
predicta omia st. vera qn filius pote
rat succedere sed excluditur volunta
te sua uel voluntate testoris / sed h.
excluditur a l. et ex alia ca ut qz
deportatus tunc non faceret codia
onem deficere ut l. ex facto §. ex facto
ff. ad trebell. et de con. tab. l. i. in fi.
et de bon. l. si unc deportatus et p. hoc
dico / q. si aliquis decedit cum filio
qui est de ordine minorum / qui no pt
habere pprium q. dr. decedere sine liberis
q. pono in li. iij° inorita. Barthol.

¶ Cum

prohibitio alienationis
facta sine ca no r.° v. pso
ne certe non valet al. valeret nisi i
preiudicium creditorum h. d. usqz ad §. ci
pater / primo ponit dictum qn prohibitio

est facta sine ca / et absqz r.° v. certe p
sone / ho qn respectu certe psone / 3°
illud sm dictum limitat / sa ibi q. si
liberis / tertia ibi sed hoc neqz ¶ Oppo q.
hic sit mala gramatica / na accusatiu
cas positus in pri.° caret regimine / g
l. platus de aux. et ar. le sed glo. fate.
oppo. uel dic absit ut in glo. ¶ Oppo
et intro prima glo. Ulam semp repit.
psona cuius contemplatione sit facta prohi
bitio s. psona hrdis vt l. peto sed in
sed l. ti. r. huius tiore h. §. legitur in
prima glo. tribus modis primo q. hec
prohibitio sint fca hrdi qui solus
erat / vnde no est alius cuius mr. sic
ar. l. iniciane infi. de con. et de ¶ Sed
tunc ob quia vide. dictu contemplatione
venientium ab intestato vt ff. de con.
et de l. is cui soluitur ut ibi / secundo
legitur lo. q. ista prohibitio sint facta
heredi cum heat coheredem / uel sint
fca legatarijs / tunc ob contrarium de dicta
l. peto in pri. sed hic loquitur in pro
hibitione alienationis que continet
favorem prosone prohibite cui favo
re alienando pt renunciare / ibi dispo
continebat gravamen et sic vi. factu
gra coheredi / No g° q. tunc est verum
q. simplex prohibitio alienationis
no valet qn continet favore psone
prohibite solu q. ff. declarabo per
plura contraria ¶ Oppo ee glo C. de
usuc. pro empt. l. ij. ubi non fuit
respectu certe psone facta prohibitio
et tn vz / sed glo. q. ibi fuit fca prohibitio
cum ca / hic sine causa / que sed non
est vera Ulam ibi ca respiciat favo
rem psone vnde est idem iur. sicut
qn sine ca vt ff. de con. et de l. titio
in pri. dic g° q. ista simplex prohibitio
no vz vt prohibitus impediatur
alienare cu eit pfecte etatis / sed bene
impeditur alienare pse uel tutores
uel curatores suos qn non est etatis
lre tunc ei illi favore alienando
renunciare no pot ut in contrario ¶
Oppo ff. de adimen. le. l. iij. §. si quis
ita sed hic loquitur qn prohibitio
respiciat favorem etiam alterius s.
hrdis qui ledere. alienatione fca ut
ibi dicit tex. / ideo no pot alienare
in dampnu alterius et p. hoc no / q. si
cu prohibitio fca legatario continet
comodum alterius quia legatarij
s. heredum uel familie que lede
retur p alienatione in eorum favore
vi. fca prohibitio licet no sit exps
sum hoc sentit glo C. de fideicommissis
l. quotiens pro ut lo. de ca tacita et cy.
ibi clarius in ex.° q. ponit decem
¶ Oppo ff. de fideic. li. l. cunlibet §. si
petitum et sed questio sed hic loqu.
qn est prohibita alienari res in ci
vitate / ibi qn fuit prohibitus alie
nari fundus / et sic psona ciuitatis cuius
interest ne alienet. ne heat nouum
dnm pestilenciorem vnde si q. fieret
sumus est liber ¶ No g° q. qn res que

prohibetur alienari est talis q in
eam cadit affectio et interesse necess-
sariu favore ipius rei prohibite vel
sua prohibitio unde si testator prohi
beret alienari vassallos licet simplr
et sine causa prohibitio vz predictu l. e
eius favor vassallorum ¶ Oppo j. de con
et de l. tacio in pri dicit glo. q ibi ap
paret solutio sed certe nulla ibi vi
deo solutionem unde dicit quidam
ibi prohibitio fuit facta contemplatione
alicuius minus industriosi et sic ratione certe
persone hic simplr hoc non vz quia tunc
admittere ad revocandum ipse aliquis
ut heres ut ibi dixi Scio g sic.
quinque res legata transit directe in
legatarium et tunc simplex prohibitio
non vz ut hic quia non transit directo
sed de mandato heredis qui habet
necesse eius et illi tradetur tunc qr
heres tradit ab alia condicione non
pt alienari sicut si tale pactum de non
alienando apponetur in contractibus
ut l. ea lege C. de con ob ca. Oppo
j. de manu. test. l. stichus certo. sed dicas
q omnes l. de hac ma. loquentes deci
ditur per illam. nam qui testator vetuit ali
enare contemplatione certe persone aut
est illius futuro submitti. secundo et si ali
enaverit deveniat in talem et non im
peditur alienatio tunc enim causa est prestita
alienatio et res in aliam translata vo
catur per testatorem persona cuius contempla
tione est prohibita q fieri non pt
si utere verbo indicativo modo ut si ali
enabis certe ad l. stichus pot dici q
ibi non fuerit prohibita alienatio ut
prima glo dicit vel si fuit prohibita
hoc fuit tacite quia tacita prohibitio
alienacionem non impedit ut l. cum pri.
§ libt et ibi non j. de le. iij. unde si
testator prohibet rem alienare expres
se et si alienaverit deveniat ad ali
um vr q dicta prohibitio impedit
alienacionem non ob l. stichus ut s. dixi
et illa verba si alienavit deveniat in
talem tunc alienatio impeditur ita
loquitur hic et ita glo. intellit in hac
prima glo. magna dum dicit ita dicit
testator ne alienet hoc etiam j. dicam
q s. dixi non prohiberi alienationem
intellige i. dum translatione sed ipi si
deciss... cuius contemplatione est facta
prohibitio debetur extimatio ut dicta
l. ea l. § predicta facit j. ti. i. l. codicill
§ institutio et j. ti. ij. l. pat § quide
am sed non obstant si bene inspiciatur
¶ Oppo j. ti. i. l. codicill § mat sed ibi
fuit certa persona cuius contemplatione
fuit facta prohibitio vel alit ibi pro
hibitio fuit facta modum certe persone
h' infavorem unde qui sit modum ad
mitti ad revocandum heres defuncti
ad que in dubio videtur delata defuncti
voluntas ut l. cum ita de con. et de
et ita intelligit gutt in l. ca hi § si
vini de trisac. et Cy C. de fideicom l.
quotiens in addicione extra fecit ex dict

guil ¶ Venio ad ultima particulam pro
cuius intellectu quero an bona vende
bantur et per cuius creditores in glo e
triplex opinio primo q vendebantur
bona testatoris per creditores heredis q
reprobat et bene. Alij extra q ven
debantur bona heredis per creditores
testatoris hanc quidam dampnat dicentes
q iure isto non tenebatur heres ultra
vires hereditatis q est falsum ut glo
dicit in glo fi § i. de iur. deli. ¶ Expressius
de iur. isto s. sed ma. l. que dot. vitas
est q ista fa lec. non est bona quia
prohibitio alienacionis si refertur ad
bona heredis nil importat ut qui
et a quibus l. heres ipsum et l. si quis i
quilinos § i. s. e. et l. si heredis fuit
dic ergo q hic vendebantur bona hered
s. nunc que quondam fuerunt testatoris hec
est lec. et vera posita in glo. sed oppo
q etiam alienatio facta per creditores re
novatur per mortem heredis ut j. ti. i. l.
peto § predium sed ibi fuit facta vendicio
per creditores heredis et sic valet de
nec vivit heres hic per creditores testatoris
fuit lec. quia tenui to precio vz ¶ Sed si
teneres q per creditores heredis fuit lec.
prima s. positam quam reprobam tunc
procederet fa solutio posita hic in glo
et q hec intelligatur fuit illam pro hoc
j. de fideic. li. l. cum fideicommissum in fi
et q est notatur per glo. sumus expediti
de omnibus glo. Circa ma. quero in
prohibitione facta respectu certe persone
sit aliquod remedium q possit fieri ali
enatio et duo dantur remedia primum
q heres vel legatarius patiatur fundum
vendicari a se et se succumbere ut l. iij
§ q querentur de rebus eorum non pre
iudicaret sententia talis sed certe si hec col
lusio detegetur non noceret ei cuius con
templatione facta est prohibitio ut l. si
filius plurium § i. s. e. Item forsan non
preiudicaret talis sententia si ille fuisset
citatus ut l. in concedendo de aqua plu
ar. facit de re iudi. l. comp. datur aliud
remedium s. q primo faciat una aliena
cionem per iussam in persona postea po
terit alienare simplr ut j. ti. ij. l. pr.
§ quidam Sed alio casu locum ut ibi
patet. preterea si diceret q prima aliena
tio esset facta fictie non preiudicaret ut
l. unica de con. hen. emp. et l. emptor
de aqua plu arc. ¶ Quero utrum hic
fundus respectu certe persone in re
alienari prohibitus possit alienari
per dotem vel donacionem propter nuptias de
dr q sic ar l. mulier § plt et l. ali
lia in pri ad trebell et aut res q C.
com. de le. et in corpe unde sumitur qro
an per statutum civitatis possit fieri pro
hibitio alienacionis pone statutum
et est hic q non valet alienatio que
fieret in non subiectum hanc questionem
dns Old. disputavit et reduxit eam
ad dubia primo utrum hec prohibitio
valet respectu non subiectorum layco
rum et forensium et determinavit q vz
ut C. de com. hen. emp. l. dudum et C.

vt si aim inet° ba. l. i. li xy° do tex
quem ipe no allat ff. de cōthen emp.
l. si in empcione q° fi ibi mos cōualt
fin dubiū est qui vz phibicio rspon
cciar et monsterior que no subiecta
et detmiant q statutū no valet q
est ḡtra libertatem ecce g° no vz
aut aut cassa q aut sic ḡtra liberte
ecce proba / ea que sunt q pnilia
ecce inducta psimos potifices et
Jmpatores sunt ḡtra libertate ecce
vt nota p primo in c nouerint de
sen. exco. et p cō in aut cassa. dixi
plene J. quar re act non datur l. i
q° que onerande sed in priuilegiū est
concessum ecce vt possit emē et ex
solo contractu sine tradicione ei que
ratur dñiuz ut l. fi C. de sa. sanc ec
g° statutū fcm̄ in gtrarium no vz et
puto q hunc priuilegio no possit renū
ciari sine huius statuto / q est fcm̄ in
fauorem publicum ff. de pac. l. ius
publicum et l. nemo ff. e. et ibi dixi
quid autem operatur hec prohibicio le
galis declarat de v ob l. si ita quis q°
ea l. dic ut ibi ¶ Queritur an p contractū
possit fieri alienacio certū est q pt
ḡpiatum ad hoc q si cōn fiat gtinua
oblo admittere / uel pena ut C. de
con ob cau l. i. de v ob l. si ita quis
q° ea l. sed an possit prohiberi taliter
q dñij translacio impediatur glo. q no
nisi in libertate ut no in dicto q° ea
l. et l. ea decon. ob cau. et C. de re
ali non ali l. fi q dicit de libertate
io est quia irreuocabilis vn idem
puto inquantū alienacione irreuo
cabili eadem rone / est alius casus s
qn alienans qui pcii apponit deno
alienando reseruauit sibi aliq ius re
ale iure prohibita alienari tūc impe
ditur dñij translacio vt l. creditor q°
fi ff. de distrac pig prout est ibi in
lra nulla vendicion ee que est vera
lra prout videri fcm̄ q cū de facto
occurret in li° pandector pisa p hoc
C. de uni emphi l. fi et ex hoc dico
q si reddidi tibi rem sub pcto de no
alienando hoc acto q ipa res in ob
ligata remaneat p hoc q impeditur
dñij translacio vt dicta l. creditor q° fi
dixi in dicto q° ea l. aliud remedium
ad impedienda translacionē dñij ponit
dy in l. qui absenta q° i de acquir
pos aliud ponit odof et dy refert
C. de ali non ali l. fi s q in pcto ap
ponantur hec vba pmittis in no ali
enare et si contingeret te ad aliq
actum alienacionis uel vendicionis
puenire tunc corpo res reuertatur
ad me in illum casum constituis te
meo nomine possidere tūc te incipie
te alienare dñiuz adme reuertitur
ita q no pt transire ad alium dico hoc
remediū bonum ee non tn̄ e necessariū
q ita exprimatur si ad aliq actū te sed
si dicatur si alienabis satis e quia te
incipiente alienare dñiuz reuertitur

ad me casus est in l. fideius° q° fi de
fideius li. Sed si diceret si alienaue
ris satis eet quia conferret i tpus
alienacionis pfecte vt l. stichus de
manum tes. et hoc uio intellige q
de pposita fienda p capitaneum q dis
tinguo at statutū loquatur p vba
pnt tpris vt si pponat vel p vba
futuri subiuncti vt si pposuerit / Quo
an p sniaz arbitri prohibentis alie
nacione possit impediri dñij trans°
Rx de uo quia arbitrum sumit vires
ex pcto / io no pt plus qua pcm vt l.
non distinguemus q° iuc ff. de arbi
et l. i C. de arbi hoc tenet primo ex
de testa c. Raynaldus ¶ Queritur an
preceptum iudicis impediat translacionē
dñij primo in dicto c. Raynaldus q
non sed iul allegat ego puto ḡrium
casus est in l. fi sciens de ḡhen emp
fiat. l. dyuus de peti here et d man
te l. hac l. et dcum fil l. int cu libb
Quo prohibita alienacione an videatur
prohibita heredis institucio dy trac
tat in l. pater q° int J. ti. y. dixi in
l. si ita quis q° ea l. de v ob dic ut ibi
¶ Queritur prohibita vendicione utrum videatur
prohibita omnis alienacio glo q sic
C. de usuc pro empt l. y et ibi p cy
et plenius ibidem p gtutt. fiat ad
hoc C. de fideius. l. voluntas ¶ Quo
prohibita donacione utrum alij gtrac
tus videantur prohibiti no ex animo
modo sed inde de hoc tex in l. si quis
et siaio q° vendicionis et q° sequentib
ff. qui mo pi uel ipo sol. fiat l. fi
et q ibi dixi C. de pdi. decu li° x° et
l. fi de uni empc ¶ Queritur dy prohibicione
facta filijs an videatur fca nepotib
inde tex in aut de testi de fideius q°
nos g° coll. iuj ¶ Queritur utrum prohibicione
fca heredi videatur facta heredi hed
fiat bene ad hoc tex in l. stat q° pe
qui mo pi ut ipo. sa et ibi licet loquatur
in l. pmissione idem tn̄ puto in prohibi
cione ar J. primo et J. ti. y. l. pat
q° fundi ¶ Queritur utrum res prohibita
aliendi si alienetur possit usucapi
glo. q no de usuc pro emp. l. y. sed
gtutt ibi determinat illud esse verum
si prohibetur alienari res eius q no
est pfecte etatis secus si pfecte tunc
eni vsucapitur uel pscribitur ut C. con
dele l. fi q° fi. et l. qui heredis q° si
quis de con et de J tem quia tales
res pnt vendi consensu omn quorum
interest vt l. nichil q° omnibus J. e.
et J. ti. i. l. cum pater q° libt / sed pa
ciendo pscribi / videntur gsentire vt
l. alienacionis de v sig. primo longe
plus est pati pscribi in longe et
ibi no de dni et temp pscp ¶ Ultimo
hec lex induatur q stat nudū pre
ceptum testoris no vz / ita nec nudū
preceptum iudicis ita dicat cy in l.
quod C. de fideius / sed hec l. no fiat

q' nudum preceptum testoris no vz
fauore eius an papitur puta iudex
si in precepto adiat pena fiscus alla
pena capit vt l. uulctaz C. de mo
nule et x coll que sunt vgu ci
dicendum est g° q' sunt quedam
in quibus requira² ca cognicio et
nudum preceptum nisi ca cognita no
valet ut C. comu. epi p'coti queda
sunt in quibus iudex pt quninari sn
cie cognicois et tunc nudu precepti
vz et intelligo nudu cau cognicois
Sed ex aliqua ca apparet iudici hoc
facie ut l. ius alimetoz g' pius ac
ubi pu cou d' Bartholus le doc

Cum pater eld reuo
candiz
fundu contra defuncti voluntatem
alienatu vnio hede admittu² filij ei9
emancipati in ptate vero retenti co
mortuo si ei hedes non sunt pterea
no vr ee fundu alienatu si omnib9
inequalit' uel vni tn est relictu h d.
Oppo q' emancipati non pnt pete'
cum desinant ee de familia ut l. tu
telas de capi di. et l. pronunciacio
g' familie de v. sig. R° sufficit fu
isse de familia tpre mortis ut j. ti. 1.
l. cum ita g' in fideicomisso. Rursus
cum iubet restitui familie de qua fa
milia intelligat² R° in dubio de sua
vt l. cum acutissimi C. de fideig². Ru
rsus an exhereditati in totum reuo
cent. R° et glo in l. 18 qui j. ti. 1. veltas
est q' pro parte instituta no reuocat
vt l. vim ex familia g' si vno j. ti. 1.
fin ja de arro. Rursus quid si filius
est institutus tn inlegittia an ad
mitte² ad reuocandu fundu totum
R° sic vt l. 1. et ij. C. si quis instau
pa. et l. ca amat et de rei ven. et
l. fi. g' in computacioe C. de iur. deli

Interdum per inter
tum speri
pluribus in solidum debit' quis li
beratur ab omnibus h d. Bar. et l.

Etiam hoc istud fat
tiu q' de
creditore qui dixit debitori ego
egerem illa pecunia uel silua vba
an ex hoc induca² interpellacio de q°
p C v in l. 1 inuoz C. ex qui ca i inte
re no est nec dixi 6 de acquir' hed
l. qui in aliena g' pater filio Bar.

Legatum est
ponit hic diffinicione
legati h d. alit' diffinit²
in l. legatu j. ti. 1. dic ut in glo Bar.

Heredi quatenus re
linquitur hedi
a se ipso no valet et acrescit quando
h d. quam ultam dixi in l. huiusmodi
g' si tacio 6 e. vide glo ubi hic in
iur' hedita¹o ie et dic q' male dix
it Rof ut in se glo et l. plane g'
si duobus 6 e. nec ob. l. filia j. de an
et ar. le. ut ibi patet q' no Bar.

Alienus Oppo 6 e
l. cum filio
sed ibi loquitur in alienare hic in
suo et est racio que colligi² ex hijs
que notant² in l. si in condicione g'.
si inSue magne glo 6 de he' insti

Fundus Servitutes
pdij legati
adiacione confusi sunt restaurandi
h d q' bene nota Bartholus l. d.

Siquid Rrelin
quitur in
honorem ciuitat vz h d.
ill q' illud q' relinqt²
in alimet paupui vr relinquit illd
q' relinquit² fratribus minoribus q'
sunt positi in altissima paupertate
pro aliment vr relictu in honore
ciuitat et sic quilibz de populo
admitte² q' petendu pro eis ut hic
dixi in s° libro in monitu et no
ultam l. Bartholus legu doctor.

Si servus sine
Remissio reddendaz
roiun non se extendit
ad reliqua nec ad dolum nec ad peri
lun h d no tex hoc est vt io ze inazuta
declaro in l. aurelio g' 1 j. de libe le. Op
q' si relinquatur illa liberacio suo ant
est liber et no tene² ex an gesto ut C.
an servus ex suo sto p totum et 6 de
neg. g. l. qui inlike g' si pure olut
remaneat servus et tunc legatu factu
ipso suo non valet vt l. servus C. e pri
dno non tene² cum lic sit sui ja dcar
hoc importat si suo lega² ea liber
tate peculiu ut deducatur de peculio
qd dno debeba² roe negligenciae jte
liberatur remanens servus ab ol. tecinali

Nichil Omnis pstandoz
redditum aliena
cionem petat no ipedit h d.
Mueret glo vtru possessor fundi
possit quemcu pro ill' ipotul et dicat
q' sic qualit' illud onus ad possore
transeat dic ut dixi in l. gayus de aim
le. et l. lucius j. de alii le. Bar. le doc.

Quibus Rursus est prohibi
tum consilij cor
in quoz fauorem prohibitu est effica
hatum h d. Oppo q' solu possit pe
ti' extima° vt l. qui fundu p fideig°ij
6 e. sed glo. tu dic ut ibi dixi quia hic
no erat legatarij sed erat futuru cum
facta alienacione Bartholus le doc.

Fructus legatarij no tene²
stare colono h d.
Oppo. nam testor no vr granare hed
u in iur q' ipe hebat vt l. si domus
g' fi 6 e. et l. si cu substituto g' heres
6 e. sed glo ibi loquit² in iur reali
hic in iure q' est in psona gtra hoc
oppo j. ti. ij l. qui coibuna g' si fund9
sed intelle glo de eo qui hebat jus p
sonale no ad rem neque ad ptem ei9
sed ad aliquid extra fiat q' dixi i l. si
res obligata 6 e. Sed si eet jus ad
ptem rei tunc secus vt integrio Bar.

Siquis lega -ueat
ditio cum sine ptera² a

testore sine a l quicumque indicat h d
dictum inter cū et l vidisti in l hac tex
tores § l h e dictum inter cū et si dic
ut l centesimus § h de v ob no ꝙ lia
tum est arguere de vb legꝫ ad vbatem

Civitatibus:
Civitatibus pt peteie
ꝙ relinquitur in honore
vel ornatum civitat h d hic vr cuius
ꝙ si relinquitur legatum uel institutio
certa fieri minor ꝙ institutio valeat
secus si relinquatur statibus no cōcē
nit in c cerint de padiss de v sing
et vide relictu ad ornatū civitat
ad cuius ornatū et utilitate spectat
certa ut l i § ius publicū de usufr et
ur et j de cin et az le l tiaa ꝙ si
dixi plene i primo libro in ordinaria

Lucius Porcio hereditat
pro no scripta accres
cit cum one cohredi simul cū destinac
te gravato h d ¶ Oppo ꝙ de acdu coll
§ in primo ubi pro no scripta accrescunt
sii onere / dy expomit h pro no scripta
inspe quia repudiavit cū ꝙgrunt glo
l plurie ¶ In dic aliud in hereditate
aliud in legato ut dixi in l que ydō
de con et de ubi glo hoc tangit Bar

¶ **Cum cum fundus**
Non pt quis in plus gravari quia ap
cum remaneat de dicto one codiciis
h d ¶ Oppo de l si fundus j ad l falc
so ut no in l non amplius in pri h e
¶ oppo de l unper § i j ti i so ut ibi

¶ **Lucius** Si creditor decem
debitori succedit
creditum extinguitur pro parte he
ditaria nisi probe testatore ꝙpensare
voluisse h d Bartholus legum doc

¶ **In testamento** Si
ex
ubis testor no appz psona cui de
debet fieri restitutio qualis psupcio
assumitur tacite fidei in fraude legum
assumpte h d ¶ Oppo de l non intellir
§ i j de iur fisci so ibi no expssi
tunc sed in alia pte testi expsserat / vn
de illo vr sensisse / facit ꝙ non in l si
quis ad exhibend j de exc rei iudi
hic vero in nulla pte testi expssit
unde glo cum hoc dicat tacita quia testor
reliquit no capaci pala et a pte in
tali filio meo spurio et tunc legatum
no vz nec applicat fisco sed remanz
apud eos aquibus relictū est ut dat
l no intellr in pri nullaz quia testor
nulla facit mencione de incapace
cui alium relinquit ut tacite daret
no capaci et tunc aufertur abeo et
applicatur fisco quia testor expmit cui re
stituatur sed non clare et tunc ali
qualis psupcio fraudis est no tñ tan
ta ꝙ sufficiat nisi pbet r lenim no ca
paci ut hic in ultima glo dr licet prima
aliter innuat et hoc est vnum ut l ab
ea pte de probac no go istam ¶ Circa
primum membrum si aliquis reliquit pala
filio suo spurio utrum admittatur adre
nocandum quilibz heres et ꝙpetens
tex ꝙ non in l i in si C de nali li et

glo in l hereditas j de hijs quibus
ut indig dic ut dixi in l si j de hijs
qui ut indig ¶ Circa ultimum quero testor
instituit uxorem et eam rogavit de
restituendo post morte suam illis qui
sibi videbuntur ista veniens ad mor
tem instituit heredes spurios testor
cū ex hoc psumatur tacitū fideicommissū
dixi ꝙ no quia credo ꝙ uxore instituit
no est psumpcio taciti fideicommissi ut
l si in pri de hijs qui indig et l plt
de bo li § ista l dicit ꝙ est equalis
psupcio cū testor sensit decepta pt
sum ꝙ ꝙporta testor de nullo sensu
vino posuit in arbitrium mulier dixi
de hoc in dicta l si de hijs qui ut
indig Bartholus legum doctor

Si heredes Nomina
ti nomi
ipso tenentur in viriles et
appellativo tenentur in hereditar
rias porciones h d ꝙ dic ut plene
dixi in l turpia h e ¶ Ex ista l pt
sumi racio l lucius § mevia j ad
trebell ubi si nominantur nominibus ap
pellativis no significantibus hereditate
vocantur pro hereditarijs porcionibus
ꝙ so est quia no sufficiat tm ipsa nomina
poni sed requiritur ꝙ enumeretur
hoc est ut distincte ponantur sed p
illa nomina appellativa no fit enumera
cio psonarum go re Bartholus l d

Si heres Sicut le
gata per
con tab prom minuuntur
ita porciones heredis h d
de hoc in l planciu j de con et de

Ab exheredato
a substituto vel legitti
exheredati no pt legatum
relinqui secus in instituto qui bu
ficio preteriti succedit p con tal h d
pn h legꝫ decla ut dictum in l ꝙ sic
§ qui filios j ad l falc dixi in l pla
ne § i in pri h e facit l si j de le ii

¶ **Cum apostumo**
Relicta postumo instituto debentur a
substituto no nato postumo h d ter

Heredi Postumo ali
eno pt legari
et pt heres institui h d
de hoc plene in l gallus
h d de hoc plene § ille casus de li et pos

Si tutor Cum capit
uxore illegit
tunc sicut ab ea non capit
sed ipsi relinquere pot h d
hoc ꝙ dicit de muliere intellige qui
sint ignorans secus si sciens ut no
densis le l uxori maritus et l p
fectus de Ritu nupc dixi in l ij de
hijs quibus ut indignis Bar l doctor

Explicit liber xxx incipit
xxxi de legatis et fideico
missis so Rubrica &c

Item arbitrium

Si legatum in arbitrium alterius conditionaliter conferatur suspenditur sicut per qualibet alia conditionem
si non conditionaliter expressa certa quantitate vel re hoc autem quando confertur in arbitrium alterius conditionaliter et non expressa quantitate vel re sed certa
In tex que enim re dic quasi dicat in illam vr̄ cum testator certam quantitate expressisse et hoc sequitur ¶ Quero an omnia quid monet glo ad dicendum quod ipa pte sint fuit in legato certa quantitas expressa ro quia si nulla fuisset expressa legatum fuisset in validum tamquam incertum ut l post ff gener de inc̄ do Cum enim dico relinquitur ticio si sceris arbitratus fuit hic suspenditur dispo et in arbitrium seyi confertur hoc utrumque sibi placet quod sit legatum vel non non autem quid vel quantum legetur unde si arbitraretur quod sibi placeret legatum ee remaneret legatum in validum per incertitudinem rei legate ut dicto ff gener Sed quando arbitrium non ponitur conditionaliter ut lego pupillo arbitrio tutoris et tunc dispo est certa quia testator legat Sed in arbitrio alterius quid et quantum leget ¶ Ly ijs premissis oppo hic in pri primitur qd valet legatum relictum sub conditione si voluerit q ff ti i l fideicommissa quod quanquam et ff de here insti l si quis sepromi et l non in quantum de con et de so exponere hic si voluerit arbitrari et sic non fuit collatum in mera voluntate vel dic sim ro vt ibi quid enim interest expona aliquid intell quelibet lex est vera insi prima tamen magis est certa / Ex hijs no quod sicut non dr conferri in libera voluntate per ista verba nisi arbitratus fuerit ita nec per ista si noluerit / Intelligo glo si oppo in certitudo venit declaranda per arbitrium alterius Oppo de l si ita legatum quod illi si nolet ff ti i sed ibi confertur in liberam voluntatem legatarii quod fieri pot
¶ Op de l utrum quod i de re iudi sed ibi debet intelli arbitrio heredis i in libera voluntate quod non v ¶ Veniamus ad materiam et glo hic summat distinguendo tres casus quos examinabo / primo quero an valeat legatum relictum arbitrio legatarii glo quod sic sive dicat ad arbitrium sive si voluerit ut l si ita de con et de addit dy quia non refert conferatur in liberam voluntate vel non ut ff de ope le ptotum et l senatus quod legatum ff ti i ¶ In vero dic lacius aut testator dicat ad eius arbitrium et sic non conditionaliter et vz vt h aut hac exprimit conditionaliter / et tunc aut quantitate non expressa et non valet vt in pri hui l agrio

sensu sim quod glo intelligit et dy aut testator exprimit certam quantitate vel rem et tunc aut dicat / si arbitratus fuerit et vz tamen est necesse quod arbitretur vt hic in pri et l 18 quod heres ff de acquir her licet glo non bene sentiat aut dixit si voluerit et vz si declaret se velle ut l si ita quod illi si nolet ff ti i et l si ita expressum ff de con et de aut dixit cum voluerit et vz etiam si non declaret voluntate suam Nam moriendo vr velle ut l fideicommissa quod sicut relictum ff ti i et l uxore quod pe ff ti i ¶ Sed quero quid si conferatur legatum in ptatem heredis dicat glo tunc restat utrum dicat ad arbitrium an si voluerit In dicta hoc dicat lacius Aut dixit ad arbitrium heredis non conditionaliter re vel quantitate non expressa et est nullum vt in pri hui l agrio sensu aut expressa re vel quantitate et tunc aut dixit si arbitratus fuit et vz legatum ut l si sic ff ti i tamquam conditionale per ista l in pri ideo est necesse quod heres arbitretur vel sit in mora arbitrandi ut l thayus quod sorore ff de fideicommissa li et l in cauli ff de con et de et hoc vult tex ff ti i fideicommissa intelligo si fuerit arbitratus vel per eum steterit quod primum verbum debebitur quod esse futuri temporis / postea in tertio casu dic omnino debetur et sic utrum verbo presentis temporis quia ibi nulla est suspensio aut dicit testator si heres voluerit et non valet ut hic in glo et dicto quod quamquam / aut dixit cum voluerit et vz et potest differre velle usque ad mortem ut dicto quod quamquam et dicta l uxorem quod pe ff ti i
¶ Quero utrum legatum possit conferri in voluntate tertii glo dicat aut dixit si voluerit / aut si arbitrabitur vt in glo declaro quando testator dixit si voluerit tertius non vz quia est captatoria voluntas ut l non in quantum de con et de quod intellige nisi preter quam in relictis ad pias causas ut i c cum tibi extra de testa dixi in capitulo ff ti i fallit in relictis libertatum ut l fideicommissa libertas ff de fideicommissa li sed si dixit cum voluerit tertius / puto quod valet ut dictum est ff de herede et legatario / 2o dicat glo si testator dixit si arbitrabitur tertius vz intelligo quando fuit in legato expressa certa quantitas alias secus vt in pri hui l predicta vera in ultimis alias secus vt in pri hui l predicta vera in ultimis voluntatibus sed in contractibus sive dicat arbitrio tuis sive si voluerit semper fiat conditio vt l si de ghen emp et l quis arbitratu ff de v ob et ibi plene dixi de contractibus doc et glo in l i emptis quod de con hen emp pro hoc in glo in l in persona ff de re iudi ¶ Quero glo an ille in cuius arbitrium confertur cogatur arbitrari Ret glo quod non meminit se legisse dy arguit pro et contra et quod non cogatur proba in l si quod sed et si quis C coram dele in contrarium i ante de et ti quod sin autem qui hoc Et non

per glo C de epi et cle l nulli licere
verum tamen est quod non cogitur arbitrari
presice citime quia perdit relictum si vo
luntatem non exequatur ut nota in l
cum ita ff de leg i § e et l hinc in prin ff ti
i et ff de ven inspic l i § quamvis
et ff ubi pu edu de l i § apud eum
et hoc tenent doc in dicta l nulli ad
dunt tamen doc de viii si tale officium
non agnovit sed si agnovit cogetur
arbitrari ut l iiii § tam et si C de arbi
hoc ponit ex in l id quod pauperibus
C de epi et cle et l fi C de com hen
emp et spec de instan edi § nunc ali
qua v hoc autem ¶ Advertendum tamen est
quod glo solum querit de eo cuius officium
est arbitrari dy argumentum de hiis quorum
officium est exequi tamen hoc satis est pro
babile quia eadem est racio Dic ergo
lacius aut talis executor acceptavit
officium et cogitur illud facere ut dicta l
iiii § tam et si acceptare dicitur si in testo
sibi assistent vel assisto consensit in
vita sive post morte ut l uxore § i
ad l fal et ibi notatur Aut non accep
tavit et tunc aut ei non erat aliquid
relictum in testo aut erat et hoc fo
rum aut negligit exequi quia non
potest eciam si vellet ut sunt fratres mi
nores qui non possunt esse executores
ut in c exiuit de v sig et habuit le
gatum licet non administrent ut C
e l ab administratore aut potest sed non
vult et tunc cogitur citime ut dy dicit
si enim non exequitur perdit relictum ut
dicto § sin aut et l si quis sepulcrum §
sim de relig quin allatum per dy et adducen
do tamen est quod olim erat distinguendum
an legatum esset relictum ad hoc vel non
ut l nesennius de exec tu tamen hoc hoc
est indistincte verum ut in aut de here
et fal § hiis omnibus et notatur per ia
de bel e ti § hoc quidem in ultima q
Si vero nichil sunt relictum tunc
non cogitur ut dicto § sin et l iii
ff de arbi et de in bo da l ii § quin
et ff de probac l filius § invitus
hoc autem intelligo quod non possit
cogi sicut executor testamentarius ¶ Sed
quia ista execucio devolvitur ad epm
ut dicto § sin aut et dicta l nulli
licere vel eciam ad presidem provincie ut
l quarta ff de ali et ci le cum iudices
possunt ad hoc unum constituere ut ex
equatur ut dicta l iiii tunc iudex
potest alio officio cogere sicut potest
cogere quelibet quem delegat ut l i
C qui pro sua iur dicit ubicumque
aut dixi aliquem cogi arbitrari in
tellige si arbitrium sit condicionale si
enim cogeretur non esset condicio quod est contra
pri l nec ¶ Queritur quo iure cogetur
glo in l nulli C de epi et cle dicit
officio iudicis vel actione ex testo tamen
dic aut executori erat aliquid relictum
et potest cogi actione ex testo si agnovit
relictum ut l i C de hiis que sub modo
aliter officium iudicis locum habet cessat
enim actio ex testo cum nullum commodum sentitur
ut l plane ff de ho ff ti ¶ Queritur pone

quod talis non arbitratur an legatum vz
glo quod sic hoc intelligo verum si committatur
ad arbitrium alterius non condicionaliter
et ille nollet arbitrari legatum esset
nullum ut hic in prin dicit enim quod tibi
hanc rem dom et illam si capitolium as
cenderit non esset dicitur sed capitolium non
ascendere non cogitur quod est et hoc sen
tit glo magna hic licet aliter dicat glo
in l ... qui heres ff de acquir here tamen
tex illius l probat hoc quod dico ¶ Queritur
quomodo sciam quod ille nollet arbitrari
Respondeo primo si hoc exprimit sed tacet
quantum tempus debet currere ut vi
deatur non arbitrari dic aut quis
debet arbitrari ad quemodum suum et
potest arbitrari donec detur sibi tempus
a iudice ut l in maciorum de oper le
aut ad quemodum alterius et tunc a
arbitrium consistit circa eligendas per
sonas et potest arbitrari ... donec in
pellatus in iudicio sit in mora ut
l cum quidam ff e aut arbitrium consistit
circa res et tunc debet infra annum arbi
trari ut l fi § fi et si quis C com
dele ita intelligo illam l in fo ...
et ff ti i l fideicommissa § quamquam fallit
in casu ubi potest differre arbitrari do
nec vivat ut l servos ff de man
tes Racio quia ibi videtur testator vo
luisse esse obediens heredi in vita sua
et perdita in ultimis voluntatibus
in contractibus vero dic ut dixi in l si
quis arbitratu de v ob ¶ Queritur illo
tercio non arbitrante quis debet ar
bitrari dicit glo quod recurritur ad alium
ut l in personam § generaliter ff de re iud
et non dicit ad quem tamen dic aut ar
bitrium consistit in aliqua re eligenda
ex certis et tunc arbitrium devolvitur
in ipsum legatarium ut dicto § sed et
si quis Si vero consistit in eligenda
re vel quantitate incerta et tunc re
curritur ad iudicem arg l cum quidam
ff e si vero arbitrium consistit in ali
qua persona eligenda tunc aut per
sona erat incerta ut relictum paupe
ribus vel in redempcione captivorum et
arbitrabitur iudex ut dicta l nulli
C de epi et cle aut arbitrium erat in
eligenda persona de certis et tunc illo
non arbitrante non recurritur ad alium
tunc illo Sed omnes illi de quibus de
bebat fieri electio videntur admitti
ut l si quis a ... ff e et l cum quidam
et hoc quando nullo modo arbitratus est
Sed quero quid si arbitratus est
et male glo dicit quod recurritur ad iudicem
ut dicta l in personam § generaliter de
re iudi et l continuus § cum ita ff de
v ob et l si societatem § arbitrorum
ff pro soc et ibi dixi et hoc in ultimis
voluntatibus in contractibus vero
qualiter recurratur ad arbitrium alterius
doctores tangunt in l in venditionem C de ...
emp ... plene dixi in l ab arbitra
tu de v ob ¶ Queritur que sunt verba que
signant arbitrium boni viri vel libe
ram voluntatem dixi in l si sit in pri
ff ti i ¶ Queritur qualiter bonus vir de
beat arbitrari glo dicit pro ...

bonorum testatoris consideratis incertis le
gatarii et suam qualitatem seu caritatem
ut glo. quam intellige. tamen dic aut relictum
est factum obscurum cum ut causa dotis
vel alimentorum vel studii vel similis et
tunc debet arbitrari quantum ei suffi
ceret ad illud consideratis qualitatibus
personarum ut l. si filie § ti. 1 et l. Quid
de iur. dot. salvo si tanta esset quanti
tas quod absorberet totum patrimonium
relinquentis tunc esset iniquum arbitrio
iudicis ut l. quidam testator § c. Si vero
esset relictum simpliciter absque expressione
cause tunc esset arbitrium boni viri ut glo
dicit excepto hic ins. l. si testator legavit
pupillo arbitrio tutoris debet conside
rari quantum esset equum relinqui ipso
pupillo considerata qualitate pupil
li et consideratis patrimonio testatoris et
caritate quam habebat ad pupillum vel con
sideratis initiis si reliquisset maiori
posset causa colligi quantitas ex quali
tate relictorum que testator fecit in simili
ut l. cum unus § ff. de ali. et a le.
et l. si fundus plurimum § ff. ß. ti. 1. Quid
ex glo an quis debet arbitrari parte
herede vel saltem requisito. Respondeo ubi
testator non taxavit quantitate ut in cau
huiusmodi puto heredem requirendum
ar. l. si quis arbitratu § de v. ob. sed
si quantitatem taxavit arbitrium tunc
circa eligendas personas vel circa dis
tributionem faciendam inter eas tunc
non debet requiri ut l. nulli § cum
autem C. de epi. et cle. ubi sufficit
quod post temporis manifestetur per lidi. hoc
etiam apparet quia ex hoc heres non
leditur. Quero an omnes persone quas
quis posset eligere debeant requiri
videtur quod sic quia requisiti possent
trahere electorem in hoc ut se eligeret
contrarium puto per l. unum ex familia per totam
l. § e ubi talis electio potest fieri in testamento
instituendo vel legando quod non possit
si requireret presentia alterius quia tunc
non esset libera voluntas. Item quia
potest fieri eis invitis quo eis absentibus
ut l. iiii § ii de fideicommiss. li. et dixi in
illa quod quam disputatam que incipit
filium heredem instituit non obstat quod pos
sit eum trahere iniustam sententiam quia hic
tractatur de lucro captando. Ultimo videtur
hic quod licet quantitas arbitrio alterius
debet declarari tamen obligatio non dicitur habere
conditionem neque diem licet eius differatur
executio tamen obligatio si r.v. puris est ut
glo dicit et per hoc apparet si aliquis
promittit in instrumento intellige vel aliquid
incertum quod illius instrumenti potest peti ex
cautio ex forma statutorum. Si autem si con
tineret certam quantitatem tunc in iu
dicio declarabitur quantitas ut C. de
sen. que sine certa quantitate l. 1. facit ß. de ad
do l. 1 in prin. et l. defensionis facultas
de iur. fisci que non bene, sed quero ex
quo recurritur ad iudicem si
ipse arbitratur an ab eius sententia po
terit appellari dic quod ubicumque iudex
aliquid ut bonus vir arbitratur
nunquam appellatur ita dicit Inno. in c. pasto
ralis de offi. deleg. Bartholus legum doctor.

Quidam Si plures res nominet et plura sunt legata seorsum si uno universali nomine apprehendantur h. d. hac l. declarat ut dicit i. l. nerez § e.

Si ita Valet legatum etiam si conferatur in conditionem que in alterius potestate consistit h. d. Quero de quo loquitur hic dum dicit non ascendit glo. po- tres opi. quod loquatur de herede et valet legatum quia non confertur in eius expressam voluntatem sed relatam ut l. si quis sempronium ff. de herede insti. et l. non nunquam de con. et de. Sed tunc quero cum dicatur illa conditio impleta vel expectare quod desinat posse ascendere ut l. ita stipulatus de v. ob. veritas est quod videtur impleta cum desinit tamen tempus quo potuit commode ascendere et non ascendit ut l. hec conditio de g. et de alia lex est quod hic dicitur si Titius capitolium non ascenderit et ista est bona et debet expectari donec desinat posse ascendere quod est verum nisi esset persona legatarii coniuncta quia tunc prestatur cautio Muciana ut l. cum tale § de con. et de. Certa lex est si ipse legatarius capitolium non ascenderet tunc valet legatum et est locus cautioni Muciane ut in glo. Bartholus legum doctor.

Neminem Sive pares vel plures legantur sub nomine collectivo non potest una acceptari alia non / secus si plures nominatim nam illa que repudiatur habet omnis accrescunt h. d. Cum duabus se ¶ Dispo C. de cadu. tol. § ubi autem titulo solvit. li. legatur una res uni titulo pluribus unde portio accrescens potest repudiari ut l. si duobus. Quero quo intelligatur de duobus legatariis non potest repudiari partem quod omnis habet accrescendi. Respondeo si per hoc fieret preiudicium heredi ut in exemplo hic posito. Idem si fieret preiudicium heredi ut in exemplo hic posito. Idem si fieret preiudicium alii ut l. si legatarii in prin. l. de fideicommiss. li. et per hoc dixi in questione de his vas sunt quod executor quod sentit commodum debet satisdare ut l. qui a pluribus ff. ti. l. et l. liberto § largius de ann. le. al' secus ut l. du nus ff. si cui plus quam per l. falc. contingit quod quidam sunt consultationes executor et legatum sibi sunt relictum ille vult repudiare legatum ut evitet onus satisdationis et vult esse executor certe non potest pellam l. que loquitur in omnem impositionem a l. facit dicta l. si legatarius § de fideicommiss. li. ¶ Quero si repudiatio valet et onus remanet an cogatur heres ut que res repudiatio vel in preiudicium repudiantis ut h. Sed est advertendum si quidem ille in cuius favorem legatum repudiatum habebat onus potest sibi consulere illo non agnoscente legatum et non cogitur agnoscere ut hic ubi heres

deducet falcidiam et retinebit summam legatum cum onere suo. Si vero pt sibi consulere si ille agnoscat tunc cogitur legatarius agnoscere non obstante repudiacione ut dicit l. si legatario ff. de fideic. li. que e non et est adite dum quia qn una pars legatur p agnitionem pt vel fta agnitio totius ut l. si cui res ff. e. sed qn fta st plura legata quorum unum tm agnoscet non videtur agnoscere aliud sed nova agnicione opus est. et sic est casus in quo legatarius particulariter cogitur legatum agnoscere licet regulariter est in l. si quis obmissa ff. si quis ob. cau. tes. ¶ Ultimo qn deferuntur plures hereditates vel plures partes unius hereditatis dixi in l. h. ff. de acquirere here. sed qn deferuntur plura legata vel unum dd'ius est h. dic gs aut legatur una res aut plures primo casu aut legatur simul aut per partes. Si simul aut legatur unum et durat unus et pterm non pot tm agnoscere ut hac l. vel rez dnt deveniunt ad plures et tunc secus ut l. legatarius in pri ff. ti. i. et ff. e. l. et paulo q intelli si omnis adiectum aliud induceret. ar. h'. l. Si vero relinquitur per partes tunc pt una pars agnosci alia repudiari ar. l. i. § ubi autem C. de cadu. tol. Sed cum aut plures res legantur sub noie universali seu collectivo et non pt una tm agnosci ut in l. grege ff. e. dnt legantur copulative et tunc non pt tm una agnosci si altri heat omnis ut hac l. si duobus. Si vero legantur plures alternative dic ut l. si ex toto § fi. ff. ti. i. Bar.

Si ticio qui

Cum non capit ptem q indignus facit ptem h. d. Pone casum q fuit legatum ticio et lucida. alij cuius non poterat cape q porcio in ditum applicatur fisco ut in deportato ut ff. ti. i. l. i. § si deportati sunt vna opp. ut ibi dicitur vel pone ex'us in uxore que legavit viro qui cadunt cum interdicta legum ut l. fi. ff. ti. i. et l. y. ff. de hijs qui ut indig. ¶ Oppo C. de cadu. tol. § in primo et § pro sc. et de q tat l. post mortem § liberi ubi porcio deficiens accrescat quincto sed dicit glo specialem est h' et l. plane § si quinctum et l. huiusmodi § si ticio et l. si duobus in pri ff. ti. i. Tu dic contrarium loquitur qn in persona col. legatarij legatum deficiat ab eo sed hic legatum valebat et auferebatur ab eo tamquam ab indigno et veniebat ad fisci alio l. inquibus dicit glo q fallit intellectum ut in eis dixi plene i. l. hu modi § si ticio ff. ti. i. ¶ Oppo ff. de co. et de l. mulieri. sed glo tu dic q ibi non quia legatarius veniebat de iure speciali unde sibi non pt accrescere ut ibi dicta ¶ Oppo ad id q dixi de l. si § servo ff. sed ut ibi patet ¶ Oppo de l. pap. § qm autem q'rti ff. de in offi. tes. sed ibi licet non admittebatur sperabatur admitti et sic concordat cum eo qd dixi ¶ Oppo de l. qui quartam § fi. ff. ti. i. sed non est contra ut ibi patet

Si quis fundum

¶ Oppo de l. cum fundus ff. ti. i. sed ibi fugerat tpre testi h' pt' Sed oppo de l. si res ff. ti. i. sed intelli q hic affugit culpa heredis ¶ Oppo ad l. acquitti l. inde veracius § y. sed ibi affugit post mortem et aditam hereditatem unde cum legatarius sit dns pot sibi p l. questi consulere ¶ Queritur de quo heres debet cavere cum affugit vivo testatore glo dicit q restituendo non de persequendo glo dicit contrarium in dicta l. cum fundus l. q ipse heres debet persequi et illa e vera proba' hic in tex dum dicit de reducendo eo et l. si fundus in pri ff. ti. i. maxime ut tamen dixi in dicta l. si fundus in pri ff. ti. i. maxime illa dixi in dicta l. cum servus ff. ti. i. Bar.

Si ita

legatum alternative censentur plura quo ad rerum nominacionem unum quo ad prestacione h. d. ¶ Oppo ff. e. l. si illud sed veniusi glo primo solvit q ibi dr unum quo ad unam sed sunt tm plura quo nominacionem ut hic et sic concordat cum fi. h'. § illud reprehendit glo p l. cum illud qn di. le. co. et solvit Sed aut loquitur in legato alternativo in quo utrumque est ab principio in obligatione et loquitur l. contraria quia unum legatum est aut loquitur i legato alternativo quorum unum ponitur in defectum alterius et sic non concurrunt in idem tempus et tunc sunt plura legata ut hic istud dictum glo e q dictum l. si illud sed veniusi ff. e. ideo teneo primam sed quia tenet glo i l. si ex toto § fi. ff. ti. i. et dy. et cod. ff. i tellem l. cum illud ff. quando di. le. ce.

Si quis

Si legatur certum corpus illud debetur q ex illo corpore repperitur h. d. ¶ Oppo q debeatur tota quantitas et falsa demonstratio non vitiet ut l. una impor in pri ff. e. et l. si legatarius ff. ti. i. huius tiore ja de ar intellit hic in subiectum si sic § i ff. ti. i. sed ibi legata sunt quantitas hic species que non repitur in re ideo sicut ff. ti. l. si fundus § qui quinque ¶ Oppo de l. cum quidam in pri ff. ti. i. sed ibi sunt adiectus localis unde solvere pt prestitum legatum ideo non videtur apposita causa taxacionis sed magis designacionis et consilij unde solveretur sicut in l. paulo § fi. ff. ti. i. hic vero in ipso legato sunt incertum vn solvitur

Si inter duos:

Si testator sensit de certo legatario

nec apparet de quo habet heres eli
gere que vult h d // Oppo q heres
non teneatur aliam soluere p[ro]p[ter] inc
titudine vt l si fuerit ꝑ de re dub
sed expone hic debet i pot ¶ Con
hoc oppo de l iij § si duobus et
adi le sed ut ibi Op q legatu vale
at et heres cogatur elige ut l apud
iul § servo ꝑ ti i sed ibi erat incer
titudo de reb hic de psonas Racez
ponit dy in c in obstat derem
li vj Sed op si incertitudo de psoz
fiat no vale legatu frustra e poi
ta ista le quis enim dubitat q he
res pt soluere et donare de suo q
vult Ro legatu no est nullu in veri
tate deficit enim probacio no ius ut
l duo se ticij de testa tu et l cu ex
pluribus ꝑ de ma tes et io si heres
legatarius possidebit titulo p legato
no pro donato et illud legatu ve
niet in collacione iponenda voe
l faladie sicut cetera legata ideo
positus e q iste Sed quero hic
dica si ambo veniant q[uo]d si no
venit nisi vnus alt iul dicat vel
expsse renunciat Ro idem q heres
non cogitur solue qui agens no on
dit testore sensisse de se et sic non
fundat sua intencione ut dicta l
si duo et l si plures ꝑ de usuf le
et l si fuit de re dub et denu tes
l si ex pluribus venit tu heres ad
repellendu agente debet facere si
dem in iudicio quo alius tiaus re
pitur hiis easdem demostraciones
sit ex hoc colligitur incertitudo ut l si
ita fidei i pri ꝑ inst his et hoc dixi
nr q de facto qnidz relinquerant
centu clamae i prochia sco maie
quedam noie clamao de dicta per
rochia petebat dictu centu heres
dicebat q no debat sibi soluere qz
poterat alteria clamaa in dicta p
rochia certe no sufficeret dicere q po
terat de alia clericia ut dem l ita
fidei ꝑ de inst fil Bartholus l d

¶ **Certam** Si i petendo legatarius et
substitutus § q currebant in dubio
est primus legatarius pferendus h d
¶ Oppo legatario primo agnoscente
substitutus repellitur omio ut l pe
aditam C de impub et al subst sed
glo intellit substitutu hic p fideig[?]
q teneba[tur] ei restituere legatarius
¶ Oppo quia fideicommissarius no litigat
cont heredem n sibi cedatur ut tempor
impri ꝑ e et l si legatarius ꝑ ti i h
timore ꝑ a de ar intellit h i substi
tuto dirto et q erat inter eos contencio
qz quilibet dicebat se pricipale le
gatariu sed hac est cont mente bre
sed substiendo hanc lec dic q sub
stitutus dicebat legatariu primu r[e]pu
diasse / et est bona lec Et lenam
glo ee pmo bona / sed q ꝗ vnde q
no habet accionem et heredem n ceda[tur]
s directa sed utilem sic tn eum heat

accione cont legatariu heat obligatu
illam accionem cont legatariu quia lega
tarius habet cont heredem et sic habet
utile vt l nomie § i que res pi ob
pos pt eni interee fideicommissarij q
sibi solua forte qz legatarius statim
eet consupturus ¶ Oppo q pfertur fi
deicommissarius ut l ib eu g si ꝑ ut ipos
le sed hic lo qn nulla culpa pot lega
tario iputari al secus ut ibi ¶ Oppo ꝑ ti
i l si a pluribus in pri So dicit dy
q loquitur qn concurrit legatarius p
mus et fideicommissarius cui debet re
stitui iurgio concurrebant inter se cre
ditor et ille cui debet restitui quo
cum ille cui debet restitui pfertur ultio
no ex hoc § et pcedenti q tenuunt ve
nit ad ipediendum iudic exaccione
eius q tu legatarius pet eum tamqua
ab herede facit ꝑ sed ma l fina et
l ita tn § quot ꝑ ad trebell et i dicta

¶ **Si quis certam** Si lega
tur pars hereditatis intellr cum
honoribus et oneribus si pars bonoz
intellr deduct oneribus h d ¶ Oppo
ad ultimu § de l sed Ro q intel
lexit q hic loquitur sm tempora an
tiquissima vel q quis legaunt certa
ptem heditat hoc est rem que
facit ptem hereditat hoc est rem
que facit ptem heditat l sequens
bona loquitur in duobus casibus spe
cialibus q nichil est dicere ita est
cont l no amplius § fi ꝑ ti i et l ge
nerali § fi ꝑ de usufructu le dic g
sm azo q hic legaunt certam ptem
heditat incerta onera diuiduntur qz no
mie heditat hoc iportat / in l se legaunt
ptem bonoz que intelliguntur deduc
to here alieno ut l subsignatu § bo
et l bonoz de v sig ista est vera
sed aduersus oppo ꝑ ad trebell l cogi
in pri ubi si relinquuntur bona intel
ligitur cu oneribus et cu honoribus
sed dicit dy aut bona relinquuntur iure
legati et lo ista l aut iure fideig et lo
l contraria ita tenet dy in l pinceps
bona ꝑ de v sig et glo vi idem tene
in l subsignatu § bona ꝑ de v sig
Certe si ista opio eet vera ꝗ dicet
illi regule qua dedi in l i ꝑ ti i s q
legata vltia et fideiga vltia sunt exe
quata q dixi me certiatur hic vn
ja de Ra pe et cy qui hoc refert
in l ij C cona dele i tercio contrario
dicunt sicut exequata sunt legata
ptcularia pticularibus fideicommiss
ita vlia vlibus fideicomiss ad l cogi
respondeo q ibi omnia bona relin
quuntur hic pars bonoz et ita per
cussenunt ipi Ego apione istoz teo
/ pro ab do casum in l quot § fi de
usufructu ubi si legantur omnia bo
intellr i omnis sba q est idem q
hereditas ut ꝑ ad trebell l cogi i p
incet pri ꝑ de usufructu le l vxori usuf
ruct bonoz ubi venit calendarium
q cotinet debita et credita secus
si certe pt bonoz legetur usufruc
tus ut l gnalit § fi de usufructu

leraao qn testor legat omnia bona
si intelligerent deducto ere alieno ex
hoc sequeretur q legatarius haberet
totum comodum et apud heredem
remanerent omnia incomoda quod
est inconueniens vt l. sed si non sint
§ i. ff. pro soc. et ideo intelligitur v
niuersaliter vt tunc soluant debita et cre
dita. Sed qn pars bonorum relinquitur
cessat predictum inconueniens et ideo dicit
hoc esse legatum particulare. Quinto omnia
bona relinquuntur iure legati vel fidei
comissi legatarius vel fideicomissarius
habebit beneficium trebellianum ut in eo
actiones debeant transire ut l. mulier §
si ad trebell. Idem si pars hereditatis
ut h. et no. in dicto § si. Sed si pars
bonorum relinquitur no habebit beneficium
trebell. cum in eum non transeant actiones
vt hac l. cum autem. Sed quod hoc fac
ad treb. l. cogi § generaliter in glo. ff. vbo
vniuersitatis que dicit tota vel pro parte.
Sed illud intelligitur qn utitur vbo hereditatis.
Sextus si vbo bonorum ut h. Sed quo
quid si testator instituit me heredem
incerta parte hereditatis et rogauit me
restituere illam partem utens vocabulo
bonorum Ro. fideicommissum dicetur vle quod totum
quod michi relinquitur sum rogatus resti
tuere medietatem vni et medietatem
alteri ita q apud me nil remanet
ideo dicetur fideicomissum vle per eande rom
licet prima facie videbatur relicta pars
bonorum. Quero testator reliquit aliam
partem bonorum et in hijs vnum heredem
instituit an deducentur debita et cre
dita vr q non quia relinquit iure
hereditario quasi est vnum illam partem bonorum
relinquit ge re et illud q sequitur et in
hijs cum herede instituto intelligitur i. in hijs
que continet legatum esse pt et sic heres
institutus est in re certa na na illius
debitis in hijs et similium est ut faciat
relatione precedenti cum omnibus suis
qualitatibus vt l. asilio § testor ff. de
ali. et ci. leg. Quero qn legatur pars bo
norum est alienum debet deduci vt h. et
sic debet fieri secundum formam ut non amplius
§ h. ff. ti. i. Quero quid de legatis
an deducantur. Ro. aut sunt legata species
hereditaria vnum et pars bonorum alia
tunc illa species deducatur non per istam l. sed per
rationem que est q genus per speciem derogatur
ut l. vxorem § codicillis et l. fructus infra
ff. ti. i. Decimus si vnum legetur species aliam vero
sunc certe pt bonorum ut l. sempronio
in prin. ff. de iustitutione le. q dicit ut. an si vo
legatur quantitas tunc aut est tale
legatum ex quo non detrahitur falcidia

et illud deducatur vt hic dum dicat de
precio seruorum et addite q glo. dicit de ser
uis quos precepit redimi et manumitti vt
ostendat non fuisse depositum de specie he
reditaria sed de quantitate. Idem ergo in legatis
ad pias causas de quibus non detrahitur fal
cidia ut in auc. similiter C. ad l. fal. Si vero
sunt legata de quibus falcidia detra
hitur et ista ista non detrahuntur q pars
quia fiat venit ad contribucionem
l. faladie non extrahitur quantum valz

illa pars bonorum non deducuntur legatis
et extrahuntur legata alia et sic retri
buentur et videbitur an sit locus fala
die ut l. qui quadringenta et l. mar
cellus in prin. ff. ad trebell. predicta vera
nisi de mente testatoris aliud appareat vt
si post multa legata sua dixisset aliorum
vero bonorum meorum partem dimidiam lega
tali. Nam per hoc q dicitur aliorum videtur velle
prius legatum detrahi ut videbitur in dicta
l. qui quadringenta et dicta l. marcellus.

Cum fundus

Quod rei legate accedit
ad legatarium pertinet h. d. op.
q prius tempus debet inspici vt l. si ita
de aur. et ar. le. sed ibi contingit aug
mentum in alijs rebus separatis hic in
eadem re q dic ut l. fructu et cetera § si et
l. si ex toto § i. ff. ti. i. quod nota Bar.

Statu liberum

Stati libero non pt heres
legare nisi sub condicione lib
tatis vel si moriente herede seruus
futurus sit liber h. d. Oppo in auc.
ut liberti de cetero si quis. sed dicit glo.
fallit in alijs casibus nisi quis suo
proprio legat dic q quis pt suo proprio
legare qn legatum est tante efficacie
q etiam libertatem tribuat ut in dicto
§ si quis. Item pot legari alimenta ut
l. suos. de ali. et ci. le. ff. ti. i. l. suo § i.
Item pot legari cum ut l. planeus ff. ad
l. fal. Item suo proprio legato ut l. suo
in prin. et l. si cohibibus § fi. ff. ti. i. Bar.

Stichum

Per missum
ad tempus vel
prohibitum esse et post electione sola
res electa videtur esse in legato et varia
re non licet h. d. Illud q ei qui pt ali
quid facere si ad faciendum statuatur
tempus et per tempus non fit post tempus
videtur esse prohibitus siue statuatur tempus
a testatore vt h. siue a iudice ut l. macip
orum ff. de ope. le. et l. si ea C. qui accu
non poss. et l. tuaa ff. de aur. faciat l.
prepores ff. de postul. ubi est prohibitum
ad tempus post tempus videtur permissum.
Illud q variatum heredibus in eligendo
transfertur electio in legatarium. Item si elec
tio rei transfertur in tercium ut C. com. dele.
l. fi. § sed et si quis. Illud q non licet vari
are post electionem factam ff. de v. ob.
l. si quis stipulatus sunt glo. soluit hic
dum in l. tumor § legatum ff. ti. i. Bar.

Si pecunia

Pecu
nia
legatur tur si in bonis non
est soluendo h. d. illa l. non
procederet hodie heres faciente inuentari
um ille tenetur satisfacere de rebus here
ditarijs si eas non pt vendere ut l.
scimus § et si prestita C. de iur. deli. et hoc
in quantitatibus in speciebus secus ut l. si
ita § species ff. e. Bartholus le. doc.

Quod ita legatum

Dies mortis habetur pro condicione h. d.

Quidquid

Si ex
facto he
dis debitor liberatur continuatur
heredi h. d. Illud contra l. q.
qui cedit actionum contra vnum ex reis
alius liberatur accedente vt h. et l. si sic

q' si cum l. sed § ti. i. multo mag' possi
onem debet intelligi liberatus ille
cum que est tm cessio et hoc verum qn ces
sio no fit adq'modu cedent sed cession
arij ut l. sin § si q. ad trebell et ibi
tibi dixi p istam l. dicebam in q. de fo
testor reliquit alicui accoem qua hebat
con tiau qua heres legatario cessit le
gatario agenti opponebatur q'pensacoe
psona hrdis q' fieri pt sin q' debat dy
lig c si quis in ius de venire li vj et
glo tangit in l si quis in rem § depu
tia legatarius habet regressum contra he
dem q'ma sed omis qui no soluit q'
debet debitor liberatur ut hic facit
l. qui solidum § si i. e. Bar. l. d.

Si is qui

Si idem lega
duobus in
solidum uni debetur res alij extima
ao h. d. Oppo. i. ti. i. l. pe § i. glo. dit
sed ut ibi dy tenet illam q' ibi p'
legauit totum hoc pretium io videtur
adime a pmo q' legauit hoc ut l. pri
qo C. de lega pe tenet alia q' ibi
sunt legata quantitas sed actio et sic
spes ut l. sic § i. § ti. i. et io ubi testor
dixisset expsse insolidum faceret
sibi ptes p concursum ut l. si aptib
§ ti. i. Bartholus legum doctor.

Si idem servus

In dubio libertas prual
legato h. d. ex annua ut
l. sum fily § si idem § ti. i. Barthol'

Si quis non

Illo pt utriusq' rei lega
te alternatiue pars psari
sed uni solida debet solui h. d. ita l. no

Si titio

duo rei cre
dendi pdic
tione alternatiua pnt con
stitui et ille est potior qui
prius litem contestabit h. d. Illo q' duo
rei credendi constituunt p'dicem altna
tiua sicut in reis debendi ut l. si certo
to § i. § ti. i. Et aut si qui C. de consti
pecu. Oppo C. de v. sing. l. cum quidam
ubi alternatiua posita inter honora
tos resoluitur in q'tita sed electio data
hrdi tollit contrarium dixi in dicta l. si
certo. Oppo de l. qui pecunia destu
h. glo non soluit dy dicat q' hic he
res dapnatus est dare alternatiue
ibi simplr et io cuiuz pro parte con
venit glo quid si unus exegit totu
an cogatur restitue alteri glo q' sic
p ut neg' q' ut l. i. C. de duo. reis
sed illa loquit' in reis debendi sed in
reis credendi glo est h' et in l. fr.
usitatre de con et de alibi dicat glo
q' illa demum tenet alteri contra si
erant socij omi bonor vel illius oblo
nis et debent consciari actione p socio ut
dicta l. qui hoiem § i. aut no erat
socij et tunc aut debitu erat contractu
de pecunia coi et tunc alt ab alto pt
repetere et isto casu pot dice verum
ita glo et in l. fr. a fre et sic no e illa
glo referenda ad tex. Si vero erant
creditores ex ca lucratiua quia animo
donandi sint eis pmissum vel legatum
aut in casu huiusmodi tunc alteri alter
no debet consciari ut l. in l. falc. hoc
obseruandum ad falc. dixi in materia

duorum reorum Bartholus legum doc.

Si quis titio

Cum fideicommissum deficit lega
tum remanet penes legata
rium nisi sit indus mulier h. d. Oppo
l. filio § mulier de adulte. glo h' dicat
q' ibi mater erat indigna mulier glo est
contra tex. illius § dic q' q' ibi fideig'
deficit ex voluntate defuncti expssa
et ideo tunc deficit legatum ex quo si
morte fideigissarij. Oppo C. l. cod
cill. in pn glo soluit tu dic ut ibi dicit
Oppo. istud fideicommissum debebatur
hrdi fideicommissarij quia transmittitur
ad heredem post diem legati cedente
ut l. i. § in nouissimo C. de cadu. tol.
sed intelligas h' fideicommissum morte
primo cedere sine dy vel pendente co
ditione vel sine hrde sine p. Nota
quis dicat' indus mulier glo hic dicit
ille qui nullum sentit quomodu ad hoc
allat ja. de ar. l. simplicius al incipit
si mulier de donat. int. vi. et vx
que nulli faciat tu tu dicas clarius
sic q'nz in aliq' conferunt verba dispositiua
ut in hoc ex legato titio x quenolo
eum restituere seyo tunc est legatarius
ut h' Item si dispo in eum confertur
tacite ut q'z volunt eu restituere post
aliud tempus ut sic noluit eu sentire
aliquod comodum ex legato et est tunc legata
rius ut dicta l. simplicius facit l. si q's
eum de con et de Si vero in eum
no conferuntur verba dispositiua tacite
vel expsse sed solum ei committitur execucio
facti tunc si quid debet habere comodum
ex dispoe defuncti no ex dicto legato
sed aliunde ut si unus ex heredibus
fecit executore vel executori aliquid
legauit restituendum pro se tunc dr
executor sed no verus quia pt quemur
a legatarijs ut l. si a pluribus § ti. i.
et debet satisdare ut l. quid § pulte
§ ti. i. q' no facit verus executor ut
l. dumus l. si plurisq' pl. falc. et ibi dixi
de hac satisdacoe ad istum tu executo
rem no mero legata et fideicommissa de
signata no reddunt ut l. pecunie de
cali. et § v. le si vero in eum no conferuntur
dispo et § v. le si vero et in eum no conferuntur
tacite vel expsse nec comodum aliquid
sentit ex voluntate defuncti tunc est
merus et indius executor de quo lo'
ista l. et facit l. dumus et alie leges
de quibus dicam. Utrum an executor
merus vel no habeat accoem contra hrde
ad petendum legata mortis execucio
est sibi commissa glo dicat contra est q' no
ut l. lucius § i. ad trebell fallit in
casibus si si reliquit' ad pias causas
vel alimenta q' no. Utrum in casibus
in quibus dicat q' habet accoem qua
accoem sed ex causa illarum accoem que co
petunt legatarijs quibus debet solui
ut l. nulli et l. si quis ad declinanda
C. de epi et cle. ita si quis ad declinanda
tenet pe. adulte tu q'nz illi executores
sustinent vicem hrdis ut si testor ius
sit bona sua dari pauperibus et facit
aliq' executore suum ut dicta l. si quis
ad declinandum et in c. cu tibi ex de testa
et ibi p. primo et in c. cum io. e. ti. et p
Rof. in libell. inti. de acc. exercito. et p
spec. inti. de insti. de § nunc aliqua

Contra quod vide quam disputatum que
incipit filium institui Nota ex illam glo
que innuit quod omne quod relinquitur pro
anima videtur relictum ad pias causas
Quero in casibus in quibus dicitur quod non
habet qualiter executori consulatur Ro. offi
cium ut l. quibus j. de ann. le. Quero
utrum executor possit quemcumque allegata
riis glo. quod non in l. firmio ff. ti. j. qui di
le cedit ut ibi dixi Quero an execu
tor possit cogi acceptare officium exe
cutionis dixi in l. i C. e. Illud etiam execu
tores ponit Cy. in l. id quod pauperibus
Qualiter ante executores possint vendere
bona hereditaria de hoc feci repetitio
nem in l. a filio herede j. de sh. et ci. le.

Si heres negligenter eius
qui pot eligere
unum ex certis facit omnes ad legatum
admitti h. d. Ad nonum casum oppo
de l. si quis fundum ff. si inter duos C. e.
glo. non solvit dic quod ibi testator fecit
de certo quia eum nominavit nomine proprio hic
vero reliquit incerta de certis facit quod
non C. ti. i. l. si quis a filio ff. si quis plu
res Oppo quod quilibet in solidum admittatur
ut C. l. prima glo. non solvit elige dic
quod ibi testator legavit duobus alternative
hic unum de certis quem heres elegerit unde eo
non eligente omnes sunt admittendi et vo
candi Oppo quod ille preferatur qui primo
petiit ut l. cum quidam j. e. sed ut ibi di
cam Quero infra quantum tempus heres eligere
debeat non dicitur negligens sed cum primo petit
et si sit negligens poterit purgare
moram usque litis contestationem ab uno ut
dicta l. cum quidam j. e. Bartholus doc.

Heredem pot michi
legare res
mea sub conditione si mea
desierit esse h. d. Barthol.

Si is cui perpetua
bonis vel so
lutione unius ex rebus al
ternative legatis ius elige
di constituitur etiam si eam solam quam le
gatam putavit h. d. ex glo. Oppo de l.
plerique C. de con. inde quidam dicunt quod illa
corrigit istam doc. ibi dicunt loquitur
quod ibi loquitur quando utraque sunt soluta et de
bebantur alternative Sed hic quando alterum
tantum Ad hoc oppo et videtur quod etiam isto casu
possit repeti res soluta ut l. quibus
ff. si de con. inde glo. solvit duobus
modis quas sed reprobat contrario
et hic dic go. quod ibi loquitur in obligatione generis non
alternativa et expone ut ibi no. Oppo
ff. in dy. errans non transfert dominium ut l.
cum l. cum in corpus de acquir. re. do.
et l. eodem ff. subtilius C. de con. ob ca.
dicit dy. hic est error in causa que non im
pedit translationem dominii ut in tex. ti. de
con. inde Sed certum quia unio hic erra
vit in domino si enim puto stichum tuum
tibi legatum credo tuum et trado ut tuum
unde non transfertur dominium in dicta l. cum
in corpus et dicta ff. subtilius dy. non
solvit dic quod tunc error in domino impe
dit translationem dominii quando dominium transfertur
ex voluntate tradentis Sed hic dominium trans
fertur ex l. dispositione eo ipso quod elegit isti
dari Oppo sic pro si ego ubi error
in causa impedit translationem dominii dy. non
solvit dic eodem modo quod hic non transfertur
ex voluntate tradentis sed ex dispositione l.
Sed certum fortiter in legato alternativo
non transfertur dominium nisi a tempore electionis
ut l. statu liber ff. stichum C. e. sed hic non fuit
electio error enim vel ignorantia earum rerum
que debent eligi impedit electionem
ut l. si in electione C. ti. i. et ibi no. Ro. et
illud verum quando relinquitur optio rei sim
pliciter hic quando plures res relinquuntur op
tio rei alternative quo casu quelibet ab
initio est in obligatione ideo error electionem
non impedit quod est no. Ultimo no. quod hic
ideo non potest fieri renovatio erroris
quia in primo casu facta est executio
a lege statim cum a legatariis petit
translatum est dominium in eum In hoc casu
facta est executio ab homine quia solvit
et prestitit l. dominus in l. si in ff. sequitur
j. de v. ob. dicit quod post factam executio
nem a persona sive ab homine non est locus
purgationi more pro hoc allego l. obre
C. de con. inde et dixi in l. insulam
j. de v. ob. Bartholus legum doctor.

Ut pro diviso
in legato competat coniunctio
legalis non indicat ius
accrescendi h. d. Oppo de usufruc
acc. l. i ff. i quidam dicunt hic de ri
gore ibi de equitate tu dic secundum glo. quod
in usufructu qui tacitus accrescat in
proprietate Sed certum ubi nulla est coniunctio
et in usufructu non est locus iuri ac
crescendi ut l. i de usufruc. acc. sed hic
nulla est coniunctio hominis Sed est co
niunctio legalis quia ex persona unius
deveniuntur ad plures ut l. i ff. i de usufruc
acc. que coniunctio sufficit in usufructu
non in proprietate ut hic Oppo quod etiam in proprie
tate sufficiat ut l. si servus communis ab extero
de acquir. here. sed ibi in hereditate
hic in legato ideo non ut l. gravata Oppo
de l. si duobus j. e. sed ut ibi Oppo de
l. filius ff. i j. de fals. sed ut ibi illam
ibi est casus quia ibi loquitur de duo
bus fundis unius domini et sic est coniunctio
verbalis Bartholus legum doc.

Cum quidam
falsa demonstratio qua
litatem legati non viciat h. d.

Lucius legato facto
et a testatore
postea soluto legatario
actio denegatur nisi pecu
de testator mente docealur idem de pre
soluta h. d. Oppo quod legatum non debe
atur de fructibus medio tempore perceptis
ut l. cum pater ff. filia j. e. sed hoc lo
quia dixit cum comodis suis ut glo. dicit
Secundo oppo quod eo ipso quod testator vendidit
inutilitas sic fundata intentio heredis
quod legatum sit revocatum ut l. fideicommissa
ff. si rem j. ti. i. sed dicit glo. non ibi loquitur
quando legavit rem simpliciter hic quando lega
vit rem vel extimationem inde glo. que
incipit si pecunia quia non Tercio oppo
dicitur hic nisi reliquum pecunie super extimatione
quod uno non debet peti pecunia sed res
ut inde C. ff. quod si rem dicit glo. illa
illa fateor si res erat simpliciter legata
et erat ex necessitate alienata res
ipsa peteretur sed quia hic sint dicta
sine extimatione ideo petitur extimatio

ego teneo contra q qui res est legata
simplr pot peti extimatio dixi in l
plane § q si rem emissem ff ti i § C
nero quo potest probare legatarius
q testor sciuit eum duplicandi legatum
glo hic dicit q testor sciuit eum dupli
candi legatum glo hic dicit si testor p
cu exegit et ipm in usus suos conuer
et aliam pecunias legatario soluit tunc
vide duplicare legatum secus si illud
idem pcu soluisset et hoc in glo que
incipit plurimum quia inde q hoc vide
ff ti i l huiusmodi § cum pater ubi omnis
sed in dubio videtur fcm vt exonere legatum
tum sed ibi loquitur qn legatum quan
titatis in genere tunc sed cum libet quanti
tatis plurimum sunt ob illam cum legati
hic vero sunt legata speciei vel quanti
tatis respectu spei vnu ii solua quanti
tatis inde redacta non vr satisfeci lega
to et ita multi non pro hiis qui fecerunt
nunt relicta ad pias cas que soluunt
in vita sua dy querit hic de q pater
legauit filie et pro ea maritanda po
stea eam maritauit et dedit ei centu
nomine dot utrum filia possit pete re
siduum hic inst vr tex q sic contrarium
dicit dy illam hic loqur qn legatum sunt
simplex sed in quo ppositum legatum sunt
ob causam s ob eam maritanda que cum
sit finita cum est maritata ergo est finitum
legatum vt l libt in pri C de deali et a
le et q non in l quinquaginta ff de probac
non dicat plus dy sed q filia possit
petere residuum facit optime s e l
ticia § qui i vita sed pt videri q
ibi pater primo dotauit postea legauit
uit et sic cum pro dotatione filie sit
ius quesitum non pt pater filie ius dimi
nuere sed hic dotando prius in legato pt
minuere ius filie sed Old dicit q fi
lia pt petere residuum q qn legatum
est sum taxato certa quantitate nunqua
minuitur per dictum cc vt l creditor
§ si inter ff manda et l lucius de ali
et cy le et ita hic cum sit legata quanti
tas certa non debet per hoc minui quia ad
icit pro ea maritanda non ob l libt
quia ibi in sco legato continetur plus
quam in primo et hoc puto benedictum
qn testor dixit pro ea maritanda
quia ea maritata est finita cum sed
si testor dixit lego pro dote filie seu
nomine dotis tunc non est dubium
quia ea maritata cum legatum non est fini
ta cum constante matrimonio posset dos au
geri vt l plt et aut sed iam C de
donac an nupc marciam vero qui
pt filiam dotat et cum dote ei le
gat dixi in dicta l huiusmodi § cum pr
ff ti i q non et dixi in no l filie dote
C e ti Bartholus legum doctor

Quod in alternatiuis
in dubio electio
est legatarij h d ibi q facere
et et sit vel totum debet
agnoscere vel totum repudiare vt
l heremes ff e Illo q in alternatiuis electio
est legatarij et sic creditor Oppo de l
plerique inst ff de iur dot sed dicit quod
ibi in contractibus hic in ultimis vo

luntatibus sed hoc non vr procedere
vt l plane § fi ff ti i vnde glo distin
guit aut vba executiua referuntur
ad legatum et sine dubio electio est
legatarij aut referuntur ad heredem
et electio est heredis aut sunt vba
dubia et in dubio electio est legata
rij vt hic idem tenet dy in c in alt
natiuis ex de reg iur li vi et Cy in
l cum quidam C de v sig q non secus i
contractibus dicit glo in l contraria hoc
q dicit secus intelle s in casu dubij
in quo in contractibus in alternatiuis
electio est debentis Sed in duobus
casibus primus idem distinguitur in contrac
tibus et voluntatibus s ad que vba
executiua referuntur vt probatur in l si
sit stipulatus fuerim de v ob et l si
stipulet e ti Et expedit colligi pot
sed glosa que videntur sibi inuicem
contradicere in C de fiins fi l si fugiti
in glo dicit q in penis alternatiuis
est electio iudicis in l quamquam e ti dic
q est electio rei et ibi Cy istas contra
rietates non soluit sed quelibet glo vin
dicat illam in primum glo vba executiua
referuntur ad iudicem infra glo referuntur
ad ptem de quo dixi plene in l i §
i s de essent Bartholus legum doc

Cum quidam
primo ponitur ius dicta
marcelli sco reprehensio sce
uole et ultimum dictum 3o reprehensio
ulpian circa idem C limitacio circa
predicta sa ibi Sceuola 3a ibi vr cum
q ibi nisi forte et hoc dicit si electio
psone committitur in libera voluntate
heredis pot eligere indignum secus si in
arbitrium et si eligere differat omnis vo
cantur et ad heredes transmittitur si ipsi i
petendo negligentes fuerint h d Ex
primo dicto in quo ponitur thema non
q valet relictum licet electio psonarum
committatur in voluntate alterius non enim sui
relicti committitur quia tunc eet legatum
captatorium vt l captatorie ff ti i sed
electio psone sic q vz vt hic et l utrum
§ cum quidam de re du Ex sco dicto
l vbi ponitur primum dictum marcelli non
q cum committitur in libera voluntate al
terius pt eligere indignum q intelle
dum tamen dolus malus absit vt
l creditor § lucius ff man al sorma
Et istud induat dy ad q si est commissa
electio paupum pori fratri predicatorum
an pnt eligere fres suos et dicit q sic
qn committitur p vbum volet secus si
committitur cum p vbum q importat arbitrium
boni viri quia tunc debet eligere vt
bonus vir s illos pauperes qui paup
in l siquis ad declinand et l nulli
C de epi et cle et hic ultimum non placet
nam qn committitur p vba que sapiunt
arbitrium boni viri sufficit q non eli
gat indignum nec reprobatur electio
si poterat eligere digniorem vt ista
tum dicam Conuentus ergo sum non
est indignus ergo valet electio Ve
nio ad sm dictum marcelli ex q non
q ille qui eligit indignum statim

p'uatur elare seu iur' eligendi nec
expecta' alia mora q patet qz dr
tex cum glo q statim cu indignu
eligit statim oms alij vocantur q
vide et no in glo s vo offenderit
q in electionibus que fiunt ab istis
religiosis dest determinatu p decretales
an aut hoc procederet in electionibus
laycor qu eligunt sibi platos vel
rectores vel alios officiales no dicit
modo dicit alibi ¶ Sed no q quilz est
dignus qui non proba' indignus
vt in tex dicit eos qui non offende
runt fiat j de manuss tes l pnos
crauerit glo quid si sunt aliqui plus
digni qua alij Ret glo no est vis
vt l cum pater q rogo j e / ex hoc no
diligent' q licet gitta' elco in aliquem
tamen in bonum virum no reprobatur
eius electio licet potuit meliore eli
gere sufficit enim q indignu no eligit
Ex hoc apparet q male dr in q q
rentiam in precedenti v ¶ Venio ad v fe
cit ysto hic q negligit elige ius pete
di transfertur ad omnes q declaratur i
v vt enim et s e l si quis ticio in
Sed no q illud vr puti die datum
¶ Sed hoc oppo j e l in cum glo ibi
posita vbi dicit q aliquis eligat dr
legatum condicionale ¶ Sed illud e in
j illud modicu tpus q datur hdi ad
eligendum j q est gdicionale hic vo
postq heres fuit in mora et istud
modicu tempus pteriyt abista hora
vr puti die datum declaboinquo
¶ Venio ad v plane in quo no e nece
q dicit aliquid quia nis consultus
ipse examinet illud reprehendere ¶ Venio
ad v stenola et oppo si defuncti pete
noluerunt ipo transmitti' ad heredes
vt l i C de hys qui ante ap tab hs
timore dicit glo noluerunt non tamen
expsse repudiauerunt sed simpliciter
nichil dixerunt al' obstaret gtrarium
¶ Queso quid velit dicere tex ibi vtiqz
si vno petente ic et glo dicit q more
debemus existo tex ordine q pmo oz q
heres sit in mora eligendi psona et
ex tunc transfertur ius petendi in lega
tarios tn heres pt purgare moram
quousqz peta' ab vno petitione fa
pua' heres iur' purgandi moram
et h vult dicere ille tex scdm glo Sed
illud oppo ius eligendi durat ano
ut l si q sed et si quis C coia dele
so qu electio consistit cca res pcedit
gs ¶ Sed qu consistit circa psonas tunc
debet eligere statim vt hac l q est
notandum dixi in l i s e ro pt ee
quia est piculum si differat eligere
qui moriendo ad heredem no transmit
tit vt hac l in Item oppo ad id
si heres est in mora lex facit execu
tionem incontinenti quia omnibus
copetit petitio g heres no pt pur
gare mora ut l si is an s e ro lex
non facit executione q transfeat dominiu
rei legate in istos libertos sed solu
actio psonalis ad petendu ut j dicit
et p pdicta dixi ia in q defacto Costre

epi cure' q executores ultimaru
voluntatu debeant exequi j anu ali
as executio ad epm transfera' modo
testor reliquit nulle illis pauperibus
quos tales elegerit ille non elegit
j anu sed post ¶ Epus ipse nolebat
eligere dicens adeu ee ius eligedi
deuolutu p gstone dixi q ille pote
rat eligere no epus nam de iur' co
qui habet ius eligendi circa psonas
pt eligere et si fuit in mora ea pur
gare donec peta' legatu vt hic et in
telligo peti p lit gt vt l hoc amplius
j rem ra ha de iur' g co ille cu
fuit gnulla electio no excluditur
Item nec ex forma constitois excludi'
qui constitutio dicit q executores
debeant exequi j anu sed iste no e
executor vt quidam g ic q probo
inter eum qui declarat et inter exe
cutorem longa est dra q patet qz
iudex dr ille qui declarat et senten
ciat Executor vero dr ille qui habet
nudu ministeriu facti vt l executore
C de exe rei iudi iste g no dicitur
executor no enim ipse habet soluere
de facto offm g exequendi transfera'
ad epm p gstom illa no ius eligedi
¶ Venio ad v vr enim quero quid
sit illud modicu tpus glo dicit q e
arbitrio iudicis q no pot exprimi vt
l i g Item si ita j ad l falc Deinde
subdit glo hoc autem contingit cu e
in mora eligendi vel eligit indignu
q no sicut s dixi qu eligit indignu
sine aliquo internallo iur' eligedi
priuatur ¶ Venio ad v ii forte h dicit
q j illud modicum tempus q datur
ad eligedum tale legatu est condicionale
ut in l et g si an et C coia dele et
l si impi et g sed et si quis Sed illud
loquit' qu electio consistit circa res h
qu circa psonas q no Bartholus l d

Si tamen p hoc hanc
l declarare
quero q quia ponit glo s q
incipit j ex supratatibus an v
nus petens auferat alijs legatarijs
ius br' q sit ut l ex duobus j de duob
reis et l si ticio aut seyo s e gtrariu
vr iste tex quia omnes vocant' simul
no quilibet in solidu glo hic no bene
declarat distingue sic qu relinquit'
pluribus alternatiue ita q sunt plu
res rei credendi et tunc ille qui pmo
petit appriat sibi legatu vt dicitur
l si ticio et i' no s e qu relinquit' in
certo decet data alicui electio et tunc
post mora eligentis debetur omnibus
non in solidum sed equaliter ut hic
et l cum pater q rogo j e et l si q s
ticio g h s e tunc si vnus petat et
alij negligant ille qui petit appropri
at sibi legatu si vero vnus petat
et alij no negligunt tunc petens alijs
legatarijs non preiudicat sed soli heredi
vt impediat eu de cetero purgare
mora ita tenet glo j l vnu ex famu
lis q si duobus in glo sup v petat

et hoc tenet dy et po ex hoc patet
q p moram hrd no di sta excaus
vt in omib tulerat dnmz na si hoc ect
negligendo pete no pindicare eis
et quia vnus petendo pindicat a
lijs negligentibus ideo sunt sta ista
l si tamen que ponit practica hmz no
que practica est talis vnus de lega
tarijs venit ad petendum et petit toti
cu no possit toti petere nisi alijs neglige
tibus quo hoc proba ret sur cosulens
cu cognita hoc statuendum est faciendo
distinctione de hoc statuendo tempus
i q veniat et explorando an sunt peti
i q no multum stati cum fit distinctio
bonor vt videatur an aliquis sit sol
vendo ita debet fieri distinctio psona
vim an aliquis repia faciat l pretor
q si s exequi cauta et ex hoc hi de
mr cor dicatur q tunc quis debet acci
ad domum qui no repitur in psona ut l
i q i s de lib ag et consilium q mians
dicat in acne q eu pquisiuit diliget
et q eu invenire no potuit io cita
ad domum ut h Bartholus legum doc

Isanus heres no
pot retinere
institutum in re legata antea
sibi debitum h d concordat
i e l cum filius q dns et ibi plene
videbitur Bartholus legum doctor

Si illud legatum alt
natiue vel
subdiuisis gdicionibus re
lictum est vnum r vnius
solucionis h d oppo s e l siquis sum
q sit ita sed vt ibi dixi et in l si ex toto
q si dele ca Bartholus legum doc

Cum pronus
priuilegium psonale no tra
sit ad heredem h d vltam
maz dy tractat in c priuilegium psonale
ex de renun li vi dixit ita l ad q ut
subito pupillari euanescit institutio no
nente in vita testatoris de qua dixi in l
lege cornelia s de vul et pu et facit
ad q quia dicam in l titia q si s e

Celsus legata caduca
remanent
apud heredem cum onere suo
h d qriio oppo q hoc sit
introductum solum p iustiniani ut l i
q i pmo C de cadu tol dicit glo iustiniani
hoc invenit et nullus alius pipoz
tu dit q legata caduca vel quasi redi
bant ad heredem cu onere suo etiam sin
ulta tpa ut h facit l si duobus q i
et l ciuitatibus q lucius s ti i sed
postea sta sunt l pappa de qua fit me
tio in l i q cum igitur C de cadu tol
que statuit legata illa deuolui ad fiscum
q postea iustinianus reuocauit ut dixi
q cum igitur oppo de l titia de am
le sed ut i quia ibi legatum incapit va
lere in psona legatarij hic non re

Quot aliamus
porcio coheredis deficientis accrescit sine
onere illi noiatim iniuncto h d cu q
sed no esset quod ius accrescendi est p
l vij tab oppo q porcio coheredis
accrescat cum onere et l titio q fit j e
et de hijs que ut indignis aufer l ij glo dit
q hic loquitur in pro no scripto contraria
loquitur in caduco vel quasi sed certe
ex pro no scriptum in hereditate accres
cit cum onere ut l i q si quis ita al ai
ita C de cadu tol et s ti i l si duobus
q i vn alij solunt q accrescit cu onere
si adiuncto nominibus appellatis ut i co
trarijs secus si nominibus gnis ut hic
et ista est vera q hoc tamen facit s ti
i l si duobus q i et l ciuitatibus q
lucius s ti so ibi legauit noiati ab
omnibus heredibus h noiauit solum
cum cuius porcio deficit ista est vera
opi licet glo vacillet hoc dixi in dicta
l si duobus q i dicam in l que condicio
de con et de Bartholus legum doctor

Quidam in testo
legatum incertum ad certam
eundam viam valet h d
oppo de l cum post q gener s de iur do
tu dicit glo speciale est hic in refectio
ne vie sicut in alimentis fauore alimentor
vt l si cui de ann le item fauore dot
vt dto q gener ista est vera licet Cya
lus dicat in l i C de dot pmissione q
opi reprobam in l i s sed ma Bar

Siquis Si deficiat
fideicomissus
legatum remanet apud iu
dicem iustum h d oppo de
l siquis est deg et de q dictum est q ista
l so glo q hic relinquebat ut in l si
r ut legatario sim ista siniam t quia te
nent doc tu no vr vera quia hec va
dispositiua fuerunt collata in psona cuius
in legatarium go no est in sed indus
ut l siquis tuo s e et l supplicaus de
donat inter vi et vx vn h dicat q
hic fuit rogatus ut manumitteret ex
spirituallo et hanc tenet Cy in l i q i po
i sa et sa q C de cadu tol sed ad huc
remanet dubium illam licet in ortmeti
deat manumitte remanet apud eum
ius pronatus vnde no est iudus iniuste
et sic remanet ad hunc ro l siquis cu
de con et de no dico hic dicta in l condi
ciones i e Bartholus legum doctor

Omnia nomina
legata simplicia debentur
ab adita hereditate h d
oppo de l i ubi decon et de sed ibi
puerat conditio tacite oppo de l sit
homo q cum suus s ti i et l q servus
i e sed ab adita hereditate debentur
fructus pcepta hereditate iacente deb
ent relictum legatarijs Bartholus l d

Fundus pendente gdoe
legati pt res le
gata cum fructibus renouari a legatario
dissensus h d

Cum ita que sunt
in loco continentur sunt h d in
summa Bartholus legum doc

Cum ita Non videtur
ex in loco q
dolo legatarij illuc illatum e
h d non vna l gtra duas qlibz
testator legat omnia que habet in came
ra nam illata p eam ignorante testatore no
cedunt legato Bartholus le doc

Quod alegatario

morte granarii non extinguntur fideicommissa
hoc dicit Bartholus legum doctor

Species heres non tenetur
ad speciem legatam
nisi probetur eam habere vel dolo de-
siisse possidere h. d. no. q. conuentus qui dicit
rem non reperiri habet fundatam intencio-
nem suam ni probetur contrarium ¶ Oppo
ff. locati l. si quis domum § penult. ff. de
eden. l. si quis ex argentariis § prohi-
bet sed in illis constabat aliquam rem fuis-
se apud conuentum unde si ipse dicat rem perem-
ptam debet probare / hic vero non
constabat aliquam fuisse apud heredem
probata autem amissione quis debeat
probare an amittens eam vel agens
dolum vel culpam dixi in dicta l. si quis
ex argentariis § prohibet de eden. etc.

In fideicommisso :
Ad relatum familie primo vocantur nominati
post eos qui proximiores sunt in gradu
h. d. ¶ Oppo hic dicitur quod nominati vocantur et
in principio dicit quod sunt relati familie et sic
non fuerunt nominati dicit glo. quod relin-
quid hoc non relinquo familie mee s. pe-
et io. hec non est bona positio quia tunc
soluis pe. et io. admitterentur et alii non
ut l. fi. C. de ver. sig. racio quod qui precedit
genus et sequitur enunciacio specierum per modum
taxacionis tunc genus restringitur ad il-
las species tantum ut l. legata supellectili ff. de
supel. l. e. dico ergo quod sunt dicti lego fami-
lie et pe. et io. et si ceteri non fuerunt nominati
cum taxacione dicto enim et habet augere
non restringere ut l. cum tu § ti. prox. tunc vo-
cabuntur nominati primo quasi plus dilecti
quod plurimum ab eo dilecti quod plurimum ex eo
quod testator eos sumpsit nominavit Dicitur in evan-
gelio dicite discipulis suis et petro et q.
desim de aq. Or. ¶ Ista facit l. de re iudi.
l. apud labeonem § hoc edam ¶ Quid
hic dicitur post nominatos admittuntur alii qui
sunt ex eodem nomine quo hoc intelligatur
quidam dicunt quod debeant esse de eo ordine
et de eo gradu quo erant nominati licet
alii essent proximiores quod glo. reprobat
ymo post nominatos vocantur ut proximi-
ores ut l. fi. C. de v. sig. et l. pe. to. § l.
e. et de suis edic. l. i. § quibus et hic tex.
dicitur ex nomine non ex ordine Quero utrum no-
minati veniant ad illud legatum et glo.
quod sic specialiter hodie quia excepti sunt agna-
ti et cognati non ex glo. quod appellacione fami-
lie continentur cognati sed certum sum illa
ipsa tex. in contrarium est in l. pronunciacio
et l. appellacione familie de v. sig. ubi con-
tinentur solum qui agnati sunt aut (?) ibi
continueantur pe. in l. fi. C. de v. ob. sig.
ubi continetur solum qui agnati / ve-
illa glo. tenere stare in hoc cum usus loqu-
di appellacionem familie huiusmodi accipitur
ut dixi in l. i. in princ. ff. ad sill. In istis
nostris partibus appellacione familie non continetur
cognati nec obstat quod sunt ex equali
agnati quia verum est quo quo ad successionem
ab intestato ¶ Oppo glo. de l. si cognati
de re dub. dicit glo. ibi vocabantur
omnes hoc ordine successiuo quod dixi te
probat § l. pe. to. § fre. l. e. unde dicit
ipse quod ista debet intelligi secundum illam
ut intelligatur tempore mortis et testa-
pe dicat ut in dicta l. fi. C. de v. sig.
dixi in dicta l. si cognati Bartholus

Legatorum
Non tenetur quis ad legatum ex persona coheredis q.
non est soluendo h. d. Contrarium nisi ypo-
thecaria possunt conueniri heredes pro partibus
aliorum Certe quod hic dicitur in personali secus
in ypothecaria ut l. i. in fi. C. com. de le.
et fidei. l. ista quod consuetudine ciuitatis
per quam si unus rusticus non est solue-
do exigitur ab alio pro hoc C. ut
nul. villa pro alie. desi. exigi. l. i. xi. l. i.
et ibi dixi Bartholus legum doc.

Cum plures Clausula generalis
refertur
ad specialiter tantum si plura fuerant h.
d. com. istam l. vi. ex. ff. e. l. meminisse
§ cum sed ut ibi ¶ Oppo ff. l. prox. §
pe. ¶ So. ibi fuit casus quod quia po-
reliquit in genere postea ab uno in specie
glo. assignat argumentum contra de l. si cum
fundus de v. sig. dicit dy. quod hic precedencia
declarant et limitant sequencia ibi se-
quencia declarant et limitant precedencia
et sic non est contra Item hic non dicitur q.
omnes dampnaverit in codicill. sed q.
scripsit codicillos adque dixi not. ista l.

Testamentum autem ver-
ba
enunciativa de futuro emis-
sa per aliud vel enuncia-
tiua de preterito sine expressione rei dis-
posicionem non prodicant h. d. ¶ Oppo
in principio dicit testator se legaturum postea
dicit tex. quod dicat se legasse so. expo.
legasse i. legaturum esse vel dic et melius
quod primo consulto arguit dicta verba e-
nunciatiua de futuro dispositionem non indu-
cunt quia etiam si essent verba enuncia-
tiua de preterito sine expressione rei dis-
posicionem non prodicant ¶ Oppo l. ti.
i. l. paphylo in principio sed ibi fuerunt verba
enunciatiua emissa princ. ff. de l. specialiter
¶ Oppo quod incertitudo non viciat legatum
ut l. quidam ff. e. Glo. soluit quod ibi specialiter
le. ¶ Opp. de l. ex hac scriptura de donac.
sed ut ibi dixi Bartholus le. doc.

Inutilis verba testatoris ex sua
significacione
verborum procedunt ut legatum non red-
datur inutile h. d. ¶ Quero qualiter
ista verba debent intelligi glo. dicit q.
habent quinque exposiciones duas malas
et tres bonas due male reprobantur
hic in tex. prima ascripto i. quantum pot. pro
hereditario ista est mala hic quia fidei
commissum redderetur inutile ut in tex.
dicit sed ubi non viciaret ista esset bo-
na l. dicam Secunda expo. est ascripto i. ut
precium soluat ista reproba. nisi § aliter
sunt exposiciones bone ascripto i. non per mediam
personam filii vel alterius i. non de manu
alterius sed per se directo quod non potuimus
§ dixi quod subito compendiosa fit pupilla-
ria l. circa pubertatem debet intelligi
directa ex presumpta voluntate defuncti
qui apposuit verba illa quod substitutus
possit bona accipere sua propria auctoritate
voluntate hoc enim importat directo non
per fideicommissum de manu alterius unde glo.
et sic tamen imputabit alias i. iure hereditario
nec tunc viciat substitucionem sed faciat

48

cam validiorem Tercia expositio est
vt accipiat ale i iur hereditatis nec
tunc viciat institucione sua aucte
ingrediatur possessionem non q testator
pt dare libertatem intestato ingrediendi
possessione sua aucte sicut dicimus i con
tractibus ut l creditores C de pign
¶ vltio indicatur iste q q valet libellus
si dico peto talem villam secus si
dicerem peto q possides in tali villa
vt in c tn ad sedem ex de resti spo et
ibi p hunio facit i de op no nu l de
pupillo q qui incipit et ibi p la de
are et ibi dixi facit q no glo l rei
anime de v sig Bartholus legum doc

¶ **Lucia** Cum est ad hibitus vt
test non prindicat pri
mo h d ¶ Oppo ff de pign l fideiussor
q pater soluit glo aut sunt pns tali
dem que poterat impedire aut no
idem no in l gayus ff de pign act
quod dico et exciabo in l que dot ff so ma

¶ **Gayus seyus** vba
enun
ciatiua non inducunt disposicionem ultra
vbor significacionem h d ¶ Oppo i de
con et de l cum tale q falsam glo
dicit q h vba enunciatiua fuerunt
prolata non expressa certa re vel qua
titate ideo non induxerunt disposicionem ut
ff e l in pri e ito soluitur in l qui
vxori i de an et ar le hoc non placet
quia hic non solum fuerunt vba enun
ciatiua sed dispositiua dixit enim inqui
etari nolo p licet non exprime certam
quantitate vel rem disposicio viciet quo
ad obligandum non tn quo ad liberand
ut l emptor q lucius ff de pact et
l et vni q i de acceptilac vn dic dic
q hic sunt vba enunciatiua negatiue
prolata que disposicionem non induxerunt
q nota sic est vnu tn hoc vr glo cauz
l rones et quod oz C de pbac
vn ja de ar dicit et Cy refert in l
vba C de testa dic q hic sunt vba
enunciatiua abnegatiua dum que dis
posicione no induxerunt ¶ Sed in l ro
nes et aut q optz sic vba enunciatiua
negatiua alterius oblig Certo vbane
gatiua quantum ad inducendum excepcionem
videntur eodem sufficere in accione re
ali sicut in psonali ut l emptor in si
de rei ven puta eodem inducitur
liberacio accione reali sicut in psonali
ut dictum i et vni de acceptil solue
go ut soluitur hic in alia glo sup vo
penes q hec vba enunciatiua vel dis
positiua non inducunt disposicionem ultra
significatum vocabuli sed significacio
huius vbi penes non inducit translata
in pzionem vxor p vir ut i de v sig
l penes ibi eciam soluit glo in l i C
de fal ca adiec ¶ Quero quid si vxor
aliquas res viro amouerit et viri
fuerit usus hijs rebus an videatur
relinquere liberacione glo q sic vbi
testator scivit nisi p heredem probet
contrarium sed certe si testator ignorauit heres
no pt probare contrarium ut in aute q obti
net Bartholus legum doctor rc.

¶ **Sica** Si non stat p legatari
um videtur impleta
condicio h d Bartholus le doc

¶ **Quod in vita** si pr
legat
filie qua in vita dotem exegerit
filiam debet ee contenta alsit n
plus sit in dote h d no tex ibi non
it vellite ¶ Oppo q maritus sit li
beratus p solucione factam patri vt l
dotem ff so ma So hic mulier ha
bebat eum gradi tendi ¶ Oppo dia
hic utique no ignotauit quia ide
si ignorauit ut l ij nisi ff so ma so
lubandi marie ¶ Oppo h dr q debz
ee contenta altero q vno debet
habere utrumque ut l i q tenendum
de rei vx act So hic pater expresse
legauit noie dot vel dic aliud i
pre aliud in viro legante vt l si ca
dotem q si pater ff so ma ¶ Quit glo
an filius possit repudiare legatum et
agere pro dote dicit q sic et bene

¶ **Lucius** disposicio spalis derogat
gnali Item vba ge
neralia obscura declarantur p p cede
cia clara h d ¶ Oppo q p generale
clausula oes tenantur ad legata non
solum tua ut ff ti i l si tibi ho q i
et i e l menius q eu qui sc hic p
cessit gnalis et secuta est spalis ibi
cum eld fim glo oppo de l stipulatus
i de v sig et no sc dicit d q ibi sc
vba quorum signo pt aliquid certu
induce hic non quia simpliciter dixit
onera sciud enim incertitudo reddit
legatum inutile ut l cu post q ge
ner ff de iur dot ita reddit inutile
istud omnis ar l cu pr q fi i e

¶ **Titia** vba dispositiua ad
quecumque directa fidei
commissi peticione pducunt ite qui
voluit res ad aliquem pvenire ad tpus
post illud vr velle ad suum heredem
redire h d Ns q dixi in simi ratio
et indebit in l vnum ex familia in si
et l puto in pri i e ¶ Quero utrum
maritus tutius habeat ptestate q dixit
ad vite usufructum glo dicit tex
arguit pro et contra veritas est q tutius
habet ptestatem aliud enim est relin
quere usufructum aliud relinquere
fundum ad usufructum sicut fuit hic
quo casu legat dominium de quo p Cyn
l si mulier C de iur dot et ibi tangit
glo et glo in l donaciones q ppes de do
nac dixi plenius in l liber quos C
i i de ali et ci leg ¶ Quero q si tpre
quo vir decedit heres institutus
decessit utrum fideicommissum debeat heredi
heredis Certe in primo casu qui dixit eum
tua et filiorum tuorum tunc debetur filijs
Sed in alio casu qui testator reliquit
viro quia diu vixerit et in ea plus ut
dixit vr velle q reuertatur ad herede
suum non hito respectu ad psona sed magis
ad ius hereditarium ut l si ita i de
sa li et ideo debetur heredi heredis
facit l i manualibus C e Quit dy
quid si testator dixit relinquo vxore
mea dnam et usufructuariam quando
importaret ista vba vr q non valeat
quia continet repugnancia quia no
pot ee quis dns et usufructuarius ut l

instrui ff. si usufruc pe dy dicat q͂ de
iur͂ mulier pt eligere uel ꝑpetuum
plenam uel usufructum tm et sic dicto
et ponatur pro uel ut l. si fundo tua
o de usufruc. le et idem tenet Ja de
ar͂ et no p Cy in l ij C. si ꝑo imp et
ibi glo dicat q͂ de consuetudine abtenta
in ciuitate bulgari habet solum alim
ta liberis existentibus secus si extraneus
institutus et ouid bul est contrarium
dum in Ciuitate bononien ubi stete-
bit ad fugiendas contenciones tpre ipius
bul fuerunt ibi redacta quedam inscripta
que fuerunt bononie optenta et de con-
suetudine approbata inter que hoc
fuit scriptum que consuetudines obser-
uantur p omnes ptes ytalie in quib;
fuit q͂ qualiter debet intelligi pz. ¶ Queritur
quid si dixit testator relinquo dnam et
massariam uel dominam et dnatricem
Queritur quid important ista vba Ro no
importat dnium sed quandam preminenciam
in domo sicut erat preminens cum morte
viri dni ut l. ij rerum amotarum et l. i ff.
si vir ff. ad sill et l. si cum exhibuisset
ff. i. ff. de public et l. prouinciae ff. ij.
de v sig et hoc tenet specialiter in ti qui
fi sunt le ff. i. v quid si vir ¶ Sed quo
quid si dixit relinquo uxorem dnam
et usufructuariam filijs institutis dicat
glo q͂ debet habere alimta tm sed in
extraneis dicat secus ego q͂ intelligendum
secundum est q͂ hoc vbum dnam in
hac dispositione positum non importat q͂ in
dicatur relictum dnium bonorum sed pre-
minenciam quandam ut dictum est et hoc
colligitur ex com usu loquendi quia
homines uxores appellant dnas domus
ut l. tua ff. de marito decanum le et leg-
es etiam appellant eas dnas ut l.
ij ff. rerum amo et l. i ff. si vir ff. ad
sill hoc etiam patet quia testator alium he-
redem instituit unde non est verisimile
q͂ voluerit uxorem hre dnium rerum
et illum fecerit heredem in vanum sicut
in l. ij ff. si ita de anim le ubi dicto tria
die intelligitur i. tribus annis tamen consueto
loquendi ita ex interpretacione que consue-
uit fieri in sermone composito secundum cmna
bina trina die et ista interpretacio est
iuris et bona siue sint instituti filij
siue extranei Secundo adiice quia in hac dis-
posicione ponitur vbum et usufruc-
tuaria et istud fauore filiorum est interp-
tandum q͂ ad sola alimta porrigatur
secundum consuetudinem ut notatur in dicta l. i.
C. si ꝑo imp al' incensco de iur͂ debet
habere usufructum omnium bonorum deducta
falc ut l. uxori mee de usufruc le.
et ff. de usufruc l. omnium et eodem puta
dicta vba debere intelligi si simpliciter
proferantur ut relinquo uxorem meam
dnam uel relinquo eam usufructua-
riam bonorum sed si relinquat usufruc-
tuariam alicuius fundi tunc cessat dicta
consuetudo et debet habere usufructum
ita sentit ordo ¶ Queritur pone q͂ testator
instituit extraneum et filium et uxorem relin-

quit dnam et usufructuariam dixi q͂
quantum ad filium ista vba important
alimenta sed pro pte extranei habet usu-
fructum sui pt tm cum fauore filiorum
sit introductum q͂ tm heat alimta non
extenderetur ad extraneum p hoc l. si ita scrip-
tum inpriu ff. de manum. te et l. hac con-
sultissima ff. qui pfecto C. de testa et
l. fi C. fam hrc ¶ Quid pone q͂ filius
est institutus et extraneus sibi substi-
tutus et vx relinquit dnam et usufr-
uctuariam et hereditas deuenit ad substi-
tutum wlgarem debet mulier habere
usufructum cum a substituto cepit hre
vires ut l. qui fundum ff. qui filios
ad l. falc et in psona substituti qui
est extraneus cessat interpretacio consue-
tudinis et de vr casus ff. c. l. cum prox
et l. de si con ff. de uul et pup sed
in substituto pupillari ad quem heredi-
tas peruenit quid debet hre ista uxor
pt dubitare et vr q͂ debeat habere
alimta quia filius fuit heres patris
et sic ea legatum ex psona filij recepit
vim habere ergo substitutus non pt te-
neri in plus quam filius ut l. qui fundum
ff. qui filios ff. ad l. falc ergo debes in
spicere vba relicti Si vero dixit re-
linquo uxorem dnam et usufructua-
riam et sic est vnum legatum et non va-
riatur tunc precedens racio procedit
¶ Sed si dixit relinquo dnam et usufr-
uctuariam donec caste vixerit tunc ex eo
q͂ dicat donec vr esse legatum annuum
ut ff. de annuis le l. legatum et q͂ primo
anno est purum pro sequentibus condiciona-
le et p quos incipit deberi ex psona
substituti ut l. fundum ff. si pr͂ ff. ti. i
et sic cum substitutus sit extraneus uxor
debet habere usufructum totum et ita
consului et plures subscripserunt pu-
cum sit annuum legatum in principio cuiuslibet
anni debet inspici condicio psonarum
ut l. cum in annos ff. de ann le consue-
lo qui quis reliquit uxorem dnam
et usufructuariam cogita Queritur quid
si sunt instituti ascendentes uel col-
laterales et fratres cogita in hijs
duobus non habet hic alia Bartholus

Legatis

Ea vide-
tur ad ali-
cuius usum parata que ad eius
tantum non ad omnium usum cum
alio sunt parata h. d. de hoc in l. hoc
legatum ff. ti. i. et l. quintus de aur et
ar le dy pistam le reprobat glo q
est ff. de pac l. pomp ff. sed si ibi q
dicat q͂ si iudex pronunciauit rem
meam esse non valet sentencia quia incerta
nisi exprimat totum cum possit esse ꝑ
mea sed hoc non est verum quia cum
dr mea intelligitur mea in totum ut hic
et l. legatum ff. tri ista dicat dy secus
dr in glo. l. si rem inpriu C. de rei ve
et illa est bona et pe idem tenet in
l. si quis cum totum de ex rei iudi et ibi
dixi pro quo vr tex in l. de pupillo

v' qui incipit de ne op nunc Bartholus

Legatum aliam diffinicionem habuit in l. legatum in ultima carta ff. ti. j.
Oppo q' legatum non sit donacio quia divisus est titulus de donac' a titulo de legat' ergo non idem ut l. si idem C. de codicill. dicit glo. triplex est donacio primo ista que dicitur legatum ut hic. Item donacio inter vivos. Item donacio causa mortis et est quarta donacio que dicitur remuneracio ut l. aquilius de donac' et l. si vero non remunerandi mada[...]. Item est alia donacio non simplex sed ob causam ut donacio propter nupcias que hodie vocatur sponsalicie largitas de quo ti. de donac' propter nupcias et inferius ut spon. larg'. Quero in quo differt donacio ista que est legatum ab alia. Respondeo quia in ista donacione non contrahitur obligacio aliqua inter donantem et legatarium nec incipiat a tradicione ut B. c. lucius et l. j. C. de iur' dot'. Sed istud quod dicit glo. non incipiat a tradicione quod non videtur verum tunc enim non obligat se sed dissolvit ipse obligacionis future vel dic dicat dominus suus de glo. quando quis solvit legatum in vita tunc talis solucio transit in speciem donac' inter vivos et tunc ideo est firmus quia testator non poterit amplius revocare et in hoc dicitur obligatus. Ergo quia ex hoc non deducitur falcidia ut l. ubi de donac' causa mort'. Item quia teneba[tur] de dolo si intercessisset ut l. aristo ff. de donac' et hoc ultimum videtur sentire ista glo. cum allegat l. lucius B. e. que loquitur de legato soluto in vita postea convertit l. j. C. de iur' dot' que dicit quod qui donacio incipit a tradicione tenetur de dolo et hoc dicit dominus et ego puto verum si aliquis solvit id quod legavit simpliciter non exprimendo se solvere ex causa legati tunc promittendo sive obligare qui possit revocare ut l. cum quis ff. j. ti. j. nec et tradendo quia non transit in speciem donacionis inter vivos sed remanet legatum ut l. iij ff. de liberis ibi tex. quod sic posset revocare. Quero utrum ante aditam sit dominium ipsius legatarii et quo tempore. Respondeo quod sit tempore pro[...] ut l. si quis sub condicione ff. de solut' et l. dot' fructus § si ff. de iur' dot'.

Qui in testo: utile p[er] in utile non viciat[ur] h. d. de ma[...] hic dicitur B. ti. j. l. sum filius § pe. et l. idem si finis

Quod servus dum autem heres debet restituere legatario videtur in l. suo legato § j. B. ti. j. Bartholus

Si aree Quia edificatum area legata cedit legatario h. d. vide B. ti. j. l. si ita legatum § si Bartholus

Si duobus Si relinquitur in duobus finis ita habet locum ius accrescendi sicut si duobus liber[...] h. d. oppo. de l. et proculo B. e. sed ibi legavit unum finis duorum duorum et sic nulla est coniunctio. hic legavit duobus finis unius vel divisos. Bartholus legum doctor

Mevio porcio deficientis accrescat coniuncto verbis tantum et coniuncto re tantum pro rata h. d. secundum veram lec' que ponitur in glo. sed quia glo. hic clare non dicit ideo supplecatur ubi sed si distinctum dic duo primi sunt coniuncti et secundus sed tercius erat tantum re coniunctus. Oppo inter eas inter quos nulla est coniunctio non est locus iuri accrescendi ut l. et proculo B. e. et l. j. de usufruc' acc' sed hic non erant coniuncti quia l. dicat separatim quo ad rem sed coniunctum quo ad verba in primis duobus ut dixi nam tercius erat re coniunctus cum totus fundus fuerit ei assignatus. Sed oppo quod iste tercius sit coniunctus re et verbis re quia tota res fuit sibi assignata verbis propter copulativam et que cadit inter eos secundum posit' glo. hic in maiore dominus dicit quod dicto et posita glo. non fuit coniunctio testantis. Secundum glo. quod apparet quia tex. non potest ergo dico quod copula que cadit inter diversas oraciones nunquam inducat coniunccionem verbalem ut l. si cum in annos § j. quibus modis ususfruc' amitt' et C. de caduc' toll' § ubi autem ubi dicitur quod coniunctis finis inducit coniunccionem verbale est ergo plures ponuntur in una oracione et sunt verbis coniuncti quia unus finis et in diversis oracionibus et non sunt quia sunt diversi sermones et hoc probat optime iste tex. et ideo in glo. procedat oportet subaudiri unum verbum ibi dum dicat et ticio eiusdem fundi scilicet lego ut tex. ponit et ista est vera. Alii legunt sic ut in glo. ibi alij dicunt etc. ista non est vera quia si poneres primus duobus relicta esse eandem dimidiam essent coniuncti re et verbis re quia assignatur eadem dimidia verbis quia in eadem oracione ponitur. Ergo preterimus tercio quia coniunctus esset re tantum potuit non potest dici quod tercius sit coniunctus verbis tantum in diversa oracione sit positus ut tex. dicit. Alia lec' est quod omnes sunt coniuncti re tantum unde glo. v' tu dic etc. secundum hoc oportet exponere dimidiam scilicet eandem. Sed contra hoc videtur tex. qui dicit partes in plurali sed dominus hic partes id est partes tenendo primam lec' quia tenuit tex. procedit clare. Sed ista 3a non placet quia poneremus primos duos coniunctos re et deneretur heremus eos ponere coniunctos verbis cum sint positi in eadem oracione tene ergo primam. Ticio cum cuilibet accrescat quero pro qua parte accrescat glo. dicit secundum duas ultimas lec' ticio accrescat pro duabus

ptibus alii in tertia Sed tenendo
pnia quia tenim quilibet accrescat
invilem ar l cum qo C e dy dt
vno ex hm pma accrescit tertio in
duas ptes cum hm duo vbis co
niuncti habeant loco vnius et sic ad
mittuntur solum ad vna dimidiaz
tocius ut l siquis tiaco ß de usufructu
accr et ß h i l plane ho rulo et
l cu qo iul facit quia ibi in pma
pte lo qui pmo legat tota ho dimi
diam in ho loquitur qui sepius vni
legat alti leguit semel eandem rem
et sic apte patet quod ad talium rem
no ptinet ita dicat dy q est veru
ut patet ex tex qui dicat pportione
legati accresce hes gra vocare certa
l q positi in vna orde sit coniuncti v
bis sed positi indiuisis oroibz non
sunt coniuncti vbis sine ibi ponatur
copula sine non Sed no q coniunctus
re et coniunctus vbis pariter vocantur

Et me herede

Si mari tus vel
alius legat mulieri dotem aut di
cat quidquid in dotem dedero et non
deducantur impense aut dicat dote
simplr et impense deducunt h d
Oppo de l dotem de do plene glo
dicat qualla pudam distinguit et
sic iste q glosat totu titulum de do
plene Sed aduerte q glo no curat
an sint vir vel extraneus qui legat
sed curat de mo legandi aut dixit
quidquid puenit aut lego dote Ita
tenet dy pro hoc facit ß de iur
im l cum qui q si mulier glo C
de sal cu adiec in l ij distinguit
utru leget extraneus an vir q tex hic
pma facie pmuit quia tu glo
hic posita et hm eam summa Jabu
alit dicat in dicta l ij C de sal cu
adiec le s q aut quis legat per
vbum pteriti tpris s quidquid puenit
et tunc impense no deducunt aut
p vbum pnt tpris et tunc secus
hoc ipse probat p glo hic positam
sup vo quidquid adde et ita puto et
vide enim in dicta l ij Sed cont hoc
oppo q vbum puenisse sine pro
fertur in contractibus sine i ultis
voluntatibus intellr s cum effectu
ut l ij q puenisse ß de hrd vel
acc ven et l qui garbina q cum
ita j ti i et j ad trebell l cogi q i
go hic debet intelli quidquid puenit
s cum effcu deduct impensis Oz go
dici q iste q contineat quadaz
spalitate fauore dot et ideo cum
con ius coe loquat et q ppa vbor
significacoz no debet extendi ult
talium sumu ut l ius singulare
et l q no ß de leg no go habebit
hic locum nisi in extraneo sic legante
hoc tn sub dubio dimitto Querenti
utrs vbis quidquid adte puenit q tunc
fructus puto q no ut l hrd mei in
pri j ad trebell facit j e l lucius

Cum ei

Qui ptem
tantu capit
ipse se pot solidum capere
ipse alium h d de hoc j ad
trebell l cogi q hij qui solidum et
l tamquam C de fideic Bartholus

Sita

Ista l habet
duas loe
hm veram h d Indefini
ta equipollet vniuersali
tatis in orde ptiacular que si e du
bia interpretatur in miore pte h d
Ad euidenciam pmitte q oro vniuersat
dicatur illa cui ppont signu vle oms
vel nullus et silia Oracio ptiacula
ris est cui ppont signu ptr ut qd
aliquis vel vnus et silia Oro inde
finita cui ppon eius aliquis sine aliquo
signo ut ho heres filius et similia
Oro singular est cui ponitur i orde
nomine ppium no tamus ons ut tias
seuus hijs psissis hic hm veram
ter debet ee lra quia heres et sic
indefinita sine aliquo signo quid
hic in lra inpu quantu quotus et sic
ista vba quatu quotus hres meus
licet imptat quatu omes heredes
mei hz et est ro dicunt quia quili
bet pt dici quotus Ista no est bona
lra quia quotus no pot dici n ille
qui quoto loco nominatus est incipi
endo a pmo ut l qd si de usufr
et l cum vo q qualit de fideicomiss
li et si dicas quilibet pot dici quotus
hm q numare incipiet et ego dicoq
libet pt dici vnus hm q eu desig
nauit eadem roe hec dictio quotus
no est significatiua nisi vnius de
pluribus et ista lra no placet Alij
hnt quatu quis et tunc est sensus
q si aliquis reliquit quatu quis
heres meus habet hoc intelligit
quantum omes heredes mei habet
et si opponis q dictio quis est signu
ptiaculare Ro veru est sed e ptre
indefinitu q pot quibz congruere
gradoms refertur ita dicat glo sed
non placet qz ee vnius est signu
ptiaculare indefinitum pt eni referri
ad quelibet que designat ptiaul
lud pronome quis vel qui positu
in singulari no debet referri nisi ad
vnu tm ut l si ita fuit j de re dub
vera go lra est quatu heres et sic
sine aliquo signo de hac ma dici
j in l proxima Bartholus le doc

Pegasus

Relictu in
diem debe
sine fructibus medij tpris si gra
hrdum fuit appositus secus si gra
legatarij h d Opp de l ij fideicommissa
q ad treb so illa debet intelligi hm
distinctionem huius l et q no ß de usufr
l ij fideicomiss q cu pollidius et
de anim le l remequin qui al capit

Sita

In alternatiua sti
hiuar vel tempor
illud q est nimis est in obligacoe

h. d. tex ibi esset ptas i. si diximus
certa xx forte legata hered. esset electio
et posset eligere minimum tamen in veritate
te x. sunt legata ut ff. dixi licet glo
aliter dicat sicut adiutum l. si ita stipu
latus fuero x. vel quinque et l. uir. sti
pulante § ij de v. ob. ¶ Oppo. in alter
natiua utrumque est in obligatione ut l.
illud de contra. emp. sed glo dicat fa
tere quod hic est de utroque in obligatione
sed certa heres pot eligere solum minus
et quia presumptio est quod minimum eliget
ideo dicitur legata minor quantitas alibi
et melius dicit quod solum minor quanti
tas est in obligatione in l. inter stipulantem
§ ij de v. oblig. et ita probatur hic in
tex. et in l. ff. alia sold. contrarium video
in alternatiuis utrumque est in obligatione verum
est quando ponitur inter res inequales cadit
affectio secundum minus tamen est in obligatione adeo
quod si heres vellet soluere xx. illa x. non
soluisset ex causa legati sed ex causa dona
tionis et hoc tenet doc. in l. cum quid
§ i de v. sig. Ideo ego dico quod si inequalitatibus
cideret affectio per adiectionem persone
cui debet solui vel loci ubi debet sol
ui quod tunc certa inequalitatibus utrumque
est in obligatione ut ff. de solut. l. qui res
§ qui mihi rome et de nouat. l. si
is et in qualibet earum dixi. ¶ Oppo
de l. plane § plus ff. ti. i. sed ibi dabatur
electio creditori secundum utrumque est in obligatione
quia forte eliget minus nec est presumptio
semper quod quis eligat plus ut tota die
videtur sed quando datur electio debitori lex
habet pro certo quod soluet minus hoc
tenent doc. in dicta l. cum quid. // Op
quod electio debet esse legatarij ut l. lucius
§ ff. e. sed hic verba comminatiua fuerunt
directa ad heredem ibi ut legatarium
vel causa dubium Bartholus le. doc.

Si pluribus

indefinita equipollet v-
niuersali h. d. Illud quod inde
finita equipollet universali s. universali distri
butiue non sed universali collectiue non
enim quilibet heres tenetur sed omnes tenentur
ut hic. Primo quero quid si testator dix
isset heres meus esset quinque dicat glo
quod quilibet tenetur ad quinque in solidum
arg. ff. C. si plu. una sen. l. i. ubi idem
dicitur in sententia Dy. dicit hoc quod de sententia
dicitur esse verum si taliter esset formata quod quilibet
sint in solidum condempnatus vel si sim
pliciter quilibet tenetur pro virili ut dicta
l. i. C. si plures una sen. et l. paulus
de re iudi. quod est verum si taliter forma
ta esset petitio tamen sententia debet petitioni
conformari ut l. ut fundus C. com. diui.
Ita dicit Dy. dicit gl. ipse quod libellus
pot formari contra plures petendo
quemlibet condempnari in solidum quod est verum
si in libello inseratur peto condempnari
in solidum ita quod una sola sufficiat
ut notat glo in l. si mandato tuo § pau
lus ff. manda. et in aut. habita
C. de duobus reis et in corpore unde
sumitur sicut l. in executione § in solid.
i. de v. ob. sed si illa verba non ponerentur
Ita quod prima solutio sufficiat tunc lib
ellus debet recitari ut l. i. C. de fideiussoribus tu
tori in l. ij de duo. re. ¶ Quero ij° que
est differentia inter omnes et quilibet glo
dicit quod omnes est collectiuum et attribuit
rem omnibus sed quilibet est distri
butiuum et attribuit rem cuilibet in so
lidum quod nota probatur in l. ij in fine disting
nemus § cum plures ff. de arbi. et de
iura usque distribuntur dixi in l. hoc
articulo de her. insti. ¶ Quero utrum hoc
sit verum quod indefinita equipollet
universali Dy. hoc ponit de re iur. li.
vj in regula. Pe. de hoc facit magna
distinctionem et multa ponit et quedam
non bene. Et ideo pro eorum declaratione
primo quero utrum indefinita equipolleat
universali secundum propriam significationem an
secundum interpretationem dicit Pe. secundum interpre
tationem Nam proprie loquendo aliud est
dicere omnis homo currit quia falsi
ficatur uno non currente aliud est dicere
homo currit ut probatur de re iud. l. si
is cum diceretur et bene dicit cinus est
definit. ut predi. l. si finitus ibi et huma
nius etc. ubi declaratur quod indefinita e
quipollet universali ex humanitate et
interpretatione non ex propria significatione
vocabuli. ¶ Quero que dicitur oratio indefinita
vide glo. sed tamen dic ut dixi ff. l. prima
et non in l. i. in glo magna de re iur.
et ibi dixi. ¶ Tercio premitto quod cum queritur
an indefinita equipollet universali debet intel
ligi de indefinita ab homine non prolata
a lege sine dubio equipollet universali quia
certa oratio singularis et l. scripta ad singu
larem personam universaliter intelligitur ut in
prima constitutione C. et l. iura non in singulos
ff. de leg. et intelligitur universaliter hoc modo ut omnis
ille in cuius persona emergit illud ff.
quo l. disponit l. comprehendatur unde omnes
l. que dicunt de venditore habet locum
in omni homine quo casu dicitur quis esse vendi
tor et que dicunt de homicida habent
locum in omni homine qui est homicida et sic
de similibus. ¶ Restat quo dubium quando profertur
ab homine quo casu dic aut profertur in
negatiua que in est negatio et equipollet universali
ut cum dico homo est al. equipollet
universali omnis homo etc. vel cum dico obligatio
est iuris vinculum actio est ius etc. equi
pollet universali omnis obligatio etc. vel obligatio
est quia cuilibet de necessitate conuenit di
ffinitio aut profertur in materia contingen
te et tunc aut profertur negatiue et
tunc equipollet universali ut l. si is qui du
centa § titium de re iud. ibi quid non
fecit in nihil eorum fecit et de v. ob. l. ij
ius et l. in illa stip. ubi si promitto
per heredem meum non fieri intelligitur
i. per nullum fieri licet secundum propriam et vo
lem significationem aliud esset. Si vero
ponitur affirmatiue et tunc aut huic
termino sic indefinite prolato adiacet
aliquid quod ei pot contingenter inesse ex aliquo
orientum preter voluntate disponentis
et tunc equipollet universali vel non
equipollet secundum quod causa contingentie

dederit ubi gratia si dico homo currit ex voluntate mea non dependet an omnis homo currit ista indefinita equipollet universali quia predicatur de omnibus si contingit quod quidam homo currit et quidam non currit tunc non equipollet quia non predicatur de omnibus eo casu legi. Item si dico servi mei sunt textores certe non sed si contingit quod omnes sunt textores ista equipollent universali alias non ut l. servus urbanus in prin. ff. e. ti. i. Si vero contingentia dependet ex voluntate proferentis ut heres meus dampnas esto dare si volo quod intelligatur de omnibus intelligitur de omnibus alias non vel lego lanam si volo intelligere quod sit legata omnis lana legata est alias non in dubio qualiter intelligatur dicit dy. et bene aut est eadem ratio omnium contentorum sub indefinita aut non ut ipse dicit de re iur. li. vi. super reg. Preterea aut profertur ista indefinita circa res aut circa personas si circa res aut per verba pluralia aut per verba singularia si singularia non equipollet universali ut si lego fundum cornelianum non videor legare omnem fundum cornelianum ut l. apud iul. § seyo ff. ti. i. Sed certe ista non est indefinita sed singularis quia res sunt nominata nomine proprio ideo hic poni non debuit aut per verba pluralia ut bona mea et tunc aut est eadem ratio contentorum sub indefinita et equipollet universali alias non et hic secus in l. oblig. generali de pig. et l. C. que res pi. ob. pos. Ista distinctio inter verba pluralia et singularia non placet quia si lego vestem si lego lanam vel argentum vel similia ad hunc indefinita equipollet universali ut l. si tamen lana ff. de le. iii. Et ideo aliter est dicendum quia oratio indefinita que ponitur est ita incerta quod vitiatur dispositio ut non ut l. legato generali ff. ti. i. tunc in prin. investigatione non cadit quia dispositio remanet valida et tunc distinguitur quando cadit inter res ut dicit dy. de re iur. li. vi. sup. reg. Si vero cadit inter personas et tunc aut in casu odioso et non equipollet universali ut ff. de li. pt. l. i. et ii. et de ven. inspec. l. i. § Item queritur aut in casu favorabili et equipollet universali ut ff. de testa. tu. l. si quis ita § i. et l. qui filiabus in prin. ff. ti. i. hic est enim favor heredis quod omnes simul teneantur quia tenebuntur in solidum. Sed si queris quando indefinita equipollet universali an equipollet universali collective an universali distributive dic quod aut id quod imputatur per orationem indefinitam attribuitur cuilibet in solidum et equipollet orationi universali distributive ar. ff. ti. i. in l. qui filiabus § i. aut cuilibet pro parte ut in dote heres et tunc equipollet universali collective ut hic quod est verum si omnis adiectum potest inter eos dividi secus si adiectum res indivisibilis ut l. ii. insti. de verbis ob. et l. eadem § cato e. ti. dy. indicat hoc primum cum glo. in ar. ad q. si grado duobus fratribus fundum ut plibet

quarterium bonis et quatuor operas singulis annis aut dicatur ut prestent omnes aut quilibet alias dubium est et in dubio tenentur omnes tamen ad unum quaterium et quatuor operas secundum enim quod tenet menti Bartholus se doc.

¶ Sunt. Si unius aduisis heredibus quantitatis iniungatur in dubio ab utroque debebitur h. d. Opp. ff. primo sed ibi dampnantur indefinite que indefinita equipollet universali hic singulariter. ¶ Opp. quando dampnatur singulariter quilibet tenetur in solidum sed uno solvente alius liberatur vel ille aut ille ff. ti. i. Sed dic aut dampnatur universaliter aut indefinite aut singulariter. primo casu tenentur pro hereditariis portionibus ut l. turpia § fi. ff. ti. i. et ff. e. l. legatorum in prin. Secundo casu idem ut ff. primo quod dic ut ibi. 3o casu aut dampnatur in eadem oratione verborum aut in diversis. primo casu aut copulative et ubi tenentur ut l. si here des nominati ff. ti. i. aut disiunctive et tunc in solidum sed unus solvendo alios liberat ut l. ille aut ille ff. ti. i. et ff. ti. i. l. si de toto § i. Si in diversis orationibus tunc quilibet tenetur in solidum et unus sed non liberat alios ut h. et ff. ti. i. l. servo § si quis apud sunt dy. Opp. quando eadem legatur sepius quantitas non duplicatur legatum ut l. plane § i. ff. ti. i. sed dic ibi sunt legatarius quantitas unius ab uno die in diversis. Sed quod hoc opp. ff. ti. i. l. lucius § impubere. sed glo. predicta quando legatur quantitas § ii. quando species

¶ Et ideo pro declaranda materia quae dy. distinguit plenissime sic quando unum legatur sepius aut legatur quantitas aut species si quantitas aut a pluribus heredibus aut ab uno si a pluribus tunc a quolibet debetur ut hoc § et § ff. ti. i. l. servo cum § si quis apud quod intelligere secundum distinctionem premissa. Si ab uno et tunc aut in eadem scriptura aut in diversis. Si in eadem in dubio semel debetur quia non est verisimile testatorem voluisse duplicare nisi legatarius probet contrarium ut ff. ti. i. l. plane § i. et de ali. le. l. cum certa. Si in diversis scripturis et tunc aut eiusdem voluntatis aut diversarum voluntatum ut in testo et codicill. primo casu una debetur quantitas et si sunt diverse debetur maior ut ff. e. l. sempronius. Si diversarum tunc aut se non compatiuntur ut quia una derogat alteri tunc sola tantum debetur ut hic nisi et ff. ti. i. l. si ii. et tibi § in legatis et l. si ita sit scriptum aut se compatiuntur et tunc aut est relatum simpliciter et debetur utrum quod ut l. quinquaginta de probat. aut ob causam et tunc per secundum videtur a primo recessum ut l. libert. in prin. de ali. le. Secundo casu principaliter quando legatur species tunc aut in eadem voluntate aut in diversis. Si in eadem aut ab uno herede et semel tamen debetur ut l. plane § si eadem ff. ti. i. Si a pluribus tunc aut simpliciter aut aequo in solidum. Si simpliciter

semel debetur ut l. si tibi homo § i ff. de le. i. et l. lucius § impubes ff. e. Si a quolibet in solidum dicit idem ff. nam quod in testamento divisere ut l. quod ge. § si quis duos ff. ti. i. Si vero legatum in diversis voluntatibus et tunc aut eiusdem quod divisum. Si eiusdem tunc aut ab uno herede a pluribus et idem porcio quod ff. qui legatur in eadem voluntate porcione l. fuerit ff. e. l. meminis § eum. Si vero erant diverse voluntates divisere tunc aut loco unius habebantur ut quia legat defunctus et eius heres et tunc idem quod si legetur in testamento unius ut l. huiusmodi § sempronius ff. ti. i. quod videtur verum si utilitatem afferat inquomodum dilcius sentis si nullam quia tunc idem quod in testamentis diversorum ut l. meminis in prin. ff. e. quod dicit ut ibi. Si vero divisere prius tunc aut primo consequitur rem ex testamento unius quia tollitur petitio ex testamento alterius sed si prius consequitur extimacione ex testamento unius potest consequi rem ex testamento alterius ut insti. de leg. § si vero ita debet intelligi plane § si duorum et l. si fundus legatus § i ff. ti. i. et ff. e. l. meminis § duorum dicit sed hunc passum indicto § duorum plenius exaugbo

Si ita sit scriptum

Maximum capit fenum et non contra ha. d. Oppo. de l. i § sed si maritum de ven. impos. nuit. solu. ibi tractatur de odio ideo masculinum non capit feminam. Oppo. de l. si cum in prin. et § fi. ff. de op. li. So. ibi approbacio diversitatis istam materiam pone ut l. quicumque C. de servi fug. ergo ut l. i. de v. sig. Bartholus L. d.

Si sub condicione

Ante eventum diei vel condicionis legatum non potest repudiari. h. d. Non de eo quod dicat de legato in diem incertum quod ante diem ad nos non pertinet ad quod oppo. de l. cum dies. qui di. le. ce. et l. i § cum igitur et § is autem C. de caduc. tol. solu. ante diem certum cedit dies legati quo ad transmissione item quo ad actionem personalem licet ob exceptionem ut l. i. qui di. le. ce. et l. nemo potest ff. ti. i. non autem quanto dicitur quia non tamen sit adveniente die glo. allat. an plenum § si tex est ff. de usuf. le. l. sempronius accrescit. Unde ante diem ad nos vero non pertinet inito repudiare non possumus. Non ergo id pro quo passimus habere actionem quae tamen potest esse inefficax ope exceptionis non potest repudiare sed illud pro quo solam partem heremus de futuro alii timentes hoc contradicunt quod sunt certa dies quo ad nominationem non quo ad eventum ut dies mortis ita dicebat Ro. sed contra mente huius libri est te ergo ista. Oppo. C. de pac. l. i. solu. aliud in repudiacione ut hic aliud in pacto ut ibi de hoc ff. de ac. quir. her. l. is qui et l. is potest et l. sup sitti et l. demum bo. dam. l. i. Bar.

Si pater

Condicio nupciarum intelligitur de futuris nupciis ubi testator ignoravit ut putes. h. d. Non quod per adverbium ubi inducitur condicio ut l. hec condicio de con. et de. sed nupcie facte a filia patre ignorante sunt nulle ut l. paulus de ritu nu. solu. dicat glo. intelligens quod hec filia erat emancipata Bartholus l. d.

Si ita scripsisset

Verba presentis temporis porriguntur ad debita in diem vel condicionalia nisi aliud exprimatur h. d. Non quod debitum in diem non dicitur debitum de presenti ideo quia ista verba dare facere intelliguntur quantum effectum sed non dicitur debitor qui non potest exigi obstante exceptione ut l. debitor de v. sig. Movit glo. quid si dies venisset tempore mortis qui non venit tempore testamenti probatur quod non debebitur ut l. si ita de au. et ar. le. solu. hoc oppo. ff. e. l. si quis ita sed ibi ff. verbum potest quod est extensivum. Oppo. ff. e. l. si quis ita sed ibi ff. probatur cum filius § heres sed ut in glo. ultima l. indicat dicit ad quod de clausula quae apponitur in testamento si non valet iure testamenti valeat iure codicillorum nam si valet inspecto presenti tempore licet postea irritetur clausula locum non habet nisi dicatur si non valet vel valebit dixi plene in l. i ff. de iure codicillorum. Bartholus legum doc.

Sempronius

Si in duabus scripturis paribus eiusdem testamenti asscriptae sunt diverse quantitates legatae minor debetur h. d. Oppo. de probat. l. quinquaginta solu. ibi erant diverse scripturae diversarum voluntatum hic unius voluntatis tamen dicit glo. Oppo. contra hoc quod debet stari originali ut l. si quis ex § plenius et fi. ff. de eden. solu. hic utraque scriptura erat pars presentis non magis una est originalis quam alia et hoc dicit tex cum exemplar unde ex utraque poterant simul ... Exemplar enim dicitur scriptura presentis. Exemplum scriptura exemplata de fide instrum. l. ii et C. de eden. l. si quis in aliquo et l. celsus ff. de probat. et ideo si proferentur due scripturae si instrumentum publicum et protocollum notarii littere potius protocollo quia illud potius est originalis scriptura ut probatur in dicta l. si quis et § plenius et in aut. de tabel. protocollo et ita hic si constaret unam scripturam primo factam et alia inde exemplata primae stare si non apparet obstat hec l. Secundum eum qui proferuntur due scripturae nonne statur ut C. de fi. instru. l. scripturae. solu. intellige quod hic proferebantur a diversis una ab herede alia a legatario. Secus si ab eodem ut in contrario. Oppo. glo. ultima de l. lib. solu. ut l. quinquaginta quod non

Lucius

Fructus et potest percepti condicione pendente ad legatarium non pertinent h. d. Ro. huius l. patet ex

suario et glo ponit ¶ Queio quid si
maritus legavit mancipia pure fr
glo certe dicit haberet mancipia et
extimacione se pt⁹ editus post
editam hereditatem q̄ nō multum
¶ Nō si vir legat uxori simpliciter
rem quā extimatā accepit in dote
uxor hebit rem actione ex testo et
actione de dote hebit eām extimacōem
Con̄ hoc vide tamē ſ de do ple l ij § si
dic ut ibi dixi ¶ Oppo ſ de pecul le
l si glo non solvit dic q̄ mercendo
usuras noluit augere legatum quia
filij nomine servus erant ¶ Oppo ſ e l
cum pater filie ute dic ut ibi Barthol

¶ **Bonorum** Curator qui bonorum
possessionem pro demente accepit et
agnovit tenetur ad legata cautione
recepta h d ¶ Oppo de cur̄ fur l si ad
q̄ tali bo vere interim nō est quesi
ta nisi ad sana mente pveniret et ꝯ
probaverit sed hetur pro quesita
ideo legata solvuntur recepta caucio
ne q̄ intellige de succone certa in
heredi patris in cuius ptate erat que
rit⁹ vere ut l si § i de cur fur sm
unum intellectum Bartholus le doc

Mortuo r̄ sup est mihi ex
re debita cum mora pemp
ta nō debet⁹ h d ¶ Oppo q̄
ex re mea sup est meu e ut l solu
§ i de rei ven So intelligas q̄ hic
res legata nō erat effecta legatarij
quia legata sub cōdone vel nō erat
legatarij effc̄a et eodem mō dicat glo
in domo legata et postea destructa
¶ Nō pmo distinguēdum aut m
debetur acc̄oe psonali aut quia est
mea et sic cam petere possum acc̄oe
reali pmo cum re pempta nō debe⁹
michi aliquid q̄ intellige qn̄ perit
illud q̄ pricipalius erat in re ut
ꝑ̄us vitalis vel alia sensitiva i
bone servus si pricipalis pars rem
maneret ut domo destructa area sup
est quia illa debetur ut l grege §
ti i ſſta ro probatur in l penulti ſ e
unde id q̄ glo hic dicat de domo de
structa non dicit bene ubi vero rem
possum petere tamq̄ meā q̄ supe
mei e sine cōpetat glo accio reat
ut dicta l solum § i sine psonalis
ut l si servus § bone de con̄ fur
et ibi de hoc dixi plene Bartholus

¶ **Si tacio** legatum cuius extia
cio debetur ita ad
heredem transmittit sicut qn̄ res lega
ta debetur h d Bartholus le doc

¶ **Labeo** Res cuius generamus
legatarius ꝑ eius
delictum non habet non debetur nec
eius extimacio servus si legatarius
habet eius generam heres nō h d
hunc § hic ꝯsmilit extiatim in l
apud pit § si et l se § ti i dixi
in ... ſ de v ob Bartho

¶ **Si testator** porcio hr

ditatis deficiens accrescit cum onere
pro rata h d ¶ Oppo § e celsus § si
sed ibi novatum fuit onus vm ince
tum ¶ Oppo q̄ opus sr̄ debet acqlibz
in solidum ut l fideicōmissa § si ſ ti
i sed ubi glo dixi tibi ibi Barthol⁹

Ut heredibus
heredibus legatarijs
et donatarijs causa mortis
pt substitui h d Oppo q̄ ec sine p
missione pt substitui donatario
causa mortis ut ſ ti i l i § sciendum
et l iij § si sed si ego volo substi
tuere talit̄ q̄ substitutus sit dona
tarius causa mortis oz q̄ fiat p pmissi
one ut dicit tex sed si volo substitu
ere ut starret in puro noīe fideicōmissi
possum ec sine pmissione ut i co
trarijs hoc exaiam in l i de donat
cā mort ubi dy ponit et Cy C de
donat cā mort li i Bartholus

¶ **Si tacius** Si legata
una ex rebus
alternative debit eventus solo
nis declabit cum legatum valeat h
d ¶ Oppo q̄ hrēs utrumqz debeat
ut l si sic § si cum ſ se § ti i et l
qui duos § e So ibi erat electio
testoris hic debitoris unde nil pot i
putari hrēdi in legendo ibi secus Op
ſ ti i l fideicōmissa § si rem sed hic
sponte solvit ibi invitum exegit testor
vel ibi sunt nō legat⁹ hic ipa res

¶ **Cum ita** Relicta qua
titas quinqz
ubo futuri temporis in dubio cōdia
one nō fiat h d ¶ Oppo relictum
mecum ubo futuri temporis facit cō
dicione ut l stichum § ti i sed hic
in relicto quatitatis spe pro hoc l
ij § de hr insti et l clemens insti
rem dixi in dicta l stichum facit ad
hoc § de conhen epē l hec vedi⁹ § pe

Si ita quis verbum
pt exculum et ideo licet
sic put tpīs porrigitur
ad futura h d ¶ Oppo § e l si ita
tpslisset sed hoc est ꝑ natura illius
ubi pt q̄ est extensivum assignat
glo eciā alias rones dedicacione pt
dixi in l gallus in pri deli et postu
et de i nis tes l i ¶ Queio usqz ad
quatum tempus extenda⁹ significacio
huius ubi pt Ret dy usqz ad tpe
mortis ut l si de op le et hoc indu
cebam in cas ad q̄ si dicat⁹ intesto
si nō valeat iure testi valeat om
iure quia valere pt de quo dixi in
l si ita de aur et ar le Bartholus

¶ **Is cui in tempus**
Emules filij condicione nō implet
h d vel alit ad implementum condois
nō sufficiat emulit factum h d ¶ Oppo
glo de l mater ¶ demum et sub sō
ut dixi in l gallus § et quid si tm
§ de libe et postu dy indicat istaz
l ad quez testor substituit filio si de

decesserit sine liberis ex se descendentibus
decium filius rogatus ingreditur mo
sterium queritur utrum deficiat condicio
quasi illa verba ex se debeant aliud
operari quia eo casu quo non fuissent
apposita de dicit ex idem quia ex
pressio eorum que tacite insunt nil opatur
Sed ista condicio debere habebat eciam
intellectum quia appositio filiorum simplici
ter intellectum de senatus ut hic et de con
et de l. fideicommissa hanc q non pro
sequor hic sed examinabo eam in quodam
consilio cuius tenor viz parentibus quidam
filium instituit et iussit quod si decede
ret sine filiis ex suo corpore natis de
veniat in Johanne decium dictus filius
institutus ingressus est monasterium
et ibi decessit queritur utrum dicta bona
perveniant in dictum Johanne an in
dictum monasterium In ista q licet fuerit
varie opinio doctorum et consimiles questiones
et determinate reperiantur Ego tamen hoc
ultimum arbitrio fore verissimum quod bona
predicta debeant ad dictum monasterium
pertinere absque substitucione predicte loquens non
sit primo enim hoc tenet dominus ff de le. ii
l. si ita quis quod si pro talem racione suppositionis
filiorum simpliciter intelligitur de senatus
ut dicta l. si ita quis quod si de con et
de l. fideicommissa sed expressio eorum que taci
te insunt nichil operatur ut l. in si de le
i de fideicommissis l. non racione ergo pro inde est
habendum ut si non fuisset expressum
ex se natis hoc autem non expresso
non est dubium ad monasterium pertinere ut in
aucten ingressi rogati Secundo hoc tenet Ray in
casu per talem racionem illud fideicommissum
sive hec condicio reprobatur et pro
non adiecto habetur non ideo quia mona
sterium habeatur loco filii sed quia est
impedimento vite contemplative na
quis timens ne bona sua cogatur relin
quere si decesserit sine filiis compelleretur
ad matrimonium contrahendum et remo
veretur a voto religionis et castitatis
ideo propter hoc gravamen habitum pro
non adiecto hoc est quod dicit textus in do
quod sed hoc presenti unde dicit tales
condiciones invalidas et pro non
scriptas esse Sed ista condicio sic expressa
est multo plus contraria vite contempla
tive et castitati et religioni ut ita
refert et tenet Go in dicta aucten in re
gati Tercio ego probo illud quod relinquitur
tamen dat de natitate intellectum pro inicio
carnali ut ff de iure dotium l. iii et C.
de donat cum imperatore l. si Promittitur
iam vero in monasteriis non potest dari dos
ut ex de symonia c. non satis et tamen illa
condicio seu causa remittitur a quo ingre
diente monasterium licet non possit dici
quod similiter impleatur ut dicto quod si
hoc presenti ergo et in casu proposito licet
non posset dici impleta condicio similiter
quod filii dicantur ex se nati tamen monasterio
debent dicta bona remanere Secundo
et potest dici de eo quod relinquitur causa do
nacionis propter nuptias ut dicto quod sed hoc
presenti Cum dote in monasterium et non

chimum non dicitur contrahi matrimonium spirituale
cum solus abbas dicitur sponsus ut ple
no de elec quia propter pro ber et primo
Sed si fideicommissum relinquatur sub condicione
si impubes non contraxerit et ille con
natus monasterium ingrediatur non tenetur
ad fideicommissum in dicto quod sed hoc presenti
apparet ergo quod hec non est racio quia
videbatur defecisse condicio fideicommissi
sed ideo quia talis condicio et tale gra
vamen pro non adiecto et pro non scripto
habetur quia vite contemplative contrariatur
sed in casu proposito est huiusmodi gravamen ut Qui
to ego video quod si aliquid relinquatur
mulieri et ipsa gravatur fideicommisso si
nupserit quod tale fideicommissum non presta
retur non tenetur eciam si nupserit ut l.
quociens de con et de et est racio quia per
hoc nuptie impedirentur quia timore
illius gravaminis non nuberent ut
l. heres meus quod si de con et demon
strationibus non valet illud fideicommissum
quod est impedimentum vite contemplative que
longe melior est quam activa ut in
aucten de monachis in principio et ibi non tollitur

Non oportet

Non debet habilitate per
sone disputari separatim
ab alia hec lex dicit Querero quo tempore
quis debeat esse capax ut legatum
possit consequi glo dicit tribus tem
poribus quod est verum in hereditatibus
in legatis vero que est habilitas in persona
quam testator tollere non potest sufficit quod re
periatur capax tempore mortis ut l. non
intelligitur quod qui autem in dener fisca et
de donat causa mortis Ita dicit dominus et
bene Ex glo oppo quod de habilitate persone
possit persone et separatim ab omni alia ca
queri ut l. de etate si de minoribus et de fer
l. ii ibi ut etatis probentur et l. cum te mi
norem C. de probat Sed ibi queritur de
etate que est talis qualitas que red
dit personam inhabilem ad iudicium ex
cendum unde bene potest de hoc queri an
omne iudicium hic est talis qualitas
que tangit in ista re licet enim esset non ca
pax non propter hoc esset inhabilis ad iudi
cium exercendum si deficiat iusticia sua re

Cum ab uno

Si legatum ab uno herede
relictum causa compensandi
cum debito deficiat ille heres illius
debiti onus sustinet et debitum quod quis
in solidum sustinet in totum computat
imponenda ratione falcidie hec dicit et est si
gularis l. ista quod non et non diligenter
quod in summario dixi Nota hic casum
quod accio personalis hereditaria datur
contra unum ex heredibus in solidum eciam
ad quantitatem quod est singulare hic
Oppo si ti i l. sub legato quod si testator
et l. ti i l. sub legato quod si testator et
l. ti i l. nomine quod unum et famuli hereditas
filia et C. de pact l. pacto Sed glo tribus
modis primo quod speciale sit favore dotis

ne mulier habeat noue age cum plu
ribus psonis et ista est vera quam
tenet dy et Cy in l. pro hereditarijs
C. de her. act. ¶ Sed sed est quod in cu datur
actio no directe sed p obliquum quia
omnes heredes conueniuntur actione de
dote iste conuenitur ab alijs actione
ex testo Contra hoc facit tex qui dicit
eos teneri excepto nomine dot. hanc
tenet gwill in l. cum ff. de pac. quod e
contra tex nisi qui no pt glosari
cu dotem tota soluat ut eius alie
um no ut legatum tene quo p'ma za
sed reddit in idem cu isto ¶ Oppo ad
fi ff. de her. inst. l. ex facto et ad l. sale
l. nesciemus sed res in leg est eius ali
enum et io quo ad ceteros legatarios
ut eius alienum heter inco putacione falc
quo ad coheredes ut legatum habetur

Si autem fundus

valet legatum rei vendendo pro iusta estimacione h. d.

Si nao

huius ff. ti. i. l. si michi
et tibi in pri. dic ut ibi / nota inter
placere videor et ad intellectum met
no ad finem corporis refertur sicut i oib
l. que incipiunt videamus ut l. videamus
in litem iuran et l. Item apud labeo
nem quod si fine de iniur. et l. videamus
de usur. et sic est finem sa de ar. facit quod
istud dicere inch possit referri ad eo
finem p que representa aliquis intellectum
finem sa de ar. et doc facit l. testum
ff. de testi. facit l. ij quod idem labeo
de aqua plu. arc. Bartholus l. d.

¶ Si eo herede

hereditas reputat
psona defuncti no heredis h. d. ¶ Oppo
de l. iustis qui requirit finem psone
ncutus alliud in hereditate sen ipse
tate ut ibi patet ¶ Oppo de l. heredi
tatis de acquir. re do. sed aliud in here
ditate relicta sine quia in legato quod
in ea querenda requiritur dum possessio
sed hereditas iacens no pt pubere
ut l. hereditas et l. in multis de
acquir. re do. ¶ Oppo j. e. l. debitor
quod fine sed ut ibi ¶ Oppo de l. nonacio
de nouat. ubi sic reputat psona
heredis sed iacente hereditate psona
defuncti reputat ut hic et l. mortuo
de fideicomiss. et ea addita retro fingitur
reputasse psona heredis ut l. heres
quis de acquir. hered. et l. ex re in
fi. de stip. fine et l. omnis hereditas
et l. omnia fere j. de re iur. que fic
cio no habet locum nisi pro ea pte
pro qua quis pt succedere ut hic
patet ¶ Oppo si instituitur ille qui
pro parte testatus et pro parte i
testatus ut no in l. pe. in fi. et C.
de fidei inst. l. i. Contra Bartholus l. d.

Quod principi

Relictum sub nomine dig.
tulit ad successore in dignitate si dig
nitate quis habebat pse secus si per
quam alterius h. d. cum l. se. ¶ Oppo
si legatarius decedit antequam cedat dies
legati no transmittit legatum ut C. de
cadu. toll. quod in nouissimo glo. dic
quod aliter cedebat dies olim aliter hoc
quod no est verum ymo cedunt ut l. i. ij.
et iij j. qu. di. le. ce. et l. i. quando
C. de cadu. toll. tollitur quia ius me
dium ut l. papia et dixi in l. celsus
ff. ti. i. Item dicit glo. quod istud est
speciale in principe / certe si principi est
relictum sub nomine dignitatis nulla e
specialitas ut l. annua quod ij j. de annu
le. sed si est relictum sub nomine ppo
tunc pt procedere glo. ¶ Oppo j. ti.
l. ex imperfecto et l. cum heredes C. qui
tes fa. pos. glo. sed ibi quo ad solep
nitate hic quo ad transmissione secundum
dixi ecia ad transmissione ista l. quia
ius esse si ponimus relictum sub nomine
dignitatis ut tex innuit ¶ Oppo j. l.
pe. in augusta hic eadem pncia
quo princeps habet ut l. princeps ff.
de legi. dicit glo. fallit hic vel hic
fuit pro no scripto ff. l. proxima fuit
caducum vel quasi tu dicas quod ff. l. pe.
fuit relictum ei qui habebat dignita
tem prius et pse in l. si augustae fuit
relictum ei qui habebat dignitate p
alium ut l. femine ff. de senator. et hoc
tenet pe. et Cy refert in l. cum here
des C. de testa. vo. quia forcior est
dignitas quam quis habet p se quam
quam quis habet p alium ut l. i. et
ij. ff. de offi. procon. et le. et sic facit
ista l. quod si relinquitur epo sub nomine
dignitatis transit ad succ[ess]ore secus si
relinqueretur vicario quia hic non
transiret in sequentem vicarium

Si autem res

Cum agnos
cit ptem videtur agnos
cere totum legatum h. d.

Si michi

pot quis
ex sua psona repudia
re et ex psona sua ag
noscere h. d. istam l. declara ut l.
si michi et tibi in pri. ff. e. Bar.

Iulianus omnino

Si fideicomissum deficiat le
gatum remanet penes
legatarium et ad heredem no redit
h. d. de haue l. declara sicut l. si quis
ticio in pri. ff. e. Bartholus le doc

Si nao

Si porcio
no grauati
accedit grauate fit co
tribucio et legata solida
prestantur h. d. ¶ Contra glo. quid ergo
si porcio grauati accedit no gra
uate / et dicit idem noc quod glo. dicit
est verum quod ille cui accrescit porcio
grauati tenetur ad illa legata no tn.
fit contribucio ut augeatur pp porci
onem suam non grauatam ut l. i.

ys si heredi ff ad l falc q est notan-
Iulianus ait Por bo
defiaens accrescit cu one institute de
tibus ab intestato h d Oppo ff ti
l i v ubi vadit sine one sed glo
q hic ambos gravavit hec so vi
con cex ibi cu esset cu eo fideicom
relictu unde alij dicit q hic erant
ambo in eodem gradu unde ambo
succedunt ex p supta voluntate de
functi ibi erat unus in uno gradu
alius in disgnctu tunc sequens no succe
dit ex tacita voluntate defuncti cu
de eo defunctus no cogitavit Sed
con hoc oppo C de codicill l pe et
le si quis cu nullu ubi no vr fieri
dam sive sint in eodem gradu sive
in dispari unde glo tenet pma sed dy
tenet scam nec ob dca l pe et l
si quis cum nullu quia ibi testor
gravavit simpr venientes ab in
testato h notatum Item in dicta l
pe succedebat quis pter spe de
functi quia de eo no cogitavit hic
vero cogitavit de eo sed hanc solu
tioni ob quia mr cgsulans probat
hic p ex l de substituto sed relicta
notatum ab intestato no debentur
a substituto ut l si plures ff ti i et
l i ys in substitutione ff ad l falc dd
est ergo q ambe solutiones iuncte
sunt vere s q ambo erant i eodem
gradu ut probat lra que dicit eo
hredem eius Item ambos notatum
gravavit unde accrescit alti cum
onere suo ut l si duobus ys i et l
civitatibus ys licavis C ti i secus
si unum tm gravavit notatum qua
tunc no accrescit cu one ut l cellsus
ys pe et ii C e et probatur p eum
de instituto et substituto ut dixi
C de hoc diximus in dicta l cu pater
ys cu extimaret ff e Bartholus

Si alienus Si
per
sum no queritur here
ditas dno sed ibi man
misso tenetur ad onera dno impo
sita h d Oppo q sum tenea-
tur directo cu pr vel dns teneatur
ex psona ipius filij vel servi glo so
luunt q nalis oblo dimidiatur in uti
lem et directa q vr con l si eius
ff ad trebell hmoi timore glo lo dubi
tavi tuc cu dicat utile ut ita dix
erim ex qua si dicat impe loquor
q nalis diuidit in directa et utile
contrarium istud declarant dixi dca
l cum filio Bartholus le doc

Si heres Si p here
des legu
tis suo dolo cosumatur le
gatum p insfactur actoni
succurritur h d Oppo C de condi
inde l in summa ys pe glo dicit
hoc ideo quia quomodo hanc ad defuncto
ideo no distinguunt scientes vel ignorantes

de quo dixi in l cetera ys si et l se C ti
i et l si sum ys de illo ff de v ob Bar

Cum proponebatur
vba enunciativa inducunt
probacionem eorum que in testo
sunt gesta h d Oppo q non inducunt
probacionem ut l aurelius ys i ff de li le
et l licavis ys i ff ti i sed vba enunciativa
in ultimis voluntatibus inducunt proba
cione eorum que gesta dicuntur in testo ut hic
et no eorum que dicuntur gesta extra testum Op
de l ex testo ex agitatu C de hr insti
sed ut ibi Cicero dicit hic q fideicom
pt probari ex coiectura que sunt iste
coiecture glo dicit hoc q testor plus
dixit se velle substituere postea dicit
se p errore obmisisse hoc sufficeret
Item sufficit ad probandu si enuncia
tive scripsit hoc in testo ut hic inter
mede glo et no eam Illd q si testor
umquam venirit ad testum dixit se velle
substituere et postea no substituit
q no psumitur q p errore obmiserit
nisi ipse postea dixit se p errore ob
misisse in testo vel in alia ultima volu
tate dixit enunciative se fecisse Con
hoc vr C de hr insti l quod ys si et
q dixi in l si servus quis in fundi
vocabulo C ti i sed ut stati dicam
Quid p q testes debet hoc probari
glo dicit hic q p vij in instro p
quinque codicill Con hoc vr C de testa
l hrd ys sed si nota distingue quando
quis vult probare dispom testoris
quando dispo testoris est certa sed vult
quis probare erratu in aliqua qua
litate pmo casu sive quis velit pro
bare dispom directo sive p coniecturas
requiruntur vij in testo et v in codicill
et ad pbadas illas coniecturas ut l fi
C de fideicomiss et de codicill et ita
loquitur glo ij et fi hic Scdo casu suffic
probacio p maiore partem testium ut dco
ys sed si nota et ubi no Item sufficit
testore probare aliquam ad testum veni
ret ut dicta l quod ys i et dixi in
l si quis in fundi vocabulo Bartholus

Peculium Si legatur
universi
sitatis augmentu et diminucio
contingens ex vivo testore
ad legatum ptinet h d illud principium

Quadrige Si legatur
res ex plu
ribus corporibus consistens si extingu
untur q ibi est principale perit lega
tum h d Oppo C proximo ubi quod
q sup est ex legato debetur sed dicit quidam
q hic decessit ille equus qui denomi
nabat quadrigam Sed glo dicit
q no curat quis equus de iiijor deces
sit Ideo glo dicit q quidquid ibi remane
bat retinebat nome peculij et tunc
hic vero uno perempto debuit esse
nome quadrige Con hoc vr l grege
C ti i ubi si ex grege remanet unus
ille debetur solus tu non est grex sed
pt dici licet unus no sit grex tamen

tamē nomen gregis vt l si minicipiū
§ quod autē vnū nō hoc nō placet
quia si legatur domus et remanet
area debetur licet nō retineat nomē
domus vt dicta l grege § ti 1 di
cas gº q̄ in corpore q̄ vno spū con
sistit vt homo bos et silua co pertempto
nō debetur q̄ § est in l mor
tuo in prī § e co quia petit pars
principalis s. spūs vitalis vt ibi dixi
ita in quadriga si perit pars principal
s. ille equus qui dexterius trahebat quadri
gam et eam dirigebat nō debetur q̄ re
manet / secus si alius equus decessisset
et ita vult dicere iste tex ita in area
nā domo destructa super est area q̄
est potentissima pars domus vt l
eum qui ꝑ desuper § si perit area
casualiter forte vel ꝑ habundanciā
aque tūc cementū que remaneret
forte nō deberetur vt arº dicte l mor
tuo § e et ar. hm⁹ gº re Barthol⁹.

Titio

Si legatū relinquit²
ab vno sub condicōe
que ex eius persona dependet si trās
feratur ad aliū legatū nō transfert²
condicio h. d. ¶ Oppo hic dr̄ q̄ dies
legati cedit sub adita hereditate Cōn
vnio legatū est nullū vt l post mo
rtem gº sed si seruo § ti 1 solucio
hic non sunt relicta seruo sed ticio
¶ Sed cōn hoc oppo q̄ p̄ualet legatū
libertat et legatū sūm ex seruo nō valz
vt dicta l post morte gº § sed dic
glo ibi q̄ hic sunt relicta libertas
p fideicōmissū et hoc tenet dy / sed
hoc vr̄ cōn tex hic qui dicit libertas
competit et ibi liber ee iussus re vn
ia dr̄ are dicit q̄ hic sunt relcta lib
tas directo et fate² gtrarium / quia le
gatū nō vz et ponit q̄ hic legatum
sunt eidē seruo sub eadem die et gdōe
qua libertas et p̄ictat pe in pri
post dicm̄ legatū sed tenet p̄ma
exponens textum ubi dicit libertas
competit s. fideicōmissaria et ubi dicit
liber ee iussus est intellio p fidei
cōmissum vt l ita tū gº quot ꝑ ad
trebell et § si quis obēa te l si ser
uū gº pone gº q̄ testator grauauit
heredem vt restitueret p fideicōmissū
post morte suā venit adueniet
ab intestato certe nō tene² ad fidei
cōmissum nisi illo instituto mori
ente vt hic facit l iij ꝑ de no mat
et l cum pr gº ab instituto ꝑ e Bar

Mevius

debitor pt
fundi si cre
ditori sub eadem condicōe qua de
bebat legauit intellr̄ alia partem
nō illam quā debebat legare h. d.
Primo ponitur thema et qo ṕº de
tracio gonis tāo rillo ab vna ob
lectionem que fieret in gtrarium
qrto rn⁹ que fieret ad alia zª ibi
voluntat / zª ibi sane eª ibi debi
tor autem ¶ Oppo q̄ in dubio nō
est verisile q̄ testator grauauerit he
dem suū duplici p̄stacōe vt l ticia
gº qui in vita § e et ꝑ e l gº enim
sed ibi in eodem testore hic in diu's
vt tex dicat / Sed oppo q̄ heres et
testor procedunt hinter quantū ad hac
vt l huiui gº 1 § ti 1 sed ibi heres ex
presse legauit illud q̄ defunctus lega
uerat sed hic significacio legati facti
ab herede pt aliud importare quā
defunctus legauerat s. alia partem
que significacio accipitur ne legā
tum sit inutile ¶ Oppo de l quibus
dr̄ v ob glo dic / expone vt ibi di
dic q̄ alia res est in hō legato / quia
in primo ¶ Oppo q̄ valeat legatum
factū creditori licet non gtineat plus
vt dicta l creditori gº idq̄ § ti 1 sed
fateor qui ibi nō continet plus alte
de quatuor modis qui ponit² ibi
de aār gº plus / sed continet plus qn
to mō q̄ declara vt ibi dixi ¶ Vltio
vt ita mā liqueat hic dr̄ ponit
vna distinctōne Tu distingue ali
aut quis legat michi quantitate vel
speciem si quantitate distingue / aut
legatū continet aliquē gmodū aut nō
vt l si creditori § ti 1 ¶ Si speciem
et tunc aut debetur michi ex con
tractu et valet ꝑ gmodū q̄ ponit²
in l iij gº si reum ꝑ ti 1 aut erat in
debita ab eo qui legabat ex alio testo
/ tunc aut legat illud idem q̄ debe
batur et nō valet vt l huiui gº 1
§ ti 1 aut legat aliud vere vel p
suptiue / et valet legatū vt hic q̄²
vide² legare aliam partem ¶ Rursus
quid si heres nō reliquisset totū
fundum sed partem fundi sub eadem
condicione an valeat Ro aut dixit
pte simplr̄ et intelligi² de alia pte
vt valeat legatū aut expssit pte
sibi debitā ex testo meum et non vz
vt proba² ls et ꝑ proximo gº Bar

Duobus

iste gº gtine
vt reputū
difficilis pro cui⁹ euidencia pmit
to q̄ regula est q̄ due cāe lucratiue
non possunt in eadem re gcurrere
vt nisi e gº si res et ꝑ de act et
ob l omīs et de solu l quotiens in stib
¶ Sed pmitto q̄ genus in re assumitur
alte de tribus modis / primo genus
accipitur pro hijs que consistunt
pondere nūo vel mensura que in
gnē suo recipiunt functionem vt § si cer
pe l ij in prī et gº 1 et de hoc gnē
nō tractat² h. in tex ¶ Sed ego tamen
ꝑ prosequendo maiz Sº accipitur p
qualitate quadam prīt si michi debe²
zª vel qª vel dimidia alicui⁹ rei
pro indiuiso dr̄ michi debei genus
vt § si pars hr̄ pe l 1 gº 1 et ibi
nō ꝑ ad treb l deducta gº minimus
nisi magne glo et nota² ꝑ e l vnū
ex familia gº si de falc / zº mō dr̄ genus
q̄ apud dyalecticos dr̄ species vt ho
vnde qui debet hoiez simpliciter est

est debitor generis ut ff. ti. i. l. legato
generali et q ibi nō cum similibus et
de debito gñis istis duobus mois
accipiendo tractat iste gl' hijs premiss
obmissa divisione dy et alior iste
gl' dividitur in tres partes principa
les primo loquitur de legato gñis
l. quantitatis facto simpl' adiecta cerci
demonstratione ut q2 legatur ē pars
fundi que mei ē. Scd' loquitur
de legato gñis facto simpl' nō adiecta
certa demonstratione. Tercio loq' de legato ge
neris alterius puta hoīs ingenue f'a
ibi sed si pars 3ª ibi nō idem et que
libet pars subdividitur in alias par
ticulas quas prosequor ponendo casum
in textu. ¶ Venio ad casum summarum et
h. d. due cause lucrative in eandem
personam et in eadem specie rei que poss
ad oculum demonstrari nō pot' concurre
quo ad effectum solide exactionis h. d.
et cessant quasi omnia contraria. Venio
ad casum in textu et pone per partes
premitte tamen q in prima et scda parte
illi duo testatores legaverunt rem ali
enam scilicet et erat quicta persona
adeo q legatum valz ut C. de lega. l. cum
alienam. Et nota ff. ti. i. l. non quo
cunque. Supra dic glo. q prima pars sub
dividitur in duas. prima primo ponit
unius eorum destinationem. scdo ponit
destinationem alterius q descendunt a pa
rtia ibi neque postea. Casus pz pte
et ratio primi dicti est ne due cause lu
crative concurrant in eadem re. ¶ Scd'
scdam partem principalem venio ad illam
et illa subdividitur in tres. prima
ponit unum dictum divisum a primo
in jure et scdo 2º ponitur donatio
unius q dependent ex dicto 3º ponitur
ro utriusq dicti scda ibi atqz 3ª ibi nā q
cum. Et scda pars est clara iuxta 3ª ibi nāqz
cum que est magis difficilis pars glo.
sic pone casum dictum ē ff. q qn pars
est legata simpl' q prima sed non
tollit alteram actionem sed eadem pars
potest iterum solui. Que est ratio
q possunt hic concurre plures cause lucrative
cum regula q due cause lucrative non
possunt in eadem re concurre habet locum
in eadem re que possit ad oculum de
monstrari. glo. dicit nō extenditur q non
possit demonstrari ad oculum probat
ista lra neque enim re. Nam plures
in uno fundo cum pro indiviso nō
obtinent dominium certe partis que possit
ad oculum demonstrari nisi intellectu
q est unum nō scdm divisionem corporis
Nam ante divisionem nō pt demonstra
ri in fundo aliqua pars quam possis
dicere hec est mea q ea certa nō sit so
cij. Sed post divisionem poteris dicere
hec est mea. hec tua. et hoc multi
dicunt scdm Jo. et azo. qui ad eundem
finem tendunt. Et illud q glo. dicit
q quidam subaudiunt cum quidem non
nec levat nec ponit scdm pe. vld 3ª

partem aliorum ibi non idem. Et illa sub
dividitur in tres particulas. primo ponit
dictum divisum a precedenti in homine
legato in genere 2º illud extenditur ad spe
cificationem 3º assignatur ro dicti scda
ibi eadem 3ª ibi hoīs. Et adicte ne
omnes erres in isto vel hoīs enim ponit
ro dicti nō ro diversitatis inter hunc
casum et precedentem illam nō ponit
nisi consultus q ē manifesta. Nam
illud debitum gñis nō pt ad oculum
demonstrari hic nō solum pt ad ocu
lum demonstrari et io nō pt solui
ne concurrant due cause lucrative et ista
est ratio diversitatis sed in hoc vel ponitur
illa ratio quare nō pt solui que su
mitur ex alia regula que dicit q
ea que apponuntur ad obligationem si in hijs
nō consistit obligatio nec solutio ut ff.
de solu. l. qui decem q Stichum in
pri et de v. ob. si duo rei. ¶ Scd' opponitur
in legato generis omnes scdm quenitur
quantum ad solutionem et ille qui sol
veret videretur ab initio fuisse in
obligatione. Sed pone testator legauit hoc
quosdam filios in hijs non pt co
sistere obligatio ab initio quia q ē meum
nō pt fieri amplius meum ut C. el
ff. de reg. iur. et ff. ti. i. l. cetera glo. i. contra
solutio eadem ratione in hijs qui pos
tea ceperunt esse mei nam inceperunt
nō esse in obligatione et sic nec in solu
tione licet desinant esse mei et hoc
vult dicere iste vel cum sit in obligatione et
i. plenius declarabo. Ex predicta lra
collige nō. pte ipm. ¶ Venio ad op
positiones in quibus tenebo hunc
ordinem quia primo opponam ordinate
ad qualibet particulam declarabo tex
et glo. postea opponam aliquibus
modis ad declarationem materie qualit'
possunt concurre due cause lucrative. ¶ Scdo
opp. ad primum hic sunt legata pars pro
indiviso et sic genus ut ff. dixi. ¶ Sed
qn genus debetur a duobus ex dualbus
causis lucrativis solutione scda ab uno
nō liberatur alius sed fiat q illa species
generis que est ab uno soluta nō possit
ab alio solui ut ff. e. vel nō idem licuit
dic q contingit liberatio. Sed qn ge
nus debetur repositum sub certa demo
stratione tunc perinde est ac si deberetur
species ut ff. ti. i. l. talis q item si legem
et l. sed si certos fecit ff. si certe pe. l. cum.
Sed hic sunt apposita certa demonstratio
quia dixit pars fundi que meum
est ideo est perinde ac si deberetur certa
species ideo contingit liberatione due
cause lucrative concurrunt. ¶ Scdo oppo. cla
de duabus causis lucrativis nō hz
locum in rebus que non possunt ad
oculum demonstrari. glo. ex vi tute dicte
regule regule nō contingit libera
tio. sed dy faciunt contra. ex difficile
Sed dicat q aliter nō potest dici nisi
q hoc hic operatur certa demonstratio

ṡta de psona tcaii in legando ut sit p
inde ac si ad oculum possit demonstra
ri sed ibi sunt legata simplr sine de
monstratione ¶ Tercio contra ista sed nullo
quia si hoc eet q certa demonstratio su
ceret rem hic proinde ac si posset ado
culum demonstrari ideo sequeretur
q in sequenti pte eadem pars que so
luta est soluta solui no posset q est
contra v act. ecc probo consequentiaz
in sequenti pte licet res in legando
no sunt demonstrata certa demonstra
tione tamen in soluendo sunt certa de
monstratio qui soluit ptem que sunt
meum g in solutione pt dici ado
culum demonstrari ppt certam demonstra
tionem ¶ Sed res que in solutione
pt ad oculum demonstrari iter no
pt solui ut ff v non idem Ro g et
dy dicit benedicite Nam debes scire
q demonstratio debet considerari tunc
tn relevat al' non videt enim q qn
in legando designatur certa spes demo
stratio no curatur quia sive vera
sive falsa valet legatum sed si no ex
primitur certa spes tunc res curatur
demonstratio ut p eam validetur
et certificetur legatum q al' eet inuti
le pp incertitudinem et tunc falsa
demonstratio viciat ut ff de con et
de l demonstratio viciat ut ff de con
et de l demonstratio et ibi notatur in
prima et tercia glo et ff de le ij l
imp Ita in proposito in primo casu qn res
sunt demonstrata in legando debz co
siderari demonstratio et in soluendo
quia expedit Nam si no solueretur
ps que meum est no solueretur id q
debetur sed hic sunt legata ps sim
pliciter et io licet soluatur ps que me
um est hoc no consideratur quia no
expedit nam quecumque pars soluatur
soluitur q debetur Ro g ad contrarium
ibi no curatur demonstratio quia
no expedit et io no videtur res
ad oculum demonstrata hic curatur
demonstratio quia expedit et videtur
res ad oculum demonstrata ¶ Quarto
contra istud oppo et videtur q ex quolibz
titulo consequor solidam rem ut ff ti
l plane § si duobus sed a primo
consequor rem vere et habet locum
rla de duabus causis lucrativis q
contingit liberatio ex alia ut hic a
prima prosequor licite q primo conse
quor extimationem et tunc rla no habz
locum ut ibi notatur et pz insti e § si
res io dixi in estimatione ve re ¶ Quin
to oppo contra hoc et vr q si primo
consequor extimationem q e alia
cum contingat liberatio ut l hmoi
§ si sempronius ff ti i sed ut ibi pa
tet quia que dixi hunc locum in testo
unius duor qui heba loco hmoi
ro quia no presumitur testatorem volu
isse legatum duplicare ut ibi no

nec ob hmoi ff l quid g § i ff
ti i quia ibi testator reliquid aduisis
heredibus et expssit q quilibet
teneretur ad solidam rem unde hz
locum rla proinde ac si eet relatum in
testamentis duorum sed hec g clarz ista
prima particulam ¶ Vi oppo ad v nec
post mortem et vr q actio semel
extincta resuscitatur ut ff si ex nox
ca agatur l ij in fi sed dicit glo ff de so
lut l qui res § area q hec est
rla certa sunt specialia ut iusta ca
intervenit sed scdm dy in l contra
sunt iusta ca quia res no vr pisse
fuisse eius ex quo pot prestorum in
integrum advocari alij dicunt q rla
ista nunquam fallit q actio semel
extincta no reuiviscat eadem immo
sed alia utilis vel aliaz dativa non
nativa Istorum opi recitat Cy C si
adu ven l ij inpn ¶ Sed istam opi
no est vera p l si cum quis inh ff de fidei
ubi dr q eadem reuixit sed certifi
cat q potes dre q illud est pp fictionem
postlim unde distinguit aut reuin
iscit ex ca que habet tractum retro
aut non istud no placet p l differe
§ si de min fil ubi dr restitui eadem
directa etiam ex ca que habz tantum
retro p fictionem ¶ Cy in dicta l ij C
si adver ven dicit q reuiviscat
eadem sed hoc est miraculose sicut ho
no reuiviscat eadem sed hoc e mira
culose sicut homo no reuiviscit sz
dm cursum nature sed miraculose
ut in lazaro Istud dictum omnino displi
cet specialiter in una illa § si adu ven
dic Nam supponit q actio que re
stituitur ei qui tulsegit cum minore
petita restitutione a minore sit eade
cum prima hoc est multum iniquum
Nam cum actio que datur ipsi restitu
to sit utilis rescissoria omnino ut C
ex qui ca ma l ab hostibus et ff de
act et ob l ij hmoi v sed cum
rescisa et inst de act § rursus
ista que datur ei aduersus quem
impetratur si est eadem cum prima
est directa et pretoria q haberet plus
quia minor q l si pudex cum uento
ff de minor pri est contrarium na
actio que restituitur ei aduersus
que minor petit restitutionem e utilis
ut ff de tu et ra dis l altius et de
emc l si tu venditor § si is g no
est eadem cum prima quod dicemus
dico glo in § area optime dicit
quia rla est q no reuiviscat ut hic
cetera sunt specialia ex ca aut utrum
in casibus in quibus reuiviscat sit
eadem cum prima vel alia sic distig
uo aut est expressum in iure utrum
sit eadem vel alia tunc sto illi dis
pom aut no et tunc aut resuscitat
ca pter mortuus mortuus vel vivus
et tunc est utilis ut dicta l ij si ex

nō ea agā et in toto ti de usufr̄ et
exqui ea ma et de capi dz tunc sy a'
aut resuscitat eam constitucio alia
auius et tunc est eadem cum prima
vt dicta l. si cum quis ff si de sint et
de usu' fis l. deferre ff si sic intellige
l. quamuis ff ad uelb' predicta vera quia est
acio in totum extincta secus si esset di-
ra per exceptionem tunc ei pretor re
mouendo obstaculum exceptionis
faceret prima actione durare ut no
tatur in dicta l. ij si ad n̄ videat / de
cedamus ad secundam partem principalem
et ad eam primo oppo dr̄ hic q partes
fundi sint legata simplr̄ sed ideo
legatum non vr̄ valere quia lego fun
dum simplr̄ non adiecta certa demonstra
tione ut j. de usu' de l. cum post ff ge
ner et notatur B ti 1 l. legato generalit'
sed dico q fundus sint demonstratus
certa demonstratione quia dixit lego
ptē fundi sempronii vel fundi q'
est mr̄ tales fines et non sint de
signata cuius pars legabatur quia
tunc heret locum prius et ideo hic dr̄
q pars sint legata simplr̄ non autem
fundus sint nominatus simplr̄ et hoc
sentit glo prima que incipit prima rc
B vo legatur ¶ Sed ad idem oppo le
gatum quantitat non valet quantitate
non adiecta ut dicta l. cum post ff ge
ner j. de v ob. l. ita stip notatur B e l
quidā testo sed hic quia ps sint lega
ta simplr̄ licet sic adiecta certa de
monstracio fundi non tamen est adiecta
certa demonstracio quote quia non est
dandum utrum de dimidia tercia vel qr
ta et sic vr̄ q legatum non valeat / So
contrarium loquitur in legato quantitat
hic in legato quantitat hic in legato
quotitat vt in dubio app̄ pt in
telligi de dimidia ut j. de v sig. l.
nomine al' non iniqua ff 1 et hoc dr̄
glo et pt ee racio quia in quoti
tate ipsum est certum q non contingit
in quantitate simplr̄ legata ¶ Sed
oppo adiis atqz ee dr̄ hanc eade
ptem rc sed contra illud pronomen
hic hec hoc est demonstratum ad oculum
ut l. nemo indubitat in pri de hr̄
insti facit l. certum B si e pe sed
ps pro indiuiso non pt ad oculum
demonstrari / ergo male dicit hanc eadem
qz rc dicunt quidam fateor contrarium
quia male loqr̄ iur' consultus / non enim
debuit ponere dcom hanc et hoc
sentit glo in pri / tamen dic q bene loqr̄
iur' consultus quia pronomen hic hec
hoc est demonstratum pro re que e
de pnti et hoc bene fateor / tamen pt demo
strare rem corporalem que est in conspec
tu et etiam rem incorporalem que de
pnti intellectu concipitur vnde dicit
lex hec actio rc B de eden l. si et de
culp l. hec actio cum mille similibus
et tamen constat actiones esse inuisibiles
et intellectuales ideo dicit [illegible]

institutor pedior sunt hec rc ut B de
sui in pdi l. 1 tamen sunt incorporales
et inuisibiles ut insti de re cor et i
cor / tamen non ponitur ibi signum demonstra
tiuum quia tunc in pnti comprehendatur
intellectu Ita in proposito / tamen de illa pte
semel soluta est primo et tunc in intel
lectu concipere iusto possit hanc dic
tionem hanc demonstratiua de pnti
e. oppo ad v neque enim hic dr̄ qd
non habet locum rla quia res pt
ad oculum demonstrari ¶ Sed contra B
ti 1 l. non quotiqz ff fundum ubi si
usufructus peruenit ad me ex ca
lucratiua / non possum postea eum
petere non constat q usufructus e ius
incorporale quod non pt ad oculum demo
strari ut insti de re cor et incor ff 1
sed quia ab inicio aliquid certa demonstra
cione designatum est in oblone siue
id posset ad oculum demonstrari sive
non semper habet locum rla ut in pri
uia ff sed quia aliquid principaliter
debeatur tunc habet locum illa distinc
tio utrum possit ad oculum demonstra
ri vel non ut hic Ro ms m ff fundum
debeatur fundus et sic perceptus usu
fructus talis illius fundi / qui non e
nisi unus et solus et sic certa demo
stratione demonstratus / si usufructus
ille adhuc peruenit ex ca lucratiua / ex
tinguitur oblo per regulam ¶ Sed si pones
casum duo testatores simpliciter leg
assent mi usufructum vnius fundi
qui valeat centum et vnus heres
constituit mi usufructum in fundo sey
ano qui desijt ee meus alter heres
poterit in eodem fundo soluere michi
usufructum quia usufructus non pt
ad oculum demonstrari et ab inicio
non sint certus in oblone et sic rla
non impedit / In casu ergo in quo vna so
lucio fuerit tollere alia oblonem ex ca luc
tiua / per rlam que est quia res certa ab
inicio est in obloe / illa distinctio utrum
res possit ad oculum demonstrari vel
non non habet locum Sed in casu in quo
vna solucio impedit eandem rem ex
illa alia ca solui q est quia debitum in
genere est / distinctio utrum possit demo
strari ad oculum vel non / bene habet lo
cum et illud multum declarat istam maz
¶ Venio ad tertiam ptem principalem
et eam primo oppo dr̄ non idem rc
primo vr̄ idem q B Nam sicut ibi
vna solucio non tollit aliam oblonem
sic hic sed dicat glo et bene idem est
q B quantum ad effectum tollende ob
lonis / quia nec hic nec ibi simplr̄
intellr̄ sed diuisum est quo ad effectum
impediende solucionis in eadem re
quia ibi simplr̄ non impeditur hic
sic / et est racio quia hic pt ad oculum
demonstrari sed contra istam solucionem
instatur de l. si quis duos ff 1 de so
luc / ubi eadem pecunia que pt de
monstrari ad oculum pt solui sed quia
debetur quantitas vel illud quod in suo

generere recipit sticonem rla de duab'
causis lucratiuis no habet locum
ut ibi et proba' j e l. cum seruo j pn
et ideo tex iusti e q si res diat i eade
spe ic et ibi hoc notat glo et dixi
insinuaui ¶ Secundo oppo ad v eandem
quoque et vr q si homo desiit esse
meus q ille idem iterum solui poterit
ut j de solut l. qui x q sit stichum q
est forte glo hic et ibi dat duas so
una e que est in fine glo q hic de
rigore ibi de equitate / alia est so
q hic debeatur ho ingenuus ex dua
bus causis lucratiuis si no est solutus
ex una ca / licet desinat e meus no
pt solui ex alia nec due cae lucratiue
concurrunt / tunc sit res que pt ad eu
dum demonstrari sed ibi debebatur
ni homo in gne ex una ca tm et
forte no lucratiua ideo si unus qui
erat meus stipulationis tpre desinat e
meus potest michi solui quia hic
non habet locum rla de duabus
causis lucratiuis ista so e expsse
con istum q in fi. sin ubi hes expsse
q in hijs fundis qui ab initio fuerunt
legatarij / licet postea desinant esse
sui no consistit solutio ex' ex una ca
et equipat istos duos casus e suos
ab initio et effici suos ex post facto
¶ Quid dicemus / dico doc bene dicere
no ob hic finis / quia hic loquitur
de rigore l. qui x q stichum de eq
tate ut in alia so glo / concludo q
aut homo debetur ingenuus ex duabus
causis lucratiuis / et tunc si ho michi
soluitur ex una ca lucratiua licet de
sinat e meus no poterit michi sol
ui ex alia nec de rigore nec de equi
tate vt hic / aut debet michi homo
ingenuus ex una ca tm / et ille q meus
erat tempore stipulationis desinat esse
meus / no poterat michi solui de
rigore ut hic / sed de equitate sicut
in q stichum / et ita credo glo et
doc intellexisse al' diceret male /
¶ Assigno rom in casu istius q due s.
regule impedientes solutionem s. rla
de duabus causis lucratiuis et rla q
in eo homine in quo no consistit oblo
q nec solutio ut dixi s. ponendo ca
sum / ideo l. no introducat specialia
duo con duas rlas ideo ec de equi
tate in eo no consistit solutio ar. e
de do pun. l. i et quod ibi notatur
et s. de iur. do. l. cum post q gener
sed in q stichum una regula tm
impedit solons s. quia in eo no pos
sit consistere oblo / no de rigore no pt
ab solui ut hic / sed de equitate ibi
con istam rlaz dispensatur ¶ Tercio
oppo et vr q ec q illam una rlaz
no admittatur dispensatio illa vt
de equitate possit solui ut dicto q
stichum in pn et de v ob. l. si duo
fo rns so. quedam glo que e j de v
ob. l. stichum in pn vr dicere q in
dicet l. admittatur sed de equitate si
ille qui erat stipulator tpre pmissio

nis desinat e suus sed illa glo ga
ibi reprobatur et specialit p dnm Rav
Flaz e contra dum q stichu ubi est
dra inter alternatiua obloz et ob
lonj generis / sed dicta so psuppo
nit idem e in utraque gne sz ga ibi
loquitur in oblone alternatiua ut
si promitti / vel stichum aut paphi
lum / cu paphilus eet meus / contrat
q utrque ab ipsis contrahentibus adici
ebatur ad oblom sed in paphilo no
consistit oblo sed lex dispensat con
fem istor contrahencium / Sed q s. dixi
loquitur in oblone generis nupna aca
hentibus nil apponitur ad oblocem
Sed solutione postea fca de sticho
l. fingit illum stichu ab initio fuisse
in oblone ut statim dica pp quam fic
cione ab illa regula q si in eo no
consistit oblo nec solutio contra ista
sua fictionem lex de facili dispen
sat ut l. celsus s. de arbitr ¶ Quarto op
et vr q homine legato in genere
nichil videatur legatum ut s. ti. i l. cu
incertus / hic aute dr q singulos
continet hoies quo ad solucionem
vt hic / nullus aute e in oblone
vt in l. contraria et no s. de con inde
l. cum his q fi. ¶ Alia opinionem ponit
glo in l. si unum q sed si generali
s. de pac / ista opio no videtur vera
quia si nil est in obloe nil possit
peti / puta vr contra tex j de accept
l. et p ius iurandum q si is qui
hominem ubi dr q p acceptilacione
perimitur tota oblo / q aliquid erat
in obloe vnde quidam sustinentes p
mam dedictu dicunt q nullus homo
specialis est in obligacione ut l. cum
incertus sed est in obloe ipm genus
q continet singulos quo ad solucu'
hic ista est fld [illegible] nos debet
scire q homo prout est genus e qda
ydea seu quedam ymaginacio que non
e in rerum natura nec pot subici domi
nio q no cadit in oblone / ut insti de
inuti stip in pn vnde alij ut Ja. de ar.
dixerunt / q nullus e in obloe pure
ut l. cu incertus / sed sub condicione si sol
uatur ut in eo qui solueretur existat
condicio incertus desinat et primo hoc
vr tex j qui et a qui. l. iij hec no est
verum quia fm hoc legatarius decedens
no transmitteret q est con [vel] istam rlam
dispensatur ¶ Tercio oppo et videtur
q eciam con illam una regula no ad
mittatur circa l. heres q si incertus s. fa
hi. Item no possit agere pendente
condicione solucionis ut l. cedere die
de v sig q est con q pn insti de act
et illa l. tercia qui et a qui loquitur
insti sui solum delegato operis q
fm istam tpra erat condicionale licet
hodie aliud vt insti de lega q opcio
nis et licet illa l. iij impn faciat me
cione de legato gnis tn finis debere
stringi ut s. dixi / vel responde aliter
vt statim dicam ¶ Quid dicemus dico
q glo hic insti ponit veritate s. q

mobloe cluib / et determinatus sed deter
minadus psoluacone adeo q ille q
erat solutus singulus abinitio huius
se mobloe / et hic est casus l. cu inter
tus si bene aduertatur / dr tn hic singu
los continere quia singuli possunt
solui et sic debet intelligi l. si vnus
ff. sed et si quis qualit. c. de pac. et
ita tenent pe. et an. de pis ex omnes
quasi. Item pp ista incertitudine que
est ante soluacone pt dici q inde
l. iii. qui et aqui dica illud legatu
condicionale quodammo. Non de vbo
quodammo q notat imperfectae ut j.
de acquir. pos. l. si me in vacua et
ibi nota et sic etia debet intelligi
glo que est j. de ope lo. l. si paphi
lo. et l. si homine valet q legatu
homis ingenue sit condicionale l.
imppe al. eet fla glo pronec pdictus
¶ Expedim de opponibus que direc
respiciunt q pro declaraco ure mate
oppo ad rlam que dicit duas cas
lucratiuas no posse concurre super
qua fundatus est vr. ff. ¶ Et oppo
primo quia male sit formata ista
rla. Nam cu dr contraria uel quasi
Item oblo que inde descendit. Ite
actio q ex oblone descendit et tabu
ut j. de excep rei iudi. l. eadem q
actio et ibi nota quocumq modo hic
accipis cum male dicas. Nam cum
hec l. et similes dicant q vno debito
re soluente alt. liberatur gn uterque
tenebatur et sic precessit contractus et
oblo et actio / ex ca gn concurrit due
cae lucratiue sed fateor contrariu illa
contractus oblo et actio / ex ca lucra
tiua concurrunt no tn quo ad effm
solide exactionis ex qualz ca illa
soluacone facta ex vna tollitur alia
et isto rn dr duas cas lucratiuas
no posse concurre / et hoc dixi in summa
¶ Sco oppo et vr q possint con
currere quo ad effm solide exactionis
ut j. de v. ob. l. existimo et aut si hec
vz. re. iussi si res est michi debita
sub condicone ex ca lucratiua et pen
dente condone in solua solida ex alia
ca lucratiua si desinit esse mea / et
postea condicio prime oblonis exti
terit / iam peta eam vt solida mi
soluatur / et sic concurrut due cae lu
cratiue quo ad effm solide exactionis
sed eodem tpre no pnt concurre ut hic
dictu sic ut ibi / Nam ibi ca fuit so
luta ex vna oblone lucratiua. alia
no erat nata sed pendebat condico
et desinit esse mea antequam existeret
et sic no fuit dare q eodem tpre
concurrerent. Ista etia est in hac l. si
res debita ex testo vnius mihi solua
vnio alio testatore / et desinit esse
mea eo pmo / ita potero dictam
rem pete ex alio testo ut hic dicit
glo. ffinis q licet ponat sub dubio
forte sed no debuit dubitare quia
due cae concurrut diuersis temporib
prin dy et est casus indicta l. existimo

licet ipsi no allegarent eam ad hoc
¶ Tercio contra soluacone oppo et vr
q hec sol. est cont omnes rom. Illa vr
debe dici contra contrarium cum eadem
res possit esse bona ex pluribus cau
concurrentibus eodem tpre no aut
ex pluribus cau no concurrentib. ut
ut in l. in inuaconibus j. de solu
et ind j. de acquir. po. l. iii. ff. ex plurimis
sed fateor q vna res pt esse mea ex
duabus cau lucratiuis concurrentib.
eodem tpre p iura pdicta nec p hoc
infringitur rla que habet locu quo ad
effm solide exactionis contraque ca sic
oppositio concludit qn eadem res sel
soluta efficitur mea ex duabus cau
q no est contra rlaz nram nec dicas
q istud no reptur ex duabus cau
lucratiuis quia do tibi casum j. ad l.
falc. l. vb. sed rursu ubi debat quis
aliquid nidem rei publice ex polli
citacione / et sic ex ca lucratiua legat.
illu idem rei publice / ecce si dict debi
ti extitit ex utraque ca debetur et si sol
uitur rei publice efficitur sua ex utra
que ca nec infringitur regula quia
bona est solucio et habent locu no
in q ex pluribus ubi dy vider hoc
tenere ¶ Quarto oppo et vr q eod
tempore quo ad effm solide exactionis
concurrut due cae lucratiue ut j.
de act. et ob. l. si is qui stichum So
dicit glo q ibi debetur ex duabus cau
quorum vna est lucratiua ut legati
alia no lucratiua ut stipuls hoc e
diminare pterea debitum ex stipulac
simplr intelligitur ex ca lucratiua ar. l.
sp stipulat. c. de usuri. et de opi lib.
l. capan. Vnde pe. tenet ultimaz
soluacone positam in l. contraria vz
q rla habet locum qn due cae luc
tiue concurrut in eadem psona abin
icio. sed in l. contraria abinicio hnt
originem in diuersis psonis licet ex post
facto deueniatur ad vna hanc soluacoz
credo vera et probatur pter l. que
et c. ti. i. l. si filius legatus ff. i. et io
quippe iusti. c. q si res dicit meude
homine re et io ego dixi in eadez
psona re hanc opi tenet an. casti.
et ex hoc dicit C. de neg. g. l. qui
pupille ¶ Sed contra instatur fortit q
hec sol. vr contra casum l. si michi et
tibi in pri ff. ti. i. sed fin pe. ibi abi
nicio hnt orignem in psonis duorum
no tn quo ad effm solide exactionis
nam impediebant se concursum et io
si ex post facto deueniebat ad vnu no
variatur nam duaz oblonum sed l. si
is et l. si seruus legatus ff. i. loquitur
qn abinicio qlibet psona poterat
peti solidum ¶ Quinto oppo dr nel
q licet aliquid dederit causa condi
cionis iplende pro legato q nichilo
dr lucratiua ca ut j. ad l. falc. l. ad
uerteram ff. i. et l. si fundus legatus
et nota p ja. de are q si quis ob ca
te. l. hac sed alia l. dicit q si res
est in ca ex ca legati et dedi aliq

cā condicionis īplende / q° ex alia testo
possum eā petē ut ẞ. ti. i. l. plane §.
q° si rem ultimo uiso / g° dr̄ q° due
cause lucratiue in eadem psona eo
dem tempore qcurrunt quo ad effcm
solide exactionis sed dico q° tn̄ aliquid
dapn̄ allegatūo pro legato titulus
dr̄ lucratiuus simplr̄ sed sm̄ quid dr̄
onerosus ut nota ī dicta / adiectā
in § i. et ẞ. ti. i. l. nō amplius in prī
co. g° r̄ quo est onerosus / vna solu
cio nō tollit alia oblo / et sic due
cause concurrunt ita loquitur § q°
si rem ¶ Sexto oppo ad pdicta ẞ. ti. i.
l. nō quocūqz in prī et § i. sed ibi res
que pueniūt ex vna cā lucratiua nō
pueniūt pfecte et irreuocabilit ista
erat discessura condicione adueni
ente ¶ Sed de vno dubita² utrū iterī
pendente condicione possit agi an
expecte² qdōnis euentus / et sic desin
at haberi ex pma sed glo pma inducta
l. nō quocūqz / ponit utrāqz opiones
et sed nō firmat / dy tenet q° agatur
existe qdicione ut proba² in v. ita
et si stip. e. l. Item tenet pe. tn̄ glo.
tenet qtrariū. ff. de v. ob. l. inter stip
§ si rem Tu dic sm̄ ja. de are aut
uult quis agere ex alia cā ut co se
quatur totam rem et debet expec
tari qdōnis euentus ut dicta l. et
ita loquitur opi dy aut uult agē
vt consequatur extimacione dubij
euentus / et tunc poterit agere sta
tim et sic procedit alia opinio de
hoc ẞ. fa. hrē. / l. ite labeo § fi. tū
l. se ¶ Vt g° tota ista mā colligitur
sub quadam distinctione / scias q° vna rlā
est q° due cē lucratiue possunt co
currere ut dicta l. non solum ẞ. de act
empt. Item alia rlā est q° due cae
quaz / vna est lucratiua alia onerosa
eciā possunt qcurrē ut l. ex pmissione
ff. de ac. et ob. et ẞ. ti. i. l. plane §
si rem et hec est alia rlā de quibus
iul ad plus / Tercia rlā est q° due cae
lucratiue nō pnt qcurrē / et de hac
est dicendum. ista quidē rlā sm̄ di
uersos tr̄os opatur diuisum effcm
illam qn̄ debetur genus / opatur effcm
īpediende solucionis in eadem re
ut hac l. v. non ideo / sed qn̄ debetur
spēs opatur effcm tollende oblonis
illam solucione facta ex vna cā tolli²
oblo ex alia ut hic in prī et ff. de act.
et ob. l. omnes et insti. et § si res
aut g° quer / qn̄ rlā habet locū qua
tum ad prīm effcm īpediende solonis
et qn̄ debetur genus et dic aut debe²
tale genus q° in suo genē recipit fun
ctionem quia in hijs consistit mutuū
ut ẞ. si c. pe. l. mutuū et tūc rlā non
habet locum ut ff. de solut. l. si quis
duos § fi. et ff. c. l. ticio servo in prī et
q° nota² insti. e. § si res aut est tale
genus q° nō recipit functionem et tūc
aut res soluta pt ad oculū demostrari

et tunc nō habet locum rlā ut hic
v. sed si pars et v. neqz eñ nec dis
tinxi utrū sint adiecta eīa demostra
cio uel nō quia tunc h°etur ut pmissio
spēi ut ẞ. dixi. et hēbit locum distinctio
qua facta in pximo cū / Si vero q°
de sc̄do effectu oblonis tollende qn̄ de
betur spēs / tunc aut ille cē qcurrūt
diuiso tpr̄e et nō habet locū rlā ut
ff. de v. ob. l. extraneo et nō hoc § eā
prī aut eodē tpr̄e et tunc aut ex vna
cā fit solucio eiusdem rei sicte prima
quia solutur prim / et tunc aut ille
due cae lucratiue descendebant ex
testo vnius uel duoz / qui habebat²
loco vnius aut ex testo plus duoz /
pmo cā habet locum regla ut ẞ.
ti. i. l. hm°oi § i. et hoc si relinqt²
ab eodem si adiuste statu / ut l. qdā
ẞ. e. Sc̄o cā qn̄ ex testo plus duoz /
et tunc nō habet locum rlā ut
insti. e. § si res et ẞ. ti. i. l. plane
§ si duas § si duas aut soluntur
eadem spēs vere / et tunc aut alīu
iac habuit oignē in psona duoz /
aut vnius / pmo cā / aut ambo vo
cabantur ad solidā exaccionē et nō
habet locum rlā ut ff. de act. et ob.
l. si is qui et ẞ. ti. i. l. seruus legat°
§ i. aut sibi faciebant ptem qcur
su / et habet locū rlā vt ẞ. ti. i. l. si
michi et tibi in prī / Sc̄o cā qn̄ habu
erunt oignē in psona vnius et
tūc aut vna illaz cāz sm̄ quid est
onerosa et procedit qclusio alaci°
ut ẞ. ti. i. l. plane § q° si rem / sc̄o
uiso aut oīno est lucratiua / et tūc
aut est res ex vna cā soluta reuo
cabilit / et nō procedit rlā quia
poterit agi ex alia / uel stati uel ex
pectato euentu ut l. nō quocūqz § i.
in prī ẞ. ti. i. et ẞ. dixi aut est soluta
irreuocabilit et procedit rlā quia
semp liberacio fit ex aliqua cā nō
distincto utrū possit ad oculum demo
strari uel nō ut hoc § in prī et ẞ. ti.
i. l. non quocūqz § fundus et insti.
e. § si res cum sibi bus / Expeditis
de contrarijs / venio aliquas q. et
pmo quero / utrū cā lucratiua et qsi
lucratiua qcurrant / declaro / qz debe
tis scire q° nō solum est cā lucratiua
et onerosa de quibus dictū est ẞ.
sed est cā queda cā que voca² qsi
lucratiua / ut est noxialis et alie
siles vt ff. de doli exc. l. apud celsū
§ si quis ante v. ceterū / et q° ibi nō²
īcciu cā dapni infecti / que equipa²
noxiali ut ff. de dap. infec. l. pretor §
hoc edictum et notatur p dy c. ti.
l. si finita § si plures pone g° de
bes michi sīm alienū ex cā lucra
tiua sīmus est effectus meus ex cā im
piali / utrū sis liberatus / vide² q° sic
ua si ex cā lucratiua ad me puenis
set ees liberatus / sed cā lucratiua
et quasi lucratiua equipatur vt

dictis l. go. re. pro hoc videtur cum
ff. de nova. l. si alienus de furt. l. q. dr.
Cont. videtur illam que ex sua quide
onerosa non habet locum rlam ut ff.
ti. i. l. plane § q. si rem et ff. de pe.
sed vera causa dr lucrativa quia solum
quid est onerosa go. re. ¶ Preterea
hoc apparet in alio exemplo si rem dignam
magno precio emi modico dr quasi
lucrativa causa ut in dicto § cetera.
Sed tunc non est dubium q. inquantum
dedi precium durat actio ex alia causa ut
in dicta l. plane § q. si rem go. re.
sed dico q. licet ista pars sit vera illa
qui hominem ex causa novali accepit nunquam
accepisse videtur quia qui hominem habet
noxis solutum hic videtur casus ff.
de donat. causa mort. l. mortis causa capi
mus § fi. et de solut. ff. qui decem
pro homine et ideo qui illum stichum de
bet non liberabitur eo ratione quo minus
habet creditor pro hac iura pro hac
parte allata. Sed si poneres tale casum
q. quis liberaretur solvendo fundum ob
ligatum noxis vel domum ruinosam
tunc non esset dubium q. contingeret li
beracio ad quam videtur illa equipa
ratio procedit pro ut est casus ro q. hic
cessat ad l. si alienum et l. q. dr. et q.
ibi notatur. Ratio quia ubi non contingit
liberacio propter rationem de duabus causis
lucrativis sed propter aliam regulam que
ponitur in dicta l. q. dr. ¶ Quarto po
none q. illud q. michi debes ex causa
lucrativa alius qui erat michi ob
ligatus ille tamen michi dat numquid sum
liberatus. Ratio sine argumento ancille
erat obligatus ex naturali obligatione qua be
neficiorum acceptis obligantur cum q. de qua
loquitur ff. de peti. her. l. sed si longe
§ consuluit / et tunc solucio est dona
cio / et ideo eris liberatus ut non in
dicto § consuluit hoc placet inle
gato q. fit ex precedentibus meritis ut
ff. pro soc. l. nec adiciat / tamen dr. causa lucra
tiva ut hic et § si res et l. apud celsum
§ si quis autem licet quidam dixerunt
legatum non esse causam lucrativam quorum
opinionem refert glo. ff. de act. et ob. l. si is
qui et male quia contra predicta iura.
Si vero erat obligatus naturaliter ut pupillus
pupillus tamen erat inutiliter pecunia
vel absolutus a vero debito per sententiam
tunc talis solucio non dicetur donacio ut
l. hoc iure § fi. ff. de don. et ideo non eris
liberatus. ¶ Tercio quero ego sum ob
ligatus mulieri ad fundum sibi dandum
ex causa lucrativa / nunc dictus fundus
est dicte mulieri a vero domino datus
in dotem / deinde matrimonio est solutum et
fundus redditur ad mulierem / Queritur
utrum ego sum liberatus videtur q. non
quia fundus redditur ad mulierem
ex causa dotis que respectu mariti dr. o
nerosa ut ff. de act. et oblig. l. ex pro
missione go. re. pro hoc vr. tex. et glo.
ff. e. l. cum pr. § pr. filie. Contrarium ar
do esse verum / vos debetis scire q. si ali
quis dat dotem pro muliere ista causa
dotis respectu mariti dr. onerosa quia
respectat recipit propter onera matrimonii sup
portanda sed quod vadit ad mulierem
vadit ex causa lucrativa quia quo ad eam
est donacio de hoc est tex. ff. de his q.
ut indignis l. fi. § si a socero vel a c si ven
ter et notatur ff. so. ma. l. mena § fi. in
ultima glo. si habet ex causa lucrativa go.
ego ero liberatus de quarta videlicet quo
dicitur q. est onerosa quo ad maritum tamen
ad § pr. familie. Ratio quia non ibi por
ta in ipso non est bona predicti iuris
sed non est ibi / quia illa mancipia non
erant condicione matrimonio mulieris
licet esset spes revertendi ad eam tamen
ergo non haberet vere cessat regula
de duabus causis lucrativis. Sed si con
tingeret q. mancipia reverterentur ad fi
liam soluto matrimonio antequam heres pa
tris solveret estimacionem mancipiorum
crederem ipsum heredem liberari per
ea que dicta sunt. Sed dices q. predicta
sunt contra casum C. de impo. lucra. de
scrip. l. i. § lucrativas / ubi dr. q. licet
dos redditur ad mulierem ex causa do
nacionis non tamen dr. hec esse lucrativa
racio quia non habet effectum causae lucra
tive quantum ad illam descripcionem
seu prestacionem quatuor siliquas de
qua loquitur ille tex. ti. al. sed ius ut pz
per predicta iura et illud est utile scire
propter patres qui dotant filias spuri
as. Nam videtur quod venientes ab
intestato possunt revocare ab ipsa
muliere quod est reversa ad eam cum
dos sit donacio et ei donari non potest
ut l. i. C. de naturali li. et de inces. nup.
aut. ex complexu et in corpore unde
sumitur go. re. sed illud forte non procedet
de iure canonico quo iure spurii sunt
alendi ut extra de eo qui duxit in matrimonium
quam pol. per adulterium et cum heret go. ea
dem racione sunt dotandi facit quod no
tatur C. de adim. l. non cum ¶ 4o. quero utrum
quis possit excepcioni que procedit
ex illa regula renunciare et videtur
q. sic per l. si quis in conscribendo
C. de pac. cum similibus. Item vr. tex.
ff. ti. i. l. unum § i. ubi videtur q. volun
tas testatoris tollat hanc excepcionem
et pro hac facit glo. de tutela l. de his.
Contrarium dico nam si bene advertimus
tex. in sua e. § si res ista excepcio non
est introducta in favorem rei sed propter
iuris rigorem qui est ut q. meum est
amplius non potest fieri meum ut probatur
in l. quod ff. de solut. go. non potest renun
ciari ut l. tam et si ad macedo. et ff.
ti. i. l. nemo potest cum similibus predicta

dicto q si res dr duabus cas lucrati
uas concurre no posse go c sed vbi
pt tn adiubio negatio iportat neti
tate ut l de furt l no pot et nota
p io an ex de re mil c i li vj Sed
si posset hunc regle resistian ect
in volumtate q ee debet de neitate
¶ Pm pro hoc induco arg s ti i l
illud ego q si quis duos ubi expsse
testor voluit q utrqz hrdm teneret
ad solidam rem et sic voluit q re
gula no heret locu et tn no obsta
te sua volumtate habet locu rta ut
distiguam utru plegatam pmo p
neniat estimacio aut res ut ibi pz
ffat ff de op li l cerdonie hoc etia
vr tenere glo s ti i l hmoi q i non
ob l nutu q i quia ibi testor alijs
vbis usus est q detur estimacio secus
si simpli phibuisset regula hre locu
no ob glo l de hijs quia utru sit va
est opinio ¶ Vltimo q iste cu sua
ma induat ad multas uales et cot
tidianas q pmo dr induat hunc tex
qui dicit accionem extinctu no resus
citari ad quod si dns post triennium
recipit pensione ab emphiteota utru
ius ephiteote restaure de quo dic
ut hic p oma et hes in l ij C de
iur emphi per glo et plenissime p cy
ibidem in quarta q Scdo induatur
p pe Consuetudo est in certa psona
q si unus excanonic moriatur ca
nonici lucrentur fructus pmi anni
demu accidit de una pbenda q vaca
uit bis eodem anno queritur utrqz
fructus dicant hre duoz annoz Et
dic pe q ultra suos tres in quada eccia
ubi fuit hec esuetudo fuit determina
tum q fructus unius anni tm debe
rent hre ne due lucratiue eiusde
fructus concurrant et hoc tenet an
tiua et quidam alij ¶ Tercio ego indu
co in ar ad alias q uno statuto cave
q si quis portauerit bladum extra
comitatum q pdat anal sup quo por
taret et cdepnet in x alio statuto ca
vetur q in omnibus maleficijs comiss
de nocte pene duplicetur modo pone
quidam sup mulo extrait frumentum de nocte
lite tenentur ad duos mulos et certe
no p hanc rlam ne due cae lucratiue
concurrant nec distinguo utru pmo
soluat rem vel extimacione cum hic sit
debitum ab eadem psona ut l hmoi
q i s dele i et s divi pro hoc do
calium q c l licant q i pubere ubi
patet q statutum depelus duplica
cum licet locum in penis existentib
in quantitate no in spe vel corpore
Sed pone q duo hoies diuisa cpre
extraxerunt sup eodem mulo vtru
quilibet dicat pdere vnu mulu et de
ex pdict p solucio quia aut pmus
soluit extimacione et sic tenetur ad mu
lum aut pmus soluit mulum et alius
liberatur p rlam de duabus cas lucratis

Sed ad ista duo dicta vr obstare ca
l quincqz C de sru fugi ubi duplicare
speciez sed uideo q ibi lex hoc ex
presse statuit al secus ¶ Scdo vr obsta
re na certe cae lucratiue que ponr
C de impon lucr de scrip l i q lucra
tiuas li x inter quas no est illud
q acquirat ex ca pene go rc sed dico
q illud q queritur ex ca pene hetur
titulo lucratiuo ut C de ino multe
l multetur in compendia probare de pe
l instima et l q placuit ff de iur
fis et C pe fiscte scrip l i et est tex
in aue de nup q si vero altera ubi
illud q pdit ille qui dedit diuorcio
cam dr alterius luci pro hoc C de
sacro sanc ec l iubemus q sanc et hoc
patet ad fin quia p hoc fisco ml ab
est no ob q lucratiuas quia illud
est vm quantu ad illa de spciacione seu
psiacionem quatuor siliquaz ¶ Ter
cio dr obstare quia rla habet locu
in eo qui est debitor spei et sic spes
est in obligacione ut hic et l oms de act
et ob cum si sed ille qui portat con
tenentm committit statum ut l gissa
de publi et statim habet fiscus do
minium go delinquens no dr debitor
cum no sit obligatus ut insti de act
q i ergo in isto casu rla no habet
locu Ro q no publicatur statim sed
expectatur snia Nam debes scire q l
qz exprimit q ipso iur esfisce tunc
habet locum l qmissa qz no et
tunc aut utitur vbo pteriti tempor
puta sit pnatus et tunc est intelli
ipso iure aut utitur vbo futuri tpris
ut pnetur vel amittat et tunc aut
est ibi vbum mox vel statim et ide
q ipso iur al expectatur snia hoc pba
C de sacro sancte ec l iubemus q yco
nomus in glo s vo pue et in aue
de incest nup q i in glo sed incip coll
ij Cum go hic statutum no exprimat
nec utatur vbo pteriti tempor non
co fiscatur ipso iur p posito q si cet
plus portauis sup eodem anali non
tenerent ad aliud anal p illa rlam q
res unica no pt amplius fieri unca
¶ 3o ex pmissis insurgit q statuto
cauetur q contrauenienti diminuat quarta
pars pene no pmus et plus sunt
confessi et pmus soluit fisco tres
ptes qualis inquid plus tenebitur
ad integras tres psonas ptes vr q
sic Nam quilibet tenet ad tres pro
indiuiso no designatus eciam de uno
statuto que no pnt ad casum de
uno statuti go rla no habet locum vt
hic sed dico q plus no tenetur ad ali
am quartam ptem quia fiscus no hab
Nam debes scire q iste q habs locu
qn illa pars pro indiuiso que de
betur a duobus bis reptur in eade
re Nam quelibet dr dimidia quia
una res habet duas dimidias sed vn
no l dimisstm in quatuor ptes no hab
bis tres ptes Secundo p fisco si eadem

res est michi obligata in testo dni-
sdum si in quolibet immineat saladia
an quilibet heres tenetur ad tres partes
certe non sed solum ad illam partem
que ad legatarium non peruenit istud
vr' in' consultus velle in simili li bu
peruicamur 6 ti 1 l non quociens g' fu
dum in fi g' ubi si fundus est michi
legatus et pars eius pars michi do
nata vel legata pro indiuiso e licet
pars quia heres extra lucratiua non
possit ad oculum demonstrari tamen non
petam totum fundum quia totus fun
dus non pt bis repeti sed petam id solum
q m abest ut q heres extra onerosa
ad quod fiat q 6 in q'ta oppo 2e
ptis huius g' nullus go huius g' subti
litates tamquam inutiles appareat videns
enim hanc ma'z vtile et cottidiana
¶ Est go sm consilium pauli efficiatur
aditendam ut l de liber l l lega
tum in pri deo gratias amen hic g' finit
repetitus p me Bar de sasso ferrato
minimum inter legum doctores nunc
infortiatum legentem in alma ciuita
te pysan' sub anno ab ccc' hor de
mense .... Nicolaus ....

¶ **In fundo** Si res lega
ta traditur
non pficite actio ex testo ad hunc du
cit ad ipam h d ¶ Nota istum modum
extimandi seu exaciandi istam rem do
talem sic fiunt hoc l mennius g' si
ll's re soluta ad hunc durare actione
ex testo dixi in l huius g' si edes 6 ti
¶ Oppo q detur actio infactum vt
l si heres 6 e sed vt in glo Bar.
¶ **Enim qui** dispo gnalis
sequens de
rogat spali precedenti que cadit
inter grauatos h d difficilis g' est
¶ Oppo 6 ti 1 l si tibi homo g' 1
propter quod hic g' legitur principaliter
duobus modis primo q hic sunt
legata spes hereditaria et ideo ille
heres primus qui solus fuit graua
tus non tenetur nisi pro parte sua
ut l si fundum sub gdone g' si leg
tus 6 ti 1 et notatur hic in prima glo
alij ergo qui postea fuerunt grauati
mediatius gnalr' tenentur pro portio
nibus suis et ideo benedicit tex
ab omnibus non queri 1 a quibusda
sit et a quibusda non quia ille qui
soluit interim iam est liberatus p
parte sua pro ptibus vero alio
quitur dumtaxat sed l grauia loquitur
quando erat legata res non hereditaria
et ideo primus grauatus tenebatur
insolidum unde soluendo tota ex
timatione liberat se et alios et
sic ab alijs nil quitur ¶ Et ista te
nuit dy et ia de are ¶ Et hanc pro
sequitur hic glo 1 et glo in mpri
neque ibi sed vr' q nec pro ptibus
rt ibi incipit prosequi aliam lec
q hic sunt legata res etiam non he
ditaria et sic primus heres non tene
batur insolidum ¶ Sed hunc oppo

de l si tibi homo g' 1 6 de le 1 ubi alij
non tenentur timore h' ista lec va
riatur duobus modis primo sm dy
ut lo' an traditionem statim et dicit q
concordat cum grauio et exponamus
hic ab omnibus non querere quia ne
gatio postposita fiat equipollere
primo grauio ut l si hos 6 delegi tu
et ista est vera in se ¶ Secundo legitur
hic in glo ut dicamus fateor q certi
heredes non debebant soluere nec po
terat ab alijs vendicari ut in q'rio
sed hic sponte soluerunt unde p p p
bus alio sufficit dumtaxat non pro ptibus
qui primo soluit extimatione ho qui
extimatione tota soluit pro ptibus
aliorum repetet tamquam indebitum ¶ Sed
oppo q etiam pro parte eius qui soluit
liber extimationem sufficeat dumtaxat si po
nimus eum consensisse traditioni er
rore eum non impedit dum translationi
vt in toto titulo de con inde fatetur
glo q sufficit renouabiliter tamen ¶ Oppo
q videatur sepius legare qui legauit
in testo et codicill ut l quinquaginta
sup de probac sed ibi quantitas le
gabatur h' species ¶ Oppo q solum primus
singulariter grauatus teneatur non
obstante clausula gnali posita mediatis
ut sup e l legatorum g' qui plures
sed glo ibi specialiter fuerunt rogati
ptes unde clausula gnalis pt vestiari
in eis hic spaliter fuit rogatus vnius
unde clausula gnalis non pt adaptari vni
soli que sol est bona licet etiam alius
posset solui s quia mediatis non
fuerunt grauati omnes licet omnes
fuerunt scripti tamen ista que hic ponitur
est nobilior ¶ Oppo et vr' q ille solus
tenetur qui spalit est grauatus vt
l titia g' lucius 6 e pro cuius decla
ratione aduerte quando dispositio generalis
et spalis procedit circa personas gra
uatas sic dic aut precedit generalis
et sequitur spalis et p illam recedi
a generali et solus spalit grauatus
tenetur ut dicto g' lucius aut precedit
spalis et sequitur generalis et tunc
aut legatur quantitas aut spes si qua
titas tunc p aliam non derogabitur
sed sepius debetur ut l si pluribus
g' 1 6 e et 6 ti 1 l si pmo g' si quis
a primo et hic notatur aut legatur spes
et tunc aut spes et tunc aut spes
hereditaria et speciali p gnalem
non derogatur quia cum primus tenebatur
pro portione hereditaria tantum p
clausulam gnalem alij tenebuntur
pro portionibus suis ut hic sm primam
lec aut legatur spes non hereditaria
et tunc gnali prouisioni p spale dero
gatur non ut minus debeatur q tota
res debetur sed alio modo ista primus
spalit grauatus non tenebitur nisi
pro sua pte hereditaria tamen si esset clausula
gnalis tenetur insolidum ut hic sm
Baz lecturam dicta l si tibi ho g' 1 6 ti

fallit si v'ba generalia possent
restrigi ad specialia ut si plures
ee'nt spaliter gravati ut l legator
q' l ß e et hic nota' in glo Bar

¶ Fundo heres tm si fundus
traditur diminut'
in iure usufructus vel pignoratus
vel ab alio possessus secus si alteri
serviat Item no valet legatu rei
mee pp servitute alij dubitam h d
primo loquitur qn michi legatur
res aliena in qua deficiat ius/ 2o
qn michil legatur res in ea in qua
ius aliquod deficiat sa ibi sin aut
Item prima subdividitur in quatuor
primo qn deficiat ius usufructus
2o videt cuida obiecti/ 3o qn res
pignorata vel ab alio possessa
4o qn deficiat ius alterius servitut
sa ibi usufructu' enim 3a ibi fundo eni
4a ibi no idem ¶ Venio ad casum
intus que pone sic heres tradit
m fundu legatu tn meo alius he
bat usufructu ¶ Queritur qualit'm
legatario contra heredem gsulatur
R'n' q ille usufructus qui deficiat
petendus est ab herede actione ex
testo h d fundo legato sub cond'
et tradito ab herede sequit incluso
petendus est s usufructus nec eni
pt referri ad fundu salva rone recti
sermonis ¶ Venio ad 2am ptem in qua
sit forma casum dictu est q usufru-
ctus qui deficiat est petendus hinc
videtur obstare qn in re legata solu
ta deficiat aliq ius tuc ad hnc pa
res legata peti' no illud q deficiat
ut l hmoi q' heres ß ti i et ß q'
in fundo ad hoc videt int' gsultus
fatere q usufructus consistit in iure
rei no in parte quota tn usufructus
est tale ius q cotinet emolumentu
rei et ideo dicat' pars dnij/ quia
ex usufructu et pprietate gstituitur
plenu dnium contraria g' loquit'
qn deficiat aliquod ius servitut
vel aliud ius q rei emolumtum
vel usufructu no gtineat h d ¶ Ve
nio ad tercia ptem et formo sic cas'
quid si heres tradidit michi fundu
pignoratu vel fundu ab alio posse
ssum et sic possione no vacuam
an legatarius ob hoc posset age
Ret Jur' consultus et dicat q sic et
adinte diligent' q Jur' consultus no
dicat q agat' ut liat' vel q possio
vacuetur q sed dicat q agi' ob hoc
hoc est actione ex testo ad ipm rem
ut hoc consequa' ¶ Venio ad 4am
pte que incipit no idem et dic
sic pone q heres tradidit michi
fundum legatu qui debebat ser
vitutem alteri fundo an pp hoc poterit
a legatario queri Ret q no h d
¶ Venio ad 2am pte principalem
pone testor legavit michi fundu

meu qui serviebat fundo suo an le
gatu valeat ut videat' m p hoc
relinquere liberacione ab illa ser
vitute Ret q no h d ¶ Sol prima pte
oppo et vr q licet usufructus sit
alienus no possit queri heres q2
testor vr' legare ius q prius hebat
ut l si domus q' si ß ti i l hm'
tiore ista l legitur duobus modis
primo qn testor legavit cu duobus
modis fundu suu/ 2o qn alienu
et hoc tangitur in glo prima que
incipit s testor si intellig in fundo
alieno hoc est qn testoris nec heredis
intelligis in casibus in quibus valz
legatu rei aliene ut ß ti i l apud
Jul' q' si et l cu alienu C e vn
cu heres teneat' fac' fundu plene
legatarij et teneatur de evictione
ut l si domus q' primo ß ti i pcedit
iste q' sn scrupulo/ nec ob gtrarium
quia hic nullu ius hebat in re sed
legavit rem aliena Item pt intelligi
in fundo alieno i no testor sed hered
et tunc procedit sine scrupulo quia
heres debet et dare pfecte ut s l
proxima q' si rem ¶ Tercio pt intel
ligi in fundo testor et usufructus est
alienus s heredis tunc etia procedit
sine scrupulo ut ß e l is cuius et s
e l cum filius q' duo ¶ Quarto mo pt
intelligi q fundus est defuncti et
usufructus alterius no heredis tuc ob
q' quia testor vr' legare solu ius q
habet Sed quida vident q fallit hic
in usufructus q gtinet emolumetu
rei/ ne al' legatu sit inutile certe no
est inutile legatu pspectat/ unde ista
lex no procederet nisi poneres testo
rem dixisse expsse q fundus ut l si
q' edes e ti ad hoc Ret iur' consultus
hic intex ut dixi ponendo casum in
sa pte q tn declabo melius s q/ ve
nio ad q' fundo ¶ Oppo q heres no te
neatur luere fundu ut l si res obliga
ta ß ti i ß hic pt intelligi primo in
fundo alieno et tuc procedit sine
scrupulo quia tuc heres tene' pfec
fac' legatarij/ et tenetur de evictione
Item pt intelligi in fundo hered Et si
similit' procedit dare eadem roe Sed
si intelligamus in fundo testor obliga
to creditoribus tunc ista l debet intelligi
sm distinctione dicte l si res obli
gata ß ti i ut loquatur hic in ill'
casibus in quibus luicio spectat ad
heredem sed si ponamus q fundus dz
intelligi sm ea que dixi in l si fund'
titij ß ti i ¶ Oppo hic dr' q heres dz
tradere vacua possione et glo prima
it hic dnum allat l ij ß de act' emp'
sed coi' vmo no tur trad' vacuam
ut l si domus q' si ß ti i R' si quid
testor legavit rem aliena sciente
tuc iste q' procedit sn dubio/ quia
heres tene' fac' rem pfecte legata
rij Sed si pones q testor legaret
rem ppam qua alius possidet tuc

videretur legare ius quod habet in
re et tunc heres liberatur cedendo ac
tione si quam habet ut l. apud iul
ff. si titius § ti i. fallit in casu / si
pro recuperando possessione erat necesse
magnis sumptibus tunc pertineret ad
heredem sicut diximus in servo lega
to qui erat in fuga ex longinquo ut
l. cum servus § ti i. p. rom. positum in
l. si res obligata § ti i. ¶ Venio ad 3
non idem ¶ Oppo quod praeter ceteras heres
teneatur ut l. fundo legato ff. si filius §
ti i. sed ibi legavit fundum uti optimus
maximus quae est hic simpliciter et iste
passus decidatur j. e. l. cum filius ff. dig.
¶ Venio ad 2am partem principalem oppo
quod potest idas habet legatum rei meae quod
videtur legare ius quod habet pro re ut
l. si tibi homo in prin. § ti i. sed glo. quod
istud refertur solum ad servitutes et
ad ius ususfructus qui non redderet tunc
valeret legatum ut dicta l. si domus
ff. i. § ti i. ¶ Solidam oppo de l. apud
iul. ff. si titius § ti i. hinc tiroie glo
hic distinguit plene et clare vide eam
et signa ¶ Quod in prima parte huius quod
qualiter formetur libellus et ad quid
concluditur glo. dicit quod in primo casu
petitur ususfructus in 2o et 3o petitur
fundus ut per hoc adversarius cogatur
liberare vel possessione vacuam tradere
vide glo. quae incipit s. ususfructus
et istud est verum et hoc dicit aperte
tex. ut dixi ponendo casum contrarium
tenet glo. in l. cum qui ita ff. plenius j.
de v. ob. ubi dicitur quod fundus petetur et
habeat ususfructum et pro illa videtur ut
casus in l. si ita stipulatus ff. titius
de v. ob. ubi dicit quod fundo soluto sine
usufructu in nullo contingit libera
tio quod tenet istam glo. in dicta l. cum
qui ff. plenius reprobata illa ad quod tamen
Ret. quod licet non contingat liberatio
in aliquo tamen illud quod deficit tamen debet
peti / sicut in l. si non sortem ff. si rem
al. si v. de con. inde / Sed contra quod dixi et glo
videtur tex. hic quia dicit quod ususfructus non
consistit in parte s. quota non enim consistit
in pte tertia vel quarta non enim usu
fructus potest dici tertia vel quarta
pars fundi / sed consistit in parte integrali
quia ex proprietate nuda et ususfructu con
stituitur plenum dominium ut l. recte
diximus j. de v. sig. et quod ibi notatur melius
quam alibi / Item contra eos videtur quia usu
fructus non est in obligatione ut l. et pro
missor ff. illud j. de accept. / ergo non est
in petitione Ro. et dico quod vero est
in obligatione ut l. si ab eo j. de fideius. / ad
illud illud inde ut ibi dixi teneo ergo glo.
hic positam et dy. per casum ff. et per
tex. in dicta l. cum qui ita ff. plenius et
ibi dixi ¶ Quaero aliquis tradit rem
quae debet aliis servitutem utrum videatur
tradere possessionem vacuam hic est casus
quod sic nam primo dicit quod heres tenetur
tradere possessionem vacuam / postea dicit
quod non tenetur si tradit rem suam / pro hoc

§ de evic. l. quo ad servitutem / quaedam l. y.
et in j. in prin. § de ac. emp. ¶ Sed quo
pone quod in instro est promissum tradere
possessionem liberam et vacuam sed tradit
servitutem fateor quod videtur tradere vacuam
ut dixi ¶ Sed an videatur tradere libe
ram puto quod non quia per servitutem auf
fertur aliquid de iure rei ita quod libere
habere et possidere non licet ut l. sti
pulatio ista ff. i. j. de v. ob. puta contra
eum qui sibi asserit servitutem deberi
datur interdictum uti possidetis ut l. si
duo ff. si vicinus § uti possi. ergo ap
paret quod per hoc turbat possessionem
et sic non est libera et hoc videtur
expressum in l. unum facit ins. § un
vi. Sed contra hoc facit quod hic dicitur in ultima
glo. s. quod ius servitutis est contra rem
ergo hoc possessio rei non dicitur minus libera
sed rursus potest exsequenti q. ¶ Quaero
ergo utrum ius servitutis dicatur esse in fun
do glo. hic dicit quod non in contra
rium j. de damp. inf. l. eorum / facit § de
nov. l. in novalibus et hoc dicit Ja.
de are. Tu dic quod servitus in fundo domi
nante est ius ei enim debetur ista servitus
et in eo ex hoc aliquid plus ponitur
ut l. qui in aliena ins. de neg. g. Sed
in fundo serviente non est aliquod ius po
situm sed privatum quia per hoc illi fundo
et iuri eius detrahitur ut l. stipulatio
ista ff. i. de v. ob. et probatur in l. arbor
ff. arbor. succ. cor. dicitur Et ideo si lego
tibi fundum tuum servientem non vide
or legare liberationem servitutis quia
in eo nullum ius habeo quod ponat ali
quod in me sed ius illud est in fundo
meo dominante quem tibi non lego ut re

¶ Animalibus

Animalibus potest usus fructus relinqui
quod potest extingui h. d. ¶ Quaero quibus
modis possunt amitti ususfructus
dic et videas ut habes in glo. etc.

Unum ex familia

Dividitur in quatuor partes secundum quamlibet
partem allegatur pro et contra
legatum ubi ibi si de falcidia tertia ibi
si uno quarta ibi si duos quinta ibi sed
si fundum sexto ibi rogo Et est ratio de
eo qui est rogatus restituere unum ex
certis et usque ad ff. si rem profecto unum
nam multum solempniter et illud prius hoc
intendit passus restituere unum ex cer
tum morte sufficiat quod allegat et usque
ad mortem potest variare h. d. istud prius po
nit tres q. et solutiones ipsarum et tunc
solutionem 2a ibi et ei 3a ibi nam ergo
¶ Et ad evidentiam totius l. glo. premittit
quod quidam testator qui vocatus est seius
unus fecit heredem titium et eum rogavit
ut de restituendo fundo cornelianum unum
ex familia cum morietur ista verba colli
guntur j. e. l. ff. rogo / vel possumus dicere
quod testator dixit quod unum ex familia fun
dum relinquat ut colligitur j. e. l.
ff. sed si fundum / ex eo quod dicit relin
quat / intelligitur cum morietur quia verbum
relinquendi trahitur ad ultimam vo
luntatem voluntate ut l. verbum relin
quendi de v. sig. et l. i. j. de tab. exhi

¶ No q si testator iussit bona distri
bui inter pauperes p executores su
os q paupes electi nullam habet
accionem ex electione sed ex testo po
¶ No scdo q legatarii ex pmo testo qua
tum ad heredem habentur ut credi
tores ut l. i. C. de bo. aut. iu pos. ¶ Ter
cio no q talis electio pot pmittitur ¶
Oppo ad pmu q heres no habet nece
eligere ut j. e. l. rogo. Ro no habet nece
psnale sed eo no eligente oes de familia
admittuntur sed si vult vnu pferre lz
nece elige ut hic ¶ Oppo dr hic here
debere elige cum moletur con vno
statim cu pt ut l. quida s. e. sd hic
sunt dicta cu moretur relatiuas ibi
simplr vel hic sunt dicta reliquiq
quod intelligitur p ultima volunta
tem ut dixi s. ¶ Oppo dr hic q sius
tu legat gtra j. e. l. q sed si fundu
sd pt legare ut habeat vnu electus
ut in gtrio no vnu legatu ut hic. No
go diligenter q isti quibus qmitti
electio pauperu et distribucio suffi
cit q dicat: tales eligo nec e nece
q dicat qcedo, tu si dixerit no via
at. Ex hoc apparet q ex isto electi
no debet solui gabella tu ex eo nulla
ius queratur pauperi electo sed ex testo
pmo ¶ Oppo q postquam elegit no po
ssit mutare voluntate ut s. e. l. statu
liberu q stichum et l. huiusmoi q stichu
s. ti. i. sd ideo hic quia elegit ante te
pus secus si eet iussus restituere sim
pliciter quia tunc statim electo queritur
ius nec variari possit ut in gtrariis
ita tenet glo et bene Bar. le. doc.

Sine faladia

pcipi
ende materiam et hoc dicit electus no ca
pit ex testo eligentis sed eius qui ius
sit restitui et sic illud faladie racio
minuitur et vno electo ceteri excludu
hd pmo soluit vna q et ponit duas
rones solucionis 2o soluit alia et ance
cat rem s. ibi atq ¶ No q electus vel
nominatus in pmo testo q est nobile ad
multa admittitur elegit illu que pri
ores nominaverint certe nominatus vide
ab admittitur spalit nominatus ut hic
ibi ac si nominatum etc et l. item eo s
si decuriones s. q. cuius vnum ¶ Et dy
in dicat ad q. C. ar. de vetitis q epi de
bent hre quartam de relictis ad pias
cas nisi sint relicta ad certos et de
terminatos vsus ut ad faciendu eccaz
vel silia ut extra de testa. c. si. ponemus
q testator reliquit centu ad pias cas
pro ut executor eligat fabrica ecce
certe epus pinde non debet hre q
tam ac si in pmo testo eet illa causa
a testatore expressa ut hic ut l. a. se co
to s. de his ut insti et l. iusto talis de
condi insti et l. sancimus legum j. de pe
nis ¶ Oppo q heres no habet nece
eligere ut j. e. l. rogo sd ut dixi s.
in pn. l. ¶ Oppo hic pmittitur q ista e
lectio facit legatu condicionale cu
insti de lega q ex pcois sd ibi in ppe
re hic in electione psonarum dixi ut l. cu
quidam s. ti. i. ¶ Oppo de quolibet lega

legato detrahitur faladia ut l. i. j. ad
l. fal. gs et isto rndeo quantum ad pmu
testatorem iste electus capit ut legata
rius et ideo ut ex illo detrahetur fal
cadia quatenus ad scdm capit ut credi
tor ut s. proximo et C. de bo. aut. iud.
pos. l. i. ideo ut ex illo non detrahitur
faladia. ¶ Et hoc q notat dns pmo qd
talis electio pt fieri in ultima volun
tate ut colligitur hic in sequentibus
q et sic patet q no requiratur pma
psone electi ut j. e. l. cu pater q dona
tionis dixi s. e. l. i. in qee qradisputa
in que incipit filiu instituit ¶ Scdo no
q no habet nece eligere digniorem
vel proximiorem ut in vtraq specie
cui qmittitur electio paupez no habet
nece eligere pauperiore dixi in l. cum
quida s. e. Bartholus legum doctor

Sed si vno

Si vnus
ex certis in
stituatur et fundus extraneo legetur
ab eo vendicabitur deducta porcione
hereditaria hd. hic mr consultus declarat
duo dubia circa eandem mam et sic
habet duas ptes scda ibi verum ¶ Oppo
dr hic q instituendo heredem no vr
eligere con. j. e. l. q sed si certum et ipe
mo q sd ut dicta indicto q sed si fund
¶ Oppo hic dr q fit qpensacio con q
qpensacio est debiti et crediti inuice
contribucio q hic no est et sic ob. l. i.
s. de copensac. glo fatetur q hic no est
ppe copensacio sed retencio vel dic q
copensacio dr sta ex testatore quia in
stituendo vnu heredem vr voluisse
copensare cu eo illam ptem fundi q
posset pete a legatario ipe q opponetur
doli excepcio sibi si ipe agit et etia
si legatarius queratur ab aliis hereditibus
ex psona ipius opponent doli excepcio
nem scdm glo ut s. de pac. l. si tibi q pau
et j. e. in q si rem ¶ No q sicut testator
pot legare rem heredum ut in dicto q
si rem ita pot legare rem alse debitam
ipi heredi ut patet hic. Bar. legum doc.

Si duos

Si plures ex
certis instituatur
et pars fundi extraneo relinquatur illa re
ducitur excepta pte que institutus
qpeteret. hd. ¶ Nota q ille qui est iussus
restituere vna rem vni ex certis pt
ex illis certis plures eligere q e mi
randum cu testator dixerit vni restitu
ut patz ex glo que est in pn. l. et exce
qui dicat vnu ex familia etc q pn. j. pro
q s. No q pt diuidere rem et si in
ptem aliquem eligat et in pte negli
gat vz electio q patet quia heredes
videntur electi pro pte et propte
legata extraneo vel neglectu et sic pz
q illi qui debent distribuere bona
inter paupes possunt habere distri
bucionem pticulare et si in pte fuci
unt in ptem negligunt valet. Nota
q instituendo quem herede videtur
quis eligere et sic facit q si quis e
iussus post mortem suam bona sua
distribue inter pauperes q illu insti
tuit videatur eligere in pauperez
q putatur vnu si hospitale qda vel
pauperem instituerit secus si aliu
forte filiu vel similem hominem di
uitem quia tunc no eligeret celsus

q testor voluit / Queritur glo qualiter ad ptem relictam cognati illi de familia admittantur glo dicat q primo admittantur qui sunt in proximiori gradu ut l peto § fratre ff e et cellis pre- retur qui petendo preoccupat sic aliq ut dixi in l cum quidem ff e ¶ Ultimo glo oppo de alie de impe et no sol- uit dic solutio est regulare illud spale ut notatur ff de acquir her l sicqs bona q mesilis Bartho ius le doc

¶ **Sed si fundum**

Eligens non pt electum grauare ut alii restituat nisi ei tandem relin- quat et etiam tunc poterit absentes vendicari si dominus fuit nec exeat de familia h d primo soluit unam q et ponit limitacione ho soluit aliam et ponit unam illacione secu- da ibi q si talia non q illa verba cui voles aut quibus voles que mutel- ligo ut sunt disiunctiua legis non certa t quasi dicat si testor dixerit relin- quas cui voles siue quibus voles et- sic si dixit quibus voles pt unum eli- gere q est nondum procedit ff e l cu- quidam facit q dixi ff proximo § qz si in singulari dixit cui voles et pt plu- res eligere gro e pcne si dixit quibus voles pot unum eligere in contrarium fac- it de annu le l in § q si ita ¶ Oppo hic dicat q licet quis electus sit ro- gatus de restituendo alteri satisfactum est voluntati defuncti Con de § sed si uno ff e glo mag soluit pluribus modis ista est vera q hic specialiter elegit unum sibi tamen dum plegando ideo fundus vadit ad eum p aliquod tempus licet sit rogatus de restitue- do Sed ff quedam vniuersalis iusti- tuit et fundum alteri directo legauit unde fundus nullo momento fuit her- et sic in eo non pt videri electus ¶ Op- q quis possit grauari ultra q sibi relinquatur ut ff e l imperator § i sed ut ibi ¶ Quid executor cui gessa e electio et distributio bonorum inter pauperes eligit aliquem in paupere in uno fu- do hoc pacto q post mortem restitueret cuidam alteri vel q daret certa quan- titatem alteri post mortem an illud onus valeat hic videtur casus q non et est- ratio si ponemus illum alium cui debet re- stitui non esse de numero pauperum sicuti hic videbatur dare ei qui erat cognatus et non ei qui erat de familia sed si esset de numero pauperum puto q valet sicut enim pt diuidere rem inter pauperes ut ff § proximo ita pt diuidi in tempore ut l miles ita § et quia diximus ff de testa mili venio ad v q si talia ¶ Op- ut heres heredi liberet dando fundum cum onere suo ut ff ti i l si a substituto § heres sed hic testator qui legauit sta- bat odiatione fundi ¶ Sed contra hoc op si testor habebat aliquod ius pure licet sit tale q morte deberet extingui illud ius tamen videtur legatum ut l stichum densi fruc le et l q in rem § i ff ti i et l uxor C de lega sed dy ur dicit q hic

constat q testor sciuit et cogitauit fu- dum debere restitui uni de familia q aliquantulum repugnat litte quia vi- loqui in dubio dum dicat oneratum intel- ligi pt ergo dicit q hic familia vendicat iure facti heredis qui dat cognato ut licet heres hec faciat iussu testoris non cen- setur qui teneatur ut l qui duos ff e et l non quotiqz § qui grauis ff ti i ¶ Oppo q illi de familia statim pos- sunt petere non expectata morte her- edis ut l cum pr § libert ff e sed dy hic ideo quia heres cedit conditate sibi imposita ad defuncto probatur ff e l peto cum pdicti et ibi dicam Bar le doc

¶ **Rogo** Iussus a moriente eli- gere pot eligere do- nec unum et ante nullus admittitur sed eo non eligente omnes h d ¶ Oppo q non est verum q sit datum uni ut pz ex pri § sed non est datum uni certo sed uni eligendo ideo si nullus eligitur omnes vocantur ¶ Quero qualiter omnes vo- cantur Ro ut ff e l § si duos ¶ Quid iussus est aliquis bona distribuere inter paupes credit aliquia distri- buat iterum omnes pauperes admit- tantur Ro ista l loquitur qu quis iussus est restituere uni certis et ideo si aliquis est iussus distribuere inter paupes unius hospitalis vel unius vel unius vicinie tunc omnes illi admittuntur si vero inter pauperes simpliciter tunc episcopus succedit ut l nulli C de epi et cle al de sacro sac ecc et in aute de ecc ti § sin autem Bar l d

¶ **Si rem** Si testor legat rem her d ut sua valet legatum h d ¶ Quero quid si testor legat rem quam habet commu- nem herede Ro tota debetur ut ff e l cum filius § dus quid si legat rem quam debet heredi Ro idem quia eo debetur ut ff e l § sed si uno ¶ Quid si legat rem quam debet heredi pro parte et pro parte cognato Ro pro parte heredis tantum debetur ut dicto § sed si uno et § si duos ulti glo signat contrarium de l si domus § i sed ut ibi non Bar l d

¶ **Si obmissa** licet verba fidei commissi sint destituta tamen debetur si ex mente col- ligitur h d et ii ponit dy multis in- odis tamen teneo hic Bar legum doc

¶ **Item marcus** verba com- mendatiua futuri euentus ad gratuata directa fideicommissum inducunt h d ¶ Oppo ff de usufruc le l generali sed ibi fuerunt verba ad honoratum directa hic ad grauatum videbuntur p glo in l peto ff e ¶ Oppo ff e l cum pr § mando sed ibi fuerunt verba q- siliatoria hic non ¶ Oppo ff e l tuo cum testo in pri sed ibi fuerunt verba com- matiua de futuro omissa pro aliud hic pri pro sed ¶ Oppo de l mi § de hiis ff ti i sed ut ibi dixi in collacione contraria l generali q no tamen Bar le doc et Nicolaus de prussia scriptor utriusque

Sequens quo
ea que quis caperet alio
herede exeunte non ut ex
ultima voluntate in fideicommissum
generale non veniunt l. 2. et est casus
multum singularis. ¶ Oppo quod veniat
in fideicommissum ut l. cum vir C. de fidei
commiss. sed aliud in istis donacionibus
que licet morte confirmentur non ve
niunt in fideicommissum ut hic. Ro. quia
non capiuntur ex testo nec confirmantur
ex adicione hereditatis sed ex sola
morte et ideo est speciale certa diffe
rencia a donacione inter vivos et legato
to ut notatur in l. res C. de dona. inter
virum et uxorem sed. Item virum loquitur
in legatis et fideicommissis que ex testo
debentur ut in glo. ibi et per doc. dixi
in l. marcellus ff. quedam. s. ad treb.
¶ Oppo hic dicitur quod res donate sunt
ex causa bonorum com. quia dicuntur non
exeunt de bonis defuncti quod est in bonis
s. de acquirendo re. do. sed dicunt quidam hic
loquitur de rebus que non sunt prohibite
donari quod est contra istam l. nisi. Unde
alii dicunt quod sunt ex causa bonorum i. se
separate a bonis et ideo magis potest dici
non ex bonis quia in bonis ut s. vi
bo rap. l. ii ff. in hac et ideo vi bo
rap ff. si et hoc possit tollerari. Alii
dicunt quod non dicitur de in bonis quia de
trahuntur ut glo. dicit et sic puniunt
quod confirmacio donacionum trahitur retro
causa quo ad dominium. Idem notatur in l.
sub condicione s. de solut. veritas est
quod non trahitur retro nisi quo ad fine
tus ut l. donaciones C. de dona. inter vi.
et ux. et l. ii C. de inoffi. don. Unde quan
tum ad contrarium principale potest dici quod tales
sunt ex causa bonorum s. que capiuntur
ex ultima voluntate. Nam ex precedenti
donacione capitur confirmata morte
non adicione ut dixi. ¶ Ultimo non contrario
in l. filium quem habentem C. famil. herc.
posuit cum con. istam. l. ut Cy. dicit
et Cy. ibi refert. ¶ Sed non quod glo. s. ti.
i. l. iii in prin. dicit com. casum huius
l. in fi. ¶ Generaliter quid si has dona
ciones testator confirmavit expresse an
vero capientur ex testo an ut ex dona
cione morte confirmata dixi in l.
si quando in prin. s. ti. i. de. Bar. l. doc.

Peto verba dispositiva
sive preceptiva ad
gravatum non honoratum
directa fideicommissi petici
one inducunt l. 2. prima glo. huius
l. ponit divisionem vide eam. Nota
ex prima parte quod verba dispositiva licet
sint defectiva in uno quod eo quod non expres
sa persona gravati inducunt fideicommissum
et videtur gravatus heres supra e. ti. i. l. si
finis ff. qui margarita. ¶ Nota 2o quod si
verba sunt defectiva respectu persone
cui debet dari intelligitur testator providere
heredi instituto supra s. de test. li. l. si
ita. ¶ Tercio nota quod si non est heres ex
testo cui possit intelligi promissum in
telligitur de herede ab intestato. ¶ Ex
expeditis patet quod intelligitur a l. viii
ff. si omissa usque hic prosecutus est
eandem materiam quia primo dixerat de verbis
dispositivis que habent defectum expresse
ubi secundo dixit de verbis enunciativis 3o
hic dicit de verbis dispositivis defecti
vis 3o hic dicit de verbis dispositivis
defectivis expresse persone eius a quo
relinquitur vel eius cui relinquitur. ¶
Oppo s. de usufructu le. l. generali in prin. sed
dicit glo. quedam sunt verba disposi
tiva seu preceptiva et illa ad quemcumque
referantur dispositionem inducunt ut hic
quedam sunt verba non dispositiva sed
magis enunciativa futuri eventus ut
deprecativa et illa si referantur ad gra
vatum inducunt disponi ut l. viii ff.
si s. e. Si vero referantur ad hono
ratum non inducunt disponi ut l. viii
ff. si s. e. contra l. generali in prin. vide glo.
et nota. ¶ Oppo s. e. l. cum pater qui filio se
ut ibi. ¶ Oppo quod ibi verba non continent
cui voluerit providere non vero dispo
ut l. filius famil. ff. de le. i. non valet
dispo. ut l. filius famil. s. ti. i. dicit
glo. hic tacite videtur providisse ne vi
deatur decedere pro parte testatus et
pro parte intestatus. Ista ratio non est
bona quia cum ipse heres institutus
habeat restituere non potest videri de
cedere pro parte testatus et pro parte in
testatus sive restituat sive non dic ergo
quod in ff. de his fuerunt verba que continent
quemodum seu provisionem eius ubique
dirigantur et consilium s. ne alienet vel
in dubio videtur dictum contra eius non al
terius hic vero sunt verba que continent
gravamen eius ad quem diriguntur et sic
non possunt intelligi prolata contra eius
sed alterius s. consorti vel venientis
ab intestato fiat s. e. l. cum pater ff.
mando. ¶ Ultimo illum tex. inducit ad
quod lex dicit quod donacio facta filio in
primum emancipacionis non computatur
sibi in legittima ut dicitur ut l. si quan
do C. i. C. de in offi. tes. et l. ex s. de
bonis li. dixi in l. quarta s. ad l. falc.
Contingit quod quidam donavit filio pro
parte sua aliquid an ex hoc quod dicit
pro parte sua videatur velle quod sibi
computetur in legitima tex. hic videtur
quod sit in 2o casu facit de bonis li. l.
ex quo penul. Bartholus le. doc.

Predium res prohibita
potest alienari
ex causa necessitatis l. 2. ¶ Oppo quod fundo
alienato propter es alienum iniqua fiat
revocacio ut in l. filiusfa. ff. de mi.
ti. i. Ro. ibi fuit facta alienacio propter
es alienum defuncti hic propter es alienum
defuncti hic propter es alienum heredis
¶ Oppo quod statim facta alienacione re
vocetur ut s. e. l. cum pater ff. libertis
sed ibi fuit voluntaria alienacio hic
necessaria et sic habes distinguere aut est
alienacio voluntaria aut necessaria aut
propter es alienum heredis aut testatoris ut
s. patet. Et ex hoc sumunt quidam ar
gumentum quod si res est prohibita alie
nari quod supponant aliquos quod fingunt

se creditores et ingrediantur possessio-
nem ex primo et secundo decreto ne incidat
in penam ut dicto § cum ¶ Quero de
intellectu huius § ibi quod decernis hec
res in glo. legit tribus modis tene
ultimum quia tenet dy. et est nobil.
lex ex qua habes quod sicut herede vi-
vente non potest revocari ita nec eo mor-
tuo si heredem fecit unum de filia et
sic debet intelligi quod huius in l. unum
cum § sed si fundum v. sed si talia
ff. e. et ibi dixi Bartholus le. doc.

Mater Relicta a tutore vi-
dentur relicta a pu-
pillo et ideo valet licet tutoris datio
non sortiatur effectum h. d. ¶ Primo po-
nit unum dictum de iure secundo illud probat
per simile de pre. tertio quod dixerat de tutore
extendit ad curatorem quarto quod dixerat
quod tutele datio non valet ab initio
extendit ad casum quo deficiat ex post
facto quinto ex predictis ponit unam illationem
secunda ibi nam et si tertia idem quarta ibi
nec interest quinta ibi ac deinceps nota
tex. ibi sufficit enim et ¶ Oppo. quomodo
possit dare tutorem filio ut l. mater C.
de tutela in glo. so. tu dic clarius mater non
pt dare tutorem filio ut teneat ipso iure
ut hic sed debet confirmari sed in
hoc est differentia quod si mater instituit filium
confirmatur cum minori inquisitione
quam non instituit vel maiori ut dicta
l. probatur et hoc tenet dy. ¶ Sold. faz
pter oppo. si testamentum patris non valuit
ergo legata contenta non debentur ut l. hac
consultissima § ex imperfecto C. de tes.
So. dicunt quidam hic fuit institutus
unus ex liberis et legata fuerunt facta
alicui ex liberis et hoc fieri pt sustinere
et secundum hoc habes hic casum quod testamento
imperfecto non valet tutoris datio ne pri-
vilegium filii preiudicet tutori qui est
extraneus licet contrarium innuat glo. in
l. qui a patre ff. de confir. tu. tangitur
in l. ii C. de confir. tu. et in dicto §
ex imperfecto Alii dicunt quod ista tenetur
quod hic testamentum non valebat quo ad tutoris
dationem quia dedit cum filio eman-
cipato vel dedit que dare non pote-
rat sed quo ad alia testamentum erat validum

¶ Frate Res alienata extra fa-
miliam contra prohibitionem
testatoris revocatur per omnes de fami-
lia ordine successivo sed primus ca-
vet de restituendo sequentibus et
si cautio obmittatur non condicitur res sed
casu veniente vendicatur et sufficit
que fuisse in familia tempore ela. h. d.
primo ponitur thema secundo ponitur sed quod
et cor. solutiones per ordinem partes pa-
tebunt prima pars ponit thema ideo
non habet contraria ¶ Sed quero cum
testator intellexit in familia relinqui sim-
pliciter de qua familia intelligitur Re.
de familia ipsius testatoris in dubio ut
l. cum acutissimi C. de fideicommissis
et ita tenet pe. et omnes ¶ Venio ad
secundam partem hic habes quod instituendo
extraneum heredem videtur alienare Contra

in l. pater § fundum quidam dicunt
quod licet sit alienatio tamen dicimus in here-
dem transit quod est satis prohibita l. que per-
mittit vendicationem illis de familia
dic ergo quod ibi ideo quia alienatio fuit
tantum prohibita in vita hic simpliciter
et ideo pro huius declaratione et aliorum
que sunt in glo. si queritur utrum hered.
institutio habeatur pro alienatione dic
aut lex aut testator alienationem per-
mittit aut prohibet si permittit per-
missus instituendo videtur alienare
in casum permissum ut C. de bo. imp.
l. si quis pueris § ceterum et ff. e. l.
unum ex familia § si duos. secundo cum
quis prohibet aut est facta prohibitio
simpliciter aut limitative primo casu non
intelligitur prohibita transmissio ad heredem
testamentarium vel legittimum ut l. i ff. de
fun. do. et in de acqui. re. do. l. queda
ratio quia non pt quis facere quin dece-
dat et heredem habeat Et adverte
quia istud membrum non congruit ultime
voluntati quia si in ea esset facta sim-
pliciter prohibitio non valeret ut l. filius
§ cum ff. ti. i. et l. pr. § unit in ti. i. Sed
congruit prohibitioni legis vel contractus
Secundo casu quo prohibitio non est facta
simpliciter sed limitative dic aut limita-
tio est facta circa modum ut quia pro-
hibitum est quod alienare dolose vel
in fraudem et non videtur prohibita trans-
missio ad heredem quia in ea cessat
dolus ut l. ex hoc edicto § in hered.
ff. de ali. iu. mu. ca. fac. aut limi-
tatio est facta respectu temporis ut
quia prohibitus alienare in vita et
non prohibetur in mortem ut dicta l.
pater § cum fundum in ti. i. aut prohi-
bitio est facta limitative respectu persone in
quam debet fieri alienatio et tunc
videtur prohibita transmissio per he-
ditionem nulla persona ut in e. l. codicill.
§ aurum et l. si quis ita § cum l. in
de v. ob. et ibi dixi aut prohibitio
est facta limitative respectu personarum in quas
pt alienari et ultra eas est prohi-
bitio facta generalis ut in casu istius
§ et tunc aut transmissio fit herede
extraneo ex testamento et videtur prohibita alie-
natio ut hic aut fit ad heredem legitimum
et non videtur prohibita ut in e. l.
cum pater § cum unum et hoc tenet glo.
hic in solutione l. pater § qui decem
in ti. i. idem non in dicta l. pater § fundum
et ita tenet dy. et ia. de ar. Ex hijs sunt
soluta contraria que sunt in glo. contra
istam partem ¶ Venio ad tertiam partem
s. ad v. quid ergo hic dicitur quod primum quis-
que vocatur con. ff. e. l. cum ita § in fi. so-
ibi a quo fuerunt nominati unde patet tunc
hic simpliciter familia Venio ad quartam
partem s. ad v. nec tamen ¶ Oppo. et videtur
quod postquam primus vendicaverunt res
sic facta alienabilis in quemcumque ut l.
pater § xv in ti. i. glo. assignat istud

contrarium ad secundam partem sed ibi non bene cadit. sed hic expresse dicit glossa quod ibi fuit prohibitus alienare quamlibet partem patrie sue / unde partem que sibi obvenit aliunde illam potest alienare qui non est prohibitus. hic vero fuit facta simpliciter et in rem sine ne domus alienetur sed in familia relinquatur aliud ergo est dicere prohibeo ne alienes / vel ne tuis alienet / tunc cum sit personalis si res transiret ad alium semel licite deinceps potest alienari / sed quando prohibitio est in re tunc prohibitio semper durat ut hic / venio ad quintam partem scilicet ad versiculum quod si cautio. oppono quod possit contradici ut l. hoc senatus consulto i. contra. solve ex re que nisi consilii. glossa secundum primo quod hic poterat consilium alienari / quod non placet quia ibi etiam alienis consuli ut ibi patet / solve ergo secundo modo / quod hic non interest quia forte nunquam est habiturus / ibi sic quod declaratur ille a quo vendicabatur erat exiens. unde in nullum casum est habiturus ipse cum non sit de familia / et cautio que debebat prestari erat prestanda ipso publico in favorem familie. unde non potest condicere illi vero de familia quorum interest non possunt vendicare quia primus vendiderit et non habet ab eis sed ab alio possidente / item illis de familia potest esse consultum aliomodo scilicet ex titulo ut legatorum nomine caveatur. ¶ venio ad sextam partem scilicet ad versiculum sed si domus. ¶ oppono cautio que potest remitti non debet interponi ut l. hoc stipulo quod dum ut l. non est quidam dicunt quod hic est speciale / alii dicunt quod hic potest remitti et quod tunc dicat quod ille erat ultimus intelligo quod alius esse sperabatur vel alius erat in equali gradu vel dic quod nullus erat in veritate / sed dubitabatur an esset / circa istam partem queritur que sit ista cautio / glossa dicit secundum versiculum cautione dic ut in glossa. ¶ venio ad ultimam partem scilicet ad versiculum siquidem. et oppono quod emancipatus non est de familia ut l. tutelas secundum de capite di. secundum quidam dicunt verius est hodie cum sublata sit diminutio emancipationis tu dic quod non erat de familia nunc sed tempore testamenti erat ut l. si cognatum i. de re dub. Bar. le.

Imperator ait

legatariis tunc esse fideicommissario credendum vel re si habet hanc l. declara ut secundum ti. i. l. si. deignissimum Bar. legum doctor.

¶ Si centum legat

Oneratus in quantitate non potest ultra gravari quam sit illa et eius usure si omnis in quantitate non consistat secus si in specie ipsa h. d. huic quod declabo i. proximo quod dy. dicit quod iste casus non est alibi. Bar. le. doctor.

¶ Cum quidam

Onerantis in quota non potest gravari in alia quota ultra vires relicti h. d. Recassume quod si centum secundum primo in prin.

diciatur quod habetur ro usurarum / queritur quid est hodie cum usure sint in totum prohibite. Rdeo debet haberi ro eius lucri quod potest honeste et licite capi secundum formam c. per tuas extra de do. in et vir. et vir. ¶ venio ad versiculum nec mutando que dicat dy. non esse alibi et cum dicat ita expresse sed eum eius heres si cum ex aliquo negotio constitutus est quemodmodum propter hoc non potest gravari quia habuit alteriusmodo non iudicio testatoris ut l. sed si sic i. ti. i. facit l. totum qui in eo secundum pro se item si pena evalit et sic evitavit dampnum propter hoc non potest gravari sicut in eo qui evitat dampnum expensarum ut l. ii. quod si rem i. ti. i. ¶ venio ad versiculum hoc si ita. et oppono de isto quod cum quidem hic sint legata quantitatis pecunie et gravatus in specie certa et ipsa unde tamen videtur extimasse rem suam nec potest ignorantiam pretendere / sed in quod tamen quidem sint relicta quota / cuius valorem poterat probabiliter ignorare ideo non imputatur sibi. huius atque glossa hic enumerat casus in quibus potest quis in plus gravari / quam honoretur / quam vide et signa. cum tunc distingue / aut relinquitur quantitas aut species certa / aut quota primo casu aut gravatur in quantitate / et non potest in plus gravari quam sit illa quantitas / et quemodmodum usurarum ut hic in versiculum si centum aut gravatur in specie et tunc aut in specie ipsa et potest in plus gravari et sibi imputet si agnovit ut hic in versiculum hoc si ita et l. si maior secundum de mor. aut in specie aliena redimenda et tunc non tenetur expendere ultra quam sit legatum etiam si agnovit ut l. sed si non fuimus in prin. i. ad l. falc. Si vero legatur species et tunc aut legatur simpliciter aut vel alternative / primo casu non potest in plus gravari quam sit precium illius speciei / cum fructibus ut l. cuicutalibus quod si secundum ti. i. et l. filius quod apud marcel. lum / 2o casu quando alternative / tunc potest gravari quantum valet illa res que plus est etiam si minore agnoverint ut l. plane el. so quod si cum secundum ti. i. Tercium principaliter quando quota relinquitur alicui vel aliquid ultra / quod continet debita et credita / tunc aut queris utrum possit gravari per testatorem ultra valorem ipsius quota et non potest ut hic in versiculum cum quidam / aut queris utrum ille cui relinquitur possit gravari extra ipsius rei relicte / ut si portio hereditaria est dampnosa et potest gravari / quia tenetur omnia debita agnoscere / item si legatur calendarium vel mensa ut hoc quod et l. cum pater quod mense et l. cum filius quod lucio et l. lucius quod que mailo i. e.

¶ Cum autem

Pretium et res comparata ex precio succedit loco rei in universalibus h. d. ¶ oppono quod precium loco rei non succedat ut l. unica C. de rei ven. sed ibi in iudiciis singularibus hic in universalibus ita notatur secundum de pet. he. l. si rem et precium facit i. de v. l. iubeo i. dicti

Oppo de l. sed si l. § i. ff de pet'
h'r. sed dicit glo hic emit noie here
ditario ibi suo hec solucio no placet
quia hic loquitur simplr iste quia in
dubio vr emere quis ppo noie vt l.
et mag. l. desolue. Puta hic tex lo
in casu dubii quod apparz quia sup dubio
plint dicit em diminuisse no vider
ec. Si em emisset noie hereditario
et pro constanti poneret qnto dimi
nuit non utere illo vbo / vr quod refer
tur ad casum dubii puta ista sed est
con l. idem franciscu l. proxima que
cum ista quivua ubi solunt creditoribus
qprijs quod no pt fieri noie hereditario
Puta quod l. sed si lege § plt disting
uatur aut emit noie ppo vel here
ditario no pot ee vtil. Nam ibi lo
in bone fidei possore qui se hedem
putabat / vn hereditas ia ent co
fusa cum suo prio vt l. sed et si plu
res § filio deinl. et pu. Vnde in dubi
tant noie ppo emit. nec hic qdit
talis distinctio // Vnde procedatur
huius ine que subtilis est et cottidi
ana distingue / qn heres habet vna
rem pro alia re / itan veniat i pe
ticione hereditat / vel in restitucione
/ dic aut loquitur in possore hereditat
aut in vero herede rogato de restitu
endo / primo casu siquidem est bonefidei
possessor aut ad eum puenit aliqd
directo ex ipso contractu hito sup re
hereditaria / vt quia vendidit et ha
buit pcm vel pmutauit rem vnam
pro alia et habuit pena et tunc
hoc venit in peticione et restitucione
hereditat / vt ff de pet' h'r. l. si possor
§ bone fidei / et l. itan et l. se adeo
quod si vellet rpam rem hereditariam
restituere et id quod pro ea hunt reti
nere / no possit vt l. si et rem et pcm
de peti h'r. aut ad eum puenit no di
recto ex contractu sed per circulum quia
primo vendidit rem et hunt pcm de
inde ex pcio aliam rem cpauit tunc
quod postea non tene restituere sed p
tum quatenus factus est locupletior vt dicta
l. sed et si § i. de pe ti h'r. Simile in
eo quod emit ex re pupillari quia effica
pupilli secus in eo quod emitur ex pecunia
habita de vendicione rem pupilli
vt l. ticiu § altero ff de admi. tu. et
C. eod. arbit. tute. l. si patruus / Si
vero est malefidei possor tunc aut ad
eum puenit immediate ex contractu
hito sup re hereditaria vt quia vendi
dit et hunt pcm vel ex pecunia he
ditaria vt quia vendidit et hunt p
cium et cpauit rem / et tunc aut hoc fecit
sponte / no quod esset necium vel expediens
hereditati et est in electione hereditat
vt ff de peti h'r. l. si adno § si pdo
aut erat expediens vel necium here
ditati et tunc venit illud in peticione
et restitucionem quod ad eum puenit ex
contractu habito sup re hereditaria
vt l. item veniunt in pn de peti h'r.

Si vero ad eum venit per circulum
vt quia res hereditarias vendidit et
ex pcio aliquid cpauit tunc quod cpa
uit in peticione hereditat / no venit
ar dicti § alto et dicte l. si patruus
sed tenebitur quasi dolo desierit pos
sidere / Sed vero casu / qn loquitur in
vero herede rogato de restituendo
/ tunc aut fuit rogatus simpliciter a
quidquid sup est / primo casu aut inste ig
norabat se gravatum et idem quod in
bonefidei possore dictum est vt sehi
teneatur ad illud quod adeu puenit vt l.
si § si i. e. aut sciebat se gravatum et
alienauit / tunc idem quod ff dixi in
malefidei possore / vt l. heres insti
tutus § i. l. ad treb' et l. mulier §
si em l. ad treb' et ff de fid. h'r. pe
l. i. et quod no l. ad trebell' l. marcellus
§ res p glo et p dy / Sed casu qn fuit
rogatus restituere quidquid sup est
et habet locum iste §. Nam aut
constat quod fecit aio intervertendi fidei
comissum et de iure antiquo habet lo
cum l. ticius rogatus ad treb' hodie
suffiat vt fiunt quarta vt in aut g
rogatus § ad treb' aut constat quod
no fecit tali aio / et sine dubio ve
nit in restonem ar huius § aut dubita
que aio fecit / et tunc si ex pcio ali
cpauit / vel aliud utile sibi fecit
et in dubio no vr fecisse aio diminu
endi fideicomissum / al' secus h' est
casus et sic apparet quod est casus
prsus distinctus adicta l. sed et si l.
§ i. Sed vero dr hic quod de pcio rei se de
ditare alias cpat cum incubat onus
probandi / quod ex illo pcio sic cpauit
tex in l. si C. de pig' vr velle quod qui
quis cpat sibi videatur in dubio cre
passe ex illa pecunia / quia constat ad
eum puenisse / quod est nondum et io
nota bene // Quid in l. idem francisco
dr hic / no em alluditur in corpore
ec quid est hoc dictum dicit dy quod
tu retinet vider impnos cum tantum in
ius dicebat primo habere quod erat cre
ditoribus obligatus / que ex pcio cqui
rit ad casum huius l. tu / sed referen
do ad omnia supradicta dic quod tunc
prio posuit / quatenus diminuit / posu
it emere redimendo vel se liberando

Si q ex paphila

Partum dicitur quis habere
eo titulo quo habet matrem h[...]o.
Oppo ff de emt. l. vrare et l. si
pignatus ibi ptus no vr emptus
sed pti vere no emit / sed matre
cariore propter ptum / io no videtur
habere certa lucratiua / Oppo l. ad
l. fale' l. in l. fale' placuit / vbi propter
ptum sed dr ancilla emi carior
sed vt ibi / Sed vero quid si aliquis e
mit matrem no pignatam / glo hic vr
dicere secus licet sed dubitet vt patet
ex prima et sca glo pmo tu quod si ptus
fuit empta no pignans quod deat habe
re psuptum vt quia ancilla fuit
pignans no potuit opari / multos

eni casus in quo hec deductio ex pe sed
fructuu ca acquirendor fructuu no
fiat ut l si fundus ff fam her
¶ Ultimo no extime l q licet in iu
dicio no sit probatu de valore rei
iudex ex officio suo debet extimare sat
i q in aut clam l sepe q officio et
q no p doc in l i C de sen que pro
eo i q qualiter interee probetur

Quia pro longacio di
ei legator facta
simplr refertur etia ad
ipm q die habet h d
Oppo de l talis scriptura ff ti i solut
ibi in q i Bartholus le doctor

Miles Non refert an
quo quis loqua
tur qui va pferaut h d
dicit ut e l peto in pri Bar le doc

Pro parte plegata
no veniunt
in substitucione vulgari h d et e
bonus casus / hunc ceor i ti i l de
tilia ¶ Nota q licet quis no sit he
res no debet habere totu plega
tum ¶ Sed hoc oppo ff ti i l qui filia
bus q si glo hic et in l filio ff ti
i solut pluribus modis recitabe
que plegata quis est inportione
hereditaria videntur plegata sub
condicione si hereditatem no adi
erit et io si repudiat debet hre por
tionem in qua abinicio consistit
legatum hic pro parte coheredum
et aliam in qua abinicio no consistit
legatum quia repudiando extitit
condicio / sed si decedit anteq repu
diet pro pte hereditaria / no pt ad
heredem transmitte / quia no extitit
condicio eo vivo ita loquitur hic
¶ Sed con hoc oppo ista condicio
si heres no erit impletur eo vivo
et in actu moriedi extitit unde d
ad heredem transmitti ut l si qui de
le ce et l ab omnibus q tu quida
ff ti i sol hic inest tacite condicio
si repudiaverit no si heres non
erit et ita no ipletur eo moriete
quia unquam repudiavit et ita te
net hic d / unde ubiq d p glo
q est condicio si non adierit intelli
ge i si repudiaverit ¶ Oppo ista
condicio est tacita / g no impedit
transmissione ut l condiciones que
extrinsecus i de condi et demo hic i
est tacite ex voluntate defuncti ste
dependet ex voluntate legatarij Et
ideo quamq sit tacita impedit trans
missione sicut expressa ut l si ita
q illi si volet ff ti i ¶ Oppo de l ti
tia q i ff e solucio ut in glo Bar

Cum filius
Si testm rupitur propte
plegata no debentur sicut
nec legata extraneis libertates
debentur et prestantur in solidum pro
servitute actio datur insolidu / sed pro
parte ob exceptio nisi ptis extima
tio offeratur h d secundum d ¶ Sed pri oppo
q quis no pt decede pro parte
testatus et pro parte intestatus

ut l ius nrm i de re iur sol veru
est abinicio / sed ex post facto secus ut
l certam ff de in offi tes ¶ Oppo q
etia rupto testo p querela legata
valeant ut in aut ex ca sol frater
q ista l hoc corrigitur ita glo satur
tenet hic in glo que incipit s in to
tum et in glo si huius pri qua nota
preterea notatur in l papinianus q si
ex ca de in offi tes et l quita eti et
l inter vos ff de testa tn licet quida
con p l tua de in offi tes Ex tentat
op in aut ex ca ¶ Ego teneo illam
glo pter in corpe qui dicit ne filio
sale actoribus gdepne te et sic
loquitur in casu quo quis e exhre
datus ca inserta licet no vera ¶ Ve
nio ad secundam ptem et oppo et videtur
q libertates no competunt insolidu
nisi quis prestet ptem extimacionis
sicut ut l iudicati de excep rei iudi
io glo fatetur hic q debet prestari
pars extimacionis sicut d Alij alit dicunt
ut notatur in l cum duobus C de inoffi
tes / Sed oppo quia si hoc eet nulla
eet dra inter libertates et servitutes
q est con istu tex sol ut statim dica
¶ Venio ad tertiam ptem s ad v q no
erit / primo quero de intellcu eius glo
legit duobus modis primo q referatur
ad pri et sic est plana / secundo q referatur
ad primum et tunc ob contrarium q ff pr
fica quia no videtur dra inter servitutem
et libertate / pro cuius declaracione sciatis
q si totum testm valeret libertas
statim competeret et etia servitus si
nova conditione / sicuti eni transfertur domin
ita servitus ut l si partem q i que
admodu ser amit et l i de ser le
¶ Sed qui testm rupitur pro parte
libertas ipso iure competit eodem mo
licet servus prestare cogatur extima
cionis ptem p officium iudicis ut dca
l iudicati sed servitutes ipso iure no
competunt sed actio personalis p ser
tute competit in solidum et hoc
vult dre iste tex ¶ Oppo servitutes ex
post facto pnt constitui pro parte ut
l pro pte ff de serv sol postqu testm
rescinditur fingitur abinicio non
valuisse et p quis servitute nullo tpre
constituta ¶ Circa practica huius pt
dicit glo si heres convenitur ad inte
gram servitutem / tunc habet necesse que
rere cu filio ut paciatur iponi q si
no fiat cogatur admittere hoc non
placet d tunc est con tex illo eni co
cepatur admittere sed liberatur dando
ptem extimacionis ista inter se multum
differunt / quia inter possit multu
attendere practica g ponit tex
clarum et bn quia heres convenitur
ad solidam servitute pt se liberare
dando ptem extimacionis / vel si vult
conveniat cu filio et det integra ser
vitute recepta pte extimacionis ex
pone i pars extimacionis quia ser
vitus dione non recipit Bartho l d.

¶ **Unica hac** legatarius
hereditatis
debet sustinere comoda et incomoda

illius h. d. et est bonus q. et sepe de facto accidit. ¶ Quero primo utrum legatum hereditatis dicatur vle vel particulare. Respondeo aliquis legat hereditatem ipsius legantis et vle fideicommissum vle ut l. mulier q. si ad trebell. aut quis legat hereditatem quam habuit ab alio non suam et tunc non est fideicommissum vle ut ff. ad trebell. l. cogi q. sed et si miles et et quamvis q. est cum ratione quia testator vel admiserat vel legando adiit et sic confunditur cum suo primo ut l. sed et si plures q. filio ff. de vul. et pu. unde cum non est hereditas illius primi defuncti proprie loquendo et sic trebell. non habet locum ut dicto q. et quamvis. et ex hoc sequitur q. dies hereditatis legate cedit a tempore mortis sicut alterius rei singularis legate. q. est contra hoc est tale legatum q. potest habere quomodolibet vnum videretur eadem ratio que in hereditate sed tamen contrarium est sicut vidisti. ¶ Quero quid defunctis bus medio tempore percepti utrum debeantur hic legatario. Respondeo non ut ff. l. pro. q. filio nisi commo q. ff. dicta. ¶ Quero quid si defunctus solvit debita hereditatis an ab isto legatario debeat deduci. Respondeo non quod potest cum perceptis fructibus compensari ut l. lucius q. que marito ff. e. secus si non posset compensari cum fructibus ut ff. de condi. et de l. quibus diebus q. i. et q. ibi no. et sic intelligo l. ita que dicit ad legatarium non transire onera que non pervenerant usque ad mortem scilicet si onera sunt extincta defunctibus vel aliter. ..... secus si esset solutum de proprio testatoris ut l. qui quibusdam q. cum ita ff. ti. ¶ Quero quid si testator exegit debita an illa pecunia restituetur huic legatario. hic textus videtur q. non dum dicat sicut vice mutua prestabuntur actiones que ei prestare potuerunt quasi dicat si sunt extincta non debentur ei quod puto verum si extincta sunt et testator locupletior non est factus secus si in suum prium contraxisset ut ff. e. l. imperator q. fi. in l. sequentibus et dicta l. qui quibusdam q. cum ita ff. ti. i. ¶ Quero utrum debeant principium prestare cautiones. Respondeo q. sic scilicet q. pro legatarium qui subiunt omnia onera hereditatis ut ff. l. pro. q. mere et dicta l. qui quibusdam q. cum ita. Et consulo per heredem caveatur legatario scilicet dando sibi quidquid ad eum pervenit ex dicta hereditate ut l. ii. supra et q. pervenisse ff. de hered. vel act. vendi. Bartholus.

¶ **Dominus** heres non potest retinere usufructum vel proprietatem rei legate seu si mecteretur servitutibus h. d. ¶ Nota q. dixi in summario. ¶ Oppo ff. ti. i. l. legatum q. fundus. Solutio distinctio huius q. tollit contrarium quia aliud in usufructu ut hic aliud in cetere servitutibus ut ibi et sic concordat cum

bo ..... ¶ Oppo de l. iiii. ff. de usufructu. le. Solutio ibi legavit proprietate q. intelligitur de nuda. hic legavit fundum. ¶ Oppo quum habet testator in proprietatem illam solum videtur legare in l. fi. in electione ..... ff. ti. i. Solutio illud verum quum alia pars erat heredis q. est nondum. ¶ Quero quid si pars erat heredi debita. Respondeo idem ut dixi in l. viii. q. si rem ff. e. ¶ Quero hic loquitur in fundo legato sub conditione quid si fuit legatus pure. Respondeo idem ut ff. e. l. ..... et ibi notatur hoc esse per rationem posita nisi q. quum pars erat heredum in qua cadit confusio quod nota Bar.

¶ **Heres meus** non videtur de falsum q. primatur prinordio ..... h. d. primo ponit dictum textum thema pro respondet annectando rationem q. falsa demonstratio non vitiet legatum. ..... annectit aliam rationem ibi nec in totum ..... pro cuius declaratione debes scire q. de natura dictionis ex est denotare causam proximam et primam ut C. de legi. l. non dubium et l. eo tempore nisi ff. de pe. ..... cum ergo testator dixit sibi deberi ex testo non videbatur posse referri ad id q. ex stipulatione debetur actione testi et sic illius debiti testamentum est causa prima et remota nec est proxima quia dictio ex potest poni pro dictione per cum in tendit contrarietatem vel absurdum intellectum ut l. i. C. si finis exce. .... consultus dicit hic q. dictio tamen non est omnino falsa quia dictio ex potest intelligi ut denotat causam primariam et remotam. ¶ Oppo ff. ti. i. l. si sic q. i. et ff. e. l. si ita sumpsisset. Solutio ibi debitum fuit extinctum hic vero fuit translatum in alia obligatione. ¶ Oppo q. non inspiciamus originem obligationis ut l. i. q. fine C. de condi. sine causa. Solutio ibi causa obligationis devenit in non causam hic devenit de una causa ad aliam. ¶ Oppo ff. de capti. l. in bello q. codicilli. Solutio ibi non inspicitur tempus quo codicilli sunt facti quia proprie illud non dicitur tempus originis codicillorum sed inspicitur tempus facti testamenti a quo codicilli confirmantur ut ibi patet. ¶ Oppo de l. i. de her. vel act. vendi. Solutio non solvit ideo non est contra. ¶ Oppo de l. iii. ff. idem scribit ff. de peculio. Solutio ex mutatione tituli non contingit mutatio voluntatis defuncti per rationes hic positas in textu de hoc dixi in l. tutor ff. de fideicommiss. Bartholus legum doc.

¶ **Servus** si aliquo casu libertas impeditur tempore quo cedit dies legati viciatur legatum h. d. ¶ Oppo C. ad sen. l. plt. Solutio fallit ibi propter positam in textu. ¶ Quero que sunt iste cause que impediat libertatem fieri die ut in glosa. Bartholus.

¶ **Pater** ¶ Qui legat uni ex certis plus videtur omnibus legare et excessum in illo in heredis arbitrio ponere h. d. ¶ Nota q.

de nā ꝯpati est relinquere for ma
positum in extmo et ista est racio
quare omnibus videatur relictum ꝛo
nō q si testor dicet aliam plus da
dum nec ponit vba que sapiant
liberam voluntatē vel arbitrium bo
ni viri in dubio de arbitrio boni
viri / ut hic in tex dicit enim simpl9
tabulas nec dixit quātū voluerit
uel quātū putauerit / uel quātū
arbitratus fuerit / uel aliquid sīle
et tn̄ refertur ad arbitrium boni vi
ri vt patet ex tex qui dicit arbitri
sīlie datur īt q est notandū // Quo
nīqꝫ adquia quātitatē pot arbitra
ri Rō modicā ut l hec adiectio
ꝯ de v sig ¶ Queto quid si nō sint
arbitrata / glo ponit opi veteris e
q stabitur arbitrio iudic / q pꝫ ex
tex / dum dicit arbitrium sīlie datur
īt ut l i s e ¶ Vltio iste ꝯ indu
citur ad q de teste qui dicit tātū
possedisse xx annis / et plus / de quo
p glo in l ab hostibus ꝯ sed si sim
pliciter s ex qui ca ma et p gnl
in l et si post tres s si quis caue/
veritas est q illa vba / et plus /
nil relevat in teste quia iudicem
incertum reddunt ut l in sūti
s de in lit iur et ibi dixi Bar.

Non iure

Ille p que
nō stat q°
minus tutela suscipiatur nō priuatur
legato h d circa hoc dic ut dixi in
l i s e de hoc in l relevir9 ca l se
s de excu tu Bartholus legū doctor

Cum mucianam

Quod venit contra cauciōne muciana
tenetur restituere rem cum fructibus h d
de hoc dic plene in l muciane de
con et de Bartholus legū doctor

Varys

Cum sint ptes acci
ones que electione
tolluntur nō admittitur cumulacio h
d ad tex ibi nō pot dic petendo pte
p vna acciōne ptem p aliam Et ad
hoc tendit pma racio uel petendo
totum p utramqꝫ accionem / et ad hoc
tendit sā racio ibi nō tm̄ ¶ Oppo
nitur de fideiuss ꝯ sed neqꝫ sic in
telligas hic de pluribus accionibus
pncipalibus / ut ꝯponendo accionem ex
testo et rei vendicacionem secus si ꝯpo
net psonale et ypothecaria q pt
ut in glo et notatur p dy in c cumulꝰ
de re iur li vi dixi in l fundi et l
fundum ꝯ de except ¶ Queto quere
racio q iste acciones nō possunt simul
ꝯponi / Rō quia ptem petitur ab vna pte
ab alia / et racio est quia legatum nō
pt dimidi ut in tex / et sic videtur
q si essent plura legata legatarius
nō prohibeatur utramqꝫ ꝯponere pro
diuersis rebus Sed si pro vna re
ꝯpondeatur utraqꝫ accio simul tunc cu
mulacio nō admittitur quia electione
tolluntur vt hic in tex ¶ Sed quo
vnde hoc q acciones tolluntur Rō te
nendo glo que est inter e ꝯ ma
aut / re est euidens quia elige
do rei vendicacionem nō habet ac
cionem psonalem / cum pro re ꝯpa
nō detur accio psonalis nisi ꝯtra
fure ut l i s de usufructu quemad
cauet Sed alⁱ eligendo psonalem
nō habet rei vendic ut notatur in
dicto ꝯ ma aut Sed si teneremus
opy quorundā modernorum qui cy.
refert in l y C cōia de le ꝯ q iste
acciones ꝯcurrat origic / e rō / quia
sic ꝯstitutum est ut heres cogatur
eligere ut hic dicitur in tex // Queto
qn debet eligere Rō tpre dati libelli
dicit glo ut l edita C de eden fallit
in l i ꝯ q autem v quorum legatorum p
rum que ponitur in l heredem ꝯ
elige de tribut ¶ Queto quid si sit
plures heredes vnius legatary
Rō idem vt l hui ꝯ i cu l se s
ti i dic ut ibi ¶ Querit glo quid si
sint duo heredes vnius testoris / an
possit ꝯtra vnum ꝯponi vna accio
ꝯtra alium alia / et tenet q sic / q
pro vno / quia p l xy tab illa accio
est diuisa contra illos heredes pro
hoc facit ꝯ iudi sol l cum tu ꝯ pe
et quibi plene dixi Bartholus l d

Repetendorum

Dampnati in
memoria testoris repetitur
legata soluta h d qualiter autem
fiat processus vel dampnacio alicuius
cuius memoria dampnatur glo dicit i
ꝯ p ꝯtrarium iudic de hi que ab
iute dixi i l q a latronibus ꝯ i s de

Cum pr filios

testa
Si dꝫ
retinere ꝯpes et pecunia
ꝯpes de tota hereditate de
ducatur pecuña de pte restituentis
tum h d Pone sic intes pr instituit
filium et vxorem / et rogauit vx
orem vt restitueret filie receto
sibi fundo et centum / certe pdm dedu
ceretur de tota hereditate et pecunia
tenebit pro pte sua h d ¶ Queto
quis est effectus huius intelligēcie
onis Rō in porcione debita pr falci
die nō ꝯputetur nisi id q quis habet
iure hereditario ut l id aut et l in
quarta et l q autem ꝯ ad l falc
vnde de fundo medietate quam
habet iure hereditario sibi ꝯputabit
in quarta de pecunia sibi totum im
putabit in quarta cum tota heat de
pte sua et sic iure hereditario q secus
esset si eam deberet recipe de cō q
dic ut dixi in dicta l in quarta
Et si queris quare aliud in pecunia
quam in fundo tex dicit in l deducta
ꝯ minus ꝯ ad treb et ibi videbis
¶ // Oppo et vr q totam summa capiat
a coherede / qui vr per hec vba grana
tus vt l post emancipacione ꝯ i ꝯ
li i se ꝯtrarius vr q paciatur ipm
de pte sua deducere et sic ipe minus

pcipiebat ita dicat glo et bene rc

¶ **Eorum quibus** donacionem ca mortis pot fideicom
mponi et ex ea detrahitur falcidia
qua detracta fideicommissum intelligitur
minuetur secus in extraneo h d.
no q huiusmodi mat expedit glo j de co
et de l planctus et ad trebell l fra
q si ticius et ibi sunt glo tangit
in l penales q h j ad l falc ¶
Quero quid in one extraneo ex alia
ca qua alimentorum glo dicit idem et
bn ut l si mihi sedens h ti j et
l planctus j de con et de ¶ Quo quid
vult dicere tex ibi qui dicit de maio
ri pecunia pstari no dubie volunt
rc glo ad huiusmodi declaracione est fra
tu est magis obscura quam tex ideo
glo sic intellige quod ab initio omnes
inquis sunt quia emolumentum necesse
habet sustinere item si ex post facto
est maius quia emolumentum sunt
de falcandi p falcidia tn hoc no est
ven llam ita demum tenetur quis ad
integrum onus si illud quod remanet
sufficiat ad illud onus ut l liberto
q i j de annu le et l maio q libto
j ad l falc fm dy et ja de ar ¶ Ex
pone g° tex sic de maiori pecunia
subandi qua est res legata quia
p rem legatum de toto patrio
legatarij volunt pstari alimenta no
tm de re vel pecunia donata vel
legata fm ja de ar Bartho l d.

¶ **Mater filijs** legatario
eidemque debitori non solum actio
competit sed exceptio h d no q
mr pot donare filijs vulgo qte
q intellige ut no C de orphe l si
qua illustris et infra ad orphe q no
nissime ¶ Quero utrum isti filij lega
tarij seu donatarij possint dicere nolumus
acceptare glo vr q no quia semel
stipulando vr irrevocabiliter accep
tare idem no in l ei cui de donat
ca mort q intellige verum nisi ab
initio fuit stipulatus sub condicione
si volet pt enim conferri stipulacio
in voluntate stipulantis ut l sena
tus q legatum h ti j et l ulticio infra
et ibi notatur j de v ob Bartholus

¶ **Surdo** legati omnis et eius
beneficium queritur et
ignorantibus h d ¶ Oppo h ti j
l si tibi homo q cum fimus sed fiete
queritur aditione mortis vel aditione a
dite hereditatis q commutabilis
commutabilis aditione agnicionis ut l si
quis ita et q notatur h de eo infra j

¶ **Hereditatem** aqua et igni
interdictus no perditur ius eligendi
et mors civilis no facit condicione
existere sed naturalis h d ¶ Illo q
p deportacione no perditur ius eli
gendi q facit ad q q deportatus
qui equiparatur deportato possit

et arbitrator de quo dixi in l ex
facto q si quis rogatus j ad trebell
est idem tex Et facit q licet fratres
minores no possint esse executores
testamenti tn eligere pauperes possunt
sicut hic ille qui in vita esse no pot
ut deportatus qui perdit omnia que
iuris civilis sunt pt eligere q dixi
plene in l° iii° minoritarum ¶ Tercio
no q si aliquis ingreditur religio
nem ca habetur pro mortuo civiliter
p hoc no cedit dies fideicommissi sibi
relicti cum decessit sed debet expectari
mors naturalis ut hic et dicto q si
quis rogatus et l statuis j de iur fis
et ibi p dy q licet sic vim in alijs
religiosis qui aliquid possunt hre
in coi tn non procedit in fratribus
minoribus qui no possunt habere
in coi vel quantum ad hoc habentur pro
mortuis q plene dixi in quarto l°
minoritarum Bartholus legum doc

¶ **Cum dotale** fundum legat
pcium rei videtur legare actio q pen
sandi cum re h d ¶ Oppo q emptor
tenetur ad fideicommissum ut l si pecunia
et l si fimus q qui margaritam
h ti j sed huius tiore hic q legitur
duobus modis primo q emptor no
solvit totum debitum et tunc procedit
dic sed ponitur in glo Et q totum pre
cium solvit tn quia fundus erat ve
ditus in iniusto precio ideo testator vol
uit emptore solvere residuum q no
pt et tunc procedit tercium sed glo
que est vera ¶ Oppo dr hic quod
mulier oblato precio repellitur excepcione
Cum viro debet hre utrumque ut l si
q sciendum de rei vr act Ro hoc io
quia maritus dicit amplius expre
cum rc et sic vr reliquisse actio co
pensandi secus si simpliciter reliquisset

¶ **Nemo** cum solvit gratia
placacione manda
ti revocati scienter donare videtur
Secus si ignoranter h d vel aliter
et sic mandatum simplex cuius effectus
conferatur post mortem revocatur in
verte si mandatarius sciverit secus
ignoraverit h d et est difficilis q
in tex ibi accepisse no videtur rc Sed
dic ex donacione inter vivos cume
mo in eum collatum sciens solvendo
postquam cognovit mandatum revocatum
¶ Pro declarando isto q sciendum
est q legitur quatuor modis tribus
in glo et quarto ex glo Illa pt quis
donare alteri ca mort vicio preiudicii cre
ditoris qui etiam possit solui ista
lec azo no est vera quia si promis
sio fuit facta et sic ille donatarius hz
actionem decerto mandatum no revocatur
morte ut l si impuberi j de solut lego
g° istam q quarto mo et concordat
cum ba lec in fich narracione sed
discordat in iur dispone pone g°
q creditor donavit ticio centum

pro mittendo causa mortis de mde
iussit memo debitori suo vt ibi
tio solueret demum mortuus est
creditor donans certe donatio est
confirmata et in hoc differt ab
alijs lex Sed mandatum est confir
matum et in hoc concordat si go
memus debitor soluit an sit liberatus
vel an possit repeti distinguitur vt
in tex ¶ Nota q ille qui soluit postq
mandatum reuocatum no liberatur Sed no
q ex hoc colligitur q stipulatio donationis
sicut ea qui soluit et tamen mandatum
est reuocatum et sciens videtur donare
vt l. procuratori ff. de con. ob
causam et ibi no et l. si non sorte q
filio ff. de con. inde ¶ Oppo qui sol
uit creditori creditoris liberatur
vt l. si opem ff. de doli except. et l.
solutum ff. de solutam de pig. act. et l.
si liber homo de neg. ge. Sol. hic sol
uit contemplatione mandati q sciebat
reuocatum ibi soluit gerendo negotium
creditoris sui cum enim soluit contempla
tione mandati reuocati gerit suum
negotium et non habet actionem gerendi
negotium heredis cum sciat mandatum
reuocatum non videtur donare et per
consequens no liberatur Sed oppo q hec
res solutione sciens quia parte reuo
cato pt haberi ratum ut l. pater ad ex
hibendum q. i. ff. rem ra. ha. Sol.
fateor q posset haberi ratum si vel
let quantum ad exceptionem vt si ille
donatarius vellet iterum agere non
posset non quantum ad actionem q heres
possit repetere vt hic in ff. rub. et
l. dispensatorem ff. de solut. Sed contra
hoc videtur l. si absit ff. si cer. pe. Sol. vt
dixi hic debitor no soluit actio nego
tiorum gerendi heredum et huic lex vi
dentur applaudere in quadam additione
pria qua ponit super glo. si dum dicit
q ignorantia debitoris no prodest do
natario sed ei prodest q donans non
reuocauit ¶ Oppo et videtur q dummodo per
ueniam sed no tribueret in donatarium
vt l. ij. § si pecuniam ff. de donac. Sol
uit dij ibi mandatarius soluit pecuniam
aliena mandato reuocato hic soluit
propriam vt l. hoc iure § si quis dederit
ff. de donac. ¶ Querit glo. an iste qui
soluit possit petere Videt et bene
q non quia videtur donare et in ius ex
raisset quia tunc posset repetere Quo
in quo est mutata hodie l. per l. si
quis argentum C. de donac. Hug. dicit
q in totum qui hodie non reuocatur
morte quod Hug. negat si habes
in glo. sciunt non debet esse nisi si hec
nisi debes habere nesciunt Aduerte q
hec l. non est mutata p. l. si quis
argentum nisi in hoc q hodie suffi
ceret promissio pacto in do Bar.

¶ **Cum pater** Ponatio deficiens
defertur substituto et coheredibus cum
onere suo h. d. Nota q res que sunt

iacet testatori no pt legari et sic no
pt alienari per testamentum Con. C. com. de le
gatis res que dicit glo. q hoc videtur
hodie corrigi dij tenet contra q hodie
no corrigatur quia hic no dicitur
q illa predia debeantur filio exhere
dato in vita filij sed q heres cogatur
redimere illa predia et dare filio ex
heredato no q illa filia cogatur dare
vt pz ex tra. vz qr sicut legatum rei
aliene tempore testamenti vel future aliene
post mortem testatoris vt l. vnum ex fa
milia § si fundum ff. de Bar. le ij.

¶ **Euictus** pro prelegato vni
no debetur euictio
secus si pluribus prelegatur h. d. Simi
dac et est quamquam facto computo psone
no debetur euictio iure actionis No
q ei de quo euincitur pot succurri ope
exceptionis si alijs est simpliciter prelegatum
¶ Nota q qui diuisio fit a testatore vnus
ex heredibus non tenetur alteri de euic
tione iure actionis sed ope excep
tionis ¶ Sol primum oppo de l. cum alie
nam C. e. Sol. hic est speciale ne crescat
iniuria inter fratres ita soluit glo. hic
et ibi doc. omnes dicunt q no video que
sit differentia inter fratres et alios coheredes
quoscumque vnde dicunt q hic loquitur q
ille cui relinquebatur erat legatarius
et heres ibi legatarius tantum est Sol quia
licet hic euincatur legatum remanet he
reditas ibi secus Item aduerte quia hic
videtur solum loqui quando legatur res alie
na testatore possidente quia credebat suam
sicut si legatur res aliena ab eo vnico
possessa quia tunc debet redimi de
com. ut dicta l. cum alienam ¶ Oppo ff.
ti. i. l. no quotiens § i. Sol. ut ibi
Oppo de l. qui concubina § si heres
ff. ti. i. Sol. ut in legato generis hic speciei ut
dixi ff. ti. i. Sol. ibi in legato generis hic spe
ciei dixi ff. ti. i. l. si domus § i. et ibi
plene distinxi ¶ Sol ultimum no oppo et
videtur q iure actionis possit agi
de euictione vt l. si fratres C. com. vtriusq
iudi. Sol. hic qui diuisio est facta a testato
re ibi quando a partibus vel a iudice quando
et est ratio quia diuisio testatoris habet
vim prelegati Sed diuisio facta a partibus
vel a iudice habet vim permutationis
q nota Bartholus legum doctor

¶ **Pater certam** Si testator
iubet heredem dotem filie stipulari
intelligitur ea mouente in iudicio
no ea supprimente Item sermo sim
pliciter prolatus intelligitur pro prima
vice h. d. Sol primum contrarium ff. de pac
do. l. ij. ad finem concordat ff. de v. sig.
l. bonis § hoc sermone ¶ Sol. secundo
oppo de l. si sic de v. ob. dicit Sol
ibi sunt verba negatiue concepta q
extenduntur ad omne tempus hic affirma
tiue concepta q dicunt colligitur ex
hijs que dixi in dicta l. si sic Secundo
que est ratio in pri. q glo. dicit du
plex quia fauore dotis vt l. ij. C. de
pac. do. Sed quia debita presente debet
habere siue onere ut l. qui iussionibus

C. de in offi. tes. sed certe si ista ulti
ma racione inspicerez missus testor
q heres dotem stipulare non va
leret. Item iste q non procederet
hodie quia debet hre legitimaz iur in
stitucionis. est ergo attendenda sola
ro prima cum hic ponatur q filia erat
exheredata unde non debet habere
legitimaz iur institucionis et intellige q dz
mitteri cum exheredacionis legitima Bar.

A filia. Cum committitur electio
persone cum moreretur
non pt cum tempus cum effectu elige
h. d. primo ponit dictum secundo duas
raciones secunda ibi pp incertum tercia
ma in eum. ¶ Oppo. ff. e. l. vnum ex
familia in prin. sed ibi prim illam q
electio valet nisi renocetur q in
tellige si ille electus reperitur viuus
tempore mortis alias secus ut l. filius
fa. § diuus. ff. ti. i. ¶ Oppo. de l. post
mortem C. de fideicomiss. sed ibi restitucio
debet fieri uni tantum unde ei pot resti
tui an h debeat fieri restitucio uni
ex pluribus unde possibile est q ille
electus tempore mortis non viuebat ut
dicto § diuus et est aduertendum q si
quidem illa restitucio est fideicommissi uniuersa
lis an tempus non transferunt acciones
p trebell. ut dixi in dicto § diuus et l.
sed si ante ff. ad trebell. Si vero est
restitucio fideicomissi particularis tunc va
let si in ea perueneretur usque ad mortem
No. ut dixi ubi bene ista l. cum illos
qui bona que debent restitui post
mortem pauperibus ea ante restituant
quia talis restitucio non preiudicat pa
uperibus superuenientibus post re
stitucionem ut hic q est notandum Bar.

Fieri heredum
Quamuis nulli certa fideicomissi continetur
appellacione libertorum testoris h. d. op.
de l. pr. § i. ff. ti. i. et l. ij. de ali. le. sed
glo. ibi fuerunt maiores in preiudicio her
dis hic preiudicio testoris Bar. le. doc.

Fidei tue
In fidei commisso
relicto per verba
generalia veniunt ea postea legata
h. d. ¶ Oppo. de l. uxori ff. ti. i. sed ibi
in donacionibus factis inter viuos
hic in plegatis vidistis clarius in
l. sequenti q. ff. e. ¶ Oppo. ff. e. l. si pluribus
ubi ordo scripture attenditur sed dicat
do ff. de solu. l. nec enim hic qui volun
tas est certa non curamus de ordine
certitudo autem apparet ex eo q relin
quit fideicomissum per verba generalia
contraria lo in qui verba sunt dubia
de hoc an ordo scripture debet ser
uari dixi in l. ij. § prius aut ff. de mil.
et in ¶ Oppo. ff. ad treb. l. licuit §
pluribus sed ut ibi Bar le doctor

Volo prediu
Filius
nat.
in substitucione conceptus excludit substi
tutum h. d. de hoc plene ff. ad tre
bell. l. ex factoris § si quis rogatus

Creditoris
Frustra le
gatur debi
tum creditori a debitore sine dilacio
ne temporis nec non perfecte etatis creditoris fa
uore pluribus h. d. ¶ Oppo. q a debitore
possit legari ut l. si pecuniaz mihi ff.
ti. i. sed pt legari s. alteri quia futuro
creditori ita loquitur hic. ¶ Oppo. q
valeat legatum pp dilacionem que datur
debitori ut l. cum in tempus de re
iur. sed dicat glo. Nota hic dilacio non
affert commodum duplici de causa prima q
fideicomissum nullum ergo dilacio nulla
q non quia si iudex dat dilacionem ad
aliquid faciendum q est nullum illa
dilacio processum non impedit. Bar. ro
est quia cum ista dilacio sit de toto tempore
etatis imperfecte dicitur apposita fauore
fratris heredis et ideo ei pt renun
ciare et ante tempus petere facit
ff. e. l. si ita § peregrinus et ff. de usuf.
l. in fideicomissi § cum pollidius ff.

Ab instituto
Relicta
ab insti
tuto videntur repetita a substituto
p l. sub eadem C. de ¶ Oppo. de
l. sub condicione ff. de her. insti. sed condicio
que respicit institucionem non videtur
repetita in substitucione ut ibi secus in
condicione apposita legato vel fidei
commisso ut hic. ¶ Oppo. ff. ti. i. l. si q
a filio et l. si cum § i. sed in repeticione
que fit p testatorem non videtur repe
tita condicio ut ibi dixi hic in repe
ticione que fit p l. ¶ Quero cum moris
hic expectatur quidam dicunt substitutum
et exponunt hic instituti i. substituti
alij contra q instituti ponitur hic pp
glo. non firmat sed ista ultima est
vera primo pter cum non cautela
dos cum secundo p l. peculium mihi ff. e. et fa
ad quoz quam ibi dixi Bar. le. doc.

Mense
legatum vniuersita
tis iuris valet etia
si incommodum contineat h. d. Nota §
est et habet singularem materiam
Nota q dixi in summario videlicet sic
ff. e. l. cum filius § lucius ubi legatur
tur hereditas que sic est nomen
iuris facit l. qui filium ff. ti. i. ubi legatur
kalendarium. Nota q ille cum legitur
hec vniuersitas iuris debet cauere
heredi de indempnitate dixi in dicto
§ lucius. Nota q tale legatum comparatur
empcioni vniuersitatis iuris. Ultio non
q legatum pt habere incommodum. Ald
ubi oppo. de l. imperator § pt ff. e.
sed ut patet ex distinctione ibi posita
¶ Oppo. qui legat mensam videtur legare
locum non vniuersitatem debitorum et
creditorum ut l. qui tabernas ff. de
contrahen. emp. sed aliud est legare
tabernam q est nomen loci aliud le
gare mensam q est nomen vniuersi
tatis iuris ut hic et l. nem § i. bo
nis ff. de priuile. cre. et in usu dicimus
talis habet tabulam vel tabula illa
est bona et loquimur de loco sed puto
si testator dicat lego mercanciam meam
habent distinctionem utrum ponatur nomen
q significet locum vel mercanciam facit
iurisconsultus ff. de fund. instr. uel tabule

Sed con̄ predicta oppo ff de pig l cū
taberna inpū ibi appellatōe taberne
continetur mercancia . pn̄ in usu videm⁹
cū dicim⁹ talis habet bona ypothe
cam vt intelligamus de mercancia
nō de loco sed vbum taberna habet
eq̄ce tam ad locū quā ad mercanciaz
seu ad negociacōne et in dubio vi-
quis legare locū ut dicta l qui tab
nas fallit in dicta l cū taberna in
pn̄ rō quia inpignoribus inullu vti
pudicium debitor̄ Et vba lacius in
telligatur nec enī in plus vel min⁹
tur secus in vendicione et legato
vel ibi ideo intelligi de negociacōe
quia nullū ius hebat in loco neque
dnij directi vel util vel cōducconis
vt ibi patet / hm dn̄s sab lec Queero
quid si testor dixit lego apothecā
meā panaria seu pannoꝝ Rn̄o
nō vr legata mercancia sed illa vba
pannoꝝ seu panaria videntur magis
adiecta cā demostracionis loci vt
dicta l qui tabernas Queero quid
si testor dixit lego tibi apothecā meā
pannoꝝ cum omnibus que ibi sunt
an videatur legata ipsa mercancia
rō nō sub nomine vniusitat vt de
bita et credita debeantur legatario
sed videntur relicte res corpales q
ibi sunt vt l pdijs ff pr j ti i qd
nō debet ergo dicere cū omnibus q
ibi sunt cū debit et credit vel
debet vti verbis vtilibus lego tibi
mercanciā vel inclām meā et stib
Queero utrū legando mensam vi
deatur legare locum glo dicit hic q
non facit j ti i l libroꝝ ff aut vbi
si legatur bibliotecā libroꝝ ita q tes
tator sensit de liber nō cedit arma
riū et ille q est multū vtilis ad illa
maz l qui testator vtitur nomine q
pot intelligi de loco et mercancia q
inspiciā mēs testatoris Bar le doc

Pater filie

Si legat pater filie
res quas dedit in dotem filie de
betur extimacio ipaz et earūque
ex hijs nate sunt si sunt dotales
Idem si res donate legentur vxori
h d hm glo Nota ydam nomi casū
et bene dy legit alit s q mancipia
filie nō fuerunt data in dote sed pr
ei donauit qn eam maritauit et sic
bene procedit similitudo de rebus donatis
vxori ad res donatas filie utrique
cum donacio confirmetur et retro trahitur
quo ad fructus vnde ptus debentur
dixi in l sequens go ff e Oppo fin
lee glo isti ptus sunt viri ut l fruc
tus ff so ma ergo nō prestantur vxori
so dicit glo q ei prestabitur extimacio
quia testor pot legare rem alienam
Sed contra hoc oppo ff e l titia q
inuita vbi nō est verisile testatore
voluisse grauare hedem duplici pr
stacione so ibi testator legauit dote
tur hoc legatū habet eandem quo
dum q filia nō teneatur conferre
ut l cū demū et l a patre C de collac

non autē a patre amplius consequitur
ut dicto ff qui in vita sed hic testa
tor legauit res dotales nō dotem
et ideo valet tamq̄ legatū rei aliene
vnde extimacio debetur ut hic et ee
qn̄ soluerctur matrimonium filia res recu
pabit amo hm glo hic Idem tenet
Ja de are et old ut dixi in l huiꝰ
ff cū pr ff ti i refert ergo an pr le
gat res an dotem Idem vr in quā
titate s q refert an pr leget centū
que dedit in dotem an vero dote
que fuerunt centū hm pdicta rō diu
sitatis est quia dos est nomē iur
vii nō pt referri ad aliud nisi ad
illud ius res vō sr aliud nō dotelig
sunt dotales vt dixi in Vial ff so ma
Oppo et tenet glo Ex pdict sequitur
q in eadem re concurrunt due cāe lucra
tiue s q filia hebit ab herede patris
et a viro soluto matrimonio soluit glo q
pro ut habet a viro nō habet ex cā
lucratiua vnde glo ista nō expediat
contrarium primo facit illud difficilis illa
filia nō habet autē amdito ex cā do
nacionis sed vr hic aptē ex cā lucra
tiua ut l si ff genero j de hijs que
in statue et sic in eadem re ab eodem
concurrunt due cāe lucratiue so hīmi
lier primo consecuta est extimacionem
ab herede patris postea rē a viro
q nō est prohitū vel alit hic due
cause lucratiue concurrunt indiuisibs tpi
bus q nō est prohitū ut dixi j l
meminꝰ ff duobus ff e proba ut l
existimo j de v ob Sed oppo extra
glo cū patri competebit accio ad res
dotales vr legare ius nō hebat i re
vel pro re ut ff ti i l si domus ff si
et l apud iul ff si ticius so hoc ideo
quia morte pris illud ius consolidatur
in filia ut l j ff videamꝰ de rei vr
act ergo nō videtur pr filie illud le
gare cū sibi debeatur et rō puto q
si pater fuisset stipulatus sibi dote
ita q in filia nō deberet consolidari
tunc legatū videatur importare vt
pater videtur legare ius q pro illis
rebus habebat spem actionis d date
quia habet soluto matrimonio Oppo ex
glo C e l filie so ibi pater primo le
gauit fo dotauit hic contra ut dixi
in dicta l huiꝰ ff cū pater ff ti i
Oppo ex glo hic pater legauit ma
cipia que in dote dedit ergo referuntur
illa vba ad tempꝰ date dotis nec in
legato venuit que postea nata sunt
ut ff e l meminꝰ ff anne so possimꝰ
dic q illa nō sunt vba testor sed
leg vel dic q sunt vba testoris sed
lex obstaret contrarium Sed possimꝰ
legē aliquo quā glo hm dy q hic
pr donauit nō autē in dote dedit
et ideo continetur ptus quia donacio
talis retro trahitur quo ad fructus
et hec est satis bona lec sed tenendo
opp glo dic hoc ideo ee quia ptus
sunt dotales nec ob l meminꝰ ff a
nne quia ibi ex relacōe ad tempus
date dotis legatū ampliatur ideo ad
illud refertur hic ex tali relacione

legatum minuere. Opp° de l. vxore cohered. § ti. i. s° ut in glo. Oppo de l. mora in pn̄ ff. de usur. Solucio ut in glo. Bartholus legum doctor &c.

Hereditatem per sim plicem

diuisionem nō tollitur ius fideicommissi et nō tur quis de piculo rei ultra quam teneretur primo h. d. Opp. ꝑ diuisionem sit renunciatum fideicommisso ut l. qui roe q° duo fratres. § de v. ob. s° hic q° pt legi primo q° illi erat rogati de restituendo coheredi nō puicem et sic diuisio eorum nō tollit fideicommissum relictum coheredi. Et dubium erat hic q° ille cui noīa obuenerunt in ptem cedit alteri pdia unde cum pdia suscipiunt videbatur ista teneri in quantum proporcione hereditaria sua ad heredem transibit, et illa noīa vi dentur habitum locum cuidam peius sunt ergo tenetur si rem vendidisset ita et nō ergo tenetur. ad hoc videt. iu.. consultus, q° de piculo nomi nō tenetur nec diuisio filiis est vendicioni sed diuisio est quedam permutacio commnione discernens. Ex hoc sequitur quod quidquid heres coheredi meo ut puta noīa vel aliud succedit in locum pt, quia habeam pro indiuiso in toto ut l. pn. pator. insti. cum l. se. ff. e. et ideo sicut ante diuisione nō tenebatur de piculo ita et post diuisione de eo q° sibi obuenit in ptem et hoc vult dicere tex. So. pt legi q° hic erant rogati de restituendo pmuice, et tunc ob. q°. de q° duo fratres. Sed dic q° hic fuit simplex diuisio, sed ibi fuit dictum se uel facturos cum diuisione fundi vel aliter ibi fuit uale iudicatum ut ibi dixi Bartholus legum doctor.

Filia mea cum legat hereditate

sibi quesitam nō videtur legare fructus quos ipse conscripsit h. d. de hoc dic ut l. cum filius q° luci q° e q° no.

Dulcissimis dictum re stringitur

p rom h. d. Oppo. ff. e. l. imperator q° fi. et l. se. s° hic ꝑ rom annexa restringitur legatum. facit ff. de calump. l. hec actio de acquir. pos. l. popo. q° si is qui animo. tu adde concordat ibi et c. intellia ex de v. sig. indu to hic q° ad q. testator habebat filios ex diuersis uxoribus, et ab utraque dotes habuerat et in testo dixerat iubeo filios meos tpre diuisionis equaliter diuidere. Ex hoc insurgit dubium quia unus ex filiis cuius pr habuerat in dote pdium et pecuniam nolebat illud pdium alius condicebat, q° debat equaliter diuidi dixi q° illa vba equaliter diuidat. Non porrigantur ad pdium q° est immobile ut hic et probatur in l. magnifico q° fi. cum l. se. ff. de re cor. Sed si opabantur ut si dos erat in pecunia tpre diuisionis alīquis fuit nō utatur pceptione secundum formam l. filie q° ii. ff. famil. her. Si vero testator vult q°

diuidant omnia equaliter etiam quedam, dz hoc exprimere vel dicere q° omnia puiciem conueniant ut j. e. l. fi. q° lucius et j. ad trebell. l. lucius quod nota.

Pater pluribus

Tradicio clauium et assignacio rerum in dubio presumitur cum custodie si titulus habilis nō pcedit ad dominii translacione h. d. Opp. de l. clauibus ff. de contrahen. emp. et l. i. C. de donac. glo. q° refert quid datur clauium agat in glo. fi. pna ff. vo forte, et sic dicat glo. Nota q° idem actus nō fuit diuersam intencione agentis operatur diuersos effectus, quia si intendit transferre dominium transfert, glo. secus. Ratio quid in dubio, alia glo. prima, et est prima glo. q° dicat q° semper presumitur in dubio cum custodie, q° nō multum ista glo. q° nati ad casum huius q° placet quia tex est hic, et est racio, quia filios in dubio equaliter diligit ut l. uti q° dos. q° q° me cum. Et q° ista filia erat maior ideo apud eam debet ee cum custodie ut l. fi. de fide instru. sed in eo q° dicat glo. ꝑ hoc ee hoc nō placet, quia e contra casus l. doc. fructus q° fi. et l. se. ff. de iure do. ubi in dubio videtur dare animo transferendi dominium, sed dic a. pcedit titulus habilis ad translacionem dominii et tunc loquitur l. contraria alias nō, et procedit ista glo. Ultimo nō ista q° in eo q° dicat assignari in sit, ua posset dubitari utrum importet translacione dominii vel possessionis, vel quid, et hic tex. vr° q° nō significat translacionem dominii vel possessionis vel q° dixi in l. si conuenit ff. s° ma i q. i. principali q° tractat de re peticionis. etiam in ii questione Bartholus l. d.

Cum imperfecta

Oracio imperfecta perficitur ex precedenti vel sequenti si congrue fieri pt h. d.

Filius matrem

iuramentum testoris vel heredis habet vim repeticionis ab intestato h. d. dixit testator legata dari et hoc iuro q° debetur detur vel dixit heredi q° iuraret dare legata q° licet testamentum nō valeat, q° iuramentum istud habet vim repeticionis ab intestato, et sic debebuntur legata uenientibus ab intestato. Nota q° iuramentum importat istam clausulam quia illud ff. quo interponitur v3 omni modo quo valere pt dixi in l. si quis pro eo impu. de fideicommiss. Bartholus legum doc.

Mando vba que plerumque in modum consilii

nō important necessitatem h. d. glo. op. et soluit duobus modis dic ut i. el.

Rogo Si nō eligitur unus ex certis omnes ad

mittuntur qui nō sunt indigni h. d. Pro declarando tex quero de fideicommisso relicto per vba hic posita si uni ex nomine elegerit qui admittentur. Ro. illi qui meruerint uniuersi vel par.

ut hic inter ¶ Queritur quid si aliquos elegerit. Rñ aut elegit omnes qui meruerunt, non admittentur, sed si elegit aliquos ex hijs qui meruerunt et aliquos non, tunc illi non electi vendicant partes ab heredibus ut hic in v. eos aut agnatione ff. sum nec ob. l. cum quidam § e. quia ibi testator dixit quos dignos putauit simpliciter, hic vero expresse habuit respectum ad merita. ¶ Queritur quando in nullum elegit omnes qui non offenderunt admittuntur, an qui plus meruit plus habeat an omnes equaliter. tex. hic videtur quod non omnes equaliter et ex glo. quod probatur quia eadem filij qui non meruerunt nec demeruerunt admittuntur. ¶ Si ergo distributio fieret secundum merita illi nil haberent. ¶ Sed contra hoc facit § e. l. cum filijs quod mater ubi matre non eligente remanet in arbitrio iudicis, sed illa verba prout quis demeruit tollunt contrarietatem. distingue ergo aut testator precepit distribui inter filios habito respectu ad merita testatoris, aut habito respectu eorum ad merita heredum, aut simpliciter. primo casu herede non eligente remanet arbitrio iudicis qui eligat ut dicto quod pater. ¶ Sed cum videtur testator elegisse personam heredum, et eo non eligente extinguitur ut hic textus cum idem ut l. cum quidam § e. Barth.

¶ **Donationis** Quia dominus verba dispositiua non refert cui quis loquatur sed in qua voluntatem intentio dirigitur h. d. concordat § e. l. miles in prin. et ibi dixi Bar.

¶ **Libertis** Qui venit contra voluntatem defuncti in eo quod est eius fideicommissi vel eius petitione repellitur h. d. ¶ In prima parte alienauerunt omnes uno excepto in secunda omnes simul nullo excepto in tertia primo unus postea alius in quarta nullus, sed decessit ultimus ex uno herede relicto. Ro ibi alioquin tertia ibi ceterum quarto ibi ac si nemo.

¶ Quid primo pone duos fratres rogatos inuicem de restituendo et unus alienat partem suam et alius simpliciter moritur primus vel suus an admittatur superueniens ad petitionem fideicommissi. glo. non dicit quod sic nec obstat quod quia hic alienando fecit expresse contra voluntatem testatoris in themate proposito testator expresse non prohibuit, sed lex prohibebat, pro ista glo. facit l. de iure pro l. si libertus minorem parte facit § de inoffi. tes. l. eam et § de hijs qui indignis l. ple. ubi ille qui impugnat testamentum perdit ea que ei ex testo queruntur non que aliunde ut donata causa mortis quia hic ille qui alienat perdit ea que sibi deberentur ex alienatione non ea que sibi debentur fratre moriente. ¶ Queritur glo. utrum alienatio interim teneat et dicit quod sic de hoc habes glo. contrarias quas recitatum in l. fundo legato quod l. § ti. l. dic

ut ibi. ¶ Queritur glo. quid si aliquis non alienauit sed alienanti consensit an admittatur ad reuocationem eorum que postea alienauerunt et dicit quod sic quia non venit contra voluntatem defuncti alienando sed suo fauori renunciat. Ultima glo. signatur contra de l. codicill. quod insula § e. et non soluit dic ut dixi in l. si fundus per fideicommissum in prin. § ti. l. dic indicat istum quod si emphiteota non soluit pensionem et dominus vult eum repellere et ipse emphiteota dicat ego volo soluere penam et retinere emphiteosim ex illa clausula rato manente pacto quod non audiatur nam illa clausula operatur ei qui seruat promissa non ei qui venit contra. glo. dicit ut l. qui quidem C. de usur. ¶ Ego iudico ad quod lex dicit quod filius non possit agere sine consensu patris ut l. cum non solum quod necessitate C. de bo. que li. e. quid si pater et filius agant simul certe videtur alter alteri consentire ar. huius quod facit l. tamis in prin. § qui non pri. ut vpo sol. Item iudico ad aliud duo fecerunt pacem simul postea semi vice offendunt nec apparet quis prius et quis postea, queritur an alter alterum possit accusare de pace rupta hic videtur quod non quia pacem simul primicem ruperunt sed si unus prius et alius secundo tunc secundus potest accusare primum de pace rupta non primus secundum ut hac l. et v. ceterum. Bartholus de Sas.

¶ **Cum inter libertos** Filius liberte continetur in familia libertorum h. d. ¶ Opposito filius liberti non est de familia ut l. pronunciatio quod § fi. de v. sig. quod non est de familia testatoris dicunt quidam quod filius liberte erat suus libertus, sed hac non haberet dubium. unde dicit glo. quod hic loquitur in filio liberte nato viuo testatore vi tunc in instituto potest renocari sed eo tunc appellatione libertorum et in hoc residet glo. ¶ Sed certe si hoc esset verum ista lex nullum haberet dubium. unde dic aliter quod iste filius liberte est extraneus quo ad testatorem tamen quia est heres legitimus liberte ab intestato non videtur fieri contra voluntatem si ad eum vadit fundus nec ob. § e. l. peto quod frater quia ibi extraneum instituit in testamento hic extraneus ab intestato succedit ut ibi tangitur in glo. et ibi dixi secundum hoc debet iste quod aliter summari si qui decedit aliquo ex familia succedente ab intestato non videtur alienare h. d. ad idem facit quod non in l. pr. quod fideicommissum § ti. l. et ista est verior lectura

¶ **Cum existimaret** Si ille quem defunctus putabat ab intestato successurum in solidum succedit pro parte legata ab eo ingratum relicta prestabuntur pro parte liberti in solidum ut l. pe. et ca...

in pri. ff. ti. 1. glo. dicit hic de equi
tate ibi de rigore. Tu dic ibi succe
dit pro parte sicut testator putabat
licet non eo demum quo putabat
hic vero successit pro parte et tes
tamentator putabat in solidum. ¶ Oppo.
quod legata individua in illo non debe
antur ut l. plures ff. de in(utilibus) cod. Sol. dicit
glo. hic equitas ibi rigor quod declara
tur non in contrarijs sit legata indi
vidua quia aliquis preter spem testatoris
infert preterea in illo non debentur
regulariter ut in contrarijs fallit in lib
tate et in hoc est equitas hic et
idem in l. qui gravi ff. de in(utilibus) codi.
¶ Oppo. sim. dy. de l. cum filius
ff. e. et l. si quis facto testo in pri.
ff. e. sed ibi loquitur in legat. relict.
ascriptis hic in relict. avenientibus
ab intestato ¶ Sol. hoc oppo. quod re
licta avenientibus ab intestato non
debeantur alio succedente ut l. 1.
in fi. ff. ti. 1. ibi succedit alius in to
preter spem defuncti hic vero succes
sit pro parte alius uno tamen eo que
testator successurum putabat et ideo
quando alius succedit preter spem defunc
ti utrum legata debeantur et qualiter
distingue aut legata sunt relicta
ascriptis aut avenientibus ab inte
stato. Si ascriptis aut testamentum restitu
ditur in toto aut pro parte ut l.
si quis facto ff. e. et l. cum filius in
pri. ff. e. Si vero cum quod avenientibus
ab intestato aut sunt relicta sim
pliciter aut nominatim ab aliquo
si simpliciter tunc debentur a quolibet
succedente ab intestato ut l. si quis
omnino nullum et l. in testo ff. de in(utilibus)
codicill. Si nominatim et tunc aut succe
dit ille a quo testator reliquit no
minatim tamen aut alius preterea
aut alius una cum eo primo casu de
bentur legata ab eo sine dubio
ut in toto ti. de in(utilibus) codicill. Se
cundo aut alius est equalis gradus
cum nominato et tunc debentur legata
ab eo sine dubio ut in toto ti. de in(utilibus)
codicill. ut l. tertio quod pri. ff. e. ita
dicit dy. tamen in hoc passu dic ut dixi
in dicto quod pri. quod non loquitur in legat.
relict. nominatim. Si vero est in
alio gradu quam nominatus tunc non de
bentur ut l. 1. in fi. ff. ti. 1. Tertio
casu quando succedit nominatus una cum
alio et tunc aut succedit cum alio sim
quod defunctus putabat et tenetur ad
integra legata ut l. post emancipa
tionem ff. ti. 1. Si vero succedit
ille alius preter defuncti voluntatem
aut loquimur in legat. dividuis et
debentur pro parte quia succedit le
gatarius ut hic et l. pe. et l. cum
ea de in(utilibus) cod. aut loquimur in lega
tis individuis et tunc in(utilibus) debentur ut
dicta l. plures de in(utilibus) codicill. fallit in
libertatibus ut hic et l. qui gravi
de in(utilibus) codicill. et l. si pr. de fideicom
li. ista deductio media in ratione

facta ut vidistis ibi ultimo super glo. fi.
ibi sed cur non prestatur ab utroque sicut
fideicommissum dic ymo in ult. dic cur
non dividitur sicut fideicommissum et ad
hoc sequitur nullus Bartholus le doc.

¶ Pater filio

Si fideicommissum in certum datum
continet tam de in quotitate et quantitate
non valet iste estimatio testatoris in illa
quantitate indicat h. d. ¶ Oppo. quod ex istis
verbis inducitur fideicommissum ut l. peto
in pri. ff. e. sol. hoc ideo quia erat rudi
[illegible] tamen eum daret unus quantum
acciperet sicut ff. ti. 1. ab omnibus quod si
tertio ultimo rursus et ad sim quod h. dicit
quod estimatio testatoris in[illegible] operatur [illegible]
l. si simulum quod si libertus ff. ti. 1. Bar.

¶ Titio fratri

Si testator gravat heredem
in eo quod sibi heredi debebat et debitum
cum fratribus compensat fraude face
non videtur secus si debitum cum falcidia
compensaret h. d. ¶ Primo ponit quod testator
vult debitum a se compensare cum fratribus
Secundo quod vult compensare cum falcidia 2a
ibi plane. Item prima subdividitur
quia primo ponitur thema et quod 2o rursus
tertio rursus rursionis 2a ibi cum ex fructibus
3a ibi quam inter ibi restituetur dic sub
audi: [illegible] an tale fideicommissum
quantum ad hereditatem seu valeat et
ad hoc rudet statim cum fratribus etc.
Sequitur 2 plane Et ista pars divi
ditur. Nam primo ponitur thema
et quod 2o rursio tertio ponitur quedam iniqui
tas ex rursione resultans quarto quod illa
iniquitati providet quinto rudet cuidam
rusionem obiectioni quo pt fieri maxime
2a ibi falcidiam tertia ibi si iniquitatem
quarta ibi prudentius quinta ibi nec
indebitur ¶ Sequitur in textu ibi reti
neat dicitur quantum quod dictum verba pret
ad quod tur statim quia debitum cum falci
dia compensatur. Nota quod debitum pt cum
fructibus compensari nec presumitur fraus
facit ff. ti. 1. l. filius quod apud marcellum
et ff. e. l. uxor quod 1. ¶ Sed non quod debi
tum compensatur cum falcidia cum vel fraus
¶ Tertio nota quod qui fraude excludit non
dicitur facere fraudem concordantie scilicet in glo.
¶ Oppo. et videtur quod quis possit gravari in
plus quam ad eum pervenit ut ff. e. l. sin
pater quod 1. in fi. quod glo. non sol. dy. dic
quod ibi quantitas legatur et in ipsa spe
cie ibi gravatur hic autem gravatur in heredi
tate que loco quantitatis habetur ut dat
l. imperator quod cum quidam ¶ Oppo. quod fructus
non extenuet debitum quia sicut debet
hic hereditatem seu ita fructus post tem
pus dies fideicommissi cessit ut l. in quarta
ff. ad trebell. Sol. intellige hic de fructibus
perceptis ex hereditate medio tempore
deductis fructibus de hereditate sed ita
intelligit glo. 1. ponendo casum ¶ Oppo. quod
certa fructus hereditatis medii non computentur
quia sunt percepti iudicio testatoris hoc
noluit ¶ Sol. 3a pretium oppo. quod testator non
pt habere prohibere falcidiam nisi iste
ut l. si de bonis ff. de l. fal. sed testator
nisi per istum modum iubendo debitum
compensari cum falcidia licet ex hoc sit

iniquum. ¶ Oppo hoc oppo quia ista ini
iquitas tollatur ut l. debitor ad l. falc.
Sol. fateor si heres adit hereditatem et
non providit sibi commodo, qui hic dicit
dicit glo. sed adverte quia ut puto hoc
remedium hodie non habet locum, quia
tunc testator potest prohibere falcidiam de
iure ut in auten. sed cum testator C. ad l.
falc. et in auten. de her. et fal. § si vero
expressim prohibendo non committit tamen
dem unde siquis obmissa cum testam. et
hoc quo ad falc. quo ad debita vero
iure remanent iura antiqua. ¶ Sed pono
qualiter ista compensatio fit in falcidia
sed hoc dic quod fit per actionem iudicialem,
quod glo. reprobat, quia cautio mutua
cum habet locum in conditionibus
de non faciendo hic autem non sunt
conditio, sed modus, quia ista ut heres
fideicommissum retineat induxit modum
Sed idcirco glo. quod per conditionem ne mutua
modus in contrarium ut l. qui abutitur §
i. l. de acqr. poss. et ibi de hoc per dy. ego
autem dico quod dicto iure, quia inducit mod.
quia conditionem ut dicit tex. in l. cum tale
§ titius ff. de co. et de dixi plene in l.
quibus diebus § cum ulus e. ti. ¶ Glo.
hic dicitur quod falcidia compensatur cum debi
to de falcidia quorum bonorum intelligitur
azo dicit de falcidia hereditatis meum
quod falcidia hereditatis servanda capi
ut debitum licet Raio dixerit contrarium
ut in glo. adverte tamen quod falcidiam hereditatis
meam quia falcidia hereditatis serv
anda capitur ut debitum licet Ro. dixerit
contrarium ut in glo. adverte tamen quod falci
dia hereditatis servanda que debebatur
ipsi in memoria testatori compensatur in hereditate meam.

¶ At te peto distinctio posi
ta inter personas
inter quas cadit affectio ordinata
non resolvitur in conventa h. d. ¶ Oppo
quod non inspiciamus ordinem ut ff. e. l.
§ fidei tue. sed ibi constabat de mente
testatoris hic non. ¶ Oppo distinctiva posi
ta inter personas honoratas resolvitur
in copulativam ut l. cum quidam ff. de v. sig.
sed hic cadit inter personas inter quas ca
dit affectio ordinata ibi secus etc.

¶ Vicos valet legatum licet non
fuerit adiecta qualitas
quia testator adiectum se dixit h. d.
¶ Sed quod licet fines obmittantur et nota
tio in exemplum valet vendicatio, si fu
ndus est certus ut l. demonstratio ff. de
con. et de. et l. cum fundo § si de ghen
emp. ¶ Oppo quod tale legatum non vale
at ut l. tua in pri. ff. e. sed ibi legatum
fuit expresse et perfecte relictum licet fue
rit obmissa quedam qualitas sed in l.
contraria legatum ab ipso principio fuit im
perfectum et incertum ¶ Oppo de l. quec
§ tandem ff. de her. insti. sed ut ibi, vl
timo istum tex. allegat priori ut l. ple
C. de insti. et subst. Bar. le. doctor

¶ Qui solidum :
[...] cum in parte non tollit
moram in alia parte h. d. et est
casus non. ¶ Oppo. videtur quod indebite quis
excusatur a mora sup toto ut l. i. ff. de

in pri. ff. de usur. Sol. duobus modis
primo quod ibi heres opponebat falci
diam, nec propter hoc contendebatur aliquam
partem debiti toti legatum subiecerit
ut l. i. § hec verba ff. ad l. falc. alias
si tamen plus quam per l. falcidiam, hic
vero partem debiti confitebatur vel aliter
dico, quod si aliquis obiciat exceptione pro
parte, nisi dicat se paratum petitor recipe
aliam partem, non videtur reus in mora ut
dicta l. i. ff. de ignissi in pri. secus si
actor dicat da michi aliam partem, que
non est michi in controversia, ut in textu isto
et est ratio, quia si petis totum non te
neor tibi offerre partem, quia non est
verisimile quod eam velis recipere ut l.
tutor § lucius ff. de usur., non habes
necesse exprimere quod detur tibi pars fuit
quod si aliquis petit plus debito sup
toto habeam iustam causam litigandi si
dicis te paratum recipe partem que non
est in controversia et sic in expensis
lit. non condempnabor et est facit ad multa alia

¶ Cum post morte
legatarius debetur extimatio ipsius
rei vel partis que ad heredem loco ui
pervenit h. d. quod non. Sed tex. ibi pro uno
extimationis etc. et hoc allegat glo. mag.
C. de usufr. Bartholus legum doctor

¶ Etiam Res publica propter
moram temere admi
ni propter temeritatem ad impensas
lit. licet habeat regressum contra ad
ministratorem. Idem in pupillo et
tutoribus h. d. ¶ Sed quod qui iustam habet
causam litigandi excusatur ab expensis
secus si iniustam et per hoc potest videri
ad q. Glo. querit utrum sacramentum
de calumpnia excuset ab expensis glo.
quod sic in auten. de iudic. § oportet hoc tangit
in auten. generaliter C. de epi. et cle. et in
l. iurandum § sin autem alterutra C.
de iudic. veritas est quod sacramentum
calumpnie excusat a calumpnia non a teme
ritate seu ignavia ut l. i. in pri. ff. si
mulier ven. no. et l. ij. § i. ff. de muner.
vin. et ibi per gu. et ff. ad turpil.
l. i. § i. sed expense litis veniunt
propter temeritatem, et si cesset calumpnia
vel dolus ut hic et l. eum quem teme
ff. de iudic. ergo iuramentum non excusat
ab expensis ¶ Si vero tutor male litigavit
quis condempnabitur in expensis, an tu
tor proprio nomine an pupillus, an tutor
tutorio nomine, tex. hic dicit quod condemp
nabitur pupillus, vel res publica
et in eis fiet executio, licet habeat
regressum contra administratorem, in
contrarium est tex. in l. non est ambigendum
ff. de admi. tu. Credo quod utrumque potest fi
eri vel hoc vel aliud per istas leges
puto tamen quod eo casu quo dixi execu
tione fieri contra pupillum vel rem pu
blicam quod liberetur cedendo actionem ut l. pla
ff. de admi. in fine ad predictum l. si dolo
ff. si quis ob. cau. tes. et ibi dixi ¶ Sed
quid de procuratore calumpniose vel temera
rie litigante ut ipse condempnetur cum princi
palis dominus in expensis dixi in l. i. §
si procurator ff. si quis ius di. non obtemp.
et precedenti tangit in spe. de execu. sen.

q' sequitur v' quid si proximi Bar.

Predium vltim9 de familia e predium alienare prohibitus et omnibus petitione ad cernentem heredem transmittit h. d. ¶ Oppo s. e. l. peto q' fit sed duobus modis q' hic nullus alius de familia remanserat Ite s. l. proxima q' libert' mihi. vel dic q' ex trinseus succedit ho ab intestato ut filius matri qui pt dicta cernens quia imputate no est ut l. i. q' cernen C. de iure vir' act' et tunc etiam si aliis superessent ille cernens admitteretur v. s. l. prox' a q' aun inter Barthol9

Si creditor ¶ Cum vocaverit predio alienato no revocavit ab eo qui emit a creditore testator h. d. ¶ Sed vero utrum contra heredem qui non solvit debitum possit habere regressum q' d' inter habent emptore quid habet contra heredem et sic hanc videtur contra quod contra heredem nil posset dici glo tamen dicat hoc esse verum ut heredi possit imputari cur no solvit quia glo no pro eo q' dixi in l. si res obligata s. ti. i. dy tamen supplet hic q' heredi solum imputetur in illis tribus casibus que ponuntur in dicta l. si res obligata ego autem intelligo istam glo q' in omni casu quo fundus erat obligatus pro debito defuncti possit imputari heredi cur no solvit quia fit suo p' iniat legatarium re. ar. s. e. l. qui duos et p' tex in l. apud mi q' heres s. ti. et hoc tenet dixi in l. si res s. deli i. et hoc tenet glo. no violando ipam q' no re

Que fideicommissum ¶ Cum ignorantia iuris patiatur aliquis vti re sibi debita no cadit a debitore h. d. ¶ Oppo de l. si patroni de his que in fraudem patronum glo solvit hic sicut no dy aliter q' dixi in l. gladius s. de acquir' hereditate

Legatum dominium transfert in legatarium recta via sicut in herede adeunte h. d. vel aliter q' operatur aditio quo ad heredem illud operatur agnitio legati quo ad legatarium h. d. ¶ Oppo q' ista no sit bona equiparatio ut l. tamen pr. q' si rado s. e. sed fateor q' no est per omnia bona Nam hereditas no queritur regulariter sine aditione legatum vero queritur ignoranti tamen commutabiliter quia si vult repudiare vr' numquam quesitum et hoc respectu equiparantur hic iuris consultus quia sicut pt repudiari hereditas ita legatum et ita pot agnosci hereditas sicut legatum sed si no agnoscatur vel repudietur tunc deficit ¶ Oppo q' dominium no transferat recta via ut l. legatum enim q' fi. s. ti. et l. papinianus desinit So. ut in glibz ca. patet. Oppo ut in glo et sed et bu

Si quis suo testo legata relicta aliquis cum creditoribus ab intestato no debere

h. d. ¶ Oppo s. de i. in. tes. l. posthumus sed ibi dictum fuit ruptum et post confirmatum iure pretorio ¶ Oppo C. de li. pter. aut ex ea sed glo q' hodie vitiat l. corrigitur rupto testo ex ea pterationis vel exheredationis ut legata valeant tenet glo simpliciter sive testum sit ruptum pte preteritione posthumi sive ignati sive filij emancipati q' legata debeantur q' intellige ut dixi in l. posthu9 s. de inius. tes. et l. fi. preterito C.

Debitor creditori ¶ Cum supervenit ca tendens ad eundem effectum licet ea existente dispositio ab initio no valuisset dispositio no viciatur h. d. primo ponit unum dictum 2o contra illud declarat duo dubia 3o dictum probat per simile de dote plegata et probat dictum per reditionem admonitiones sed ubi necessariae tollitur 3a ibi sic et in dote pleg. ergo ibi aliorum ¶ Oppo q' no sit in legato si solum inter v'sum medij temporis ut l. i. q' siquis creditori ad l. falc. sed quantum ad hoc ut possit peti pro credit. l. ista et ita sentit glo que incipit ubi ¶ Oppo ad v. q' si unlo. mihi e. q' contrario sed dicat glo. hic est inutile sive utilitate pecuniaria tamen valet ut possit peti actione ex testo et ista est vera vel dic q' illud est ius novum illud vetus dicat glo hoc est contra l. verbis ad l. falc. tene ergo primam ¶ Oppo res vitia si devenit ad eum casum a quo no potuit incipere ut l. pluribus q' sed et si placet de v' ob. sed illa regula no procedit qn casus superveniens tendit ad eundem effectum cum dispositione ita loquitur hic dixi in l. contraria p. dy i. e. actius' legum de re iud' li vj Bar le doc

Si primo et secundo ¶ Si plures sunt substituti quilibet tamen ad legatum relicta admittitur in quorum locum succedunt h. d. inter duo. sicut heredibus instituitur dic et si heres no esset primus sicut substitutus quartus et si heres no esset secundus sicut substitutus quintus dicat tex ab utroque hic videt et r' tota tertio s. quarto et quinto

Servo alieno suo cuius qui est capax pot relinqui unde eadem primo suo libero relinqui possit licet no eodem modo h. d. primo ponit unum dictum secundo videt quandam obiectionem 3o ponit unam regulam Iuliani quarto et regulam format duo argumenta contraria et solvit quinto ex predictis ponit unam illationem sexto concludit ad primum casum sed ibi tamen enim tria ubi et ideo quarta ibi calumpniosa quinta ibi ex illo sexta ibi ita non inter in prima pte casus est facilis in 2a pte sit forma casuum ¶ Contra predicta faciunt omnes leges q' dicunt q' in legato suo sumi spicitur capacitas et incapacitas dum ad hoc videt iur' consultus q' c vin

in genere q ex homine ee capacem
nec requiritur in spe q res legata
servo possit legari dno quia ex p^a
servi consistit legatum adeo q ipse
liber factus caperet pro se h. d. Tercia
pars est clara q illud demum pot re-
linqui servo q ei possit relinqui
facto libero h. d. ¶ Venio ad q^ta s. ad
v^s calumpniosa iniqua sit forma casus
contra regulam Juliani videtur q si re-
linquitur servo x annua quam diu ser-
viat valet legatum et tamen liber factus
cape non posset ad hoc respondet
iuris consultus q ista obiectio est ca-
lumpniosa et continet fallaciam accide-
tis quia fit mutatio de quid in qle
na Julianus dixit q demum pt servo
relinqui q facto libero cape posset
non autem dixit q talis pt relinq
servo qualis libero et equus ad q tendit
ratio sua in contrarium x enim relicta po-
sset capere liber nisi fuisset adiec
ta illa qualitas in legato vel pos
sumus aliter legere et sic secundum glo for
mando obiectionem ut s. et rursio
fiat sic dictum Juli sic loquitur qui
relinquuntur aliquod legatum q pt ce
dere ad utilitatem servi sed illud non
est h. quia solum gerunt utilitatem
dni ergo non est q Jul. in tex ibi Uaz
hac legatum dic s q de quo locutus
est Julianus sequitur ex persona servi ac
piet dic hoc est ex persona servi acqui
ratur dno et si liber fuerit acquiretur
ipsi servo Sed legatum de quo obicitur
solum personam dni respicit et ista lec
tangitur in glo s. v. iste accipit mihi
in v^o alioqui ponitur sua obiectio qt
Jul. s. q de servo qui non pot effici lib
ergo dns acquirere non pt quia sibi servo
non pot relinqui quia liber cape non
pt secundum regulam Jul. dicit Jur. q si
calumpnio se intelligenuus dictum Jul
reprehenderemus leges hoc dicentes
q per tale servum queratur dno subaudi
q intelligendo recte ille leges bene
dicunt ad contrarium unde q obiectio
negat contingenciam quia Jul. ponit
dixit enim q illud pot servo relinqui
q liber capere posset si contingat q
liber fiat obiectio ponit casum in quo
non pt contingere q sit liber et sic non
fiat aliquid contra Jul. ¶ Sequitur et io
et ista et alie ptes sunt clare ¶ Oppo
ad pri. j. de r^a catho l. i. et ibi Non
enim habet locum rla cathoniana qn
legatum non valeret ab initio propter personam
legatarii ¶ Oppo ad r^a Jul. j. ti. i. l.
fideicommissa q si servo ubi non pt
legari servo illud q posset capere fa
liber glo q regula Juliani non est vera
in omni re et in omni tempore tamen di
cas regulam ee vera in omni re et
in omni tempore q patet quia diffiniendo
dixit proponendo regulam sed eam in
tellige q legatum factum servo valeat
ut sibi acquiratur si contingat eum fieri
liberum et si hoc non contingeret tunc
non valeret dno acquiri non posset
vel ipsi servo sed in l. contraria non conti

geret servum fuisse liberum ideo legatum
non valet si contigisset valeret Op
de l. si mihi et tibi q rla s. ti. i. s. ut
ibi ¶ Ultimo glo allegat bona l. pro rla
ut l. l. et si maritus j. de fun. le. Bar

¶ Lattinus

Condicio adiecta fideicommisso intelli-
repetita in substitutione facta circa idem
de eandem personam h. d. ¶ Oppo dr h.
q fideicommissum non videtur repetitum a sub
stituto contra de l. licet s. ti. i. s. hoc io
quia eadem persona est substituta et
eidem fideicommissum est relictum ut
dicta l. licet mihi Item quia esset
repugnancia quia una et eadem p^a
esset instituta et sibimet deberet
fideicommissum et ideo eligit alterum ut
l. recusare q ti. q j. ad trebell. Bar

Siquis servo

Si libertas per fideicommissum
debita retardetur nichilomi-
nus ipsa et fideicommissum pecuniarium debe
bitur hic dicit Bartholus le. doc

Creditorem

Si debitor legat creditori
in dubio intelligitur animo
compensandi h. d. istam materiam decla
ra ut l. Si tamen doctorem q si pater s. so
ma Bartholus legum doctor

¶ Gayus

In legato generali
non q continentur
nova debitoris h. d. ¶ ¶ Oppo s. ti. i. l. ser-
vum filii q eum qui chyrographum
dicit glo so. ut ibi dic q ibi legavit
cyrographum specialiter hic generaliter
legavit omnia que in domo sunt in
quo legato non venit cyrographum
secus si similiter legaret mensam
vel kalendarium ut l. cum pater q nec
se s. e. et l. cum filium j. ti. i. et p. ey. e
loca l. cum mr. in v^a compone q nota bar

¶ Titius

Divisio gratia uberioris
culture diversos fu
dos non facit h. d. Bartholus le. doc

¶ Titia

In legato quantitas
non habet locum rla
de duabus causis lucrativis h. d.
secundum unam lec. s. secundum illam q fuit legata
tessera frumentaria hoc est frumentum
q est ad mensuram unam tessera hinc
lec. concordat j. de sol. l. si quis duos
q l. ¶ Sed aliter legitur et hic fuit le
gatum vas cum quo mensuratur non quan
titas que mensuratur et secundum istam hoc
dicit qui iubet rem alii comparari non
videtur rem legare sed extimacionem
et ideo re habita ex causa lucrativa ac
cio non extinguitur h. d. hinc lecturus
applaudat tamen ubi cum ex ista diversitate
q si testator legat nummam frumenta in
telligitur de frumento non de ipso vase
sed si legaret corbam vel nummam fru
mentariam tunc pt ee dubium ut colli
gitur ex lectura hic posita Credo tamen
q tunc magis de vase intelligeretur
secundum lec. illam ¶ Oppo si iussit tesseram
comparari tamen est in obligatione non quantitas
ut l. fideicommissa q s. j. ti. i. so. cum
legatur species et tunc ipsa est in obligatione
et petitione ut s. ti. h. l. si domus

q° cum aliem quod intelligi ut dixi ff e
ti i l plane q° si rem quoque legatur pau
peri et tunc extimacio tm est in obloc
ut l fundum cornel ff de donac et l
si aliis in si ff de usufr quoque legatur fun
est in obloc ut l sideigilla q° si rem ff
ti i Sed extimacio succedit in obloc
in duobus casibus intelligo in isto
sed qui iubetur res compari primo post
mortem heredis ut l proximus in pri
ff ti i sed quia illud factum desiit posse
impleri quia illa res que debet emi
est effecta legatarii ut hic quero tes
tator iubet emi de tuis pecunia intelli
go indubio de pecunia heredis ut hic
et l hiis verbis q° i ff ti i et l sticus
c ti sed et si superfuerit q° i ff de iudic

Usuras

finita cum prius
finitur primum
et ad moram sufficiat una interpellacio
h d Oppo plura debent esse opera
ut l falsi C de dillis respon sed ut
notatur per do in c decet esse de re iur
li vi Iudicatur per Ja de ar ad q dicat
statutum q° uxores rebellium non pos
sunt stare in civitate an si remanse
rit vidua possit reverti hic vr q°
sit q° finita causa odii videtur finiri
odium facit ff de postula l in cor q°
affinitates Ultimo non q° sufficit q° se
mel quis interpellet ut hic et l mo
ra impu ff de usur et ibi glo ff verbo
instancia et ff q° vi aut clam l pro
hibere q° illud et q° ibi notatur fallit
ff de pignor act l si convenerit per hec
patet q° in protestacione seu interp
ellacione non teneatur quis dare et
peremptorie cum quelibet interpellacio
sit peremptoria sicut dicimus in dilacio
nibus que dantur ad probandum
ut l in pecuniariis ff de fer Iste per hec
dixi statutum est hic q° instancia pe
at quoque mensibus nisi pactore non
steterit actor interpellavit semel in
dicem q° proferret sententiam certe satis e
ut opertio videatur stare per iudicem
ut hic nec habet actor necesse singula
die interpellare iudicem ut hic fac
l male agitur C de pscrip xxx an re

Seya libertas

fidei
commissu
relictum ab uno ex heredibus qui ul
timus decesserit facit videri heredes
invicem substitutos h d est singu
lar casus Oppo de l vel singulis
ff de vul et pu dicit glo q° hoc non
est ex vigore illorum verborum qui ultimus
decesserit sed quia precepit fundum
non alienari dy dicit q° ista substitu
cio intelligitur ex vigore illorum verborum
qui ultimus decesserit et sm istam sumitur
in probatur inter ibi in fa cum adiecta
causa Et ad contrarium respondet dy q° lex
vel singulis loquitur in substitucione di
recta in qua non substituitur quis in
hereditate ultimi decedentis hic
loquitur in substitucione fideicommissaria
in qua ultimo decedens gravatur in toto
fundo Bartholus legum doctor

Imperator autem

donacio inofficiosa collata in filium
vel nepotem per alium usque ad legitimam
revocatur h d et iste q° et sequens
tractant de ma inofficiose donacionis
et non alibi principaliter in toto libro pa
dectarum Oppo q° non revocatur in dimid
ia sed usque ad legitimam ut C de in
offi donac l si totas et l si liqueat
e ti huius tore sunt opi primo azo
qui dicit q° revocatur usque ad legitimam
predictis l et C de i offi te aut vn
si parens et hic exponit dimidia
per legitime ut hic in glo Ista opi non
est vera Nam plus interest habet in
bonis filius quia proximus ut l si quis
legatum q° si ff de sal et ibi notatur sed
proximus revocat in totum ut l si lib
tis q° plt ff de inre pro gre sinipe
et ideo huius distinguitur aut dona
sunt inofficiosa re et consilio et re
vocatur in totum ut hic aut sunt inoffici
osa re tantum et revocatur usque ad legitima
ut dicta l si totas in aut unde si pa
rens Ista distinccio non videtur vera
quia etiam qui est inofficiosa re tantum
revocatur in totum ut l si umquam C de
revoca dona vn dy distinguit aut
donatur ante nativitatem filiorum revo
care volenti aut post Si ante et tunc
aut donatur alicui ex liberis vel omne
ibi primo casu revocatur usque ad legitima ut
l si totas sed cum revocatur in totum ut
dicta l si umquam C de revoc donac
si vero donatur post nativitatem filio
rum revocare volenti et tunc dymus
tenet distinccionem huius sive est inofficiosa
re et consilio aut re tantum ista distinccio dy
michi non placet nam revocacio que
fit per l si umquam ff de revo do distat
multum ab illa que fit per ti de inoffi
dona et per consequens principaliter de quo hic
loquitur Nam illa que fit ex l si um
quam fit ex voluntate donantis qui
ignorans se habere liberos donavit
per q° tacite videbatur in voluntate sua
q° si liberi sibi nascerentur possent
revocare et hoc est saltem contra per
suppositionem sed revocacio que fit per titulum
de inoffic donac fit contra voluntatem
defuncti qui voluit filios preiudicare
nec alia fit nisi proposita querela Ite
in 2° membro qui huius dicit aut dona
tio e inofficiosa re et consilio et re
vocatur in totum est contra casum l si liq
at C de inoffi donac ubi est inoffi
ciosa re et consilio et non revocatur
nisi usque ad debitum bonorum subsidium
distingue ergo sic aut queritur de revoca
tione que fit ex presumpta voluntate do
nantis propter liberos supervenientes aut
de revocacione que fit ex ti de inoffic
donac primo casu aut collocata sunt
donacio in liberum vel extraneum et
revocatur in totum ut l si umquam C de
re no do Si vero in filium revocatur
usque ad debitum bonorum subsidium ut l
si totas C de inoffi do licet glo ibi non
usquequaque unde intelligit 2° casu aut

donat' sunt collata in vnu ex liber
et renocatur usque ad debitu bonor
subsidiu cum si sunt inofficiosa re et
consilio ut l. si liqueat C. de inoffi
do aut illi filio qui vult renocare
sunt aliquid relictum et agit tantu
ad subplementu legitime ut l. omo
C. de inoffi donat' aut sibi no sunt
aliquid relictu et tunc aut dona°
sunt inofficiosa re et consilio et reno
catur in totu ut l. si libertus ff. ple
de iur' patro aut sunt inofficiosa re
tm et renocatur usque ad debitu bonor
subsidiu ita debet intelligi l. i. ij. et
iij et l. cu indonat' C. de inoffi do
¶ Queritur glo an ipsa donacio renocet'
ipo iur' vel querela proposita et re
mittit adnotata in l. si totas C. de
inoffi dona Tu dic q' renocacio que
sit ex presumpta voluntate donant' p
l. si vnq' fit ipo iur' adeo q' res pt
vendicari et possio condici ut ibi
nota Sed renocacio que fit p titulu
de inoffi donac' no fit nisi proposita q
rela ut dictu l. i. et q' ibi nota' C. de
inoffi do ¶ Queritur glo quid si diu
sis temporibus donavit et vltio tm
est in officiosa an omnes renocantur
dic ut in glo hic et in dicta l. i. C. de
inoffic' donac' et ibi p doc et alia
contrariaz inofficiose donac' dic ut
ibi p glo et doc vltra ea tame que°
quid si hic si filius an' poracio e exti
mata p donaciones sunt heres institu
tus et hereditate agnovit an pos
sit agere ex ti de inoffi do R° age
pot ad supplementu ut in d. in dicta
l. i. C. de inoffi dona pro hoc C. si q'
in fram pa l. i. et ij ubi heres licet
sit heres pt renocare in fraudem
alienata pro hoc C. de rei ven l.
cu aiu et l. sumq ff. in computacione
in glo magna C. de iur' deli ¶ Queritur
mater et pater qui donavit inoffi
ciose iuravit no venire con' an filius
pt agere quela R° qu contractus in
firmatur racione alterius unquam iura
mento contrahencium confirmatur quia eet
in alterius dispendium ut ex de pac
c. quamvis et de iur' iura c. licet li.
vj Sed hic donacio inofficiosa infir
matur favore filior' gr' ic ¶ Queritur
dixi q' donacio facta vni ex liber' no
renocatur nisi usque ad legitimam ut dicta
l. si totas quid si donacio est facta
vni monasterio cu pp' liberos supveni
entes renocatur in totu vel usque ad
legittimam dectum dicat q' no habet
nec redde' totu ut xvij q. iij c. vlt
et illud allegat glo C. de epi. et cle
l. si quis ad declinanda ¶ Queritur utru
l. si vnq' C. de reno do possit renu
ciari ut puto dono bona mea et
volo q' pp' supvenientes liberos no
possit renocari R° pt quantum ad illa
renocacione fienda p ti de inoffi dona
quia fit donacio in fraude filiorum
¶ Primu probacio racio° que fit p l. si
vnquam fit ex presumpta voluntate

donat' pp' liberos et c. b. alla tu dic
de muliere que filios no hebat nec
hre sperabat vide si expresse vo
luit q' in casu certum filior' no poss
renocari ille l. no hnt locum ¶ Queritur
quid si in dubio aliquis donavit sim
pliciter postea habuit liberos an ille
qui donavit hebat nece probare
q' no cogitabat se habere filios an
alius cui donavit heat nece pbare
q' voluit utam donacione valere
ex euentibus liber' Illud ultimum vide'
probari quia masculum et femi
nam produxit ut liberos procrearet
ut l. maxi ij C. de li p'ti et l. i. C. so
lut. Dicer' tamen de facto brevi q' tres
sunt casus qui's quis cogitat expsse
se habiturum filios et no habet locu
dicta l. si vnq' quia se no habiturum
filios expsse cogitat et tunc habet
locu l. si vnq' facit l. tale pacti in fi.
ff. de pac quia quis donat nec cogitat
de hoc utrum sit habiturus filios vel
non tunc si liberi supveniat habet
locu l. si vnq' et dictu c. ult ff. alla
tu q' dicat nec putabat se habere
filios sed ille no cogitat sic vel no
putat se hre filios cu hnt an in
deferente nec ad aliqu pcium cogita
uit pro hoc j de furtis l. fuit ff. si
iactu ¶ Queritur l. si vnq' lo' de eo q
donavit omnia bona vel pte bonor
sed pars bonor est ide q' certa res
quia no continet debita vel credita
ut l. no amplius ff. de le. i. marie
in contractibus inter vivos ut l. muli
er in pn ff. de iur' dot et hoc qu do
nacio secus si vni filio vel loco pio
quia no renocat' nisi excederet debitu
bonor subsidiu pro ea que dixi ¶ Queritur
pone filij sunt nati et sic donacio
est renocata ipo iur' deinde ipsi
sunt mortui an ista donacio reconfir
metur istum passum tangit p
mar. de sano et vr' q' confirmetur
ut l. postquam de in integr. resti et l. iere
mi. ff. de fid inspe pro hoc omnes
l. que dicunt Cessante ca cessat effectus
in contrarium q' no confirmet' quia
sicut actio semel extincta no resusci
tatur ita donacio semel extincta no
reconvalida' ut l. necnon ff. duobus
ff. e. et l. qui res ff. areā j de solut
pro hoc vr' casus j ad treb l. heredi
bus in pn de op liber l. filius ff. ad
missi no ob l. postquam quia ibi con
firma' testam ex equitate pretoria q
equitas hic no reperitur scripta nec ob
ista cessante ca etc. quia illa loquit'
qu ca cessat an effectum consumatum se
cus si effectus eet consumatus ut l.
fi. j. vin li sed filio nato ipo iur' e
renocata donacio et sic effectus est
consumatus pro hoc tex in dicta l. si
vnq' ubi dicit in ea statum quasi dicat
no recessum deinde etiam filij morient'
no ob l. fere quia l. ibi ultra proce
dit ¶ Queritur mulier donavit sim
pliciter et iuravit se non renocaturam
illam donacionem nati sunt filij

postea an iuramentum renovacione
fiendam impediret p dictum l. si vim
quia in hoc puncto dns imperator
et sed miniato et fran de pis et ego
consulimus q p talis iuramentu non
impeditur renovacio/ nam illa renovacio
l. si unquam fit ex presumpta voluntate q
est ut si deliberet cogitasset/ no donas
set sed ista eadem condicio i est i iu
ramento ergo no impedit renovacione
in sim in l. si. C. de no in pe et l. si
b. qui sat da co et l. ad min ap l. si
in pri et illud quod doc dicunt qui
quis iurat se non petiturum redire ad
arbitramentum ad arbitrium boni viri
quia intellr si iniste arbitratus fuit
ut l. libertus de op libert et in c. qui
cauit ex. de iur iura. Bartholus l. d.

Titius

is an donatum in
officiose pt onere
fideicommissi gravari/ item querela pt
in modum replicacionis opponi h. d.
¶ Illud q illud q pmitti con volunta
tem defuncti multo mag debet pmit
ti sua voluntate ¶ Oppo q ubi donacio
no revocatur nisi opposita querela ut b.
proximo s. et C. de in offi donac per
totum ergo no pt per modum replicacionis
opponi ut l. exceptiones inst de except
so pt dici illud verum nisi testator revo
caverit ¶ Sed tunc oppo quia no pt
venire contra factum suum ut l. post mortem
b. de adope et l. post pfecta C. de do
nac que sub mo/ Ro illud verum qn
donacio vz omnio/ sed hic poterat ali
quo mo revocari/ fateor tamen q sola
la revocacio defuncti no sufficeret/
ut in pno/ sed voluntas defuncti iunc
ta cum voluntate legis bn induat re
vocacione ut hic/ vel dic q in ipa
revocacione opponetur querela inoffia
osi testi ut l. pap s. si filius b. de in
offi test/ idem in petitacione restitu
cionis ut in integrum/ ut l. ita postea
C. de inrium ut ibi dixi/ facit l. si pa
tris i. de con tab et ibi dicam/ Ex
his ps soluta soluta q an ista revo
cacio patris irritet donac que tra
gitur h in glo que incipit venit re
illam sola revocacio non sufficit
sed illa mixta cum parte concessa si
lio a lege ut hic Bar. legum doctor

Titius

legato universitatis
cedit q ex ea de
ducatur si in eam postea redigatur
h. d. Oppo b. ti i l. si ita s. si ubi
domo destructa postea p testatorem
refecta no debetur. Sol ibi loquitur
in legato singulari hic in legato
uti ¶ Ultimo nota tex in pn. verba se
tencie que dicunt no deberi id q testator
inutilis suos qnasset/ intellr ita q
consilium duraret tpre mort quod
pt face ad multa. Bartholus le doc

Et peto

Ilindus mulier
illum qmodu
sentire debet h. d. ¶ Oppo q illud qd
no est expensum cedat qmodo luci
no heredis ut l. creditor s. si inter. b. ma
da/ dicit glo hic fuit undus mulier
in gtrario sentis/ qui poterat sustinere
qmodu et inqmodu/ hec no videtur vera
quia hic verba dispositiva fuerunt
in ipm tantum collata et sic no est indus
mulier ut l. si quis tacio b. e et ibi di
xi et l. suppliciis de donac int virum et
uxorem dic ergo q hic racio est/ quia
actus preter quem legabatur pecunia
no habet expensam limitatam pt
enim plus vel minus expendi sua volu
tatem faciendis/ quia posset sepelire
defunctum cum vili candela et ce. posset
hre plures cereos ¶ Si igitur minus
expendatur vr p eum stetisse/ ideo
residuum no lucratur in gtrario actus
qui i iungebatur hebit limitas ex
pensas dy indicat illi s. testator re
liquit aliam x pro eundo in passa
gio terre sancte ille statim petit
heres no vult dare sed vult exper
tare tempus qn fiet transitus gnra
lis queritur quid iur vr q inca
tinenti debat hre psita cavacione
de iplendo quia dictio pro facit mo
dum ut h facit l. si quis pro redemp
cione C. de donac pro hac facit l. si
tibi i. ti i et de con et de l. quibus
diebus s. si ingtrarium q debet ex
pectari qn fiet transitus gnralis ex
psupta voluntate defuncti facit
in ar l. nec semel s. si inhabita
cione i. qn di le. ce. et in hoc residet
dy de hac dictione pro an faciat m
odum dixi in l. quibus diebus in
de gdic et de. Bartholus legum doc

Que marito

Cum
iungi
onera preterita et futura intelligitur
de plus pendentibus nadmu fuit
h. d. Nota q dixi in sumario q est
notabile pro detinacione quam po
no in l. omes s. pti de usu et iur
ut si dicatur institutio q habet locum
in preteritis et futuris q phoc no trahitur
ad preterita finita ut hic et intelligo
finita sua vel transactione ut l. cum
C. de transl ubi vr aliud/ idem si esset
solucione finita vel acceptilacione ut
l. cum quis eba i. iudi sol. Illud q credito
res dimissi de fructibus no veniunt
i coputacione cum legatur hereditas dixi
in l. cum filius s. lucius b. e ¶ Oppo
i. de con et de l. quibus diebus s. i
so hic fuerunt dimissi creditores de
fructibus ibi aliud ut ibi no re

Quisquis

legatum q
p quem
impleat modum esse si stet p alium
admittitur ad legatum h. d. ¶ Sed quero an
iste pamphilus admittitur ad ptem
quam tantum ptem hebit glo dicit pmo
hebit sua dimidiam et dimidiam
alterius dimidie illa enim qua ille
heres defunctus habiturus erat iure
hereditario accrescit coheredi/ tu dicas
q coheres defunctus no erat habitu
rus illam ptem que sibi iure heredi
tario veniebat que accrevisset col
legatario ut l. legatum s. heredis b.
de l. i et l. plane s. si duobus e.
ti in cum vero huius s. paphilus habi
turus est totam medietatem hebit

iure accrescendi que sibi accrevisset
tam si collegatarius idemque heres
vixisset. s. prout eum tangebat lega-
bat iure hereditario alia dimidia
illius medietatis quam ille heres
habiturus erat inter meum prelegatum he-
bit iure accrescendi. ideo quia heres
decessit ante diem legati cedentem
et sic ille hebit totum. Alij dicunt
quod coheres suppliens quasi coniunctus
re et verbis habeat tota dimidia legati
defuncti quod dy. reprobat quia iste
pamphilus erat re et verbis coniunctus
p̄ conditionem ut l. tria q. pe. § ti. 1.

Sempronia Cum
fratrum
heredum impugnat non testum non
est indignus legato h. d. ¶ Oppo. l.
de his est indignus legato h. ¶ op.
l. de his quibus ut indig. l. post
legatum q. 1. sed ibi impugnant testum
unde est indignus legato quod depen-
det ex testo. hic impugnat fratrem hered.
agnito legatum non dependet secundum glo.
et bene. ¶ Quero quia actione et que
tum tenetur ille qui impedit testatorem
instituere istum in primo gradu glo.
dicit actione de dolo. ¶ Vel infactum
ad interesse hodie condiccione ex l. ad
duplum ut in aut. ut nulli. iudi. quod hoc
preveniat. Item hic intellige cum quis
hoc fecit maliciose secus inblando
sermone testatorem induxerit ut l. 1. §.
si quis alium te. plin. et ibi dixi de hoc
et facit quod iste ad quod non p. glo. l. ad
municip. l. tacio et p. glo. et doc. C. ar-
bi. tu. l. quidq. Bartholus le. doc.

Testator Solutum ab he-
rede plus debito
non cedit ad incommodum aliorum le-
gatorum h. d. secundum prima lec. vel ali-
ter aliquorum legatorum facta ante diem
non preiudicat heredi ut alia lega-
ta ante diem solvere teneatur h.
d. ¶ Id secundum ang. oppo. de aut. sed cum
testator C. ad l. fal. ubi si solvitur unum
plus debito non detrahendo faladiam
debet solum alterum glo. dicit ibi solui-
plus re hic tempore. tu dic quod ibi solvit
erat indebitum iure civili p. falci-
diam sed naturaliter erat debitum secundum
defuncti voluntate ut l. 2. C. ad l.
falc. unde solvendo vim ut omnia in-
tegre solvere velle et defuncti vo-
luntatem agnoscere. hic vero solvit
plus tempore cum defuncti volun-
tate. ¶ Oppo. de l. 1. C. de fideicommissis sed
ibi speciale favore alimentorum Barth.

Lucius Plures coniunctim
instituitur ad viri-
les portiones si rebus prohibeatur ali-
enari extra familia h. d. ¶ Oppo. § de vul.
et pu. l. si pater et ad treb. l. sique-
tinens et l. interdum. § de hered. insti.
et C. de impu. et al. substi. l. si. glo. di-
cunt quidam quod liberti admittuntur in vi-
riles s. medietatis sue et sic inter
eos habebant dimidiam et serva alia
dimidia quod est contra hunc tex. unde
ja. de are. dicit quod hoc est contra illa
verba quos quasque testator manumississet no-
minasset et hoc refert cy. in l. si.

C. de impu. et al. substi. in quarta
oppone. istum sed est contra l. si pater
de vul. et pu. et cum l. si accter. cum
glo. l. de duo re. vim glo. solvit h. alter
quod hoc ideo quia venit alienari extra
familiam p. quod presumitur voluisse
cuique dare virilem cum magis vo-
luerit providere familie quia serve
que erat extranea et istam tenet dy.
¶ Oppo. quod ista serva preferatur omni-
bus aliis tamquam nominata ut l. cum ita quod.
fi. § e. sed hic serva non erat de fami-
lia quia tunc preferetur ut ibi Bar.

In puberem dupli-
catio
legatorum tribuitur ad legata que con-
sistunt in quantitate non ad ea que con-
sistunt in specie h. d. ¶ Oppo. de l. pla-
ne quod sed si non corpus § ti. 1. sed h.
dos consistebat in specie non in quan-
titate secundum glo. vel aliter hic muli-
er admittatur in dotem ut ad est
alienum secundum aliam sed glo. tu dic
aut dos consistebat in specie et sine du-
bio non debet duplicari ut hic in
prima solutione aut consistebat in quan-
titate et tunc aut testator legavit
dotem a quantitate certam pro dote
primo cum dos non duplicatur quod ea quasi
ius sicut hereditas et peculium et
similia ut l. quod dr. § de pecul. dixi
§ e. l. cum pater quod pro filie. ¶ Si vero
legavit quantitatem pro dote tunc du-
plicatur p. istum quod nec obstat quod admittitur
ut ad es alienum quia in eo consistit
legatum ut l. debitor § e. in principio. ¶ Solutio
non quod pro statuto que loquitur de penis
duplicandis quod intelligitur de penis
consistentibus in specie sed in quanti-
tate. Et sic statutum dicat si quis fura-
tus fuit in festo sancti herculani a
puniatur ei manus et si fuit de nocte
pena duplicetur quod ei non debet am-
putari alia manus sed una tan-
tum si in quantitatibus penarum quod dixi
in l. meminisse quod duobus in ultima
q. § e. ¶ Quero quid in tempore dicit
statutum quod qui percusserit alium in platea
stet ad confinia p. duos annos et si percus-
sit de nocte adeo quod pena debet dupli-
cari cum duplicetur tempus dixi in
l. meminisse quod fi. l. ad turpill. ibi inde

Titius Si legatum non
debitoribus he-
res liberatur cedendo actiones h. d.
¶ Oppo. glo. de l. paulus quod fi. l. ti. 1.
sed ut in glo. ¶ Oppo. de l. quidam in prin.
§ ti. 1. sed hic fuit legatum nomine ibi
post legatum prestitum fuit adiectum ut
solveretur Bartholus legum doc.

Filia ex asse Relictum
inde fecti
institutorum videtur relinqui competenti-
bus ab intestato. Item verbum plura
trahitur ad fideicommissum h. d. vide
glo. sup. verbo pt dimidie que expo-
nitur i. dimidia pars et eam nota
Si enim lego dimidiam fundi vel par-
tem fundi videor legare dimidiam ut l.
more quod portionis l. de v. sig. Eadem
ratione si lego dimidiam portionis videor
legare dimidiam dimidie secundum franciscum

l. vocabulor significacione q istā glo
remouet hoc etiā in l. plures § de cap
inftē. nō q verbū ptineat ad obliquū
ingratū q sit directū probat in
l. licet de C. de pac et ff de testa. ς hinc
inciis et quibus nō primo sup verbo
ptinē teneo q sit verbū cōe q dixi i
§ centurio ff de uul et pu. Barthol.

Quisquis michi

Confessio debiti facta a testore nō probat
debitū sed fideicomissi petitionē inducat
h. d. ¶ Oppo q inducat probacionē
ut l. tū quis ff. eodē titl. § ti. 1 sed ibi
iurauit et ideo probacionē inducat
aliis scilicet ut hic et l. lucius hoc re
probo ope pe quia C. refert in l. ge
neralit C. de no. in pe § si testor
in testo confitet debitū et postea et
postea supuinat q p istā confessio
ne cōn ipm inducat probacio debiti
sum enim q est cōn istā ff. et cōn
l. lucius ff. 1. § ti. 1 et cōn l. aurelius
ff. 1. § de libe le hoc etiā ponit Ja.
debel in auc. de iurenta amoriet
pscito et ista vera si ponēmus pce
pnte tpre confessionis vel inchoationis se
mani vel eptam tunc enim inducat
probacio ut l. 1. C. de confess. et ibi
no. et l. publia in fi ff. de posi. Bar.

Lucius ticius

Verba gene
ralia
stringuntur ut odiosi nō cōphēdant aut
etiā inbitiois restringuntur ut odio
si nō cōphendantur h. d. sm Ja. de ar.
vel alit offendentibus nō probatib
sequens meliū legatū non debet

Dame

Si heres institutus te
stamento reliquid
testator legauerat debetur ex primo
testamento nō ex sco. Item appel̄e
filior continentur naturales institutiō ex pti

Qualis

Sic
mus
in iactu legatario est inuti
le mixta cōsideratione testor
et fideicomissarij legatū effiat inuti
le quo ad donacionē nō quo ad rete
cionem h. d. et est singular. casus
¶ Oppo q alegatario possit legari
sub testor. sicut posset etiā hedi ut l.
ad l. fale. l. si aue sed ibi quā legatur
heredi post tempus scilicet si moo
rigenti tūc enim nō valet quia legatū
nullū heret quomodū ut hic ista d.
intelligi dicta l. si aue et q notatur
ff. de le i. l. plane q si duobus ¶ Oppo
et videt q vicario cōe vicarii le
gatū etiā quo ad retencionē ut l.
si quis quos ff. e ubi indistincte dr.
nullū legatū glo dicit intelligo illā
sm istam michi videtur q illa l. de
beat intelligi simplr. et solū hec
hic cōis est nullū mixti cōsidera
cione testor et fideicomissarij quia sub
ipso relinquebat et ideo nō est nullū
ipo iur. quia de equitate debet dari
ipi sub ut l. plc C. de nec. sub hrdi
insti. et q nō in l. si titio et ff. e. et l.

plane q si cōiunctim ff. ti. 1 sicut go. om.
non in omnino nullū tātū nec legatur
sed adhibetur quedā media via q
hic ponit s. q nullū quo ad petico
nem nō quo ad retencionē sed i l.
si quis erat cōis totalit inutile
et penitus legatum ¶ Oppo de l. si q.
tū § de con. et de glo. dicit intelligo
illā sm istam s. q sibi sit validum
quo ad retencionē nō quo ad accōz
ista videtur cōn istū tex ubi dicit
et si alegato nō repellatur &c et sic
innuit q nec exceptione repellitur
et sic valet etiā quo ad actionez
dic ergo q ibi cōis fuit in iactū post
aliquod tempus et ideo voluit testor
q aliquod quomodū remaneret penes
legatarium vnde licet fideicomissum
sit nullū legatū est tū validum
quia voluit testor apud eū quomodū
remanere sed istā sed videtur cōtra dictā
l. si quis quos ff. e. ubi penes lega
tarium voluit testor apud eū quomo
dum remanere quomodū nō attenditur
ut l. nemo q si de remi. et q notat
in l. plane el. sco q si ff. ti. ¶ Oppo
de l. pr. q tusculanus § ti. 1 sed hic
cōis ab ipso inicio deficit ibi expost
facto de intellectu istā l. not. glo C. de
cadu. tol. q in nouissimo insi. glo.
magne et etiā in q 1 ¶ Oppo impossi
bilitas remouet delegato et legatū
remanet validum ut l. si michi et
ubi q finas ff. ti. 1 et de con. et de l.
optimum et licet ibi loquatur de im
possibilitate adiecta in modū cōditionis
que legatū nō viciat multo magis
nō debet viciare impossibilitas adiecta
pmodium modi vel fideicomissi qui
minus suspendit vnde pe dicit quod
cōis inquinctium legatario est nullū
rōne impossibilitatis de iure quia est
turpe vel de iure vel cōtra bonos
mores et tunc talis impossibilitas re
icitur ut in cōtrarijs sed hic cōis
adiectum nō est nullū rōne turpi
tudinis vel cōtra bonos mores vel
quia lex sibi nō assistat cōtra verba
ponit dy. in l. quidā cū filium § de v.
ob. Et istā sed recitatur p C. y ff. de cadu.
tol. q in nouissimo in ultima q Ego
dixi lacius in l. 1 ff. de con. insti. ut
istā mā liqueat s. quando cōis im
positum est nullū utrū annulletur
legatū glo distinguit hic tū dic la
cius aut cōis impositū legatario
est ab inicio nullum aut annullatur
ex postfacto primo aut aut testor voluit
ad legatarium aliquid quomodo ptinere pu
uiter ulterius medij temporis et
licet tūc annulletur legatū ut l. si quis
enim § de con. et de aut voluit ad
eum quomodū ptinere et tūc aut cōis
annullatur rōne impossibilitatis de iure vel
de iure ut quia turpe et nō annullatur
legatū quia impossibilitas debet
remoueri ut l. obtinuit de con. et de

et C. de iusti et subsi. l. reprehēden-
da et l. i. ff. de con. insti. et ff. ti. i. l.
ab omnibus § i. Sed si modus im-
possibilis nō contineret turpe sed
inspiceret aliquod actū. puta tunc
deberet in ulti. tēsimitari ut l. le-
gatū ff. de usufructu le. si vero onus
est inutilē / quia lex sibi nō assistit
tunc aut onus est implendum
de ipso legato aut ex bonis de alio
/ primo casu aut onus est inutile mix-
ta consideratione legatarii et fideiq̄ri
/ et habet locū ista lex quia legatū
est inutilē quo ad petitione / nō quo
ad retentione. Si vero onus ē inu-
tilem motū ut l. siquis quos. ff. e.
Si vero onus debet implen aliunde
tunc licet onus sit īpossibile legatū
non viciatur ut l. cum filius § nō
im. ff. e. et C. e. l. ab administrac-
ro. cum pupilli / qui onus annullař expt-
facto / tunc aut fato testoris aut alio
accidente primo casu annullař de legatū
ut l. filio § mari ff. de admin. le. Se-
cundo casu nō annullař legatū licet annulleř
onus ut l. pr. § titulanus ff. ti. i.
et l. siquis tuo ff. e. ¶ Queris quid
est ponē q̄ legatū est inutilē / an ex
hoc est inutilē onus legato adiectū
glo. distinguit et bene ¶ Expedite
appz. q̄ Ro. nō pfecte intellexit ista
materia glo. Bar. legum doctor.

¶ Insulam. Si liberti con-
senciunt heredi
patroni alienanti rem eis relictam
plecitur dō donandi nisi aliud ap-
pareat h. d. ¶ Oppo. ff. de annu. le. l.
liberto impū. sed ibi liberti nō consen-
serunt alienationi hic sic ¶ Oppo.
q̄ consensus nō preiudicet ut l. si fund.
p fideicommissum ff. ti. i. in pri. multe
sed contrariu quas ibi examin / dic
ut ibi cū quo ad nunc dic q̄ hic
loquitur in libertis qui consenci-
unt pronto / vel heredi proni in
quibus facilius plecitur animus
donandi pp precedens meritū ut l.
si vero nō remunerandi § pape
ff. mada. sed l. contraria exeunt contra
q̄ dic ut ibi Bartholus legum doc.

¶ Instituto. Prohibitus
vendere vel
obligare nō videt prohibitus locare
h. d. vel dic qui obligat nomē
conductor domus alienari prohibi-
te nō vr̄ alienare domū vel obli-
gare h. d. ¶ Nō q̄ dixi in summario
nā q̄ ista verba anima in centū / sup
hoc libro / hoc importarunt ut iste
liber sit illi obligatus pignori p
istis centū / ut hic inter ¶ Queritur
glo. quid si locavit istam domū ad
centū annos / et dicit q̄ nō vr̄ alie-
nari / dy et omēs con̄ quia plocati-
one in longū vel longissimū tempus
constituitur ius prē ut ff. si ager vec-
ti. l. i. et ii. ff. de superfic. l. i. § quart
et sic est alienatio. ista gl. l. v̄ferias
ad locatione ad modicū temp̄ ¶ Queri-
tur quid si vendidit fructus domus
pro centū annis. Ro. aut vendidit
fructus constituēdo emēti ius usufruc-
tus in re et est alienatio ut l. si C.
de re. nō ali. aut nō constituendo sed ob-
ligando se actōe psonali ad dandos
fructus et nō est alienatio ut l. si
ff. de contrahen. emp. facit l. liberto in
pri. ff. de an. le. ¶ Qualit aut hoc pre-
datur / utrū constituerit usufructū vel
non. nō in l. si ita ff. de usufructu facit
l. fundi trebaciani de usufructu le. ¶
Queris quid si iste filius obliga-
uit vniuersalit omnia bona sua / an
videatur fecisse con̄ voluntatē seu
prohibitione testoř. Ro. in obloē
ista generali nō venit domus ista
quia verisimilit nō esset specialiter
obligaturus pp penā adiectā a testa-
tore ut l. obloē generali ff. de pig. ¶ Quid
hic testor dixit q̄ si volebat ven-
dere l. vēderet fratri suo vel feneraři
sup ea faceret cū fratre suo / quid si
frater nō vult emē vel mutuare
/ cū iste pecunia indigeat certe pt alii
vendere facta requisitione et expec-
tatione sub forma l. qui rome § co-
heres ff. de v. ob. et ibi dixi Bar. l. d.

¶ Matre prohibitus alie-
nare in psonas
certas prohibetur in eas alimenta
to lōnge in transferre h. d. conc. ff. de
v. ob. l. si ita quis § ea lege et ibi dixi
¶ Oppo. ff. e. l. cum inter et quidi
l. peto § frē ff. e. sed ibi fuit phibitus
quis alienare simplr̄ hic in certas
psonas premat ¶ Queris aliquis
occidit filiū fratris vel sororis / num
prohibeatur succedere ab intestato ipi
fratri vel sorori / hic vr̄ casus quo
prohibeatur succedere / sed pt iudici
q̄ ipse frater qui succedit ab intes-
tato / nō erat ille qui filiū occidit
cū inter pona plures fratres fuisse
vel potes dicere / q̄ succedit sed ab
illo aufertur tamq̄ ab indigno ut
l. po. ff. de bo. damp. dic ut ibi dixi

¶ Tuctus. Hec verba q̄ vale-
at omni modo quo
melius de iure pt ¶ intellr̄ etiā ab in-
testato h. d. ¶ Oppo. de l. nemo pt ff.
ti. i. sed concedo q̄ nō pt facē testor
q̄ leges nō habent locū in suo testo
sed hic ista voluntas quantūcunque
imperite facta erat talis q̄ sufficie-
bat ad codicillos / io valet ut co-
dicilli ¶ Oppo. q̄ nō pt valere iure
codicillorū / qui heres hic instituit
ut l. nō codicillum C. de testi. sed hic
fuerunt quedā verba dicta / que idem
importaut ac si dixissent / si nō valet
iure testi valeat iure codicillorū / et
circa istam maz dy format unam
q. quā fecit dixi in l. i. ff. de iur. codicill.

Testator voluntas
testoris taci-
citā contrario sensu sumpta
pt tacitā voluntate renoař
h. d. ¶ Oppo. p hanc voluntatē sim-
plice non recedit a prima derogatoria quia oz q̄ de ea fiat mencio

spalis ut l. siquis in pri. § ti. 1. et l.
si michi et tibi § in legatis ii. ti. 1.
ubi voluntas derogatoria fiat ex
prie voluntate sequente huius tiore
dicat glo. q hic est duplex lra una
recepisti sm istam no ob quia no e
derogatoria ad voluntate facturaz
alia est recepisset / et tunc solue
duobus modis / primo q illa verba
referuntur tm ad testam et testor exp
sit. Sco q referantur ad futura Ro
q sunt vba derogatoria tacite sup.
co argumento contrario sen ideo p sim
plicem voluntatem contrariam reno
uant. ut in l. siquis in pri fuerunt vba
derogatoria expsse com hoc facit ii.
ti. ij. l. confiteor § fi. sed ibi interue
niunt duo s. prima prohibicio tacita et
vltimi codicilli sed hic que recessum
est et codicillus in medio hic inter
uenit unum tm s. prima prohibicio
tacita dixi in dicta l. si quis in pri
¶ Queritur hic si decide expte contra
dat quero p quod testes debet constare
Ro p v. ut C. de codicil l. si in fine.

Cum indiuisam

vba generalia debent ad tempus
testamenti referri h. d. iste v nobil
valde ¶ Oppo q illa verba debeat
referri ad omnes res que reperiunt
tempore mort vt l. peculium in pri
ii. e. et ii. ti. 1. l. grege § si grege
glo. et dy. dicunt q hoc operat hoc
verbum pnt temporis quia dr que
sunt / Sed pe no dicat quedam e le
gatum vle quod relinquitur sub aliquo
noie appellatiuo de sui na collectio
vt peculium grex et silua et tunc ista
recipiunt augmentum et diminucionem
/ et inspiciat tempus mortis no testi
vt dicta l. peculium ii. e. et l. grege
§ si grege ii. ti. 1. quedam est legatum
generale propter aliquod signum q ibi ap
ponitur vt lego oes res et similia
tunc refert ad tempus testi vt hic
non mort / fallit in l. fi. C. que res
pi. ob. pos. propter mediam prudiam
q est ibi in pignore ¶ Quoddam est
legatum particulare de quo ut dic l. si
certo to. in pri ii. ti. 1. / Quoddam le
gatum indefinite relictum et dic vt l.
si ita § de aur. et ar. le. Et ex hoc glo
que incipit § res plures no bene
dicat prout dicat hereditat / quia
cum hereditas sit nomine collectium de
sui na recipiet augmentum et diminu
cione / sicut peculium / et notatur hic
de hoc p doc. C. de fideic l. no modiz
et dictum l. fi. que res pi. ob. pos. ad
predicta facit q notatur in l. 1. in pri.
ii. de eodem ubi glo. distinguit q quedam
est actio generalis quedam particular /
¶ Queritur utrum estimationi stetur p testa
rem / in cum no debeat stari glo
videtur velle q non nisi testator iu
rasset sed no bene declarat / io eam
vide / et adde ad eam que incipit vel
in obloc. ubi sed in eam huius contrarius
sentis dic. s. no stetur estimationi
testor / quia testator no iurauit
/ et hoc colligitur ex isto tex. fa. ii. e.

l. cum pater § pr. qui filio voluit
quia pater hic dari res preciosas iusto estis
tum predictorum est / q tm res que erant
tempore mortis debeant dari preciosas iusto
no res que postea obuenerunt licet
glo. aliter videatur sentire in alia glo
que incipit quasi dicat item res q
erant tempore mortis dantur iusta ex
timatione no illa quam testor taxauit
¶ Queroquidam testes dicunt rem vale
centum alij dicunt rem valere centum
quadraginta utrum isti testes sint co
trarij / ista glo. facit q sic quasi intelli
gatur dum dicat valet centum sed tm
in contrarium facit l. si furti ii. de m. l. iur.

Sexto

Condicio apposita in
persona unius in persona
alterius sibi coniunctum no vr repetita
h. d. ¶ Oppo § de con. et de l. mulie
ri et tiao so. dicat glo. ubi testor vo
luit repetere hic non / veritas est
q ibi condicio apponitur post utrum
que legatarium nominatum / io ad utrumque
refertur hic post unum nominatum tm
ideo ad illum tm refertur de hoc dixi
in l. mulieri de con. et de. et in l. pnt ii.
ti. 1. ¶ Queritur hic porcio datur marcelle
quid de alia porcione Ro illam he
bit iure accrescendi ut l. plane § si du
obus ii. ti. 1. Bartholus legum doc.

Lucius

valet fideicommissum
in michi debonis co
mmunicandis h. d. facit § ad trebell
l. lucius in pri. Bartholus le. doc.

Creditor

Racione co
niccionis qui
no admittitur ut ipse admittatur tamquam
alius prohibetur h. d. dic ut no p Cy
in l. 1. C. de dolo. Bartholus l. d.

Filie

filia pt grauari in dote
quatenus dos est ubi lucraz
h. d. sm dy et mar. sitt ¶ Oppo q
mulier no possit grauari in dote
vt l. mulier § cum proponetur vt l. a
filio in pri § ad trebell et § ad l. falc.
l. pater filiam. so in fideicommisso vniuersali
tali no venit dos vt in contrarijs Sed
specialiter pot filia grauari in dote ut
hic q intellige quatenus dos est lucri
legittima / quia in lra nullum constat
grauamen vt l. qui in potestate C.
de inoffi. tes. ita tenet dy. mar. et Cy.
C. de rei vx. act. § videamus item hoc
intellige qm actio de dote non erat
quesita filie / si eum quesita esset / no
posset grauari / nisi ei ultra relin
queretur et legatum agnoscere vt l. tracta
§ qui in vita ii. e. facit l. pr. filia
§ ad l. falc ¶ Opp. q illud grauamen
q frater stipuletur dote non porri
gitur ad tempus mortis vt l. cum
pater § pr. etiam ii. e. so. hic contigit
propter moram filie que nunquam voluit
renouare stipulacione dotalem vt in
tex. vel aliter hic pr. voluit stipulari
dote ea decedente re in mortis si
liber / propter quod videtur velle q frater
habeat dotem quamuis sine liber decesserit
sed in contrarijs noluit fratrem
stipulari dote simpliciter et ideo no e
verisimile voluisse matrimonio soluto et filia

vivente ad dotem admitti alius, ne filia in dotata remaneat. Item sufficit quod filia semel paruisset voluntati defuncti ut ibi Bartholus legum doctor.

Filium et filiam

pluribus post eorum mortem simul rogatis, uno mortuo aliis superstitibus statim competit fideicommissi petitio h. d. Item nota casum in l. heredes mei quod cum ita § ad treb. facit l. lucius quod gayo et ibi Bartholus le. doctor.

Testatoris

iusta heredis ignorancia alienacionem rei per fideicommissum relicte que subiacet restitucioni confirmat h. d. Oppo res que subiacet restitucioni non potest alienari C. com. de le. l. fi. quod sin autem quarta et autem res que sed non potest alienari C. com. de le. l. fi. et ut ibi nisi fiat ignorante et abignorante uxore ut hic nota per glo. in l. quod ita quod si quis filium in primo magne glo. § ad trebell. et per hoc in dicta l. fi. C. sin autem quarta C. com. de le. Bar. le. d.

Explicit liber xxxi. Incipit xxxii de legatis et fideicommissis rubrica et cetera etc.

Quaerit glo. quare hunc tractatum de legatis divisit in tres libros dicit in glo. et bene dicat. Sed ia. de are. dicat sic. In primo tractatum de legatis relictis heredi. In secundo de relictis legatario. Hic de relictis utrique et de significatione verborum que causa sat placet. Alii dicunt quod hoc fuit factum propter prolixitatem materie quod glo. reprobat quia cum sint libri distincti debeant habere distinctas materias.

Si incertus

dubius de statu suo propter errorem facti vel iuris non potest testari h. d. Oppo de l. ex militari quod in § de testa. mili. et l. ariston § de codicill. Respondeo quod hic dicit fallit in milite et veterano ut in contrariis. Oppo § de acquir. her. l. sed et si de sua quod cum autem sed ibi in adicione hereditatis hic in testamento condendo ubi requiritur maior certitudo de condicione persone quod dic ut ibi dixi. Item oppo de l. quod si dubitetur de acquir. her. sed ibi nulla persona dubii habebat impedire factionem testamenti hic sic quod dic ut nota § de testa. l. qui a latronibus et l. deditum et ibi dixi ultimo unum principium facit aliquis est mortuus an sit iudex vel esse possit an valeat sua lata penitus dixi in l. sed et si de sua de acquir. hered. Bar.

Sed et si filius

hic est differencia quod et hoc dicit si testamentum ab inicio deficit propter defectum testantis ex nova voluntate non convalescit impedimento cessante secus in medio ut l. h. d. Oppo dicitur hic quod testamentum invalidum non confirmatur contra in l. qui ex liber. quod de testa. § de his qui ti. bell. et nisi qui imo testamentum infir. quod non tantum sed hic testamentum ab inicio fuit nullum sed ibi ab inicio fuit aliquid et in medio tempore deficit et ultimo per recursum iuris de iure postliminio quod res deficiat ad suam naturam redit. Sed hanc sed oppo quod testamentum nullum ab inicio quod confirmatur ut l. filio § de inius. tes.

Huius racione dic quod quando testamentum deficit ex persona testantis quando deficit racione solempnitatis quando deficit racione heredis instituti. Primo casu si quidem deficiat racione testantis quia est intestabilis postea non reconvalescit ut hic. Si vero non est intestabilis sed quia ex generatibus creditoribus non potest instituere suos vel usurarius est et sic non potest testari nisi prestita caucione tunc cessante impedimento voluntatis testantis potest confirmari ut § de her. insti. l. ei qui solvendo et dixi in l. filio de inius. tes. ubi de usurario dixi. Secundo casu dic quedam est solempnitas que respicit favorem publicum quod sunt ubi vii testes rogati et similia tunc si deficiat testamentum ab inicio non potest postea confirmari. Ista nota in l. non dubium C. de tes. Si vero solempnitas respiciat favorem certe persone ut quod filius non preteriatur sed sit institutus vel exheredatus tunc potest confirmari ut l. filio § de inius. tes. et l. si impuberes nisi § de carb. edic. et id quod dixi in precedenti casu si solempnitas deficiat que respiciat favorem publicum fallit quando in ultimis que confirmantur cum solo consensu tacemus ut l. i C. de fide igniss. Item fallit in l. intestato de fideicommiss. Si tertio casu non potest confirmari quia in persona heredis tria contra inspiciantur ut l. si alienum quod in extraneis § de her. insti. et insti. de her. qua et diff. quod in extraneis fallit si institutus esset condicionaliter ut l. intempus § de her. insti. Item hic dicit si non valet testamentum non debentur legata. Con. de l. cum quia C. de fideicommiss. dicit glo. fallit in casibus ut ibi non dicit hic si duraverit voluntas post manumissionem quid in dubio. Respondeo non presumitur durare nisi appareat aliquod iudicium ex quo presumatur ut l. quod ex liber. quod de testa. § de his tabl. et quod non tantum insti. qui imo testa. infir. et ita dicat glo. et dy. et omnes doc. hoc quod hic dicitur videtur contra tex. et glo. § de adopc. l. si arrogator in principio prime glo. ubi impubes est adoptatus et postea factus sui iuris reconvalescit testamentum suum i. substitucio pupillaris et tamen impubes non potest approbare quid diceremus pe. et ia. et ia. bu. in l. contraria tenent quod hoc quod dicat hic quod debet

appare nove voluntat' licudu vni
est in eo qui voluntate hre pt sec9
si volutate habere no pt ut ibi q
cum si sui iur' efficere' tpre quo cet
fut o sui/ certe sm pdicta videtur q
psuatur durare in eadem volutate
vt confirmarent' legata/ pngtarum
facit iste tex qui dicat/ quali nunc
dictum/ sed nunc pt facere testm/ g°
ic/ dic si testm ab inicio sint aliq/
et postea sint rupti/ et tnc loqui'
doc/ quia confirmacio trahitur ad
tempus quo erat habilis ad testandu
/dixi in·l·qui ex liber/ ff· testamto
pallato/ Sed si ab inicio/ no sint va
lidum tunc requitur q sit habilis
tpre quo decedit et ad illud tempus
trahitur cfirmacio ut hic ¶ Rucero
q testes requirat' ad probandum
iudicium nove voluntat/ glo·i dicta
l·qui ex liber/ ff· testamto dicat quinq
et idem glo·in·l·i· C·de codicill' con
trarium nota' in·l· si heredes palam.
ff· sed si no tam·§·de testa o'° ut ibi
p do et in dicto ff· testo sed si requiru'
v testes/ certe tunc vr codicillari
quid enim miri/ si sit confirmatum in
eadem re si diceret septe testes co
firmarent testm seu eet de novo
facere testamentu ut l·hac consultissima
de testis quid enim ipedit/ et sic i hac
l·no vnce' dia inter testm et codi
cillum/ sed est dia in facto quia ad
confirmacione codicilli requitur
solepnitas testm sed ad confirmacioez
testi non/ Advertite si ponemus ista
nova volutate ee totalit' declata
/quia totam pma volutate leget
cora testibus tunc eet testm de novo
facere si essent testes sufficientes/ et
eet facere codicillos de novo/ et in hec
casu no lo' hic/ sed si apperet iudicium
voluntat/ no declate dicez/ ego sca
testm/ que vba no sunt dispositiva
nove voluntat/ sed indicant iudi
cium q durat in pma volutate quo
casu codicilli confirmatur sed no co
firmatur testm et in eo relicta racio
quia in testo debet exprimi nome
heredem sm·l·iubemus de testa hic
autem no exprimit nec dicat vba dispo
sitiva proferret pus testamti con
firme' ut·l·si postus ff·i·§·de iniust
test et l·querebatur de testa mili.

¶ **Hy quibus** deporta
tus ap
sede pot testari aliquia eius sna
p principem confirme' secus in depor
tato a pfecto ptorio vel eo qui eius
vice cognoscit h·d· ¶ Oppo de iur' dic
et rele l·legator/ impui sed·aliud in
relegat' ut ibi/ aliud in deportat/ vt
hic. Oppo dr' hic/ q pses provinc
no pt deportare Con/ quia pt aiud
vertere in corpus vt l·illicitas ff·qui
vnivsas de offi· psidis gs dic q pses
pt deportare/ cu posset animadvertere
q est maius dicat glo dic ut ibi et
bene et p dy in c· qu licet de renun/
li·vi dictum in l·relegatorum ff·de intd'
et rele/ hic innuit q qui gerit vice
alterius pt deportare· con de·l·i·de
offi· eius cui ma· e iur'dic· et in aut
de coll' q prohibemus sed· quia quis gerit
habere alterius ex mandato eiusdem
tanq delegatus eius/ vel vicarius eius
et no tulerunt cu que st meri et mixti
ipii ut l·ctrarys/ quia quis gerit vice
alterius ex mandato/ imperator vel vniu'
sitatis et quia ptas est mortuus ac
provindit q ille gerat eius vices et
tunc oia que hebat ille cuius vicem
gerit in eum tulerunt ut hic et ita
loquitur titulus de officio eius qui vice
alti' ingerit et p hoc alio de ano in
civitate ista erat dubium decessit hic
quida capitaneus/ et ave providit
quod eius filius deberet cplere eius
officium/ dubitat' quia hic est statutum
q capitaneus no possit cognoscere
de maleficio cmisso an tempus finiti
officij sui/ p tres menses cpiebat' an
illi tres menses cputare' a die quo
iste qui vicem illius mortui gerit
cepit gere vel a tpre quo incepit
ille cuius vicem gerit cputentur ut
sit vel nunc de novo incipiat et sic
offim pse vel sit vnu officium vna cu
officio eius cuius vicem gerit cpute'
et sit vel nunc de novo incipiat et
sit officium vna cu officio eius cuius
vicem gerit/ et dixi quia vice illius
gerit eet vnu officium cu primo/ et
sic tempus tam mensium incipit cur
rere a tempe eius cuius vice gerit/ ut
hic sed tu sunt inspicienda vba sta
tuti/ utru de novo dent officium illi
vel prorogent offim pmu/ ut dr' in
simili ut·l·si vnus ff· pactus de pac
dixi in l·iuj· circa principiu de dapifer

¶ **Sacundum** hic ff· declara
vt glo·Bar
¶ **Aliud** Relictu nominatum
ab eo qui est in pmo
gradu/ no debetur ab eo qui est i sco
si ad eum hreditas ptinet h·d·// Oppo
de·l·si quis cu in ultio sco resposo
§·de codicill' glo videt et bene/ Op
de·l·si tico ff· in legat/ §·ti·i·sed ut
ibi et plene dixi in·l·cu pr ff·
cu extimaret §·fi·i· Bartholus l·d·

Ex filio Non valet
fideicomissu
q relinquitur a pterito h·
d glo legit ista l·pluribus
modis/ pmo in iure que pterijt fi
lium et extraneum instituit dr q legata
no debentur ¶ Oppo et videtur
q relicta debeantur a quolibet ve
niente ab intestato ut §·l·pxia ff·
sucendium et l·si quis cu nullu §·
de codicill' gs a pterito filio legata po
ssunt deberi sed tenendo q filius
sint a matre pteritus/ pterito hereditat
pro ex heredatoe et sic p querelam
testm rescindit' quo casu legata repe
titi ab intestato no debentur ut l·ti
cia C·de inoffi test/ ista lex no vide'
bona/ quia tex dicit licet suus he
res erit et tu iur' non habet

heredem go re pn̄ punuit i fideicōmissū relictum a ptēito et valet qui testam̄ per querela nō rumperet q̄ est falsū ut ꝑ dicā unde legit in filio emancipato ptērito a patre qui nō pt grauari legat et fideicōmissis ut l· pe· C· de his q̄· et ideo nō debentur legata ab intestato repetita ista ler nō est vera filio hedi sed emancipatus nō est suus heres ꝓpea emancipatus ptēritus haberet ante venie p gtra tabl et pstaē legata liberis et parētibus nō aut ab intestato sim pliciter succederet quare glo· dicat ꝙ pr̄ instituit nepotē et filium pterijt et legata ancpotibus reliquit ista legata nō valent quia nō valet testamentum ista ler nō est vera quia nepos nō est suus que pater pcedit dicit glo· intelligo suus i· nō q̄ denotat suitate nō sufficit ꝙ hic heres eius sed illa ler non est vera quia si legata essent ab intestato repetita deberentur quare glo dicat ꝙ pr̄ i· filium pterijt et extraneū instituit et a ptēito legata reliquit si ptēitus tamquā suus dicit nullū nō debentur legata sed qualiter erit ad grauam vel legata debentur a quolibet successore si nō relicta ab intestato dicit quidā fideicōmissū nō pt relinqui· s· ut valeat ex testo sed ab intestato pt· Alij dicunt et bene legata debentur si sunt relicta ab eo que grauare pt ut instituto sed si reliquit ab eo q̄ nō pt grauari ut a filio ptēito et tunc nō debentur a venientibus ab intestato ut hic ex hoc querit dy· in auc· ex ca· habet locum in legat relict a ptēito ut debeantur et dicit q̄ nō quia auc ex ca loquitur qn legata sunt relicta simplr quo casu servatur p illā auc· nō quia heres potuit grauari sed qn sunt relicta a filio ptēito qui grauari nō pt tunc est ptea nō scriptu et nō debentur ut hic ¶ Ultio scias ꝙ quidā doc· volūt dicere ꝙ illa dicta si nō valet pr̄ testi et nō pcedat qn testam̄ nō valet rōne pteritionis de quo nō in auc· ex ca· et dicit ex casum hic· Sed nil facit quia hic loquitur qn legata nominatim sunt relicta a filio ptēito quo casu nō valent sed si sunt relicta simplr et tunc vñ valebunt et ita debentur a filio ptēito qui succedit ab intestato ut hic dicit tex et glo· Bartholus legum doc

Si mulier ab eo cui mortis ca donatur vel relinquitur pt fideicōmissum relinqui h· d· Contra glo dicit hic si donauit ca mortis quid si donauit inter vivos ita ꝙ statim valuit donatio et tunc nō potuit grauari pr̄ fideicōmissū sed vi pacti aut nō valuit statim ut inter vi· et vx· tunc quidā dicūt q̄ pt grauari sed ego q ita dicat glo certe ista glo reprehendi p dy· ꝙ e̅ q̄ contra l· sequens § ti· i· et p pe· in l· si in donationibus C· ad l· falc· Quid nō quid si dos ad vxore vel maritum

redijt causa mortis dic ut in glo Bar

Item licet legatum certe rei pure debite valeat nō tū poterit legatarius onere fideicōmissi grauari h· d· ¶ Oppo quibus legat creditori ꝙ debet recipere pure nō valet legatū ut l· si creditori meum l· se· § de le· i· So· ibi in debitore quantitat seu gnus hic certe spēi ubi habz cōmodum in solationis dominij licet glo· alr not· in l· i· de legat· 3· ꝙ exemplo dicit in l· si creditor ¶ Oppo et videtur ꝙ iste nō habeat cōmodum in expensis quia victus victori debeat condēpnari in expensis ut l· properādum § sine aut de iudi· So· dicit glo· pt ꝙ ꝙ heres habet iustā causam litigandi sed qn petiret actione ex stipulatu tunc debet iudex eodem die iudicare sup expensis ut l· paulus de re iudic· et l· tenaro C· de fructibus et litis expensis et l· iij· de deposi sed per actione ex testo pūt peti expensis quicquid ista nō h et in auc de iudic § oz et de rei ven· l· nō solum infi· et spec· in ti de expensis et doc· in l· siquis C· de iudic· et hoc est utile p statutū ꝙ dicat victus victori condēpnetur in expensis quod intellige cōdone ex illa l· ut habeat plus quā sit et de fur· cor et habeat cōmodum ꝙ glo· dicat ¶ Ult· dicat pe· ꝙ legatū nō valet i cōmodo stipulatum ut possint peti actione ex testo· alleg l· petitor· l· de libe· lega· glo· dicit unicam quia legatū nō haberet aliud cōmodum tunc enim valebit i cōmodum stipulatum ut ibi dr̄ modo hic valet ꝓpter reputatione dm̄ ideo valebit in stipulationibus et peti erunt peti actione ex testo ut glo et bene Bartholus

¶ **Sed si habenti**:

Nota casum si concedo tibi habenti ꝓprietatem usufructum ca mortis possum te grauare fideicōmisso in eo quod interim attinet vivo proprio sequitur si pignus libero h· d· ¶ Oppo ꝙ a legatario possit relinqui legatū ut § e· l· q̄ faciendi· So· illud qn continet legatum cōmodum pecuniarium et remissio pignoris nō continet cōmodum pecuniarium ut l· si pignus de his que ut indignis ¶ Oppo de l· postquā § de pac· glo· nō soluit sed dicat ꝙ concordat quia nec hic nec ibi liberando pignus videtur debitū remittere ut l· i· § qui fideiussori l· C· So· cū nō continet cōmodum pecuniarium nō pt ab eo fideicōmissum relinqui

A patre de mā lib l· habes in l· si alienus suus sup· l· et l· cum filio § de le· i· dicit ut ibi Bartholus legum doc

Si fuerit Oīte pt dari seu relinqui fideicōmissum a tutore pupilli instituti ut l· pete § matri § ti· i· Oīte si monasterium instituitur heres pt fideicōmissum relinq ab abbate et idem in quolibet vniuersitate Bartholus

Sed et si sic heres hedis pt onere fideicomissi gra
uari sub nomine appellatio
et no sub noie pp̄o h. d. et nglalis
aius est ilo tex ibi quinqz ic. C Opp. C.
de legat. l. aupe ubi ab herede legata
rijs no pt relinqui sed ibi spale dic
vt ibi. C Oppo. de pn ido adv sicat
sudeo pncipiu lo² qn heres heredis
grauatur sub noie appellatio et sic sim
pliat sed v sic autem loquit² qn gra
uatur noie pp̄o tacito quia qn aliquis
grauatur sub noie appellatio tuc quz
est q habet hedem ille pmus hrs
est grauatus vel aliquid loco hedis
sed qn heres hedum grauat² noie
pp̄o tunc uotatus habet exfortuna
no ex voluntate testant sed iudicio
defuncti adeo pt grauari et hoc est utile
dicat testor filium meum herede instituo
et si decessit sine filijs vel filij eius
sine filijs bona mea deueniat in tale
contingit q testor decessit cu filijs sed
filij eius sine filijs an valeat fideico
missum hic vr caius m v sic ante quo
na si testor dicat q filius meus de
cessit sine filijs p hoc uil vidit² reli
querre filijs vt l. lucius ff. de hr. insti
et ibi no et sic isti filij si habent he
ditate hnt a fortuna no iudicio de
functi et sic vr q no pnt grauari
vt hic et ita quid doc qsiluerunt
Idinte vba illius fideicomissi pnt ex
ita concepta q solus filius heres in
stitutus est grauatus sub duplici co
ditione alternatiua si decessit sine fi
lijs vel filij iuuenc filijs et solus ipse
est grauatus et filij sed positi solu
in condicione. Unde vz fideicomissum
tu heres institutus grauet² licet q̄do
extitura post morte heredis quia nil
ad ppositum ut l. legata sub codicione
de con. et de. sed si vba fideicomissi essent
sic prolata q filij essent grauati tuc
est dubium et forte no valeret fideic
quia nichil est eis datu nisi forte
diceremus q grauando eos p fideicomissu
ex hoc indicat² q pr sit rogatus de
instituendo eius filijs ut l. denique
q ancedum J. de peai. le. et l. p ad
de vulg. et q no in l. alio J. de ali et
ci le. insti. glo. magne relinquo sub du
bio declarabo in mia copendiose sed
quid in dubio aquo vr relictu le
gatu dicit ut in l. codicill de instit. hic
le. C Quero ut insit dca an pcedit
heredis insto vel fideicomisse Ro q
sic azo. et hi q no et bene ut in
glo. heb ff. in l. pcedenti q no Barl. d.

Si deportati.
C Oppo. et vr q debet inspi
ci condicio sui tpre testi
ut l. 1. J. de re cu Ro ibi loquit² qn
relictu ab initio deficit alia rõe quia
incapacione psone legatarij pn hic le
gatum no erat inutile licet alij ac
quireretur et in acquisicione inspiciatur

tempus quo dies legati cedit ut l. q
legata decreuidi Item vr q seruus no
sit deportati sed fisci ut J. de poenis
C. de penis glo soluit et bn hoc pre
misso satis q glo i l. 1. C. de here insti
dicat q si deportatus heres instituatur
succedit fiscus et auferet² ab eo tamq
ab indigno glo tenet contrarium insti
de leg. q legatu. et ff. de acquir. hr. l.
siquis michi bona q siquis plane
ubi dicat q est omnino no capax et sic
est locus uenientibus ab intestato
pro hoc tex in l. 1. q pl. J. de g tra
tab. et l. si iure q deportatus de bo
li. ego tenebam et doc q deportatus
sit omnino no capax sed ad hanc l re
sponde hic no fuit relictu deportato
sed suo deportati C Con. ista so vr
tex expresse in l. no minus de hr. in
sti ff. ti. 1. l. si tito michi q 1 et l.
debitor q seruo ibi quanti ad capa
citate inspiciatur psona dni no psona
serui quid dicemus Ro sic licet contra
rium sit difficile et dico q inspiciatur p
sona dni quantu ad capacitate vnum
est de eo dno qui retinet ciuitate
si ciuitate pdit ut deportatus hetur
pro mortuo io eius psona non in
spiciatur et ex psona serui consistit
legatum et acquiritur fisco ut hic sed si
deportato legatur² directo quia omnino
non valet in suo eni no capax sine
dubio aliquo capacitas est plus q
in ipso no capace ut patet ex his
que dixi in l. si seruus eius ff. de
acquir. hr. ubi tex probat Barthol.

Si legatarius
C Oppo. de l. imperator hic
agnouit legatu petendo
ubi no. C Oppo q no possit petere
ut l. si quis tito ff. ti 1. sed ibi erat
indignus similiter hic erat legatarius
et de hoc pn dic ut dixi ff. ti. 2. l.
fideicomissum dicat² hic q no cul
pa legatarij ec et sic pmuit q
legatarius rogatus de restituendo
tene² de culpa q ff. ti. 2. l. si seruus
q cu quid glo subaudit maxime
vel intelligo hic q ad legatarium
ptinebat aliq comodu et sic legatum
erat factu gra sua et fideicomissarij
ideo ten de culpa ita dicat glo et bn
sm hoc debet exponi lis perit i. cu
quia heres fuit absolutus sed alij
vt dy exponunt lis perit i. inficiacia
lis tunc eni inficiacia perit tn ad
hic remanet ius q poterit cedi no aio.

Cum ita Cu duo rea
pnunt una
declamatione intellr² eadem vniformi
ter recipere h. d. io hmoj q est quia
deberet vniformiter intelli vt dixi
in stinuario et hoc sm pe. et hoc fac
ad q vm reliquit ayedri oi anno ex
tali fundo x. corbas frumenti et x
libras C Satis q frumentu no debet
solui inicio anni sed eo tpre qn re
colligitur ut l. fundo q. pr. et ibi no².

ff. qui di. le. ce. et sic vide² quod ille x. de
beant solui eodem tempore pro quicumque
quam habent sunt et quod ita debeat
solui eodem tempore et vniformiter intel
ligi faciat l. ita hoc iure ff. de vul.
et pup. et l. hereditatem et l. quamuis
C. de ipub. et al. substi. et l. in testo C.
de tes. mili. possumus etiam dicere quod hic
sit alia racio quia apte non potest re
linqui pure filio existenti in potestate vi
deatur dilatum in tempus quo erat
sui iuris ut l. fideicommissa § si filio ff. e.

Si ita vba generaliter prola
ta referuntur gene
raliter ad oe et ad omne quod
hic dicit facit ita l. ad significa
tione vbi preueniat quia intelligitur
etiam qui directo preuenit dicta in l. ce
tario de vul. et pu. et l. fideicommissa
§ hec vba ff. e. Bartholus le. doc.

Si tibi Fideicommissum
iste legatarius
hebit quinquaginta vel centu
quidam quod quinquaginta tm
alij quod centum integra glo. tua videtur
reducere ad concordiam et sic aut legatum
fuit legatum disiunctum vbis sed quinta
re et tunc solida centum hebit et hoc
vult dicere tex. ibi non minuetur ¶ sed si
esset coniunctum etiam vbis tunc solum qui
quaginta hebit dicit ne vero illa glo.
videtur si poneremus hoc legatum ee
coniunctum vbis ita quod non re tunc heret qui
quaginta iure suo et alia quinta. iure
accrescendi ut si dixit lego tibi et illi
qui venerit ad finibus centum pro equa
libus porcionibus et tunc non est dubi
um ut dixi proba² in l. i § si ita ff.
de ea tol. et dicta in l. re coniuncti ff. e. sed
si esset relictum legatum coniunctum re
et vbis tunc legatum non minuitur
et tunc heret integra centum per ius non
decrescendi ut hic et l. triplici de vsuf.
dicitur l. re coniuncti ff. e. et sic quilibet
heret totum iure suo sed faciunt sibi par
tes per concursum si concurrerent. Si vero
legatum eet relictum disiunctum vbis co
iunctum re non eet dubium ut dicit glo.

Fideicommissa

Sup. pri. hui. l. dixi dicit
dictum est ff. si quis et a quo
hic quibus vbis et qualiter et quo
tempore debeatur et qui extinguat et qui
debea² legatum et quo extimacio et
quociens debea² et cui detur fideicommissi
petitio et contra quos et in quantum et ad
quid et hoc dicit per totum l. ita sing.
dic. Non ergo non est curandum quibus vb.
vtitur et idem si vba sunt alicuius ani
tatis more aliquid importent illa atte
denda sunt ut illo verbo testor vtitur vi
deatur ut ff. de contrahen. emp. l. pupa
tores et l. meminus cum similibus. Bar.

Quociens hic est
notabil.
cum sua glo. facit ad hoc quod hetis in
l. si is qui ff. de testa. et l. hi qui ff.
de testa. mili. per hoc apparet si in libro

vero repitur cedula testi si non repi²
scriptum in cedula quod testum fuit factum
coram testibus quod de illo testo nil dice²
vnde potest publicari ut hic sed pri
dico quod licet testum istud non valeat
ut debeantur legata vel hereditas tu.
probat voluntatem testantis et suffi
ceret ad multa ut l. in testo C. de fideicom.
li. forte sufficeret inter liberos licet
glo. teneat contrarium in l. si is ff. de testa.
sed ibi dicta tu ad multa sufficeret
ut dictum l. in testo et ff. de re cor. l. si.
quod nota. Bartholus legum doctor.

¶ **Si ita** vbum committendo fidei
commissum non indicat
h. d. non habetis alia Bartholus.

¶ **Cum esset** ablatiuum ab
soluti non
solum condicionem sed etiam disponi
indicant cum referuntur ad eos quos
testor pot grauare h. d. ¶ Oppo. quod ista
vba non indicant fideicommissum ut l.
in rose § tu et l. § ad l. falc. et l. sta
§ recepto sed glo. hic fideicommissum qua
titatis valet si vult fideicommissarius
vel melius ¶ hic vba fuerunt relata
ad personam quam testor poterat grauare
ideo fidei commissum induca² alibi secus
ibi et nota² indicata l. in rose § tam
et si ff. ad l. falc. ¶ Oppo. quod ablatiuum
absoluta indicant condicionem non disponi
ut l. attestore ff. de con. et de. so. indi
cant disponi quo ad se sed condicionem quo
ad aliud ut ibi dixi et dicitur ibi.
¶ Oppo. glo. de. l. si § i ff. ti. i. videt
glo. ibi fuit taxata certa quantitas
ut per annum limitandi fideicommissum
ut ille in l. si fundum sub condicione §
si libertas ff. de le. i. hic vero fuit
taxata quantitas ut fideicommissum
eet in residuo Bartholus legum doc.

¶ **Si quis ita** Ruero
que est
racio dubitandi dicit doc. quod ita
vba non videntur acta ad fideicommissum
quia nemine vr grauare testator
tum iuris consultus determinat quod sit fidei
commissum. Oppo. glo. de offi. pro. l. si pe
so. hic sunt vba dispositiua ibi vero
sunt vba prestitiua vel al. ibi vba pta
tiua proferebantur in fauore eius ai
quo cuius loquebatur nec per hoc intendit
grauare heredem ¶ Ruo si testor
dixit ticio esto contentus illo fundo
ita vba indicant fideicommissum fidei
sed an repellatur a peticione eorum
que sunt relicta in testo dic non nisi
sit dictum pro omnibus que tibi relicta
sunt esto contentus illo fundo ut l. pe
to in pri. et § i ff. de le. ii. pro hoc l.
tu scias ff. de ali. le. ¶ Sed quid si testor
dixit sis contentus tali re tm vel du
taxat vel si dixit quod plus petere non
posse item alia relicta in testo pos
sit petere vel videantur omnia adep
ta per ista vba puto sic fore dice
dum quod omnia relicta in eode testo
vniformiter videantur adepta pietas sic
petere vel videantur vba puto sic fore

dicimus quod omnia relicta in eodem testo
uniformiter videantur adempta ut
puta si illud legatum fuit tantum pure
omnia alia legata facta pure videantur
adempta ut l. iij. § cum tacio ff. de adi. le.
Sed si erunt legata sua difformiter quia
erant legata relicta post mortem alicuius
vel relictum sub condicione et ista verba
fuerunt adiecta legato pure relicto tunc
talia legata difformia non videntur ad
empta ut l. paulo callimacho § i. ff. e.
Et ideo non pro testis que dicit et
plus petere non possit et ad declaratione
huius est facit quod dixi ff. de oper. li. l. ut
iurandum § si libertus Bartholus

Si sit hic prosequitur quadruplicem conceptionem
Primo legavit testator nisi heres volu
erit ¶ Secundo legavit heres cum voluerit
Tercia legavit si heres voluerit
quarto legavit non per verbum voluerit
sed per verbum extimaverit vel puta-
verit vel per aliud quod importet arbi
trium boni viri de primo usque ad v. hoc
autem legatum de 2a usque ad v. quia
de 3a et 4ta de quarto ad v. quod
usque ad § hec verba ¶ Nota tex ibi
non enim plenum etc ¶ Sola prima per oppo
quod illud legatum non sit condicionale sed
purum ademptum sub condicione ut l. ij.
de in die adiect quidam fatentur contrarium
et ideo hic tex dicit quasi condiciona
le vel aliter aliud in legato aliud in con
tractibus ut notatur in dicta l. ij. et i.
l. quibus diebus § quidam tacio ff. de con.
et de et ibi dixi et hoc facit ad quod non
per glo. in l. obligatum fere § conditiones
ff. de act. et ob. ubi facit dictum [illegible]
si fecerit et nisi fecerit dicitur ut ibi Item
creditur dicitur hic semel sufficit velle
Contra in l. si quis stipulatus de v. ob.
Solutio illa concordat quia hic est verbum
subiunctivi futuri vel hic in ultimis
voluntatibus ibi in contractibus vel con
[illegible] in l. apud aufidium ff. de ope. le.
et l. statu liberis § fi. ff. ti. i. ¶ Veio
ad secundam partem ¶ Oppo. ut sic etiam
non est dicta ut l. qui promisit de con
[illegible] et l. cum quis [illegible] de v. ob. Solutio
dicitur hic quod recedendo videtur velle contra in
dicta l. centesimis [illegible] due sunt so
luciones una aliud in legato ut hic
aliud in contractibus ut ibi et placet
michi ut dicam ff. Alii dicunt quod hic
decessit antequam daret sed expressit quod
nolebat dare vel de eius volunta
te aliomodo constabat et sic concordat
cum illa hanc videtur tenere pe. sed pocius
opinio videtur verior et videtur [illegible] ff. e. l. proxi
mam § per ¶ Tercio patet hic dictum
inter ista verba si voluerit et cum volue
rit vel nisi voluerit dicitur in l. i. § de le.
ij. [illegible] in dicta l. centesimis [illegible] ¶ Ad
terciam partem venio et de istis verbis
et similibus dixi in l. si sic in prin. ff. ti.
ij. ¶ Ultimo nota quod cum verbum plenum vel
verbum liberum dicitur adiectum cum verbo arbi
trium quod ista verba resolvuntur in liberam
voluntatem et non in [illegible] submissam
ut hic ibi non enim plenum etc. dixi de se.

in l. alio ff. de ali. et a. le. et ibi quesivi
de verbo [illegible] et similibus. Semper autem in
telligas quod cum committitur in libera volun
tatem quod intelligitur quod absit dolus ut l.
[illegible] § lucius ff. mandati et notatur
per guil. in l. plerique de arbi. ¶ Tercio quando
committitur in arbitrium heredis vel boni
viri utrum sit necesse quod heres arbitretur
vel eo non arbitrante an legatum va
leat tex. est in l. i. § ti. i. Bartholus

Hec verba verbum prece indicat in
ducat fideicommissum h. d. et hoc sine du
bio cum adiicitur rei singulari vel particu
lari ad directum [illegible] ut l. si ita
ff. e. et sic est verbum commune dicitur in l. ce
turio ¶ Nota quod verbum potest trahi ad
necessitatem ut hic non enim verbum
in sola potencia ut sufficiat quod possit
preveniri sed requiritur actus ut pre
veniat ut hic et l. iij. § si quis hic ac
ceperit ff. de edi. [illegible] dixi in l. i. § dei
in. tes. Bartholus legum doctor.

Si filio a patre potest relinqui
filio si verbo sapiat
[illegible] quomodo ut fidei commissum in tempus
essencie sui iuris videatur dilatum h. d.
¶ Oppo. et videtur quod a patre non possit
filio relinqui ut inst. de le. § [illegible] non
Solutio non potest relinqui a patre filio pure sed
si sunt verba que sapiant quod extendatur
ad tempus sui iuris verum ut hic et ita
debet intelligi l. ubi pure ff. ad trebell.
dixi in l. cum filio § de le. i. ¶ Nota quod
verbum hic et [illegible] trahitur ad
fideicommissum ut hic quod verbum pertinere
trahitur ad directum habes in l. hac
C. de pactis et sic est verbum commune de
verbo hic si cum ut l. centurio de vul. et
pu. substi. Bartholus legum doc.

Si cum Non refert quid ex equipollentibus fiat
h. d. nobiliter quantum tamen valet Contra
in l. fi. C. de his qui ve. eta. impe. glo.
non solvit Sed dy. et pe. solvunt hic
sunt actus representantes eundem
effectum ubi secus sic et istud brocardum
expedimus in l. gallus § et quid si tantum
ff. de libe. et postu. ¶ Oppo. dicitur hic quod
legatum debetur cum pater decesserit Con
tra statim cum effectus est sui iuris ut
l. mulier in prin. ff. ad trebell. et l. si ita
cum di. le. [illegible] et l. iij. C. de instit. et sub
sti. prima glo. signat contrarium et non
solvit sed secunda glo. que est § verbo ad
mittentur an post mortem patris ad
mittetur sine dubio licet possit esse du
bium Ja. de ar. solvit aliter et dicit ipse
fatetur quod statim admittitur ad petitionem
legati per utilem actionem ex testo expres
sa voluntate defuncti Non autem per dicta
[illegible] nisi post mortem [illegible] quia donec
pater vivit non est perfecte liberatus
per emancipationem quia ad hoc debet
ei reverenciam patri ff. de obsequiis et
C. de gra. le. l. i. Pe. dicit quod ista l. stat
ipse et omnes alie leges determinantur
[illegible] et male dicit per l. contrarias
que dicunt quod statim datur peticio

Si rem dividitur in duas

ptes pmo loquitur in alienacione rei
legate 2a in exactione debiti legati sa
ibi go et si nomie zc. ¶ No tex ibi q
offerente zc. ¶ Oppo q primo legatari9
debet probare testatorem no mutasse
voluntatem vt l. rem legatam et l. cu
seruus ff de adi le sed ibi alienauit ex
voluntate hic ex necessitate dic ut ibi
et ibi dixi quid si obligauit et dic
vt ibi ¶ Quero que sit dria int alie
nacione rei corpalis et nomis ex
actione Ro in alienatione rei corpalis
distinguit cum alienauerit sponte et
ex necessitate ut s. dixi sed in exactione
nominis no adhibetur illa distinctio
alienauit ex voluntate vel necessitate
sed semp incumbit legatario probacio
q testator voluerit durare in eade vo
luntate vel necessitate sed semp incumbit
legatario probacio q testator voluerit
durare in eade volute et hoc vult
dre tex quia substancia legati extin
guitur sed qualit probabit legata
rius q testator voluerit stare in eade
voluntate Ro probabit aliquibus
iudicijs vt quia inde postus habuit
pecuniam qua exegit vel aliqua vba
protulit p que hoc psumitur ut hic dicit
ibi pro deposito zc et ex hoc psumitur
animi pseuerancia Bartholus le doc

Si quis illicite

hic est bonus q ad multa ut si aliquis
edificauit ecclesiam illicite ita q debet
destrui q possit eam legare ac si no
esset constructa Bartholus legum doc.

Si heres

Iste e no q qui
ante repere
possum ab eo cui sum rogatus inu
tilem vid q in l. pena ff de vo ob ubi dixi

Si seruo

Di rem lega
tam legatarius
hre non pt abs quia sui delicto ps
tatur extinccio si testator fuit sciens h. d.
No tex ibi ex hijs appet zc. ¶ Oppo q
hoc iniuria possit relinqui go zc
vt l. debitor q seruo ff ti ple sed illa
ra recipit limitacionem quia no omne
id nec semp ut ibi no et glo hoc
dicit ¶ Et ista limitacio procedit p
cedit potissime in hijs que inse aliquid
sibi hnt ut fructus aliqua vel iniuria
de qua loquitur hic aut habet excita
um psone ita q directe i dominium
transire no pt q dic ut l. debitor q ser
uo dr hic extinccio detur coii in l. a
pud iul q si. b. ti. ij. sed ibi cum lega
tum no valet roe legatarij absque
sui delicto q dic ut ibi ple no et ista
faciunt ut heres aequo relinquitur sta
tribus morib9 qui no pnt aliq
hre inspe vel in coi teneatur ad eius
extimacione q dixi in libro montar

Si quis decem

dcio rursus vestiar indnabus vi
duabus tm h. d. dr hic q ista vox rur
sus pro vna vice tm vestiar non
sepius contra iacl. sicut s. qui mo ussif
cauit dicit glo ibi dicit quot hic

videt istam et no sm quatm ad posi
tum credo q no sit vera pp ronu hic
posita inter ibi no eum zc quia in
casu posito si testator dixisset quot vel
iterum heret eandem significacionem
qua habet dicto rursus ne heres
infinitu grauet Iste si dictio rursus
ponetur in aliqua ma intelligitur
quot opus fuit vt l. veluti inf. s.
de eden dic go sic in l. sicut quot
amittebatur ad herede reuertebatur
tamq ad dnm ideo no grauat ipsta
cione none rei ¶ Ideo intellr quot
i in infinitu licet possit dici semp
nouus vsufructus quia est nouu
corpus tamen dico eunde vsufructum
esse qui est si no esset extinctus Sic
hic loquitur qui grauatur in pstacione
none rei quia semp noua quatita
tem distincta aprimam pstaret ideo
si illa quatitas qua legatarius per
didit puenisset ad herede et pluri
es puenisset pluries pstaret hic
ut dictum l. sicut quia in pstacione
none rei no grauatur herede no ne.
ad l. veluti inf. quia ibi no grauat
heres licet atud et itm edat q apud
eum remanet semp tunc s originalem
et io in infinitu intelligitur
hic aut grauat ideo no debet in in
finitu grauari eodem no responde ad
l. si ita stipulatus inf. ff de fideiuss
ibi eum no grauat fideiussor q sepi9
mutuat et io no grauatur et ideo
est ex plurima mente contrahentium vt
hic non eum onerandus zc al aut
ex ipsa significacione vocabuli puto be
ne dictum q sic dra inter dicere quot
et quociensque ex vna pte et dicere
rursus et dicere iterum ex alia pte ut
dicit glo vltio sicut iste q mar9
ad q si statuto huius ciuitatis cauetur
q pene in platea duplicentur
Iste duplicentur si fiat in festo sancti
Herculani Iste duplicentur si fiat
a nobili Contigit q vnus nobilis co
misit maleficium in platea de nocte
et in festo sancti Herculani an ex oi
bus illis causis debeat pena duplicari
¶ Ego vidi determinatum q no debeat
duplicari nisi semel tm pmacione
quia ex eodem delicto no debet quis
pluribus legibus fieri reus ff l. senat
de acci si go pmitur vna l. non debet
alia puniri ista determinacio placet
sed racio displicet videte iste l. que
induxerunt qualitates istas no sm one
leg Iste no induxit noua accoem sed
qualificauit earu quia sicut diximus
in l. aut facta de pen et sic ista ro no
est bona sed determinacio placet quia
duplicacio no debet fieri nisi bis tm
ita q quadrupli no tendendat ut insti
de act q omes ubi nulla pena pt
transcendere quadrupli augebitur pena
et sic si diceret statutu q pena qua
duplicaretur tunc semel tm quadruplica
retur pro hoc ista l. ne infinitu sit
oneratus dicens tu none est hoc coii
l. aut facta de penis ubi omes iste qli

tates consideratur sed si iste qualitates ve nirent considerande per viam multipli cativa scilicet dupli tripli etc. tunc habet locum predicta. sed si considerantur alio modo ut si dicitur in statuto quod iudex arbitrium ha beat considerantis qualitatibus delicti tunc omnes qualitates considerantur vide quod dixi in l. sancimus legum de pe nis. ultimo glo signat contraria de in finitate vitanda dic ut l. bona que fi et l. si finita in princ. de damp. infecto etc. dixi

Item si quis fideicommissi relicti actio compensandi petitionem non indu cit hic dicit facit ad statuta facta que re formaciones quod qui solvit prestancias possit excomputare in recompensacione cum potuerit petere predictas prestancias utrum quod non quia statutum dicit quod possit compensare prestancias utrum quod prohibe re possint petere Bartholus legum doc.

Plerumque usque ad quod si in opere dividitur inter partes primo loquitur quod testator nominat unum cui vult providere pluribus vel et plures nominat cum interest sed qui vult providere pluribus et plu res nominat. tercio cum vult providere uni et nominat alium secundum ibi **Hic eveniet** tercio ibi interdum ¶ Nota hanc l. satis quod unus ex reis credendi poterit sibi debitum plus quam an hoc est verum si non sint socii glo in l. reis duobus quod in l. de duobus reis utrum dicitur quod non sed hic dicit sive sint socii vel non ut hic. sed hec est glo in l. ii sed una quod reus credendi non tenetur venire communicatum hic ut dicta l. iii. sed tenetur venire de defende dos solvente adversus compensatorem si agreo solvens queratur ut hic Bartholus

Interdum Nota textum ibi ple rumque etc. nota secundum quod ad ire invalidem per sui pactionem quia in dubio videtur velle provide ri cuius plus interest Item nota hic quod dicit pro tercio quia tum est dicere secundo pro tercio quantum nomine tercii ¶ Oppo. de con. et de l. tercio secundum tercio per quam l. videtur quod etiam publicanus habeat actionem ut l. ser na secundum si certum dele i so hic publica ni non interat quia erat inde eius creati tor ideo sibi videtur velle prospicere secus si sua interest aliquomodo quia tunc haberet actionem ut in statuto et predicta l. et stes dico instituit et legibus quod creditur actio hijs inquiorum favo rem sunt secundum facit l. stutnas et de acquir re do. et non inane sacra C. si adversus ve.

Si in opere in indivi duis quibus heredum tenetur in solidum hic dicit Nota preciatum bona quia hic videtur velle quod debeat precedere mora omnium heredum et tunc quilibet poterat insolidum con veniri ¶ Oppo. quod quilibet conveniatur pro parte ut l. mortuo secundum si ti. i l. lega tum. Responsio ibi reliquit centum que dare tur civitati pro opere unde nullum factum heredum probabatur. sed hic sunt relicti in opere civitatis extruendo per heredes unde heredes per heredes erant obliga ti ad factum non ad dacionem simpliciter tunc

enim si ad simpliciter dacionem tenerentur esset secus ut dixi supra in l. de arg. etc.

Si quis Nota ad duo primo secundum dicit quod in dubio videtur electa industria persone ista dicit per istum secundum in l. stipulacio sed sine aut in l. de op. non inc. Nota quod obligatur ad certum factum in ultima voluntate presta de gitur ad solutionem ut hic ita intellexit. ia de ra et ita ego intelligo in l. stipulaciones non dividuntur in l. de ver. ob. Bar. le. d.

Si tutus legatum in certum utrum relictum in hijs que alimenta respiciunt hic dicit ¶ Oppo quod legatum non valet per incertitudinem ut l. cum post secundum genere de iure dotis. sed hoc est favore alimentorum ut l. si cui annua in ti. i. facit secundum ti. i. l. quidam ste te ne menti quod hic dicat secundum qualitatem persone et ingenii et etatis facit ad id quod dixi in l. ad tutores l. de bonis que non. solum ubi dicit quod quis debet alterum tradere instrumenta vel instruere alium quod intellige secundum qualitatem personarum etc.

Si iste ¶ Oppo secundum ti. ii l. si secundus legatus quod si ita dicit glo hoc per nomine hoc tollit contrarium quod declara ut ibi plenius dixi in e l. si tibi pure Bartholus legum doc.

Non dubium Oppo de l. quot et l. similiter l. de con. et de glo. sol vit tribus modis primo modo quod habuit respectum ad iura nova secundum que illa condicio potest adici l. si non nupserit et potest granari si nupserit. sed non placet quia non est verisimile quod ista l. cogitaverit de l. nova quare glo dicit quod hec dicio quoniam potest accipi i. quod non et sic contra dat cum contrariis ista sed non placet quia communiter hinc l. secundo accipitur quoniam pro quod et sic affirmative et tunc ad quod ii. Responsio quod hic testator expressit sive nupserit sive non restituat legatum sed dissimulare est vel melius hic simpliciter reliquit fideicommissum non in pena hec imposuit de ista dicione quoniam quod potest accipi negative et affirmative hec in l. ubi secundum. l. de ti. et cur. dati ab hijs Bar. le. d.

Sed et si cum Nota pa ria sunt nolle vendere et non iusto precio velle vendere ¶ Quero quid si est dubium inter ementem et vendentem quod sit iustum precium. Responsio iudex adhibetur ut l. alieno secundum si quis ex de fideicommissis Sed quid si dominus non vult vendere certe tunc iudex coget eum vendere ut dicta l. alieno quod nota Bartholus legum doc.

Si iure Ista est bona l. legatum re lictum de voluntate solempni per voluntatem minus solemp ne non intelligitur tacite revocatum l. d. ver. i. nullos secundum dicit ¶ Oppo secundum dicit quod fideicommissum relictum in primo testamento non debetur licet sequens voluntas sit invalida ut l. fideicommissum C. de fideicommissis et l. plane in princ. de le. i. Responsio l. hic solum quod legatum expresse adimitur unde licet ademptio in voluntate inutili non tamen debetur sed hic quoniam tacite adimitur credendo

aliam voluntatem / tunc ita demum vi-
velle revocare si sequens voluntas va
lueat ¶ Con hoc dictu vi glo li q incia
pit q semel pstitutur que dicat q in
dubio semper vr revocare nisi contrarium
sit liquidu / sed debes intellige qn sm
tempus est validum als eet contra istum
tex. et hoc tenet C v ij l. nota nisi C.
de testa et ista est veritas. Oppo de l.
iij ff. de adi le. ubi dicitur revocant le
gata ex voluntate inr solepni sed ibi
pstitutur voluntas adimendi ex alio
quia ex novo testo. f. ex primis ff
testo cum pot ee illa condicio q ita
demum intelligat revocatu primi testam
si scdm vz que condicio cessat primum
cis ¶ Pro declaracione intus pntis quero
pone q primi testm fuit validum et
scdm fuit invalidum ex ca ptericionis vel
exheredacionis unde legata rimanet
firma ex scdo testo / per aut ex ca iniu
legata relicta in primo sint nulla Ro
et dico primi testm remanere validu quo
ad institutionem heredis / et sic quo ad
hoc iura antiqua no corriguntur ut
l. si filius qui in ptate de libe pti et
insti de exher li in pri Sed quo ad
legata primi testm tollitur per scdm /
Ratio est quasi de hoc in l. si. ff. de hr
insti et scdm hoc est dare casum q quis
decedat quodammo cu duobus testis
quia primi valet quo ad institucionem
heredum / Item petantur legata ex
scdo testo / tamq ex testo / et clare ex
testo / quia incorpore dicit tamq no
resistissim teneat testamentu ¶ Rursus
pcessit primi testm solepne deinde testor
adhibitis vij testibus dixit nolo primi
testm valere an ex hoc primi testm
sit sublatu tex q no in l. qui ino. te
infir q ple ¶ Ego dicere sic salua veri
tate tu tex sicre q sicut legata et alia
que intestatis stabiunt requirunt confirma
cione p hereditatis adicionem ita adde
pacioni quia sic primitur q confirmet
hereditate adita / et id dr q heredi
tas aliq ipso adimi no pt / quia no est
tunq adita adempcio confirmet ut.
l. sed et si sub condicione de hr insti
no adpositu / si testor coram vij testibus
dixisset sic volo primi testm no va
lere quia nolo decede intestatus
tunc vide institutere venientes ab
intestato adempcio confirmabitur ut
l. sequis ita ff. de hr insti / et sic adep
cio valet Sed si simpli dixisset volo
testm no valere no eet revocatur
nisi curssus x annorum ut l. sancti
C. de testa et l. pe quinto te infir fat
ad pdicta q videbit in l. Rectarum
q si ordem de testa inuli et q ibi
dicerat Con hoc facit l. cancellaverat
ff. de hiis que in testa delen et l. prima
e ti glo solut ibi pueniat ad actuz
facti l. cancellando sed q tunc loquitur
qn stetit solu in verbis / Ita no in dicta
l. cancellaverat et dicta l. notu C. de
testa Con hoc multu fortius facit l. inch
il ff. in substituendo de hr insti glo
dit q id q dicat tex in l. intell. indu
citur an adimat f. solepniter sed ista
adempcio no est solepnis ut dixi
¶ Rursus dicat testor in scdo testo in

valido / cassans et irritans omnem
aliam voluntatem / et testm q feci
volens istud testm omnibus preuale
¶ Rursus au ex vigore horum verborum
primi testm sit cassum / licet primi
sit nullu Ro cassacio et cancellacio
restringitur scdm cam cassacionis vel
cancellacionis ut l. cancellaverit
ff. de hiis que in tes delen. et l. qui ex
liber ff. ex testo f. de scdm tab no ad
appositu ista cassacio vel cancellacio
videtur facta scdi testi / quia inuit istud
ultimu prevalere / et id si ista ultia
voluntas no valeret / no valeret
ista vba cassans et et nil operarentur
hoc probatur indicto ff. testo / et dat
l. qui ex liberis / ubi contemplacione ca
q sit scripti sunt facta cancellacio scdi testi
ideo nulli alij pdest / et ita dat iam
ind et idem si in scdo testo invalido
essent apposita vba Sed no valet iure
testi valeat iure codicillorum quia vba
operantur que debeantur legata ab
intestato subintestato et id scdm testm
confirmatur p adicione venienciu ab
intestato / tunc primi est invalidu / q
illa vba cassans et irritans confirmantur
per adicione venienciu ab intestato
pdicta sunt vera / qn pcessit volun
tas solepnis / no huius etiam de rogato
riam / tunc enim quod operentur ista vba
cassans et irritans dicta in l. si qs
in pri testi ff. c. Bartholus le. dac.

[S]ltm

no pt peti le
gatum nisi ca
uetur de ino implendo h. d.
¶ Oppo q legatarius no de
beat cavere ut l. liberto
q largius ff. ti. i. sed ibi sunt electi ut
indus iuster / et executor / de execu
tore et indiciu scro au et qn deat
cavere / videbit in l. dug si cu plus
quia p. l. fale q no de l. legatario au
et qn debeat cavere de ino imple
do dixi plene in l. qualis quibus dedi
q similiter ff. de condi. et de Baz l. d.

[S]res

no tex ibi sed
accursiu de pao
ex quo habes q qn no pt
pstari ad petitionem no competit
actio licet contradicat glo. insti de lega
q si res aliena / dixi plene in l. pla
ne q si rem ff. de le i et est glo. in
l. fundo et l. fale Bartholus le. dac

Nutu

Oppo ad pri
et vr q mutus
no possit relinquere ut l.
discretis C. qui tes fa
pos sed ista contrarietas / quia aliquis e
mutus oio quia aliquis no est omno
mutus tamen propter aliquod accidens ppt
morbum forte no pot loqui / primo
casu distingue ut l. discretis quia aut
mutus est natura sunt / aut no ut
ibi scdo tam pt relinquere nutu ut h.
¶ Rursus qualiter intelligitur nutu Ro
qn ad interrogata consentit / vel facit
aliqua signa per que voluntas eius
comprehenditur ut l. servo invito q si pu
pillo ff. ad trebel scdm sa de are sedo
notarius debet sic scribere / cu talis
propter accidens loqui no possit intro

gatus consensit huiusmodi et amit
capite ut glo. dicit / predicta intelli
go de eo qui non potest loqui non tamen per
didit intellectum alias non ut l. pubertatis
C. de testa. Bartholus legum doctor

Fideicommissum

Ego quero ut l. invenimus C. de duobus
ff. de le. ii / an testator possit dispen
sare contra regulam quod due cause lucrative
non possunt concurrere circa eandem rem in
eundem hic videtur textus quod sic ut ubi nisi
defunctus etc. tamen ista l. non facit quia
hic voluit testator quod prestaretur extimatio
alias autem non posset dispensare contra illam
regulam ut l. huiusmodi C. si sempronius
ff. de le. i. dixi plene in dicto C. si idem
olius Bartholus legum doctor

Columpnius

Ex hoc quod hic est quod officiales qui faciunt ut hic et l.
cetis excooperiri domum propter pignora
male faciunt ut hic et l. contra ff. de le. i

Si quis in principio testamenti

Dividitur in tres partes
primo ponitur dictum secundo dicti
tertio limitatio / secunda ibi nemo enim tertia
ibi sed ita hic. hoc dicit si prima vo
luntas est derogatoria ultime prima
prevalet nisi per ultimam specialiter revocetur
h. d. ¶ Nota textum ibi nemo enim etc. non
ex ista l. primo quod illi cui bis legatur
bis debet haberi. Secundo nota quod voluntas
prima derogatoria debet revocari spe
cialiter per secundam ¶ Tertio nota ibi nemo
potest etc. ¶ Oppo. contra glo. et videtur ille cui
bis legatur semel h. tamen habere debet etiam
si sunt verba derogatoria ut l. plane
C. i ff. de le. i. et l. cum centum ff. de adi
le. sed intellige hic cui legatur eadem quan
titas adversis heredibus ut ff. ti. i
l. si pluribus C. i et ff. ti. ii l. servo
alieno quod si quis a primo vel potest dici
quod legatur eadem quantitas in diversis
voluntatibus / ut l. quinquaginta
ff. de probac. vel potest dici / quod unum lega
tum quantitatis continet plus alia quan
titate vel causa secundum ea que dixi in
l. cum centum de adi. le. In omnibus istis
casibus ille cui esset bis relictum bis
caperet. nisi esset clausula derogatoria tunc
enim caperet semel tantum ut hic et l. si ita
ff. ti. ii contraria non obstante quia loquitur
in aliis casibus ¶ Oppo. secundum glo. de l.
si mihi et tibi C. ff. ti. ii ¶ Solutio ista
debet intelligi secundum illa / quia potius
habetur ultima voluntas unde est simpliciter
expresse prioris voluntatis peniteat
alias secus ut ibi ¶ Oppo. quod non sit necesse
quod expresse peniteat prioris volun
tatis ut l. si in principio ff. ti. i dicit glo.
dic ut ibi / et ita solvit / quia ibi est
quedam clausula derogatoria tacite
super contrario secundum / et tunc non est
necesse quod illa clausula expresse tollatur sed suf
ficiat tacite tolli / sicut enim inducitur
tacite ita tacite tollitur hic sunt ex
pressa clausula ideo expresse debet tolli. Ita
tenet istam et quasi omnes moderni doc.
¶ Contra istam solutionem videtur ff. de iure codicil. l. co

ficiuntur C. si. ¶ Solutio ibi intervenerunt duo
scilicet prima voluntas derogatoria tacite
sunt codicilli posteriores per que duo
simul iuncti videtur quod codicilli medio
tempore facti non valeant quasi interi
fuerunt in pendenti / Item dicemus in
dicte l. si ff. ti. i quia si fecisset expla
ne obsignata et ultima alia obsignata
quod per ultimam inmutata voluntate pa
lam non signata non valeret ad dicte
l. conficiuntur C. si vel ad secundum dicte l. si
in principio dic secundum pe ibi clausula derogato
ria non erat tacite vel expresse quia
refuerunt verba adiecta ad augmen
tum ut inducant fideicommissum ideo non
inducunt diminucionem / et ideo ista satis
placet ¶ Oppo. de l. cum quod licet ff.
de codicill. dicit glo. i quod sequens
voluntas emanans simpliciter valet
ipso iure sed tollitur ope exceptionis.
ut hic / ista non placet quia in l. contra
inveniunt sequentem voluntatem habere
plenum effectum et illa secundum est / aut illa verba
ponuntur in eodem testo / quo legatur
et est necessaria specialis revocatio ut hic
aut ponitur in alio testo / et tunc non
est necessaria specialis revocatio / Ita dicit
quidam / ista secundum est contra ubi textus / quia
hic dicit in eodem testo / in quo fue
runt verba derogatoria sine codicill.
postea factis requiritur specialis revoca
tio / contrarie alii dicunt dicta est in ista
clausula derogatoria ponatur antequam leget / vel
postea / ista secundum reprobatur per glo. et bu
quia in l. contraria fuerunt apposita
verba derogatoria ad fi. sicut hic quare
glo. in l. contraria quod valet posterior
voluntas ut ibi unde est si specialiter
prima revocetur ut hic et hanc tenet
do. quidam ut ol. et an. de pisis qui
reperit istam l. solvunt ibi / ¶ Et h.
videtur iam de arte ut dicamus in l. contraria
fuerunt verba derogatoria solempnitatis
que solempnitas est iuris publici / ideo
revocatur per simplicem contrariam volunta
tem quia cessanti re redit ad suam
naturam ut l. si unus C. pactus ff.
de pactis hic vero fuerunt verba de
rogatoria circa legatum seu volunta
te legandi / quia testator potest tollere
sicut ambulat quia actum libera volun
tate dependet / ideo sequitur specialis
revocatio ut hic videre si testator
ibi dixisset sic volo quod in codicill.
meis requiratur ista solempnitas quod
ego me subscribam et mea manu
signetur nec dixisset plus / tunc secundum eo
non continet veritatem / essent enim verba
derogatoria solempnitatis tantum non vo
luntatis et per aliam voluntatem sim
pliciter emanantem sine alia solempni
tate tollerentur / hoc habes in simili
in l. hiiusmodi cum glo. C. de legi. ¶ Ced.
enim quod licet testator processit ultra
dixit enim non aliter codicilli valeat
nisi fuerint in ea manu scripti et sic
sunt derogatoria voluntatis sicut hic
/ quia noluit aliter valere et quod ibi
dicatur de solempnitate potest conditionaliter

sed dispositive ponitur tamen de volun
tate. Unde isti male dicunt qui dicunt
dicat glo. et dy. quod illa l. intelligatur
secundum istam et hoc sentit Cy. disputan-
do hic me audiente. ¶ Opp. de l. ubi
ita ff. de donat. causa mor. ¶ Ro. ibi tulimus
in specie contrarius ut unus ideo non
licet penitere ut l. sicut de act. et ob.
et C. quoniam l. in commodato quod sicut hic
vero stetit in finibus ultime volun
tatis. ¶ Opp. C. de inoff. et hic l. plerum-
que equum et l. scimus C. de testa. mili.
ubi testator faciens se here filium videtur
eum exheredare. Ro. enim loquitur secundum
distinctionem eius de quo loquitur
in dicto quod equum sed ibi nulla precessit
sit expressa clausula derogatoria hic secus.
¶ Expeditis contrariis venio ad quod et glo.
hic querit l. ista loquitur qui precesserunt
verba derogatoria sequuntur. ¶ Quid si pre
cesserunt verba derogatoria testamenti ut
puta dixit si aliquod testamentum fecero
nolo valere vel dixit nolo valere
aliud testamentum nisi sit ibi apposita talis
oratio vel tale quid. dicat glo. quod secundum
testamentum non valet nisi expresse penite-
at prioris testamenti ita quod ponitur de vi. c.
quod semel placuit de re iur. li. vi. et
quidam hic et ibi arguunt pro et
contra que obmitto causa brevitatis et
determinant ut determinat glo. ¶ Sed ia. de
are. determinat contra et dicit quod secundum testamentum
simpliciter emanans valet ipso iure et
primum tollitur quia nemo potest sibi
auferre liberam testamenti factionem ut l.
stipulatio hoc modo de v. ob. ¶ Sed per
ista verba aufertur libera testamenti factio
ergo non valet pro hoc l. unum quod licet
C. de codicill. Non obstat l. si et l. unus
hic et tibi quod allegat C. de le. i. quia
hic fuerunt verba derogatoria actus
testandi quia sunt verba derogatoria
cuidam solempnitati testamenti quia voluntati.
¶ Primo casu non valet quia non potest se
facere intestabilem et esset contra bonos mo-
res inducta l. stipulatio. Secundo casu non
valet quia non potest mutare solempni-
tatem que est iuris publici ut dicto quod
licet. Tertio casu valet si expresse de
prima peniteat quia expressa revoca-
tio requiritur ut l. si mihi et tibi quod
si. C. de le. i. et hic. Ita dicat ja. de ar.
et cui de pis sequendo eum. ¶ Cy. in l.
scimus C. de testibus recitando hanc
opi. dicit quod hec opinio saltem in
cathedra esset pulcra opi. postea
Cy. me audiente hic disputando
determinavit contrarium dicens sic non est
verum quod per hoc ipse efficiatur intestabil.
unde potest facere aliud testamentum quandocumque vult
sed oportet quod nos simus certi quod ipse sic non
est verum quod per hoc ipse efficiatur intesta-
bilis unde potest facere aliud testamentum qui-
cumque vult sed oportet quod nos simus certi
quod ipse velit tamen cum ista verba habe-
ant unam quandam protestationem talis
protestatio declarat in sequenti testamento
voluntate de esse ut l. ac si quis quod plerique
que C. de relig. et l. qui in aliena
nisi C. de acquir. her. sequens quod testamentum
non est testamentum quia l. presumit in eo
voluntate de esse nisi expressam

revocationem faciat de priore unde non
est verum quod sit intestabilis. Et hoc
idem tenebat Fay. de Forl. et ego
idem puto declarando tamen latius. Et
advertere si testator dixisset sic nolo
me posse facere aliud testamentum et nolo
me posse mutare tale testamentum vel nolo
me posse penitere et non dixisset ulte-
rius fateor verum dictum Ja. de ar. et sequ-
tivum quia testator solum disponit
circa ipsam possibilitatem testandi et
non circa voluntatem que debeat sequi
de esse. Et hoc non potest facere quia non potest
auferre liberam testamenti factionem ut l. sti-
pulatio hoc modo ff. de v. ob. et ideo glo.
in l. si mihi et tibi quod allegat C. de le.
i. male loquitur et bene reprehenditur
per Ja. de ar. Sed si dixisset si fecero a-
liud testamentum nolo valere hic non dispo-
nit circa possibilitatem testandi sed
disponit circa voluntatem que dicat
de esse in futuro ideo requiritur quod ex-
presse revocet ut appareat volun-
tatis ad esse in sequenti testamento quia l. plu-
rimum de esse per verba preambula deroga-
toria. ¶ Pro declaratione iuris in textu et glo.
et doc. quero hic fit mentio de du-
plici voluntate quarum uno fuerunt verba
derogatoria et postea est secuta
alia voluntas. ¶ Nunc vero de prima vo-
luntate quid si ista verba derogatoria
sunt apposita in voluntate minus solemp-
ne. Ro. verba derogatoria habent vim
cuiusdam adeptionis ut hic nota. in glo.
magis et ideo ad hoc ut adimatur here-
ditatis debet fieri in voluntate solemp-
ni quia in codicill. opertet dari vel
adimi hereditatis non potest ut l. ii. C.
de codicill. et oportet quod adimatur in tali
voluntate ex qua possit adiri heredi-
tas ut dixi in l. si rem C. e. ¶ Sed
in adeptione legati non requiritur
tanta solempnitas ut l. si ita C. de le. i.
et l. fideicommiss. C. e. et l. datum C. de le.
et vide azo. in summa insti. de testa. ordi.
quod illud etiam. ¶ Nunc vero quid si ista verba
derogatoria continentur in testamento tempore
certam exheredationis vel exheredationis
an continentur talia verba derogatoria
pariter ex tamen privatione tunc quantum
ista verba continent exheredatione heredi-
tatis et sic respiciunt institutionem
tunc nichil valent sed in quantum respi-
ciunt legata et fideicommissa tunc va-
lent predictam dixit ex causa. ¶ Venio ad
secundum testamentum dixi quod est necesse quod per
secundum testamentum specialiter peniteat de primo.
¶ Quid si testator in secundo testamento dixit
sic et hanc meam ultimam voluntatem
esse volo et omnibus prevalere cassans
et irritans testamentum secundum manum cuiusdam
notarii vel alterius cuiuscumque an suffi-
ciat quod est in eo quod sufficiat quod fiat
mentio de testamento simpliciter inquo potest
verba derogatoria an est necesse quod fiat
mentio de verbis derogatoriis glo.
hic videtur velle quod sufficiat quod fiat
mentio tantum de primo testamento nec di-
cat aliquid de verbis derogatoriis

hoc videntur sonare in c. q. semel
ex de r. iur. li. vi. alibi glo. dicat q. non
sufficiat mencione fieri testamenti sed
debet fieri mencio qualitatis testi ut
dicat non obstante tali testo et verbis
derogatoriis in eo insertis ita notatur
in l. si michi et tibi ff. de legatis i. ti.
ii. ¶ Et quid dicemus breviter si bene po-
deratis tex. hic positis in fine principii
videtur requirere duo primo q. specialiter
peniteat prioris voluntatis secundo q. contrarium
asserit eius quod prius dixerat ut hic
ibi sed hoc ita loquimur etc. Dico ergo q.
debemus inspicere verba derogatoria
qualiter sint concepta Si enim sint concep-
ta eo modo quo primo in glo. ponitur
ut l. si aliud testamentum fecero nolo vale-
re tunc renovando primum testamentum notatur
et addo hoc ultimum volo valere videtur
satis factum hinc l. quia specialiter primi
testamenti facit mencionem et dixit il-
lud se velle valere et sic asserit
contrarium eius quod prius dixerat Sed
si ponimus verba derogatoria esse concep-
ta secundum alios modos positos in glo.
quia dixit si quod aliud testamentum fecero
nolo valere nisi sit talis solempnitas
tunc oportet q. dicat cassans et irritans
aliud testamentum et verba derogatoria in eo posi-
ta aliter non videtur asserere contrarium eius quod
primo dixit et sic intelligo glo. in dicto
ff. de legatis ¶ Sed quero si est ponere
casum in quo sufficeret renovatio ge-
neraliter facta dicens cassans omne aliud
testamentum vel in quo sunt verba derogatoria
et hoc voluit prevalere Respondeo sic si
unum tamen precessit testamentum in quo sunt verba
derogatoria ut l. ii. ff. de libe. et post.
¶ Quero quid si testator dixit hic cas-
sans et irritans omne aliud testamentum
quod fecissem et si in eo essent verba de-
rogatoria sub quacumque concepcione verborum
an sufficiat hic videtur q. non quia tex.
hic requirit q. specialiter revocetur et il-
lud dicitur specialiter fieri quod est a ge-
neralitate exemptum ut l. item apud
labeonem ff. hoc edictum § de iniur.
et l. i. ff. si dixerit aliquis § de pu-
blicis et l. prius urbanus ink. § e. Sed
istud non est exemptum a generalitate
ergo non est factum specialiter Ergo dico sic
prout dixi in ma. sub. § comunis vulgar.
in l. i. inst. ff. de vul. et pu. quia aliquis
potest exprimi specialiter quia generaliter
quia particulariter sicut est dare genus
species et individuum et aliquis potest no-
minari sub nomine generis speciei et indi-
vidui modo dico q. ultima volun-
tas est nomen generis et ideo addo cassans
et irritans omne aliud testamentum renovo
sufficeret nisi quod unum tamen precessit
ut dixi ff. et hoc tenet glo. et dy.
¶ Sed ego dico q. addo etiam si essent
verba derogatoria videtur exprimi specialiter
quia testamentorum quedam habent verba
derogatoria quedam non et ideo sufficiat
q. specialiter fiat nova revocacio et sub
nomine speciei ut hic et dicit specia-
liter sicut probo per tex. filius ...

non debet exheredari sed nominatim
et intelligitur nominatim non addo exheredo
liberos quod est nomen generis quia con-
tinet nepotes et ulteriores sed debet
fieri exheredacio sub nomine speciei ut ex-
herede filium vel sub nomine singulari
ut titium et dicitur fieri nominatim ut l. trans-
ff. de libe. et postu. et ita dicat
in proposito quia sufficeret q. renovacio
fieret sub nomine speciei et fiat mencio
testi et qualitatis testi ¶ Quero quid si
verba derogatoria sunt ita concepta si quod aliud
testamentum fecero nolo valere nisi sit ob-
servata talis solempnitas et si in eo
fuerint posita verba revocatoria illius
dico nolo revocacionem valere quid
iure puto idem quia quocumque modo
sunt facta verba derogatoria si prioris
voluntatis faciunt mencionem et eius qua-
litatis testi non tamen est necesse q. verba sin-
gulariter exprimat sufficiat enim ad reno-
vacionem q. est renovata illa clausula deroga-
toria ut hic ¶ Quero an sit aliquod
remedium q. primum testamentum non possit re-
vocari quando sic addo sic nolo hoc testamentum
valere et si contingat me mutare et
aliud testamentum facere nolo valere quia
illud est simulatum fictum et preciu
factum contra voluntatem meam vel in odium
indignacionem consanguineorum et sic pro-
testor q. per illud non intendo alicui
aliquid dare tunc primum non valet
etiam si expresse prioris peniteat testi
sed primum quia plus valet etc. ut C.
plus valere quod agitur per totum Item
ipsa protestacio declarat animum
non esse nec voluntatem in ipso ut l. qui
in aliena ff. § ff. de acquir. her. facit
l. incorporatum ff. de quibus hoc non
placet quia per primum testamentum non probatur
primum simulatum nec tertium contra volunta-
tem Nam sufficiat prima voluntatem
revocatoriam esse revocata ut dixi ff.
non sicut tunc volebam primum testamentum va-
lere et primum esse fictum ita nunc prime volun-
tatis penitet et volo secundum valere Item
per primum testamentum non probatur metus
nec dolus ut l. metum quod metus causa et
de transac. l. si maior et de dolo l. dolum
nec etiam indicat aliqua verisimile suf-
ficiens ad arguendum dolum vel metum
ut C. de transact. l. interpositas remanet
ergo solum mera voluntas prohibitoria
quia potest revocari ut dictum est primum
si testamentum est factum presentibus vicinis et
consanguineis presumitur cessare metus et
dolus ut l. transact. C. de transact. ¶ Alii di-
cunt q. fiat sic l. quam primo testo di-
cat si contingat me facere aliud testamentum
tunc omnia que scripta sunt in isto in
illo intelligantur repetita ar. l. e post-
umus ff. de in. ins. tes. sed hoc non
placet quia sicut precedentes codicilli
possunt revocari ita et ista voluntas
non puto q. hoc casu sufficeret generalis
transactio omnibus precedentibus voluntatibus
unde alii dicunt q. secundo in finibus
ultime voluntatis nullum est dare
remedium ¶ Nemo enim potest sibi legem imponere
a qua recedere non possit ut hic nisi
transeat in formam contractus dicat

dy in c. q. semel de re iur. li. vi. et ita
cy et an. de pig. et omnes quasi doc-
ita g° sit testor. Volo hanc esse meam
ultimam voluntatem quam pmitto non
revocare. Sed contingit me revoluere
vel aliud testm facere ex nunc dono
et do omnia bona mea tibi heredi
instituto vel tibi novo recipienti pro
herede instituto et pro legatariis eo
modo et ea forma quam ego testor s.
dixi. et q. ultima voluntas possit
tu sit ad contractu no p glo. in l. heredes
palam ins. s. de testa. hoc no est
veru. et consulere contrariu salva reve-
rencia dy. Illam contractus inter vivos
fit sub condicione impossibili de iur. vel
sub condicione turpi sit nulli ipso iur.
in l. generaliter de v. ob. sed ita donacio
est facta sub condicione turpi et contra
bonos mores. quia apponitur sic contin-
gat me mutare testm et sic aufert
libera testi facconem et no valet ut l.
stipulacio hoc modo j. de v. ob. et sic
reperiu dy consuluisse aug sribere
in c. q. semel placuit ex de re iur.
li. vi. Queritur quid si fieret p modu
vendicionis dicens. volo istud testm
omnibus prevalere et volo no revo-
care et ex nunc vendo et trado certo
precio q. consitor me habuisse. videtur
q. valeat hic cum no videor contra-
ri metu pene facta testm. quia si in
condicione eventu posita vendicio
g° alterius est res et meu est pau-
breint. puto no valere. sive cum
ego haberem plus de precio quam res
valeret spe lucri continuaret ad immuta-
dum testm ut habere illud precium
si hrem minus no revocare metu
pene sive hrem tantunde. et habere
maiorem affectione ad rem quam ad
preciu vel extra. et sic semp pmittar
et admittandu testm vel non. sp p
mj que condiciones inire reprobantur
ut l. ille autem ins. de hi. insti. et
ibi notatur an aut possit repeti preciu
q. est confessus hrisse testator non
est meu tractare nunc. tu dico q.
apud me illa confessio pcij fraude
vel fraudis suspicione no caret
Queritur quid si testor dixit se non
mutare testm et iurat no venire
contra. an pot postea face aliud testm
Speculator tangit in ti. de instru. edi. s. co
pendiose. v. quid si quis iuravit et
glozator decretor pont. xxii q. ii c.
ult. et multi doc. iur. canonici dis
putaverunt eam. Ultio jo. an. dis
putavit eam qua ponit in mercu-
rialibus in c. q. semel de re iur.
li. vi. et determinat q. ultimum testm
valet no obstante iuramento tu
qui facit sm testm est p iurus
ita
sicut probat p tex. probat p c. i. ex.
alt
de spon. du. li. vi. et ad argumenta contra
Ro. iuramentu est servandu ut in c. q.
ius de pac. li. vi. et in c. cu contin-
gat ex de iur. iurand. in quedam sic que
dependunt ex mera voluntate iurat

vel hret iure sp hoc adire pretore
tunc no obstante iuramento poterit
contravenire sed erit p iurus sed si no
dependet ex mera voluntate iurat sed
habet necesse adire ptorem tunc ptor
no debet se auctor p iurij Ideo veni
entem con no audiet ita loquitur
contra sacra lex cum tibi sum no tum
denegat auxilium ut l. ii et ibi no
C. si adu. ven. Sed ego dico q. no
est p iurus. quia iuramentu q. e. im-
positum sup eo q. est contra bonos mo-
res auferet libera testi facconi ut l.
stipulacio hoc modo j. de v. ob. g° e.
et hoc tenet pe. in l. i. C. de sacro
sanct. ecc. et an. de pig. hic. Queritur
utrum iuramentu habeat saltem vim
verbor derogatorior ut sm testamentu
no valeat nisi prim specialiter tollatur
videtur michi q. jo. an. determinet q.
hic in q. pdicta. et hoc puto veru
Illam iuramentu impositum in testo ha
beret vim ut i portet pinde ac si
diceret valeat cum iur. quia valere
pt ut l. cu pater g°. filijs s. de le. ii. jo
puto q. habeat vim verbor derogatori
orum et requiratur specialis revocacio per
illum g. Queritur quid immutatis i vro.
precedunt vba derogatoria et aliud sim
pliciter loquitur an valeat tex et glo.
in l. hmoi C. de leg. divi plenci
l. omnes spe. Queritur quid in contractib.
dic p cy in l. pacta novissima C. de
pact. et p enuc cy in q. hoc quia di
sputavit q. incipit pcessit prima voluntas

Gentes Non q. iudex pt re
servare facconem testi
dampnato q. est contra regula iur. coiss
quia si non reservaret dampnatus ad
mortem no possit testari ut l. eius
qui s. de testa. et de hoc qualiter nulli
possit reservari faccio testi Notatur
in l. et militibus C. de testa. milit. p
glo. et p cy i. dy. induxit ita l. in ar
cu alijs l. allat. inglo q. iudex possit
reservare facconem multi notaria e
dampnato de flo. ut hic in contrariu v.
in l. si pt. j. de hrt. Sed dicant iu
dex facit cu cognita et pt aut sine
cae cognicione et no pt ut l. diu ej.
de i iur. et l. quid g° s. pena gravior
s. de hijs qui notantur infa. ita tenet
dy et cy refert in l. cu militibus
C. de testa. mili. Bartholus le. doc.

Ex imperfecto
vld tex ubi mli decet epi
Creditori crunt
glo. si
est creditor quo cadit
hoc q. sit indebitu dicat
glo. intellige de creditore putativo
contra quam debitor est tutus exceptione
favorabili Bartholus legum doctor

Ille aut vides g°
q. distinctiva
ponitur pro coniunctiva q.
dixit ille aut ille et pt ab
utroque petere sed male dicat et re-
phendunt p doc quia hic no ponitur
aut p et. sed stat spe. et heredes te
nerentur tamqm duo rei ut l. si ex toto

q. i. s dele i et no in l. sine excerctis
de duo reis et est ar. in aut. si qui C.
de consti. pecu. et q. dr. in l. plt. C. de v.
sig. q. disiunctiva pro coniunctiva ponit
est verum qn cadit inter psonas honora
tas sed hic cadit inter psonas grava
tas et sunt tamq duo rei debendi et
quilibet insolidum tenetur sm dy. et
omnes bene Bartholus legum doctor

Cum in verbis:

dicit ja. de ar. facit ista lex q. qn q.
non habet dubium q. iudex no pt co
mitte consilio sapientis / idem fac.
l. pediale q. labeo de au. et ar. le. et
vide ceptlm in aut. de iudic. q. i.

Is qui

dr. hic pstare
debet omne
dampnum contra in l. si ste
rilis q. cum p venditore
s. de act. empt. sed tene. ad omne dap
num q. contingit circa rem sed ad dap
num extrinsecum et q. no contigit circa
rem sed contingit extra re. hic sec.
et ita intelligitur ista glo. que sup
plet et quia sm dy. et bn. Bartholus

Paulo

hic intellect.
non renoua.
p legatum sive paccum in codi
cill. h. d. i. Bartho. le. doc.

Pomp

vba generalia re
ptita no sinitiva
comprehendunt h. d. sm dy. vel aliter si
testator iubet aliquem ee contentum alii
re pro hiis que intellectis liquerat intel
ligitur in relictis pure no subcondicione
h. d. item no q. // Oppo de l. qui rome
q. duo fres de v. ob. ibi videtur q. re
niat fideicomissum futurum dicit quod
ibi ugo / hic equites vel aliter hic
fuerunt vba stipulacionis inter fres
et ita fuerunt vr glo sentire vel
melius ibi fuit iudicatum et debuit
iudicari ut hic dr. et hanc opi teneo
pro vera et tenui semp // pltimo fat
iste q. ad istam dari volo titium tali
re ee contentum et q. plus pete. non
possit de quo dixi s. e. l. fideicomiss. q.
si ita sspcerit Bartholus legum doc.

Julius

Si debitum demonstr.
unde solua. seu ut
ex eo fiat so. no vr. gravatus debi
tor sed heres h. d. Oppo s. ti. i. l. impe
rator omnibus so. ut ibi // ulterius oppo.
et videtur q. debeat ee gravatus debi
tor quia debitor pt gravari ut l. si ser
uus q. plt. s. ti. y. et l. si pecuniaz
sed hic dr. gravari qr. rc. so. hic prindi
cem aliis cogatur solvere vel no ag
novit testamentum Tu dic q. pt grava
ri debitor uni est si testor voluit sed
hic apparuit q. testator noluit gravare
quia vba legati no fuerunt directa
ad legatarium sed vba executiva lega
ti tantum in debitor ad soluacione sunt
ad hibitur / Ite facit ista l. iterum cum
tus pt cogere debitores ulterius cenlis
solvere et si solvit iterum liberentur
de quo plene in l. debitor de solue. p dy.

Si illi

de hoc h. vb.
fideicomissum re
lictum anno capitte valet
habet glo in l. cum quia C.
de fideicomiss. et videbit in l. cogi q.
hii qui ad trebell. Bartholus le. doc.

Quociens

duo adiectiva prolata re
spectu unius gener. veri
ficant dispositione in altero / licet ut
usque veritas no concurrat h. d. tex
ibi tm patet rc. et ho ad usum tradita
ja. de ar. inde s h. q. no est dria inter
neutre et coniunctiva ut hic et videbit
in l. ite legato q. pui. j. e. Ero inde
hic q. licet duo adiectiva proferant
respectu unius sibi copulative no requi
re ncitate concursus utriusq ut hic di
cm empta parata et sufficit ee parata
licet non empta q. nota / sed possim.
dice q. hic non est oro coniuncta / sed ma
gis oro soluta nec copulativa ista
so. no est bona quia si eet soluta dz
resolui in coniunctiva vel disiunctiva ut
l. sepe de v. sig. et l. alienacionis q.
fi. e. ti. Si gr. hic resolvere disiunc
tiva / male dicemus quia tunc debet v
num eligere tm Si vero resolvitur in
copulativa tunc requiritur concursus
utriusq ut l. si heredi plures s. de
con. insti. Ero id q. dicitur qn duo adiec
tiva copulantur respectu unius sibi
requiritur concursus utriusq est verum si
copulantur respectu unius subiecti cti
et limitati / secus respectu unius gnis
dicat enim h. vestem hic declam in
l. si is qui ducenta q. item j. de re
dub. quod nota Bartholus le. doc.

Cum ita

in dubio assum.
q. est minus h.
d. tu habes hic duo unum q. vbum
habeat adiectivum porcionis hereditatis
trahitur ad fideicomiss. no ad insoni
Sed nota q. vbum habeat intellr.
hoc est cum eum hereditatis accipiat et
ab herede dante ut hic quia dicat
primo heat et postea dicat cum heres
dare dapnatus eet rc. / Sm hoc i du
bio vba executiva legati videntur
ad heredem referri / con hoc vide.
tex cum glo. in l. lucio s. ti. i. et ibi

Cum ita

vbum solui
pmemisse seu
pvenerit intellig. cum effectu h. d.
Uo ex isto q. q. actori edit reus ad
interrogone iurandum / Con hoc s. de
eden. l. qui accusare et l. si so. ad inte
rrone fundanda no edit hoc est ad
probandum id q. est fundamentum inte
rronis ut in glo tractatio ut patet i dca
l. si dum dicat originem rc. sed adinna
dum iam fundatam bene edit ut hic
aliud ex. j. e. l. fidis q. titio singul
de tu. nec pt dici q. hic loquitur in
racionibus quia hic non sunt facte
mandante actore gr. est eadem racio q.
in instis facit l. ad l. fale. l. pe. q. fi.
et quod ibi dixi q. no Bartholus l. d.

Si heres

in legato ge
ner. ab herede
debitur debetur caucio / Item qui ex
ca lucrativa habitur regressum
de caucione debet ante iudicium
acceptum denunciacione facere h. d.

et iste est bonus casus et tenendus
menti. ¶ Oppo et vr q legatarius no
haberet regressum con heredem de
emcoe vt l si a substituto q i b ti
y sed aut est homo legatus in spe et no
debetur emcio ut ibi aut ingenue et
debetur ut hic et ibi no plenus in l si
domus q de emcoe b ti y Et dicit Ro
hoc mag ex qualitate oblonis q ignie
qua titulo procedit. Sed dicit Ro adulte
ista est vera racio quia emptor tenet
face pcu venditoris quia eidem tenet
ingenue sed venditor no tenet facere
rem emptoris vt l ex empto in pn b
de act empt ro quia tenet in spe ro
si aliquis emit aliquid ingenue tunc
venditor tenetur facere rem accipient
q hoc e ex qualitate oblonis mag
quam tio ut hic et notat in dicta l si
domus q de emcoe b ti y et te faug
q in acoe ex empto de emcoe concludi
in libello sic quia dicas te emisse re
et ee emcta q tu tua inte e re sed
in hoc titulo ubi quis tenet ad dadu
debet dici alit na dicas sic tu teneris
ad dandu talem rem et e emcta et
sic nunquam dedisti cum rem mea per
fecte no feceris et sic no agit nova acoe
de emcoe sed agit acoe veteri quia
no pfecte fecisti rem mea nunquam
fuisti liberatus dixi plene in l julia
nus q i de v ob et est tex in dicta
l si domus q de emcoe ¶ Oppo de l
cu pr q emct b ti i sed ut ibi ¶ Iste
oppo q denunciacio sufficiat fieri qu
cumque ante sinaz vt l si rem q fi
b de empt emct sed hic dr ante pu
dicam l sinaz ut glo dic ut ibi quare
dic aut ille qui est futurus regressu
de emcoe habet titulu lucrativum et
debet denunciare ante lit gt aut hic
titulum onerosum et pt quandocumque
ante sinaz denunciare tu defensiones
sint sua pt dy hic et Cy in l emptor
C de emct Bartholus legum doctor

¶ Si stichus

pluralitas geminat duas singularitates h d. quer l falsa mis decon et de // Oppo de l tale q si quis de hr insti so ut ibi

¶ Cum quatuor :

¶ Queso de vre hmoi tex vos debetis
scire q hoc nome paria pot accipi
adiective et substantive Adiective
declinatur sic hic et hec et hoc par
in plurali hij et hec pares et hec
paria et accipitur i equalia Sub
stantive accipitur hoc par et i plu
rali hec paria et signt unu totum
compositu ex duobus q vocatur
par ut dicimus unu par decretalium
et simia. ¶ Ad ppositum Si dicas
lego pocula olei quinq paria duo
istud paria in no pt accipi substa
tive quia ia duo substantiva veni
rent ad determinacionem eiusde vbi sine
copula ideo adiective intelligi vt
intelligamus paria i equalia Sed
cum dico poculorum paria duo debet
intelligi de necitate substantive et
sic significat quatuor idest duo tota
quorum quodlibet ex duobus est compo
situm Bartholus legum doctor etc

¶ Cum ortos

heres dispunatus sine aliquem uti fruj re conducta tenet
prestare mercedem h d hic videtur q he
res tenet prestare mercedem rei prius
con vino legatarius ut l hactenus
et l si pendentes q si quis doacam
b de usuf glo solvit duobus modis primo
ut dicamus etc ut in ea dicit l g l hijq vb

¶ Cum testamento

Condicio apposita libertati videtur
apposita legato h d // Oppo glo de l
quesitum q i b ti i so ut in glo etc

¶ Cum fundum :

hic est nobilis q et bonus legato
fundi no cedit pars quia defunctus
alij acoe psonali obligatus debebat h d.

¶ Uxori

Ex isto q sca pluries magnum fundamentum ad sustinendu opi glo contra
dictum dy et pe et hoc dicit legatu
annu quo ad quis cum filio morare
debetur semp si p filiu stat sed si per
casum debetur pro eo anno tm quo
morari incepit no pro futuro h d
tex ibi tempore prege hic v sim aut
et postea redi ad v debebamus etc
¶ Queto si lego alicui si cum filio meo
morare an debet intelligi in eadem
terra vel in eadem domo an no hic
videtur intelligi q sufficiat si more
in eade terra et dr cu eo morari ut
hic ibi si ambo capue etc in contrariu
vr tex j de con et de l si quis ita se
gaverit vbi videtur velle q ista vba
importent i q simul educentur hoc glo
hic videtur sentire et mihi respondere
ad hunc tex dicat enim q si moreretur
capue debetur legatu nec quamvis una
i simul no habitassent quia stetit
p filiu al secus quia tunc no debetur
hoc no placet quia prim loquitur qu per
filiu non stat sed p casum sed qu stat
p filiu dr mihi q ¶ Quid gr debemus
inspicere vba testatoris aut enim dixit sim
pliciter quo ad cu filio meo morabitur
vel erit et tunc intelligitur q cu eo educetur
vt l si quis ita de condi et de qui dic
quo ad cum filio meo moretur vel erit
capue et sic exprimit locu tunc sufficiat
si stant in eadem civitate licet simul
no habitent ita loquitur hic dr hic qu
tolibet tpre ¶ Queto quantu tempus
debet ee illud quidam dicunt arbitrio
boni viri vel alit sufficiat si in ma parte
anni habitaverunt simul capue cu
enim sit legatu annuu in inicio cedit
ut l a nobis j ti i et l in singulos
dies tu no est vm q hoc sit annu
legatu ut l legatu j ti i ¶ Ulterius p
cedo debetis scire q p isti q ego te
neo opinione glo contra reprobata opi
dy et pe Nam dicit glo q est spa
le favore alimentorum q condicionem mix
ta pendens ex facto meo et alterius

defficeus per casum non extinguit le
gatum ita notatur in l. testo ff. de cond.
et de. et l. ult. lib. et ti. et l. i. C. de inu
et subst. dy. dicat aliter extra de r. iur.
c. imputari pe aliter in l. i. C. de lega
et ibi per Cy. ego dico quod glo. dicat
verum et ipsi dicunt con. casum huius
q. quia hic inipii mulier sunt impedi
ta habitare cum filio casu ideo debet
hre pro alio tempore quo habitarunt
tm no plus sed si p filiu staret tn
est aliud ut in fi. s. sed in aliquet est
secus ut in l. libertis de condi. et de
¶ Oppo et vi. q. paulus male dicat
et trebacius bene quia stare incerto
loco est ppetis finitut q reprobar. sep
nisi in liberto ut l. ticio q. ticio ff. de
con. et de. ro. q aliquis oblige. ad mo
randum incerto loco est ppetis finitut
ut ibi sed q hoc veniat incodicione q
habeat tantu si in tali loco morer.
tunc no est prohibitu ut hic Bar. l. d.

Si edes emi no pt emie
q testor iussit
tene. ad extimacione h. d. ¶ Oppo et
vide. q. qui potuit emere et non emit
q tene. et ad intere. ut l. cum pater
s. fi. et l. sed ff. ad l. falc. sed glo. dicit
hic debet intelligi qui potuit eme
pcio iniusto secus si precio iusto eme
potuisset ut l. gnia et l. is qui C. de
inlic. iur. vide glo. que incipit eme
pcio innuit ista glo. q in acone ex
testo iure. in litem q est fsm ut
l. in actionibus s. fi. et l. se s. de in
lit. iur. no ob. l. cu pt inst. ad l. falc.
quia ibi agebat. acione in rem que
est arbitraria et in ea in litem iura.
et ita dicebat hic Ja. de ar. sup hac
glo. sed certe glo. pdicta no habuit
respectum ad iuramentu in lite sed
vult dice q heres post mora q depre
natur ad intere. proba. palam modu
quia p iuramentum in litem q e vin
ut in q fideicomissum s. e. et l. pro.
i. pn. ff. e. quod no. Bartholus. l. d.

Si in racione aditus
iudicat. de cena
culo cu cedat h. d. de ista
huius l. dicas ut l. q. p. gda
ne ff. de damp. infec. Bartholus l. d.

Sextiliam ple
gata
no venit in substitucione
vulgari h. d. de ista huius l.
dicas ut l. miles s. pro parte s. ti.
i. et l. qui filiabus s. fi. et l. se s. ti.
ij. et l. filio e. ti. et p. doc. in l. cu vir
C. de fideicomiss. dixi in l. marcellus
s. quidam ff. ad trebell. et no. e alibi
secundum dynum Bartholus le. doc.

Uxori domus pro
parte legata
racione incertitudinis
debetur tota h. d. sm dy
vel alit. ibi dr quibus morari ubi q
familia sua cu mora. h. d. ¶ Contra
rium cedat penus legato et grana
ria inter ponuntur res nec ibi quibus mo
ratur et dicit glo. q no cedunt. Ja. de
are. reprehendit istam glo. et dicit q
penus et loca ubi tales res continentur
cedunt legato nisi sit locus multum se
peratus vel continent locari. Clare tn ea
que continuerunt locari videntur ex
cepta ut h. pro hoc facit ff. e. l. pediis
s. pe. et fi. ¶ Quero quid si nulla par
la domus est que continerit locari
sed tota habitaba. dicat glo. q tota domus
debebitur quia appellacione pt. totum
continet. pro hoc facit l. in virili ff. de v.
sig. licet glo. ipsum no allegat. Bar.

Uxori ea que post testamen
tum sunt donata no
continetur in legato h. d. sm dy vel
aliter vbum preteritum licet al. porri
gitur ad ea que anno quinti ceorbi
tant h. d. ¶ Oppo de l. cu pr. s. fidei
s. ti. i. sed ut ibi ¶ Sed oppo s. ti. ij. l. tal.
scriptura s. fi. cum l. se ubi talia vba
tempor. pteriti porrigunt. ad futura
dicit ibi glo. porrigunt ad futura le
gata que poterat fieri de iur. coi sed
no porrigunt. ad futuras donacones
que non possunt fieri int. viru et uxo
rem et sic exorbitant a iur. coi. ¶ Oppo
ff. de ali. et ci. le. l. melia s. dicat glo.
hic loquit. in ptitu. v. no. Tu dic ut
ibi dixi inde glo. que incipit a quibus
ibi fideic. sed ut ibi in p. licet dic ymo
incipit dning et no est coi si in glo.
habetis contrarium Bartholus le doc.

Cum seyus ¶ Si dubi
erat qua
mente quis fecerit aliquid inter
vivos pt declarari ex vbis in ultia
voluntate prolat. h. d. et est nonus
casus dr q in dubio psitur donacio
ex illis vbis q C. de donac. l. si donac.
sed dicat glo. hic ideo donacio pre
sumit. quia vir erat dives et nobil.
et quantitas non magna ut l. utrum s. de
donac. inter vi et ux. alij dicunt q pre
sumitur donacio simpliciter ut l. si filij tui
C. de donac. int. vi. et ux. Sed ibi per
glo. reprobatur quare tu dic q ex vb.
prolatis in testo pot declarari id q de
pendet ex mera voluntate testor. licet
peniteat ad contractum vel quasi ut
l. si cum a. q. de iur. deli. ino ad oppositum
siquidem nullus actus testator. precessit
int. eum et uxore eius vel aliam p
sona tunc licet testor. in testo dicat
se donasse illa vba no indiquit do
nacione sed fideicomissum ut l. si dona.
C. de donac. ro quia pcedenta donacio
ne requireba. aliud quia voluntas
desicit sed si precessit aliquis actus vel
tradicio vel solucio pro alio et dubita.
an fecit aio donandi vel no ex vbis
testi hec psumit. ex eo enim q dixit co
cessit psumitur q fecit aio donandi ut
hic ex isto tex et glo. no q vbum concedo
no est dice q dono si no apparet alia
ca equa concedat. inde glo. que inci
pit sunt sit donacio et de hoc in l. ple
ni pu. ff. de donac. Bartholus le. doc.

Nomen In legato
nominis
continet. debitu et usura h. d.

Filio vba futuri temporis
ff fraude heredis tra
hitur ad tpus testi h. d. Sed con

ff. de ope. le. l. fi. vbi videtur q. possit eligere destitutis. Ro. dicit glo. istud fuit hic pp diuturnum tempus et q. con. consuetudine patris filius patrimonia ampliauit. Ite. C. ff. de ali. ci. et le. l. hic la. C. i. so. eodem mo. alij volentes hoc contrarium euadere exponunt illos tex. alio modo. ¶ Genero quia si hoc fecerit aliud quam filius et sine fraude filij amplia uerit non an possit elige. vr. q. sic ut hic argumento sensu et l. tu ita C. i. ff. ti. i. contrarium prius q. quicumque hoc fecerit sine voluntate testator non pro derit filio ut l. pe. infi. de qui. et q. le. Sed dices tu qualiter probatur volu tas testatoris. Ro. inquantum quis facit secundum consuetudine testatoris. vr. facere secundum eius voluntatem et si facit contra eius consue tudine vr. facere con. eius voluntate ut l. nec vniuersus ff. de pigno. act. et l. fi. ff. quod cum eo. ius tex. cum glo. vos habetis in l. omnes C. luca. de. his que infra ite. q. co. q. omnia bo donantur vel venduntur presumitur factum in fraudem q. si non omnia bona dona uit sed quasi in totum patrimonium dimi nerauit vel donauit ut talem rem et talem hic est ar. q. presumitur fraus ac si tibi omnia bona donasset. et hoc videtur sentire glo. que incipit ex hoc omnis substantia. Bar. le. doc.

Quin etiam legatarius hereditatis non tenetur adonea nisi in quantum res fuerint onera per testatorem destinate. h. d. ¶ Oppo. q. legatarius hereditatis teneatur subire onera ut l. cum filius C. i. ff. ti. i. dicit sa. de. arc. et omnes q. hic testator designauit vnde onera soluantur. ex quo videtur velle q. vltra illud non teneantur ipse sed heredes. ideo ipse legatarius ad onera hereditatis non tenetur. Bar. legum doc.

Pater filio verba adde claratione a ponitur non debent diminucione inducere. h. d. ¶ Genero de quo erat dubium. Ro. dubium erat quia fecit mencione de inuentario. vnde cum vnica causam expressisset ad illam videbatur se restringere. sed contrarium est quia hic expressit causam declaracionis non restrictionis. pro hoc in l. quotiens C. ple. ff. de fun. instru. et q. l. diui.

Patronus Si here de iussus rem alteri comparare propter moram pt ad estimacionem conueniri. h. d. ¶ Oppo. q. non petatur extimacio sed ipsa res ut l. si domus C. cum alium ff. de le. i. dicit glo. hoc ideo quia testator voluit prestari rem certe persone. qui per emptionem non pt habere. quidam tenet istam. so. dicentes q. persona liberti per emptionem non pt heredi prestari cum eadem comoditate et est alia ratio sicut di cimus in usufructu ut l. si usufructum in ff. de usufructu le. sed certe hic fuit legata ea prestatis non usufructus et eadem prestatis pt heredi prestari et cum ea comodi tate que pt prestari defuncto. quare dic q. hic non fuit tribus legata sed fuit iussus emere tribum et sic re ad tum et post moram tenetur ad intere. seu ex timacione q. dic plene ut ff. de le. ij. l. ti cio C. serua et ibi dixi Bartholus le. d.

Sempronio dico usque qui ponitur ad determinandum perdia in continua ponitur inclusiue. h. d. vel aliter dicas usque ex coniectura voluntate defuncti ponitur inclusiue et si adia atur predio q. de necessitate est separatum a tino h. d. sed precedens plus placet. Nota q. dicto usque ponitur inclusiue sic ff. ti. i. l. filius C. fi. licet quidam con. ff. de dolo. l. idem usque et q. ine. ca. l. si cum exceptione C. quatenus et l. fi. de exrator. et l. acciligato C. de inpe. et aut quamuis de pau. et de do. cum ius. in in aut. ibi posita et C. illud quoque in aut. de ap. et intra que tempora. ¶ Con. hoc tu oppo. q. ista dictio usque po natur exclusiue ut l. filius C. fi. ff. ti. ij. so. ibi si aliter acciperetur resultaret pra uus intellectus et con. l. hic secus et hoc probatur etiam in l. i. C. i. qui palam ca. app. ubi ista distinctio probatur. ¶ Oppo. de l. fi. et l. i. C. in fine ff. de flumini. ubi dictio usque ponitur exclu siue si enim flumine dicatur usque ad ripa non comprehenditur ripa. Ro. duobus modis primo q. hoc est ex plurima volunta te defuncti quia erat sub cura eiusdem villici aut ff. e. l. predijs C. ticio et C. se. et l. sexe C. tyranno ff. de fun. instruc. et istam so. vr. tenere guill. de cu. in l. meminisse ff. de offi. procon. et le. ubi tra ctat istam materiam vel aliter et melius hic loquitur cum dictio usque ponitur ad determinandum loca distinctiua ut hic agri in tex. tunc ponitur illud q. ponitur inc ad includendum sub illa vniuersitate tracta. vbi videbitur. sed in l. contraria ponitur dictio usque ad determinandum rem continuam et loca contiguum et ponitur exclusiue. vbi vide bis in contractu. ut g. liqueat ista materia debet stare q. ista vera est glo. in l. idem usque ff. de dolo. et dicit q. aut tracta mus de odio et ponitur exclusiue et hoc vr. tenere Cy. in l. acciligato C. de impe. istam so. non vr. vera per l. sacu larij C. sunt quidam ff. de exerci. cum vbi tractatur de penis que sunt odiose et tamen dictio usque ponitur inclusiue. Ita in l. si cum exceptione C. quatenus q. me causa. sed istis potestis videre q. ibi fuit certum de mente. l. sed tamen dico q. ista distinctio non est bona prima de tex. quia hemus dicentem in C. quicumque de de hereticis q. heretica et eorum alij filij vsque in secundam generacionem sunt pri uati omni officio publico nec dicebat plus ista dictio vnde de mente l. non est certum vnde secunda est secunda dictio declarans illam. et dicit q. intelligatur de secunda generacione ut porrigatur ad nepo tes ut e statutum est. e. ti. li. vi. et cum tractamus de odio et odio irracionabili. quid diceremus contra tracta in l. me minisse et multa dicit non sunt habilia in tellectu. sed aduerte. stare debet q. dictio usque quandoque non ponitur respectiue et tunc includit de veritate ut l. nam seruis ff. de legat. prestan. et l. i. infi. q. si tab.

te nul. erat. quicta l. cum in adoptiuis ff.
sed nec articulum C. de adopt. quod hoc
sit dum non ponitur respectiue ut in ex
emplis illis / declaratur et quia usque
ponitur respectiue ab uno termino ad alium
terminum et hoc contingit in tribus modis quia
apponitur pro loco / quia super tempore quia
super numero quia super gradum. de quolibet
videamus. si apponitur super loco quia ap
ponitur ad determinandum unum locum contin
quia ad determinandum plura loca distincta
primo casu aut per istam dictionem usque appo
nitur ut terminus / illud quod potest compre
hendi et esse unum cum terminato quia
ponitur ut terminus illud quod de necessitate est
separatum ab ipso terminato primo casu ut
si lego fundum usque ad illam arborem
vel usque ad illum lapidem potest enim esse quod
lapis et arbor vel fossa est de fundo
ut ff. com. diui. l. arbor et l. pro
regione ff. de acquir. re. do. et isto casu
in dubio ponitur inclusiue ar. ad hoc
l. i. C. l. de offi. pref. vr. ubi usque ad centesi
mum lapidem et continetur lapis centesimus
ar. illius l. et ar. huius quod ut statim dicam
fallit si excipiatur / aliud apparet ex his
contractibus ultro citroque obligatoriis
ut vendidi tibi fundum usque ad domum
potest domus esse de fundo / certe ex qualitate
pretii presumitur utrum domus includitur
vel non ut dicit Cy. hic et tex. cum glo.
in l. semper in stipulationibus ff. de re. iur.
item quia apparet contraria mens contrahen
tium / ex qualitate rei legate / ut si dice
rem vendo usque ad sepulcrum licet se
pulcrum potest esse de fundo tamen quia sepulcrum
non potest vendi non continetur quia resulta
ret prauus intellectus ut l. filium quem ff.
ff. de le. i. Et istis omnibus ponitur exclu
siue. Secundo casu quando apponitur ut terminus illud
quod de necessitate est aliud a terminato / ut vendo
tibi fundum Sempronianum usque ad Titianum
illam de necessitate fundus Titianus non
continetur in Semproniano / tunc ponitur
exclusiue ut l. i. C. in flumine et l. ff. de
fluminibus / fallit fauore vie iustitie
etc. ut l. quidam testatores ff. ti. i. item fallit
si de voluntate testatoris aliud appareat
ut puta quia totum erat sub certa eadem
villa / ut hic sunt gl. de eo quod pla
cet / quia hic est alia ratio ut statim
dicam. Si vero ponitur ad determinandum certa
loca distincta tunc in dubio ponitur
inclusiue ut hic est casus in glossa iuncto / et
quia tunc ponitur ad determinationem cuius
de uniuersitate / seu generalitate / dixit enim
lego omnia predia mea usque ad tale
predium sub ista generalitate potest compre
hendi locus ille qui ponitur ut terminus
licet non possit comprehendi sub ge
neralitate quod unum predium singulariter
legatur est tamen eadem ratio hic que est
cum dico lego predium usque ad arborem cum
arbor possit esse de predio / sicut ille locus
sub hac generalitate / quia dictio usque
ponitur super tempore et tunc aduerte
aut illud quod apponitur ut terminus sub tempore
tacito potest contineri ut puta promitto
dare centum usque ad kalendas huius et po
nitur inclusiue ut l. cum qui C. qui

ita ff. de V. ob. et l. qui ante kal. etc. tamen
fallit si resultaret prauus intellectus ut
puta statuo terminus ad comparendum usque ad
diem dominicam illa dies ponitur ex
clusiue quia illa die non potest comparere
ita debet intelligi l. ij C. de temp. app.
et ex. de dilat. c. ii. ad quod facit quod ff. dixi
et debet poni exclusiue quia aliter resul
tat prauus intellectus / item ex vere simi
litudine ut promitto tibi dare vituli
brium carnium usque ad diem veneris po
nitur exclusiue / quia die veneris car
nes non comeduntur ut l. semper ff. de re.
iur. et ibi notatur / quia temporis apponitur
ut terminus per dictionem usque de necessitate
separatum est a determinato ubi gratia do tibi
adiutorem tutori usque ad pubertatem pu
pilli et volo durare pupillarem eandem
pubertatis de necessitate non inducitur immo
est de necessitate separata a tacito ff. a pupil
lari etate et tunc ponitur exclusiue
ut l. quesitum ff. de tutel. fallit si de mente
testatoris vel contrahentium aliter appareat
quia tunc ista verba aliter et improprie as
sumuntur / ut l. cum filio ff. e. et l. pater
C. de condicionibus ff. de condi. et de. predicta va
quando ista dictio usque apponitur ad determinan
dum tempora continua. Sed si apponeretur
ad determinationem plurium temporum distincti
norum / puto ab isto festo natiuitatis usque
ad tale festum quolibet anno / tunc indis
tincte ponitur inclusiue ar. istius §
et per ea que dicta sunt ff. proximo cir
locum / quia idem est iudicium de loco et
tempore ut l. unum ff. Et C. de re. et l. si de tri
tic. quia apponitur super numero tunc ponitur
inclusiue / vel ad ipsos distinctiones
adijuel fauor ut l. idem usque ff. de
dolo / et in auc. de app. et ff. que contra
Illud quoque collige hoc casu apparet
quod numerus apponitur circa tempus / ut usque
ad x. vel xx. dies / ut C. de do. can. aut.
ubi posita quod enim ff. dixi de tempore loquitur
quando tempus per numerum certum determinatur ut
ff. pro. non huius est quia numerus qui ponitur
circa tempus ad determinationem numeri conne
cessitate includit totum nisi non ponitur
inclusiue ex his promitto tibi dare x. ho
diernd die usque ad xxx dies quia illud
quod apponitur ut terminus est xxx. nisi xxx
comprehendit nisi totum ex significatione
vocabuli nec in uno potest aliter poni quod
totum comprehendat. Si enim diceret sic
promitto tibi dare ab isto die ad diem
tricesimam / dices tamen dies tricesima continet
solum diem ultimam non alios precedentes
dico quod esset verum si non caderet sub isto
membro quia sic ponitur ad limitationem
et determinationem graduum et quo citatum
de quo dicam ff. proximo item possem tu
dicere unum ut ponamus primo denario
nomine a. ultimo denario nomine b. et di
ces sic ab a. usque ad b. non dubium quin
b. non est dubium quod littera b. non continet omnia
precedentia / unde videtur quod ista distinc
tio non sufficiat. Ad hoc si illo modo loquerentur
non caderet sub hoc membro quia non
ponitur ad determinationem numeri / sed ad determi
nationem plurium rerum sub uniuersitate com
prehensarum non est dubium ut ff. dixi circa
locum. Quarto ponitur dictio usque ad determina
tionem graduum et hoc potest esse vel ad de
terminationem graduum qui diuersificantur

quotitates ut primus fs ad decimacrem
gradum qui diuisificantur per dignitates
uel p nomina successiua ut filius nepos
et tunc in dubio dicio usqz ponitur in
clusiue vt l fi de senator et l adiung C
de q̄o et c quicumque et c statutum de heretic
li vj et l a caligato C de empt et l si aim
excepcione q quatenus s q inc ca fal
lit si resultaret prauus intellectus vel
contra l per ea que dicta sunt predicta
que dixi de dictione usqz que est sig
nificatiua extremi ultimi intellig eodem
modo indicare a vel b que est signifi
catiua primi extremi a quo vt ponatur inclu
siue vel exclusiue secundum precedente distinc
cionem ita intellige l a caluario C de
empt et l vo q fi de actione empt Bar.

Libertus

Error regionis non
nocet si de corpore
constat h d facit l huius verbis q fi de her
inst Queero qualiter constabit q de
isto fundo senserit testator Item quid in
respectu si ipsa nominat tunc de periculo an
esset de assisio hec omnia dixi plenis
sime in l demonstratio in pri de condi
et de tetigi in l si quis fundi vocabu
lo s de le i Bartholus legum doctor

Codicillis

legato usufructu bal
nei videntur le
gata omnia necessaria ad balneum h d
Queero utrum expense refectionis
pertineant ad heredem Ro aut pot im
putari culpa heredi an non refiat et
pertineat ad heredem alias secus vt
l fundi trebaciani infi de usufr ne
le et ibi de hoc Bartholus legum doc

Claudius

Rupto testo
per querelam
non prestantur legata nisi ab
intestato fuerunt repetita h
d concordat l titia s de inoffi te ad
uerte et al dixi ia de re videtur dic
quod hodie ista l forte est correctum q
hodie non irritatur testum per querela
tamquam furiosi sed tamquam cum non sit
vera ita tenet ia et cy refert in aue
ex ca dixi in l i s de codicillis Barth

Cum qs decedens

Si tenet legatum nec omnis
fideicommissi adiectum h d
nullum dubium est quod legatum et fidei
commissum non valet sed dubium est q
illa est professa seruare voluntatem de
functi quare ergo ex sua professione
non tenetur Ro quia condicio sub q
professa sunt non sunt seruata Queero
quid si illa condicio seruata fuisset
an ista mr teneretur Ro si queratur an un
teneatur ex testo Ro non quia non po
tuit grauari cum non esset honorata et
hoc dicit tex hic sed bene credo q te
neretur ex professione quia fecit cora
iudice que habet vim stipulacionis vt
l cum condiciones q fi de fideicommis tut Item pu
to si alibi quam in iudicio mr esset co
fessa talit et tali modo tunc parerct
Ulterius hic lo q qu ille qui non ho
noratus et est grauatus approbaunt
post mortem testaunt q si testator lega
uit rem meam me expresse consentiente
te vi q ego teneor ex testo ut l grauis
s de pig act quia ibi non preiudicat
sibi quia subscripsit vt testis in testo
Secus ergo si aliter subscripsisset vt con
senciens pro hoc s de testa in l asina
et l iusta q i j de falsis et l non putauit
q si quis sua manu s de q pub ste l
licet multum faciat hec non astringunt Ita
l grauis dicat q con consenciente se stagi
ypothecam idem excepcio sed ergo ira
loquitur vt con consenciente possit idem
accio et idem alie l que non faciunt q
ibi grauabat illum in eo in quo pote
rat illum premium grauare ut dando ei
tutorem vel exheredando et consensus
operatur ut remoueatur ab accusacione
vel a querela facit pro ista pre l sicut
q vendicionis s qui mo pi vel ypo
so certe nec illa l facit quia ibi in
preiudicat consensus vt exceptione repel
lat seu ut pignus videatur liberatum
q pt fieri nudo pacto sed quando me
talis consensus ve preiudicet vt possit
agi con me actione personali ad hunc
non est probatum quid dicemus ibi non
puto q actione ex testo talis grauatus
possit conueniri quia cum non sit honora
tus non valet ut hic et l si ab eo s
de fideicommis et C comm de le l i cum scilibus
Item ab illo legatario cum iussus e dare
non video q aliqua actione possit
conueniri conueniri quia cum eo
nil est gestum licet sit gestum cum testa
re non est gesta in a ex qua oriatur accio
vel obligacio ut l quecumque de actione
et ob Sed quid erit puto q si consen
cio testatori legauit rem meam talis conse
sus mandatum induat vt l i et ij s ma
ti al testator preceptum relicturus non
fuisset nisi consensisset Ita puto q
heres testatoris teneatur ad legatum ut l si
duobus q plt al pro s de leg i et
habebit actionem mandati contra consenciente
tem quia poterit cedere legatario
ut l quidam cum filium s de her inst

Cum testamento

Promissio facta contemplacione certi e
molumenti ipso casso non tenet h d
Oppo q in vita testatore post mor
tem eius defeatur ex promissione
vt l fi in pri de solue sed ibi fuit
facta promissio inter viuos non contempla
cione alicuius legati vel vltime vo
luntatis secus si contemplacione legati
quia tunc limitatur secundum naturam legati ut
l i q si sub condicione ut le notat Op
de l statuimus j de iure fisci sed ibi est spe
le modum heredis suscipient in secta
atum fideicommissum Bartholus l d

Seiam

verba directa in co
dicillis probata
trahuntur ad fideicommissum h d idem
in l seruenola j ad trebell et nota
in l verbis s de uul et pu Sed ia
de are dicit q hic non fuerunt verba
directa sed obliqua quia dixit vo
lo sed dixi al q verbum volo non
est directum sed obliquum nisi pronu
nciaretur eius cum adiectum quia si adiectum
verbe directe esset verbum directum si vero
obliquo esset obliquum indistincte in l
apud aufidium de opt lege Ite oppo
quibusdam modis in glo Ultimo non

soluciom glo que incipit ibi proui
sicat ad q de quodam abbate qui de
dicabat quondam in hore, in o sterij
et inter alia dicebat quia ille vo
cabat enim dum carte sibi hoc non
prodest quia debet intelligi dns quo
ad honorem ut hac q nota Bar
Patri Donatario oblato
pt ipom omis fidei
comissi tamquam debitor Bar le d
Nuptura Cum stipu
lat dotem
sibi reddi mandato mulier in dubio
psumitur ut mulier adhibiturs h d
Oppo glo de l y C de iur dot dic
ut ibi dixi in l que dot B so ma
Codicillis Confessio de
biti facta a testa
si testor iurauit vel iurasse se dic
probacione induat h d Oppo si
testum faciat mencione de aliquo instro
no probat nisi ondatur ut in aut si
quis in aliquo documento C de ede
Ro vnu est q no probat con ipm
testore vel eius heredem vel pbat
con alium sed con ipm testore vel ei
heredem bene probat Oppo de l
raciones C de probat So ibi no fa
ciunt fidem rones contra alium sed con
scribentem sic Oppo l proximo gso
ut ibi videbis Oppo q ista verba
no faciunt probacione sed inducat
peticione fideicomissi ut l e l lucius
§ sempronie et l de an et ar le
l qui vxori et B dele i l si creditor
ri et B ti i l lucius § quis qs vi
dete dicunt quidam q hic dicit ar
denda est vnu ut tu no iudicat cer
deposita sed ut indicat fideicomissi pe
ticio et sic concordat cu l contrarijs
alij dicunt q hec videtur verior opio
hic no induca probacio quia testor
iurauit et hoc sm vna interpreta
tione quia faciat Ro vel dicit se iu
rasse sm alia interpretacione quia com
hennus quia con hemus inter que
notandum ad q faciat C de probac
aut q obtinet et in corpore vnde
sumitur hec faciunt ad q nobile testor
confitetur se hisse de bonis eius tm
vel densum tm postea qualescat an
pt ad illud queritur Et pe fort istam
q et do refert in l qualit C de
no nu pe et ibi vr tenere q ex hoc
possit queri et q enim inducat pro
bacio illam in ultimis voluntatibus pt
contingi ut l heredes palam § fi et i
notar B de testa no est locus penite
cie ut C de aca et ob l pact et B q
mod l quomodo § sicut Ista q co
fessio habet vim cuida confessionis fce
inter viuos nec poterit reuocari
no ob q ultima voluntas est ambulato
ria quia illud vnu in ultimis volun
tatibus dispositionibus et quia stant me
re in ultime voluntat finibus sed ista
confessio habet vim confessionis eam
ise int vivos ia de bel in corpe de
pirit a morientes pt determinant
contrarium et de hoc vide eius hic et
ibi pu testor sm hoc posset pinare
filium legitima confitendo alij se debe
q sufficeret et sic apparetur

via maliosis puta si hoc eet verum
omites l que dicunt q ex tali confessio
ne inducatur fideicomissi male diceret
quia tunc demum pt indicari fideicomissu
q no e filius ut l si creditori B delegat
i et l lucius § i j e et l lucius § qs
quis qui de debito no constat sed si m
hoc constaret de debito go no debet indu
ci fidei comissu q tu est filius ut l si
creditori B delegat i l lucius § i j e
et l lucius § quisqis B ti i et l aurel
§ fi delibe le pro hoc faciat ee de sic ab
inte e fi pdicta vera nisi finisset confessi
mo recipienti et stipulanti pro alio
vel confitere pti puti tunc eni habet
vim confessionis inter viuos et pindi
cat et sm hoc bene loquitur pe et cy
seus si fieret pte absente ut l certum
§ si quis absente j de confes ut l fi B de
intro act pdicta vera nisi in hijs confessi
onibus que dependent ex mera volun
tate confitent ut aditio hereditatis vel
declaracio anni qui pcessit actus abiguus
ut l si aiua C de iur deli et l vxori
§ fi B e et ibi dixi Sed con pdicta
oppo cu liber romi inquo testor aliqd
confitetur con ipm probet ut l rones
C de probac quare no probat confessio
ista facta in ultima voluntate quidam
dicunt q racio probat con ipm si no
sit inuida pt puta ut l inuida j de donac
vel dic aliud est in roe qui ille actus
hetur tantum ad probacione aliud e i testo
q fit ad dispoe pri ideo testor videtur illa
vba dixisse mag ut disponat et leget
quam ut probacom inducant fallit
si interuenit iuramentu ut dixi et est
racio qu iuramentu apponit p inde est
ac si diceret volo ista vba hre effcum
oio q pt ut l cum pr § filius B ti i
et est ro pp religione que est in iura
mento Et circa ista l quero utrum i ill
casibus in quibus ista confessio non
inducat probacione sed fidei comissi pe
ticione Et de talis fideicomissarius alijs
pferatur cum testor ei leguit pt cre
ditori de hoc hmit tex q no ut l qui
vxori de an et ar le licet ingenu
faciat j de hijs qui ut indig l qui ta
citum § plt sed credo ut ibi dixi Ul
timo no credo q dno pus q heres de
bet pinare iuramentu defuncti ut hic
et in corpore de iur iur amo pterea no
intelligens q p iuramentu defuncti hrs
sit piurus sed debet id pinare quia
probacom inducat Sed qualiter intel
ligatur dicam at 2o no q tu dico viri
intelligo de adulto ut hic alibi videtur
q vir dicatur maritus alicuius mulieris
ut l i et ibi glo C de dignitat li xij
Queritur q si ista appellacio vir ponitur
institutio vel alia dispone qualiter
accipitur Ro quando ista appo vir ponitur
simplr sine aliqua determinacione tunc in
telligo vir i adultus ut hic quando po
nitur ista appo vir cu determinacoe qz
dico vir alicuius mulier tunc intelli
de marito ut dicta l i C de dignitat
li xij Bartholus legum doctor
Testa Si testor confitetur se
debere no capiat no o
pera talis confessio h d Nota q co
fessio in ultima voluntate facta ad

fauorem non capax / intelligitur facta in
fraudem ut hic et glo. dicit quod hoc in dubio
semper presumitur / ad idem facit l. qui testam.
ff. de probat. et intelligo hoc etiam si talis
confessio esset iuramento firmata alias sine
dubio non induceret probationem ut posset
exigi extra mercedibus ut dixi ff. proximo
§ al' aut incapacitas istius vel operatur
et l. debet ff. de dubio ut l. § lab
eo ad carbon. et hoc est utile ad mul-
tas quod testator habet uxorem suam quam an
plus vult relinquere quam possit secundum
formam l. hac edictali C. de sec. nup.
confitetur se habuisse ab uxore mille et sic
iuravit certe nichil valet / quia confessio
iurata facta adultitate non capax non
valet et sic vidi de facto § hic eo
non quo ff. intellexi / item facit ad aliud
testator confitetur in testamento se habuisse ab ux-
ore sua mille et sic iuravit postea
vivens vult illa confessione revocare
vos habetis ff. pro § quod confessio facta
per iuramentum induceret probationem et
sic non possit revocari / quia tollit contrac-
tum inter vivos sed in quod ista dico con-
trarium quod uxor non est capax donationis
inter vivos constante matrimonio / et sic
vir vivens semper possit revocare et
ideo confessio vir facta in fraudem / sed si mari-
tus esset mortuus / tunc cum donatio po-
sset post mortem confirmari heres non
posset revocare / et habet locum precedens
§ ex hiis pater quod precedens § et iste non contradicit

Ex hiis verba generalia per adiectionem specialium facta per dictionem sive non restringuntur h. d.
vel aliter dictio sive non inducit restrictionem
sicut de dote seu habitis in l. si quis ita
de au. et ar. le. et ibi notatur l. non aliud

Patri prohibitio alienationis ad alienationem necessariam non se extendit / sed ad voluntariam h. d.
¶ Quero quare in prima parte l. dicit si non
erat aliud quod posset ignorari sicut
dicitur in sequenti / Respondeo quia in primo casu l. heres
nichil quodammodo novi facit sed unum
creditorem loco alterius ponit et unam
rem pro alia obligat / in secunda parte l. facit
aliquid novum quia transfert in alium dominium
rei quod per defunctum factum non esset / Circa secundam
partem l. quero an hodie ista l. habeat
locum in herede non faciente inventarium
certe salva meliori deliberatione puto quod
non quia cum teneatur ad legata et fideicommissa
et debita integra ut plene dixi in l.
in rone § quod vulgo ff. ad l. falc. / non
potest dicere quod non est aliud in hereditate
quod solvi possit / cum de suo solvere teneatur
de hac alienatione necessaria habetur in l. peto
§ predium ff. ti. j. et ff. ti. ij. l. filiusfamilias § divi

Duobus libertus liberti non continetur appellatione libertorum h. d. ¶ Oppo. et vir quod libertus liberti continetur ut l. cum pater § cum.
inter ff. t. j. sol. ibi in filio liberti hic in
liberto liberti hic in liberto liberti / item
etiam in l. alimenta § fi. j. de ali. et ci. le.
dicit glo. i. patet sol. quia ubi non continetur
libertus liberti appellatione libertorum / licet
admittatur ad legatum ex mente testatoris / Op-
de l. cum pater § fidei ff. ti. j. sol. ut ibi patet
quia uterque sunt ibi manumissi

ex voluntate primi testatoris hic secus / ut
probatur in l. ij. j. de ali. et ci. le. et ibi dixi

Filiam res contemplatione plurium prohibita alienari ad eum ex pluribus pertinet qui
superest tempore alienationis h. d. Nota quod
illud fideicommissum est conditionale /
veto vendere seu vendi / et nolo pertinere
preterquam si vendetur / ideo inspiciatur qui supersunt
tempore venditionis / Quod non videtur hic
quod si precedit dispositio prohibitiva et alia
simpliciter sequitur / intelligitur sequens dis-
positio sub conditione / si contra prohibitionem
factum fuit quod nota Bartholus legum doc.

Fundum alienatio prohibita ad tempus
vel ex promissa post tempus h. d. ¶ Oppo.
de l. peto § fratre ff. ti. j. sol. ibi prohibitio
alienationis fuit facta simpliciter hic in
vita ¶ Contra hoc op. et vir quod licet verba
prohibitionis videntur collata in vita tamen
ratio prohibitionis videtur collata … vel
generalis / omne tempus comprehendens dicit
enim de nomine meo non exeat / sed dictum
limitatur fuit … ut l. cum pater § dulcis-
simis ff. ti. j. / Adverte hoc illud grave
pro declaratione et dico quod ista verba ita enim
fiat et non fuerunt prolata per modum
rationis / sed fuerunt verba enunciativa cuiusdam
futuri eventus / quem testator sperabat
venire post suam dispositionem que verba nil
longius dispositionem inducunt ut h. et l.
fin. § ex hiis j. e. sed si essent ista verba
prolata per modum rationis / quia dixit
ita feci quia volo hoc / tunc dicerem quod ista
ratio quia generalior est quam dictum / declarat
dictum ut dicto § dulcissimis et l. hec
actio de ea. lit. et quod notatur ibi Bar.

Iulius Agrippa Unum dum
preceptum vel prohibitio alienationis
sine causa alienationem non impedit h. d. s. de
ff. ti. ij. l. filius § divi / et est ratio quod
preceptum de non alienando factum in favorem
rerum ipsius heredis / ipse in eo suo favori
potest renunciare favori alterius / non ut
dicto § divi / et per totum istum § ex
hoc dicit Marsil. quod nudum preceptum
iudicem non ligat quod refert … in l. quotiens
C. de fideicommissis et hoc intellige verum
si est nudum quia est factum in favorem
partis tantum / sed si esset factum in favorem alterius
vel quicquid alterius interesset tunc esset
quia tunc non esset nudum ¶ Oppo. de l. peto
§ fratre ff. ti. j. quod dicit fateor quod
transit ad heredem extraneum sed requiritur ad
interesse / sed transfusa est / quare dic quod hic
fuit nudum preceptum / ibi non / de ma-
alienationis prohibite Cy. ponit hic
unam pulcram distinctionem Cy. tractat
in l. ea l. C. de con. ob causam et l. fi. C.
de re. alie. non alie. ¶ Ego tractavi pro
fundo in l. filius § divi ff. ti. ij. etc.

Mutianam cerum prohibetur
alienare partem suam non videtur prohi-
bitus alienare partem quia redemit h.
d. Nota primo quod istud verbum aliis intel-
ligitur de aliis ex coniunctis non ad coniunctos
in eodem legato non refertur / et iunice
videtur permissa alienatio quod nota / et
hoc facit ad quod plures receperunt fundum

in emphiteosim an possint invicem alienare hic et in l. voluntas C. de fideicom. vr. tex. q sit in contrarium vide in l. cum hi ff. si vin de tu. fact. et ibi hoc tetigit glo. quid dicemus non video nec solvo ¶ Oppo q possessio certo est alienata semel sine decreto pt alienari in alium facit ad q si mer imperium est delegatum a principe an decreto pt alienari in alium facit ad q si mer imperium est delegatum C. qui pro suo iure dic et p gualat de quo nota in l. et p doc in l. i. C. qui pro suo iur. dic et p gual in l. i. ff. de offi. eius cui man. e. ¶ Oppo de l. pet. ff. e. ti. et in l. vnii ex familia p toto hic prohibent alienare ptem redemptam ibi vero prohibicio alienacionis fuit facta simpliciter ista l. facit ad q tres fres fuerunt instituti et invicem gravati de restituendo decessit vnus de in. fidei commissi bona eius pvenerunt ad alios duos demum decedit fius qui tam an q fius habuit a primo iure fideicommissi veniat in fideicommissum q debetur alteri fio illi tercio hic tex facit q sic Sed certe hic dicit ptem suam indistincte ad quantitatem in l. liberto ff. ffilium ff. ti. i. et l. trans. ff. e. et dicta in l. marcellus ff. quidam et l. seuola ff. ad trebell.

¶ **Tusculanus** fideicom. q tenuit a prius si desiciat expositio remanet apud legatarium h. d. Et oppo ut in glo Et maz hanc ff. examinavi ff. ti. i. l. codicill. in pri. Genero an relicta ad pias causas ut pauperibus ut pro aia efficiantur caduca ita q remaneant apud gravatum hic vr. q sic in contrarium facit q debeat converti in alias pias causas ut l. legatum ff. de usufructu legato et C. de testa. et nos quidem et ut videtur glo. i. l. nota quia testator principaliter respexit aiam q est qn nulli certe psone reliquit sed reliquit i alium pium vsum et tunc talia legata numquam efficiuntur caduca sed in alium vsum convertuntur si ille impleri non pt ut dicta l. legatum et C. de ne. quidem sed si reliquit certe psone pro aia relictionis illius si ille non est et tunc illa psona defuncta dabitur aliis pauperibus p dicta l. quia reliquit vni psone vel collegio magis contemplacione psone q cause et tunc efficitur caducum et remanet penes gravatum ut hic aut dubitatur an respexit magis cam quam psonam et tunc si ea non est expressa vr. magis contemplacione psone ut hic sed si esset ca expressa et psona tunc in dubio magis puto hoc cam respexisse cum fauore religionis ut l. sut psone in fi. de relig. Bartholus l. d.

¶ **Matri** Non solum ex verbis sed ex mente testatoris fideicommissum inducitur h. d. vel aliter prohibicio alienacionis facta contemplacione heredis vel successoris ipius alienacione non impedit h. d. ¶ Oppo q tale fideicommissum valet cum sit psecta prohibicio contemplacione alterius ut ff. ti. y. l. filius ff. dun et ff. e. l. quasi per totum dicit glo et dy non est fideicommissum valet cum sit psecta prohibicio contemplacione alterius ut ff. ti. y. l. filius ff. dun et ff. e. l. quasi per totum dicit glo et dicitur sm verba sed sm mente sic alij dicunt contrarium est q fideicommissum non est inter ipos heredes sed est fideicommissum inter eorum successores quorum ca alienacio fuit prohibita Ego puto q nullomodo sit fideicommissum nam ista verba q successoribus conserventur intelliguntur de successore vli ut l. sciendum ff. ple ff. de edi edic et l. sciendum in fi. de v. sig. tota gratia ista prohibicio videtur facta in fauorem heredum et eorum successorum vnde illi heredes alienando possunt suos heredes gravare sicut seipos ut l. vnii ex familia ff. si rem ff. ti. i. ia alienacio non impeditur ymo plus q fideicommissum non videtur relictum ut statim dicam ¶ Op ff. e. l. in pri. sed ibi testator iussit pdia reservari filijs et sic certis psonis hic heredibus quos heredes iste heres sibi eligere poterat quos volebat et sic incertis psonis iussit reservari

¶ **Ex parte** verba institucionis trahuntur ad fideicommissum h. d. Et est nota q et alibi forte ita non repies ¶ Oppo q ymo non esset fideicommissi de manu alterius sed tamquam institutus ex re certa debet habere illum fundum h. Puto q verba institucionis ex re certa faciunt que ex heredem instituti qn verba institucionis sunt relata ad eum ut l. i. ff. si ex fundo et l. ex facto ff. de her. insti. sed si non sunt relata ad eum sed ad alium tunc non inducunt institucionem sed fideicommissum ut hic q nota propter testamenta in quibus hodie filij debent aliquid habere iure institucionis nam si habet ex modo quo dixi ff. dun. here institucionis sunt

¶ **Pamphilo** verba enunciativa ad gravatum directa dispositionem inducunt h. d. ¶ Oppo et videtur q ista verba enunciativa futuri euentus ut ff. l. prata ff. fundum et ff. e. l. mt ff. ex hijs sed ibi fuerunt verba enunciativa emissa p aliud hic est sed vel ibi verba enunciativa fuerunt directa ad honoratum hic ad gravatum pro hoc l. generali ff. de usufructu le. et de istis verbis enunciativis videbitur plene ut dixi in l. ex hac scriptura ff. de donac. Bartholus le. doc.

¶ **Propositum** verbum volo seu vellem inducit dispositionem qn a testatore profertur h. d. videtis hic q verbum bene volo seu velle inducit dispositionem Contrarium notatur in l. sm electione ff. de le. i. et q notatur in l. in emente C. de contrahen. emp. sed in multis voluntatibus et alijs actibus hinc inde dependentibus de futuro verbum volo inducit dispositionem secus in hijs quo incontinenti debent psici tunc enim non inducit dispositionem ut dicta l. servi electione et notatur in l. in emente C. de contrahen. emp. nisi verbum volo habeat talem determinacionem ex qua posset colligi voluntatem illam psectam ut l. apud aufidium de ope. le. et dixi

in dicta l. fin. electione et in repetitione plene dixi quod seq. in l. tutores pplos

Omnas renocato legato vide renocatum omnis legato appositum h. d. nos. hec est casum expressum in l. alteri ff. de adi. le. // Ex hoc tex. col ligebat Rog. unum nobile quod si testator unum ex heredibus plegat et eum gravat ultra valorem plegati facti sibi quod gravamine non valet in eo quod est ultra istud dictum non est verum quia pt gravari tamquam heres in eo quod vel est ultra istud dcm tat habet iure hereditario proba in l. nesennius ff. ad l. fal. nec ob hec l. quia hic fuit gravatus tamquam plegatus et hoc constat ut l. alti de adi. le. vel dubitatur et indubio psumitur tamquam plegati gravatus ita pt intelligi nec l. quod intelligo si omnibus adiectum plegato equivolebit secus si excedebat tunc enim non intelligitur gravatus tamquam plegati sed omni modo quo melius pt ut l. lucius ff. e. et l. filius fa. quod apud marcellum ff. ti. ij ita intelligitur hec lex Bar.

Post emancipationem: gravatus pstare hereditatem te ad illud insolidum licet tamen ipse quia alius tum eo succedat defuncto alio iure quia defunctus crederet sed in eadem porcione h. d. ¶ Ex hoc vr quod per emancipationem non tollatur ius legitimum ut insti. de le. ag. suc. quod si et l. i de legi. her. sed illud de iure novo secus de iure antiquo ut hic ste dicat hic quod legatum insolidum pstatur nec dicat aliquis quero quis pstabit et vr quod paternus tum quia ipse fuit gravatus ut hic preiminitur in pri. pugratarum quod paternus non teneatur nisi ad dimidiam tamen ut l. cum pater quod cum extimaret ff. ti. i et l. ii ff. qui ff. de codicill. quidam dicunt hic de rigore ibi de equitate veritas est quod hic avunculus successit integra porcione iniquatum testator voluit et cogitavit s. dimidia licet alio iure successerat successit enim de iure pretorio p bonorum possessione de iure suo cum testator sibi restituere credebat iure hereditario missi sed ibi in totum successit pter spem et voluntate defuncti unum legatum minuitur de hoc plene p dy. in l. cum pr. quod cum extiaret ff. ti. i et ibi vobis plene dixi Bar. le. doc.

Seva iussus aliquod corpus hereditarium retinere pro parte sua retencione pro parte coheredum et peticione habebit h. d.

Uxorem Si verba legati sunt ambigua cavillare lati est inspiciendum h. d.

In testamento: Non est verisimile testatorem voluisse gravare heredem dupli pstacione h. d. // Nuent glo. cum in dubio non presumatur oneratus quid est de istis legatis quod iniquatum leguntur hoc tamen vr a primo admine ut l. iij quod ¶ de legat. Con. de eo quod hetis ff. de le. i. l. si pluribus

sed ibi appet testatorem voluisse quod cuilibet deberetur insolidum ite oppo. ff. ti. l. qui duos quod i et l. pe. quod i ff. ti. ij sed ibi loquitur in quantitatibus que possunt bis legari hic non sed in specie

Codicillis Non est verisimile testatorem dura separacione permisisse h. d. vel aliter legato generali p mius generale derogatur h. d. ¶ Quero quare est ro quare ad patrem nalem ptinet magis quam ad uxorem glo. ponit tres rones prima ne fiat dura separacio ut l. possessorum ¶ com. utriusque iudi. et ff. e. l. gaubinie. Sa quia legatum uxoris est magis generale quam legatum libertorum et ro gen. p speciem derogatur. Tercia quia uxori non relinquit nominatim sed generaliter sed precedentes rationes plus placent

Felicissimo Generi p speciem derogatur h. d. de hoc plene in l. genus quod ple. de fun. instru. Bar. le. d.

Testamento Verba pntis temporis restringuntur ad tempus testi. h. d. unde glo. que incipit vivo martis ibi sed ut ibi nia ibi ff tam de functi augent vel minuent relam inspicitur tempus mortis frm dy. ite dy. ibi in l. filie quod i sed ibi augetur p imitacione et non nois in ide et quia sunt verba futuri temporis dy. ite si rem l. ple. sed ibi intercessoris dy. ista mat. plene examino in l. si ita de aur. et ar. Bartholus legum d.

Concubine Ipte durum separacionem vitandam Verbum filij porrigitur ad nepotes h. d. mat. istam etiam appellacione filiorum contineantur nepotes dicta in l. quod si nepotes ff. de testa. tu. Bar. le. doc.

Legaverat appellacione patrie etiam suburbia continetur item kalendaria et pecunia ad kalendarium destinata non cedunt legato eorum que sunt in medio h. d. vos scitis quod civitas muro finitur ut Florencia et Mes. pusium et continet suburbia et continentia edificia ut l. ita quod liquide quod ple. de pe. le. et l. ij ff. de v. sig. nunc quero si utrumque dico ut lego ea que habeo in civitate pusij hic vr causam quod contineantur quo in suburbijs heo dicat enim hic in pria et idem est dicere patria et civitas ut ¶ si quis alibi relic. cunt l. i lib. xij et de dimissis urbis l. fi. li. xj Ita dicat Old. ego autem examinam in l. ij ff. de v. sig. et dico quod hemus distinguere quod pcedat non dixerit in pusina civitate vel in civitate pusina et ibi glo. tangit dicere hic ff. rursum ¶ quero quo est rursum p ff. indit quod sicut kalendarium non debetur ita pecunia ad tempus reposita secus si pcioni l. si chorus quod i et l. fundum ff. e. et l. uxori quod si ita ff. de au. et ar. le. Ja. de are non placet ista equipacio dicat enim quod si nomina debitorum cent scripta in muro ita quod non possunt separari certe fm hic quod cedunt legato quod est contra mete pnt consulta

unde dicimus sic ff. rusticum est ut sicut
kalendarium non venit in legato item nec
pecunia que est parata ad kalendarium
ut l. nomine § i ff. e. et hec est vera
so. Hic formatur vna q. quia formatur
so. C. de operulat l. ff. rusticus vendi
dit possessiones suas cum videatur vendere
pecuniam et alia mobilia de pecunia videtur
q. non veniat ut hic/ nec nomina debitorum/
tu dr q. ultra montes sunt de estimati
contrarium quia res mobiles possidetur
sicut inmobiles ita q. datur interdum
utrobique ut not. C. uti possidetis l. i.
et ii l. de acquir. poss. l. i in prin. Tamen
pre et omnes doc. dicunt q. debemus in
spicere consuetudinem loquendi/ que est
ut intelligamus de inmobilibus tantum
que consuetudo loquendi prevalet
ut l. de lannionis § astina ff. de fundo instructo

Testamento

Ex legato testo renocato vel cui renunciatum est nil pe
titur h. d. sm dy. Queritur que est
ratio q. non teneat. dic q. est triplex
ut in glo. Queritur cum aliquis dat
dotem pro muliere et stipulatur cum
alternative sibi aut mulieri ista actio
qualiter competit. videtur si quidem est extraneus
qui dat dotem vel attendens per lineam
materna dico q. actio integra mulie
ri queratur ut l. gayus ff. so. ma. Si
vero est pr. qui dat dotem/ tunc peto
q. debeant intelligi ista verba ordina
tim sicut ... ponuntur ut competat sibi
in vita sua et mulieri post mortem
patris competat vel si aliter fiat sin
... hic enim est ordo ... ut l. ii § q.
si impuris ff. so. ma. et l. i § videamus
C. de rei ux. act. sm que ordine debeant
predicta verba intelligi ut l. cum pr. § ple
ff. ti. i. et idem putarem si pater stipu
laretur sibi et filie ut l. gallus § i
ff. de libe. et postu. Ultimo non verba co
ncernentibus fratribus etc. faciant ad q.
ista p. ... in l. i C. de bo. ma. Baz. le. d.

Heres

omnis de aliquo adoptando et fide
icommissum indefectum adoptionis
iniunctum non tenet h. d. et est singu
laris casus. Oppo. et videtur q. tale fideicommissum
de aliquo optando teneat ut l. si cum
de con. et de. dicunt quidam q. non valet
gravamine/ ut per hoc ille qui debet ad
optari si non adoptetur habet petitionem
fideicommissi valet tamen iussio sicut gravamine
que so. est menti tenenda et sm hac
so. hic est casus nobilis quomodo testator
legat uxori suo victum et vestimenta
in domo et iussit testator si heres mo
lestaverit eam perdat decimam heredi
tatem nec dicat ad quem deveniat/
cum debet devenire ad uxorem si fuit
molestata ab herede vim et videtur q. sic
quia gravata uxor videtur privatus ut l. post
legatum § amitte ff. de his qui ut
indig. et hunc tex. in l. ii § duo fres
de coll. bo. Contrarium est casus in hoc
§ quia debet pervenire ad coheredes
vel substitutos/ non ad uxorem et hoc
tenet Ja. de bel. in aut. de nupc. § nunc
vero Ro. ad contra quia ibi aliquis fuit
privatus a lege hic a testatore ...
lige ex ter. isto/ tamen ista so. est nobilis

glo. non stat in ipsa so. sed dicit q. hic
in ullomodo valeret gravamine de aliquo
adoptando vel fideicommissum iniunctum
indefectum illius gravaminis ro. quia est
contra bonos mores ad l. si cum § de con.
et de. Ro./ quia ibi loquitur in emanci
pando hic in adoptivo. Contra hanc so.
facit ff. de con. inst. l. si quis testo so. fi.
audi ibi matrie ut ibi dicit glo./ Item
facit contra hanc so. l. filiusfa. § sm ipl
gare ff. de le. i et dic ut ibi. Et sm hoc
facit ad aliam q. relinquo tali in ... ste
ro. centum et volo q. recipiat talem in
monachum et si non recipiat perdat le
gatum et certe videtur q. gravamen
de recipiendo non valet sicut de adop
tando ut hic/ pro hoc quia continet spem
symonie dixi in l. i et ii C. de his q.
pe. non dicam in l. ille aut ille ff. de le. iii.

Ex triplagam

nua

Unio ex his cui heres iussus est ven
dere pacto emere competit vendita
tio pt. h. d. sm intellectum dy. Quero
quid habet facere legatarius qui vult
petere fundum. Ro. dz afferre precium
et emptio habetur pro perfecta ut l. lab
eo scribit si mihi ff. de contrahen. emp.
Quero cui oblato precio habeat vendi
tionem fundi quia debet sibi vendi
vel cum habet necesse intentare actionem
personalem ex testo dicit dy. q. habet
rei vendicationem ut hic dum dicit
pete et petitio est in rem actio in per
sona contra prosequendi rem ut l. actio
ff. de act. et ob./ Item pro hoc quia dicitur
legatus est et sic ille fundus dicitur
legatus. Alii dicunt contrarium quia ille
qui est condepnatus ad vendendum est
dampnatus ad factum ut l. consilium in fi. de
act. fuit/ unde non transfertur dominium li
cet emptio habeatur pro perfecta p. libera
tus est actione ex testo. ergo aliter tamen ut
ut l. fideiussor in fi. ff. ti. ii et hanc
partem videtur tenere Cy. in l. i in vii
q. C. com. de le. Ego sum cum dy. et
eius opinio mihi placet per hunc tex.
qui dicit petere ergo agit rei vendi
catione/ cum petitio dicatur in rem ut
ff. dixi/ So. prout ille qui est iussus ve
ndere non tenetur ad ... fan/ Item nota
per glo. in l. hec condicio ff. si cer. pe.
vimo tenetur ad tradendum et dominium trans
ferendum si dominus est ut in l. in contra
ctionibus in fi. de v. ob. et l. ex empto
in prin. ff. de act. empt./ nunc ad positum
perfecta emptione tenebatur transferre
dominium ergo ex isto testo cum perimpliciam
venditionem non fit sublata actio ex testo
ut l. si heres de act. empt. q. tamen intelli
ge ut dixi in l. fideiussor in fi. ff. de le.
i. Contra hoc facit quia fundus non est
simpliciter legatus/ nec dominium fundi/ et
in legato tacito non transfertur dominium ita
tenet Ja. de ar. in l. fideiussor in fi.
ff. de le. i. Contra hoc facit quia fundus
non est simpliciter legatus nec dominium fun
di/ et in legato tacito non transfer
tur dominium. Ita tenet Ja. de ar. in l. ser
vum filius § fi. ff. de le. i. continetur l. i.

de serui le Ro ymo expresse vide legatum quia natura vborum hoc importat ar eius q notatur p dy de v ob l site dum et l fi j q cum eo Circa hoc qro dr hic q pot parte vendicare quid si wlt totum vendicare respondet glo q pt p ius accrescendi Ultio credo qro q est arbitrium boni viri istum extimabitur tum dimidia r dimidie q tu totum respectu tocius Ro no quia alius est extimacio dimidie respectu tocius quam respectu dimidie ut l siquis alia j de solu et l si quis alia j de solu et l siquis jd q inst B de in diem adiec et io si ect hrs dapnatus vendere p v et legatarius velit eme medietatem pro quinque no posset quia inuite hrs inpondit vendere predictum pra

Soror

appellacione incipi orum no continet postea nati ex eis h d Oppo de l cum pat q filie B t i ubi ptus debe glo ponit duas so tene ultima Bartholus l d

Pater naturalis

Pater naturalis dotando filiam indubio no vr hre animum donandi sed magis animum compensandi cum eo q filie debet h d Oppo q pr indubio vr dotare filiam de suo proprio patris vt l fi C de do pmi So dicat glo illud verum in patre legitimo et naturali cuius officium est dotare filiam secus in pri naturali tm qui dotare no tenetur ut hic quia so no Con hoc oppo q istud no debuit dici na ecia hic pr naturalis a fidei comisso no liberatur nisi filia ratum habeat dicit glo sequentes fateor tm q ista filia ratum hre cogitur cum eius negocium utiliter gestum sit dotando eam jsta l indicat p glo ncam ad q que ponitur in l fi C de do pmi de ceteco et alio dotante mulierem an indubio videtur dotare de proprio vel de bonis mulieris et vr de bonis mulieris p l nesennius B de neg g et l cum py q fi de iur dot et p hunc q ja de arr et Cy referendo tibi eam tenz contrarium q indubio vr dotare ex intencione donandi ut l cum iis q r is d eadem inde no ob l cum post q i et l nesennius quia ibi loquitur in administratore mulieris qui indubio vr fecisse animo gerendi negocium Sed ad istud q no tur et hic vr causa eius ingruit quid dicemus iste passus vr dubius tu hunc q pt ryden ex hic pr dedit dote noie filie et licet stipulatus sit dotem reddi sibi tn noie filie dedit q apparet ex dicat de ratihabitione filie ratum eam hre no posset suo noie no gestum ut l si pupilli q sed si ego B de neg g vel dic q mulier erat obligata ad dotem vnde pr dando dotem gerit negocium filie liberando illam ab illa obligacione solvit eius creditori suo et hoc sentit hic glo dum allat l si opas de doli except Sed opi ja de are loquitur qui extraneus ab inicio pmittit

dotem pro muliere est debitor mulieris et vr promittere animo compensandi no donandi ut hic aut no est debitor et psumitur animo donandi ita lo opi ja de are et sit qui est debitor indubio vr mag adherendum opinioni glo q videatur dare de proprio mulieris p hunc q et quia promittendo dote pro muliere in illo actu videtur gerere negocium mulieris et io de proprio mulieris vr dotare ut dictum l nesennius de neg g et facit optime l fi de peti hr q nota bartholus legum d

Seva

Restitucio fideicommissi facta ante diem alii no preiudicat h d site in l cum pater q u filia B ti prox de hoc hunc plene in l sed si a filio q fi cum le se j ad trebell et l post morte C de fidei

Scevola

Rogatus restituere cum volet post mortem rogatus vr h d vel aliter in ultimis voluntatibus moriendo quis velle videtur h d Oppo de l fideicommissi q quando B e so aliud si dicitur cum vellet et aliud si dicat si vellet vt ibi patet Oppo q moriendo videatur velle ut l centesimis q fi j de v ob Ro aliud in contractibus ut ibi aliud in ultimis voluntatibus ut hic licet quidam aliter senserunt ut no in l fideicommissi v hoc aut B e ibi dubitatur Quid si in summa dicat iudex compromisso aliquo ut stet arbitrio usque ad voluntatem meam finietur ne voluntas morte preiudicetur Cy formaat ista q in l fi C de rec arbitr Ego credo in l centesimis q fi de v ob facit ad predicta q notatur in l post dotem B so ma in v lec et ibi plene examinam Bar l d

Heredis

fideicommissi pure relati pot peti incontinenti et qui vetat satisdacionem exigi no vr fideicommissi die differre h d in summa Solo hic q oppo de l ceptam q fi j ad trebell Sed ibi aliter de voluntate defuncti appet ad idem facit q hunc in l fi lia j de usur et ar le quod nota

Titius

Titius se cum cura monumenti compulit ad expensas in solidum no tenetur h d Oppo et vr q testor unum ex heredibus possit gravare ultra q alius no teneatur ut l cum ab uno B h t i so hic indubio est psumendum q soli cura monumenti videatur ei in solidum imposita et hoc psumitur ex qualitate sue porcionis al in solidum teneretur si vires hereditatis sufficerent Quenit glo que iure compellantur instituti ad edificandum dicit ut in glo et bene

Filie

arbitrio boni viri dos constituitur dignitate et facultatibus testoris et numero liberorum pensatis h d nota tex ibi et ait no esse difficile etc Oppo glo C de de pmi l i so ut ibi et i l cum

post q gener ff de iur do et ma hui9
videbit plene in l i ff de le ij vl
timo ista lex facit ad q sut statuta
in ytalia q filie fore no succedunt
cu masculis sed masculi teneant do
tare quanta est dos fore ete est q
bitrio boni viri inspectis dignitati
et facultatibus testor et nuo liberor
prout hic dr et l quero ff de iur
dot Bartholus legum doctor.

Si fundus illo vi dentur
ee in loco que ibi sunt ad
tempus h d cordancie
sunt in glo Bartholus legu doc

Hoc legatum
ea videntur alieq eu pata q
ad eius usum proprium sunt
destinata secus si ad usum vxor eius
et alterius h d vel alit vbu q se habet
p prius et posterius simplr sumptum
accipitur p prius h d sm pe tex ibi attri
butum est id q destinat ee in vsum
eius. Oppo de l cu quitur q lana j e
solut ibi ista l diat idem q l quts
de aur et ar le et ibi declarant q da
circa istam ma dic ut ibi istu l alle
gatur ad q quidam formant libellum
simpliciter. Quero utrum videa pro
ta indubio actio gnal ut cu condic
an actio specialis competens pro eo q
petitur dicit aliqui doc in l edicta
C de eden si quis ex vbis pot colligi
que actio videa pposita et stamus
vbis sed si no appz vider apposita actio
specialit destinata pro eo q petitur
no actio gnalis pro plura competens
et hoc dicunt p dictam l cu similibus
et hoc satis placet Bartholus l d.

Ea tamen relatu quis vel
qui positu sine copula pre
cedenti significatam restri
git sed si copula apponatur augebit
h d. Oppo relatu quis vel qui appo
situ sine copula no restringit ut l q
ipsi ff de iusti et iure et l cunctos pplos
C de summa tri et fide catho et l omnibus
cunct j ad trebell Fincdo qz p relatu
adiicitur aliquid q competit cuilibet de
precedenti gene et tunc no ponitur
restrictive sed magis declarative seu de
monstrative ut in contrarijs secus qn re
latu quis vel qui refertur ad certam
spem ut cu dico filiquis qui incumbe
quia tunc ponitur magis demonstrative q re
strictive ut l filiasq qui inerit ext ff
ti ij. Sed si p relatu adiciatur aliquid
q no competit cuilibet de gene precedenti
distinguitur an ponatur cu copula vel sine
copula ut hic dr. Quero aliquis legau
it vxori empta et que eius ca parata
sunt an debentur parata tm ita q no
empta vr q no quia natura copula
tiue est ut comprehendat utrumqz ut l
si heredi q plures de condi insti pr
contrarium vr cu hic dico q utraqz de
bentur s empta tm et parata in adequa
tur ut colligit vr ex dictione qua dedi
in l si is qui ducenta q iur j de re
bus du ubi tractam ma copulatiue

et q utraqz debeantur probatur exa in
l quitus de au et ar le et ff e l qui guibi
nam impu bartholus legu doctor

Siquid earum
vide glo ff pbo empta ubi e
dra int emere et cparare ad
hoc glo allat de con heu empt l i fat
l i et q ibi nota. C de rez pmut sed
ista dra inter emere et cpare i vul
gari locutione no cadit nam eme no
vulgarizat alio no quam cparare et io
inducit testu et dict vulgarum no ad
mitterem istam distinctione sed in legi
bus et statut codic et apt tunc ista
distinctione admittit sic dica i dra
que sit int appe filior et libez vt
l q si nepotes ff de testa tu ng i vul
gari illa dra no admittit ut ibi glo
dicat et ibi diceremus Bartholus l d

Inter emptum
ad possitione spei sequitur po genus no
eo h d. Oppo de l j proxima q ste
intest ubi ille qui legat empta no
videtur legare parata gto in empto no
in e paratum. Ro parata videntur ee legata
sed alio no qua p emptionem ut in
contrario q gto dr in empto no in est
paratum simili est vno inest patu ut
genus in spe sua no tamq genus si
plicat legatum sit hoc est oma parata
sed tamquam genus q inest illi spei
s oma parata p emptione no alio no

Item legato:
Item inter est legato generis
continentur omes spes sed le
gato spei no continetur alia spes sub gne
contenta h d. Oppo ff l pe q inter
emptum sed ut ibi dixi. Oppo q res
que est destinata ad usum no habeatur
pro tradita ut l cetera q si qs l se ff
de le ij sed ut ibi dixi Bartholus l d.

Parum illo tex ibi sane et
quero quid est dam
nu in dignitate dic ut in glo b . . .
in quada sua disputatione alr dixit
dicit enim no est dra inter vxorem
et concubina inspecto iur nali sm q nos
no est dignitas ut in aut de monach
q hunc aut quia sm ius nale omnes
comunis erat equalis ut in aut qui mo
na effi le q liceat tm inspecto iure
civili sm q est dignitas est distinctio
psonar ut ff de postu l i e dra int
vxore et concubina cum in iusto sic so
lempnizatum iure civili sed concubinatus
non sed non est improbatus ut l i q cu
binatu ff de conubi ubi aliq dixi q vide

Si uxori Oppo de l ij et
iij j de aur et
ar le sed intellige istam sm illas ut
ibi dixi. Oppo de l i q rectissime de
ven inspo int sed ut ibi dixi Bar le.

Cum filio ista est
bona l
et singularis hec vba cum
in suam tutelam pervenerit
dicuntmodo intelliguntur inspecta conditione
proferentis et eius de quo proferuntur
idem in vbis statibus h d nota textum.

ibi iure erat. Exponitur l. perfecte etatis
hanc l. iudic. C. de testa. § i. et expone
ibi iusta silua i. perfecta silua prout hic dr.

Librorum appellatione
librorum
continetur omnia volumina
inquantumque ima scripta h. d. Ex
vero quidam legaverit omnes libros lega
les an in legato veniant summa azo.
et libri Roff. et similia ut sic ista scripta.
dicantur libri legales quidam ut Jac. de
arena dicunt quod non quia non sunt libri
legales / sed tractatus doctorum ut l. duo
mariti C. de quo breviter dicatur intrare
dum ad eorum usum loquendi ut ff. e.
l. § quod tamen cassius. Sed cum usus lo
quendi est ut tales libri appellantur
libri legales ergo licet quidam libri ordi
narii quidam extraordinarii / sed non puto quod
veniunt in legato cum quidam advocatus
ut tolleret istam dubitationem legando
libros legales ipsos specialiter nominavit

Si tamen in dubio appellatio
libri intelligitur de uno
volumine non de libris inmaiabilibus per quos
volumen conditur h. d. Bartholus l. d.

Si homeri heres librorum
legatum non
tenetur facere compleri h. d. // Oppo. ff. e. l.
§ neque cepta sed ut ibi dicam Barth.

Quod tamen cassius
libris legatis carte non scripte non continentur
et carte legate non continentur libri insimi
liter voluntas esset in essentiam / item lega
tis cartis non continentur membrane legate
cartas nec econverso h. d. videtur hic quod si quis
legat cartas veniunt membrane ex vo
luntate defuncti. Contra / nam appellativa
sunt immutabilia ut ff. ti. ij. l. ij. dicit
glo. illud quod nomina sunt prorsus dimissa nulla
consonantia in iure habita / sed hic loquitur
quia duo nomina appellativa possunt adaptari
ad id quod testator sensit secundum consuetudine
loquendi. Item oppo. ista dicunt non videtur
vera quia etiam membranas appellamus
cartas cum usum debet stari ut l. cum
de lanionis § asinam ff. de fun. instructo
Ro. fatetur contrarium et bene unde glo. que
incipit quia appellatione cartarum etc. quia
nota ad interpretationem statutorum quia si
est aliquod verbum ambiguum quod habeat aliud
significatum debet intelligi secundum communem usum
loquendi dic ut dixi plene in l. labeo
ff. de suppell. le. Bartholus legum doc.

Sed nec libri cepti scribi
non continentur appellatione
librorum secus si sunt bene complete
scripti non tamen correcti vel iuncti h. d.
Oppo. ff. e. l. § si homeri ubi liber non
completus non debetur dicunt aliqui ibi
non legavit sub nomine libri / sed sub no
mine corporis vel ibi licet liber non esset
completus tamen erat in volumine redactus
et sic erat liber ex quo faciebat volumine
sed hic loquitur quando non faciebat volumine
sed erat aliquando ceptus scribi. Oppo. dr.
hic quod membrane continentur contra ff. proximo
§ ubi libris legatis membrane non con
tinentur quidam dicunt hic loquitur de me
branis scriptis si apparet de voluntate de
functi quod illas membranas ad illum librum

destinaverat Bartholus legum doc.

Cartis legatis inceratis non
intelligitur legatum
inia h. d. Contra ymo videtur sufficere sola
destinatio ut l. si non sunt § quid
ergo ff. de auro et ar. le. dicit glo. secus
in argento. Tu vero dic ut dixi in l.
contraria / certe vero illa destinatio
aliquod operatur in legato dixi in l. certa
§ si cum l. scd. ff. ti. ij. Bartholus l. d.

Sed et si bibliotheca
Renovato in dubium quod quis
legat apothecam seu bibliothe
cam suam quid legare videatur dico
quod ex verbis eorum datur doctrina in hoc
tex. si quis tamen diceret lego bibliothe
cam in qua sunt libri patet manifes
te quod sensit de loco non de libris / item
si dico lego bibliothecam vel arm
arium de cipresso quia apparet quod sensit
magis de edificio quam de libris. Sed
si quis legat armarium simpliciter tex.
videtur velle quod cedant libri sed puto
ex diversitate personarum debere intelligi
quia si scolaris scolari legavit puto
quod intelligitur de libris ut ff. e. l. § quod tamen
cassius mihi ad hoc l. plenum § equi
de usu et ha. de iudic. Sed si unus
stacionarius legat armarium alteri
tunc videtur magis sentire de armario quam
de libris et ex qualitate persone legantis
debet inspici ut ff. e. l. cum filio Bar.

Sunt tamen quidam
vide glo. que incipit ornamentum lecti
etc. tenementum quia plures hoc de
facto indi. Quero quid si aliquis le
gat lectum uxori sue in eius continetur
cultra de serico quia quis consuevit
ponere in lecto diebus festivis et
tempore solempnitatis dicunt quidam doctores
quod non quia cum legat uxori sue videtur
legare ea que sibi congruunt secundum qua
litatem sue persone ut l. ff. ut in prin. ff.
de ali. et ci. l. sed hoc competit iudice
hoc quod habeat cultram de serico et si dicitur
quod posset nubere viro non est verisi
mile quod testator hoc cogitaverit sed
quidquid dicant dico quod cultra de seri
co et omnia ornamenta veniunt causa
est hic et l. fi. § uxor ff. de auro et
ar. le. et ibi dr. et l. in ratum l. de
v. sing. Bartholus legum doctor

Si tamen plures
dico hoc amplius pre
cedentem repetitionem
induat h. d. Oppo. quod dico hoc am
plius non induat repetitionem
ut l. si servus legatus § si ita ff. ti.
ij. Ro. solvit hic et non bene dic
plene ut ibi. Tu tamen pro decla
ratione l. et materie dic quod profertur
verbum amplius simpliciter et tunc nul
lam repetitionem induat ut dicta l.
si servus § si ita ibi enim dicto amplius
refertur solum ad actum verbi non ad
rem legatam cum enim dico amplius
lego videor dicere i. amplius licet
isto actu legandi et sic videtur dicto

continuatiua vnde forte eandem repeticione induceret qua dictio item ut ff e l. irrepetendis dic quia dictio amplius refertur ad rem determinatam p nomen ut lego amplius dotem / et tunc ponitur comparatiue et inducit repeticionem ut l. cum ita ff de de ple quasi dicat lego dotem et amplius ea tamen in natura comparatiui sit q relinquat formam positiui in eo ut ibi patet quia dicto amplius refertur ad aliquid determinatum p pronomen ut hoc amplius vel eo amplius / tunc si non precedit q repetat non repetitur ut l. si seruus q si a b dele i si non inuenit q repetat et repetit primum precedens legatum siue sit factum eidem vt hic siue diuerse persone vt b e l. si sic et b dele i l. si seruus q si ita in fi q Sed si dixisset huius amplius vel eius amplius tunc induceret repeticione omnium precedentium quia natura pluralis numeri non verificatur in vno ut habi inns b de testa et l. meminisse q eum b ti i et l. fi ff ad trebell nec est ro quare magis referatur ad vnum quam ad aliud ar l. i C de dilatori et hec vera Si querat quod an inducat repeticione ipsius rei legate sed quero an inducat repeticionem qualitatis ut si precedit legatum condicionale videatur repetisse condicionaliter eo q in sequenti inest condicio glo ff e l. irrepetendis tenet q sic et ita intelligitur l. illa Sed quero q si legatum precedat purum et post eum hoc amplius inducatur condicionale an pro primo legato puro videatur adiecta condicio glo hic non bene firmat dicens q sic quia forma relinquitur sub eo moracione primi et sic valet primum ut l. nam ita ad ea ff de con et de et hoc placet talius est ff de libe le l. aure lius q testo Sed quero si hec dictio hoc amplius profertur mediante ad q referatur Ro siquidem in codicillis precedit aliquid ad q possit referri sed ad illud refertur sm ea que dicta sunt b quia dicta supra simpliciter loquitur Si vero nil precedit tunc refertur ad id q eidem persone relictum est in testo non ad id q relictum e aliis personis ut dicta l. aurelius q testo idem si relictum primo ab vno postea ab vno tamen adiectione hoc amplius ad alium relinquatur tunc enim refertur non ad propria relicta aliis personis / sed ad ea que sunt relicta eidem persone ut l. legata inutiliter b dele i Sed si nil eidem esset relictum tunc illa adiectio hoc amplius nil operatur quia non esset ad quid referatur ut dicta l. si seruus b si ei b dele i ronem cogitabit idem dico de dote plus eadem rone facit ff ti i l. cum filius q pater Bar.

Ligni appellatione ligni legata continentur ligna comburendi et palum a terra palum a terra separatum speciali nomine non submissum nisi voluntas testatoris vel eius condicio aliud induceret h. d. totum istud l. secundum ff de arg Oppo ad q offilius ff e et le de q offilibus y et l. ubi ea que habent nomen spale non continetur appellacione lignorum sed in q sc offilius loquitur qui sm consuetudinem regionis aliud iudicatur sed quid dicemus sm consuetudinem huius ciuitatis michi videtur q contineantur sarmenta et similia

Seruus Cui est legata tamen non est legatum matrimonium h. d. Sic econtra cui est legatum matrimonium non videtur legata tamen ut l. librorum q q tamen cassius b e q non et bene. Bartholus le. doc.

Quirographum legato instrumentorum continentur nomina debitorum h. d. de hoc in l. seruum filii q ei qui cyrographum b del i Quero an legato nomine videatur legata actio ypothecaria vel etiam fideiussis dic ut dixi in l. si hus pecuniam ff ad treb et l. heres ade bitore de fideiuss Bartholus le. d.

Cum quis sinus Nota tex et repetit eos ic Oppo de l. seruus vrbanus ff e ubi aliud continetur quia hic dicatur ff de ista referuntur tamen ad predicta quia agazo ut mulio qui sunt circa cultum persona continetur appellacione seruorum vrbanorum alias simpliciter dicto serui vrbani multi alii continentur ut ibi Bar. le. d.

Lana In hiis que quis per initiale vtitur illud vxoris causa paratum q ad eius vsum annuum est necessarium h. d. nota tex ibi non enim deducto ic Quero dicitur hic q debetur q ad eius vsum annuum e necessarium / quero quanto tempore debetur q ad eius vsum annuum est necessarium / quero quanto tempore debetur an pro vno anno / et hoc primum tex qui dicat ad vsum annuum et l. ita q si quidem q idem si quis de penu le. ubi est similis tex hec le. facit ad q cauetur statuto q dos que e recepta in roba extimata debeat reddi facta detractione medietatis pretii / recipiebatur in quodam instro q mulier dedit dote in pecunia et in rebus seu roba apparatu nec apparet quantum sit datum in rebus quero quantum presumitur datum in rebus hic videtur posse dici p hanc l. tamen esse datum in roba seu in rebus quantum esset conueniens mulieri sm qualitatem sue persone ut hic pro hoc b e l. si filio et b ti i l. fi et de pri dot l. quero

Predijs Que pertineant ad ornamentum vel custodia fundi non pertinet ad cultura h. d. et non est aliquis qui vestiret istam determinacionem qui non responderet contrarium vel dic ornatus et custodia fundi non dicitur cultura h. d. hoc est utile scire pro personis que castra et fortilicias pignori recipiunt et in faciendo custodiam castri faciunt expensas et quosdam homines tenent in castro ad culturam non repetere q fuunt

cu custodiendi no dur fieri circ culturā q̄ nota ꝯ id q̄ dicitur in l fundus ß fa hēric/ Nam quilibet possessor et malefidei expensas faciens circa culturā et querendorū fructuū ꝯpensat cū fructibus ut ibi dr̄/ et sic est secus in expensis que fiunt cā custodiendi Bar

Textoribus qui tunc contrariorum ad officium nō mutat sbam legati h.d.// Opp̄o q̄ legatum sic extinctū quia tpre mort nō reperitur quia sic testor ut l. fuchius qui meus erat ß ti y. sᵒ gᵒ hoc Nam qui refertur ad vbum sui et ad illud facit ꝯdonem nō ad vbum textoribus vel dicat glo hic dixit omnibus pcedes sᵒ non videtur vera per l y j de auri et ar le et l Item legato ꝟ pleᵒ ß e vbi oportet q̄ vxor sit tpre mortis ad hoc q̄ legatū valet/ ita hic videtur q̄ hic textor debeat ee tpre mortis sᵒ fateor ꝯtrariū sed hic tempore mortis nō desinit ee textor licet ēi exerceat aliquod officium nō tū p hoc desinit ad aliud officium ut j.e. l legat ꝟ ex officio et hoc wlt dicē tex. hic nō enim ad aliud ēt ronē prodebit in dicto ꝟ ex officio Bartholus le doc

Quidnos quasi tuum contrapit fenum h.d. de hoc ß ti j l si ita ꝯstitisset et j de ꝟ sig l j et ibi dixi Bar le doc

In repetendis vbi psonarum vel rerum ydemptitas est dicitur/ Item inducit repetitionē pcedentis qualitatis h.d. Oppo et vr̄ q̄ condicio adiecta vni psone nō intelligatur impōita alterius in alio legato repetita/ ut l que condicio j de con et de et l si ꝯservo ß ti j ꝯ tiore dicat glo nō intelligo hic q̄ fuerunt apposita vba repetitiua ut verbum/ hoc amplius vel eo amplius ut l si tibi et l si sic ß e cum sitibus/ Ista lec licet sit vera licet in se non ꝯgruit hinc lictere quia hic loquitur de dicōe ꝯtinuatiua/ sᵉ nō ait de dicōe repetitiua/ Quid dicimus brᵉ ocb doc qui intellunt istā l. q̄ hic ē psonarum vel rerum ydemptitas quia eidē persone legatur/ pmo sub ꝯdicōe et subdit testor/ Item lego eidem fundum quia intellr̄ sub eadem condicione/ sed dico si eet ydemptitas rerum quia diūsis psonis legatur eadem res/ sed si eet diūsitas psonarum et rerum tūc secus/ ita dicat glo Con istam sᵒ oppo et videtur q̄ dicatio/ Item inducat repetitionē ut l. j in pri ß de public sᵉ ut ibi/ et dicam plenius j. de ista dicōe/ sᵉ et de pᵗutate eius repetitionis dicat p̄sa de bel. in sua dyspūtacōe quā ponit in corpore aut inti ut cū de app cog area pri cett vm Tamē nos circa pdicta aliq pstinguamus/ Et ad declaracōem huius mē dicimus quia est psonarum et rerum ydemptitas

per omnia quia eadem res eidem ab eodem herede legatur/ et tūc siquidem hoc fit ꝯtinuata sciptura ut lego ticio fundum seyanū et nulla inducatur repeticio sed quid intrᵉ sic hēs in l na et ea ꝟ quid simplᶦᶜ de condi et de etisto cum nō loquitur hic/ Si vero unā fiat ex intervallo hoc est mediatibus alijs legatis ut lego ticio fundū seyanum certe hic nulla inducatur repeticio ꝯtraria ad ꝯdonem apposita in legato facto eodem/ ymo inducatur correctio ut da l nam ad ea/ sed an inducatur repeticio de ꝯdicione adiecta in pximo pcedenti legato dicam j/ Quandoque est ydemptitas expte psone eius cuius relinquitur et rei relicte/ sed est diūsitas psonarum a quibus relinquitur/ tūc idem quia nulla inducatur repeticio sed pinde est ac si duobus testamentis eet legatum ut l. quid ergo ꝟ si quis duos ß de le j et intellō si relinquitur a diuersis coheredibus/ vel legatariis/ secus si pmo ab instituto/ sᵒ a substituto quia tūc dic ut l. licet ß de le j et isto cū eciā nō loquitur hic/ quandoque est ydemptitas psone a qua relinquitur/ ut l ticio fundum sub ꝯdicōe Item seyo lego domum/ an tūc intelligatur repetita ꝯdicio doc qui dicunt q̄ non/ pro quibus facit dicta l. que condicio j de con et de et hoc casu sᶦᶜ nō loquitur istā l. nuch aut vr̄ licet pdicta sint vera q̄ quolibet casu habeat locum ista l. pmo enim casu qui est omnibus ydemptitas testator dixit lego ticio fundum seyanum sub ꝯdicōe postea dixit Item ticio fundum seyanum heres dampnas dare esto/ certe intellr̄ illis diebus et ꝯdicionibus casus est hic/ nō obstat j de con et de l na ad ea et q̄ ß dixi quia ibi loquitur quando vba pmi et sᵉ legati ad eundem referuntur/ unde nisi intelligeretur correctio vel duplicacio legati nil operaretur ꝯtrarium hic vba pmi legati fuerunt relata ad legatarium vel simpliciter prolata in sᵒ fuerunt relata ad heredem/ quia dixit dare dampnas esto/ unde vrᵉ facere cū dubitacōis tollere de quali dicat q̄ pius legatum heredi eet/ iusto dico/ q̄ dies et condicio videntur repetita casus est hic/ Simile in eo qui interrogatur si promittit sub ꝯdicōe et respondet simpliciter/ Nam vrᵉ sub ꝯdicione rndē ut insti de inutili stip ꝟ e. sᵒ nisi aliud expsse appz ut l. j ꝟ siquid simplᶦᶜ de ꝟ ob et hic est verus intellectus huius/ Sᵒ cum qui est ydemptitas psonarum quibus relinquitur et rerum que relinquuntur tūc nō inducatur repeticio ponendo exemplum ut ß datum est Sed si ponas ut tex ponit secus sit exemplificans heres meus det seyo fundum sub condicione si nauis ex asia venerit Item sempronius heres dampnas

dare esto certe intelligit semper
grauatus sub condicione eadem quia
subiacio que adicitur per hanc dictio
nem est defectiua et intelligitur repeti
ta res precedens legati cum qualitatibus
suis ut l. i. in prin. ff. de publi. et ibi dic
tum est ff. ad l. iul. de vi pu. l. iii. et hic probat
de verbis eius hinc l. Tercio autem qui
est vere pluralitas persone aqua relinquitur
sed diuersitas personarum quibus relin
quitur et rei relicte ante non inducitur
repeticio ut in exemplo supra posito quia per dictio
item adicitur oratio perfecta sed si adicitur
oratio imperfecta tunc ubi ut in exemplo glo.
lego ticio fundum sub condicione
item seyo fundum certe tunc in hoc supra
deficiat verbum lego intelligitur repeti
tum precedens cum qualitatibus et ad
iectionibus per ea que dicta sunt et
hec vera non tamen pupilla l. qui hic
sunt repeticionem verbum tamen sunt defectiua
oratio ex parte rei legate tamen hec l. fuit
in ar. per verbo pluralis rebus quia est verbo pl
uralitas personarum et rerum diuersitas exemplum
lego ticio fundum sub condicione
item eidem lego domum tunc videtur
dicere doc. quod intelligatur facta repeticio
ut l. seyo quoque gayo ff. de fun. instruc. et
ita tenet dy. et Ray. quod puto verum
si sequens oratio que adicitur per dictionem
sit imperfecta exemplum lego ticio fundum
sub condicione item eidem domum secus si
diceret item eidem seyo domum quia tunc
nulla inducitur repeticionem ut l. qui
fundum ff. de contrahen. emp. facit
l. ii. § i. vi bo. rap. et quod dicam in dicto
§ gayo quia est pluralitas rerum sed
diuersitas personarum ut lego ticio fun
dum sub condicione item seyo eun
dem fundum certe si non repetitur verbum
lego intelligitur sub eadem condicione
secus si repetatur per ea que dicta
sunt supra nec ob. l. legatum ff. de annu.
le. quia ibi fit translacio hic non item
aduerte quia ubicumque dico fieri re
peticionem precedentis dixi vel condi
cionis intellige si repeticio congruit
alias secus exemplum legaui uxori mee a
nnuum legatum donec honeste et caste
vixerit et eidem domum non potest intel
ligi repetita condicio donec caste
et cetera ratio quia in precedenti legato dicta
condicio non est extinctiua alicuius
legati sed impediret omnino prose
quentibus annis ut l. qui concubina
§ uxori ff. e. ideo ante effectum non potest
operari in sequenti legato quia non
est nisi unum unde ista repeticio se
quentibus per eundem modum non
congruit et cetera ut ff. de le. ii. l. cum pater § cum
imperfecta Queritur videamus an per dictionem
item inducatur repeticio precedentis con
dicionis sed qualitatis sed an qua
adiecta sequenti legato addatur primo
exemplum lego ticio fundum item eidem
domum sub condicione an ista condicio
insit primo legato quod videtur sicut
dixi in dicto hac amplius ff. e. l. si est
pure contrarium puto quia illud ideo

quia dictio hoc amplius repetit rem
primo legatam insito sibi condicio condicio
sed dictio item in exemplo predicto non repe
tit rem sed solum actum verbi et ideo
ipas qualitates solum repetit ut hac
l. de dictione et diximus in dicta l. seyo
§ gayo Queritur pone testator plura le
gata facit in omnibus suis bonis fi
lium suum heredem instituit et adiecit
quod si filius meus decessit sine filiis
relinquo ticio centum item relinquo
seyo fundum item sempronio domum an
in sequentibus legatis post primum in
telligatur condicio si filius decedat
et cetera et videtur quod non per ea que supra dicta
sunt contrarium puto puto credo illa
ista adiectiua quod si sine autem et filiis
adiectiua precedentibus et sic impor
tat inde quandam oracionem quasi dicat
filium non grauo plus si vixerit quod
si decessit et cetera hoc probatur in l. si ita
scriptum ff. de libe. et postu. ubi illa ora
Si vero filia mea nata importat
hoc si ita quod non filius faciat ff. de dam.
infec. l. hoc amplius § de hiis autem
et quod ibi notatur in glo. prima hyppoti
to ergo subintellecta illa oratio filium vi
uentem non grauo referatur ad omnia
sequencia ut l. talis scriptura § fi. ff.
de le. i. et l. si ita et cetera secus si dicta
adiectiua apponitur ad aliud lega
tum exemplum lego ticio fundum quod si deces
serit sine liberis deueniat in seyum
item lego sempronio domum et cetera illa in
aliis legatis que sunt ab illo lega
tario illa clausula nichil potest operari nam
clausula illa subintellecta dicit quod ille le
gatarius viuens habeat quod sibi est
relictum sufficiendum Est ergo ad quid
dicta clausula adiciatur Bartholus l. d.

Qui filium

kalendarium
continet nomina debitorum et
pecunia ad kalendarium
destinata sine kalendarium legetur
sine alegato excipiatur h. d. Nota
quid sit kalendarium quia hic ha
bes expressius quam alibi et hoc vidi
multociens in testamentis iudeorum et aliorum
venditoribus qui vendunt et legant
cameras eorum ubi sunt quod nota bar.

Legatis

negociato
res dicitur
qui cum aliis contrahunt sed
uneris qui aliquo officio
exercent ubi contractus non innumerat
h. d. Nota argumentum quod contractus ex hac
l. quod locatores romanorum possunt dici mer
catores sim. ja. de are quod facit ad sta
tuta que dicunt quod libris mercatorum
credatur mercatori quantitate Circa
istam l. quero tres questiones primo quero
si aliquis est innuitatur utrum dicatur
mercator vel negociator hic videtur
textus quod sit quia hic interuenit contrac
tus ergo dicitur negociator in contrarium
est casus in l. eum in pri. de instit.
act. hac l. vides quia debet intelli
qui interuenit contractibus ultro citroque

obligatoriis et illa est ppo nego
ciacio uel mercatura ¶ Sed si aliqs
non faciat alios contractus ut q lo
cat pones suas et alior pones
conducat an dr negociator seu merca
tor Ro no tex vr in l si cum villicus
ff de insti Oz enim ut dr quis merca
tor uel negociator q faciat negocia
cione questuariam ex qua aliquid
queratur sed pape fructus de sua pos
sessione dr aliquid de nouo querere
Tercio quero si mercator seu nego
ciator dr ut vidisti quid si semel
emit panos et vendidit pannos
utrum dicatur mercator pannorum
et vr q sic quia pator dr qui se
mel est pator gstitutus ¶ Et imperator
dr ille qui semel imperat ut pro in
constit ff veter et tutor dr ille
qui semel tuetur ut l i q i ff de
tutelis Ite expilator dr qui semel
expilat hereditate ut s de effrac l i
s expilatores sic ergo qui semel mer
v t l i q i ff de tutelis ¶ Ite expila
tor dr qui semel expilat hereditate
te ut s de effrac l i s expilatores
sic ergo qui semel mercatur dr mer
cator et sic ista v balia verificantur
in uno actu In gtrarium est arg in
l i in pri ff de tribut ubi sepius dz
facere ad gtraria rndeo quia liceat
in officiis que quis assumit ab alio
no ascripo vt dico de imperatore et
de pre et similibus uel qu assumeret
ascripo assumeret tn delco vt expila
tores effractores et similes sed in aliis
officiis que quis assumit licite asc
ipo requiritur exercitium q sepius quis
fecerit et hoc dixi in prima lectione ff
veter facit ad q quam vidi de facto
dicat statutum q mercatores in merca
ciis accipiant florenos pro tanta q
titate quero quid in dote utrum dos dr
mercancia vr q sic quia hic e gtra
ctus ultro citroqz obligatorius Contrarium
dico primo quia no est actus questua
rius Item quia iste gtractus no re
cepit reiteracione continuatam que
requiritur ut dicatur quis mercator
vt dicta l in pri de tribu Bar le d

¶ **Si ex facto** artificium
extinguit
nomine officii non ergo h d et est ple
s ad dedicationem suas ¶ Quid sic of
ficium quid artificium ¶ Con istum g
o ppo quia ista mutacio qualitatis no
extinguit substanciam legati ut l tute
las ff de capi di dicit glo hic fuerunt
legata sm sub nomine officii no sub no
mine ppo Ite oppo l pro q so ut ibi
videbitur ¶ Oppo de l si cu ff qui mo v su
fructu amit so ut in glo et bene // Quid
que sit dria inter artificium et officium
dic officium est q habeat aiam sine
doctrina Sed artificium est ro q arti
ficium extinguit nomine officii no ecom
dit ut in glo et bene // Quero ulacio
quid si mutant statum de officio uno
et aliud officium glo dicit et bn q le
gatum extinguitur sicut enim extinguit
legatum si mutatur de uno officio ad
aliud artificium ut hic et l textorib
ff e ita qn mutatur de uno officio ad
aliud officium ¶ Sed hic q indicatur ad q
de ludo scacor aliquis promisit
dare statum in actum cu pedite deven
dit cu pedite facta regina uel fersa
an videatur observare promissa qo
q sit quia p augmentum dignitatis no
fit mutacio ut l ple ff de seu alii o
quia qn fit regina sit mutacio de offo
ad artificium ideo re quia desinit hre
virtutes peditis sm Raynale ut refert
O y in l y C de suspectis Bar le d

¶ **Si unus** Servus cedit
legato eius ar
tificii inque plus vsatur h d facit
l pedicatis q argento de aur et ar
le et q ibi dixi q facit ad multa

¶ **Ornatricibus** lega
tis
ornatricibus cedunt scolares illius
artificii h d nota tex ibi de artificium
re ¶ Nota q appellacione artificii gti
nentur adiscentes q ea que dixi
in l x q castrense s de coll bo ubi
dixi q scolares no dnt habere qi
castrense peculium licet doc et advo
cati sic ¶ Quod vr gtra hanc l br
puto hoc debere intelligi in casu suo
favore legati ut ibi fit lacior inter
ptacio ut l intestis s de re iu sed
in beneficiis ubi fit latissima interp
tacio eadem rone secus in penaliis
quia tunc rone artificii no gtinentur
adiscentes vt l i et ibi notatur ut l fi
C de artifi li xi Et hoc est utile ad
statuta que loqu de artificibus q
est recurrendum ad distinctionem utrum
gtineat beneficium uel penalem ut ff dixi
vt sic adiscentes gtineantur uel no

¶ **Omnibus** aliter hunc s
e l tu querer
sed puto hoc ee sm gsuetudines q
rundam civium quia vendita oue vr ve
ditus agnus et eadem rone in lega
to prohoc q hunc in l unum s de
vi tri et ole le Bartholus le d

Avibus Nota hic q
appellacione
avium gtinentur pulli et ga
lline q facit ad multa nescio
tn si gsuetudo observat Bar le doc

Qui saltum ver
bum
solet denotat ppetuitatem
h d Bartholus le doc

Iulianus Communi
one
dicat uel excepit h d vide
q dixi ff de le i l sermi ele
tione q fi bartholus legum doctor

¶ **Ex his** Verba enim causa
futuri eventus
non inducunt dispom h d vidit
simile ut l pater filiu q fundum
et q ibi dixi et ut l paphilo i pri ff de

Servos hec condicio, si meus erit intelligitur insolidum si testator hoc senserit h. d. alias enim nisi testator hoc sensit secus esset ut l. s. de con. insti. et de le. i. l. stichum qui meus erit et l. si quis servos § e.

Non aliter ponc casum p l. librorum § quod tu casibus s. e. ¶ Oppo. et vi. quod spectet ad judicem interpretacio voluntatis ut C. de fideicommissis l. voluntatis. Sed debemus recurrere ad judicem ut ibi sed judex debet servare hunc ordinem quia primo debet videre quid sensit testator ut hic et l. in condicione i. pri. de condi. et de. et l. pr. § codicillum e. ti. Sed si hoc non apparet debemus inspicere quod est verisimile que verisimilitudo attenditur ex consuetudine ut s. de le. i. l. si servus plurium § fi. et clarius p dy. in c. in spiritualibus de re. iur. li. vi. Et si id verisimile non apparet recurritur ad propriam significacionem verborum ut hic et si erunt plures significaciones quarum una est propria [illegible] propria significacio ut l. i. § si is qui navem s. de exercitoria. Sed si erunt plures significaciones proprie hunc debemus inspicere quod est minimum ut l. apud iul. § sed s. de le. i. et s. e. l. qui concubinam § cum ita et hoc in ultimis voluntatibus. Statuta autem qualiter debent propria interpretari non dico hic dixi plene in l. omnes populi de iusti. et iur. ¶ Contrario contra dicens illa l. pr. s. de le. i. l. iiij ubi non statuitur voluntas defuncti licet de eo constaret sed ibi ideo quia testator erravit in nomine appellationis certa dic ut in glo. que sunt explanata per precedencia. Bartholus.

Tercius Cuilibet iuvenis dicitur qui inter servos res non [illegible] sed hoc debet intelligi secundum consuetudinem ci. Bar. le. doc.

Si cui lana appellacione lane continetur lana cum a pellibus animalium mortuorum non separata succida vel purgata et filata vel non dummodo non sit tincta nec ad formam tele reducta h. d. non quod ea lana que non est separata a pellibus continetur et cum illa pellis quod intelligo de animalibus mortuis non de vivis quia tunc secus ut l. ligni § proinde si silva s. e. Item quod dicit de pellibus intelligo de illis que habentur solum propter lanam ut ille que veniunt de sardinia que appellantur buldrones secus si principaliter habeantur propter pelles quam propter lanam non enim habetur a preciosa ut lana ar. s. de vi. ta. et de le. i. l. si quis vinum. Item quod dicitur lana a [de] certa quod appellacione lane continetur lana communiter regionis non admittitur. Sed primum quod dicitur quod lana tincta non continetur appellacione lane ¶ Oppo. de l. pedicul. § labeo s. de au. et ar. le. sed ut in glo. sed mar. dicit ibi dicitur hic indefinite dicit lanam et sic est casus quod indefinita non equipollet uni quod certa p dy. in c. de re. iur. li. vi. dicitur lanam

ut l. si pluribus s. de le. i. Bartholus. l. d.

Quum sic hec lex cum sequentibus tractat bona [illegible] sunt dicti servi qui ad aliquem pertinent iure dominii vel quasi secus si iure usufructus vel pignoris. Item secus in hiis qui ad vendendum habeantur ut sunt vicarii servorum vicarii communes vero sunt sui domini h. d. cum talibus l. se videt hic significacionem verbi suus ¶ Oppo. quod ille demum dicitur suus que quis potest vendicare ut l. quintus § argento l. de au. et ar. le. sed fur bona fide possessor non potest quis vendicare Ro. etc. primo potest vendicare p publicam ita hic intelligo et plene expedivi in l. generali. ¶ Item oppo. de l. i. § i. s. ad sill. sed ut ibi dixi. Item dicitur hic quod fur quos habet pignori non continentur con. s. de suppel. le. l. legatis § fi. sed ut ibi pz quia hic habebat pignori pro tanta quantitate quod qui habeat pro derelicto a domino sive in l. [illegible] in pri. s. e. ¶ Item dicitur hic quod servi omnes continentur appellacione servorum con. l. sit § fi. s. e. sed illud est verum si probetur contrarium sed in dubio obtinet hoc ¶ Utrum vero utrum servi vicarii suorum appellacione contineantur Ro. hic est oppo. inter Rog. et Jo. et hoc ex duplici [illegible] que hic continetur nam quidam habent literam affirmativam alii negativam non contineri quid dicemus [illegible] in casu l. in re puto opp. Ro. esse verum quia hoc dictio suus intelligitur secundum proferentis voluntatem sed si verbum suus sive suum profertur ab alio sicut a statuto vel a lege que dicit publicentur bona sua vel in contractu ut vendidit omnia bona sua ubi verba intelliguntur secundum proferentis voluntatem statur opp. Jo. quod continetur vicarii Jo. quia habet potestatem vendicandi ut l. quintus § argento s. de au. et ar. l. et ibi hoc esse certum

Nummis [illegible] ibi vi sunt etc. ¶ Oppo. dicitur hic quod nummi videntur legati communi usu medii ut l. qui lanas s. de au. et ar. le. sed ut ibi notatur et l. apud iul. § pro [illegible] s. ti. i. ¶ Item pro quod inspicitur consuetudo ut s. ti. i. l. si cum dicit dy. ibi erat dubium de quantitate hic de qualitate et eodem modo solvit pe. Cy. dic et melius ut ibi dixi ¶ Oppo. de l. servus plurium § fi. s. ti. i. ubi cera [illegible] potest apparere voluntas defuncti quod esse [illegible] que hic dicitur sed concedo contrarium quia quocunque modo constet de voluntate defuncti vel contrahencium sufficiat ut l. de re. iur. l. semper in stipulacionibus et ibi glo. quia ex qualitate rei vendite presumitur quantum est precium ¶ Item dicitur hic quod inspicitur consuetudo regionis de qua regione intelligitur certe de regione unde ipse sunt ut hic quod non ¶ Oppo. in hiis que pertinent ad decisionem debet inspici consuetudo loci ubi est res de qua agitur ut l. si fundus de evict. sed quia emanat dubium circa disposicionem propter naturalia vel accidentalia ipsius

dispositionis/ nō tamē emanat ex v̄
bis/ vt si vendere rem nō est dubiū
an debeas cauē vel satisdare/ et tunc
loquitur lex si fundus de euict/ quāz
dubiū pendet ex vbis tūc debet inspi
ci consuetudo regionis vn̄ est profe
rens/ ut hic et hoc in ultīs volunta
tibus sed in cōtractibus si dubiū ema
nat ex vbis/ habet locū ma l veteri
ff de pac/ ptextū hic de contextu istius
facit l qui filiabus in pū ff de le i Bar

Q**uesitum** extra stu
diorū cā
abest/ ab eē nō vr̄ h d facit
ꝗ de sim mitiue l seyo ꝑ
paphilo ista lex est ꝯ pro clicas qui
vadunt ad studendū vt videantur re
sidere in ecclīa sua et tamq̄ residentes
in ecclīa sua debent hre ꝑbendas suas
de quo hetis in c relatum ex̄ de cleno
resi l ista facit cū glo l i C de incol
que dicit ꝙ si scolares stant in studio
ꝑ x annos nō efficiūt̄ cives ex quo
habent aīm ad domū redeundi/ et
retinendi domiciliū ut dcō ꝙ paphi
lo et hic et l indul ꝗ de capti et postli
re et hoc tenet dy et tangit̄ ꝑ glo
in l heres absens ff de iudic et l lex
cornel ꝙ domū ꝗ de iniur et i de hoc

G**enus** Genus nunc dixi
dio positum ex pce
dentibus et sequentibus restringitur
h d Quid in dubio si ꝑ legatum
in l proba glo dicit ꝙ id tm̄ vr̄ relin
ꝙ habet in fundo sempronianū ut l ma
ꝙ liquide ꝙ si ꝗ de pe le Sed in ꝯtrariū
facit l quesitū ꝙ ple et si ꝗ de fun
instrc/ dicit glo ibi apparet voluntas
defuncti/ sed certe vnus loc ibi i dubio
Sed dy tenet pmā opi ꝑ l si ꝙ si an
dulcia de vini et ole le Sed certe ibi
genus sequens restringit̄ ꝑ precedencia
sed hic genus precedens restringit̄ per
sequencia/ sm̄ istā opi/ Et ibi genus
fuit quodā adiectum neutraliter positū
Quid dicemꝰ Rō duobus modis po
ꝙ hic precessit enūacio specierum et est
secuta/ genus vero fuit positum in medio
ideo restringitur sm̄ ꝯtrario sensu et hoc
tenui in l quesitū ꝙ ple vel aliter et
forte nō male/ nō est vnū dictū in l ma
ꝙ genus precedens nō restringat̄ ꝑ id
ꝙ sequitur postea/ hoc est per enūacionem
specierum/ sed magis restringitur ꝑ adiectio
nem loci que loci adiectio oīa respi
cit vniformiter cū in eadem oratione
post oīa ponat̄ ar ad hoc l mulieri
cū in ꝗ de condi et de ꝙ hoc sit
vnū appz hic in tex de hac clā qualiter
referatur ad precedencia dixi in l licet
ff de le i Bartholus legū doctor

P**redia** Ea videnť esse i
fundo que ibi se
ut ꝑpetuo sint h d Bartholus le d

P**ecto** Quero que est racio
ꝙ reliqua nō videntur
legata quedā dicunt quia ibi nō e
rant ut ꝑpetuo sint vel aliter sm̄ fa
ciare reliqua et cetera debita nō inspi
ciunt certum preciū/ sed totū vni

formis ut l sed et si ff de tractatu ff
de pedi et l ex facto ff de hr̄ insti ff

I**llud** appellacōe nūc nō co
tinet̄ materiam que ad sui
maz reuerti nō pt h d facit ad sta
tutū ꝙ dicit ꝙ si quis portauerit
frumentum extra ciuitatem incidit in pe
nam/ quid si portat farina certe
sm̄ ꝑpam significacōem nō tn̄/ ꝙ
nō pt redegi ad suā maz ut hic ita
dicit dy in ꝯtrariū c nō sm̄ ꝙ indi
stis in l si cui lana ff e ꝙ lana sine
sit filata sine nō donec ponatur
in tela ꝯtinet̄ appellacōe lane et sic
donec ꝑueniat in tela sine ꝑpetuu ad
que destinat̄ sic in ꝑposito appellacōe
frumenti ꝯtinet̄ farina donec ex ea fiat
panis ut dicta l si cui lana Bar

C**um vir** res extimate
in dotem date
nō ꝯtinentur in legato empti vel
parati si nō fuerint ad usum dotis h d

R**ebus** Que casualiter
absunt ab esse
non videntur h d facit ꝗ e l si ita
legatū Bartholus legum doctor

P**sithorius** Quod
ꝯparatur
genus quo ad oīa lex opa
tur particulare quo ad particu
laria h d/ vel aliter nō refert vtrum vel
particulariter vel singulariter res distin
guntur Oppo ff ti i l iiij v et vj
so fateor ꝙ omnia videntur legatum
tn̄ quo ad separacōe legatorum est diu
vt ibi Item quo ad dacōem decimacōe
ut l si domus ꝙ i ff ti ij et l sm̄
vendicio de euict/ ita e diu quo ad
petit formandā et hoc colligit̄ ex glo
que hetur in l stare debemꝰ de v oblig

H**ys verbis** Illum
repositi
ut inuitus debeat̄ nō videntur eē in loco
secus si ut ibi ꝑpetuo sint h d et e
ꝙ nota pe facit pro hijs qui volunt
probare certum vsum loquendi ut suf
ficiat dicere se hoc audiuisse a senib;
ꝙ declara ut l labeo de suppel le

A**rca** Oppo de l seruum filij ꝙ
si area ff ti ij so ut
ibi glo insisto hic Bartholus le doc

S**eruus** Oppo de l qui
res ꝙ aream
de so et de adi le l cum fundus/ so hic
ex voluntate noua ad legatum ꝑti
net aliter secus et sic concordat cū ꝯtrarijs

C**oniunctum** ꝙ
hic
faciunt partem sibi ꝑ coniunctū
qui est hoc verū/ dicit glo
siue re tm̄/ siue re et vbis/ siue vb
tantū sint ꝯiuncti glo bn̄ dicit ꝑter
quia interecio cum quia qui verbis
tm̄ sunt ꝯiuncti tunc diuisio nō̄ vacat̄
nisi ad partem licet pars alterius pos
sit sibi accrescere et sic sibi partes
nō faciunt ꝑtestum ut l si duobus
ꝑ K ff ti ij et l reguntur ꝗ e Bar

S**exus** masculinum
genus capit
femininum non ecō h d Qualiter

masculinu concipiat femininu dic ut l. i. de v. sig. Item dr hic q viris legatis pueri continentur. Con puer et puella dum minores xiiij annis ut l. mela in prin. de ali. et ci. le. et l. pu. de v. sig. Sed vir intellr cum peruenerit ad adulta etatem ut l. cum quib. § codicill. b. e. et ibi nota. go appelloe viri no continetur puer. sed possimus dic q nomine viri quz assumitur large quz stricte prout glo hic dicit de noie mulier et hoc placet. Sed quid in dubio quo cognoscatur an hoc nomine vir vel mulier ponatur large vel stricte Ro hoc quz hoc nomen mulier vel vir adicitur alicui individuo ut berta est mulier et titius est vir et tunc accipit mulier i. corrupta et vir maior xiiij annis ita loqt § codicill. quz refertur simplr non relatum ad aliquod individuum et tunc large sumitur ut nomine mulier continentur omnes que sunt in sexu fem. et viri oes qui sunt in sexu masculino ut hic

Seruus Qui fugit dr ee in loco a quo fugit. h. d. Bar.

Quod his Oppo i. ad trebell. l. balista. br dic ibi dixit quatinus hic no q quid et est vera so. ¶ Item oppo de l. in fideicomiss § inuq b. de usur. Sol. ibi dies sunt adiecta gra fideicomissi hic gra hered. de hoc plene in l. fideicomi. i. ad trebell. Item oppo de l. iij. § fi. i. de do. ple. So. ut ibi Bar. legum doc.

Item testamentator appellacione posteroz continetur libe ri hic dicit Bartholus legum doc.

Quique rome ¶ Oppo i. de qui et a l. i. si ueori et l. questum § fi. b. e. So dicit Rog. debentur s. codem mo quo deberentur si essent in ciuitate et satis bene dicit vel aliter dic q ea que erant ex urbem in custodie erant deputata ut perpetuo essent in urbe. Unde i. urbe ee videntur et cedunt legato ut b. e. l. qitu. iuk.

Nuper pronomine meum adiectum certo corpori et verbo presentis temporis facit demonstracione si incerto corpori taxacionem si verbo futuri temporis condicione h. d. de hoc plene dixi b. ti. ij. l. stichum qui meus erit Bartholus l.

Sita Supra debet ubi res ee solent perpetuo no ubi casu ad sunt vel absunt hic dicit Barles.

Et fideicomissum Certe eciam hereditatis appe legati continentur ut l. obuenire de v. sig. et dixi in l. filiu § si legatum i. de le. ptam Bartholus legum doctor.

De coniuncti Ista lex diuiditur in ptes duas principales po

loquitur de coniunct. sco de effctu coniunccionis de iure accrescendi ba ibi pferatur go. Ite pma subdiuidit incres. primo loqr de coniunctis re tm sco de coniunctis verbis tm. 3o ponit rone predictam sol ibi Ite verbis 3a ibi qui semp. Item sa pars principal subdiuidr in duas quia primo ponit dcm sco illud probat p arg et sufficienti diuisione ba ibi q si re tm. Et quia est breuis et habet multos vo no pono sumarium ¶ Venio ad casum in tantis que pono p ptes. primo queritur qui legatarij sunt re coniuncti vo patet. 2o queritur qui dicantur verb. coniuncti et similiter pz rn. 3o quero q re isti ita ultimi dicantur coniuncti verbis no aute respondet iur consultus illi qui sunt coniuncti re vocantur abinicio ad solid legatum et faciant sibi ptes p concursum

¶ Sed in cau b. proximo inter positio semp vocatur ad illes ptes tantum ab inicio quia ex posito incerto no pnt dici re coniuncti sed verbis tm ut hic du dicat qui semp ic in 2a pte que incipit ibi pferatur sic pone casum vidi quis sit coniuncti re vel verbis sed quero de effctu unus legatarius cuius porcio deficiat habet aliu sibi coniunctum re et verbis aliu coniunctum vel verbis tm vel re tm queritur cui accrescat porcio defecta et lic quis pferatur in iure accrescendi Rnr q ille qui re et verbis coniunctus est pferatur omnibus h. d. primo et sm hoc dcio igitur ponitur in ceptione sed q hoc sit vim probatum a sufficienti diuone et tic aut tu dic q coniunccionem diuone coniunctus re tm pferatur vel ee concurrat cu coniuncto re. vel verbis et certum e hoc no ee verum aut dic de coniunctis verbis tm et no re et tunc de hoc posset ee go quia est coniunctus ex verbis testor fin finalit veritas est q coniunctus re et verb. pferetur coniuncto verbis tm h. d. sm lec. lo. et azo veram quia sequitur omnes citinos sm hoc ibi q si rem ic expone Expone q. i. qz et omnia erunt plana sm dy. Ilam ibi ponitur racio seu probacio precedencium nobilia cal lige pro parte ¶ Veniam ad contraria primo oppo et videtur q cum duobus separatim eedem res legantur sunt legatarij omnio separati no coniuncti ut l. plt. b. de usuf. acc. So l. ista loqr cum idem testor reliquid ab eodem herede diuisis legatarijs l. contraria loqr qu sunt diuisi testor vel idem cum diuersis heredibus reliq eandem vel posses dicere q ibi etiam sunt coniuncti re tm quia no hinc ius accrescendi dicuntur disiuncti et io in iure disiuncti com appellantur prima tm verior. Sco oppo et vider q legando sco videtur adimere a primo ut l. si sciat i. de adi. le. So ut ibi sm glo vel melius sm dy. Ilam aut reliquit sco sub commemoracione primi legati puta fundum que ticio legaui lego sempronio et tunc videtur adimere a primo al videtur voluisse q sunt concurrerent ut l. si pluribus b. de le. i. et hic q dic per Cy in l. si fortidiani

impu C de lega. Sed hoc dr falsum. nam
video in hereditate q si datur ho sub co
memoratione prime institutionis tamen
non videtur admittere sed eos simul gauere
ut ff de her. insti l. ut quoque et j. de
v. sig. l. triplici. Inst. dicunt quidam alind
in hereditate quam in legato. et sic ro
quia non ita de facili admittitur hereditas
sicut legatum. ut l. ex parte j. de adimen
le. sed ista ratio non videtur bona quia in vo
luntate solempni de qua loquimur ita
de facili admittitur hereditas sicut lega
tum ut l. y de in pri. te. Tene ergo glo
que est in dicta l. sicut nec aliquid opa
commoratio prime legati. ad l. nam adeo
decem et de qua allat dy ubi videtur causa
Ro. quia in eadem persona commoratio primi
legati operatur ad emptione et translatam
primi. ut ubi sicut in diversis personis ut
hic hoc probatur in l. i. g. si cum glo
j. de sup. quod ¶ Tertio oppo. quod isti non solu
re sed verbis sunt coniuncti. Nam si dico
ticio lego fundum eumdem fundum
lego sempronio isti solute resolvuntur
in coniunctum. ut l. triplici g. videamus j. de
v. ob. sig. et sic erunt coniuncti verbis.
sed quidam dicunt quod Ja. Ra. dixit quod istud
intelligitur qui in diversis partibus testa
sunt ista legata. hoc est diminare et
restringere istam ma. et est contra tex
insti e. g. si eadem v. gerunt. Alij dicunt
quod in l. triplici soluta ponitur pro co
iuncta. quo ad partes principaliter acquire
das. non quo ad ius accrescendi. vo
lentes dicere quod si aliquibus legatur
solute quod licet quilibet admittatur ad partem
suam et in hoc videntur coniuncti. ius tamen
accrescendi non habent. et hoc dicunt quidam
moderni quod omnino michi displicet. primo
per dictum l. triplici que dicit eos
coniunctos verbis licet oratio soluta sit sed
effectus coniunctionis est ius accrescendi
ut habetur l. ergo et ff. si testator plures in
stituit. partim solute partim coniuncte omnes
videntur ut coniuncti verbi gratia publius
mevius et gavius sunt heredes per
inde est ac si dixisset publius et mevius
et gavius ut ff. de her. insti. l. in intellectu
g. hec verba tamen ergo sunt soluti quantum
coniuncti nec ibi distinguitur quantum ad
partes nec quantum ad ius accrescendi
ergo nec nos debemus distinguere. ut l. i.
g. qualiter de e. prestan. ad contrarium dic sic
quod quando sunt posite plures persone in ea
dem oratione solute et tunc habentur
ut verbis coniuncti quo ad omnem effectum
ut lucius titius heres scripto vel lu
cio ticio publico lego fundum et tunc
sunt etiam verbis coniuncti quando plures persone
ponuntur in diversis orationibus verbi gratia
lucium heredem instituo sempronium he
redem instituo vel ticio lego fundum
sempronio eumdem fundum lego tunc licet
dicte orationes sunt solute tamen non indu
citur coniunctio verbalis sic loquitur hoc
pri. fin. ex glo. hoc etiam expresse patet
in dicta l. triplici si bene intueatur. plus
dico quod si due orationes ponentur copulative
non inducere coniunctio verbalis quod forte
tibi videtur mirabile ut j. dicam in quibus

breviter ergo si plures persone ponuntur
in eadem oratione solute inducitur coniunctio
verbalis secus si ponuntur in diversis ordi
bus solute posita ¶ Quarto oppo
et dicitur quod illi quibus eadem res legatur
legatur separatim sicut distincti ut C. de cadu
tol. g. si autem distincti sed in tota illa con
stitutione accipiuntur pro coniunctis illi
qui sunt coniuncti re et verbis vel verbis
tamen illi qui non sunt coniuncti verbis vo
cantur distincti ut notat glo. e. l. g.
si is ita et in g. ne autem ergo dic quod
distincti sunt verbis ut ibi re coniuncti
ut hic ¶ Quinto oppo ad v. inter verbis hic
dicitur quod si dico ticio et seio lego fun
dum equalibus portionibus quia tunc
sunt verbis coniuncti. Contra expressio eorum que
tacite insunt nil operatur ut l. hec verba
ff. de le. i. et l. non recte C. de fideic. sed
si non esset dictum equalibus portionibus
tamen intelligeretur ut ff. de le. i. l. legata
inutiliter g. si. ergo non sed per fatetur gloria
tum quia etiam non adiecto essent coniuncti
verbis tamen glo. tu est in qua opinione ut dicam
in g. ac et io dicas expressio eorum que
tacite insunt ex necessitate nil operatur ut
dicta l. hec verba sed expressio eorum que tacite
insunt de voluntate vnde operatur ut l.
talis scriptura ff. de le. i. in eo quod ibi dic
tex. patet ¶ In legato autem insunt partes
eque vel inequales vel solide utrumque ex
voluntate ergo non possunt esse aliter dici
ut colligitur ex his que j. dicam in quibus
ut dicta sed ponit pe. in l. si arrogatus
ff. de adopt. in ulti. q. ¶ Sexto op. ad
secundam partem in nomine non debet esse sup
fluum ut in prima constitutione C. certa medi
sed fin. lec. jo. et azo quia terminum hic
idem bis repetitur ergo non sed timore huius
contrarij Ro. legit istam l. alio modo scilicet alio quod
opinio glo. reprobat ut in glo. heres
non examino hic sed dicam j. in quibus
ad contrarium video quod non est superfluum cum
primo ponit dictum hoc tamen dicti ut ff.
de v. in ea. fin. Ja. de are. Et Ja. de ra
ut euitet istas superfluitates legit
aliter istam v. si vero et hoc modo
convenit. an coniunctus verbis tamen sit po
tior eo qui est re tamen et certe sic
sed prima positio est clarior quia hic
loquitur de placatione inter istos coniunc
tos ¶ Oppo. vij. et videtur quod inter
coniunctos non sit ius accrescendi ut
ff. ti. i. l. et paulo so. hic sunt coniuncti co
niunctione ibi coniunctione legis de coniunctione
legis et hominis / ponit glo. ff. de usuf.
accre. l. y. g. item ait in glo. ff. verbo so.
cum hoc autem qualiter intelligatur j. dicetur
Nunc accedamus ad materiam illam tractan
dam per q. et tractemus primo materiam coniunc
torum / secundo de effectu coniunctionis scilicet iure ac
crescendi. Et ex predictis patet quod coniunctio
alia est hominis alia legis. inter coniunctos co
niunctione hominis alij sunt coniuncti re tamen
alij coniuncti verbis tamen et alij re et verbis
et ideo de singulis est videndum. primo
de coniunctis re tamen. Isti sunt quibus
eadem res separatim legatur ut hic contra
hoc insurgunt dubia. primo dubitatur

quidam inquantitate lego ticio x seio
lego x utrum sint reiuncti et ad una x
vocentur ut quilibet habeat sua x et
videtur quod sint reiuncti ut vocentur ad
una x ut l. stipulacio ista hec eum qui
ff. de v. ob. et l. eum qui ita inpubes nubis
tenet glosa et in l. si michi et ticio in prin.
et ti. contrarium est verum quod quilibet habeat sua
x et sic non sunt reiuncti secundum pe. quod si scrip-
bat magis presumitur multiplicacio le-
gati in persona diversa quia in persona vni-
us vt l. omnes et l. si II ff. de ac. et ob. et
l. quid quod si quis duos ff. ti. ij et quod no-
tatur in l. heredem quoque e. ti. Sed si quis
relinquat eidem persone x. in diversis vo-
luntatibus presumitur multiplicacio legati
vt l. quinquaginta ff. de pbac. ergo multo
magis hoc faciet diversitas personarum. Ad
questionem videtur quod aut quis relinquit plu-
ribus sub eadem concepcione verborum ut ticio
et seio lego x et tunc intelligitur de
hiis x ut ff. de le. i. l. si quis inter certos
inpubes et ita loquuntur contraria aut sub
diversis concepcionibus ut ticio x lego
sempronio x lego tunc habet locum
quod ita sed predicta secundum verba communiter dicta l.
stipulacio ista hec eum qui ubi sunt sub
diversis concepcionibus sed videtur contrarium
si circa verba eius qui promittit sen-
legat ita si ego stipulator interrogo te
promittis michi x ticio x respondes
promitto licet diverse concepciones sint in
unica interrogacione tamen sub una concepcione
respondes promitto ita loquitur ibi et in
dicto hec eum qui sed si promitteres
sub diversis concepcionibus et promitto
tibi x et promitto ticio x tunc quilibet
vocaretur in sua x et ita ne contraria et ita
videtur intelligere preceptum maius quod satis michi
videtur convenire. Sed dubitatur quid
si eadem legatur pluribus separatim hoc
acto ut quilibet habeat in solidum utrum
sint reiuncti adeo quod uno repudiante
alter habeat rem ad extimacionem videtur quod
sic ut hac l. Contrarium credo et tunc
dicuntur reiuncti qui leguntur eadem
res separatim ut hic et sibi faciunt
partes per concursum ut ff. e. l. coniuncti
et ita duo requiruntur tex. est in l. re
coniunctis in prin. ff. de usuf. accr. Sed
in questione ista non faciunt sibi partes per concur-
sum ergo non sunt reiuncti ergo hec per unum
vocatur ad rem alius ad extimacionem
ut l. si pluribus ff. de le. i. ergo licet ergo
primum adsit quia separatim sunt res le-
gata tamen ultimum deficiat quia non faciunt
sibi partes per concursum secundum si primum
deficiat licet ultimum adsit non erunt
reiuncti hoc patet in l. ite si sabinus
quod idem iuris ff. de hered. insti. ubi in-
stituti sine partibus non fuerunt vocati
ad eandem rem ex expressa voluntate
defuncti unde ibi deficit primum unde non
habentur ut reiuncti quantum ad ius ac-
crescendi licet secundum adsit quia facia-
unt sibi partes per concursum ut ex eo quod
ex tacita voluntate defuncti vocantur
ad eandem porcionem quia hoc non sufficit

ut ff. de usuf. accr. l. iij et ibi notatur
et illa est racio ibi quare porcio de-
ficientis accrescit omnibus quia nullo modo
sunt coniuncti quidquid glosa male dicat.
¶ Tercio dubitatur ticio institutus in dimi-
diam sempronium in eadem dimidiam
institutio in qua tercium instituitur utrum isti
sint reiuncti dubium est utrum illud relativum
qui faciat simplicem relacionem sicut facit
in l. iij C. de inger. quod et ibi notatur et l. domum
l. dum et tunc non erunt reiuncti quia
non veniunt pullulantur in eadem dimidia
an faciat propriam relacionem et sic re co-
iuncti illud est verum in l. i. tripliciter in fi.
de v. sig. et l. iuris quoque in prin. de her.
insti. ¶ Quarto dubitatur quod si unum
legatum totum alteri partem an illi sint
reiuncti in illa parte quod videtur quia eadem
pars est duobus separatim legata adver-
tatis quia illud est subtile totum est
pars quantum ad propositum potest accipi tri-
bus modis ¶ Uno modo tamen vniversale et pars
subiectiva seu predicamentalis ut genus
et species secundo modo totum integrale et pars
integralis ut fundus qui est totum
integrale dividitur in partes integra-
les secundum usufructum et proprietatem et si quis
eorum removes non est plenius fundus
tercio modo accipitur pro toto integrali et
partibus quotitatis in quibus una re-
mota in eadem loco in aliis partibus consisteret
fundus ut totus fundus secunda et tercia etc.
aut ergo totum legatur uni et pars alteri
primo modo ut genus et species tunc non sunt
reiuncti quia illa species non continetur
in legato generis cui genus per speciem dero-
gatur ut l. uxorem et felicissimo
ff. e. et j. e. l. si servus in fi. tamen singulis
secundo casu quando uni legatur fundus alteri usu-
fructus in usufructu videtur reiuncti
et faciunt sibi partes per concursum ut j. de
usufructu le. l. si alii et ff. de usuf. accr. l.
idem neracius quod si et l. si tibi secundo casu
quando uni legatur totus fundus alii secunda
vel tercia tunc est recurrendum ad distinccionem
que est in l. si quod C. de lega. aut primo
totum postea partem et tunc videtur
adimere a primo quia dedit secundo et sic non
erunt reiuncti aut primo partem secundo totum
et tunc in illa parte videntur reiuncti
et fiat divisio ut ibi notatur et l. nemo
in prin. ff. ti. i. et hoc nisi aliud appareat
de mente testatoris et istum ultimum non
est evidens. Sed videamus racionem inter
primum et secundum casum quare in secundo non
derogatur generi per speciem sicut in primo secundus
totum vniversale vertitur in qualibet
sui parte ut l. si quid cum ... pertinet casum
quod interemptum ff. e. et j. vin. cog. inter
cognatos unde si aliquis adimatur ergo
species non vincatur legatum quia vertitur
genus in aliis speciebus remanentibus
tercius in secundo casu sed remota parte integrali
non est fundus sed est nuda proprietas
et hanc rem tangit Old. in dicta l. si
alii j. de usufructu le. Sed contra predicta oppo-
et videtur in prelato vltimo quod si uni legatur
genus et alii species sint reiuncti et fa-
ciunt partes generali ut ff. de le. i. l. si duo

stichus sed licet glo ibi ponat plu
res sed veritas est quod ibi non sit legatum
genus et species vnio quod res bis ita
dico sunt legatus stichus sno sunt le
gati optio serui hoc est ille seruus quem
eligeret et sic species eligenda incerto quo
si eligatur stichus videmur coniuncti et
ita ibi tenet pe sic intelligitur .s. de adempt.
le. l. si heres ¶ Secundo loco principaliter est vi
dendum de coniunctis verbis tantum et coniuncti
verbis sunt si dico ticio et seyo lego fu
ndum equis portionibus ut hic et quod
dico in hoc articulo idem intelligitur
in articulo an ut dicta l. triplici .s. de
si due personae ponantur solute in eadem
oratione ut ticio et seyo lego fundum
equis portionibus ut dicta l. tripli
ci secus si in diuersis orationibus ut dixi
s. in tercio articulo. pe tamen dicat quod qui
in eadem oratione ponuntur solute sunt
omnino disiuncti ut refert Cy. in l. i. quod
ubi aut C. de cadu. tol. quod est contra textum
dicte l. triplici ¶ Tercio sit verbalis con
iunctio per nomen collectiuum ut lego filiis
fratris mei vel substituo heredes
meos omnes eum qui continentur sub hoc
nomine heredes videntur verbis coniuncti
ut l. interdum in prin. s. de her. insti. et
de vul. et pu. l. si pater et s. de le. i. l.
qui quartam quod tamen ¶ Idem in aliis no
minibus collectiuis ut libertis meis
cognatis et similibus licet sit contra quod s. de le.
ij. l. lucius quod lucius sed soluta .s. in
tractatu iur. accrescendi et ista sunt
clara sed circa hoc insurgunt dubia
quid si copula cadat inter diuersas ora
tiones utrum inducatur coniunctio verbalis ut
certe ticio lego fundum et sempronio lego
fundum equis portionibus ¶ utrum isti sunt
verbis coniuncti et videtur quod sic quia inter eos
cadit copula et que inducat coniunctionem
verbalem ut hic et dicta l. triplici ego
autem sum dicere quia primo probo
per causam qui non insistunt ut l. fiant
quod 1 2o probo sic certum est quod due ora
tiones solute non inducunt coniunctionem verbalem
ut hac l. in prin. et dicta l. triplici et
insti. e. quod coniunctum sed inter duas ora
tiones solutas ponitur punctus loco copu
le ut notatur in l. pactum rex .s. ad l. falc.
in glo super verbo molitum et s. l. cum duobus
quod in secunda in ultima glo quod sic quo
tanta copula inter eas non inducat
coniunctionem verbalem quo nec expressa copula
quia expressio eorum que tacite insunt
nihil operatur tamen tacite insit copula de
necessitate alias non esset bona gramatica
quod facere non debemus ut l. placuit de an-
et de le. Item hoc probo non est virtus
copule que coniunctionem verbalem inducat sed
unitas sermonis testatoris quod patet in eo
quod s. dixi de duobus solute positis in
eadem oratione et per id quod dixi de nomine
collectiuo nam licet ibi nulla sit copula
sunt tamen coniuncti verbis propter unitatem ser
monis et est tex. C. de cadu. tol. quod sin
autem ex hiis verbis hoc ita tamen ad propositum
cum sunt due orationes licet ibi sit copula

tamen ibi est sermonis duplicatus non uni
tas ut s. de vul. et pu. l. i. quod est coniunc
tio verbalis 3o inducitur glo s. ti. i. l.
nemo in primo ex. ubi glo sentit quod
coniunctio posita inter orationes non inducat
coniunctionem verbalem si quis ea bene intu
eatur et non tamen sancione licet quidem
volentes effugere debent quod illa est con
iunctio glo non testatoris quod non est de mente
te glozator ¶ Quarto ad hoc inducitur
dictum domini Ja. bu. in questione quia disputauit
de eo qui legauit mercatoribus et arti
ficibus art. lane ubi dicit quod quando co
pula cadit inter duas orationes preter prin
cipales et tunc ipse non habet vim co
pulatiue nec requiritur concursus copulatoris
ut l. i. de hiis que notatur infra de testa. l.
lege iulia an militibus Sed qui copulat
duas orationes accessorie tunc est ipse copula
ut l. si heredi plures com. insti. et ita
dico in proposito si dico ticio lego fundum
et sempronio lego fundum equis por
tionibus iste due orationes preter prin
cipales et separatus est actus legandi
unum abactum legandi alterum et ideo non sunt
coniuncti verbaliter sed si dicere domino cole
de pilis et domino sempronio de florentia
lego fundum equis portionibus tunc essent
coniuncti verbis nam ille due orationes
coniunguntur accessorie et unus est solus
actus legandi illa unum lego semel
sunt positum in oratione non plures si
quod in his cognoscere coniunctos verbis semper
inspicias veritatem sermonis utrum unus
sunt actus legandi vel plures et hoc
decidit multa dubia ut .s. videbitur Sed
quero quid si pronomina collectiua inducatur
coniunctio verbalis in quid pronomina dis
tributiua ut quilibet quilibet et similia
videtur quod non ut C. de impu. et al. substi.
l. ult. ubi comprehenduntur ille dictiones
quilibet quilibet et similes tamen quilibet vo
catur ad virilem sed si essent coniuncti tunc
vocarentur in una portione ut dicta
l. interdum de hered. insti. pro hoc facit
glo s. de le. i. l. qui filiabus quod i. dicit quod
habemus inspicere veritatem sermonis
ut in dixi si unus sunt actus lega
di vel substituendi sunt verbis coniuncti
licet ibi sit appositum verbum distributiuum
unde dico quod in l. fi. C. de impu. et al.
substi. ubi sunt verbis coniuncti non obstante quod
quilibet vocatur in virilem quod secus
esset in nomine collectiuo quia fortior quod po
tior est coniunctio per nomen collectiuum
ideo quod vocantur in una portione
et preferuntur ceteris in iure accrescendi
ut .s. dicam si sunt coniuncti pronomine dis
tributiuo proinde est ac si quilibet esset
nominatus et vocantur Nam nec pronomina
tione impeditur verbalis coniunctio ¶ 2o
quero nunquid per coniunctionem aduersatiuam ut
at vero et similes inducatur coniunctio v
balis videtur quod non ut .s. ad trebell. l. lucius
quod que habebat ubi testator grauauit he
redem ut restituat hereditatem eo mortuo x

vncias habeat gayus duas autem habeat
seyus et dicit ibi quod si portio seyi vltra
deficiat non accrescit gayo sed remanet
apud heredem ergo patet quod non sunt coniuncti
per illa coniunctionem autem contrarium dico non enim
facio differentiam inter coniunctionem copulatiuam
et adiunctiuam vel aliam illam semper
vna coniunctio potest poni pro alia quando opus
est vt no. in l. secundi et de l. eas cas
cas sed solum inspicio utrum sint vnus
actus vel vnus sermo legandi vel non
vt dixi s. Non obstante contrarium quia ibi
aspicimus duo fuerunt sermones ideo non
sunt coniuncti ¶ Sed quero quid de coniunctione
alternatiua ¶ Ro si ponitur inter personas
resoluitur in coniunctiua ut l. cum quidam
de v. sig. C. ergo inducit coniunctionem verbale
si vnus est sermo vel vna oratio ¶ 3o lo
co principaliter queritur qui dicantur coniuncti re et
verbis tex non ponit exemplum hic sed glo.
in l. i quod si de usufructu accres. ponit tale
exemplum ticio et meuio stichum lego in quo
cum videtur legatum in solidum sed con
cursu faciant partes per l. coniuncti s. e. illi
sunt glo. ibi pe illud exemplum reprobat
tali ratione illi dicuntur re coniuncti quibus
cuilibet in solidum res assignatur vt hac
l. et s. e. l. coniuncti sed hic videtur cuilibet
assignata pro parte ut C. si plures
vna sua l. i. et s. de le. i. l. legata i.
utiliter uni ergo isti non sunt re coniuncti
sed verbis tantum et hoc sequitur Cy.
C. de cadu. tol. quod ubi autem dico glo.
optime dicit quia pro ea est casus
nisi est quod sed eadem res est coniuncti ubi
est tex ibi lego ticio et seyo stichum
sunt coniuncti re et verbis et faciunt
partes per concursum pro hoc est tex i. dicta
l. triphia de v. sig. ubi ponitur exemplum in
glo in hereditate ¶ Pro illius l. hoc probat
nam eos coniungit compositus nominis
et rei Et ad rationem pe video quod videtur
dare partes unum est legatariis con
currentibus sed sermo testatoris cuilibet
rem assignat in solidum et hoc tenet
dominus Ray. et cetera mo. ¶ Pe vero qui exemplum
glo reprobat ponebat sic ticio lego
domum cornelianam et titio sempronio hic
sunt coniuncti re et verbis propter copulationem
et quia utrique attribuuntur res in soli
dum sed illud exemplum potest procedere quod
vnus est primo tamen verbum lego sit po
situm in ordine tamen ab exemplo glo non disce
das quia verba sunt tex ut dixi pos
sunt poni in alia exempla ut filijs
ticij lego fundum vel seruus meus le
go domum isti sunt coniuncti re et verbis
nam ut expeditis patet nominis et rei
compositus contingit ergo ius ut dicta l. tri
phia ¶ Quarto principaliter est videndum de
coniunctione legali et quero quot modis con
tingit ad quod dico quod coniunctio legalis
habet locum quandoque in acquisitionibus que
fiunt ex testamento et isto casu coniunctio legalis
habet locum quandoque in acquisitionibus
que fiunt ex testamento et cum coniunctio legalis
contingit vnomodo scilicet quando ex persona prima
cui relinquitur peruenitur ad plu
res scilicet si vnus seruus plurium dominorum
relinquitur vel ei legatur vt l. et

procuilo s. ti. i. et de acquir. her. l. siming
cong ab extero et de usufructu accres. l. i.
quod i. eadem ratione si vni esset legatum
aliquid qui post diem cedente ante
agnitionem decederet pluribus here
dibus relictis omnes illi heredes di
centur in illo legato coniuncti coniunctione
legali quia ex persona vnius peruenit
ad plures et hoc est utile propter ius accres
cendi ut ibi dicam quandoque habet locum coniunctio
legalis in acquisitionibus ab intestato
et ista contingit duobus modis quandoque
ex simultatione et singularitate voca
tionis quandoque ex ydemptitate ordinis et
ex singularitate vocationis i. quia sunt
vocantur ad eadem bona et ad eadem
hereditatem ut probatur in l. adercul. l. i.
quod nemo et de suis et le. l. si ex pluri
bus et de bo. poss. l. iij. unde C. qui
non pe. pt. l. i. cum filiibus ro ut dixi
contingit ex ydemptitate ordinis ut quando
per eundem ordinem vocantur exemplum pater de
cedit relictis duobus filijs et duobus
nepotibus ex filio premortuo omnes vocantur
ad successionem sed non eadem ratione
filij vocantur quia filij nepotes vocantur
in vna portionem quia vna persona scilicet
patris representant et isto interesse plus
sunt coniuncti et hoc est utile per effectum
iuris accrescendi ut ibi dicam hoc probatur
insti de gra. tab. quod si duobus impu. et
de cong. cum enim li c. l. i. quod si quis ex
nepotibus posset et dimidi ista coniunctio
in collatione ut dicitur inutilis et ptorij sed
hoc non prosequor quia equaliter procedunt
¶ Sed in predicta posset dubitari utrum
dicantur coniuncti re vel verbis vel re
et verbis ad quod dico quod iura isto modo loquendi
non utuntur in coniunctione legali si tamen ex
pediret dicere dicere eos coniunctos verbis
tantum nam vocantur nomine collectiuo liberi
agnati cognati et similia nomina ite vo
cantur in partes separatas vel in viriles
vel in stirpes ut C. de suis et le. aut
in successione et ad tres autem cessante et
autem post fres cum filiibus et etiam apparebit
ex effectu iuris accrescendi quia accrescit
cum onere ut dicam hec sequuntur sig
nificant ¶ Illud de effectu coniunctionis est tan
gendum et est sciendum quod coniunctio
habet multos effectus primo quia coniunc
tos vocatur in vna portione ut l. pla
ne ¶ So responso s. de le. ij et de her. ins.
l. titius et l. in eodem cum filiibus ite habet
alium effectum quia substitutio reciproca
inuicem videtur facta primo ordine coniunctionis
ut l. coheredi quod distretas s. de vulg.
et pu. et de hys qui ad precus haec et tamen
effectum scilicet iuris accrescendi et de hoc agendum
est in quo procedam hoc ordine quod
quia primo de vj. quibus primo scilicet qui habent
ius accrescendi ¶ 2o quia perierunt iuris
accrescendi ¶ 3o cui locum habeat ius ac
crescendi ¶ 4o qualiter et quid habet lo
cum ¶ 5o de iure accrescendi ex coniunctione
legali ¶ 6o utrum ius accrescendi habeat
locum in dispositionibus inter viuos
inter predictas formabimus questiones accres
centes ¶ Primo igitur quero in quid
ter coniunctos re tantum sit ius accrescendi

vide quod non sed solum ius decresce
di ut C. de cadu. tol. § sinant ade
fuerint in contrarium quod sit ius accrescendi
ut ff. de condi. et de. l. hec scriptura et
l. si separatim. sed dicamus cum plures sunt
requisiti ut in usufructu aut in proprieta
te primo cum aut porcio unius deficit
cum acquisitum usufructum et habet locum
ius non decrescendi aut deficit postquam
semel fuit acquisitum et tunc habet
locum ius accrescendi non decrescit ut pro
batur ff. de usufr. accr. l. i. § interdum
secundo cum habet ius non decrescendi ut C. de
§ sinant aut adefuerint nec ob. l. hec scrip
tura et l. si separatim quia expone accres
cit i. non decrescit ut ibi notatur etiam
de omnibus. l. statibus quod dixi in usufr
uctu idem dicas in omnibus casibus
ibi post acquisitionem habet locum ius
accrescendi quod dicam ff. ¶ Secundo quero
utrum inter coniunctos verbis tenentur sit ius
accrescendi et breviter dico aut sunt coniuncti
verbis sed omnino in re est distinctio ut ti
cio et meuio lego singulis singulos
seruos et non habet ius accrescendi
ut ff. de le. i. l. huiusmodi § quibus uel
lego ticio et seio fundum factis portioni
bus pro diuiso tunc enim quelibet pars
est separatus fundus ut ff. de v. sig. l. recte
dicemus § fi. et etiam tunc non habet
locum ius accrescendi ut l. ii. iuncta ff.
de usufr. accr. Sin verum intellectum aliud
erit ff. qui in usufr. amit. l. ii. in prin. aut
in re non est omnino distinctio ut l. fundum
equis porcionibus pro indiuiso et quia
partes tunc non possunt ad oculum ostendi
ut l. meuius § duobus ff. ti. i. et habet
locum ius accrescendi ut hic et in tota
materia ¶ Tertio quero utrum inter coniunctos re
et verbis sit ius accrescendi quidam quod
sit materia tenentur subire omnes partes defici
entis ut notatur in § sinant adefuerit
in dicto sed illi qui venerit per ius non
decrescendi non tenentur subire tale onus
quod relictum quod coniuncti re et verbis veniat
per ius accrescendi dico contrarium quod ve
niant per ius non decrescendi tamen fiant
sibi partes per concursum ut ubi est §
si eadem res et ff. dixi hoc etiam notatur
ff. e. l. coniuncti licet ibi in textu dicto glo
non videatur ut ibi per dy. distinguere
quod ut ff. dixi in coniunctis re tantum solum secundum
predictam responde quod illud quod subit onus
alia ratione contingit ut ff. dicam in quar
ta q. prima ¶ Quarto quero utrum inter omnino
disiunctos sit ius accrescendi Ro. aut
loqueris inter legatarios et constat
quod non ut ff. de usufr. accr. l. i. in prin.
et ff. ti. i. l. et proculo in statibus
aut inter heredes et tunc aut defunc
tus est priuatus aut miles primo cum
est locus iuri accrescendi ut ff. de her.
insti. l. heredes sed non in pluribus ut C.
de cadu. toll. § his ita et ff. de sinis et leg.
l. si ex pluribus et ff. de her. insti. l. i. §
si ex fundo non [illegible] decedat quis pro par
te testatus et pro parte intestatus uel
dic aliter romani ut habes per Cy. in dicto § his

ita circa prin. Secundo cum qui est miles qui
potest decedere pro parte testatus et prope
intestatus dic ut notatur plene C. de
testa. mili. l. ii. per glo. ¶ Quinto quero
cum ius accrescendi transeat in successore
singularem et tunc dic aut queris in
usufructu et non transit quia usufructus
accrescit persone non porcioni ut l. inter
dum ff. de usufructu accr. et ff. de exe. rei
iudi. l. an eandem § qui cum parte aut
queris in proprietate et tunc aut in heredi
tate aut in legato si in hereditate aut
queris de successore uniuersali et transit ius
accrescendi ut C. de cadu. tol. § his ita
et de hiis et leg. l. si ex pluribus aut
de successore singulari aut pro emptore
et tunc ille qui vendidit in hoc nomine re
manet heres et apud eum est ius ac
crescendi secundum pe. ar. ff. de vul. pu. l. ex
facto § ut istud dictum pe. vide tolli
ff. de acquir. her. l. si totam unde tenens
est dicere idem in hereditate quod in lega
to. Si vero queris de legato tunc in
distincte transit ius accrescendi in suc
cessore uniuersali et singulari quia ac
crescit porcioni non persone
ut ff. de condi. et de. l. hec scriptura § fi.
de usufructu accr. l. si ticio usufructus § i.
et dicta l. interdum de usufr. accr.
l. si ticio usufructus. ¶ Sexto principaliter
est videndum quis coniunctus preferatur
et cum quero primo si sunt coniuncti
eadem coniunctione utrum alter alteri preferatur
ad quod dico quod coniuncti eadem coniunctione
non alter alteri preferatur sed quod dico quod
coniuncti eadem coniunctione non alter alteri
preferatur re non ueniunt alteri preferantur sine
cum utrique est signata eadem res et
non est ratio quare primus preferantur
sine unicuique sit assignata pars alicuius
et sic uterque admittitur ad ius accres
cendi ut l. meuio ff. ti. i. secundum certam
lec. que cum te. Coniuncti vero verbis
tantum possunt esse dissimiliter et ideo primo
possunt preferri dico enim quod coniuncti per
nomen collectiuum preferuntur coniunctis
per copulatiuam ut in hoc exemplo ticius
in dimidia et fratris mei filii in alia
dimidia heredes sunto Isti enim licet
sunt coniuncti verbis tamen si unus ex fi
liis fratris repudiat accrescit fratri
bus suis non ticio ticius enim cum nullus
coniunctus et quodammodo respectu filiorum
fratris separatur ut ff. de her. insti. l. inter
dum in prin. et quod ibi notatur pro hoc ff.
de usufructu accr. l. si quis ticio ad quem
enim ponatur l. illa in illo ti. ubi tractatur
de iure accr. nisi consideret coniunctos per
nomen collectiuum vocari in una porci
one et preferri aliis in iure accres
cendi per hoc patet ex l. scire debe
mus ff. de v. ob. [illegible] maior unitati
dicitur per nomen collectiuum qui res collectae
simul notarentur quia si essent nominate
per nomen distributiuum quia tunc perinde
esset ac si essent singulariter nominate
ut ff. dixi. Coniuncti vero re et verbis
ex eo quod re nullus alteri preferatur ut
patet ex predictis ex eo quod verbis possent
in dicta ius plationis ut in hoc exemplo

nauis et his mei filii heredes sunto isti sunt coniuncti re et verbis si deficiat una porcio accrescit aliis filiis antequam ticio ar. dicte l. interdum tamen simulta et tribus allegat hinc opinioni accedat j. de con. tub. l. si duobus in prin. et de cong. cu. emia l. eo l. i § si quis ex deposito ex mente quoniam iurium videtur probari dicta opinio Sed contra predicta videtur l. lucius ff. ti. i ubi nomine collatiuo non operatur plus quam specialis enunciatio Sed dicat ja. de are quod pro illa verba quibus testator manifeste videtur eos specialiter nominare quod tenet C. de impu. et aliis substi. l. si ita sed est con. casum l. si pater ff. de vul. et pu. ubi ista verba quos michi instituti non mutant significacione nominis colla. dic. ergo ad luam ut ibi per glo. quia illud creo conueant alienari ex familia quam sed ibi tenet dominus Item con. predicta vi. j. de re dub. l. iustum in prin. ubi primo legunt et sic sub nomine collectiuo si tamen plures nascuntur quilibet vocatur in virilem sed ut ibi per dy. quod ibi est veisile si testator plures nasituros existimasset omnibus legasset Secundo quero quo plures habentes ius accrescendi si sunt diuerse condicionis primicie preferant et constat coniunctos preferri distinctis vel heredes ff. de hered. insti. et l. licet quod cum quis cum sibibus Item constat coniunctum re et verbis preferri coniuncto verbis tantum Sed pone quod ille cuius porcio deficit habet unum coniunctum re tantum alium coniunctum verbis tantum quis preferatur in hoc sunt opi. quidam ut Ro. dicunt coniunctum re tantum preferri et ita legunt illam l. insti pro hoc facit quia coniuncti re tantum veniunt per ius non accrescendi et sic contant dampnum coniunctus verbis tantum venit per ius accrescendi et sic querit lucrum quod re ut C. de inr. dell. l. si quis licentiam de codicill. l. si cum sed alii ut hii dicunt contra scilicet coniunctum verbis preferri et sic legunt istam l. et istam opi. sequitur pe. ad hoc inducit rationes coniunctio que fit verbis procedit ex voluntate testantis coniunctio realis inducitur ergo coniunctio verbalis debet esse potior quia j. de con. et de l. in condic. in prin. Sed ista ro non placet quia etiam coniunctio realis procedit ex voluntate testantis assignantis rem separatim utrique Secundo coniuncti verbis reputantur corpus ut C. de cadu. toll. § ubi autem ergo debent reputari magis coniuncti sed certe non video rationem quare unitas ex parte persone operetur plus quam unitas ex parte rei 3o probat quia in uno grauatur in alio releuatur ut l. cum qui de iure iur. Sed coniunctio verbalis accrescit cum onere et in hoc grauatur ergo releuetur in alio quod preferatur Sed certe voluntas testantis tollit contrarium 4o probat voluntas defuncti debet interpretari ut valeat sed si preferatur coniunctus verbis valeat omnis legato

adiectum si preferatur coniunctus re viam ergo re. ar. ff. de his que in testa. dele. l. proxima § in re dubia Sed respondeo quod procedit ex tacita voluntate defuncti qui rem unicuique totam assignauit ar. C. de cadu. toll. § sed varietatis et ita dicit dominus Raynaldus za sunt opi. Jo. et azo quia ff. tenim ponendo casum quod concurrunt equaliter et probatur ex ista l. legendo ut ve ff. de l. i. Item pro hoc est casus ff. de her. insti. l. si ita quis her. que l. destruit omnes predictas opi. pe. ait ut dicta l. effugiat dic quod omnes ibi sunt coniuncti verbis et in prima inticione et sam debet esse prinus pro copula sed hoc est falsum primo quia ibi sunt due orationes solute ergo non sunt coniuncti verbis ut hac l. ut ff. dixi Secundo si ibi primus esset coniunctus verbis esset etiam coniunctus re cum primo assignauit totum fo totum per partes et sic primus tamquam re et verbis coniunctus preferetur quod est con. illam l. tenet ergo opi. Jo. et azo et in hac l. ut ff. dixi et hoc tenent glo. et ultimo Sicque tamen diceret coniunctum verbis tantum per nomine collectiuum preferri coniuncto re tantum forte non esset male dictum per rationes positas ff. prox. q. Tercio quero utrum coniunctus preferatur substituto vel e contrario Ro regula est quod substitutus preferatur coniuncto ut j. de bo. pos. sec. tab. l. ii et C. de secundis nuptiis auth. hoc amplius et in auth. de her. et fal. § si quis aut non implens et C. de cadu. tol. § in primo et § per fo et notatur ff. de acquir. her. l. qui pri. hoc autem fallit si ex mente testatoris appareat aliud taxe vel per coniecturas ut probatur ff. de vul. et pu. l. quidam testator ubi ex coniectura voluntate defuncti coniunctus quasi erat coniunctus preferatur substituto et illam l. ad hoc notat dominus Ol. Sed circa hoc incidit tale dubium pone quod substitutio non habet effectum vel quia repudiauerunt substituti vel per aliud casum intra reuixerint ad coniunctum vel ad eum a quo relictum est legatum in legato vel aduenientes ab intestato in hereditate et videtur quod non veniat ad coniunctum vel testator sua voluntate potest tollere ius accrescendi ar. de con. et de l. in condicione et est casus sim una lex ff. de usufructu l. duo § i. sed intollendo eadem voluntas est in substituere in tali sicut in ea que est talis ergo re. ar. ff. de le. i l. plane in prin. et de adi. le. l. et si tam sferat Contra quod ita demum videtur voluisse cessare ius accrescendi inter coniunctos si substitucio valeret ar. ff. e. l. si in re certe dubius passus est apud me tamen dico sic aut eadem persona est substitutus et coniunctus et tunc substitucio est nulla vel repudiat ex substitucione et tunc potest habere ex iure accrescendi ut probatur de in ius. tes. l. plures fo. respo sed et de hoc est tex. ff. de acquir. her. l. nec ius § heres et l. si quis heres in prin. in fo glo. et in quilibet per dy. aut sunt diuisi quia alius est coniunctus alius substitutus et tunc aut substitucio

deficiat ex causa ad hoc destinata ut re
ad causam intestati deducatur aut quo
cumque alio modo / primo casu non reuertitur
ad ius accrescendi sed potius deueniunt
aduenientes ab intestato ut ff. de i. inst.
test. l. pro secundo versic. et ff. de libe. et postu.
quia cum duobus ¶ Si substitucio deficiat
alio modo tunc reuertitur ad coniunctum cuius
est indicta l. quidam testo de uul. et pu.
Si bonorum insinuatur de bo. pos. secundum tab.
l. ij § si duos heredes predictos / sunt
isti in primo qui coniuncti substituunt vo
lunt ius eius augere non minuere et
ideo habet utrumque ne operetur diminu
cionem quia sunt appositum ad augmentum
in secundo casu nolunt ius accrescendi defi
cere ita demum si subiectus haberet effectum
¶ Sed eo casu quo corrumpitur ex causa desti
nata ad rem ad causam intestati deducta
cessat ius accrescendi ne operetur contra
effectum eius ad que dictus modus reprin
diendi inductus est sed quando rumpitur alio
modo reditur ad coniunctum et ista sunt uti
lia et notanda ¶ Quarto queritur in quid
coniunctus perdat ei a quo relictum est lega
tum respondeo coniunctum perdit ut dictum est
in primo et § pro secundo et § ubi autem
in casibus quos collige ex hiis que dicta
sunt prout ¶ 3° principaliter queritur quando habet
locum ius accrescendi / Circa hoc sunt
quatuor videnda / primo circa personam
eius cuius porcio deficiat ne sit de cali
bus in quibus faciat partem qui non
admittitur ad partem cum cessaret ius
accrescendi quod dic ut ff. de le. i. l. hiis
§ si tacio per ex. et ii. l. plane § si coniuncti
licet ego ibi aliter dixerim quod obmitto
causa breuitatis / de hoc C. de cadu. tol. §
in principio et per glo. et ceteris ¶ Secundo circa le
gatum ipsum est considerandum utrum sit
relictum ob causam reiterabilem uel non
nam si relictum sit pluribus ob causam ali
mentorum que causa est reiterabilis ut l. ali
menta § basilice ff. de ali. et ci. et le.
et non per C. de legi. l. cum quod inst
tunc non est locus iuri accrescendi
ut ff. de usuf. l. dus § 1 et ibi notatur
¶ 3° est considerandum circa personam eius
qui uult per ius accrescendi partem deficien
tem nam ipse admittatur ad partem suam
de iure communi cum de iure speciali non habet
ius locum accrescendi ut ff. de con. et de.
l. mulieri et ibi notatur certe in hoc est
dubitanti nec concedo simpliciter verum
est / Unde sic dico / an quis admittatur de
iure speciali secundum voluntatem testatoris tunc
cum ille a quo petitur legatum succe
dit contra voluntatem testatoris iure permitte
te puta per contra tab. et tunc etiam cessat
ius accrescendi ut ff. de lega. prestan. l. iij
§ sed si coniuncti et l. filium § si legatum
aut ille a quo petitur succedit secundum vo
luntatem defuncti et tunc est locus
iuri accrescendi licet legatarius petat
de iure speciali ut dicta l. filium § si
ibi enim petitur legatum ab eo qui habet
porcionem hereditatis ex dispositione defuncti
et ibi ita sentit Dy. / licet glo. ibi aliter
dicat in solucione contrariorum / et idem
dicerem in minore in integrum restituto
ad legatum / Nam credo habere ius accres
cendi licet veniat de iure speciali ut
ff. de coll. bo. l. 1 § 1 quod etiam patet eui
denti racione nam porcio accrescit porci
oni etiam si sint penes eundem preter
defuncti voluntatem ut ff. dixi / mul
to magis quando est apud alium ex volun
tate defuncti / Idem dicere in hiis qui pe
tunt vigore edicti si quis omissa
causa testi. Nam credo eos habere ius
accrescendi cum perinde teneantur ac si
adiissent ex testo ut l. 1 supra ¶ Si quis
obiciatur quia licet succedat contra defuncti
voluntatem tamen non facit iure permitte
te pro hoc ff. ad l. falc. l. 1 § lex falc.
ubi in voluntate defuncti constituta
de iure speciali habet locum omnes l. tes
tamentarie ¶ Sed contra predicta posset quis
dicere illi qui succedunt per contra tab. ve
niunt de iure speciali contra ius commune
ff. de contab. l. § vulgo / Item contra volun
tatem defuncti iure permittente tamen inter
eos est ius accrescendi sicut duobus
in pri. et de coniunge l. 1 § si quis ex ne
potibus ergo predicta non sunt vera / Dic
legatarios sed inter heredes qualitercumque
succedant est locus iure accrescendi
ut in legatariis ut quis pro parte habe
at heredem pro parte non facior tamen
quod si quidam succederent de iure et
secundum voluntatem quia ibi illi qui succe
dunt secundum voluntatem essent pociores
in iure accrescendi et illud deueni
retur ad eum qui succedit contra volun
tatem defuncti hoc colligitur ff. de bo. pos.
l. si cum proximo in principio in ultimo ex glo.
¶ Item predicta vera in iure accre
scendi sed ius non decrescendi indis
tincte habet locum licet quis veni
at de iure speciali ut colligitur ex glo.
in dicta l. iij § sed si coniunctim et l.
filium § si de le. prestan. dyc. distingue ergo
plene aut queritur de iure non decrescendi
aut de iure accrescendi / et tunc aut
inter heredes aut inter legatarios
¶ Et per hoc determinatur quod statuta sunt
per utilia quod filie dotate non succedant
patri / modo pono quod decessit relictis
duobus filiis et duabus filiabus
unus ex filiis repudiauit / uel aliter
est exclusus cui accrescat porcio sua
quidam doctores quod distinguunt sic quod dic
it quod ille frater qui admittit in eo quod
habet ultra virilem computatis sororibus
habet de iure speciali ex iure sta
tuti et ideo pro eo non habet ius acc
rescendi / sed veniret ad sorores ar. dicte
l. mulieri et l. iij § si coniunctim de le.
prestan. istam determinacionem puto falsam
Nam cum porcio deficientis accrescit
porcioni non persone ut dictum est
ergo ille sorores qui nullam porcionem
habent / non possunt habere ius accrescendi
sed in hereditatibus succedentes de iure
speciali contra ius commune / habent ius accres
cendi ut iam dixi / ¶ Concludo ergo
quod ad solum fratrem pertinebit ¶ Quarto
est nunc tempore considerandum

utrum porcio coniuncti deficiat postquam
fuit acquisita an ante quia si deficiat
postquam fuit acquisita regula est quod deficit
at ius accrescendi ut ff. quadmodum serui
amitt. l. aqua § fi. § fi. de usufr. accres.
l. i. § plene fallit in multis casibus quos
plene enumerat primo in usufructu ut de
l. i. § plene secundo an in assignacione libertorum
ut ff. de assig. li. l. utrum in prin. et ibi
notatur. iii° C. si ab impetrata li. sd. l. i. li°
x[illegible] qui deficiat ex post facto pars in integrum
restitui quia tunc accrescit volenti
ut ff. de acquir. hered. l. si minor quarto
qui ius accrescendi habet unionem
in substitucione pupillari ut ff. de acquir.
her. l. qui pater de quo dicam infra
q. circa finem. Illo obstat ad predicta quod si
quis autem non i plenus in aut. de her.
et fal. ut ii° in dictum l. i. § plene de
usufructu accres. ¶ Quarto principaliter queritur
qualiter ad quid habet locum ius ac-
crescendi illud qualiter debeat intelligi
quatuor modis. primo qualiter i. utrum
invitis vel volentibus ad quod sic dic.
aut queritur de iure non decrescendi is-
tud qualiter debeat intelligi quatuor
modis. de iure non decrescendi et
tunc primum quia non potest scindere lega-
tum ut ff. ti. i. l. ii. et le. se. aut de iure
accrescendi et tunc aut inter legata-
rios aut inter heredes. primo casu
accrescit volentibus tantum ut C. de cadu.
tol. § ubi autem. aut inter heredes
et tunc aut adimit quis post mortem
testatoris puta repudiacione coheredis
et accrescit porcio invito ut ff. de acqui.
her. l. si duo aut primo adimit et pos-
tea porcio deficiat et tunc aut porcio
defecta erat ei destinata expressa
voluntate testatoris puta per substitutionem
et tunc accrescit invito ut ff. de acqui.
her. l. si quis heres et l. si tu ex parte
aut non erat expresse destinata et
tunc aut deficiat per restitucionem in integrum
et accrescit volenti tantum ut l. si minor
ff. de acquir. her. aut alio modo deficiat
et tunc habet locum vel cum hereditate
est li. et hoc non debet intelligi C. de
cadu. tol. l. i. § is ita ubi videtur dicere
quod accrescit hereditati invito. ¶ 2° dubitatur
qualiter i. utrum cum onere vel sine. ad
hoc dicas aut queritur de iure accrescendi
aut de iure non decrescendi. primo casu
aut accrescit porcio pro non scripta
aut caduca vel quasi si pro non scripta
et tunc aut est pro non scripta delicto eius
qui non potest capere et accrescit cum one-
re ut infra de his que pro non scriptis l. fi. aut
est pro non scripta alio modo et tunc aut
in legato et accrescit sine onere ut
l. i. § in primo C. de cadu. tol. aut in
hereditate et est opinio ut notatur in l.
que condicio infra de condi. et de. et per
Cy. plene C. de cadu. toll. § is ita. tu
tamen dicas sic in hereditate aut est
omnis impositum simpliciter et accrescit

cum onere ut dicto § is ita aut nomi-
natim et tunc aut nominatim ab omnibus
et accrescit cum onere ut l. que condicio-
nibus infra de con. et de. et l. coniunctionibus
§ lucius ff. ti. ii. aut nominatim ab uno
et accrescit sine onere ut l. celsus §
fi. et l. fi. de le. ii. ratio inter hereditatem
et legatum ponit Cy. in dicto § is ita
ratio inter nominatim et simpliciter collige
ex l. i. § in substitucione ad l. falc. licet Cy.
aliter dicat in dicto § is ita. Secundo casu
quando accrescit porcio caduca vel quasi
et tunc cum onere ut C. de cadu. tol. §
pro secundo et § in novissimo littera distinc-
cione que ibi ponitur melior in § pro-
manifestetur et § sequentibus. ¶ Si vero
queritur de iure non decrescendi tunc
aut procedit ex coniunctione reali tantum
et accrescit sine onere ut C. de cadu. tol.
§ sin autem adiecerint et in l. separatim
de con. et de. aut procedit ex coniunctione
re et verbis et tunc glo. C. de cadu.
toll. § sin autem adiecerint dicat cum
onere. Pe. dicat quod sine onere. nam
cum non veniat per ius non decrescendi
est eadem ratio que in coniunctio re tantum ut
refert Cy. in § ubi autem. ¶ C. de cadu.
toll. infra de arr. tenet glo. quod credo verum
illa ff. coniunccionem verbalem videtur omnis
adiectivum unum repetere in persona
alterius si ad cum totum legatum perveniat
arr. infra de fi. inst. l. servo § gayo
nec obstat hinc dicto ff. ti. i. l. fi. § servo
quia condicio adiecta adherebat perso-
ne vel dic ut ibi. ¶ 3° dubitatur qualiter
i. utrum accrescat pro virili an propor-
cionibus hereditariis vel legatis ut
ff. ti. i. l. nemo in prin. et de her. insti.
l. liber homo § cum quis. ¶ Quarto utrum
accrescat alicui quod porcio accrescens
petatur eadem accione ut ff. de usufructu
l. si tacio § i. et de usufructu accres. l. interdum
et de exe. rei iudi. l. an eadem § si cum
petem. ¶ Quinto utrum ius accrescendi trahatur
ad bona impuberis cum quis erat co-
niunctus ad quod sine argumentis sic dico
aut quis habet ius accrescendi ex
eo quod coniunctus tantum et tunc non trahitur
ad bona impuberis quia sunt diverse
hereditates et in diversis hereditatibus
non habet locum ius accrescendi ut
ff. qui non usu amitt. l. si sub condicione
aut ius accrescendi est unitum cum
substitucione pupillari ¶ Puta quia erat coheres
et substitutus tunc ius accrescendi
trahitur et ad bona impuberis ut l.
qui patri de acquir. her. et quod ibi loquatur
de iure accrescendi patet ex textu. Item
patet ratione ibi enim loquitur de herede
substituto ad quem transiret spes pupil-
laris substitucionis ut ff. de vul. sub. l. qui
habebat et l. qui liber § hec verba
sed ius accrescendi bene transit ad here-
des ut ff. dictum est restat ergo quod heres
ibi admittatur iure accrescendi tamen
quia illud ius accrescendi fuit uni-
tum cum substitucione pupillari transit ad eam

duo l. q heat locum post adita he
ditatem et q tribuitur ad bona in
puberis et hoc est verum alijs sub
stitutis deficientibus quia alias ipsi sub
stituti pferuntur ut ibi notatur. Item gratia
vides intellectum huius singularis et
notabilis casus l. qui patri. ¶ Sexto
primo queritur de iure accrescendi ex
coniunctione legali et primo querimus
utrum inter coniunctos ex coniunctione legali
in acquisitione ex testo heat locum
ius accrescendi ut l. i. § i. ff. de usu
fructu accres. ro ipsius fruc persona inspi
citur ut ibi patet inter licet quidam
de iure multum dubitent aut loquetur
in pprietate et tunc aut in hereditate
et habet locum ius accrescendi ut ff. de
acquir. her. l. si servus cois ab extero
ro ne quis decedat pro parte testatus
/et pro parte intestatus aut in
legatis et tunc aut legatum in persona
unius ex duobus est abiuncio pro non
scriptum et accrescit alteri quia ei videtur
legatum q capere pt ut l. item § si
duo ff. pro socio de acquir. her. l. si ser
vus cois hoc verum nisi esset pro non
scriptum ex delicto unius ex duobus ascribentis
scribent servo com. ut l. de falsis l. filius
§ sequens aut legatum deficiat ex post
facto per repudiacionem ut l. pro a[illegible]
ff. ti. i. et idem diceremus in pluribus
heredibus unius legatarij sunt enim
coniuncti coniunctione legali cum ex persona
unius pervenitur ad plures unde
diceremus q in l. legatarium ff. de le
l. Si unus ex heredibus parte suam
repudiat alijs non accrescit hoc tenet
pe licet quidam com. 2o queritur de iure
accrescendi ex coniunctione legali in acqui
sitionibus ab intestato / pone ergo quem
dam decessisse relictis filijs pluribus
et relictis pluribus nepotibus ex
altero filio premortuo unus existens
repudiat qualiter inter eos est ius ac
crescendi / Ro isti omnes sunt coniuncti
coniunctione legali ex eo q simul vocantur
et nepotes sunt iure coniuncti alia rone
s. quia uniatione vocantur in locum patris
eorum aut ergo repudiat unus ex nepo
tibus / et accrescit fratri suo tantum quia
est duplici iure coniunctus qui simul
vocantur et quia eadem rone aut
repudiat unus ex filijs et tunc omnes
vocantur tam alij filij quam nepotes
quia oes sunt equaliter coniuncti s. eadem co
niunctione quia simul vocantur et hoc
probatur in de con. tab. l. si duobus in pri
et de coniug. cum emancipato li. eius l. i. § si quis
ex nepotibus hoc autem fallit in casu
ubi unus ex fratribus in portione de
ficiente alijs pferetur ut in de coll. bo
l. ij. § si duo fratres / et ro ibi patet
in tex. ¶ Tercio quero iuxta hoc pone
q pater decessit relictis duobus filijs
ex una uxore duobus ex alia Si
unus repudiat utrum in iure accres
cendi pferatur frater utrique coniunctus an

omnes pariter admittuntur / et videtur
q frater utrique coniunctus preferatur
quia duplici iure coniunctus ergo etc. ut
ff. de vi. facit ad hoc C. de legit. her. aut.
cessante et huic dicto pr. accedere
dy ff. de min. et pri. l. coheredi § qui
distractas i. quo quia ibi posuit alij
habent dicta q in l. an hoc iure
e. ti. Ego dico q omnes pariter admit
tuntur / Nam coniunctio legalis de qua
loquimur non contingit ex eo q plus
et pluribus modis sunt coniuncti
sibi invicem successores sed contingit
ex eo q simul vocantur vel eadem
rone vocantur hoc patet ex dicta
l. i. § si quis ex nepotibus in de coniug.
cum emanc. li. eius Nam ibi constat pa
truum plus coniunctum filio quam pro
gradu quia frater fratri quia in eodem
gradu / et tamen ibi pferetur frater pri
in iure accrescendi quia eadem rone
vocantur at isti filij licet ex diversis
matribus oes sunt vocantur et omnes
eadem rone s. quia filij licet ex diversis
matribus ergo nemo alteri pferetur / et si
dicte rones inspiciantur omnes quos
occurrentes circa istos successores in
ma iur. accrescendi poterunt decedi
non ob aut. cessante quia ibi loquitur
in successione qua quis sibi vendicat
in bonis filij fratris mortui quia tunc
pferetur pluribus coniunct. / sed hic trac
tatur de iure accrescendi in bonis
patris / que ad hunc non fuerunt quesita
fratri / et ro omnes pariter vocantur
pro hoc facit in ad trebell. l. si nec
ob q dicat dy quia illud dictum re
probatur p doc. inter quos est dns Ray
in tractatu suo substitutionum / in ma rea
prece vel si vis sustinere dy pot.
dicere q quod dy loquatur in substi
tutione pupillari / ubi succeditur pu
pillo in casu successione frater utrique coniunctus
est plus coniunctus / sed si loqueretur
in substitutione vulgari p qua succeditur
matri male diceret / ut patet ex pre
dictis ¶ Quarto quero utrum accrescat
ipso iure / an sit opus nova agnitione
Ro ut notatur in de bo. pos. l. sed cum pro
non impri ut C. qui non peten. p. li.
¶ Quinto quero utrum accrescat cum onere
ut ff. ti. i. l. si tacite § in t. et hoc pz
ex eo q ff. dixi coniunctos coniunctione
legali heri pro coniunctis verbis ¶ Sexto
primo queritur utrum in dispositionibus
inter vivos sic locus iure accrescendi
breviter dic sic aut queris de iure accresce
ndi q procedit ex coniunctione hois aut
de eo q procedit ex coniunctione legis / primo
casu distingue / aut in usufructu et hz
locum ius accrescendi ut ff. de usufr.
accres. l. i. § si aut in pprietate / vel
alio iure et tunc aut in dividuis
/ et habet locum ius accrescendi ut
l. primum ff. com. pdi / q intellige ut
ibi notatur vel potius ius non accresce
di aut in dividuis / et tunc aut loquitur

in dispone pricipis aut inferioris a
pricipe/ primo casu habet locum ius
accrescendi ut . ff . si impu li sd li x li i .
2o casu aut inter est concedentis q ha
beat locum ius accrescendi et habet
locum ut ff de auten emp l . fundus
ille et q notatur . ff de ver ob l . si unichi
et ticio aut concedentis non inter est et
non habet locum ius accrescendi ut
dicta l . si unichi et ticio ff de v ob et
l . si duo patroni in prin ff . de iur iur sul
lit in assignacione libertor q licet no
sit legatum vel fideicomissum ut l assignare
ff de assignat lib tn habet locum ius
accrescendi d p ut l . unum c ti . Est itaque
duamtur in argumentum ad q qui duo
bus conceditur feudum vel emphiteosis
utrum inter eos sit ius accrescendi
de quo p e d . in l i C . qui no pt et p
d p ff de usufructu le l . codicill in prin et
pendere d v . in l si unichi et ticio ff
de v ob . et ibi dixi et in spec de loca
5 nec aliqua v levny et v se . Secundo autem
qn queritur de iure accrescendi et ex
qn racione legali puta qn ex persona unius
pervenitur ad plures puta si servus
plurium stipulatur aut contractio ab in
icio est valida in persona omnium duorum sed
in persona unius efficitur invalida
propter repudiacione aut alio modo ex post
facto et tunc cessat ius accrescendi
ar ff ti i l si et procedo quia sit in ultimis
voluntatibus multo magis in contractibus
Si vero ab inicio est valida et sit quo
dammodo no cepta tunc aut in persona
unius ex duobus ex cuius persona dicitur
invalida pt ee saltim valida per
viam retencionis quia promisit ut
donavit no procedendo ad tradicione
et tunc no habet locum ius accrescendi
ut l i g si servus com ff de stip s aut
no pt ee valida p viam retencionis
puta quia dominus promisit vel q
ipse dominus procedit ad tradicione et tunc
habet locum ius accrescendi ut ff de stip
ser l i . g servus com et ff . de aut tu
l si com cum liberis sic intellige l prim
g i . de acquir re do s qui dominus processit
ad tradicione et acquiritur aliis sociis
tu et hoc credo veri licet glo in l . ini
g fino ff . pro s et dicta l . prima g i . di
stinguat utrum ex causa liberalitatis vel
no/ q nil est/ sed quia servus stipula
tur et servo domini sui stip no vz
in persona unius/ an habeat locum ius ac
crescendi inspecta racione legali vel
non habeat inspecta racione hominis et
certe habet locum casus est ff de stip
ser l item si servus sco visto Questio
posset queri quid in donacione cum mor
tis/ utrum in ea habet locum ius accre
scendi q sit idem in aliis contractibus
quia accedit contractum magis quam
legato ut no in l y in pri de do prele
in contrarium ff de donac cum mort l
omnibus et l . marcellus g i . et l illud
generaliter pro hoc/ quia causa no e inter
vivos in quibus est dicta inter dona
ciones cum mort et legata ut insti
de donac g i ff . vo sere/ pro hoc q dum

est de assignacione libertor/ que non est
legatum vel fideicomissum tn est locus iur
accrescendi/ hoc est veri casus est C .
de cadu toll g . hec omnia ubi dicitur q dum
in illa questione locum habeant et in dona
cionibus cum mort/ sed in dicta questione
prius dictum erat de iure accrescendi g
patet q habet locum in donac causa
mort . Hanc ma ego Bartholus
de Saxoferrato minimus inter legum
doctores prout mihi dominus ministra
vit tam ex legum latalibus quam ex primi
tivorum antiquorum et modernorum dictis
secundum mee parve intelligencie modulum
elimavi quam secundum principalem doctrina
et legibus edita tradita cuilibet emen
dare liceat et mutare prout edicti
monet auctoritas et ius dicendi
monet equitas Bartholus le doc

Nominatim

de hoc in l i ff de libe et po et l .
i et l nominatim de condi et
demonstrat Bartholus legum doctor

Predijs

verba generalia accessorie ap
posita ad principale restri
guntur h d et e satis no casus
Ex hys
de quo habet in pluribus l ideo no
insisto Bartholus legum doctor et c

Pater

oppo de l cum pater g mensa ff . ti i ubi
ille qui legat mensa videtur legare de
bita et omnia So aliud est legare
mensam seu tabulam ut dr in vulgari
illud est nomine negociacionum et ideo
sicut legato kalendario cedunt nomina
debitor/ ut l qui filium ff . e ita erit
si legetur mensa seu tabula/ secus si
legetur taberna que est nomine loci
ideo no cederent nomina ut hic sed ha
buisset declarationem p iurisconsultum ut l ta
berne ff de fun instruc Bar legum doc

Titio

Omnes isti casus qui se
quuntur usque ad fine sunt
pulcre casus ex usu tector/ magis q
ex iustis emptoris voluntas eius
dependitur h . d Casus ex l . ista secundum glo
q inita emptoris no probant hunc
plebenatus de quo dic per cy in l . cum
aliquis C . de iure deli/ et ex de censi
c cum olim et de probac c cum causa et
de offi dele c cum in iure et ibi de hoc
plene p primo ff te no q reus edit actori
ad intencione in mandata ut dixi ff e
l . qui gabinia g cum ita Bar l d .

Balneas

Ex adiciam iudi
catur an balnee
vel ortus cedat domui h . d Bar .

Cum domum

sedit q per
deus/ et est bonus casus/ adverte
Quero in g balneas an omnia illa
requirantur ut balnee cedant domui
2o no est necesse ut probatur in isto g
qui domum/ puto autem q solus aditus
sufficiat ut l q getane ff de dap infec
et faciunt illi g ad q defectu secundum glo
formo duas questiones una secundum sa decere

Consuetudo est q maior natus habet
domum principaliorem p hunc q habet
oia appendencia domus quatenus testa
tor in usu habuit ita dicit ja de are Item
facit ad aliam q domus est posita in
duabus prochijs certe cedat illi p qua
habeat aditum ut in p balneas et p qui
domum et ß. e. l. si cui edes et l. q accda
ne ff. de damp infect sed si haberet aditum
p utramq prochiam cedet illi prochie
p qua habet aditum magis frequentatum
ut l. legatis p si unus et l. pediculis
p argento ff. de au et ar. le pediat
Ulterius vide glo que incipit p si preterea
licet due ultime l. sint contrarie idem
dic ut l. si ß. de fun in predi quia non
erat ortus domui inunctus nec ad
usum domus deputatus ut ibi notatur
ad l. si part dic q census destinator
plurium voluntas ut hic et ff. de usufr
le l. duas, et hoc in hijs que depe
dent ex voluntate unius ut legatum q
ex voluntate testatoris dependet sed in
hijs que dependent ex voluntate duorum
et inspectione et in vendit non spectatur
dicta simplex voluntas sed dispositio in
tentionis que est q in singulis partibus fu
di finitus debeatur et cuilibet ptis
alienacio sequitur ut l. vna p quecumque
c. ti. ita dicit old. et bene bar. l. d.

Simigeni legato ge
nerali non
continetur fiscus h. d. Bar.

Hijs verbis Nota q
dicit cum
sed quia intelli. s. domus non debitor
nec pecunia inuata q ultimum intellige
ut l. si cons. ß. e. Bartholus le doc.

Lucius Indiuum perpetuum
testatoris non valet
h. d. hunc ß. e. l. pater p ut

Sempronie quis fiscus
absolutoria
in una causa, non ob q excepcio rei in
dicata in alia agenti h. d. huius in l.
aurelius p si. de libe le, in prin huius l.
dicatur q heredis heres pt alienare q
induum perpetuum est / Ceterum tex dicunt
doc q prohibicio facta heredi ne alienet
extenditur ad heredem heredis si est
facta cum ea clausula ita q non est indium perp
tuum ut in hac. l. a contrario sensu in con
trarium facit in aute de resti fideicommissi
Breuiter ja. de are dicit, debemus aduertere
verba prohibicionis aut enim dicit testator
nominando heredem prohibeo te ne alie
nes et tunc non porrigitur ad heredes
aut prohibuit indefinite ut prohibeo
heredem ne alienet et tunc porrigitur
ad omnes successores ut in hac l. in
prin et ff. e. l. si plures et in aute de resti
fideic p q. Sed quid si prohibuit per
hoc nomen filij mei alienet an porri
gitur ad nepotes, certe non ut in aute
de resti fideic p q et C. notat in l. vo
luntas C. de fideicomiss et ja. de bel in
aute de resti fideicommissi in ultima questione

Quesitum appellacione
fratrum continetur

sorores alleg glo l. tres fratres ß. de
pac. ¶ Quero de quibus fratribus in
telligitur Respondeo intelligo de fratribus p
mis tm. s. consanguineis vel uterinis
qui sunt in secundo gradu ut l. iuris con
sultus p secundo gradu ff. de gradi aliter
enim non appellantur ipse fratres nisi
cum aliqua adiectione ut fratres patruelis
ut sentes ut l. iuris consultus p tercio gradu
Sed contra in c. ad aures decretal de in
terdictis ubi filia fratris appellatur
soror et sic appellacio fratris porri
gitur ad alium, quia ad filium qui est
in secundo gradu Respondeo ibi continetur contra
ne posset fieri illa talis interpretacio
unde si essent testes qui sic deponerent
possent excusari, dicendo de ulteriori q
est frater vel soror ut dicto p c.
ad a uel fratres et sorores ipse dicuntur qui
sunt in primo gradu ut ß. dixi Bar

Collegio dic q fratrum in tex
glo respondit
et dicit q non, ut habes in ea quaz
inde videtur dicere contra casum l. fundo
in prin ff. de fundo instruc ubi dicitur in
optimus maximus q est ut fuit dan
hic venerunt instrumenta Respondeo si glo vellet
intelligere de omnibus predictis male
diceret quia contra casum illius l. sed
si glo voluit se referre ad fenum et
paleas et alia que sunt ß. nominata
que non sunt in instrumento et tunc bene dicit

Ex parte hanc l. ha
buistis de
verbo ad verbum in l. pr
filius meus ß. e. verba inductionis
directa ad alium non ad eum qui insti
tuitur habent vim fideicommissi h.
d. et dixi in l. pater filium p si ß. e. dic
ut ibi Bartholus legum doctor

Is qui appellacione
familie continetur
etiam hij qui a testatore non
sunt nominati h. d. ad prin op
q non omnes de familia admittantur
ut l. peto p fratres ß. ti. j. sed intel
lige q hic erant omnes equales in
gradu et sexu ¶ Opp. q nominati pfe
rantur ut l. cum ita p si ß. ti. j. sed
ibi fuerunt nominati in ipso fideicommisso
quo iubetur a testatore rem deuenire
ad familiam hic vero licet fuissent
nominati in primo legato tamen cum dixit
peto ne exeat de nomine meo. p q voluit
relinquere familie et nemine nominato
unde omnes de familia equaliter
admittentur ¶ Item opp. q non omnes
admittantur equaliter ut l. unum ex fa
milia p si duos et ibi notatur ß. ti. j.
et l. ti. quidam mi. e. ti. Respondeo hanc l. q
dicit omnes vocari intellige s. simul
la negligencia pt imputari alicui
ut l. contraria Bartholus legum doc.

Quicquid verbum qua
ta et verbum
simia referuntur et ad cor
pora h. d. ¶ Opp. q hic sig
tura ad corpora non porrigatur ut
l. talis scriptura mi. ß. de le j. glo sol
uit hic notabiliter q hic apposuit
iterum scriptura in prin et postea le
gauit ibi eam ita dicit glo. et bene

et probatur p ff. hui9 l. dicat enim vo
lu[n]tate defuncti suffragari vide
glo. que incipit s[ed] in futuro vide
et nota ex ea q[uod] p[re]cedens cla[usula] e[st] et no[n]
ex no[n] eo q[uod] p[re]cedens cla[usula] est maioris
efficacie ad determinacione[m] p[re]cedenciu[m]
pro hoc facit q[uod] nota[tur] in l. filiu[m] § qu[i]
di le. ce. licet illud no[n] nobile nisi sit
verum potissime in cau[sa] hui9 l. ubi
cla[usula] sunt prolata p[er] verbu[m] de futuro
tu[m] quo ad gratuitu[m] iura id no[n] placet
q[uia] in l. talis scriptura infi. dicitur
q[uod] illa v[er]ba respiciunt p[re]terita legata
et futura / quare dic q[uod] ibi e[st] v[er]ius de
et futura / quare dic q[uod] ibi e[st] v[er]bis vo
cabulo pecunie hic vocabulo summe
vel aliter ibi tracta[tur] de legato restringe
do hic de legato ampliando ideo
appellac[i]o[n]e pecunie seu summe co[n]tinet[ur]
omnia ut l. nam q[uod] g[enera]l[iter] ff. eu[m] le. s[ecun]d[u]m § ad
trebell[ianum] significac[i]o[n]e[m] ubi q[uan]tita[te]m et sig
nificac[i]o[n]e[m] ubi summa Bartholus le[ge] d[icta]

Pecunias

appellac[i]o[n]e hereditatis no[n] co[n]tinentur legata et fidei
co[m]missa h. d. q[uod] nota et saepe
de facto occurrit ¶ Oppo[nitur] de l. cu[m] v[er]u[m]
C. de fideicomissis v[er]itas est q[uod] hic ro
gauit hereditate[m] seu parte[m] sua[m] he
reditatis sed in contrariis rogauit vel
simplic[ite]r vel vniuersaliter q[uo]d q[uo]d et
sic in hoc fideicomisso ad libetur illa
distinctio que adhibe[tur] in legato ut
hic et glo[ssa] innuit tetigi in l. liberto
§ filiu[m] § ti. l. dicta in l. marcellus §
quidam § ad treb[ellianum]. Bartholus l. d.

Officius

ista est dif
finitiuus l. in
tex[tu] appellac[i]o[n]e reliquor[um]
no[n] co[n]tine[tur] pecunia iam exacta
vel que usibus patrisfamilias est de
posita h. d. dividitur in quinq[ue] partes
Primo pon[untur] v[er]ba testi[monii]. S[ecund]o ponuntur
v[er]ba libelli et legatarij et qualis
est secuta s[ente]n[ti]a. t[er]cio ponuntur verba
eius qui succumbit et appellauit.
q[ua]rto ponuntur verba imperatoris iudi
cantis. Q[ui]nto formatur nona q[uestio] et eius de
terminacio. S[ecund]a ibi legatarius preferreba[tur]
t[er]tia ibi condiciosa q[ua]rta ibi imperator q[ui]nta
ibi apparet legatarij. In tex[tu] ibi reliquu[m]
id est dic .i. rem positam q[uod] reliqua erat
resta[n]tia tamen illa q[uae] colonor[um] dy
et sic petebat pecunia[m] iam exactam
s[ed] in d[ict]o. ista l. habet aliquas glo[ssas] que
legunt hunc tex[tum] diuersis modis / Ideo
pro declaracione illa v[er]ba in s[ecund]a par
te co[n]tra quor[um] rom. id est v[er]ba sunt v[er]ba
libelli vel testamenti quida[m] q[uod] sunt
v[er]ba testi[moni] alij quod sunt v[er]ba testi[moni] alij
q[uod] sunt v[er]ba libelli et tex[tus] procedit ma
gis clare vel dic q[uod] sunt v[er]ba testi re
lati in libello ¶ S[ecund]o quero dica[tur] hic in
codices quero apud que quidam i[n] codices
apud anthiochium alij apud ipsu[m]
patrem cesarem et ista no[n] habet
dubiu[m] sed p[ri]ma tenet glo[ssa] sup[er] verbo
incredito al[ias] in codice el. S[ecund]o ¶ No[ta] q[uod] q[uod]
est in credito seu deposito apud tuto
rem usibus pupilli no[n] continetur
appellac[i]o[n]e reliquor[um] Ite[m] d[icitu]r in v[er]bo ex
diuerso reliqua non pet[untur] quid est di
cere hoc dicunt quida[m] reliqua
non possunt peti inuito eo9 ita que no[n]
reliqua q[uod] non placet quare lege ut
dicat glo[ssa] Non petas reliqua quia tibi
no[n] co[n]tradicer[e] sed pet[as] ea que no[n] sunt
reliqua ut pecuniam iam exacta[m] vel
repositam in horrea ad usum patrisfa[milias]
¶ Ulterius quidam dicunt p[er] ultimam l. q[uod] po
nes fuerunt introducte p[er] ista[m] l[egem]
ut hic in v[er]bo pone q[uod] no[n] placet q[uia] hic
imperator no[n] interrogauit de facto. Sed
mag[is] de iure ut hic vides. Interrogaciones
autem que sunt ante lit[em] co[n]t[estatam] bene fu
erunt introducte p[er] titulu[m] de interroga
torijs acc[ion]ibus seu interrogac[i]o[n]es que
sunt post lit[em] co[n]t[estatam] no[n] fuerunt de iure
de hoc p[er] C. y in l. ij § sed quia C. de
iura calu[mnie] et p[er] Jo. an. in c. i. ex de confess[is]
¶ Ulterius habes q[uod] iudex pt hic sup
plere pt defectu[m] de iure et de facto h[abes]
examinari in l. iiij § hoc aute[m] de dap[nis]
infect[is] ¶ Ultimo indicat[ur] ista l. q[uod] suffi
cit iudicem in s[ente]n[ti]a appellac[i]o[n]is dicere bn
iudicatum vel male de quo nota[tur] plene
in l. eos C. de app[ellationibus] et dixi in l. cu[m] apud
sempronium § iudi sol. Bartholus l. d.

Plures

indefinita
equipollet
uni h. d. Nota hic d[omi]no p[ro]pr[io]
q[uod] dixi in c[odice] de quo in l. si
plures ff. de le. ij ¶ S[ecund]o nota q[uod] si legatu[m]
est relatum notatum ab uno ascende[n]
tibus in gradu no[n] debe[tur] s[ed] ille in l. i.
§ in substitucione § ad l. falc[idiam] et l. i
infi. ff. e. dixi in l. licet ff. de le. ij ¶
Ultimo ista l. indica[tur] ad q[uod] dicat statutu[m]
qui occidit occida[tur] nisi habuerit pace[m]
ab herede / modo quid plures heredes
habet an debet habere pace[m] ab o[mn]i
bus vel sufficit q[uod] ab uno. Ista l. fa[cit]
q[uod] ab omnibus ista q[uod] examinari in l. eade[m]
§ cathe de v. ob in ultima questione

Servus

In ultimis
voluntatib[us]
isti dicuntur serui urbani
quos testator urbanor[um] n[umer]o
habuit h. d. de quo in l. urbana de
v[er]b. sig. et l. quemadmodu[m] de suppel[lectili] le[gata]

Textrarius

Oppo[nitur] q[uod] debeamus
inspicere id
in quo mag[is] vsatur ut l. legatum §
si vnus ff. e. dic q[uod] hic erat totius
villicatio[n]is et sic erat officium ut l.
legatum § ex officio ff. e. secus si erat
utriusq[ue] artifex quia tunc debet in
spici illud in quo mag[is] vsatur / ut ibi
ita tenet glo[ssa] et bene Bar. le. doc.

Si alij

Generi p[er] speciem dero
gatur et q[uod] in duab[us]
speciebus reperitur int[er] legatarios diui
sa[m] spe[cie]m co[n]grauatur h. d. ¶ No[ta] tex[tum] ibi
temp[er] enim spes id est tex[tus] ibi Si in spe[cie] dic
s[ecundum] eadem ¶ Oppo[nitur] de pri[ncipio] ad fine[m] nam
in p[ri]n[cipio] d[icitu]r q[uod] unum est genus aliud spe[cie]s
infi. d[icitu]r q[uod] sunt eiusdem gener[is] et
spe[cie]i S[ecund]o s[ecundu]m varietate[m] facti hoc co[n]tin
git Nam in p[ri]n[cipio] ponitur q[uod] omnes erat
verne / et sic hoc accipieba[tur] p[ro] g[e]n[er]e
et quidam textores et illud accipieba[tur]
pro spe[cie] sed in fine quidam erat verne
tan[tu]m quidam textores tan[tu]m quidam verne

et textores. Sed oppo ista talia accidentia non inducunt diversitatem specierum ut notatur infra de iure iurando l. si. Responsio quod proprie lo quendo non differunt in specie sed largo modo possunt dici specie differre et ita loquitur hic et in tota materia ubi generi per speciem derogatur ut dixi in l. quesitum § pe. de fun. instruct. ¶ Oppo dicitur hic quod isti qui sunt ibi eodem genere vel specie continebuntur contractu l. tinc textores s. de le. i. sed ibi legando excepit hic non. Sed vere lega vit ut probat ista distinctio ibidem in tex. ¶ Sed contra hoc oppo de l. legatis § si unus s. e. ubi debet tradi illi ar tificio in quo ut plurimum versabatur. Sed fateor contrarium. Nam hic dicit plerumque continebuntur quasi dicat non semper ut si magis artificibus quam vernis accommodabatur hoc non placet quia in l. quia in l. contraria loquitur in duobus artificiis ideo inspiciamus in quo magis versabatur. Sed hic est unum artificium aliud est qualitas insita anatura quam qualitas usum non habet unde tunc communicabuntur. ¶ Sed contra hoc oppo et videtur quod artificium super officiis officium et solum artificium inspiciamus ut s. primo § sed et verna. Non est officium vel arti ficium sed est quedam qualitas insita anatura ideo ab aliquo artificio vel officio non vincitur. Ideo recte assume duo verba quia unus servus habet unum officium vel unum artificium. Et tunc artificium atte ditur ut s. primo § et l. textoribus s. e. et l. legatis § ex officio quia habet plura artificia seu officia et tunc atte ditur id in quo magis versatur ut dicta l. legatis § si unus. Sed si in utroque equaliter versatur talis servus erit com[munis] eorum quibus dictorum artificiorum erunt legati ar. l. hiis § et dicte l. tinc textores. Si vero servi habent unum officium vel artificium vel unam aliam qualitatem insitam anatura tunc heret locum § in. ¶ Ultimo hic dicitur plerumque. Ideo quare dicit plerumque glo dat duas so[lutiones] tene ultimam. Bartholus legum doctor.

Heres meus?

Heremita hoc dicit verbum reddendi habet significa tionem per se dandi h. d. ste in l. verbum reddendi de v. sig. et l. cum quid s. si cer[tum] pe[tatur]. Sed ubi hoc sit ex propria signi ficatione vel ex interpretatione dixi in Rub. s. so. ma. Bartholus legum doctor.

¶ **Que** Si nominantur aliqua in dividua specie contenta sub genere et alia in eadem specie contenta non porrigitur illud genus h. d. Ste in l. i. de au. et ar. le. § si cerama ut dixi in l. qui ti § pe. de fun. instruct.

¶ **Uxorem** Signum vide, neu tralit. positum pot referri ad omnia precedentia cuiuscum que vel unum eorum h. d. secundum veram intellectum. ¶ Oppo primo non refertur ad omnia quia non potest fieri salva recte ratione sermonis ut l. plancius de con. et ar. le. Fundo hoc operatur signum vide indictum hic quod omne cetera dicentur ut dicam in l. plancius. Et fuit iste § ad quam rectum propter dicta in l. cum filio s. de le.

¶ **Cum** legatis vasis non ceddunt alia vasa in quibus re ponuntur nisi sunt vilis precii h. d. et est bonus casus Bartholus legum doctor.

¶ **Cum** principale trahit ad se ac cessorium quamquam sit preciosius h. d.

Qui habebat legatis prediis testator non vi detur legare que sibi sunt obligata nisi ex cessatione debitoris ea habebat ut ista h. d. Nota tex quod fere cessante debitore etc. ¶ Circa hoc glo formulat duas q. Primo quero quid si dixit omnia predia an veniant predia pignori obligata quidam quod sic glo dicit contrarium quia hic dixit omnia ut patet in greca subscriptione. Contrarium istam glo facit l. put. impri s. e. Responsio dictio omnis facit quod comprehendantur omnia que possunt comprehendi ex natura sermonis ut s. e. l. fratres suos § pe. etc. ¶ Ite dicit hic non sunt redacta. Queritur qualiter redigantur dicit glo quod tantus erat cumulus usurarum quod predia non vale bant tamen per hoc potest declinari quo quia doc fecit in l. fi. C. de re. ali. non ali enti si est prohibita alienatio sit prohibita pignoris obligatio distinguitur aut sunt pignora obligata pro tanta pecunia quod non est spes lu itionis et tunc prohibita obligatio alias non ita debet intelligi l. in quorum s. de pig. et facit lex legatum in fine j. de suppel. le. sed in feudis est expressum quod nullo modo licet obligare ut x. coll. qui feu. alie. c. imperiales § fi. Bartholus legum doctor.

¶ **Petito** fundo legato non est non ceddunt reliqua colo norum h. d. Queritur quare non ceddunt colonorum. Responsio quia reliqua non sunt in fundo sed universaliter respiciunt totum patri monium ut l. fideicommissum § tractatum s. de iudic.

His verbis Si verbum potest se habere ad preteritum et futurum ex coniuncta scriptura declaratur ad quod se habeat. Item presentis vel preteriti verba restringuntur ad ea que sunt tempore testamenti h. d. ¶ Primo quero que fuit ratio quare ista non continebuntur dicit glo ratio est quia verba presentis temporis referuntur ad tempus testamenti alia est quia fuerunt reposita ad tempus. ¶ Contrarium prima ratio videtur tex iste dicat erit quod tamen erit. Et continebuntur que sunt temporis futuri. Ideo ad futura debent porrigi. Dic quod est hic verbum preteriti temporis et est verbum erit quod est futuri temporis unde inspiciamus tempus preteritum sed hoc est contrarium. Solutio l. cum tale § falsa j. de con. et de. ubi futurum inspiciamus quare dic quod ista scriptura potest esse ambi gua potest primo intelligi quod totum sit una pars et erit futurum alio[quin] ut sunt due partes ut dicamus conditum sit de

puti est i extiteret et hic est intel
lectus huius l. propter verba que sunt hic
translata sunt et transtulerunt quasi in spe
cius tempus futurus ut dixi ¶ Ultimo
nota ista l. ad quam istam cedulam manu
testator scripta faciat fidem dicat enim
in membranis manu mea scriptis de quo
dicemus in l. si ita de condi. et de.

Item queseunt:

legato generali non veniunt ea que in
in instrumentis continentur h. d. Bar. le. d.

Pater

demolitacio non
viciat legatum h. d.

Cum in pno

Si legatarius quod
sibi debet enim ab herede emat ac
tionem habet ad precium h. d. sic huiusmodi
quod potest agi ad precium ut l. pronus in
pri. s. e. et l. racio scire in pri. s. tri.

Item testator

Si legatarius res
empta pecuniam rei debet solum ab herede
non a legatario h. d. ¶ Oppo. de l. quero
s. ti. ij. ubi heres talia non prestat
quod solvitur aliquid pro re ha
benda et tunc re legata a legata
rio non repetitur ut hic quia re ha
bita solvitur aliquid propter aliud ut
collecta tributa et silia et tunc debet
ea solvere possessor ut l. contraria
vide glo. que incipit sed con. s. ti. ij.
l. quero et ista glo. presertim tenementum
dic determinat ista quod duobus modis
primo id quod hic de bito prestat legatum
ius est unum nisi impense equiuale
rent fructibus ut notatur s. e. l. qui
columbam quod qui ortos. Sed debet hoc
intelligere quando legatur res ut puta lego
talem rem vel lego usumfructum vel
redditum talis fundi sed legaretur
ipsum incertum ut quia quidem contem
pus certas possessiones et legavi tibi
ipsam contractione tunc e secus ut intel
ligitur legatum quicquid potest de lucro seu
quicquid per contractionem solum debet ar
cum quod notatur in l. si pos. s. s. ma. et s.
ti. i. l. nemo quod arte non ob dictus quod
qui ortos in l. qui columbam s. e. quia
ubi illud propter alia verba exposita in lega
do secus si simpliciter tale conduceres
legasset ut s. dixi facit quod si aliquis
legat alicui expensas studij quod ei debe
tur id quod solvitur pro introitu matricule

Si pater

legata ab herede
substituto non valent ex
si ad eum bona defuncti
perveniant per medium personam h. d. Nota
quod dicat non primo sed per successionem ¶ Oppo.
quod substitutus exheredati possit gra
vari ut l. in ratione quod. si. i. ad l. falc.
sibi potest gravari si substitutus e
heres defuncti ut ibi at secus ut
hic ut plene notatur in l. pe. C. de legat.
et dixi in l. qui fundum quod quod filios j.
ad l. falc. dicit ut ibi dixi Bar. le. d.

Si filius

Ex. operatur oppo
situm in opposito
operatur oppositum in opposito h. d. maxime
huius quod huiusmodi in l. filium in pri. de pe statu

Explicit liber xxxj. Incipit liber xxxiij de annuis legatis Rica

¶ Dictum est s. de legatis in genere
nunc videndum est in specie. Sed quia circa
legata annua occurrunt multa dubia
ideo posita est hic Rica de annuis le.

Cum in singulos

Queritur glo.
ubi legatum
debetur et
per quos inde
annuis ubi po
ssunt solvi
quod annua s.
decimdic. l. si legatum et per glo. et per Cy.
C. ubi de fide agi oportet l. i. et s. de le. i. l.
cum res in effectu Bartholus le. doc.

In singulos

Si
mora
particularis aufert comodum to
tius temporis obligacio sta
tim ad totale intelligitur committitur h. d. ¶ Oppo.
quod non committitur h. d. statim ad totale im
mo uno ad particulare ut l. stipulaciones
non dividuntur quod plane s. de v. ob.
Sed dic ideo quia mora particularis aufert
comodum totius temporis at secus quod
ex ista ut dixi plene in repeticione
l. stipulaciones non dividuntur s. de v. ob.
in q. v. et facit s. si t. l. quod columbis loca

Si legatum

legatum
in quinquaginta dic
debet prestari per annuas pre
staciones equales nisi alia mens
testatoris appareat h. d. et est multum no
bilis l. et singularis et per hanc l. dicit
glo. quod exponuntur omnes leges que dicunt
annua bima trimadie et est nobilis
hec l. ad multa dicat statutum quod reus
in persona citatus habeat dilacionem
x dierum et sic non apparuerit hic etiam
bis citetur et non repetit de dilacione de
per istum tex. videtur dicendum quod omnes
dilaciones sunt equales ¶ Secundo nota argumentum
quod si committitur alicui quod certam quantitatem
distribuat inter plures equaliter vel in
equaliter intelligitur arbitrio boni viri
¶ Tercio nota quod si promitto tibi iij milia
tinus quos tenens debebit debet in
telligi quod in uno tunc non declaret
¶ Quarto nota si promitto tibi x dare
in tribus tinus pre dico quibus certe
illi tres tunc debent intelligi in tribus
annis ut hac l. iuncta Bartholus l. d.

Sicut certa

vestra ex
in ultima
voluntate non potest tamen modum excedere
h. d. de hoc dixi in l. i. s. de his que
plene nota et ibi attamen nunc tex.
hodie autem de iure canonico putare

q nullo modo possit imponi usura in ultimis voluntatibus quia qualitas quidem est ultra modum probabile est sed prout dicit ut dixi in l. j. de lys que pene

Si in singulos sunt legati annui pro primo anno est purum pro sequentibus est conditionale h. d. Oppo. de l. post duos C. de adiu. diver. iudi. sed illa concordat. Oppo. j. qui di. le. c. l. nec semel circa prin. et l. si cui prestitit et l. si uno ff. si. glo. solvit tribus modis. primo quia ibi sunt unum legatum sed prestationes sunt divisa favore heredis vel hoc causa alimentorum vel ubi certum tempus sunt adiectum, hic non ut dicat glo. prima solutio est vera tamen dicit non quia sinimus certi ipsam testator diviserit prestationem causa multiplicandi legatum vel causa dividendi prestationes et exonerandi heredes sed sta[tuimus] certo sed in dubio dicit quia sunt adiectum certum tempus quod non primo tam loquitur hic cum similibus ff. solutio autem distingue aut causa alimentorum aut ex alia ut probat tex. in l. si tibi prestitit. Oppo. de l. stichum quod stipulatione j. de v. ob. et l. senatus in fi. j. de donat. causa mort. sed aliud in contractibus in quibus est unum aliud in legat. in quibus sunt plura quod dicit in l. stichum quod stipulatione et plenius dixi in l. servus communis meus quod si j. de stip. ser. Ultimo glo. inducat hanc l. ad quod quid est prestatio annua utrum sufficiat una prestatio vel requirunt plures et dicit ut notatur per glo. in l. cum notissimi quod plus C. de prescrip. xxx an. et dixi in l. de pupillo quod si pluribus j. de ope. no. nun. et ibi glo. et dominus Bartholus.

A nobis Sufficit in tantum annum ex ceptum ut legatum annuum pro illo anno transmittatur h. d. Oppo. de l. si operas est de usufructu et l. sed et si quis quod si operas est ti. solvit glo. duobus modis tamen dicit breviter hic loquitur in legato annuo facto simpliciter non respectu alicuius facti explicandi a stipulatore. Et ideo pro quota parte anni illud factum implevit ex illa quantitate transmittitur ut ibi et dixi plene in l. servus communis meus quod si j. de stip. ser. Sed tetigi in l. si certo quod si ff. de le. i. Iste oppo. de l. peticionum C. de adiu. diver. iudi. sed expone ut ibi glo. dicit quia in ad heredem transit subaudi nisi salarium illius anni et notatur in l. post duos cum Bar.

Annua per mortem executoris legati annui non extinguntur h. d. Oppo. de l. legatum j. de ad. in. rem. ad am. prin. sed glo. quia hic cum reliquit ad ludos honestos ibi ad inhonestos. Oppo. quod non imperpetuum sed usque ad certos annos debeatur ut l. si usufructus ff. quibus mo. usus. amit. glo. solvit ibi in usufructu hic in legato annuo in contrarium vide tenere glo. j. e. l. pe.

et j. e. i. l. si ususfructus et ibi dicam

Quotiens disposicio respiciens solam auctoritatem defuncti non est modum alicuius non iure actionis sed per officium iudicis effectui demandatur h. d. usque adhuc. Illo nobile tex. in fi. ibi neque omnino fundi neque est illo quod officium iudicis non est actio plene solet dici insti. de act. in prin. Sed non prohibitoribus moribus quia non potest petere iure actionis id quod eis est relictum certe compelluntur heredes dicere officio iudicis ut hic. Ultimo forimo tale quod testator iussit heredes usque ad v. annos debere morari communiter quero an ista disposicio aliquid valeat videtur quod non quia licet testator iubeat pupillum apud aliquem morari hoc omnino servari non debet si sibi non expedit ut ibi ut hic et l. i. ff. ubi pu. edu. deberet puto quod videlicet si alicuius eorum interest ut hac l. ibi alit. atque est pro cuius declaratione est videndum quid importet ista verba quod debeant stari et morari communiter videtur quod ibi importet quod omnia bona sunt communia ut l. lucius in prin. j. ad trebell. Sed ego consultus dixi aliter quia quandoque istud verbum commune refertur ad res et tunc importat quod ipsarum proprium sit commune ut l. ff. attat. quandoque refertur ad actum standi seu morandi communiter ut in thema te proposito et tunc quandoque ista verba referuntur ad aliquos qui habent proprium distinctum et separatum ut lego unum solarium centum si steterit et moratus sunt quod et cum sempronio tunc debet intelligi communiter idest quod expense victus fiant communiter et equaliter conferantur ut l. i. circa prin. et l. iiij in fi. j. de colle. illic. quandoque ista verba referuntur ad habentes proprium commune ut quando testator iubet plures fratres morari quia tunc debet intelligi quod equaliter fructus colliguntur et equaliter expendantur et licet unus haberet maiorem familiam quam alius non propter hoc tenetur plus conferre hoc probatur quia verbum communiter debet intelligi i. equaliter ut dicta l. ff. quod lucius ff. de le. ij. hoc videtur dicere tex. quod coll. de duobus fratribus de no. inve. c. duo fratres pro hoc facit l. cum duobus quod idem pap. al. incipit si fratres ff. pro soc. pro hoc videtur quasi tex. j. de doli except. l. ff. quod si ubi ista verba parem rationem ferret exponuntur j. eo nomine nil exegerit ita hic communiter vixerunt debet intelligi i. equaliter i. quod eo nomine neuter ab altero aliquid exigat Bartholus le. doc.

In singulos annos legatum in annos singulos est sicut legatum ususfructus nisi in rebus que hac l. ponit h. d. tex. ibi fructuum est que repeticio i. legato annuo nil operatur cum capit diminucione non finiatur et sic est hoc bandum. Ultimo glo. que est hic ponit casum in l. ista dicit hic quod ususfructus

fructus capit diminutionem contra de usu
fruc. l. corruptorem sed minima capit
diminutione contra de usuf. l. corrupt.
non perit ut ibi secus ubi magna vel
media ut hic. ¶ Fuerit glo quid si
sit relictum civitati eo modo quo dicitur in
l. sed si usufructus quod per receptorem
dicit quidam quod tunc legatum est perpetuum
nisi civitas patiatur aratrum aratrum
ut si homines inde discedunt eo deseren
di civitatem ut l. si ususfructus

Fundus quem

¶ Quero quid si testator dixit
lego centum annua super illo
fundo nunquid ex hoc videatur illum fun
dum expresse obligare et idem dicitur
in contractu societatis dico quod sic quia
tantum est dicere lego super illo fundo
quantum obligo illum fundum hoc per
in Rica C de rebus creditis substantie vel
circa sunt non alie vel supponendum
est et videtur tex. in l. codicillis quod ab in
testato ff. de le. ii. Bartholus le. doc.

Servo legatum relictum ob
cuius destinatur
... sibi annexa h. d.
nota tex. ibi cum tam labor est. / Oppo
C. de usu. et subsequenti l. i. et § de co
et de l. in testamento sed hoc legatum fuit factum
in favorem heredum ut apparet ex verbis
testatoris sed ibi in favorem legatarii
Alii dicunt distinguendum est an iste a
micus cepit morari cum heredibus
vel non que distinctio non est vera
ut probatur ff. ti. i. l. qui gubernia quod
uxor quare tene prima sed et eadem
modo responde ad l. i. ¶ C. de leg. ¶ Oppo
de l. mevia § e. sed ibi stetit per eum
quo morari debebat hic per illum hac
materia dixi plene § de contra et de l. illis
libert. ubi teneo opinionem glo reprehensa
opi. pe. et dy. ¶ Quero quid si illi qui
decesserant instituerunt heredem illum
superviventem certe cum labor non esset
minutus cum priorum esset integrum
apud eum non minuetur ista prestatio
ut hic patet. Item si testator iniunxit
aliquid omnibus alium quia ita faciliter
expediebatur pro tribus sicut pro
uno tunc quia omnibus non minuitur
non debet minui prestatio ut hic ibi
cum tam labor est et hic est argumen
tum pro famulo scolarium si famulus
cepit stare cum duobus vel tribus et
duo recesserunt unum tunc hic cum ab
uno remanente quanti ab omnibus certe
ceteris quatenus labor diminuitur
debet diminui prestatio pensionis ut
hic unde cum tantus labor sit inservi
endo uni quantus est inserviendo tri
bus non deberet minui prestatio seu
pensio unde arbitrio boni viri hoc
statuetur Bartholus legum doctor

Medico dictum generale ad
extraordinaria non
refertur h. d. non enim dicitur
intelligit erogationis annue
ex forma consuetudinis et per hoc dicitur
si rusticus legat duo quantum prestabat
debet intelligi prestabat ex forma oblationis
ergo puto contrarium et intelligo erogati
onis annue ex forma prestationis quia
pluribus vicibus hoc solitus fuit
prestare hoc probatur § e. quod fi. ¶ Oppo
§ de ali. et a le. l. mela quod i. ubi intelligi
de eo quod prestabat ultima vice hoc e
tempore mortis sed ibi prestatio semper fiebat
... unius etc. sicut alimenta unde semper
videbatur una prestatio que ratio hic
cessat ut ibi no. ¶ Ultimo non tex. illum
ad multa proventuum generalis potest ea que
dominus est solitus facere ut l. vinum sorte
de pig. act. Nam debet intelligi de
his que solitus est facere ordinarie
secus in his que consuetus est facere
extraordinarie Item tenentur ad aliud
aliquid venientiamur generaliter casibus
fortuitis dicit quod tenetur de casu fortu
ito ut l. sed et si quis quod cum ... licet
caveat quod intelligo de casu fortuito con
tingente contra secus si esset casus in
usitatus qui veniret de mille annis
una vice ar. huius l. et vide tex in l.
fistulas C. de cont. emp. Bar. le. doc.

Uxori dato preter conclusive qu(od)
cadit inter res separatas
quarum una non comprehendit aliam h. d. ¶
Oppo. § de pecul. le. l. ita quod liquide
quod si ... hec dictio preter ponitur
inter res separatas quarum una aliam non
comprehendit ut hic ibi vero ponitur
inter res quarum una alia comprehendit
quia inter genus et speciem Ita no.
doc. in l. ac. C. de leg. et ibi glo. et co
nsuevit dici in l. i. ubi ff. de pig. act.
Glo. oppo contra hoc de c. dudum extra
de elec. ubi papa sic dixit dispensa
tiam ut talia preter obtenta possis
licite obtinere certe ff. obtenta non vi
dispensatum dicit Jo. ibi hic loquitur
in legato quod est favorabile ideo est
facienda benigna interpretatio ut
l. ... sed ibi loquitur in dispensatione
que est odiosa ita dicit Jo. in dicto c.
dudum in ultima glo. Bar. le. doc.

Libertis Si testator legat
quod vivus prestabat
ea sola debentur que legatariis ea pre
stabantur h. d. ... et in ...
ti ... tenendus Bar. le. doc.

Gayus Annua prestatio
fienda ex redditu
certe rei finitur morte legatarii h. d.
et hoc l. fi. in glo. legatum duobus mo
dis uno modo fi(nitur) ... quia oportet
fieri mentio ut dicitur in glo. ...
incipit si annue est glo. pe. et ibi lo
Jo. reprobatur ideo non recito eam quia
est contra tex. sed forte aliter habebat ...
quia ... contra ... forte ...
bat non videri ut quid hic ...
ergo casum fi. Rog. ¶ Oppo quod ... sit
legatum ususfructus ut l. si quis ita ff.
de usufruc. sed ibi debebat percipere ex
fructus ... hic debebat dari de
manu alterius ut patet ex verbis
tex. ¶ Oppo ff. de fi. in pri. l. Item
et l. ... ubi dicitur quod ista ... fiunt
realis glo. solvit quod non est ...
... quia in servitutibus debet

quis pati vt. l. quot § de s'uit' sed
hic debet dari vnus alij ꝓ hoc appet
quia s'uitutes debent ꝯstitui cu' q'da
ꝑpetuitate ut l. iiij § de s'uit' sed hic
legauit annua / 2° appet q' seruitus
debet ꝯstitui s'm necessitate' fundi ut
l. et acti licinius § de s'ui ru' predi
hic vero no' fuerunt relicte vrundines
et salices s'm necessitate' fundi / sed no'
minatim ad pondus uel mensura' Ite'
querit glo. an ista p'dia sint obliga
ta pro tali p'stacione glo vi' tenere
q' non / nisi pro aliment' et ciba le.
et ibi dixi q' intellige vim q' no' sint
obligata ex hoc generali s'm quia bo'
defuncti sit obligata / ut l. i C. co'ia de le
et l. creditoribus j. de sepat' / vltimo
no' q' sicut qui legatur seruo meo ac
quirit' michi / ita qui lega' rei mee vi
michi / ita qui legatur r'lunq' ut l. i q' tene'

Mema nepote

Condicio que pendet ex
p'tate legatarij et alterius
si ex facto alterius impedia' siue le
gatarij culpa habetur pro i'pleta h. d.
Oppo. et vi' q' etia' qui sine fraude
remouetur no' ꝯsequatur legatu' per
l. servo in p'n § e. so. ibi fuit remotus
ꝑ casum / hic facto alterius, in cuius
ꝑsona debat i'pleri condicio p'ncipa
lius l. facit ad q' de accessore qui ꝑ
suu' delictu' uel baratraria' remotus
est ab officio an debet h're salariu' h'
vide' tex q' no' j. a. de arc alla't ex' l
qui iniic in p'n § de excu in glo tangit
in l. diem functo inf' § de offi' asses'
¶ Sed in vno circa hoc dubito pone
q' assessor sua culpa in medio officij
sui remouet' an debeat h're aliquid
de salario pro eo tempore quo no' co
misit culpa' vi' q' no' / ar. l. ex' si pt'
§ de le. i. / In ꝯtrariu' vi' et hoc puto
veru' / quia ipse debet h're salariu'
pro illo tempore pro quo no' ꝯmisit
culpam ¶ Sec pro illo t'pre futuro q'
culpam ꝯmisit / tenebit' enim q' eodne
it enim / adimere ut l. si fundu' ꝗ si
mulier § loca. et sic intelligo hanc
l. q' hic no' poterit petere fidei'ꝯmissu
s. pro futuro tempore quo e' ꝑ culpam
remotus, no' ob' l. etia' si p't § de le
i. quia ibi excusabat se apte respectu
rei et nullo t'pre et nullo mo' fecerit
q' debat / hic vero remouetur apte
respectu tempor' et sic inpte tempor'
fecit totu' q' facere debebat fallit in
cas l. iudices C. de an. et ta. li. x° dic
vt ibi dixi Bartholus legu' doctor

Uxore

Cu' in tene' cum
alio morari / no'
tene' enim simpliciter alio se
qui / sed hoc declarabit' ar
bitrio boni viri h. d. tex ibi diuinceda
est dic eo mo' q'm in sequenti q. ponit
comode a. urasi qualitas legati ad ex
pensas sufficiat uel no'. Ita exponebat
Ja. de ra. et pe. illo'g° casu istu' vt
dixi in summario hec l. facit ad multa
p'mo aliquis debet cum aliquo morari
et sub hac condicione fuit sibi relictu'
annuu' legatu' uxor sua no' uult ut
stet mecu' sed secum an debet habe'
illud legatum et p'mo vi' q' sic / cu'
no' stet p' eum ut § in p'n l. iuu'l et l.
labeo scripsit § de cou' emp et l. si tot'
statuas j. decam et de que l. dicunt
q' si quis p' terciu' inste impeditur co'
dicio habetur pro impleta Doc iuu' di
cunt q' in die ingret' i'pleta doc in
dicunt' / cu' eo / cu' quo debet / et de
nocte cu' uxore sua et ei debitu' red
dat / ar. j. de opis libtor'. l. mediaus
et l. si cu' pronus inf' et l. pe. inf'
e. ti / sed si e'et casus in quo cu' ea
in die haberet morari puta in casu
infirmitat' et sic nu'c haberet morari
cum ea ut l. si cum dote ꝗ sui ante
in secullimo § so. ma / tunc putarem
q' deret h're legatu' / et q' condicio
habetur pro i'pleta ut in l. § att. ¶ Modo
quero an vxor tenea' sequi viru' pe
grinante / hanc q. format Oy. C. de op
li. l. libert' g'uil' de ea format ff. de
offi. procon. l. obs'uare ꝗ' proficisci
et ipi determinant q' si vir incipiat
peregrinari p'nuidium / no' tene' viru'
sequi ar. h. l. et l. q. nisi ꝗ' i. j. de op
li. nisi tempore quo ipsa duxit cu' viru'
condicionu' sua' faciebat / tu'c enim vide'
i. enim cum illis ꝯdicionibus ꝯsensisse
ꝯsiderata qualitate ꝑsone vt l. plenu'
ꝗ' equitaij j. de usu' et ha. et C. de spon.
l. fine circa mediu' / Sed si esset queda'
peregrinacio modica et honesta tu'c
tene' ipa viru' sequi ar. huius l. et glo e.
ex de ꝯiug' leprosi. ¶ 3° indiga'
in ar. an adiuocatus tenea' sequi
fori de quo est glo in l. sed hoc ꝗ' no'
solum § de pac. x° dy indicat hunc
fine q' fideles pupi no' tenentur seq.
imperatore / si fundus / si fructus fundi
ad impensas itiner' no' sufficiant
vt hic inf'. et pro hoc q' nota' x. coll'
de pace te. e. fi. ¶ Ultimo tex iste facit ad
aliud si aliquis debet morari cum
aliquo quid debet facere in domo de
bet ne opari de quo dixi j. de ali le.
l. gayo ꝗ' fi. tene menti ista Bar. le. d.

Item annuum

Fauore alimentor' valet lega
tum incertum h. d. oppo. de
l. cum post ꝗ' gener. de iur' dotis
so. ꝯ'spale est fauore alimentor' sic
incertu' p'sis casibus / ut dicam i. de
ꝗ' gener / uel in legato ad via' refi
ciendam ut l. quidam § de le. y. Alij
dic' ꝯ'spale est in legato anno / secus
in legato simplici / hec so. no' habet
roni' nisi / nisi poneres q' annuu' le
gatu' semp e'et factu' in ca' alimentor' q'
no' est vim ut nota' j. e. l. codicill.
so debet distingui / an reliquit' ꝑsone
pauperi aut diviti ut nota' in l. cu'
hij ꝗ' si in annos § de transact' / quare
tene p'ma so q' fuit legatu' i' ca' ali
mentor' / quia expresse dixit uel ex
ꝑsona legatarij tacite ꝑsumatur

¶ Quero quid in conditionibus an va
leat promissio incerta· glo dicit et
bene q non ut dicto § generi et l.
bene q non ut dicto § generi et l.
tritici et l. stipulatus ff de v ob· q
intelligi nisi aliquo declaret ut dicta
l. tritici vel nisi fiat ex causis favo
rabilibus ut in dote et in via refi
cienda et similibus ut l. i et ibi no
C. de dot promiss et in dicta l. cum post
§ generi Bartholus legum doctor

Quum quis

Si dilao ponitur gratia legatarii non pt ei
solui ante diem si gratia
heredis h. d. in ista l. distinguitur quod cuius
gratia tempus sit appositum hic dicitur
quod solvitur per dictam sed quid si non
ponitur dicit glo· q solutione liberat
et bene ut in glo patet ¶ Item quero
quid in dubio dicit glo quod in dubio p
sumitur tempus appositum gratia debitoris
ut no de v ob l. qui rome in ki glosa
que glo ¶ Ultimo dy inducit ad q an
emphiteota possit solvere pensionem p
pluribus annis futuris videtur q sic per
l. statu liber § stichus de sta li sed
ibi est speciale favore libertatis, ita dicit
glo ff si cer pe· l. quidam extimaue
runt Sed Cy C. de iur emphi l. ii
in fi dicit quod dominus pro futuro tempore
non cogitur recipere ratio est quia p tan
tur sed affert domino plus de comodo
quia per particularem solutionem plus dim
nicabitur probabitur ut l. si certis annis
C. de pact ubi no per Cy quia licet ex so
lucione annua debitum plicatum non est
idem si fieret una sed pro x annis ut
pluribus et illud videtur esse verius tamen
possumus dicere et determinare ista q p
ea que notantur in l. qui rome in pri
ff de v ob nam cum hic tempus appom
gratia creditoris l. dum ut facilius perce
pis sui et gratia rei ut habeat dilacionem
tunc si vult solvere pro futuro tempore
cum omni interesse creditoris l. dicit bar
auditur ut l. qui rome in pri· non in
poterit solvere faciendo domino interesse
in quo ipsum indemnem reddere possit pro
toto tempore ¶ Quero quid ergo si emphi
theota non vult solvere totam pensionem
simul, sed particulariter, an possit videtur
q non, ut l. tutor § lucius ff de usur
et l. plane ff de famil herc Sed i g
est l. placuit C. de coll fun pa li. xi
ubi pt solvere particulariter dum tamen
in tribus solucionibus compleat totam
summam anni, vel potest dici q ille casus
est specialis ut no per glo ff si cer pe· l. quidam
extimaverunt et sic particulariter non pt solvere

Servus post

P legatum annuum relictum suo
a domino debetur tempore
servitutis et libertatis h. d. dicitur hic
quod heres cogitur prestare alimenta Eodem
C. de leg· l. servus glo· huius textus intel
ligat duobus modis primo q cogitur
officio iudicis q est speciale favore
alimentorum ut l. servos ff de ali et a le
et l. si in metallum de his que pro
non scriptis, et hec est verissima lectura
alioquin intelligit et intelligitur ff de v ob
l. huiusmodi et l. lecta in fi ff si cer pe volt
dicere q servus existens servus non aget
contra dominum ut in glo arguit sed postea factus
liber agit etiam pro preterito tempore
ut l. huiusmodi de ver ob· et l. lecta si cer pe
hec sed non placet quia tex dicit interim
et sic agit dum est servus quare teneo
primam sed Sed fa· lec esset vera nisi
ponendo legatum annuum esse factum in causa
alimentorum quod in dubio presumitur cum servus
nil habet ¶ Sed si ponemus legatum esse factum
in aliam causam tunc cum legatum annuum
quolibet anno cedat, et tempore quo esset
servus reperitur non capax non valeret
ut ff et l. cum in annos· si poneremus
sic legatum esse factum quod voluerit testator
differre in tempus libertatis ut dicta
l. huiusmodi et l. lecta in fi ff si cer pe// Quero
an servus posset constituere procuratorem
ad petendum illud legatum dixi ff de ali
et a le· l. servus et est casus ff de proc
l. finem quoque in pri et hanc q vidi
decisam in quodam monasterio Bar. le doc·

Legatum est ita

Legatum donec nubat intellig
annuum h. d. in ista l. oppo q dicat
intelligi in dubio q est unum ut l.
a pud Iul § seyo ff de le i· et l. ita c
ti et sic sit unum legatum non plura, huius
tiore dicunt quidam q unum legatum
est, et q dicat q debetur singulis annis
exponitur i aliquid quantitatis ista opi
est contra illum tex dicit enim id legatum
non dicit aliquid illius legati, nec
dicit solum sed deberi, quare dic q hec
est specialis favore dotis et idem esset fa
vore alimentorum, vel in alia causam similem
ut dixi ff e. l. si cui annum et per hoc
habebat pignore dotem et facilius ha
bet p l. ff so ma ¶ Quero quid in con
tractibus et in aliis dispositionibus videtur
q idem, unde non sit hoc speciale ut
l. si cui in annos ff quemadmodum usufructus amit
et videtur tex in l. plt ff de exer tu et l. cum
qui § qui ita ff de v ob pe videtur dicere
q illud sit in contractibus, et ita per lit
Ego dicerem sic quia in oblatione venit ali
quid q habet causam successivam ut usufruct
tutela et similia, et isto casu fateor q dicto
quo ad donec et similia habet unum cursus
cum repeticionis ut l. si cui in annos i
pri· et l. pe· ff de exer tu· Si vero ve
nit in oblatione illud q habet causam mome
taneam, tunc intelligo simpliciter q non
videatur facta repeticio de annua prestatione
sed illius quantitatis quolibet anno ali
quid solvere ut hic fin una lec et hoc
probo quia in dubio tempus debemus
intelligere appositum gratia debitoris ut
l. cum qui ff e· et quia in oblatione de
bemus inspicere q est minus ut ff dixi
non ob· l. cum qui ita, quia ita debemus
intelligere q sunt expressim in stipulatione
aliquid annum vel menstruum ut ibi no
at secus ut ibi dixi Bartholus le doc

Quum

Cs deficit in fructu usus
anni suppletur ex fructibus

sequentiu annorum in anno legato h
d hanc mam plenissime exatiam in
l inter stipulante et sacram j de v ob
et Cy ponit in l si quis ar C de donat
tetigi j de ali le l lucius Bartholus

Codicillis Petiao le
gati dum
si p tpra exoneraconis gra
tu sinitu ad heredem et ad
iectio tempor in dubio no refertu
ad tempus h d ¶ Oppo annu legatu
finitur morte legatarij ut s e l in
singulos sed ibi loquitur de legato re
licto cu ptinuacione certi tempor unde
no sunt plura legata sed unu divisu
p tpra ¶ So oppo legatu annu indiu
vitic intelligi in ca alimentor ut l si
tu annu s e gs fo morte finitur ut
l si cu ptinuacoe in pri j qu dele te et l
firmio ys fi et l iiij j de con et de l cuz
hij ys modus s de trafac glo solut
optime illud est pmi qu relinquit
pcium sed hic relinquebat a paupe
dimitti quo cau no ptinuitur in ca alim
tor ut no in l tu hij ys si in annos
s de trasac Bartholus legum doc

¶ **Stichus** Unde mihi recusan
te legatu recipere
legatarius pt petere ante diem h d
et est bonus casus ¶ Oppo et videt
q no qpetat cum effectu ante diem
ut j de con et de l i sed hic dies sunt
apposita favore legatarij negotiarijs
secus ¶ Oppo de l firmio ys si j quidi
le se sed intelle q hic debebat tene
in deposito ita q inde nullu qmodum
sentiret ¶ Solucio oppo quo ad ppositu licet
ubi sempronia repudiet et heditate
no adijt pt retine pecunia tanq
mulier qui ille qui no est heres pt ce
mulier ut l alimenta in pri de ali et a
l cum sed sed quicunq heres institut
efficiatur mulier vel executor testi si re
pudiat hereditate no pt retine officiu
executionis tanq est hic et j de fideig
li i lucius q tene menti Bartholus

Titia heredi lega
to in
cepto et per mortem lega
tarij finito omnis sibi inme
tum extinguitur quo ad omnes h d
et qcor j de ali le l stichus ys ¶ Oppo
primo videtur q legatum deficiens re
maneat apud heredem cum suo one
ut C de cadu tol ys pro so et ys i nomi
simo et j ti i l si abeo sed hic legatu cepit
in psona legatarij et finitu est fim lega
ti natm et voluntate defuncti sed in
qtrarijs nunquam legatu cepit ne et est
finitu circa cogitacione et volu defuncti

¶ **Cum in aro** alr h e l
legato ge
nerali pspalem no derogatur qui sit sim
pliciter no ob eadem cum h d tex ibi
nequid hijs desijt Per hec vba vl
legatum q pstabat in vita etc j ti i l se
pronio ys si ¶ Oppo j de ali le l alim
ta ys basilice et l stichum in pri sed illud
apparet ee ex expressa voluntate defunc
ti ita dicit glo sed veritate no qtrarium

quia ibi voluntas defuncti no erat
expressa quare dic fim dy q ibi reli
quebatur ob eade cam vn qui per
qpem derogatur hic vero relinquebatur
simpliciter vel fim pe hic loquitur in le
gato alimentor quod est reiterabile et
sic in idem recidit ut dicto dy et pla
cet dicta so pro qua est l duo qs si de
usufructu ¶ Oppo de l doli da et l stipu
lationes qmodissimum j de v ob ubi da
generalis ad specialia no refertur sed dic
pe ut l doli da et Cy refert in l
cu qo nisi C de lega quia ibi loqt
qn pcessit dispo generalis et sequitur
specialis secus eq si pcedit disposicio
spal et sequitur generalis et p hoc sol
uit qcordiam illam ¶ Si testor legat
aliquid fratribus et pori bibliam
Solu hoc vr tex j de pecu le l sino
dicta de hoc ut l quesitu ys pt de fun
instruc Bartholus legum doc

¶ **Lucio titio** Si testor re
linquid ad
pondus q pstat ad nuz ad pondus
inchylonio valet legatu h d Racio
dubitandi colli ex sumario ut s vi
dentibus facit ad hoc l que extrinsecus
nisi j de v ob Bartholus legum doc

Annua Si condicio
deficiat per
mortem eius in cuius psona
confectio no extinguitur
legatu h d ¶ Oppo s e l servo sed
ibi legatu sunt facta favore filiorum
hic vero no sunt fim pmatus utili
tatem et hec vera ¶ Oppo qn qdicio
iuncta deficit deficit relictu ut l i
C de insti et substi et l intestato j de
condi et de so hoc speciale favore ali
mentor ita dicit glo et bn quidq dicat
pe et dic ut dixi in l illius libert
j de condi et de Bartholus le doc

.No. ¶ **Titia** Relictu sacerdoti vel
ministro ecce ipi ecce
vr ee relictu h d ¶ Dr hic q legando
sacerdoti vr legare ecce an sit pmi
indistincte dic ut dixi de re dub l
omnibus ¶ Queritur quid si aliquis reli
quid suo vel filio alieno an vr re
lictu qtemplacoe patris vel dni hic vr
q sic q dic ut dixi in l filio j de
condi et de et l si filio j de donac
ca mort et hac so in l fi C de insti
fruct ¶ Queritur cu decretalis dicat
q fratres minores hereditatu tota
liter sunt incapaces et ipi faciunt i
stitui guardianu seu custode ecce
vel altar an valeat dr hic qtrarium
terminu est designatu templo sed tem
plum istor no est capax g ic su
qtrarium quia ista interptacio q vide
atur relictu templo et ideo qm insano
rabilis sed si eciam in fraudem dispo
fieret nulla est fienda primo vr re
lictu ipi no templo ut l quot j de
re dub de hoc dixi in pmo libro inno
rabilis ¶ Solucio iste tex vr ee qtra ea
que dixi in l legatu s e ubi videtur
q no debeat intelligi annu nisi in
certis casibus sed unde et hic debet
intelligi annu quia est causa finis

rabilis quia ad prias aug. ste dr hic
ppetuo cu deat intelligi annu quia
est causa in secula seculor vel usqz
ad centu anos durat sicut mlisitu
edi diat c. l. plr. plenius t. i. l. si
usufructus legari. ff. e. l. annua Bar

Liberto suo alie
nacio
heredum no extingunt le
gatu pstandum ex redditu
certe rei h. d. Bartholus legum doc

Alberto legatarius one ex
tistes gravatus ne
defalcat gtra legata tu licet sibi sint
defalcatum h. d. Oppo gt et vr q le
gatarius detrahat faladia q fideicoms
vt. l. penales insi. j. ad l. falc. Sed hic
legatarius sint gravatus dare aliqd ex
tistem quia fundus tame sunt legaty
sunt gravatus in x sed ingratus sint
gravatus one imitisco quia debet dare
pcium eius q sibi sunt relictum deq
plene dic p glo. j. decon et de l. placuis
et l. sta. ff. tam. j. ad trebell et in l.
cu pr. ff. j. b. dele ij Bartholus legu doc

Filium ex dodrante
voluntate defuncti porcio que iure
fideicomissi pcipitur ex voluntate defuncti
in fideicomissum deduci et fructus p
cepti iudicio testor. h. d. et est no bilis
casus no illud q quis habet iure fidei
comissi venit in restom trebell. Sed
vero q illud q quis sibi deducit iure
faladie computar imptein que sibi debz
restitui Tercio vero q fructus percepti
iudicio testor. venuit in restore qu
dilacio sunt apposita favore fideicomissarij
Oppo et vr q fideicomissum vniu
sale no veniat in restom ut ff. ti. j. l.
si tamus Sed ibi pmo rogavit postea
fideicoms reliquit hic econtra ut no in l.
marcellus q. quida. j. ad trebell et l. cu
virum C. de fideic. Sed oppo hic sunt ro
gatus restituere porcione hereditat
go id q habet iure fideicomisse no ve
nit in fideicomissu vt l. marcell q. qd.
j. ad trebel possemus dice q ibi loqr
in plegat particularibus que no veniunt
in fideicomissi restom ut j. ad trebell. l.
postulante hic vero loquitur in fideicomis
so vniusali q habet vniu hereditat
vt. l. si filius ff. q cu eo et id venit
in restom hec so est gtra causa dicte
l. si tamus insi. ff. ti. j. vbi appellacoe
hereditat no gtinet fideicomissu vniu
sale dic quia hic e illud pp pluspta
voluntate defuncti qui rogabat no
uercam de restituenda filio suo vnde
vrbum hereditat simplr prolatu intellr
de tota hereditate et sic de eo q vxor ce
pit iure fideicomissi cum al tota hereditate
no haberet al aut appelloe hereditat
no contine tale fideicomissum ut ff. ti. j.
l. si tamus insi. intelligo go l. mrani tu
hoc casu qn quenco rogatu restituere pte
hereditat filio quo casu intelligo parz
hereditat id q capitur iure fideicomissi
sed si certe duo filij simul rogati tamen
appellacoe hereditat no gtine fideicomi
ssum quia est par favor vtriusqz ut ff.

ti. j. l. si tamus Sed est recurrendu ad
distinccionem l. cu virum C. de fideic. et l. mar
cellus. q. quida. j. ad trebell vbi plene di
cam Valero rogatus est filius q si de
cesserit sine liberis medietate hereditat
restituet filie sue alia medietate pau
peribus ista filia egit ad supplementu
iuris id q advocavit agendo ad supple
mentu gtra voluntate defuncti computer
mediam partem que sibi debet restitui
dico q casus est hic q sic et est valde
notandum peius putare et sum volu
tatem defuncti advocavit q cessat ro
huius l. Bartholus le doctor rc.

Civitas Si legatarius no im
plet modum a testore
adiectum legatu sibi solutu revocat
h. d. Oppo et vr q licet no fiant
certamina iniquitate q pecunia deat
converti in alios usus civitat ut l.
j. et l. quarta j. de adm re ad civ pti
nere j. ti. j. l. legatu Rogf et hug. fatet
gtrarium hoc glo dicat et est opi azo
q ille l. loquitur qn testor simplr dix
sed hic testor provident expsse q si hoc
no fieret ad suos heredes reverteretur
q tene menti Ex qua so hec q dcb l. q
dicunt q pecunia ad vnu usum relicta
possit converti in aliu usu ex causa supior
sunt vere nisi testor provideat q deat
fieri illo no facto pervenit ad here
des quia tunc no pt fieri cd similitacio
in aliu vsum Volto induca illa l. in
ar ad q si civitas exegit debitores
aliaus expulsi de civitate an sunt libe
rati hic vr ex q sic q dic ut no p dy
in l. creditor impn j. de solue et i pleue

Largius Minister elaq dixi
ad distribuendum
satisdare no debet nisi paup fiat testore
ignorante h. d. et sic singular casus
no tne insi ibi nisi vivente testore
pmo no q executor testamtus no debet
satisdare q dic plene in l. diuus j. si cu
plus qua p l. falc. Sed no distinccione
que fit hic que distribucio fiat ad genere
de procurre qui post mandatu e effectus paup
q tempore no est revocatus ut no p dy.
j. de solue. l. si cu cornelius insi. Dicunt
glo hic loquitur qn vivente testore est
effectus no solvendo sed quid si post mor
tem dicat glo idem et multo magis

Pater duos finita
tu dila
cionis debet cessare dilacio h. d. sine dy
uel alr disposito gollata in tpus quo tute
la finietur pubertate fortitur effectum ee
si tutela finiatur morte h. d. et est sub
tilis casus Oppo ex glo dr hic q vr
qn cu tutore locutus Sed in dubio no
sentitur pdua ex tusetus ut l. si ita
stipulatus q. grisegonus j. de v. ob. item
in dubio id q agi vr agi noie ppo vt
l. et mag j. de solue sed hic dr qn in
dubio quasi cu tutore vr agi. so pre
dicta sunt vetera vera nisi ex equalita
te rei sup qua fit dispo seu ex dispo
nis qualitate aliud ppendatur hoc
probatur in l. post mortem ff. qn ex fac

tu et de admi. tu. l. post al'. cum pater q
i. ita in proposito testator loquebatur super
rebus pupilli et disponi sua petiuit
tantum in tempus pupillaris etatis et loquebatur
cum substitutore seu fratre qui erat tutor fi
duciarius illam ex hiis patet quod cum
quasi tutore est locutus dicitur hic quod
protinus debet restitui Contra primo quia
expectari tantum tempus quod ad pubertatem
perveniat ut l. ex hiis C. qui di. le. ce.
et quod non ff. ad trebel. l. seyus saturninus
Sed dum contraria loquitur quod tempus est
adiectum gratia honorati hoc est istius
fratris minoris licet sed non est vera quod esse
hic gratia fratris maioris quia interim
debat percipere fructus ideo debet expec
tari tempus pubertatis et pro hoc vi
dentur in l. firmio § i. ff. qui di. le. ce. sed
hic testator videtur se retulisse ad tempus quo
tutela finietur ideo nec refert finiatur
morte vel temporis cursu sicut in l. mu
ff. ad trebell. et l. iiij nupti C. de insti. et
subst. vel alr. longa differentia est cum pro
legatum relinquatur alicui et postea
alius assignatur executor tunc enim ne
executor est licet aliquod commodum eius
remuneracionis sentire debeat ideo ad
heredem non transit ut est hic et
l. atilia § fi. ff. ad trebl. si vero legatum
confertur in aliquem primus et est roga
tus de restituendo alteri in tempus de
etatis cum illud idem primo non legatum e
rat tunc loquitur l. ex hiis ff. qui di
le. ce. et quod non in l. seyus saturninus et
dicta l. firmio § i. ff. qui di. le. ce. et
una sed est magis generalis quia procedit
¶ Oppo. dicitur hic quod fr. minor lucratur
interim fructus Contra in l. si ita § i.
pegasianis B. de le. ij et l. in fidei commisso
§ cum polidius B. de usuf. Sed hoc ideo
quia testator expresse voluit ipsum lu
crari redditus // Querit glo. quid si
frater iste non esset tutor an ista l.
haberet locum Rog. per elegantiam verba
dicit quod sic quod puto verum et hoc
modo l. ista pot intelligi et quod dicat
in textu quasi cum tutore expone i. quasi
tutore i. defensore non quod esset tutor
et hoc innuit littera quasi hic posita
que est non inpetratis ¶ Ultimo nota illu
dem quod finita causa dilacionis finitur di
lacio ad id quod dixi in l. atilia § fi.
ff. ad trebell. Bartholus legum doc.

Filie mee hes site B. e. l.
anobis Bartholus le. doc.

Cum quidam legatum relictum in diem re
iterabilem intelligitur de a
nnuo et perpetuum h. d. et est inhabit
lex. Quero de qua die intelligatur
glo intelligit de die natali i. nati
vitatis vel de die natali i. die mortis
quia tunc nascimur ad gloriam sed
primo hoc quero de tali quodam quidam
iussit quod die mortis sue debeat fieri
una septima banita debebit tunc fi
eret quolibet anno hic videtur casus quod

sic intelligendo de die mortis pro tu dic
contrarium quod intelligit hanc l. quando est dies
reiterabilis proprie sed in questione proposita
non est proprie dies reiterabilis quia dies
mortis proprie est una tantum et illa dies
que est revoluto anno non est illa proprie
sed est tota quota fuit dies mortis et
in dubio debemus stare proprie significacioni
ut l. non aliter B. de le. iij et hoc puto verum
¶ Item quando testator reliquid fratribus mino
ribus in festo sancti francisci una
pietanciam videtur quod omni anno debeat fieri
ista pietancia prout tex licet non di
catur quolibet anno et cum sua tenebat
istud. Ego vero salva veritate intelli
gerem quod deberet prestari tantum semel casus
est in l. cum qui fideicommissum ff. de v. ob. et
l. boves § hoc sermone ff. de v. sig. fa.
B. de le. ij l. cum pater § pater cura
sue § ad l. istam Fundeo quod propor
tionem interpretacione fiat ex qualitate
persone relinquentis et cuius cum rebus
concedebatur iussit eum dari decurionibus
et sic ex qualitate persone presumitur quod
voluit dari semel tantum ut l. sed et si
susceperit § i. ff. de iudic. Sed in questione proposita
quod relinquitur fratribus minoribus vel
aliis religiosis propter mendicantibus certe
pro satisfacione habebunt una pieta
nciam et ita intelligeres hic si decurioni
bus esset relicta magna quantitas quod
semel tantum debetur quia cessat illud
visite ex quo propor. ita respondit ita
intelligere hanc l. Bartholus le. doc.

Cum erat tunc est dicere
per quadriennium quantum
singulis quadrienniis et
eadem ratione tunc est dicere per annum quan
tum singulis annis h. d. et est inhabil
lex. ¶ Dicitur hic perpetuam perceptionem quando
non finiatur centum annis sicut in usufruc
tibus quidam dicunt quod sic alii quod non ut
in glo pz. Quid sit notum seu notandum
dicam ff. ti. i. l. si usufruct. Bar. le. d.

De usufruc. et habitatione Rubrica

¶ Dictum est B. ti. proximo l. in singulos quod
legatum usufructus est sicut legatum a
nnuum ideo post precedentem titulum ponitur
iste ti. // Querit glo in quo differt
iste titulus a titulo de usufructu re
spondeo ut in glo pz Bar. le. doc.

Servitus usufructus
servitutis realis
non potest legari
ut ipse pset
sed prestabitur
prout pot
h. d. et dividitur
in tres partes
primo ponit
unum dictum secundo ponit tacite obiec
tio tercio ponitur quedam divisio cum predicta
ibi nec est tantum ibi sed merito
et glo ita et doc. qui scribunt hic legitur
l. mam in eo qui habet servitutem
realem in fundo alterius et legat

vsufructu illius seruitutis ¶ Illo tex
ibi q seruitus ic Item no tex ibi quia
id neque ex bonis ¶ Oppo et videtur
q seruitus seruitut possit constitui ut
ff de ser ru pdi l iij et l per que loca
ff com pdi l qui p certa so ille qui hz
seruitutem no pt constituere usufructu
uel alia seruitute sed qui habet fundu
seruientem potest concede seruitute tibi non
tn q ille seruitus sit seruitus seruitut sed
est alia seruitus licita i fundo no ab
illa seruitute ¶ Oppo dr hic q seruitus
no est bonis nec esse bona Contra quia
semp est ex bona quia debentur nob
seruitutes in pdio alieno ut l uti fru
nisi ff si usufruc pe so expone no
ex bona una hoc est q ipa seruitus
sit spectans aliena licet iure aliena fu
detur no tn est spectans alterius // Op
q sit in bonis quia id est in bonis
cuius habemus actionem et exceptionem
vt l res in bonis ff de acquir re do
dicit glo non dicitur esse in bonis
duplici de causa primo quia no pt alienari
pse sine fundo nec posset alienari
ei qui non haberet fundum ut insti
de seruitut § io autem et l si in aliena
§ i ff de usu Item alia roe no dr
esse in bonis quia sicut manica
que accedit vesti dr no esse quia est
effecta accessio alterius ita seruitus no
dr esse in bonis quia dr esse accessio
alterius ut l enim qui ff de usuc et l
rerum mixtura eo ti tn largo mo
sumendo prout sumitur in l rem in bonis
bn dr esse in bonis dr hic q seruitus
seruitutis esse no pot ¶ Quo quo pro
betur istud dicit glo q probatur argu
mentando a toto sic quia seruitus pse
intellecta in abstracto nil est nec hz
aliquem fructum ut l videamus ff de
usur Item considerando eam prout
est in concreto hoc est in loco fructi
no pot constitui seruitus quia bonis locus
seruitus no e dno eius qui constituit
seruitutem ita dicit glo ¶ Queritur dy q
vult dicere glo dum dicit argumentando
a toto dicit dy argumentatur a toto inte
grali pe qr ymo debet dicere argumen
tetur a toto vniuersali pbo hic argu
mentatur negatiue sicut largo gr ex°
si dico non est domus no sequeretur
go no est paries licet sequitur affirma
tiue quia si dico domus est bn se
go paries e sed ar a toto vniuersali
sequitur negatiue licet no affirma
tiue exemplum si dico no est al sequitur go
no est homo sed affirmatiue no
sequitur animal est go homo est videtur dn
no est verum q hic dicat pe qr argu
mentatur a toto vniuersali quia nullum est
totum vniuersale ymo ponimus quandam
seruitutem indiuiduam quia si quis hab
no pot legare eundem seruitutis seruitu
tem et sic loquitur in particulari accipie
do seruitutem prout est in abstracto uel
prout est in genere quare dic q glo
vult dicere argumentatur a toto i a toto uel
ab omnibus partibus sufficienter enumeratis
et sic a sufficienti diuisione et hec est
veritas summus expedita de lec glo et
doc ista lec salua reuerentia glo et doc
no procedit in l ista Nam si nos

legimus istam l q ille legat seruitute
quia an seruitus debetur tunc remedium
positum primo consultum nisi l si fallu
quia ille qui habet seruitutem no pt
seruitutem alij concedere aliquo mo cuius
in l cerio de ser ru p nisi hoc fi
ceret permittente dno fundi seruient
ut l tn eet inh et ibi no glo ff de
ser ru pdi vii lec ista vr procede
nisi sumendo glo dicamus et forte
no male quod illud q dr q heres debet
dare facultatem agendi uel seruitutem
constitue faciat hoc redimendo hoc a dno
fundi seruient al ista lec no posset sus
tineri sed certe eciam illud dictum no e
tutum Nam si legauerit usufructum
respectu illius iur q hebat si ille iur
no pt dari heres no cogitur redimere
ut l q in rem § i ff de le i et l si vx
er C de legat ideo lec no placet legamus
go aliomo ut tota ista l loquatur in dno
alienus fundi qui legat usufructum iure
eiusdi p sim ipm fundum dicit iur
consultus q no fieri seruitus quia
seruitut ic et hoc dicit in prima parte
in sa pte pone casum sic com cum seruitut
sint in bonis quod ic Ret in consules
q ista seruitus no e in bonis nec ex bo
ymo no e in rerum natura quia qui
habet fundum proprium nulla ibi seruitu
te habet tercia pars est clara et sine
scrupulo procedit et de naturate sic
debet intelligi ¶ Et pro declaratione
l oppo q eciam illi cui debetur seruitus
possit eam legare quia pt eam pignori
dare ut l si annue ff de pig glo i illi
l ponit duas lec primo pt pignori dari
via a dno uel ab eo cui debetur via i
eo q dicit a dno bn dicit sed in eo q
dicit uel ab eo cui debetur via male dic
et hoc tenebat Cy me audiente ¶
L. Hijs premissis queo que est ro q ser
uitutis seruitut esse no pot Ro sm casum
que posui seruitus seruitut no pt esse q
seruitus no est firmata Item sm casu
glo no pt esse seruitus seruitut et e vm
p l tn eet inh ff de ser ru pdi Et tunc
sunt due rones vna est in glo quia
aut consideramus eam in abstracto aut in
concreto ut ff dixi alia ronem assig
nat old usufructus seruitut esse non
pt quia sunt subdiuisio generibus ser
uitutum contrarijs inspecta eorum origine quia
effectu origine qr seruitus realis non
pt constitui no habenti pdium ut l pdij
ff com pdi Sed usufructus sic econtra
effectu quia pdialis est indiuidua sed
psonalis no est indiuidua ut l i §
si usufructus ff ad l falc go ista talia
contraria no pnt esse eadem idem ita dicit old
et bene Tamen ista ro no concludit ni
q seruitut usufructus esse no possit
sed no est generalis ad id q seruitus seru
tut esse no pot quare dat alia ronem
quia seruitus est quedam qualitas no
autem substantia ut l quid aliud ff de v sig
tum go qualitas no possit esse sine sub
iecto ut l i ff de usufruc de ueritate
concluditur q seruitus seruitut esse no
pt sicut no pt esse qualitas qualitat
qr requirit subam aliqua in qua sit

Hominis opere

Ista l. ponit tres dras inter legatum
operarum et legatum usufructus ¶ Oppo
in glo positi de acquir. parand cerci pri.
sed ibi loquitur de oper. liberti hic
vero de opis servi // Oppo gtra hoc ff.
de op ser l. v glo Ret quibi videtur
legatus usufructus subaudiri et plus
¶ Ruit glo q sunt dre inter legatum
operarum et usufructus vos habetis hic
tres alias dicit ut l. ij ff. de op s // Cuio
que est io dar. dnar. dico una ratez
in l. locius ff. pretarius ff. de usufructu

Hominis quoque

Ruit glo utrum homo liber
possit locare opas suas in
ppetuum et remittit ad nos in l. ij §
ne tn ff. de usuf et l. antiquitas C. de
usuf et ibi p Cy et de nisi de usuf // uetu

Usufructus

Non
pt qs
eo tam incipere quo debet
extingui h. d. gcordat l.
tiaa cum mortuo de usufructu Bar.

Sum usufructus

hec est bona l. in obligacio
onibus faciendi qui desijt
possit fieri peti. interesse h. d. ista l. e.
quia l. facio magnum festum ff. de v. obl.
stipulacioes no dividuntur no tex ibi peti
quid sit ¶ Oppo de l. ij ctum ff. de usuf
ubi dr q petitur usufructus sed expo
ne usufructus i. extimacio eius ut
ibi nos Item op q usufructus possit
peti quia possum petere servum ut gste
quare interesse ut nos in l. i. in pri ff. de
act. emp. et l. ij § Item si instituo
ff. de v. ob. Ego in l. stipulacioes no
dividuntur cum tractu qualiter peti.
interesse qui ex ipsa facti narratione no e
notorium servum no posse fieri ex ceterro
tunc procedit illud q dr q possum
petere servum ut gsequar interesse ut si ei
qui mihi debebat scribere librum est am
putata manus ¶ Qr cum peto scribi
librum ex serijo libelli non apparet q
sit amputata manus sed qui ex illa nar
racione est notorium no posse fieri postea
ut hic quia dico q tali biennio debat
dare usumfructum de ciuitate peteretur in
ee ut hic et si dicas q ista l. no faciat
ad ma. illam ita ille qui tenetur ad
usumfructum tenetur ad dandum ut l. ij §
dare ff. de usufructu go hic loquitur in
obligacionibus dandi no faciendi sed
hic loquitur in usufructu in quo an
quam quis det seu gstituat tenetur ad dand
sed eo constituto tenetur ad paciendum
ut plene dixi in l. ij § i ff. de v ob
sed in ultimis voluntatibus adita heredi
tate est constitutus voluntatibus a
dita hereditate est constitutus usufructus
sola go remanet oblo ad paciendum
ut nos C. de usuf l. corruptionem gr re
¶ Ultio nos si aliquis est electus ptus
pro vj mensibus incipiendis a pris
kalendis et si persone stet quo minus
ille exerceat officium no pt petere q ille
exerceat officium sex mensibus sed pt
petere interesse ut hic quia aliud e
officium istorum vj mensium aliud aliorum
dixi animo in l. si ita stipulatus ex
absente ff. de v ob Bartholus legum doc.

Operae testamento

Ista l. prosequitur duos casus
dr hic q opere cedunt a
die peticionis gtra ff. de op li l. sic
hac l. § iudicium et l. cum promiss in
pri dicat glo ibi de opis tertis hic
de mort. So oppo q ope cedunt a
die mortis testoris sicut cetera legata
except quibusdam ut C. de cadu tol § i
novissimo sed ope interesse dirigitur cede
cuiatum ad hoc ut sint in obligacione
a die peticionis ut hic et l. interdum
ff. de v ob in pri Sed quia ad transmi
ssione cedunt a tpre mortis proba
in l. ij ff. e. ubi ope transierunt ad here
sed regula est q cetera legata pinn q
transmittuntur ad heredes cedit a die mort
ut dicto § in novissimo // Ultimo
ista l. facit ad q qui famulus infir
matur an debeat habere salarium vr q
sic q dno pereant opere de hoc est
glo in l. arboribus § de illo ff. de usuf
veritas est in gtrarium ut l. si tuo §
Item cum quidam ff. loca et ibi nos // no
ob hec l. quia illa tractabat de lucro
inito propter infirmitatem perdit lucrum
no ante debet pati dampnum i. dare
salarium tpre infirmitatis ut dic //
Item cum quidam Bartholus le. d.

Si usufructus

Ruit glo utrum alijs modis
finiatur quam cum sit tpribus ce
tum annorum glo q sic videlicet no interit
nel si ciuitas aratrum paciatur ut l.
inemq § fi ff. de leg. et l. si usufruc
tus ¶ Ruit glo an idem sit in anno
relicto ciuitati q in usufructu ut
finiatur centum annis Ret q no pt
nos in l. annum et l. ampliter ff. ti. i. singu
diat idem q in usufructu allat l. in
singulos ff. ti. i. ubi sicut morte finitur
usufructus ita et annum relictum hac
ropez habes in l. plt ff. ti. i. et l. annua
e. ti. sed prius opinionem hic veraz probo
inter usufructum et annum relictum est
similitudo unde in hijs in quibus expressa
similitudo no appet go re quia intello
debere ppetuo i. usque ad centum annos
q est longissimum vite tpus ut l. fi. C.
de sacro sanc eccle sed an idem cetera
Ret glo q sic idem nos in l. an usuf
ructus ff. de usufructu ¶ Ultio glo op
de l. hereditatum ff. ad l. falc. dic ut ibi

Si habeo

legatum ac
ducum vel
q remanet apud herede
cum onere suo h. d. // Oppo C.
de cadu tol § in primo sed ibi in primo sp
to hic incaducato nel quasi ¶ Oppo
ff. ti. i. l. tiaa in pri et ff. de alimen leg. l. cu
tius § i sed ibi legatum incipit in
persona legatarij et finitum est fruct
dispositio et legatum inuz hic vero in p
sona legatarij nunquam incepit dixi
in dicta l. tiaa Bartholus legum doc.

Situo Coniunctio posita inter qualitates (?) resoluitur in disiunctam h. d. et est no. casus (?) teneo bene iuncti et per hanc l. dicunt bar. doc. quod si testator dicat valeat iure testi et codicillorum illa copula et resoluitur in disiunctam ut dicatur vel iure codicillorum ut l. fi. et ibi no. C. de codic. Item si testator dicat substituo vulgariter et pupillariter et per fideicommissum ita non pot esse simul et semel directa et fideicommissaria ideo erit electio substituti quod velit eligere directam vel fideicommissariam ar. huius l. et est tex. ff. ad trebell. l. re cusatur § tamen et ibi dixi Item dicunt iuristi provincia civiis constituit procuratore et factore et nuntium specialem non potest esse nuncius et procurator simul quia potestatur excipit verba in persona dum inquisitor pro diua sua et sic erit procurator vel nuncius prout sibi placebit ut hic. Item facit ad quod qui testator reliquit uxore dominam et usufructuariam ut debeat intelligi quod habeat dominium plenum vel usufructum ut hic. Sed de consuetudine aliud in uxore servatur ut l. i. et ibi no. C. si secundo nup. mulier et plene dixi in l. titio iuris. de le. ij. et ibi dicam vobis Bar.

Habitationis Sed quero possibile est quod habitatio debeatur in principio anni non ne habet causam continuam et successivam pro toto anno ergo in initio non potest dari ut l. item quaeritur § impleto ff. loca. huius tenore dicat glo. quod ista l. potest loqui quando ipsa habitatio est relata alicuius qui pecuniam pro habitatione reliquit secundum primam lec. Reo ad contrarium quod detur in initio quantum ad hoc ut inspiciatur si legatarius est capax ut l. in singulos et l. cum in annos ff. ti. i. non autem ut possit praestari in initio anni sed secundum secundam lec. est causa cum tamen vero quod debeatur quantitatis eo tempore quo solvitur pensio non in initio ut l. nec semel § si in habitatione quidam lec. huius tenore quidam dicunt hanc lec. non esse veram sed ego dico eam veram quia incipit cuiuslibet anni inspiciatur quo ad accessionem diei non autem quantum ad solutionem ut l. titio site ff. e. l. tempus. ¶ Queritur secundum primam lec. quid si legatarius decedat in anno an transmittat habitationem illius anni ad heredes lec. videtur quod sic quia iam cessit dies. Contrarium puto quia habitatio morte extinguitur sicut usufructus l. antiquitas C. de usufruc. sed usufructus relictus in singulos annos extinguitur ut l. si cui in annos in princ. et infra ff. quibus modis usufructus amittitur. Sic ergo si esset habitatio relicta pro toto tempore morte extinguitur ita si sit relicta in singulos annos non obstante quod hic dicitur quod cedit dies legati quia est verum quantum ad hoc quia capacitas inspicitur in initio non quo ad transmissionem.

Cum usufructus Quero quae est ratio diversitatis inter legatum usufructus et viae. Reo quod legatum viae debet esse perpetuum ut l. iiij. ff. de servit. ideo non recipit intermissionem secus in usufructu. Item oppo. de l. si servus ff. de aqua plu. arc. § i. sunt ibi concessio separatim sed hic simul et semel sunt facta concessio alternatim ideo ibi sunt plures servitutes hic vero est tantum una Bar.

Duos separatim Si heres non praestat duobus in solidum secundum defuncti voluntatem tenetur ad id quod sibi deficiat h. d. Oppo. ff. ti. i.

Damnas Oppo. ff. ti. i. l. legatum ubi verba quo ad et donec annum legatum idem censetur. Sol. dic quod ibi loquitur in legato dividuo hic in legato individuo ut ff. e. l. cum usufructus et ideo aliud est in usufructu. Si lego usufructum quo ad vivos ita intelligitur relictum singulis annis prout non indicta l. legatum et ideo si relinquitur uxori donec honeste vixerit videtur quod annum et hoc in dixi ad quod in l. titia § fi. ff. de le. ij.

Cum duos Si cum legatur fructus fundi debetur iura per alium fundum testatoris alteri legatum h. d. tenetur ergo heres constituere viam legatario usufructus per retentionem. ¶ Oppo. contra hanc l. de l. fi. in fi. filij § fi. ff. de le. i. ubi heres cogitur emere non alegatario gratis exigere. Sol. vera est quod illa intelligamus secundum istam ut dicamus redimere per retentionem vel iuncti conditionem. Quero si legatum spectans an debet praestari via de hoc in l. iij. § si loca ff. de ali. le. ex quibus ff. ti. i. l. i. ibi est sua materia.

Legatum civitati Relictum ad illustrationem operis deputatum ad opus licitum de consensu principis secus si ad opus licitum sunt relicta h. d. cum l. seq. ¶ Oppo. et videtur quod civitas debeat habere liberam necessitatem quantum in aliud usum ut ff. de con. insti. l. i. et l. conditio et l. si filius dicit quidam praeter l. loquitur in conditione impossibili hic in modo impossibili qui modus viciaret legatum totaliter sed favore rei publice valet et in aliud opus convertitur et in hoc utitur favor rei publice et ideo reprehendunt istam glo. quae dicit quod hic res publica nullo favore iuvatur videtur id quod dicit quod modus appositus ab initio est impossibilis legatum est ipso iure nullum non est verum simpliciter sed requirit magnam distinctionem quia ponit glo.

in l codicill' in pri ff de le ii Dixi
ergo dicemus Ro q hec res publica
nullo utat' pruilio vt dicat glo nec ob
stat l i et l gdic per quas videtur
quod res publica hic sit deterioris
condicionis quam alius nam quia testator
adicit modum vel condicione im
possibile ob aliquem finem licitum et
honestum vt hic si non pt impleri eo
modo quo dixit conuitatur in aliud
vsum licitum vt hic dr in tex Si
vero ad nullum honestum finem co
dicione apposuit nullomodo debet im
pleri vt in l gtrariis et sic res pu
blica non vtitur aliquo pruilio ita
dixi in l i ff de constit inst et per hoc
dixi q si testator reliquit centum pro missis
canendis que misse non pnt cantari
propter interdictum illud relictum debet
conuti in alium vsum ut est casus hic et
idem in sedibus testator reliquit vnum
pode ut ibi vnum monsterium gstituatur
q fundum ibi constitui non licet tunc
debet conuti in alium usum pium ut hic
¶ Queo p quos debeat fieri gusio ista
in alium vsum et vr q ad voluntatem eorum
quibus relinquitur et heredum adhi
bebetur ut hic in eo q dicit q fiat
a primatibus ciuitatis hoc est ab eis q
regunt ciuitatem cui est relictum adhibitis
heredibus pugnatum vr q debeat fieri
auctoritate principis ut l legatum ff de admist
re ad ciui pti Ro quia relinquit quan
titati ad usum illicitum qui non pt celeb
rari et tunc ipse ptes pnt conuertere
in alium usum ut hic quia relinquit ad
aliquem usum qui pt celebrari ibi sed
illa pecunia non sufficit et ideo q pt gu ti
in alium usum peosdem ut dicta l le
gatum post pri quia pecunia est suffi
ciens ad illum usum licitum tunc in alium
vsum gu ti non pt sine auctoritate principis
vt dicta l legatum in pri et eo de reli do
e l circa pri videm ubi testator expresse
dixit q illo non facto veniat ad here
ut l l prox et ff ti i l liberto g' li ag
et ibi no et h' tene mecum q cottidiana
sunt illa cottidie relinquuntur fratribus
aliquid pro vno calice vel capella
Expediens heres an possit queri in alium
vsum et si illius est illicitus an possit
querti de consensu partium al' requiritur licen
tia summi pontificis ut ff dixi ¶ Queo
quid si ptes non pnt esse concordes in
hac transmutacione Ro iudex erit medi
us auctoritate transmutabitur ut C de emp
l i et l in questione qui magis fauet
bit voluntati eius cui relinquitur
vt l legatum v' si vo plures de admin
re ad ciui pti et ca qui sic eo l de dic
in pri Item l ita alio q arbitrator
ptes arbitramenti debet ptes requirere
dixi in l si quis arbitratu ff de v ob
¶ Queo an qui executores vltime vo
luntatis vendit bona sua ex dispoe
defuncti debeat requiri heres hec l fuit
q sic dicam in l alio de al et a le

Quidam pdia rei

hanc l exactam ff l prox al
Bartholus legum doc

Quum plures

Si non appet psona legatarii le
gatum redditur nullum h
d non certum ibi non existente et Oppo
de l cum pr q ff de le ii et l si certum
C de insti et substi dicit glo sed ut
ibi licet ibi erat certa psona licet fines
essent incerti hic vero erat incerta
psona ¶ Oppo gtra hanc solucionem de
sequens tiao q ff et l cum quidam ff de le
ii tibi est psona incerta et valet le
gatum sed ibi testator non sensit de aliqua
certa psona q appareret quia quam
sit electione heredi suo ideo here
de non eligente debetur omnibus quia de
omnibus sensit equaliter n heres
ptulerit aliquem hic vero sensit
de certa psona q appet quia nominacionem
sibi reseruauit unde si illa psona non
appareret non valet legatum facit q dixi
in l quidam relegatus ff de iudic Bar

Si aliter

in dubio di
stari scripture
etiam si aliud actum sit dummo
de alio non constet h d Oppo
C plus vale q agi si ubi plus valet
q agitur quia q simulate concipitur so
dicit Rog' hic actum dicebatur sed de vo
luntate non constabat secus si de volu
tate constaret hug azo et Jo dicunt
contrarium etiam si de voluntate constet
¶ Oppo Rog' tenet dy hic et pe cy
et omnes in l omnibus al' l cum unu
C de fideicommiss pter illius l et l i tandi
ff de cap et de et l quoc in mult ca
ff de l'r insti ¶ Oppo de l et puto q
iulianus ff fa hrt sed ut ibi ¶ Op
fortissime est glo nomine generis p speciem
derogatur ut l inst q codicill' et q testa
ff ti ii Item p legatum pt eatenus vi
recedere alegato totalis ut l cum quo C
de legat quo cum primo legauit fundum
et sic totum postea usumfructum et
sic ptem vr recessum in eo alegato
totalis sed quia vni legatur totum vnim
sale ut genus alii legatur ps ut species
tunc generi p speciem derogatur Ro q
illud legatum quibus verificatur in qualibet
sui specie quia illud genus al' competit
cuilibet indiuiduo quia vni legatur totum
integrale alii legatur pars quota non
substancialis et tunc idem quia
in pte videtur recessum alegato totius
ut l cum quo C de legat ro quia in
ptibus remanentibus nomen fundi
pt remanere ex dispoe defuncti uti
quia legatur vni totum integrale alii
pars substancialis ut in cau l uxella
usufructus est ps substancialis fundi
et tunc in illa parte gauerit ro q
usufructu deducto proprium legatum
non remanet verificatum q non manet
nomen fundi probatur ff de v ob l qui usu
fructus et hanc rom ponit glo ff de
usufructus act l inde veaciis q non possit
et ita dicat Old Ego dixi aliquatulum
latius ff ti ii l requisitum et p hoc forte
esset dicendum Si testator legat vni do
mum alii legaret aliqua pte substanci
alem domus qua detracta nomen do
mus non remaneret q illa pro ambo

legatarij debent concurrere Bar. l. d.

Si Titio innuit ergo
illa l. quod i
alternatiuis electio sit he
redis C. eo. in l. lucius §
de le. ij. sed intellige q hic verba executi
ua fuerunt ad herede directa ut i no

Patronorum No. q
idem est
dicere lego omnibus annis
q est dicere annis singulis
¶ Querunt glo an hoc sit legatum usufru
ctus dicit glo q non et bene per ea que
notantur in l. si quis ita § de usuf. dicta
ut e. l. fundi trebatiam Bar. le. doc.

Uxori usufructus
hec l. diuiditur in prologum
in pecunia fenerata per defunctum
2o in fenerata per heredem secunda ibi ideo
finatur Item prima diuiditur in duas
ut patebit infra et hec diuisio sufficiat
pro summario vero ideo ic. Iste vero lex
duobus modis primo modo q ponat v
nu casum alio modo q ponat duos
casus et ista est vera lex et ipam
prosequor vos habetis hic glo duas mag
nas que tendunt ad positionem casus
¶ Utrum an usufructuarius faciat fruc
tus suos an secundum positam quidam
ut al q non per hunc tex alij q sic et ista
fuit opi azo C. vero tangit C. de usufruct
l. usufructus et pro opi al e glo § de
usufruc. et § de usufruc. l. si tutus in
prima glo magna in contrarium pro azo
allo tex in dicta l. hac edictali § sin
aute vtraq in utraq sed quia usufructu
arius ipse non percepit fructus sed pecu
nias vel alias et tunc fructuario non debet
restitui ante positam cautionem percepti ut
hic quia percipiuntur fructus ab ipso fruc
tuario et tunc aut heredibus seu pro
tario sacte pacte tunc faciat fructus
suos ita intelligo opi azo hic posita
et est tamquam in dicto § sin aut utraq
Si vero ipsi ignorat nec paciunt tunc
fructus suos non faciat ita intelligo hunc
tex et glo in contrarium allegat et tene
mem et sic de facto consului plures

¶ **Scopulum** oppo de l. heres
§ si hominis q. de
ita li. soluit in glo Bartholus le. doc.

Qui fructus Non
valet
relatum quo fructuarius de
re cum fructibus restituenda
proprietario post mortem suam grauatur h. d.
No tex ibi etc. ic. ¶ Oppo et vide
q fructus perceptos non veniunt ad restitu
tionem quoquo modo ut l. in fideicommissi j. ad treb.
sed non veniunt in peccatum Redimquam
tamen computantur ut ibi capite distingue
ut ibi ¶ Oppo et vero q in dubio debeant
intelligi de fructibus perceptis ut legatum
valeat tex sed hic soluit qui dicat in
perita lapsus et sic non tex debat fide
reddere cum fructibus ad herede et ista
imperitia per sunt hic in consultus dum
dicat redditibus futuris ic. uel alias ideo
non intelligit de perceptis quia si hic
esset legatum nullum uel quasi modicum co
modum haberet ut l. si res § de le. j. et
l. qui concubina § qui ortos § de le. ij.
sed si asserere magis illam interpretationem

et intelligamus de futuris legatum erit
nullius effectus et ideo non dubio preualet
prima legatum et illa verba videntur ad
iecta gratia dubitationis tollende ar. l. qui
mutuam § man Bar. legum doctor

Sempronius
Sicut morte finitur spes
usufructus iam constituti ita
finitur spes usufructus constituendi h. d.
¶ No q legatum indiem statim cedit
a die mortis quo ad transmissionem
sed quo ad dominij acquisitionem non cedit
nisi adueniente die ¶ Illud illud q in l.
antiquitas C. de usufruc. dicitur si relinquitur
usufructus heredi intelligitur de primo here
de cum si simpliciter dicitur deducto usufructu
non facta mentione heredis q de primo
herede intelligitur casus est hic et l. qui
usufructus ei v. hoc ita § de usufr.
¶ Sed non ego dixi q hic usufructus perit
morte sed an capitis diminutione perebitur
fruct. perit hic vero q sic quia conuingit
mortem et capitis diminutionem quantum per
to si adueniente die sit capax fructum dis
tinctionem l. incidit j. de condi. et de et
l. sed et si in conditione § solemus § de
le. ij. Bartholus legum doc.

¶ **Si fundus** plures quidem
ad unam por
tionem vocat ei alio disiunctis hic dicat

Uxori maritus
Si postea appetit solutum inde
bite repetitur h. d. No illi
citum quia quis habet in contrarium illicitum
non potest legari ut l. ij. j. de hijs qui ut
indig. ¶ Oppo de l. si prefectus § de ritu
nupt. et l. ij. j. de hijs qui ut indig.
sed ut vxor erat sciens ibi ignorans
¶ Utrum a quo repetetur usufructus tex
hoc non capit hic sed puto q repetatur
a fisco ut l. ij. j. de hijs qui ut indig.

Qui vero usufructuarius
tenetur ad soluendum
collectam et alias prestationes
h. d. sic in l. hactenus § de
usuf. ¶ Oppo glo de l. qui concubina § qui
ortos § de le. iij. dicit glo sed ut ibi vel
dic vt dicam j. proximo quo Item oppo
de l. plus § si § de le. iij. dicit glo sed ut
ibi et bene dicat enim illa glo quedam
sunt onera que debentur pro heredio
ipso per fructum percipiendorum et ista
omnis non pertinet ad fructuarium ut
in contrarijs quedam sunt onera que hinc
illo iure imponuntur pro fructibus uel
predio uel preter pro predio et ista onera
pertinet ad fructuarium ut hic et ista
est verissima solutio Bartholus.

Si quis usufructum
usufructum legato et per fidei
commissum relicto inspiciatur po
tius persona fideicommissarij quam legata
rij h. d. ¶ Oppo de l. si quis titio impu
§ de le. ij. So. illud q dicitur in fine et prin
est ic. intellige esse verum sed fideicommissa
rio est facta relicto secus si an fideicommissu
defecerit et concordancie sunt in glo
Item oppo j. de donat. l. si usufructus
et sed una l. usufructum sed usufructus

restituitur alteri ex voluntate prin
defuncti qui constituit usufructum ut hic
in gtarijs vero non restituitur alteri
ex voluntate dni ¶ Quero aliquis
recepit usufructum pro tertio nomine tran
situ ubi usufructus constituatur respe
ctu vel dni sed in usufructu qui non
pt cedi et in certis qui non pnt cedi si
aliquis supplet pactio nole directo
iure dno non ex cessione cuius est i glo.
in l. qui ita § in adiecti et in ai
piat usufructus ex psona dni cui psonam
dni finire Item si dicam q incepat
a psona patris et patris tene cedere dno
cui ex psona dni finire p hanc l. cui sibi
Quero aliquis recepit fundum in emp
hiteosim pro se et nomine fratris sui qo
ille frater decessit an cessione sibi tam
de emphiteosi et an intelligi meum
Quitur an ex psona illius fratris
finiat sicut si ipse ipse recepisset dici
q sic casus est in l. in l. fundum cui
unicus venderes de act emp et ita
dicto p illam l. determinatum in Bar

Qui usufructus

Conditio sub qua legatum
dimidium debet resolui im
pleta pro parte legatum pro par
te resoluitur h. d. usque l. ¶ Oppo hic
dr donec satisfecerit et illud verbum
verificatur prestando satisdationem Con
hoc videtur q requirat prestita so
lutione ut in aut si qui C. de consti
pecu et l. si rem § taxatum ff. de
pig act. In glo exponit hic satisfecerit
i. satisdaret quia constabat de volu
tate defuncti q de satisdatione intellexit
Item vr q pro dote non satisd. ut l.
i. C. ne fideiu do dentur sed hic soluto matrio
ibi eo constante de quo plene dixi
in l. si constante § quotiens ff. sol ma
¶ Item op ff. famil herc l. inter heredes
ff. de usufructu dicit glo hic de equitate
ibi de rigore vel solue ut ibi et melius
¶ Ultimo oppo q non sufficiat unum solue
ut C. de distrac pig l. vnius et l. si
uctios § si unus ff. de pig act. Respo
q dicunt doc q ibi obligatio incepit
a defuncto tum non proderat solutio
particularis hic vero satisfactio dotis dat
in conditione quantum ad legatum usufructus
tunc incepat ab ipsis heredibus et io
pt diuidi sicut in alijs conditionibus
diuiduis que a pluribus admittuntur
ut l. ple. j. de condi et de in primo facto
cum dicitur vos unus non sufficiat im
pleri pro parte qr testator voluit im
pleri totum quia dic totius dotis
satisfaceret io debet sic intelligi q
usufructum totum donec ei satisfiat totius
dotis et si satisfit pro parte non habeat
totum sed habeat partem ita vr intelligere
in conditionibus hic q tenemeti ad quod
statutum q cum non est solutum partem quam
pro parte debet hic de cautela
cuius est hic ¶ Ultimo facit ad q inquam
consilium in ciuitate spoleti quidam
emit fundum a duobus hoc acto q re
atur eis fundum reuendere inscium
si reuendere voluit non unus ex illis vult
reuenire partem suam alius non quero an
teneatur reuendere determinam q non

quod non cum cum emptor sit fra
vno pacto non tenetur reuendere insi
totum reuendat ut l. quod autem § fi.
et l. sed et l. q si vno ff. de indiciis
adiect Non cum est verisimile q ille vna
partem rei vellet si alia non habet ut
l. si aliam j. de solu. non ob l. quia
hec l. loquitur qn conditio est indi
uidua et apponitur ad resolutionem
alicuius indiuidui ¶ Secundum q promitta
reuendere non est q diuiduum sed
indiuiduum q ipsum quia venditio
continet rem tradi q est quid indiui
duum ut j. de v. ob l. stipulationes non diui
duntur Plus res non affert tantam utili
tatem in parte respectu partis quantam
in toto respectu totius Plus si hoc esset
unum inaderet inuitus in comune q
non est conueniens ut no insti ff. de
qhen emp l. fundus ex ponte ut l. si
aliam j. de solu. l. non est quid diui
duum sed indiuiduum pro hoc etiam q no
in l. si conditio ff. si ter pe in glossa
ubi dr q vendere est facere licet non
meum et p hoc dico in l. ista si satisfactio
continetur aliquid indiuiduum ut qr dos
continet restionem pdij non habet locum
ista l. sed habet locum tum qn dos
continebat certam quantitatem pecunie
pro hoc l. ple. j. de condi et de multis
ista l. facit gtra glo que est in l. cum
diuidendo neq qua possunt de here
dibus unius emphiteote de qua dixi i
l. fundum j. de public. Bar. le. doc

Colono

tenementi q
qn legabitur
fundus a testatore ei qui
habet fundum de tenemento
non agit ut sibi tradatur quia illa de
tentio habet unum tradicionis ut l.
non solum § i j. de uulg q agit
aut heres cum liberet ut hic Bar

Is qui fundum

dimisso fructu cum proprietario
non preiudicat fructuario
h. d. ¶ Oppo de l. pnt § idem celsus
ff. de act emp ubi ius q quis habet
remanet tm in illa parte que debitori
venit in parte non hinc unusquisque dz
remanere fundum in ea parte que
heredi obuenit in partem dicat pe ibi
creditor habet ius impersonale ibidem
hic vero ius reale et sic respiciat
totum fundum pro indiuiso io factum
heredis non pt preiudicare ¶ Con
hoc dr pe ¶ Op. de l. cum diuidendo
§ si debitor ff. cum dum et l. cum in
§ si fundus ff. de iure do. sed ibi ille q
dum sic habebat ius diuidendi ab eo
qui habebat ius in re ut puta credi
tor cum vr dns concedere ut alienet
alienatione necessaria nec etiam voluntaria
pro suo debito ut l. non est nouum ff.
de acquir re po et ita lo. q si debitor
vel erat maritus cum mulier vr
cessisse omnem administrationem et ita lo.
§ si fundus et idem dicam i. l. una
qui si dimisso habet cum fructuario
preiudicaret dno qr fructuarius habet
plenam administrationem in re i qua habet
usufructum vr patiur in rem suam
ut l. in fi. et l. sed j. de no o pume et

l i infi et l se § de usuf que nō cō
pdicta intelligo si sit acti nōie suo
et dm̄ qt intelligo indubio q̄ nōie
suo ut l et mag § de solue. Exp
dict distingue utru re dimisa te
manet ius terci in pte que debitori
obuenit uel in toto aut ius eēt pso
nale aut reale et si male reale aut
ille cuius quo fcā est d ini suo hebat
plena admistracione aut nō ut dixi
§ et ē nō ita Bartholus legū d

Generali vba adu
latoria ad
honoratū dirrecta nō indu
cunt dispom h d de ȳa
hums l glo tangit in l peto in pn §
de le ij ~~ego~~ plenissime expedini § de
donac l et hac sptura Bar le doc

Vxori legatu gnālit merces
venalia nō cōprehen
dit et pcius p spale nō restringitur
h d nō ex illo q̄ dixi in sfmacio
et phoc dicat Ja de are q̄ ille q obli
gat omnia bona sua nō vr̄ obligare
que habet venalia ut hic cū sibus
sed iste § nō facit ut dica et facit l in
taberna in pn̄ § de pmg̃ Ite nō licet
exceptio firmet regulam in nō ex
ceptuat nō tn̄ ea dilatat vt faciat
sub ea cōprehendi que de sui natura
nō cōprehendmitur ita vr̄ hic legauit
eni vsufructu om̄ que sunt i domo
excepto argento ista exceptio nō fat
ut illud legatū cōphendat merces et
venalia Ite nō si testor reliquit vx
ori omia que habet indomo nō ve
nit finmētu q̄ erat in ea vendendi
vt h in v̄ idem quesijt ca re q̄ tene
menti ¶ Sed cōm̄ predicta oppoq̄ in
legato apponit signū vniusale de
tunc tale legatū nō recipit restrictio
nem ut l pediculis § labeo de aur
et ar le et l pul' in pn̄ § de le iij sed
fateor q̄ nō recipit limitacione nisi
ea quā testor facit vnde si testor simpr̄
reliquisset vsufructu om̄ rerū suarum
fateor q̄ omia caderet venalia et nō
venalia vt dictus l sed hic testor
reliquit usufructu rerū suarum et ad
iecit que domi erant que vba limi
tat pmū legatū gnāle l ea tn̄ § de le
iij vnde hic queritur de significacione
istius limitacionis que domi erant
et Rē q̄ ea que sunt venalia nō
videntur ee in domo ista enim limi
tacio sunt indefinita nec hnt sig
vniusale secus si hret ut si dixisset
que domi quoquomō erant quia
tunc ista limitacio nō restringeret et
sic patet q̄ iste § nō facit ad ea q
dicit Ja de are ut § dixi Bar le doc

Lucius dedexpensas fras
pro fructibus colli
gendis usufructuariis te pnti h d

Duas simul cū finali in ex
tinguitur legatū secus
op § ti i l liberto § fi et glo ¶ Oppo
§ e l dicit glo probabi eo q̄ pugnis
probabitur cōtrarium ista sorte decom
inentem huius tex indo q̄ et cōtra
rm quia ibi sunt indubio inulier hic
vero sunt legatarius ut expsse dicunt
vba legauit &c sed negocio erat dubiu
vnde in dubio psumitur vt inulieri tu
in solucione huius cōtrarij multū dubi
to ptripue in solucione illius § final

Heredis vsufructus sb
rogatus loco
cuiuam legati debet sequi naz ipius h
d fm dy ¶ Oppo q̄ vuo ad heredem
ptineat vt l defuncti in pn § de usu
fruc et l usufruc § qui nō usufruc
amit sed pt intelligi de reliquis ante
dent tempis an morte legatarij et
tunc nō est cōtra sed si intelligis de re
liquis tpis pteriti post morte legata
rij tunc est cōtra quare dicat dy
hic usufructus erat subrogatus
in locū legati cuiū certe quātita
tis sicuti g° si ibi decessisset i pu
cium testi hret ita h i usufructu sed hebit

Vsufructum Cui relin
quit usu
fructus ptis bonoz pt heres soluere
extimacione uel rem et omis tabu
lorū ptinet ad legatarium usufructus
h d iūsto ad h ¶ Oppo de l nō aplius
§ fi et l se § de le i sed hec sm illa
debet intelligi Bartholus le doc

Semprino cāq
Ego hec istud pñ pro no
tabili legato gnāli habita
tionis uel usufructus non derogatur
p legatū spetat h d istud pñ nō e
meo iudicio ¶ Oppo de glo gnāli per
spem derogatur ut l vxor § codicillis
et § felicissimo § de le iij hic vero
nō derogatur quare male sed ibi e gen
et spes ipe quia utrumq legatū habitā
tionis in alio legatū fundi sumpti
cionis vnde videntur quodamō spes diuitis
et fm hoc procedit glo cū dicat quia
vnde erat ac si habitacio et domus erant
spaliter legate quia in legato habitacionis
concurrerent ambo ut l si alij § e
q̄ tene menti quia cottidie reliquitur
pdia pluribus et post dic testor
vxori lego usufructu bonoz et cōtra
rij usufructu omeo concurreret q̄ tene

Ex hijs verbis
¶ Cicero q̄ poterat de dubiu in l
ima Rō quia liberti habitabant cū
patrono iure familiaritat tamq clien
tes vt l ij de usu et ha cū l se quo
ġº de cis habitacio cū testor eis ha
bitacionē nō pstabat hanc dubitaci
one remouet iurisconsultus et firmat
tunc pstetur iure habitacionis et firmant

Codicillis Si heres gra
uatur aliquid
pati intelli grauatus ut pacia como
quo paciebatur defunctus h d Bar

Codicillis fideicō
relata
post morte tertij absolutio de
ficiunte vir de relicti h d
et est nōl casus illd q̄ dixi in sfmacio
¶ Oppo nō q̄ vbum actestat inducat fi
deicomissum de hoc dic ut dicam
in l centurio § de vul et pu Tercio
nō q̄ cui relinquitur post mortem

oim quod qualit intelligat dic ut
ff. dictam. Item op de l. si q si filiu ff.
de le. ij. et l. lucius q guido ff. ad treb.
ubi dr q cepte vnus decedent statz
fideig. indica. Ret glo q hic induc
ce vi repeticionis pcedent legati ubi
sunt dein q deueniat de vno i aliu
Item est verbum hoc amplius q
cessat in l. g tracia. sed ista repeticio
no pt intelligi repetita quia in pro cau
legatu est bitacio vn no pt intelligi q
vno decedente deueniat in aliu ppe
tas relicta no ce dic q in l. gtra
rij sed illa vba post morte eoz respici
untur dulce effecus quia aquolibz
est relictu fidei cmissum psc io no
resolunt in singularitates sed hic re
spicit vnu effcm quia fideicmissu
psc ideo no resoluitur in singularitates
sed hic respicit vnu effcm quia fidei
cmissum spetat est relictu post mor
tem eoz ab herede et sic vnu fideicm
est s. ab herede no a vpis morientib
nec sed alit ibi loquitur qui pcessat
relictu spetatis quo cau post de cino
liminetur ctu no est locus iur accres
cendi merito vno decedente in cius
psona est locus fideicmisso qz alti
heres vel legatarius no pt de hoc co
queri quia sua interest et sic no supe
psona que ex pscripta volutate desigu
substitutu excludat hic vero loquit
in relicto bitacois in quo non est
locus iuri accrescendi sic in usufructu
ut l. i. infi de usufructu accres no requir
mors utriusqz qz supuiuet int est
sicut qu testator expsse resuauit ius
accrescendi ut in pmo cau hui l.
et sicut in substone vulgari ut l. qua
uis C. de impu et al subsi et dctma
in plenissime in l. heredes mei q cu
ita ff. ad treb. Item hec l. vr facere
cont. ic in eo q dixi ff. de le. ij. l. si sic
dicat testor si filius meus decessit sine
liberis vel eoz liberi sine liber deuei
at in sempronium qui videat fideicm
datu alibers an vero ab heredib pc
instituti ad hanc l. vnde quia ibi fidei
cmissum alr vale no poterat vn
intelligit eo mo quo vale pt hic vo
pt valere fideicm sue sit relictu a psc
sue a so ite cont. l. intraz sicut l. si fing
q si margarita ff. de le. i. ubi fideicmissu
in dubio intelligit datu ab heredibus
sed illud vn ubi testor legat re legan
tam quia tue legatu vr alegatario
ut hic. Ultimo h. l. induc p dy
ad gom si duobus est gessa emph
theosis et vnus moiat an accrescat
alij vel redeat ad eccaz dixi plene
ff. de v. ob. l. si mihi et ticio et ibi p
dy et p cy C. qui no peten p. l. i.

Cum sempronam

fideicommissum relaci clarator que
quis putabat hic datu ab hrede scpto
debetur h. d. Uuero quatu hebit me
uia et quatu sempronia ex ista he
ditate qualit intellr vbum decima
vr queda sunt nomina iniala ut due
ptes quatuor ptes de xij et tres de xij
ut l. interdum q i ff. de hr. insti in

quedam sunt noia quote sa tercia
quarta et tunc debet intelligi de qa
s. tocius hrditat faciendo x ptes hr
ditat et tercia debet intelligi de tria
pte totius hrditat faciendo tres
ptes tocius hrditat ut l. interdu i. s.
ff. de hr. insti et ita hic quelz hebat
decima tocius hereditat et ex hoc ap
paret utilitas fideicmissi quia quelz
habet usufructum pro vili tu no
heat nisi decima tocius hrditat

Usufructu

licet extiterit condicio tu
expectanda est dies que ff
est h. d. Oppo de l. aliqu ff. de vestre
et l. fundum ff. si usufructu pe so
ibi est tu condicio hic vero dies
est et condicio vnde debet expectari
dies ut l. nulla ff. de v. ob. vel dic q
hoc opat dao tunc que extremita
te temporis significat ut l. i. alias
iiij. de con. et de ite oppo ut glo et
so ibi erat queda odicio uaria quo
ad acquisicom ideo quocuqz mo ex
istat no inte plene dic ut dixi i
l. gallus q et quid si tm ff. de li. et
posti sed hic sunt voluntaria qua
statim potuit testor legare pure ite
oppo de l. liberto q si ff. ti. i. so ibi
ad finiendum cau finalem pubtat
aduentus erat ncarius io no inte quo
existat Bartholus legum doctor

Stacio

Ciuiu habet ius
in re in dubio
vr legare rem respectu iur
q habet licet eius morte fi
niatur h. d. et ff. aliquantulu pulcri
Oppo et vr q isti no poterunt
pscribere quia sine possione nulli p
scripcio no procedit ut l. i. q p seruu
de acquir pos et plenius dixi in l. ij
q ex gtrario C. ti. et est textus in l. acq
ritur in fine acquir re do et p dy pe
sine possione de re mr l. i. oj sed hrdes
stichi no poterat tradere possione ci
uilem cu no heant quia usufructu
hnt solum naliter nam fructuarius p
tinu nalit possidet ut l. mulier de
acquir re do q ic psi tradicio fca
p usufructuariu no pnat dnm poss
ione ciuili ut no ff. de vi et vi ar. l. i.
Interdum et l. i. q plc ff. de usufr
cpadino gl. Ro ergo intellige hic tex
quia nullus possio vacat ita q app
hendente naliter sequit ut ff. clam pos
sidere q fi. et l. se ff. de acquir pos al
ite tex no procederet Tiuo quid
acquitur p pscipcez dicit glo q dnmz
sile no in l. cu postulassem q i ff. de
damp. infec et l. si finita q siuat
e ti. et ff. de fun do l. i. et C. si aqu
usu l. i. impu magne glo sed veritas
est q acquitur utile dnmz ut no in
cint ubi C. de bo. mac et probatur
in l. i. infi ff. de aqua plu arc. Dr
hic in so cau q legatarius no te
nea si res euinceretur Conu qz lega
tum quibus psonis debetur eaa si sit
aliena ut l. tu aliena C. de leg. dicit
Rog q testor errauit credens post morte

legatarii proprietatem ad usufructuarium
pertinere et sic aliter legatarius non esset secundus
si legatarius non esse mortuus quia tunc
non esset aliqua causa propter quam recideret proprie-
tatem ad se pertinere. Item oppono contra lega-
tarius ille qui inquam mortuus fuisset
semper esset idem quod respectu illius iuris
videretur legare ut l. uxori C. de leg. et
l. quemadmodum § i. ff. de le. i. Solutio quia ille
qui habet usumfructum legat usumfructum
et tunc videtur distincte legare respectu
iuris quod habet quod credit durare post mor-
tem suam ut l. quemadmodum § i. ff. alle. quia
ille qui legat usumfructum legat sim-
pliciter rem et tunc idem, et ideo lega-
tum non valet non admissa distinctione
sit coniuncta persona vel non ut l. uxor
C. de legat. quia ille qui habet usumfructum
legat proprietatem expresse et tunc est recur-
rendum an sit aliqua causa propter quam de-
bat recidere proprietatem ad se pertinere quia
non secundum distinctionem hanc [illegible] Barthol.

Uxori meae cum legat
usumfructum omnium bonorum suo-
rum intelligitur de mobilibus
et immobilibus h. d. non hic contra quod quan-
do lego bona mea veniunt nomina
debitorum. Nam hic dicitur quod debere usumfruc-
tum kalendarii quod continet nomina debito-
rum dixi in l. cum tutus quod arge contra-
rio et ar. leg. Item oppono de l. omnium ff. de
usufructu secundum omnium debet haberet usumfructum
deducta tamen falcidia. Item oppono C. de
testa. autem novissima. Due sunt secundum glo.
et ultima est quod hec l. corrigatur quia fi-
lius non debet habere legitimam suam in proprietate tan-
tum sed in proprietate cum usufructu. Hanc opi-
nionem tenent doctores omnes Bar. le. dor.
et non in dicta autem novissima et l. omni
ff. de usufructu et probatur expresse
in autem de trien. et se. § plebeni [illegible]

Fundi Trebatiani
Hec est valde notabilis lex et po-
nit multos casus et in non-
simo casu et ultima quo posita usu-
fructus clamis est totus l. Item pro decla-
ratione huius l. oppono et videtur quod usufructuarius
possit habitare in fundo, unde dicitur obstan-
re ff. de usufructu l. iii et l. sed et si quis
et l. hactenus cum multis similibus
sed ibi loquitur in legato usufructus hic
non fuit legatus usufructus. Sed
quero circa hoc ex quo colligitur quod
hic non fuit legatus usufructus. Solutio
non intelligat quod hoc sit per verbum
redditus hic positum quia idem est legare
redditum legare fructum sed est non quod
dixit dari volo et sic summunt quod vo-
lunt enim capere de manu heredis sed
usufructuarius capit propria sua gratia etc.
et hoc est quod facit dictum scilicet istud verbum
dari volo hic positum. Contra hoc oppono
de l. tu ita § e. et l. siquis ita ff. de
usufructu secundum glo. remittit ad notata in
dicta l. siquis ita. Cino dicta sicut
alibi dixi latissime, quia verba testator
sunt lata et apta quia sermone suo di-
rigit ad legatarium quod de manu sua per-
cipiat quia dirigit ad heredem quod detur
de manu heredis et isti sunt casus
indubitabiles quia in primo est lega-
tus usufructus hoc est illius iuris.
In secundo non est legatus usufructus
sed videtur legata illa quantitas que ex
illo fundo redigitur ut hic et l. patrimo-
nii ff. e. et dicta l. siquis ita ff. alle.
et quod ibi non, quia illa verba sunt ambi-
gua quia ad neutrum dirigitur ut di-
cendo lego fructum fundi hic addi-
te tres casus quia legat fructus fundi
simpliciter quia legat certam partem fructuum
quia certam quantitatem puta x. cor-
bes. Primo casu videtur indubio legatum
ius usufructus et sic verba videntur
directa ad legatarium ut l. tu ita § e.
et l. siquis ita ff. de usufructu. Secundo casu
ius usufructus non dicitur relictum ut l. de-
functa § ff. de usufructu et omnes illi
talibus non indicta l. siquis ita. Tertio
casu idem quia ius usufructus
non videtur relictum ut l. si debitor § vi-
sille ff. de cohen. emp. et l. inter stipula-
tem § sacra § de v. ob. cum similibus.
Ista sunt vera ad multa non inveni-
tenenda et de his latissime dixi in
l. quot § qui maiores ff. de public.
iur. [illegible] Quero quid si testator di-
ceret sic relinquo tibi fructus qui
percipientur et percipi poterunt ex tali
fundo an videtur relinquere ius usufruc-
tus quod non videtur quia ista verba magis
videntur referri ad ipsum corpus fructuum
quam ad ius usufructus quod apparet ex eo
quod dixit qui percipientur etc. et hoc
est secundum propriam significationem illorum
sed secundum mentem testatoris puto ius usufruc-
tus relictum ut l. cogi § i. § ad
trebel. ubi idem est relinquere heredi-
tatem et ipsum ius quod ex hereditate per-
cipiet et sic idem erit relinquere usu-
fructum et id quod ex usufructu percipitur.
Quero si alicui est relictus fructus
fundi ita quod non est constitutus usufruc-
tus an possit solui extimatio fructu-
um pro ipsis fructibus hic videtur tex.
quod sic ut hic quantitate etc. et hoc
sentit hic glo. que dicat quod aliud pro
alio soluitur cum intellectu alio quia
si fructus convenerat locari ad qua-
titatem fructuum tunc illa quantitas est
in petitione et solutione quia illud est
redditus fundi sicut dicam in l. in
inn. ff. si cer. pe. si vero convenerat
locari ad pecuniam tunc pecunia est in
petitione et solutione ut hic et ita
non est verum quod aliud pro alio solvatur
nec solvitur pecunia pro fructibus
ut post conscriptione deveniatur ad ex-
timationem ut dixi in l. cum tacita § de
his qui ut indig. Quero quid veni-
ant fructus fundi an intelligantur
omnes vel deducta portione coloni.
Ultimo ita l. facit ad quod dicat testator
si filius meus decesserit in pupillari
etate vel postea quandoque volo quod
bona mea vendantur per meos fidei-
commissarios et dentur pauperibus an
illa verba faciant directam substitutionem
an fideicommissaria hic videtur tex. cum
glo. contra quod non ff. de usufructu l. si

quib ita q faciant fideicomissariam Sed ego consului contrarium quatuor virtutibus quia longa est dicta verum dixit testator vendantur et dentur pauperibus simpliciter quia e fideicomissaria aut dixit vendantur et dentur pauperibus per eos fideicomissarios et tunc est directa substitucio quia illi fideicommissarii sustinent vice heredum et accipiunt accipere de manu alterius dicit lacius in l centurio de vul et pu Bar l d

Filios heredes illos q qui lego fundum simpliciter nec exprimo quoad proprietate vel usufructum q videtur legatum proprietas Bartholus legum doctor idem dicit anno si primitus fundum simpliciter ita dixi in l fundum tradi q de v ob Sed non q cum diciunculo q proprietas reuertatur ad heredes indubio intelligitur post morte legatarij vide glo que incipit post morte si enim intelligeretur inquirenti nullum quomodo hic Bartholus legum doctor ic

Illi cum illo de hoc plene in l titie textores § 1 s de le 1 Bar le doc

Cum ita de hoc dixi plene s e l fundi et plenissime in l quos § qui maximos s de public Et adverte si aliquis emit fructus fundi q videtur emere si enim emit ipsum corpus fructuum fructibus nonatis non valet emptio ut l nec emptio s de contrahen emp aut emit ius ipsorum fructuum et tunc statim valet emptio in ipso iure et ideo est recurrendum ad distinctionem quam dixi s e l fundi

Multum interest hec est multum magistralis lex et habet duas partes una dicit multum interest alia incipit interest Et quelibet istarum lex dividitur in duas quas vide glo et fa lex glo e non Item ultra lex est valde singularis et nostro alibi Ommodo istas lex debes colligere tria verba quia legatur usufructus rerum certarum et tunc sine dubio omnis eris alieni respicit legatarium quia non sequitur fundum ut l i § si heres ad treb et hac l inst quia legatur usufructus quote partis bonorum et tunc adverte aut sub appellacione hereditatis et ille tenetur ad prestandum onera pro rata ut hic fin verba lex et l si quis fin § fi ar l se s de le ij tunc ut puto cum usufructus finietur illud q est solutum de hereditate deducitur prout dicimus in bonefidei possessore hereditatis in l q si poss cu stibus s de peti hered aut legatur sub nomine bonorum et tunc omnis eris alieni non sequitur legatarium ut hic et s e ti l gnale § fi quia bona intelliguntur ere alieno deducto aut relinquuntur sub appellacione rerum et tunc idem q dixi s qui sub appellacione rerum et tunc idem q dixi s cum sub appellacione bonorum hic est casus singularis et hanc l allego non in l non amplius s de le ij

Et vero quid si legatur tercia bonorum mobilium et immobilium Respondeo videtur legatus usufructus tercie partis certarum rerum q iura et actiones non continentur cum sit tanquam species ut l monetam de v sig et ibi dixi

Et vero quid si alicui legatur usufructus omnium bonorum vel rerum non dicto certe partis utrum omnis eris alieni spectet ad usufructuarium credo q sic puto vos vidisse hic q eadem distinctio adhibetur qui legatur usufructus quote bonorum que adhibetur qui legatur proprietas sed si relinquerentur omnia bona vel omnes res sine dubio enim sequitur omnis eris alieni ut l nam qd § fi cu l se s ad treb quod e pro hoc videtur casus in l uxori mee s e ubi dicit q venit usufructus kalendarij q kalendarium continet debita et credita et videtur casus C de pac l licet

Ultio quero quid de onere legatorum an sequatur usufructum omnium bonorum vel quote partis bonorum Respondeo q non q apparet quia talis usufructuarius in usufructu gerit cum legatario pro ut s e l sempronio dixi in l si quis fin inst s de le ij Bartholus le d

De servitute legato Rubrica

Dictum est s de servitute personali legata nunc sequitur reali Bar le doc

Cum duas si domus vicinus sustineat actu servitutis habuit tamen contrariam et permanetur et alienetur in dubio servitus videtur imposita hic dicit ista l Oppo dicitur hic q servitus videtur imposita Contra immo debet imponi per heredem ut s ti i l dampnatus et l servum filij § fi s de le i cum sibi bus et l testatrix impuberi s si servum vendi Sed ibi loquitur in servitute vie vel itineris que tamen contraria non habeat ideo non videtur imposita per testatorem licet possit agi ut imponatur hic vero loquitur de domo sustinente omnis servitutis habuit tamen contrariam videtur testator videtur imponere q habeat tamen permanentem et idem accidere in venditione domuum ut videtur imposita servitus ut sustineat onera permanencia que ipso actu sustinebat maxime si contrahentes hoc sciebant ut l i inst s de act e et l q gelane s de damp inf et non ob l vendendo quia loquitur in servitute que non habebat tamen contrariam

Et vero qui legatur fundus vel usufructus fundi utrum illo fundo debeatur servitus vie vel itineris vel alia servitus sicut videmus vel legatur intelligatur glo que est in l ij § si loca s de adi le determinat q servitus non debetur legata proprietate tamen antea clarius dic cum queritur cum an rei

vendite vel legate debeatur servitus
illius actus qui erat apud alienatem
ex alia re alienant. Sic distinguit
aut ille erat actus servitus huius cum
aut illa erat actus servitus huius cum
continua et permanentem et servitus ve
imposita casus est hic. ita intelligo
l. quodcunque § de damp. infec. et ff. divi
l. quidam. et qui prima
aut habebat cum distinctiva et pro prima
nentem et hic servitus non vr imposita
sed poterit agi ut imponatur sim distinc
tione § septum ut l. allate § probabi
tione § septum ut l. allatae § probabi
an aut possit agi ut imponatur sic dic
aut fuit legatus ususfructus aut
quia si prius ...
aut fuit legatus ususfructus aut
proprietas primo cum pot. agi ut imponatur
illa servitus si al. ususfructus est in
ipsa ut l. dampnas § fi. ff. ti. et
l. binas § fi. ff. de servi. ru. p. et l. i. § i.
et ij. ff. si ususfruc. pe. aut legat. pro
prietas et tunc aut quer. utrum allegatio
ne tunc ... proprietas et tunc aut quer. utrum alegatio
tas et tunc aut quer. utrum legatario
debeat prestari servitus heredi et sine du
bio debet prestari ut l. testator § pri
mo ff. si servi. ven. et l. si fundum sub con
ditione § qui fundum ff. de le. i. et
l. fi. ff. de servi. ru. p. Sed quer. an
debet prestari ab herede illi legatario
tunc glo. disputat in l. iij. § si loci § de
ali. et ci. le. tamen quicquid illa glo. dicat credo
quod debet prestari ut l. binas ff. de servi
ru. p. ubi dicitur quod non potest heres luminia ob
scurare in totum rei cuius proprietas est
legata eadem ratione debet iste prestare
quia nunquam posset luminia edibus obscu
rare quia uti sine retinere re ut l. i.
ff. si ususfruc. pe. et ita debet intelligi
dicta l. binas que est clavis huius
materie predicta sunt vera quando proprietas le
gatur secus si inter vivos constituatur
quia hec servitus que habet causam mo
mentaneam non debet constitui nisi
expresse hoc agatur ut l. in vendendo ff.
de contrahen. emp. fallit in via ad sepulcrum
de qua dicit ut l. qui sepulcrum ff. de religios.

Si fundum

ut valeat legatum viae requiritur ut legatarius
tempore mortis testatoris re
periatur dominus prediorum dominantis i. totius
vere vel ficte alias legatum extinguitur.
hoc dicit tota ista l. est multum utilis. Et di
viditur in quatuor partes principales
primo loquitur quando testator legavit fundum
duobus et viam uni et utrumque le
gatum agnovit. secundo quando uni tamen legavit
fundum pure et viam sub conditione tertio
quando uni legavit fundum sub conditione et
viam pure quarto quando ex duobus dominis
uni viam legavit pure alii sub conditione
sed ibi et si plures erant ibi quia quarta i.
l. ut rusticum rerum istius l. ponit tex
in prin. quando servitus pro parte acquiritur
potest. Opponitur contra glo. dicitur hic quod uni le
gatur fundus pure et via sub condi
tione vel econtra primo videtur quod semper
conditio adiecta in fundo videatur repe
tita in via tanquam in eius accessione l.
cum servo ff. de con. inde. et l. fi. § fi.
§ de v. ob. Ego intelligo quod fuit hic
expressum quod relinquebatur via pure sed
si simpliciter relinquebatur via fateor contrarium
quod conditio videtur repetita. Secundo opponitur et videtur
quod inspiciatur tempus mortis utrum quis sit
dominus in solidum ut ibi decessisset re contra
primo debet inspicia dominus adite heredi
tatis ut C. de caduc. tol. § in novissimo

sed quicquid ibi glo. dicat et in l. ij. § qui
di. le. ce. que glo. male dicunt veritas
est quod in servitutibus realibus cedit di
es a tempore mortis casus est hic. in vob
§ in novissimo quia loquitur in servitute
personali et ita videtur velle glo. hic et
bene. Item opponitur quod in servitutibus realibus
inspicitur tempus adite hereditatis ut l. fi.
ff. toi. pedi. ut l. si partem § fi. ff. quad
mo servi. amit. illud contrarium glo. non
solvit sed tamen solve sic dicunt quidam
ille l. loquuntur respectum ad petitionem
hic vero respicit cessione diei quantum
ad transmissionem illa sed non valet aliquid
quia inspicitur tempus mort. an legatum
valet vel non sed in l. contrariis tempus
adite hereditatis inspicitur et sic remanet
contrarium cum de valore legati loquitur
utraque l. non de petitione quare dic ibi
erat defectus parte legantis qui non
erat dominus nisi pro parte fundi cum sed
intus legatur ideo quando est defectus ex parte
legantis vel promittentis viam quia
non est dominus nisi pro parte non im
peditur contra obligationem personalis ad via
licet ius reale non possit constitui ut
l. fundi ff. de servi. ru. p. et ideo quando est
defectus ex parte legantis non inspicia
tempus mortis quia illo tempore sub
est habilitas ad contrahendum obligationem perso
nalem et illo tunc ius reale non dicitur
constitui ut l. si est homo § cum fundus
ff. de le. i. et § e. l. nisi inspicitur ergo
tempus adite hereditatis cum illo tempore
cedat dies quantum ad ius reale constituendum
ut servitus constituta dicatur. sed quando est
defectus ex parte legatarii vel eius
qui stipulatur viam impeditur contra
hi obligatio personalis vel realis ut l. si
sub una § fi. § de v. ob. et l. stipulationes
non dividuntur et ideo cum talis defectus
impeditur obligationem personale et realem
merito tempus mortis inspicitur ut hic
certe que dicta sunt in hac l. habent
locum quando verba legati referuntur ad per
sonam legatarii sed si verba legati re
feruntur ad rem non facta mentione
persone tunc valet et ambobus
dominis queritur ar. ff. l. prox. et ff. ti.
i. l. gayus facit ad predicta quod dixi in
l. i. § de regu. catho. Ultimo in hac l. ha
bemus casum quod glo. in l. si pluribus
ff. de le. ij. videlicet quando fundus relinquitur
duobus et cuilibet totus utrum ab initio
sit quilibet dominus in totum vel pro parte ex
quo apparet quod legatum hic non valet.
ultimo nota quod dies servitutis realis
cedit a tempore mort. Bar. le. doc.

His qui duas

hic est bonus casus et expresse
habes quod si ego vendo tibi do
mum que ab alia distinguitur pariete com
muni medietatem pariet. videtur vendere. Item no
cum paries communis inter duas domos sit
communis pro indiviso vel pro diviso. hic
tex. videtur velle pro indiviso. Tu autem dic
ut dixi in l. inter quos § pri
latissime ut dixi in l. inter quos § pri
§ de damp. infec. Bartholus le. doc.

Et si maxime

ubi hic quod requirunt duo ut

ut legatum suum serno valeat q requi
dus q sic capax Item q tale quid leger
q ex sto libere possit legari ut hic et
plene h. ult. ff. de le. ij l. debitor q sino
ubi mr consultus hanc ma3 exaiaut

Pater ex qualitate rei lega
te et psone legatarij
psumitur legatum suitutis mag
suum gtemplacione psone qua dei
h. d. et est ma singl. multum pulcra et
subtil. ¶ Oppo et vr q legatarius debeat
habere viam p alium fundum testoris ut
l. depnans q i ff. ti. j. et dixi plene
ff. e. l. j. et sic ad quid3 fuatore tusit
dicat glo h loquitur q domus habebat
iter p aliu locum iter no posset habe
¶ Soli hac oppo q q via singulariter
relinquitur sic suitus real. q iter dem9
distinguere sit iter p aliu locum nel no
ut ff. e. l. si fundi et j l. prox. sed tutior
q in dubio vider relinqui suitus rea
lis prout vba sonant ut l. si fundi
ff. e. fallit si ex qualitate psone lega
tarij et ex qualitate rei aliud psuiga
ut hic hic enim relinquebat via filie
sue et p domos hereditarias et sic no
erat inhonestum q filia cederet p do
mos patris sed q euntis ire p domos
heredis ut videret eius secretarius et
quiescens ut l. ij q. qui et qui q ps
ex et sic vr mag hoc relinquere co
templacione psone qua gstituere pis rea
le ¶ Quero utrum gcessio in dubio vide
atur sua iure nel inpsona sed q quali
lis concessio realis qui bursaria pri
cipum et ut l. si ff. de condi pri ex hoc
ipso ex iusticiis codi q mut ante p si
autem dubium quia gcessio q tinet pm
hoc est aliquid con pis septu et istorum
signum datur ciuitati nel aliqui uni
uersitati in dubio vr gcessio realis ut
l. forma q qualiter de censibus quia da
psone esse singulari et isto cum glo q
e in q qualiter vr dicere q in dubio vi
deatur realis concessio nisi aliud ap
pareat d. old. reprehendit ibi illa
glo tu dic de hoc plene ut dixi in l
quia psonale ff. so. ma quia talis gcessio
no gtinet bursam nel p min pnci
sed est ista gcessio p min nel alic9
inferior et tunc quia gcedit inere facul
tas facti ut si dico concedo tibi facul
tate emendi q possessione et sitia vba
que referuntur ad suum mag qua ad
ius et tunc gcessio psumitur psonalis
ut l. apud iul. q si quis aliem ff.
de le. j fecit iulia de in iuli sup q. sed
cu fact Si vero gcessio refert ad
ius tunc aut sic indeterminate r. ppa
fundi duant et psumitur gcessio pso
nalis ut l. plt ff. de sui ru p aut de
termiate et tunc in dubio psumitur gcessio
realis ut c. cu venissent ex de consti
et ff. de sui vr p l. impli et p totum
et ff. e. l. l. si fundu nisi ex qualitate
psone et relicti aliud psuatur hic e
casus in hac l. et p hoc si impr. gce
dit iurisdiction et dubitatur utrum gcessio
sit sua comiti illius castri nel sic sua
territorio Ergo in dubio plurimo de suum

concessione territorio nisi ex vbis
gcessionis aliud appareat ut ibi dixi
¶ Quero utrum ista facultas emendi
sit suitus real nel psonalis de hoc
plene dixi s. de ali. et a le. l. mela
¶ R. Bartholus legum doctor

¶ De dote prelegata Rubrica

Quero quid importat dictio p dicit glo

Quando dos legatum gtinet id q actio de dote o[mn]i[n]o qui uult gtineret et exceptio que ex pacto dote tollit eam dicere legalem exceptione vero pemptoriam que ali quatur tale legatum no punit h. d. et
nil aliud no text ibi na q admissum
est ic ¶ Oppo sum glo et vr q plegatum
dotis gtineat plus quia actio de dote
ut hac l. v. verum est sed gtinet plus s
in tempore sed no in quantitate Oppo
ut si deleg. q. sed si utrum sed ibi legau
it certam quantitatem pro dote hic
vero dote simpliciter legauit quantitate
no expressa Item oppo et vr q tale
pactum q vir lucratur dote p liberos d3
valere ut l. ij C. de pac. do et l. ut
sed ... secus p tota l. sed ille l. intelli
guntur sm intam quia hinc locum
si pdecedit mulier secus si vir ut hic
et ideo debes stare q gsuetudo que
est posita in l. dos ipse q dos retine
atur p liberos debet intelligi q p
decedit mulier sed si pdecedit vir
nulla retentio p filios fieret q ex
causam ple in l. post dote ff. so. ma.
¶ Quarto oppo et vr q istud pactum q
dicatur de diuorcio nel sic iniquum nel si
praciam illam iniquum est si maior ... al
ficitur culpa mulieris qui ipso iure e
pdere dote ut l. ij C. de repu glo
facit gtrarium et dicit q istud pactum h3
locum q sic diuor. tamen cum nel sine cul
pa con ¶ Quinto oppo q hodie pan
de lucrando dotem in casu diuorcij
no habeat locum cum diuorcium no potest fieri
de iure canonico ut l. no inter ff. de
cando. et l. diuorcio ff. de neg. ges. glo
facit gtrarium dr hic i v in expensis
exceptio pemptoria que a l. iudicatur
no tollitur plegatum dotis Con quia
primo legatum dotis tollit exceptionem
gpensacionis que est pemptoria ut j
e. l. doce sed et adiice quedam e ex
ceptio pemptoria que aliquando minui
tio de ducatur dote minuit ipso iure
et ista no tollitur plegatum dotis talo
hic in v. ipensis quedam est exceptio
pemptoria que dote no minuit ipso
iure licet datorem possit elidere et
ista tollitur p dotis legatum ut hac l. q
j et l. dote j. e. ro appz expressa
ex ipsa vborum significacione q si testor

legat dotem si dos iam et nuncta solu. id quod remanet est dos sed quando non mi nuit dotem ipso iure tunc totum est dos et exceptio pro legatum tollitur et hoc mile dixit hic iur consultus / ultimo oppo. et ut quod etiam ista exceptio compensa tionis tollatur ut C. e. l. iii in principio et l. mevio ff. i. b. de le. ii. Ro. hic loquitur quando dos legatur simpliciter quia tunc non pt deberi nisi quatenus erat dos Sed in gratiarijs non fuit legata dos simpliciter Sed quidquid occasione dotis pervenit viri inspicitur id quod occasione dotis pervenit non id quod erat in principio videbit ut C. l. dote et l. iii in principio Bartholus le

¶ **Ideo autem** dotis le gatum ex tinguitur si postea dos mulieri non solvatur vel res dotales intereant vel si ambicio dos perfecte constitu ta non fuit sicut tamen legatur corpo. quod in rerum natura non est h. d. ¶ Oppo. quod dos non possit solvi constante matrimonio ut l. i. C. si constante matrimonio dos sol. So. intellige quod hic fiat solutio in casibus permissis ut l. iii. § manente ff. de iure dot. et l. quamvis ff. so. ma. ¶ Item oppo. quod licet extinguatur dos non extinguitur legatum ut ff. de le. ii. l. cum filium § fratres glo. non solvit quare dy. dicit quod ibi debitum non erat extinctum sed erat in alia speciem oblationis translatum hic non erat omnino extinctum ideo non ibi. dr. hic quod ille qui legat centum que in archa habet vel apud se deposita licet si non reperiuntur non valet. Con. hoc videtur casus in l. si non designata C. de fal. cau. adiec. et l. cum tale § falsam ff. de con. et de. glo. sunt due so. una est quod ibi legatur certa speciem quantitatis dotis in genere ut puta centum que in dotem habui hic vero se retulit ad certum corpus ut x que in archa habeo ideo si non reperitur legatum vi tiatur ut l. si servus § qui quinque ff. de le. i. et est vera so. Aliqui Rog. dicunt quod id quod dicitur nisi est verum si probetur testatorem errasse secus si sciebat. h. d. ut probatur in l. contrarijs videamus an ista so. sit vera et videtur dicere Rog. quod eo ipso quod probatur error falsa causa viciat legatum Con. ymo debet probare testa torem alias legaturum non fuisse ut l. cum tale § falsam ff. de con. et de. fuisse ut l. cum tale § falsam ff. de con. et de. so. quia causa legandi non est obligatoria tunc illa causa non dicitur coherere legato nec lega tum viciatur nisi probaret testatorem aliter legaturum non fuisse ut § falsam quando causa legandi erat obligatoria tunc talis causa dicitur inherere legato et viciatur legatum eo ipso quod error probatur ita loquitur dicta Rog. hic et l. i. C. de fal. cau. adiec. le. / Ho. videtur quod Rog. male dixit in alio dicit enim quod qui lego centum que in archa habeo in dubio videtur magis designare certam quantitatem non corpus certum que in archa habeo in dubio vi detur magis designare certam quantitatem non corpus certum Con. hoc videtur l. si servus § qui quinque ff. de leg. i. Sed si verba respi

ciant verba Rog. non retulit se ad legatum centum que in archa habeo sed ad legatum centum que apud me deposita habeo ut ex verbis eius evidenter apparet et probatur ¶ Si vero qui testator dicit lego centum que apud me deposita sunt utrum videatur se referre ad quantitatem vel ad corpus Rog. dicit ad quantitatem Ja. de are. dicit ad corpus quia dicitur depositi et ut certum corpus traditur ut l. lucius ff. deposi. ideo ad corpus se referat ¶ Bal. dicit hic in dubio videtur se referre ad quantitatem nisi designetur locus ubi sunt ut dicta l. lucius § quinquaginta ff. de le. ii cum simil. plac. michi

¶ **Si quis uxori** § Iste tex. ubi expresse demonstrat et non totum tex. de quo feci mentionem ut l. de monstratio in principio ff. de con. et de. / Pone aliquis dicit lego domino Bartholo petri de saxoferrato legum doctori non est verum quod ego sum barthol. de saxofer rato et sum legum doctor sed non sum bar tholus petri certe si tales demonstra tiones sunt vere illa falsa demonstra tio non viciat ut hic plenissime dixi in dicta l. demonstratio non viciat ut h. plenissime dixi in dicta l. demonstratio ff. i de con. et de. tene menti Barthol.

Si dotem ista l. ponit multos casus quos dividendo nobis primo lo quitur testator dotem uxori usque ad § primum sed qui legat dotem uxo usque § idem querit secundo qui legat do tem extraneo usque ad § iul. quarto ponit casus certos ad omnia precedentia dicta usque ad finem l. et quelibet particula dividitur in alias particulas ideo causa brevitatis obmitto non tex. in quibus est cum eis ex pediamus glo. ¶ Oppo. de l. mortis sic causa in principio ff. de donat. inter vir. et ux. glo. solvit aliud in legato ut hic aliud in donatione causa mortis reddit non assignat glo. quia donatio causa mortis accedit contractui / Sed legatum est mere ultima voluntatis ideo ibi non valet inter vir. et uxorem unde glo. que incipit et non contractum tum ex hoc redditur ratio quare filiusfa milias potest donare causa mortis et non testari ut plene non in l. tam is § i. ff. de dona. causa mor. ¶ Item oppo. glo. de l. sed et si mar. ff. de le. prestan. So. glo. quod non obstat ut patet ex sequentibus verbis illius l. / Con. glo. quid si filius non habet co heredes et hereditas patris non cadit in actorem personalem conditat quod non potest in tentare quia non habet contra quem intentet sed an poterit intentare actionem ypothecariam vel qualiter sibi subvenitur dicit glo. sibi subvenietur ex equitate l. si is § i. de iure do. quia glo. signa videte regula que ponitur ut l. si is § i est quod ibi datur de dos ubi onera matrimonij sustinentur sed regula illa non videtur subvenire mulieri sed marito qui sustinet onera matrimonij et ita debet intelligi hic glo. subve nietur ei scilicet marito referendo se ad regulam ¶ Ita dicit Ja. de are. an aut

posset agere uxor ex vigore l. si constante ff. so. ma. dic ut ibi plene exclamaui hanc glo. ¶ Pro declaracione in dicto mat. hanc glo. l. quia primo videtur hic casus quod quis non pt pati sequenti actione que non competebat ut hic in prin. Ita video quod testator non pt grauare heredem ut ipse conueniatur actione que non est i conuentus in l. in l. ff quanti vo. ff. ad ... sed quedam est actio que semel fuit nata licet sit extincta et ista actio bn pot pati quis sequenti et procedit iudicium licet appareat actio extincta, ita loquitur ff quanti vo. Sed non actio nunquam fuit nata tunc quis non pt pati se conueniri et si appeat non esse nata iudicium non procedit ut hic in prin. si actio pendente iudicio desinat esse ut l. si tienis ff. de v. ob. et ibi latius dixi. Sed scitis quod quedam glo de dote oritur constante matrimonio ut non in l. negligentia ff ut puta post diuortium ff. de pac. et non ... l. pater. hic tamen est casus quod oritur constante matrimonio ibi quippe impetrari est dixi plene in l. si constante ff. so. ma. ¶ Quero quid in dubio. Ro in dubio verba testatoris sunt inspicienda aut legauit dotem simpliciter et videtur legare pro his actionibus de dote ut l. proxima in prin. aut legauit quidquid peruenit ex dote et videtur legare quantitatem ut l. meuio ff. de le. ii. et ... l. prox. in prin. ¶ Quero dicitur hic quod militare debet etiam quid si cautionis fuisset obmissa Ro pt mulier conueniri actione incerti ut careat vel repetet quod datum est ut l. quod si nulla ff. de le. i. et l. qui exceptionem ff. si pars ff. de condi. inde tene menti que ff. dixi Bar. l. d.

Per contrarium

Quero de tone dubitat. ut peculium legatum liberto et dote legatum marito Ro actio de dote procedet contractu et io licet heredes potari desierint habere obligatio contractum remanet sed ... legatio de peculio habet inidoneam ... actionis ut l. si ... in prin. ff. de peculio si ergo desijt habere peculium desinit teneri illa actione de peculio sicut in pupillo qui sine sui culpa desijt possidere ut l. ab ore ... ff. de rei ve. dicitur hic quod conueniatur primus non heres Com. vino heres ut l. ij C. qui serui ex sito facto Ro nes sunt in glo. vna responsio est quod libertus conuenitur, sunt effectu sed heres precedit ista sed reprobatur in glo quia secundum hoc non esset differentia inter peculium et datum soluit glo ... non et nil valet. ¶ Vltio soluit et bene vt in ca. pz et tenere huius sed glo ponit in l. contra. quia qui libertus directo datur heredi culpa non potest imputari quia nullo tempore potuit retinere peculium sed qui fideicommissum pt imputari culpa quia non debuit manumittere nec peculium dare donec creditoribus satisfecisset ¶ Vltio dicitur hic quod licet dos sit soluta viro adhuc actio de dote superest. ... dictum des

intelligere quod matrimonij fuit positum solutum inter uxore et virum eius al. non competet ut in prin. huius l. nel ... sponsus constante matrimonio ... expone actio de dote i ... actionis de dote al. non pateret

Item iulianus

Oppo quod solutione facta alia actio competens marito primum non poterat ut l. stichum ff. si ... de nouat. Ego dico quod hic soluit alij qui ab ipso marito dotem repetere posset sicut si creditori mariti soluere vel dic quod hic fuit legata dos marito pro muliere dum marito pt mulieri solui Bar. l. d.

Item querit

hec est ca. pars Oppo ... ad l. falc. l. cum dote ubi contrarium sed falcidia non detrahitur respondeo finalis effectus sed ab initio sic vnde illa secundum istam debet intelligi ¶ Quero dicitur hic quomodo reputationes in hoc legato sic obseruentur quero quid si non sit datum cum si dos ipsi mulieri prelegaretur defalcaretur quomodo reputationis quidam dicunt quod non ut l. si usufructus ff. ... ad l. falc. et dicta l. cum dote contrarium determinat glo et bene p. l. i. ff si quis creditori ... ad l. falc. exceptione ponit glo. vltio ista l. est bona ad vnam q. quod fuit de facto doctores fuerunt conducti ab isto ... pro certo salario usque deductione alicuius gabelle deinde erat aliud statutum quod massarij com. nulla pecuniam possint soluere nisi detraxerint gabellam vj denar. pro libra querebatur an a doctoribus deat detrahi determinatum fuit quod massarij debent detrahere sed sacerdotes ... in eo quod eis detrahere hanc actionem et hic probatur p. hunc tex. licet non fuit allat. et p. ff. sed et marito ... l. vij deueniri fuit quod illud quod pro gabella deducebatur iterum soluebatur cum deductione gabelle donec gabella ad nichilum deueniebat Bartholus le. doc.

Nil querit

Istud quod in hoc ff dicitur quod cum tibi legata est dos non patitur falcidiam intellige quod soluto matrimonio fuit legata quia erat sibi debita secus si ad hunc debita non esset ut l. pro ...

Sed et marito

fit ad id quod dixi ff. pro ff et in ff. Vide contra

Mela scribit

hic est nominis ff et sibi vestire dare concordantia aliqua ideo tenementi ¶ Quero hic utrum fundus fuit datus in dotem extimatus quidam intelligunt de fundo dato in dote in extimato sed hoc non placet glo quia secundum hoc nullum esset legatum sed fundus inextimatus debet reddi in continenti ut in ff. exact. ff. de vir. et vx. act. et sic nullum commodum conueniret licet alit. dicat glo. in l. diuorcio ff. in tercium ff. so. ma. et ibi reprobaui vnde glo. dicat quod fuit datus extimatus an sit verum iusta dicam sed retentiua lec. que est ratio huius ff. dicit

glo ne circa eandem rem variat
due esse luatiue et ista racio colli
gitur ex l. allat. in sed glo s. in l. me
minis in pri. ff. de le. i. Sed hoc non ve
rum in aliquo casu illa qn fundus datur in
dote extimatus non est in dote fundus
sed pecunia ut l. quot ff. de iur. dot.
et l. simit. verum C. de iur. dot. sed
qn unu et eidem legatur fundus
et extimacio fundi utrumque legatum pt
queri ut l. fundum q. denotat non p
ut bona fides ius ex de re iu
li vi et tunc mulier habet utrumque q.
puto verissimum de hoc est glo iusta in
l. licinius locusta ff. de le. ii. et ibi dixi
me dictum hic quomodo ergo vindemus
ad hanc l. R. duobus modis primo
quod diximus hinc fundum datum in dote
in extimatum unum fundus erat in dote
non quantitas et hoc apparet ex te
qui dicit non bis sed semel deberi fun
dum non dicit extimacionem fundi Sed
tu dicis sed hoc legatum non valebit
cum non habet commodum R. pone tali
non quod valet quia ex pacto fundus non
debat in dotmento restitui Secundo rendo et
sustinendo glo quod hic sunt datus extimatus
Tercio est dicendum quod primum legatum
sunt sum expresse contemplacione dot.
et pro dote et postea dos sunt lega
ta simplex unde cum ob eandem causam sit
sunt non debetur nisi semel ut l. licinius
de inpubere ff. de le. ii. et l. alimenta quod bali
lice de ali. et ci. le. tenementi quod utilia sit

Ibidem incela

Oppo. et re
q. non tene. stare colono ut l. maxi
si ff. de le. i. et in sititbus dicit quid spe
ciale in dote dic ut plene dixi in l.
si filio si ff. de so. ma. Bar. le. doc.

Quoniam quis

Supra lo
cutus e
in compulsus de prelegato dot.
hic vero loquitur de fidei co
misso quo gravatur mulier cui dos e
prelegata sine legatur dos mulieri sine
aliud pro ea Fatemur potest onere fidei
commissi gravari quatenus relictum dot. quan
titate excedit h. d. sum. dy. Illud quod dixi
instituitur sed non in fideicommisso ubi non
venit id quod quis ex iudicio defuncti non
recepit ut h. in v. ita et siquis dr. h.
q. sunt prelegata dos unde videtur legatum
id in quo erat minuta dos per impensas
con. l. i. ff. de v. impensis et sed ibi sunt
legata dos simpliciter hic vero sunt lega
ta quantitas vel sunt dem quidque ad que
pervenerit ut l. mevia pater ff. de le.
¶ Gl. dr. hic si tamen hoc ero ex Ratio
quid in dubio an vir relictum esse compe
sandi cum uxore cuius est quo ii cep
matur ut l. i. q. sciendum ff. de rei
vx act. et l. creditore ff. de le. ii. facit id
q. dixi in l. si cum dotem q. si pater
ff. so. ma. bar. legum doctor. etc.

Mulier

Non sumatur quia
iste q. comprehendit sub
precedenti summario et v. prude et est
notabil. et io tenendi tenendus ¶ Oppo
ad istam fine de l. q. hys vbis ff. de le. ii.
R. dt. glo hic est speciale ex coniectura vo
luntate defuncti quia reliquit predicto
to unum videtur voluisse quod quidque sunt

ultra debitum restituat cum fructibus
quod tene memta Oppo con. hanc l. quod
quis possit gravari ultra quam e sibi re
lictum ut l. impor. q. i. ff. de le. ii. ¶ Sed dis
tingue aut legatur quantitas a legatario
quantitat an quantitas a legatario spe
cie species an legatario quantitas vel spes
a legatario spei ut colligitur ex te in
dicta l. imperator q. i. Bartholus le. doc.

Quoniam ita

Oppo. q. ubi
amplius nisi
dicatur hoc amplius vel eo am
plius non indicat repeticione
ut l. si servus q. si ita septimum ff. de le.
i. due sunt opp. in glo. ultima est vera
et exarata ut dixi in contrario ¶ Quo
quid si testator dicat lego uxori centum
preter dotem an videatur legata dos
certe sic ut l. seyo centum ff. de dote an
videatur dos legata dicat Ja. de are
quod videatur legata dos quia ubi simp
includit dotem sicut verbum amplius
ut ff. so. ma. l. divorcio q. item si locat
et l. si unus q. pe ff. loca. et est casus
in glo. j. e ti. i. seya Sed quid si dicit
lego centum ultra dotem an videatur
legare dotem dicat Ja. de are quod sic ut
l. si ultra C. de fideiu. hoc ponit Ja.
de are hic et l. qui bona q. si quis
cedes ff. de damp. in fect. Bartholus l. d.

Quoniam vulgari

Oppo ff. de le. i. l. talis in pri.
Sol. speciale est in legato dot.
et est racio quia legatum ad dotem refer
tur et legatum efficitur inutile ut ad g.

Dote prelegata

Oppo ff. de le. ii. l. mevia q. i.
glo non solvit sed ibi apparet sol.
quia debemus intellige qui legavit dote
simpliciter secus si legavit quidque ad eum
pervenerit quia tunc non deduceret impe
sas uterias ut ibi dr. inter et vidisti
ff. e. l. ii. Bartholus legum doctor

Quoniam septimum

Si le
gatur aliquid pro dote adiec
ta certa quantitate sive dos sunt
nulla sive minor tenet legatum h. d. Illo
tex. nisi qui legatur corpus quod non est in re
rum natura et pecunia alicuius valet legatum
in pecunia ¶ Oppo de l. i. q. adeo ff. e. so.
ibi sunt relicta dos non adiecta certa quan
titate hic vero sunt expressa certa quantitas

Pater

Ista l. videtur ali
qualiter intricata
secundum veritatem non est primo
ponit unum dictum vulgare
2o circa illud format iii q. per ordinem
secundum ibi sed si primus quia 3a ibi quod si
ratum quarta ibi quod si totum quinta ibi
sed si primus quam secunda ibi si forte sep
tima ibi quid ergo ¶ Oppo per ordinem ad qua
libet partem et primo ad primam partem
dr. hic quod heres debet cavere de rato
contra immo debet cavere quod heredem
defendet illud de rato ut l. ii. post
pri. ff. e. so. fateor quidem est promitte
de defendendo et promitte de rato
tate immo qui de ratihabitione promittit co
gitur suscipere iudicium ut hac l. in
pri. quinto v. quod si ratum et quinta l. ii.

post pri. ff. e. et hoc sentit ja. de are. fat.
ad hoc l. ij. C. de lit. de in fact. l. si quis
pro in pri. ff. de petit. hered. et hoc propterea
tene menti quia non reperies alibi ita
bene. Ad secundam partem oppo. dicitur hic quod
mulier dotem recuperavit. Contra mulier
constante matrimonio non potest dotem recu
perare ut l. uxorem § omnis de iure
dot. quare Rog. dicit quod hic matrimo
nium est solutum sed istud est diminute
convenire l. presente vel dicit Rog. hic
quod vir vergebat ad inopiam. hanc solutionem
glo. reprobat in l. si constante matrimonio
ff. so. ma. tamen ista sustinuit dicit ut ibi
dixi. Alii ut ja. de are. dicunt quod hic
matrimonium hoc videtur esse solutum ratione soceri de
functi ut l. cum hic status § si socer ff.
de donat. inter vir. et uxorem sed hoc
est contra l. ij. § idem jul. ff. e. ide quippe
nupta est. Alii ut azo. dicunt quod hic
mulier de facto dotem recuperavit que
sibi fuit per heredes soluta quia de jure
recuperare non poterat. hanc so. azo. puto
veram et intelligo quod uxori fuit soluta in
casibus in quibus potuit ut l. multum
§ manente ff. de iur. dot. et l. quamvis
ff. so. ma. Alii ut jo. dicunt quod actio de
dote competit matrimonio constante ut l. constante
§ i. ff. so. ma. Ad alium quod glo. Ret. dicit
et sic habes duas leges in illo § quas
ibi exclamavi. durum est domino contra stimu
lum calcitrare quod actio de dote constante
matrimonio non auget ut l. ij. post pri. ff. e.
ubi quippe nupta est etc. quare tene lec.
azo. et lec. Rog. intelligendo quod vergit
ad inopiam quas leges exclamavi plene
in l. si constante § i. ff. so. ma. ¶ Item oppo.
quod solutio facta mulieri non debet nocere
viro ut l. stichum § i. j. de dona. et
l. si § si impri. § j. de vob. so. hic non
solutum prorsus alii prone sed magis
videtur solutum creditori creditor ut dam
fuit in l. ij. § idem jul. querit ff. e. ¶ Ve
nio ad v. sed si l. salo. ¶ Et oppo. quod non
deat detrahi filio quia pertinuit heredi
vel hoc consequitur ut debitum ut l. ij.
§ si filia ff. famil. herc. Rog. dicit quod hic
matrimonium erat solutum. solue verius idem
si constante matrimonio tamen hic agebat actione ex
testo ut l. ij. § idem iul. ff. e. ¶ Oppo.
ad v. sed si tanta et videtur quod non deat dede
dere. primo sufficit quod prestet indempnitate
ex forma stipulationis ut ff. e. l. in prin.
so. iste stipulationes idem important
ut dixi an autem possit pretor cogi agere
ad defendendum dic ut l. si hoc § pretor
ff. de pac. veritas tamen est quod licet ad de
fendendum non ad suscipiendum judicium
nisi tamen non prestes cogatur dic ut ibi. Venio
ad v. quod si totum dicitur hic quod actio judic.
datur contra heredem in eo quod tenuit
in re talet [?] § primo datur in solidum ut l. si actor
et l. si pater ff. de pater. dicit glo. et bene
hic respiciat fine quia si solueret in so
lidum heres teneretur contra maritum
in ea parte que fuit sibi soluta. Rursus
quid si fuit cautum dicit glo. tunc mari
tus possit conveniri in solidum vel aliter
si esset tantum posset heres conveniri in
solidum. sic fuit prius tempore stipulationis
sed hoc non placet glo. p. l. si proviii [?]

in si ff. de pactis. Sed dicit ibi negat dari
actionem in dominum ex stipulatione interposi
ta per patrem sed ex stipulatione interposita per se
ipsum non negat quin actio detur. Alii ut
ja. de ra. respondent ad q. quod si esset animo
animo novandi non possit postea conveniri
ut l. delegare j. de nova. ¶ Venio ad v.
sed si prius hic dicitur quod quamvis ipse vellet agere
famil. herc. non posset augmenta dotis
consequi. Contra ff. famil. herc. l. si filia
§ i. glo. dicit intellige quod hic matrimonium
erat solutum vel si constaret ita quod vir
sustineret onera matrimonii tunc augmen
ti dotem recuperabit. ¶ Quero quid ad
sponsum hic est soluto matrimonio vir ux
orem debet alere j. anni ut notatur in §
exactio. dicunt doc. quod intellige quod hic
erat eius in quo non debebat alere et
ideo si aliquid lucrum erat medii temporis
debet esse heredis sicut quod lucratur ex
pacto ut l. i. C. famil. herc. Videtur credo
quod iste l. hodie sunt correcte quod omne
lucrum quod venit ex dote vel eius occa
sione est adventicium et debet reddi filie
non autem debet heredibus patris ut l. i.
C. de bo. que li. sed de jure antiquo erat
distinguendum aut maritus ab heredi
bus patris petit actionem ex testo et in
continenti potest ut hic aut actione fa
mil. herc. et idem si matrimonium constabat
ut ff. e. l. ij. § idem querit et l. si filia
§ i. ff. famil. herc. aut matrimonium non erat
solutum et tunc aut vir alimentabat
uxorem suam quod notatur ut § exactio et
idem ut hic et l. ij. § idem jul. ff. e. aut
maritus eam non alimentabat et tunc
non potest in continenti agere ut hic in fine
sed hodie secus ut dixi. ¶ Venio ad v.
si forte dicitur hic quod debet subveniri
heredi. quero que actione conveniet. Re.
condictione incerti ut in glo. Venio
ad v. quid g. dicitur hic quod si heres sol
vendo non erat solvendo potest agere contra mari
tum. ¶ Quero qua actione ex heredi
tali actione. et satis hoc placet michi
et habet multa remedia primo ha
bendo ratum in subsidium et ageret
actione mandati vel neg. gestorum
quod notatur ff. e. l. ij. § idem [?]
Item cum mulier habeat obliga
ta omnia bona soceri et socer habeat
condictionem incerti utilem possit inten
tare uxor ut l. nomine C. que res pi
gnori ob. pos. tamen posset dubitari quia glo.
videtur dubitare quia glo. videtur
dubitare an veniant nova impetra
ta ypotheca ut j. heredem § de hr.
act. Sanius veritas est quod veniunt
posset eam habere actionem de dote ex
equitate huius l. si ff. de co. p. que fuit
erat Bartholus legum doctor

Vir uxori licet ma
ncipia mo
riantur extimacio eorum
legata debetur h. d. Oppo.
primo videtur quod in mortuis in accipiis ex
timacio non debeatur ut l. quidam §
si tibi ff. de le. i. ad idem l. hoc § si
so. hic loquitur quando legatur certa
quantitas pro precio servi. precium legatur
quantitate non expressa ut ibi et hoc
forte nolunt dicere Rog. qui dicit eta

Item oppo et vide quod tenuatur he
res iniquitate non expressa vel pleni
ter et l. res b. de iur. dot. sed intellige
quod decesserunt sine culpa heredis seu
mariti. Bartholus legum doctor

Uxori mee quero
que sunt
racio dubitandi. Responsio po
terat esse quia illud adiectum
estimata refertur ad omnia predicta
quod iure consultus removit quia per hoc
legatum fundi corneliani efficitur
inutile. Quero de utilitate huius l.
Responsio ut in glo. Bartholus le. doc

Si servo
Nota ex hac l.
si vini legatur
fundus simpliciter alias vero
anno compensandi cum debi
to nichilominus faciunt sibi partes per
concursum tene menti. Bar. le. doc

Seva
Adhibitus adsti
pulandum totam
dotem in dubio non videtur
ad hibitus alio donandi, item
ad hibitus alio donandi intelligitur
cum mortis si mortis. Tria est mencio
h. d. non ex hac l. tria: primo quod dicat
h. d. non ex hac l. tria, primo quod dicat
b. dotem quia per hoc prius legare dote
dixi b. e. l. quia ita. Secundo non, quod adhi
bitus ad stipulandum in dubio non vi
ad hibitus ad stipulandum alio donandi
intelligitur cum mortis, si fiat mencio
mortis. Istos duos passus examin
in l. que dot. b. so. ma. Ultimo
signa ultima glo. que est hic. Bar.

Qui dotem
Et con
dicio per
parte est possibilis, suffi
cit si ei pareatur in eo quod
possibile est h. d. et est nota et hunc
passum examina in l. 1. b. de condi. insti.

Theopompus
ista l. ponit unum notabile
casum et multi preduunt
stare et eam ignorant et breviter h. d. dos
unius testis statur quod voluntate et
dispone definita cuius solius disponi
statuitur h. d. quod glo. ma collegit non
bilia, primo quod statur dicto unius testis
et hoc ideo quia testator sic voluit et
sic non ob. l. iurisiur. C. de testa. quod cum
sit verum j. dicam. Secundo nota quod unus
testis facit semiplenam probacionem
Nec ob. l. si maritus j. de con. et de
ut. de quo. et dic ut ibi notant doctores
et Old. inducit hanc l. ad quod recipitur
mater testis iuratus etc. tamen ex hoc
presumitur iuramentum intercessisse vide
quod sic ut hac l. cum glo. Tamen dicat
ipse tirans est quod fiat scriptura per scriptum
de iuramento test. examinentur an
sit unum et dico quod ista scriptura pro
bat iuramentum, quicumque enim in instru
mento fit mencio de aliquo quod est posse
expediri illo tunc cum pilarum qua fiat
batur, pilarum probat hoc intercessisse
ut notatur in l. 1 C. de iur. usque fi. li
bro et l. optima ff. de contrahe. et comit.
stip. sed non probat pro partita ideo
consulo quod facias scripturam de iuramento
et quod parte presente sed si scriptura di
ceret test. iuratus parte presente etc.

sufficeret. Quero dixit testator sic
volo solum omnibus debentibus ame
aliquid recipere et hoc stetur simpli
citer verbo tuo statibus mei an valeat is
tud relictum et secundum terre quod sic quod
valeat videte in hac quo consulum et
dixi sic, primo est videndum quid im
portet stetur dicto eius videtur hoc esse
asseracionem eius ut l. faciendum quod dam
b. de edi. edic. et ideo dico quod ista vo
luntas est captatoria quia inserit
tum alterius voluntati confertur tota
ista disposicio et ideo invalida ut l. cap
tatorie b. de le. 1. et l. captatorias
de her. insti. et ideo eius dictum non valet
nisi aliquibus levissimis presumpcionibus
hoc presumetur esse verum ut l. quod heredi
j. de re dub. non ob. hec l. quia loquitur
in dote cuius favore valet legatum
incertum ut l. post quod generis b. de
iure do. preterea hic constat esse verum dixisse
levissimis presumpcionibus, quia testator dix
it levioribus porcionibus quibus alia
esset et ipse declarant postea, quod ipse
haberet tantum quantum alia, fallunt per
dicta in relictis ad pias causas et statuit
voluntati captatorie ut ut C. cum. tibi
esse de testa. Quero cum testator dixit
quod stetur dicto alicuius iuratum ille qui
dicat debeat iurare, vel non, et hic videtur
terre quod sic dixit eum iuratus respondit
unde ego dicto alicuius de eo, quod testator
sibi dixit et tunc quia dictum illius
est quedam modo testimonium velut
de funicti magis quia indicium deponet
tunc debet deponere per iuramentum ut
test. ut hic et l. iurisiurandum C. de testa.
Sive testator dicat standum esse dicto ali
cuius, hoc est, non voluntati alicuius
de eo quod deponet videbitur tunc iste
tantum non est testis iste sed magis quidam
arbitrator, ideo non debet iurare ar.
b. de arbi. l. non distinguemus hoc est
verum quando aliquis est assumptus a
testatore, vel a parte simpliciter, sed si assume
retur a iudice dicente vade ibi et re
feras michi quid videbitur tibi de tali
re, ut media cum assumitur ad vide
dum tale vicinus tunc debet iurare
ut l. comparaciones C. de fide instru. licet con
trarium notatur in l. ius iurandum C. de
testa. et l. 1. post pri. b. de ne insp. Con
predicta facit l. hac edictali qui ibi il
lud C. de sec. nup. ubi videtur dici, quod
quando a partibus assumitur, debeat iurare
sed intellige quod assumitur a partibus
de mandato iudicis, vel assumitur a parti
bus hoc agentibus, ut iuret, ut terre
ut hic. Item quero quando aliquis cuius
dicto statur declarat dictum suum, an de
beant esse partes presentes hic videtur terre quod
non videtur quando ille cuius dicto statur
debet solum referre testatoris de vo
luntate defuncti, tunc illius volu
tate declarata non requiritur parcium presen
cia ut l. nec ob quod pars debet esse presens
quando test. iurat ut l. si quando C. de testa.
quia illud verum quando persona testis non
est approbata quia de facto quod persona
testis possit opponere sed hic persona
testis est approbata, unde non potest
opponere nec quod dicit nec quod iuravit

nam no posset eius pncia trahere in gtraria suaz nil eni de ipso ipsu iudicat sed solum voluntate tes tatoris declarat quia statur eius declaracioni et de ipso ipsu iudicat et tunc requirit pncia pt ut l. siquis arbitrati ff. de v. ob. et ita dixi ple nissime vel mulcta ff. de con. et de et l. q si nolit § si quis ita ff. de edi. edic ideo quia eius pncia posset pthaere in gtraria suaz ut ff. de arbi l. statu Et p hoc habes decisione ad multa cu qn mensuris refert deat ee pars p sens certe no cu solum referat q stum sint et eius psona approbata est eo ibidem iudex gmittit alicui ut vadat et mensuret illu agru et referat debet ne ee pars pnts Ro inquisitione debet ee psens q posse opponere gtra psona quia est sus pecta et debet dari terminus ut vadat tali die et tali hora ad agrum ut l. iij § pe C. de rebus credi sed relo in no debet pnts facit q dr q de poni pars no debet ee pnts sed ju ramento sicut C. de testi l. si quis Quo ad test posset depone dictu suum in scrpt puta q sic Si tamen iudex vel let eum videre et audire loqui bene posset hec facere quia videbit qua trepidacione diceret ut l. de minore § tormenta ff. de q. sed si dan sum vellet redige in scrpt poss ut hic facit l. dictanie at dictaret C. qui testa. fa. po Solutio ita l. fiat ad q. de eo q certidie fit ut pmitto tias restituere dampna et expesas que fient in tali lite de quibus stetur eius simplici dicto nunquid valet pe q no ut refert Cy C. de pac l. siquis in gtrahendo dic q sic ut l. si ff. de peri. stip dic ut ibidem Bar l. d.

Licet placeat dic ut l. si res ff. de le. i. Bartholus le. doc.

Uxori No q ex pncipio q si promitto tibi reddere quicquid michi dedis ti q venit id q dedisti ob cam si tamen sum obligatus ad red dendum ut si dedisti ex ca emptio nis vel alia Bartholus legu doc.

De opcione legata Rubrica

Dimus hec l. legi in glo duobus modis et quelibz lec e nota q dicit in glo Oppo q vnus tu posset ut omnibus l. hinc ti Ro ibi loquitur qn relinquitur opcio sm in singulari hic vero loquitur qn legatur opcio in plurali Et sic no q si testator iubet sua bona distribui inter pauperes eligendos per talem q ille no pt vnum eligere et dare ei omnia ar ff. de annu le. l. iij et hinc l. So legitur ut in glo Bartholus le. doc.

Quociens In hac l. ponitur qualiter relinquitur opcio vel electio Item quis eligit quid eligatur quid si electio no valeat et qualiter debeat electio fieri et hoc usque ad l. in acceptione et hoc sit pro summario Nota prima duo dicta quero utrum hodie in genere legato sit legatarij electio in hoc fuerunt opi inter glo que recitant hic et l. heredes § si incertos faciunt hic et ff. de le. i. l. legato gnaliter dicunt ibi quia veritas est q electio e le gatarij si testator de certo no sensit So quero utrum legatarius possit elige optimum Et dic q sic qn expsse est relicta opcio secus si sermus e relictus gnaliter et sic opcio e rela tante ut l. legato generaliter ff. de le. i. et hoc tenet glo ff. qui et a qui l. iij Contrarium tenet glo hic et bene p hanc l. que equipat ista legata s. legatu opcionis et legatu servum genealit et allat l. si in fine C. co. de le. Bartholus le. doc.

Data igitur Nota q debet eligi de rebus hereditariis ite oz q sit de eo genere de quo data est electio et si electio no valet pt iterum eligere et hoc si fecit igno ranter secus si sciens Oppo de l. titia § i ff. de aur et ar le. ubi ce res res no hereditarie possunt eli gi Sol illud verum qn in hereditate de illo genere no repitur hic vero loquitur qn sub illo gne in heredita te repitur et sufficeret repire vnum vel duo de illo genere ut ff. e. l. si tibi § i et l. si opcio So pro decla tione l. dr hic no valuit electio pt iterum eligere si ignorant elegit secus si sciens et sic loquitur qn e lectio no valuit rone rei electe Pro quid si electio no valuit rone eligens no ggrue facte Ro idem q electio no gsumitur ut ff. e. l. si tibi § vnus sm lec glo Quero quid in elec psonarum iussit testator bona distribui inter pauperes eligendos p suos fideigmissarios et fideigmissarij eligunt pauperes an e gsumpta electio Ro aut elegerunt scienter aut ignorante ut hic dicitur pro hoc extra de elec c. cum inautem et in aue de sanc epi § siquis aute com pstatu coll. viij i prima carta Posset queri qn est pau in electione forma ut dixi ff. proxima l. quero utrum deat distingui sciens vel ig norans male elegerit vr q sic ut in c. quia ppter ex de elec. Sed contrarium crederem quia qn est pau in forma electionis per inde e ac si electio no esset fca ut in l. q. tu ff. de recep. al. de arbi no ob. c. quia

pter quia habet locum in sua ma
no in ista. Ultimo doc. indicant
ad q. gessa est quibusda ptas eli
gendi non illi elegerunt et non va
luit electio an poterunt iterum eli
gere dy et ja. de are ponit ista
q. in l. fin. electio s. de le. i. et dy
q. in l. fin. C. de gtrahen. emp. l. ki. in vy q. finl.
C. de gtrahen emp l. ki. in vy q. fin
ponit in l. qui per s. de iniurii. Et
in hac q. placet opio pe. que co
cor. cum ja. de are. indicta l. jam. e
lectione ut distinguamus aut electio
tenet et tunc sunt functi officio suo
et iterum non poterunt elige. ut l.
iudex de re iudi. aut electio non
tenet et tunc aut habent electione
iur. suo et iterum poterunt elige.
ut licet aut hunt electione iure alie
no et tunc aut fuit fpam informa
electionis et iterum poterunt elige
p inde ac si non elegisset ut l. quid
tn. s. de ar. aut fuit pam al. et tunc
licet electio non valeat, itim elige
non possunt ut l. p fes et l. si in ppo
ms. C. quo et qn. iudex ubi iudex
delegatus si fert sniaz nulla non
poterit iterum iudicare. predicta vba
debent intelligi in eo qui hunt
electione iur. suo et electio non va
luit sine sui culpa quia ignorat
elegit non capacem ut dixi. Ite p
dicta vera sunt si est data ptas
eligendi ptatem secus si dixit pro
uidendi quia tunc non vr pronisu
donec ptatem habeamus et ita dixit
jo. extra de offi. dele. c. ii. b. Sed
iuxta predicta quero dicuant hic
bat electione suo iure aut alieno
Quero quid est hoc dictu dic ista
verba debent intelligi sic, iure suo
qn. ius eligendi in eo predia re
sideat iure alieno qn. faciunt ex vi
gore iurdcois alterius tamq. insti
vel alterius tamq. delegati vel ut
verius loquar alij eligunt p eos
ut l. i. C. qui mandati s. de offi. e9
cui man. est iurdic. Quero qualit
cognoscetur an quis hunt ius elige
di iure suo an sit mister alterius.
Rn. aduertenda sunt vba statuti
vel reformacois dantis ptate quiz
cum sunt vba expssa que dicunt
gcedimus talibus ius eligendi nec
ulterius limitant et tunc transferun
in eum ius eligendi et habet iur.
ppo, sed si dicunt eligimus illum
que nominent talis tunc illi sunt
iudi ministri ut l. uitu. C. i. j. de re iudi.
Et ponit jo. an. ex de elect. c. ne
pro defectu in ij glo. Item debet
aduertere vba siquidem reformacio
diceret et illud q. fecerit valeat
et teneat auctoritate pntis gsilij et tunc
apparet q. illi non habent auctem
alie, sed consilium facit pros et im p
hemio insti. circa medium ubi auctorite
iure l. exponerent pro hoc magis
expressum ex de cle. ego c. i. li. vj et
de suppel. neg. pla. c. i. in clemen
Si vero vba essent dubia et am

bigua ut puta dicat q. tales eligant
ptatem hic est aduertendum siquid
gmuttur illis predicis unus actus tm
ut puta electio psent ptat. indubio
debet intelligi q. faciat auctoritate cois
sed ipsi sunt tamq. insti. sed si co
mittetur vl. ut puta potes semp
possunt eligere ptate, tunc indubio
videtur eis concedi ius eligendi iur.
ppo, ro quia iurdco ppa et ordina
ria non gsueuit concedi i una re p
ticulari sed in quadam vl. administra
tione ut probatur in l. i. C. ubi et
apud quem, et de offi. pfec. ut l. i.
in pn. et l. i. C. ne filius pro pa. et
in prima qstione ff. C. pe. ubi faciat doc
tores iudices ordinarij quia vl. eis
gceditur, secus si p ticulariter ut dixi
et pro hoc vr. tex. casus in c. quia q
busda extra de offi. dele. li. vj et p
dicta sunt multi notabilia, non
solum ad ea que dicta sunt sed eciam
ad alia, pone potes habentes arbi
triu fecerunt unu statutu an seqn
tes possunt illud renocare Ro. siquide
potes fecerunt ex eorum officio tamq.
potes, qui erat eis gcessum tunc
sequentes potes possunt renocare Si
vero fecerunt ex auctoritate adiunctae
et sic non fecerunt tamq. potes ymo
adiuncta dr. fecisse magis q. potes
et tunc sequentes non possunt renocare
sine auctoritate adiuncte. Ultimo vide glo
que incipit quero tenuit ipso iure.
ubi dr. j. de re iudi. glo. Et ibi tenuit
sna ipso iure al. est idem q. hic ut l.
p fes et l. si ut pponis C. quomodo
et qn. iudex dy, nota tex ibi in l. so
ubi si ante re quia est notandus

Sententiam

non q. omnes dent
exhiberi vel eli
genti non preiudicatur. Queritur
glo quia actore pt quemcu
heres ut exhibeat, dicit glo actore
ad exhibendum vel actore ex testo
ut j. e. l. si tibi C. h. Queritur q. req
rantur ut electio valeat, dicunt no
vel fin. electione s. de le. i. Quero ut
heres dicat de pns vel saltim monitus
cogitabit. Ultimo ista l. facit in ar
ad q. ut l. de his s. de trasact et l. i. C.
i. quecad te ap q. de his gtroulis q
ex testo dependent non pt cullig in
inspecto et cognitu vbis testi. Quero
quid si non inspexerit ad hoc, tn. bn. tac
bat q. intesto gtinebatur quid videtur
tex q. sufficiat ut hic ind. ibi pn. ta
ret ad hoc facit l. stare s. de legi ut
stare est tenere unu et mete non va
terie dixi in l. qui roune C. de duo. sta
tres j. de v. ob. tone ueua. Bar. l. d.

Maniorum

legatario opcionis ejus
ad eligendum statuit quo
elapso eligere non pt si res non e
integra et est bona l. et menti tene
da. Aduertendum est ad hanc l. et
circa eam primo oppo. C. ut nemini agi
l. i. sed illud q. ibi dicitur fallit ex causa
que ponitur hic in tex. Quero quo

iur' petatur a pretore vt illud decern
at Ro iudic' officium implora' quia v'a
diriguntur ad iudicem g° iudic' officiu
imploratur ut l si minor g' ff. de
minor et dicta ut l iij . de ali le . ergo
ut illud officium imploretur dato libel
lo ordinario pp'to q' no' ymo sit su
mario et de plano quia cum statuitur
tempus actori ad eligendum tenet dicere q'
fiat sine cause cognitione sicut tenet in l.
tertia q. de acusa. et in c. indulti extra
de re iur' li vi licet quidam moderni
alit' dicant ut refert Cy in l si ea
C. qui accu non pos . sed prima opi
nio plus placet . primo quia tex simp'
loquit' nec dicit de cause cognitione
Secundo quia est ita manifesta q' heres du
rante electione non poterat de familia
disponere ideo non indiget probatione
ut l i . C. de stibus de ex. Secundo quero pone
q' in decreto sint apposita ca' ne vendiatur
et pediatur post tempus . modo heres
non vendidit post tempus sed pignorat
an per hoc electio sit g' sumpta . hic vi
tex q' sic . Contrarium videtur dd' ut
ff. de rebus eorum l si pupillus § si
pretor . Ro ad hunc tex quia hic in
decreto non sunt ita limitata ut hoc
fieret per venditionem tamen sed simpl'
sunt data et illa v'ba imperii non sunt
v'ba decreti sed est quedam re iur'
consulti ¶ Ultimo istum l facit ad q.
iudex statuit parti tempus ad producendum
testes an potest post tempus producere et
ja. de are. dicit aut parti adverse nihil
deperit quia pars adversa habet pro
bationes contra nulla et testes elapso
tempo sicut eo pendente et admitti
at non ut hic et refert Cy in l si
ea iuri C. qui accu non pos et ibi tan
gitur per glo. et l iudices C. de iudi
et per dy in c. indulti extra de re iur
li vi sed nos habemus decretum istum extra
de excep c. pastoralis ubi non potest pro
ducere nisi iuret ad se de novo p
venisse p. distinctio ja non probatur
hic quia quandoque adversa pars incepit
facere et aliquo non debonis suis
disponere non admittitur iste ad eligendum
post tempus ita in iudicio quando modo
pars adversa incepit aliter agere
non audietur iste post tempus nisi iuret
iste ad se de novo pervenisse ut ff. dixi
¶ Ultimo nota q' iste terminus datus a iudice
indubio intelligitur peremptorius licet non
sit dictum ut hic vel verius eo ipso
q' iudex in eo ponit comminationem al'
post tempus iste non audiemus hic vim p
emptorij ut hic et l peremptorium cum
l. se . pp' in l non nimis ff. de iudic
dixi plene in l si finita § [illegible] . de
damp infect ¶ Quero ad cuius petitionem
potest exerceri illud officium iudicis Ro ad
petitionem heredis ut hic iste ad petitionem
alterius legatarij ut l si tibi . c . iste
ad petitionem emptoris hereditatis vel
alterius cuius interest ut . c . l si optio

Si tibi Cum tu uno ser
elapso tempo possit
legatarius eligere certe non

quia statim alij servi non lapso sunt
effecti legatarij et sic res non est inte
gra et apparet ceterorum omnes continet . c .
l. cum optio Bartholus le. doc.

Si ex quatuor Nota
q' qui
in hereditate non reperiuntur nisi tot
q' debent eligi legatum habetur ut pres
sit . c . l si optio . Et hoc inducit
ja de are ad q. qui cedulas inmittit in
de sacculo et in fine sacculi reperitur una
tamen cedula scripta iste repertus unus tamen
capax in consilio ad eligendum quia alij
capaces suas cedulas habuerunt
certe ad eum spectabit electio prime
nec est necesse q' de sacculo extrahatur
cum unus consiliarius tamen capax reperia'
per hanc l et l si optio . c . tenemus

Quintus Nota tex ibi quia non
videor dicitur hic si
non mutasset voluntatem quero ergo
ca' potest mutare glo assignat plures
casus quas vide et glo signat in l ser
electione ff. de le i . Item et alia . s. si
electio fieret sub conditione ut l actus
legitimi . de re iur' . Et ex ista glo no
q' qui electio peractum in forma potest
mutare voluntatem dixi ff. e. l ij
§ fi . ja. de are. et old' intelligunt
q' hic potest mutare voluntatem quia
cum electio sint concessa duobus decre
verunt eligere unum et eligendo separa
tim non valet sed per electionem statim
postea ab altero confirmatur ut l p fundum
ff. de ser rus pre . et ar . c . l servo
generaliter et per hoc habes si est commissum
duobus fideicommissarijs q' eligant
pauperes debent simul eligere at
primus potest mutare voluntatem donec
secundus eligat et pro hoc . c . l servo
generaliter ¶ Ultimo vide glo que inci
pit ut l ij § fi ec' . . . ibi et j de re
iur l in negotijs vel hic non recita'
de novo consensu adhibendo sed de ve
teri conservando sed old' de hoc dixi vo
bis ff. c. l stipu . Bartholus le. doc.

Quintus ita contra
Cum est legatum optio non
potest legare servum pubere vel
sub conditione manumissum nisi co
dicio defecerit hoc dicit ¶ Oppo de l si
dno ff. de le i et . c . l si heres so
aliud est servum alterius ex legatum
ut in contrarijs aliud libertatem suo
legatum ut hic ro est favor libertatis
plenius dixi in l si dno ff. de le i

Si pamphilo
Ius electionis relictum ser
vo competit eius dno post
manumissionem si vult si nollet tunc
ibi servo manumisso licet petere hoc dicit ¶ Op
ex glo dicitur hic q' servo manumisso
eligit dominus eius ymo illa electio
adheret servo ita q' non transit ad dnm
ut l si ita sit servum . de v ob . so
illud unum servo exuite servo ¶ Iste oppo
nisi hic nisi [illegible] alienus so ibi ille
dicitur inquam tempus adiacionis in
spicitur hic vero in legato optionis
in quo inspicitur tempus quo dies

legati cedit ¶ Item oppo fortiter a'
ti dicis legati opcionis ee purum
et tunc indistincte quiritur dno ita
q̄ nullo mo fino quia in pendencia dum
cedit dies legati aut dicis ee condicio
onale et tunc indistincte queritur
serno ita q̄ no dno ut l. que legata
ff. de iur. et l. si post ff. ff. quando dies
le. ce. dicit glo legatum opcionis
uel in genere est condicionale quo
ad opcione sed purum quo ad sum
ut ff. qui et a qui l. ij. Ista glo errauit
quia voluit dicere totum eo quia lega
tum opcionis quantum ad ius eligendi
est purum ideo cedit a die mortis
sed quia tunc ad rem ipsam est condicio
nale ut l. ij. qui et a qui et ideo
quia non est omnino purum nec omnino
condicionale eligitur media via
ut electio competat dno si uult aut
competit fino in transitu ita dicit glo
et dy et bene Bartholus le. doc

Si heres

Quero de ratione
huius l. quare non queritur
fundus duobus et fiat
diuisione heredi quere duobus
pro ex illa rone que est dicta in l. p
cedenti colligitur ee hoc quia lega
tum opcionis est purum ideo mens
in continenti est quesitum ius eligendi
sed ex vigore illius iuris eligendi
non pt incipere habere diuisionem nisi
optauit nec retro trahitur ut l. i. ff. i.
ff. ad sen. et ideo cum tempore quo cessit
dies legati facti fino non reperitur
dns vere uel ficte non sibi queri
non potuit ¶ Oppo de l. cum ita ff. si
ff. e. l. sed pluribus modis sed vera
sed est illa quod hoc est speciale fauore
libertatis ¶ Item oppo et vr q̄ generi
per speciem derogetur ut l. nix ff. felicis
simo ff. de le. iij. sed hoc legatum opcionis
non est legatum generis sed tocius sed
est legatum unius indiuiduum
et sic regula illa generi per speciem et
non habet locum dixi plene in l. si
dno ff. de le. i. ¶ Oppo glo de l. pserum
de acquir. re do. sed ut plene dixi
in l. prima de ij. j. de cap. ff. Bar l. d.

Si opcio serui

lex ista satis est subtilis et
diuiditur in duas partes prima
loquitur in instituto herede unico secunda
ibi quod si vicarius Item prima subdiuiditur
in duas primo ponit dictum secundo respon
det tacite obiectioni secunda ibi nec ad
neruam Nota quod cum familia reditur
a puro legatum opcionis dr purum et
ulte ff. e. l. si tibi ff. i. et facit ad id
quod ibi dixi ¶ Secundo nota quod non est dare
medium inter mortem et adicionem tunc
regula cathonis habet locum quia habet
locum in legat quorum dies cedit ab
adita hereditate ut dixi in l. i. de
re cathon ¶ Oppo ff. de l. i. l. fing
sed ibi testator legauit fino proprie ne
num legato hic vero legauit fino
alieni legato ¶ Oppo quia hoc de l.

serno j. e. sed ibi remanserunt plures
in familia ¶ Item oppo quia iurisconsultus
non respondeat ad regulam cathonis quia
post mortem non pt confirmari
impediente regula chathoniana
ut l. i. j. de re ca. quod hic iurisconsultus
negat sed ibi loquitur in legat quorum
dies cedit a die adite hereditatis ut in
ff. in nouissimo et de adim. tol. quo casu
quo casu regula non habet locum
sed hic contra hoc oppo de tex. l. iure
quia si unius legati cedit ab adita here
ditate ergo male dicit fimus quod illud le
gatum per regulam cathonianam in
firmatur sed ibi loquitur quando inter mor
tem et adicionem non est medium
quo casu regula habet locum in legat
quorum dies cedit ab adita heredi
tate non quia dies mortis et adicionis
hereditatis idem est ¶ Item oppo quod regula
cathonis non habeat locum hic quia lega
tum opcionis est condicionale ut l. ij.
qui et a quibus et l. si pamphilo ff.
e. ff. e. et l. homine j. e. Sed ad legata
condicionalia non pertinet regula cathonis ut
l. i. j. de re cathon et l. cetera ff. ij. ff.
de le. i. sed hic loquitur in condicione ta
cita que non impedit transmissione
et diem legati cedere sed contraria locum
in condicione expressa ut nota in l. i. de re cathon

Pomponius

videtur ergo
quod officium iudicis de quo loquitur l. ma
ior transit ad emptorem Bar. le. doc

Si iam opcio

fiat quod
habuisti plene in l. quedam
ff. de re. dub. Bar. le. doc

Seruo sine

Oppo ff. e. l.
si opcio sed hic remanserunt
plures in hereditate ibi
unus tantum Et intelligat plures in
l. ista ultra tres cum eius relicta sint op
cio seruorum in plurali numero si usque
ad tres tantum essent in hereditate possit
dici quod omnes essent legati pure ar. ff.
e. l. i. et l. si tibi ff. i. Bartholus l. d.

Opcione

vides hic
quod ante adita
hereditate non pt fieri opcio
et plura alia requiruntur que
habuisti ff. e. l. si tibi ff. unius et l. seruum
electo ff. de le. i. Caueat glo que cedit
dies opcionis dicit glo olim ab adi
ta hereditate ut hic hodie vero a
die mortis ut nulli de leg. ff. opcionis
uel dic quod ibi loquebatur de pireau
tiquo ante tempora Iustiniani. Bar. le. doc

Cum opcio

fiat l. ce
teror j. de v. sig. et fiat
quod dixi ff. e. l. si tibi opcio
in prin. Bartholus legum doctor

Homine

Oppo quod re
prudicacio
pamphili valeat itaque
pamphilus eligi non pos
sit ut ff. de pac. l. si unus ff. si ge
neraliter Quidam dicit quod hic fiat
electio heredis unde legatarius
heredi preiudicare non pt Alij dicunt

quod abinicio est electio heredis / sed
legatarii / sed hec electio non erat translata
ta in legatarium / et ideo opp reprobantur
quia sine dubio est electio legatarii
vt l. ij § e et plene nota in l. lega
to. generaliter § de le. i quare dic l. g
ria loquitur in pto / sed hec l. loquitur
in repudiacione / que repudiacio non
operatur in pamphilo / qui erat sub condi
tione in legato si eligere ut l. si pam
philo § e et l. iij qui et a qui se et
repudiari non pt ut l. si ita § i § de le
ij Racio inter pactum et repudiacionem
est / quia repudiacio fit consensu unius
sed pactum consensu duorum / ita nota hic et
l. i C. de pac. Con. istam sed oppo. repu
diatio valet licet enim pamphilus
deberetur sub condicione que est condicio
potestativa / si noluerit legatarius / sed
ista condicio repudiacionem non impe
dit. ut l. fi. § de condi. insti. et l.
verba ff e et nota in l. is qui heres
post pri. de acquir. he. sed sustinendo
pro modo dico sic quod ista condicio
in mera voluntate non consistit
quia debuerunt sibi prius omnes sum
exhiberi ut § e l. s. paphi et sic intel
ligo quod hic fuit facta repudiacio an
exhibicione. Si enim post exhibicio
nem repudiaret pamphilum tunc
videretur eligere paphilum ar. pro de
pirum et ar. l. illud de acquir. he.
salua meliori deliberacione sic intel
ligo ¶ Vlterius procedo / predicta que
dixi quod repudiacio iuris futuri non pt
fieri nisi pro pactum non per repudiacionem
/ sed vera vera est iudicium secus in
dicio ut l. i ff de con. bo. dam. vel nisi
repudietur pre parte ita quod habeat vim
pacti ut nota in dicta l. i ff de con. bo.
dam. dicam in l. antisthius de acquir.
he. ¶ Oppo. contra hanc l. ff de adimen. le.
l. qui hominem sed ibi ademptio fuit fac
ta per testatore per quam videtur paphilus
ademptus hic vero fuit repudiacio le
gatarii ¶ Item oppo. ff de accept. l. et pro
prius irrdum quod si hominem Stichum
loquitur in acceptilacione que habet
vim soluconis ideo tota oblatione perimit
et sic habebis quandocumque / primus qui
quis repudiat unum tunc in nullo
perimitur ut hic / prius est acceptilacio
et ista in toto perimitur ut dicta l.
et persumitur quod si hominem / tunc est
pactum quod tunc testator ademptio et tunc
illi perimitur in eo homine de quo e
sta ademptio vel pactum / ut hic nota
et l. qui hominem ff de adimen. le. pro
dicta que dixi intelliguntur quod repu
diaretur paphilus tantum / sed si repu
diaretur legatum opcionis simpliciter sine
dubio valeret racio quia ius eli
gendi est pure legatum ut l. si paphi
lo § e et ideo pt pure repudiari / sed
paphilus est in condicione non repudi
ari non pt hoc sentit dy et etiam guil
in l. si vnus § si generaliter § de pac.

Illum aut illum

facultas eligendi que com
petit alicui iure suo tras

mitti ad heredes h. d. ¶ Oppo. quod lega
tum opcionis sine hec tempora ad he
dem non transeat ut insti. e. § opcionis
dicit glo. quod hoc fuit additum a compo
sitoribus novi iuris / Rndeo sed hic
ut in glo. vel dic quod primo loquitur sim
iura antiqua ante iura nova et sic
idem est sine ius novum quod est hodie
Item vr. quod istud ius eligendi ad he
dem non transeat / quia a persona non rece
ditur ut l. si quis arbi. ff de v. ob. dicit
doc. aut ius eligendi competit iure
suo / et tunc transit ut hic aut competit
iure alieno et non transit / ut in contrariis
hec sunt verba pe recitata per guil. in
l. fi. C. de contrahen. emp. certe hec distinc
tio non procedit in iure eligendi
seu arbitrandi quod competit alicui quia
iure est / quia tunc non receditur a pa
vel si receditur a persona vel si rece
ditur itur ad iudicem etiam si iure
suo et pro se arbitratur ut l. hec ve
dicio de contrahen. emp. et l. cum sti
pulatus sum ff de v. ob. sed in facul
tate eligendi que facta est predicta
distinctio / quia si iure suo competit
transit ad heredes ut hic in stabilis
alt secus ut C. comia de le. l. i § sed et
si quis dixi ff de v. ob. l. si stipulatus
fuerim ¶ Sed quero quid inest dice
aut habet electionem iure suo aut ali
eno / Rndeo iure suo habet quis electio
nem quis eligit ad suum commodum ut hic
et quia sicut obligatio ipsa transit ad he
dem / eadem racione facultas eligendi
que est ei accessoria / sed qui quis
habet electionem ad utilitatem alterius
non dicitur habere iure suo / unde si testator
reliquit centum pauperibus eligendis
per suos heredes illis heredibus non
eligentibus non tamen mittitur ad heredes
suos sed pauperes simpliciter veniet
ut l. si quis Ticio § i § de le. ij et l.
cum quidam e. ti. et C. comia de le. l. si
§ sed et hec quis / probatur etiam in l.
unum ex familia § rogo § de le. ij
ita debet intelligere Bar. le. doc.

Apud ansidum

certi electio trahit secum
executionem non admittitur
variacio h. d. ista l. non ubi qui rest
ista ro est subtilis sed non generalis
quid enim si de rebus alienis esset ob
ligata opcio / certe non trahit secum
executionem et tamen idem est / Io. dic
quod tunc racio erat favore ultime
voluntatis / ne sit impedienti non tamen
l. huiusmodi § Stichum § de le. i et ubi
dixi et l. si ita stipulationes stipulatus
ff de v. ob. et ibi notatur et ibi dixi
¶ Oppo. contra hanc l. de hoc si is dix
isset quem vellet vr. quod verbum volo
non faciat electionem ut notatur in l.
servum electionem § de le. i Rndeo verbum
volo vis verbi nichil importat ni
si de adiuncti verbi gratia Si enim dico
volo eligere certe non eligo tunc
sed si dico / volo rem istam tunc eligo
Dy. plenissime in repeticione
l. cunctos populos Bartholus

Filium fructus pen
dente condi
cione ex re legata percepti
legatario non debentur nec
nudo inistro h. d. ¶ Secunda inst. l.
habent iura cas non admatre et
sic innuit quod prius hebat fructum
in solidum quod non placet quia cum sit he
res instituta pro parte non video quod
prius habeat fructus in solidum cum in
alia parte in qua non est instituta sit
ut nuda ministra. Alij habent cas ad
matre et ista est bona quasi dicat
pro ea parte pro qua est heres he
bat fructus pro alia non sed habet
coheres ¶ Oppo de l. si ita relictum ff. pe
b. de le. ij et l. in fideicommissis § ex pollic
dine b. de usur. Rd hec dilacio fuit
adiecta tum favore filij Bartho. le. d.

Maritus ¶ Oppo glo. de
l. nomine § i.
b. de le. iij dicit glo. et bene
quod ut ibi ¶ Ulterius oppo
de l. si ita de aur. et ar. le. sed hic testator
est usus verbo futuri temporis nec appo
suit aliquid per quod temporis significet
quia dixit cum lances quas elegerit
non dixit lances meas sed de forte
contrarium est de l. nomine § i. b. de le. ij
Sed ibi videbitur tene menti. Bar.

De vino tritico et oleo legato Rica

¶ Continuacio Rice per se patet.

Vino
Oppo de l.
iij in pri.
e. sed ut ibi
So. oppo
et videbitur
quod usus
testatoris non
inspiciatur
ut l. cum
certum j. e.
sunt ibi statim dicta. Bartholus l. d.

Cum alij chenen
per spem
derogatur h. d. ¶ Oppo de
l. nisi quod liquide § fi. j. de
peculis l. e. sed ibi alia verba restrictiva
fuerunt quam hic de hiis nominativa prin
videbitur in l. quicum § pe. j. ti. l. Bar.

Sicentum illo hic quod
potest agere
ex testo et ad exhibendum ¶ Queritur
quis sit effectus actionis ex testo et
actionis ad exhibendum dic quod est effectus
actionis ex testo prout quis possessor
cogitur ad paciendum de nuntiari ut l.
fideicommissis § fi. b. de le. iij sed effectus
actionis ad exhibendum est quia est
arbitraria iit feruntur due sentencie
una super exhibicione alia super interesse
si non exhibetur ut l. si cum exceptione
§ quod in ea et l. in actione b. de in
lite iura quod nota in quo in arbitrarijs
insti. de act. Bartholus legum doc.

Si cui vinum

¶ Oppo b. e. l. i. sed ibi loquitur quod vi
num erat in promo defuncti sed hic non
erat sed emebatur ideo non potest colli
gi ex voluntate defuncti quod illud da-
retur predicta. Nota quod qui relinquitur
vinum debet dari de eo quod est in promo
ut debet emi ut hic. Sic in l. tracta
§ i. j. de au. et ar. le. Bartholus

Si vinum vino legato non ce
dunt vasa magna nec parva in quibus
vinum portatur de loco ad locum
Sed vasa parva in quibus vinum co
servatur et cum vino venduntur ce
dunt h. d. Et ad evidenciam sciatis quod
queda vasa sunt apta ad vina co
servanda ut vegetes magne quedam
sunt apta ad portandum non ad conser
vandum ut cum vino venduntur et
sic fit in portubus maritimis Oppo
j. e. l. vinum So. intellige istam sicut
illam quia intellige de vasis que
consueverunt vendi cum vino ex con
suetudine regionis. Bartholus l. d.

Cum certum Rita
tita
te legata simpliciter electio e
heredis quale solvat nec
consuetudo testatoris inspiciatur h. d. ista
l. de eius mea dicta lacius et melius
quia sit dandum per aliquem. Duo habetis
hic. Primo quod consuetudo te
statoris non inspiciatur. So. quod e in ar
bitrio heredis quid solvat ¶ Oppo ad
primum et videtur quod consuetudo testatoris inspi
ciatur ut l. minus b. de le. iij et l. si ser
vus plurium § fi. b. de le. i. sed in minus
propter magnam eorum varietatem que est in
forma nominativa vel in pondere inspicimus
consuetudinem defuncti et regionis ut
ibi secus in alijs quantitatibus le
gatis ut hic in glo. et bene ¶ Item
oppo de l. cum alimenta j. de ali. et
ci. le. ubi inspiciatur consuetudo prefa
¶ Secundo dicimus hic in glo. datur v
na sed consuetudo utendi non inspiciatur
ut hic sed consuetudo loquendi sicut
ibi hec sed hec con dictum l. cum ali
menta et contra l. ex usu b. e. quare
dicat in l. cum alimenta erat incerta quan
titas hic vero erat incerta qualitas
¶ Con istam sed oppo j. e. l. ex usu
sed dy ibi erat incertum genus rei
legate et etiam qualitas hic vero
qualitas hic vero qualitas tamen
ista dicta nullum saporem habent dicendum
tamen quod testator legando facit tamen
mencionem de substancia non de qualitate et
tunc si dubium emanat circa substanciam
instruitur ex usu defuncti utendi et lo
quendi ita non facio differenciam inter usum
loquendi et utendi ut l. i. b. e. legat
eum vinum et dubitatur quid sit vinum
et videtur quod acetum sit vinum et sic de substancia
et ideo recurritur ad usum defuncti.
Si vero dubitatur non de substancia quod noviant
sed de aliqua qualitate et tunc
queda est qualitas intrinseca rei ut
bonitas dulcedo asperitas et similia
et in istis non inspiciamus defuncti consuetudinem

quia ab ipa rei natura inest/ no ex de
functi consuetudine h' casus est hic/ quedam
est qualitas extrinseca que circa natura
no inest ut pu qualitas alimentorum
et in illa inplicamus q consuetudine defuncti
ut l cum alimenta j. de ali et ci le et l.
si dub stichu ple j de peculi le et l cum
annum in pri ff de an lega et predicta vera
qn testator nulla qualitate expressisset
sed si testator expressisset qualitatem
tunc si q dubium emanat circa illam
qualitate expressam/ recurrimus ad volu
testor ut l siquis vinum g ff et l se
et hoc voluit dicere in r' consultus hic dum
dicit no adiecta qualitate quia tunc
esset secus/ pone q testor relinquit centu
libras olei dulc intellr de oleo qd
appe dulc testor habet et si legavit
centu libras olei ad comburendum intellr
de oleo q testor habet ad comburendum
ut l siquis vinum g ff et l se j. et ul
timo ad ff op ff de le j. l legato gna
liter ubi dr dare mediocre sed glo
dicunt quidam in hoc verum dum
taxat det mediocre hec sed est contra
casum l sedeig ff man et l minimus
ff de le ij ideo glo remittit adnotata
in l legato ff de le i et insti de lega
§ si generalit Sed dic hic loquitur
qn in tali genere legatum nullum expre
ita vilissimum q no sit alicuius utili
tatis sed si esset legatum tale genus
in quo reperi aliquid q no esset
alicuius utilitatis ut in homine vel ani
libus tunc debet dari mediocre/ ita
intellige dictam l. in c in obstant ex de re
iur li vi et est glo nol et menti
tenenda in l legata in pri magne glo
ff de le i ¶ Item oppo q no sit electio hered
sed legatarij ut ff ti i l ij Ro quamquam
glo dicat dic simpl q hic loquitur in
qualitatibus legat ibi in aliis generib
ut ipse notat in dicta l legato generali
liter et in dicto c in obstant Bar l d

Cum certus

tanti e dicere
q tanti esset quanti dixit q tanti
erat h d q tenementur/ Oppo
de l ex eo j e sed ibi erat relictum annuum
hic non secundum hunc l plene dixi j
l inter stipulantem § sacra j de v ob
et in l siquis ar C de donac Bar

Cum vinum

vides hic q si testor legat
vinum simplr q valet Con
de l cum post gener ff de iure dot
ubi legatum indeterminatum no valet
sed ut dicam j l proxima Bar l d

Quidam heredem

vides q verbum indefini
tum refertur ad omnia oppo
q non valeat legatum ita fim ut j de
v ob l tertiam sed aliud in stipulatione
concepta hoc mo Aliud in legato ¶ Con
trarium sed oppo de l cum post gener
de iur do sed hic loquitur qn legatur
aliquid pertinens ad alimenta unde fa
vore alimentorum interpretamur omnia vi
deri legata ut sic indefinita equi
polleat uti secus in hijs que ad ali
menta pri no pertinent ut ibi/ Facit
l si cum annum et q ibi dixi ff de ann
le ¶ Ultimo no hic casum q si testor
legat frumentum uxori intellr de eo
q est tempore mortis tum frumentum
sit variabile quia consumitur et corrup
tione recipit ut l quoties circa prin
de fun instruc dixi plenius j de ann
et ar le l si ita et ibi hanc l no allani

Si dampnatus sit

No hic casum in quo heres
no pt vinum legatum effun
dere per corbes ¶ Oppo ff de pe
et commo rei ven l i § i sed aliud
in rebus vendit aliud in rebus le
gatis Ro quia qn vendo tibi vinum
videor convenire ut portes que co
venias no est in legatario quia glo te
nementum videre licet convenias no
est in legatario ut portet certe nec
etiam ut portet heres legatario
sed legatarius sibi portet ut hic

Si quis vinum

Omnis liquor ex vinea pro
cedens est vinum secundum sigifi
unde nisi consuetudo inter eu aliter se
habeat h d cum l ex ulti et l no aliter

Ex eo

Oppo de l circa
tus ff e sed ut ibi
et plene dixi j de v ob l inter
stipulante § sacra Bar

Divo

In hac l videtis
ff l si cum Bar

Vinum

hanc l indi
stis ff e l cum
vinum Bartholus le d

Illud

vide glo que incipit
ideoque est cum eis
quia possit intelligi hunc §. Ego pu
to q in nris eloquijs sive tempa
hodierna seu moderna valde appe
continentur omnia vasa circa adpo
rtandum vt l et si no sint § i j
de aur et ar le ideo venirent do
lia quantumque in agua no ob hec
l quia consuetudo loquendi tunc repug
nabit ideo consuletur q de hoc scla
as pones et sic se habet consuetudo
loquendi an aut qn legatur vinum sim
pliciter no dicendo aliquid de vasis
an contineantur vasa dic ut i l si
cum § ff ff e Bartholus legum doc

Qui vinum

ista est
bona lex in sui prin di
hic q legavit vinum omne
in urnalibus et ponit vinum ope
in aphor Con de l si servus pau
tumque ff de le i et l sed et si certi
ff e et l i § pe de dote plenubi si
lego aliquid q est in aliquo loco
et no reperitur q no valet legatum
qn legarem corpus q no est in
rerum natura hic vero dr contrarium sed

dicat glo valde non q longu dicit e
qn dico lego vinu in vrnalibus.
an dico lego vinu q est in vrnali
bus. Nam isto so cam loquitur gra
lla videgz legare corpus q non e
in rez na. et non valet legatu. si
non repiatur. et quida in pn glo
hic q est in aphor. et male. q
non debet ee quod est. ut patet in
solucione gtrarii. ¶ Sed quero qn
lego vinu in vrnalibus omne vel
in aphor omne et nil repitur in aphor
vel in vrnalibus. quis est effectus
huius legati. Rd si repitur vinu in
aphor vel in vrnalibus. ut testor
effectus est. ut amphore cu vino re
maneat. et hoc sentit glo in pn ut patz
sed si non repitur in amphor. ut dixit
testor. tuc effectus est ut heres mittat
vinu in amphor. ita q legatu aliq
operetur. ut l si qn ff de le i et l gnal
in pn ff de usufruc le. et hoc approbat
gtrarius. quia si enim vinu aite in vege
te tua intellr q debes ponere i ve
gete mea vel alit dic. qn testor le
gat vinu in amphor vel in vrna
libus. et non repitur. intellr q heres
debeat dare vinu et vrnalia et am
phoras. et hoc vr ee de mente glo.

¶ **Cum dulcia** adiectiua
indefinite
generalit neutralit posita referu
ad omnes res ad quas possunt ad
adaptari roe adiuncti cuius significa
cio restringit h d. et est maledict
q dic hic q enuciacio speci hic posi
ta restringit significacioez generis
Con de l cibum q p j ti i glo non sal
uit C de re mi li vj c gener
dicat q hoc est p natura istius copu
le et que qualitatez pcedent legati
inqquens legatu vr repetere ar j
ti i l seye q gayo nescio quid hoc
sit dcm et quid sit vm dictu C vr
sentire dcm glo hic videte dm ista
glo C non placet michi non enim sal
uit gtrariu de dicta l cibum q pe j ti
i. Si enim hic est dictio et ibi est
dictio cu qz magis gnugit et magis
repeticione indicat ut j de con e
ce l iul paulus. et ibi dixi non ob
l seye q gayo et ibi videbit. Qualr
go solueris dico sic. l una loz qn ge
nus profertur per aliquod adiectiu
neutralit positum. tunc enim qnia
tale adiectiu requirit subiectu. dz
intelligi de subiecto qualitat eius
qnia testator expssat in alia pte ipius
textu illi gnuctu. ut pz hic. Si igit
exprima genus pnoia sibia simili
modo tunc enuciacio speciei non restri
git significacione generis sm distinc
cione quam videbit in l questitum
q pe j ti i ¶ Quero circa istu q
dr hic. q omnia dulcia venit cu
pocionis parata. an veniat aliud
vinu qua gtrariu a testore expssum
Rd nullu aliud vinu venit nisi
illud singulait q a testore e ex
pressum ut l heres meus q i.

ff de le iij et l cu de lanionis q cu
fundus j ti i q ergo hic dicit qd
veniunt omnia dulcia cu pocionis pa
ta. intelligo excepto vino quia non
venit nisi vinu q est nominatu et
hec sunt ualia pro statuta que post
spales clas ponunt gnales an ille
clausule gnales intelligat de eode
gne cu spalibus dicam in l questitu
q pe j ti i Bartholus legu doc.

De fundo instructo et instrume
to legato Rubrica

Si ut e gi instro oppo de l si
cui j e sed
sunt duo
legata. sed
in primo cau
vinu e pnle
ut ibi vide
bitis et
an sit veru videbit l proximo q
Fundo vides go q instru non
vendiatur. C si j e l
si cui. Sed debes intellre hic q fundus
fuit voluntarie alienatus et sic e
renocatu legatu fundi ideo non pot
stare legatu instri. si dixit fundu
cu instro. quia instru est accessoriu
secus si dixisset dixit fundu cu pistrino
quia pistriu est accessoriu et instru
vel fundu instructu ut videbit i l
si cui j e. Bartholus legu doctor

Cum pater dotes iste v habet duplicem lec
una affirmatiua alia ne
gatiua. et ista negatiua est magis
notabilis. ideo sm eam pono casu
ex qua habes q legata pcetate pistriu
non vr ee legatu. ¶ Oppo g ubi tre
de l sed et ades q illud ff loca Sed
aliud in fundo locato. quia tuc venit
pistriu aliud in fundo concesso inter
viuos vel legato ut hic et ff de act
empt l fundus. licet glo videatur
dicere gtrariu in l ti ff de v sig al
l ij. sed pt illa intelligi q habeat
aliu intellcm al male diceret ¶ Oppo
de l locat q pcetate ff de usufruc
Sed aliud qn legatur usufructus
quia cedunt iura ut heat usufruc
tum instros ut l ite si fundi q si
unda ff de usufruc que tene menti
quia sunt cottidiana ¶ Ultio glo oppo
ad hanc l de l seya q tranne sed
ibi appet sed quia ibi pratu erat
pars fundi. Alia littera est affirma
tiua et ista est clara ut patet in glo

Fundum talia scri
pta qua
predicata demostrat et
eis h d vel alit instrone
cum qualitate illa res venit tamqua
punctus sunt reluta h d ¶ Sed v sed

et medii temporis etc. ¶ Oppo glo. s. ad treb. l. in fideicommisso ubi fructus me-
dii tempor. non veniunt in restitucione
glo. soluit pluribus modis sed tene v-
nam de duabus nam hic legatum
instru. est legatum vt sub quod nomine
collatio sicut grex et peculium unde re-
cepit augmentum vel dic quod ista talia
non cedunt legato tamquam fructus sed
tamquam instrumenta fundi in usu fructibus re-
nouata et ista sed plus placet Bar.

Familia r. ¶ amisso licet inuali-
da extinguit seruum
legatum h. d. s. de adi. le. l. et ideo
et l. si legatum et s. de le. i. l. legatum
impu. ¶ Oppo s. de le. i. l. seruum filii quod
si idem et l. si seruus sed dicit glo. ibi
loquitur in seruo quod expresse legauit
hic sub quadam vniuersitate ista sed non
videtur bona ymo videtur totum contrarium quod legatum
tum generis non videtur quod renouetur
propter actum inutilem ut l. fundi
instru. s. de auro et ar. le. ideo glo. dicit
hic mansisset inter ymos ibi eodem
testo ideo non videtur hinisse amittere renou-
tandi nisi mansio valet ph. op-
time tex. in l. cum ita. § si s. de op. le.

Cum quidam
mag. inspiciatur fundus in
quo quis operatur quia fundus
in quo moratur h. d. ¶ Oppo de l. i.
§ i. de libe. ag. ibi debet fieri citatio
ad locum ubi moratur cum familia non
ad locum ubi operatur hoc est ad stacio-
nem sed alia ratio est ibi et diuisam
habet racionem ab ista ut patet cui-
libet sane intuenti. Bar. le. doc.

Si cum fundum
ista est difficilis l. et an-
tiqua inter glo. oppo. contra
l. non est dubium quod alienato fundo
non cedit instrumentum vt l. ii. § i. s. e. si
instrumentum non cedit quod apparet illius
fundi debet esse instrumentum et sic videtur quod
instrumentum legato non cedat quocumque
verbo sit vsus qualis post testatorem
fuit translatum in alium vsum et sic alie-
nato fundo non remanet instrumentum fun-
di ut s. de aur. et ar. le. l. iii. contra
sed debes sic intelligere hanc l.
quod testator legauit fundum et instrumentum
fundi et sic cedit legato et hoc vult
dicere tex. hic qui ponit instrumentum esse le-
gatum non quod hoc sit semper sed potest
in casibus esse legatum secus si esset
translatum in alium vsum ut s. dixi. Sed
que sit differentia cum dico lego fundum cum
instructo vel lego fundum et instrumentum Ro.
differentia est inter duobus primo est in ple-
nitudine legati quia si lego fundum
et instrumentum cedit instrumentum fundi et
instrumentum prius sicut vt s. e. l. questum quod
sed si fundus sed si lego fundum cum
instructo tunc non cedit nisi instrumentum
fundi ut ibi patet. Secunda differentia est in mo-
do extinguendi legatum nam si lego fundum
et instrumentum extincto legato fundi non
extinguitur legatum instrumentum non quod vtrumque

videtur principaliter legari ut hic et l. i.
in prin. et quod s. e. sed qui legat fundum
cum instructo alienato fundo extinguitur
legatum instru. sed quia accessorium est
ut hic et s. e. l. i. et facit s. de pecu-
le. l. i. et ii. et sim. hoc est differentia inter
cum et et quod est con. l. illi cum illo s.
de usuf. le. et l. tunc quod i. s. de le. i.
¶ Sed glo. tangit istud contrarium tamen
non bene declarat ideo dic licet inter
et et cum nulla est differentia quantum ad co-
niunctionem quia quelibet istarum coniun-
git ut in l. contrariis et l. si quis
tacio de usufructu accres. et l. triplici
de v. sig. sed quantum ad modum coniungendi
considerate nam aut cadit inter res inter
quas contrarium non est vt una alii non
accedat ut est inter homines quorum
vnus alteri accedere non solet ut
l. vixisse de edi. edic. vel inter res dis-
tinctas prorsus et tunc eodem modo co-
niungunt ut insti. de le. quod si quis
ancillas et l. si ancilla cum liber-
s. de le. i. aut cadit inter res quarum vna
solet accedere alteri ut instrumentum fundo
peculium seruo et tunc est differentia quia
et coniungit accessione ut hic et l. ii.
de pecu. le. et hoc probatur in l. ii. contra
de v. sig. et ibi per glo. ¶ Sed quero si ali-
quis legat fundum instructum an equi-
parabitur predicto Ro. quantum ad legati
plenitudinem equiparabitur illi legato
lego fundum et instrumentum ut s. e. l. qui-
dam quod si fundus sed quantum ad extin-
guendum modum equiparatur ei illi le-
gato lego fundum et instrumentum ut dicit
paulus inter consultus cum videtur esse con-
tra insti. e. quod si quis ancillas insti.
dicunt quidam quod ibi imperator locutus
est sic per iudex alii dicunt quod illa
corrigit paulum Secundum dicit ut azo
quod quantum ad extinguendi modum illius
legatum fundi instructi habet materi-
am separatam per se nam alienato fundo
extinguitur legatum instru. fundi per ista
loquitur contrarium illud sed non ex-
tinguitur legatum instru. patrisfamilias ut
hic et ista est oppinio azo et bona ex
qua nota quod istud adiectum instruc-
tum et similia videtur adiacere accessionem
illa vero que non consueuerunt accede-
re videtur principaliter adiacere sed con. s. de
posi. l. i. § que deponit ibi sed si de-
pono seruum vestitum venit vestis acces-
sorie solum ut ibi in glo. quia ibi de
veste nichil fuit datum secus si esset
dictum de vestimentis quia tunc reciperentur
ad distinctionem huius quia aut
dixit depono seruum vestitum et tunc vestis
venit accessorie secus si dixit depono
seruum sic ornatum quia tunc ille inceteri
non sunt accessorie sed utrumque erat de-
positum principaliter et ad hoc si ergo lego
fundum instructum alienato fundo non
extinguitur legatum instru. sed quomodo potest
petere illud instrumentum cum sit quedam qua-
litas que non potest esse sine subiecto ut l.
i. s. de vsufructu le. Ro. illud adiectum
instructum non est nomen rei ¶ sed magis
est nomen cuiusdam relacionis sicut ubi
exempla pater et filius sunt nomina cuiusdam
relacionis non quod sunt nomina propria modo
tum ista relacio sit accidens non petat

instrum sed petam rem ex qua fiebat
relacio ad aliam rem ut puta ad fun
dum quia petam instrum et hoc videtur
hic dicere cum consultus et ideo sic (?) gda
hic dicere ut consultus et ideo sic gda
qualitas relata adimplevit etc. non ad
aliam rem ut puta si lego fundum totum
ex tuncto legato fundum non possum petere ipm
qualitate totum et per hoc ista l. videtur
facere contra maxime que estimatur in l. dumque
l. de re iudi in qua dicto longa dicam
ce an dicat testes corrupti fuisse dixerunt
et quod fuerunt corrupti primo cum deat
probare utrumque alias nichil probat 2o
cum sufficiat si probet unum quod videtur contra
hanc l. quia non est dicere inter fundum instruc
tum et fundum et instrum. Ho. patet ex
predictis quod hic respectu rei ad quam fit
relacio non sit differentia sed respectu rei ad
se ipsum bene sit differentia ut expedit satis ple
ne patet Bartholus legum doctor

Nepoti Per solam se
cundam non
fit renovacio ut legatum extinguatur h. d. Dicitur hic quod legatum
nominis continetur appellatione legati generalis.
Contra de l. gravius in prin. ff. de le. ii. Sed
hoc ideo quia kalendarium legavit ut ff.
de le. ii. l. qui filium. Item videtur quod per
confusionem extinguitur ut l. fideicommissa quod si certum
ff. de le. iii. Responsio ibi plus fuit quia ibi ex
egit testator hic non. Item oppo. quod le
gatum sit extinctum quia per confusionem sit no
vacio ut l. fi. C. de except. rei iudi
Sed ut dicit glo. certe per confusionem non fit no
vacio sed talis quod priorem actionem tollat
sed adiciatur nova forma ut vocatur
in l. i. C. de iudic. et sic pervenit ista
glo. quod si novacio esset tunc vere extingu
itur illud legatum. Revera an hoc
sit verum et hic videtur tex. quod sic et i.
e. l. servo quod predia. In contrarium videtur
casus in l. cum filius quod heres ff. de le. ii.
et i. de ali. le. l. fi. quod fi. Sed aut e le
gatum liberacionis et pronunciacioni non
extinguitur ut dicta l. fi. quod i. de libe
le. aut est legatum ipsius nominis et tunc
aut legatur specialiter et pronunciacione non
extinguitur ut dicto quod heres aut legatur
sub quadam universitate et tunc nova
tione extinguitur ut hic et i. et l. servo
quod predia. Bartholus legum doctor

Tabernam pro co
quo
apparet esse mutata voluntas
testatoris videtur esse revocatum le
gatum ut in alio h. d. Revera quia sunt
ista in nominibus appositis mutata volun
tas glo. videtur multum bene. Sed quod
hoc oppo. hic fuit legata taberna
cum mutabus et horreum cum primo quod
extincto legato principali ff. de taberna merces
non debentur ut l. si cum fundum
ff. e. sed ibi dicitur cum cadit inter res
quarum una alteram consuevit accedere
hic vero cadit inter res quarum
utraque est principalis quia unum non est
ad horreum nec unum alteri videtur
accedere. Bartholus legum doctor

Questitum hec l. di
viditur
in partes tres. primo ponit
quid sit instrum domus

usque ad quod si fundus 3o que sit differentia
inter legatum fundi simul instructi et
fundi cum instructo et circa hoc multa dicta
interfuit usque ad finem l. Nota tex. ibi qui
ipse etc. dicitur hic quod frumentum continetur appel.
instrumentum pone hoc est contra diffinicionem
instrumenti h. posita. Responsio ut patet ex sequenti
tex. quod instrum dicitur manet pro conti
nuacione quia consumitur et renovatur
ut in tex. sequenti in v. uxores. Nota
tex. ibi neque est dubium etc. in v. ca
nero que subito dicere etc. Nota tex. ibi
quia fundus fundi etc. contra quod si quis
etc. Nota istum casum in v. Item sere et
claves etc. Nota quod sere et claves sunt
porcio domus. Bartholus le. doc.

Papinianus quoque
hic et in sequenti quod sunt boni casus
Nota in fine casum quod quis videtur certum fundum
si habeat animum redeundi. Bartholus

Denique neracius
Nota istum tex. et habes hic quod exceptio
confirmat regulam sed an faciat comprehendi
hendi ea que alias non comprehenderentur
hic videtur esse tex. quod sic. Simile casum [illegible]
in l. generaliter quod uxori ff. de usuf.
le. ad hanc l. Responsio quod h. dixit in gl. [illegible]

Sed et ipse papinianus
specialis est textus iste ad ea
que dicit i. de donat. l. ampl. Barthol.

Papinianus quoque
Nota tex. ibi nisi inquit ex alia parte
h. videtur casus quod si testator legat michi
fundum quod heres michi teneatur dare
instrumentum emptoris fundi. Contra hoc videtur
tex. in l. instra. C. de fideicommiss. dicit
plac. quod ibi fuerunt legate res pro
parte h. in solidum et hoc tenet spe
culator de instru. edi. quod in rei vero de
Sed quidam doctores estimant contrarium
quod non teneatur prestare instra sicut
nec venditor sed debet querere de
prestando quod opus fuit ut l. tanta de
act. empt. et l. instra nec si hereditas
emeretur quia alii tradidit instra
hec ratio non placet quia si bona fide
tradidit non teneretur bone fidei possessor
ut l. quod si possessor ff. de peti. her. et l. hoc
autem i. ad l. falc. sed inter est heredis
retinere propter aliud quia posset teneri
de evictione si legatum fuisset cum certe persone
vel sciens alienum legasset vel in aliis
casibus quibus decuit tenere ut l. si
domus quod de evict. ff. de le. i. Nota ob hec
l. quia quod dicit quod debent prestari emptores
debet exponi i. quomodo quod ex qua emere
procedit non autem instra emptoris
ita intelligit doc. in l. instra C. de fideic.

Si quis fundum
iste quod habet materiam profundissimam
et multum involutam et tractatum a glo.
et doc. mei iudicio multum imperfecte
et per omnes. Sed ego tractabo materiam
late et breviter h. d. Divisio sed resspi
ciens actum legandi nec restringit
gemus precedens hoc primo item

qu vni legatur genus alti spes ale
gato genus spes· vr exempla h· d· cu
ff· si Oppo· j· de supel le· l· legata sup
pellectili ff· ruld ubi p emptionem
spes minuit genus legati glo solvit
hic no minuit p sone legati ibi lega
tur ag minuitur ista so no est bona
quia l· contraria loquitur tam delegato
q respiat agrum quia sunt legatus fu
ndus instructus qua delegato q respi
at psona quia loquitur delegato suppel
lectili Alii dicunt q hic legaunt aliq
spes contentas sub genere p in contrariis ibi ma
nit aliquod individuum q continebatur
in aliqua spe non expssa sed que co
tinebatur sub genere ista so dicat licet in
se sit vera tamen ad l· contrariam no e
bona quia tex ibi dicat spes et sic
non loquitur de individuo quare glo
distincte solvit q in l· contraria in so
responso sunt facta enumeratio spes ca
limitationis et vt genus limitaret
hic vero sunt facta ex habundanti gra
dubitationis tollende dde veritatis dm
Oppo ad hanc l· de l· cum delationis ff·
cum fundum j· e glo solvit duobus
modis primo q indistincte ibi sunt facta
enumeratio per modum limitationis et
determinationis sed quis revelavit hec
glo certe textus ibi non apit qualiter
ergo solvemus dic q solutio qua glo
ponit s· est vera quia ibi fuerunt enume
te res quedam individue que continebatur
sub quadam spe non nominata sed sub genere
contenta hoc so probatur in dicto ff· cum
fundum et l· heres ff· i· s· de le· ii et l· i·
ff· Item si due j· de aur et ar· le tunc
enim videtur voluisse quod de illa spe no
comprehendatur nisi individua nominata
Ro quia ipse spem non expressit secus
si spem expressisset vt l· verba j· de ali et
a· le sed qui legat genus et nominat spez
contentam sub genere spes venit que nominatur
vt hic Item oppo de l· cum delationis ff·
quidam j· e· so dicat glo ibi sunt nominata
spes ca determinationis ita dicat glo hic in
distincte ita etiam dicat dy in c· generi de re
iur li· vi et ja de are inter alias suas
so· Sed quis revelavit glo· q hic sunt
adiectum gratia determinationis ita forsan
ja de are de hac dubitanus dedit aliaz
so· dicens q in ff· quidam no sunt lega
tum genus et nominata postea spes sicut
hic sed sunt legato adiecta quedam quali
tas seu modificatio dicendo uti ego pos
sedi et so illa talis modificatio decla
ratur per spes postea enumeratas hec
so non placet quia tantum e dicere lego
fundum uti possedi quantum e dicere
lego fundum instructum vel fundum et
instrumentum et ita genus Causa e
mista e· l· predia ff· ita legatum hec
so non placet quid dicemus breviter dico
q tam iste ff· quam ff· contrarius loquitur
in casu dubii Sed hic ponitur facta
enumeratio ex ca determinationis rom di
cam convenienti Sed circa hoc quero v
na q· Nam glo ponit duos casus p
constanti aut adiecto sunt facta
ex habundanti aut ca determinationis quid
in dubio glo no dicat sed ja et dy dicunt
q in dubio stemus huic ff· q ex habun
danti videatur facta ar· l· quotiens l· de re
dib et l· eum qui s de probat ita dicat
dy in c generi de re iur li vi Sed
hoc videtur contra dcam ff· quidam et l seye
in pri ubi in dubio videtur facta adiectio
ca determinationis quare dic quod adiectio
spes refertur ad verbum seu principium
significatum generis tunc in dubio vr
facta enumeratio ca determinationis ita loquitur
ff· quidam et l seye in pri quod enumeratio
spes respiat verbum q significat actum
legandi et tunc quia actus legandi
no pt intelligi restrictus genus no
pt intelligi restrictum per enumeratione
spes quia ad genus non refertur io
ex habundanti ponitur adiectum ut hic
na hoc verbum in intaprys respiat
verbum legaverit sed si est dubium ad quod
refertur utrum ad actum legandi vel ad
verbum significatum spes isto casu intellige
ad proxima fieri relacione sed quando
apparet q ad proxima heret fieri relacio
nem sed quando no apparet q ad proxima
heret hanc relacio tunc statim dico doc
q ex habundanti videtur apposita et ita
pt loqui hic ff· Sed contra hoc oppo de
l· quintum ff· i s· de le· iii ibi enumeratio
spes precedit genus et ex sequitur
post genus et sic genus ponitur tunc
ideo in dubio vr apposita gratia restrin
gendi no distincto ad quod verbum vel ad
que actum referatur enumeratio spes hic
vero loquitur quando tum precedit vel tum
sequitur Ex predictis appet so et intel
lectus duarum l· primo pz so l· sed si adi
iciatur s· pro soc ubi dicitur lucri et
questum lucrum est genus et questus
est spes et restringitur significatio
lucri ut intellectus questus et est ratio
ibi quia statim post genus apponitur
spes ipsi generi et so ponitur expositive
vel declarative vel dic q ibi intel
lectus ille assumitur quia sic communiter fieri
solet ut patet in l· coheredi et in l·
seye e ti Item pz so ad l· qui fundum
j· de v· sig ubi dicitur promitto fundum
uti optimus maximusque est et plus
diminutum esse restringunt significatam
omnes precedentium verborum ut sic expositive seu
determinatio precedentium ro quia illud
generale dictum respiat secus si
diceret promitto fundum uti optimus
maximusque est et promitto plus
p diminutum no esse et sic respi
ceret actum promittendi quia tunc
poneretur ex habundanti ut hic oppo
ad sam petrum j· de penu le l· servo
manumisso ubi dicitur q argentum muliebre
breve q est in usu debetur ei cui est
legatum mundum so ut ibi dicam Quis
expedit venio ad materiam l· nostre et
pro declaranda ista ipsa est videndum
et primo qualiter hic assumatur
genus et spes et individuum Ro q
tum est in proposito assumimus hic genus
quodque predicatur de pluribus differentibus
spe vel quodque continet in se plura
differentia spe sicut hoc nomen p dan vle ut
peculium mundum et silva sicut per ad
iectionem alicuius signi vlis ut omnes

res meas vel servos meos et silua
ut probatur in hac l. et l. fundus urba
nus ff. si. s. de le. iij. et quod ibi no. facit
quod nota. in l. legato generaliter s. de le. i.
et l. cum post ff. de iure dot. et
quod no. in l. ij. s. si cer. pe. Species vero al
sumitur id quod predicatur de pluribus numero ut
hic et hoc appar. ff. e. l. cum de lanionis
ff. cum fundus licet quia istam speciem
vocemus genus in ista materia quia ea
abutimur. Individuum vero est quod de
solo predicatur. Et ut declarem istam
materiam habeo tractare quatuor. quod po
nitur quando genus et species cadunt inter personas
gravatas. Secundo quando genus et species cadunt
inter personas honoratas. Tercio quando genus
et species cadunt inter casus in quibus
dispositio confertur. Primo igitur quero est
quando genus et species cadunt inter
personas gravatas, quia aliquis heres
gravatur specialiter et postea omnes gene
raliter an derogetur generi per speciem
videtur quod derogetur ut l. legatorum ff. i.
s. de le. ij. Inpugnatorum quod no. in l. si tibi
ff. i. s. de le. i. et l. meminisse ff. eum
qui s. de le. ij. Breviter dico sic aut
precedit dispositio specialis et sequitur
generalis a contrario. Primo casu aut dispositio
specialis refertur ad plures et tunc
genus per speciem derogatur quia dispositio
sequens tantum ad illos nominatos restrin
gitur ut l. legatorum ff. i. s. de le. ij.
aut illa dispositio specialis refertur tantum ad
unum et tunc genus per speciem non dero
gatur. Immo sequens dispositio valet et
tenet in omnibus ut dicta l. si tibi homo
ff. i. et l. meminisse ff. eum qui et predicta
vera quando eadem res est illa in qua
omnes gravantur secus si esset quantitas
vel res diversa ut notatur in dicto ff.
eum qui. Secundo casu principali generi
per speciem derogatur a contrario ut videtur
a generali dispositione recessum hic est
casus in l. ticia cum testo ff. lucius et
l. ij. circa prin. s. de le. ij. contrarium videtur
sentire et glo. colligitur. Hoc indu
co ad quod de facto duo sunt statuta
in civitate ista dicat unum quod omnes
[illegible] de qualibet porta tene
antur apportare [illegible] frumenti quod [illegible]
habet in illa porta aliud statutum
erat speciale quod [illegible] de castro
fossati teneantur portare frume
ntum quod [illegible] habet magistro fossati
seu in porta solis. Queritur an illi de
illa porta teneantur adiuvare ad
portandum ex vigore primi statuti
videtur quod non quia sive illud statutum
speciale sequatur et videtur a generali re
cessum ut dictum est. Sive precedat
speciale statutum et generale sequens
refertur ad personas expressas in speciali
quando illa species ad plures refertur
ut l. legatorum ff. i. s. de le. ij. et s. dixi
Venio ad secundum quando genus et species
cadunt inter personas honoratas
seu inter personas quibus aliquid
conceditur vel relinquitur exemplum po
nas in l. i. [illegible] Utrum vero genus et
generi per speciem derogetur hanc materiam
habuisti [illegible] expeditam in l. libert.

quos in prin. ff. de adi. le. Sed repeto
gratia evidencioris intellectus et dico sic
aut concessio seu legatum respicit certum
seu limitatum casum aut fit simplici
ter et indeterminate. Primo casu aut illi qui
[illegible] et nominantur in dispositione
omnes debent admitti pariter sed or
dine successivo aut debent omnes
pariter admitti. Primo casu [illegible]
speciei derogat generi in hoc quia illi de
bent prius admitti ut l. cum ita ff. si.
s. de le. ij. Secundo casu distingue ut sequitur
aut dispositio specialis precedit et sequitur
generalis in eadem voluntate aut in diver
sis voluntatibus. Si in eadem vo
luntate genus per speciem derogatur ut l.
alimenta ff. [illegible] ff. de ali. et ci. le.
et hoc verum si relinquitur ab eadem per
sona. Si vero a diversis tunc per ultimam
scripturam videtur recessum a prima nec est
contrarius generis et speciei ut l. stichus
[illegible] ff. de ali. et ci. le. Si
vero in diversis voluntatibus [illegible]
quia posteriorem dispositionem a prima vi
detur in totum recessum ut l. libert.
in prin. ff. de alimen. le. et ideo non est [illegible]
sus generis et speciei. Secundo casu quando
concessio simpliciter et indeterminate aut
precedit dispositio specialis et sequitur generalis
et tunc genus per speciem derogatur ut generalis
promissio non refertur ad personas quibus
est specialiter promissum arg. l. colendi ff.
cum pri. de usu. et pup. et l. doli [illegible]
ff. de v. ob. aut precedit generalis et sequitur
specialis et tunc generi per speciem non de
rogatur. Immo generalis promissio refer
tur ad eum cui est specialiter promissum
ut l. ticia ff. marcio ff. de ann. le. et ff.
de sup. l. ii. facit ad hoc quod notatur per
[illegible] in l. cum quo [illegible] delegat in ultima questione
et per hoc potest determinari illa quo dicto quod
priori legavit bibliam et cuilibet fra
tri cappam dixi in quo qui [illegible]
vera nisi fiat cumulatio speciei cum de
terminationis et limitationis generis precedentis
vel sequentis arg. [illegible]
l. [illegible] et quod ibi dicitur ff. de ali. et ci. le.
Tercia quero est quando promissio generalis et
specialis cadit inter res in quibus fit dis
positio et ista est materia in qua [illegible] ad qua
materia declaranda debes scire quod quando
dispositio generalis et specialis vel genus et
species ponitur alternative quia copulative
primo casu dic ut dixi in l. i. [illegible] ff. de
re dub. si copulative tunc iste tractatus
dividitur in duas partes quia uni et
eidem legatur genus et species. Quia legatur
uni genus et alteri species. Primo casu
quando uni et eidem legat genus et species
Ja. de are. dicit sic et glo. sequendo
enim aut precessit positio speciei et sequitur positio
generis aut contra. Primo casu adiectio ge
neris ampliat et dilatat primum legatum
ut l. si ff. [illegible] ff. de [illegible] et l. hoc legatum ff. [illegible] l. [illegible] s. de le.
iij. si autem contra tunc subdistingue non
[illegible] iste modus distinguendi non pla
cet quia licet inter personas adhibeatur
illa distinctio aut precedit species et tunc
res ista distinctio reprobatur per textum in
l. servo manumisso ff. [illegible] et [illegible] hoc
velle [illegible]
ergo dicemus sustinendo Ja. de are.
dico respondendo ad l. servo manumisso

qq̄ñ vni legatur spes et alteri genus q
illa distinctio q̄ precedat non habet locu
sed qn̄ vni et eidē legatur genus et spes
illa distinctio bene habet locu ut pz
ff. l. quas ꝗ. allabo ¶ Quare pro decla
racione intro istam ma͡z aliquā ja
et quia dy qn̄z legat̄ vni genus alti
spes et tunc aut lega͡z genus hoc ē
vni de genere vt qn̄ lega͡z homo
simplr̄ et tunc regulari͡r p specm̄ nō
deroga͡z gn̄ā s͡o pnt ꝯcurrere i vno ho
mine legatū gener et legatū spei
vt l. si heres ff. de ope lo et l. si duo
ꝯ. de le. i. fallit si dispo spal' ꝯtineret
libertate ut l. cū ita ꝗ. i. ꝯ. de ope le.
Si vero legatur genus hoc est totū
genus et postea enumatur spes tunc
aduerte et intro gl͡a qn̄z spes enumatur
spes tunc aduerte aut ab ꝯtrarie et hoc
constat et tunc nō minuit͡z significa͡o
gener vt l. legata in pn̄ ff. de suppel
le. qn̄z aduerte et tunc distinguit͡z
ut stati dicā qn̄z dubita͡z utrū sunt
ꝯtrarius vel sciens et tunc scd̄m qualitate
psonaz ꝯstituit͡z habita distinctione ut͡z
maior vel minor vel rusticus vt l. cū
de indebito de probac͡e et l. si adulteriū
cum incestu ff. de adult. Si vero ꝯstet͡z
aduerte hic aduerte aut enumacio spei
sunt facta ex habundanti gr͡a dubitacionis
tollende et hoc constat et nō est dubiū
q significacio gener nō minuit͡z aut
sunt fc͡a enumacio spei cā taxacionis seu
limitacionis et hoc constat et tunc sine
dubio minuit͡z significacio gener vt
l. legato ꝯ. respondi ff. de suppel le. hoc
autē constat qn̄ apposuit vbum id
ē vel vbū scilicet hoc mō lego suppellec
tilem s. lectum et sellā ita debet intel
ligi l. legata ꝯ. nulli licet glo aliter sen
ciat in l. cū ita ꝗ. si ꝯ. de le. ij. Si vero
dubitatur vtrū cā determinacionis vel
gracia dubitacionis tollende sunt facta
enumeracio spei tunc aduerte aut p
cedit legatum spei et sequitur legatū
gener aut ecōu͡u pmo casu siquidē
illud genus apponitur per aliquod
neutraliter positum tunc generi per
speciem derogatur in aliquo videlicet q
debet restringi illud genus ad res que
sunt eiusdem qualitat cuius sꝰ species
expsse ut l. si ꝗ. si ꝯ. ti. i. sed dixi tibi
quia in hijs rebus que sunt eiusdem
qualitat adiectio gn̄is ampliat le
gatum vtibi Si vero pcederet lega
tū gn̄is p tale adiectū et sequeret͡z
enumacio tunc gn̄ā p specm̄ derogatur
in totum et ponere͡z et pro id q
et sic cā limitacionis totalis ut l. sed
et si adiecta͡z ꝯ. p̄ide et ar. eor que
ff. dictum Si vero adicit͡z genus p
aliquo nomē sbn̄ determinatum tunc ad
uerte aut enumacio spei precedit
legatum et sequitur et tunc in
dubio gr͡a determinacionis videtur appo
ni vt l. quesitum ꝗ. i. ꝯ. de le. iij
aut precedit tunc vel sequitur tunc
et tunc aut enumacio spei respiciat
et determinat vbum vel pncipiu͡m signi
ficatum gener et in dubio vide͡z adiec
tum cā determinacionis ut ff. e. l. cum de
lanionis ꝗ. quid et l. seye in pn̄ ff. de
in l. qui fundum ff. de v. sig. facit dcā

l. et si adiciatur ꝯ. pro socie aut respi
ciat vbum significatum actus legandi
et tunc in dubio ex habundanti cā
tollende dubitacionis vr͡z adiectū ut
hoc q aut pt͡ esse dubium ad q refert͡z
et tunc in dubio refertur ad vbum
significatum actus legandi ut h͡ et ff.
e. l. si in accepta in pn̄ nisi racio proxi
mitatis aliud induceret pdicta vera
qn̄ sequitur enumacio spei post pone
generis si vero sequitur enumacio in
dividuoz ꝯtentoz sub aliqua spe
nō expressa que nō ꝯtinet͡z sub illo ge
nere tunc significatū generis restringi͡z ut
ad illam speciem nō ꝯprehendat sed
solum individua enumata ut l. cū de
lanionis ꝗ. qui fundum ff. e. et l. me
minis ꝗ. i. ꝯ. de le. ij. et l. i. ꝗ. item si de que
statue ff. de aur. et ar. le. Sed si enuman
tur individua eiusdem spei tunc ē
enumacio individuoz nō restringit sig
nificacionem illius generis vel spei in
dubio ut l. vba ff. de ali. le. Sed ibi
loquitur in psonis tunc in rebus ē ꝯtra
racio quantū ad hoc ꝗ. sed pdicta va
qn̄ genus et spes ponit͡z vtraque
dispositiue Si vero vnum ponere͡z
dispositiue aliud enunciatiue tunc
stamus ei q dispositiue ponitur et
illud enunciatiue positum ad illud re
fertur et scd̄m illud intelligitur vt l. titia
ꝗ. lucius in racione quā ibi facit
consultus ꝯ. de le. ij. vlterius habeo
videre qn̄ vni legatur genus et alti
spes et hic dicunt dy et ja. de are
et glo q semper gn̄ā p specm̄ deroga͡z
et ide nota͡z p. dy in c. generi ex de
reg. iu. li. vj. ꝯtra vr͡z aliter dicendū
et plenius ita qn̄ vni lega͡z genus
et alti spes aut vni lega͡z genus hoc
ē vni de genere aut vni legatur
genus totum et alti spes pmo casu
gn̄ā p specm̄ nō deroga͡z sed in eodem
possunt ꝯcurrere vt l. si heres de
ope. le. et l. si duo ꝯ. de le. i. fallit
qn̄ spalis dispo ꝯtinet libertatem
vt l. cū ita ꝗ. i. de ope le. Si vero
lega͡z totum genus et hic aduerte
aut legatur diuisis respectibus vt
vni genus respectu vsusfructus alti
spes i. v. pcetat et generi tunc p specm̄
nō derogatur Sed ꝯcurrerent vt
l. sempronius in pn̄ et ar. l. si alij ff.
de usufr. le. Si vero lega͡z eodem respectu
aut utraque dispo est vtil aut altera
inutilis pmo casu generi per spem
derogatur ita loquitur hoc inebri
positum in glo. vt l. vxor ꝗ. felicis
simos et l. fund' vrbanus in ff. ꝯ. de le.
iij et l. i. in pn̄ ꝯ. ti. i. et ff. de aur.
et ar. le. l. i. in multis casibus Si vero
altera dispo est inutilis et tunc aut
est inutilis dispo gn̄is et tunc gn̄ā
p specm̄ nō deroga͡z quia dispo ē
nulla ꝯ amplius annullari nō pt
ut l. nam et si de i. nup tes Si vero
ē nulla dispo spei et tunc quia illa
dispo sunt facta in ultima voluntate
aut inter viuos pmo casu generi
p disponi spale inutile nō derogi͡z
ut l. si ꝗ. si de aur. et ar. Sed cum
gn̄ā p disponi spale inutile nō

derogatur ut l fi. § fi. de aur et ar
le. So cau gnu p spem dispom spale
in utilem derogatur ut l legatum §
i. de adime le. et ß. e. l. iij § minor
et ibi est glo que vide et pone istam
distinctione ita debet intelligere
istam q Tercia et ulna q est qn
genus et spes cadunt inter easdem
quibus dispo confertur ut puta fit
dispo in unum eundem alia de moniis
eisdem et tunc aut dispo spalis et
gnalis fit in eade voluntate et gnu
p spem derogat Idco q gnalis dis
posicio no refertur ad eadem spea
ficatum ut l sancimus legum de pe
nis fiat l cum ex filio § filio de
vul. et pu. et de v. ob. l. doli et
l. stipulaciones ommodissimum Si vo
fit in diversis voluntatibus tunc gnu
p spem no derogatur immo exutraqz
pt agi licet non semp exigi ei ef
fectu ut l i § i de no. op nunc et
ibi dixi et dicta l doli cla de v
ob d ut ibi dixi Bar legum doc

Taberne Taberna nomine e
ius loci caupona nomi
est negocii modo venienti
legato dicam l proxima. Bar. l. d.

Sita dicitur hic legato
instructo caupone
ut con primo veniunt res
pate pp merces ut e. l. cu
delamonis in pri So no sunt lega
tum instrum caupone simpli sed
fuit adiectu plus s. exercendas ta
bernaz etc. Dr hic q veniunt pis
tores et institores et ß dictu est
quo intellr dic q hoc est veru qn
dnus pse exercet et imponit illos in
stitores secus si ipsis pri hoc gmit
titur ut e. l. cu delamonis § i et
§ qui de villico et ß e. l. quum §
alphenus ius § et e. l. servo §
liberto Bartholus legum doctor

Domo ex § de v. sig
l. i. et e. l.
cita § sed si fundus et § veracius
et § item fit instructus orreis
glo. sed primo ibi loquit qn lega
fundus instructus hic qn legat
domus instructa ro quia unumz
ex fundo no de domo papir hoc
gtra eandem § Item respondet si
orreis no papitur unum quare
glo solvit ro ino ut in ea habes
et bene Bar legum doctor

Mulier instructo fundi cedit
mulier que in vil
la custodit sicut et saltuarius h. d.
Nota tex ibi nequid vicinus et Ex
hoc tex no ar sm la de are q dap
nu q datur magis potius dr dari
a vicinis quam ab alijs ar. ß lo
ca. l. dus orreor et l. i C. e. et l.
inam salutem § ij ß de offi p ut

Ville ville instructo non
cotinentur supellex h. d.
Bartholus legum doc

Vinea Nos tenemus expeditos
inter tres modos le
gandi primo fundu lego cu instro so
lego instrum fundi seu ville iste duo
bus modis no venit instrum prissa
ut l. quitu p tota l. usqz ad § sed si fu
dum et hac l. impri 3o lego fundu
instructu vel domu instructa et hoc
cas venit instrum prissa ut l. quum
§ sed si fundum usqz ad fi l. Ego
lego villa et instrum et tunc no ve
niat instrum prissa no tenemus expres
sam sed dixi in l. si cui fundus q
gtinet ar § sed si fundus in l. quesitu
ß e. sed hoc vr contrarium huius § et
hoc vr tenere glo in l. ij. C. de v.
sig et idem vr sentire j. e. l. servo §
gaio § ac si habitator in glo q in
cipit quis no sunt vel psone sed
michi videt q debeamus sic dre si
quidem testor legat fundu et instrum
suu et tunc pp adiectione domus ei
vel suu vr restringi ad instrum fundi
ut hic Sed si dico lego fundus et
instrum no adiecto eius vel suu
puto q venit p equipacone qz
cu iportat fundu instructu quatu
fundu et instrum ut l. si cui ß e. et
ita intelligo Bartholus legu doc

Pistoris Pistor vel
institor pis
toris vel delamonis in
stro legato omnia necia ad
suu instrum gtinetur h. d. intellige
qn exercet p institore secus si exercet
data pecunia ut j. l. proxima § i et
vidisti ß. e. l. si ita impri Bar l. d.

Cum delamonis
dr hic q instra delamonis
no gtinent Con primo de
bent gtineri sicut merces ut ß e.
l. si ita cu carnes sunt merces dela
monis sed ibi plus dixit quia dixit
exercendos hic vero tm dixit instrum
delamonis iste vide glo. que inci
pit i macellarij ibi dn dicit
d corijs bestiarum etc. Quero utru bes
tia que est utile pp statutu q dixit
pro qualibet bestia grossa tm solvat
pro gabella vr q bestia mortua
no sit bestia ut l. i § bestias ß de
posit et l. est que bn fiat j. de cada
ueribus pu l. plt vel fi. Bar le d

Ultimam Ingratum fiat
hec glo no dico
plus nisi Nota tex ibi ac deniqz
in infinitum etc. Bartholus le d.
videt § q ea que de proximo re
spiciunt aliqd instrum gtinet instro
et hoc q dixi in l. uxori j. de aur
et ar le. q pata dicit eu uxor q
respiciunt eaz proxima vel mediata
no multu remota ut hic iste no tex
ibi optimu § de no q iste tex q
cois usus loquendi no est gtra sig
nificacio ut hic et hoc facit ad sta
tuta que dicunt q omnia statuta que
sunt in hoc volumine intelligant sm
gtram significacionem que debemus
recurrere ad coem usum loquendi

vt hic et l. labeo § de suppel le. et ibi dicitur lacius. ¶ Oppo. § e. g. ite consultus. sed hic non erat patria ad predium rusticum al' secus ut ibi. Dr. hic iniqua presumptione. Queero quid est hoc dictum dicit glo. i. consuetudine ex qua colligitur voluntas. Nota ergo quod testis videtur quod probet si dicat sic dico quod testator proferendo talia verba sic voluit interrogatus de causa dicat quia sic est eius consuetudo intelligendi de hoc dicta lacius in l. labeo § de suppel le. Bar. l. d.

¶ **De bubulco** Nota hic quod dicitur bubulcus quia ille est qui qui cum bobus laborat. Bar. le. d.

¶ **Cum fundum** enumeratio quorundam individuorum a legato generali eximit speciem sub qua individua enumerata comprehenduntur h. d. secundum omnes. facit l. heres meus § i. ff. de le. iij. et l. i. § ite si duo § de aur. et ar. le. Con. hoc videtur ff. e. l. quintum § pe. sed ut ibi. Bar. l. d.

¶ **Sabinus** In dubio ea videntur esse in fundo que maiori parte anni ibi sunt h. d. Nota tex. ibi quecumque minore parte anni etc. Nota ista si dicat statutum huius civitatis quicumque habitaverit per tot annos sit civis et videtur habitare qui maiori parte anni ibi habitat et causa manendi ibi habitat ita vi videtur hic contenement

¶ **Quindam anni ita** Si enumeratio specierum venit ad declarationem verbi per quod genus significatur videtur facta causa declarationis h. d. secundum opinionem quam teneo. ¶ Oppo. de l. quintum § pe. ff. e. dicit glo. et doc. quod hic fuit adiecta enumeratio specierum causa limitationis et hoc est certum. sed quis revelavit glo. hoc. quare dico quod hic erat dubium. sed quia enumeratio specierum venit ad declarationem verbi per quod genus significatur ideo causa limitationis non declarationis videtur facta et est veritas. bar.

Si mancipia legatum instructi est utile non recipit augmentum usque ad mortem testatoris. Item enumeratio specierum in dubio fit causa augendi legatum h. d. Nota tex. ibi sed augendi etc. vide glo. que incipit testator secundum glo. videtur quod si testator dicat lego mancipia que ibi erant quod istud verbum non significat futurum tempus sicut alia verba optativi et subiunctivi modi. et sic est con. ar. l. cum certus ff. de vi et vi et de ole le. et § de aur. et ar. l. cum quid et l. plures § e. ubi est verbum erat et trahitur ad futurum. Re. debes intelligere quod hic dixit que ibi erant s. tempore testamenti facti quia dicat hoc tex. ad tamen heres adfuturum ut l. ff. allatis. ¶ Oppo. dr. hic quod adiectio mancipiorum videtur facta

causa augendi. Con. ff. l. proxima § cum fundum. sed hic enumerat mancipia simpliciter et sic speci[es] ibi vero nominatim et singulariter et sic quedam individua. non videtur ff. e. l. quesitum § plt. Item videtur quod ista lex secundum lec. glo. sit contra opinionem meam. quia enumeratio specierum respicit verbum per quod genus significatur ergo debet intelligi et ff. l. pro. § quidam. Re. primo respiciat verbum significativum actus legandi secundum lex que dixit sic lego fundum cum instructo et cum mancipiis et sic de veritate regitur a verbo legandi species non cum enumerata est ut actum ubi significaret non autem veniat ad declarationem nominis. Con. hoc quod dico videtur quia etiam si detrahitur dictio cum ut lego fundum cum instructo et mancipiis videtur quod sit idem quod causa augmentationis sit facta adiectio mancipiorum ut ff. e. l. cum delationis § ite cum fundus. Si respicit solutionem quam dedi in l. quintum § plt. ff. e. Ergo dixi quod enumeratio specierum venit declarationem ubi seu principium per quod genus significatur. Ista enumeratio specierum non potest venire ad declarationem nominis seu verbi vel principii. Italo quintus ff. quid. ff. l. pro. et § l. pro. in prin. Con. hanc sed facit l. Seius et si adiicia[tur] ff. pro socio. Ergo solum quod ibi non. quia sic fieri solet et illam opinionem tenendo non ob. dedi et alia sed ut ibi dixi Bartholus le. doc.

¶ **Paulus** dr. hic quod supplex cedit legato. Oppo. de l. ulle in prin. ff. e. glo. solvit pluribus modis sed decernimenti solutionem que est vera. Bar.

Seye Quando enumeratio specierum venit ad declarationem principii per quod genus significatur videtur facta causa limitationis et declarationis h. d. vel aliter per enumerationem specierum factam immediate restringitur legatum generis factum intellectu h. d. et nihil aliud.

¶ **Liberto suo** legato fundi instructi non cedit servus qui colit data mercede h. d. Bartholus.

¶ **Gayo** virtute copulative qualitatis precedentis legati repetit in sequenti h. d. et e. nobilis civis et merito tenendus. ¶ Oppo. et videtur quod qualitas adiecta in uno legato non intelligitur repetita in legato alterius rei nisi ibi sit dictio amplius vel alia repetitivam l. in repetendo. et ibi notatur ff. de le. iij. sed hic loquitur qui due res copulantur in ea dem oratione et tunc qualitas adiecta uni in alia videtur repetita secus in diversis orationibus ut dicta l. in repetendis et probatur in l. qui fund. ff. de contrahen. emp. ¶ Sed contra ista so. fortius facit ff. de le. ij. l. si servo ibi etiam in eadem oratione copula et non inducat repetitionem quia dicta omnis. sed ibi que copula cadit in

psonas / hic vero inter res legat
as / Unde ibi in repetitione predi
cabitur diminutio legati / hic angeba
et de hoc qui dictum in una psona
in alia predicatur repetita dic ut
dixi in l. mulieri et ticio j. de con
et de et l. publius et l. julius paulus
e. ti. ¶ Procedendum et plenior
declaratione / an per copulativam inducatur
repetitio dicas sic / qui copula inter
res cadit que ponuntur in una oratione
quia inter plures oratores / primo casu
aut qualitas que psone rei adicitur
pt congruere alii rei et in sequenti
intelligitur repetita / sive tendat ad aug
mentum legati ut hoc quod sive ad di
minutionem ut l. si quis cum dulcia de
vi tri et ole / Et adverte quod ista qua
litas que hic intelligitur repetita / non
est eadem immo pro ea que est in pre
dentia ut l. iam aliud est instructum fundi
aliud est instrumentum domus / sed est
idem in genere quia quilibet est instrum
Sed si esset aliqua qualitas que
uniformiter respicere posset utramque
rem multo magis intelligetur repe
tita exemplum in conditione legati dic
lego ticio fundum si navis ex asia
venerit et domum / certe illa conditio
una et eadem immo pt utrumque le
gatum respicere . ar. pro hoc ff. de le
ii l. in repetendo et quod ibi dixi illa
idem est in dote et 2 in dote ff. eo de
l. dicta / Si vero illa qualitas se
quenti rei non congruat exemplum lego ti
cio fundum instructum et centum / ecce
non possimus repetere instructos
ut ff. de le ii l. cum pr. quod cum ipsa
fuerat quod dicta l. qui ponitur inter per
sonas / secus cum qui ponitur inter duas
orationes tunc non inducitur repetitio
ex virtute sermonis ut dicta l. qui
fundum de contrahen emp. sed ex presumpta
voluntate disponentis inducitur qui
a(t) sequens dispositio esset inutilis ut j. de
con. et de l. julius paulus et l. cum
fuius et l. ult. in quo l. probant
utrumque pro ne dicat conditionem adiectam
libertati intelligi in legato sibi co
pulative annexo / ne periat legatum
et sic alias non intelligeretur / sed hoc
verum est quando per dictionem et adiceretur oratio
perfecta tunc suppletur ex precedenti cum
qualitatibus suis / prout dixi de
dictione ista indicta l. in repetendo
et in l. i. in pri. de public. ratio predictorum
est / quia quando copula cadit inter ora
tiones perfectas proprie copulatas / non habet
vim copule sed magis dictionis continu
ative ut dicta l. de re dub. l. si ita quis
ducenta vel usum / quandoque copula cadit
inter psonas / et tunc si dicte psone
sunt posite in eadem oratione est ad
vertendum aut per dictione et quia et
simili fit dicta copula / aut per dictionem
cum secundo casu intelligitur repetita de virtute
sermonis et rigore iuris / fallit fa
vore libertatis / sed et illud de equi
tate ut l. ult. paulus et l. cum servus
de con et de et de sta h. l. si servo
ro / quia dictio cum copulat accessorie

unde si dico ticio si navis ex asia
venerit cum servo lego centum / videor le
gare servo cum ea conditione / quia ticio
qui est principalis in oratione / primo
cum qui fit per et et similia / sive si aliqua
conditio seu qualitas adiecta primo pt
uniformiter cadere in secundo intelligitur re
petita ar. huius quod exemplum ticio si navis
ex asia venerit et servo lego fundum
intelligo legatum servo sub eadem conditione
ar. huius quod et ff. de le ii l. in repetendo
Si vero non pt uniformiter cadere non
intelligitur repetita ut ff. de le ii l. si
quis servo / nam ibi servum heredem institui
erat / unde illa conditio si heres non
erit est in eius psona propria et prestativa
in psona propria et privativa in psona uxoris / que non sunt heres instituta
dicta conditio non cadit / et si diceret
uxori licet enim ista conditio si heres ipsa
uxor non erit / non cadit in eam / quia
non sunt instituta tamen intelligitur sub
conditione legatum si servus heres non
erit / ratio tunc non caderet uniformiter
quia in servo est privativa conditio in
uxore esset causalis / sed si conditio ap
poneretur post utramque psonam nominatam
intelligeretur in psona utriusque ut l.
mulieri de condi et de et ibi no si
ante dictas psone nominaretur indivisis o
rationibus dico idem quod ff. / Sed quero
quid si cum dictione et poneretur dictio
cum exemplum lego ticio fundum sub conditione
et cum ea lego ei domum an per dictionem
cum ea magis inducatur repetitio cogitabis

¶ **Predia** debita sinonima
tione deducta
legato instructo non cedunt h. d. oppo
de l. cum filius quod heres meus ff.
de le ii. sed dicunt quidam quod ibi
nominatio precedit legatum hic sequuta
est / vel ibi sunt legatum specialiter hic
generaliter et ista plus placet / Sed con
hoc oppo. de l. nepoti ff. e. sed ibi lo
quitur denominatione que fit per similitudinem
que non nominat ab totum / hic vero de
nominatione que fit per scriptorum et ple
ne dic ut ibi dixi tenementum Bar.

¶ **Item quesiit** filii et
uxor
servum nominatum legati legato non cedunt

¶ **Pamphile** Non
videtur
absens a fundo qui alibi causa discipli
ne est missus h. d. de hoc ff. de le
iii l. quintum circa pri. et inducas in
ar. ut ibi dicit Bartholus le. doc.

¶ **Traine** pastura depu
tata ad usum
fundi et cum eo uno nomine nuncupa
ta legato fundi cedunt hoc dicit te
nementum illo quod non obstante quod sit
aliqua separatio bene venit quid
quid uno nomine nuncupatur facit ad hoc
l. predijs quod balneas cum quod sequentibus
ff. de le iii. et hoc facit ad quod qui legatur
posset ut intelligitur posset quidquid
uno nomine nuncupatur licet similiter non
stet dixi in l. si ita de aur. et ar. le.
et l. i. j. de re dub. Bartholus le. doc.

¶ **Instructis** quid alibi
cum custodie

est repositum instru[mento] domus cedit h. d.

Quod adiciat Sed quid in dubio / certe in dubio v[idetur] legat[us] fundus instructus ut l. pedia [?] ff. ita legatum §. e. Bartholus le[gum] doc[tor]

Cum fundus de ista ma[teria] intra [?] qui legat[ur] fundus sine instru[mento] an cedit instrum[entum] hui[us] s[upra] e. l. ij § dotes

Fundo Con[tra] hoc vide[tur] casus s[upra] de le. ij l. lucius [?] §. colleg[?] s[upra] tit. de q[uo] glo. ibi intelligendo ut ibi dixit dicat male et con[tra] casu[m] hui[us] § et sic concorda illu[m] § cu[m] isto vel forte alit[er] ut ibi diximus Bar[tholus]

Fundo Oppo[nitur] glo. de l. i. et ij § ti[?] i ubi mortuo servo extinguitur legatum peculij sed dicit glo. hic non fuit legatum peculium cu[m] servo pri[us] / unde non est accessio servi sed instr[umenti] / Ex hoc app[are]t s[olutio] ad l. quu[m] §. papinianus ubi legato instru[mento] non cedunt nomina debitor[um] / nec peculium / Sed video intelligo / q[uod] hic erat aliq[uid] in peculio q[uod] erat instrum[entum] et hoc app[are]t ex solu[tione] p[re]cedent[is] contrarij q[uod] hic cedit peculium tamq[uam] instrum[entum] non aut[em] cedit servo et legato instr[umenti] non veniunt nomina debitor[um] ut ibi Bartholus le[gum] doc[tor]

Cum queritur dic de hoc ut s[upra] l. taberne

Fundi Illud instrum[entum] q[uod] est in fundo inspiciatur non q[uod] fundus sustinere pot[est] hic dicat

Quandam hic § habet duplicem l[ectu]r[am] et s[ecundu]m dubitatem [?] l[ectu]re dubitatur lec[?] et s[ecundu]m primam h. d. fornace instructa legato non cedunt fornacarij qui maiore p[ar]te anni alibi op[er]ant[ur] h. d. et s[ecundu]m istam debet habere peregrinos / vel alit[er] s[ecundu]m alia[m] l[ectu]ram qui legat instrum[entum] fundi ubi e[st] fornax non v[idetur] legare fornacem / Item a quo removent[ur] genus et quelibet eius sp[eci]es h. d. et proba[tur] in l. i. s[upra] sub t. de fu[rti]s [?] et le. vel alit[er] a quo removetur p[rin]c[ipa]le et eius accessorium h. d.

Dolia vidisti s[upra] e. l. cum fundus Bartholus legu[m] doctor

Molas Ergo mole sunt instrum[entum] Con[tra] s[upra] e. l. Cum de lanionis § asina s[olutio] intellige qu[ando] iste mole erant parate ad usum p[re]dij rustica / secus si ad usum cottidianum / ut mole in quibus fit farina [?] quia tunc magis p[er]tinerent q[uam] continerent[ur] appellac[io]ne supellectilis quam appellacione instru[menti]

Predia instru[cta] fundi maritimi non cedunt secundum pist[?] rebus dum sequentes h. d.

Cessum Cum peregrinatu[s] ad tempus instru[mentum] fundi / Item fructus non expressi non cedunt h. d. Q[uesti]o tex[tus] in § quintum ibi cum quedam [?] dr[?] hic q[uod] voluntas defuncti serva[tur] sed q[ui] in dubio dicat glo. q[uod] non vident[ur] fructus legati / nisi manifeste probetur Adverte ad unum nos hem[us] in l. domicilium et l. si § ple[?] §. de ali. le. q[uod] domicilium transferatur re[spon]so hic h[ab]et tex[tus] q[uod] cu[m] quis recedit relicta familia et rebus non videt[ur] h[ab]ere animum domicilium transferendi / secus si recederet cum rebus et familia ut h[ic] in § quintum pro hoc facit s[upra] qui mo[do] [?] nisi [?] cum l. si mulieri / et hoc tenet primo et non al[iter] legat istum §. Bartholus le[gum] doc[tor]

Liberto Generali legato eorum que inst[ru]endi erunt cedunt omnia nisi aliud de mente testator[is] appareat h. d. vos h[ab]et[is] hic glo. po[nit] magna[m] s[er]ie[m] p[ro]legata verba Oppo[nitur] d[icitu]r hic q[uod] vinum venditum cedit Con[tra] in l. rem legatam §. de adimen. le. Ro[sponsio] hic probatur contraria voluntas voluntas expo[?] q[uod] voluntarie vendit Quid quid vult dicere tex[tus] ut s[upra] in fi[ne] [?] Ro[spondeo] refertur ad omnia supradicta / nisi aliud probe[tur] / p[er] contrarium probatur ex hijs que notant[ur] hic in glo. quam vide / que incipit / que sane liquet et expone angustia que te tenent i[n] tenor[e] verbor[um] stricte sumptis ut pate[t] in isto § / Item eius equalitas ut p[ro]uta q[ui]a legatarius non est capax huius rei iure p[ro]p[ri]o [?] i[n] p[ro]p[ri]o § non habet alia Bartholus le[gum] doc[tor]

Ista legatum legare fundi sicut est / vel sicut erat equiparatur legato fundi instructi h. d. Quid quid sit agg[?] dic ut in glo. que incipit i[n] pistra [?] / Ex quia habes q[uod] legato fundo fossato cedunt / et dentur [?] mensurari cum fundo / secus in via Sed quero an colonus qui simplic[iter] conduxit fundum debeat facere fossata et ea purgare vide q[uod] dixi in l. pu[?] peus [?] s[upra] de ipsen [?] iure do[tium] fac[it] et ibi dixi si quando sit fossata ad p[er]petua[m] rei memoria[m] non tene[tur] face[re] / Si vero sunt cum adiunitate [?] p[ro]p[ter] anni in quo conduxit et illa tenetur facere

Fundos Quid vult dicere tex[tus] nisi ibi q[uo]d ubis [?] comprehendisset dic ut in glo. et bene Bartholus legu[m] doc[tor]

Lucius In legato fundi instructi inspicit[ur] t[em]p[u]s mort[is] h. d. Oppo[nitur] de l. si ita §. de aur[o] et ar[gento] le. So[lutio] hic loquitur in legato uti ibi in instructo vel singulari facit ad hanc l. s[upra] e. l. mancipia ite[m]

Si navem dispo[n]ens et dispositum non comprehend[untu]r [?] se sub eodem genere h. d.

et dic ut nota per dy in c mora de re iu li vj Item que dñt sim plus et nimis nō dñt que sciu spe h d et est l multū philosophia Oppo de l cū delamonis § l et h questitum § sed si fundus b e ibi diat est instrumētū hois diat glo spale in hoie uel ibi loquit de instro pali hic de instro pricipali nō pla nistri hic de instro pricipali nō pla cet quare dic ibi accipiuntur hoies tamq res diuise et separate et io vi dentur de sub eodem genere uel spe quia tamq res nō tamq homines assumunt Ite oppo nōne testm dis ponit de testo vt l postumus inst de tius tes Ite nōne sima disponit de sima confirmādo eam ut l ees C de app et sic disponens et disposita sub eodem gnē cōpciant Ro hic lo qui disponens et dispositum durant ibi qui vnū altera quia desinit ee testm uel sima Bartholus le doc

De peculio legato Rubrica

Seruo legato extincto pn̄li extingu tur accessori um hoc pro et dico cu contingit ac cessorie in his quorum iur est vt vna res alteri accedat In alijs contingit principalit l b d in iij l sequentibus nō tex in l nam dr hic q extincto seruo extingu itur legatū peculij Con J e l tue innitale cum l se sed ibi fundus est extinctus post morte dni et sic post quia legati dies cessit hic autem eo viuo Ite oppo b ti i l fundus § fi sed ibi peculium nō erat accessio serui sed instri q instrum nō est extinctū Ite oppo q extincto pri cipali nō extinguat accessorium vt l intellre C de lut pigr sed ibi plenissime tractant pe illa maz dic ut ibi Item oppo de l quid tū impn b qui nō vsufr ciunt vbi dr q extincto pricipali nō ex tinguit accessorium diat glo hoc vm qui pricle e pciosius accessorio se cus si contra ut ibi est ista e inu tium nō si eet vera sed videtur vr q sit con tex l et si nō sint § pre mamus que glo allat ubi nō inspi at vt pciositas qui est certū q sit accessorium ideo est alit rndend ad l q ti sed antiq respondea qro pone q testor legauit seruū et pe culium cum extincto seruo legatū pe culij extinguat pe q non vt l si cum b ti i et Cy refert in l intel ligere C de lut pigr ro q tūc peculium est legatum pricipalit nō accessorie p hoc vide ad l q tū q ibi nō fuit legatus fundus ac cessorie p cinctum tū sed prn̄r papi unt et ideo extincto legato ville nō extinguitur legatū fundi Oppo ad l et si ancilla b l pxima sed ibi dispo tum cadit inter res quarum vna alti conueniunt accedere ideo contingit accessorie hic vero cadit int pso nas quarum vna nō accedit alteri ut l nisissime b de edi edic ideo contin git prn̄r et sic legato vnius rei ex tincto nō extinguit legatū alterius Quero qui testator legauit serui tū peculio et in peculio erat vicarius cum alienato seruo extinguat legatū vicarij sed q sic ut hic nō in l i Sed ista glo videt contra l iij § huius ti sed sustinendo io dic q ibi legauit vi carios nominatim sed in glo sed loquitur qui fuerunt nominati vicarij sed erant cū peculio de hoc utrū extincto pri cipali extinguatur accessorium dixi b ti i l si cum Bartholus legum doctor

Si peculium vides hic q in vniuersitate est peculium ut nō in l q dr b de ipen in re do fac tamē singu le res debent vendicari ut hic ha bes Con vno sufficiat agi vtr sicut qui petitur hereditas vtr petit ut nō in l i b de eden in prn̄ glo magna sed si petit actione psonali pt vtr peti ut in cōtrarijs Si i petit rei vendica tione singule res debent peti ut hic hoc declaraui b sed quia e Rubrica

Si vero sit Oppo i e l si stichus sed hic loquit de corporibus que de bent remanere in peculio secus si alia corpora eent legata Ite oppo dr hic q singula corpora minuunt Con vno i vna re debet fieri sed ut l nō amplius inst b de le i et qui et qui certa pars debe l y sed ipso iur fit pro rata diminucio pro quolibet corpore Sed si puenire ad diuisi onem que est facti ut quilibet pro diuiso possideret deret assignari i vna re uel pluribus ita q patrionis per particulare assignacione nō deminui retur ut l contrarijs et insti de offi iudi § eo modo ita est in l falcidia nam lex falcidia diminuit omnia legata ipso iur ut l planeius et l lineca ad l falc et ibi glo et dixi plenis sime q ad l falc l ingrata § et si fuit nō tex ibi nec enim pt excrescere vendicacio ic Oppo q p hanc ad iectione viciet legatum ut l per seruum § i b de usu ha Ro ibi illa ad iectio erat ad diminuendū io lega tum viciat hic vero erat ad augē dum ideo nō viciat Ite dr hic q ex int vbis nō pt hic deroger sed excep tione Con exit ablas absolut de ducto ere alieno ic vr q cū act pe tit fideicomiss respicit psona quantum testor pt grauare ut l fideicomiss § cū eet b de le iij Et nota in l i tone § ta et si j ad l falc sed hic heredes respiciunt ergo videt q heres possit

queniri fim testm hic dicit gtrarum
huius huius gtrarij timore forte dicit
Ro q tex loquitur de rigore sed de
equitate secus doc gnr tenent q
quia hic iste habet locum amo sed excepc
br puto intimsi opp v de veram pro
cius euidencia debet scire q quz libera
cio legatur directo et tunc no refert
n tru testor ipm liberet vel iubeat
heredem liberare ut l iij g inc de effm
j de lib le et l inchilonius e ti Sed qu
relinquitur liberacio fuo est dra quia
aut dns liberat nuda voluntate
et fuus statim est liberatus adebito
ut h in v si dns ec sed in libero hoie
no esset sic quia licet testor remit
teret debitum no est liberatus in con
tinenti sed pt age ut liberetur ut dco
g inc de effm et l inchilonius sed
qu testator no remittit ipi sed iubz
heredem remitte tunc seruus non
est liberatus in cotinenti sed pt age
ut liberetur Illic ad ppositum qu testor di
cat ista vba peculio no deducto vr
grauatus heres ut liberet ideo fuus
pt agere gtra herede actione psonali
li vt eum liberet Ita lo opi Ro
Sed si vellet peculium statim ven
dicare no pt incontinenti quia no
est in gtinenti quia no est ingtinen
ti liberatus adebito et ita loquitur
tex hic enim no pt tressere vendicacio
peculij et sic loquitur hic de rei ve
dicacione sed bene pt age acone
psonali ut liberetur ut dixi vide
glo que incipit corporum nisi i g vo
luntate sed ut ibi quia ibi no he
bat voluntate defuncti nec heredis
hic sic ¶ Item oppo ad si g dele
l peculium seruo j e ti sed ibi legauit
res singulares hic vero peculium
sub noie vli Et hoc indicat glo
ad q vide glo que incipit no exspec
tata ibi et fuit hoc facit ad q et
no ipm et adde aliter dicit glo i auct
ingressi et ibi vide ex in pt q

¶ **Vicario** duobus modis legitur in glo et clare Bartholus legum doc

¶ **Sicut autem** vr g q id q dns debet seruo no pt peti nisi dns expsse dixerit Ro est quia qu legatur peculium vr legari quidquid est in peculio et actiones pecu liares gtra debitores Sed gtra dnm no erat actio ideo no pt peti n com debitore peculiare Ite acone ex testo no pt peti quia dns no expssit aliquam quantitatem quia tamen debitam legaret sed copensari pt quia ius gpensandi bene est quesitum ad id q dns debet in peculio et hoc ve lunt dre Ro quantum ad gpensacione sufficiat dum nolle Bar le doc

¶ **Huic et quod dns** no hic q licet pr stabat filio suo se debere seu dns seruo no pp hoc efficitur debitor gcordat l non solum g si 6 de pecul pro hoc facit q dr
nuda ro non constituit debitore ut l
nuda ro no gstituit debitore j de
donac et ibi dixi tene mente

Demumque e contrario Nuero quo pt istud e q dns com fuum fuum no habuit acciones et sic vr q no posset repe tere id q fuus debat pereu que vidisti 6 e l si peculium g sicut aut Ro fuus hic no aget com fuum cum actio deficiat sed heres ipo defi ciente dabit cuilibet peculium fuum ita dicit glo et bene que glo inci pit et sic apud heredem remanere ista glo est posita in sequenti g et hoc si heres volt at seruus no pos set age gtra herede pro eo q ser uus debat sicut no posset proco q dns deberet ut vidisti i g sic quit

¶ **Interdum** Queniendi tantur ad diminucione opantur augmenti qu al dispo non posset habere effm h d concordat l proculus in pri 6 de usufr ¶ Con hoc videtur tex expssius in l cum tale g flam j de condi et de Ego respondi ibi sic q ibi illa dispo pt habere effm per se grauauit enim ibi heredem q daret ideo licet tito nil sit legatum tamen heres dare potest hic vero no habet effm illa dispo nisi peculium sit legatum grauauit fuum q daret centum peculio quia grauare no pt nisi peculium legauerat quia nil ha bet fuus ista ro no vr gcludere quia licet dns no leget peculium seruo tn no pt eum grauare eo mo quo hic dicitur legando ei libertate si heredi uel alij centum dederit et pt ei promissum de peculio dare nec tamen l dicat q videatur ei lega tum peculium vt l iij g si 6 de con ob cam et l ij g et pm j de sta li Sed ex eo q testor hic dixit q centum daret heredi uel alij volt q libere possit dare de peculio et sic sibi vi detur legare quia al dare no posset inuito herede ut dicta l iij g si 6 de condi ob ca sequente g de facta vt in glo et bene Bartho le d

Id quod seruo hic est bonus casus et tenementa Bar le d

¶ **Si conserimum** no in hoc g scit q in acone l aquilie sit gdepnacio in duplum q negate illud est verum in gdepnacione que sit pnudicie sed qu ipa lex codepnat vr fieri gdepnacio gtra cofitente uel vezius com no negante et sic in simplum ut hic et l sed si dap g sed est gomis 6 de pecul et hoc tene menti pp statuta que iponunt pena ipo iure quia nunquam augetur pena com negante quia gdepnacio vr fieri tamquam com no negante

et ideo pena in negacione iniqua augetur. Bartholus legum doc.

Si peculium: in terra nostra est statutum qui emerit omnia bona alicuius ad debitum et creditum teneatur est nec aliquod remedium nec emptor teneatur ad debita / certe sic quod emat omnes res singulariter cautus est hic omnes et inventa tenendus Bar. le. doc.

Si quoque nove hoc est contra regulam cathoniana. Ro. hic loquitur de legato suo servo quo tamen cedit aba dita hereditate quo tamen regula cathon. non habet locum servus putare licet legatum sum extraneo Bar. le. d.

Nunc inutile ista l. est glo. l. i. § c. / Oppo. j. c. l. cum dominus quod i. et quod ibi notatur sed intelligas l. ista / qui sunt legatus servus cum peculio / secus si fuisset legatum peculium copulative ut l. cum dominus quod i. j. e. et § e. l. i. dixi in l. aliter / Tercio / qui legatum servus vestitus / in quo debet alegato servum cum peculio / dicit glo. / quia post mortem domini mortuo servo vestis non potest peti / licet possit peti peculium / iste vestes habentur loco rerum coherencium non dico accessoriarum / sicut claves vel clausura domus / ego non video quod ista l. possit aliter intelligi sustinendo ista glo. quia isto modo sequitur quod vestimenta non possunt peti actione personali / quia non videntur legata vestimenta / quia accedunt servo / tamquam pars eius sed rei vendicacione bene possunt peti ut corium et cornua ut l. mortua § de le. ij. / in hoc differt legatum servi vestiti et legatum servum cum peculio / et sic non concipiatur servus intelligitur legare vestitus tamquam vestis sic coherens ipsi servo / Et secundum hoc facit id quod an ille qui tangit vestimenta / dicatur offendere in persona et dixi in l. i. quod in hoc interdicto j. de op. no. nunc. / et est textus in l. i. de his qui deie. vel effu. / ite non quod principium vestitus / contingit decessorie / in his rebus que consueverunt accedere / dixi § tr. i. l. si cum facit ad l. istam § de posi. l. i. § q. depo.

Quidam transpo verborum legatum non viciat h. d. Nota textus ibi nec quidquam etc. / Oppo. glo. § de instit. l. quot. / primo respondeo sed ibi loquitur in voluntate dubia / ubi inspicitur ordo / hic in voluntate certa / Iste oppo. de l. ij. quod si quis § de iud. et preterea sed ut ibi / Tercio dicat advocatus in libello / peto talem ad satisfaciendum compelli / et cogi et ad predicta condempnari / Oppo. quod libellus non valet / quia prius petit execucionem quam sentenciam. Con. l. i. C. de ex. rei iudi. et l. si cum nulla

de re iudi. / tamen iste textus probat quod valeat ibi dum dicit iudi. in quiet. et pro hoc § de hered. inst. l. talem quod i. et l. ij. quod sed et si quis § de iud. et pu.

Servo generi per speciem in alia sentencia derogatur h. d. Nota textus ibi neque referre. / Oppo. quod ancilla que erat in peculio debent cedi vel esse neutrius ut l. tracte tercio res in principio § de le. i. et l. servus urbanus quod si § de le. iij. / dicit glo. hic generi per speciem derogatur / quasi legatum peculij sit species / Sed legatum ancillarum sit genus / sed in contrarium utrumque erat genus ut ista sed procedat quod ne ponere quod in peculio erat tamen una ancilla et nichil aliud / et sic peculium erat species quo ad legatum omnium ancillarum / sed si in peculio continebatur plura alia / tunc legatum peculij erat unum genus per se et legatum ancillarum erat aliud genus / sed intelligendo quod utrumque erat genus / dic ad contrarias l. quod hic dicit / ancillas suas / unde non videtur legare illas / que sunt in peculio ut l. servos quod si § de l. iij. et sic verbum suas tollit contrarium / Oppo. de l. quintum quod si § de fun. instruc. ubi dicitur quod ancilla debeatur ei cui est legatum peculium. Ro. verbum suas positum in textu / tollit contrarium quia in peculio videtur esse vicarius quod non dicitur esse suus / ut dicta l. servos quod i. / Ultimo non quod bene unum legatur genus alterum species / ideo distinguitur quod precedat. Bartholus legum doc.

Sticus et dominus solvit pro vicario qui in causa noxiali cecidit de ipsius vicarij peculio ordinarij usque ad extimacionem vicarij / Quod vero alius pro vicario solvit solvit de ipsius vicarij peculio / tamen cedunt de peculio ordinarij in ullo modo / Ite nemo est in peculio sui ipsius h. d. l. multum non / et subtilis / Nota textus ibi quidquam cum etc. Item sed textus nisi ibi videtur quod certe ipse etc. / Oppo. ad primum et vero quod non possit repeti nisi ea quantitas / que expediebat solui pro illo pamphilo defenso ut l. utilis § de peti. her. ibi debet fieri quod est utilius / dicit glo. ibi conveniebatur alius / hic ipse inet pro quo est solutum / unde non potest dici non est utiliter gestum / cum sit defensus / hoc colligitur ex duabus glo. / hic posita una incipit / et si plus / alia incipit ipsi ordinario / quas glo. signa que sunt valde notabiles et menti tenende per hanc l. dico quod si fuit condempnatus ad mille / si non solveret amputetur sibi pes / vel manus vel aliud debeat sibi fieri in persona / modo aliquis amicus solvit condempnacione cum repetendi iste dicit quod non vult reddere quia dicit quod melius erat michi quod pes amputaretur quam quod tanta pecunia solveretur / certe non potest dici / ut est textus hic et glo.

nō Item si aliquis fuit ꝯdēpnatus in centū et si nō solueret eēt exbānitus / si aliqs soluit pro eo / nō pt dicē qꝫ nō expediebat soluere / qꝛ potius expediebat eē exbānitū ut hic ita vides qn̄ fit diffiditacio de vno dn̄o ad aliū nō pt dicē nō debuisti pro me soluere / sic et vbi fit diffidacio de vna ciuitate in alia ille pro quo fit soluacio ne fiat diffiditacio de vna ciuitate ad alia nō pt dicere nō debuisti soluere pro me et ergo noto gn̄alit pro vini eo qꝫ tangit ꝑsonam uel libertatē uel vitam uel ciuitatē qꝛ illo pro quo soluit nō pt dicē nō eē utilit gestum ut hic et tenementi Ja de arc indicat i ar ad q. de filio pro quo pater viuens soluit ꝯdēpnacionem an debet excoputari de parte sua / et dicit hic c̄ ar qꝫ sic / et non dicit plus / nec alij doc aliquid dn̄t vr̄ tn̄ quod gnl de tn̄ ponit hanc q. ff. de con inde l. ff. a fr̄e / sed alio casu loquit videte ad emidendā sciat qꝫ l. cū duobꝫ § idem pndit ff. pro socio / lo qn̄ filius soluit post mortem patris Sed ista q. loquitur qn̄ pater viuens soluit pro eo ¶ Pro cuius declaracione pmitto casū / quando filius ꝯmisit maleficiū viuo pr̄e et non est condempnatus / nec soluta ꝯdempnacō quando viuo patre ꝯmisit maleficiū et est ꝯdēpnatꝰ tn̄ nō ē soluta condēpnacio quando viuo pr̄e ꝯdēpnatus fuit et ꝯdēpnacō soluta ꝑ patrē pmo casu / nec filius / nec pr̄ tenet̄ sed casu sine dubio ipse filius tenet̄ de pr̄te sua excomputare ut illa talis obligacio ex delicto descendens nō debet ullo mō patre uel eius pro … respicere … nō pt face deteriorem ut l. si filius ff. de pac et l. con iur … cū l. sed ff. de pac quia actio descendens ex maleficio nō datur de peculio vt l. iij § si ex cā ff. de pecul ¶ Ideo si filius hēbat peculiū pfecticiū / bona patris nō poterunt exigi sed si filius hēbat peculiū bn̄ pt in peculio fieri execucio / ro / qꝛ actiones que descendunt ex maleficio dantur ꝯtra patrem de peculio vt l. iij § idem scribit ff. de pecul facit l. et si ꝯdēpnatus ff. de nox … casu aut filius hēbat peculiū prefecticiū / aut adventiciū aut nullū si profecticiū de illo vr̄ eē solutum et de illo fit deductio ut hic / si adventiciū / tunc idem / quia de illo vr̄ facta soluacio ut l. nec stemus ff. de neg gest cū enim pater sit legitimus administrator ut l. i. C. de bo ma et l. i. C. de bo. qꝫ li. … administratorio nōie vr̄ soluere ut l. post mortem ff. qn̄ ex fac. tu. et l. cum unus § i. ff. de adm tu et si predcā peculia nō sufficerent idem e qꝫ dicet̄ statim qn̄ nullū habet peculiū iste casus tn̄ / qn̄ nullū peculiū hēbat tunc aut pater soluit ex … quia fideiussit pro filio vnde ex necessitate solueret et tunc ꝯputabitur in partem ipsius filij / ar. ff. familie hercis. l. heredes § filius ro quia in hereditatibus nemo videtur eē liberalis ut l. rem legatā ff. de adime le. et l. cum ego § si ff. ad l. falc. / aut soluit ex voluntate / qꝛ pro eo nō fideiusserat nec ꝑ statutum ciuitatis cogebat̄ / et tunc vr̄ ex pietate ꝯcedere nec a filio poterit repeti ar. l. i. C. de neg gest et l. is qui ff. de neg gest et facit ad predicta l. si filius et quod ibi notat̄ C. de neg gest ¶ Et predicta vera qn̄ filius deliqt et sic ex suo delicto / oportuit patrem soluere Si vero ponamus eum captū a latrunculis / et ab hostibus et pater redimeret eum / tunc videt̄ facere ex officio pietatis nec ex hoc filius tenerē ut l. liber captus C. de cap et postli. re. Et ita loqt̄ quidquid dicat gnl̄ in dicta l. ff. a fr̄e

Servo oppo. de l. ij § pq … ff. de do. p le sed ibi manumisit directo hic p fideicommissum / et ista est vera so. Bar.

Cum dominus facit ff. de pac l. tres fratres et quod ibi notat̄

¶ **Testamento** oppo. qꝛ manumissione seruorum extinguitur legatum peculij ut ff. e. l. i. glo. soluit nobiliter ¶ Sed tunc oppo quo pt actione ex testō peti quia manumittendo inter viuos videt̄ peculiū concedere ut l. i. C. de peculio eius q li. me. Re duobus modis primo hic nō pt agi actione ex testō qꝛ continet plus quam actio inter viuos ut l. iij § si rem ff. de le. ij uel dic quod id qꝫ dicit manumittendo inter vivos ut l. iiij uel dic quod id qꝫ dicit manumittendo inter vivos peculiū vr̄ concedere verum est / nisi alit̄ de peculio disposuerit / sed hic alit̄ disposuit in testō vnde manumittendo nō vr̄ peculiū concedere Bar. le. doc

¶ **Filius** inutilis dispositio circa spem facta inter vivos derogat … h. d. Contrarium enim eēt si in ultima voluntate dispo spei eēt inutilis ut l. si § ff. i. de aur et ar le et notat̄ in l. iij § si ff. de le. i. et dixi in l. … § ple et ff. de ti i ¶ Ultimo iste tex facit ad q. nunquid filius possit debitores patris liberare vt sit eo sed patrisfa … sibi / et vr̄ qꝫ sic ut hic et l. si cū opcio ff. de op le. et l. iij § idem quitur ut ait sabinus ff. e. in ꝯtrarium facit l. i. § voluntatis ff. quorum le et l. cū ita § si ff. de le. ij et not glo in l. nec res C. de capti ita dicit dy. de ista que videtur casus in l. et si eum § sed et si quis et § si ff. de pac. bi. puto si quid filius habet aliqua spem

de pnti contra debitores patronos qui
sibi sunt obligati sub condicione tunc
pt facere liberacionem que ex eo pre
sumit sibi pniudicat ut l et serui g
sed et si qui s de pat Si vero nulla
spe habet iuris succedendi tunc ista
spes non attenditur et ab ista spe non
pt liberare quia non attenditur talis
spes ut l post emancipacionem de libe
le ad idem l i g voluntate j quae
le sed pt se obligare ut si heres cit
qui non petet licet hoc faciendo forte
est indignus hereditate patris ut
l si C de pac et l quidam insti et l
se j de d et j de hijs qui ut indig
l ij insti Bartholus legum doc

Si stichio ista l decla
ra ut dicat
glosa Bartholus le doc

Dominus oppo
de l qd
C de le sed glo ibi loquitur qu
legauit eandem rem pluries
sub eadem appe hic subdiuisit quia
primo sub noie peculij 2o sub noie
vicarij specialiter et ista est bona sed
pro quia facit quod notatur j de sup s l ij
dicens tu nomine cum legat vicarium n
tunc est nomine peculij Ro illud non e
ipse peculium sed quedam demonstracio
que respicit finem Alij aliter dicunt
et legauit hanc l alio modo de qua
lex non curat quia non continet utilita
tem Bartholus legum doctor

Dominus stichio
primo seruus gessit nego
libertis Ro libertus decedit
et instituit proxim pro dimidia et
cum decedit proximus et libertatem de
dit seruo sub condicione si rationes red
diderit de hijs que gessit in bonis li
berti quo decessit seruus reddit
racionibus et reliquis soluit et ad li
bertatem producit quod est an here
des proximi teneantur cedere accionem heredi
bus agentibus contra debitores pro
quibus soluit et dicit quod teneantur ita
ponit casum dy et bene non Bar

Testo codicill quod
dus
debet suo computare in peculio si
talis erat dum consuetudo h d oppo
quod talis scriptura seu consuetudo non de
inspici ut l cum cert s de vi tri
et ole le So ut ibi Item oppo de
l peculium g scit s e sed hic pro co
nsuetudine Bartholus legum doc

Seruus seruus quos
testor iubet
non debere scrutari et sine inquisi
cione de eis non vi legare peculium
nec reliqua h d ibi mirabilem tex
ad statutum quod dicit quod talis officialis
non debet sindicari nec super eum inq
ri quia est vnum nisi pro reliquis
et eo quod remansisset penes eum de
bonis com ut hic quod tenere merito
facit l si seruus necti s de le i et

l si quis rones j de h le et l aure
lio g r e ti et l quidam decedens s de
admin tu Bartholus legum doc

Tia filio C pr profi
lio stipulatur
in profecticio peculio domino
ei concedere videtur h d et est
bona lex et merito tenenda ad hoc
facit l quod fructuarius de acquir re
do ubi dominus dando suo videtur in
dubio sibi concedere in peculium et
hoc est verum qui pr ipse stipulatur
pro filio tunc enim cum nulla tradicio
vel aliqua ptradicione sit interuenit
videtur in peculium profecticium concedere
facit l i C de castr pe sed si pater
faceret filium stipulari an tunc videtur
pocius donacio quam peculium profec
ticium dic ut dixi in l si pater j de
donac lg de are dicit quod si pater
assignat filijs suis peculium nec dicat
jure instoris glo est in l si proximus g
j de donac Bartholus legum doc

De penu legata Rubrica

Uxori
Si legatum
penale in
cipit a prece
denti dispoc
ipm legatum
est in pstaci
one in peti
cione quo
ad execucionis
effectum et mora pot purgari usque
ad litis cont vel diem a testatore sta
tutum siue legatum sit vnum siue i an
nos singulos h d diuiditur primo
ponit thema et qoz Ro ruidet qu
legatum est vnum 2o qui legatum et pe
nus sunt i annos singulos et pe
nus est vna Ra ubi sigillatim tria
ubi quod si in annos quinta annos quin
ubi quid go usque ad fi Queritur qui
legatur penus et si non sunt dicta
aliquid noie penus an sit plura le
gata vel vnum glo dicit hic et veritas
est aut incipit a precedenti condicione
et est vnum legatum hic est casus in
l si penum in si j qui di le ce et l
si penum insti ita stipulatus j de vob
Si vero incipit a precedenti disposicione duo
sunt legata ut dicta l si penum in pri
sed quia vna prestacio sufficiat quia
videtur vnum legatum ut l cum sine pstinc
cione j qui di le ce et ita debet intel
ligi l i g Item si ita insti g j ad
l falc Dicitur hic quod sola pecunia est in
oblone Queritur utrum penus ante
moram sit in oblone cum et male
glo quod sic ut l si penum j qui di le ce
licet aliter quidam dicunt j ad l fal
l i g Item si ita et male Queritur utrum
ipsa penus possit peti et videtur
hic dicere quod non et hoc glo in l i g

Item si ita et male ¶ Quero utrum ipsa penus possit peti tex. videtur hic dicere q non et hoc glo in l. i § ite si ita ff. ad l. falc. tangitur in l. si duo § acetatem § pro socio Q on. nota ff. de act. et ob. in l. obligacionum fere § si sed aut quis vult petere penam quo ad effectum ut ipam in vito herede consequatur et non pt quia cum post litem contestatam primum legatum novetur per penalem stipulacionem et in illa cessfundatur ut hic et dicta l. si penam et l. i § ite si ita ff. ad l. falc. patet q non pt fieri condempnacio et ita debet intelligi hic sed quantum ad effectum inducende more vel novacionis pt peti ut l. obtionum fere inst. ff. de act. ob. et q ibi notatur et ita dicit Old. et ita scripsi in l. si ita stipulatus in f. ff. de v. ob. ¶ Item dicitur hic q quis pt solvere penam donec lis contestetur ¶ Quero utrum post litem contestatam quis offerendo penam liberetur a pena pecuniaria Videtur aut lis est contestata super pena et tunc post litem contestatam non admittitur purgacio more ut hic ibi cum de lis de pecunia contestatur ita debet intelligi l. si insulam ff. de v. ob. et l. si ita quis § sed a de v. ob. et q ibi notatur sed lis non est contestata super pena tunc admittetur purgacio more et post litem contestatam quia reus quicunque offerendo id q petitur liberatur ut inst. de pe. et temp. act. inst. et l. interdum inst. ff. de v. ob. licet glo aliter ibi dicat et non bene sed in hoc est dicta quia lis contestata super pena non sufficeret sola obligacio ut l. sed si at de solu. Sed requiritur obligacio et cognicio que haberet vim solucionis ut inst. de pe. et tep. act. § si et de hoc dixi in l. si insulam ff. de v. ob. ¶ Quero dicitur hic q pt purgari mora donec lis contestetur inst. aliud tempus etc. ¶ Quero contra qui est statutum tempus ex mente testatoris dicat glo qui iussit aliquid dari de fructibus futuri anni Ista glo videtur expresse contra opinionem omnium doc. dicencium q eventus condicionis que in mora non constituit ita tenent doc. in l. i inn. nor. C. in qui ca. in inte. re. non e. nec et contra de eo in l. q. te § si cer pe. dixi in l. quod indicem ff. de v. ob. et l. si ita stipulatus e. ti. Sed constat q qui legatur fructus futuri anni obligatio est condicionat ut l. i. inst. ff. de con. et de male § dicat ista glo non posuit bonum exemplum Sed est ponendum per l. nec semel § si inhabitacione qui di. le. de vel salvando glo dicendo q hic fructus futuri non fuerunt adiecti obligacioni sed execucioni et sic nativitas obligacionis non differtur ut l. quidam testo § de le. i et l. lucius de alij et a le. dixi plene in l. inter stipulantem § sacram ff. de v. ob. et tunc ista glo sine scrupulo procedit

Item dicitur hic q post litem contestatam purgetur mora Quero utrum adveniente die expresse vel tacite vel ante litem contestatam possit purgari mora videtur q non quia est adiecta pena § ra. aut l. magna C. de contrahen. et comit. stip. Contrarium dico q admittitur purgacio qn est adiecta pena tantum secus si esset adiecta dies et pena ut ibi fallit immediate sine pena maz l. et si post tres § fin. hoc habet hic qn principalis dispositio est nominata per penale admittitur purgacio more ante litem contestatam casus est hic et nota q si sit adiecta pena et dies expressa vel tacita non admittitur purgacio ut hic Bartholus le. d.

¶ Quod si annos

Quero utrum sit dicta quando pena vel penus debetur singulis annis vel qn semel tantum glo videtur dicere q non in glo que incipit sed certe et posita in precedenti v. illud non videtur verum Nam quando est unica tantum legatum admittitur purgacio usque ad litem contestatam sed qn est in singulos annos et habeat diem non videtur q admittatur purgacio post diem ut quidam habet hic adicione dy. sed non credo dy. dixisse q puto puto q admittatur purgacio ante litem contestatam nam q dicitur qn dies apponitur eventus diei constituunt quem in mora intellige de die apposita causa differende solucionis secus si causa multiplicande solucionis obligacionis ut in legato singulos annos Nam non est contrarium q eodem tempore oriatur actio et mora constituatur ut l. quid dicamus ff. de solu. et non admittitur purgacio usque ad litem contestatam ut hic nisi poneres appositum esse alia diem causa differende solucionis ut si dico i annos singulos in pascate quia post eventum diei appositi causa differende solucionis non admittitur purgacio ¶ Venio ad quartam partem et quero utrum qn sunt plures prestaciones statim tunc est cessatum in una committitur stipulacio penalis in omnibus breviter dic quia disponentes ut testator vel alij contrahentes apponunt dispositionem per nomina collectiva ut puta si omnis pecunia data non erit tunc centum dabis nomine pene vel si sua quaque die pecunia soluta non erit tunc dabis que dictio est nomine collectivum ut l. hoc articulo de leg. inst. tunc non committitur stipulacio nisi elapso toto tempore ut l. si unitas § si annua in pri. § de pig. sed quique apponitur dispositio stipulacionis penalis per verba distributiva ut si si aliqua pecunia non fuerit soluta tempore suo tunc dabis nomine pene tunc statim cum esset cessatum in una committitur stipulacio penalis in totum ut dicto § si a liqua inst. quod est dubium quia utitur verbis simplicibus ut si soluta non fuit tunc dabis nomine pene et tunc

videtur melius disponent ut sta
tim committatur stipulacio penalis in
totum. hic est casus notandus et melius te
nendus hic equartus casus indubi
tabilis quia pena particularis adicitur
cuilibet particulari solucioni de quo loquitur
quod si in annos ff. proxio et l. lecta
ff. si cer pe. Qultio notandum quod ex hoc repro
batur opinio dy. et franc. acuri et
guid. ut l. pedia ff. de act. empti sub
dicit quod contractus bone fidei non no
natur per sequentem stipulacionem pena
lem secus in contractibus stricti iuris
hoc nos videmus ut hic et l. i. quod
hoc ita C. ad l. falc. et l. si penum
C. qui di. le. ce. Nam satis quod legata
habent naturam contractuum bonefidei
ut l. i. et ii. Quod ut qui ea in interro
nis est ne et l. seruanti ff. de do
ca mort. et alius videtur quod per sequen
tem stipulacionem novatur quod plene
exclusum ut l. ita stipulatus C. de titulis
contrariis C. de v. ob. dicitur ibi dixi
Ferracio statuti dicitur quod si aliquis
detraxerit sanguinem in platea amputetur
tetur sibi manus nisi soluerit centum
usque ad quantum tempus poterit solue
re ita centum dicitur ut l. item penum
quod i. ff. de pecu. hered. Bartholus l. d.

Qui penum

Esculenta et potulenta
usque ad usum preissa et
amicorum ipsius indefinite legato pe
norum continetur. speciale vero legatum
ad ipsius usum restringitur et si ari
da penus legetur nulla vasa compre
hendit. liquida vero ulia tamen vasa
comprehendit et si legatum penorum
extinguitur et legatum vasorum ff. eodem Qusto
tex ubi esculenta ut ea quer. sanc
statutum tempore guerre quod non possint ex
tra hi sagittamenta de ciuitate. numquid va
lute possint extrahi videtur quod sic. quia
non sunt sagittamenta. sed contrarium est
veritas quia propter dispositum de sa
gittamentis et de mistro cum quo sagit
tamenta emittitur tex est hic Bar.

Nam quod legitur
Item si quis

Nota tex ibi vasa autem capit secun
dum ubi penorum legatum non comprehe
dit et si promissione utebatur tunc ad
usum autem venalia continet de
hoc cum ea que sunt cum vendendi
veniant hic ist. in l. cordiali quod vxori
ff. de usufruct. le. et l. pedia ff. de
sum militis et l. pediati quod iste cum
quereretur C. de aur. et ar. le. et ideo
si aliquis vult legare apotheca
suam cum omnibus pannis dicat
lego apotheca cum pannis sive sint
venales sive non et ita de facto ego
consulisse recordor Bar. le. doc.

Sita urbis seu ciuitatis
appellacione intelliguntur

Roma pulsum et similia continetur
edificiis et hec adiectio urbana insignia
qualitatem qua locum significat
h. d. de hoc dixi in l. ii. C. de v. sig.
et ibi plenissime dixi per hunc quod est
sum. e. si ciuitas est de seu ex eo ubi
dicitur quod si interdicta sit ciuitas non
interdicta sunt suburbia dicatis
ut ibi et dixi plenissime in dicta
l. ii. C. de v. sig. vide glo. que inspicit
fecerit quod dico et si lego ita glo. vi.
con. istum tex quia si lego ea que sunt
rome significatur locus ut ea tamen quod
sunt rome veniant sed si lego pe
num in ciuitatem videtur significare qualitatem
ut omnes que ubicumque est veniat
si tamen sit in cibo usui destinata ut
hic et C. ti. i. l. dupl. Bar. le. doc.

Sicut iste est valde notandum et
singularis quod hec per se
hic quod relatiuum quibus vel qui referitur
ad genus et ad speciem exceptam
vel potest dici quod hic in dubio re
latiuum referitur magis ad genus lega
tum quam ad speciem excepta ut referatur
ad penum magis quam ad vinum. Qopp
relatiuum debet restringi id tantum ad quod re
fertur ut C. astilio quod ti. C. de alio et
a le. Sed hic ad vinum solum refertur
non illud tantum restringit. Sed contra vino
ad penum non potest referri. salua rome
recti sermonis quia penus est generis
femi. et relatiuum quod est generis neutri.
Con. l. plaraus C. de aur. et ar. le. s.
dicto penus est omnis generis ut ff. predicto
quod nomine et ideo debet habere textus
omne penum ut sit generis neutri. et si
habet omne penum dicatur quod dicto pe
num assuatur diuersis modis. uno
modo quod sit generis masculini et refe
ratur ad dictum omnem. alio modo quod sit
generis neutri et referatur ad relatiuum
quod rome est. refertur magis penum quam
ad vinum dicit glo. quia in dubio de
bemus inspicere quod est minus vel in
obscuri C. de re iur. Con. ista rom. fa.
l. mercatus C. de re iur. glo. non vult alij
doctores dicunt ro est ista quod non
excepit vinum quod rome est istud vinum
quod rome est est e quoda individuum
respectu penus et quia sequitur omnia
ad individuorum restringit significa
omne generis ut l. cum dalmonis quod cum
studium ff. ti. i. i. dd. in nihil est dicere
quia cum ago individuorum restringit
significaciones speciei non novitate coten
te sub genere non autem restringit gen
ut plene dixi in l. quesitum quod pe
ff. ti. i. io legatum vinum non venit quod
restringit legatum penus videtur hic quod
potest esse ista racio quia in eadem oratione
ponitur aliquid dispositiue et aliquid
exceptiue dispositiue omnem penum
exceptiue preter vinum videtur duo
relatiuum debet referri ad id quod ponitur
exceptiue ita loquitur hic. Con. hoc facit
l. si quis prima C. de libe. le. ubi in dubio
verba debent intelligi esse posita de
monstratiue non dispositiue dubito dalf

Penũ meam
ficiat istr l. ad id q̄ cotti
die sit / legat testator uxori
cameram suam quō quid ɔtineatur
isto legato / hr̄ no puto q̄ intelligaᵗ
camera l. locus sed intelligo l. res ad
cameram patris unde ubicumq̄ sint
res si tamē ad cameram sint pate ve
niunt in legato ar. huiꝰ l. Bar. l. d.

De suppellectili legata Rubrica

Supellex
Siue vero usu
in vulgari hoc
suppellectilez
no noiamꝰ
sed appellamꝰ
massaricias
vel supellec
tiua in itali
liam ista noia possunt ex usu mutari
ut ſ. e. l. labeo / in quacumq̄ rebus co
tinem appᵉ suppellectilium ɔtineatᵘʳ ap
pellacione massariciarum / unde si ali
quis legat massaricias no ɔtineᵗᵘʳ
asinꝰ et equus ut hic / Ite q̄ appᵉ
suppellectilis ɔtineantᵘʳ massaricie
videbit / ſ. l. prenna Bar. le. doc.

Suppellectili
Tex ibi sunt qui recte
no q̄ libri et arma appᵉ
massariciarum no ɔprehenduntur / Item
de rebus apt' ad reponendum / sc̄ arma
uel libri tenendum / quia sunt cot
tidiana / Item in hac l. impu hēt
q̄ caliatra ɔtineᵗᵘʳ appᵉ suppellectilis
Con̄ᵗʳᵃ ſ. l. de aur. et ar. le. l.
argentꝰ q̄ i. sō. caliatra pot ee de
hijs rebus de quibus pt dubitari
an sit vestis ut ibi et an suppellex
ut hic sed com̄ usus loquendi no
habet se pt contineaᵗᵘʳ appellacione
suppellectilis ut hic Bar. le. doc.

Sed de hijs Oppo
de scripo
ad se ipm / primo dicit q̄ no debet
inspici ma / 2º dicit q̄ ɔ̄grum non
est in suppellectili sed distinguiamꝰ
tpra ut hic dr̄ / Item dr̄ hic q̄ er
ror imperatoris facit ius / Con̄ ius
no pt p errore constitui ut l. q̄ no
re ff. de leg. / So. Cy. narrat i so.
in l. i. C. que sit lo. cōsue. i qito co
trario et in l. ɔsuetudinis C. ti. sua
liter / sa. de ar. et idem sequitᵘʳ Old
dicit nullum bene indicaō meo qui
princeps nel alius qui habet ius co
dendi legē errat in ipa leg. ɔstōe
quia in veritate no intendit legē
constituere sed narrat tamq̄ sit iam
ɔstitutum tunc no facit ius talis er
ror quia deficit ɔsensus ut l. q̄ non
rone / sm̄ unam lec. ff. de legi / quia

non errant in costōe leg. / sed in mo
constituendi legem / et hic dic / aut
erat in eā de preterito / quia dicat im
perator q̄ sic sint iam ɔstituta / sed erat
p desuetudinem sublatum / io statuimꝰ
et et tunc error facit ius in tali
mo / no est trahendum ad assēpcōm
ut l. q̄ non C. de legi sm̄ aliam lec
ita possumꝰ intelligere hunc tex. q̄
imperator statuit argentum ee in suppel
lectili credens sic al' ee statutum / quum
no eet / Si vero errat in eā de pnti
Si quidem eet error talis / qui faceret
leg. equitate cessare / cessaret lex q̄
cessaret eā finalis / Si vero erat
talis cāe / no faceret equitate l. cessare
tunc valet l. et error ius facit / hoc
probaᵗᵘʳ in l. qui in aliena C. ubi et
l. is qui putat ff. de acquir. her.
et ista est uia ꝑpe an error cōis facit
ius / Item est alia uia / an error cōis
habeaᵗᵘʳ pro veritate de qua tractaᵗᵘʳ
in l. barbarius ff. de offi. pto et l. si
arbiter C. de sen. / sed videᵗᵘʳ q̄ errorum
no facit ius sed error cōis sic ut
l. ɔtrariis ſ. sō. hic est error principis
quem omnes debent sequi / sed quia
quomodo princeps errat ut l. omnis
de testa. Ro. no est verisile / q̄ errat
sed errare pt / vide glo que incipit
utebantur et ibi de iuredic om iu.
l. si per errorem / sed ibi est error p
uati / Ite ibi l. ꝯmanuctor ſo. dicit
ibi quia ibi ee est error priuati Bar.

Instrumenti
Oppo. q̄ instrumentum non
est supellex / ut l. labeo
ꝯ i. ſ. e. sō. id q̄ hic dr̄ nisi ee
intelligeᵗᵘʳ ſ. pecuniā no domus uel
fundi ut ff. e. l. i. Bar. le. doc.

Labeo
Justa domes
ticam ad usum
pecuniā deputatam suppellectili
legatam comprehendit ex ppa
significacione vocabuli et ea que pos
sunt ex diuisis generibus contineri et
usu testantium ɔplectuntᵘʳ legato sed
in hijs que constat aliam speciem co
tinere testantium usus no inspiciᵗᵘʳ h. d.
diuide hanc l. primo ponit quid sit
suppellex sm̄ tuberonem 2º ponit
dictum suum in hijs que pnt diuisis
generibus ɔtineri / 3º ponit dam tube
ronis ɔtradicentis primo i uno me
bro sui dicti / 4º ponit dictum pur
consulti autoris huiꝰ l. inquo tubero
ɔprehenditᵘʳ et dicto suo statuit ſa ibi
tubero 2ª ibi sed de hijs 3ª ibi eide
tubero. 4ª ibi sed et si magno / In
tex ibi quare speciem et ad que usu
deputate sunt sm̄ dy. / No tex ibi no
cum ex usu Sed com̄ usus loquendi
dat significacionem rei no et ibi e
tex / Nemo existimandus est dixisse
q̄ no eciam mente cogitauerit sed
pecuniam pensa eciam in rebus quas co
stat alterius generis ee aug. mentem
henius ɔ̄ de u'bis no est curandum
sm̄ tuberonem Oppo. dr̄ hic q̄ argentum

estariu est alterius gnis quia suppel
lectil C. j. l. proxima. sed vere esta
riu no est alterius gnis ymo de his
de quibus dubitat et hoc voluit hic
iur consultus dum ponit exm de arge
to estario ¶ Item oppo dr hic q de
coi usu no ex opinionibus singulor
debet inspici ¶ Com opinio cuius inspi
citur ut l. legato j. e et l. gaius ff. ar
gento j. de aur et ar le. huius pore
glo magna loquitur hic multu bene
et quasi non indiget adicione aliq
unde ipsu que incipit s. oppo etc et
ibi aliter dic ut ibi et bene et ibi
notatur ¶ Quero que est ro dre qui mult
minuere statur voluntati defuncti
ca tacita ut l. iiij j. de adim leg de
dat nuda voluntate no posset q
qui incognita vba exprimit remanz
nuda voluntas ut dicta l. iiij sed ut
6 e glo Item ibi l. si quis in pri. sed ut
6 quia ibi significacio vbi aliquomo
poterat extendi ad id de quo senssit
¶ Quero que est illa de quibus no
dubitatur an sint alterius gnis vel
no ymo exm ponit hic de argento
estario aliud est in calcatura ut 6 e
l. iij in pri. quicta l. argento ff. j. de
aur et ar le. Item inspect ut 6 e
l. de spect quicta l. argento ff. j. de
aur et ar le. ¶ dr hic no cum ex opi
nionibus etc ¶ Quero utru com usus
sit ipsa significacio vel in ipsa signifi
cacio vel ipsa. Ro com usus pt ee
idem cum ipsa significacione et aliud
cois usus loquendi et tunc no est
ipsa sed figurata ut l. cu delamoius
ff. alimia 6 destum vultuc et hoc dicit
glo hic que incipit s. oppo etc. Et hoc
q dicit figurata concluditur q non
est ipsa ita et figura et ymago no
est ipse id q figuratur ut l. ij j. de
iur aur et l. ymaginaria j.
de re iur ¶ Pu ipsius no posset face
q vere altere ipsa significacio rei
ut l. ij 6 de ussifuc ca re que usu
consu unde concludo q cois usus lo
quendi no est ipsa significacio sed
figurata et ista sunt vba Ja. bu
in quada sua disputacoe et hoc e
utile ad statuta que dicunt q debeant
intelligi sm ppriam significacoz
si tale statutu non reperiretur starep
coi usui loquendi et recederetur
a ppria significacione ut l. libror ff
q tu cassius 6 de le iij et pro huius
declaracione hemus videre tria pmo
coez usum loquendi sco coez usum
utendi tcio coez usum intelligendi
et videntur idem pma facie et sunt
multu diversa ut j. pebit ¶ Quero pmo
dico coez usum loquendi quanti tpis
usus requiritur hic glo multu no
vr dicere q requiritur usus longi tpis
illi dum dicat et sic usitata etc qui
usus sit p cursum longi tempor
ut l. de quibus 6 de legi et l. consue[18]

C. que sit lon. consue ¶ Circa coez usu
loquendi ponit exm testator huius mul
tos equos legauit alicui palafrenos
suos dubitatur quid intelligatur appe
palafrenorum certe debet declarari ex
coi usu loquendi formabis articulum
q a x annis citra et p ipsu tempus
cois usus loquendi fuit in hac ciui
tate unde est testator vel ubi consaba
testor q equus talis condicionis ap
pellaretur palefrenus q ante dixi
a x annis citra et per ipsu tempus
dixi p ea que 6 dixi quia ad hoc ut
cois usus constituatur requiritur usus
longi tempor q dixi unde testor
est vel ubi consabat probatur in l. ini
mus 6 de le. ij et l. si servus plurium
ff. si. 6 de le. j. ¶ Sed quid dicet test
6 hoc articulo. Ro dicet continentiam in
articulo vera esse interrogatus quo
scit dicet quia p dictu tempus in
dicto loco audiuit equum talis condi
cionis ab omnibus tractantibus pale
frenum vocari que dico audiuit. Ro
quia no testis debet concludere id q p sen
sum corporeu comprehenditur ut l.
qui interest ff. si. 6 de testa et de his
que interest delem l. j in pri et io si
testis interrogatus quo scit responderet
et diceret quia sic com dr nec apponeret
se audiuisse nichil concluderet quia
no testificatur aliquid q sensu perciperet
facit q no imo ut e tum cum ex de
test. ¶ Sed quero quid si testis interroga
tus quo scit respondit quia sic com au
diuit dici et no repetit de tempore
vel in dicta ciuitate probat no videtur
q non licet cum pmo dixerit articulu
veru esse tu in tunc tempus et locus
no pr repetitus ar l. qui fundu 6 de
condicoe empti credere continuum saluame
liori deliberacione quia si tunc dicti
intelligimus de alio loco vel tempore
qua in dicto dixerit reperitur q dixe
rit diversa et varia quia locus et
tempus diuersitatem inducit et ideo
debet puniri pena falsi ut l. eos j.
de falsis et l. qui falsam C. de fals
io ne incidat in falsitatem debemus
eum eius supplere ingeniati possimus
ut in c. cu tu ex. de test. et in pma co
stitutio C. de in quibus ¶ Sed quero de coi
usu utendi quanti temporis debet
esse suprdictu est et ponit exm in l. q
si nolit ff. qui alliena 6 de edi edic
et l. excepto C. loca et ibi ponuntur
plura exempla et de aq et cotti l.
duis pdiorum C. li xj et l. si pubs ff. j.
de aqua plu ar articulus formabi
sic q a x annis citra et p ipsu tpus
cois usus fuit in ciuitate ista q ille
qui emeret pannum de lino haberet ad
mensura brachij maioris venalit de
poneret testis ¶ Videmus dicet continentiam in
articulo vera esse interrogatus quo scit
dicet quia sic vidit ubi emetes et
vendentes in dicta ciuitate a x anis
citra et p ipsu tempus hic possent for
mari q supradicte quas obmitto dic
ut 6 ¶ Sed quero si interrogatur

q psonas vidit uti queero de quod
debeat deponere Ro statur arbitrio
iudicis nam si quidem est stum cottidi
anum requiritur q talis usus sit stans
annuli personis si vero no est factu
ita cottidianum no requiritur stam annul
tis personis ut l cum quid q dr s
de acquir hr cu glo que incipit nul
tor opi et ibi dixi Et aduerte quia
oz q dicti test concludat q a prima
die q vadit enarrrente ad x annu
et ce si poneret in articulo ecet consulte
tam ut dicamus ma que sit longa co
suetudo Sed quid si test dicat se hoc
vidisse annulle personis sed de noibus
no recordatur Ro sufficiat ut l testiu
s de test 3o quero de coi usu intelli
gendi de quo pone exemplum p l in usu j
de v sig ubi plurale ponitur pro sin
gulari Item pone exempli in wlgari ser
mone else elle figliuolo mio esiue
morisse bona mea deueniant i tale
hec vba sm coez usu intelligendi
intelligunt i si filius meus decessit
sine liber articulus debet formari
q a x annis cit et p ipum tpe cois
usus intelligendi sunt q talia verba
se el figliolo mio se emenomisse i
telligantur i sine liber decesserit
Sed quid dicet test Ro dicet gtenta
in articulo ee vera Et interrogatus
quo scit dicet quia p dictu totum tps
ut dicta ciuitate audiuit ab omnibus
hominibus loquentibus de hoc q ista
verba sic intelligebant ex hoc q
dicti hoies dicebant sic se intellige
statim sequatur q sic intelligeb
ant quia nemo dicit q mete no
agitauit ut hic et sic de intellectu
testificantur ex sensu corporeo Ex ist
tribus quibus probatur defuncti volun
tas vt l cu delamons q alima de fu
instruc Item cu l dicat q opinio
omnium sic est q debet probari ut l si
arbiter s de probac quo probat
Ro probando aliqua de tribus sup
dictis probando eni aliquod ex supdict
probatur communis opinio Bar l d

Cum quidam

hec l tractat aliquantulum
de ma l cum q plene s de
fun instruc et est bene forte q
Et br hoc intendit argentu escha
rium et potorium in appellatione supellectili
no conuenitur nisi de usu patris fa
illud significet h d Contra hanc l oppo
quia fundus et instrum legatur sm opi
quia tenim vob cedit instrum fundi
et prisfa et sic omne argentum escha
rium et potorium ut s de instrum instruc
l cum q Sed si fundus dicat glo
q hic contine instrum prisfa Sed qz
adiecat supellectili unde uelle q ng
contineatur aliud q sit in supellectili
illud no vr bene dictu quia cu enuncia
tio spez adicitur nomini no verbo vel
participio significatiuo generis no restri
git genus vt l si mancipia s de instrum
instruc hic autem adiectum noi unde
non restringit genus sed credo q glo
bene dicat et Ro ad contrarium q hic
domum cum omni instructo suo s domus
unde ingenere precedenti instru pa
trisfa non continebantur sed solu instru
domus ideo in spe i in supellectili no
contine istud argentum escharium et po
torium merito no debet ar de hoc s de
fun instruc l nulle q i vel dic tene
do glo que est C de v sig l i que
dicit legando fundu et instrum non
contine nisi instrum fundi sub genere
precedenti no contine merito no debetur
¶ Si vero testator legauit uxori omne
aurum et argentum q ipse habet nu
debetur pecunia tex est in l cu aurum in
pri de aur et ar le concor l cum
q i e ti Bartholus le doctor

Legata

de his ple
nissime dixi
vobis in l quesitum q pe s
de fun instruc ¶ Si vero in
scripture auctor probant dic quod
sunt scripture et auctoritates appro
bate ab imperatore uel summo pontifice
et ut est credendum ut auctentice
vt l j ut l i s si cerpe et l leges
C de legi Quedam sunt que nec
sunt approbate nec reprobate et
tunc subdistingue aut procedunt
emanando et statur eis si reperiun
q antiqui steterunt ut probatur in
l celsus emolumenta s de probac
et C ti cum ex de probac quedam sunt
que procedunt decernando et decla
rando et tunc est videndum quid stu
dia teneant et tunc eis credit ut
l secus s de sta ho queda sunt que non
approbantur a studiis nisi in quantum roe
probentur ut sunt dicta ingrauant
l i s de legi Bartholus legum doc

¶ Supellectili

hic e
bonus
casus Nota q qu res e pignorata
pro tanto precio q debitor no vult
habere presumitur creditor ut l amplius
in prin s de le iij et p hoc dicimus prohibitus
est aliquis alienare quib
usdam personis si no alienat sed pig
noraret pro tanta pecunia q no e vel
simile ipm luerari ur alienare de
hoc est in usibus feudorum Bar l d

Quemadmodum

de hoc in l vrbana familia
de v sig et s de le iij l
seruus vrbanus Bar le doc

Fundo

vidisti s de
fundo instruc
l ij q dotes Nota q si debz
publicari domus no vi
dent publicari massaricie Bar le doc

¶ Explicit liber xxxiij Incipit
xxxiiij de ali et legatis Rica

¶ Dictum est s de legatis in genere
Item in spe a titulo de anu le usque
huc sed qz circa legatum alimentorum oc
currunt dubia ideo ponit hec Rubrica

Si alim
enta
lego alime
tor cedit
aqua que
est venat
h. d. Querit
glo ubi sint
ubi aqua venundari solet dic ut
in glo. Quero utr debeatur aqua
vel extimacio eius et idem quero
in omnibus alimentis et videtur q extima
macio ut l. mela § quida j. e. In
contrarium q debeatur species nisi specialit
pecunia sit legata ut j. cum hij § si
cui ff. de tiusact et vr ter C. de ero.
nuli ano l. 1. li. xj et l. nulli et ti Ro.
Vos scitis q alimenta debent prestari
in estima ut l. si ff. de li. agno et j. e. l.
pecunie mih ff. de li. agno et ibi dicit
modo ad propositum quedam sunt q
si pro toto mense prestarentur corrumpe
rentur ut aqua carnes et similia et
in ist debetur extimacio ut dicta l.
mela § quid j. e. quedam sunt que
si solverentur pro toto mense non
corrumperentur ut frumentum et tunc
non debetur extimacio ut l. cum hij
§ si cui ff. de tiusact sed debet solui
pro toto mense ut dicta l. nulli
Et ex hoc hes quid petere debeas
qui petis alimenta futura. Quid aut
qui petis preterita dicit in l. libert. qd
§ 1. j. ti. 1. Quero video q debetur
extimacio aque quid de precio porta
ture an veniat in legato alimentorum
et idem de precio haustus Ro. inspici
enda est condicio personarum quibus
legatur nam si legatur nobili persone
venit sed si legatur uni familie que
ipamet pot portare tunc non debetur
precium portare ut l. si § plis j. de gli
et de et l. mema § si ff. de ann. le.
Quero ubi debentur prestari alimenta
ista q pt intelligi duobus modis
primo an debeant prestari in loco ubi
est heres an ubi est legatarius de quo
est glo in l. cum hij § cu ff. de tiusact
ubi dicit q debet prestari ubi heres ha
bet domicilium nisi aliud appareat ex
voluntate testantis pro quo l. si cui
perit in pri ff. de iudic et j. e. l. ij
et l. ticio servo in pri ff. de le. ij stat l.
cum res § 1. ff. de le. 1 et l. q. legatum
cum sua glo de iudic Scdo pt intelligi
an heres debeat portare ad domum le
gatarij vel legatarius debeat ire ad
domum heredium Ro. quando pro alimentis
prestatur pecunia vel aliud quod in cuius
portacione nulla est expensa et
tunc heres portabit ad domum lega
tarij ut l. ite illa ff. de gstit pe. quando
sunt in quorum portacione venit sumpt
ut frumentum et illa debet heres
dare in domo sua et legatarius po
stea portabit ut l. promittendum nisi
cio nuli ano C. li. xij et l. 1. § plis
ff. de pi et quo rei ven ubi emptor
debet portare. et ff. de vi ti. et ole
le. l. si dampnatus et q ibi dixi.
Quero quid de gabella an debet sol
vere heres Ro. queda sunt gabella
que imponuntur pro rebus quas
heres habet necesse prestare et tunc he
res debet solvere gabellam ut l. cum
in plures § plis ff. loca et ibi e tex
quedam gabelle imponuntur persone non co
templacione rei et tunc cum gabella
non sit de hijs que pertinent ad alimenta
non debet heres prestare ut j. e. l. legat
et ibi dicit q nota et l. verbo victus
j. de v. sig. Bartholus legum doc.
Si quis appellacione
libertorum suorum
continentur servi legati ut
manumittantur Item bonatum
servit ad quelibet cum onere alime
torum h. d. Oppo contra glo dicit hic q
appellacione libertorum suorum continentur servi
legati ut manumittantur. Contra de l. si
ita j. ti. 1. Sed verba quamvis sint preterita
vel presentis temporis referuntur ad futura
in hijs que ex mera voluntate testatoris
dependent ut l. talis scriptura nisi
ff. de le. 1. et ibi dixi. Cum ergo relin
quere libertatem directo et fideicommissum
sit in potestate testantis ergo ref vel aliter
dico q hoc pronomine nomine vel
fiatur in eo qui est postea libertus
sed tempore testamenti erat servus quia tunc
suus erat licet non libertus hoc pro
batur in tex l. talem ff. de his ina.
Oppo et nunc in glo et vr
q sint postea manumissi non veniat
ut ff. de le. iij l. pater § duobus sed
glo que incipit ista libertati et hoc
verum in hijs que sunt postea manumissi
ex voluntate testatoris at servus dicit hic
q licet bona sint ad fiscum devoluta
cum debentur alimenta. Oppo de l. si § si
ff. de contrahen. emp sed glo hic in fine
de vbi ibi in singulari ita dicit glo
vel aliter pt dici ut notatur in l. hactenus
ff. de usufructu et j. lucius j. e. Sed
adverte quia in alimentis sunt due ob
ligaciones una personalis et illa non
transit nisi contra singulares successores
ut dicta l. si. de contrahen. emp. Et
ita loquitur primo sed alia e oblio
realis et ypothecaria et illa transit
contra quemcumque successorem ut no. in l.
lucius j. e. et l. gayus de ann. le
et dicta l. si. de contrahen. emp. et
ita loquitur sa. solucio. Quero utrum
verbum devolvi sit obliquum vel di
rectum vel econtra q sit directum ut ecc
probatur in l. si infanti C. de iure deli
ber. devolutas ec. et in l. de emanci
cipat. C. de legi hered. In contrarium q
sit econtra probatur quia si testator dixit
si talis heres meus moriatur bona
mea devolvantur in tale tunc videtur
per regulam q illud verbum q est ac
tum esse directum et obliquum est etc.

vt dicat glo in vbo substituto in l pa
hus C de impub et aliis sub et tex in
l iam hoc iur ff de vul et pup et ex
pressius inst de subst § fi sed illud
vbum est huiusmodi gº ic ut hic patet
in glo que no tangit utrum filius sit suc
cessor singular vel vniuersalis tene
menti Bartholus legum doctor

Solent Si pluribus
a pluribus ali
menta debent fiat diuisio
prestationis vel vnus qui prestet
eligitur Item executor datus cogitur
satisdare h d lex mirabilis et singu
lar licet et alibi de hoc fiat mencio
et diuiditur in tres partes primo po
nit duo dicta 2º probat illa primum
receptum 3º probat patrimonio receptum
sa ibi ex^m tercia ibi diuus Aduertat
Nota quod diuisio testator et iudicis equi
parantur tercio l ij ff de admin tu et l si
seruus ff de manus et ff de pig act
l no est ¶ Secundo no quod quibus nemo est
executor datus a testatore iudex potest ipsum
dare ¶ Tercio no quod executor debet sat
dare ¶ Oppo et vr quod libertas no ve
niat ad diuisione vnde ob l corne
lia § de iur patronatus et l quedam
ff fa hirc glo dicat no venit in diui
sione unde ob l cornelia § de iur
patronatus est ius patronatus vel liber
tor ut l gratis sed prestacio alimen
tor sic ut hic ¶ Item oppo ex glo hic
dr quod debet dari pecunia ex cuius usuris
liberti alantur cum usure sunt pro
hibite ut l cunctos C de summa tri
et aute ad hoc de usur Ideo nullum
videtur consilium huiusmodi l sed fateor quod
quo ad usuras ista l corrigitur sed catus
quatenus usure permittantur rema
net incorrecta Nam potest heres pe
cunia mercatoribus dare ut cum ea
lucrentur et cum eo lucro liberti alantur
vel iudex possit assignare podere
et ex eius fructibus alantur licet ut
C per tuas ex de donacione ¶ Oppo hic
dr quod executor debet satisdare con
de l diuus § si cum plus quia p l falc
glo sed in contrario tu dic sic quidam
sunt executores legum et isti no dent
satisdare ut epi ut l nulli C de
epi et cle quidam sunt datum et illi
satisdant ut hic quidam sunt executo
res testamentarij et ista no satisdat
ut dicta l diuus fallit in casibus
primo si executor cepit et no soluendo
vt l liberto § largius ff de ann le
Item fallit si a testatore aliquo modo
sentit ut l si a pluribus ff de le j et
l petens in fi eum § e Nam ibi sentit
quomodo a defuncto quia est heres
pro parte et ibi p dr in dicta l si
a pluribus ff de le j et l quidam gº
ple e ti ¶ Item oppo dr hic quod cauet
de reddendo porcionem decedentium et de
portatorum et sic puniunt quod per depor
tacionem perdantur alimenta vnde ob
stat l is cui § e et l eos et l legatum
§ de capi dimi sed glo hic no dr
quod legata desinant deberi sed dicat quod
per deportacione desinant posse prestari

ita dicat glo que incipit ut per depor
tacione ic Ex qua sic habes quod alimen
ta non debent prestari ubi est ali
mentarius ¶ Item no ex ista glo quod
sive legatum deficiat de iure sive de
facto no remanet apud illum execu
torem quod tene menti Sed no soluit glo
quia hic fuerunt alimenta relicta sub co
dicione no desinit de incriuitate no
taro dr hic in fine quod honus ceteror
qui no sunt soluende no pertinet ad
alios ¶ Con na bona defuncti sunt
obligata pro alimentis ut § e l lucius
et dixi ff e l i quod heredes incipi
ent teneri hypothecaria Respondeo hypo
thecaria pro legatis no concurrit bonis
heredis nisi quatenus est actio
personalis ut l i in fi C com de le et
sic vnus pro alio no tenetur ¶ Quero
dr hic quod iudices solent hoc facere
Quero quo iure hoc petatur audiens
Respondeo quod iudicis officio petitur quia ibi
cumque vba legis dirigunt ad iudicem
competit officium iudicis ut l quod si minor
in fi ff de minoribus quincta l e ti Sed
hic vba diriguntur ad iudicem ut hic ibi
solent et et ibi puto et ideo implo
ratur officium iudicis no condictio ex l
quia no est statutum quod dicat pretus et capi
taneus sic faciant ex illa ex isto sta
tuto oritur officium iudicis Si vero vba
no referentur ad iudicem tunc oritur
condictio ex l ut l i de condi ex l
¶ Quero cui competat istud officium iu
dicis Respondeo competit libertis seu hiis qui
debent recipere alimenta quod libertis
competat patet ex tex isto quod aliis compe
tat patet ex hoc cum dicat quod ista
l est facta ad exemplum ut in prima constitutione
C in fi et l ex no in singulis ff de
legatis et competit contra heredes et contra
omnes qui alimenta debent ut hic in fi
pro et lo de fidei Sed quero si liber
ti no petunt an ipsi heredes possunt
petere quod vr licet enim dispositio directo
fiat ad quemodum alterius tamen alius potest
agere ad que pertinet per consequentiam
ut l sino legato § fi ff de le i et
l fideicommissum § interdum ff de le iij
et § ti ij l si quis rem in pri et ita
erit hic cum ad quemodum heredum conse
quenter respiciat ¶ Quero quid si vnus
ex libertis vult hoc petere alius no Respondeo
potest nec aliis preiudicabit ut l a qua §
dubitandum facit hic et l coheredi
bus § facit hic ¶ Quero istud
officium ad quid competat Respondeo istud officium
potest implorari simpliciter petendo unum
ex hiis que ponuntur hac l petendo
alternative illud vel illud probatur
hoc ex viris ponit hac l et ex pri l
iure ¶ Quero an iudex sit aliomodo
providere scilicet faciendo diuisione per
tempora Respondeo sic per vba secundi nisi huius l quia
generalia sunt ergo potest diuidere per
tempora ut l cum constet de aqua coti et
esti pro hoc l labeo § i ff famil
hirc ¶ Quero coram quibus iudicibus
hoc petatur Respondeo si quidem alimenta sunt
relicta no ob pietatem causam ut vxori
sue et no pauperi et tunc iudices

seculares habent hec facere ut h ic
et in spe de fi. instru q vinc aliqua
et q sed iniquid iudex si vero ali
menta sunt relicta pauperibus tunc
non solum iudex laicus sed epus pt
cognoscere pt in c significantibus
de de offi dele et sic iudex laicus
exequitur relicta ad pias cas ut h
et l liberto q largius de ann le fal
l hereditas q i de peti her Queritur
quid si heredes sunt diuisi forte quia
unus est clericus alter laicus quia
ista diuisio non pt fieri nisi vocatis
omnibus heredibus ut hic aut vo
catis heredum coram iudice layco
et clericus dicet non debeo venire
et contra item in layco coram epo Si
dices delegetur iudex secularis epo
uel contra non pt quia mixti impy est ista
ca go ic ut l i b de offi eius cui mā
ta iurisdic Sed si dices quilibet
p se cognoscat non pt fi nec de contine
cia dimidatur ut l i et ij b de quirere
ad eundem iudi catur Ro si esset relic
tum ad pias causas et non est dubiu
quia tam laycus quia clericus tunc epus
est iudex sed ponendo casum dubiu
puto q simul ambo cognoscant sicut
et faciunt in auc Si vero contingerit
C de iudi uel iudex secularis coram
iudice epo coget laycum reum et eius
iurisdictione prorogari ar l i b de
quibus re ad eundem iudi catur Item
quero an istam diuisione possunt
facere coheredes sine iudicis auctoritate
Ro non quia est ca alimentorum go de
ea non potest paciscisi sine iudice ut
l cum hij in pri et q cum non in
ubi est expressum b de transact Sed
dices tu ista non videtur ca alimentorum
quia non paciscatur utrum alimenta debe
antur uel non sed de perceptione reditus
est quia vba l cum hij dicunt alime
torum rc unde quidque de alimentis tan
git causa alimentorum dr ut ibi pro
batur in pluribus q et sic ca alime
torum est priuilegiata in dilone ut l
ij j de re iudi et in appellacione ut
l si j de app reca Item in feriis ut l
ij b de fer unde dico q omnes iste
cause habent illud priuilegium quia sunt
cause alimentorum Et hoc aduerte in dis
posicionibus statutorum dicit statutum
in causis dampnorum datorum sufficiat pro
bacio p sacramentum tunc dico quidque
illam cum quocumque non incidit tan
git pt p iuramentum probari ut p
dicta l cum hij Sed si statutum dicit
i ca dampnorum datorum sufficiat probacio
dampni p iuramentum tunc si incideret
alia qo illa non posset probari per
iuramentum ut l si qui C vni vi et in
c ult extra q me ca Vltimo non q hic
non p videtur dici q sufficiat si citetur pro
curator concordat l meminerunt C
unde vi et o in l ij C de procur
et l i b de li agn Glo in canonica
in c causam extra de dolo et con dic
q tunc est citandus principalis et ipso
non reperto citetur procur et sic in

hoc exponitur hic procuratoribus nec con
principalibus non recept sed puto q ad
hoc ut deueniatur ad primum decretum
decretum sufficiat citacio patris quo
ad effectum primi decreti non quo ad effectum
secundi dixi in l hoc amplius et l se j de
damp infec Vltimo dy in dicat q
vniuersitas possit imponere collectam pro
debito pro hoc nota in l i q quibus
pro debito pro hoc nota in l i q qb
b q an q vniuersi non et ja de are in
l iiij q nunc apud j de dere iudi vide
spec in ti de sindi q quid sit dicendum
v sed q si vniuersitas Qualiter autem
collecta debet imponi dixi in dicto
q nunc apud Item facit q vniuersitas
possit cogi creare sindicum de quo c
tur in l iiij q creditoribus j de sidei
li et spec in ti de sindi v nunc videndum

Libertis

Si fundus relinquitur pluribus ut alimenta percipiant videtur plena proprietas esse relic
ta que transmittitur ad heredes et econtra
quietos h d uel sic Ca que respiciat
fauore legatarij non artat legatum h d
et diuido primo ponit thema et quest
descendentes ex themate 2o ponit
determinaciones ibi modestinus rt
Oppo et vr q liberti debeant habere
predia et alimenta q probatur p decim
appositam in vbis testatoris que significat
utrumque debere ut ibi dum dicat ut
quecumque ut quidam habent unde
videtur obstare l ea tunc b de le iij
dicit glo q non fuit legatum per ista vba
sed per vba greca que significant
ista vba predia dari volo ut inde ha
beat non autem erat in vbis grecis
dictio et alij non habent et et sic
non ob Oppo et vr q alimenta tm
sunt relicta p ista vba ut b e l ij et
j e l lucius so longa est dictio dicere
relinquo predia ut habeant alimenta
aliud est dicere relinquo alimenta ex
prediis et aliud est dicere relinquo
alimenta et pro alimentis obligo
predia Primo cum proprietas relicta videtur
ut hic 2o tamen solum alimenta videntur
relicta ex fructibus prediorum ut in con
trariis tercio cum est aliud ut l lucius
j e Oppo fortiter hic dr q ista p
dia transierunt ad heredes Contra de l
tracia q fi b de le ij ubi non transierunt ad
heredes Contra de l tracia q fi b de le
ij ubi non transierunt In hoc fuit opi
niter ja de are et old dicit ja ibi plus
fuit dictum vbum inter p q significat
q in vita tm habeat heres et per
hoc dicit ipse si testator reliquit vxori
domum ad habitandum uel fundum
ad vsumfructum q plena proprietas videtur
relicta et transit ad heredes Old dicit
contra tamen contra solucionem quam
q qo dicit enim dictio est utrum vba
apponantur p modum causa determina
cionis in eadem oratione ut in exposito

relinquo fundum ad usumfructum et
domum ad habitandum et sic et
tunc non tulit ad heredes ut l. titia
§ fi. ff. de le. ij. Si vero apponantur
in alia orde p viam modi ut relin
quo fundum ut habeat alimenta tunc
quia modus respicit favore legatarij
non coartat legatum in hac l. ita dicit
Old. videamus ergo an ista verba sint
vera primo arguo pro Old. et pro eo
videtur tex. in l. titia § fi. ff. de le. ij. et
l. cum hij § fi. ff. de transact. in glo. item
probatur ista verba adiecta determinat
precedens legatum ut illo modo intelli
gatur ut l. si habitatio in fi. ff. de usu
et ha. p. ea legata limitat legatum ut
l. cum pater § dulcissimis ff. de le. ij
et l. epta in pri. ff. ad trebell. In con
trarium pro Ja. et con. Old. probatur
p casum in hac l. et per l. plt. §
fi. ff. de con. indicendo sic ista verba ad
alimenta vel ad usumfructum faciunt
modum ut l. quibus diebus § cum h
ff. de condi. et de sed cum sub tali modo
relinquitur transmittitur ad heredes ut hic
ergo et prius vero tamen expressus in l.
donationes § spes ff. de donat. ubi
ubi sunt data res ad usum mulier
et sic fuit una oro p. vero tamen in
l. cum hij § si vim ff. de transact. quod
glo. ibi dicit illam in perpetuas videtur
relicta ut transeat ad heredes quod patet
quia ibi tractatur de alienatione fundi
ac si fundus subiaceret restitutio
ni numquam pretor consentiret alienationi
ut in aut. res que p. ea de futuro
seu modus qui apponitur in favore
legatarij numquam legatum coar
tat ut hac l. titia § i. ff. de condi.
et de et de dona. l. i. in fi. et l. ij. sed
iste modus vel causa respicit favo
re legatarij ergo legatum non coartat
ut hac l. Ro. ad l. ol. et primo ad l.
titia § fi. quia ibi testator plus dixit
ex quo apparet quod testator volt quod lega
tum transeat ad heredes sic ut in l. spes
ff. de aur. et ar. le. Item Ro. ad glo.
§ si vim quia non bene dicit et
est contra illum tex. et contra illum tex. ut dixi
ad tex. l. si habitatio § fi. ff. de usu
et ha. Ro. quod ibi illa adiectio operatur
in favorem legatarij ut ampliet
legatum non modum ut ipsum restringat
quia eius favore est apposita ut
hic quod patet quia ibi fuit relictus
usufructus ad habitandum et habi
tatio est melior usu vel usufructu quia
non patitur capitis diminutione unde causa
ampliandi videtur appositum ideo amp
liat ut debeatur habitatio Ro. ad l. cum
pater § dulcissimis et ad l. eptam
in pri. quia ibi sunt apposita illa causa
que favore legatarij non respicit
sed illa causa per se simpliciter assimulatur
hic vero in causa que mero favore le
gatarij apponitur unde in eius odium
non retorquetur ut l. quod favore
C. de leg. Unde Ja. de are. dicit verum
pro eo facit l. fi. ff. de usufruc. ear.

rerum que usu consumuntur. ¶ Expedit dis
tinguo sic causa quantum an ex adiectione
causae legatum debeat limitari dicam
loquitur in causa de preterito que est pre
causa et de ista non dico hic quia non
viciat ut l. cum tale § falsam ff. de condi.
et de. et l. demonstratio § i. et ii. et
ibi dixi. Si vero loquitur de causa de
futuro que proprie non dicitur causa sed sic ca
sumo tunc dic sic aut ex verbis testatoris
colligitur quod voluit ex adiectione cause
legatum limitari et limitatur ut l. ti
tia § fi. ff. de le. ij. et l. spes ff. ti. i. aut
non apparet et tunc aut talis causa per se
et simpliciter considerata non continet fa
vore legatarij sibi exhibitum aliquo mo
re et talis causa limitat legatum
ut l. cum pater § dulcissimis et
dicta l. epta ff. ad trebell. Si vero
continet favore legatarij tunc
aut talis adiectio potest operari aug
mentum legati et operatur ut l. si cum
habitatio § i. ff. de usu. et ha. aut
non potest operari augmentum et non operatur
restrictionem legati ut hic ita debet
intelligi l. cum hij § si vim ff. de
transact. facit l. fi. C. de usufruc. ea
rum que usu consumuntur et l. donationes § spes
ff. de donat. ¶ Nunc vero quid in con
tractibus si aliquis dat fundum
ad usumfructum puto idem in contractib
quod ff. dixi in legatis probatur in l. do
nationes § spes ff. de donat. et C. de
pac. dot. l. si mulier et ibi per glo.
et hoc sic debet intelligi quod notatur
in l. i. § i. ff. de suppell. vel de usuf
ructu quod tene menti. Bar. le. d.

¶ **Aliquis** legatum alimentorum
relictum a quibusdam
heredibus nominatim debetur a sub
stitutis et agnatis h. d. secundum glo. ¶
Sed hoc apposito fortius legatum relictum
nominatim ab instituto non videtur
relictum a substituto ut l. si plures
ff. de le. iij. et l. i. § in substitutione ff. ad
l. falc. tenendo glo. hoc casum quod
specialis est alimentorum favore vide glo.
que incipit i. petant. ¶ Oppo. et vi
quod appositio heredum non continetur ex
nomine ut l. ex facto § si quis sed ibi appo
heredum fuit apposita in conditione
que conditio non poterat deficere
si simpliciter appositio heredum intelligitur ut hic
fuit apposita in dispositione secundum glo. vide
in l. ad positum sed secundum Dy. et Ja. de
are. h. d. hij quibus simpliciter alimenta
relinquuntur non tenentur cum heredibus
domo morari h. d. et secundum hoc expo
ne ibi dum dicit adiectio si demo
rantur idem dum dicit agnati i. si steterint
vel morentur secundum Dy. Ja. de are. et
omnes licet glo. aliter intelligat
et sic non hanc lec. et per hanc l. dicitur
quod si testator reliquit uxori victum
et vestitum non adiecto quod staret in
domo sua quod potest stare ubi volt et
habere alimenta secundum Ja. de are. de quo
in spe. in ti. qui sibi sint le. § si quis
ita Bartholus legum doctor

Verba specialis co
mendacio
aliquorum libertorum precedentium
ti legato generali non deero
gat. l. h. d. uel sit sit enunciacio quorum
dam individuorum legatum generale non
viciat. l. h. d. ¶ Oppo de eo quod dixit testator
viciat. l. h. d. quia ibi libertus uel
libert. h. ut quia ibi liberti ng
sunt filiorum in vita testatoris secundum glo
sunt filiorum in vita patris filii fungunt enim ut
in vita patris filii fungunt cum ut
l. in suis deli et po ¶ Sed oppo quod e
l. in suis deli et po ¶ So oppo q e
nunciacio specierum relinquit legatum uel l
quantum quod pe e l. cum delamonis quod
tuum fundus et quod quod, ff. de fun
instructo glo. non soluit sed remittit
ibi ad nota ut dicta l. quelibet quod pe
et ibi tractabo plene / nunc tamen dic
quod hic precessit genus cum signo vti
l. om ibi secundum uel aliter l. contraria lo
quitur genus et species cadunt inter res
hic vero cadunt in personas quibus
relinquitur uel dic quod hic post relam
generis sequitur enunciacio plurium
individuorum ibi specierum ¶ Illo quod hic verba
arbitrio uiro intelliguntur arbitrio
boni viri. Con. de thais quod lucius
l. de fideicommissis li. ubi importaut ista
verba liberam voluntatem sed hic dixit
arbitrio uiro ibi dixit iudicio uiro
¶ Si vero ista verba / volo quod sint
nobiscum uel in domo vita quid im
portant an debeant esse in domo et
ibi operari dicam in l. gayo. § e. Bar.

Legatis Illo tex ibi
cetera re.
¶ Oppo. de l. tum hii quod qui
intelligit ff. de transact. sed glo
quod ibi appellatione alimentorum stricte sumitur
vt in grauo ratio / quia ibi tractatur
de materia odiosa hic vero accipitur lar
ge / quia tractatur de materia fauorabili
ff. ia. bu ¶ Oppo ex glo. dicit hic quod non
veniunt in legato ea que pertinent
ad disciplina. Con. de l. qui filium
ff. ubi pu. edu. de sed si quid alimen
ta debentur ex testo / tunc non veni
unt ut hic. Si vero debentur iure sangui
nis / uel officio iudicis tunc debentur
expense ad disciplina ut ibi ut ibi
¶ Si vero ueru medicine contineantur
appellatione alimentorum tex in l. verbo victus
§ de v. sig. dicit quod sic et l. si cum dotem
quod sin autem in secundissimo ff. sed ma. quod
est verum in eo qui debet alimen
ta alicui qui opatur tunc expone
medicine pertinent veniunt vt l. ii. § im
pendia ff. sed ma. secundum si sunt
magne ut l. ii. et l. oio ff. de impens
in re do. fac. ¶ Si vero an debeat
solum pudicia mediane pudoris con
rectores non tenetur officialibus ad
alimenta / quod pz quia non prestant ves
timenta sed solum cibaria quorum
alia est significacio ut § e l. dya
riis et ideo dico quod prelatus tenetur
eis solum ad ea que pertinent ad
cibum infirmorum / ut ad pullos et
sinia / sed ad medicinas et sirupos
qui sunt ad euacuandum potius quod

ad nutriendum / uel ad sustentandum
et ad salutem medicorum puto non teneri
ut dicta l. dyariis § e. quod non. Item
quero an veniat lectus appellatione alimen
torum tex est et glo. quod sic quia venit
lectus sine quo homo non potest viuere
non alius ut l. instratum et l. quos
vos § v. vinie de v. sig. et ibi glo.

Pecunie heres an e
aliquid ple
gatum cum onere alimentorum non
tur cauere uel reddere cohe
redibus deficiencium porcioni secundum
si est electus ut medius minister l. h. d.
primo ponit unum dictum secundo ponit
aliud dam divisum ab illo / tercio romi
divisum assignat ibi diuisi causa
3a ibi na cum res ¶ Oppo de primo
tam ad fini sed in primo tam fuit
electus ut legatarius et omnis sibi
in mediam ideo debet apud ipsum re
manere quodcumque secundo fuit electus vt
medius minister apud quem nullum
quomodum debet remanere et hoc vult
dicere tex in h. l. Sed dices quo cog
noscam utrum fuit electus ut medius
minister / uel ut legatarius glo. in l.
si quis ticio ff. de le. ii. dicit quod ille
dicitur medius minister apud quem nullum
quomodum debet remanere dico quod
debet aduerti / an verba conferantur
in aliquem ut si dico / lego ticio decem
vt prestet alimenta / et tunc est electus
vt legatarius / licet onere fideicommissi
sit grauatus si vero verba legati non
conferuntur in eum sed verba execu
cionis vt si dico relinquo alimenta li
bertis meis / que volo eis dari per
talem de tali pecunia et tunc est ele
ctus ut medius minister et hoc vult
dicere iste tex pro quo l. supplicans
et incipit si mulier ff. de donac.
inter vi et vx dixi latius in dicta
l. si quis ticio ¶ Oppo hic dicitur
quod medius minister debet cauere. Con.
l. divus § si cum plus quod l. falc.
sed hic non erat medius minister qui
sensit quomodum attestante quia fuit
heres institutus pro parte attesta
te iste in l. si a pluribus ff. de le. i.
et ibi dixi / et dixi ff. e l. iii. ¶ Oppo
dicitur hic iniquius dare alimenta soluit
¶ Con. in l. si filia quod pap. ff. fami
her. sed expone istum tex ut ibi dicit glo.
¶ Oppo de l. filio quod mat. decadi le ubi
deficiente onere deficiat legatum dicat
glo. dic ut notatur in l. si quis presbiter
ff. de le. ii. ita dic quod in quod mat. defi
cit omnis iniuncta legataris ex volun
tate defuncti / hic vero deficiat quan
tum libertorum morte dicitur in h. l. alimen
torum ubi ponitur quod ille qui tenetur
ad alimenta debet dare annua et non
strua ¶ Si vero qualiter hoc intelligatur
ia. de are in l. h. ff. de libe agnoscit
sic quedam sunt alimenta que debentur
perpetuo / et tunc debentur annuatim
vt l. si quis ad decimandum C. de epi
et cle et ita potest intelligi hic dum
dicit annuis Si vero debentur presentis

mortuus tunc debentur uestiaria
ut l. si. ff. de libe. ag. et ita pt intel
ligi hic dum dicat vestiarius ego in
telligo dum dicat annuus atque vestiarius
q referatur ad legatum libertorum / pre
dictis sic / qui reliquit personis non mor
tuis / ut pauperibus vnde dicat sa. de arc
pr. l. siquis ad declinanda / sed qui re
linquuntur personis mortuis tunc aduer
te / quia in aliment. veniunt quedam
que non possunt diuidi per mensem
ut vestimenta omni mense nunquam
generantur / item de lecto / et de hiis
que non recipiunt mensuram solucione
quia tunc debent solum annua ut
hic dum dicat annuus / et ita intellige
l. firmio ff. si. et q ibi notatur / que
di. le. ce / quedam sunt que recipiunt
mensuram solutorum seu diuisione et tunc
debent solum menstrua ut hic dum
dicat menstruus et dicta l. si de libe. ag.
sed contra predicta videtur tex. in l. i. C.
de ero. milit. anno li. xii. ubi alimenta
debent solui de die in diem uel de
duobus diebus in duos dies / sed dico
q ibi speciale est in militibus fauore
rei publice / quia si stipendariis sol
ueretur totum toti pro uno mense
citius consumerent / unde non haberent
postea unde viuerent ¶ Quero qui
debent peti alimenta qualiter debet
formari libellus Rndeo primo vniuer
saliter ut peto tantum condempnari ad presta
dum alimenta in preteritum et in futurum
ut l. i. C. de fideic. vnde sic formato
to libello et summa generaliter iudex in
execucione procedit secundum formam huius
l. sic in generali peticione ut notatur ff.
de eden. l. i. in glo. magna / uel dic q
petam michi dari alimenta et condep
nari ad dandum omni anno tantum / pro
vestiario et tantum in mense pro victu
¶ Sed quero quando quis petit alim
ta preterita quid debet petere dicatur
j. e. l. libert. ff. i. ¶ Ultimo non q
hic dicitur nisi ibi necessitas rei q non
solum astringit nos obto. timidus et
ualidus / sed et verecundia / ideo dico
q ita excusatur aliquis si fecit uel ob
mittit aliquid pro verecundia sicut sit te
nere pro hoc l. quibus ff. ma. et tex
in l. si q illo C. de ... sed hec dicta
faciat glo. in l. eandem ff. de equi. ca
ma. non ... l. Bartholus le. d.

Alio herede ... l. c. satis
subtilis modus uidetur non
pt bona defuncti distrahere
/ sed actionem habet pro relict. ... ali
mentorum vel ad saladia ¶ Iste liber
tus qui aliquid uestiarium uel annuum
percipiebat / in dubio videtur alimenta
percipere h. d. diuide / primo ponitur
thema 2o ponitur ... ad tres q
descendentes ex themate / 3o ponitur
nouum thema et noua q et b... de
illo / ha. ubi si. 3a ibi cum quoque
legitur in glo. duobus modis / Ego lego
secundum primum modum qui magis applau
det litere ut dicamus q hic ... ne
rat ... seyu / cui nichil reliquerat

ut det ill. libt. x. ex eo q exhedita
te percepit ¶ Queritur primo utrum
iste executor possit distrahere bo.
hereditatis pro illo legato / Et si
q non sed queritur utrum possit age
re contra heredes ad illud ad pecuniam ser
nandam Rndetur q sic / 3o queritur utrum
illud legatum parcitur saladiam
Rndetur q sic non tex. ibi quamuis et So.
non q relictum ab eo cui testator nichil
reliquit valet 3o non q in dubio ex
ecutor non pt bona defuncti vendere
pro legato / quarto non / q executor
habet execucione actionum contra hered.
pro consuiando legato / quinto non q
legatum alimentorum patitur sala
diam sicut in l. hereditatum j. ad l.
falc. ¶ Ultimo non q recipere annua et
menstrua idem est q recipere alim
ta ¶ Oppo. et videtur q relictum ab eo cui
testator nil reliquit non valet ut
l. plane el. ff. b. de le. i. et l. si sunt
uel ff. de le. ii. et l. ab eo C. de fidei
commiss. et C. com. de le. l. si. in fi. / sic ergo
illud legatum videtur pro non scriptum
sed non debetur ab aliquo ut l. i. C.
primo C. de caducis tol. possumus dicere
q sit speciale in relicto alimentorum
q respicit piam causam pro quo facit
ff. e. l. libert. ff. si. et in l. plet. C.
de fideicomiss. Et secundum hoc nota q relictum
ad pias causas licet sit pro non scriptum
debetur ab herede / uel aliter et melius
dicendum est cum aliquis relinquit ab illo
sumpto cui nichil reliquit et tunc
loquuntur contraria aut reliquit
ab aliquo cui nichil pecuniarum
reliquit tamen fecit eum executorem
et tunc pt relinqui ab eo et videtur
relictum ab herede / sicut in tutore q
q relinquuntur a tutore videntur relicta
a pupillo ut l. peto q mat. ff. de le.
ii. et l. cum C. de fideic. / q aut hic fe
cerit eum executorem / patet hic in tex.
ibi eandem vero summam et / q et nota
aliis tenentes hoc contrarium dicentes
seyum vna alio fuisse institutum / id
relictum ab eo valet istud sed non
vera est / tamen faciat violenciam litere
vnde tene primam lec. Et non glo. que
dicat hic / q qui testator dicat execu
tori / volo q des tantum tali / perinde
ac si diceret volo q accipias de
hereditate mea et des tali / q est
nondum / facit q h... in l. cum
ff. q interdum ff. de pecul. le. q
pncto ... / qui talia uerba ad execu
torem diriguntur ¶ Uenio ad summa
rium dicitur hic q executor non pt distra
here / Con. de l. siquis ad declinanda
C. de epi. et cle. sed glo. in l. generalia
cat executori permissum hic non
/ ista glo. non dicat vnde q qui execu
tori est permissa alienacio pt alie
nare ut notatur in l. pe. C. qui dare
opus non est et in l. i. impu. ff. de
re cor. / Sed ad l. siquis ad declina
da non est bona sed quia non fuit per
missum a testatore sed al. Quare hic
non permittitur a. l. sicut ibi Expecti

de instan' edi q' iuue aliqua v' iniq'
executor dicat aut vult vendere vt
in causam alimentor' gutat et pt
ut ibi at' no ut hic illud no vide'
bene dictum quia et hic nolebat
vendere ut conuiteret in cam alim
tor' quare tu dic quida sunt execu
tores vles et isti pnt vende sicut
heredes ut ibi quida sunt execu
tores ptculares ad legata solue
da alio herede instituto et isti no
possunt vende nisi testor hoc pmit
tar. Ite oppo. q' mdus inster hon
hat' cedere gtra heredem ut l. hi
tus y' iuenia j. ad trebell et l. si
quis ticio §. dele iij glo hic ispale
in ca alimentor' sicut ad pias cas
ut l. nulli C. de epi et cle et nota'
in dicta l. si quis ticio §. dele iij ¶ Op
dr hic q' in legato alimentor' lz
locum falc' Con' in relict ad pi
as cas quis no pati' faladia ut in
aut similr C. ad l. falc Sed relan
alimentor' recipiat piam cam ut
in pcedenti gtrario g' re so quid
q' pro anima relinquit' vr relictu
ad pias cas ut nota' in l. si quis ticio
§. dele iij Quare dic aut alimeta re
linquntur gtemplacoe amicicie tn
et detrahitur faladia ut hic et l.
hreditatu j. ad l. falc aut relinqu'
contemplacione paupat et tuc no
detrahitur ut in l. gtraria dns frac
de prs dicat q' hoc proba' in corpe
ut cum de app cog in g' aliud quoq
captum dum dicit alimenta impe
di et §. dixit pm re ¶ Vltio oppo
ad §. dr hic q' iste libertus admit
titur ad papiendu legatu Con' h'
sunt relictu illis quibus cibaria et
vestiaria pstabat sed anima pstata
no dr cibaria et vestiaria ut l. co
dicill §. de anu le gore sed sigs
pstabant' dimit videnť pstari
no in ca alimentor ut ibi sed si anima
pstacio fit pauperi ut libero in
dubio vr fieri in ca alimentor ut
hic probatur in l. cui annu §. de
an le et nota' in l. cu hy g' si
in anos §. de vsuf ¶ Veniamus
ad q. et videamus quali isti ex
ecutores vendere possunt vos ha
buistis duo primo q' executor vlis
pt vendere 2° q' executor ptcular
alio herede instituto no pt vedere
nisi testore pmittente ¶ Quero igr'
primo quis est executor vlis Pndeo
qn paupes sunt instituti executor
tunc est vlis et habet vim hedum
ut l. si quis ad declinada C. de epi
et cle Item cu nemo est institutus
sed iussit testor bona sua distribu
ine paupes p suos executores isti
tunc habent vim hedu ut hic arg
ro ffin ibi alio herede instituto et
quasi dicat si alius no eet heres in
stitutus hret vim et nomine hered
vt si diceret volo q' accipias de hr
ditate mea et des pauperibus ut dict

glo hic et facit l. denique q' incendium
§. de petit le et idem tenet primo i
c. cum tibi ex de testa ubi dr' cauis
Ro. rof inst de actoe ex testo i glo
quia dedit Sed quero quid de execu
tore ptculari relicto pista vba talis
fecit tales suos fideiquissarios et
executores quibus dedit licencia
et ptate vendedi de bonis suis cu
bannimcto et sine iudic ad satisfac
tione integra promissor ¶ Quero
g° utru ad hoc ut ista cocessio ali
enandi valeat requira' hrditat
aditio Spe. in sit tangit ista q.
in dicto g' iuue aliqua v' sed poile
et nil ibi determinat Vr dico sic sive
ponamus ista legata relca de extesto
executores non possint vendere
nec alienare n' adita hereditate
ex testo ut l. si nemo §. de testa tu
et l. nemo j. de re iur Sive po
namus de executores ab intestato no
pnt exequi nisi adita hereditate
ab intestato ut l. ij j. de fideig' li
et l. si impu C. de manuiss te et l. q
filio g' i et ibi nota' de hed inst
et insti de eo cu bo lib gfer a' adi
g' i et l. q' pure inst j. qn di le
ce Oportet g° q' hereditas sit adi
ta sicuti em dacio tutele que est
fauorabilis est relictu libertatis q
e ita fauorabilis et no pt valere
nisi secuta adicoe Ita ptas data
executoribus no valebit nisi adi
cione secuta Sed quero quid si nec
vult ee heres ex testo nel ab intes
tato nec etia fiscus piat ipe cogita
pte Procedo ulterius posito q' ptas
alienandi sit cofirmada adicoe
hrditat examinem' vba pmissi
onis que dnt quibus dedit licencia
utru important libera voluntate
cu arbitriu boni viri primo ponit
hoc tu sic tenere ex de statu mo § cu
ad monsterii circa sine inglo § vbo
licencia et ibi vr tene q' licencia
intelligu' libera volutas sine ali
qua ca tn hoc no probat credere
gtrariu q' vbu licencia iportat
arbitriu boni viri q' probo sia
nome licencia descendit a vbo licz
sed q' tm est dre quatu licitu est
sed no est dubiu q' ista vba si tibi
vide' iusti nel licitu importet ar
bitriu boni viri ut l. fideicomissa g'
quaq' j. de fideicomiss li Ite proba'
ex l. i. C. de sacros sanc ecc ubi heat v
iusqi licencia ic quia licencia in
telligi' de arbitrio boni viri neque
em pt filiu ex hereditate et deinde
instituere ut no in l. si quis ad de
clinanda C. de epi et cle at si ha
beret liberam ptate posset filiu ex
hereditare sicut miles cui est gcessu
liberu arbitriu testandi ut l. i. § de
testa mili Ite dicat testor et do libe
ram ptatem certe si diceret ptate
simpliciter referetur ad arbitriu boni

viri ut l. nepotes proculo de v. sig.
Sed ex eo q' dicat liberam intelligo
q' intelligatur in eius liberam volun
tatem collatam q' probo quia verbum
libera descendit a verbo libet q' impor
tat liberam voluntatem ut l. fideicom
missaria libertas ff. de fideicommiss. li. ibi dum
dicat libuerit pro hoc est ut tex. §
de test. mili. l. i. in prin. et l. ex C. i. de
bonis li. facit l. patre cui libera § depu
tatem si dixerit plenam potestatem et liberam
ut probatur in l. i. § de test. mili. in duo
bus rusis ibi posit et l. fideicommissa
§ quamquam § de le. iij ibi non enim plenum
etc. ¶ Expedit non q' ista verba plenum
et liberum si adiciantur verbo q' alias de
sui natura importat arbitrium boni viri
facit ipsum significatum libere voluntatis
sicut verbum volo ad q' facit l. i. § de
testa. mili. Sed in verbis vendendi
possunt permutare vel in solutum dare
vel obligare vi. q' non p. l. si pupillo
rum § si pretor § de re. cor. In contrarium
vi. p. l. sicut venditionis § qui inopi
vel ... sol. § quia ista permissio fit
a pretore vel a iudice et debet stricte in
telligi ita loquitur § si pretor quia
fit ab alio privato et tunc appellatione
venditionis continet omnem appellationem
per quam impletur causa ob quam fuit per
missa venditio unde cum sit permissa
venditio pro satisfaciendum legatis
quicquid faciat ut legata soluat appellatione
alienationis continetur pro hoc facit
verbum hic positum s. vendendi al
ienandi q' verbum alienare generale
est glo. est in l. statu liberi preter
§ contutus mutus ff. de testa. li. ¶ Item
sequitur de bonis suis. Numquid itum
possit agere contra heredes ut exhibeat
res hereditarias ut videat que ex
pediat vendere puto q' sic arg. l. si
tibi optio § si. § de op. le. ¶ Numquid
an exhibitis omnibus rebus vel non
exhibitis possunt executores vendere
rem quam volent glo. in l. plt. C. qui
opus ... non ... q' sic contrarium tenet
glo. in l. quamdiu C. de distract. pig.
Solutio liquidum isti executores non habent
liberam potestatem sed solum est eis co
missum per verba importantia ar
bitrium boni viri non est dubium q' non
possent ponere manus ad res quas
volunt sed debent facere sicut pretor in
l. magis puto § ne passim § de re
cor. et l. adimo pro § in venditione
ff. de re iudi. Sed si ponens ipsos habere
plenam et liberam voluntatem tunc de
bes scire q' libera voluntas debet
intelligi dummodo tamen bona fide faciat
ut l. creditor § lucius § man. sed ille
qui rem magni pretii vellet vendere
pro modico non faceret bona fide
ut notatur in dicto § ne passim vel
non ideo non valet eorum venditio et
poterit revocari Item debet intelli
glo. in l. plt. C. qui de op. non est q'
ita debet intelligi l. creditor § de

distract. pig. ¶ Numquid an executores
possint vendere pro quanto pretio vo
lunt dixi § q' si ipsi non habent pote
statem non possent sed debent vendere ar
bitrio boni viri sed si haberent libera
potestate dixi q' deberent facere bona fide
Si ergo rem magni pretii dederunt
pro modico bona fides non videtur
versari ut l. i. C. si de pi. ven. aga.
non poterunt revocare illam vendi
tionem sed dubitatur de modo revocan
di illam in l. plt. C. si pig. ven. aga.
vi. velle q' primo heres debet agere
contra executorem et eo deficiente non sol
vendo veniat contra emptorem sic et
alibi in l. qui fundum § procurator ff. pro
empt. vi. velle tex. q' indistincte
possit dominus agere contra emptorem et
hanc partem teneo quia alienatio facta
non fuit non ob. l. i. C. si de pig. ven.
aga. quia ibi creditor vendebat
iure suo et ad suam utilitatem in eius
gratia collusio non tamen attenditur ad
annullandum venditionem sed in casu
nostro et in § patre executor vendit
ad utilitatem alterius et nomine alteri
us ideo indistincte annullatur venditio
secundum distinctionem § patre ¶ Numquid
an heres sit requirendus cum exe
cutor vendit puto cum eligit rem
quam vult vendere an in istis duobus ca
sibus heres debet requiri vi. q' non
quia per etiam cum isti executores possint
facere invitis heredibus et ipsis igno
rantibus ut l. iiij ff. de fideicommissis
li. et l. qui pt de re iu. Solutio quando
facit procuratorem ad vendendum non
requiritur q' procurator teneatur dominum re
quirere qui vendit sed dominus potest prohi
bere si vult ut l. mandati § man.
et l. si tibi mandavero et in con
trarium vi. causa in l. i. C. de distract.
pig. et in l. legatum § de usuf.
le. et l. i. § q' de ... ff. si cui plus q'
per l. falc. et l. hac edictali § his rebus
C. de sec. nup. Unde credo sic distinguendum
si isti executores essent assumpti arbitrio
boni viri tunc sine dubio esset re
quirendus heres ut l. si quis arbitratu
de v. ob. et l. theopompus § de dote
ple. sed si habent liberam potestatem
ut proponitur puto idem q' heres de
beat requiri per l. creditori § de di
stract. pig. et per l. i. § q' de ... ff. si cui
plus quam per l. falc. Item per rationem
... posset trahere executores
ad aliam rem vendendam vel ad ve
dendam eam alio pretio ergo debent re
quiri ut l. sicut § de arbi. Preterea
libera potestas importat ut bona fides
ad sit sed ille qui facit clam videtur
facere non requisito eo qui prohi
bere ... videtur facere clam et mala fide ut
l. clam possidere ff. de acquir. poss.
et l. prohibere § clam ff. quod vi aut
clam et sic videtur mala fide facere et
sic non valet ... contrarium Solutio sic et
dicas quidam sunt executores

qui hnt ptatem vendendi ar. l. et
illi debent requirere partem ut l. adiuo
g. in vendicione j. de re iudi. et iuª
ff. ex. iii. l. ab executore C. que app. no
ra quidam sint habentes ptatem
ab homine et tunc aut illa ptas
sint voluntaria ut ptas vendendi
quam dns dat patri que semp est
voluntaria cum dns possit revocare
qn vult tunc dns no e requirendus
nec debet ipse prohibere si inicium
uno debet ipe prohibere si inuit in
l. si tibi madavero. ff. ma. vi. sstibus
Si vero ab inicio sint voluntaria pos
tea incipit esse no voluntaria ut ptas
quam debitor dat creditori alienandi
et tunc siquide illa ptas sint lim
tata ut quia dixit do tibi ptatez
vendendi a tali die in antea pro tali
precio / et tunc no requiritur citatio
dni / ita pt intelligi l. ff. g. ff. ff. de mi
do. inpe sed si no esset sic limitata tunc
dns debet citari ut l. si creditor et ibi
notatur C. de distract. pig. tunc ad ppo
tum / mandatum datum executori sunt
voluntarium respectu testatoris neces
sarium ro heredis. nec. est limitatum
io heres debet requiri ut dictum l. si
creditor nisi testator aliter disposuisset
¶ Quero heres si requisitus vult
impedire ista vendicionem quid sz
facere ut vendicionem impediat Ro
siquidem vult impedire totaliter ne fiat
tunc no pt aliomo nisi offerendo pe
cuniam necessariam pro solvendis le
gatis ut l. i. g. ij. C. de inr. do inpe.
Item pt dicere offero me paratum
vendere et de precio satisfacere legata
riis et aliis pro quibus executores
vendere volunt iusta tuy ypeten
tem et de hoc dare fideiussores quo
ffo heres in vendendo pfertur ut C.
de litig. in auct. ad hec et C. de pig.
act. l. hoc si debitor / sed si no vult
impedire vendicione totaliter sed illi
rei tm / tunc debet ondere ypalia
res est que mag expedit vendi
vel mag quomodo vendi pt ut sic
eos in mala fide ystituat / Ite si execu
tores volunt vendere modico precio
ondit heres q alius vult emere
maiori pcio ut sic si aliter faciant
constituat eos in mala fide ¶ Quero
utrum illi executores possint transferre
possessionem / puto q sic / ut l. si quis
prohibuerit ff. de public. / p hoc fat.
q testator concessit eis licenciam alienadi
sed alienacio et dnij translacio no pt
fieri sine tradicione / igi vr pmitte
¶ Deinde quero quia sequitur in vbis
tum bannimento et sine strmdi ipor
tent ista vba Vtideo in executoribus
ultimaz voluntatum no hemus expssu
sed possumus dice q teneatur facere
bannimentum sicut executores sive ut
l. ordo C. de exec. rei iudi. et l. edicto
g. si adultus sit C. de fide instru. et
de inr. actic sit h. x. et hoc est vm
qui no habent libera ptate / sed qui
hnt libera ptate tunc forte idem q.
deberent facere bannimenta sicut tutores

quos constat hre liberam ut no in l.
mandato generali ff. de pac. et tn tuto
res in vendicione rei pupilli de
berent ista bannimenta facere fieri
ut l. si sine g. i. ff. de minor. / ideo ista
vba cum bannimento et sine appo
nitur ut ea no hant nec facere.
¶ Sequitur in vbis usqz ad satisfacti
one omn promissorum ¶ Quero utrum ta
lis executor possit rem vendere
no pnti pecunia sed habita fide vr
q no in relict. pias ca. maxime p
l. si procur. et q ibi notatur j. de in
tis et ad similitudinem executionis
sine ut l. admo pro q emptor j. de
re iu. et hoc puto verum si no hnt
liberam Sed si ponamus eos habere
liberam in hoc credo q possunt hre
fidem de pcio dummo bona fide faci
ant ar. l. qui rome g. calimathus
j. de v. ob. ¶ Quero quid si in instru
dr sic vendiderunt pro tanto precio
q ptm confessi fuerunt se huisse no
inveniunt dr q receperunt / an suffi
ciat / puto q non / quia p hoc no im
pletur ca / quare est mandata ve
dicio eis cum mandatum pro satisfac
cione omn promissorum Sed si constitet
se huisse non videtur facta condicio
pro satisfactione pro satisfactione legatorum
nisi postea apparet facta satisfactio
legatorum hoc ultimum probatur in l. sed
et iulianus g. pmde ff. ad maced.
primum q confitendo se huisse no suf
ficiat probatur in l. Si examinacione
et ibi notatur C. de no nu. pecu. et
j. si quid inficiam patro. l. i. g. si in
litem et g. q si inimia ¶ Quero q
si dr in instru / quia pecuniam recepit
in inici pecunia uidry sed no appa
ret q legatariis sit soluta / an
sufficiat emptoribus Ro sic quia
cum obviata cum habuerit mandatum
sufficiat q emptores ob ista cum sol
verunt / licet executores in istam
cum no gravitant ut l. i. g. no autem
ff. de exec. ¶ Quero cum promissio de
emcione qua faciunt executores ob
liget heredes / puto q sic / si faciunt
promissionem fm consuetudinem civitat
ut l. si pig. g. ff. ff. de pig. act. et
l. iul. g. si procur. ff. de act. empt.
et C. de evic. pig. no de p totum
q nota et tex dicat / q qn aliquis
vendit ex officio sibi iniuncto tamquam
tenetur de evict. ut l. qui erat in pu
ff. fami. her. et de evict. l. si pignora

QUUM UNUS

prelegatum cum onere alimentorum transit ad heredes heredis licet sint plures. h. d. Primo ponit dictum ho format una obiectione et ad idem redit / ha ibi si tamen
¶ Oppo dices tu iste tex licet ex p sumptione procedat / no tn sequitur ex necessitate / Quando cum si heredes he dis sint discordes / hret ne tunc locum ista l. Ro sic / et recurretur ad remedium

l. iij. § e. ¶ Querit dy. utru heres seu
datiuus debeat iurare omnibus here
dibus dni uel uni tm / et dicit q
omnibus ar. huius l. q tangit glo. in l.
is cuius. § deuisis. et Ja. de are. in l.
de pupillo q si plurium. ff. de no. op. nunc.
et glo. dicit in c. si plures si de feu. fi.
gtu. et c. ult. Notat glo. quod gtinea appel
latione domus hominis. in l. i. et hic at. § ad sint

¶ **Verbis fideicom[m]issi**
Alimenta debentur et pro eo tpe
quo fuit retardata libertas absque
mora heredis h. d. Nota tex. in explorat

¶ **Alimentis** vir bonus
debet arbi
trari alimenta pro qualitate rle
dote que alimenta crescunt cresce
te etate. h. d. / Idem dicit tex. in vro
et vxore in l. si cum dotem q
autem in secundissimo § sed ma quod
intelligo qn vires dotis sufficerent
aliter frater teneretur ale. sororem
vt l. qui filium § ubi pu. edu. de et
vir. uxorem / vt notatur p dy. in dicto
q sin autem ¶ Oppo. et vr quod
vno arbitrio boni viri sm quan
titatem hereditatis debent solui alim
ta ut l. alimenta ff. e. dic ut in glo
et tene opi. hu. quia magis est vera
Iste facit ista l. q legatum pro dote
no sit purum sed codicionale solue
dum tpe sunioris quod an sit vin
dicatum in l. tras q ante ff. de condi
et de. Bartholus legum doctor.

Si in dampnatus in me
tallum post restitu
preteriti tempor et futuri ali
menta petere pt. h. d. Oppo.
et videtur q post restonem no pe
tit alimenta preterita ut in l. intula
C. de sen. pas. veritas est q hic legitur
in legato alimentor q p dapnacoz
in metallum no perit / quia cum dap
nato pt relinqui ut l. in metallum
ff. de hijs qui pro no scr. / Ite oppo. de
l. in metallum no perit quia cum dap
nato pt relinqui ut. l. in metallum
ff. de iur. fi. sed hic spale in alimet.
Eodem mo solue gtrarium de l. ij. C. de
bo. pscr. / Ite oppo. § e. l. iij. sed ut ibi
¶ Oppo. glo. de l. cu alleg. C. de re.
mili. sed intellige spale e in alimet.
pro hoc ff. e. l. seruos et ibi aliq dicam

Lucius Si predia
pro alimet.
relicta obligantur ex hoc
legatum alimentor no au
getur uel minuitur h. d. ¶ Oppo. mo
dus adiectus legato habetur pro gdi
cione ut l. i. C. de hijs que sub modo
vnde sicut codicionis adiectio mi
nuit legatum ita et adiectio modi
sed glo. hoc vult nisi modus sit adiec
tus in fauorem legatarij probatur
in l. ticio in pri ff. de con. et de. / sed
ponamus q testator nichil dicat de
ypotheca / sed dixit q volebat
alimenta percipi ex illo fundo / an
fundus sit obligatus / quida q no
azo dicit hic gtrarium et in l. gaius
§ de ali. le. q hoc est designatum
cum omnia bona hereditaria sint ob
ligata ut l. i. C. co. dele. ¶ Quero
pone q testator dixit de oblone et no
papiunt tot fructus q sufficiunt
ad alimenta / an debeant suppleri uel
expectari fructus sequent. anni
hoc tangit Cy. in l. si quis argenti
C. de donat. et est multum longa
via / Sed dico in summa q debent dari
integra alimenta / quia locus no gra
taxacionis sed fuit adiectus / Sed
gra demonstracionis / quia post pfum
legatum legatum fuit dictum ex tali
predio / ut est tex. in l. quida in
pri § de le. i. et p hoc soluitur gtrari
um q format glo. de l. tu certus
§ de vi. tri. et ole. le. quia ibi fuit
adiectus certus locus gra taxacois
h. gra demonstracionis et post pfum
legatum / Item ista lex aptatur ad q
utrum bona viri sint obligata vx
ori pro alimet. quia format pro
uti de donat. int. vi. et vx. q for
mac[?] sed iniquid et ibi dicat q
sunt obligata. na tu alimenta debe
antur de bonis mariti et bona
sunt obligata pro eis / ut hic et §
e. l. ij. gtrarium / Et Cy. et Ja. de are. di
cunt idem in l. vna q exacto §
de rei et vxor. act. / Quida doctor
lombardus disputauit gtrarium
tali rone quia certi sunt casus in
quibus bona sunt tacite obliga
ta ut in ti. in q ca. pig. uel ypo. ta
con. sed iste casus no est de illis
gtrarium ¶ Aduerte ad l. istam et l.
ij. § e. Vlt. q ut alimenta pstent
sed vir no habet bona designata
hic loquitur q bona sunt desig
nata ut alimenta pstent. sed vir
no habet bona designata ad hoc
et licet bona sint obligata pro dote
secus in alimet. q vide in tali
fundus esset datus pro estimato
et si esset res destinata pro onerib.
matrimonij puto q illa bona essent
obligata tm fuerunt data pro
oneribus matrimonij Bar. le.

Gaio legatum in dubio
intelligitur fideicommissum
alium cum onere suo h. d.
concordat l. legatum ff. de
adim. le. ¶ Oppo. de l. si tibi ff. de adim
le. sed ibi legatum fuit fideicommissum
in alium / Ter istam l. dixi in q. de
facto / pater habuit filium quem pmo
studere fecit / et sibi libros emit
et in testo voluit q filius libros
conferret Contingit q pater sup
vixit et filius decessit cum eodem
querebatur an filius deberet gferre
dixi q sic / quia isti libri videntur
fideicommissi cum suo onere ut hic et l.
legatum ff. de adime. le. quod no

Imperator legatum alimentor(um)
scim alicui quo ad cum aliquo mo
raretur durat. etiam mortuo eo cum quo
debet morari. Item eo vivo ex iusta
causa potest ab eo discedere. h. d. ques. l.
i. C. de legat. videbis quod imperator quod post
mortem debentur alimenta q. de l. seius
in prin. ff. de alim. le. sed ibi legatum
fuit relictum favore eius cum quo de-
morari. hic non. ¶ Item oppo. quod condicio
iuncta que pendet ex potestate legata-
rii et alterius deficit per causam defici-
ri legatum ut l. legatum C. de con. in-
et l. intestato § de con. et de. sed dicunt
quidam quod dictio quo ad non faciat condi-
cionem ut no. in l. i. C. de lega. hoc non
est verum ut dixi in l. i. § de condi. et
de. § de glo. alibi dicit quod est speciale
favore alimentor(um) ut no. in l. i. C.
de usu. et substi. et l. intesto § de
condit. et de. que glo. dicit veritatem
licet dy. aliter dicat in e. impunitatem
de re. iur. li. vi. et pe. in l. i. C. de lega.
quorum opinionem reprobo in l. illius libert.
§ de condi. et de. et ibi dicam ¶ Nota
in ultimo versi. quod ille qui debet
morari cum aliquo si non potest ex iusta
causa non perdit legatum et dicit ut l. mevia
in fi. ff. de alim. le. unde si testator re-
linquit alimenta uxori in domo ipsius
testatoris. si non potest commode morari, quia
est iuvenis et aliqui sunt ibi qui
verisimiliter luxuriarentur cum ea potest habere
et petere alimenta et recedere de domo
pro hoc l. plerique ff. ubi pu. edu. de. Et ero
quid importat favorem heredum
quia ibi stando dicitur minus gravius ali-
mentario. Sed placet aliud quomodo
quia iste qui debet stare in domo debet
prestare aliquam fiduciam secundum qualitatem
persone. Nam si est familia debet pre-
stare fiduciam secundum qualitatem persone
non tamen iure sanitur dicens tamen quod hoc omnia
debet facere ut l. sicut proponis §.
de op. li. Ratio illud est verum quia muli-
er percipit alimenta non iure legati.
Sed quia est uxor que habet ali-
menta ex eo quod operatur in domo. hec
autem habet iure legati. Bar. le. d.

Mela adiectum significa-
cativum etatis adiec-
tum persone legatarii non
restringit legatum. Item alimen-
ta relicta simpliciter debentur in vita.
Item alimentorum favore in masculis
intelliguntur usque ad decimum octavum
annum in feminis usque ad quartumdecimum
annum h. d. Nota tex. ibi aut si non appa-
ret. Item no. quod puer et puella intel-
liguntur donec durat pubertas ¶ Op-
po. ad prin. secundum glo. et videtur quod adiectum sig-
nificativum persone restringit et ut por-
rigatur ad alias personas quia que
sunt eiusdem etatis ut l. non aliter ff.
ff. de le. iij. sed hic istud adiectum a
dicitur certe persone quia dicit huic
puelle unde cum demonstrationis magis
quam restrictionis videtur appositum
sed ibi ponitur adiectum simpliciter

et indefinite tamen unde debet referri
ad illas personas quibus convenit illa
etas. ¶ Item dicitur hic quod alimenta debentur
in vita tamen C. contra ff. e. l. iij. in prin. Sed
ibi fuit legatus fundus ad alimen-
ta et sic spectas hic vero simpliciter
alimenta et sic cum vita finiuntur. Ite
in l. cum hij § qui stat ff. de transact. et § ad
l. falc. l. hereditatum. 3o opponitur quod
hic quod pubertas durat in alimentis usque
ad xviij annum vel circa. C. contra illud
oppo. de l. si arrogati quod non tamen ff.
de adop. sed ibi eodem modo quo hic
accipitur ut ibi notatur ¶ Ultimo ex hic
ponitur unum speciale favore alimen-
tor(um). Unicuique de aliis quod specialia habet.
Ro. habet favorem. primo quod ex minus
utili voluntate debentur cum brevi
prestatione ut l. i. C. de fideicommissis.
Item quia potest relinqui non capaci
ut ff. e. l. is cui et l. fructus § e. Item
per clausulam generalem que minuit
legata legatum alimentor(um) non minu-
itur ut l. e. libert. § posthumis. Item
per clausulam generalem quod relatum notatum
intelligitur repetitum a substituto ut ff. e. l.
iiij. § lucius. Item habet privilegium in
modo exigendi quia emptor habet
actionem ut ff. e. l. alio. Item breviore
res dantur dilationes ut l. ij. de re
iudi. Item non admittitur appellatio ut
l. fi. § de app. re. Item quod admittitur
compensatio ut l. iiij. C. de compensa.
Item habet privilegium in modo durandi
illam pubertatis intelligitur longiori
tempore ut hic. Item non potest pacto
conveniri sine auctoritate iudicis remitti
ut l. cum hij § tota. l. ff. de transact.
Item potest agi pro hijs tempore feri-
ato ut l. ij. ff. de feriis. possunt et alia
specialia reperiri quod laboriosum esset po-
tius quam subtile. ut dicit glo. isti
in l. i. ff. sed ma. Bartholus le. doc.

Sed si alimenta illud dicitur quod solitum est facere. quod
una vice fiat. h. d. hec quod dictio so-
litus verificatur in una vice. aliud quod
est dicere ita solitum fieri. aliud ita fieri
consuevit. quia consuetudo requirit bini-
actum. Nota quod verbum presentis vel preteriti
temporis porrigitur ad tempus presens. C. contra
quod oppo. et videtur quod porrigatur ad futurum
ut l. si ita § ti. i. et l. aurelius quod
intesto § de lib. le. glo. sed hic et dicit
quod hic variatio testatoris contingit circa
idem quod relinquitur in contrariis contin-
git circa diversa. Vide glo. que incipit
sic quod nec de ista defini. et ibi sed secundum
Rog. Item oppo. de l. nomine quod filio ff.
de le. iij. sed ut ibi videbitur. Bar. l. d.

Quidam Titio reli-
quit quod quidquid relinquere potest aque. et tale lega-
tum non continet servitutem sed debi-
tum personale h. d. primo ponit dictum
2o obiectionem. 3o responsionem. 2a ibi
nec videri. 3a ibi nec enim. Ito text.
dicebam etc. quia tenetur ipsum notari ff.
e. l. i. et ibi reliquerit ut sit quoda

debitum personale non aut(em) fructus et sic reducitur ad probationem supra statim ¶ Oppo(situm) q(uod) non debeatur extimatio ut l. cum ligij(?) ff. si non minus ff. de fi(deicommissis?) sacr. et l. i. et l. nulli ff. de ero(gatione) uni(versitatis) annuo li. xij. sed ut dixi ff. e. l. i. ¶ Vero cum relinquitur aliqui ius aque duce(n)de qui habet vicinum p(re)dium ut non finiatur cum p(er)sona non est dubium q(uod) trans(it) cum predio. Sed si relinquitur habenti p(re)dium vicinum ut finiatur cum p(er)sona est dubium an sit fructus p(er)sonalis. Azo et Jo. dicunt q(uod) est fructus realis que tamen per exceptionem finitur cum p(er)sona p(er)empta p(er)sona ita non(?) hic et l. ut pomum ff. de fructu et l. pecori ff. de fructu in p(rincipio) et l. qui binas ff. de usufructu probatur in l. iiij. ff. de fructu. Sed pone q(uod) relinquitur ei qui non habet vicinum p(re)dium an est fructus vel non utilitatis est quia si est fructus habeo confessoriam contra quemcumque possessorem. Si non est fructus possit agere tantum contra illum qui concessit non contra alium. Ro(fredus) hic et l. ut pomum ff. de fructu dicit q(uod) est fructus. glo(ssa) hic tenet contrarium et pe(trus) ut Cy(nus) refert C. de usufructu. ff. Pla(centinus?) tenet opi(nionem) Ro(fredi) per eandem l. ego teneo glo(ssam) q(uod) non sit fructus et q(uod) non possit agi nisi contra concedentem non contra tertium pro hoc tex(tus) in l. Gayus ff. de alim. le(gatis) et in l. si ff. si ff. de contra. em(ptione) et vend(itione)(?) et hoc voluit dicere mag(ister) consultus ubi dicit hoc enim et(?) quasi dicat non est fructus sed quoddam ius debitum p(er)sone

A filio

Mulier p(ote)st esse executrix et cogitur illud officium acceptare si agnovit legatum a defuncto sibi relictum. Item hoc officium si habet onus bursale amexum transit ad heredes h(oc) d(icit). Nota q(uod) mulier executrix p(ote)st esse intellectum. Idem est in l. filio ff. mater. J. de admin. le. Idem tenet spe(culator) in ti. de instrum. edi. § nunc vero v. sed quid in muliere dixi in l. femine. J. de re iu(dicata). ¶ Vero maritus fecit uxorem executricem sui testamenti illa postea transiunt ad s(ecund)a vota. ¶ Dicitur officium iudicis executionis finiatur(?) vi(detur) q(uod) sic sicut tutela ut l. tutela plerumque ff. de tutelis. Contrarium puto verum p(er) l. cum pater § hereditatem ff. de le. ij. quinta l. si arrogatus ff. de tutel. ubi tutela finitur deportatione secus in officio executionis vel electionis ut dicto § hereditatem. ¶ Vero an religiosus possit esse executor testamenti de quo est casus in c. si ex. et de testa(mentis) li. vj. ubi dicit q(uod) sic cum superioris licentia contra dico in aliis religiosis quia in fratribus minoribus. Nam illi non possunt esse executores ut in c. exiuit de pa(ri)di(so) / ex. de v(erborum) sig(nificatione) in cle(mentinis). Item non q(ui)s cogitur assumere officium executionis postquam agnovit legatum sibi relictum sicut in arbitrio ut l. ij. ff. de arbi. ¶ Vero iurum officium executionis transeat ad heredes dy(nus) tangit j. l. proxima in p(rincipio) / mihi videtur q(uod) melius cadat hic et vi(detur) q(uod) ad heredem transeat pro quo vi(detur) tex(tus) hic et j. l. proxima sed illa nihil facit quia illa erat legataria non executrix. Ite(m) pro hoc. ff. e. l. cum unus in p(rincipio) sed illa non facit quia ibi non erat legatarius non executor sed solum hec l. facit. In contrarium vi(detur) tex(tus) cum glo(ssa) in l. ample ff. de tutel. Dy(nus) dicit q(uod) non transit ad heredes nisi in(?) quadam obligationis ita loquitur hic q(uod) tenet Ja(cobus) de are(na) et spe(culator) in ti. de instrum. edi. § nunc aliqua v. sed quid in muliere et v. se. et Ja. de bel(visio) in aut(hentica) de execu. § si quis aut(em) sed glo(ssa) in dicto c. si. de testa. li. vj. dicit q(uod) ad heredes non transit nisi sit data stat(?) dicamus in arbitrio ut l. i. § diem ff. de arbi. et in mandato q(uod) morte finitur et similibus et sic intelligo q(uod) bene dicunt doctores q(uia) q(uod) dy(nus) dicit q(uod) transit ad heredes nisi quadam obligatione est verum quo obligatio qua tenebatur defunctus continebat onus bursale non aut(em) p(er)sonale et ita loquitur hic sed si esset onus p(er)sonale tantum non transiret ut dicitur l. ample ff. de tutel. pro hoc est tex(tus) in l. ius cum ff. de transact. fin. ¶ Vero an istud officium transeat ad successorem prelati q(uod) tangit spe(culator) in dicto § nunc aliqua et dicit aut fuit expressum proprium nomen aut appellatum q(uod) dic(itur) ut ibi p(er) eum que tamen distinctio videtur contradicere hiis que continentur dicitur in l. qui liberis § hec verba ff. de vulg. et pup. et ibi dixi Bar(tolus) sed

Testator

Relictum quibus vel qui limitat sim(ul) cuius non solum in quantitate sed et in tempore h(oc) d(icit). Nota tex(tus) ibi in urbanum i(d est) in negotia dum urbana non tantum ad hoc ut alerent se suis operibus ut j. e. l. testo(r). Bartholus le(gum) doc(tor).

Titia

Relictum quibus vel qui limitat sim(ul) cuiusdam ad q(uod) refertur non alia h(oc) d(icit). ¶ Oppo(situm) dic(itur) q(uod) relictum non alia h(oc) d(icit) q(uod) sequitur non restringit precedentia contra l. unam q(uod) § si ff. de pe. le. et l. quidam § i. ff. de le. ij. et l. heres § uxori e. ti. sed relictum restringit cuius ad q(uod) refertur non alia et sic non obstant contrarium. Contra hoc vi(detur) q(uod) restringat aliud ut l. heres § uxor et l. ita q(uod) § si ff. de penu le. sed vestibus e(t) q(uod) non restringit aliud ut hic sed in l. contrariis totum erat sim(ul) cuiusdam et si dicatur quo relictum numeri singularis et generis neutri refertur ad id q(uod) est numeri pluralis et generis fem(inini) vel quo referatur ad plura dicitur j. ti. i. l. planctus(?) ubi materia consultus tangit hoc ¶ Oppo(situm) et videtur q(uod) relictum quibus vel qui non restringat sed augeat ut l. cum tum adiectio ff. de le. ij. sed ibi ponitur cum copula / hic sine copula / hic sine copula et sic non ob(stat). Nota tex(tus) ibi sicut nominibus et ad q(uod) dicitur j. l. proxima § si Var.

Alimenta

legata relicta ab herede debentur ab heredibus heredis. Item appo(situm)

libertorum heredis libertus liberti continetur que testor tractabat ut sum h. d. faciat illud pu. ad id sum dy sum q. officium executoris tuleat ad hered. sed hic eat legatarius ut s. l. pa. dixi. Item dr hic q. libertus liberti admittitur ad fideicommissum. Con. quia fideicommissum sunt relicta libertis man. missis ab eo in testo vel codicill. sed ibi non sunt manumissi. sed admittitur in distincte ad fideicommissum futurorum libert. Ito q. dubitatur de volun. tate defuncti pt ex sua scriptura pbari ut hic dum dicit suis libertis et ut in l. nesennius s. de neg. ges. et s. l. proxima inst. ubi vobis de et glo. est in l. qui gubernia q. 1. s. de le. iij. Isto q. illud q. dr q. appellatione filiorum non continetur nepos est verum nisi ex nepos que testor consueverat nominare et tractare in filium sicut dicamus hic in liberto liberti Bar. l. d.

Basilice in legato non reiterabili dispo generalis non refertur ad ea de quibus specialiter est provisum h. d. Oppo. de l. titia q. qui marcho s. de ann. le. ubi admittitur ad utrumque. sed pe ibi loquitur in legato reiterabili hic loquitur in legato alimentorum q. non est reiterabile. Item q. ponit Cy. in l. cui. s. de lega. ubi soluit sim dy q. ibi loquitur qn legatum respiciat diversas cas. hic qn una et eandem ut hic et in c. gn. ex. de re iu. li. vi. Item oppo. s. e. l. libert. ubi generalem etiam recedere a speciali sed ut ibi dicam. Bartholus le. d.

Ad sodalitatem heredes libertorum suorum continentur liberi toties pro ea parte qua quis heres in eis h. d. concordat l. filios s. de le. iij.

Servos Servus potest relinqui legatum in ea alimentorum. Ite pt relinqui templo q. non est sed de speciali prat h. d. Nota q. sim licet al sint incapaces tamen in ea alimentorum admittitur attatur site in l. is cui s. e. Item p. ista l. dicamus q. licet al fratribus minoribus non possit relinqui tamen in ea alimentorum et pro necessariis suis pt relinqui ut hic et intelligo de fratribus singularibus quia conventui pt relinqui ut hic et intelligo de fratribus in c. exiit de verbo sig. li. vi. Idem dico in quolibet religioso quia ppemet poterat iudicis officium implorare p. ista l. cum similibus. Ite alii religiosi quia fratres minores possunt constituere procuratorem et tamen non possunt agere p. se ut l. servum quoque in prin. s. de procu. et l. divus et ibi no. s. qui pe. tu. et in c. ex parte ex. de resti. spo. sed forte religiosus cui relinquuntur alimenta non pt ipse petere sed monasterium ut l. filio s. de con. et de. sed si esset religiosus non astrictus alicui monasterio sed obligatus religioni in generali vel templo iudeorum constructo tunc ipse pt petere p. istam l. et similes. Quero an possit relinqui templo iudeorum constructo et hic videtur q. sic. Inq. tractavit ver. eius in l. abbate ex. de re iudi. ubi templo q. non est non pt donari sed legari. est donacio ge. i. Item videtur ter in c. si de ecc. edi. sed dico q. pt legari templo iudeorum constructo ut h. et l. filios s. de le. i. cum pro hoc l. si servus s. futuro s. de testam. vi. pre. Et ad contraria videtur q. non pt donari concedo quia donacio est contractus qui contractus requirit personam veram vel fictam tamen quia contraheretur videretur si fieret donacio. Alii qui promittit restituere templo edificando nil repugnat sed hic loquitur in legato q. requirit personam tamen qua quis loquitur non ob. c. si ex. de ecc. edi. quia futurorum q. non pt concedi privilegium ecclesie que non est ut statim sit beneficium sed bene pt concedi ut incipiat habere vires cum incipiat esse capitulum et videtur dicere ibi glo. per hoc dico q. ecclesie construenda pt institui heres sicut possumus alienus ut l. gallus § ille casus s. de libe. et postu. Bartho. l. d.

Libertis quos Per clausulam generalem appositam in alia voluntate videtur recessum a speciali h. d. Oppo. q. admittatur ad utrumque ut l. titia § qui marcho s. de an. le. dic ut dixi s. e. l. alimenta § basilice. Oppo. q. per generalem clausulam non receditur a speciali nisi ipsum comprehendat ut dicto § basilice sed ja. de are. hic ideo quia usus est verbo universali quia dixit omnibus in quo sunt inclusi ubo nisi. Isto tamen ista sed ur contra l. stichus s. e. vide dy. soluit q. hec clausa generalis apponitur in diversis voluntatibus ibi in eadem. Ideo dicit dy. in c. generali ex. de re iu. li. vi. et in l. doli clausula s. de v. ob. Item ad hanc sed oppo. de § stichus v. sed cum alimenta s. e. sed ibi loquitur qn in eadem voluntate apposuit clausulam generalem et specialem respectu diversarum personarum. hic respectu earundem et distingue qn apponitur clausa generalis et specialis respectu eiusdem cause si quidem in diversis voluntatibus per eam receditur a prima ut hic. Si in eadem et tunc aut in eadem clausula generaliter eadem persona et tunc clausa generalis non refertur ad specificata ut in dicto § basilice. Si vero diverse persone videtur recessum a prima ut s. e. l. stichus.

Iste oppo. et videtur q. in diversis disposicionibus clausa generalis non tollat specialem ut l. de opno. inst. l. i. § i. sed aliud in dispositionibus heredis est emendanda legum correctio q. nota Bar. le. d.

Maximus Alimenta debita non soluta possunt peti tam preterita quam futura h. d. Oppo. de

hic q̃ stetit tanto tempore q̃ nõ
petiit et postea petere pt Con
vino vr̃ tacite remittere ut l pro
cula. ff. de probac sed glo ibi nõ in
ducit tantam remissione solius te
poris cursus sed tacitas et gratuitu
tas et reddicio solius sequitur. Sed
nota et eam allego in l. que dotis ff
so ma. vide glo que incipit qui stete
runt &c. ¶ Item oppo ar. hic q̃ inter
pellacio nõ est necessaria Con̄ vino e
necessaria quia ista oblo nõ habet die
ut l si relegati ca. § decr. ob et l. mo
ra in pri ff. de usur sed hic interpello
nõ est necessaria quia tractatur de sorte
nõ de usur ut l. cum unus § 1 ff. c.
¶ Nunc vero si petuntur alimenta petitur
quid peti debet Res alimenta ipsa vel
estimacio sint q̃ in aliment veniunt
quedam que cursu temporis periunt
ut habitacio et tunc debet deveniri
ad estimacione in peticione cõdep
nacione vel execucione ut l. si usu
fructus in ultima in bienium ff. de usuf
le. quedam sunt que licet nõ pereant
tn̄ nõ expediunt ut medicine que
veniunt inter alimentor ut dixi in
l. legatum ff. e. et tunc debet deveniri
ad estimacione ut l. si libertus ar. et
et l. patronus quin q de op li. Quedam
sunt que hodie hre expedit ut fru
mentum vinum et similia tunc ipsa spes
debet peti nõ eius estimacio ut
l. nulli C. de ero nulli amo li. xii. et
propter mora devenietur ad estima
cione mix maz. l. vinum si cer pe. Et
hec l. loquitur in aliment dabit ex
testo ¶ Nunc vero quid in aliment debi
tis officio iudicis ut a patre filio Res
si quidem filius alimentavit se suis
opib vel fuit sibi donatum nõ pt
repetere ali. a patre qui nõ habet vi
si alat ut l. si quis a liberis § si vel
parens ff. de libe agn. ¶ Sed si ani
mo mutuo ut se alit mutuo ut se
alit competit actio mutuanti ut l. si
ff. de in rem verso et hoc in aliment
debitis iure sanguinis sed in alime
tis debit iure fimen et opar ut
in uxore est videndum an uxor
stetit in simagin viri vel nõ et sine
stetit per virum vel per virum sine nota
per dix ut l. Si cum dote § si maritus
in sensissimo ff. so ma. de quo per dy
in l. quid in uxore C. de neg. g.
¶ Nota ex isto § q̃ possum petere
in uno libello alimenta preterita et
futura pro hoc l. i. C. de ldig et
l. non quemadmod ff. de iudic.

¶ De heredibus

Tempus certum gravati adiectum
gravato in dubio cõdicione nõ fac
h. d. ¶ Oppo q̃ tempus certe etat
faciat cõdicione ut l. si ita scriptu
de manu. Sed glo remittit ad l. i.
C. coia de le. et ibi solvit sa. de q̃
q̃ ibi erat certum q̃ testator volebat
facere diem diminare est quare
dic q̃ hic apponitur tempus gravato
ibi honorato tum hinc inde ut
dixi in l. si tum legetur ff. de leg. i.

¶ Post unius

diminucio
legator relictor intellecto non
pertinet ad legata nec ad alimenta
relicta immediallis vel intabulis
pupillaribus h. d. ¶ Oppo q̃ ista
clã referatur ad omnia relicta ff.
ut l. talis scriptura iuxta ff. de le. i. sed
hic speciale favore alimentor ¶ Oppo
q̃ referatur ad ea que sunt relic
ta immediatis ut l. talis iuxta ff. al
legata. sed ibi simpliciter dixit que
legavit hic dixit que legavit
immediallis ¶ Ultimo nõ ibi idem
quesitum &c ad q̃ dicat statutum q̃ dans
opem vel auxilium in maleficio eo
depunetur in quantum prĩ delinquens
nõ principalis delinquens debet
cõdepnari in centum sed per cõfessio
ne fit diminucio tercie partis nõ
queritur in quantum debet cõdepnari
dans opem vel auxilium et vr̃ q̃
in centum quia in eo cessat ro q̃ re
principalis cõdepnatur in minus et
idem dico in cõtinueto si per aliud
debet pena principalis duplicari
q̃ nõ duplicabitur in dante ope
vel auxilium quia cum per qua prin
palis debet duplicari cessat in da
te ope vel auxilium ut l. ib. cu ope
l. de furt. Bartholus le. doctor

¶ Cibaria

Non impleto
onere demora
do in certo loco libertus relicto pri
vatur h. d. Racio dubitandi in
isto § fuit q̃ omnis morandi in
certo loco videtur cõtinere spez se
rvitutis unde in alio qua in liber
to nõ valebit ut l. tigo § 1
ff. de condi. et de. Bartholus le.

Testamento

absens propter negocia
testatoris ut pius debet
alimenta papere h. d. possum q̃ i
ista l. dice in tali q̃ Canonicus
nõ residens in eccia nõ pt hre
fructus quid si est absens per nego
cia eccie vr̃ q̃ presens per istum tex
et extra de cle. nõ resi. c. ex parte
Sed quid si est absens nõ pro nego
eccie sed superioris vel presidis vel
clericis pro negocia spẽ certe videtur
idem quia presens videtur ut c. ad
audienciam et c. cum dilectus de cle.
nõ resi. Bartholus legum doc.

Seius

dispo ge
neralis
nõ refertur ad ea de qbus
circa eandem cam specialiter
est promissum et legator p̃stare
gravari pt legatarius singularis
h. d. ¶ Oppo de l. tigo § qui marcho
ff. de an. le. ubi debet hre utrumque
dy ut c. gñ de re iur. li. vi. solvit
quod illud loquitur qu legatum
respicit dinisam hic respicit

candem ita ceciz dixi ß·c·l·alimē.
ta q' basilice Sed ita so· videtur con
tra tex quia hic x·aurei simplr' le
gati fuerunt/ ideo Ro· subaudit · s pro
alimet/ quia tacite intelligit' qui lega
pauperi qui legatur pauperi ut·l·ci
hij q' cum in annos ß·de tri'sact' et
glo·ß·c·l·libert/ q' postinus et licha
bes q' cta equalis no refertur ad ea
de quibus spaliter est promissum et
tacite ¶ Quero in quo consistat ista
benignitas dicat glo· de iur'· antiq'
non poterat alegatario legari q' no
vice' vindicatur p l·ß·de le·i· ubi per
omnia ex equata sunt legata fidei
cumiss' ja de qre· dicat q' benignitas
contingit in hoc/ quia cōtubnali et
libert' de quibus ß cōcerat no reli
querat libertate expresse/ et tamen
cōtinet' appellacōe libertor/ ut in tex
ibi qui de mō est vide glo in his
l· dic ol' dicat unio cōtubernali et
libert/ et idem continent sequens le
gati q' precedens speciale qd' nota·

¶ Titia Cum finitur legatum
tunc finitur omnis le
gato adiectum nisi aliud de volū
tate testor/ appareat h·d·

¶ Mater filio· legatur
alimētor/
non perit condicione defecta p alium
cōtingente in plērua cuius in qua spa
lit' est collata h·d· dic ut dixi ß·
c·l·gayo q' imperator Bar le doc

Duarijs Glo dicat
q' hic est
duplex lra/ et tene ut glo
dicat et tenet Bar le d·

Cum alimēta
Si alimēta simplr' relin
quuntur debentur arbitrio
boni viri/ in spect' cōdicionibus hic in
certis h·d· de una ex hijs cum stacijs
hinc/ ß·c·l· cū unius q' ß·ß· de cau
tate/ dr' hic ex facultatibus hēditat/
¶ Quero quo hoc debet intelligi/
bn heres debeat vendere propietate
si fructus non suffiant/ Ro non debet
vendi propietas sed scdm quātitatem
fructuum debent alimēta pstari ut
l·imperator in fi·ff·ad trebellis· bar·

¶ Cum ratis sum
Cui relctū est quo copensandi
non pt petere legatū nisi herede
liberet quo obmisso doli excepc̄oe
repellitur h·d· Bartholus le de·

¶ Rogatus de vltimo
cap· dicit
dixi ß·c·l·iuj/ Idem est alimēta re
linquere et gravare heredem ad q'
educare h·d· Bartholus legum

¶ de aur' et argento legato Rica

i alij
vestimēta
legato ge
neris dero
gatum per
legatum gn̄is
subalt' vel spēi et generis restrigit'
ut non cōtineat speciem de qua sunt
alia indiuidua notata h·d· cōcordat
cum si·hm q l·l·heres meus q 1·
ß·de le·iij· et per dy iij· c· generi de
re iur/ li·vj·et per glo in·l·qui
q' ple ß·de fun instruc· bar l·d·

¶ Cum certum Qui
dedit
pondus argenti in genere libera
tur dando extimacōne/ secus si de
beatur certa spēs h·d· concor ff·c·
l·cum certum et l·cum dicū/ oppo
de l·paulus ff·de solut/ due sunt so
lucōnes in glo· una est speciale fa
vore ultīe voluntat/ alia so·est vā
q' hoc est verū si solvit' pecunia
non cōtinata quia si debes michi
certum pondus argenti ad legaz
peculiar/ si vis solvere pecuniaz
argenteam eiusdem lege certe ad
mitteris/ sed si vis solvere pecuniaz
ere cōtaminata/ ut sextinos/ tunc no
admitteris et hoc placet per tex in
l·i·C·de fabric/ li·x' et decim feu
in ro l·si·c·li·/ Item placet ista
so per rōm/ vos sat/ q' qn̄ fit pe
cunia de argento debet fieri ut sit
eiusdem extimacōis in forma cuius
est in materia/ un̄ expensa cude
di debet fieri de publico ut dicit' in
l·i·ß·de cōtrahen· emp· licet primo
dicat cōtrarium ut non bn̄ nec im
ex de iur'iura/ Cum gō sit eadem ex
timacōnis in forma cuius est in ma
michil tibi nocet/ gō admitti' so
ut hic ibi si eadem res/ Et p hoc dicat
q' ille qui debet centū florenos no
pot solvere pecunia ere cōtamina
tam ut sextinos/ Et ille qui debet
centū libras ad pecuniaz minutaz
non posset solvere in auro vel grossis
/ et hoc est de iure/ sed de cōsuetudine
pro pecunia minuta solvitur aurum
et argentum et ergo que cōsuetudo in
hoc est servanda ut·l·Imperatores
ß·de cōtrahen emp· et glo· in·l·si
quis aurum C· de donac· dixi in·l·pa
ulus. ß·de solut/ ¶ Vltimo glo· hic
tangit/ an aliud pro alio solui pt
dic ut in·l·ij·ß·si cer per Bar l·d·

Qui tibi verba futuri
tempor/
restringunt' ad tempus mo
rtis/ et ultra non extendu'
et oro respectiva deficit

deficiente persona uel qualitate eius
cuius respectu profertur h. d. usque ad
l. servo ¶ Oppo. ad hoc q. istud verbum sig-
nificatiuum qualitatis non attenditur ut l.
ancilla in pri. ff. e. ubi posterius subest
verba non videtur requiri q. sit uxor
sed ibi verbum suprapositum fuit adiectum
per modum demonstrationis cuius de-
fectus non viciat legatum hic vero
per modum causa conditionis dixit
enim que uxoris eius causa parata erant &c.
et sic est relatiuum q. facit conditionem
ut l. Stichum ff. de le. i. que conditio debet
impleri in forma ut l. qui heredi
in pri. et l. Meuius § de con. et de.
¶ Item oppo. de l. si ancille § de condi.
et de. sed illa quantitas non potest ibi videri
repetita in conditione quia ancilla
non potest nubere unde sola verba videtur
repetita non qualitas facit ista
l. ad q. dicat statutum q. si nobilis
intrauerit palacium capitanei sol-
uat tantum pone q. ibi non est capi-
taneus et nobilis intrauit an tene-
atur vr. q. non quia ubi non est capita-
neus non dicitur palacium capitanei arg.
huius l. tamen hoc non firmo pro vero
quia illa verba ponitur instatutum per
modum demonstrationis hic vero
per modum conditionis Bar. le. doc.

Uxor

Uxor hanc l. summa cum
precedenti ¶ Oppo.
ff. l. prox. ubi eo ipso q. diu-
tit non vr. eius causa patuit
glo. dy. et omnes dicunt q. l. pre-
cedens intelligitur sic ista videte si
testator legauit per verba futuri te-
poris que eius causa parata erunt tunc
inspicitur tempus mortis unde
tempore mortis oportet q. ipsa sit uxor
unde si diuertit bona causa ipsa sit
uxor grata uel non deficiat conditio
relicti quia non est eius causa patuit
ut dicit ubi l. sed in hac l. testator le-
gauit per verba presentis temporis intelle-
go que eius causa parata sunt tunc
si est uxor tempore testamenti sufficiat
unde si postea diuitit distinguimus
utrum diuertat bona gratia uel non
ut sciamus utrum voluntas sit mu-
tata uel non et ita loquitur hic
et ista est veritas Bar. le. doc.

Cum quidam

Cum quidam hic ponitur verbum legasset
q. est temporis preteriti unde
excedit tempus testamenti ut § e. l. si
ita unde quero quo porrigitur ad
tempus mortis Ro. ista verba que
sunt modi optatiui et subiunctiui
ut essem et fuissem et similia licet
sint temporis preteriti tamen trahuntur
ad tempus futurum ita non in l. qui
Rome § de v. ob. probatur in l. si
debitor § vellit ff. de contrahen.
emp. et l. tamen certus ff. de vi. tri.
et al. le. Bartholus legum doc.

Seva

Seva Solucio legati
et translatio in
aliam rem seu alteratione
legatum extinguit h. d.
non q. diuum species transit in suam matu-
ram secundum alia species ¶ Oppo. dicitur hic
q. translatio in aliam speciem extingu-
uit legatum contra de l. primum filii § vi.
ff. de le. i. sed ut ibi ¶ Item oppo. de l.
fideius. § si rem ff. de le. iii. glo. non sol-
uit tamen dic q. ibi res legata extabat
hic vero desiit extare quia fuit e-
ulterius accessio ut patet in fi. l.

Lucius

Lucius legatum per quod
ciuitati que-
ritur aliquod ornamentum
valet h. d. Bar. le. doc.

Si ita esset

Si ita esset lega-
tum
simpliciter et indefinite pro-
latum ad tempus testamenti
refertur h. d. uel sic nota possima-
men tunc simpliciter tempus signi-
ficat h. d. nota tex. ibi hac demo-
stratione &c. ¶ Oppo. que tex. pi. ob-
pos. l. si ubi veniunt futura dicat
glo. sed ut ibi tamen dic q. ibi tractatur
de modico uel nullo preiudicio quia
semper tandem soluendo debitor libe-
ratur et creditori prodest hic vero
esset magnum preiudicium ¶ Oppo. § e.
l. filiam sed ibi erat verbum futuri
temporis siue preseruent ut ibi patet
¶ Oppo. de l. uxori § testo ff. de le. iii.
et l. hiis verbis e. ti. sed vnio concor-
dat cum ista ut ibi patet ¶ Oppo.
de libe. le. l. aut facta § testo videre
concordat ¶ Oppo. de l. i. ius. et l. si
quis societatem ff. pro soc. ubique
facit societatem omnium bonorum et
intelligitur de futuris sed ibi ubi inicio
non ingerebat magnum preiudicium
quia quis poterat tantum lucrari
et tantum perdere sicut sic posset
alter eorum perdere et non lucrari ¶
Oppo. de l. quotiens § si ff. de usufructu
glo. non soluit dic q. ibi extabat a-
rea que est maxima pars domus
¶ Oppo. de l. tam pr. § fideius. ff. de le.
ii. solue ut ibi ¶ Oppo. de l. ex hoc
edicto § si ff. de ali. in uini ca. fac.
sed glo. illud verum quo ad illud edictum
tamen dic q. ibi fuit illud verbo futuri
temporis hic vero presentis temporis
¶ Oppo. de l. placet de li. et po. sed
ibi fuerunt verba indefinita que
comprehendunt futurum tempus alias dispo-
sitio esset nulla hic vero cessat ista ro.
¶ Oppo. de l. nesennius § sed si alimen-
ta ff. ti. i. sed ut ibi quia ibi contingit
variatio certa inde uel q. the[illegible]
loco eius sede ¶ Oppo. de l. tutoribus
ff. de testa. tu. sed ibi fallit propter dom-
tione que continuitatem temporis significat
¶ Oppo. de l. si ita quis potest de le.
iii. sed ibi est verbum presens q. est certe
sunt ut ibi Et pro declaranda
l. ista et glo. et pro declarandis

occurrentibus cotidie de duobus est
videndum. Primo quando proferuntur verba
presentis temporis vel preteriti an porri-
gantur ad futura. Secundo quando proferuntur
verba infinita sive temporis expressione
ad quod debet referri. Circa primum dicitur quod
sic aut verbum presentis temporis profer-
tur a lege aut ab homine. Primo casu presens ver-
bum presentis temporis refertur ad futura
ut l. i. ff. de condi. et l. quia l. semper
loquitur ut l. arrianum C. de heretic. et
in omnibus autenticis que incipiunt
sed hodie. Fallit si l. contineret remissio-
nem delictorum tunc enim ad futura non
trahitur ut l. cum l. ff. de leg. Si vero
profertur ab homine aut est verbum
potestatis et comprehendit futura quia est ex-
tensivum ut l. si ita quis in prin. ff. de le.
ii. aut est aliud verbum et tunc aut
continet illud quod dependet ex mera
voluntate defuncti et trahitur ad fu-
tura ut l. talis scriptura in prin. quinto
quod si et se ff. de le. i. Si vero non depe-
det ex mera voluntate defuncti et
tunc aut variatio in futuro consistit
circa eandem rem vel que habeat
loco eiusdem ex dispositione defuncti
et porrigitur ad futura ut ff. ti. i.
l. mela § i. et ff. ti. i. l. fi. in fi. aut
contingit circa res separatas et tunc
aut tractatur de modico preiudicio et
porrigitur ad futura ut l. fi. C. que
res pi. ob. pos. aut tractatur de mag-
no preiudicio et tunc ad futura non
porrigitur. Ita loquitur hic et l. filii
stipulatus et l. cum stipulamur
et l. si a colono ff. de ver. ob. et l. si ita
scripsisset ff. de le. ii. in talibus fallit
per dominum tunc ut l. tutoribus ff. de
cera tri. Item fallit si ita res est
de accessionibus primarum rerum ut l.
fi. § fi. ff. ti. i. ¶ Secundo est videndum
quando oratio profertur sine tempore
ad quod tempus referatur et tunc dic
aut est oratio universalis aut generalis
aut particularis aut indefinita. Primo
casu quando universalis ut quando ponitur nomen
collectivum de sui natura ut grex peculium
et similia et tunc porrigitur ad fu-
tura ut l. grege ff. de le. i. et l. pe-
culium ff. de le. ii. Ratio quia futura vi-
dentur de accessionibus prime. Si
vero oratio est generalis ut quando appo-
nitur ad signum ut omnes res meas
vel universas res meas que sunt
in tali villa licet distinctionem faciat
glo. inter generale et universale in l. i. ff. de
eden. Et isto casu ad presens tempus
restringitur ut l. fi. § i. ff. de le. ii. et
l. si tibi mandavero § is cuius bona
ff. man. Fallit si de modico preiudicio
tractatur ut l. fi. in fi. C. que res pi. ob.
pos. et ibi glo. hoc dicit l. i. i. fine
et l. si quis societate ff. pro soc.
Si vero est oratio particularis vel le-
gatum est particulare ut quia legatur
aliqua res seu species et tunc si quidem
legatur totus fundus veniunt
futura que ipsi fundo accedunt
ut si aliquid adiungitur ut l. qui in rem
§ i. ff. de le. i. Sed contra predicta videtur
glo. de usufr. l. quotiens § fi. sed glo. di-
cit illam male dicere et non allegat
bonas l. vel verius dic quod bene dicit
quia refert an ex contractu vendatur
vel ex delicto publicentur omnia bona.
Item intelliguntur predicta tantum ut dixi
§ is tantum bonis et notatur in dicta l.
fi. C. que res pi. ob. pos. aut in testamento
et tunc aut quis legat omnia bona
simpliciter vel usumfructum omnium bonorum
et tunc veniunt futura ut l. dicta
l. quotiens contrario quia tunc videtur legare
quandam seu hereditatem ut ibi patet et l.
nam quod § fi. cum l. se. i. quod generalis.
Item si diceret simpliciter omnes res
meas res ut dicta l. nam quod § fi. Si
vero diceret omnes res que sunt
in tali villa ut omnes res meas mo-
biles et sic non intelliget de tota he-
reditate tunc refertur solum ad presens
tempus ut dicta l. fi. C. que res pi.
ob. pos. Si vero legatur pars tunc
non venit quod postea adiungitur ut l.
servi electione § fi. ff. de le. i. et ibi
notatur. Si vero erit oratio indefinita
tunc siquidem tractatur de modico pre-
iudicio comprehenduntur futura ut l. fi. C.
que res pi. ob. pos. Si vero de ma-
gno preiudicio tractatur tunc aut per
disponentem que indefinite locutus
est potuerunt provideri omnia futura
et ad futura extenditur ut l. si ser-
vitus de ser. in pre. ¶ Illa ibi potuit
ab initio videri quod lumina domus po-
terat habere. Si vero non potuerunt
provideri que futura erunt tunc
futura non veniunt ut hic cum similibus.
Quod intelligo si aliquis reliquit bona
que habet in tali loco secus si bona
simpliciter ita quod posset intelligi de tota
hereditate ut ff. proxime dixi. Item hoc
vera nisi in casu l. si cognatus ff. de
re dubiis quod dic ut ibi dixi. Pro
declaratione eorum que dicta sunt pro
dixi quod verbum potest licet sit presentis
temporis trahitur ad futura pone
quod testator dixit lego omnes res me-
as que sunt et reperiuntur presentis
de morte testatoris supervixit et multa alia
acquisivit queritur an futura veni-
ant et videtur quod non per istam l. contra
trarium videtur per verbum possunt quod est
extensivum tamen de iure videtur quod futura
non veniunt quia illud quod dicitur quod verbum
potest est extensivum est verum eo ad quod
refertur hic vero refertur ad verbum
reperiri non ad verbum res unde est
sensus lego omnes res meas que
sunt in presenti vel presentis reperiri nunc
sive in futurum non autem refertur
ad existentiam rerum et sic extendit
actum reperiendi non actum habendi. Idem
dicit glo. in simili in l. fi. § i. ff. de le. ii.
in glo. super verbo communes pro hoc facit
quia verbum debet declarare illud ad
quod refertur et non aliud ut l. absolutio §
i. ff. ti. i. et ff. e. l. si quis legaverit

¶ Quero satis q doc dicunt q ad
hoc q illa cla si no valet iur testi
iter porrigi ad illum casum quo tes
tamentu rumpitur postum nativitate d;
dica si non valet vel valebit ut
dicit Cy in que ex ca dixi in l si ita
scripsisset ff de le ij modo dr in testo
si no valet iure testamenti valet iur
codicillorum et omni iure quo melius
valere pot an ista cla porrigitur
ad casum quo testu rumpitur postu
nativitate psct dcom pt et puto q
no quia vbum pt est extensiuu
eius ad q refertur sed hic no refert
ad illa verba si no valet sed pont
in dispoe que sequitur deficiente
condicione no autem refertur
ad illa condicom si no valet ic
vnde illa condicio ad futura non
extenditur vnde si diceret si no
pot valere iur testi ic tunc refert
ad futura Sed quid si dixit volo
q valeat iur testi vel saltem iur
testi vel saltem iur codicillorum Ro
vr hoc dic si no pt valere iur
testi Nam hec dictio saltem iure
codicillorum Ro vr hoc dic si no pt
valere iur testi tat hoc importat
vt C de cod rec priu l ij Item hes
hic textu q si lego tibi veste mea
q inspiciatur pns tpe pone q vir
legat vxori omes vestes suas ille
vestes sunt corrupte et alie fce
de novo ntrum extenda ad futuras
et vr q no vt hic et idem pt qui
de frumento qsupto et alio recolleo
Sed dico q si testator addidisset alia
vestem et pma supest illa addi
ta no est in legato Sed si pma est
qsumpta et alia fca loco pme ut
si habet pannos cottidianos et sunt
qsumpti et alios fecit loco pmor
tunc talis vest de novo fca legato ce
dit quia pma videt pmo proba
ex theorica supradicta cum dixit
si variacio contingit circa idem vel
circa id q habetur loco eiusdem hoc
probatur ff ti i l si q si et l filio
si i ff de condi et de et l hi iungi
pri ff de le ij vr glo instrumento
vel fructus in fine ultime glo so
ma pro hoc facit l Item si fundi q
seminarios ff de usufruc quod tenet
Ja de are vel si servus q qui quinque
ff de c ¶ Quero testor legavit alicui
podere suu q habet in tali villa
postea ibi emit aliquas possessi
ones de novo ecte an ille possessi
ones de novo empte cedant lega
to ista qo residet in hoc an lega
ti podere sit vniuersale vel generale
vel non et illud vocabulu podere
no reperio in iur nro sed reperio sig
nificacione ubi mansus ita dicit
mansus quantu quis cu vno pari
bou laborare pt ut in c i extra
de cens et x coll si de feu fu cotro
c i no si est aliquid additu vna
cu eo q prius erat ita q cu illo possit

venit in legato at non dic tamen
vt dicit ff de re dub l i Bar le doc

Planus vbat testoris in dubio
debent intelligi ita q no
sit in qsumatione peni
h d ¶ Ista q no debet peccari ing
manca ¶ Oppo de l heres meus
si i ff de le iij huius timore dicat
Reg q ista l loquitur sm rigore
sed de equitate refertur ad omnia
et probatur in quibusda addicio
nibus q dy tenet istam opy pro
quo facit tex dum dicat sm vba
testi ic Michi videt q ista no sit
bona sol pmo quia eet corrigere
ista l qsequo quia est qtra tex dum
dicat sm verisimilitudine ic Et io
dic q vel qtraria est ff signu
vtle omne q signu vtle est collectiu
et licet singulare sum pt plura
qprehendere ut l vxori ff ¶ Ite
oppo et vide q refera ad ea de q
non pt referri salua rone reti ser
monis ut l Nam q sr si ff de peni
le q sic proba qn procedunt duo
sba debet eis dari adiectu plural
num ut l cum filio ff de le i in glo
ff vbo relict sed indicta l na q si
duo sba precedunt que referuntur ad
relan singulare num sol licet ad duo
sba possit dari adiectu pluralis
num tamen bene stat et adiectum sin
gulare num et ita est in dicta l na
q liquide ut hic ¶ Ulterius oppo ego
video qn precedit masculinu et
femininu pt dari adiectu masculini
generis et refertur ad utrumq ut l si
ita scripsisset ff de le ij et ff de testa
tu l siquis ita et omnis l que dicunt
q masculinum qcipit feminin p vna
dicio neutralie posita pot referri
ad omne genus vt l ea tu ff de le
ij quare go hic illud vbum muli
ebria no pt referri ad omne genus
finaliter dicamus sic q hoc contingit
ff duo q adiectum mulierbria hz
sbatu sibi per omnia conforme ff
hoc vr testor voluisse q referat
ad precedencia p qtinet favore vt
nec extendatur ad alia quia favor
debet adhiberi intellis ff de reim
et si q istorum deficeret putarem de
bere referri ad omnia ut si dico
lego ornamenta et vindum mulie
bria q no pt fieri salua rone reti
sermonis est veri sm regulas gra
maticales sed pt fieri p quanda
figura s plenus minor qua figura
hic iur consultus voluit ponere so
cium nom dicunt talis cedit oia
iura sua et acciones quevel quas ic
vt tollat istam istam dubitacione
sic videbit aut l si ff ad trebell
q tenementi puta hic sunt due
figure s plenus minor et alia figu
ra generum qz vestem est genus fei
et num singulare mulierbria genus
neutr et num pluralis ¶ Oppo de l
talis scriptura ff de le i sol hic non

poterat referri ad omnia sed ma prec
edentia sinonima ibi sit. Item hec hic
q verba debent intelligi sic ut sit
bona gramatica quod si non possunt
ita intelligi gr nos in gramati
ca errauit. Sed non vitiat puluim ut
l. imperator ff. de sta ho. ubi sit expositi
p[illegible] quia tunc vitiat[illegible] ipse vitium
emendus sed si esset vitium non emendas
sed sm quando subtilitate non vitia
atur ut in c. ad audienciam extra de rescript.

[Q]uin certam

Illo tex ibi puta. Nam pono q sm consuetudinem si
debeo tibi quatuor libras denar.
possum tibi soluere unum florenum
et econtra. Pone q promisi tibi
quinquaginta ducatos. Iam sunt
duo anni modo volo tibi dare sm
extimacione presentem. Creditor uult
sm extimacione qua valebat flo
renus tunc tempore promissionis, et
debet debitor soluere sm extimaci
onem qua valet nunc hic nisi fu
isset in mora sm forma l. vinum ff.
si cer pe. dixi ff. c. l. i. nisi. Bar.

[Q]uintus

Non intelligitur cum
uxor patrum q ipsius et
alterius cum patre. Item
falsa demonstratio legatum gener[ale]
restringit sicut in legato certe speci[ei].
Item qui disiunctiua cadit inter ge
nus et speciem accipitur pro quinta h.
d. iste tex quia ibi certo tempore [illegible]
cordat l. demonstratio de con. et de.
Opposito de l. alimenta § fi. ff. ti. i.
et l. siquis seruos ff. de le. iii. ubi
si aliquis legat seruos suos, videtur
legare omnes ita hic videtur legare
ea que illi coniunctim cum patre sunt. Sed
in l. contrariis verbum suos refertur
ad dominium vel quasi q recipit diui
sionem ideo cedit legato pro ea parte
pro qua suus est. Hic vero refer
tur ad usum qui non recipit di
uisione ut l. usus pars ff. de usu
et ha. et ideo non potest ei accomodari
ista verba, que eius cum patre sit
quia non habet illum in solidum
tamen cum aliis habeat nec propter
quia diuisione non recipit vel dic
q illa qualitas suus sua suum re
cipit quotitate rei seu dominii,
hic vero seruus nam non potest dici
q dimidia vel tercia sit pata cum
vnius alia cum alterius sed tota cum
utriusque. Sed si hoc dici posset puta
habebat lanam cuius dimidia pane
rat cum uxore dimidia cum suo tunc
illud dimidium cedit legato ut hic
ff. de le. iii. l. cum quereretur § lana et
hoc plus placet. Iste glo hoc opp.
quia iura libertorum non sunt diui
dua ut l. quedam ff. famil. hersc.
et l. cornelia q. de iure patro. et
tamen si legat libertos suos, intellig[itur]
etiam de comunibus ut ff. ti. i. l. alimenta
§ fi. Sed licet ius patronatus non sit
diuiduum tamen quo ad prestacione
alimentorum est diuiduum ut ff. ti. i.
l. iii. et ideo illo respectu legatum ali
mentorum suum libertorum comprehendit
omnes libertos. Sed si legarem
omnes res meas non venirent iura
libertorum ut l. quia prometit. ff.
ad trebell. cum eo q ibi notatur. Sed
contra hanc l. videtur id q habetur ff.
de le. iii. l. funis § fi. ubi si alicui
legantur serui nexue et alicui
textores si aliquis sit nexue et tex
tores veniunt. Sed illa accidentia
de qua loquitur hec l. respiciat di
uersitatem personarum de ista dicetur i.
e. l. pediculi § argento dixi hic
q ad ponitur pro et cum primo de
stare. Ite qui cadit inter personas
ut l. cum quidam de ver. sig. et l. si
is qui ducenta § utrum ff. de re iudi.
Sed qui disiunctiua cadit inter genus
et speciem resoluitur in coniunctiuam ut
hic et l. sepe ff. de ver. sig. dum dicit
dari seu donari vel aliter ut dicit
in dicto § utrum in glo. ibi i. § sed
et siquis et ibi l. legatum. Sed ibi
dubitatur de qualitate, hic de sba
ideo dic ut dicta l. i. § i. Bar.

[S]iquis ita

Relatiuum quis vel qui restringit
antecedens ad q refertur
h. d. vide glo que incipit illud
ibi l. nam q dicit ut ibi et ff. ti. i. l.
atilio § fi. et quod dixi ff. e. l. pectica

[U]xori

cum intelligitur de proxima et
inmediata et cum de re
mota et mediata h. d.
Ego intelligo illud verum de cum ine
diata non multum sed si esset cum mul
tum remota tunc legato non cede
ret ut l. et si non sint § si argenti
ff. e. cum enim multum remota est mag[is]
occasio quia cum ut probat tex in l.
tam de laniones § a tua ibi proxima
ff. de sm matre. Bar. le. doc.

[S]tatuam

additum forme prime legatum minuit
h. d. Bartholus le. doc.

[S]pectes auri

Qui legat rem vel legare
proprietatem et adiectio ut ha
beat usumfructum non facit illum legatum
videri h. d. q non de hoc habuisti in
l. iiii. ff. ti. i. facit ista l. ad q q si
maritus relinquit uxore suam do
minam et usufructuariam q per hoc
q dicat usufructuariam non impeditur
dominium hic de quo dic ut dixi in l. ti
cia § fi. ff. de le. ii. et ibi dy tangit q non

[F]iliam

del patre potest legari licet si legatum interueniens cessante fu
turi conferetur h. d. Opposito multi

de lega. ij° ecōtrario Sed a patre nō
pt relinqui et q° consideratur in tpre
existencie sui iur debet intelligi
ex aliquibus vbis testor ut hic et
l. ubi pure ff. ad trebell et l. fideicomiss
ij° si filio § de le. iij dicit ut l. cu filio §
de le. i. et ibi dixi Nota hic q° v by
reseruet° iporat fideicomissu ut hic

Si gemma Crisos quari fiat ista separatio dicit glo
pacto ad exhibenda ut
l. gemma § ad exhib sed con hoc oppo
de le. iij cetera § de le. i. sed illud q° hic
dr fallit in signo minuto ut dicta
l. cetera et dicta l. gemma Bar. l. d.

Qui uxori Crim aliam legatur ut conium si sp̄s
non est quo ad omia pure
legata capitur et ex fideicomisso vti
restituitur h. d. Nota ista l. nā sepe
venit q° testor relinquit uxori do
tes suas et postea facit eam here
et rogat eam alij restituere modo
heredes uxoris volunt ante dedu
cere dotem datam de p. instrume
tum tex est hic ¶ Item pone testor
relinquit qam tamquam debitu et in
minet falcidia certe bene deducet°
de illo legato nisi probet° debitu p
testes vel instra ut hic et ide dice
rem q° fieret diminucio p falcidia
de relict prouisis et male ablat
nisi probentur debita ut hic et in
hoc ista l. est mirabilis quia hoc vr
con voluntate defuncti eo q° relinquit
tamqm debitum ro nō sed con hoc fat
tex in l. eum qui tantu ij° pro parte
ff. de hijs qui ut indig dicit ut ibi dici

Mulier Crinero que est
racio huius q° q°
non venit in legato nisi repia°
rem quia vr legare certu corpus
q° nō est in rerum nā ut l. si fruus
ij° qui quinq § de le. i. debet tn ca
uere de dando si repiantur ut g. dit

Cum aurum
auri appō factu cotinet
et infectu quamuis signa
tam pecuniaz non cōprehendit nec de
aurata tn vel simplex argenti po
dus quātitate cōtinet nō prenni
argenti fca mencio spāta fuerit
in legando Et si pondus auri le
gatur plub ea mā separatur et orna
mentu sequitur rem ordinatam
h. d. primo loquitur qn legat° auru
vel argentu simplr nō expssa
quātitate ponder vel mā sed ex
pressa quātitate nō mā 2° qn itru
que exprimitur 3° qualit ponderari
debet 4° cui cedunt res auro et
argento anexe sz ibi puides
certu cōuncto ij° idem celsus ff. l.
proxima ttia ibi sed si argentu qrta
ibi idem celsus qnta ibi plane
et durat usq ad ij° idem celsus in
princ ff. sed ptee ibi nō cōtinu et nec
id q° est alterius accessio vel q° est
in supellectili ut ff. l. prox ij° i. quem
hinc cōiunge ¶ Oppo et vr q° illud
legatu argentu sit simplr factu
nō valeat ut l. tn post ij° gener §
de uer. do Sed aliud in fundo aliud
in certis rebus ut ibi et l. legato
gnalr° § de le. i. ¶ Oppo dr° hic q°
auri appōe nō cōtinet° anulus aure
us Con quia est signatorius co
tinens aliquē lapidem signatoriu
.nō cedit legato auri sed legato
gemme tamqm accessorius ut l. et
si nō sint ij° si et l. se ff. e. q° est an
nulus nō signatorius et tunc co
tinet° appellacōe ornamenti et legato
auri non cedit ut l. argumento ij°
ornamenta ff. e. sed intellig hic in
anulo significatorio dico q° ibi non
erat gemma sed signa erant ipsa
in auro Si vero nō erat anulus
signatorius intelligo q° nō erat patris
eā usus mulier sed ipius prestitit
et erat magis gemma ea uxor quaz
auru ea geme ¶ Queritur quid si le
gat ome auru et ome argentu sim
cum vetat pecunia signata Ro. non
vt l. quitus ij° i. ff. e. et sic indefini
ta et vlis hic equiparantur quia est
eadem racio om̄ sub indefinita co
prehendē ¶ Queritur in ij° prinde de
qua legata intellir° Ro. scdm cōsuetudine
ciuitat vnde defunctus est ortus
ut l. minime § de le. iij facit l. impa
tores § de cōtrahen. emp. dr° in ij°
Sed si argentu q° fuit legato opcio
et nō pt optare Con de opt lega
l. i. et ij. et p totu sed glo. q° hic op
tio nil opatur q° intelligo si erat vasa
erant eiusdem lege et sic opcio nichil
opabatur sed si erant de diuisis leg
tiuic posset optare et opare° opcio
Venio ad ij° idem celsus facit q°
si aliquis emit caldaria de rame
et ibi est manica de ferro debet i
ponderacione manica eleuari q°
nō est tanti valoris libra ferri qua
tum est libra ramis Bar. le. doc

Plane Vides hic q° ap
pellacōe argen
ti legati ad pondus non
venit aurat tura et hoc qn
pondus argenti legatur simplr
secus si legatur pondus argen
legati ad pondus in aurali ¶ Ite
vides infine q° clam nexe nō cōtra
venitur Con de l. argumento ij°
i. ff. e. sed intelligo de clamis pat ea
ornamenta vestis principalis secus
si erant pati gra muliers principalr
ut dicta l. argto vide glo que ma
pt fiat ibi dum dicit in l. quin
dum ij° i. dic sed ibi maceppui
que fit exemptio hic in ea que fit
p specificacōez et idem est dns infine
tex infine facit q° si testor legat
vxori vestimenta q° heres nō
pt separe masculos auri et
ornamenta ibi posita et pro hoc

fiat. l. et si non sit q pnemam⁹ j. e. Sed angtraru facit. l. quamis j. e. quia ibi loquitur separat ingspitt argetabus hic no q no Barth. l. d.

Argento Argentu fcm omez specie co prehendit licet no que suppellett lis loco sint et valde appellatio generalis genealis est h. d. ai gl se

Infecti Infecti appellatio ardeum maz cop hendit ceptum no fieri pata h. d. ¶ Oppo dr hic q argentu cepti fabricari gtine appelloe argenti fti Con illud dicar argentu fcm quo possimus uti ut j. e. l. quitus pan legatu so Ro dicat hic q in co sultus nimis large locutus est unde corrigitur per tex sequete sed ad cou dic ut in ea glo quem apit mag facti Certe glo no rudit ad l. gtraria quia argentu fcm sit id quo uti possimus tm ut hic dat in usu fm destinacione testor ut j. e. l. vestimtu Sed si erat cepti fabricari et dimissum quia testor ultra nolebat procede no gtine retur appe argenti facti quia no possit uti sed fm voltatem nec fi destinacoez ¶ Ite oppo q destinacio testor nil opetur ut. l. cetera q. si B. de tu et dubitatur an p destina acone aliqua res illo legato gtine atur vel non q dic ut ibi dixi

Pecuniarius Enim quid est p aliud conside ratur id ppe q est h. d. ¶ dr hic q gemma cedit auro Con j. de usuf. l. rez mixtura ubi gema no cedit auro nec auru geme Ro hic loquitur qn aurz e appo tum ca geme vel gema ca auri sed ibi loquitur in anulo qui fit ca orandi muliere ut j. e. l. ar gumento q ornamta et sic po vum ca alterius Sed si est an nulus signatorius tunc argetu ponere ca geme Item dr hic q non inspiatur preciositas q de. l. quidq infecto j. de ac pa do. s. hic loquitur qn est eam itru vim pona ca alteri⁹ ibi qn est dubiu Bartholus le. d. dc

In argento appoe spati patolum gtinetur h. d. Bar l. d.

Unguentis Un guentu appellatio gtinet nitraz et vo lumtaraz vinaoz h d Bar l. d.

Sede No accessorium sequitur geme et no spem probo ideo nos lla tatus q appe este gtinentur oima appoe pecory gtine solu petoli Este illud q hic legatur cedit legato

este q est gnale et tene menti illa hic intelligitur de vase aquiminario q datur ad abluendum manus et ad aqua recolligenda sed si est vas aqua retinetur ad portandu tunc cedit legato vasis petory.

Vestimentum Intellige istam. l. de pa lio qui fit ca faciendi vestem sed si fieret ca vendendi no ad ipm usum tunc appelloe vestimentorz no gtinet ut l. ligs fruos B. de le. iij. facit q si testor legat uxori pannos lini et lane q venient panni lini et lane gtexti et incepti ad hoc ut ca fa ciendi vestimenta gtinet Sequit l. vestes in qua nichil hetur Bar.

Argumento Contra hanc l. videtur cauis B. e. l. cu aurum insi dicat glo hic sunt pata ista tria imag ca ornandi psona q resar

Si quis addidit ¶ Oppo q trapeta sunt in suppel lectili ut B. de suppel le. l. de tapet et no gtinentur appellacoe vest ut B. de suppel le. l. i. et l. labeo Ro q ista sunt illa de quibus pt dubi tari an appelloe vest suppellectil gtineatur ut dr in dicta l. labeo ideo dic q ibi testor appellabat ap pellacoe vest in dubio fm gsue z appellacione suppellectil gtinet ut l. iij. B. de suppel. leg. Bar le d.

Quaminus Id debe gtracte di ad q principaliter res patur non id ad q factio h. d. ¶ Oppo et vr q ista ornam ta no possunt haberi in vestibus ut C. nemini licere insi ciurl. l. i. li. xj. so intellige istam. l. in vesti bus virilibus puto q no cedant quia no pt ee accessio eius q l. no pmittit sicut qui iurat no pmi tit ut B. e. l. y. et hoc de iure Ta men ubis illa gsuetudine no ad mittit ut vi. c. i. et y. ex de treuga et pace vm tu hodie tu p statutu civitatu mulieribus sunt interdic ta talia ornamenta no cedunt le gato lege vetante Item vr q ali quas vestes quas mulieres hnt no pnt habere ut scarlata et purpuree ut l. i. C. que res ven no pos et C. de vestibus oloberi p totu li. xj. Ro dicu an ille ve stes no gtinentur appellacoe pecu nie ut l. elegant q qui reprobos C. de pign act Item ge in vestibus reprobatis sed gsuetudo aliud fiunt quia bene possunt portare tales vestes ideo puto q si per statutu

prohibentur portari alique vestes
non cederent legato vestimentorum
Sed an debetur extimacio cogita

Quintus Item
Quam argentum

Ille tamen debetur omne argentum
non dentur pecunia signata h. d.
¶ Quero de roe hinc ff. et l. tamen aurum
in pri. § c. pur. consultus dicat hic
quod non facile etc. Sed dic quod racio potest
esse ista quia pecunia signata semper habetur
ut expendatur ut l. i. § de contrahe.
emp. ideo quia habetur tanquam venale
id quod est venale legato eciam vtensilium non
cedit ut l. pediculis ff. ite tamen quintus
j. c. Ex hoc sequitur quod si aliquis
habet moneta antiqua que hodie
non est marsua quia tunc veniret
in legato argentum quia cessat racio
supradicta cum non habetur ut venale
ut l. si chorus ff. i. § de le. iij. Ex hoc
eciam sequitur quod si lego alicui omne
argentum meum et non habeo aliud
argentum nisi pecuniam signata quod
tunc videor de pecunia sentire pro quo
facit idem ff. item tamen queritur et hoc
innuit tex. hic ibi nisi contrarium sen-
sisset etc. Illam presumitur sensisse co-
trarium ex eo quod aliud argentum non
habebat. Bartholus legum doctor.

¶ **Argento** Illud dicitur
sum esse quod
pot vendicari h. d. Nota tex. ibi
quia non videtur iste j. e. l. quintus
¶ Oppo ex glo. de l. servos § de le.
iij. ubi servi bona fide possessi veni-
unt in legato isto. Sed concedo illud
quia quod dicitur quod requiritur quod potest ven-
dicari intelligo rei vendicatione vel fide
possideri. ¶ Quero obligo tibi omnia
bona mea utrum in ista obligacione ve-
niant iura et actiones. glo. in l. he-
redem C. de here. act. sentit quod sic dicat
quod non idem in spe in titulo de fine
et instrumentis ff. i. v. bo. ¶ Quero contrarium
et veritas quia tamen dico omnia bona
mea intelligitur eciam de actionibus ut l. nam
quod ff. si cum et l. j. ad trebell. et l.
si legatus ff. i. e. ti. et l. moram j. de
v. sig. et hoc firmat glo. in dicta
l. heredem. Non obstat l. que dicat
ex eo quod dico meum debeat hic sub re
dicendi ut j. dicam ¶ Quando aliquis
donavit omnes res suas an vide-
atur donare nomina debitorum ff. in l.
nomina et rei de v. sig. videtur dicendum quod
non quia dicendo res suas intelli-
git de rebus quas possit vendicare ut
hic et l. quintus j. e. Idem tenet guil.
de cu. in l. i. § de sta. ho. pillarum f.
et per illam andr. videtur quod dy. et
guil. dicit contra casum l. nam quod ff.
si cum l. j. ad trebell. non ob. ista
l. pro ceteris declaracione adverte quod
illud quod dico de dictione suum idem dico
de dictione tuum et meum ut l. si legatus
ff. si j. ad trebell. et l. moram j. de v.
sig. ¶ Hoc premisso dico sic quandoque

ista pronomina possessiva ponuntur neu-
traliter sine aliquo subiecto ut cedo tibi
omnia mea et non dicat bona tua
vel sua tunc comprehendit iura et acti-
ones ut l. si legatus et l. nam quod cum
et l. se. j. ad treb. et l. moram j. de v.
sig. cum glo. sua. Quandoque ista pronomina
habent substantivum generis generalissimi
ut bona sua vel omnes res suas
Ratis enim quod appellatio rei generalis
est ut l. rei j. de v. sig. et l. si. ff.
si cer. pe. Item appellacio bonorum
generalis est ut l. bonorum et l. pu-
peps bona j. de v. sig. et tunc continet
iura et actiones sicut substantivum
ad quod refertur ut dicta l. nam ff. si
ut dicta l. si legatus ff. ¶ Quandoque habent
substantivum alterius generis subalter-
ni ut argentum meum vestes meas
et similia et tunc regula est quod ista
pronomina possessiva significant domi-
nium vel quasi ut hic l. et l. quintus
j. e. et l. servos § de le. iij. fallit primo
ex natura eius cum quo quis loquitur ut
si dico lego sponse omnem pecuniam suam
quia intelligitur tunc non de vero domi-
nio sed improprie ut habere potest ut l. iij.
in pri. j. de donacionibus Idem in mobilibus
et similibus Item fallit racione ploue
loquentis ut puta colonus dicit meum
campum vel rogatarius dicit equum
meum nam intelligitur quantum ad curam
et sollicitudinem ut not. in l. ij. in pri.
§ de ori. iur. facit l. si pupilli ff.
item queritur § de nego. ges. fallit
ratione rei de qua quis loquitur
ut si legat aliquis omnibus famu-
lis suis certe non intelligitur quod eas
habeat in dominio ut l. et si non celi-
bravissent ff. r. j. de publica. Quandoque
ista pronomina possessiva habent sub-
stantivum speciale et particulare ut lego
talem librum meum et tunc si adicitur
verbo presentis temporis facit demonstra-
cionem Si vero futuri temporis
facit condicionem ut l. stichum qui
meus erit § de le. i. et l. inter § de
le. iij. Esset querendum quid de
genito ut si dico lego regi illius
utrum intelligatur quod sit illius quo
ad dominium dixi j. de no. inst. suf.
Rica. Bartholus legum doctor.

¶ **Cum aurum** Nota
tex.
ibi firmius etc. tenementi quia dat
regulam ¶ Oppo § e. l. et si non
sint ff. imperfecti ubi argentum in-
ceptum fieri habetur pro facto sed
ut ibi dixi quia licet non esset
perfectum ad aliquem usum tamen testator
destinaverat perficere Item dicit
tex. in v. cum legatum ibi sed si qua
distribucio. ¶ Quero qualiter intelli-
gatur dicit glo. duobus modis tene
ultimum dicit in ff. si cum quod aurum
muliebre cedit legato eius facti
cum C. e. l. j. ff. si sed intelliguntur de
auro muliebri quod non est ex orna-
menti mulieris vel non continetur
in mundo et contra j. e. l. ff. si. Bar-
tholus legum doctor etc.

Si aurum no tex iuxta hui9 et tenementu Bartholus legu d

Quum in testo non vide2 aliquis cu pati q cu quodandi hendi h d. no az ad qoez aliquis doctor hebat libros suos ad usum sui et aliquos cu quodandi scolaib9 q si legat libros ad usum suum q. si legat libros ad usum suum patos no veniunt libri parati cu accomodandi scolaribus ut hic. Item est az ad q. sunt q testa con tribantur in tertia persona, pro ergo quida aduocatus instituit quida aduocatu heredem et rogauit eum et daret tercio suos libros ut intelligat2 de liber heredis vel testor. et intellr de libr te statoris ut hic Ite si testor dixit si heres suus decesserit sine liber q bona sua deueniant ad tale q intellr de bonis testor pro quo glo in l ex facto in pri ff ad trebell sup vbo sua sed si notarius scripsisset testm p vba pme psone dicendo Ego talis testor relinquo ic deinde dicat bona sua no pt tunc referri ad testore quia repugnaret significatio recti suppositum ut l pla tius in ff de Bartholus le doc

Siquando dicit sequi cedit principali h. d. no tex ibi quia aute et ic q dicit visu q sufficiens testio est vidi illud argentu purum sed si dico libru corruptu quia vidi probatur ut l pedialis q necessarius ff e et in l l C de cam seu in re li x9 q no ubi tex probat de negatiua ut si dicit tales res no habet vicinum quia vidi ic Bar le doc

Siquis ita dico seu est ampliatiua h d. Oppo dr hic q dictio seu ponitur ampliatiue Con ymo vnum tantu debetur ut l plerumqz in ff de inr do et C de v sig l cum quida et l fi et c in alternatiuis de inr li vj Sed ista ratio est alternatiua q ic hui9 fiore glo soluit duobus modis primo q sic indicat seu ibi in alijs dictionibus Sc dit q hic alternatiua cadit inter ge et speciem io resoluitur in quincta ista vba no gerunt hinc l quia vrbs et portus no dicut sicut ge et spes sed sunt spes separate Co dicit q dictio seu vel dictio vel non est disiunctiua simplr io requitur utraqz Contraria loquitur in disiunctiuis simplicibus hoc ipse ponit in l cu quida C de v sig illud qripe dicat q idem est indictione seu q est indictione vel est gta cassimi l plane q ff de le i et l pedialis q argento ff e et l cum quida in pri de v sig adid q dicat de dote seu no est disiunctiua sip bene pt dre Ad cuius declaraconem oppo q dco seu sit ccia alternatiua sicut dco aut ut l 1 q sublata q ad treb et l generali C de sacro sanc ecc et l cum quida circa mediu C de v sig quare dico sic queda est disiunctiua ppa et simplex l que tamen sim qua vba disiungit ut dicto aut et dca vel Queda e dictio disiuctiua no simplex sed habet aliquia nam copulatiue ut dco seu et dco siue que licet disiungat vba sin tn qui git ut cu dr allexander seu paris ut probatur tex in l ad protegendum C de in lit dan tu et ideo no accipitur dco seu l demum et no l ff q sunt munera ubi dum dicat similia seu publica Ite pt in ff illigi l 1 C de his qui ut indig ibi legato seu fideicomisso q hodie ide est et ista est disiunctiua no simplex que fauore legati accipitur pro coniuncta et auget ut hic et ita voluit dicere Cy et q idem sit de dicone seu qu tracta2 de ampliado legato est casus in l cu quis q ff s de le iij In alijs vo dispositoibus diceremus q dco siue vel dco seu acipiatur disiunctiue sicut dco aut ut dictum l Et probatur in dote siue ut l Si quis ita stipule2 de v ob de quo dicam in l scis qui ducenta q ut ff de reditu

Qui l autem maior intelligitur media h d. Oppo glo q intelligat2 de una ut l si ita scriptum ff de le i hui9 fiore glo intelligit pluribus modis vltimus intellectus est verus Bar

Pedialis nota ista l

Auro In legato auri facti veniunt gemme et omnia que testor auri iuncto hunt h. d. Oppo et vide2 q ymo no cedunt gemme auro ut l rex in iunctura q de iustic sed dic q hic gemme erant cu anulor in dubio autem io ce dunt geme auro ut ibi Bar l d

Argento Oppo et vide2 q appellacoe argenti escarij continea2 argentum quo quis petat ut l Et si no sunt q si cu ff e sed hoc ideo quia testor voluit potorum hic ut speciem separatam pte ex quo no q illud q dr qn alternatiua cadit int genus et speciem acipi2 pro quincta est unum vel illud genus possit alsm ut spes separata sed quia adopcio est genus et arrogacio est spes et tamen si dico adopcio vel arrogacio accipit2 adopcio no pro ut est genus sed pro ut est spes Item facit ista l statutu qponit penam cuicumqz portanti arma offendibilia nec quid portat arma que offendibilia et defendibilia ee possunt ut tabula ou utu dcat puni certe debet in spa qsuetudo ad quem usum talia arma porta2 az hui9 q Bar l d

Nundam vide glo q incipit in dubio ar gta C de re sd pz p l et si non sunt § si cui quia ceterum est genus comprehendens et potorium nisi aliud de intente testor apparat ut ß § pro Bar le d

Item qui quereret

Qui legat ornamenta sua no videtur legare ea que habet ad vendendum h d ¶ Oppo q cedant legato omnia ornamenta que vendi non possunt ut l quibus ß ij ß e ¶ Ista intelligo sum ista quia est prius in habuerit ipum venale ut hic ¶ Quod si nullum argentum ad usum ipsi habebat dicit glo q tunc cedit legato aliud q habet venale vide glo que incipit Nam videtur ibi sed quid et quia signum et tenementum quia iste tex et glo sunt due limitaciones § argento ¶ Con hanc glo oppo q non cedit legato de aliud argentum sed tantum quantum sufficeret ad usum eius ut l qui quereretur § lana ß de le iij So ibi loquitur q eius ea parata erant unde non debetur nisi id q eius ea est patum h vo sunt simplr legatum de argento

Neratius Ex aspectu declaratur que una alti accedit et si dubium consuetudo testor inspicitur h d

Labeo Singularis sper no restringit genus p cedens h d ¶ Oppo de l cum ß de le iij sd glo duobus modis Ro q testor hoc voluit q est diminuare sa sd est hic ip signum ute omne quia tenet dy ex de re m vi li vj i Riai et sic est hic unus de casibus in quo indefinita no equipollet vli sm ipm sed certe non sunt certe no sunt apporti signum ute i vo lana vinum et omnia que sunt in verbis testa referuntur ad lana q tat placet alij ut Rog ponunt alia sd et sm ipm contra allegatur

Tuia unde mulieb legato argentum balnea re debetur h d Bar le doctor

Item cum necessario extracto no extinguitur principale h d

Quintus mucius

Cum legat aurum sum intelligitur de eo q pt vendi h d de una huius l videsis in l quibus § argento ß e dr hic q quintus mucius dixit propter vin pro parte falsum q facit ad dictum test qui pro parte dixit vm pro pte falsum item facit pro iuristis q in uno est verum in alio falsum de quo in l si ex his C de tn sact et inspect de teste pri et vide p inno in c fraternitatis extra de heretic et in c in nra ex

de testi et vide in l pediali § fi ß e in glo que incipit videbatur hic glo sd hic sunt verba posita ex habundanti ibi non Bar le doc

Item scribit legatum factum cum demonstratione ptis tempor alienatione rei no extinguitur ipo iure sed ope exceptionis si alienatio est voluntaria secus si necessaria item secus si legatum est factum cum demonstratione futuri tempor h d sd tex ibi diminuare et dic q presumitur in alienatione voluntaria no distinguere hinc § an testor utatur vbis futuri tempor in legando quia tunc non inspicitur alienet ex necessitate vel ex voluntate secus si utatur vbis ptis tempor et p hoc dy reprehendit glo in l stichum qui meus erit ß de le j que dicit contrarium dum allegat l vj § si rem ß de le iij Con vo vr ademptum ipo iure ut l si ita scriptum ß de le j sd hic ademit expresse ibi tacite inter ibi qui articulus est Con primo cum sic modi subiunctivi refertur ad futurum tempus ut l cum quidam ß e et ibi dixi sd si quidem in presenti libet esse tunc dic q vbum esse et sibi sunt preteriti imperfecti subiuncti et no continet nisi demonstrationem ptis tempor et futuri pinde ac si diceret lego q paratum est et erit in futuro unde illud q est paratum in ptis venit iure legati et etiam id q in futuro Et hoc mult dixit tex qui articulus est Bar le doc

Que annue Certa dole gatur certum pondus auri liberator debitor extimatione solvendo tamen ipsi auri est ideo deprivacione et in oblatione h d ¶ Econverso post deprivacione possit ob i in extimacio auri glo q sic et hoc q probatur quia cum unum est mobile et aliud in facultate solvendi ex dispone leg competit illa facultas donec quis conveniatur iudicata ut l item veniunt § idem recte ß de peti hered et § cum proponitur et l miles pz ergo q no est lesus quia pt solvere extimationem

Seve dulcissime Queritur de tex dubitado in l ista dicit glo quia nullum poculum aureum reperitur et tn dicto aureum no restringit hoc no videtur bn dictum quia adiectivum habet restringere suum substantivum ut l plancius ß e et l ea quine ß de le iiij ner hic dr q isto fyale et scyphi fuerunt aurei quare dic q illa vasa que fuerunt reperta erunt aurea Bar le doc

Ornamentorum

Illo ex ista l talium q ponitur no est respondendum et sic si fieret poculo q

nullus potuit alienare non est ve
dendum et si aliquis videt aliter q
ius dictat non preiudicat sibi ut hic
generat l. non fatetur .j. de confess. ¶
Oppo glo. de e. l. quo fatetur sed intelli
q ibi errauit minore sciens si extra
ius aduerte istam glo. de heo intel
ligere qui heres errauit in iure hi
confessio heret iuris expressum ex
torem neque non valet ut l. j. C. de
confess. ibi Cum ius et natura re
pugnat et l. confessis ff. de inter
ac et idem putaret si aliquis ma
legatarius erraret quia error ad
nociuum non nocet parti ¶ Queritur q
si hat posias ut minima partem des
cinitatem an sit respondendum Ra
ci ista sunt probabilia sunt rom
lignum l. ij § q. obseruari C. de in
caligis Item si fieret per ras aliquis
condigant ut l. cum probat l. de rei indi

Uxoris

Uxoris ceterum vero qualiter intelligantur in
uente dicit glo. duobus
modis et bn dicit ut l. ea

Sempronie

Sempronie Optio legata
intelligitur de hijs que sunt in
hereditate si reperiuntur alias de alijs
que venduntur l. d. Bartholus

Seya

Seya In fauore religionis
in dubio intelligitur
quod est maius l. d. ¶ Oppo q. inspicia
mus quod est minimus ut l. si ita
ff. de le. i. et l. minimus ff. de legi. Sol
uit glo. q. hic spale religionis fa
uore et ita con intelligitur. Ex hoc
l. pot dici q. si aliquis legat cali
cem in eccia in dubio intelligitur
de argento Item si iubet fieri una
planeta intelligitur de serico Item
vidi de facto quendam reliquid fieri
in quadam eccia figura xpi cum aplis
certe debet intelligi cum xij aplis
ut hic vel pot aliter intelligi et li
tera hoc non dicat dicat enim de libr
centum milla ec et sic erat taxata
quantitas vel non est plus vel minus cum
peratur. Et sm hoc nota q. in dubio
debemus inspicere magis illud quod com
paciatur inequalitate quia illud
quod est maius in quantitate Bar. l. d.

Si uxori

Si uxori mundus muliebris
legato cedunt solum ea
que utendi causa uxori
sunt tradita l. d. Barthol. l. d.

Cum ita

Cum ita argentum quod
depositum vel
comodatum ut hic de primo
in domo et videbitur l. ff. p. tum
§ dicit ita de ar quod sunt de ciuita
talis quod quare querere multi hom
de ciuitate fuerunt impositi equi
de inde sunt precepti q. quilibet h
equum debet equitare non unus
non equitauit quia non hunt equum
an mandat in pena quorum sunt
determinati q. debet expon l. i.
habere debet ut hac l. Bar. l. d.

Modico

Modico Optio indefinita
restringitur
ad prius tempus l. d.

Uxori

Uxori d. cas hac amp
lius deratione le
gati induat l. d. phimic
§ pt dici q. si testator le
gat uxori sue vestimenta que ve
niat festiua et non festiua ut hic
et ff. e. l. vestimenta Item si legat
uxori lectum veniat etiam lectus festi
uus pro quo l. librorum § si ff. de le. iij

Qui liber

Qui liber legato generis sto
derogatur per lega
tum spei invalidum l. d. hic e
singularis casus et mentem tenendus
¶ Oppo et vr q. qui legatum e utile
a primo legatarijs videatur ad temp
emptum sit ei preiudicetur ut l. plane
in pri. ff. de le. i. sed illud vm cum
adimitur legatum certe speciei que spe
cies erat legata hic vero adimitur
aliqua species de legato generis et
ideo cum legatum remanet in quo
illud legatum pro non scripto quod
compagine continebat magis ad
legatarium quia ad heredem rediit
sed in l. contraria apud legatarium
nichil remanebat ad quod posset re
tineri hic vero remanebat lega
tum generis sto ec ¶ Oppo ex glo
de l. legatum § i. j. de adi le. ubi per
inualem ademptione speciei derogatur
legato generis sed ibi in ademptione
inter viuos hic in ulas volun. q. no

De liberatione legata Rica

¶ Postquam iur consultus e pro secun
dus tractatum plurium legatorum nunc
ponit tractatum ad liberandum

Omnibus

Omnibus illo d. no. po
no q. alicui
pt res sua
legari quia
alteri deb;
actione per
sonali vel
si est alia
obligata

¶ So nota dum dicat proximum
quia ex eo sequitur q. ita debat
soluere debitum q. faciat contra
¶ Oppo q. res mea michi legari
non pt ut l. res propria C. de legatis
fallit rone quia q. testator habet
iure vel actionem ut hic ¶ Oppo q.
super obloc. pignor legatum non
valeat ut l. meminis § fundo ff. de
le. ij. sed verba posita in fine istius
§ non referuntur ad ypotheca ut ibi
notatur Item oppo l. minimus q. qui legatur
pignus non videtur remitti debitum
Con. j. e. l. ij sed Ro. q. in dubio presumitur

debitum remissum glo. dicat quod in
per l. labeo § de pac. non ob. l. iij.
e. quia ibi loquitur de legato inscri.
¶ Oppo. de glo. de l. si tibi homo i. pri.
§ de le. i. ubi relinquo pignus legi.
a debitore. hic qui legatur a creditore
de quo distinguit ibi p. dy. et ibi dic.

Heredem im primis duobus dictis declara ut dicit in l. si quis rerum j. e. pri. tertio dicto dic ut dicit in l. non solum j. e. Bartholus legum doc.

Liberationem
Veniunt dat vel dari mandat iussum vide. liberationem relinquere h. d. cum pri. l. se. at l. sequens est quod et sic ego habeo
¶ Nota quatuor modos relinquendi liberacionem primo relinquo tibi quod debeo ut l. i. in pri. § e. Secundo dampno heredem meum non petere ut l. ij in pri. Tertio si lego liberationem ut hac l. in pri. Quarto si lego cirographum ut hac l. iij. § i. et omnia ista legata importantur legatum liberationis hoc etiam videbitur statim j. e. l. quod nunc de effectu et l. non solum in pri. et in alia l. non solu
¶ Oppo. de hic quod ille qui dat iussum vr dare remissionem et liberationem cum primo donatio inter vivos vr ut l. i. C. de donat. quinta l. seva in j. de donat. causa mortis sed hic fuit dictum expresse donatum causa mortis nec ad esset donatio inter vivos ut in contrariis. ¶ Oppo. et vr quod etiam hoc acto non sit fideicommissum sed donatio causa mortis ut l. iiij. j. de donat. causa mort. sed quidam exponunt quod hic dr. dedit i. dando reliquid sed hoc est contra mentem huius lre quia sum hoc idem importaret sequens quod, dic quod in videas quod hic erat donatio causa mort. que habet eundem effectum quem habet fideicommissum vel legatum liberacionis in hoc apz ex tex. dum dicat quasi pro fidei commisso et que dictio quasi denotat improprietatem quia non est vere fideicommissum ¶ Quero quid si ille cui datum est iussum ut alij det non volt dare quo iure cogitur dare Respondeo per actionem negotiorum gestorum ut l. si pupilli § si quis pecuniam § de neg. gest. dic ut ibi

¶ Nunc ex effectu
legatum liberacionis importat ut debitor acceptilacione liberetur si est solus et habet correum si non sed si habet correum non solum per liberacionem debebit h. d. ad tex. ibi voluit dic quod in ei solus contemplacione liberacionem reliquit dicit ¶ Oppo. et vr quod ego non possum liberari qui promisit alias saltem pro dimidia pro qua debet habere regressum contra me ut l. i. C. de duo. re. glo. non solvit cum conficeatur contrarium quia pro illa parte pro qua quis habet regressum contra me legatum prosit ei liberatio ut j. in s. magna ¶ Oppo. de hic quod habeo actionem ut liberer pacto vel acceptilacione. Istud vr supervacuum cum habeam exceptionem ergo non debetur poni ut hec l. stipulacio quod dinus j. ut le. nota. sed glo. quod hoc fit gratia dubitacionis tollende. Contra hoc oppo. de l. plt. § de peti. hered. ubi causa dubitacionis tollende non possit interponi cautio sed aliud in cognitione ut ibi aliud in pacto ut hic ita dicit glo. que incipit sed non nec ibi alij dicunt quod ut superius pinunt gratia illa sed quod ex habundanti non possum petere caucionem ad obligandum sed pactum quod non tendit ad liberandum sed ad obligandum bene possum petere ex superhabundanti videamus an hoc sit verum Et primo videamus de pacto Et pro declaranda ista glo. primo quero si habeo exceptionem quod te possum ne petere ut me liberes per pactum vel per acceptilacionem videtur quod quis habet exceptionem vigore legati vel fideicommissi tunc ipse primo habet exceptionem secundo habet actionem ut liberetur pacto vel acceptilacione ut hic 3o potest implorare officium iudicis ut pronunciatur eum non debere vel quod imponatur silencium actori ut l. aurelius § centum j. e. non attendo que verba fuerunt sive sint legata liberacio vel dampnatus sit heres non petere vel prohibitus agere ut dixi § primo et hoc in ultima voluntate ibi lacior fit interpretatio si vero aliquis habet exceptionem quod ex ultima voluntate puta ex contractu inter vivos vel a lege siquidem velle agere ut liberer per acceptilacionem vel ut michi caveatur de non petendo et non possum ut l. cedi in pri. § de con. ob causam non quia plus peto quam michi debeatur Nam ex pacto modo habeo exceptionem Unde si peto me liberari per acceptilacionem peto plus scilicet actionem tuam tolli ipso iure cum non sit sublata Item si peto caveri de non petendo Nam peto ut obliger non petere cum ante non tenebaris nisi naturaliter non petere et sic plus peti ut dicta l. cedi Sed si simpliciter petere ut faceres iustum de illa exceptione tunc admittor quia non peto plus ut l. sicut data de liberali causa et l. si plures de fi. instru. et simo in t. a liberalis et t. significavit extra de testi. Idem si peterem per iudicem hoc pronunciari scilicet nunc habere exceptionem quia admittor ut l. si contendat § de fideiuss. cum sua glo. predicta vera nisi verba disposicionis contrahencium vel legis sonarent quod esset obligatus quis ad liberandum tunc enim posset agi ut liberetur ut in aut. hoc ita C. ne fi. pro patre et j. in civili de iurisdic. omni iudi. pro hoc quod dicitur in l. sive apud acta C. de transac. et l. i. in fi. glo. C. de pac. ¶ Quero de eo qui habet actionem et quero utrum ille qui habet actionem possit agere

vt sibi caueatur glo hic dicit q h'
sup habundat petit q sic declara
si quid heo actorem p quia possu aliq'
exige in continenti tunc no admit
tor si peto michi caueri ut l hoc
senatus c' i de usufruc ear re quensu
gsu et l si mulier de condi ob cam
gsu et l licet inpu b de iur dot Si vo
no possum petere incontinenti tunc
in isto casu possum pete cauacione
ro est quia no est ex sup habunda
ti cu possunt inori testes ut l i col'
b de iud prout lo' de iuda cauere
pru quos et no' in l ij c' i b solnat'
pdicta vera nisi aliud debitu debe'
quoda iure extraordinario ut l si fini
ta c' eleganter de damp infec et ibi
dixi Cotrario dicam inter pcum et ac
ceptilacione Ro acceptilacio habet
vim soluacionis pcum no ut hic i
glo Cotrario dr' hic q si sunt socij
quo intelligunt' socij dicit glo omi
bonor vel in illo debito hoc intel
ligo sic lucru et dampnu erit eor' rec
inter eos in illo debito ut l eadem
c' i j de duo re et ibi dixi Contrario
pone q no sunt socij an vno libera
to alt' possit insolidu conueniri glo
assignat rone pro et q finalit' declarat
q alteri greo prodest pro parte
ne at si insolidum conueniret' gtra alim
haberet regressum hoc dicit glo vide
eam que incipit om bonor Cotra ad
istud q dicit q de rigore iur' tene'
insolidum sed de equitate no e vim
qu debitu est gsilium inter eos causa
quia pariter adutrumque puenit pecunia
at si no pariter p ea pte pro qua ad
liberatum puenit idem ius esset
sed si ponem quod duos reos ee obli
gatos ex ca lucratiua aut volentes
donare promiserunt tunc alt' insoli
dum tenere' quia gtra alim no pos
set hre regressum ut l ij l fale et
plene dixi in ma de duobus reis
sit aliquid innouatum et dic q sic
quia hodie no tene' insolidu sed no
exigi possunt insolidu ut in aut hac
lnta C de duo re et marcpone vnde
puntur ut l reos c' cu in tabulis
j de duo re et ibi dixi Bar l d

Communi Etia no notatus
in testo habetur pro
legatario si testator illi proficere
voluit et inter eu tra plures reos
hre h d iste c' no tex ibi interce
creditor Oppo de l sicut c' i
et fi b de le i ubi creditor no habetur
ut legatarius si testator ei proficere
voluit indubio fauore debitor
psumitur pspicere cui plus prodest
ut l fideicommissa c' incedu b de le iij
Oppo ex glo hic dr' q ubi e inter
plures debitores hre etia si solue
do sunt Com hoc est tex in l si sti
pulatus sit stichu c' fi j de v ob
ubi si reus e soluendo no int' est
inter hre alim so si quid actio ia
est michi quesita gtra plures ob
idem debitu sunt mea int' e plu
res reos hre ut sic illas actoes
retinere possim ut hic Si vero

velim age ut alius reus michi co
stituatur hinc i illius voluntatib
pt quis cogi pstic ad fan ut b de le
iij l fideicommissa c' fi et l mercant
c' fa pces j de v ob sed in gtractib
ubi quis pt cogi p stare ad factu
tunc inter ee extimacio eatenus quate
primus reus soluendo no est vt
dicta l si quis stipulatus sit stichu
c' fi nec pt hre extimacione q p'mus
reus possit effici no soluendo ut ibi
nisi forte hret res suas in loco pi
culoso vnde eet psumpcio q depdid
fieret no soluedo ut not' glo magi
in l ij b so ma Idem putarem si ali
quis conueniret' ex delicto pp'o quia
tunc gtra eu fieret extimacio q pos
set effici no soluendo ut l eu qui
c' pap j de furt quod nota Bar lo

Quid ergo Ista l co
tinua' ad pcedencia ideo no sumo sed
pono in tis cut Bar legu doctor

Quid ergo Ista l co
tinua' ad pcedencia io no
sumo sed pono in tis vides
hic in pu modum agendi creditor
in fine vides modu agendi debitor
Com ista pte oppo q debitor debet
age ut heres pstet quatu ipe pstare
creditori ut l post emancipacionem
j e dicit glo hoc vni si heres nolit
eum defendere vel gcepne' admit
te ut in gtrario Ex hoc no forma
libelli q possum pete gdicionalit
s heredem copelli q me defendat
q creditore vel si hoc no faciat gcep
netur in admittere sic in l i in pu
b de act emp et l ij c' sed si in fo
j de v ob Bartholus le doc

Si quis Si relin
quitur li
beracio reo debet liberari
p acceptilacione ut sic fidei
iussori proficiat nisi eet talis q g
reu no haberet regressum si relinqt'
liberacio fideiussori debet liberari pro
et reo no prodest nisi eet talis reus
qui a fideiussore repeteret h d
Oppo hic dr' q pcum no transit ad
fideiussore si hoc est actu at secus
com b ad velley l si mulier c' stab
eo sed ut ibi patet intex ubi loqt'
in excepcione quada coherente psone
Oppo ex glo q pcum fcm fideiusso
ri prosit reo ut j de acceptilat l
et p in rnacd q fideiussori ibi enim no
pt valere ut acceptilacio sed ut
pcum quia no precedebat aliq verb
gtracta ut e ti l si acceptilatu et
tu ibi dr' q prodest sed q hic dr'
de pacto intelligo de nudo secus in
pacto q resultat ex accept inutili
vt ibi et fm hoc reassume duo
vba quia si pcum est fcm reo aut
est actu q transeat ad fideiussore aut
no aut dubitat' Si pcum est factum
fideiussori aut est pcum vere nu
dum aut est pcum q resultat ex
acceptilac inutili ut b dictu est

dr hic q acceptilacio vni facta alteri
prodest. Con de acceptil. l. et pusillum
dum § si legator. Sed ibi fuit actum
q acceptilacio ad alium non porrigetur
pro hoc facit hoc. l. § acqui et l. non
certum § j. de soluc. vbi certa vero solucio
alium non liberet si hoc est actum et sim
hoc vbique in hoc titulo dr aliquem
pro liberando intelle vel acceptilacione
hoc acto ut ad alium non porrigatur. Ista
sed licet sit vera iusta tamen contineat dubitaci
one ideo glo in l. contraria aliter soluit
et bene quia ibi loquitur quando reus
principalis erat obligatus sub condicione
qua extante obligacio retro non tra
hitur ut in legatis et contractibus quia con
dicio est potestativa ut l. j. § j. ff. ad
sill. et l. pocior et qui balnea qui
po in pi ha. et isto casu liberato
fideiussore per acceptilacionem non liberatur
reus ut dicto § si legator et § fi se
cundus si esset in contractu condicio casualis
ut l. pe. de fideius. Ita debet intelli
gere haut mag. Quare dic aut
queritur an acceptilacio facta fideius
sori prosit reo aut est actum quod non
prosit et non prodest aut nichil est
actum et tunc aut reus erat ita ob
ligatus vere aut obligatio pendebat
sub condicione aut casuali aut potestativa
ut expedit patet. Oppo ad si et
vr q debet inspici solum forma con
tractus nisi quando creditor principaliter
erit fraude ut l. sed et ut § j. ff. ad
macedon. sed illud verum respectu ipsius
creditoris sed respectu ipsorum contrahe
ntium et respectu tertii inspicitur id quod
est in veritate ut hic vel alibi et me
lius illud verum quando ageret actione
ex eo contractu quo principalis et fi
deiussor se obligauerunt secus si
agatur actione ex testo vel alia quando
propter statuta que locum de fideiussore
et principali quia statur veritati non
verbis instrumenti. Procedo ulterius pone
q debitor cui est relicta liberacio
agit contra heredem ut eum liberet per
acceptilacionem dicat reus tu in veri
tate es fideiussor et fideiussore
reus vnde debeo te liberare pacto
et peto ut michi cedas instrumentum
confirmacionis vel deputatum tibi sim
ul reo principali. Consuevi dicere
q actor debet cedere reo ad excep
cionem fundandam ut l. pe. in fi. j. ad
l. falc. licet de hoc fuit opi C. de
edendo l. fi. et ibi per doc. et l. i. § edi
ciones C. de eden. Bar le doc.

Item ut pater cui est liberacio re
licta debet liberari pacto etiam
si nichil est in peculio sed si filio
liberacio relinquitur acceptilacione
liberatur h. d. quod notat Bar.

Item ut si pater filio
si liberacio relinquitur ei qui duo
bus partibus tenetur ab utroque
liberandus est in dubio possit aliter
sit actum h. d. tex et glo. Illo q si
patri relinquitur liberacio debet
liberari pacto. Con primo vr q accep
tilacione sicut quando relinquitur libera
cio reo ut s. l. § fi. in prin. sed intelli
gas quando filius erat principalis debi
tor et pater de peculio tenebatur ut
fideiussor secus si pater est ut prin
cipalis filius ut fideiussor. Item dr
hic maritum non posse repetere con
quando est relicta liberacio habet ex
cepcionem favorabilem et sic repetere
pt solutum ut l. qui ex. de condi in
de. sed q hic dr maritum repetere non
posse intellige quando liberacio non
est relicta ei. Dr hic q si liberacio
est relicta filio debet liberari per
acceptibile tilacionem. Con si pater
soluit non repetit a filio ut l. iij.
§ sed utrum de minor. ergo liberacio
relicta filio non debet prodesse patri
ut in prin. hinc l. Sed debes intelli
gere patrem legatum quando est fideiussor et reus
quilibet ex dispositione hominis. Vnde si
legatur liberacio vni non dr velle
q porrigatur ad alium nisi quatenus
illius interest. Sed hic loquitur quando
fideiussor est ex dispositione legis quo casu
si relinquitur liberacio principali vr
velle totam obligacionem tollere ut si cum
vno contraxit ita vnum liberacio
videtur velle q a toto obligacione recedat

Post emancipationem
Oppo q ad hoc non tenetur
agere sed ut cum aditus
creditore defendat ut s. e. l. quid
ergo sed ut ibi et hic in glo s. § patrem

Illud Quod vnus potest ad
sucessorem alterius veni
re inextimando interesse non debet
inspici h. d. Illud q non debet fieri
extimacio illius spei q quis potest
aliam succedere et licet appelletur
spes ut l. fi. in prin. C. de pac. tamen non
est legitima ratio est quia nullum est
ius fundatum in me nec filius habet
ius in hereditate patris pre viuen
te ut l. pe. a rex de l. falc. Sed
si habere aliquam spem de iure de presenti
ex contractu condicionali tunc dico
q ista spes inspicitur et ideo dico
q re tali tunc videtur remittere omne
ius q habet de presenti alias non dicatur
spes illa que non est fundata de presenti
secundum dicimus de statu libero quia licet
spem in libertate si habet ius fun
datum de presenti quia hereditas
est adita alias non dr statu liber
ut l. ij. j. de sta. li. In casu tamen ipso
q fertur racio illius spei que non
habet ius de presenti ut l. ij. § sed
utrum ff. de minor. quid autem si dicere
certus remittit omne ius q habet
vel habere debet vel potest quid im
portent. Hec verba cogitat
Bartholus legum doctor

Non solum si quis
liberacione legata ab una
ex rebus alternative de
bit p[er] acceptilacionem liberacio con
sequitur ab altera. h. d. Opp[onitur] l.
ti. i. l. qui hominem. So[lutio] hic in obl[igatione]
gener[ali]. Queritur quid si ponemus hic
casum in quo non deberet liberari
p[er] acceptilacionem puta ff. greci ut
s. e. l. iiij. si liberetur pro una rema
neat obligacio i[n] alia pte altinata
puto q[uod] non quia lex p[re]sumit volu
isse testatorem liberare a toto et
non in aliqua p[re]dicto debet liberari p[er]
acceptilacionem hic atto ut ad grecum
non porrigatur ut dixi s. e. l. si quis
rem in p[rinci]pio Bartholus legum doc

Liberacio autem
legatum liberacionis habet effectum
nisi a testatore vel decretum sit exac
tum. Secus si a testatore facto vel ab
herede exigatur h. d. Illud tex[tus] ibi
cum constet pupillum etc. No[ta] q[uod] illud
q[uod] est relictum a substituto vel relic
tum condicionaliter ab ipso pupil
lo ut hic et l. in ratione et q[uod] vulgo
ad l. falc. et l. qui fundum et q[uod]
filium c. ti. So[lutio] no[ta] hic glo s. verbo
remittit que sentit ille qui petit
ante eventum condicionis cadit a iure
suo q[uod] an sit verum dicam i. l. p[ri]ma
et tale Bartholus legum doctor

Non solum debi
tori
auctus p[otes]t liberacio relinqui
qui est dampnatus ad tempus
non petere interim liberare non
cogitur nec illius contractus pena vel
usura petetur h. d. Dicitur hic q[uod] inter
tempus usure non possunt peti
contra de l. Item quia p[er] l. s. de pac
huius tiore solvit quidam q[uod] non potest
peti usure venientes ex mora
sed venientes ex stipulatione sic glo
hoc reprehendit quia tex[tus] hic dicit
vel penas que p[er] stipulationem p[ro]mittat
unde nulla usura p[otes]t peti ad l.
Item quia unde quia ibi delacio
concedebatur eo q[uod] usure solvebantur
hic vero concedebatur dilacio certo pendo
temporis Bartholus le. doc.

Tale legatum liberacionis
p[er]sonale non transit
ad heredem nisi p[er] herede testatoris
petendo contrahat h. d. no[ta] tex[tus] ibi
a solo etc. et sic sunt apposita duo
taxativa ac si non apponitur p[re]sumitur
liberacio relicta ad rem ut s. l. p[ri]ma
et l. et s. e. l. si quis in testo dixi
annuo s. de v. ob. l. qui sic. Queritur
dicitur hic Si michi dilacio data etc.
quero quid heres petit dilacio ti
cio dicit glo q[uod] cecidit a iure suo
q[uod] est valde notandum. Ista glo non
videtur dicere verum quia ille qui petit
ante condicionem hodie non cadit
a iure suo ut insti. de act. et temporales

loquitur de die certa vel de condicione
sed de die incerta nichil ibi dicit et
sic iste s. remaneat in correctus
ut qui ante diem incerta agit
cadit a iure suo vel si dicas q[uod] di
es incertus habetur pro condicione
ut l. dies de con. et de die hunc s.
hodie est correctum et in hanc opi[nionem]
inclinare deb[e]o tenementum ultio vide
glo que incipit ut usufructu ibi in
l. petit sed dicit ut ibi et s. de fructu
l. omnes et l. pater et plene dixi s.
de alime. le. l. mela uls. Bar. l. d.

Si liberacionis
in tex[tus] ibi valitura i. in[utilis] operatur
hic est quedam sed de qua doc. fac
iunt magnum festum. Oppo[nitur] q[uod] tale
relictum liberacionis nichil prodest
quia pactio non p[otes]t valere sine consen
sus eorum ut l. i. s. de pac. huius tiore
glo ponit duo verba in iusti nobilia
aut liberacio fit inter contrahentes
et tunc requiritur consensus duorum
et ptibus p[re]dicta ad hoc ut habeat loci
excepcio pacti. Sed ad hoc ut habe
at locum tantum excepcio dolo sufficiat
q[uod] fiat in absencia p[otes]t ut l. postq[uam]
C. de pac. Sed si fit in ultima vo
luntate p[otes]t fieri in absencia ut hic
et l. cum pater s. fundo s. de le. ij. et
l. cum filius s. donacionis c. ti. cum similibus
vide glo que incipit ut dixisset.
et nota eciam ibi dum dicit et si
absit debitor etc. Consueverunt si dicas sic
profiteor te non teneri ista verba habent
vim pacti ut l. tale pactum in p[rinci]pio s. de
pac. Queritur an ex tali confessione pa
retur tibi excepcio hic videtur q[uod] sic scilicet
excepcio doli ut hac glo pro qua fa
cit l. postq[uam] C. de pac. Item videtur tex[tus]
i. aut. de test. s. et licet et no. C. de
confess. l. i. ubi ad liberandum valet
confessio facta coram viris pro hoc
videtur tex[tus] in l. labeo s. de inr.
iur. et vide dan. Pinno in c. venien
tes ex de renunt. Item pro hoc videtur
equitas nam doli excepcio ab initio e
quitate ut l. qui equitate de doli ex
cept. merito debet dari excepcio do
li licet non pacti sicut in l. et heredi
s. si servus et s. nos aute s. de
pac. hoc eciam tenet Cyn. l. de cu. in l.
pomp. s. de neg. g. aliquam venia
mus ad alia destruamus omnia ista
fundamenta et primo ad l. postquam
sed q[uod] ibi loquitur in remissione que fit
in iudicio ubi est iudex qui repre
sentat p[er]sonam p[otes]t p[re]sum[i] in multis par
tibus renunciacio facta in iudicio va
let que alias non valeret ut l. i. et
ibi no[ta] de cur. bon. dan. P[re]terea ibi lo
quitur in iure reali dicit enim possessi
onem de p[re]dio mote sed in iuri reali p[otes]t
renunciari eciam pte absente quia p[otes]t
quis hre fundum suum pro dere
licto ut l. pro derelicto p[er] totum et sic
lex predicta non ob. et glo illa non
bene dicit tamen debet intelligi s[ecundu]m
l. quam allegat non ob. aut. de testa

q et licet et q notatur in l i de co
fess quia q dicat valet contra vici
nus intellige pte pute / na illi tex
solum volunt concludere q non
sit nata punta iudic / sed pt punta
no extendunt q patet ni q et licet
dum dicat q testes debent esse ro
gati et sic ptes erant putes que
testes rogabant / no ob l labeo
quia uni est q peraunt abutes p
initium uel eptaz ut ibi patet / nec
ob dictu primo quia loquitur in quinc
ure realis / Item illud q dr aliud
in exceptione doli quia intr equita
te uel de opposita quia omnis exceptio
intr equitate ut l i in pri de vaca
nu et l qui equitate de doli excep
no ob dictu gnl quia male dicit
et pnalas l se fundat / et sic ista
opi in iure psonali nullu fundam
tum habet / In contrarium q no opte
tat dari exceptio e glo in l ide
in duobus ff de pac / ste hoc tenet
glo in l pop de neg ge i glo mag
et in hijs duobus hoc firmat hoc
pro quo vr tex in l si tibi q si pac
tus ff de pac puta queda sunt p
spalit eniuate ex quaz pro posit
queritur doli exceptio ut l rptiz
q ff ff de pac usqz adsi l et heredi
ergo patet q in quolibet tenco hoc
no eet pro hoc etiam est tex in l et
heredi q nos autem ff de pac licet
glo ibi dicat q loquatur in filio
et glo dicat expsse in e l q sedent
in glo an idem in extraneo q ee
probo p rom inquitabile si istaopy
eet vera sequeretur q si testor iteste
confiteretur sibi ee solutu illud ista
confessio haberet vim fideignissi q
sequens est fim ut l i C de fal ca
adiect le ge re probo quaz ista co
fessio fm hanc glo parit excep
tione doli / sed liberatio relicta ei
qui est tutus exceptione nichil valet
ut j e l si creditor C ti ge l dicat
q talis confessio atestore fca inducat
fideignissum ge no oritur exceptio
doli putare tunc vim / q si ad
hibito aliquo dicere factio pactu
de no petendo tibi recipienti pillo
uel confiteor michi solutu ee tibi
recipienti pro illo / tunc daretur ex
ceptio doli ut l rptu q ff ff de pac
que uult q eo casu quo pacto ad
hibito ad obtoz / quis tenetur cedere
eo casu pacto adhibito ad liberati
one competat exceptio doli uel util
pacti sine cessione / ut dicta l rptu
q ff sed si aliquis reciperet pro
missione promittit tunc cedere ut l
plt de neg ge / et l huioi in pri
ff de le i ge ref aut ergo intelliga
mus hanc glo in remissione no
realis aut qui fit pem ut loco ul
timo dixi et ista glo maledicet

Si heres. Certainus he
res dampnetur
no petere agestore / tu ipsi et que
dolose gesta erant agere pt hoc
dicit Nota q si testor iubet here
ne agat intelligitur pter quia de
dolo dicta in l aurelius q i j e

Et ea. dr hic q possum
relinquere libera
tione ei cui commodaui / Sed quid
an possit queri ut rem restitu
at iste commodatarius et quid dicen
formiat hanc qoez ut l si unus q
illud ff de pac. Et dicit aut dicit
libero te ab actione depositi / uel
commodati et tunc pt queri pro
re restituenda actione in rem q solum
ab illa actione sunt liberatus aut
dicit promitto te no querere de
positi uel ex ca depositi et tunc quia
mag generaliter loquitur no poterit
queri actione in rem sed quia habet
ex ca depositi sicut in iuramento qz
si est in rem porrigitur ad omnes
actiones sequens si iuretur sup una
actione ut l si duobus q i et q si
quis iurauerit ff de iureiurando et j
l q q autem ff de aleat. Premit
tendo contrarium quia cui relinquitur
liberatio illius psonis que hac l ponit
vr relicta liberatio doli uel culpe
et omnis pstationis ad quia tenebatur
vigore illius contractus / no autem
vr remissa actio in rem quia illa
actione queritur ut quilibet tenens
no ut depositarius ut l nesennius
q fundum de rem / et l res inh ff
ad exhib / pro hoc est tex in l si j l
q ff ff logi et l ei cui j e et glo
in l aurelius quia mentio j e no
autem vr relicta ipsa res nisi ex
presse sit datum hoc intelligo verum
qui depositum est fim incerta spe
Sed si eet fim in pecunia innata
tunc eet idem q in liberatione re
licta quilibet debitori q vidisti
ff in pluribus l et dicta j e l aure
lius q gayus Bar. legu doc

Si quis intellige hanc
l qui relinquitur
liberatio agestione ia facta ut
qui aliquis relinquit libera omni
tutori suo / sed qui relinquit libera
tione pro gestione futura mag
videtur remissus dolus uel reddi
tio reliquoz dicta i l aurelius q i j e

Si debitor ad hoc
q ut
est inga pocius no solue
quia solutu repete dr le
gatu valere h d ista l intelligo
qui fidemisso no poterat petere
ut liberare quia erat de eius
porte in l lucius ff ma et C ma
l super ea al si pir suo posset pe
tere legatu no valeret qz sua no

Lucius liberatio mente
ab onere
reddendoz rom ad reliqua
no porrigitur ii exprimatur
h d in tex ibi sub exceptione p qd
videtur ponis tempor liberatioe

reliquisse de hac ma. dicit ff. e. l. an
relius Bartholus legum doctor

Si creditor Non valet
legatum liberacionis ei
relictum qui se pt exceptione
tueri h. d. ¶ Oppo. quod legatum libera
cionis pariat etiam actionem ut quibus
liberetur p acceptilacione ut l. iij ff.
l. s. e. ergo videtur illud legatum valere
quia continet emolimentum sed lega
tum liberacionis sit principaliter ad
excepcionem unde si illud non valet
quia iam habebat eam non valebat
quia in aliis remediis de quibus ibi dicitur

Si quis In dubio re
lictum libera
tionis intelligitur in re ut si re
persona heredum comprehe
dat h. d. ista l. Bar. le. doctor

Si ei Si legatur libera-
cio conductori omne
id videtur remissum ad quod
prestandum actione persona
li tenetur h. d. ¶ Nota quod si testator re
linquit liberacionem simpliciter videtur
remisisse debita Item videtur remi
ssa tota locacio Et sic id quod quis te-
netur racione doli vel culpe vel reliquorum
quod qualiter intelligatur dicta ff. e. l.
aurelius § 1. Item nota quod non videtur
relicta ipsa res sed ut heres tene
atur pati uti fruitur et det gra
tuitam habitacionem ut hic et ff. e. l.
cassius dic ut dixi in l. non solum ii ff.

Cum ita Ius e. c.
casum
hmo l. legati liberacionis
contineat reliqua Con
s. e. l. non solum § ple. et ff. l. xv
§ 1. sed ibi inconvenienti videbitur

Aurelio legatum libe
racionis
est personale et ad here
des non transit h. d. hanc
l. declara ut dixi s. e. l. non solum
§ liberacio vide § gaius ff. e.
l. aurelius Bartholus le. doc.

Procurator
Si relinquitur liberacio
a reddendis racionibus non
videtur relictum creditum nomine dni
contractum h. d. ista l. brevis Bar.

Cum heres Si
legatur
liberacio debitori heredis
restringitur ad debitum contre
actum ante tabulas h. d. ¶ Oppo. s. e.
l. si id quod sed hic qui legatur liberacio
debitori heredum ibi qui testator Ro
est quia qui legatur debitori testatoris
non pt solum heredi nisi dicat se
heredem Sed qui legatur debi
tori heredis pt sibi solum non ut heredi
et ideo distinguatur ut hic videtur
¶ Queritur quid si solvit ante apertas
tabulas et sic ante hereditatem aditam
et heres hoc sciebat glo. quod tunc
repeteret quia tunc dolo peperisset
est Sed non hic dicit post apertas
tabulas quia tunc presumitur scire que
in testo continentur quod non bene ¶ Item
videtur quod hoc l. non procedat nec ha
beatur distinctio scientie vel ignorancie
ut in illa de lega. § si vero sed glo. quod
illud verum post aditam hereditatem
hic vero ante aditam hereditatem he
res presumitur scire que in testo contine
tur concordat glo. l. quida § si ff.
filium in glo. magna quod dicit limita
quia hoc verum in heredibus volunta
riis qui non possunt esse heredes in
vitis testa ignorantibus ut l. 1 § sed
et si de sua de acquirenda hereditate Secus in
heredibus necessariis qui ignorare p
sumuntur ut l. eius qui in provin
ciam in fi. si cer. pe. fur. de acquire
re do. l. quidem et l. si servus in testo
ff. de test. op. Item secus in hiis que sunt
relicta in codicillis quia illa pt heres
probabiliter ignorare probatur
in l. iij et l. non est ferendus de tran.

Legam definictus
debiti de
monstrati impedit substantiam
legati relicti a creditore
debitori sed non impedit substantiam le
gati relicti a debitore creditori si
certa quantitas exprimatur h. d. primo
ponitur dic quod hoc ponitur cont. ad
prima 3o ad Bar. ibi vidi si ib. etiam
ibi con ante ¶ Dr. hic sive heres re
tetur exigere sive iubeatur liberare
michi interest Con. s. e. l. si quis
tones contra pri cum si sed hic loquitur
qui relinquitur certa quantitas pe
cunie secus qui relinquitur liberacio
generalis quia tunc est contra ut dicit
in l. aurelius § gaius ff. e. ¶ Consideo
contra in primum casum et tunc Ro
in primo casum qui relinquo tibi centum
que debes si non debes deficiat substantia re
licti qui liberacio est relicta que non
pt prestari debito non subsistente gen. re
Sed secundo casum qui dico relinquo tibi
centum que tibi debeo relinquitur certa
quantitas et non licet nichil debeatur
valetur legatum nec falsa demonstracio
ipsum viciat hec dicta ponitur in l.
si sic § 1 s. de le. 1. ¶ Queritur lego ti
bi centum que michi debes et nichil
debes an valet legatum Ro. non
quia deficiat substantia relicti Nam videor
legare nomen non ipsam quantita
tem sed illud nomen seu actio non
reperitur contra ut probatur in l. si sic
§ 1 s. de le. 1. ¶ Ultimo nota pone quod
in testo dicitur volo quod satisfiat omnibus
qui aliquid a me recipere debent
modo unus venit cum instro. debiti tu
illud instrumentum poterat elidi per excepci
onem quia forte tiusiursum erat de
cennium secundum forma statuti hungari
tatis an iste admittetur ad peticionem
et dico quod non plus nunc tex ibi nulla
utilitate etc. Ibi quia testator dicat suffi
ciat omnibus creditoribus qui ali-
quid a me recipere debent debet intelligi
civiliter et naturaliter sine excepcionis

obstaculo ut l. si is tm̄ § si ꝑ de solu
ingratum faciat l. quibus diebus
§ dub. ꝑ de condi et de ubi intelligi
de nāli tantum debito / Sed unde q̄
sit ibi de ueritate debet intelligi de
qualitate psone legatarij Bar. le. d.

Tutor a legato pot relinqui libera
cio heredibus qui agni
to legato repellitur excep
cione nisi bn̄ficio etat. innet. h. d.

Uicarius aliqui dicat
quis legatarius ppter psem
licet non ꝑ rem h. d. usq; l.

Aurelius effectus libera
cionis relicte pupillis nō
extenditur ad tutorē h. d.
vel sic effectus liberacois nō porri
gitur ad credituri ab herede ꝯtractu h. d.

Testo legati liberacionis
ad debitum tpre testi
relinquitur nec ad post ꝯtractum
extenditur h. d. Bar. le. doctor.

Ticius omnibus heredibus acqui
precedentibus § in
aliquo nō discrepat Bar. legit doc.

Ticius testo generalis
obligacio
patris relicta ꝯtinet liberacionem
reliquorum secus in ꝯtrario h. d. decla
ra ut dixi in l. aurelio § gaius s. e.

Gayus ulte § habet ma
teriam prolixam
diffusam cuius glo et doc. male ex
cutiunt / si testator liberat curatores
nō vr̄ relicta liberacio doli vel
reliquorum h. d. ¶ Ult. q. adultus licet
habeat curatorem pt facere testm̄ de
quo p glo in l. ꝑ § sunt quesitum
ff. ad trebell. / Et nō q. legati libera
cionis nō porrigitur ad dolum vel ad
reliqua ¶ Modo veniamus ad glo.
et ut ea intelligatur debet scire
q. in hac glo ponitur due glo anti
que / sicut autem eas reperit et ideo
si repetit bis idem vel loquitur plu
ries in eodem casu nō mireris
Scđa pars glo incipit ibi Item nota
q. liberacio ¶ Oppo q. videantur omnia
remissa ut s. e. l. aurelius § ticius
so. ibi spale in pte / Item con. s. de
pac. l. si unus § illud et insti. de
lega § si quis debitori ubi in illo mo
pt ꝯueniri et de dolo / quare glo
distinguit tres casus / quia quis est
debitor pecunie tm̄ / quia quis est
debitor doli et culpe quia quis est
debitor doli tm̄ / primo casu loquitur
§ si quis debitori sc̄o loquitur hic 3o
lo. § illud ¶ Vide glo que incipit
primo vr̄ remissum ibi sed hic refert
et ꝯtra vide glo ibi ꝯtra nō / et dicit
refert se ad predictos casus s. ad primum
et scđm / Pro declaranda igitur hac
ma. / scimus videre quid impor
tet legatum liberacois / primo qn̄ re

linquitur debitori qui tenetur ad
pecuniam / vel ad rem in ꝯtractu forsan
vel in ipso ita q. nō est habenda
ro. doli vel culpe ut p hoc teneatur
ad aliquam qualitatem / 2o qn̄ relin
quitur ei qui tenetur ex aliquo ꝯtractu
in quo venit dolus et culpa / et in
telligas de actione spali / 3o qn̄ relin
quitur ei qui tenetur ex ꝯtractu in quo
venit dolus tm̄ et actione spali / 4to
qn̄ relinquitur ei qui tenetur actione
vli seu gnali / 5o qn̄ relinquitur
ei qui tenetur pluribus actionibus
pticularibus / 6o qn̄ relinquitur ei
qui tenetur una actione pticulari
pur. in qua veniunt quedam acces
sorie ¶ Redeo igitur ad primum et quero
qn̄ liberacio relinquitur ei qui
tenetur ad pecuniam vel ad rem
in qua nō habetur racio doli et culpe
ut p hoc ad plus teneatur quid impor
tet ista liberacio Rn̄ importet accionem
ut liberet / et exceptione / et alia
que dixi in l. iij § inter de effu.
s. e. et hoc si debitum erat vero secus
si debitum nō erat in effectu ut s. e. l.
si creditor et de hac loquitur insti
tuta de lega § si quis debitori q.
autem importet liberacio facta inter
vivos dixi in dicto § inter de
effu. / Scđo quero qn̄ relinquitur
liberacio ei / qui tenetur ex ꝯtractu
in quo venit dolus et culpa le
vis et levissima / vel levis tm̄
et in actione spali / in hoc casu vide
relicta omnia ad que tenetur racione
doli vel culpe. vel reliquorum adre
tamen teneri restituenda tenetur ut
s. e. l. cum fundum in l. se dixi s. e.
l. nō solum § si hoc intelligo vni
nisi dolus de ꝯmissus contemplacione
illius liberacionis q. forte dixit
volo aliquid subtrahere quia hec
libertate ut l. tres fratres s. de pac.
idem dicere eadem racione ea de
racione in liberacione facta inter vivos
simpliciter ¶ Tercio quero qn̄ libera
relinquitur et qui tenetur ex ꝯtractu
ubi venit dolus tm̄ ut in deposi
to et primo videamus quid impor
tet talis liberacio facta inter vivos
tex. in l. si unus § illud de pac. dicit
q. dolus videtur esse remissus glo
assignat racionem / quia nō pt videri
aliud esse remissum / et si diceres
primo pt videri remissa lata culpa q.
venit in deposita actione ut l. i. s. de
posi. et l. q. nerua Rn̄ lata culpa dolo
equiparatur venit in ꝯsequencia ut q. di
de vno intelligatur dictum de alio / cum ha
beatur loco eiusdem ¶ Sed tunc quero
quid importat talis liberacio in ul
timis voluntatibus glo in dicto §
illud dicit q. nō vr̄ remissus dolus
et fundat se per hunc tex. conuenit
ꝯtractus et ultimas voluntates as
signat / sicut dixit tex. in auth. in l. i.
C. de pe. eius qui li. inter quo opi
firmat glo in l. cum preteritum C. de transact.

dum remittit ad illum q^d puto contra
rium q^d videatur remissus dolus etiam
in ultima voluntate pro hoc tex. in ff.
s. e. ti. l. ei cui. et dixi s. proxima q. pro
hoc quia non pt operari legatum malo
sicut dixi in contractibus g^o ... ut l. si qui
s. de le. i. et istud puto verum. Certo
quero quando relinquitur liberatio in ul
tima voluntate vel inter vivos s.
ei qui teneatur actione utili vel gra
li et hec est vera ista et videamus
primo inter vivos pone q^d aliquis
liberat tutorem vel nego. gestorem generaliter
quid importat hec liberatio an vide
atur remissus dolus glo in l. act.
C. de transact. in fi. glo. magna in fine
tenet q^d sic ar. dicti l. illud ad hac
l. Ro. q^d aliud in liberat. inter vivos
aliud in ultima voluntate hoc tenet
pe. C. de transact. l. sub pretextu nisi hoc
etiam tenet guil. in l. pomp. s. de neg.
g. Con. opp. istorum vr tex. in l. lucius
s. e. t. eo q^d ibi dicitur q^d testator vives
sub ipsius rones et tum vigore illius
subscriptionis non habet liberationem
aliquis nisi specialiter sit expressum
dicere sic in contractibus liberatione
facta inter vivos si quidem dolus fuit
adhibitus ex quo illi qui commisit ali
quid adest ut quia subtraxit vel
reliqua retinet, tunc de pac. non
venit in generali remissione ut s.
e. l. lucius et l. tres fres s. de pac.
Si vero fuit dolus adhibitus ex
quo nichil adest ei qui dolum commisit
tunc vr dolus remissus ita intelli
go glo. in l. actione C. de transact. et
que dicta sunt s. per dictos doc.
predicta vera nisi expressa sit fa
mentio doli et reliquorum tunc in dolo
preterito et reliquis prestit. sufficeret
ut s. e. l. lucius et dicta l. actione et
ista vera est quando fit liberatio gratuita
in transactione vero secus alias iniqua
sit p^z in l. leg. fugere C. de transact. et l. si
certa e. ti. et s. de iudi. l. licet. tum
in contractibus inter vivos est quedam
glo. in l. pomp. de neg. g. que in
dolo vr sic distinguere aut remit
tens sciebat dolum et vr remittere
aut non sed illa glo debet intelligi
in eo qui gratificat et approbat
negocia gesta quia et in approbatione
tendit non prius ad liberationem et
ideo in illo actu illa distinctio pt
procedere sed quando quis simpliciter liberat
procedunt ea que dixi s. ¶ Sed quero
quando fit liberatio in ultima voluntate
quid importet hoc legatum et certe
si fit pri sine dubio illud legatum
importat liberationem a toto ut j. e.
l. aurelius q. titius. Si vero fit ex
nea tunc adverte diligenter et credo
q^d hinc intelliges quamquam testator ipse dispo
nit et ipse liberat et liberationem
relinquit non autem gravat heredem
suum q^d liberet tunc non videtur remissus
dolus neque reliqua hic est casus
in q^o ... cum omnibus similibus idem
si gravat heredem suum non agere

non autem gravat ut liberet ut l. non
solum q. ple. s. e. sed si testator gravat
heredem ut liberet vel ut quod siste
faciat tunc vr remissus dolus et obligatio
reliquorum et omnia sicut in contractibus
s. dixi hic est tex. in l. si quis rones
mihi s. e. et s. l. pe. ro. hoc videtur
esse quia vim legati dr plenius alto
vt dr in glo. s. l. procurat vel dic. rer
clarius intellectus quando testator relinquit
non videntur remissa reliqua quia
mortis cogitatione turbatus non est
verisimile q^d de hoc cogitet. Sed quando testator
gravat heredem ut liberet vr gra
vare ut liberet inter vivos sed li
beratio inter vivos illud importet
unde virtus illorum hoc habet. Et
si diceres heres tur ad liberandum
etiam quando testator relinquit liberationem
simpliciter ut l. iiij q. vine de ... s. e.
verum quia l. hoc vult non q^d testator
dixerit et sic non appz de voluntate
eius ita intelligo hanc ma. ¶ Sed cum
hoc facit l. aurelius q. filias j. e. sed
ibi dicit sed quid si relinquitur libera
tio alicui pro administratione futura
an habeant locum predicta dico q^d pro
administratione futura nunquam pt videri
remissus dolus etiam si testator vel contrahen
tes expresserint q^d non teneatur de dolo ut
l. si unus q. illud s. de pac. et l. quod
decedens de admi. tu. et ibi glo et
ideo l. si quis rones s. e. debet intel
ligi quando relinquitur liberatio pro ad
ministratione iam facta et ita intellit
dy. illam l. in l. quidam decedens q^d est
valde notandum. ¶ Sed quero quando
relinquitur liberatio ei qui tenetur
pluribus actionibus particularibus
glo in l. emptor q. lucius s. de pac.
vr intelligere q^d generalis liberatio
ad omnia porrigatur nisi appareat tes
tatorem sensisse de certo tum vr i
tellexisse si de aliqua specialiter mentio
fuit habita ut sit clausula generalis restringatur
ad illud expressum pro quo dicitur q.
lucius et j. e. l. aurelius q. testo q^d
si esset verum esset valde notandum quia
dic sic dicimus facio tibi mutuum quinque
tium de centum et postea dico et genera
liter ... ut illa clausula generalis referatur
tum ad specificata hoc vr q^d casum
l. pluribus de accept. ¶ Sed predicta
... huius passus debes advertere q^d
quamquam clausula generalis pt referri ad specifi
cata salva ... in sermonibus et tunc ad
illa tum restringitur ut l. si de pluribus de
solut. et l. si detracta C. de transact.
Si vero non pt referri ad specificata
salva ... recti sermonis tunc refertur
ad omnes eas quas remittens sciebat
ut l. pluribus s. de acceptil. et tum
hec distinctio debet intelligi l. emptor
q. lucius et glo ibi posita s. de pignor. act.
... eas autem quas ignorabat non
pt referri quia non pt videri de eis
cogitatum ut l. cum aquiliana s. de tran
sact. Item quia remittere est donare
ut l. cum ... nisi s. de pac. sed ig
norans non donat ut C. de transac

l. nec ignorans g° ff. predicta vera
nisi appareat remittendum voluisse
remitte etiam ea que ignorabat ut l.
tm aquiliana ff. de transact. ut quia dix
it volo q omnis ea que ee possit sit
remissa ut ibi d. qn aute est facta
liberacio gnalis no facta expressione alic9
cause tunc sine dubio referet ad omnia
de quibus est cogitatum ut l. pluribus
de accept. predicta in l. liberacio que fit
Nono. ex mera voluntate. Sed quid si dicit
in instro predicta ideo fecit quia fuit
confessus de omnibus adverte quia ista
vba confiteor michi plenarie sa
tisfactum si apponatur instrumentis volu
tatibus vel o pantur nisi probetur
ut l. i. C. de sal ca adiec le. et l. an
relius q ff. j. e. Item puto si appo
natur in instro in quo continetur libe
racio per acceptilacione / vt e in de
ma acceptilacionis sit tn quis confite
atur ibi solutum q illud sibi solutum
no est illa vba videntur apposita mag
ad solepnizandum acceptilacionem quia
q hoc sit vim ut l. iiij q nuc de estatu
ff. e. et l. mort tn capulus q i ff. de do
nac ca mor. Sed si no continet in instro
acceptilacio sed simplex quietacio vr
mag dubium na ille qui dicit sibi
de omnibus satisfactum omnia facere vr
vnde dubitatiue dico q refertur
ad omnia nisi probet se ignorasse
q probassere difficile est quia psup
est contra eum. Sexto quero qn e vna
cla particular in qua tamen sunt alique
cae accessorie quid iur tunc Ro ab
omnibus vr liberatus licet de accesso
riis nichil sit dcm ut l. si tibi C.
de mdic possemus eciam querere quid
si est vna cla tm et facio tibi libera
cione gnalem et assero michi solu
tum partem ut si debes michi cetu
et facio refutacione pro quinquagin
ta michi solut de hoc est casus C.
de transact. l. siquid. et io hodie fiunt
forme liberacionis ita gnales q
omnia cophendunt. Bartholus l. o.

Decima

In generali libe
racione no videt
remissa ea que possunt vendicari
h. d. ¶ No glo. que est hic ad id q
dixi in l. no solum q ff. ff. e. et io
in consulatus in l. et vno q i. j. de
acceptil. qui dat forma gnalis libera
cionis intercetera facit mencione de
acione in rem q no Bartholus.

Testamenta

vba
relativa adiecta legato mediati sto
restringit legatum sed intesto tn ipo
legato codicillorum tacite repetitur
h. d. glo signat contrarium j. de redit.
l. quociens. sed hic nullum erat vbum
ambiguum. Cum eni primum legatum sit
repetitum tacite per vbum hoc am
plius vba restrictiua restringunt
hoc legatum et primum tacite repetitum.

Legatum

legatum ut h
liberacionis
extenditur ad debitum accessorium
post testm contractum h. d. no q testator
remittendo sorte videtur remitte
vsuras post testm contractas contra l. no
solum in prin. ff. e. et l. si. q si. j. e.

Sticho

legatum restringit
per vbum iste presso
nem / arg. qualiter quis interro
gacione intellexerit h. d. facto
tn l. pr. q dulcissimis ff. de le. ii et
l. epistolam in prin. ad trebell. iste nota
q dixi q ex rnsione arg. qual
quis interrogacione intellexerit
primo facit ad posicom quia si e dubia
intellig ex responsione qualiter
reus intellexit. iste facit q ex gestu
sione libelli apparet / qualit pre
decia intelligantur / et sic si in glu
sione peto aliquem condempnari de fur
to et in narracione dixi q animo
ut debet intelligi de dolose exco
q pecij enim furti condempnari de q°
p d. in l. nec exemp C. de furt.

Centum

Cui relinqt
liberacio ad
tempus pt petere ut interim heredi
silencium imponatur h. d. et no prin
cum intellectu glo. ¶ Con hanc l. vr
casus in l. non solum q pt ff. e. sed
glo q no pt petere vt liberet
ut in contrario sed pt petere ut intra
illud tempus heredi silencium im
ponatur ne petat ut hic concordat
tex et glo. in l. si no contendat j. de
fideiuss. ¶ Item oppo de l. i q cum
tarum ff. de iudic. sed contraria acio
no competit ut ibi sed officium iudicis
competere pot ut hic Bar. le. doc.

Filias

legatum ne rogat ex
igunt inportat q
ut testatore voluisse probatur h. d.
¶ Quero in dubio si no probatur q
testator sensit dic ut in glo. Bar. l. d.

Cum qui

No valet
legatum sim
creditori ad eius utilitatem / sed ad
utilitatem tercij debitoris valet h. d.

Si de quelibet si tutor

pot quis vni scripture p parte stare
p parte no / probando contrarium h. d.
¶ Oppo et vr q no possim vna
scriptura p parte approbare et pro parte
reprobare ut l. i. C. de pacis glo no
so quantum ad posicom dic q arg. contra
rem reprobatur variacio ut ibi sed
indiuisis et separatis admittitur sta
lo hic ita csuluit dy. ex hec solucio
no va quia hic erat vnum dnium
et vna adminstracio sicut in l. q.
sed ergo q ibi variacio e alia nota
ua hic vo nemini nocet quoniam
contrarium probare debet et sic veri
ta stabitur de quo not dy. j. l. de
rebus ff. re. cma ¶ Quero pro
ducto vno instro ut quis possit
p parte eius stare et pro parte no
tex vr in l. pub sup de posit. et
dy in l. i. C. de confess. et l. ij. C. de
dona. et imp. / et dicit aut est

vnum negocium aut plura nichil refert
teneo. Quare dic latius quod cum eadem
scriptura continet plura capitula separata
et possum pro parte approbare et pro
parte non ut l. publia ut depositi
aut continet vnum capitulum tamen seu plu
ra connexa et hic aduerte quia aut
ille qui capitulum vnum reprobat habet
contra se presumptionem iuris aut habet pro se
aut nec contra se nec pro se presumit nec pro et contra
primo casu nec admittitur talis repro
bacio unde si tu confitear te occi
disse hominem pro tua defensione
possum stare confessioni in quantum
dic te occidisse. Sed non cogor stare
in quantum dicis ad tuam defensionem
quia ius presumit contra te ut l. i. C.
de sic. et l. si non conuicii C. de iniur.
Secundo et tercio casu aut ille qui particula
reprobat vult hoc probare et ad
mittitur hic est casus quod in isto aut non vult
probare et non admittitur ut l. ex quo
l. ff. de inoff. testamento habet locum
quando approbacio vel reprobacio mea
nichil disponit nisi circa declaracionem
eius quod est quia confiteor pro me et pro
parte non. Sed mea approbacio vel
reprobacio aliquid disponeret ut
quia ratihibicionem negocium efficere
meum vel si agnoscerem legatum
pro parte et pro parte non non est ista
materia hic sed in l. cum qui. C. de inoff.
et dy. in l. de rebus ff. de reg. iur. quo et
in regula iunctare consilium de re iur. li. vj.

¶ Quero qualiter intelligatur vnum capitulum
vel diuersa et qualiter intelligantur
diuersa capitula connexa vel non. primo
intelligo vnum capitulum hoc est vnum
factum cum qualitatibus suis seu plu
ra connexa ut dico tibi quod promisi
tibi ex sub condicione hoc est vnum
capitulum hoc est una confessio sic
qualificata. Item si promitto tibi
centum pro incontinenti apposito quod
vadas pro me romam ista sunt plu
ra diuersis temporibus facta ut probat
glo. in l. siquidem C. de exc. Item si
in instrumento sunt plura facta coram
vnum non venit ad alterius determina
cionem sed quelibet est per se tunc sunt
diuisa capitula ut l. cum qui ff. i. ff. de inoff.
et l. scire debemus ff. de v. ob. Bar.

¶ **Quidam** Si debitum
legatur credi
tori non valet legatum et in dubiis
instanciis admittitur variacio hoc dicit ma
teriam huius l. ponit dy. in l. i.
C. de debit. ¶ Oppo. C. de codicill. l. si
sed ibi erat sibi contrarius et illa con
uictus ex eadem scriptura pendebat
hic vero codicillis scriptura et ex di
uersis disposicionibus. Sed quid si testator
iuraret in testamento se ab vxore tantum
recepisse mutuo videtur quod probetur
debitum ut l. cum quis ff. codicill.
ff. de le. iij. Sed illud est verum et in
distincte propterea in vxore de qua hic
loquitur non in vxore non statur iura
mento iuri de debito si per hoc vxor

habet aliquid plus quam aliquis ex
filiis primi matrimonii ut l. hac edictali
de se. nup. Bartholus le. doc.

Sis Inter duos reos quibus
est relicta liberacio
est locus iuri accrescendi si
scilicet non capax capit porcionem inca
pacem hoc dicit notabiliter. ¶ Oppo. obligacio
duorum reorum sunt separate et diuise ut
l. eadem in fine ff. de duo. re. et l. si reus
ff. de fideiuss. quod per consequens sunt di
uerse liberaciones ut l. de pupillo
quod si quis iniciet ff. de op. no. nunc.
Sed cum pluribus legantur res pe
nitus diuise inter eos non est locus
iuri accrescendi ut l. huiusmodi quod plus
ff. de le. i. ad l. i. de usufructu accres. Sol.
hic non sunt res penitus diuerse
quia obligacio duorum reorum aliquo re
spectu dicitur vna ut l. ij. in fine ff.
de duo. reis. Item dicitur hic quod debet cedi
actio. Contra quod non debet cedi quasi
non sit locus iuri accrescendi ut
l. si ticio et ei ff. de le. ij. glo. sol. et non
bene tu dic quod hic loquitur quando correus
erat omnino incapax. ff. sed l. contraria lo
quitur cum capiebat sed ei auferebatur tamquam
ab indigno et fisco debet applicari
merito tunc non est locus iuri accres
cendi cum fiscus ad illam porcionem
vocetur. ¶ Item dicitur hic in fine si solu
capacem et cetera quero quid ergo si soli
non capaci est facta liberacio. Respondeo tunc
non valebit in persona eius nec al
terius ut l. si sponsus ff. i. de donac.
inter vir. et vxor. Si ergo liberacio
viciatur in persona eius cum principaliter relin
quitur non valet in persona alterius
secus si viciatur in persona eius qui
accessorie liberatur ut dicta l. si
sponsus ff. i. ¶ Quero quid si libera
cio non viciatur ab inicio sed ex post
facto ut per in integrum restitucionem in
viciatur tunc liberacio que consecuta
est correus per quandam consequenciam
firmatur sic ut l. si impuberi que michi an
te et l. si pro vno ff. aduersus p.
dictum vero nisi liberacio esset facta
dolo creditoris ut l. si tacita ff. de fideiuss.
¶ Ultimo dy. pl. dat vnum consilium
quidam habuit filium spurium cui nil relin
quere poterat vtrum sit aliquod remedium ut
posset ei relinquere bona sua dicit
ipse quod sic per hanc l. vz. quod faciat
spurium contrahere societatem cum
aliquo de inde instituat socium
et tunc sibi medietas bonorum ad fi
lium per hanc l. in fi. quod nisi appare
ret defraude per aliquas coniectu
ras puto verum de quibus dixi
in l. post contractum ff. de donac. tunc
cum filio acquiritur per l. i. C. de natural. libe.

Petitor Si legacio
non valet
propter rem principalem non
valet propterea sumptus lit.
hoc dicit faciat ad quod glo. in l. i.

C. de evict. an si emptor vincat i(n) ca(usa) evic-tionis possit repetere sumptus litis a venditore et l. ista facit quod non. Con-trarium determinavi in l. venditores ff. de v. ob. p. l. si plus vel minus ff. de evict. et de evict. ad hanc l. Sed hic non valet legatum propter rem puerile quia nec sumptus litis qui venerunt in accessionem sed in questione proposita non solum teneretur venditor de evict. re evicta. Sed etiam teneretur defendere predicta l. si plus quam tenementa. Bartholus legum doc.

Creditor legatum liberationis non extenditur ad debitum post testamentum testatori solutum sed ad debitum primo solutum extenditur si per verbum preteriti temporis legatum fuit et testator hoc ignorauit h. d. non istud pertinet ad limitacionem l. si sic ff. i. § de le. i. et l. legatum § e. Ita si testator sciebat eum teneri ut ei relinquere liberationem si sciebat eum non teneri et legauit per verba preteriti temporis ut relinqueret ipsum percipiat.

Inter legatum liberacionis ut hic non facit quem debitorem teneri ad reddendos libros commissos in hiis que in rem dum versa sunt h. d. Bartholus legum doc.

Etiam in generali legato liberacionis non venit id quod potest vendicari. Item in dubio relacio fit ad id quod proximus in oratione ponitur h. d. Contrarium § de usufructu act. l. i. ubi dictio cum et etiam copulatiue per longas equipatur. Sed hic ideo cadit copula inter duos in actu legandi sed in actu demonstrationis rei vel administrationis aqua libera. Contrarium quod illa etiam referatur ad omnia ut l. ulti-ma ff. de ali. et ci. le. Sed refertur ad omnia que fuerunt prius in oratione posita ut ibi. Sed hic non sunt in oratione prius posita sed ea diuersa ut § diui.

Gayo legatum liberationis porrigitur ad debitum accessorie post testamentum contractum et etiam ad nouum debitum quod priori loco successit h. d. Contrarium quod legatum liberacionis extinguitur per solutionem ut l. quod in ictu et l. jus solutum ff. liberacio § e. Sed hic non dicitur debitum sed est extinctum per nouationem. Sed aliud in solucione vera ut ibi aliud in ficta ut hic Bar.

De adimendis legatis. Rubrica

Titulo de le. i. fuit dictum de legatis sed quia legata aliquando adimuntur in toto aliquando in aliud transferuntur ideo ponit istam rubricam. Et de ista racione tituli vide azo in summa in ti. de adim. le. Bar.

Qui actum ad euntem potest substancialis non habet vz h. d. Contrarium quod actus possit esse sine itinere quia sunt species separate et differentes ut l. i. ff. quib. et actus § definit ut per doc. sed ut in glo. et vero quod si adimatur iter ad actus sine itinere principaliter legetur vt quod legatum vz ut l. i. ff. i. § si usufructus pe. Contrarium videtur tex. in l. per sum ff. i. et ij § de usu et ha. et hec est veritas quo valet ad l. i. ff. i. si usufr. pe. Ro. quod ibi reliquid usufructum sine itinere quod iter non est pars usufructus sed est quedam qualitas sed iter ad actum est pars substancialis similiter ut l. sicut consistit usufructus ad usum est pars substancialis sine quo usufructus esse non potest. Contrarium ff. l. prox. sed ut ibi dicam. Bartholus doctor

Fundo si precedit oratio negatiua deinde preter ponit illud de quo prius erat dispositum h. d. Contrarium § l. pe. ubi una pars fundi non potest adimi. Sed hic sunt tales partes quarum una remota remanet alia cum commoditate. Sed ibi sunt tales quarum una remota alia sine commoditate remanet. Et ideo in casu legis precedentis sic dicere: actum adimo preter iter, ista ademptio valeret quia iter per se potest commoditatem afferre. Sed pono quod non precessit legatum fundi sed testator dixit sic fundum preter usufructum neque do neque lego an ex hoc videatur legare usufructum. Hec l. videtur facere quod sic sed non facit quia precessit dispositio. Pro hoc facit l. actiones C. de transact. quia dictio exceptiua ponit quando oratio negatiua precedit et notatur per Dy. in c. peccatum de re. iur. li. vi. facit l. i. in fi. super de pac. facit l. seia ff. de uxore § de annu. le. glo. est § de le. i. l. si ita legatum quod nota. Bartholus le. doc.

Si quis in condicionibus que possunt semel tantum existere verbum quod potest se trahere ad plura tempora intelligitur secundum quod prius euenerit h. d. Contrarium quod in ultimis voluntatibus condicio semper intelligatur de futuro ut § de condit. et de l. si ita legatum et l. solemnus e. ti. Ro. condiciones que potuerunt existere ante et post existere post et sic possint plures existere tunc verbum testatoris semp

intelligitur de futuro ut in contrario
sed hic loquitur in conditione que fu-
turia vice existere potest ut mors probatur
hoc ff. in l. hec conditio § si ita de
condi. et de quo tene mentem ¶ Querolus hic
dicitur si titius decesserit quo hoc intel-
ligatur utrum antequam accipiat legatum
vel antequam dies legati cedat glo. dicit
quod quod antequam accipiat legatum ¶ Quare

Si quis ita ¶ Si verba executi-
ua ad legatarium sunt relata vel
simpliciter prolata non dicuntur existere
nec effectum habere nisi mora heredis
precesserit contra vel specialis secus si verba
ad heredem sunt directa h. d. primo
loquitur quando verba executiva diriguntur
ad legatarium secundo quando simpliciter proferun-
tur tertio quando diriguntur ad heredem
secundum ubi idem dicendum contra ibi sed
et qui quis ¶ Nota quod verbum accipiendi
verificatur sive accipiat sive per eum
non stet sive per eum stare non fingitur
ut quando mora committitur iure speciali
¶ Secundo nota quando verba simpliciter proferuntur
iudicantur perinde ac si essent ad lega-
tarium directa pro hoc tex. et glo.
in prin. huius l. ¶ Tertio nota quod ista
verba non cedent intelliguntur i. dies
non debuerunt ¶ Oppositio hic dicitur quod re-
quiritur quod accipiat vel mora p-
cesserit Contra ff. e. § mi. glo. huius
tiore dicat tu dic plenius quod hic in-
telligitur accipiat i. accipere possit et
sic concordat cum l. hec. sed non est
vera quia contra tex. huius § quare
dic quod ibi executiva verba fuerunt
relata ad heredem hic ad legata-
rium unde factum legatarii requiritur
quod constituat heredem in mora vel
constituere fingatur ideo prima ex-
positio est verior ¶ Oppositio ad § idem
dicendum hic dicitur quod verba prolata
simpliciter intelliguntur directa ad legata-
rium perinde quia ad heredem hoc videtur
contra glo. in l. pertabius ubi verbum
substitue quod est certe intelligitur in dubio
quod importet fideicommissum et sicut
ab herede accipiat non sua manu
sed ibi est ratio quia eo tempore
iure directo valere non poterat
¶ Oppositio et videtur quod non sufficiat diem
legati cedere quando verba ad heredem
diriguntur ut s. ad treb. l. quidam ita
ff. ibi in fideicommisso vel hic in re-
licto particulari Responsio dicendum est quod ista
verba si non cederit intelliguntur i. dies
non debuerit sed in legatis particu-
laribus statim cedit dies legati
et tollit dominium rei legate in legata-
rium recta via inciso hec conditio ve-
rificatur quia statim videtur dati sed in
fideicommisso vel non tollit dominium nisi
restitutione facta quia quis non
tenetur facere nisi ab eo petatur ideo hec
verba aliter intelliguntur in fideicommisso
vel aliter in particulari legato ¶ Con-
hec oppositio de § ide. dicitur ff. ibi in
minore in quo re ipsa fit mora sed
l. quidam ita loquitur in maiore sed

verum intellectum ibi approbatum
per Ja. de are. licet glo. aliter sentiat
¶ Ex hiis recolligitur tria verba quod
aut verba executiva referuntur ad le-
gatarium aut ad heredem aut simpliciter
proferuntur primo casu requiritur quod pre-
cedat mora heredis vera vel ficta
ut in prin. huius § et § idem Secundo casu
aut loquitur in fideicommisso vel et
requiritur restitutio ut l. quidam
ita in prin. s. ad trebell. aut ad trebell.
aut in legato particulari et tunc suffi-
cit diem legati cedere ut § sed et
cum quis Tertio casu in dubio ad le-
gatarium videtur relata ut § pre-
dicto et in prin. huius l. Bartholus

Si quis ita ¶ Cessando
ex facto
legatarii potest heres dampnificari
cogitur legatarius ei cavere de
illo non faciendo h. d. sicut videt-
ur l. iij in fi. cum l. se. s. ti. i. et l.
fideicommissa § interdum s. de le. iij

Si quis plus ¶ Ad-
imens
plus quam dederit recte adimit et
ademptio substantialis potest fieri h. d.

Si duobus testis
incertitudo personarum viciat adem-
ptionem sicut viciat legatum h. d. sum-
ma hanc quere hec veniunt non sum-
hanc causam quod id quod facit viciat
petitionem viciat exemptionem item
illud quod facit succumbere actorem
in petitione facit succumbere reum
in exceptione nam si legatum ut in simplici
peto et non possum probare an
testator de me sensit succumberem ut
l. duo de testa. tu. idem in reo si dicit
legati ademptionem et non potest pro-
bare de quo testator sensit certe ex hoc
succumbit facit l. i. § labeo de sum-
facit l. i. de except. ¶ Oppositio pro ut
sunt hec diverse quia si habentis
venientis in hoc contradicat hec in utroque
et hec que habet utrumque est vera
quia si licet convenit verum est in effectu
convenienter exigere potest si licet utrumque
verum est si heres vult quia he-
res habet facultatem solvendi cui
vult et ille ut debitum acciperet ¶ Op.
s. de le. ij. l. siquis § si inter. Solutio
fateor quod in secundo casu convenienter debetur
herede nolente solvere sed eo vo-
lente debetur utrique hec est ei cui
heres vult et ita debet intelligi
diversitas litterarum ¶ Oppositio de § ide.
dicitur ff. ibi certum erat de iure utri-
usque sed erat quo de prelatione hic
erat dubium de ipso iure et sic non
ob. et videtur hic glo. c. quod abbas
extra de offi. dele. et ipse ut dicatur
§ contra § sed quid impeditur quod non

Si titio ¶ Si ademptio
refertur ad rem
ut adimit omnis dispositio facta circa
rem illa h. d. ratio huius § est quia
ademptio refertur ad rem non ad
ius legati conditionat et ideo si

testor diceret sit legatum factum sub
conditione adiunctio / tunc referret se
ad illam dispositionem i. ad actum legandi
non ad rem legandam quod non / et sic si
sunt plura statuta disponentia circa
idem / postea est unum statutum derogatorium referatur ad dispositionem uel ad rem
quod tene menti Bartholus le. doc.

¶ **Conditio** Non solum quod legatur sed illa que ad qualificandum legatum exprimitur pr. adimi h. d. ¶ Contra ff. de usufructu l. si alij § ut ibi fin. Ro. ¶ Contra ff. e. l. i. § ibi adiungebat quod nec legauerat nec speraverat / hic secus

¶ **Cum tacite** dicto taxatiua inpressa non ademptionem inducat h. d. ¶ Sed hec in dictione taxatiua tamen in l. voces C. de probat. secundum opinionem ibi notatam que est vera per hunc tex. / Sed in dictione taxatiua solum uel solummodo ut C. de pignorat. l. si quid ¶ Sed quero quid in legibus iuris extat dictionibus taxatiuis inducatur legis correctio si unum statutum pro maleficio imponit penam mille librarum tamen uel duntaxat an inducatur correctio prioris statuti tex. facit quod non in l. obses de pedi. iij et l. contractus de re iudi. et l. fin. uole de usuc. Bartholus le. doc.

¶ **Non solum** Tacita voluntate et grauissimis inimicitiis legata revocantur his testantibus restauratur h. d. ¶ Contra quod non possunt renouari nuda voluntate ut l. hac consultissima § si quis autem C. de testa. sed ut in glo. ¶ Contra de l. unam C. de testa. sed ut in glo. et l. cum quidam ff. de his qui ut indig. sed glo. legata et fideicommissa revocantur sine solempnitate ut sine scriptura testatoris / sed in hereditatibus revocanda requiritur factum quod deleat uel cancellet testamentum uel linum incidat et tunc rumpitur ipso iure / in hoc quod dicat glo. cum linum incidit rumpitur ipso iure maledicit quia tantum ope exceptionis ut not. glo. in l. unam C. de testa. et ibi Cy. et habuimus glo. in l. ad testamentum § si ligna ff. de testa. ¶ Dicit hic capitales etc. ¶ Quero que dicuntur capitales inimicitie dico quod intelligitur quantum ad propositum si aliquis occidit consanguineum uel affinem ut l. le. cornel. ff. de iniur. adeo quod propter hoc actio repellatur Item si non occidit / sed de capitali crimine accusauit ut l. qui cum alio ff. de bo. li. Item si non accusauit / sed impiatus est se interfectum ut not. glo. in l. licet ff. de arbi. secus uero si ad nouationem peruenerit in causa capitali contra eum ut l. qui cum alio § pen. ff. de bo. q. li. ¶ Sed quero que dicantur grauissime inimicitie / dic cum omnibus bonorum dicitur grauissima inimicitia ut insti. de excu. tu. § propter litem et ff. de excu. tu. l. propter litem / Sed puto in omnibus casibus in quibus dicitur fieri atrox iniuria quod habes in l. sed apud labeonem § atrocem ff. de iniur. et § atrox insti. de iniur. generaliter autem intelligatur offensa dixi in l. licitatio § quod illicite ff. de publicanis ¶ Nota in l. quod si iterum quod postquam est facta pax non potest opponi exceptio illius inimicitie et intellige pace facta tacite uel expresse ut hic dicitur Item nota arg. quod si pater exheredauit filium ex iusta causa postea reconciliauit se cum eo quod illa exheredatio videtur adempta ¶ Sed non hic casus quod si statutum prohibet aliquem in primo feudi videretur permittere quod possit accedi de quo ec. est casus in c. si. ex. de homi. li. vi et l. testo de manu test. Bar.

Sicut Contra quod ambo quod ambo conueniunt ad legatum ut insti. de lega. § si cui res et l. re coniuncti ff. de lega. iij. Sed glo. quod continet ademptionem pro parte uel distingue ut l. si pluribus ff. de le. i. Cy. reprehendit hanc glo. et dicit quod non est verum immo continet ademptionem in totum ut hic in tex. dicitur et ff. l. prox. Sed contrarium fit quod ibi legatur sed sine commemoratione prioris legati ut probatur in l. ita ad ea ff. de condi. et de. Item dicitur Cy. contrarium casum l. Julius in prin. de his insti. et l. triplici de v. sig. / quidam dicunt quod ibi in hereditatibus que difficilius adimuntur hic in legatis ut l. ij in fi. ff. e. sed hoc non est verum / Ita quod ademptio fit in voluntate solempni eadem modo videlicet in hereditate sicut in legato ut l. heredes palam § sed si notam ff. de testa. et ff. e. l. ij § fi. quare teneamus quod glo. bene loquitur nisi aliud appareret secundum distinctionem l. si pluribus ff. de le. i. non obstat l. nam ad ea allata per Cy. quia ibi fiebat translatio in eadem persona hic in aliam quod difficilius presumitur ut notatur in sili ff. de sup. fe. l. i. in fine Bartholus legum doctor.

Quum centum Si quantitas bis relinquatur bis debebitur nisi contra adimenda sit voluntas fuit expressa h. d. ¶ Hic dicitur quod testator voluit duplicare legatum tunc erit duplicatum alias non ¶ Quero quid in dubio glo. distinguit aut legatum quantitatis duplicatur in eodem testamento et tunc legatum duplicatum non intelligitur secus si in diuersis scripturis quia tunc videtur duplicata quantitas vide glo. et eius opinio michi plus placet per tex. in fine l. dum dicit / Item si in codicillis hoc fuit factum et sic non videtur circa an in eadem voluntate uel diuersis fiat quare dicat ita de arte dictum glo. loquitur hic contra quod relinquitur bis eadem quantitas secus si diuerse quia in una voluntate seu legato plus malumus minus quia tunc videtur duplicare legatum nisi aliud appareret hic est casus hic et l. si ita scriptum ff. de le. i. fin. sa. de

are cum ergo. hic tamen in primo casu quam in secundo legata differant sum plus et minus in uno enim s. in primo est plus cumulo quam in alio tunc videtur duplicari legatum certam in eadem voluntate et illud unum et magis sumi conuenimus et hoc primum si intelligimus legatum sum simpliciter secus si fieret per relacionem ad primum ut si dicas centum que pure legaui lego sub condicione ita tunc licet dicas quod possit fieri simpliciter relacione et possit fieri prima ut hic ita in prima glo. indubio intel ligi. dixi hec probantur in l. plurimis in prin. ff. de leg. iii. et l. triplici q. i. de v. sig. vnum intelligo quod hic fuerit relictum legatum sum per relacionem ad primum et verum diceret hec glo. quod tunc in hac l. non videtur legatum duplicatum tamen contra ja. de are. facit l. sempronius ff. de le. ii. sed hic sunt due voluntates que habentur loco vnius et ideo non apparet que vo luntas sint prior et que posterior et constat testatorem tantum semel reliquisse ideo indubio intelligamus quod de minus ut ibi hic vero constat testatorem plures legasse dicis frang. tigri co fulunt contrarium per hanc glo. sed pro declaracione huius materie quidam habent hic distinccionem dy. tamen lacius distingue sic quando aliquis plures relinquitur quantitates aut admissis heredibus aut ab eodem si admissis a quolibet debetur in solidum ut l. seruo alie. no. quod si quis l. po. de le. i. nisi illi di uersi heredes haberentur loco vnius vt institutus et substitutus ut ibi notatur si vero ab eodem tunc aut in di uersis voluntatibus aut in eadem si in diuersis aut legatum est simplex et indubio videtur duplicare legatum ut l. quinquaginta de proba. nisi sint due voluntates que loco vnius habeantur ut l. sempronius ff. de le. ii. aut legatum est ad primum et eandem causam et tunc statur ultimo legato ut l. libert. quos ff. de ali. le. Si vero re linquitur in eadem voluntate tunc aut utrumque legatum continet unde aut non primo casu non presumitur quod voluerit duplicare nisi probetur l. plane § sed si non corpus ff. de le. i. si vero non continet tandem tunc aut sum legatum est sum per relacionem ad primum et statur ultimo tamen [illegible] potest intelligi glo. hic posita aut sum legatum est sum simpliciter et presumitur testatorem voluisse duplicare nisi aliud appareat per verba expressa uel per dicionem taxa tiua ut l. si ita ff. de le. i. et l. iii. § cum ticio ff. e. Ita debet intelligi hanc materiam et hoc potest indui ad quod pone quod appareat quod mutuaui tibi centum item appareat quod postea promisisti centum ex causa mutui an intelligatur de illis centum mutuatis an de aliis quod de eisdem centum intelligatur videtur glo. in l. tritici ff. de v. ob. et ibi dixi Et hoc si plu

res relinquuntur quantitates sed si species plures relinquatur dixi in l. inemus § cum ff. de le. ii. Bar. de.

Si legatum Si le gatum pure cum subconditione adi matur decedat condicione pendente non transmittitur ad heredes h. d. ¶ Oppo. quod ademptio conditionalis non impediat transmissionem ut l. si pe cuniam ff. qui dy. le. sed ut ibi per dy. quod ibi loquitur de condicione que existit in ipso actu mortis hic secus. Item oppo. tacita condicio non impedit transmissio nem ut l. condiciones que extrinsecus ff. de condi. et de. sed hic est condicio tacita quod dicit. So. condicio tacita non impedit transmissionem verum est in con dicione tacita que venit ex causa ne cessitate legis secus si veniat ex dis posicione hominis ut hic et l. quod iure ff. qui di le ce. ¶ Item oppo. l. proce. l. ii. § si in diem sed aliud in contracti bus aliud in ultimis voluntatibus co quia in contractibus resolucio condicio nalis non facit condicionalem primum co tractum sed in ultimis voluntatibus secus non in l. contraria et plenius l. ii. § i. ff. de in diem adiec. et glo. mag. et l. quibus diebus § quid ff. de con. et de. Bartholus le. doc.

¶ **Quod ita** hic dicitur quod si decedat an equam quam dies legati cedat quod debetur debebitur sempronio Con ideo debet intelligi si decessit an quam accipiat sicut in fideicommisso vti ut l. quida in prin. ff. ad trebell. ita hic est legatum quantitatis in quo non sufficit dummodo recta via sicut in fideicommisso vti. sed licet dummodo non trans eat recta via tamen statim incipit debe ri sed in fideicommisso vti est plus quia requiritur accepcio fideicommissarii et eius tamen non quia illud continere potest dampnum sed illud non potest continere dam num sed lucrum tantum Bartho. le. d.

Quin homine oppo. ff. ... i. l. non solum § i. sed ibi in legato alternatiuo hic in legato generis sit eleccio legatarii de quo habemus glo. in l. legato ge neraliter ff. de le. i. Bar. legum doc.

Dimus p. in adimendo id quod a testatore conceditur verbis testamentaria l. h. d. ¶ Oppo. ad sill. l. iii. § i. ubi dicto testatori non statur sed hic testator volebat auferre solum i[illegible] nificari aliquis coellum ibi vero nole bat penam imponere ¶ Oppo. in aute ut cum de app. cog. § cau. ubi statur dicto testatoris auferentis causam ex heredacionis nisi probetur sed ibi tes tator volebat filio auferre id quod ha bebat a l. [illegible] quod sibi prius succedat hic vero volebat auferre quod a se ipso testatore habebat ¶ Faciet quid si li bertus vult probare contrarium eius quod testator dixit an debet sibi prodesse

non

pu

puto q sic ar. l. si. § de his inst. facit
l. eptam impri. ff. ad trebell. et ista non
ad statuta que aufferunt bulica
aliam concessa nisi steterit ecie appo
te in statutis sine alia probone Bar. l. d.

Legata hoc l. indu
citur p dy. si
habes fundum in emphite
osim gbettam et etiam agit
rei vendicacione an ex hoc opetat e
clesie rei vendicacio et vi q non
quia mitium emphiteotam induat
ut ius ecclesie diminuatur et non auge
atur hec q habet modicam dubium
illa si etiam agit accione psonali des
cendente ex contractu tunc sibi questio
dominii referri non pt ut C. loca l. si q's
et l. nec creditores de pig. act. Sed
si ageret rei vendicacione tunc ex
initio non probare dominium regulari
ter ut l. qd probacione C. loca et
non per glo in sti in l. ita si fur. §
comod. Et hec vera nisi dominus
in emphitheosim eo anno recepisset tunc
sicret dominium in ecclesiam fm ea que dixi
in l. si rem aliquam ff. de acquir. pos.
Sed indicatur per dy. nam ex initio tr
euge probe guerram pcessisse et
sic finita treuga remaneat guerra
hoc l. facit q non quia treuga fit
ad diminucionem guerre non ad aug
mentum dico q non est dubium q ex
initio treuge non inducatur guerra
sed probatur guerram pcessisse sicut
diximus in donacio in l. int. de divorc.
et in corpore qui mo. na. effi. le. go.
qm facit q dixi in l. x. ff. de v. obli. in
ad ponez piracionis sequatur po ipsius

Quibus non q facit
legatum non pt
conferri in arbitrium alterius ita nec
ademptio ex nota Bartho. le. do.

Cum servus
legatum extinctum aliena
cione restauratur redep. tamen
nisi de novo probetur voluntas h.
d. hec l. et nota ipsam. Oppo. ff. e.
l. rem legatam sed fateor q debet dis
tingui an ex voluntate an necessitate
alienaverit ut ibi notatur. Opp. ff. de
manu. test. l. vin. sed aliud in revoc.
libertat. ut ibi aliud in relicto lib
ertat. ut hic hoc videtur contra l. iii § de
libi cessante cum adempcionis cessat
adempcio. quare dicatis pmissa
de quibus ibi loquitur fuerint causa
voluntatis testatoris unde cessantibus
pmissis videtur cessare voluntas adi
mendi sed hic alienacio non est ca
adempcionis sed voluntas pcedens
que ostenditur p alienacionem unde
secuta redempcione non sequitur q re
maneat voluntas leganti quia
non est ca eius Bartholus le. doc.

Nichil facit ad statuta
campsorum que
habent q ipsi teneantur
cancellare tones de quibus
fuit plenarie satisfactum nunc aliquis
campsor non cancellavit sed dicit
michi est de omnibus satisfactum an suf
ficiat dico q sic quia idem est hoc
dicere seu scribere ar. h. l. q nota.

Rem legatam
alienacio voluntaria
non extinguit legatum
precedens h. d. dicit hic q in neces
sitatibus nemo liberalis existit
et exponit glo. nemo qui dat ex
necessitate dicitur donare. Contra ymo
quicumque quis donat necessitate ut
l. i. § i. ff. de tu. et ra. dis. et l. cum
plures § i. ff. de admi. tu. et l. si
servus § si olivam ff. ad l. aqui.
sed glo. ubi non dicitur donacio ppe sed
impp'e et bene ut dixi in l. i. ff. de
donac. ¶ Sed quero utrum p ista
donacione impropriam de qua loqu
l. contrarie revocetur legatum. Re. non
quia necessitate fit ut hac l. cum
sitibus Tamen adverte tres casus
quia quando fit donacio ex precedenti
liberalitate et tunc loquitur hec
l. quando donacione pcessit necessitas tunc
l. ista non procederet sed procedit
casus indicta l. i. § i. de tu. et ra.
di. et l. cum plures § i. ff. de admi.
tu. quando pcedit necessitas nec liberali
tas sed quedam malicia ut in casu
l. si servus § si olivam tunc puto
q hec l. habeat locum quia sufficit q
ex necessitate non fiat. Secundo intel
ligitur verba hic posita Nemo in
necessitatibus id est nemo qui est in
necessitate existit liberalis Contra ista
ponem videtur l. si ergo ff. si cer. pe.
ideo non est vera quia etiam indi
gens pt liberalis existere Tercio
exponitur ut in glo. sed tene p
ma dicitur hic si ex necessitate alienat
q legatum non revocatur. Sed quid si
aliquis alienat titulo non lucrativo
nec de voluntate tamen ut ca. venera
di cum vi. vendere ex voluntate
vel necessitate glo. q ex necessitate ut
l. fundum quoque § fi. ff. de pari. ubi
verbum necessitate accipitur l. titulo
non lucrativo puto contrarium q hic
accipitur ex necessitate i. rei familiaris
ut hic et ff. de le. iii. l. fideicommissi
§ si rem sed in l. contraria aliter sumitur.

¶ Oppo. ff. e. l. pater meus filios. sed
ibi sunt relicta certe quantitates hic
speci et ideo ut liqueat ista ma sic
distingue aut legatur quantitas
aut spes aut spes et quantitas
hoc est pcium illius speci aut legatur
aliquis nes primo casu dic ut dictum
ff. e. l. pater Secundo casu aut ista spes
alienatur ab herede et legatum ex
tinguitur ut l. fundum filii § si pecula
ff. de le. i. fm intellectum glo. aut ali
enatur a testatore et tunc aut fuit le
gatum qui meus est vel si meus
erit et tunc revocatur indistincte
ut l. quintus inf. ff. de aur. et ar. le.

nisi aliud loco eius redimat ut l.
filius § i. j. de con. et de aut legatu
fuit sim simpliciter et tunc aut alie
nacio fit per dissolucionem spei vel
translacionem ad aliam speciem et revocatur
indistincte ut l. seva de aur. et ar.
le. quia res desinat existere ut ibi a
le. quia res desinat existere ut ibi a
alienacio fit re remanente in esse suo
et tunc aut fit ex voluntate aut ex
necessitate ut hic et l. fideicommissi § si
rem ff. de le. iij. et nisi de le. § si rem
Si vero legatum ut species et qualitas
tas hoc est precium rei tunc non revo
catur vendicione legatum ut l. lu
cius ff. de le. ij. Sed si alienacio
fieret alio modo puta per dacionem
in solutum vel permutacionem tunc est
maius dubium tamen dicere idem quia
ex illo capite quo precium est relictum
semper precium peti posset sicut si relin
queretur res aliena vel precium rei
aliene ut l. non dubium ff. de le. iij.
Si vero relinquitur ius in nomine
dic ut in tex. l. fideicommissi § si rem
ff. de le. iij. ¶ Revero hic dicitur de alie
nacione totius sed quid si aliena
verit usumfructum tantum an revocasse
videtur glo. quod non in l. iij. C. de lega.
probatur in l. ij. de condi. insti. Sed
quid si alienavit partem rei certe
pro illa parte extinguitur legatum
secundum precedentem distinctionem ut l. si ex to
to ff. de le. i. et nisi de le. l. si rem.
Sed quid si pigneravit Ro. non videtur
revocare ut insti. de le. § si rem
circa medium et l. iij. C. de lega. secus
in donacione facta uxori que per ypot
ecacionem videtur revocari ut nota. C. de le.
l. iij. et l. si § si j. de donac. quod non
quia si revocatur quod non confirmatur. Sed
an hoc liceat locum in obligacione generali
si aliquis donat uxori aliquid et
postea obligavit omnia bona sua an
per istam generalem obligacionem videatur revo
cata donacio puta quod non quia non
videtur ea mente obligatum ut revocetur
donacio ut l. cum hic status § si maritus
de donac. inter vi. et ux. et quia
obligacio generalis non afficiat ita
rem sicut specialis quo ad hoc ar.
l. est dicta ff. q. ca. pi. ta. et per dicta
omnia intelligo vera nisi res esset
obligata pro tanto quod non esset verisi
simile debitorem debere luere tunc
enim haberetur loco alienacionis ut
l. amplius in prin. ff. de le. iij. et le. lega
ta inutilia ff. de suppel. le. Bar. le. doc.

Si ademerit dicitur hic si revocare noluit quid in dubio presumitur videre
nolle revocare et sicut quando legatum
transfertur in alium transfertur cum suo
onere ita quando simpliciter adimitur re
manet apud heredem cum honore suo
ut hic et l. gravo ff. de alimentis et ci. le.
¶ Oppo. j. e. l. si tabi. sed ibi in causa
propria hic inducitur ¶ Oppo. ff. de ali.
le. l. si idemus § contra sed ibi fideicommis
ab ipso pupillo videtur limitatum secundum qua
litatem precedentis legati hic vero
fuit simpliciter relictum quod non Bar.

Etsi ¶ Oppo. de c. non prestat
de re iii. l. vij. dic
ut ibi per do. ¶ Oppo. de l. i.
j. de novac. et l. id quod de rei
ven. ubi per sequentem contractum
inutilem a primo non receditur. sed aliud
in contractibus quia pendet ex voluntate
duorum in ultimis voluntatibus ut hic
et l. plane in pri. ff. de le. i. ¶ Oppo. de l.
legata inutiliter ff. e. ubi adempcio inutilis
non vigat legatum. So. l. illa non loquitur
de translacione inutili que inutilis habet
utilem adempcionem unde non est unum
quod adempcio sit inutilis unum est
utilis sed ubi adempcio inutilis se ipsa
inutilis erat racione rei adempte ut
incertitudinis presertim Bar. le. doc.

Legatum legatum filio vel
servo potest adimi a patre ut
dicit li. do. ¶ Oppo. de l. lega
tum in prima carta ff. de le. i. et l. i.
§ per servum de suc. edic. Re. hic loquitur
in adempcione quia loquitur in re
pudiacione sed quia repudiacio
fit postquam cessit dies legati iam
cum patri vel domino quesitum erat
et ideo repudiare potest sed adempcio
fit vivo testatore et sic ante diem lega
ti cedentem et ideo non potest adimi a
patre vel domino quia eis non erat datum

Ex parte premiacione inprimen
cives et testum ipse dictum
heredis institucione non
viciant sed legatum li. do. ¶ Oppo.
C. de hijs qui ut indig. l. hereditas
et j. de hijs qui ut indig. l. cum quidam
sed quidam dicunt quod actiones heredita
rie non denegantur ei ipso iure. sed
per sententiam sic ut hic veritas est quod
ibi testator appellavit heredes indig
nos sed ideo applicatur fisco sed hic indig
nos non appellavit sed cepit facere
aliud testum quod non prestat ¶ Queritur
glo. que sit racio diversitatis inter he
redem et legatarium dic ut in ea quia
non ¶ Revero itum eis premiacione tamen
posset quis ab ipso repelli et videtur
quod non per hanc l. hoc non videtur verum si
heres institutus prebuerit eis premi
tiam ut quia occidit filium testatoris vel
fecit sibi aliquid gravissimum ut in
aut. si captivi C. de epi. et cle. C. et aut.
liberi furiosi C. de epi. au. sed si testator
vel extraneus dedit eis premiacionem
non ipse institutus tunc habet locum
iste l. quia non repellitur ab hereditate

Pater si ex pecunia legata per testatorem
aliquid emptum legatum non
extinguitur sed ex re empta
prestatur li. do. ¶ Oppo. quod alienacione
extinguitur legatum ut ff. e. l. re le
gatam. sed licet hic alienaverit
pecuniam tamen rem emptam retinuit
in precio ¶ Oppo. contra hoc ff. de au.
le. l. seva ubi extinguitur legatum
licet res retineatur in precio sed ibi
fuit legata species hic quantitas unde quia
quod legatum quantitatis licet non fuerit
genus qualissimum tamen non ita de facili

extinguitur sicut legatum spei in glo. dum dicit dic ut ibi dicit quod ibi percessit inclusio equal vel exact rebus quod idem est ut l. extra de hered. inst. dominus Bartholus le. doc.

Legatum legati videtur transferri cum condicionibus suis iusti condicio perponere cohe- rat h. d. Concordat l. gayo in prin. ff. de ali. le. Bartholus legum doc.

Pater pro donacione inu- tilem induat legati ademptio h. d. ¶ Oppo. quod precedit legatum quoniam tunc legatum in utile spei non derogat generi ut l. si quis ff. de aur. et ar. le. sed ibi fuit lega- tum adiecto signo usi sed hic fuit incertum dixit a ostes instinctis vel dic aliud in donacione inutili aliud in legato Ro est quod sunt positi cetera in vita eius res erit de bonis ut ff. de le. ij. l. sequens quo et sic in aliquo est maior potencia quia legatum ut ibi evident apparet.

Alteri per ademp- cionem plegati uni ex heredibus facti cum ademptionis plegati alteri facti intelligitur revocatum h. d. Ita quod si testator uni ex heredibus aliquid prelegat et pro illa causa alij coheredi prelegat aliquid si adimit plegatum uni intelligitur ademptum prelegatum alteri licet ex- presse non sit dictum Bartholus l. d.

Si servo alienato servo ex- pressa libertate ademp- cio legati sibi inmuta- tiata revocacione induat status. si adimatur ipso mansisse h. d. in tex. ibi mutabit adimatur dic i. adimi videatur inspecto puncto que ibi ponentur dic unio utatur cum reputatur relictum servo ipso sine liber- tate ut l. servus C. de leg. ij. illo ob quod dicit ademptionem non valuisse unio valet ut sequitur et nota hic ibi ademptio dic. i. libertatis et per consequens legati ¶ Querens de racione du- bitandi in hac l. glo. ij. magna dicit quia alienacione extincti- erat legatum erat legatum libertatis et alterius rei unde quia adimit postea libertatem tantum videtur confirmasse legatum alterius rei ita dicit glo. que incipit i. libertatis et dic secundum ij. et sic hec glo habuit pro constanti quod servum alienatum ex- tinguatur legatum alterius rei et hoc ex expressius dicit glo. l. ibi tiate revocata in eo quod glo dicit quod alienacione que allat sed in eo quod dicit quod revocatur legatum dicit male et con. l. quod si in diem ij. ff. j. de condi. et de. et l. ult. iii. C. ti. ¶ Ita dicit ja. de are. in l. qui filio ij. si quis ser- vum ff. de her. inst. non quod dubitandi fuit hec cum libertatis videatur adempta

alienacione quod nova ademptio nil operabatur ad quod in. consultus videt quia ademptio valet cum redimi po- sset et pro quid reputatur legatum factum servo ipso sine libertate et sic non valet secundum ia. de are. et omnes ¶ Oppo. ff. e. l. cum servus ubi redempcione non confirmatur legatum So. illud in alijs legatis aliud in libertatibus ut ibi notatur et l. verum de manumiss. test. ¶ Item oppo. et videtur quod sumus h. ij. l. pri. contradicat quia in hunc adep- cio nil operatur in primo sic quidam di- cunt quod sumus corrigat pri. hoc non est verum quia in hunc nullo valet ademptio quia liber erat et si dicas potest iterum effici servus et sic potest iterum redimi non est verum dictum quod casum fortuna ut in l. inter stipu- lantes cum sacra de v. ob. ¶ Sed con- hoc dictum oppo. quod in libertate sper- tetur adversa fortuna liberi hominis ut l. gnalis ij. si libero homini de fideicommissis li. sed in favore libertatis ut valeat dacio bene spectamus illud sed modum libertatis ut valeat ad- empcio non et sic loquitur hic et sic est dare casum in quo vz dacio et non valeret ademptio ¶ Oppo. de l. si ita ij. regulam deli et possibi- non potest adimi hereditas sine liber- tate et econtra hic non potest adimi her- ditas sine legato quod ict. sed aliud in hereditate ut ibi qui servus est solus heres cuius adicione ad- empcio confirmari possit et ade- ipso adimi non potest hic vero loquitur in legato et libertate et sic unius adicione potest legatum confirmari ar. l. si condicionem ij. si. ff. de her. insti.

Si servus Oppo. quod ibi ademptio nil valeat quia alienato servo e- extinctum legatum ut ff. l. pre. quod non debet adimi sed si habet in ter- si redierit iur. consultus Ret sic legatum extinguitur ope excepcionis et ideo heredes solvens non haberet repeticionem potest quod legatum valere illo respectu si heres solverit et ideo illo respectu potest valere ad- empcio ipsius dam glo. non videtur verum quia tutius excepcione doli potest re- petere cum dolus sint adhibitus in ipsa oblige contrahenda ut notatur in l. qui excepcione de condic. inde. et l. qui se debere in pri. de cond. ob cam. sed alij exponunt aliomo quod dic ut in glo. Bartholus le. doc.

Si tibi translacio legati facta de uno in eundem non videtur fieri cum onere h. d. ¶ Oppo. ff. e. l. legatum et l. gayo in pri. de ali. le. sed ibi fuit facta translacio in alia persona hic in eandem et ideo nihil posset operari nisi operatur condicionem ad empcionem pro quo facit l. si. ff. de uul. et pu. ¶ Oppo. ff. de con. insti. l. cum servus j. de con. et de. l.

tum a certa pte sed hic loquitur de onere imposito in eodem legato ibi vero loquitur de onere imposito in alio cum videatur in legato repetitum

Aumpne Si fidei commissum ab uno in alium transfertur cum onere speciali omnis primo iniunctum in persona sua in quem transfertur in onere speciali non videtur repetitum h. d. videatur translatum cum onere suo ut l. legatum § e. et l. gayo in pri. de ali. le. sed illud verum nisi novum onus sit appositum in persona eius in quem fit translacio que facit. l. licet § de le. i. ut gl. ibi relinquatur breviter distinguendo aut translacio legati est facta in eundem aut in alium primo cum non videtur repetitum onus ut l. si tibi § cum testi. i. alium tunc aut est novum onus et tunc non videtur repetitum omne primo iniunctum et hic aut sibi non est novum onus iniunctum et tunc aut onus iniunctum primo cohibebat personam aut non ut l. le. gatum in pri. § e. et l. gayo § de ali. et

Certa Si de rebus speciebus que le. galiter legatur et sub generali nomine confirmat vna alii legetur in totum videtur ei legata et alegatario primo adempta h. d.

Oppo. quod ambo debeant concurrere in isto fundo nisi aliud appareret ut l. si pluribus in pri. § de le. i. Et non in l. fiat § e. sed si tenemus opinionem ibi posita et ibi legatum fuit factum cum commemoracione primi tunc procederet clare sed ibi tempore probavi quare dico quod l. si pluribus loquitur quando duobus legatur eadem species et sic per speciem derogatur generi et si opponis quod hic species fuerunt specialiter legate ut patet in pri. § rñ quod fuerunt generaliter confirmate unde illud genus inspiciatur quum generi per speciem derogatum Bartholus

Seya per adiectionem oneris adiectum in maiori certa legatum videtur ademptum h. d.

Oppo. quod de con. et de. l. si quis servum sed dicunt quidam quod ibi specialiter libertatis favore vel aliter ubi onus iniunctum suo ipsi suo fuit ademptum hic autem fuit alii impositum ista sed non est vera per l. proxima § mar. ubi si onus simpliciter adiungitur videtur ademptum legatum quare glo. in l. contraria soluit nobiliter quod ibi fuit unus adiectum in vi condicionis hic in vi modi quod non ideo est quum onus est impositum in vi modi sunt due obligationes correlatiue quia heres obligatur ad dandum et legatarius obligatur ad implendum modum ut l. plt. de his que sub modo et ista obligatio correlatiua est ut vna sublata videatur sublata alia ut l. si de accept. et l. ai. cp. tor de rei ven. sed quum onus apponitur in vi condicionis non potest dici obligationes correlatiue quia id quod est in condicione

non potest dici esse in obligatione aut condicionis euentum ut l. cedere diem de ver. sig. et hec est vera sed quia tenet pe. de con. ins. l. plt. in ultima. q.

Generaliter quid si onus pt adiectum in modum fideicommissi Ro. idem quum est adiectum in vi modi quia resultat correlatiua obligatio ut videbis. j. l. pte. § matri

Cum filias exhereda... ad tres te... formatas non quantum ad alias h. d. in glo. sic C. de inst. tu. dic quod illud ideo quia ultimum legatum vel operatum plenum intelligitur reuocatum Bar. l. d.

Cum post translacio legati facta occasione mortis speratae ex eadem infirmitate ita demum habet effectum si ex eadem infirmitate legatarius moriatur non si ex alia h. d. Nota quod si fiat substitucio in legatario vel hereditate contemplacione certe infirmitatis quod eo liberato ex illa et mortuo ex alia legatum vel hereditas non debetur substituto quod est notandum

Silio Si primus legatarius transferatur in fundum ut ibi precius sit legatum de eo factum videtur extinctum h. d.

Oppo. quia filio fuit relictum legatum generis et vxori speciei ergo generi per speciem derogatur ut l. cordiall. § testo. § de le. ij. sed hic idem fuit post legatum factum transtulit in fundum et fecit esse de illo genere per quod alegato speciei videtur recedere nota quod quis plenitur immemor eorum que iam fecit glo. glo. in l. qui fundum § servus. j. pro emp. glo. dicit contrarium in l. de gestu j. de app. Bartholus legum doctor

Matri Si fideicommissum est ademptum ex dispositione testatoris expressa legatum non remanet penes gravatum sed videtur ademptum h. d.

Oppo. de l. pe. cunie § de ali. et ci. le. et l. i. § pro so. C. de caduc. tol. sol. in gratuitis et contrariis fit legatum inutile morte fideicommissarij vel alio casu hic vero pena testatoris vnde sicut eum penitet de onere ita videtur penitere de legato ut § l. pre. § seya hanc sententiam tenet pe. et cy. i. dominus § pre. sed in sua opinione

Illi solvunt quod hic mater erat clara infecta ideo apud eam non debet manere commodum sed in gratuitis fuit electa ut legataria hec sententia non est vera quia hic non fuit electa ut vnda infecta cum verba dispositionis fuerunt ad matrem directa ut dixi in dicta l. pecunie tamen ex hac sententia non quod mulier non potest esse executrix testamenti dixi in l. a filio de ali. le.

Generaliter alij dicunt modi in quibus non fuit onus iniunctum debeant apud heredem remanere apud glo. videtur velle quod sic in gratuitis videtur § l. pre. § seya sed plus quod ibi in mente testatoris erat dubium utrum onus adiectum occuparet totum legatum vel non videtur ad modo onus

videtur a toto recedere. hic volunt
expresse quod omnis non occuparet
istum relictum. ¶ Iste oppo. de l. si in
adimendo ff. e. ubi adempto le
gato non videtur adimi omnis. sed ibi casus
est contrarius unde adempto legato non
videtur adimi onus legato iniunctum sed
iniunctum. sed adempto onere videtur
ademptum legatum. Ro. diversitatis est
quia fideicommissum est causa finalis quare
legatum fuerat relictum ut l. titio centum
pro de con. et de. et ff. de donat. l. ij
§ idem. unde adempto fideicommisso videtur
ademptum legatum quia cessante
causa finali etc. sed legatum non est causa fi
nalis relinquendi fideicommissum. sed
est magis causa impulsiva. unde adempto
legato non videtur ademptum fideicommissum

¶ **Seya** Rum recusat tuto
rem de eiusmodi capita
li videtur sibi capitaliter inimicus.
unde vero legatum sibi videtur ademp
tum. h. d. Nota quod licet fiat co
dicillos et expresse non adimat
tamen tacita ademptio durat. Iust.
ff. e. l. iij § ff. cum le. se. Bar. l. d.

¶ **Filie** Hec exact debitor
legatum de eo factum
videtur extinctum nisi aliud appareat

Detrahere h. d.
Queritur quid est si de le
gato fundi detrahuntur
certa quantitas an valeat. Ro.
si quantitas est ita minima quod esset
ridiculum ut unus denarius vel duo
tunc non valeret ut l. legato generali
ff. de le. i. Sed si esset magna qua
titas tunc valeret et fieret extima
cione fundi qua extimacione facta
quanta pars fundi sine detracta pro
hoc l. pater ff. e. et l. sancimus C.
de donacionibus Bartho. le. doc.

¶ **De rebus dubijs Rubrica**

¶ Supra dictum est de legatis. vero quia circa
legata occurrunt dubia ideo hic po
sitit de rebus dubijs. ¶ Sed queritur
ratione quidque dictum est ff. e. contrarium
etiam dubia cum l. semper debet esse
de dubio. Ro. quidam sunt dubia
circa factum et de hijs tractat hic
prius licet etiam quis inferat de du
bijs iuris sed titulus precedentibus
loquitur de dubijs iuris Bar. l. d.

Fundum
hec l. habet
duas leges et
quelibet pars
dividitur in du
as ex diversi
tatibus lege
quia in fine q
dam habet
literam affirma
tiva alique ne
gativa. Pri

mam h. d. Si in aliqua parte alter
native est aliqua res dubia de
claratur habito respectu ad certi
ficacionem rei que in alia parte
alternative posita est certa h. d.
iudex ubi ibi meniam dicere
minorem et racio est secundum Azo quia ea
tenus quatenus in uno dilexit presu
mitur in alio dilexisse ut inde de
minori subijcitur sed si ex paribus et j.
e. l. item infine. Secunda est racio quia
non est verisimile quod testator posuerit
alternativam inter res quarum
una est longe melior alia ut si di
cat lego fundum valentem centum vel
lego fundum valentem x. ideo hoc presu
mimus ex voluntate defuncti. ¶ Oppo.
quod inter alternativas utrumque sit in obliga
ut l. illud aut illud ff. de condi. pre.
et l. si duo ff. de duo reis. sed illud
verum quando in utraque parte alternative con
tinetur res certa. sed quando in una parte
alternative continetur res dubia presu
mus oportet quod dubietas declaretur. que
declaracio eo modo quo hic dicitur et
illa res ita declarata dicitur esse in obliga
ut l. contraria. ¶ Queritur quid si est
dubium cui fundo magis equivaleat an
totali vel particulari glo. quod tunc est
minimus venit in legato ut l. si ita
scriptum inde ff. de le. i. et l. apud iuli
§ servo e. ti. et hec lex procedit
secundum litteram negativam. Secundo legitur
retenta eadem lex secundum literam affirma
tiva et secundum hoc videtur in toto prece
dentia lex contrariari quare debet
sic intelligere illa quod dicitur inter fundi
meniam dicere minorem vel totalis
et sic concordat cum precedenti et ita
videbatur dicere dominus vel possimus
intelligere aliter glo. ponit casum quando
totus erat unus fundus divisus
tamen gratia uberioris culture quo casu
procedit lex pro ut est hic litera ne
gativa. Sed si ponemus quod essent
plures fundi et separati cum intermit
medijs qui omnes uno nomine voca
bantur tunc si legavit meniam
vel sevanum fundum non intellexit
de totali sed solum de uno meniano
non sine magna pecunia sed pro indi
stinguitur hoc probatur j. de verbis sig
l. qui ex pluribus unde id quod di
in l. gayus § titius ff. de le. ij. loquitur
locum quando totus fundus erat contiguus
tamen gratia uberioris culture divisus
sed quando fundi erant separati in suo
appellacione fundi meniani continen
tur omnes fundi meniani sed
solum unus fundus ut dicta l.
qui ex pluribus et hanc lex tenemus
ti ¶ Venio ad secundam lex et legitur
hoc modo secundum Ro. secundum que h. d. quod
distincta cadit inter totum et partem
totum partem non comprehendit. h. d.
et est nobilis lex. ¶ Oppo. quod bene
eidem legatur genus et species quando
per speciem non derogetur ut l. legatum in
pri. ff. de suppel. le. et de fun. instruc.
l. cum delamonis § cum fundi et §
quidam et l. quintum § plerique e. ti. so.

glo. contraria loquitur qn genus et
spes legantur copulative hic qn legat
alternative ¶ Con. hec oppo. qn alter
nativa cadit inter totu et parte. vr
q resoluatur in copulativa ut l. quintus
inst. de aur. et ar. le. et l. semper g.
cu vero dicimus .j. de v. sig. sed quanti
est in proposito dic sic quia alternativa
cadit inter totu et parte integrale
quantitativa no substanciale hic in
toto no continetur pars Calix est hic Ro
quia fundus recipit limitacione
destinacione patris ut l. q mercu.
g. ij. B. de le. i. quia alternativa cadit
inter totum et parte realem ut fu
dus aut fructus vel domus aut pa
ries vel supficies aut domus tuc
i toto continetur pars ut l. planc g. plt
B. de le. i. et l. si tibi fundus B. de usu
fru. le. quia alternativa cadit in totu
et partem predicamentale aut inter
genus et spem et tunc disiuncta po
nitur pro copulativa ut l. quintus inst.
de aur. et ar. le. et l. semp g. cum
vero de v. sig. Ro. quia in istis du
obus ultimis casibus totu et pars
no discernuntur in dispone patris
sed a iure ipsa et a comuni usu loquendi dis
cernimus sicut dicimus i nome ipso et
appellativo ut l. si quis in fundi vo
cabulo B. de le. i. q intellige ut stati
dicam istud ultimum membru vr con
hanc l. intelligendo q ista plura p
dia no erant unu totu integrale
sed erant plura predia divisa multi
intermediis tunc si legam meu aut
seyanum videor legare totu aut
partem predicamentale et sic debet
accipi copulative Ro istud ultimum
membru debet subdistingui p hanc
l. sic qn alternativa cadit inter
genus et spem resolvitur i copulativa
hoc e unu qn genus differt a spe
in magna pecunia quia tunc illa ad
iectio vr facta magis cu augmetandi
quam diminuendi no enim est verisile
q alternativa posuerit inter res
ita dispares ut B. dixi sm alia
lec. sed qn genus et species no dif
ferunt magna pecunia tunc sumitur
alternative ut est tex hic in fine
prout habet litera negativa si vero
habens litera affirmativa intelligo
sm alia lec. ¶ Ulterius est videndu
qn genus et spes legantur copula
tive an spes addat vel detrahat ge
neri tangit glo. hic dixi in l. qui
g. plt. de fun. instruc. et no p ex
t. genei de re iud. li. vj ¶ Ultimo.
ista lex pt induci ad q quia tetigi
in l. si ita de aur. et ar. le. si lego
tibi podere meu q habeo in tali
loco et dixi q significacio istius
vocabuli podore pendet ex usu
loquendi quia quidam intelligunt
ide q de maso i. quantu unu pa
bolium laborare posset in anno
vt dixi in l. si ita quidam intellig
unt i. plura predia contenta sub una

appellacione seu nominacione et io forte esset
dicendum q cu istud nome podere
no sit nome iuris sed sit nome q
recipit limitacione sm dispom pa
tris q idem esset q in legato fundi
q inspiciatur tempus presens i testi
ut dixi ut dicta l. si ita de au. et ar. le.

Quibus ¶ Quod relin
quitur ad
ministratoribus alicuius uni
versitatis vr ipsi universitati re
lictu h. d. ¶ Oppo. primo id q relin
quitur michi est meum ut p totu ti.
de legat. hic dr contrarium quare ma
le huius tiore dicit glo. quibus forte
administratoribus et p hoc dicit pe.
in l. i. C. de sacro sanc. ec. si relin
quitur prelato ecclesie vr relictu ecclesie
sed si uni canonico vel pbro no ha
benti dignitate vel administracione
ibi tunc no vr relictu ecclesie et hoc
dicit p hanc l. primo q ipse dicit
qn relinquitur administratoribus videtur
relictu ecclesie vr debere distingui
an relinquatur sub nomine ppo an sub
nomine appellativo sm distinctionem l.
si fundus com. de lip. sed q quidam dicit
veritas est q primo debet disting
ui an relinquatur agnicio et tunc
intuitu persone cu aboneo et tunc
intuitu ecclesie vr relictu tex est i c.
requisisti extra de testa facit aut li
cencia C. de sa. sanc. ec. Sed quare
hic no adhibetur illa distinctio procedat
dat nome proprium vel appellativum ecclesia
hec cogitabit ¶ Circa sm qn relin
quitur pbro no habenti ibi administra
cione q videatur relictu contempla
cione persone hoc videtur contra tex in l.
anima g. i. B. de an. le. prout ibi
loquitur de libert. sed pt respoderi
aut relinquitur uni liberto vel ca
nonico tunc procedunt que dicunt
dicti doc. Idem est in dicto c. requi
sisti circa fine sed si relinquitur omnibus
canonice vlr vel canonicis indefi
nite vr relictu contemplacione ecclesie
ut dicta l. anima et ita pt intelligi
hic q dicit omnibus indefinite et
ita vr intelligere glo. in l. licenus
g. quibus B. de le. ij. et hoc videtur
velle pe. in dicta l. i. C. de sa. sanc.
ec. licet istas l. no allegat Contra istud
videtur glo. in l. no plures in pt. glo.
C. de sa. sanc. ec. ubi vr q primo
cessum clerico videtur concessum ecclesie contem
placione q ad alias acquisitiones
tales pt tradi potest ita notat ibi
glo. Sed sustinendo illam glo. de
bemus eam intelligere qn primo
vel concessio id q alij foret inutile
ecclesie utile ex eo in primo decurali
poni pt sed in concessione pt poni
sic concedo seu lego clerico iter p fun
dum meum tunc vr concessum forte
ecclesie ita debet intelligi illa glo. ad di
ceret male predicta omnia intelligatur
ut plat. et clic. secularibus qui pnt
hic ipsi illi indistincte acquirunt

ecie ut in auc. ingressi et l. deo nob.
§ i C. de epi. et cle. Bartholus le. d.

In ambiguo
Tene lex q in prima parte
sunt contrarium in nomine pro
prio sed in appellatiuo sed ibi utraque contra
primam partem glo. ponit ex. duobus
modis. tene primum q probatur per eam
in l. ubi q. c. Contra primam partem oppo.
q ibi est verbum ambiguum non scientes
voluntati defuncti ut l. si aliter ff. de
usufructu le. sed quidam q ibi sunt am
biguitates rei hic vero. Tu dic q ibi
non constabat de voluntate defuncti
ideo sequitur proprie significacionem vocabuli
ut ibi dicitur sum. R. Item hic l. fraat
contra omnes et contrarius qm qui he
mus l. ponentes plures lex di
cimus utraque lex potest esse bona vi
dere qm una l. habet plures lex
quelibet potest esse bona. concedo si pro
batur per allas l. vel rationes aliarum
l. Sed pro certo non constat de vna
tamen intellexit licet de qua volue
rit intelligere incertum sit apud nos.
Item oppo. ad finem dan. ff. de le. ii
l. non aliter ubi recedit a verbis prout
voluntate testatoris sed in contrario vo
cabulum habebat plures significaci
ones unde accipitur illa que congru
it voluntati defuncti. Hic vero ha
bebat unam significacionem tantum. Contra
glo. oppo. C. de app. l. i. § si quis so
lus est error in ubi prolacione
ibi in facti execucione circa que er
rorem est inutilis dispositio ut ibi patet.

Paulus Condicio
dividi potest
referri in persona certa et
incerta h. d. Contra oppo. ff. l. pre.
ubi legatum incerte persone non valet
sed aliud in legato aliud in dando
cum condicionibus implendis. Ratio est quia
legatum debet continere oblationem unde
est necesse q sit persona cui qua oblatio sus
tenetur sed condicio non continet oblationem
sed eventum facti ideo incerta persona
potest conferri ita loquitur hic. Bar.

Paulus Si persona le
gatarii non
apparet legatum non valet
h. d. Contra oppo. et videtur q si non
adiciatur persona valet dispositio ut l. q.
pecuniam ff. de leg. ii. sed ibi gravatur
legatarius vel fideicommissarius unde
indubio videtur gravatus dari heredi
a quo sensit commodum. hic vero gra
vatur heres qui commodum sensit ergo
sequitur non ab alio. Item oppo. ff. l. pre.
ubi valet relictum incerte persone. sed
ibi incertitudo venit certificanda
ex aliquo futuro eventu hic secus
ut ibi plene statim dicam q tenentur.

Quidam valet le
gatum factum
incerte persone de certis ut
de incertis si incertitudo
venit declaranda ex
aliquo futuro eventu.

h. d. Contra oppo. q legatum factum incerte
persone non valet ut s. de le. § in
certis. sed quidam dicunt q hic legatum
incerte persone decernit ut unum ex his
dictis vel unum ex amicis meis. Sed
contra h. sed vide tex. h. ibi si vero
quis alius et sic videtur incertum per
sona de incertis. sed quidam dicunt
q dictio alius implicat. s. alius ex
amicis et hoc videtur probari per fine
huius l. dum dicit alius ex amicis. Licet
hec solucio sit vera tamen doc. dicunt
sic. Si legatum incerto de incertis si
tamen incertitudo venit certificanda
ex aliquo futuro eventu legatum
valet et sic intelligitur hic simpliciter
alius scilicet sic ex amicis sive consensus
sunt l. testamentum C. de h. insti. non
ob. § incertis quia q ibi dicitur corrigitur
in § sed nec ex h. et hoc tenet doc.
in l. id q pauperibus. Contra oppo. de
dicta l. id q pauperibus. sed glo. q ibi
speciale est favore pauperum glo. dicit
tamen qm non habent pauperes certum
collegium ut hospitale quia tunc non
esset speciale quia cuilibet collegio appro
bato legari potest ut C. de sa. sanc. ec.
l. i. et l. ii. ff. e. et l. cum senatus ff.
e. Contra oppo. ff. e. l. paulus. sed ut ibi
dicitur. Et ad declaracionem huius materie
distingue sic. cum queritur an incerti
tudo viciet legatum aut est incerti
tudo rei et dic ut l. legato generali
§ i. ff. de le. i. et mul. de le. § si ge
neraliter et l. cum post § gener. de
iure dot. aut est incertitudo persone
et tunc quando assumuntur persone presbyteri
ut lego duos fratres Stephanum et Pam
philum et tunc dic ut l. si quis a
filio § si quis plures ff. de le. i. quando
assumuntur ipse et ista est propria materia
nostra. quo casu dic aut est incertitudo
circa personam eius a quo relinquitur
et tunc valet relictum ab herede ut l. si
servus § qui mar. ff. de le. i. et l.
fi. ff. ad trebell. nisi aliud appareret
ut ibi notatur aut est incertitudo
circa personam eius cui relinquitur nul
la expressa persona cui relinquatur
aut relinquitur expressa persona que
tamen sic dubitatur aut relinquitur nulla
expressa persona specialiter sed vtr. vel
indefinite de omnibus vel uno de
pluribus. primo casu si legatum relin
quitur ab herede alii non valet ut ff.
l. pre. Si vero a legatario vel fidei
commissario valet et intelligitur q debet
dari heredi ut l. qui pecuniam ff. de
le. ii. com. dari ff. l. pre. Secundo casu
legatum valet secundum non incertum quia
heres non cogitur solvere nisi appareat
de quo testator sensit potest tamen solvere
si vult ut ff. e. i. l. ii. § si duobus
et ff. de le. ii. l. si quis servum § similiter
et de testa. tu. l. duo sunt titii. fallit
si resultat pariter incertitudo persone
et rei quia tunc non valet ipso iure
ut ff. e. l. si quis pluribus et de
manum. test. l. non ex pluribus et hoc

vltimum nota per dy. in .c. in fi. uel de
re. inf. l. i. Tercio autem aut incerta
res venit certificanda ex aliquo fu-
turo euentu et valet legatum ut
hic aut venit certificanda nec certi-
ficatur et tunc aut relinquitur certe per-
sone de certis et valet legatum ut insti.
de le. § incert. et ff. de le. i. l. si sing.
legatus § huiusmodi aut relinquitur incerte
de incert. et non valet ut s. dico
loco viii huiusmodi ut dicto § incert.
fallit fauore pauperum ut l. id quod
pauperibus et l. nulli C. de epi. et
cle. licet secus sit in eo quod relinquitur
cum conditionibus implendis ut ff. e. l.
paulus et ibi vide. tamen hec
non hanc materiam plenius declaratam
quam Cy. ponat in l. id quod pauperib.
Quarto aliquid est relatum ibi certum
in vi modi an sit idem quod in dando
cum conditionibus implendis quod videtur
cum modus sit conditio ut l. i. C.
de his que sub modo in contrarium
est veritas quia id quod relinquitur
in vi modi habet actionem et obligationem
producere ut l. si C. de his que sub
modo et sic requiritur persona in qua
substantie obligatio sicut in legato vt
dixi in l. paulus ff. e. Quarto quid
in heredis institutione si continet personam in-
certam an valet et insti. de le.
§ pena et hec spes et dicta l. si sing.
§ huiusmodi ff. de le. i. dicat de institutio-
ne quod in legato tamen tu ad hoc
ut habeas l. mag. spes dic sic aut
heredis institutio continet personam penitus
incertam nullomodo declaratam et
non valet ut l. quoties § heres de her.
insti. aut continet personam certam sed
dubitatur que sit et tunc videtur quod
non valeat nisi appareat de quo testator
sensit ut l. in tempus § i. ff. de her.
insti. aut continet vnum de pluribus
aut de inuisis et tunc aut venit
certificandum ex aliquo futuro euen-
tu et valet arg. huius l. quicta l. si
fratris § huiusmodi aut persona non venit
certificanda nec certificatur tunc aut
instituit personam incertam de cert. et
valet ut l. ut ex fratribus de vulgari insti.
et de her. insti. l. quoties § si quis tu.
et de bo. pos. sive tab. l. ii. § si quis
ita aut instituit incertum de incert.
et non valet ut dico § incert. cuncto
§ sed nec hec spes insti. de le. Tercio
quero quid in tutele datione Respondeo
in hoc est plus quia tutele datio
incerta est si in aliquo futuro euentu
veniat certificanda non valet ut
l. tutor incertus de testa. tu. et insti.
de le. § tutor. Rom. inter cautelam
et legata ponit glo. in l. si quis
a filio § si quis plures ff. de le. i. pre-
dicta vera quando testator relinquit in-
certum secus si certum sed de quo tes-
tator sensit dubitatur quia tunc vale-
ret si constaret de quo testator se-
nserit ut l. duo sunt titii de testa.
tu. Item predicta vera quando incertitudo
est circa personam eius cui datur tutor
Sed si esset circa personam eius cui da-
tur dicit l. tutor ita de testa. tu. Co-

quid in executoribus ultime volun-
tatis et videtur idem quia incertitudo
habet viciare istud sicut officium
tutele cui equiparatur quo ad eius quod non
ut l. ampli. ff. de tutel. sed ista equi-
peratio non est per omnia ut s. pate-
bit. Sed videtur eadem ratio que in tutore
si bene respic. glo. que est in l. si quis
a filio § si quis plures ff. de le. i. et
per hoc dicitur quod illud quod testatores sepe
faciunt facio talem fideicommissarium et
si nolit vel non possit do tibi potestatem
alium faciendi non valet quia capta-
toria ut l. captatoria ff. de le. i. et l. si
s. e. Sed puto aduertendum quia
aut testator dicit quod alius habet po-
testatem faciendi executorem et non
valet quia captatoria ut dixi est
fallit si essent relicta ad pias cau-
sas ut ex. de testa. c. cum tibi. Si vero dicit
facio executorem illum quem talis nomina-
bit vz. quia non sibi sed nominatio est
ei relicta ut l. item s. e. et ibi dicam
Sed videtur quod non valet alia ratione quia
executor incertus non potest dari sicut
nec tutor et hoc videtur verum etiam in exe-
cutoribus ad pias causas. Ista satis quia
datio tutoris est fauorabilis et tamen
non valet quia posset redundare
in eorum lesionem et si hoc est verum
quo valet illud relictum alicuo
executorem ministrum fratrum qui pro
tempore fuerit. Ita tutele datio hoc
modo facta non valet ut l. tutor
incertus quo ergo potest valere tutoris
datio hoc modo facta non valet ut
l. tutor incertus quo ergo potest valere
tutoris datio. Respondeo valet sicut potest
dari procurator incertus ut ex. de procur.
c. i. et not. per Cy. in l. quod quis
de procur. in prima q. licet contrarium
notat glo. ff. de pac. l. i. in prin. et
hoc apparet per rationem illam per
dationem tutoris quis prouidet
alii s. pupillo quia ius administran-
di porrigitur ad omnia bona pu-
pilli etiam aliunde quesita et ideo
l. non permittit hoc nisi patri non
alii merito ipse non potest committere
sub incerto quia sibi hoc concederet
potestatem alii quod l. noluit sed faciendo
procuratorem prouidet sibi ita faciendo
executorem quia eius officium solum ad
relicta ad pias causas porrigitur et sic est eadem
ratio que in legato certificando ex
aliquo futuro euentu ut hac. l. dicitur
Quinto quero circa electores fratres ad secu-
lares administrationes an valeat el-
ectio facta de persona incerta puto sic
dicitur l. amittit § i. siuam potest facere elec-
tionem de incert. ut ille intelligatur
electus pro quo sors ceciderit pro quo
facit c. i. ext. de sen. exc. tamen § sed in incerti-
tudine quod dicat de elec. que fit per auditum
sed vnius ho. priuatus cui competit
ius eligendi non posset facere electionem
incertam eadem ratione que est in tutore
ut not. in dicto § si quis plures ff.
de le. i. in materia tamen res publica mino-
ribus equiparatur ut l. res publica
ex quo cum ma. et l. rem publicam

C. de iur. rei publice li. x. ¶ Ultimo
quero illi qui habebant potestatem eli-
gendi elegerunt aliquem certum tamen
dubitatur cum essent duo eiusdem no-
minis quid iuris. Respondeo nisi appareat de quo
senserit non valet ut l. duo sunt
titij de tes. tu. Sed puto quod si sunt
duo electores ex dicto eorum legitime
deposito declarabitur de quo senserint
ut C. cum dilectus extra de elect. Bal. l. d.

¶ Si tibi et postumo

Postumus qui non nascitur non facit partem.
Si vero nascuntur plures quilibet
cum tibi coniuncto admittitur ut vi. lerch. d.
¶ Opponitur quod postumus alienus non
possit institui nec ei legari ut insti.
de leg. § postumo. Sed illud fuit secundum an-
tiqua iura hodie secus. Sed fuit ista
tempora ut l. heredi ff. de le. i. et l.
gallus § ille casus ff. de libe. et postu.
¶ Opponitur quod et postumus si non nascatur
facit partem ut l. plane § si coniuncti
ff. de le. i. Sed ibi non quia legatum quo-
dam respectu valet quia sermo ipso heres
certitudine dare tenetur ut l. si. §
illo C. de nec. ff. her. insti. ¶ Opponitur quod
omnes postumi admittantur in unam
portionem quia omnes sunt coniuncti
uno nomine collectivo ut ff. de her.
insti. l. si pictus et l. interdum in
prin. et ibi glo. non solvit sed dynus
dicit quod ibi omnes erant nati et
non est verisimile quod si testator nascitu-
ros tot extimasset omnibus viri-
liter legasset quod puto sat bene
dictum. Non enim est quid imputetur
testatori cum eos segregatim nominari
non poterat cum non essent nati et de
hoc cogitare non debebat cum verisimi-
liter non eveniat. Allegat dy. ad hoc l. qui
filiabus § i. ff. de le. i. Ex hiis potest
inferri ad quod dicat testator si talis
decessit sine liberis venient heredi-
tas mea ingaum et sempronium
vel eorum filios non dicit in stirpem
decedit unus ex hiis relictis pluribus
filijs ita omnes isti filij admittan-
tur in una portione tamen supervenientes cum
quilibet habeat tantum quantum superve-
niens et hic videtur textus quod dicit quod
quilibet debet habere tantum sed tamen de
iure videtur contra. Nam vidit quod testator
voluit primum venire propter filios
etiam si multos haberet sed pro sine
dubio non vocarentur nisi indivisa
filij ergo qui debent venire post
patrem quem testator plus dilexit
non debent habere plus eorum patre ut
in de con. et de l. publius insti. In
consilium est quod semper ponatur de-
veniat in filios et in stirpe etc.

¶ Uerum cum quidam

Verba legati vel fideicommissi
in alterius voluntatem
committi non potest sed electio
persone bene committitur

h. d. Nota tex. ibi pluribus modis est con-
cordat cum eo quod hic dicitur quod nota dy. in
l. captatorie ff. de le. i. et eandem
distinctionem facit tex. in l. fideicommissa-
ria § i. de fideicom. li. Item hoc quod hic dicitur
quod substantia legati non potest conferri
in voluntate alterius intelligitur in le-
gatis ad pias causas ut C. cum tibi extra
de testa. Bartholus le. doctor.

¶ Quesitum

proposidei commisso
here dy relicto intelligitur portio pro nomi-
one relictum heredibus pro fideicommisso
iniuncti an debeatur pro hereditariis
portionibus h. d. maxime huius l. Item
in l. quotiens et l. non magis § ad text.
dixi in l. turpia § si ff. de le. i.

Si inter

virum et uxorem
do. confirma-
tione dona-
tionis sufficit coniugem do-
nantem donatario non super-
vixisse h. d. ¶ Opponitur i. e. l. proxima
§ si maritus glo. Sed uno modo
quia sed doc. declarant dicit quod
verba l. confirmant donationem veri-
ficantur ambobus simul decedenti-
bus quia in neutro decedit ideo
non discordant si poenas concordant.
¶ Opponitur quod ab initio non valet tractu
temporis non confirmatur ut l. quod ab
initio glo. solvit quod etiam non confirmatur
ut donatio sed ut legatum secundo
est unum quod donatio confirmetur tamquam
relictum quia in legatis et fideicommissis
requiritur legatarium supervivere nec
valeret si testator et legatarius simul
decederent ut l. cum pater in fine cum
l. se. § i. et ¶ Contra hoc opponitur quod habeat
unum legatum ut l. sequens quod ff. de le-
gatis et l. cum hic status § si maritus
et notatur in l. res C. de donat. int. vi.
et ux. Sed glo. quod confirmatur quia
cessant voces prohibentes sed dic
quod sed confirmatur quia verificantur
verba l. confirmantis et deficiant verba
l. prohibentis quae ponuntur in l. cum
hic status § si ambo de donat. int.
vi. et ux. et sic per hanc l. habes
de casibus tres casus s. cum praecedit
donans cum legatarius cum omnes
simul. ¶ Sed quero quid si non appa-
ret quod simul vel separatim aliquo
ordine decesserint puta quia unus
in Francia alter hic et sic non appareat
quis prius decessit. Puto non enim
meliorem conditionem possident.
Nam siquidem heredes viri vendicant
ipsi debent probare uxorem praecessis-
se. Si vero heredes uxoris ipsi de-
bent probare virum praecessisse quod
cum non faciat ideo in pari causa me-
lior est conditio possidentis ut l.
si. de re iudi. et de rei ven. et l. in
pari causa de re iur. et C. in pari causa de
re iur. li. vi. nec est aliqua praesump-
tio pro actore ut qui semel vivit
usque ad certum tempus vivit ut l.

spadone q abso lutus de certi tu
quod tenementi Bartholus | d
Qui duos ultimus
seu su
premus dr que nemo
sequitur etia si nullus
precedat primus seu pmus dr quez
nemo precedit etia si nullus se
quatur et sic ide sit ee primus
et ultimus h d ¶ Oppo ff de testa.
in l si duo sunt ticy et de hr insti
l in tempus q i et | e l si fuerit
sa et anquia venia ad sa glo dic
q contraria loquitur qui est incerti
tudo inter psonas eorum qui ad he
ditate vel legatum vocantur seu in
quos dispo confertur hic vero lo
qui psona que ad dispoez vocatur
est certa quia certus est substitutus
sed erat dubitatio circa res here
ditarias ad quas vocabantur et
sic sunt longe diuisa ut dixi ff e
l quida ita illam ibi circa psona
erat obscuritas hic circa res ad q
fuerat quod dyme e in obstat de
re inr li vi ¶ Oppo retem quis
vel qui qui ponit distributiue dz
verificari in vna psona no in pluri
bus hic aute verificat in pluribus
qui plures sunt ultimi quare male
So et tunc sequitur bene sa glo
istud ff psumpta voluntate de sue
ti qui substituendo ultio vr tantu
voluisse q in hereditate ultimi
haberet hereditate pupilli dixi
plene in l hoc articulo de hr insti
ubi tractatur mat distributiuorum ¶
Oppo | ad trebl l cu qui ubi no
valet fideicomissum nisi aliquem ulto
decessisse probet sa possimus dre
aliter qua glo illa ibi dr ei qui no
uissimus q est suplatiuum cuius natura
est q relinquat forma positiui in
ceniio et sic requiritur q alius de
cedat hic vero dixit ultimus seu
supremus q no est suplatiuum sed
hoc no multu placet quia nouis
simus dr qui tenet ultimu gradum
nominatus sicut optimus qui tenet
ultimum gradum bonitatis ut l ubi
aute non apparet de v sig unde
ide est dre nouissimus et ultimus
quare dic sm glo aliud in substi
tucione fideicomissaria ut ibi aliud
interdicta ut hic et hoc placet ro
quia in substitucione fideicomissaria
in hereditate ultimi hereditate pmi
no haberet unde no est psupao
q testator voluerit ambobus sub
stituere et io no admittitur ad fidei
comissum nisi probet ambos sepa
tim decessisse ut ibi hic vero lo
in substitucione directa ut l qui
duos de vulg et pu et | ad l falc
l pr filia inst et l qui ex liberis
in pu de sus vel dic q ibi loqt
qui inr erat in medio ro quia in
hereditate ultimi substitutus no
recepisset tota hereditate pmi qui
pmo successisset frater quia mater
p anus defuncto C ad erat et io
cessat racio huius psumpcionis de q
ff dcm est sedem putare si supeeet
aliquis agnatus vel cognatus qui
vna cu fratre pmo decedente succe
deret et ita intelligit glo dum dic
sed quid si tenet est in medio re
qua nota Ex qua habes notare
sm dy q qn testator substituit ultio
morienti no est dubium q ius ltar
hereditatis confirmatur int filios
pmo decedentes ut l vel singula
de vul et pu et isto casu admittetur
inr vel alius vna cu filio ad here
ditatem ltaz ¶ Oppo ex glo sm ja
de are dr hic q in hereditate ulti
mi decedentis repitur hereditas
fratris no adita no transmittitur ut
l qm C de inr doli sed hic frater
no admit hereditate fris g rtu
huius tiore dicat ja de are q hoc
erit p bnficiu restonis in inte x
l pantomus de acqr hr q est non
dum na l pantomus in abunte
tu non in minore et ja intelligit
hic minore ie et est notandum q pu
pillus qui no admit hereditate
donec vixit non fuit deceptus
quia adire poterat postq e mor
tuus no pt decipi Ex quo vr q
heres eius ex sua psona in integrum
restitucionem impetrare no possit
sed de equitate supr in l pantomus
determinat contrarium et ide dicit ja de
are i minore eade rone sed dico in
quocumq impedito iusta ca quia
heres poterit impetrare restoez
ex cla si qua michi iusta ca videbitur
ie ar l pantomus na bnficiu restonis
transmittitur ad heredem ut ff de in integrum
rest l non solum et hoc tenebat
old et idem dy sup hac l Sed re
pero quid ja bel in aut de tri et
semis in fine q disputare tenet
contrarium p l ij q si quis ex liberis
| ad ecam et l si infanti q si vero
C de inr doli ubi dr q pmide est
ac si no fuit delata anthi vero
dr sic donec aut pupillus seu infa
ns ita repente q eius tutoribus
vel consanguineis si tutores no habebat
no pt imputari negligencia tunc non
adiuerit tunc pmo heredibus
dandum bnficiu restitucionis ut hic
quia hec l no pt alr intelligi re
pente aute dico mori si decessit
q centu dies na minori tempore
no possit pfecte deliberare de
hereditate adeunda ut l i in fi
C l sc ff de inr doli aut no deces
sit ita repente et tunc si no habebat
tutore est quid imputet heredi eius
si tutorem no petit ut de le hr |
sciant vel si habebat tutore pot
habere regressum contra tutorem
ut notatur in l si infanti q si vero
et sic cessat equitas dandi resti
tucionem sed si tutor no eet sol
uendo non eet iniquum heredi sub

nemini per restitutionem ar. l. si. de eo per quem
fac. e. et l. plane et l. ij. §. i. ff. de le. i.
¶ Sed possumus hodie dicere quod in here-
ditate ultimi recipiat hereditatem primi
hoc est ius deliberandi de qua dicimus
hereditate primi secundum formam l. cum anti
quioribus C. de iur. deli. Tamen pro
certificatione l. ius materie iur. delibe
randi, quero aliquas questiones et primo que
requirantur ut transmittatur ius delibe
randi. Respondeo quod ille qui decedit sciat he
reditatem sibi delatam tex. est in l. cum an
tiquioribus. Item quod animus non transmiceit
cum illud de sua opinio requiratur
ut ibi dicitur in tex. et clarius ibi in glo.
magna. Sed si ignoraret heredita
tem sibi delatam, tunc non potest transmit
tere ius deliberandi. Sed de ueri
tate recurratur ad bulgari restitutionis de
quo dixi. Ratio quia ille qui ignorat
non potest deliberare et ideo non potest transmit
tere ius ad alium, quod ipse non habet. His
premissis quero si est pupillus an
scientia tutoris sufficiat. Respondeo quod sic ut l.
non solum in fi. ff. de ali. ca. et l. si exele
gati ca. cum l. se. ff. de re. ab. et de usuc.
l. sequitur §. si pupilli. Item tutor
solus petit tempus ad deliberandum
ut l. ait pretor de iur. deli. ad quod facit
quia tutor solus potest adire ut de
iure deli. l. si infanti et bonorum
possessionem petere ut l. bonorum
C. de bo. po. secundum tab. ¶ Sed contra
hoc fortiter facit quod notatur in dicta
l. si infanti quia si tutor non adit
tenetur heredibus infantis. Unde si ad
heredes infantis transiret ius delibe
randi eis tutor non teneretur tamen non essent
lesi quia adhuc adire possent. Respondeo
l. infantem cum ff. glo. ibi posita loquitur
ante tempus l. cum antiquioribus
quia transmissio iuris deliberandi non
erat cognita uel potest intelligi quod tu
tores sciuerunt et neglexerunt adire
postea decessit pupillus et amisso
iure deliberandi transeunt heredibus
ignorantibus et non existat. Unde
non possunt habere regressum contra tuto
rem ¶ Item contra predicta facit tex. l.
si infanti in eo quod dicat per medium
ac si hereditas non esset deuoluta
sed solue hoc eodem modo ¶ Quero quid
si tutor sciuit et decessit ipse antequam
infans, postea decessit infans sine
tutore an transmittat ius deliberandi
puto quod non. Ita tex. in l. cum antiqui
oribus requirat quod sciens decessit
et sic scientia tempore mortis requiritur ut
l. i. in delict. §. si creditoris ff. de nox.
et de in. testa. l. si tamen. Iste autem
infans licet per tutorem fingatur scire
uiuente tutore, tamen eo tempore quo tu
tor decessit non potest fingi eum sci
uisse et in ueritate ignorabat quia
quod eius etas indicet ignorat et
sic debet recurri ad bulgari restitutionis
de quo ff. dixi ¶ Quero quid si erat
pupillus maior infante an suffi
ciat scientia tutoris tamen uel pupilli tamen
et uidetur quod non quia neuter sine altero
adire potest ut C. de iur. deli. l. potuit

et sic uidetur quod requiratur scientia pu
pilli sola faciat quod in acquirendis
ipse solus sibi sufficiat ut ff. de auc
tu. l. obligari in prin. per ista scientiam
acquirat solum sibi ius delibera
di ut possit transmittere. ¶ Sin nullo
autem sibi preiudicat. Item puto quod sola
tutoris scientia sufficiat. Nam licet tu
tor solus potest deliberare et solus potest
tempus ad deliberandum petere ut ff.
de iur. deli. l. ait pretor in prin. et licet hoc
est ipsum adire aliud est ius adeundi
aliud est ius deliberandi et eadem
possent dici de scientia solius patris
et solius filii ¶ Sed quid de tutore
qui non satisdedit uel inuentarium
non fecit an eius scientia sufficiat. Respondeo
sic quia hoc ius deliberandi compe
tit tutori et in eo non potest esse ulli
incommodum quod est ut l. si. C. de tu. et cu. qui
sat. non de. ubi uidetur eius facit l. tutor
qui repertorium ff. de adm. tu. ¶ Quero
heres primus sciuit unde transeunt
ius deliberandi ad heredem suum heres
suus non sciuit hereditatem huius pre
mii decedentis sibi delatam sed de
hereditate primi decedentis ignorat
et sic decessit ¶ Quero an ius deli
berandi transmisit ad suum here
dem. Dico quod sic. Ita ex eo quod primus heres
decessit sciens illud ius deliberandi
est effectum hereditarium quod apparet quia
ad heredes transmittitur ut l. Item uideo
in fi. de peti. her. ergo si est hereditari
um eodem modo quo transmittitur illud
ius de hoc est casus ff. quod nunc cum l.
uideamus. Primo annus qui datur ad
deliberandum est utilis ab initio quia
tempore suo incipit currere postea est
continuus ut l. cum antiquioribus. Ex hoc
apparet quod licet deueniat ad ignorantem
adhuc durat ius deliberandi et
sic melius transibit adquirenti transibit
hereditas ¶ Contra hoc multi ob. ff.
ad l. falc. l. pena rei, ubi ante adita
hereditate non dicitur esse aliquid in bonis
meis de illa hereditate. Sol. duobus
modis uel dicamus quod illa l. loquitur
an. l. cum antiquioribus secundum quod tempus
transmissio iuris deliberandi non erat
cognita uel aliter dico quod dicitur non esse
in bonis meis ante aditam hereditatem
unum est taliter quod extimationem re
cipiat. Ratio quia adhuc possum hereditatem
non acquirere tamen alio respectu dicitur
esse in bonis meis quia ad heredem
transmittitur ¶ Quero dixi quod oportet quod sciat
quid oportet ipsum scire. Respondeo siquidem here
ditas est delata ab intestato, suf
ficiat quod sciat aliquem esse defunctum
et hoc probare debet quod sciat
se esse proximiorem consanguineum et
forte si essent mortui in eadem ciui
tate plures cum sciret se consanguinitat
et uidetur cogi l. optimam et C. de in
inte resti. l. de tutela. Ex hoc con
cluditur quod sciuerit hereditatem
sibi esse delatam. Nam nemo presumitur
ius ignorare ut C. de le. l. leges
Consulo tamen ut de hoc faciat ar
ticulum. Si uero hereditas de
fertur ex testo, est necesse quod sciat
defunctum esse testatorem et se heredem

pstitutum ei cum qui ignorat
vires testi no pt dici ee delata vt
l. sed et si de sug de acquir her.
Quero an ide heres adque tiust
ius deliberandi possit hanc hedi
tatem repudiare vr q no ut l. de
bo li. l. libert et dele i. l. si fundus
sub cdicione s. si tamus et ibi nota
in gtrarium vr et ista est veritas
q repudiare possit ut l. siquis si
q repudiare possit ut l. siquis si-
li s. i. de acquir her. pro hoc l. cum
antiquioribus quia pt repudiare
saltim tacite paciendo labi tempus
ymmo ergo eadem rone expresse no
ab con quia loquitur de legat que
no possunt repudiari ad incomod
alienum ut ibi sed ad incomodum
heredum pnt repudiari ut s. de le
i. l. si mihi et tibi in pri. Quero
aliquis ad plures heredes tiussit
ius deliberandi et adeundi heredi
tatem sibi delata an si unus repu
diat alti accrescat et vide q non
ut l. legatariis in pri. s. de le i. gtra
l. et procurio s. de le ii. et q dixi in
l. regnum s. de le iii. Contrarium pu
to p l. si servus cois ab extero et q ibi
nota de acquir her. quia aliud in he
ditate aliud in legato. Quero pone
q unus heredum ex virtute iur de
liberandi adiuit infra annum alius no sed
hereditate illius proximi adiuit
vel adire voluit vel quia ad ipam
adeunda tempus no currit nunc ille
qui adiuit heat tota illa hereditate
virtute iur deliberandi q videtur
parti C. qui non pe et p dicta l. si
servus cois ab extero. Sed dico sic
aut ille adiuit ex virtute illius iur
deliberandi tota hereditate et tunc
prodest coheredibus adeuntibus
hereditate principalem aut adiuit
solum pro parte sua et tunc secus
sed ei accrescet ar. l. cogi s. item
meminisse i. ad trebl. ubi cogitacio facta
ab uno supp toto prodest aliis ne
ob. ei qui non pe p quia illud princi
qui quis excluditur tempore ab her
ditate quia defertur pri. ubi unus
agnicio aliis no prodest sed hic una
hereditas defertur pri. alia in co
sequencia unde si durat tempus
adeundi principalem tunc unius ex
coheredibus prodest aliis ut dicto
s. item meminisse. Ultimo dr hic in
fine q substitutus admittitur qualiscu
que substitutus quod si iur est i meo
quod dicunt multi repellenda quia
utrique succedit ex pupillari expressa
q no est uerum quia non tamen substi
tutus nullo modo admittitur quia illud
distributum debet verificari in uno
tamen ut i. l. gne et mre substitente
cessat racio p sumpte voluntatis
defuncti. Ite hic dr q in hereditate
te si reperitur hereditas prius ven
dicabit istas hereditates an dicet
se heredem ex testo vel ab intestato
glo dicit q utraque vendicabit ex testo

q dicit ut nota in l. i. et ii. s. de reb. her.

Cum in bello

Si uno casu decedit pater et filius patre primo decessisse presumitur h. d. Oppo i. e. l. uxi. et l. iii. pube. cum l. se. So intellige hic in filio pubere secus si esset impubes ut in gtrario. Oppo i. ad trebl. l. ex facto s. si quis autem ubi presumitur filium prius decessisse sed glo q spale est ibi favore testi co servandi ut presumatur filium decessisse prius hic vero presumitur favore iuris q pater prius decessit primum q glo dicat q ibi spale est favore testi conservandi est falsum ut i. e. l. q de pater cum l. se. Item illud q glo dicat favore iuris no est verum presumitur enim prem decessisse prius ut i. e. l. uxi. et i. e. l. cum impubere ad l. gtraria unde si enim pater et filius simul perierunt ut hic dr ex tat cdicio sed si cuius que est si pater decessit sine liberis q intellr de liberis post eum supervivientibus ut ibi patet in pri. s. constat autem no sup vixisse si simul decesserunt g. re ut s. l. pr. sed si poneres q no appa reret eos simul decessisse et ig norare quis prius et quis posterius decessisset tunc ille qui dicat aliquem decessisse sine liberis habet intencio nem sua fundata de iure cum licet enim habuerit filios ante no tamen presumitur hre tempore mortis ut l. spadone s. qui absolutus de exc. tu. et ille est casus in dicto s. si quis ante se dicerem in s. iuro si no gstaret patrem et filium decessisse uno casu vel uno bello vel una ruina quia tunc esset fundata intencio eius qui diceret prem decessisse una cum vel uno bello vel una ruina quia tunc esset fundata intencio eius qui diceret patrem decessisse sine liberis p iura predicta favor enim iuris nil opera Si enim favor iuris aliquid operari debet multo magis operatur favor status qui est alter filius dicitur q tamen esset falsum ut l. sed et in illo i. e. Oppo i. pro s. sed ibi spale p reverencia prom ut ibi videbitur hec l. indica an hereditas patris no adita transmittatur q tamen gtram aliqualiter i. e. l. cum pubere. Ultimo nota de piter decedentibus quamnalo in l. q de piter i. e. Var.

Si cum filio

Opp. o. s. primo s. sed spale favore prom. Quero quid si ista cum no agitatur cum prono sed cum herede prom vel retenta glo precedentis s. q ibi fit favore iuris quid si no agitur cum matre sed cum heredibus iuris an habeatur illa benigna interpretacio videtur q non quia est beneficium personale gtra ut l. quod personale s. de re. iu. principia tex loquitur in iur vel prom is agit

¶ **Simultaneus** Nota hunc
casum ad q statutu dicat q mulie
re decedente in matrimonio sine liberis
vir lucratur certam partem dotis certe
si simul decedunt dicitur mulier in matrimonio
decessisse casus est hic ¶ Contra ff. e. l.
q de pater sed ibi fuit stipulatio mari
ti supervixisset hic si in matrimonio de
cessisset ¶ Contra ff. de adult. l. nec in eo
sed dic q ibi denotatur accidentia ff. non
in ministerium Bartholus l. d.

¶ **Si Lucius** Si filius pu
bes cum patre
moritur presumitur pri supervivere in
pubes non sed prius ei h. d. Bar. l. d.

Si fuerit Incerti
tudo per
sone legatarii procedens
ex eventu casus inque
legatum confertur vel ex prolatione
defuncti vitiat legatum ademptio
autem non vitiat h. d. et ponit hic sex
casus per ordinem ¶ Nota de significatione
huius pronominis qui quando distributive po
nitur quia velatur in uno tantum ut hic sec9
si diceret quisquis ut dixi in l. hoc
articulo de her. inst. facit ad q. de
duobus intrantibus castrum simul
quia ponit dy. in l. qui filiabus
e. de le. i. Et ja. de are. in ... ff.
¶ Contra B. de le. ij. l. si quis servum g.
si inr. sed glo. optime ¶ Contra et vr
q uterque debeatur per equalem cauta
tem que est in utroque ut l. si ser
vus plurium g. ff. B. de le. i. et l. cum
alimenta in prin. B. de ali. et ci. le.
sed glo. q. hic est speciale per incertitu
dinem q declara quia hic erat
incertitudo personarum ibi rerum dixi
B. e. l. quidam Notatur in c. in obscuris
de re. iur. li. vi ¶ Contra de testa. ti. l.
duo sunt tiaj et l. in tempus g. i.
de her. insti. et l. si duo ut lento ca
sed non habet nisi probe de quo
textor sensit ut in contrario ¶ Item
vr q in isto dubio lex debeat p
sumere unum potius alio sicut facit
B. l. proxima sed glo. q illi generalitati
derogatur cum l. aliter disponit hic
in libertate Jo. alii sed q hic loquitur
qui est incertitudo circa personas quibus
relinquitur sed l. B. prox. qui e incerti
tudo circa statum persone a qua relinquitur
unde glo. que incipit j. e. l. si quis
mihi ibi q non potest stare dic ymo
potest stare et est vera illa qui e incer
titudo circa personas quibus relin
quitur vitiatur legatum ut hic et
l. si quis de pluribus j. e. Sed si
persone quibus relinquitur sunt
certe sed dubitatur de aliquo casu con
tingente in persona relinquentis sit in
terpretatio ut B. l. pro. ¶ Item dicitur hic
ademptionem valere con. B. e. l. iij.
g. si duobus glo. hic hore huius contrarii
distinguit nobiliter vide ea et signa

¶ **Plane** Si de nativitatis
ordine non apparet
prius natus presumitur tex. ille de quo

mr. libertatem consequitur h. d. Isto
tex. ibi in ambiguis &c. ¶ Que ro q
est ratio huius presumptionis dicunt
quidam quia masculus est fortior
ideo presumitur prius nasci sed hanc
ronem sequeretur pone libertatem re
lictam si prius peperit femina et est du
bium quis prius est natus certe presu
meretur prius natus masculus q
est contra illum tex. qui in dubio pro li
bertate iudicat quare dic q ille prius
natus presumitur per que magis liberta
ti favetur sive masculus sive femina
Sed possumus dicere eo casu quo mu
lier prius nata presumitur est ideo
non quia tacius eam expulerit sed
quia hic favor libertatis sed in aliis
actibus in quibus non est favor lib
ertatis tunc presumeretur prius natus ma
sculus et sic sepe de facto accidit

Si is qui ducenta Sicut dico et ita dico an
in dubio dicitur eadem in
dusta h. d. ¶ Contra q ex quo e am
biguum sequamur id quod minimum est
ut l. si ita scriptum B. de le. i. sed illud
verum nisi aliud sit expressa signo volun
tatis ut hic est ex hoc probatur argumentum
illorum qui dicunt tria et duo sunt
quinque quia verum est si tria et duo
separata Sed tria et duo que sunt
in tribus non faciunt quinque Bar. l. d.

¶ **Si quis** Si servus noua
tus potest accipi
ut res tibi legata et ut persona le
gatarii in dubio accipitur ut res
legata h. d. Bartholus legum doc.

¶ **Cum ita** Dividitur primo
incipit stipulatio
a precedenti dispositione affirmative et
copulative concepta In tertia parte
incipit a precedenti conditione copu
lative et negative concepta In ter
tia parte incipit fa. ibi itemque tua
ibi vel ut prius ¶ Contra et vr quod ad
hoc ut scripto non committatur alterum
fieri sufficiat ut j. e. l. g. si quis
sed sum Ro. et bene hic loquitur
cum precedit dispositio copulative concep
ta vel quando nulla dispositio precedit
sed incipit a precedenti conditione disiunctive
vel negative concepta quia utrumque
requiritur fieri ne stipulatio committatur
sed si incipit a precedenti dispositione concepta
disiunctive tunc sufficeret unum fi
ut in contrario vide glo. i. ibi sum Ro.
dic ut j. e. l. g. si quis ante sum hoc
quod limitatur penalis stipulatio sumitur
precedenti continuationis ¶ Sed con
siste g. vr. sibi contradicere ita utrum
que requiritur fieri si conditio copula
tive concipitur ut in fine et utrumque
fieri debet si incipit a conditione
disiunctive concepta ut in prin. g. ergo
sequitur q in disiunctiva requiritur con
sensus duorum sicut in copulativa
glo. sentit hoc contrarium et ipsum fatetur
ideo exponit hic aut pro et certe
hoc non est verum ymo utrumque ex
ipsa significatione resultat si enim copu

concipitur non est dubiu q utrumq
requiritur fieri ut in fi. Item si copi
alternative et negative ut stipulo
no. cotta at semper est vnu hoc
aut illud fru no ee contra signifi
catione ut probatur in l. si quis ita
stipulatus fuerit ff. de v. ob. facit
l. si itaque stipuletur c. ti. Iste oppo
q iste versus nil facit ad titulu et tit. ob
in prima o illi C. ff quibus glo. solvit
q hic tractatur ut in ea habes Bar

Quartum. Premitto primo pro
evidentia q. propositionum
quedam est cathegorica que subiectum et pre
dicatum habet principales partes sui
Alia ypothetica que habet duas ca
thegoricas ut no. ff. de acquir. re. do.
l. quesitum in ultima glo. Item ista ypo
thetica quia sit p. et quia per aut
sunt dialecticos et de qualibet trac
tat hic v. Item premitto q ad
veritatem disiunctive sufficiat altera
partem ee veram. Sed ad veritatem
copulative requiritur utraq ee veram
Item premitto q orationum alia vlis. q
subiectum terminus co[m]muni determinatus sig
no vli ut omnis ho currit nullus
ho currit et homo dr terminus co[m]munis. Alia
particularis ut cum terminus determinatur sig
no particulari ut quidam ho currit et
quidam ho non currit. Alia in
definita ut cum terminus co[m]munis ponitur sine
signo. Alia singularis ut cum subiicitur
terminus discretus ut petrus currit. Item
quia alternativa requirit alterum
no equiparatur vli sed copulativa
equiparatur vli quia requirit utrumq
Item premitto q orationum quedam sunt
contrarie ut vlis affirmativa et vlis
negativa alie subcontrarie ut particu
lar. affir. et parti. negativa. Alie
contradictorie alie subalternative. Et
de hijs duabus ultimis nil ad presens
Item premitto q quedam sunt litteraz affir
mativa quedam negativa. Deinde di
vide in quatuor partes primo ponitur
conceptio duaz stipulationum et de dicta
intercas dubitatur secunda ibi q quibus
In qua ponitur quedam confirmatio sen
tentie solutionis. 3o in qua precedit
premodum expositionis 3a ibi advertendum
in qua ponit solutionem et ponit diam
inter ponitas quarta ibi inde si quis
in qua dy. et Rav. dicit q ostendit
indefinita equipollet vli sed male
dicit quia ibi est oro particularis quia
ibi ponitur signum quod hoc est ali
quid ergo non est indefinita. Dic ergo
q ibi ostendit hanc orationem quod ut
sea et stica quia alterum vlr. quinq
in propria significatione particulariter sum
dimitas mas ut ff. pro. quidam in
summario. Si precedit stipulo negative
et copulative concepta penalis stipulo
disiunctive subiecta nonum fieri ex
igit. Si vero precedit conventio affir
mative et copulative concepta pena
lis stipulatio sibi subiecta requirit
utrumq fieri ut penalis stipulatio
no committatur h. d. Casum ut enim poe
pte et expone litteram ut hic habes
per glo. et doc. ut patet in dicendis et

collige notabilia. Ex glo. prima stipulacionem
conceptam alternative. Oppo de l.
cum quid ff. de v. ob. et l. q. terminus
q plt. c. ti. sed no. fm notat facta
et sic et sic iuste subiicitur negati
ua ut hic habes in quarto contrario
Alij dicunt q hic deficiat non ut sit
penalis sunt affirmativa alternativa
hoc est mala lex et contra v. contradicere
dum. Alij dicunt q precessit stipulo af
firmativa sed est falsum et q v. contradi
cendum ibi ut nemo fiat et dic
ergo ut in prima. Secundo oppo q debeat
utrumq fieri ut l. si heredi plures ff.
illud ver in affirmativa ut tangitur
hic in viij contrario. Tercio oppo
q sufficit alterum tantum fieri ut ff. l. proxima
q cum ita sed ne stipulatio penalis co
mittatur sufficiat alterum fieri ut ibi et
hoc tangitur hic in primo contrario
licet no clare. Quarto oppo q sufficit
alterum ex natura alternative ut no. ff. l.
proxi. q. si quis autem sed hic precessit
copulativa conventio que limitat pe
nalem ibi precessit alternativa et du
q nulla precessit habet locum quo
ff. l. proxi. q. cum ita et est hoc contrarium
alternative et negative et tangitur
in secundo contrario. Quinto oppo de l. quotiens
ius. de aur. et ar. le. ff. dicit C. v. in
l. cum quidam C. de v. sig. ibi in alterna
tiva leg. ne aut sit incerta et sic hec
ret pro copulativa hoc est falsum
quia sum hoc ff. de sta. l. i. et de paric.
l. i. requiritur q omnia illa fecerint
ut illa l. teneret q ridiculum est cum
alterum sufficiat. Dic ergo q quia l. sta
tuit plura alternative circa idem fieri
et tunc ponitur progrediendum ne aliquis
nocentius q statutum est et hoc nisi
vni parti dicte disiunctive alia pars
repugnat quia tunc illa pars repug
nat quia tunc illa pars e vera que
no habet repugnantiam ut ff. de fidei
commiss. l. ubicumq et ff. de contrah. i. sed
et si decessit ins. facit C. de condi
ob cau. l. tal. et q ibi notatur et hoc
quantum ad ipsum ius sed quantum ad ex
ecutionem habet vim alternative
quia vna executio sufficiat ut ff. de
effrac. et expil. l. i. q. expilatores
ut C. de servis fug. l. si fugitivi et
l. quicumq nisi alia l. repugnat
ut C. de epi. et cle. aut. sed novo
iure et q ibi notatur. Quandoq l. sta
tuit vnum circa plura facta alternative
notata et tunc quo ad quod stat
comple. quia etiam in vno facto verificatur
vna dispositio sed quo ad quod habet
vim copulative quia in utraq co
currit ita loquitur dicta l. quotiens
et l. i. de sta. et l. i. de paric. tum sic
Sexto oppo de l. si quis ita dicam
et ar. le. sed dicunt quidam ibi indicare
sen quae est disiunctiva separata seu du
plex ut dicit Cy. in dicta l. cum quidam
Item dicit de dote vel q est falsum
vno falsissimum ut l. plane q plt.
ff. de le. i. et C. de ser. fug. l. quamvis
quia habet illa significationem
qua aut hac colligitur et dicta l. cum

quidam in pri et videtur falsum quod dicitur
de dote seu in a videtur idem quod aut ut ff.
ad treb. l. i. § sublata. et in illa qui
datum post § cum ad certum tempus
sed potest distinguere quia quedam est
disiunctiva que tantum sensum que verba dis
iungit aut ut dies est aut nox / secunda
in dote vel quedam est disiunctiva que
verba disiungit ut allexander sive par
pedem cum sunt sic notatur Et de hoc
habes expressam regulam in donacello
et C. de milit. da. tu. l. ad protegendum
ubi notatur idem in dictione seu
que eandem propriam habet signifi
cationem sine preparativum et sic ponitur
de ium et ho. l. si vero hec munera
et ff. e. de hiis qui ut indignis l. ij.
unde cum lego mulieri ornamenta
seu que omnibus cum parum est coniuncta quo
ad verba et utrumque debetur nec ob.
§ sublata nec § ad certum tempus
quia ibi ponitur in ypo qua natura
orationis hoc non patitur Sed hoc videtur
contra l. si ita quis stipuletur ff. de v. ob.
dicit ergo sic quod propria significatio istius
dictionis seu vel sive est prima et
favor legatorum hoc operatur ac tamen in
coniunctionibus equaliter abutimur non sit
in una quam in alia ¶ Septimo oppo.
de l. semper vero cum dicimus de v. sig. secundum
dicit Ray. ibi cadit inter genus et
speciem et non ponitur pro coniuncta Sed
hoc videtur contra c. l. i. ff. c. sum fiat
pone casus et ibi glo. ubi distinguendo
dicas quod ibi cadit inter totum et partem
quantitativa secus si inter genus
et speciem et sic non convenit / quia
in idea voluntate fundus constituitur
¶ Octavo oppo. de § item si pater
ff. pre. sed ut ibi et quod non pro ex. C. de
inst. et subst. l. generaliter quia non volu
tas testatoris verificatur vel non
verificatur in qualibet parte disiunctive
¶ Ultimo oppo. de l. cum quidam C. de v.
sig. sed ibi inter personas disiuncta po
nitur pro coniuncta ut ergo liqueat ista
materia distingue aut queris de disiunc
tiva legis aut hominis / Si hominis et tunc
aut in disiunctiva in dispositione accessoria
et penali stipulatione et illa limitatur
sensu precedente aut in dispositione principali
et tunc aut queris de ea que sensum
coniungit licet verba disiungat ut seu
et sive. et isto casu aut cadit inter
genus et speciem aut inter alia et
tunc aut voluntas disponentis potest
verificari vel in qualibet parte alter
native aut non potest et ergo tamen a
cadit inter res aut inter personas
ut plenius prosequitur C. in dicta l.
cum quidam que in aliis membris
dicit plene pretermissis in predictis in quibus
dicas ut expedit apparet ¶ Veniamus
ad primam stipulationem copulative et affir
mative conceptam et videtur quod sufficiat
alterum fieri ut ff. iure pro § si quis aut
So. ibi processit stipulatio alternativa
hic copulativa ¶ Sed oppo. de l. si
servus § si plurium ff. de v. ob. mar. ubi

de equitate hic de rigore hoc tamen
quia secundum hoc ista l. corrigitur unde
glo. dicit specialiter in iudiciis pro dictis
aliter si quibus fuerint plures stipu
lationes quia sunt copulative con
cepta ut l. stare de mag. de v. ob. Et
ideo si pareret inpte et sic in una
stipulatione in alia obstaret ex
ceptio et sic idem in contractibus et in
dictis / Istud dicam pro est contra dictum
istius § et § cum ita ff. l. pro ibi cum
est causa copulative concepta dicit ergo
glo. unum dicere et speciale in iudiciis in
hiis que pertinent ad ordinationem
secus in hiis que pertinent ad deci
sionem ut ff. de v. ob. l. quia propter
¶ Tertio oppo. et videtur quod ad verita
tem copulative requiratur utrumque sed
contra quia sufficit unum ut ff. de consti
le. l. Si tito fundus So. ibi cadit
inter compassibilia et non resolvitur in
disiunctivam ¶ Quarto oppo. et videtur quod
inter ea que se comparantur si cadat
sufficiat ut ff. de le. iij. l. cum tamen ubi
si lego empta et parata habebit legatarius
empta tamen sed ibi cadit inter duo
adiectiva non respectu alicuius sibi et
ideo perinde est ac si copulet diversas
orationes verba grammatica si dico lego empta
et parata perinde est ac si dicere lego
empta et lego parata unde licet con
currunt predicantur se tamen non requiratur
de necessitate ut statim dicam ut ergo de
copulativa liqueat sic distingue aut
copulativa ponitur inter contraria et
incompassibilia aut inter ea que
aliquo respectu sunt idem aut inter
diversa primo casu resolvitur in disiunc
tivam ut dicta l. si tito fundum et
l. ult. C. de codicill. / Secundo casu aut
illa duo sic sunt idem ut unum ne
cessario insit alteri et tunc abicitur
copula et unum resolvitur in adiectivum
alterius ut l. i. ff. de pact. ibi pactus
et conventus etc. et ibi notat glo. aut
sunt unum quia unum genus aliud
species contenta sub genere vel unum
species aliud illius speciei individuum
et tunc quandoque restringitur genus
per speciem quandoque non quod dicitur per ex. in c.
generi per speciem de re. iur. li. vj. et
per glo. in l. quoniam vero plus de fun.
instru. et instr. le. / Tertio casu si qui
cadit inter diversa et tunc aut sunt
duo verba aut duo adiectiva aut
due orationes primo casu puta lego
ticio et sempronio stat ipse et
velud plures ad unam disponitur
dicuntur et paciuntur eadem ut l.
lucius § ticio ff. de le. ij. et l. si du
obus C. ti. et omnis l. tractantibus
de ma. coniuncto. / Secundo casu aut illa ad
iectiva copulant respectu alicuius substan
tivi et tunc stant ipse et requirunt
utrumque ut in hoc exemplo ticius est albus
et magnus et lego filios textores
ut l. ticie textores ff. de le. i. aut
non copulatur respective et videntur
disiunctive orationes ut dicta l. cum
tamen / Tertio casu si qui copulat ora
tiones et tunc aut respective per modum

actum et stat ipse ut l si heredi plu
res et hic Si non respective cumque
cursus non est necesse sed in quolibet
procedit dispositio ut l i ff de sol et de
instituti l i inst et de stat l i cum similibus
Et hoc colligitur ex dictis domini Ja bu
in q de monetatore et arte artis lane
quod tenementum ¶ Venio ad particulare et
quod tenementum et primo oppo quod hic sibi
ad v quamvis et primo oppo quod hic sibi
contrarie sed ut hic in quinto contrario
¶ Sed oppo quod non sit contraria dicto
sed ut in i vj contrario ¶ Tercio oppo quod
duo contraria non possunt esse simul vera
ut l hec verba de v sig et ibi patet
intentio ¶ Venio ad utrumque et primo ut
quod copulativa et vel non convenit
ut l sane debemus de v ob sed ut hic
in illo contrario Sed oppo quod verbis non
comprehendat ut ff de le i l si quis i
sed vel dicitur duplex quemadmodum sub
nomine collectivo plura continet ut
peculium hereditas grex et ista continet
nomina cum tempore ut l grege et
l si grege ff de le ij et l peculium et ti
cum sed Item assumitur ut cum appone
signum ut hoc quod ex quo doce in nomine
generale ut patet in glo et ff de eden
l i circa pri istud verificatur ex hiis
que sunt tempore dispositionis non autem
comprehendit ea que postea accedunt
ut dicta l si quis i quod plene prosequere
per Cy C que res pi ob pos l i et
l non mod C de fruct et aqua ¶ Tercio
oppo de l i C de sacr sanc eccl et de
in ethe l ut gradatim quod et si
lege Sed ista mea loquitur in dispositione
hominis contraria in dispositione legis in
qua oracio generalis restringitur ad
habilitate tamen et istud non est in
distincte verum ¶ Ut liqueat ista mea
potes dicere uno verbo quod in generali
non veniunt ea que quis etc ut hec
per Cy in C in generali de rem in hanc
vel plenius aut oratio profertur ab
homine et dic ut non per Cy in dicta
l si aut a lege et tunc dicat aut
illa vel oratio restringitur per l alia et
habet locum l i de eo quod certo loco non
et tunc ad signum ut indicatur verbo
preteriti temporis aut verbo futuri temporis
et hec per Jac de are et Old in de op no
nunc l i quod sunt alio ¶ Veniamus ad
v pinde si quis ¶ Et oppo hic dicit quod
quid non fecit equipollet ad nil fecit
Contra nego postposita facit equipol
lere suo contrario ut ff de legi ti l le
gittimo quod an ergo et l obligari de auc
tu sed quid est nichil sed contradictoria
non contraria quare male sed fateor
quod nego postposita facit equipolle
suo contrario sed oratio particularis non
habet contrariam unde quidam
sic et quidam non non sunt dicto
contraria ut ff dixi cum generalis non habeat
contraria nego postposita signo par
ticulari non habet equipollentiam
Et sic reperies in tractatibus logice
¶ Sed oppo quod hic v ut contra precede
tia dicta in fa acceptatione stipulationis
ut promisit pena si quid factum

non erit Nam ibi non equipollet
ad nichil quod patet quia si est aliquid
observatum et aliquid non committitur pena et
tamen non est verum nichil esse observatum
Sed dico quod est mente proferentium aliter
et aliter accipitur Nam ibi precedit conce
cio copulativa ista si quid eorum factum
non est stat ipse quia si aliquid parti
latum sit factum committitur pena in hoc v
quis alium interroget ut certificat
et quis interrogavit ex ratione non
esset testis ¶ Oppo ult ad istum quod et ut
quod inter istas duas acceptationes stipu
lacionum non sit differentia sed ut hic per glo
dy et ray ¶ Ultimo inducitur in ar de
eo qui videt pombus quod hic ponit pe
et ray in l si unus quod si autem dicere
ff de pac et j de except rei in l siqs
cum totum nupti tene opi pe que pro
batur in hoc v si bu adnuttu Bar.

¶ Si quis autem

Continuatur ad precedencia unde pone
cetur vidi plures acceptationes stipu
lacionum de quibus dubitatur ¶ Querero
aliquis stipulatur plura et vult unum
fieri qualiter debet capi stipulatio ut sit
clara Re ut inter Et maz hinc et vi
de ff proxima Bartholus le dec

¶ Item si pater Si sub

stitucio
directa sit filijs disiunctive disiuncta
accipitur pro coniuncta h d ¶ Oppo quod
ista disiunctiva verificatur aliquo non
exeunte herede ut ff quod unum et l si
heredi plures de condi insti sed glo
specialiter hic propter votum parentum quia
non est verisimile quod voluit exeunti herede
habere aliquo de filijs exeunte ut l cum
acutissimi C de fidecommissis et l lucius
de hered insti licet glo dicat veritate in
media hujus l hoc non est necessarium quia
hic licet exeunti exeunt eodem modo instituta
esset idem jus quod probo ff e quod cum ita
et quod ut ubi dicitur quod qui precedit dispo
alternativa et sequitur stipulacio
penalis sub condicione alternativa uno
existente stipulatio penalis non committitur
licet aliud deficiat Ro quia talis stipu
lacio limitatur secundum naturam precedentis sti
pulacionis ita in proposito si precedit insti
alternativa et sequitur substitucio
sub condicione alternativa ista sub
stitucio deficiat alio exeunte herede ex
ex ipsa institucione apparet testatorem voluisse
unum solum habere totam hereditatem et
sic substitucio debet limitari secundum insti
tucionem sicut penalis stipulacio li
mitatur secundum precedentem stipulacionem Sed glo
diceret verum quod esset speciale favore li
berorum qui filij exeunt instituta simpliciter non
alternative contraria allata in glo Bar.

Si quis Potest quis
legare ei quod
est testis in testamento et incertitu
do que venit certificanda
legatum non viciat ¶ Oppo quod testibus
legari non possit ut l i et l senatus
de hiis qui te se alteri sed ibi de eo qui
subscribit se ut testis Et est ratio quia
non testificatur propria in causa sua ut l quida
ff de testa Et per hoc in dicat dy quod

creus pot fideiussor pro creo et fide
iussor pro confideiussore quia principali
in ca sua non testificantur de quo per
C. in l. dictantibus C. de testa. et per
dy in l. si cum ita legatum ff. de le. i. et i
spe. de testa. § i. v. quid si fideiussore
Oppo quod legatum non valet tamquam fuit
incerte persone ut insti. de le. § incerte
sed quod iste corrigitur per consequente sufficat
enim quod incertitudo certificanda veniat ex
aliquo eventu futuro ut dixi ff. e. l. quedam

Quedam legatario repudiante fingitur res nunquam fuisse legatarii sed semper heredis h. d. Oppo glo. quod sit certum nam vere enim est legatarii res ut l. cum pater § si rudo ff. de le. ii. sed glo. quod est verum sed hoc dicitur respectu futuri eventus quia potest contingere quod fingeretur nunquam fuisse legatarii Et de hac l. facio festum in materia fictionum quia super re que non est potest fingi ut l. hinc scriptire ad l. acquil. sed hic fingitur super re que non est quia re est ut hic in fine patet Sed video sic Oppo eo quod non est non potest fingi aliquid retro esse vel fuisse ut l. contraria sed aliquid retro non esse bene potest fingi et ita loquitur hic Nam hec res in veritate fuit legatarii unde si legatarius agnoscat nulla est fictio sed si repudiat fingitur retro nunquam eius fuisse heredis ut latius posui in materia fictionis de istis duobus dubiis huius l. ponit in consiliis in l. qui res § de solu. Bar. l. d.

Quod de pariter ut possit agi ex dispositione inter vivos vel ex ultima voluntate unius de pariter morientibus nunquam supervixisse probatur h. d. cum l. se. et se. ¶ Oppo. ad pri. quia videtur stipulacione de dote ex commissa cum uxor decesserit matrimonio constante ut ff. e. l. qui duos § si maritus. sed ibi in stipulacione fuit appositum plus si mulier supervixerit ¶ Oppo quod spes conditionalis stipulationis transmittatur ad heredem ut insti. de v. ob. § ex condicionali. sed Si stipulacio est commissa vel eius spes periit sine dubio transmittitur ad heredes ut in contrario et l. i. ut se. ab her. et con. her. Sed si per mortem stipulatoris deficiat condicio stipulationis per consequens deficiat spes et per consequens non est quid transmittatur ¶ Oppo ff. e. l. qui duos § cum in bello et § se. et i. e. l. cum pubere et l. se. glo. non legit illud contrarium huius timore dy. in l. iii qui i. de donac. causa mor. et idem ol. dicit quod de pluribus simul morientibus nunquam probatur alter alteri supervivere vel precedere nisi etatis imbecillitas aut parentum caritas aut paternalis reverencia aut donacionis favor aliud inducat ut probatur hic et ff. l. qui et l. si inter et l. qui

duos per totam l. Sed michi videtur quod dy. et ol. non bene dicunt primo in eo quod dicunt nisi etatis imbecillitas quia est contra casum huius l. Sed et in illo ubi non probatur pupillus prius decessisse Item in eo quod dicunt aut parentum caritas non est verum quia ad hoc probandum facit ut dixi in l. cum in bello Item quod dicunt aut paternalis reverencia in hoc bene dicunt intelligendo ut i dicam probatur in l. qui duos § si cum filio Item quod dicunt aut donacionis favor per l. si inter ff. e. non est verum quia in l. si inter et l. cum hic status § Si ambo de donac. inter vir. et uxor. non probatur aliquem supervixisse sed sufficit quod simul decesserunt ut ibi patet pu dicat ia. de are. qui plures simul moriuntur aut lucrum seu dispositio debet respicere alterius supervivente et tunc non resolvetur quia verum est neminem supervixisse ut l. si inter ff. e. et l. iiii qui de donac. causa mor. et l. cum hic status § si ambo aut lucrum seu dispositio debet committi aliquo non supervivente et tunc committitur quia verum est neminem supervixisse ut dicta l. qui duos § si maritus aut debet committi aliquo supervivente et non committitur quia nullus supervixit hic est casus hic et hoc si queritur de lucro ipsorum simul morientium Sed si queritur de lucro tercii debet distingui in eodem modo aut debet committi aliquo supervivente et tunc committitur quia nullus supervixit ut dicta l. qui duos § si maritus Item aut decesserunt simul pubes et impubes et tunc presumitur impubes prius decessisse ut l. cum pubere in l. se. i. e. et l. qui duos § si ff. e. aut ambo pubes et tunc procedit predicta distinctio hec sunt verba domini ia. de are. clarius recitata quia ponat ista verba ut distinguamus decesserunt simul pubes et impubes aut simul plures pubes reprobantur per l. sed et in illo ff. e. ubi decessit pupillus et ibi substitutus pubes nec probatur pupillum prius decessisse nisi dicas sustinendo ia. quod hic est substitutus erat impubes quod dominare est et contra mentem huius l. que hoc non dicat nec alia l. cogitur ad hoc dicendum Dico ergo sic Istud dubium de pluribus commorientibus quando emanat aliquo agente ex dispositione hominis inter vivos vel ultima voluntate et tunc nunquam alter alterum supervixisse probatur nec adhibetur illa distinctio decessit impubes cum pubere ut hac l. sed et in illo nec favor minoris aliquid operatur ut hac l. quod de pariter sed recurramus ad propria significationem an dispositio hominis vel legis circa illud requirat aliquem supervivere vel non supervivere sine precedente distinctione ia. de are. non obstat hinc

mebro § e l. qui duos in pri. quia
in l. illa non presumitur aliquem sup
vixisse sed sui ipsam significationem
quilibet decessit ultimus non ob. § e
l. qui duos § fi. ubi agitur ex testamento et
tamen presumitur aliquem supervivere quia
ibi dispositio l. quod apparet ex textu cum dicat
cum filio pubere qui solum testamento re
lictam instituit illum qui ab intestato
erat successurus et nullum alium inveni
to est idem dominus quod dicitur quando agitur ex dis
positione l. secundum in hac l. Sed in illo pre
positione l. quod succederet ab intestato simpli
citer quod succederet ut necessarius he
res et sic testator aliter disponit quam
ius unde illa presumptio hic locum non
habet. Si vero aliquo agente ex
dispositione legis occurrit dubietas et pari
morientibus tunc lex presumitur aliquem
supervivere cum distinctione aut pubes
cum impubere et presumitur pubes prius
decessisse ut l. si mulier § e. et l. qui
duos § 1. aut pubes cum pubere
et tunc aut persona proximi est in me
dio et illud presumitur decessisse qui
magis spectat ad favorem proximi ut
l. qui duos § si cum filio aut persona
proximi non e in medio et tunc aut ut
simul decedentes est votum tamen similiter de
hereditate ut quia ascendens simul cum
descendente decedit et presumitur ascen
dens prius mortuus ut l. qui duos
§ fi. § e. et l. cum pubere § e. aut
tale votum non e et tunc ille succumbit
cui incumbit onus probandi aliquem
supervixisse ut l. ex facto § si quis
ante ad trebell. intelligendum pro ut
dixi § e. l. qui duos § cum in bello
et probatur in pri. huius l. ubi alter ex
fratribus predecessisse non presumitur quantum
ad successionem ab intestato et in huiusmodi l.
favor iuris vel testamenti nullo modo attenditur
ut dixi in § cum in bello et § fi.
Ratio est quia cum quis agit ex dispositione
hominis si non habet effectum remanet
dispositio iuris sui quia res habet exitu
sim. to. l. non curat aliquid presumere
Sed qui agit ex dispositione l. si lex in
isto dubio nil presumeret casus rema
neret indecisus quod esse non debet. Cum
quod hanc distinctionem facit innuitur l. ut
secum § de pac. do. Sed videtur ibi
natura verborum prolatorum requirebat
filios supervivere. unde illud quod ibi
dicitur quod priore impubere mortuo debet
intelligi sic ut dicamus sui ipsa sig
nificatione stipulatio non committitur
sed si ad interpretationem venimus de
benius dicere impubere prius defuncti
et sic interpretatio l. congruit cum ipsa sig
nificatione vocabuli vel dic quod ibi sti
pulatio continebat idem quod ius dicit ut
timo dicitur in v. sed et cetera l. tale quod
si sui simul cum duo decesserint non
computantur in bonis eius tempore
mortis Contra hoc videtur significatio
vocabuli quia tempore mortis termi
nauit defuncti quia simul cum duo de
cesserunt. Respondeo aliud est dicere tempus
quo moritur vel quo decedit et hic
significat tempus vite cum tunc est in actu
moriendi ut l. fi. de condic. indebiti
ar. l. qui duos § 1. de manu. te aliud
est dicere dicere tempus mortis et
tunc significat postquam mortuus est perfec
te ita dicit textus hic ibi mortis eius
tempus & et glo. est in l. penulti
§ fi. § de le. ii. Bartholus le. doc

Si cognatis

Qui legat cognatis videtur
legare hiis qui sunt cog
nati tempore testamenti vel tempore mortis
h. d. Circa primo ex. huius l. In prima
parte de eo qui fuit grauatus tempore
testamenti et postea desiit. Respondeo ponit
exemplum de eo qui desiit per deporta
tionem et quod dicat maneat tempore
mortis quia restitutus fuit. Oppono
hunc intellectum oppono C. de hi. iudi
l. 1. glo. dicit quod ibi non fuit restitu
tus. Item oppono insti. de capi. di. §
quod autem sed glo. quod hic perdit ciui
tatem ibi et libertatem. licet po
stea fuit manumissus hec sed probatur
in l. intercidit § de condi. et de. Con
trarium sed videtur casus in l. ex facto § fi.
§ de uul. et pu. ubi factus seruus
et postea manumissus admittitur sed
quando quis efficitur seruus pene et tunc
restitutus ad legatum non admit
titur ut hic quando efficitur seruus hostis
et tunc restitutus ad hereditatem
et legatum admittitur ratio est quia
seruus pene efficitur omnio incapax ut §
ti. ij. l. qui in metallum. Sed ille qui
efficitur seruus hostis non quia domino non sibi
acquirit ut l. si pater familias § de hr.
insti. Contra hoc oppono § de adi. le. l.
si seruus iii. ubi per manumissionem
efficitur nouus homo. Respondeo qui seruus
accipitur ut res legata eundem habet
effectum reductio in seruitutem facta
ab homine quam si efficitur seruus pene
quia utrumque legatum extinguit. Sed
qui accipitur ut persona legatarii. tunc
secus est et licet hec lex in se sit
vera tamen quantum ad hanc l. non
procedit per textum qui dicat hic talis
lius etc. Non enim est congruum quod ta
lius admittatur qui uno tempore
est cognatus quam qui utroque. Venio
ad secundam legem et legitur in glo. duobus
modis ut patet in ea. ista lex in
prima parte l. continet veritatem quia
illa demonstratio fratris tamen sufficit
quod adsit tempore testamenti sicut in l. in cla
in pri. de ali. et ci. le. Sed quantum
ad secundam partem l. non videtur concludere quod
intelligit totam l. in cognatis naturalibus
et textus dicit de adoptionibus prius in
cognatione naturali si velles intelli
gere secundam partem et non contradiceret

ter no pt stare Nam legare fratri tercij
idem est q legare certe persone et noia
te psone ut . l . qui nemo de her . insti
et . l . et si peperit in pri deli . et posui
sicut gl . si psona legatarij tempe mor
tis decederet legatum euanesceret ita
in pposito nisi dicamus q legatum fuerit
fratri tercij qui nullum fratrem hebat te
pore testi tunc enim intellr de eo q sibi
nasciturus e . ar . l . ei quoque . ff . de peni
le . et tunc gtineret verum ista lex / ve
nio ad terciam lex ut intelligamus tota
l . in ggnacione cum quia in prima pte
erat ggnatus sed desijt esse p emancipa
cionem in fa incipit esse per adopcionem
et hec l . habet multa gtraria licet
glo . dicat q ei nil ob ¶ Ad hanc lex
op q no sufficiat quem esse capacem
tempore mortis si tempore testi non
est ut . l . ti . ij . l . i . sed glo . q ibi legatum
erat inutile ex psona relinquentis
vel rei legate hic ex psona legatarij
¶ Contra hoc oppo nisi dele q an sine
sed glo . q legatum ibi erat inutile
inspecta osideracione legantis et legata
rij hec l . nil facit ad mat . regule ca
thoniane q hic legatum ab inicio non
fuit inutile ymo semp utile licet q
psona ab inicio non admittatur que po
stea incipit admitti ita dicit Oldra
¶ Oppo insti de her . qua et dif . et ff
de her . insti . l . si alienum q . i . sed glo . dicit
ut ibi veritas est q illa gcordat
Contra hanc l . facit . ff . cum ita q si . ff . de le
ij . veritas est q ibi dr q debet in
spici qui est in familia tempore mor
tis subaudi et testi et sic gcordat
cum ista et ita subaudit dy . et bene
¶ Oppo prout hec l . intellr in ggna
to cum videtur no procedere Nam
cognatus cum sis non debet intelligi
in vbis prolat a testatore ut . l . si ita
quis ins . ff . de le . ij . et l . si fideicomissum
de condi . et de . sed quidam q hic debet
intelligi q in legato fuit facta me
cio de cognato cum at secus introducit
l . istud est contra hanc l . que dicat sim
pliciter legatum esse cognat relictum
quare dico sic si aliquis efficiatur ggna
tus postea facto testor ut quia ipse
aliquem arrogat in filium vel nepote
et tunc procedit l . ista Si vero ali
quis efficiatur ggnatus tercij ggnati tunc
non admittetur ut . l . gtraria ne in pri
ptate sit alium facere admitti ad lega
tum q no ¶ Oppo fortissime et videtur
q in hijs vbis indefinite prolat
tempus testamenti inspiciatur no mor
tis et possimus dicere q gtrarium loquitur
in rebus relictis sed hec l . loquitur
in psonis quibus relinquitur hec sed no
plz per ea que notantur in dicta l .
si ita et l . placet de libe . et post . ubi
dicitur q ibi est spale fauore testi q
alius postumus admittatur quia ille q
erat prius tempore testi quare dico sic
q hic fuit relictum vniuersitati q cog
natus et sic inspiciamus tempus mortis
sicut in legato vli ut . l . grege ff . de le . ij

et . l . penultima pro hoc . l . insti ubi idem est
relinquere cognat et cognacioni . hec
sed non placet Na ggnacio no est vni
uersitas que vnam psonam representat pro
ut dicamus in alijs vniuersitatibus ut l .
mortuo descendisset . et io no pt intelli
gi ut vniuersitati relictum sed eis ut parti
cularibus q apparet ex eo q in gtinenti
dicam quia no omnes ad legatum admi
ttantur dico ergo q regula posita in l .
si ita fallit hic ratione gjunctionis Ut sic
sufficiat illis tempore testamenti mortis
esse cognatum q intelligo vm si testator
hoc sciuit secus si ignorauit ut
l . si quis cum ignoraret de testa tut ¶
Uero hic dr q legauit cognat de
quibus cognat intellr Ro indubio
intellr de ggnat testor ut l . cum
acutissimi C . de fideicomiss et l . peto q
fre ff . de le . ij ¶ Uero quo ordine ad
mittuntur hij ggnati Ro prius nominati
ut hijs descendentibus qui primiores
sunt in gradu ut dicta . l . peto q fre
et dicta l . cum ita . ff . de le . ij . Et ita in
telligit dy . dum dicat q hec l . debet
intelligi fm illas ¶ Uero quid si sit
legatum cognat cuiusdam tercij Ro puto
gtrarium eius q hic dr primo q no
debemus intelligere de cognat qui
erant tempe testi nisi alij cognati
essent sine facto testor per regula
que est in . l . si ita de aur . et ar . le
cum enim hic non loquitur nisi de le
gato facto cognat testor non de
bemus trahere ad alias gsequencia
as gtra alias leges p . l . q vero ff
de legi ¶ Uero quid si relinquitur
familie vel ggnacioni cuiusdam tercij
qui iam erat defunctus tempore testi an
valeat legatum et vr q no q no pt
dici familia tercij qui iam erat defunctus
ut . l . qui nr . de aur . et ar . le . Contra
rium dico q valet et vr relictum omnibus
descendentibus ex ggnacione tercij ut . l . p
incipaliter q familie de v . sig . Et ita
se habet comis usus loquendi Na idem
est dicere relinquo familie tali vel do
mui tali ut . l . i . ff . ad sill . et ibi p ia .
de ar . et hoc cum forte no admittentur
omnes qui sunt primiores illi tercio
sed omnes equaliter quia cessat racio
gjunctionis persone defuncti Bar . l . d .

Cum senatus

Collegio licito legari pt il
licito non singulis tamen
de tali collegio licite relinquitur . h .
d . ¶ Oppo q si no pt relinqui colle
gio no pt relinqui singularis psone
ut . l . iiij de her . insti . sed hic debet
intelligi qui collegium est reprobatum
no rone secte sed io quia no approbatum
si enim rone secte esset reprobatum ut colle
gium hereticorum tunc singulis de collegio
non pt relinqui ut . l . gtraria ¶ Uero
quid si relinquatur collegio iudeorum
certum est q no valet ut . l . i . C . de
iudeis Sed dubium est an sit repro
batum rone secte glo . q no in dicta l . i .
Old . q textus e q no esset reprobatum
rone secte et sic pt legari ciuitatis iudeo
ut . l . spadonem q . iam autem iudei

de exac. tu. ¶ Quero quid si relinquitur
iudeis de prusio utrum videtur quod colle
gio relinqui vel ut singulis videtur
quod ut collegio relinqui ut ff. l. ex
his dixi in l. ciuib. contrarium puto
quod illa interpretatio relinquere
idem est quod relinquere ciuitati est vni
cum in l. ex ea resultat quod dixi l. et ex cale
gatum non efficitur inutile sed quod resul
tat aliquid contra l. vel legatum efficeretur
inutile tunc non deberet fieri ut ff. e.
l. quotiens ¶ Quero quid si relinquitur
collegio fratrum an illud collegium sit
reprobatum Respondeo omne collegium quod sit ad
pium actum est approbatum a. l. ut l. i. cum
pri. et ibi no. ff. quod cuius vniu. Et ut puto
iste fraternitates debent conueniri co
ram iudice seculari quia fraternitates se
culares sunt sed si essent fraternitates se
cularium et clericorum tunc deberent con
ueniri coram iudice ecclesiastico Et idem
dico in vniuersitate scolarium quorum rector
esse non potest nisi clericus sit Quid si re
linquitur arti mercatorum vel cancella
riorum tunc est aliud quia talia colle
gia except. quibusdam sunt reproba
ta ut l. i. ff. quod cuius vniu. tunc eis
non potest legari ¶ Sed si talia collegia
essent approbata per principem vel a su
periore vel a ciuitatibus que superio
rem non recognoscunt tunc possent
eis legari ut l. hostes ff. de capti. et
postli. re. Bartholus legum doc.

Cum pubere

Quero quis habebit here
ditatem matris videtur quod suc
cessores filii per quos habeant heredita
tem matris et ita l. frustra posita
esset ¶ Sed tunc oppo. quoniam ipse filius
transmittit hereditatem matris non aditam
ad extraneos diminuatur scilicet quod hec est
ratio quia filius fuit impeditus adire
hereditatem ar. l. si quis in grauem § ele
gauit ad scilicet Et ita refert in l. apud
hostes C. de suis et le. Ego intelligo
hoc verum quod ad heredes filii transmittitur
matris hereditas si sunt heredes sui
per l. i. C. de his qui ante ap. ta. at
non transmittetur nisi per beneficium resti
tutionis in integrum ut dixi in l. quid dixi
in prin. ff. e. per l. pantonius ff. de acqui.
her. non obstante l. si quis in grauem § ele
gauit quia ibi fuit impeditus impe
dimento iuris hic impedimento facti
dixi in l. venire de acqui. here.

Cum in testo

de hoc dicit ut notatur per
dy. in c. inspicimus
de re. iur. li. vi. Bar. le. doc.

Quem heredi

haue l. allis ad quod de eo
qui reliquit ut omnibus
illis satisfiat qui sunt scripti in cedu
la quam dedit guardiano fratrum minorum
an valeat ja. determinat quod non Ego
determino contrarium si apparet quod illa ce
dula sit illa quam testator guardiano
dimiserit ex comparatione litterarum vel alio modo

ut dixi in l. si ita scriptum de con. et
de. Item non haue l. illam vidi testam.
in quo testator sic dixit lego Ticio mille
que det illi persone quam declaraui sibi
et heredi meo decedit testator contentio
est inter heredem et legatarium quia
heres dicit de vno legatarius dicit
de alio quid iuris dico quod debet inspici
quod est verisimilius de affectione testatoris
alias fideicommissum esset inutile ratione in
certitudinis ut l. si fuit in pri. ff. e.
et ideo remanet penes legatarium ¶ Vltimo
no. quod si relinquo tibi centum et dico
volo quod deueniatur ei quem dixi tibi
quod in dubio non videtur factum illud relic
tum in fraudem ut hic et notatur in
l. lucius § fi. ff. de le. i. et l. non intel
ligitur C. fi. de iur. fi. Bar. le. doc.

Cum queritur

dic ut notatur in l. vetere
bus ff. de pac. Bar. le. d.

Si quis

declara
ut not.
dy. in c. in obscuris de
re. iur. li. vi. Bar. l. d.

Qui habebat

dum proprium nomen vel de
monstratiuum inspicere debemus
ex qualitate notitie disponentis in
primis h. d. dixi per hanc l. quod si dux
ducatus faciat inquisitionem contra potesta
tem assisii cum in veritate vocetur sem
pronius quod magis inspicimus hanc dig
nitatem quam nomen proprium quia nomen
proprium non habetur mentem ut hic et sic ma
gis accipitur demonstratio quam nomen
proprium dixi in l. demonstratio de con. et de.
¶ Ideo nota quod hic est vnus de casibus
in quo doctrina que sumitur ex l. si ser
uus quibus ita de leg. ff. non habet locum
ut hic et dixi in dicta l. si seruus

Plures

Clausula in
fine posita non
refertur solum ad proximum sed ad
omnia precedentia continuata scrip
tura prolata et priuata h. d. ¶ Quero
que est ratio huius l. quod clausula in fine posi
ta ad omnia precedentia refertur Respondeo
primo per dictionem repetitiuam hoc am
plius ut l. aurelius § testo ff. de li
le. Secunda ratio est quia clausula ultimo posita
fuit per se principaliter posita vnde ad omnia prece
dentia refertur ut l. iii. § filius ff. de
libe. et post. et l. talis scriptura ff. de le.
et l. i. de libe. pre. Si enim illa clausula
non esset per se principaliter posita sed ad alia
dispositionem qualificanda ut puta si con
ditionalis modus inseritur legato
ultimo loco apposito tunc eo aliud non
refertur nisi ad illud ultimum ut l. fi
lium et ibi no. quod di. le. ce. ¶ Quero
quare dixit continuata scrip
tura dicit glo. quia secus si ex interu
allo ut l. lecta § dicebam ff. si cer.
pe. vnde glo. que incipit interdum co
ningit ibi et factum et dic hoc non
est verum quia non est interuallum in
eodem testo non attendo ad alias

actus illam testamenti debet fieri u
no contextu ut l. heredes mei § de
testa sed veritas est ut intelligamus
continua scriptura l. continuato sermone secus
si in medio plura dixisset quia tunc
ad omnia precedentia non refertur ut
not. glo. insti. instit. de re. divi. § .
item lapilli c. ij ante eam in precedentibus
l. apposita intelligatur repetita in sequenti
bus dixi in l. pretor § i pri vi bo rap.

De hys que pene causa rel. Rica

Filio: Si precedit dispositio illicita et probosa relicum nomine pene a quocumque non valet h. d. Oppo quod relictum nomine pene a quocumque valet ut C. e. l. i. et insti. de le. § fi. sed glo. hic et l. multa de con. et de. et l. si quis heres de inst. et pu. quod iste l. hodie correcte sunt dicit in l. multa hoc reprehendit quia etiam de iure antiquo poterat relinqui nomine pene ut l. i. § item si ita ad l. falc. et l. si penam qui d. le. de et § de pe. le. l. si penam. Ideo ob hoc lex quia loquitur quando precedit aliqua themeraria vel illicita dispositio quod tenet Cy. C. e. l. i. ¶ Queritur que sint iste dispositiones probrose Respondeo quandocumque in dispositione venit aliquid quod sit reprobatum moribus pure civili vel pretorio ut l. i. et l. filius de condit. insti. Idem puto quod si dicatur in testamento lego filie mee centum et volo quod non possit se maritare sine consensu tal. ¶ vel cadat a dicto legato certe istud non valet ut l. cum tale § si arbitrio ff. de condi. et de. Idem puto qui aliquid relinquitur filio infra legitimam et adicitur quod si plus petat cadat a dicto legato certe ista adiectio non valet quia quia gravamine non potest poni in legitima ut l. quoniam C. de inoffi. tes. ¶ Ultimo non habet locum contra statuta civitatum que dicunt quod etiam aliquid faciat et si non faciunt eorum consanguinei teneantur ad tanta pena certe ista adiectio pene non valet ut hic et de isto gravamine imponitur consanguineis dixi in l. de pupillo § si quis ipsi pretori de op. no. nunc. Bartho. le. doc.

Penam. Queritur pro relinquendo filie sue mille et si ingressa fuerit monasterium habeat ducenta tantum non ultra an istud videatur detractum de illa quantitate maiori nomine pene an sit causa et videtur quod sit causa quia ex causa videtur dixisse quia si monasterium ingreditur poterit ingredi cum minori pecunia quam si nuberet sed certe sive sit causa sive pena legatum valet sed ista pena sive causa reicitur ut in aut. de sanctissimis episcopis § sed hoc depinti id est quia talis causa impediret vitam contemplativam iam fore ducta ne perderet illud legatum tantum nuberet quia monasterium ingrederetur quod l. respuit. Quis ergo erit modus ut testator possit sic gravare Respondeo debet dicere sic Relinquo filie mee centum et ei qui eam duxerit in uxorem relinquo quinquaginta hoc non valet illud relictum et monasterium non posset capere quia non est relictum uxori sed ei qui duxerit in uxorem hoc probatur in l. titio § i. de condi. et de. Consulo tamen quod addat unum § quod id quod marito relinquitur debet esse proprie dotis alias pertinere sibi habet. ¶ Queritur an testator possit iudicare usuras in testamento ut si heres meus non solvit in mensem volo quod solvat tantum nomine usurarum Respondeo non stant enim de iure civili usure sunt prohibite ultra certa quantitate Ita hodie de iure canonico sunt prohibite in totum pro hoc est tex. in l. iij § fi. de an. le. Ex hoc gestus aliud quod pena adiciatur dationi quantitatis ultra legitimum modum usurarum de iure civili non valeret ut l. iulianus § item de actione empti et l. cum allegabis de usu. contractu l. iiij in fine de an. lega.

De regula chatomiana Rica

Cathomiana legata pura que testamenti tempore non valerent si testator tunc decederet non confirmantur impedimento cessante secus in legatis conditionalibus vel in die incerta h. d. Primo ponitur regula chathonis secundo eam declarat § a tibi que diffinitio in tex. ibi non valere dicitur etc. § si cum impedimentum inveniatur amota dicit. ¶ Dicitur hic quod regula cathoniana diffinit et dicitur que diffinitio etc. Contra videtur non est diffinitio quia diffinitio debet ponere substantiam alicuius rei ut l. omnis diffinitio de re. iur. sed dicit hic ponitur diffinitio improprie vel dic quod non est diffinitio ut l. contra. ¶ Oppo quod ista regula sit superflua per l. quod initio et per l. quod ab initio ff. de re. iur. sed leges ille loquuntur in hiis que statim debent valere et nulla suspensione habent ut contractus et alij actus inter vivos sed legata habent aliquam suspensionem confirmantur enim morte ut l. i. C. de sacro sanc. ec. Ideo videbatur quod deberet inspici tempus mortis et non testamenti et propter hoc fuit inducta regula cathomiana. Oppo

dicitur hic in v. ite si tibi quod si est fundus
legatus tibi domino si postea alienas
valet legatum, contra insti. de le. § si rem
huius tempore hec l. legitur duobus modis
uno modo secundum R. ut illa verba si aliena
verba legantur cum sequentibus et sunt verba
legis ad contrarium respondet quod ibi aliena
ut mortuo testatore. hic eo vivo. hec
sententia vera contra l. cetera § i. ff. de le. i. quare
Jo. legit alio modo quod illa verba si eo vivo
testatore etc. legantur cum precedentibus et
sic sunt verba testatoris non legis. ¶ Ve-
nio ad l. sed si sic ¶ Oppo. quod si post
mortem incipit habeat legatum ut l. si ita
de con. et de. So. intellige quod testator dixit
ut si nupta est sine vivo, ex omnibus
hiis hec exposita verba regule que
dicit quod si testamenti tempore decessisset inuti-
le fieret, quia intelligantur de hiis
que sic relinquuntur et tunc inutilia
essent si testator decessisset. ad secundum ut
in legatis conditionalibus et in diem
incertum. hiis premissis venio ad quod primo
quero an regula cathoniana sit regula
iuris. dicit Dy. de re. iur. li. vi. super-
vacua quod sit, quia ius de novo indu-
cit. Nam ante istam l. non erat inductum
non obstante l. i. de re. iur. que dicit quod regula
non facit ius, quia verum est quod regula
sit super eo quod est iam constitutum. ad secundum
ut hic. Jo. autem tenet contrarium ibidem
quod regula catho. non sit regula iuris propter illam
racionem quia facit ius de novo. Con-
tra Jo. autem est tex. expressus in l. cum lega-
to sub § qui di. le. ce. que appellat
regulam catho. regulam iuris. possumus
dicere quod quilibet bene dicit si enim
appellas regula prout distinctione hoc est
regula facta de eo quod est ius, tunc
verum dicit Jo. autem alio modo potest intelligi
regula iuris hoc est regula que est
ius et tunc verum dicit Dy. et hoc
modo debet intelligi l. cum legato sub
fide de genitivo quod ponitur distinctive
et in distinctione ut l. i. C. de cond. ob
ca. et l. i. C. de condi. inde. ¶ Quero a
quo fuit inducta hec regula. R.
a Cathone sicut publiciana a publicio
et falcidia a falcidio ut l. i. § ad l. falc.
¶ Quero in quibus legatis habeat lo-
cum hec regula. glo. magna tota est fun-
data super hoc. ideo quero primo an habeat locum
in legatis conditionalibus, et videtur quod
non ut hic in contrarium vi. ff. de ope.
le. l. si operas. So. in R. So. aut conditio
est expressa et non habet locum regula
aut tacita et tunc habet locum ut l.
contraria. R. est quia conditio tacita non
suspendit legati cessionem ut l. que
extrinsecus de con. et de. Sed si pone-
mus quod esset talis conditio tacita que
legati cessionem impediret ut probatur
in l. si legatum pure ff. de adi. le. esset
idem quod in expressa condicione per
eandem rationem. ¶ Con. hoc obiicitur fortis
l. pe. ult. § e. sed ibi dicam et quid
dixi de condit. et de die incerta quod
idem est ut l. dies incertus de con.
et de. ¶ Quero utrum regula catho. habeat

locum in legatis puris vel relictis in
diem certum. R. si quidem sunt talia
legata quorum dies cedit ab adita
hereditate non a tempore mortis, regula ca-
thoniana non habet locum ut § e. l. iii. et l.
cum legato sub § qui di. le. ce. et ff.
de le. i. l. quod de ope. le. ¶ Sunt autem
illa legata quorum dies cedit ab
adita hereditate nota in l. adita
unica § in novissimo C. de cadu.
tol. Iuxta hoc quero quid si est
certum quod dies mortis et aditionis
sit unus et idem, ut puta quia
institutus sit heres necessarius. R. regula
catho. tunc habet locum ut est casus
in l. si cui operas. So. in R. ff. de ope.
le. ro. az. quia tunc est datum sicut
statim valeat si statim decederet ¶
Quero utrum habeat locum in legatis
quorum dies cederet a tempore mor-
tis. tex. videtur hic quod sic. contrarium videtur
per l. si portam impetr. ff. de le. iii. et
l. intervenit ff. de le. presertim et l. cog-
nat. ff. de re. dub. et § de iur. fis.
l. iii. § quando autem. pro solutione
huius contrarii glo. facit tres casus ut
in ea habetur. Dy. facit sex. primo quando lega-
tum deficit ratione persone legantis tunc
habet locum regula ut l. iii. § i. ff.
de le. iii. Secundo quando deficit ratione rei legate
ut in re sacra vel agro edibus iuncto
et tunc habet locum regula ut l. cetera
§ i. ff. de le. i. Tertio quando deficit iuxta
considerationem rei et persone legatarii ut
si lego tibi rem tuam et tunc habet locum
regula ut l. cetera § quod ad et insti.
de le. § si rem. ideo dixi iuxta considerationem
quia res per se erat legabilis et legatarius
erat capax simpliciter loquendo sed res
illa sibi legari non potest. Quarto quando le-
gatum deficit iuxta considerationem legantis
et legatarii ut quia testator legat servo
proprio et tunc habet locum regula ut l.
servus C. de leg. Quinto quando legatum est
inutile iuxta considerationem legatarii et eius
a quo relinquitur ut quia legatur servo he-
redis ab herede et tunc habet locum regula
ut insti. de lega. § an servo. Sexto quando
legatum est inutile ratione persone legata-
rii quia non est capax tunc ista regula
non habet locum et sic loquuntur iura in contrarium
allegata et hec sunt verba Dy. Examine-
mus quodlibet membrum per se. primum est quando
legatum est inutile ratione persone legantis
tunc habet locum regula. istud non
est verum simpliciter sed est verum in eo qui
erat intestabilis simpliciter loquendo secus
in eo qui poterat se habilitare ad tes-
tamentum ut in usurario publico. Nam
usurarius potest se habilitare ad testamentum pres-
tando cautionem de reddendis usuris et
ideo legatum factum per eum ab initio inutile
confirmatur prestita cautione ut not.
Jo. an. in c. quamquam de usur. li. vi. licet
ipse postea timens not. contrarium in c. i.
ex. de sepul. in clemen. tamen quod primo not.
est verius ut plene dixi in l. filio
preterito de in. rup. test. ff. in iiii ma. Sed
forte regula catho. in usurario alia

racione non habeat locum quia e
quasi est nona l. et regula catho ad
nouas l. non ptinet ut j e l. si debe9
g° ponere aliud ex^m de pu^r cuiuli q°
no pt sibi facere duos suos necrios
heredes si no est soluendo certe iste
nomine intestabilis simplr/ quia satis
faciendo creditoribus efficiat testabilis
et io huius testm pt confirmari ut l.
qui soluendo no erat de h^r insti/ et
iste e verus intellectus hui9 l. // ve
nio ad sm mebru q est qn legatu
deficit roe rei/ tunc habet locu regla
catho^a ¶ Oppo de l. seruu impu^r B de le
i. ubi cessante ca impedimeti legatu
reconualescat sd glo q ibi abinicio le
gatu valebat pp ius q hebat pr si
filius decessisset istud no est veru/ qz
istud ius q pater habet ut possit suc
cedere nullomo attenditur ut l. post
emancipacoe de li. le. Est g° add^m q ibi
cessant ca impedimti ex ca que retro
trahi^r/ vn fingit^r abinicio no fuisse
pdem proba^r in l. si quis ab hostibus
et l. no quocumq g° si ex bonis B de le
i ¶ Item gtra dcm dy et glo oppo de
l. est receptum in si. B eo pdi. sd ibi
valuit legatu abinicio quatu ad pso
nalem obligacione/ no quatu ad co
stituendum jus in re. ut no in l. pro
fundu de fun in pdi ¶ Venio ad terciu
mebru qn legatu deficit roe rei. et
psone legatarij habet locu regula
ut l. cetera g° si. B de le i. hoc est q
l. debitor g° si. B de le ij. sd q ibi defi
ciebat roe legatarij no rei/ quia le
gaba^r suo reb dui/ ideo istud mebru
debet sic intelligi illud q dr q regla
catho^a habet locu in tercio membro
est vm qn testor gtra tale impedi
mentu potuit providere ut puta lega
do extimacoez rei vel alia rem equale
sed in casu dicti g° suo no potuit pro
videre. qm si sic legasset fuisset duo
quelibet et ipe nolebat seruo queri
rem huius distinccionis j. videbit ¶ Venio
ad quartu mebrum qn legatu defic
iuxta considacoe legant et legatarij
habet locu regula/ pro declaracione
pone q testator legat filio suo spurio
tpe testi no valet/ si tpe mort repit^r
capax quia licitatus/ valebit ne legatu
iuxta consideracoe legant et legatarij
hoc autem vr^r gtra tex in l. ij. g° qn
aut de iur fis et io intelligas illud me
bru sic si quidem testor potuit providere
gtra tale impedimtu ut manumittedo
seruu tunc habet locu r^a quia e quid
sibi impute^r sed si no potuit pvidere
quia no est in sua ptate licitare/ tunc
no habet locu r^a hec distinccio pba^r
ad tex in l. qz io de con. inst/ Con
illud mebru dictu vr^r ca9 in l. si minor
B de le i. ubi minor no poterat pro
videre dando libertate et tn ibi hz
locum regula. sd sm intellcu glo.
ibi positum no obstat sed sm intel
lectum dy q possim9 dre sustinedo
ipm/ q illud est vm qn testor no pt
providere pp intellcus imbecillitate
tunc eni eadem roe infringitur legatu

quia libertus/ serus si alia rone ste
con^a predictu facit l. confiant^r g° si
ei seruus B de codicill sd ille g° no
bilis determinat hoc mebru et glia
huius regule .f. quia legatu abinicio i
validum no confirma^r intellige si
defectus purge^r per ultima voluntate
testor/ ut ibi et io ibi nota^r in glo
¶ Venio ad quintum mebru quado
legatu deficit iuxta gsideracione
legatarij et eius a quo relinquitur.
habet locum regula dicit dy puto q
vm dicat in hoc p rom pdicta quia
testor potuit provide circa illud impe
dimetu dando libertate seruo heredis
q pt sed si eet casus in quo testor no
posset providere tunc eet ide q B // ve
nio ad sextu mebru q legatu deficit
ex psona delegatarij/ no habet locu
regula/ et est ro/ quia testor circa illud
ipedimetu providere no poterat
ita loqr omes l. allcate in glo. excepta
l. si cognat^r que no facit ad regulam
ut ibi dici ¶ Quero an regula heat
locu in hereditate. dic ut dicit j e l.
iij et ibi dicam eciam an heat locum
in donac ca mor dic ut in l. in mort
j de donac ca mor ¶ Quero que est
racio q in legatis condicionalib
no habet locum regula catho^a
dy dicit in e non firma^r de rem
li vj q interim nullu est legatu
tu dic. q ro est quia legata cdicio
nalia testor no sic dedit ut statim
valerent si moreret^r secus in legat
pur^r et sic est ro qz testor volunta
rem ponit glo in l. in tempus in pri
de h^r insti et l. pt quis e ti j sta g°
vba que dicunt q si testor tunc dece
deret inutile foret intellr de eo q est
sic datum ut tunc utile est ut hic dr
in tex Et io statim q dicit si quis no
solverit pensione j mense &c debet
intelligi/ qn est facta locacio ut j me
sem soluat/ ultio eet querendu quid
si testm roe solempnitat deficiat an ha
beat locum regula catho^a dico q sic
quia nullomo pt confirmari/ ut ex
tunc/ tn solepnitas debet adhiberi
uno contextu ut l. heredes pala insti
de testa/ sic dicit glo. qn legatu defic
roe psone legant/ quia pt confirmari
no ut ex tunc/ sed ut ex nova volu
tate secus si legatu eet inutile roe
alicuius dubietatis/ vel obscuritatis q
posset confirmari ut ex tunc/ ut dicta
l. heredes g° sed si notum ¶ Ultimo
glo. querit que est racio qn legatu
deficit iuxta consideracione legat
et legatarij inspiciatur id q nocet/ no
id q prodest et non bn videt Tu dic
g° est racio/ quia testor potuit prou
idere circa tale impedimtu ut B. divi
niaz. vo qn concurrut due cause quaru
una prodest alia nocet quaz debea
mus inspicere dici in l. si vir j pro
dona et l. si quis in grauem g° i B ad
sill

Cathoniana

Supra proxio ini consultus
exposuit vba regule si testor
decederet legatum q inutile

foret ꝛc hic autem exponit ista verba
id legatum ꝛc // Oppo et videtur quod in institutione heredis
habeat locum regula ut insti. de her. qua et
diff. § in conditionibus et l. si alienum § i. ff. de
her. insti. sed quidam dicunt quod non habeat lo-
cum in heredi. s. fideicommissariis sed in pu-
re relictis sic alii quod in herede non habeat
locum quo ad verba sed quo ad mentem
sic in quibusdam casibus hoc probatur j. l.
preter ubi excipit conditionales institutiones
quae pertinet ad puras certe tenemus glo-
in l. qui soluendo et l. quod quis de her.
insti. que simpliciter dicit quod in heredi. non
habet locum sed glo. in l. quod ab initio de
reg. iur. tenet quod in l. qui soluendo sit
speciale fauore libertatis vertitur et quod
in hereditate non habet locum et id quod
dicitur in § conditionibus quod requiruntur tria
tempora non est de vigore regule ca-
tho. sed illarum constitutionum quarum regula catho-
tum in legatis loquitur. Preterea quod in institutione
non habeat locum apparet si testamentum deficiat
[illegible] testant' et idem in institutione
quod in legato non tamen ponitur ut l. i. §
si filius ff. de leg. iii. et sic non ex vigo-
re regule catho. ut l. cum in bello §
de captiuis de cap. et postlimi. Si vero
deficiat institutio ex persona instituti non habet
locum regula catho. et tamen institutio viciatur ut
§ in conditionibus et sic manifeste concluditur
quod non ex vigore regule sed ex vigore il-
larum constitutionum alia vero membra in qui-
bus regula catho. habet locum in legatis in
institutione adaptari non possunt si bene
inspiciatis. Queritur an regula catho. habeat
locum in fideicommissis videtur glo. quod non ut l. quidam
in j. ad treb. quam vide et signa
ergo consuetum dicere contrarium quod dies fidei-
commissi utique cedat a tempore mortis ut ple-
ne dixi in l. cum filio ff. de leg. i. et sim-
iliter [illegible] tunc habet regula catho. locum

Placet Oppo quod conditio
que est in institutione
non impediat diem legati
cedere a tempore mortis ut l. si
dies § si qui di. le. ce. sed debes intel-
ligere hanc lec. secundum aliam l. quia cum
glo. allegat quia ibi sunt proparte in-
stitutus sub conditione et eidem legatum
unde impedit diem legati cedere talis con-
ditio et hoc cum precessit institutio et le-
gatum sequitur ad secundum ut l. filium in
prin. et ibi notatur j. qui di. le. ce. secus
si conditio non impediret cum regula catho.
locum haberet ut dixi ff. e. l. i.

Regula Glo. legit hanc
legem multis
modis prima et secunda lec. est
plana licet glo. eam repro-
bet quia non est verisimile iurisconsultum
de hiis l. cogitasse. Ista reprehensio
non placet quia verum est quod iurisconsul-
tus non cogitauit de theodosio nova-
tum et specialiter sed cogitauit de ea l. utri-
que fieri possit simile in l. i. ff. de con-
di. l. tamen hec se non placet alia de ista
regula catho. non pertinet ad nouas l. tamen
insti. de her. qua et diff. § in conditionibus et
l. si alienum de her. insti. sumitur l. noue un-
de possunt pertinere ad istam et ista ad
illas ut l. non est nouum et l. sed

et posteriores ff. de legi. // Secunda lec. potest
esse vera nisi intelligendum quod filius legiti-
mus non sunt preteritus sed sunt instituti
in re certa. Cum ergo institutio filii na-
turalis in aliquo valuerit mortuo le-
gitimo accrescat sibi totum per ius ac-
crescendi non tamen est hoc propter effectum
regule catho. quia hic nichil facere pot.
Tertio legitur ut habes in glo. et sic tenet
hic glo. expresse quod filio iam nato preterito
mortuo in vita patris testamentum confirmatur
Contrarium tenet glo. in l. si hereditas § i.
ff. de testa. tu. et l. plerumque § si de donat.
et videtur tex. insti. de exhe. li. in prin. con-
trarium glo. sed pro ista glo. facit l. postumus
[illegible] unde possumus dicere hanc
glo. veram cum instituuntur nepos
vel alii venientes ab intestato ut
dicta l. postumus. Sed glo. contraria sit vera
cum est institutus extraneus
et licet hec lec. sit vera tamen nichil ad
propositum quia testamentum illius confirmatur
de iure pretorio ut dicta l. postumus non
ex eo quod regula catho. cesset Ista licet
predicta sit vera tamen non procedit
quantum ad l. si hereditas § qui filium
quia ibi sunt instituti nepotes. ¶ Quarto
modo legitur ut habes in glo. que
non placet quia in institutione ab intesta-
to inspicitur qui est proximior et qui
est capax tempore mortis ut insti. de
her. ab inte. § ita demum unde si in
tempore mortis non est capax postea
non admittetur nisi ponere filium
decessisse testatum et instituisse generum
et genero deliberante interim fuisse effectum
capacem ar. l. si. et quod ibi non de condi-
tionibus tamen glo. que incipit quandiu ꝛc et
insti. de leg. a sic § postumus. Quinta hec lec.
non placet quia senatusconsulta non ap-
pellantur noue l. et regula catho. pertinet
ad senatusconsulta ut l. cetera § i. ff. de le-
i. ¶ Sexto legitur ut noue l. appellen-
tur voluntates in quibus prima con-
firmatur. Ista lec. est vera nisi tamen hunc
l. non congruunt quia verum est quod legata de-
bentur ut ex nouo testamento confirmante non
ut ex primo quod fuit inutile et sic re-
gula catho. hic non cessat ymmo habet locum
¶ Sexto legitur ut habes in glo. hec
lec. nisi est vera quia regula catho. non
habet locum cum legatum deficit ex per-
sona legatarii tamen ¶ legitur septimo
ut habes in glo. que lec. licet nisi sit vera
tamen non ex eo quod regula catho. cesset tamen non
habet locum in institutionibus ut ff. e. l. iii.
Sed possumus ponere casum ut dicamus
quod regula catho. non pertinet ad nouas l.
hoc est non ex noua l. sed antiqua [illegible]
sic ut prius nouum appellentur ius inquam
ut ff. quod quisque iuris l. i. ut dicam non
pertinet ad nouas l. inquam vel aliter
intelligo hanc l. pro ut iacet et po-
no exemplum per l. hac edictali C. de secundis nup.
testator non potest relinquere uxori sue
plus quam uni filio ex primo matrimonio Pone
ergo quod testator relinquit tanta uxori sue
quod non poterat capere tempore testamenti
sed tempore mortis capax erat Certe ca-
piet totum quia regula catho. non pertinet

ad nouas leges Eodem° pone instituto
quod dicat q legatum sum forensi non
valet legatarius erat forensis tpre testi
postea factus est ciuis Certe capit et no
obstante regula catho. Hec ob si dicas
vlp. no cogitat de hijs legibus q nu
est spaliter licet vtr bene cogitauit
appellemus go ocz. l. que indicat ipe
diuinetum circa legatum q tn lex sit sup
regula catho. ¶ Quero que sunt ro
hmu l. forte voluit dicere q regula sit
catho. sunt sba p verba pteriti temporis
vel pteriti impfecti vnde no trahitur
ad futura quia dicit si decessisset in
initio foret hoc no placet q lex temp
lo. iii. l. i. ff. de cdi. ex le. iii. l. arriam
C. de his quare dic q in rla catho. erat
plura vba ex quibus vlp. hoc colligit
q regula illa no ptingat ad posteriores
l. al priores l. ad posteriores trahitur et
e contra vt l. no est nouum et l. sed et
posteriores ff. de leg. ¶ Quero quid si
ignoramus que sunt l. facte post rlam
catho. quid in dubio psumes Certe
omnes constitutiones que sunt in C. vel instit. q
continet aliquid nouum iur appellabitur
noue l. cum fuerint facte post istam
sed in l. positis in isto libro diceremus
rlam cath. hic locum nisi aliud appareret
in l. cetera ff. de le. i. Bar. legum doc.

¶ De hijs que non scriptis habentur Rubrica

Si quis licet iusto et legatum sint pro non scripto facto heredis substitutio tn et fideicommissum remanet in suo robore h. d. ¶ Illo tex ibi ita senatus
Ex quo habes q si lex imponit penam
statum annullet et infringit actum et
vnum mebrum obmisit. dy. in c. que contra ius
de re iu. li. vi. licet ingrum videatur cas.
ff. de diuor. l. si q exaiam in l. ptor g. i.
de op. no nu. ¶ Oppo. et vr q hec instio
que cepte est valeat vt l. hoc articulo
de her. insti. So. intellige reatauerit
in tabulis qs fuaet institut et sic vbi
reatauerit intellige institut vt dixi
in l. hoc articulo ¶ Vltio no hanc l. id
id qd dicetur j. e. l. fi. Sc. l. qitelo i
quia nihil est Bartholus le. doc.

Si in metallum Relinquitur penitus inca
pax non capax qr fisco
ite quilz est capax legati alimentorum
¶ Op. id q aufertur ab indigno appli
catur fisco vt j. ti. i. p totum et l. pamp
q meruisse de inoffi. te. So. aliud eque
de incapacem aliud que est indignum
vt proba. hic et p hoc consilium q si
fratres minores instituantur heredes
hereditas est pro no scripta et remanz
apud heredes ab intestato qr e ex
in. de v. sig. in cle. dicat q totalis
sunt omnes hereditatis incapaces
Oppo. nisi de le. q exceptatio glo. sed et
non bene tn dic q ibi aliis supue
niens tendit ad eundem effectum cum volo le
gato hic ad alium effectum de quo p dy. i. c.
aditum l. time de re iu. li. vi. vt dixi in
l. pluribus q si plz de v. ob. ¶ Vltio no
hanc l. Nam status q condepnatus ad mor
tem sit seruus pene vt l. q ad statum et
l. qui vltio de penis et l. eius qui q pli
de testa. et sic legata sibi facta irrita
et sunt pro no scripta vt hic q tenemus
idem si aliquis est dapnatus ad ppe
tuum carcerem Nam quidquid eet ei relic
tum eet pro no scriptum nisi in alimenta
incapax vt hic et l. huius ad custodiam
de ali. et a. leg. Bartholus le. doc.

Quod quis: Oppo. C. de caduc. tol.
q in pmo ubi pro no scrip
ta remanent sine onere ¶ So. fm dy.
et omnes hoc pmi qn culpa legatarij
est pro no scriptum Ibi no est pro no
scriptum p defectum subiectie persone
quia psona no suberat dicto q ille sp
stat in tempus suum Nam habet locum qn
e pro no scripti quia psona legatarij
deficiebat sit ubi seruus si ex alia ca
ut quia sibi ascripsit intellecto ut hic vel
quia p'ma voluntas fuit captatoria
Nam ex hijs causis remanet cum onere
vt hic vel quia p'ma voluntas fuit
captatoria Nam ex hijs causis rema
net cum onere vt hic et ff. e. l. i. in fi.
¶ Deinde aduerte satis q legata ad
pias causas valent cum duobus testibus
vt c. Relatum extra de testa. Sed qro
ad alia statur iuri coi vno quare re
quirunt vij vel v. Modo testator le
gauit vni coram duobus testibus et
eum grauauit de restituendo ecclesie vel
pauperibus Certe illud legatum est pro
no scriptum sed remanet apud here
dem cum onere suo causa est hic quia est oppta
limitacio ad l. i. q in pmo C. de caduc.
tollen. Item illud q aufertur i pena
alicuius iniquitatis transit cum onere vt l. re
cusare q si vacantium ad trebell. Bar.

¶ De hijs quibus vt indignis Rubrica

Diuus Nam post mortem defuncti ingratitudinis causam committit perdit legatum h. d. ¶ Oppo. q no aufera. ab eo tamquam ab indigno sed debet remanere
penes heredem vt ff. de ali. le. l. iij. fi.
So. ibi qn ea ingratitudinis committitur
viuo testatore vnde defunctus videtur
eam reuocare hic post mortem sunt ingra
tus. vnde applica. fisco ¶ Iste oppo. ex
eode. fo. quis no debet consequi pena
et premium sed vt in glo. et vltia sed est
vera de quo p dy. in l. decreto de suspec. tu.

et c. q ob grauii de re iud. li. vi. Ex
hac l. singulariter no. q illud q non
more penam dr offensa ut hic suf
ficit enim quod iuste ad iracundiam
eum prouocet. Ut puta q hoc facere
potest licite licet no honeste ut hic
vides et sic l. precedens de man. te. q dicat
q offensa est quidq incurrit penam
et verum tu no excludit q offensa no
est possit et licet quis pena no mereatur
dixi in l. liberatio § q illicite de publi
Ulterius no q mortuus pt offendi a
deo q quis priuatur relicto. Et p hoc pt
dicere vera ex glo l. sorore infra. C. e.
q ille qui cubuit cum uxore defuncti post
mortem eius indignus est legato et sic
applicatur fisco quia si viuo defuncto hoc
fecisset ipsum ad iracundia prouocasset
ergo idem si post mortem. Quero quid
in ignorante. commisit aliquis culpam
in ignorante et si ille sciuisset esset contra
ria prouocatio. Quid iur an reuocetur
legatum. Certe si hoc est in mortuo est
to scienti hoc est in ignorante sed tamen
no aufertur tamquam ab indigno sed vi
reuocatum legatum tamquam si testator sciuis
set glo est in l. fideicommissum C. de fideic.
quia legatum ibi no erat adhuc lega
tario quesitum nec testum erat morte con
firmatum h scius. Et hoc no ad l. iiii.
tradicione eorum que dixi in l. iii. infra de
adi. le. Item no ptex. B q ad hoc ut
dicamus aliquem esse inimicum alterius
sufficiat offensam eius facta inter eos
licet alter ignoret. Bar. legum doc.

Aufertur

Quinque tabulas
perit indignus est et commo
do ex eodem testo. Item q con
mandatum principis vel senatus consultum
uxore duxit indignus est et commodo
ex eius testo scilicet in uxore ducta hic d.
Quero q remedium possit esse ut filius
pcitus habeat hereditatem fratris impuberis.
Ro. ut repudiet ex subst. et adeat ab
intestato ut l. iul. de acqui. her. et B. de
v. l. cum pr. § ticio. Quero quid si dicta
faciebat nuptias no valere. Ro. hic no
poterit capere ut l. ix. maritus B.
de iust. le. et l. pfectus de ritu nupt.

Papinianus

Illud q delictum
non egreditur
persona eius contra quem committitur
q intelligo verum in crimi
nibus que committuntur faciendo iniuria
in persona ut l. cornel. de iniur. et l. iii.
infra de admen. le. Bar. legum doc.

Post legatum

Primo ponit an ille qui co
secutus est legatum possit
testum infringere. Secundo an ille qui voluit
testum infringere possit legatum consequi
vel retinere. Tercio in consultus ponit
modum dicendi nullum. Quarto ponit
quid habeat facere iudex in cognoscendo
et promulgando. Sexta ibi ille ante. Tercia
ibi et ea no. Quarta ibi prohibende.
Circa primam partem videlicet compositorem
casum qui testum est falsum vel non solem
ne non possum approbare ipsum ideo
accipiendo ipsum no prohibeor dicere falsum
vel nullum sed testum q est inofficiosum
filius pot legatum ipsum accipiendo confir
mare quia nisi fauore est introduc
tum. Ex hoc sequitur q ille qui accip
it legatum ex causa preteritionis esse sed fere
no posset dicere nullum q accipiendo
confirmare videtur ut no in l. filio de inius.
testa. Querit glo. utrum illud pri debeat
intelligi siue scienter siue ignoranter qs
acceperit legatum. Et videtur q dicat intel
ligi qui ignoranter. Nec ob. l. licet C. de
falso. fugitiuum videtur quia si sic intel
ligeretur no esset dicta inter falsum ex vna
parte et inofficiosum ex alia parte quia idem
esset in inofficioso ut l. mater de inoffi.
te. glo. in l. licet tenet q debeam dis
tinguere scientem ab ignorante. Ex ibi
non examinat. Ergo dicere sic si aliquis
vellet contendere testum falsum ex accipiendo
q ipse hereditatem possideat pt etiam si
scienter accepit legatum quia testum non
confirmauit nec confirmare potuit
ut dictum est sed si vellet contendere
testum nullum vel falsum agendo tunc no posset
si scienter accepit quia accipiendo lega
tum scienter ex testo videtur repudiare he
reditatem ab intestato ut l. clodius de acq.
her. ergo testum no confirmauit quia non
potuit sed hereditatem repudiauit. Et
si dicas tunc no est dicta inter falsum
et inofficiosum. Ro. dicta est in hoc quia
in primis casibus huius l. si ipse errauit
in facto vel iur. no preiudicat sibi sed
in sco. casu. in inofficioso si acceptaret le
gatum p errore iur. preiudicat sibi ut l.
si patronus. l. si quis in fraudem pa. sed illi
l. pt videri quia ibi in patrono cum no
est ita debita hereditas liberti sicut
patris filio ut probatur in l. si patro
nus ex parte infra de bo. li. et l. cum qui
C. de inoffi. te. et l. etiam de bo. li. sed si er
raret in facto sibi no preiudicaret ut de in
offi. te. l. mater et no. in l. que fideicom
B. de le. ii. Quero videtur hic q ille q
accepit legatum pt dicere testum falsum
Ite no iur. falsum pone q aliquis pdue
it instrumentum in iudicio dum possit dicere illud
instrumentum no valere hic videtur tex q sic. Ita
ex testo consecutus est legatum et sic
testum produxit et tamen pot dicere nul
lum vel falsum. Sed pt videri q hic
fuit consecutus extra iudicium sine aliqua
productione quare dic quia nolo dicere
testum nullum propter defectum mei consensus
ut si erat venditio facta ab aliquo
meo patre procuratorio nomine mei
et ego no habui ratum et no possum
dicere nullum quia producendo instrumentum
approbaui ut l. iii. § falsus de ha
et quod dixi in l. filio preterito. Si no volo
dicere nullum ex alia causa cuius approbatio
no stet in potestate mea tunc possum et ita
est hic quantum ad exceptionem sine dubio
ite quantum ad actionem quia alias actiones
competentes alicui ita no pt quis de
facili repudiare sicut hereditatem ut l. quis
ergo B. de petit. et l. iii. B. pro soc. et l.
si quis vi § dicta de acq. pos. nec pro
ductio illa facta in iudicio pt habere
vim pacti de no petendo qui sit ad
diminuendum ius aduerse partis non
ad augendum ergo et ut l. legata in

utiliter de adi le. et l. legata § de le i
¶ Sed contra predicta ob. C. de testa. l. si
quis testibus. Responsio aliud in teste aliud pro
approbacio pt stare in ptate mea q me
aliud in instris ut § vidi. ¶ Iste q hoc
oppo qr si ego produco instrum videor
omnia que i instro sunt confiteri ut l. i
p. credendo § de ede. g. licet instrum in se
sit invalidum tn gtra me probat roe
confessionis. Responsio ille qui producit in
strumentu no gfitetur omnia simplr sed aute
qtus instrum probat. hoc probatur in hac
l. quia licet gfiteatur testum esse tn est
vim qtus probat quia postea possum
ipm falsum dice. Sed si ponemus gfitetur
ee fctaz no respectu instri sed simplr
tuc licet instrum appet postea nullum
no tn pp hoc a gfessione recedit. Ita
tenet Inno in c. venerabili de excep.
Istud ultimum dictum vr vim siquis dicet
instrum nullum simplr. Sed si quis allat
errore et ad probacoez error induceret
instri nullitatez tuc sufficeret et vider
erronea gfessio ut l. cu post C. de iur
et fac ig. ¶ Vero si produxi instrum an
possum postea dice falsum tex h est q sic
Sed dixi si produxi ignorant possum
postea dice falsum ut hic. Secus si sciete.
Racio est quia tunc possum de falso
C. de fals. et l. si iter de fide instru et
eiusdem rei noie cum possum accusari
de falso alium accusare no possum pxta
regulam positaz in l. apud antiquos
C. de furtis. ¶ Remaneo ad fcaz ptem
Oppo ad v. ille. et vr q superfluat
p precedencia. So. glo. q hic tractat
eande mat quaz §. Sed in hoc differt
qr § accepit legatu postea tractat
de viribus test. hic eg ponit et alia
drias ut in glo pz. Sed pma dra no e
vera quia hic loquitur eciam qui pmo
acceperunt legatu et postea tractat
de viribus testi quare collige draz
ex divisione quaz dedi in textu ¶ Oppo
q ille qui non optinuit repellatur
alegato ut C. e. l. alia. So. quidaz
q hic succubuit ibi destitit. hoc no
est vera qr fm hoc no eet dra inter
eum qui dicit no fcm iur et qui dit
falsum quaz draz tex vr facere dic.
gs q gtrarium loquitur in eo qui dixit
falsum et inofficiosum hic no in eo q
dixit no sollepne. Sed quero de rac
divsitatis quia ponit dy in c. ex eo de re
iur li. vi. Tu dic q ro est quia ille q
dicit testum non iur fcm no ipugnat
iudiciu vel volutate defuncti nec ea
negat ille vero qui dicit falsum in offi
ciosum directo negat ipam quaz roez
ponit doc in l. postea C. e. et tex in
pr q et facit in e. l. ple. ¶ Oppo dr hic
nec obuitur tinuit pmuit g si obtinu
isset dicendo nullum no posset pete legatum
Cotra C. de fideius. l. fi. glo soluit duob
modis illa vera q illud ibi est in odiu
mendacitatis vel dic q ibi in eo qui so
lepniter testari voluit ut ibi patet
¶ Item oppo § de peti he. l. licang ubi ille
qui dixit falsum pt pete hereditate. So.
ibi no petit hereditatem ex eodem testo

quia omne comodum ex illo testo pdere
debet sed petit ab intestato et sic alio
iure q ex testo non dependet q pt ut
ff. e. l. fi. ¶ Item oppo de le. ii l. licang q
Sempronia. So. ibi no dixit testum fal
sum sed tm dixit gtra psonas heredu
¶ Extra glo quero dr hic q ille qui
dicit testum nullum no obtinet no repel
litur alegato ¶ Sed quero utrum ea nu
llitatis pendente possum pete legatu
Responsio no quia p peticione legati fieret
piudiciu cause nullitatis gs. ar. ut de peti
he. l. siquis et l. no distinguemus § si
quis § de arbi. dixi in l. si reum de exc
rei iudi. ¶ Sed quero si dixi nullum
vel ipugnaui instrum productu an pos
sim ex eo fundare intencione mea dic
cum quis ipugnat instrum ex ea que
continet manifestum errore pnr et hoc
nullo sibi piudicat ut l. ornamentor
de aur et ar le. Nunc impugnat ex ea
que inr errore non continet sed hic
advertere siquidem ipugnat ex ea que
stat in volutate ipius ut in instro sco
gparare q ipe dicat non hre effectum
quia ipe non approbat hoc casu no
pt se fundare postea ex illo instro
ad actoez sed ad excepcoez sic ut l. dis
pensatore ubi ff. de solucio. Nunc quis
impugnat instrum ex ea que ex eius
volutate non pendet ut qr dicat
instrum fcm dolo vel metu vel fictum
et sila hoc casu siquidem ipe destitit
ab ipa ipugnatione sine dubio po
terit ex eo fundare intencione suaz
ut l. alia C. e. et l. pap q meminis
se de inoffi. te. Si vero no destitit
sed illas excepcoes opposuit nec eas re
nunciavit tuc ex illo instro se fundare
no posset quia eet sibi gtrarius ut
l. i. C. de fur. unde gsilium est q ante eie
expedicione illis excepcoibus et ipug
nacoibus renunciet si vult ex eo se
iuvare. Sed vim tamen adute qr licet
ex illo se fundare no possit tn iudex
pnuabit quia eum ex officio suo ex illo
instro. Unde si is qui produxit instrum
habet suam intencione fundatam ex
aliis probacoibus tuc iudex no pnuabit
eum ex illo instro q visus e ipugnare
hic est tex in c. cum olim de testa. et
ibi p Inno. Sed si pars que illud instrum
producit fundavit intencione suaz
illius instri vigore et instri suaz
obtinet tuc iudex ex vigore illius in
strumenti pnuabit partem impugnate
eatenus quatenus apparet iudici pte
victricem no fovere iusticia pt enim
iudex hoc facere licet pars hoc non
possit allegare ut l. ubi pactu C. de
transac. et ibi no fm vera lec q eciam
tenet Inno in dicto c. olim ¶ Procedo
ulterius et videamus de fcdo siquis dix
it instrum falsum utrum possit postea dice
verum et ex eo fundare intencione sua
certe in eode iudicio se destitit pot ut
l. alia C. e. et dca l. pap q meminisse
vel secus ut hic patet. Sed in alio
iudicio est adutendum siquide sup fco

fuit pronunciatum incidenter vel principa
liter. Puto quod principale quod non poterat
estimari nisi tacite pronunciare super facto
et hoc casu in alio iudicio pars non
poterit se fundare ex illo iudicio sive
obtinuit quia est falsum sive succub
uit quia indignus, sed si super illa fal
sitate nichil est pronunciatum quia principale quod
poterat estimari illa obmissa, tunc in alio
iudicio ex illo iudicio poterit se fun
dare ut nota primo in c. mulieres extra
de iudi. et decimo c. tum venerabil
extra de except. Certe ultimum dictum
puto verum quia tunc non sit pronunciatum
potest desistere ut supra dixi. Sed primum dicam
eius quod si est pronunciatum non possit
non placet. Nam istud reperimus contra in
iuriis pertinentibus ad ultimas volu
tates quia ille qui dixit falsum nec ob
tinuit indignus est. unde non privatur
per hoc debito primo debitum remanet
et applicatur fisco. Cum ergo in aliis iudiciis
hoc non reperis, que fiunt inter vivos
ergo fisco non applicatur non enim est de causis
que ponuntur in l. i. de iure fisci et hoc
casu cum ergo non applicatur fisco et non de
perit parti puto quod in alio iudicio po
terit agere, licet succubuerit in illo
ar. l. Aurelius § fi. supra de li. leg. ¶ Octavo
quid si non impugnavit testum sed negat
id simpliciter esse factum vel contractum esse celebra
tum utrum possit postea ex illo se fundare
et videtur quod non quia impugnavit iudicium
defuncti cum dixit testum non esse factum
et eadem ratione, quia si diceret falsum
contractum arg. pro l. Si quis inficiatus
supra de deposi. Nec ob. si dicas quod in
dicium defuncti impugnavit quia ille l. lo
quitur quando impugnare aliquis iudicium
quod limitate producebatur. Secus si sum
pliciter dicat testum non esse factum ut dicta
l. si quis inficiatus. ¶ Nono adversarius
fecit unam positionem quam ego nega
vi et sic impugnavi eam utrum ex
illa positione ego et ipse possimus
nos fundare. Ipse in contrarium de iuditi. extra de iudi. c. ...
octavo et primo dicit quod non, et bene
ratione convenit, quia si nego eam non
possum dicere vera ut ibi ipse dicat.
Unde ergo sit fiat ... quod ille qui negat
si vult ex illa positione se fundare re
nocet negationem suam et dicat se errasse
se et assertioni illius se velle credere
quod sibi sufficiet cum adversa pars con
fitetur illum errasse et verum non dixisse
et assertioni adverse parti quis credere
potest ut l. i. § fi. et l. ij. supra qui act.
de peculio. C. an. et l. i. extra in gl. super
verbo illudent supra de ven. inspi. vel ergo
ille qui posuit renocet positionem suam
dicens se errasse credens assertioni
adversarii eadem ratione. ¶ Sed circa
predicta insurgunt duo dubia. Pone
quod ego qui meam negationem vel po
sitionem renocavi volo iterum illam
renocationem renocare, an possim
dico quod non per l. si quis iusiurandum
C. de re. cre. Item pone quod renocasti

positione tuam assequeris mee posi
tioni quod potuisti ut supra dixi, numquid ego
potero renocare meam positionem positam
post tuam renocationem. Dico quod sic tamen
allegando errorem quem alias debeo probare
quia ex responsione adversarii quia illa
iudicio renocata fuit debet ergo probari
error sicut quando quis renocat confessio
nem suam ut dixi in l. non fatetur ff. de
confess. simul in glossa l. error C. de iur. et
fac. ign. ¶ Decimo ego negavi positione
tuam quam postea tu probasti per testes
vel instrumenta an ex illis probationibus pos
sum renocare negationem meam. Puto
quod sic per dictam l. Si quis inficiatus in prin
cipio cum positionem tuam negavi non ante
impugnavi probationes tuas si enim proba
tiones tuas negassem haberet locum
que supra dixi. ¶ Venio ad tertiam partem dicitur
hic quod testum dicitur nullum petendo heredita
tem non principaliter dicendo nullum. ¶ Undecimo
iterum possum petere principaliter testum
pronunciari nullum dicitur in l. que sub
conditione inst. de condi. insti. ¶ Venio
ad quartam partem. Decimo qualiter debent
intelligi ista verba ex persona testatoris et glo. po
nit multum clare, dic ut in ea, tamen aliter
ter potest aliter intelligi et forte melius
dictum est supra quod ille qui accusat testum
de falso et succubuit privatur omni comodo
ex testo cum hoc sit simpliciter verum ad
quod facit iurisconsultus prohibendi sit
l. a conio testi quod dixerunt falsum ex per
te constituendum est, et hec verba expo
nuntur per totam l. istam et id quod dicit ex per
sona hoc est an debeatur sibi nomine
suo vel alterius ut ff. e. l. § si pater, id quod
dicit ex conditione, s. an sit pater fami. vel
filius ut ff. e. l. § filius. Item an fecerit
invitus vel volens ut ff. e. l. § item
qui putavit et § advocatum. Item quod dic
etati. Item quod dicit ex cognitione subaudi an
tale iam dependeat ex testo quod impug
nare voluit vel non ut ff. e. l. § pu
pillus ad fi. et sic ista verba glosantur hic
per iurisconsultum Paulum per totam hanc
l. usque ad finem et ita sentit glo. hic in fine

¶ Amittere. Qui excusat
a tutela testaria
indignus est omni comodo testario. Se
cus si se excusat a dativa, et qui agno
vit legatum in testamento a tutela se
excusare non potest h. d. ¶ Illo. tex. ibi nichil
enim etc. extra ff. ex quibus ca. de excu. tu. Sed
quero an ille qui se excusat a testaria
tutela repellatur a tubstitutione pupillari
casus est quod non in l. quintalissimo in prin.
supra de excu. tu. ¶ Op. de l. ab administratione
C. de leg. sed ibi in milite ratio est quia tutor
esse non potest. ¶ Item oppo. de l. filius § non
videtur supra de le. ij. sed ibi pro tutore non stetit et
sic ad legatum admittitur. ¶ Item oppo. ff. de
iure pro. l. iiij. Sed glo. dicit ibi speciale in
illo comodo. Tu dic melius ut ibi no.
¶ Deinde hic dicitur quod non pertinet ad fiscum
et nota quod non id quod aufertur ab indigno fisco
applicatur ut l. pap. § meminisse de iosti
et glo. sentit quod hic sit speciale sed hoc
non est verum sed est regula quod ubi
cumque est quare quis est indignus re
spiciat utilitatem certe persone id quod aufertur

ab indigno applicatur illi casus e hic
et C. e. l. plꝫ ¶ Circa hoc quero utrum hoc
sit hodie correctum p aut. immo debitor.
illam si testator reliquit tutori ipso e debi
tor pupilli et sic videtur q non possit esse tu
tor. Certe ym opi quia ibi teneo qm testator
scit eum que dat tutorem esse creditorem
tunc non repellitur q testator eum approba
uit hoc non intelligo op. illor. qui dicunt
q illa aut. non habet locum in tutela testa
mentaria. Aut ignorauit ipsum esse credito
rem et tunc non videtur eum approbare con
dictionem eius qua ignorauit ut l. in
confirmado et l. utilitate de cfir. tu. et
ita intelligo op. illor. qui dicunt in
tutela testamentaria illam aut. locum habere
a iodem ad ppositum cum testator sciuerit illum
futurum esse creditorem dico q non repellitur
et ita de facto consului et ita de facto
consului et ita etiam consuluit dominus Iōs de
imi hic ar. ad executores ultimar. volun
tatum ut si acceperit legatum eis relictum
non possunt renunciare officio executionis
Item q renunciat repellitur a legato
ut hic. Item si repellitur illud legatum
non applicatur filio sed legatarijs in quor.
fauorem illud officium sibi fuit iniunctum
ut hic et l. ij. C. de leg. ¶ Vltimo nota hic
q aut impugnauit iudicium defuncti
et non ut dixi s. in prin. huius leg. Bar.

¶ **Si pater** Cum in accusa
tione falsi succum
bit perdit omne comodum q sibi debetur
ex testamento ex psona sua vel alterius Sed
in eo q alteri debetur etiam si in eius sit
positum ptate h. d. ¶ Oppo. ij. e. § qui
accusauit. So. ut ibi dicam ¶ Oppo. ff. si
quis ali. ex. plm l. i. § i. sed glo. dic. ut
ibi dicam. Cin. dic q aliud hic aliud ibi
R. quia ibi seruus vel filius non habebat
voluntatem defuncti cum testator in eadem
voluntate decessit. licet pater vel
dominus vsus sit impugnare. Bar. l. d.

¶ **Si filiusfamil.**
Quero an hoc sit verum q pater pos
sit agere tamen relicto filio sibi qua pro
relicto filio glo. q sic et bn ym ista
tpra ym que filius omnia pri querebat
Secus in hijs que patri non acquiruntur
de quo p doc. in l. iij. § si filius s. q.
quidz in. ¶ Vltimo nota hic casum q impu
bilis iudicijs filius ppe actare prinito
pre. qcor tex. l. inter liberos § filius
de adul. contra glo. l. non solum de inatitate
de bo. qz h de quo dixi plenius dicto §. fili9

¶ **Cum accusauit**
In iure quesito post accusationem non dicitur
quis indignus h. d. ¶ Oppo. et videtur
q etiam si filius agit ex psona alterius
dicatur indignus ut s. e. l. § si
pater. So. ibi ius ex psona alterius in
cepeat competere tempore accusationis ppter
hic. postea. Ex qua s. no. q illi qui
agit iure hereditario non pt opponi ex
ceptio rei iudicate domini vel litis exceptia
sua de hoc est glo. in l. modestin. ff. de
excep. q est nouiter ¶ Quero quid si
aliquis successit ei qui accepit lega
tum vel hereditatem defuncti postea vult
dicere testamentum falsum. Respondetur aut possi
dens sic. Aut successit ex titulo oneroso
q emit et tunc repellitur cum est in l.
plꝫ § i. de inoffi. testa. ym unam lec.
ibi positam. Aut successit titulo lucra
tiuo et tunc aut successit in illa re qua
testator reliquerat principaliter et tunc repel
litur ab accusando ut dicta l. pe. § i. pro
ut ibi loquitur de legato et l. si filius
proxim. ff. de bo. li. Si uero non successit
in illa rem principaliter sed p quadam quantitatem
tunc ab accusando non repellitur ut dicta
l. plꝫ § i. pro ut ibi loquitur in hereditate
tamen hec distinctio probatur ff. e. l. qui
si tacite. Vltimo est querendum quid eius
hic loquitur qui successit in legato quid
si successit in iure dicendi nullum vel falsum
vel inofficiosum dicam in l. tutorem § eodem

¶ **Etati** Oppo. glo. C. e. l. pollu
et dat multas So.
dic ut dicam in l. le. l. tutorem. Bar.

¶ **Hys uero** Oppo. dicit testionium
cogitur quis inuitus licet fallit in
quibusdam casibus ut le. l. iul. et l. in
uitus ff. de testa. sed ille qui aliquid
contra testamentum facit inuitus non dicitur indig
nus ut ff. e. l. § aduocatum cum. So.
glo. q hic loquitur in eo qui dicit testionium
sponte. Contra hoc videtur tex. in aut. de testi.
§ si vero ignoti ibi festinantes et
ibi tenet Ia. de Bel. quia testes debent
esse citati non sua sponte testificari pro
hoc quia qui se ingerit videtur suspectus
ut ff. de pñi. l. que omnia sum9 hodie
dicit Ia. de Bel. q testes semper debent
esse citati alioquin eorum testionium non valet
cum hunc non videt sed ad le. l. iul. que
dicit q admittuntur sponte et non coac
ti pignoribus vel multa citati tamen
debent esse pro hoc optime facit tex. ex
de testi. cog. c. i. ubi ipse appellat co
actionem aggrauationem que fit post
primam citationem. Sed michi videtur q dicen
dum sit contrarium le. l. iul. ubi dicitur l. iulia
cauetur ne inuitus denunciatur et sic
non debent citari. et hoc etiam videtur in l.
l. inuiti c. ti. et sic respiciat citationem
ybalem. Nisi ita opyn Ia. esset vera
sequitur absurdum s. q quis delinquere
deberet qui enim in prima citatione est
contumax delinquit ut l. omne delictum
de re mi. et sic sequeretur q quis debe
ret pati se ingerenda prima q est
delictum dic ergo sic quandoque quis se inge
rit sponte ad testificandum non citatus
nec productus a parte et isto casu ci9
testionium non valet ar. l. que omnia
ff. de pñi. / Quandoque quis a iudice non
citatus sed a parte requisitus pro
ducitur et tunc valet testionium eius
tamen a volente dicitur testionium prolatum et
de hoc hic glo. loquitur et glo. l. ff.
cum maior § si falsum accusauit de bo
li. et dicta le. l. iul. Quandoque quis depo
nit citatus a iudice et tunc etiam valet
testimonium eius ut l. si qu. C. de testa.
facit l. cum albuciao quod ad testa. apt tamen
si talis testis poterat recusare ne
cogeretur dicetur testionium sponte pro
latum ut sic valet et hoc modo

potest intelligi dicta le. l. iul. Queritur
licet ista sint vera nisi an sint necessaria
quantum ad hunc tex. Ro. iste tex lo.
simpliciter non distinguendo sponte vel coac
te unde ipsum simpliciter intelligo. Non ob
quod advocatur que glo. allegat Nam licet
quis cogatur ferre testimonium non tamen cogi
dicere tale testimonium sic vel aliter et ideo si
tulit malum testimonium merito dicitur indignus
quia licet coacte dixerit non tamen fuit
coactus ad sic dicendum siue in preiudicium
ante l. e. l. v. quidam. Queritur utrum qui
ferat testimonium in causa capitali sit inquis fui
ssent testimonium in ca capitali sit indignus qui
minis dicit glo. quod sic et est ar. pro ex decem
uiris. dicit glo. quod sic et co. per ex decem
al. de testi. et e. inemnum. Iste quod facit dict
statutum quod quicumque presentit consilium exbannito
punitur in certum quo aliquis prestitit
testimonium pro exbannito queritur an puniatur
tur pena statuti hic tex facit quod sic.
Tamen distinguendo ut glo. hic
dicit quod est verum si prestitit testimonium spon
te. Secus si coacte facit ad quod ibi. I.
de bo. li. l. qui cum maior quod ibi demum
v. sed et si non accusant. Bar. legum doc.

Sunt qui putant

Oppo. de l. qui cum maior quod si patronum
I. de bo. li. So. ibi in porcione debita
patrono que non ita debitum proditur sicut
illud legatum cum sit mere lucrum ar. l. si.
C. de codic. Contra hanc so. op. de l.
si in pri. C. de inoffi. te. so. glo. quod ideo
ibi quia querela est magis odiosa
quam bonorum possessio contra tab. Non hunc quod
ad statuta que dicunt si quis prestiterit
auxilium vel favorem exbannito quod non
esse advocatum eius est prestare ei auxi
lium et favorem. Et ideo sic quantumque ne
sis pro eo nec pro eo fideiubeas nisi
mandato iudicis al. in penam incides
ar. huius quod Bartholus legum doc.

Ex inuidia (?) presentem

Oppo. munus iudicandi est necessarium
ut l. munerum quod iudicandi I. de mu.
et ho. unde non debet repelli ut in
dignus ar. I. I. pro quod hunc timore di
cunt quidam quod hic illi male putaue
runt licet so. non est vera quia iure
si illis non posuisset hic ista verba quare
glo. dicit quod hic non dicitur coactus quia
sponte suscepit officium quod non placet quia
et advocatus suscepit officium sponte
ut I. prox. quod quare tamen dic quod licet
cogatur iudicare non tamen cogitur sic iu
dicare unde cum appet per sententiam appella
cionis quod male iudicauerit censetur
indignus ita loquitur hic. Contra
hoc oppo. quod sententia nec appellacionis
quia prima sententia in penis reformat
ut I. de app. l. i. So. hic denotat facti
contingencia quod tamen regulariter non presumitur
ita loquitur hic et predicta intelligo
quando ex eisdem actis prima sententia est retrac
tata. Secus si ex nouis probacionibus
ar. l. eos C. de appel. tunc enim non est
quod ei imputari possit Bar. le. d.

Advocatum

Nota quod qui
fiat ex necessitate non repellitur ut
indignus. Nam advocatus fisci de
necessitate sic facit. Cogitur enim suscipere
et procedere et prosequi sicut ei
est delatum. Bartholus legum doc.

Qui principale

Qui principale testamentum accusat repellitur
ab omni commodo quod sibi debetur ex eo nisi
ex eius accessorio. Secus si ex alia vo
luntate per se principaliter subsistente sed
qui accusauit accessorium non repellitur ab eo
quod sibi debetur ex principali h. d. Contra glo.
ibi cum dicat qui tiaj So. ibi neutrum
est accessorium alterius sed utrumque prin
cipale vel ibi impugnat accessorium et sic
non obstat glo. dic quod ibi non dixit testimonium
licet processus sit se velle dicere Bar.

Ei qui

Racio huius quod est quia
tutela est onus unde
suum delictum non removet ipsum ab onere
sed aliquando ut hic videbitur. Op. I. de
contrarii tab. l. subgdiacone (?) quod si. et l. inscriptionum
tem quod sed et si quis de bo. li. So. glo.
quod aliud in contratabul. ut in contrario
aliud in querela vel accusacione falsi ut
hic. Sed que est racio glo. non ponit
quare tamen dic quod racio est. Illa in accusacione
falsi vel querela inofficiosi disputatur
solum de viribus testi et ideo non
repellitur nisi ab eo quod debetur ex testamento
vel voluntate dependente ab eo qui
pena delictum ingredi non debet ut I.
l. prox. sed in contra tabulis disputatur
de iure patris et filii et patroni et liber
ti ut l. filio quod i. de inoffi. testa. C.
et non ut l. Ex duobus quod si. de vul. et
pu. merito debet repelli ab omni commodo quod
habet a patre vel a liberto. glo. so. aliter
in l. etiam de inoffi. te. quod hic loquitur
in donacione causa mortis non confirmata testamento
sed l. contraria loquitur in donacione testamento con
firmata. Contra hanc so. op. quod confirmatio
non relevet aliquid cum donacio causa
mortis per se subsistit sicut qui debitor
legat creditori quod sibi pure debet ut
l. creditori C. de le. i. So. confirmare id
quod est per se validum nihil relevat quando
est in potestate confirmantis nec est illi
actus annullacio ut in exemplo apposito de
debitore legante creditori quia non
est in potestate debitoris illud debitum
annullare sed quando est in potestate confirma
tis illum actum annullare tunc relevat
confirmacio ut debeatur a confirma
te non ex confirmato ut l. i. et l. si
quando C. de l. i. Ideo si donacio fuit con
firmata incipit debere ex testamento merito
qui testamentum impugnat ab ea repellitur
et hec est vera so. quam etiam tenet Ja. bu.
in dicta l. etiam. Alii dicunt quod hic loquitur
in donacione causa mortis quia promisit non
revocare de qua loquitur l. ubi autem
de do. causa mor. hec so. licet nisi sit vera
tamen non placet quia illa donacio dicitur
inter vivos non causa mort. ut l. ubi. Oppo.
I. de iur. fis. l. Edicto quod nihil ubi
nihil est interest ex qua causa quis non
capiat. So. illa determinatur prima et per
quod eos in eadem l. quia nihil interest
dummodo ut indignus non repellatur ut hic

Rescriptum:

Pena nō debet extendi de facto ad fidei h. d. [illegible] sive hēs in herede qui confitendo inventarium aliquid obmittit ut pdat bñficiu fal cidie solum in eo q obmittit ut l. scimus § illo C. de iur. deli Dame ista l. videtur hodie correcta p tex in auc de hr̄ et fal § sciimus ubi dr̄ si ma re obmittit po nere dolose et in inventario pnatur bn̄ ficio l. falc in totum et pdit etiā bn̄ ficiu inventarij q tenet ibi Ja. de Bel et idē tenet Dy. Sed Cy. in auc Sed cū testator C. ad l. fal i viiij q vi tenere oppositū dicens q solū in illa reprauatur falcidia q michi nō pla cet quia p auc pena obmittentis fac inventarium est aucta vel maliginati tā ipam ut teneatur legatarijs inso lidum et de iure antiquo nō erat sic est aucta q obmissio unius rei puet eum in toto ut ibi dr̄. Item puto q hec l. sit correcta in alio quia hic illud q aufertur heredi p subtractione rei applicat̄ fisco hodie vi q applicetur legatarijs Nam tex dicat q legatarijs debet plene dare etiā de suo ut i auc sed cū testator et in corpore unde sumit

¶ Ultio nō ex ista l. Nam cū quidam fideicommissarius vlis peteret fideicōm̄ fecit positionē q talis res erat in bonis de functi ille hito tempo ad deliberandū dixit q non credit et postea fuit pro batum esse in illis legat nō poterit detrahere trebellianicā ut hic et l. paulus et l. hinc ad l. falci et ad trebell l. paulus ibi dr̄ q est i dig nus falcidia qui aliquid egit ut fideicō periret sed ille qui consulte negat aliquid esse in bonis facit ut fideicōm̄ intercidat g° etc. Pn̄ dr̄ in corpore de hr̄ et fal q quicumq malignat̄ circa falcidiā est indignus falcidia g° etc. Idem puto in eo qui sciēter negat fideicōm̄ esse relictum q2 circa fi deicommissum dr̄ malignari Bar. le doc

Simmacae:

Lepter inimicicias legatum vr̄ tacite renovatū et qui cūm status movet legato est indignus et fisco applicabitur h. d. ¶ Illo hanc glo quia p inimicicias capitales renovare̅ secundum ut x coll qualiter sen auc in pri. Ratio que est ratio huius l. q in p° et sc̄do cū legatū renovatū nō applicat̄ fisco sed remanet apud heredem ut l. iij § ff. de adi le Sed in tertio cū appli ca̅ fisco Ro. ro̅ esse pot q2 in primis casibus legatarius fecit aliq illicitum nō pmittente iure unde vr̄ mutata voluntas defuncti Sed in ultio cū iuridice fecit petendo testore instituti tem renovari vn nō ita de facili p sumitur mutatio voluntatis ¶ Dame contra hoc oppo de l. filio § Seya ff. de adi le ubi accusabat de falso et sic iuridice faciebat et tn̄ vr̄ mutata voluntas Sed ibi iuridice accusabat tn̄ illa scām validatem vel inēre nō pretendebat hic vero pretendebat interesse pprium et comodum rei familiaris Bar le doc

Lukarneum

sive cyrographum dederit etc. ōdn̄ ff. de iur fis l. nō intelli gitur § si quis palam Nam ille qui facit in strumentum publicum facit palam et sic in pena non incidit huius tiore glo in l. aufertur § tacita e. ti. intelligit de cautione vel cyrographo s. pnato et sic puto hic debere intelligi sed dice rem si fieret instrumentum publicum adhibitis testibus et notarijs quos fide posuit q hoc secretum tenerent tunc enim satis est tacitum fideicōm̄ et hic loca qd hic dicatur Bartholus legum doc.

Si quis

Rogatus restituere capaci licet tpre mort sit incapax legatum retinet nisi tempe mortis sit hoc expresse actum h. d.

¶ Oppo de l. iij dic ut in glo. Bar.

Cum quidam

licet testam pn̄m nō valet tn̄ assecutus in pmo aufert̄ here ditas tanq ab indignis nō aute p legata nisi aliud testore sensisse appa reat h. d. ¶ Dr̄ hic q testam pn̄m nō valz Odn̄ primo valet et institutio pn̄ fo sunt heredes licet indigni ut l. ex facto § pul de vul et pu. Sed glo q nō valz quantū ad eomodum instituti sed ipo iure bene valet ut in glo. ¶ Odn̄ hoc oppo si hoc esset verum g° pmum testam rumpitur q est contra hunc tex. Sed glo q rumpitur et q tex dicat q nō rupi est verum s. in effectu hoc etiā tenet Ja de are hec lex licet in se sit vera nō tn̄ quadrat ad hanc l. Nam et si hoc esset verum hereditas auferet̄ ut ab indig nis institutis in s° testo nō in p'mo sed l. loquit̄ de primis heredibus g° etc. quare tu legas hanc l. ut tn̄ iacet q in s° testo fuerunt instituti omnino in capaces Sed dices g° pmum testam ma neret totaliter in viribus suis ut insti qui nō te insti § preteritione al pesti orem et ff. de i. test te l. i et ij Sed in tellige in ration hic pmū l. quare ipse al legat quia hoc verum qui testor fecit s'm testam invalidum q2 suos heredes reputabat indignos Sufficit enim q reputentur indigni etiā in solepni voluntate ut l. hereditas C. e. Secus si in s° testo heredes simpliciter instituisset et q hec lex sit vera p3 ex l. quia pnon allat ibi enim dicat in eo cuius psona etc. Nam in eo cuius nomē cancel latum sit hec distinctio dn̄ cancellauit quia heredes reputat indignos vel non ut ff. de his que in testa dele l. cancellauerat ¶ Ultio vide glo ibi q dicat C. de rei ux act in pn̄ ubi vr̄ q sit idem effectus voluntatis facte nō solepniter et facte cū solepnitate Sed id speciale favore dotis ut l. i. ff. So.

mata Item ibi dum dicat glosa qd Sed
si pariter dic ut ibi Item ibi p sedaz
emptione invalidam receditur a pa
Sed ibi fa vendicio no erat oio inva
lida cz iusti qui mo tol ob q p Bar

Claudius Non pt
quibus inte
dicere in uxore eande qua
pollint p adulteriu et ab ali
uxore tamq ab indigno aufertur q
ei a viro relinquitur h d ¶ Ist q ma ry
no valet qui dicat quib in uxore ea
quam pollint p adulterium q canonis
te intelligunt qui pollint eam data
fide q si vir decessent ei in vx ducet
ut in c si de eo qui du i ma qua per
adul pol ¶ Op dr hic dapnatus de
adulterio dicat uxore cosi si sunt dap
natus g decapitatus ut l quamvis
C de adult Sed glo q illa pena no
habet locum p ista iura site hec i l
ij q miles ff de qui ea in fa ro et l
qui oi vno q adulterium j de remili
alia glo que est forte melior dicat ut
illud q dicat tex in l quamvis q debet
puniri gladio Est vm gladio mali ut
amili sm gradum psona Ita no i l si
quis viduam j de qoi vel dic q hic
certa sunt minor pena imposita ut l
quid g q pena gravior de hijs qui
no infa ¶ Item no q no applicatur
fisco sed certis psonis ut l qui con
de incest nup Sed puto q hec l hoc
corrigat q aufertur ut ab indigno
nec fisco applicatur sed psonis que e
numeratur in l qui con ¶ Sed nunquid isto
casu qui agitur de bonis auferendis
mulieri que ad eam pvenerunt a viro
ut ad probacione adulterij sufficiat
probacio gdepnacionis facte de viro
et vir qnon ut de adult l de iniciasse
pugnatum faciat hec l Credo q quatu
ad amissam bonorum sit verum q hic dr
Item quatu ad dissolucione matrimo
nij Ita vr sm ls iura Sed hodie sm
moderna iura sm que mat dissolu
millomo fieri pot ut no in l rezamo
ta ff de amo forte no sufficeret
sicut in ca adulterij ut no in dicta l
de iniciasse q h Bar legum doctor

Mulierem Que re
linquitur
a milite ei qua stup cog
novit a fisco vendicatur
h d ¶ Oppo j de donac l affectionis se
aliud in pivato ut ibi aliud in milite
ut hic Ita no in ingratitio ut l ij C de
do inter vi et vx et l miles q i ff se
ma ¶ Sed nunquid in sacerdote vel cli
co relinquente concubine dico ide q in
milite dic ut no in site j de re mili
l miles Bartholus legum doctor

Heredi Qui ipugnat
accessorium no
privatur eo q gsequitur a
pincipali sed eo solo q eo
sequitur in accessorio h d

Cum tabulis Qui dicat pupillum fuisse suppositum vide
tur tabulas impugnare et ideo ei quod
in illis relinquitur aufertur ut ab i dig
no h d Nunquid hic dicta sina in
ablto et tunc stat ppe sed si hes dicta
sinaz in acto tunc subaudi aliud scdm
q scdm sinam fz se datam non haberz
ex testo ¶ Op q iste non sit indignus
q iudiciu non impugnavit ut l post
legatum q amittere ff e et j l ple Sed
dicat hic plonam pupilli cuius testm est
pupillaris substo talem cui pater non
potuit facere testm et sic pp pre substoez
i pugnat sicut si aliquis dixisset testo
rem de sim fuum ut l si inimicicie ff e

Quoniam Inimicicie
inter lega
tarium et testorem provenientes absqz
legatarij culpa eu lgato no privant
h d Et ad evidenciam scias q cu illa co
cludat qua quis habet no dr quis
suspicu gmisisse Item q liberta debet
prono ingenuati consentire al vr de
linquere ¶ No hunc casum ad limitta
onem l ij q h ff de adime le ut q
ibi dr q p inimicicias renocat legatu
est verum si inimicicie intervenerunt
culpa legatarij secus si sine sui culpa
ut hic q tene menta Bar legum doc

Cum heredis op
de l
i q Si heres si tab te nul exe sed ut
l cancellaverat de hijs que ut de le

Heredem Qui
no vin
dicat mortem defuncti i
dignus est hte et actoes
confuse non restaurantur nisi ignora
cia sunt deceptus h d ¶ No distinccioz
qua facit h tex utrum actio restitua vel
non et qui restituntur directa ut l de fene
q h de um sil ¶ Oppo ille qui ignorat no
tenetur accuse ut l si ideo C e Sed ibi ig
noravit nec poterat certificari hita dili
genti indagacione hic vero ignoravit
igntia facti supina q facit ad q Sm
dicis tenetur denunciare malefctorez sub
certa pena Nunquid si ideo no denunciavit
quia ignoravit Certe si ignoravit tota
liter quod no potuit certificari tunc no
tenetur al secus ut hic ¶ Sed nunquid
si iste de quo hic loquitur fuit deceptus
ignorancia iur glo dicat secus ut l sed
et si l q stire ff de peti hr quam signa
Tu dic q ideo quia ignorancia iur
quantu ad fructus non constituit q
in mala fide ut l si fur q i j de usur
et ibi dixi et hunc hes glo gtrariam
in l ij si quis igr rem e et h C e

Eum qui Qui tacia
ta fide ac
comodavit de restituendo
h deiguissimu tene ad fruct
et post lit gt ad usuras istor fructum
de rigore secus de benignitate h d ¶
Oppo et vide q usure istor fructum
pceptorum ante lit gt veniant ut ff
de peti hr l heres fiurioli q h Sed ibi
loquitur in peticione hrditat alia q

quam ista que cōpetit fisco hec sc̄ vr̄
con̄ l. i C e ubi etiam qn̄ fiscus aufert ab
indigno heṫur ꝓ fructum Sō illud ver̄
de rigore gn̄aliter Sed de equitate q̄
statuitur in hoc casu tantum qn̄ ꝓ fidei
cōmissum tacitum aufertur vt hic Sec̄
si aufertur ꝓ alia causa ut in glossa fi.
l. cū quidam ꝯ tacito ſ. de usur. ¶ Con̄
hanc sc̄ vr̄ ſ. prox ꝯ Item ſur. videtur
in tacito fideig.º et in alijs Sō quantum
ad usuras differret tacitū fideig.º ab alijs
licet in multis cū alijs cōcordat ¶ Ꝑro
ꝑcepisti fructus ex pdio meo an teneris
ad fructus vel ad extimacionē h' vr̄ tex
q̄ de iur̄ cō teneā cū ad pau licet de
benignitate aliud statua² fideicōmisso tacito
q̄ intellige in fructib' cōsumpt' vt h' quia
fructus presumuntur cōsumpti ex curlu t̄pris
et ita ad extimacionē tenentur Ita nō
Cy C de pig act' l. i. et glo in l. divor-
cio ꝯ donacōes. sc̄ ma et ibi dixi et
ibi ꝑ Ja de arc hoc etiā probant oēs
l. que dicunt q̄ debent² usure fructuum
et sic tenentur ad extimacionē hoc est
verū qn̄ fructus debentur in ſpē vt
quia ex fundo meo ꝑcepisti fructus
secus si debes fructus in genē vt q̄²
promisisti x. corbes frumenti ꝑ stipu
lacionem quia tunc non tenentur ad
extimacionē nisi ꝓ mora ſm maz l. vi
nū ſ. si cer. peta. Bar. legum doctor.

¶ Bonis

Aliquo verūsa bō auferunt² apud eū
onera eis alien nō remanet tū ſura
confusa non restaurantur h. d. Bar.

¶ Pro parte

In bonis que auferuntur
ex causa taciti fideicōmissi prelegata nō
veniunt et ꝑlegata intelliguntur² pro
vt testor reliquit nō pro ut de iur̄
subtilitate deberentur h. d. et nobiliter
¶ Oppo. ſ. ad treb' l. fideicōmissaria ꝯ si.
Certe nō p̄t dari alia sc̄ nisi q̄ sit hic
speciale qn̄ aufertur h'ditas ut ab in
digno cum eni sit penale ſdeo restri
gendum Sed ibi qn̄ aufertur ab eo
ad quem vadit ex voluntate defuncti
vt ad fideicōmissarium Contra hanc sc̄
facit hic tex qui dicit q̄ racio iur̄ nō
inducat divisionē que ꝓ est cōis et
quo ad fideicōmissarium et omnez a quo
aufertur h'ditas quare dic q̄ ista vo
luntas testoris vr̄ ee solum qn̄ gra
vat de restituendo capaci ut in glossa
Secus si gravat de restituendo capaci
vt in glossa Re quia testor libenter
voluisset facere heredem nō capacem
et q̄² nō poterat fecerat heredem
nō capacem/ et hunc pro illo et ad
eius utilitate unde ꝑ inde heṫur ac
si in nulla parte eum instituisset et
legatū solum reliquisset ¶ Venio ad l.
Si qui morte. Et op. de l. qui ab hostib' ſ.
sc̄ ma ubi nō applica² fisco sed vadit
ad heredes mulieris Sō ibi vir perdit
vxore ſdeo dotez nō ſunt vnq̄ lucr̄
Sed hic vxor fuit interfecta ab alio vū
vir dotem lucratur quia postea perdit
q̄² morte nō vindicauit Ita dicit
ibi Ja de arc q̄ tenemēt ad statuta
que dicunt q̄ muliere decedente in
mat.º sine liberis vir lucratur certaz
partem dotis vt eam ꝑdat si vxore
occidat vel eius morte nō vindicat

Tutorem

Cum ex necessitate officij tedium recusat ab eo
q̄ ipso noīe meruit nō re
pellitur Item qui plura ſura gerunt
in ꝑsona vnus ꝑinde est ac si gerunt
in ꝑsona diuersorum Item pupillus ex
facto tutoris ꝑdit si restituit² h. d. ¶ Isto
tex ibi distincta sunt ſura ꝛc et vide
vltramont' in l. i. C. de sa. sanc ecc.
Oppo. dr̄ hic tutore qui pupilli noīe
ꝛc Contra tutores nō p̄nt agere pu
pilli noīe sed suo tū sc̄ exponit glo
q̄ pupilli noīe i. ad pupilli vtilitate
suo tū noīe agat Item tenet glo ḡra
et in l. polla C e. hec lec nō placet
q̄² v° tutor tutorio noīe agere pōt
vt hic et dicta l. polla Non ob. l. ij.
qui act' nō po. quia verū est q̄ non
pōt se subscribere noīe pupilli sic
C de in iur̄ l. si ubi alius agat alius
intrabit et hanc opi tenet opi' illa
inat ¶ Dr̄ hic q̄ agunt noīe alie
no et nō ꝑuatur legato Con̄ ſ. e.
l. post legatū ꝯ sunt qui putaue.
et l. si in pri ſ. de inoffi. te Sō ibi
voluntarie agunt quia officiū erat
voluntarium h' de necessitate quia offi
erat necessarium ¶ Con̄ hoc op. ſ. de inoffi
te l. filius in ꝑn̄ ubi loquit² in patre
que cōmodat nō tenet agere cū non
tenea² pr̄ rocez redde vt l. cū oz Sō
cōcedimus quia licet voluntarie accepisset
tū est officiū necessarium magis quā volu
tarium ¶ Sed gra hoc op. ſ. e l. post
legatū ꝯ sunt qui putant ubi neci
tas officij nō excusat nisi ad hoc co
gatur Sō ad in accusatore in cuius ꝑtate
nō est que sna feratur Aliud in iudice
in cuius ꝑtate est quia sniaz ferat ¶
Ex ꝑdictis distingue sic q̄nz quis ac
cusat noīe et comodo alieno q̄nz
noīe alieno et ad comodū suū ꝑmo
cū aut voluntarie suscepit officiū et
voluntarie agit et ꝑuatur relicto
vt l. post legatū ꝯ sunt qui putant
ſ. e. et l. si in pri de inoffi. te Cōtra
necio assumit officiū et necio accusat
et tunc relicto nō ꝑuatur ut h' et
l. post legatū ꝯ aduocatū ſ. e Cōtra ne
cessario assumit officiū et voluntarie agit
et tunc idem quia relicto nō ꝑuatur
ut ſ. de inoffi. te l. filius in ꝑn̄ Secus
in eo qui voluntarie fert sniaz vel vo
luntarie fert testimoniū licet de necessita
te assumpserit officiū iudicandi vel testi
ficandi vt ſ. e l. post ꝯ h'js vero et
ꝯ quidā Sō cum qn̄ agat nomine
alieno ad suū tū comodū ut in accusa
te hereditario noīe et tunc aut agat
sponte et ꝑuatur relicto ut l. si in pri
ſ. de inoffi. te ſm vera lec quā tenuj
in l. post ꝯ qui accusant ſ. e. Si vero
de necessitate agat vt quia accusacione
institutā prosequitur tunc relicto nō
ꝑuatur ut l. filius ꝯ i. ſ. de inoffi. te

Item dr hic q qui diuersis mr ic Con b
de pac l plures So quia habito respectu
ad statum psone et tunc una psona
non pt haberi loco plur ut in qtrario
Quia habito respectus ad officia et tunc
si officia sunt inter se qpetentia unius
pt sustinere psona plurium ut hic et l in
b de adop et ibi p glo Si vero sit
officiorum repugnantia tunc secus ut l
officium repugnantia tunc secus ut l
officiu de postu et l si de offi pto et
quisq b de postu et l fi de offi pto et
l ille agno q tempestiuum ad trebell
Item dr hic q legata p pupillum pdent
nisi p restituc Con de l posita C e glo
s pluribus locis modis Tu dic q pu
pillus habet duplicem viam vel petendi
restitutionem in integrum ut hic et l post q etati
b e vel agendi qtra tutorem ut l qtraria
et hoc in vera so alia so est q pupill q
priuatur legato verum est si pot ut hic
et l post legatum q etati b e et q no
pt reuerti qtra tutorem contingit tribus
modis vel quia tutor non est soluendo
vel quia fecit coactus a iure vel libert
vel quia plures erant depditi sine culpa
tutoris Ita loquitur tota glo in l posita
sed hec so non placet qui etiam qui tutor
sed habet so non placet qui etiam qui tutor
pot queuiri pupillus debet habere dupx
remedium ut l etiam et l ex C si ui
vel in tutore Item dr hic q pupillus p
uatur nisi a principe ic Con ymo pot
petere restitutionem suo iure ut b e l post
q etati So q tex dicat qsumata sit non
intelligas q in quolibet pupillo sit nec
cessarium unum ptum sed intelligas q sit
consumata p rpar de quo dr in q etati
Item dr hic nisi q tutor est quasi pa
tronus pupilli et sic innuit q promiss
pupilli non perderet ius suum Con b de in
offi te l si in pri et l post q sunt qui
putant So dic promiss s necess et sic
non ob qtraria ut l post q aduocatum b e

Si generi

Sola ratio qiunctionis non inducat psumptionem frau dis hoc primo So ut locus sit fisco oz in psona incapacis diem cedere b d Oppo q ratio talis affectionis in ducat psumptionem fraudis ut l plt de bo li So ro qsanguinitatis sola non suffit ad hoc probandum ut hic sed iuncta cum aliis rationibus sufficiat ut in qtrario ut dixi in l post qtractum Oppo dr hic si uno testore ic qtra io non vr quod requiratur q dies cedat in psona in capacis sicut dicimus in hereditate ubi non requiritur aditio heredis ut l eaz quam de fideiq li vi So in heredi tate non requiritur aditio sed sufficiat q p heredem licet indignum adiri possit Ita hic sufficiat q dies legati cedat Ita q potuerit acquiri legatario Hoc p missio quia de tacito fideiq ut plenius ponitur ex in spurio ut no in l i de iur fis et l cum tacitum b de probac et l cum quidam q tacitum b de usur Sed videamus primo qui sunt spurii et de hoc est glo in r canonica que ponit sig spurius in c in si cum pridem ex de renunc et ibi p primo sed tamen non obq ibi no dic q in una ra accipimus spurium omnem natum ex coitu non approbato a l seu qui a l nomen non sumunt ut natus ex coitu adulterio ut incestuali vel ex concubina cum plures haberet vel ex aliqua quam non haberet ex indu bitato affectu ut no p dy in rbia b de gaib Item de nato ex sacerdote ut l vulgo b de statu ho et aut qui mo na effi sui circa si eciam si ex concubina sacerdos natus sit cum eis non liceat concubinas habere C de epi et cle l cum qui probabile et ex de cohi cle et mu p totum et hoc tenuit Ugo mar in quadam sua disputacione Queritur an istis spuriis possit relinqui a patre tex e q non in q plr in aut qui mo effi sui et aut licet nisi C de nat et aut ex qplexu C de incest nup An aute ipse possit tales spurios substitu ere filiis legitimis dic ut l si is qui b de vul et pu dixi in l q qdicionis C de do cum mor Queritur an succedat matre talis spurius Ru q quis e natus ex coitu non dapnato hoc est a l punito ut ex coitu meretricali vel ex alio ut ex concubinatu cum haberet plures vel ex concubina quam non ha buit ex indubitato affectu qui coitus non punitur a l et illis casibus talis spu rius succedit matri nisi sit illustris ut l hac parte et l spurius ff unde cog et C ad orfic l si qua illustris Si vero est natus ex dapnato coitu ex quod iure punitur tunc non succederet ut i quit qui mo na effi le q plr Ita tenet glo in l si qua illustris C ad orfic q hic Queritur quid eciam an parentes succedant istis spuriis Rr azo C de leg her circa fi in summa dicat eodem quo illis filii succedunt parentibus eodem modo parentes illis filiis Queritur sit aliquis modus p quem pr possit relinquere filio suo spurio Dy ponit unum modum in l ita fidei nisi de iur fis et dicit q instituat quendam extraneum et grauet eum q tantum det filio de suo ppo ut ibi dr in textu Certe hoc cautela est qtra tex l qui qditionis de condi in deb as de do cum mor ad l ita fidei Ro ut ibi dixi in dicta l q qdicionis Aliu modum dedit in l si is qui duos de cali le quem modum reprobaui ibi Quidam dant alium modum s ut relinquatur extraneo et roget eum ut restituat illi psone quam ipse testor dixerit heredi ut l legatario p l que heredi b de re dub Iste modus non est tutus quia si ille talis restitueret spurio ex post facto appareret tacitum fidem ee adhibita ar l sed et iul q p inde ad maced Quibus go est modus Ro duplex unus clarus et lucidus Ugu de mr canonico talis filius debet ali a patre ut ex de eo qui dixi i una quia fol p adult c qui habet dixi in l si quis a liberis q i de li agn Unde modus est q relinquat sibi tantum q sufficiat ad alimenta hoc modo relinquo filio spurio meo in vita sua fundum pro alimentis et post mortem suam sit suorum filiorum quibus pt relinqui ut l si C de nat li Idem dico in dote eodem fauore et eadem rone quia spurie quis pt le gare dotem ut alimenta ar l i b so ma gare et l cum pg q generi de pr dot et ita certo dixi et hoc nisi excedat mag nam quantitatem al forte plurimere

fraus vt. l. i. C. de nat. li. Aliud e
modus et iste iuste continet aliqd
fraudis si testator rogat heredē expsse
vt restituat cui velit et hoc qmuis no
est tacitu fideicomissum. Imo palam relictu
vt l. non intelligitur § si quis de iure fis.
sed tn hoc cm no pt heres spurium eli
gere qr pt tunc videre² capere ¶ testore
vt l. viii de fulia in p̄n B. de le ii. Ideo
est consiliu qr heres eligat tertiu et po
stea ille tertius eligat spurium aliquid
tn fraudis hēt iuste ¶ Tercio et secūdo
ce indubiu ponimus qr aliquis reliqt
filio spurio palam an debet ee fisci an
debet remanere apud heredes vel apud
quos et vr qr ptineat ad fiscu ut in tex
l. loquentibus de tacito fideic. vt l. si
quis et l. in fraudem B. e et ff de iur.
fis. l. i. Incontrarium vr qr debetur certis
psonis nominatis ut C. de na. le l. i et l. q
gtra C. de incest. nupc. et ita tenet Azo
in summa de na. li. circa prin. et glo in l.
hereditas C. e ti. in prin. distinctionis Ergo
repio qr Fr mal. determinant gtrarium
qr debet remanere apud heredem scptu
vel apud venientes ab intestato qr sic
probant. Dicut dices istos filios totalit
incapaces et hoc ponitur vt l. si in metal
lum B. ti. i. Dicut dices eos ee indignos
et tunc quia sunt indigni sine cul
pa sua quia alieno vicio laborat sic
no applicatur fisco sed remanet apud he
redes scriptos vel venientes ab intestato
Ita no in l. auferetur circa prin. de iur.
fis. prin. de hoc est tex in l. no intelligitur
§ si quis palam ubi qui relinquitur palam
heres nulla pena patitur sed si certis
psonis debere³ hēs patere pena gra
re et no in l. lucius § i. B. de l. i. et
hoc puto verum no ob l. i. C. de nat. lib.
et l. qui contra C. de incest. nupc. qr loquitur
in spuriis natis ex illo contu sic impro
bato al remanent iura coia gtrema
net apud heredes scptos vel venientes
ab intestato et ita reperi gsilium per
dnum Old. Non ob. l. q loquuntur de
tacito fideic. quia in eo auferuntur
bona ipi heredi qui accomodauit
tacitam fidem ppter eius delictu commissum in
accomodando fidem qui autē palam ro
gatur nullum delictum gmisit facit l.
in fraudem in fi. B. e ¶ Quarto quid est
facere sm gsciam ille qui tacite est ro
gatus de dando. Puta salua vrc theo
logorum legalibus loquendo qr debet dare fisco
sm gsciam nec pot dare spurio vel
retinere quod pz quia tenendo dr male
fidei ē et de qr no r fide est pctm ut
c. qui omne ee de pscr. Vnica autem
p. indubitanter pt relinquere spurio
vt no in autē qui mo na. effi. sui in fi.
probatur in l. luis qui de vul. et pup.
Quinto vtrum heres teneatur huic posi
tioni rndere aut fuit rogatus tacite
de restituendo vel non hoc habui co
sulere de facto dubiu facit qr iura canoi
ca dicunt qr quis no debet se prodere
et iura ista dicunt qr istis interroga
tionibus p quos aliquis detegitur no dz
rndere vt l. qui iurasse § si pr de iur
iura et l. si ate B. de exc. rei iudi. In

gtrarium dixi qr teneatur rndere ptr
p iura canica ubi pars tenetur p iura
mentu an deliquerit vel non ut l.
marcellus § i. B. de re mo et ibi debiss
dixi et l. lex cornelia de in iur.
et de iur. iura. l. ii. § i. et ibi no et
de hoc hemus in c. nte gsig. ff. de
iur. fisci l. no intelligitur § tacita et ibi
glo prima que dicit qr p gfone de vnig.
gr. modus probandi maxime fidei
gmissi est p gfone ille satis pmunt
debere fieri de hoc interrogationem
quali p iuramentu cogitur quis rn
dere an possideat vel dolo desijt possi
dere ut l. gē § pretor B. de nov. et
de rei pen. l. qui petitorio in prin. et hoc
facit glo. B. de offi. asses. l. i. sup vo. pestu
lari omnibus ubi aliquis interrogatur
de sua turpitudine. Nec ob. qr canonista
dicit qr quis no debet se prodere qr
ecia sm eos in cimibus que impedi
unt receptionem beneficij tenetur quis rn
dere. Ita tenet spec. in ti. de posi. § vii
v. vii et p se an ex de elec. c. dudu
et de accu. c. inquisicionis. Sed in
pposito tale crimen impedit receptionem
beneficij quia talis hēs est indignus
retinere hereditatem et possidet mala
fide et tenetur de fructibus ut C. e. l. i.
et l. cu qui tacite B. e. gr manifeste
concluditur qr pot cogi respondere no
ob. l. qui iurasse § si pater et l. si
ate B. de exc. rei iudi. quia ibi ideo qr
pillas interrogationes examinetur q
prius decisum est p sniam vel p iura
mentu qr iudex patri no debet ut l. si
duo patroni § idem iul. in fi. B. de iur.
iura. Et quantum ad materiam de spu
riis ista sufficiant. Verum quia i isto
titulo et aliis locis fit mentio qn ali
quid aufertur alicui an debeatur fisco
vel quibus glo vult summare in l. he
redes C. e et ibi p Cy. et in veritate
imperfectissime loquitur. Ideo pro de
clarandum ista materia sunt quatuor vi
denda p ordinem. Primo qn defectus ob
uenit ex psona defuncti. Secundo qn venit
in psona cui aliquid relinquitur. Tercio
qn testim deficit sine defuncti volun
¶ Quarto qn deficit p voluntate
defuncti expresse mutatam. Primo
tamen dic dicut testator cu nullo possit
testari et veniunt venientes ab in
testato vt l. i. § plane ff. de suis et
le. nisi p suu delictu bona erunt pu
blicata vt l. eius § i. B. de testa
qr tn hoc est in muttatu pariunt bona
dapnatorum qr dic ut. dixi dicut pot
cu quibusda testari cu quibusdam
non qr no cu filiis spuriis vel incestu
osis et dic dicut eis reliquit palam
et regula est qr venit ad illos ad qs
veniret ab intestato et si relictum
no eet vt l. no intelligitur in prin.
de iur. fisci et l. lucius § testamento
B. de l. i. fallit C. de nat. libe. l. i. C.
de incest. nupc. l. Si quis restitucione
et ibi defertur certis psonis eis cessa
tibus locus est fisco vt ibi patet
et hoc qn sine delicto heredis al
si delictu heredis eet in aliquo dictam

Secundus casus principalis e qui defi
cit per defectu illius cui relinquit et iste
est magis difficilis casus quia aliquis quo
cunque dic q arca istu casum habes co
siderare quatuor tpra vel qnqz Nam
quz ca quare aliquis repellitur a relicto
contingit ante testm sit quz post testm
ante morte quz in ipo actu mortis quz
post morte Si ista contingunt ante
testm dic quz ista ca totalit statum
psone anichilat vt quia effia3 punis
pene et iste dr omo incapax et rema
net apud heredem ab intestato vt s
t r l Si in metallu Quz status ei9
no anichilatur sed minuit3 vt quia
pdet ciuitate vt l cognitionz inst ff
de ord cognit tunc an talis sit i capax
vel indignus sunt opy vnt dicunt li
C de her inst et consiliu dicere q sit
omo no capax vt l i g ple ff de gtabul
et l si nec g si deportatus l de bo
li quz status eius non minuit3 sed
p aliam causam juris eu capere non
pmittit Et isto casu aut hoc contin
git sine sui culpa et no applicatur
fisco vt dca l aufert3 in pn et ibi
no ff de jur3 fis et dixi s de filio spu
no aut hoc contingit sui culpa
et tunc est indignus et applicat3 fisco
regulait vt s e l clandius et l se
fallit C de his impe l i vbi applicat3
certis psonis vt ibi dr Sdm tempus
e qu ca quare no pt capere gtingit
in ipo actu testandi et hoc gtingit
duobus modis aut ca est io quia
se asscribit in testo et heribz pro non
scpto cum l plinuat illa voluntate
no ee vera vt s de hys qui se asse
pserit vel cogit testorez ad testand
vel non et hoc casu ay applice3 dic
vt l i g i s si quis ali te phy racio
hunus pt ee q ca coacta sit voluntas
heres instituitus hanc voluntate de
fuci sit vt indign9 merito ab eo pt
auferri et applicari fisco vt l jn fran
dem et l se et hic si ca iste cui debe
bat restituere tempore mortis super
uixit vt hic dr Tercm tempus
est qui superuenit post fcm testm an
morte quo casu dic aut supuenit
ca nullo gmisso contra testore et tunc
idem q s dixi qn ca ante testm sub
erat vt dicta l si in metallu s ti i
aut aliquo gmisso gtra testorez et
tunc aut hoc fuit gmissuz gtra eu
de facto absqz aliquo juris colore et le
gatu vr3 tacite renocatu nec appli
ca3 fisco vt l iij g h s de adi le et
l si inimicic s e aut adhibito
aliquo iur3 colore et tunc aut hoc
faciens no prosequeba3 comodum
ipe rei familiaris sed magis vindic
taz et legatu vr renocatu vt l si
hus g seva s de adime le aut pro
sequebatur gmodu rei familiaris
et tunc est indignus et applicat3
fisco vt s e l Si inimicic inst
et hoc si legatarij culpa deprehen
datur vt l cu tabul g si s e et pdca

vera regula fallit in aut Si captiui
C de epi et cle ubi no applica3 fisco sed
ecce Item fallit in aut libere et siuos
C de epi and Quartu tps est qui
ca superuenit in ipo tempore mort
et hic aduerte aut talis ca fuit ex
ca sue negligencie aut ex dolo ut pu
q testor rem interimit pro cau e idig
nus vt s e l indignu vnde siquidez
ipe capiebat ex l dispoe ab intestato
sibi est indignus et applica3 fisco vt
s e l si inimicic inst et hoc si lega
tarij culpa dephenditur vt l cu rem
inst ff de bo damp Si no capiebat
ex dispoe hois tunc no capit sed rema
net apud eos a quibus est relictum
vt l si ab g i s So mat Vltimu tps
est qu talis ca superuenit post morte
et isto casu semp talis facit que in
dignu et omo no capace facit l loca
impu et l hrdi et l ei s e fallit qn
talis ca respiciebat comoditate certe
psone vt s e l post legatu g aut
tere et C de leg g ple tunc enim illi pe
applica3 no alij pro ut l disposuerit
vt dat l hec no pt intelligi l hoc
nimp desiderio de 3o casu et quarto no
dico nunc Bartholus legum doctor

Explicit liber xxxiij Incipit
liber xxxv

De condicionibus et demonstracionibus Rica

Quid sit condicio dicaz ff l i Quid
sit demonstracio dicaz ff e l demonstracio
g i Quid sit modus dicaz in l quib
diebus g si ff e de ua gdicons gnal
vel mixte dica ff e l jn certo de ua
condicionis jpossibilis dica s de gdi
inst l i de ua demonstracionis cae et
modi dica in dict legibus Bar

Legatis
que rc

Primo ponit
vna diuisio
nem terminbre
cu vna excep
cione usque
ibi cu dies ibi
ponit vnu de
de ua sn membris usqz ibi dies ante
ibi ponit ymu quartu mebr sin
glo vel dic ibi declarat siui mebru
debere intelligi de die certo i certu
qn usqz ibi est ante ibi declaratur
excepcionis Oppo de l ubi g si pz
sy tenementa fam sed ut in qualibz
ca no So oppo de l si ita g pegasy
Tercio oppo de l stipo ista g inter
cetera cu sy So glo aliud in die in
certo con quaz vr C de fideig l pts
mortem dic vt ibi et dice ff ad
treb l sed si ante Quarto oppo

ff. e. l. heres meus in pri. sed hec intel
lige s'm illam ut ibi in prima glo. no.
et illa que expediunt dre certa diem
certam vel incertam dicemus in l. co
traria licet glo hic tangit. ¶ Expediam
aliqua utilia circa condicionem primo
quero quid sit condicio. Rn condicio e
quedam legati suspensio cuius de futuro
defectus vel confirmacio dependet s'm
glo. b. in Rica et azo in summa de condi.
it. quod non placet in eo quod dicat legatum
suspendi quia etiam alie disposiciones sus
penduntur per condicionem ut contractus
sive et sic. Item quod dicat suspensio non
est verum. Nam suspensio est effectus
pendentis condicionis et non est condicio
ut b. si aut pe. l. pecuniam et l. itaque
e. p. p. oct. l. huius ti. que ipsum actum
qui pendet ex futuro eventu vocat
condicionem. Item in eo quod dicat cuius
etc. aut enim intelligas cuius s. condicionis
et tunc male sequitur defectus sive co
firmacio pendet ex futuro eventu non
enim ipsa condicio confirmatur sed in
ipsius eventum alia disposicio confirmatur vel
deficiat. Dic ergo condicio est quedam
eventus futurus in quo disposi
cio suspenditur. Eventus dico qua
lis sive consistat in facto sive in non
ut. ff. e. l. multum. Item sive affirma
tive sive negative ut ff. e. l. in facto
confuturus. Dico ad differentiam condicionum de
preterito vel presenti que non sunt proprie co
dicionis ut l. pilo talis nisi de condi
insti. et ff. e. l. cas in pri. et l. si ita
stip. sibi hanc summam de v. ob. et C.
si terpe. l. itaque et ibi no. Ubicumque
enim lex reperitur condicione appellare
que est de preterito improprie loquitur ut l. ut
no. b. de le. i. l. si sic et i. in glo. b.
verbo demonstracio. et no. ff. e. l. pro co
dicionibus et i. et b. de h. insti. l.
i. in glo. b. verbo in esse. In quo dispo
suspenditur hoc dico ad differentiam diei
certe que disposicionem non suspendit ut
hic et ff. de v. ob. l. cedere diem quod
dic ut dicam in l. heres meus. Item
ad differentiam demonstracionis nominis que non
e condicio ut in l. in illa et ff. de v.
ob. et de nonac. l. si pupillus et sub co
dicione. Item ad differentiam condicionis im
possibilis que non suspendit ideo non
est condicio ut ff. e. l. iii differentiam plene
inducta l. i. de condi. insti. ¶ Videndum
est ergo per que verba introducitur dis
posicio et sic videamus tam de condi
cionibus quam de temporibus adverbiis et
ceteris partibus oracionis. ¶ Primo ergo
quero de natura huius dictionis si. utrum in
ducat semper condicionem glo vult dicere
quod sic. fallit quia in l. multo et i. b. de
tutel. et quod ibi no. Conclusio dictionis quia
hec dictio si respiciat verbum presentis vel
preteriti temporis tunc non facit condicionem
ut dicta l. si stip. sibi hanc summam ff.
de v. ob. et b. divi. et dicta ff. e. l. demo
stracio et i. et omnia supra que condiciones
impreterito appellant condiciones sunt improprie
aliud respiciat verbum futuri temporis

et hic adverte. Nam ille futurus eve
ntus est certus ob certitudinem quia certus
an sed incertus quando ut mors alicuius
est omnino incertus ut sunt cetere omnes
condiciones. Primo casu non facit condicionem
ut b. divi. secundo casu sunt glo. contrarie. Nam
quidam dicunt quod hec adiectio si moriar
non faciat condicionem ut no. in dicta l. si
pupillus et sub condicione de nonac.
in pri. glo. et C. de fideic. l. post mortem
in magna glo. et Cy. tenet ibi et C.
de her. insti. l. ex vero contrarium tenet
glo. in l. in omnibus ff. de re iur. et
Dy. in dicta et sub condicione et ista e
veritas casus est ff. e. l. quibus dieb.
et Cuidam tutio et de v. ob. l. quam
et i. Racio cum regula est quod dictio si
faciat condicionem ut hic et no. C. de his
que sub mo. l. i. et qui di. le. de f. si
tiao et qui in omnibus l. que tractant
de condicione hoc autem fallit in casibus
que patebunt ex infusionibus ad intelli
gencia contraria. ¶ Instatur ergo contra pre
dicta de l. multo et i. de tutel. dicit
quidam fallit ut predicetur si apponatur
condicio que tacite inerat quia tunc
non facit condiciones hoc fallit quia tacita
condicione est condicio et suspendit
ut hic et no. de pac. l. Item quia dic
ergo quod ibi non facit condicionem que
tutoris dacionem suspendat sed bene
facit condicionem que tutoris dacionem
suspendat sed bene facit condicionem
que suspendit administracionem ut tal.
expressio facta a iudice intelligitur facta s'm
quod tacite inerat al. tutoris dacio vi
ciaretur ut ibi patet. facit ad predicta
quod no. pro primo ex de plus pe. c. si in pri.
mag. glo. et p. Jo. an. de offi. dele.
c. i. in de. ¶ Item instatur quod predicta
quia dictio si sacerdotium ponitur pro quia
ius ut l. si C. de h. et cor. l. si de aqua
plu. ar. l. y. et apud Bar. et ibi no.
et de v. ob. inter stipulantem et sacra
Rn ibi assumitur improprie ne resultet pra
vus intellectus. Ita natura condicionis e
ut ex ea resultet validum. ar. ad quod
s'm in l. i. de offi. eius cui man. e iur.
et no. p. doc. C. de epi. et cle. l. quemcum
tulas. Si maioribus dicat l. quamvis
s'm est pravus. Ideo ponitur si
quia quamvis et sic ponitur impulsi
cative sicut etiam vel adulative ad
id quod prima facie videbatur fore ex hoc
expresse patet C. e. l. y. et ibi tex. et glo.
Item instatur quia reperitur si pro quia
ut l. viduamus in pri. de insti. Item
et de admi. tu. l. tam et ivenio et
civitate de damp. infec. l. his et l. a
quo fundus e ti. Rn natura condicionis
est ut significet rem dubiam que habeat
se adesse et non esse ut dictum est. Ideo qui
adiectur dictio si aliquam oracionem que e
certa vel pro certa debet poni tunc
accipitur si pro quia ut sit racio precedentis
quia condicio ut dictis l. et no. ff. de l.
i. l. iii et hoc etiam tangitur in l. decima

q. i. j. e. Item probatur quia dictio
si vnita cum copula et accipitur pro
quamvis ut l. i. § interdum de op.
no. nunc. de aqua pluv. arc. l. in fine
cum infinit. similibus. Pro quo sciendum est
quod iste coniunctiones requirunt duas ora-
tiones cathegoricas sive vnam ypothe-
ticam quod idem est dicere ut no. in l. quibus
de acquir. re. do. ¶ Hoc premisso sciendum
quod quando dictio et et dictio si ponuntur
respectu eiusdem dispositionis et hinc et si
ex vna parte et ex alia et si i. quamvis
vt in garantiis quando ponitur respectu di-
versarum orationum tunc dictio si stat proprie
et facit conditionem et dictio et copulat
et etiam stat proprie ut l. i. § de vul. et
pu. et pupilli de vul. sub. imperii. Iste l.
tibi declarant hoc si diligenter in-
spexeris. ¶ Iste circa predicta dubitatur
quando dictio si faciat conditionem an faciat
conditionem expressam. Certe sic ut
dicta l. si tacio quando di. le. ce. ¶ Secundo
de dictione cum an faciat conditionem. Circa
quod sciendum quod hec dictio quandoque est prepositio
et tunc habet vim copule ut l. illi cum
illo de vsuf. le. et § dele. i. l. ticio quod
nichil et tunc conditionem non facit nisi
ante appareat voluntas disponentis
vt l. si fuerint § si de pecu. le. et ibi
bonus tex. et § del. i. l. si ancilla et
pupilli del. § si quis ancillas. quandoque dictio
cum est coniunctio quod est semper cum apponitur
verbo preteriti temporis vel presentis et tunc
non facit conditionem que non est deptel-
to sed ponitur causative cum pro quia
vel ad... pro quamvis ut dicemus
j. e. l. decimarum § i. Quandoque dictio cum repe-
ritur dubium scilicet cum pro quando quod est quando apponitur
verbo futuri temporis. tunc lex videtur ponere
regulam quod inter si et cum non sit dif-
ferentia vtraque conditionem inducat ut l.
qui promisit de co. inde. et j. de v. ob.
l. quecumque § pe. et hoc non est . tamen quia
multe l. videntur contradicere. Ideo circa
hoc ponuntur distinctiones suas ut nota
Cynus in dicta l. qui promisit per dicta
l. quecumque. Tu cum apertius intelligas
scias quia ipsa et presens l. differentia inter si et
cum est quia si denotat principaliter condic-
onem secundario tempus quia nulla conditio
est que non habeat tempus futurum
vt iam dixi. Dictio cum denotat principaliter
tempus et cum ad ... temporis se-
cundario conditionem probatur j. quando dy.
le. ce. l. Si ticio et j. e. l. si quis le-
gata impen. Ex hoc insurgunt plures
alie differentie. prima est quando ista verba appo-
nitur circa substantiam obligationis vel circa vo-
luntatem que exprimitur per verbum fu-
turi subiunctivi. Nam illa stipulatio pro-
mittis si voluero non valet secus si
cum voluero vt l. si centesis § si j.
de v. ob. ra... pe. quia in primo est con-
dictio expressa, in secundo est conditio
tacita penitus et expressa negatur ut
j. e. l. non inique. licet glo. in dicta
l. centesimis multum laboret. Secunda differentia

est quia si promittis michi vel le-
gas x cum petiero non facit conditionem
vt l. si x cum petiero j. de v. ob. et j. e.
l. ticio secus si promittit vel legas
x si petiero vt no. in dicta l. si x. cum
petiero. Racio similiter est quia per si est con-
dictio expressa per cum tempus presens. Et ideo
cum talis temporis expressio sapiat ex-
actionem sive executionem, dependet nullam
suspensionem inducat ut l. lib. homo
§ x de v. ob. Tercia differentia est quia dictio
si sive apponitur circa dispositionem conditiona-
lem ut j. e. l. quibus diebus § quidam
ticio. Sed dictio cum facit dispositionem
conditionalem si apponitur circa dispositionem.
Secus si circa executionem ut § dele.
i. l. si cum et § qui di. le. ce. l. Celsus.
Ita dicit doc. Sed certe quod dicitur de dictione
si est verum in vltimis voluntatibus ut dicto
§ quidam ticio et ibi no. Secus in con-
tractibus quia tunc non facit dispositionem
conditionalem sed resolvendam sub con-
dicione ut § de idi. conditione l. ij. et ibi
bona glosa. Item dicitur de dictione cum et ver-
sa cum adiicitur circa executionem tempus
certum ut euentus certe etatis secus
si incertum ut no. j. ad treb. l. sey. satur-
ninus. dixi in dicta l. si cum remanet
quod differentia inter si et cum tunc cum in vltimis
voluntatibus circa executionem adiicitur
quandoque futurus euentus collatus in quo
certum puta certe etatis vel sibi id
est tunc quia ex eo quod disposuit per se sit
pura et postea adiicit conditionem cum
que presens sit tempus presumitur testatorem
voluisse adiicere conditionem. Ex pre-
dictis colligitur quod per dictionem cum inducatur
conditio tacita non expressa. hoc tamen
generaliter j. e. l. conditiones que extrinsecus.

¶ Tercio quero de hac dictione nisi
an faciat conditionem. dic quod quandoque dictio
nisi apponitur verbo preteriti vel presentis
temporis et tunc est conditio mere
exceptiva de qua non solet dici in
l. actione. C. de transac. dixi plenius
sive in l. Item § qui iniuriarum §
si quis cave aliquid adicit verbo futuri
temporis et tunc est quedam glo. que
videtur dicere aut dictio nisi precedit
dispositionem aut sequitur ut no. de ac.
et ob. l. obligationem. fere § conditio sed
illud est falsum quia quandoque precedit
in ordine locationis cum in ordine in-
tellectus semper precedit dispositio et sequitur
illa exceptio per nisi. dic ergo aut lo-
quimur in vltimis voluntatibus et totam
dispositionem facit conditionalem ut j. e. l.
quibus diebus § quidam ticio et l.
sticus § quamquam § dele. ij. aut loquimur
in contractibus et tunc aut dispositio sunt
contracta per verba futuri temporis et
tunc idem aut per verba presentis vel pre-
teriti temporis et tunc idem. aut
per verba presentis vel preteriti temporis et
tunc dictio nisi facit resolutionem con-
dicionalem licet dispositio sit pura

vt no. de iudice adige l. ii. licet glo.
de consilii emp. alr. sonet et non be
ne. ¶ Quarto quero de coniunctione alioquin
ista dictio inuariabilis est et non facit ora
cionem condicionalem sed inist ipsius oracionem
continet et inducit condicionem contra
riam precedenti dispositioni exponitur enim
alioquin i. si non fuit predicta vt l.
fratris si fuerit ff. ex hoc edicto ff. de
damp. infec. et ibi no. et C. de pe. dolo l.
elegantius ff. pe. et in de fideiu. l. si cum
legata et C. de le. ii l. inuans ff. inuans
et C. de le. i l. si fruus et C. de impen.
in re do. fac. l. omnino hoc idem pronun
ciauit ipsa ut refert spec. de citat. §.
i. v. sed pone papa vnde innoc. qui
laborauit in concepcione penalis stipu
lacionis de v. ob. l. cum quid et l. co
tinuus ff. pe. vno modo potuisset se
expedire sine perdit dispositio affirma
tiua sine negatiua sicut subiice stipu
lacione penale hoc non alioquin tantum
dabis et hoc est viii. ipse sinnedo
licet quandoque in alia significacione repiatur
vt l. dampni ff. ple. de damp. infec.
et l. fluminum ff. eodem fruus et ti. de
in prima ista coniunctio cum alia coniunctione
coniungitur et sic sua naturam mutat/
In sua in vna et eadem oracione ponitur
et sic non potest inducere condicionem cum
tunc semper requirantur due oraciones
dispositio et condicio ¶ Quinto quero de
dictione al' que quandoque facit condicionem
sicut dictio alioquin vt l. diuortio
circa prin. de neg. ge. et tunc resoluitur
in si non. ut no. in dicta l. diuortio
de nu. iura l. i. ubi al' quandoque alias sig
nificaciones habet nam quandoque est adu
erbium loci et ponitur alias pro loco
alio vt l. adeo ff. si toto i. de acqui
re do. Quandoque est aduerbium temporis et
ponitur alias i. aliquando vel alio tempore
vt l. dote de ann. de condi. sine ca.
l. iii. Quandoque est aduerbium qualitatis
et ponitur al' i. aliter vel alionio vt
C. de pecul. le. l. denique ff. vtrum et de
aqua co. et estu l. i. § illud. Quandoque po
nitur al' i. alio casu ut l. qui testo
ff. intr. de testa. et hoc ex natura oracionis
in qua hec dictio ponitur posset faciliter
quis comprehendere. ¶ Sexto quero de
coniunctione siue et dico quod ipsa natura sue
coniunctionis est vt sit disiunctiua que
res disiungit sicut cum coniungit vt
aliter siue paris vt C. de in lit. da
tu. l. ad inpandum alias ad protegendum
et ibi no. Tamen quod hoc dictio cadit
inter duas oraciones futuri temporis
respectu vnius dispositionis tunc condicio
nem seu condiciones producat disiunc
tiue ut quod di. le. ce. l. fruus et de v.
ob. l. si ita quis stipuletur ¶ Septimo quero
quid de coniunctione copulatiua. Resp. quandoque
condicionem producit si denotat ordi
nem vt vnum de necessitate precedat
aliud sequatur vt l. mulier ff. de
de condi. insti. in fi. l. mulier ff.
pe. de condi. insti. in § de [illegible] si pecuniam
impu. et ff. eis an. idem puto de con
iunctione alternatiua que est significatiua

ordinis ut l. cum pater ff. ple. C. de le.
ii. Ex quibus concludo quod omnis co
niunctio que dispositionem suspendit in ali
quem futurum euentum inducat condicionem
vt ex predictis patet hoc dico/ quia iste
coniunctiones sepe ponuntur ipse et vna pro
alia vt i. e. l. eas causas et ibi no.
Secundo principaliter quero de natura aduerbiorum
et primo de aduerbiis loquor que
futurum tempus respiciunt al' non est
condicio vt plures C. dixi ¶ Et quero
de dictione quo ad donec quamdiu/ quid
significant ut esse lego vel promitto
tibi centum que ad fueris in studio
vel quamdiu fueris in studio vel donec
fueris in studio quod idem est/ sepe
iura promiscue allabo et videtur quod ista via
faciant condicionem vt in e. l. pater ff.
si. et C. de an. le. l. legatum et de ali.
le. l. gayo ff. impubes C. de fruct. l.
ii. in prin. Econtra quod non faciat condicio
nem sed modum. no. C. de le. l. i. et in
dicta l. ii. de fruct. per glo. alibi videtur quod
ista aduerbia solum tempus seu
dilacionem quandam inducunt vt C. de ex
[illegible] et multa alia iura
diuersimode loquuntur in hac materia. Sed ad
omnium declaracionem dic quandoque iste dictiones
apponuntur ad inchoacionem alicuius bene
ficii et tunc faciunt condicionem vt in e.
l. pater ff. si. de an. le. l. legatum de ali.
le. l. gayo ff. impubes et C. de leg. l. i.
in omnibus illis l. inducatur legatum
annuum menstruum vel diurnum vt in
alimentis et ideo ad inchoacionem
cuiuslibet legati apponuntur et hoc sen
tit C. C. de condi. inde al' de condic.
indeb. l. si aliquando iste dictiones appo
nuntur ad suspensionem alicuius beneficii
seu dispositionis perambule ut in talis dis
posicio differatur in euentum alicuius
casus et tunc aut suspenditur venientur
certo tempore limitatum et facit
diem ut l. tamen ff. donec C. de [illegible]
deli aut suspendit in aliquem euentum
incertum et facit condicionem ut C.
de condi. inde l. sufficiat que l. est sat
nobil ad hoc quandoque iste dictiones apponuntur
ad limitacionem beneficii iam concessi seu
dispositionis perambule videlicet vt id durent
in euentum seu necessarium alicuius casus
et dico quod inducat quandoque quedam ex
tinctiua dispositionis precedentis nisi in
casu quis diceret vt l. iii. in prin.
C. de fruct. ubi est expresse tex./ Ad
uertendum tamen est quod iste condici
ones extincte que per has dictiones sig
nificantur quandoque extinguunt ipso iure
quandoque ope excepcionis nam aut apponitur
a lege et tunc eius euentus ex
tinguit ipso iure vt C. de condi. fu.
l. sine ff. quamdiu et de nox. l. inuenit
ff. si detracta racio/ quia lex habet hoc
facere aut apponitur ab homine et tunc aut
circa obligaciones mere personales aut circa
realia iura primo casu non extinguunt
ipso iure sine [illegible] sine
ultimis voluntatibus ut in de v. ob.
l. cum qui ita et ibi expresse de dictione
donec et C. de le. i l. nemo potest et
ibi racio patet/ dicit circa iura realia

et tunc aut circa pus dmn / aut circa
alias servitutes / Plus aut puto ex dictis
aut loquitur in ultimis voluntatib;
et extinguunt ipso iure vt ff de leg. i. l. si
fun. pma ss. ibi positaz que est vera
ro quia testator pt rei differre dmn ipso
iure aut loquitur in contractib; / et tunc no
extinguunt ipso iure / ro / quia p contrac
tum no pt hoc regulariter fieri vt no
de con. ob ca. l. ca. l. et l. si ff de alimo
alie cum sitibus Secundo aut qn circa alia
ff servitutes / tunc aut circa servitutes
psonales / vt usufructus et extinguunt
ipso iure vt ff de usufructu l. ambigui
tatis et ibi expresse de dicte donec
niaq que usufructus pt fuiz tempe
vt l. iiij de usufructu aut circa alias ser
vitutes reales / et no extinguunt ipso
iure vt l. iiij de servitute. vbi expresse
ponitur de dicte quadiu / ro q servitu
tes no pnt constitui ad tempus vt
ibi hoc licet sint de mia dicte l. iiij
et l. nemo pt ff de le. i. tamen hic vo
lui dicere quatu ptinet ad intellectu
huiz dictionis ¶ Sed cum pdicta pudat
de dicta l. pe de excu. tu. et de suspec
tu. l. iiij § q si quis vbi iste dictiones
no inducunt condicione extinctiua
nec extinguunt ipso iure / licet hoc
possit fieri / quia tutor no pt dari ad ce
rtis vt dicta l. plz sed magis indu
cit diem Secundo dum dicte l. in hac ma
turbauerunt aliqui / mens finaliter dico
q quando p has dictiones tempales dispo
conferetur in aliquem euentu limitatu
certo tempore tunc faciunt diem / sed
qn tpre incerto tunc faciunt condicione
vt ff pxo dixi et dixi etia ff no cu
tractam de dicte cui quo ad ppositu
in illis legibus dispositio est circa tute
lam que est limitata certo tempore
qm finitur pubertate / vel q q adiciat
pdictione quo ad e limitatu certo
tempe s. ad tem pubertatis cum non
abeat illud tempus pubertatis
incerto facit diem seu dilone no co
dicionem extinctiua et sic apparet
q glo que dicunt q dicta aduerbia
faciunt modum no bene dicunt vt l.
vt vnu vbi no de ma illaz dictionum
q licet quiz extinguat ipso iure quiz
ope exceptionis quiz differat ut ff dou
est / tamen ille dictiones hnt quada
virtutem repetitiua vt dispo sinu re
assumat cessante impedimento cessante
vt dicta l. pe et dicta l. iiij § q si quis
probatur aperte in l. si cum i annos
in pn qui modo usufructu amit. q e no
cauderiz / Quid de dicte dum Respondeo idem
q impeditus vt l. qui q annua § pr
dict ff de le iij facit q no indicat l.
iiij de servitut et infra e. l. si quis ita legauit
quid de dicte quousq credo idem q i
dictis dictionib; / quia eadez est ratio
qm idem significant pt de man. te
l. imperatores et dicta l. si cui i annos
in pn Idem etia de dicte vsq; ¶ Quero
de dicte quiz / Respondeo idem vt infra e l. cui vir
Quero de dicte qui Respondeo vt i qui di le
e. l. si pupille / Et aduerte quia oia
predicta aduerbia temporis de quib;

ff dixi requirunt duo verba s. verbum
dispositionis et verbuz conditionis Item q
in lictibus aduerbiis tempis ffc credo
q vbicumq; dixi dicta aduerbia facere
condicione intelligo secundario pn
tempus vt dixi ff de dicte ci. et ind
q de aduerbio postq dicit infra e. l. qb;
diebus § si ¶ Vlterius quero de ad
uerbio loci vt de dicte vbi / dico q quiz
inesse ponitur et facit condicione vt l.
si ita scriptu § si ff de le ij ¶ Quero
de aduerbiis qualitatis vel de dicte
qualiter / dico q facit aliqn condicione
vt l. stichum qui melius erit ff de le
i licet quiz aliter ponatur vt l. i. infra de
no op nu ¶ Vlterius quero quid de
aduerbiis negandi vt de dicte ne Respondeo
de hac est dubium an faciat condicio
nez vel modu et io de ea dicemus infra
e. l. de quibus diebus § si vbi di
cemus de no et ibi dicemus de qbus
daz aliis dictionib; vt de dicte dum
dummodo et sicubi et similia tamen
hic regulaz q omne aduerbium q dispoez
suspendit in aliquem futurum euentu
facit condicione ¶ Tercio pn quero
de ppositionibus an per eas inducatur condicio
et dico q condicio inducatur quiz per
ppositiones desinentes accusatiuo casui
vt p ad infra e. l. si vir licet quiz ista eadem
ppositio reperiatur inducere modum vt
infra e. l. quibus diebus § si et ibi de
hoc dicam / Item per ppositione desinen
tem ablatiuo casui / ut in ppositione
cum / si voluntas defuncti apparet
vt l. si ita sunt § i infra de man. te ste
p ppositionem in vt infra e. l. solennis et
l. vec semel § si inhabitatione l. qm di
le. xx. Et breuiter hec est regula qn fit per
ppositionem dispositio suspendit in
aliquem incertum futurum euentum / tunc
inducitur condicio / Ita intelligent
melius qui tractabunt de ma modi
infra e. l. quibus diebus § si ¶ Quarto
pn quero de nomine vtrum ex vi nominis
inducatur condicio Respondeo inter dispoez
et condicione de natura debet esse
dissimilitudo vt l. si ita stipulatus de verb ob
et pomes l. hinc ti. mod nomina que
sunt de sba dispositionis vt nomine psone
disponentis et psone in qua conferetur
dispo et rei de qua fit dispositio ista
nomina prout sunt significatiua ali
cuius sbe existentis non inducunt co
dicione alias sequeretur q idem esset con
dicio et dispo / sed si sunt significa
tiua alicuius qualitatis substancie no
existentis / sed que dependet ex futuro
euentu tunc inducunt condicione
ut lego partum ancille fructus fundi
et similia hoc enim nomine partus no sig
nificat substantia sed quadam qualita
tez que in esse speratur rei future quali
dico lego illuz hominez qui erit partus
ancille vel que ancilla pareret et
sic de similibus vt hac. l. nihil et l.
intercidum de v. ob. vel si diceres q
illa nomina esse vt significatiua substa
cie future idem est quia tacitam condici
onem continet similiter si in ea ponere

Item in quibus in dispositione apponuntur quedam que non sunt de substantia dispositionis sed apponuntur tamquam causa de futuro ut promitto centum nomine dotis. Istud nomen dotis est causa pendens de futuro et facit conditionem tacitam si matrimonium sequatur ut ff. de iure dotium l. si stipulatio. cum similiter idem in legato dotis nomine ut dicam infra eodem l. titio licet glo. ibi dicat contrarium. Idem in donatione causa mortis nam hoc dictum causa mortis facit conditionem ut ff. si cer. pe. l. iii. et de do. causa mor. l. si mortis quia tamen cum ista apposita sunt per modum cause future faciunt modum de quo dabimus doctrinam in l. quibus diebus infra eodem quia nomina suspendunt dispositionem in aliquem futurum eventum ideo dicuntur facere conditionem. ¶ Secundo principaliter quero de pronomine an conditionem inducat. Circa quod sciendum est quod quedam sunt pronomina que requirunt unum verbum tantum. Quedam sunt que de sui natura requirunt duo vel plura. Dico quod quedam sunt significativa substantie ut ego tu et ille quilibet uterque et similia et illa conditionem non faciunt per se de sui natura nisi ex natura coniunctionis cum qua vel adverbij vel alterius partis orationis ut dixi ff. de iure quia coniunctio est ... / Quedam significant qualitatem ut meus tuus suus et ista siquidem adiciantur verbo futuri temporis faciunt conditionem vel demonstrationem ut l. imp. ff. de le. ii. De alijs vero pronominibus que requirunt duo verba dico quod quedam sunt distributiva quedam relativa / distributiva si adiciantur verbo futuri temporis semper faciunt conditionem. Hoc probatur primo in distributivo siquis ff. de le. i. l. qui filiabus § i. et C. de pig. act. l. si necessarias § si autem nisi cum similibus. Item in distributivo quisquis cum similibus obligans ut dixi de vul. et pu. l. qui liberis § hec verba ff. de le. i. l. iii. § si et C. de ... et ali. subst. l. si cum similiter ... ar. contra infra eodem l. in conditione § i. dic ut ibi. Item in distributivo quicunque ut infra de iure fisci l. edictum circa principium. Item de distributivo uter ff. de condi. insti. l. uter et idem in omnibus similibus que duo verba requirunt de sui natura. Sed si adiciantur verbo preteriti temporis vel presentis erit demonstratio ut ibi dicit. ¶ De relativis videamus et primo de relativo quis vel qui quod est relativum substantie ut de relativis quis vel qui quod est relativum substantie ut ... de sen. que pro eo in ... glo. et ... § alteri de hoc dico quod quia ponitur distributive non relative quod est qui refertur ad aliquam qualitatem vel ad ... et tunc facit conditionem sicut alia distributiva ut probatur de rebus dub. l. si fuit quia apponitur relative quod est qui refertur ad rem certam vel limitatam et tunc siquidem iungitur verbo presentis vel preteriti temporis nunquam facit conditionem sed demonstrationem licet quedam iura videantur contrarium dicere quod ex

annalibus infra eodem l. demonstratio in principio quia iungitur verbo futuri temporis et hic facit conditionem ut l. stichum qui meus erit ff. de le. i. et C. de le. ii. l. imp. Sed contra hoc videtur fortiter C. de here. insti. l. ii. ubi dicit testator ex partibus quas asscripsero et tamen de partibus non ascriptis est heres. Ad hoc dico et bene notandum est quod istud relativum iungitur verbo futuri temporis inducit conditionem ad suum antecedens ut dicta l. patet hoc primo quia istud relativum refertur ad aliquod speciale speciale ipsius dispositionis puta ad rem legatam et tunc totam dispositionem facit conditionalem ut l. stichum et l. imp. preallegatis. ¶ Aut refertur ad aliquod accidentale ipsius dispositionis tunc ipsum accidens facit conditionale et sic deficiente conditione remanebit dispositio nuda sine illo accidenti ut hic et in dicta l. ii. Illam ibi dicit instituo te ex partibus quas asscripsero / antecedens illius relativi in quas est illa dictio partibus. Partes autem institutionis non sunt de substantia sed eius quedam accidens et ideo deficiente conditione deficit illud accidens et remanet sine partibus institutus et hoc voluit contra glo. in l. stichum qui meus erat. Ex hoc concludo ad aliud quod posses querere utrum relativum antecedentis vel qualitatis vel quotitatis vel unius ut qualis quantus quotus et quotuscunque faciant conditionem si iungantur verbo futuri temporis et dicimus quod faciant conditionalem illam qualitatem non totalem dispositionem ar. dicte l. ii. et videtur casus de instru. ed. l. clemens § fi. secundum intellectum glo. ¶ Sed quero preterea principaliter an ista conditio que inducitur per ista relativa dicatur conditio expressa vel tacita et glo. que est in dicta l. stichum dicit quod est conditio tacita. Idem sentit hic in si. tex. et glo. si bene inspiciatur. Sed hoc videtur tex. quia sine conditione apponere pro si vel prelatum iunctum verbo futuri temporis nichil interest dicit l. ii. de her. insti. et ff. de le. ii. l. imp. et ibi tex. videtur. Secundo dicendum dico quod est conditio tacita per tex. et glo. huius l. ... Ratio est quia natura conditionis vult ut ipsam dispositionem respiciat et ipsam suspendat ut infra eodem l. legata et l. cum ad presens ... l. se et ff. si certum pe. l. cedere diem / sed istud non refert se ad dispositionem vel actum ubi disponentis sed solum refert se ad solum actum principalem. Ratio istud accidens sic qualificatum porrigitur ad actum ubi disponentis et ideo dicitur fieri conditio tacita quia hoc contingit ex natura rei in dispositione apposite sic qualificate prelatum sicut dicitur tacita quando legatur fructus fundi vel partus ancille et ideo dicitur tacita / quia ratio hoc fuit sicut dicimus de dote cum et alijs adverbijs temporis ut ff. dixi et hoc est multum utile per illas duas quas sed possum inter si et cum ... ista et verum est quod in ... non tamen per omnia quia in multis simile

hemus in l. sacrilegii § si quis ī ad le
in pecul' Ex hys ergo concludo q(uod) co(n)
dicio dr̄ tacita quatuor modis Primo
qn̄ nil exprimitur nec id q(uod) suspenditur
nec eventus in que suspendit(ur) ut in
illis condicionibus que tacite subin
telliguntur a. l. ut s. de le. i. l. iii vel que
certi nois insunt ut s. dixi Secundo qn̄ ac-
tus suspendens exprimit(ur) sed no(n) exprimit(ur)
eventus in que suspenditur ut in condi
cione est que indica(tur) per alias et alio
qn̄ ut ibi dixi Nam condicio est que
suspendit in illa exprimitur et ipsa con
tinet in se tacite eventum in quem suspe
ditur Tercio quando utrumque exprimitur
sed principaliter denotat tempus secun
dario condicionem/ Quarto sic qn̄ ut(rum)
que exprimitur sed non porrigitur pri(n)
dantur ubi ut in condicione que in
dicatur per quis vel qui Ex hys habes
q(uod) condicio que indica(tur) p(er) coniuncciones est
condicio expressa quia actus ubi respiciat
Ite que indica(tur) p(er) adverbia ut sic ad
ubum temporis respiciat actum ubi et ipsum
suspendit Idem dico de ea que indica(tur)
p(er) p(re)posicionem q(uia) etiam p(re)posicio circa actu(m)
ubi disponit et eum suspendit in ali
quem eventum Idem dico de hys con
dicionibus que indicantur per nomina dis
tributiva quia semper distribuunt circa
actum ubi et ipsum suspendunt et hoc e
vim cum sit actus vel eventus in que sus
penditur exprimitur ~~exdesedu~~ et de esse
istarum condicionum que tacite intelligu(ntur)
diximus ff. e. l. condiciones que extrinsecus

¶ Sexto pri(ncipaliter) quero de ubo an condici
onem indicat. Breviter dico q(uod) non illa
aut dicas q(uod) ubum indicat condici
one. respectu sui ipsius et hoc est im
possibile quia disp(osici)o et condicio erunt
idem, aut respectu alterius ubi positi
in alia disp(osici)one et videtur etiam impos
sibile Nam unum ubum no(n) coniungitur
ubo alteri nec disponit in illo nisi me
diante aliqua coniunctione adverbio vel ali
quo alio distributivo vel relativo q(uod)
habet hoc inducere et sic non inducet(ur)
ex na(tur)a sui sed ex natura alterius ut dum
est facturus malam gramaticam d. l. plan
cius de cu. et ar. le p(re)dicta fallunt in ubo
infinitivo modi q(uod) pt coniungi alteri ubo
sine coniunctione et tunc sicut nomen pot
inducere condicionem ut ubi gra promitto
te dotare. qz l. si pupillus de iur(e) dot.

¶ Septimo pri(ncipaliter) videndum est de partici
pio an indicat condicionem Circa
q(uod) sciendum est q(uod) quandoque participia ponu(n)t(ur)
absolute et tunc est mirabile quia
licet fuerint preteriti temporis tamen indicat
condicionem Et hoc quia futurum tempus
significat cum quadam prelacione ut
dicimus in futuro subiunctivo hoc pro
batur ff. e. l. a testore et ff. ti. i. l. ac
cept. s. de eme. l. qui libertatem § ter
mino de usu(fructu) l. eiusdem de sta li. l. stachus
in pri et § ii et ista condicione repu
to expressam quia actus ubi disponet
per has condiciones directo suspen
ditur Exprimuntur quandoque participia non po
nuntur absolute sed reguntur sicut alii
casus/ et tunc participia presentis vel preteri
ti temporis non faciunt condicionem
quia non sunt de futuro/ Participia
vero futuri temporis posset dubitari
an faciat condicionem ut in hoc exemplo
lego tibi stichum futurum meum cum moriar
et videtur q(uod) non faciat condicionem ut l. si
quis in ma(n)cipii s. de pi et ex rei ven
Contrarium credo q(uod) faciat condicionem
tacitam sicut cum dicat stichum qui meus
erit cum moriar ut dicta l. stichus qui
meus erit Nam est eadem racio/ q(uia) talia
participia magis adiciunt quandam quali
tatem future rei legate quam actum ubi
ut s. dixi Non ob. l. si quis in ma(n)cipii quia
illud participium degustanda sunt adiectum
execucioni non dispo(sicioni) Item habent
limitacionem certi temporis merito non
faciat disposicionem condicionalem facit l. ex
hys C. qui di le. ex. dixi s. circa condicionem
cum faciat q(uod) dixi s. circa adverbium
temporis

¶ viii. quero pri(ncipaliter) de geru
diis Et de hac dixi s. de acqui(renda) here(ditate)
l. si tu ex parte Sciens tamen q(uod) singu(lares)
ina(cionem) gerundium non differt ab infi
nitivo/ nisi quia habet casum Ideo
dic aut gerundium ponitur constructione
mediante aliqua preposicione et tunc dic
ut dixi de ubo infinitivo quod non
invalit ponitur/ declaravi locus i(n)
dicta l. si tu ex parte/ Ideo non curavi
prefatam dare doctrinam Sed si utrumque
repetitur exigit dictis pot sumi quid
iuris sit

¶ Nono quero de supino Cir
ca quod sciendum est ut dixi de geru
dio supinum non differt ab infinitivo
nisi quia habet casum Ideo advertendum
est quia supinum non habet nisi duos casus
scilicet accusativum et ablativum Racio est quia natura
supini est designare seu respicere solu(m)
terminum alicuius actus et terminus est
duplex scilicet terminus a quo ut s. de mor(tis)
l. iii § in morem ubi hoc supinum natu
intelligitur a moniecto nativitatem vel
est terminus ad quem et pro hoc habemus
actum ut l. qui § si ut le. no. ca. Sed
illud q(uod) habet se per modum termini non
suspendit disposicionem sed magis terminat
puto q(uod) per supinum non indicatur condicio
nisi vice alterius ubi coniungitur et hec
dicta sufficiant Bar. legum doc.

Condicionibus

Condiciones casuales
possunt vivo testatore
impleri Secus si fuerint
potestative et causales quia tunc debent
impleri post mortem et fuerint non
facio h. d. preter ibi vivo testatore dic
ut si sint casuales ut ostendit exem
ibi testatoris dicit ut si fuerint potestativa
et causalis et ostendunt exempla opp(onitur)
q(uod) condicio potestativa possit impleri vi
vo testatore ut ff. e. l. hec condicio et
l. multi Sed ibi loquitur de potestativa
difficili ut de comprehendo ... h(ec)
de potestativa faciali Ex hys declaratur
nobile ut in glo quia signa/ Condicio
qui debet impleri post mortem utru(m)
ante aditam hereditatem vel post glo
dicat q(uod) autem implenda in persona

heredis et tunc post aditam heredi
tatem alias non et bene ¶ Queritur quo
modo probabitur quod quis attenderit
capitolium causa implendi condicionem
et sic non facto Respondeo eo ipso quod probatur ipsum
scivisse condicionem iniectam videtur attendisse
causa implendi condicionem et sic non facto
nec tenetur hic expresse dicat / dicat enim quod ex
hoc videtur paruisse condicioni et sic
lex fingit seu presumit eo animo fecisse //
Queritur quid in contractibus Respondeo idem nam
si est condicio casualis sufficiat impleta
ex quo quia contractus celebraretur licet con
trahentes ignorarent arg. in e. l. hec
condicio glosa fi. et l. ff. si est condicio po
testativa et facilis debet impleri post
contractum perfectum Item debet impleri
sciente non facto ex hoc dicitur vel cum
ferimus l. de v. ob dicat quod quantum ad ob
ligacionem acquirendam non sufficiat fieri
facto primo oportet probari factum ex parte contrahente
vel alium nomine eius secus quantum ad
penam evitandam ut l. ea quidem C. si
ma. ita fu. alie quod plene dicunt dixi in
dicta l. cum filius ¶ Queritur quid in
disposicione legali Respondeo idem eadem racione
et per hoc si statutum diceret quod si quis
solveret x ex inmat. de bannis sufficeret
ei qui solvisset ante statutum factum //

Optinuit

Condicio impos
sibilis in ultimis volunta
tibus habetur pro non appo
sita h. d. ¶ Oppo. C. de hijs que pene no
mine l. i. So. glo. quod hic apponitur in per
sona honorati Sed in persona honora
ti ut papio heredi quod faciat impossi-
bile alias det x sed certe tunc non est condicio
impossibilis sed necessaria si enim facere est
impossibile ergo relatum sub condicione
si non fecerit est relatum sub condicione ne
cessaria. Dic ergo quod ingratitudo illud ideo
est quia habet potentem disponentem
penam suam pre et alios licet dominus tenet
glo. in l. nemo potest Et hoc plene expli
cavi in l. i. ff. de condi. insti. ¶ Op. in ad
treb. l. facta quod si sub condicione So. glo.
et ibi plene dixi Bartholus le. d.

Sihis

Dicit condi-
cio legati per stacio
nem implementum h. d. Oppo.
glo. iuxta de succes. lib. 9.
Nos autem So. ut in ea Nam cum hijs
solveret hodie totum deberet heredi solum
causa condicionis implende vel dic
quod promissio nichil prestat et sic heres
non tenetur nisi pro duabus partibus
merito sibi non datum causa condicionis
implende nisi pro duabus partibus ut
in e. l. planius Bartholus legum doctor

Sita

Si condicio deficiat
ante diem expectatum
dies pro dicionem tunc que temporis
extremitate significat h. d. Contra
sunt in glo. tamen allegat duas l. que
videntur contrarie ut l. si enim 9. i. et l.
in illa de v. ob que dicunt expectari
diem condicione impleta causa sive
dicione tunc / sed dic quod condicio depen
det ex potestate debitoris et tunc ultimum tempus
inspicitur causa sive dicione tunc ut dicta l.
in illa aliud non pendet ex potestate debitoris
et non expectatur ultimum tempus ut

l. hoc iure de v. ob fallit si esset apposita
dicio tunc ut hic Bartholus legum doctor

Condicionibus

pupillus filius et filius
possunt condicione implere
h. d. ¶ Oppo. pupillus non potest sine tutore
dominium transferre ergo non potest condicionem
implere ut l. quod si forte quod fi. de sol. So. glo.
quod hic loquitur in condicione que con
sistit in faciendo secus si in dando ut
in contrario probatur in l. si filius ff. de
solu. et idem si in persona pupilli esset
implenda condicio ut dicta l. si filius
hoc est satis bene dictum / tamen subti
lius intuendo non est distinguendum an con
sistat in dando et non requiretur tutoris
auctoritas ut si pupillo daretur admini
stracio in utilitate ut l. si stipulatus fue
ro de solu. Item si deberet dare rem
alterius tamen transfert eadem racione Item
si consisteret in faciendo posset continere
alienacionem ut si edificaverit in eo
dominium ex suis cementis / debet ergo
distingui aut condicio continet aliena
cionem rei pupilli aut non ¶ Queritur
quid de adulto Respondeo videtur aliud ex eo
l. licuius C. de ma. te. ¶ Queritur si debet dari
filio causa condicionis implende utrum ei
possit dari sine iussu domini Respondeo sic ut in
e. l. qui heredi in primo ¶ Solucio illius primo
non diligenter aut actus qui celebratur
per pupillum est causa immediata obligandi
ipsum et non obligatur aut est causa me
diata et potest obligari Et hoc facit
ad quod cum res minoris possit obligari
pro dote sine decreto quod dixi in l. si
constante in prima C. so. ma. Et hec l. facit
quod sic et non obligat minor sed lex ff.
dic ut dixi / Sed contra hoc oppo. quia
testator apponendo condicionem potesta
tivam videtur fecisse de nato voluntatem
ut ff. de her. insti. l. Cornelius So. ubi
expresse confertur in voluntatem insti
tuti ut si voluerit hic tacite condicione
velata puta si capitolium ascenderit
alias sicut dico quod expressa vulgaris
faciat de nato voluntatem secus in ta
cita ut dixi in l. si filius qui pri. de vul.
et pu. // Op. ad fi. ff. de condi. insti. l.
si sub condicione So. glo. duobus modis tene

Multa

Quantum ad
pene commissione
causa in ultimis voluntati
bus a persona non receditur
h. d. ¶ Oppo. quod in ultimis voluntatibus
receditur a persona et alius loco eius
arbitratur ut l. fi. quod sed et si quis C.
de del. So. fateor quod receditur quantum
ad disposicionem sint gravatus facere tene
atur ut ibi non quantum ad pene commi
ssionem ut hic et dixi in l. si quis ar
bitratu de v. ob. per hoc dico quod si ego
sum condempnatus in quinquaginta
et per iudicem reducente ad arbitrium
boni viri sum condempnatus in centum
teneor tamen si ea non solvo non incidam
in penam nisi pro eo quod iudicavit arbit
rimus non pro eo quod iudicavit iudex
reducens ut hic pro hoc l. apud sem
pronium iudi. sol. Item per hoc dicitur quod si
heres iussus est aliquid facere arbitrio
executor et si non fecerit punitur causa

pena q si executores nolunt arbitrari
ff q ad epm deueniunt q heres si no
pareat epo non incidit in penam appo
sitam a testatore tamen quo ad pene compe
onem in ultimis voluntatibus no rece
datur a persona ut hic ¶ Oppo C de hiis
que pene noie l i sed dicit glo fateor
q ibi dispo inquantum continet penam no
valuit sed hoc erat vm de iure antiquo
simo aute iura ff de quo fit mentio
Insti de leg § pe Sed hec tempa
bene poterat apponi pena intellexit vel
i § Item si ita ff ti i et de pe le l i et l
superiori qui di le ce et sic hic vna fuit
pena no committitur no ob l i b de
pe pena no committitur ro ibi loquitur quando
hiis que pe no cum ibi loquitur quando
possit dispo temporis licet glo ibi aliter
senciat et no bene et ita sentit dy et
Cy in l i C de hiis que pe no ¶ Modo
intra quantum tempus tali arbitratore
differente arbitrari dicitur nolle arbitrari
ar dicit dy in l si quis arbitratu ff
de v ob quod tenemini Bar le doc

Si servos

pro ea pte pro qua co
dicio est impossibilis remouentur pro
alia forma remanet h d Bar l d

Mucianae cautio

Ista est notabilis lex et
habet mat extraordinariam
aliter ordinariis et no tractatur tantum
quantum in ista l et l i C de hiis que
pe no et hoc dicit in oibus condicionibus
de no faciendo que no possunt impleri
ante ultimum vite spiritum sine cessa
tione talis euentus cautio de no
faciendo pro implemento habetur sed
si no sit cum tangatur h d Diuiditur
in in ptes Primo ponitur promissio
inicas usque ibi nec solum Sed ponitur
promissionis ratio usque ibi unde si uxor
Ibi tercia in qua format unum dubium
circa premissa usque ad v sed et si ibi format
aliud dubium usque ad si in tex ibi facere
qui testator sensit de petitione de iure
Item ibi vel accipere qui testator sensit
de petitione de facto ut l si mihi impuni l b
de condi insti al de con inde ¶ Op pro
ut habetur in tex ueritas de l si sub condicione
si quis ob ca de pe et l cu ab eo b de
con hen ca So ut in glo h est ueritas
cumulatiua no prestita ¶ Ulterius oppo pro
ut heres utilitas Nam uidetur quo
sit inale cu habetur pro impleta licet cau
tio no imponatur ut l libertas § i ff
de ma te ibi spale fauore libertatis
ut habeat libertatem incontinenti nec
prestet cautionem mucianam ut no in l
ticio fundum ff e et ratio specialitatis
e Nam cautio muciana e de no fa
ciendo et si fecerit q reddat id quod
acceperat sed libertas prestita no pot reuo
cari ut C si aduer li l i et ii et quod
tangit in l dedi impuni b de condi ob
ca ista ro no placet quia codicino
qui est heres no desinit esse heres
ut l ei qui solvendo impuni b de here
insti et tunc habet locum cautio pre
terea quis cauet no solum de restitu
endo ipsam rem quam accepit sed quanti
ea res est ut ff ad treb l seruo inuito
§ si et l cum filius § quoniam mu
ciana b de l ii et sic redderet estimacionem

sum Sed glo q est irreparabile impunia
na fauore libertatis ut no glo in l
ticio fundum ff e ¶ Oppo b de adi le l
ii § si quis ita vendete dum glo videtur
dicere q tex ibi loquitur de cautione
muciana et hoc sentit glo sup vbo
in legatis sed nec ista nec illa dicit
bene quia cautio muciana fuit introduc
ta ut esset loco implementi condicionis
et sic no habet acceptionem tantum quando ea
prestatur ut hic sed ibi sic quod habet excep
tione et ope exceptionis compellitur cauere
re est quod simpliciter mucianae cautioni in
debitis in i quibus diebus § si ff ¶ Op
C ad trebell aut qua rogat Sed ibi
est cautio de no alienando no tamen
muciana sed quedam alia ¶ Oppo quod
habeat locum in condicionibus affirmatiuis
ut l pt § sociis agitanto ff e Respo
ibi est condicio affirmatiua que habet
negatiuam implicitam ut relinquo tibi ce
tum donec permanseris cum filio i no recesseris
vel aliter dico quod etiam in condicio
nibus affirmatiuis que no possunt imple
ri ultimo vite spiritu ibi loquitur et
habet locum cautio muciana ut l
ticio fundum ff e et l fino in uito § i
ff ad trebell ¶ Sed contra istud uidetur
ad hunc de glo si relinquitur aliquid alicui
sub condicione vel die cum morietur vel
quod prestita cautione statim possit petere
quod est contra l heres meus ff e Or quar
da ad me dico quod in condicionibus affir
matiuis habet locum ista cautio nisi re
pugnet voluntas testatoris Illa non presti
ta cautione muciana potest testator dicere quod
uult quod impleatur ut l uxi b de manu
te modo quod testator expresse dicit cum mo
rietur vel velle quod ex ista condicione mor
te eius no pereant seruus nisi quod no
potest impleri ultimo vite spiritu cum
no fit mencio mortis ut l hiis § que
ff e ¶ Op de l cum a gov muciane ff e Sed
ibi erat condicio alia iuncta cum hac ne
gatiua condicione que superueniebat
condicione ¶ Op de l ita stipulatus
ff de v ob et de l dedi b de con ob ca
Sed aliud in ultimis voluntatibus aliud
in contractibus habes quod glo quod in con
tractibus no habet locum cautio mu
ciana similem glo habes in l i uxi
C de pac et l dedi impuni de con ob
ca et tangit in l stipulatus de v ob
contraria glo est in l que apud acta
C de transac Guil de Cu tenet quod in co
tractibus habet locum cautio mucia
na allegat l fideiussor uxi b qui sat
co et l Imperator de ap et l si uxi C
de hiis qui ad ecc confu et i corpore
demon § si vero inter certum et sup
si fruitori l ergo et l hac et b loca
l insulam uxi cum so et ex iudicata
l sine apud acta ponit ista verba Vel
Guil potest dicere quodque velit ueritas
est quod cautio muciana no habet locum
in contractibus predicta l dedi et per vere
l ita stipulatus ff de v ob que loquitur
in condicione apposita grauato et sic
l allegate per Guil no faciunt pro eo lex si
fideiussor et l Imperator nichil faciunt quod
licet ibi caueatur de no barattando tu
no consequitur actione per illam cautionem
nec ista cautionis prestatio habet vim

1 iii

2 ...

4 ...

alian' implementi Item l. si et §.
si vero inter certum nichil faciant quia
iuvant diu non tamen aliquid conse
pr illud simile in l. egi et l. haz ubi ca
vet Non tamen habet vim implementi
condicionis sed cavet de isto ad quod ante
tenebatur Item in l. ussidam ubi erat
iam nata actio sed non cum effectu et cau
tio habet vim implementi ex parte
unde non dat actionem sed tollitur ob
staculum exceptionis sicut cautio de
implendo modo Non obstat glo. que
est in l. apud acta quia male dicit
Sed si vis sustinere dic quod ibi habet
locum cautio et habet vim implemen
ti condicionis quia adversarius noluit
ad istam opinionem tenet Rav. et alii
moderni ¶ Oppo. de l. i. §. Item si ita
in ti. i. et l. si petitum quando dies le
ce et l. i. de pecu. le. So. ibi loquitur qui
apponitur condicio negativa in persona
gravati non in persona honorati istam
so. ponit glo. nota in l. si ita stipula
tus in de ver. ob. ¶ Op. de l. i. §. ne autem
C. de cadu. tol. So. ibi loquitur in casu
alibus condicionibus que si in sac
datur de faciendo vel non faciendo ex
spectatur hic in potestativis et istam so. ponit
Cyn. dicit in dicta l. sed in prin. ¶ Op.
ulterius dicit hic quod habeat locum in con
dicionibus negativis Con. in l. cum tale
§. i. in e. et l. hoc genus e. ti. l. cum ac
tia in e. Res. glo. et so. multum notabi
liter in condicionibus negativis que
si non possunt impleri ultimo vite spi
ritu habet locum cautio mutiana
al' secus ut in contrario et l. cum tale
in prin. et §. i. in e. ¶ Sed tunc oppo. de
isto exemplo huius l. si Stichum non
manumiserit et hec pot. condicio im
pleri ultimo vite spiritu quia ante
Stichus potest mori So. quidam quod iste sti
chus erat consanguineus legatario secus
erat turpe sibi illud exspectare et
ideo locum habet cautio mutiana
ut h' et probatur in l. cum tale in prin.
in e. et illud est verum in se. Sed quod Stichus
fuerit coniunctus legatario istud est
divinare quia loquitur indistincte
ut hic et l. cum sub hac in e. et l. iii
in fi. ff. de con. insti. Quid dicemus dico
quod in quocumque famulo et domestico ex
spectare mortem eius est turpe et habet
locum cautio mutiana et iura pallegata
secus si non est domesticus ista so. videtur
con. l. pr. §. secus in e. ubi uxor exspec
tat mortem mariti et non habet locum
cautio Res. quod illud quod dicitur quod qui exspec
tatur mors est turpe Credo quod debet
intelligi nisi naturalis status retendat
ad hoc quia si relinquitur filio sub con
dicione si non dederit patri x. quia mors
patris est naturalis antequam mors filii et
ideo exspectatur sed quod pater exspectaret
mortem filiorum est turpe ut l. cum tale
in prin. in e. modo pot. esse quod mulier erat
iuvenis et habet maritum senem et hic
non est sibi turpe nec contra naturam eius
mortem exspectare ut in dicto ut in
dicto §. secus vel aliter ut ibi dicetur
veniendo ad v. unde si non et verbum quod destinat

quia ff. dixi quia ista condicio potest im
pleri in vita liberando per acceptila
tionem et tamen habet locum cautio
mutiana So. glo. que est in l. si uxori
in prin. sed dic si ista lex intellexisset
predictum modum si non pecisset de iure
tunc non habet locum cautio si posset
per acceptilationem liberare ut in prin. §.
ibi accepto in e. et non indicta l. si uxori
sed si testator sensisset nec de facto pe
teret habet locum cautio mutiana ut
in fi. pre huius §. ibi vel cavere et glo.
in dicta l. si mulier Sed quero quid
in dubio sensit de petitione que est
in l. ut le. non ca. l. licet et l. tacita §. i.
in e. ubi testator intelligit de non petendo
de iure sed si de facto peteret non fa
ceret con. voluntatem et predicta va
in ultimis voluntatibus sed in con
tractibus non intelligitur petere ut dicit
glo. in l. sive apud acta C. de transac.
et l. i. C. de pac. et no. l. quas sine
mes dicere quod non liberatur liberando
per acceptilationem intellige in contrac
tibus et ideo quod liberando per acceptila
tionem impletur condicio habet locum
in ultimis voluntatibus ¶ Ulterius oppo.
et procedo ad prin. l. de l. cum tale §.
inventione in e. So. glo. speciale est in con
dicione que autem est reprobata
ulterius op. quod debet tamen de venientibus
ab intestato ut l. is qui ff. de l. ii
et ibi dicit Ex hiis collige distinc
tione pre ¶ Quero que dicatur cautio
mutiana Res. que fuit introducta
cautio ut dicit glo. ¶ Quero quali
interponitur ista cautio dicunt in glo.
et allegat l. heres §. qui post in e. et
l. cum filio §. qui mutiana et de le.
ii Contrarium huius cautionis ter. poit
in aut. de impe. §. qui vero §. sciunt
unde similiter aut cum relan. Quid
an tibi fideiussore vel sine Rav. dicit
quod cum fideiussore ut l. cum sub hac in e.
ubi dicit tex. sat. dedit et l. i. qui
sat. co. Sed dico quod est tex. in aut.
cum relan. C. de indic. vidui. ¶ Ulterius
quero quid si ipse venit con. con
dicione quid ab eo advocandi edicta
quod hereditas Sed an vocatur tamquam
si numquam fuisset heres aut si heres
et effectus sit indignus quia si non
videbatur fuisse heres legata non va
lebunt et quod heres sit facit tex. hic
in l. iii in fi. ff. de condi. insti. al' de con
inde pignorat. vel indicta aut cum
relictum et in corpore unde similiter
et effectus est magnus quia primo casu
non valent legata pro sic cogitabit
Pe. tenet quod advocetur tamquam ab herede
et sic debeantur fideicommissa ar. insti. de
fideicommissariis her. §. restituta Non ob. aut
cum relictum quia quod ibi dicitur proinde
est ac si numquam fuit relictum intelligitur
in effectu secus si non licet Bar. l. d.

Siquis ita

Cum debet cum aliquo
esse non tenetur cum eo
omni momento morari

h. d. Nota q dictio dum facit condicionem dici ff. e. l. i. Uo q no est necesse q omni momento quis stet cum aliquo cum quo stare iussus est q sufficiat ad q no p dy ff. de ma nussis l. i. ubi testis qui dicit q vidit ticium per x annos continue possidere. continue non enim requiritur q continue videant cum recolligentem fructus ut ibi dicit sufficit eciam pro rectoribus civitatum qui debent secum ducere et tenere certum numerum familiarium. non enim requiritur q quilibet momento stent in domo. Quid enim si aliquis iuisit in civitatem vel quid si pro aliqua necessitate aliquem remisit ad domum. Ideo videtur continue tenuisse ut hic iuxta illud vidi semel de hoc cum quidam officialis vellet se probare familiam continue tenuisse produxit testes q dicerent q dictos familiares viderent secum in prandio et in cena dicit testes. probare non enim debent dicere de quolibet momento sed satis est q probent q apud rectorem seu officialem alantur ut tex dicit hic. Ultimo no q si plures inveniuntur simul stare vel unus cum alio ista verba videntur importare q simul vivant ut hic nisi et hinc dicitur uxor morari cum filio quando penitus non sciat quo nunquam. pen alat. Bar.

Solemus Cum repitur verbum in preterito et in futuro in ultimis voluntatibus intelligitur in futuro h. d. Nam hic testator reliquit uxori cum liberos habuerit filium q glo intelligit q licet verbum habuerit repitur in preterito et in futuro subiunctum tamen intelligitur in futuro simile j. e. l. si ita legatum. Op. ff. de pact dot l. si inter virum. So ibi in contractibus hic in ultimis voluntatibus quarum natura est super futuris disponere sicut dicere in legibus que futuris dant formam negociis ut l. leges C. de leg. dici in l. omnes populi ff. de iusti et iur. Bar. l. d.

Hec condicio Condicio non sufficit potestative impleri dum tamen impleatur de iure consistat h. d. Op. q de facto sufficiat impleri ut j. e. l. mevius et ff. de condi insti l. iuliler q si quis glo. no solvit dicere q ubi no potuit impleri de iure vindicare sufficiat q impleatur de facto et ita videtur sensisse sibi dicere. Op. dicit hic q per hanc quecumque impletur condicio contra dicit l. bones q hoc simone j. de v. sig. dicit q de rigore contrarium procedit de equitate loquitur hic Dynus dicit benigne tamen ad hoc q glo dicit de equitate intelligo quando ignoranter fuit contractum matrimonium illicitum secus si scienter vel ut l. matrimonii et aqui. facit l. qui con. C. de incest. nupt. et quibus no. Item q predicta sunt vera quando cum nova persona matrimonium contrahitur. Nam si cum eadem cum qua primo illicite contraxit postea matrimonium confirmatur dicatur de idem matrimonium. Ideo fit ut dicta l. dotis promissio de iure

dot. facit l. inter socer. q fi. v. de pac

Si sic Condicio causalis si tempore testamenti extiterunt testatore ignorante sufficit dispositio haberi pro pura h. d. facit ff. de l. i. l. si cum et q ibi no et vide q dicam j. l. proxima. Bar. le. doc.

Si iam facta Cum relinquitur aliquid alicui sub condicione aut loquens an sufficiat condicionem extitisse ante testamentum aut post testamentum ante mortem. primo casu aut testator ignorabat condicionem extitisse et habetur pro impleta ut ff. l. prox. insti et hic aut sciebat et tunc aut erat talis condicio que iterum poterat impleri et iterum expectatur ut impleatur ut hac l. i. p. aut no poterat et tunc habetur pro impleta ut ff. l. pre. et hic a contrario sensu et tunc casu distingue ut ff. e. l. i. et h. in v. Item secundum Bar. l. d.

Si ita legatum falsa causa no viciat legatum h. d. Uo causam de preterito condicionem de futuro et illud quod tex dicit pena inutiliter confertur. Ideo dicit q pena semper apponitur si aliquid penitus cum pena imponitur factum fuerit vel no fuerit de quo dicit ut j. e. l. demonstracio j. quod autem

Si fundus Condicio de dando pupillo vel furioso impletur dando tutori vel curatori h. d. Op. infra de solut. l. solucionem cum similibus. So intelligas q vertatur in utilitatem pupilli vel furiosi ut in glosa. Cetera dicit ut dixi in l. condicionibus ff. e. Bar.

Si heres alienans condicio impedita per tercium sic habetur pro impleta h. d. Op. q no habeatur pro impleta sed pro defectu et debeat agi contra impedientem ut l. iude verace q cum si ff. de l. equitas. So ibi impeditur per tercium no sicut hic sic ita dicit doc. in l. i. de iusti et subst. ubi glo tangit dicam j. e. l. in testamento

Quis fuerit Condicio impossibilis impletur cum impossibile consensu contrahi matrimonium h. d. Queritur utrum ad impossibilitas requiratur dictio ad domum glo dicit q non si constat ante contractum sed si no constat dictio facit plenum matrimonium pro hoc est tex j. ad nume. l. ea que facit de ritu nupt. l. denique et de donat. vi. et ux. l. seva et pro. j. de re iur. l. impossibilis et q de proximo sex an l. cum notissimum in prin.

In hys Cum verba testamenti sunt certa. Sed super hys occurrit dubitacio tunc quia hec dubitacio dicitur ex testamenti

decidatur ex bono et equo quia dubium
de verbis testamenti quia dubium est in ipso
testamento debet expediri secundum scripti pre-
tionem hoc est quod habeantur proba-
tiones que requirantur ad probandum
testium h. d. Bartholus legum doctor

Demonstracio

Istud primum dividitur in tres
partes usque ad 9 quod autem
primo loquitur de demonstratione que adicitur circa
rem legatam prelatam secundo de ea que adi-
citur rei legate per adiectum 3o de ea que
adicitur persone legatarii hic ibi ergo et
si ita 3a ibi Nam et si Et breviter hoc
intendit falsa demonstracio non vici-
at legatum si de corpore constat h. d.
Ad intellectum autem glo. pro declarando
materiam demonstracionis Queritur primo
quid sit demonstracio glo. videtur secundum in
glo. hec et dicit quod demonstracio est quedam
ex instantibus seu preteritis accidentibus
notitia quo magis legatum sit liquidum
ad habitum. Videamus an ista diffinicio
sit bona et videtur quod non in eo quod re-
spicit legatum tantum cum in aliis dispositionibus
possit demonstracio apponi ut videbitur
Item ista diffinicio non convenit cum suo
diffinito. Pone quod testator legavit servo
suo directo libertatem. Istud quod dico di-
recto est accidens ad habitum ut le-
gatum sit magis liquidum et tamen
constat quod non est demonstracio sed e
magis dispositio ut l. si quis servo
de manu te. Item quando dico insti-
tuo heredes equaliter non est demonstra-
cio sed dispositio ut l. interdum ff. de here.
insti. Item iubeo quod fructus reddantur pro
nes diligenter et accidens ad habitum
ut dispositio sit magis liquida et tamen
non est demonstracio sed dispositio ut l. q
filium § si quando l. si ita sit scriptum
de man. testa. et testa. ii l. labeo. Item
iubet testator rem vel fundum non alienari
extra familiam hoc quod dico extra familiam
est quoddam accidens respectu aliena-
cionis et adhibetur distinccio ut dispositio
sit magis liquida et tamen est dispo-
sitio non demonstracio ut l. voluntas C. de fi-
deic. cum si. et sic non valet ista diffi-
nicio in omnibus. Ut ergo intelligas quod
sit demonstracio debes scire quod in dispositione
conveniunt in primis persona disponentis et
persona in qua confertur dispositio ut persona
gravati vel persona honorati ut lega-
tarius vel heres. Item res ipsa de qua
fit dispositio. Item verbum disponentis ut
promitto dono lego et similia. Hoc
premisso quero quid est demonstracio
et demonstracio est illud quod respiciat
aliquos istorum vel personam dispo-
nentem vel personam in qua confertur
dispositio vel rem de qua fit dispositio
Illud autem accidens quod respiciat verbum
in dispositione positum est quedam
qualitas. Queda igitur qualitates
adiciuntur que respiciant personas pre-
dictas vel res et ille qualitates indu-
cunt demonstracionem et hoc declarat
pro hoc l. et insti. e. § huic et eam ex
l. loquentes de demonstracione. Queda
qualitates adiciuntur que respiciant verbum
seu actum ubi positum in dispositione ut in e
exemplis ff. positis et iste non inducunt

demonstracionem sed dispositionem. Racio quia
natura demonstracionis est ut significet
rem factam et perfectam ut i. e. l. nomina-
tim insti. Cum ergo respiciant personas
vel res que res sunt in suo esse perfecto
vel esse sperantur merito dicitur demon-
stracio sed quando respiciant accidencia
verbi non respiciant rem perfectam sed rem
que est in fieri et hic fieri sic testator dis-
ponit ideo est dispositio potius quia
demonstracio. Sed tu dices breviter ista
verba videntur contra l. stabit § fi. ff. de
cond. et de. le. ubi demonstracio est de futuro
videlicet quod non in l. Stichum qui meus
erit ff. de le. i. Respondeo fateor quod adicitur rei
future et illo respectu condicio pendet
ex futuro eventu est condicio sed post
quia evenit et illud est factum tunc est
demonstracio semper ergo demonstracio est de
re facta id enim quod non est non potest de-
monstrari quod ergo dicitur in dicta l. stabit
insti. hec scriptura habet in se demonstra-
cionem et exponere i. quod est demonstracio
advenientem condicione. Credo ergo
diffiniendum sit secundum materiam premissam
demonstracio est quedam ex instantibus
vel preteritis accidentibus notitia qua
magis dispositio sit liquida ad habi-
tum rei que est in facto esse non que est in
fieri. quod dico ex instantibus vel
preteritis etc. Ideo dico quia si de futuris
tunc induceret condicionem ut l. Stichum
qui meus erit ff. de l. i. et ff. e. l. i. divi-
e. l. nominatim insti. Cetera que sunt in
diffinicione probantur ex supradictis. Quero
contra istam diffinicionem videtur tex. in dicta
de le. pro incert. et sub certa. Breviter vide
quod potest referri ad aliquod tempus presens
vel preteritum et tunc est demonstracio et
potest referri ad futurum tempus et tunc est
condicio. Ita loquitur ubi pro dixi
in dicta l. stabit insti. Sed quero per
que verba inducitur demonstracio. Respondeo
dicitur per relativum inclusum verbo preteriti
temporis vel presentis ut hic et insti.
de le. § huic et ff. de le. i. l. Stichum qui
meus erit. Item inducitur per adiectiva
officii vel artificii vel consanguinitatis
vel aliquid aliud per quod res magis cer-
te demonstratur ut i. e. l. nominatim et hic et
dicto § huic. Item per genitivum significan-
tem patrem vel per alia nomina significan-
tia patriam ut ff. de her. insti. l. Titius vel
insti. Item puto quod nomina cognomina et
pronomina demonstracionem inducant ut
insti. e. § si quis in nomine et § seq.
et ff. de le. i. l. si quis in fundi vocabu-
lo. Per gerundia vero et adverbia non ex-
cedo nec sitorem ponere certum quia in-
ducunt demonstracionem. Racio quia gerundia
et adverbia de sui natura respiciunt
actum verbi et ideo non inducunt demonstra-
cionem sed condicionem causalem vel modum ut
ex l. loquentibus de hac materia manifeste col-
ligitur. Sed per prepositiones quibus indu-
citur demonstracio ut per propositionem ex
ut l. cum tale impune et § fi. i. e. Ceterum
quero de effectu demonstracionis. Dicitur sic
innans sic quia quia demonstracio est vera
et tunc effectus eius est talis quia res
reddit dispositionem liquidam ut in diffinicione
dixi et dat notitiam rei demonstrate ut
ex predictis apparet. Ceterum demonstracio
est falsa et tunc est videndum de effectu

demonstrationis false circa se ipsam aut ex ipsa demonstratione inducitur dispositio ut ex contrario ut dixi de hoc in l. cum tale § si. i. e. Sed est videndum de effectu false demonstrationis adiecte circa rem et hic habes quod ista demonstratio falsa non viciat legatum vel institutionem si de corpore constat ut hic et infra e. l. falsa in prin. et insti. e. § huic prox. Istud ergo examinemus per contraria que moventur ad hanc l. per ordinem. In primo dicto dicitur de demonstratione que fit per quis vel qui. Sed op. et videtur quod demonstratio falsa viciet dispositionem ut ff. de do. p. le. l. i. § sed si dotem. Sed breviter ibi demonstratio adicitur speciei seu corpori quod non reperitur in rerum natura et ideo non potest dici quod de constet de corpore hic constabat. Item contra ff. habuisses in ff. e. iii. l. si fimus legatus § qui quis ff. de le. i. Sed contra istam opi. videtur quod non sit necesse quod reperiatur corpus cum adiciatur ut l. iii. et l. pe. C. de fal. ca. adiec. et l. legatum ff. de li. le. et l. si sic ff. de l. i. ubi demonstratio non refertur ad certum corpus sed ad quantitatem in genere et tamen falsa demonstratio non viciat. Sed quando legatur certa species seu certa quantitas tunc debet constare de corpore certo sed quando legato generi adicitur demonstratio tunc sufficiat illud esse in genere et debet esse certum et limitatum in genere seu quantitate alias falsa demonstratio non viciaret ut in contrario. Sed contra istam opi. ff. de l. si sic et l. legatum ff. all. in eo exemplo quod legantur aliqui decem que ipse legatarius debet ubi demonstratio refertur ad quantitatem presso genere certa et limitata et tamen falsa demonstratio viciat. Sed licet inspecto sono verborum referatur ad certam quantitatem tamen inspecto intellectu testator videtur reliquisse liberationem ab illis x que sibi debet legatarius. Cum ergo impossibile est esse liberationem eius quod non debetur videtur reliquisse rem que non est nec esse potest in rerum natura et sic in effectu concordat cum predictis. Si vero aliud diceres sequitur quod plus operatur falsa demonstratio quam vera quod l. cum tale § si. i. e. Item si lego tibi quos michi titius debet quia videor tibi legare actionem quam habeo contra titium et ideo si titius nil debet legatum non valet quia falsa demonstratio adicitur rei que non est in rerum natura ut dictis l. Non est ergo verum quod quidam dicunt in dicta l. si sic ff. de le. i. quod relatum quis vel qui iunctum verbo preteriti temporis faciat condicionem sed unquam conditio est de preteri. ut dixi et hic ipse loquitur ut ibi glo. dicit quia vera demonstratio est sed appellatur ibi conditio quia perimit dispositionem sicut conditio deficiens.

¶ Op. de l. talis scriptura in pri. ff. de le. i. et l. libert. quos in pri. ff. de ali. et a. le. ubi dispositio non tenet nisi in his in quibus reperitur vera demonstratio scilicet in pecunia quibus dies non est apposita ut dicta l. talis et dicta l. libert. quos. Sed ibi demonstratio adicitur alian qualitati et ideo quatenus est vera demonstratio eatenus tenet dispositio et quatenus est falsa demonstratio eatenus non tenet dispositio. Ratio est quia quod relatum quis vel qui refertur ad aliquod genus tunc non ponitur relative sed distributive quod patet quia non trahit ad se omnes de genere sed aliquos ut l. si fuerit ff. de re. du. et dictis legibus contrariis et etiam gramatica dicit secundum nam distributum est ut respiciat actum ubi directo sicut generico sicut dixi ff. e. l. i. in vi. q. circa fi. Cum ergo dicit libertas quos testamento manumisi inventi deficiat dispositio in his in quibus hoc non reperitur vim ut in § prox.

¶ Venio ad secundam partem scilicet ad demonstrationem que apponitur per adiectivum. Op. de le. quibus § i. ff. de ali. et ci. le. Sed ista lex loquitur quando rem expresse et determinate designo. Secus quando alicui generi apponitur demonstratio ut in contrario et vide glo. que incipit hec ita etc. hec est vera sed quia cum dico lego argentum meum perinde est ac si dicerem lego argentum quod meum est ut l. si ita ff. de au. et ar. le. ponitur ergo distributive ut ff. prox. dixi.

¶ Venio ad tertiam particulam in v. Nam et si dicitur hic quod quando adicitur persone legatarii falsa demonstratio non viciat. Contra C. de here. insti. l. si pater et l. nec apud ubi falsa demonstratio viciat. Sed ille demonstrationes que apponuntur in persona honorati quando sunt significativa alicuius consanguinitatis vel affinitatis ut relinquo tibi filio meo tunc si reperitur falsa viciat unde in dictis l. viciat. Facit quod non in l. quoties ff. de here. insti. et l. nemo § i. e. ti. et in dictis notatum in l. falsa in prin. in e. Sed quando sunt alie qualitates que significant consanguinitatem vel affinitatem tunc non viciat ut hic et ratio est quia hec adiectio tali filio et similis inducit quandam causam finalem quia nisi fuisset filius non reliquisset et ideo viciat si reperitur falsa. Sed si sunt alia adiectiva speciei ut lego equo albo tunc quia hic non presumitur testatorem non reliquisse si scivisset equum non fuisse album. Et breviter concludo quod si apparet testatorem non legasse si demonstrationem falsam scivisset tunc viciatur dispositio ex falsa demonstratione ut l. si ita stipulatus fuero hac summa cum glo. ff. de v. ob.

¶ Ut ergo ista materia liqueat distinguendum aut loquimur in demonstratione que aliis modis fit et tunc aut demonstratio adicitur alicui generi aut certe speciei. Primo casu aut illud genus erat in dispositione limitatum et falsa demonstratio non viciat ut C. de fal. ca. adiec. l. iii et l. fi. aut non erat limitatum sed sic simpliciter in dispositione ponitur et tunc quatenus demonstratio falsa est eatenus viciat dispositionem ut dicta l. iii. in fi. C. de fal. ca. adiec. et l. libert. quos ff. de ali. et a. le. et l. quintus § i. ff. de au. et ar. le. cum similibus. Sed casu quando demonstratio adicitur certe speciei et tunc aut demonstratio adicitur rei aut persone honorate. Primo casu aut illa species non reperitur in rerum natura et viciatur dispositio ut ff. de do. plene l. i. § sed si dotem et ff. de le. i. l. si servus legatus § qui quis aut reperitur in rerum natura et non viciatur dispositio ut hic tamen hoc fallit si de contraria voluntate testatoris appareat ut in ff. de v. ob. l. si ita stipulatus fuero hanc summam et ibi no.

¶ Sed casu quando demonstratio adicitur persone honorate et tunc

aut demonstratio est de signitiva affini
tatis vel consanguinitatis et distinguo ut
no. in l. quoc. in pri. et l. nemo §. i ff. de
her. insti. et infra e. l. falsa. aut est desig
nativa alterius accidentis et non viciat
ut hic in Ro. et l. huius verbis §. fi. de here
insti. Ratio predictorum patet ex ante dictis

¶ Quarto quero quid in contractibus inter
vivos an falsa demonstratio viciat dispositi
onem et videtur quod non ut l. divortio
§. de vo. ob. Inconveniens videtur casus ff. de contrahe
emp. l. siquis fund. et hoc tenet glo.
intra e. §. hinc ergo tu distingue aut loq
uimur in contractibus ex altera parte tamen
obligatoriis ut in donatione et stipula
tione facta ex mera liberalitate et tunc per
omnia debemus eodem modo distinguere ut ff.
dictum est in ultimis voluntatibus ut
dicta l. divortio et dicta l. si ita stipula
tus fuero. hanc summam aut loquimur
in contractibus ultro citroque obligatoriis
et tunc aut falsa demonstratio facit de
ficere contractus substantiam ut rem vel
precium et tunc contractus viciatur ut l.
in rem et dicta l. siquis fundum de glen
emp. et dixi ideo dicitur ibi quod habet
vim conditionis que statim perimit con
tractum sicut defectus conditionis de pre
senti vere tamen demonstratio est aut de
substantia contractus non perimit et
tunc aut res cui adicitur demonstratio
non reperitur in rerum natura et tunc ille qui
demonstrationem adicit tenetur ut l.
siquis cum fundum ff. de act. emp. aut
rei forma reperitur sed non in illa qualita
te cum qua fuit demonstrata et similiter
contractus non viciatur sed ille qui demo
strationem adicit tenetur fieri cessionem
l. ea que commendandi ff. de contrahen. emp.

¶ V° quero quid in rescriptis an falsa de
monstratio viciat rescriptum dy. dicit quod non
nisi doceatur de contraria voluntate pape
vel imperatoris ut no. per eum C. de leg.
l. si forte diam sed hoc videtur contra casum ex.
de rescriptis c. significavit et ibi hoc tenet glo.
sed quod rescriptum viciatur sed innocentius
dicit quod illud ideo quia non potest constare
papam de alio sensisse quia de nullo alio
sensit quam de eo qui demonstratus est
secus si de alio posset constare per ista
iura quod puto verum et de hoc in spe
de rescriptis presen. §. ratione forme v. quid
si indubitatum ¶ Sexto quero quid in
iudiciis pone aliquis citatus est tamquam
petrus iohannis cum ipse sit petrus
Martini quid iuris statim quero tangit
ia. bu. inst. de act. circa pri. et finaliter
ibi mediatur vel nil dicit Iudic aut
ille citatus sub illo nomine petrus Jo
hannis comparuit in iudicio et sub illo
nomine litigavit et tunc talis demonstra
tio non viciat iudicium immo valet quia
constat de corpore quia cum iudex
quam partes habebant hunc pro petro
Johannis ut ff. de iudic. l. siquis in noie
alias si in iudiciis aut non comparuit in
iudicio sed fuit contumax et contra eum habi
tus processus tamquam contra contumacem
et est positus in banno sub demonstratione
nominis que non est vera et tunc si quidem
constat quod ille homo illud idem corpus
fuit sub hoc nomine et quod ille est ille ho
qui de hoc maleficio inculpabatur
et diffamabatur licet fuerit in nomine
erratum tamen valet processus quia

enim quod iudicis referebat supra illum
hominem sic diffamatum arg. l. congruit ff.
de offi. preto. et de bo. eo. qui ante sibi co
si. l. si in pri. quia saltem debuit compa
rere coram iudice et ostendere quod ipse
qui citabatur sub hoc nomine non erat ille
qui sic vocabatur arg. ff. de iudi. l. siquis
ex aliena et ideo potestates et boni as
sessores quando capiunt aliquem exban
nitum antequam faciant executionem facia
unt captum confiteri quod ipse est idem ho
et idem corpus qui sic vocabatur et sub hoc
nomine fuit citatus et condempnatus seu
exbannitus Sed pone quod constat hunc
hominem fuisse quesitum sub hoc nomine pe
trus Johannis et constat quod ipse non est
petrus Johannis sed petrus Marti
ni tunc talis demonstratio viciat quia
licet nuncius senciat de certo tamen iu
dex non sensit de illo ut ff. dixi in rescripto
et sic citatio non artat eum ut l. pe
§. de reg. iu. Sed in quibusdam civitatibus
maxime tamen pot quis citari sive
confiteri iudicis et tunc eo casu si constat
talem fuisse citatum et constat per nomen
ex diversum processus vigatur quia
non constat de corpore et ibi illud cor
pus reperiatur in rerum natura ut l. si ser
vus quod quin quem ff. de le. i et l. i §. pe
ff. de do. prele et de rei ven. l. pomp
scribit si fi. ins. et infra et l. in
testamento quidam predicta vera nisi alia
demonstratio esset ita non quod sufficeret
ut statim dicatur ¶ Septimo quero quo
modo probabitur quod de corpore constet
ut sit falsa demonstratio non viciet
Ro. debetis scire quod ad demonstrandam
personam perfecte debet exprimi nomen cum
duobus aliis accidentibus in iudiciis
ut l. hac consultiss circa prin. C. qui
te fa. po. ut petrus Martini de perusio
et tunc reddunt personam certam
Item ad demonstrandum fundum debet
exprimi nomen loci cum duobus confini
bus ut l. forma in pri. infra de censi

¶ Hoc premisso ille qui vult probare
quod de corpore constet ut sit falsa demo
stratio non viciet si ostendit nomen
cum duabus demonstrationibus seu duo
bus accidentiis congruere hinc persone
vel nomen loci cum duobus confinibus
congruere hunc fundo ipse habet fun
datam intentionem suam quia de corpo
re constat et licet aliqua alia demo
stratio fuisset adiecta que reperiatur
falsa hoc non nocet quidquid enim ultra
illas demonstrationes necessarias adicitur
frustra est et non viciat ut l. i §. i
ff. de do. ple. si enim obmissio non viciaret
multo minus erronea expressio ut l. i
circa pri. C. de rei vx. ac. et hoc tenet
glo. in l. siquis in fundi vocabulo in
glo. ij ff. de le. i licet le. primus §. i ff.
de le. ij. Et hoc cum adversarius qui
vult disponere infringere respectu tal
demonstrationis habet necesse probare
quod de alio fuit sensum vel quod alius
est qui habet eandem demonstrationem
ut sic res ponatur in obscuro sim forma
ma l. duo sunt titii ff. de testa. tu. ite
ille qui vult disponere defendere ad
verum advertat quod posset ex una de
monstratione tantum clara quod faceret con
stare de corpore et plures alie false

non variarent ut ecce erat quoddam
nomen proprium singulare et singularis
simum ut grallopressus ut nota in dicta
l. hac consultissima cum enim unus tamen
habet illud nomen satis est clara de
monstracio ar. ff. de liber. et posthu. l. y.
et sic hoc solum sufficeret et quidquid
ultra adicitur frustra est ut dixi Item
dico in nomine fundi quia si nomen e
singulare adeo quod res redditur certa licet
in confinibus et alijs demonstrationibus
erretur vel licet non ponantur dispo
non viciatur ut ff. de contrahen. emp. l. cum
quis sic que est notabilis ad hoc et C. e. l.
quibus diebus quod qui dotalem et sic
debet intelligi ff. de le. iii. l. promiss quod
liberti cum sic. Et per hoc dicebam quod si ali
quis accusatur de maleficio commisso in pa
lacio potestatis perusij quod non est necesse quod in
ferantur confinia cum satis ille locus sit
demonstratus ut dicta l. cum fundus quod
si Item est aduertendum quod quandoque statur
demonstracioni potius quam nomini ipso
pone in exemplo contingente de facto
dum ducatus processit contra Johanne
potestate assisij occasione alicuius de
licti commissi in officio et tunc sic vo
catur illo nomine Johannes Certe con
stat de corpore ex illa demonstracione
officij et hec est inspiciendum quia
magis statur illi accidenti quam ipso
nomini cum per illud accidens magis quam
per proprium nomen habetur notius ut l.
qui habebat de milit. et alias est ff. de
re dub. l. plerumque que est multum non ad ista
Ex hijs videt advocatus quid habet
probare Si vero probaciones omnes
ponamus falsas et nullam remanere
ita veram quod sufficiat tunc res debet
esse in obscuro semper enim nomen proprium
non reddit rem certam quia tale nomen
regulariter pluribus competit ut dicta
l. hac consultissima imperium tunc enim illi qui
vult sustinere dispone incumbit onus pro
bandi de tali corpore sensisse cogitantem
quod probabit ex hijs demonstracionibus
forte si est aliqua demonstracio que
vim tamen de illa civitate concernat quia
est nomen singulare ut in illa civitate
est tamen unus doctor et tunc de illo
de necessitate concluditur ut ar. l. y
ff. de li. et posthu. et potest etiam pro
bare per ea que dicta sunt in prefatis
iuribus ut l. Item quia ff. de pac.
et l. tuca quod Item respondit C. de V.
ob. et l. quociens quod i ff. de here. insti.
Item potest probare ex affectione et cari
tate vel de delicto contrariis ut l. duo
sunt ticij ff. de testa. tu. et l. si quis ser
uum quod si inter duos ff. de le. iii. et de ma
iori noticia ut dicta l. plerumque ff. de re du.
vel alijs modis legittimis Sed advo
catus qui dixit quod non constat de corpo
re debet ponere quod falsa nomina sunt
et plures demonstraciones circa il
lud currentes et tunc viciabitur
effectus dispositionis ut l. duo sunt
ticij ff. de testa. tu. ista sunt multum
utilia et in hijs consistit tota utilitas
huius materie ¶ Ultimo quero pone
aliqua demonstracione variatur

ex tempore et ille qui primus vocabatur
uno nomine nunc vocatur alio nomine
ut faciunt multi cum doctorantur vel mili
ciam assumunt et sic alio nomine vocatur
in initio tempore contractus alio nomine
modo tempore quo agit vel conuenitur
quid est faciendum. Respondeo siquidem e modi
ca dicta ut inter nomen integrum et nomen
diminutiuum ut si aliquis vocabatur petru
cius nunc vocatur petrus vel est alia dicta
sillabalis tunc hoc non nocet nec dicitur
diuersitatem inducere ut ff. de ma. ce.
l. qui habebat imperium Si vero sunt nomina
prorsus separata tunc fiat primus articu
lus quod ille qui olim vocabatur sic et
hodie vocabatur sic est una et eadem persona
et idem corpus ad quod facit C. de fideicommissis
li. l. licinius ticius tertio et idem esset
faciendum quando confinia alicuius possessio
nis seu fundi sunt mutata creato du
cis alios per inuet predicta vicinia illa
tunc fiat una positio quod fundus olim
positus inter tales et similes qui hodie
est positus inter tales est idem fundus
et tunc hoc probato habes intentum
alias obtineres et de facili posset perdi
tam totius processus ut l. pomp. quod si
ferunt. ff. de re ven. Bar. le. doc.

¶ **Quod autem** fal sa ca
non viciat legatum nisi condicionaliter
sit expressum h. d. primo ponit quod causa
exprimitur simpliciter secundo quod condicionaliter
tercio ubi ac si condicionaliter Primo quero
quid sit causa glo. ff. e. sup. Ricar. dicit
causa est quedam de preteritis persua
sio quo testator magis quod oneretur
remus secundo modo diffinit precius causa
est animi impulsio a nobis expressa
iste diffiniciones non sunt vere in hac
materia quia in hac l. et in similibus ap
pellatur causa ille actus unde procedit
suasio siue impulsio quod apparet quia
non est reperire casum in quo illa im
pulsio seu suasio non fuerit vera siue
actus ex quo procedit fuerit verus
siue falsus ut in exemplis l. iure enim
denter apparet diffinitionem ergo iste diffini
tiones in multis si enim respicias id
quod iura appellant causam non appellat
eam ipse impulsionem seu suasionem
sed appellat eam id per quod inducatur
impulsio seu suasione sed appellat
causam id per quod inducatur impul
sio seu suasio diffinias ergo ipse sic
et dic causa est quid preteritum vel in
stans quo impellimur ut aliquid dis
ponamus Quare dico causa est quid pre
teritum vel instans hoc dico ad differentiam
condicionis que est de futuro causa
semper est de preterito ut l. si cum ff.
e. facit l. damus C. de con. ob cau. si ibi
ut differat a causa ratione ut l. quibus
diebus similiter C. e. Item ad differenti
modi qui similiter est de futuro ut C.
pro. quod Sed hoc videtur contra ex. huius
l. qui dicit si negocia mea curauerit
si centum exactio simpliciter ista enim
videntur futuri temporis Illam causam
reperiantur in preterito et in futuro sub
iunctiuo debent intelligi in futuro ut
ff. e. l. solennis et ibi dixi et C. e. l.

si ita legatum et sic videtur ff. de fur.
sed in illo exemplo si centum ex arca
sumpserit si intelligetur de futuro esset
conditio quedam turpis et spectare
quod alius furetur et sic esset interpretatio
vitiosa ideo intelligitur de preterito ut ff.
de legat. l. ambigua et de reg. iur. l. quotiens
idem sermo. In alio exemplo si negocia
mea tractaverit dic quod constabat quod testa-
tor sensit de preterito expresse vel quasi
puta quia tempore testamenti credebat se
mori unde ex eo quod dixit negocia mea
intelligitur de preterito. Nam post
mortem non possunt dici negocia sua
ut ff. de neg. ges. l. in alias faceret contra
hoc quod dixi in l. hoc articulo ff. de here.
insti. In dubio autem intelligeremus
de futuro ut in contrariis. ¶ Sequitur
quo impellitur et hoc dico ad differentiam
impulsionis ut ff. dixi. ¶ Sequitur dis-
ponamus istud pone ad differentiam demon-
strationis que non respicit ipsum actum
disponendi sed magis personam ut
dixi in tractatu de demonstratione et
statim dicam et scias unum quod hic diffi-
nitur causa stricte prout cogitur pro ma-
teria. Nam alias causa large sumpta est
omne id ex quo aliquid sequitur ut
l. et an eandem quod hec actio et l. cum
causa de hoc infra de except. rei iudi. et l. i.
C. per quas perso. non acq. sed hic stricte
accipitur. Item causa quandoque ponitur pro lite
ut l. causas C. de transac. et etiam habet
alias significationes de quibus hic non
curo in diffinitione ut ff. dixi. Sequitur
ut aliquid disponamus per hoc differt
a demonstratione que respicit solum per-
sonas vel res que veniunt in dispositio-
ne non actum ubi disponentis sed causa re-
spicit actum ubi ostendens unde cau-
setur. Item advertite quod hic sumitur large
causa quo ad quid ut etiam occasionem com-
prehendat sicut alias sit dictum ut ff. de
de ma. et obe. c. solite et de homi. c.
petitus et C. de legi. l. non dubium. ¶ Sed
quero quia hic tex. facit differentiam an causa
proferatur causaliter an conditionaliter
quo hoc cognoscatur. Respondeo quia profertur
per si et tunc profertur conditionaliter
quia per quia et tunc causaliter causaliter
ut hic et ita est glo. longe et non C. de
fal. cau. adiec. sup. verbo ratio huius est
quia dictio si sicut adiicitur verbo preteriti
vel presentis temporis ponit aliquid
dubitative et sub dubio et incerti-
tudine et hoc est quod dicit tex. quamvis
conhientes ignorent ff. si cer. pe. l.
cum ad tempus et insti. de verb. ob. l. si ita
stip. huius hanc summam et hoc est quod hic
dicitur conditionaliter poni hoc est
sub dubio sicut conditio sub dubio est.
Nam proprie loquendo conditio est de presenti
vel de preterito ut dixi ff. e. l. i. Ista ergo
est causa conditionaliter posita ut ex-
presse hic dicit tex. et iuncta est glo. longe
sicut ergo ista causa ponitur dubita-
tive ita dispositio est in hoc dubio
si causa est vera tenet alias non sed ista
coniunctio quia ponit aliquid certe et
ideo dispositio statim certa est et va-
lidatur licet causa sit falsa dic ergo quod

quod de natura dictionis si est ut
faciat rem dubiam ita dicit tex. in
in l. cum ad tempus et l. itaque ff. si
cer. pe. et dicta l. si ita stip. huius hanc
summam insti. de verb. ob. et ideo qui ponit rem
sub conditione apparet quod firma non po-
nit voluntatem suam sed sub dubio
Sed de natura dictionis quia est quod ponat rem
pro certo et constanti ut quia frater
tuus simpliciter ideo tibi lego centum
et sic puto esse verum et mens mea
ad id est prolata ¶ Quero quid
de dictione quoniam. Respondeo causaliter
ponitur ut ff. l. si ita et insti. de donat. l.
acquilinus. Idem de quatenus quod si pro
quia ut l. si ita quis quod serva insti. de v.
ob. et de fideius. l. si ita fideiussore.
Idem de quantum cum et lego tibi centu
cum fructus sumpserim certe idem est
quod de dictione quia ut l. cum quis quod co-
dicill. ff. de le. iii. Idem de dictione na-
ut insti. de do. excep. l. fi. quod i alias pe-
nultimo. Omnes enim iste coniunctiones
ponuntur causaliter ut dictis l. Idem
puto de coniunctionibus illatis ideo ideirco
et similibus quod de dictione quia ut si
dico Titius negocia mea gessit ideo
lego sibi centum nam tunc non ponat rem
sub dubio causaliter non conditionaliter
est causa expressa ut l. cancellaue-
rat C. de his que in te delen. ¶ Sed
quero quid de dictione cum iuncto
verbo preteriti vel presentis temporis ut
si dicam cum frater huius extra ar-
cham sumpserit centum tibi lego et glo.
iuncta est glo. longe videtur dicere quod
operatur idem quod coniunctio si et sic po-
natur conditionaliter contrarium credo
Nam non ponit rem dubitative [illegible]
pro constanti quod apparet ex vul-
gari expositione cum dicitur [illegible]
causa ponitur ergo cum hoc sit ut C. de
epi. et cle. l. cum clericos impune et
in omnibus quasi l. in quibus sunc
nes dictionem cum iunctam verbo
preteriti temporis sed si dictio cum adi-
ciatur futuro tunc idem quod de dictione
si et ponatur conditionaliter. Est ergo
regula quod omnis coniunctio que causa
ponit cum dubitatione ponitur con-
ditionaliter ut per si. Idem credo per
sive ut si dicam sive negocia mea
gessit sive tuus consul est factus
lego tibi centum arg. eorum que ff. dixi
in l. i. ff. e. de dictione sive secus si
causa ponitur sine dubitatione quia
tunc ponitur causaliter. Item quid si tes-
tator dixit quia dubito ne frater
tuus hoc fecerit lego tibi centum.
Respondeo tunc dictio quia ponitur condi-
tionaliter quia ponitur sub dubio
secus si sub certo quia tunc causaliter.
Item adiicitur causa propositionis ut quando
mediante prepositione adiicitur alicui
verbo aliquid causative ut l. cum
alimenta quod i. ff. de ali. et ci. le. [illegible]
causa adiicitur per coniunctionem [illegible]
lectam ut l. codicill. quod in rebus et

l cum quidam vxori ff de le ij licet
glo ibi dicat q est demonstratio sed
non est verum quia hoc q dicitur
mine dotis respicit actum ubi ponitur
quia rem legata ad dicem ut ff de le
iij l cum quis q pe et hic ponitur
causaliter quia non ponitur dubitatiue
tum est faciendum q quia adiectum
e ponitur distributiua pone exemplum ff
de le ij l lucius in prin si quid dedi aut
donaui illud lego ista est quedam ca
posita condicionaliter habet enim vim
verbum si scilicet in omnibus distributiuis
ut dixi ff circa glo et hoc est q glo
hic dicat q qn non exprimitur pti
falsa ca viciat / Illud autem est solum
qn distributiue relinquitur ut lego ex
equalis meis a qui maior est
ut ff de re dub l si dicent vel lego libt
quos mauult et filia ¶ 3o quero de
effectu cause qn ca reperitur Ita q qn
reperitur causa vera valet dispositio et
de ea non dubitatur Breviter si causa
est apposita condicionaliter / falsa ca
viciat dispositionem ut h et infra et
q longe si est ca apposita falsitas tunc
non viciat dispositionem ut hic nisi ali
relicturus non erat ut l cum tibi q
flaz j c alibi vel l dicere q proba
to errore defuncti falsa ca viciat dis
positione ut C de fal ca adiec le l j
et sic iste l videntur grave quia aliud
est probare testatorem aliter legaturum
non fuisse possit enim ee q erraret et
tamen si scivisset legaturus fuisset ut
C de leg l cum alienam Et quedam est
ca que legato non coheret ut qn ca
non erat obligatoria tunc non dicitur
cohere legato hoc est iniqua di
ca proxima et finalis quia ca px
et finalis est mera liberalitas le
gatis enim est donatio ut l legatum
ff de le ij et in donatione ca px est
liberalitas ut l j j de donat q illa
inserta est remota non coherens lega
to et dr impulsiua et illa si est falsa
non viciat legatum nisi probetur q testor
aliter relicturus non fuisset ut dicta
q flaz quia tunc viciat ope exceptionis
quedam est ca proxima obligatoria
coherens legato si ca est vera ut
quia centum michi mutuasti lego tibi
centum licet non sit liberalitas ca ipa
sed id q exprimit est obligationi et co
heret legato ipum dubium et tunc ut
viciatur dispo sufficiat q probetur
testatorem errasse ut dicta l j C de fal
ca adiec le / illa enim erat ca finalis
et proxima legandi et nulla alia / et
hic est verus intellectus huius materie
a glo et doctoribus intactus / Quarto
quero qn quis debet probare q testa
tor non relicturus non fuisset quomodo
hoc probabitur Ro si testor hoc ex
pressisset coram testibus nullum est dubi
um Si autem hoc non expressit hic est
hic videndum Nam si illa ca respiceret
consanguinitatem vel affinitatem si ca re
pitur falsa tunc presumitur testatorem al
legaturum non fuisse ut l si pater et
l licet apud C de her insti dixi ff
primo in ma demonstrationis Et ex
hoc sequitur q falsa causa circa filia
tionem adiecta exheredationi ut quia
filius meus non est natus / vel non
est filius ideo exheredo cum facit
exheredatione nullam ipso iure ut l
postumis q ff de libe et postu sed
falsa ca alia adiecta exheredationi
non viciat testum nisi intentata querela
ut non inaut circa et dixi ff de testa
l j Si vero nulla ca heredationis
est falsa et tunc vadit glo variando
dixi in dicta l j de testa et non inaut
circa si vero ca non respiciat consanguinita
tem vel affinitatem / tunc recurrendum
est ad coniecturas / Pone exemplum in ca illi
huius q quia frater tuus centum ex
archa surripuit ideo centum tibi lego
licet ista ca sit falsa / et testor erra
uerit tamen pt ee q testator relicturus
fuisset quidem si quantitas est mo
dica et patrimonium magnum et talis filius
cui est relictum erat positus in digni
tate vel multum defuncto servierat
valebit legatum Sed econtra si quantitas
est magna / et patrimonium parvum
nus liberorum magnus certe presume
dum est si testor scivisset relicturus
non fuisset arg l filie ff de le iij et l
vxorem de dona inter vir et vx et
C de leg l cum alienam cum similibus et
hoc apparet ex l ult de her insti et
sic non valet legatum ro / quia ibi
in hereditate que est magna falsa
ca probato errore viciat quia p
sumitur q testor relicturus non fuisset
Nam ibi loquitur in ca non coherente
legato In legatis vero que sunt mo
dica / falsa ca non viciat licet error
probetur unde si legata est ultima
q exhaurient qualitatem toti he
reditatem putare idem iur ee quia
tunc falsa ca viciaret q presumendum
est q si scivisset testator non legasset
¶ Vo quero pone q testor in modum
de aliqua expressit que ipe poterat
disponere an ista verba enunciatiua
in modum cause prolata / inducant dis
positionem Ro licet alr regula sit q
verba enunciatiua emissa pro aliud non
inducant dispositionem tamen in casu nostro
inducunt exceptione doli tex et glo
est notanda ff de rei ven l emptor q ff al
tex non est in l ff q l de coll exc et
ibi per glo et tangit glo in l si sec
q lucius ff so ma in glo ma et q
ibi dixi et dixi in l hac pscriptura ff
de dona ¶ Sexto quero quid in con
tractibus an falsa ca viciet contractum
breviter dic aut non est proxima et co
herens / q non erat obligatoria et
tunc non viciat / sicut in ultimis vo
luntatibus ut l damus de condi
inde secundum verum intellectum quia ca est
coherens proxima et finalis et ob
ligatoria ut qn precedit ca / et tunc licet
falsa ca non viciat ipso iure tamen parit
repetitione cum distinctione aut sciet
aut ignorant ut ff dixi et nota
in dicta l damus et in toto ti de condi
inde Septimo quero quid in sente
ciis an falsa ca viciet sententiam
glo tangit ff de acquir her l si is

ad quem dicit ut ibi dixi ¶ Octauo
quero quid de ca leg nam incantum
coheret legi ut ca cessante cesset lex
ut l adigere § quamuis ff de iur patro
et glo que est ff e l annuale § falsa
dicat aliud in roe leg aliud in roe le
gati ff qua glo con dicatur aliud est
ca legati aliud e ca leg sed certe hoc
non dicat aliud in roe leg ff et lon
ga dea est inter cam prout hic sumitur
et racionem quia ca est de preterito
et ro de futuro dico g° idem in causa
legati et ca legis leg ponendo cam
pro aliquo preterito vel instanti quo
quis impellitur ut legem faciat pone
enim q falsum fuerit q illa calumpnia
inquietaret pforem ff de postul in l i
§ servum vel pone q falsum sunt
q legitur de illa gregoria in auc de no
ch ho inpu ede inchilom 9 lex va
leret iui tales cause semper sunt im
pulsiue ut ca cessante non cessat lex
ut nota in dicto § servum ¶ Item ec
dico in statut et sic idem q in legat
urget ro ut dicit dicta glo et ff so
ma l cum mulier Item dico de roe
legati Nam ubi habet locum ro habet
locum legatum et ubi cessat racio cessat
legatum ut l cum pater § dulcissimis ff
de le ii fiat ff de calump l hec actio
et q ibi no ¶ Nono quero quid i rpt
dic idem q in legat aut al gcessim 9
fuisset falsam causam aut no ut C si
com pus vel ini publ l pscriptione
et extra de rpt sup litt ¶ Decimo et
ultimo quero an ca in dubio psumatur
finalis vel impulsiua dicunt dixi
in l i at ii in fi ff de donat et doc
tractant con in l gnalit C de non
im pecunia Bartholus legum doc

Idem

Idem causa unica
na pstatur huius
quorum interest h d ¶ Oppo
ff e l unaquenique ubi
non cauetur nisi habeat coheredem
Nam sm hoc videtur q debet caueri
venientibus ab intestato sed ibi no
cauetur quia impletur condicio ad
eundo ut ibi dr al secus ut hic ¶ op
ff de condi insti l ii in fi sed dicunt
quidam q hic no pstatur venientibus
ab intestato q non placet quia hic
tex loquitur gnalit Item hem9 tex
in auc de inpe § pstare autem posi
ta C de inpe auc cum relictum in vita
uetur venientibus ab intestato dic
ergo q ibi non erunt venientes ab in
testato vel dic q ibi sunt condicio si
non alienauerit que deficiet pemitur
si no apparet psona cum contemplacione
sit fca prohibicio ut l filius § divus
ff de le i et ff de le iii l cum pr § Julia
nus agrippa Bartholus legum doc

In condicionibus

In condicionibus
Condiciones debent intel
ligi sm testor voluntate
que duatur in testis h d Bar l d

¶ # Hec scriptura:

Condicio que tacite inest si exprimatur
legatum condicionale non facit nisi
testator aliter voluerit Item condicio
de psenti non suspendit h d ¶ Nota
q pt testator facere q condicio que
tacite inest suspendit legatum dixi ff
de le i l iii ¶ Oppo qui dp le ce l sticus
sed quidam dicunt q hic fuit solus
unus heres tu dic idem si fuerunt
plures tn ab uno fuit honoratum re
lictum ut dixi in dicta l iii ff de le i
¶ Oppo q condicio de psnti suspendat
ut ff de le i l si sit g i sed dicit glo
q no est condicio ppe net suspendit
ex vi condicionis sed quia deficit spa
rei relicte ut ibi plene plene dixi
vel dic q no suspendit quo ad tr
smissionem ¶ Querit glo quid si post
testam cepit deberi dic ut in ca Bar

¶ # Si pacionis

Si pacionis Con
dicio
si heres non erit deficiat eo de iure
ptoris admisso p bonorum possionem h
d no faciat ad q q institutio admi
sso p bonorum possessione sm tabulas
no sit locus substitucioni vulgari
que sit per hec vba si heres no erit
dixi ff de vulg et pup l i ¶ Oppo
vbum heres prolatum in condicio
ne debet intelligi de herede institu
ut ff e l qui heredi inpu sed appe
heredis continetur etiam bonorum posses
sor ut hic et ff ad treb l i § bonorum
et ff de v sig l hereditatis Alio ob l q
heredi quia dus non est heres dixi
in l cum filio ff de le i Bartholus

¶ # Si a primo

Si a primo Condicio
si aliquis
heres no erit deficiat illo existente he
rede pro parte h d ¶ Oppo q legatum
tum debeatur quia hec vba si he
res non erit debent intelligi i q
tenus heres non erit ut ff de le
i l stichum sed quidam dicunt q ibi
dixit qui mens erit hic dixit si
Sed hec est con l ii ff de condi insti
quare dic q ibi loquitur qn condicio
respicit ipm rem legatam et est de
ipa re legata secus si condicio respi
cit aliam rem et e de illa re vel
psona ut hic que cum condicio no
scinditur si est causalis ut ff e l qui
duobus ptatiua vero que scinditur
si est causalis ut ff e l qui duobus
ptatiua vero que scinditur ut dicam
forte in l planciius ff e vel forte in
l que condicio ff e q no bene et te
nemeni Bartholus legum doc

Non dubitamus

Non dubitamus
de hoc plene in l i et l q
condicio ff de condi insti

Multum

Multum ad hoc ut
possit adiri
hereditas requiritur q condi°
adiecta in institucione ex
istat et cum extitisse heres sciat
in condicionibus iur sufficiat solum
no q existant h d et est ius lex
¶ Oppo ad primum dictum ff e l ii Se
ad purificandam institucione in co
dicionibus causalibus non requiritur
scia heredis ut ibi sed ad adeundum

hereditatem requiritur scientia condicionis implete ut hic ¶ Oppo ff de acquir. her. l. si quis extraneus § si glo. sed ibi multis modis dicit quod ibi putabat se institutum pure tamen erat institutus sub condicione et condicio extiterat et condicio erat publicata. hic sciebat institutum sub condicione, et ignorabat eam extitisse dicunt sibi ¶ Sol. secundum dominum Oppo de acquir. her. l. qui aliena § 1 sed ignorantia iuris sui non impedit adicionem quia non impedit consensum ut hic volebat enim in omnem eventum esse heres sed si ignorantia impediret consensum puta quia nolebat facere heredem patrem et ipse volebat esse heres si sui iuris esset tunc impediret adicionem ut ibi ¶ Oppo de acqui. her. l. is qui putat, sed eodem ibi ignorantia iuris sui impedit consensum ut ibi dicit ¶ Oppo de acqui. l. heres institutus in fine ubi ignorantia iuris personae impedit adicionem sequitur per ignorantiam iuris personae ignoratur valor testamenti. Ex quo patet deferetur ius adicionis hereditatis ut si quis ignorat an testator fuit liber vel servus filiusfamilias vel sui iuris et tunc impeditur ius adeundi hereditatem ut in contrario ¶ Sol. quando per ignorantiam iuris personae non ignoratur valor testamenti ut in exemplis hic positis. Nam sive heres institutus sit filiusfamilias vel sui iuris testamentum valet unde circa principale ius adeundi non dubitatur quia certum est quod filio competit, sed dubitatur de quibusdam adminiculis scilicet an cum iussu vel sine iussu et propter hoc non impeditur adicio ut hic et hoc dicitur in l. sed et si de sua § 1 de acquir. her. et hec sunt utilia ad quod aliquis in veritate est iudex sed ignorat se iudicem an valet eius sententia. Resp. si ignorat illud ex quo sibi principaliter iurisdictio competit, non valet quod facit arg. l. quero ff de eo qui pro tutore quod tenet contra gl. in l. observare ff de offi. procon. et le. Sed si scit illud propter quod principaliter est iudex ignorat tamen aliquod adminiculum ut puta iurisdictionem eius prorogatam esse per partes tunc non vitiatur quod agit ut l. i § 1 ff de iudic. Idem in similibus si tutor ignorat se tutorem non valet quod facit ut dicta l. quero. Sed si scit se tutorem putabat autem se administrare non posse, tamen de iure posset tunc non impeditur quod agit arg. huius l. in fine et l. sed et si de sua § 1 de acquir. her. Item facit pone quod iudex pronunciavit contra aliquem tamquam contra contumacem tamen ipsius contumacia non esset iudicialis non licet in veritate esset contumax non valebit processus quia illud principale propter quod pronunciat et ius pronunciandi habebat ignorabat. Ita tenet Inno. extra de offi. dele. c. quod contingat in glo. super verbo inscio quod est casus in l. hoc autem § 1 qui ex ca. in pos. ea. et ideo cautela est

in sententiis que proferuntur contra contumaces inseratur visis citationibus de eo factis et eius contumacia, ut pat. extractis etc. Sed si iudex sciebat contumacem credebat ante diem feriatam cum non esset talis error non viciaret processum non enim errat super principali sed super quodam adminiculo quod est que dicta sunt ¶ Sed contra predicta facit c. prudentiam extra de offi. dele. ubi si committitur cum pluribus quod si quis eorum interesse non possit quod alius faciat, omnes habent iurisdictionem tamen unus non posset procedere nisi sibi constet de impedimento alterius sed ibi loquitur in condicione apposita ab homine non a iure ideo indistincte debet stari ut in principio huius l. Bar. l. d.

Quotiens

Quotiens[?] prodigi[?] relictum in defectum condicionis que a iure remittitur non debetur h. d. ¶ Oppo C de condic. vidui. aut an relictum sed hec condicio hodie a iure non remittitur in vidua. Sed in virgine nil est innovatum ¶ Oppo ff de le. ii l. tale dubium sed ibi fuit relictum simpliciter hic in defectum condicionis que a iure remittitur. Bar. le. d.

Qui duobus

Condicio non potest scindi si pro solido potest impleri h. d. ¶ Oppo ff si quis cau. l. si plures contra si plures sed ibi scinditur quia non potest hic etiam pro solido ut plene dicam in c. l. plautius vel forte in l. que condicio in c. Bartholus l. d.

Interdum

Si per gravatum impeditur implementum condicionis pro impleta habetur tamen in ultimis voluntatibus quam in contractibus h. d. ¶ Oppo in c. l. qui heredi § si sed ibi non impediebatur per gravatum sed alias condicio non implebatur ¶ Oppo C de condic. insi. l. legatum sed ibi condicio deficit per casum hic per factum gravati de quo plene distinguam in c. l. intestato. Ita Bar. legum doc.

Cum vir

Si inter virum et uxorem fit mentio de liberis intelligitur de natis ex eis h. d. ¶ Illud ad id quod dixi in l. post dotem ff sol. ma. scilicet quod consuetudo que dicat dotem remanere apud virum si mulier decesserit in matrimonio liberis intelligitur de liberis ex eis natis ut hic et l. si inter ff de pac. dot. Bartholus le. doc.

Hec scriptura

Condicio alternativa dicitur una que potest duobus modis adimpleri. et si in condicione est aliquid turpe illud reiicitur et illud est adimplendum h. d. ¶ Dy. formatur hic una quod dedi bone ut

capiam vadas et hominem occidas
nenum fecisti an possit repeti q̄ est da
tum quam qoꝫ format glo in l iii C
de condi ob cau ca Bartholus legum d

Cum caterum iusac
creste
di tulimith ad heredes hoc dicit Bar

In testo debeat exem
plar debeat ex
emplandum h d ¶ Iᵒ q̄ dixi
in summario ¶ Nota qui dispo
testor de aliqua ea gnuta in alium
modum q̄ in illa dispoe immutata
non intelligit͛ reputata repetita pena
que in pma erat adiecta facit ff e l
multa facit ad q̄ si ille qui vocatur pe
trus martini fuit citatus sub hoc noīe
petrus Johannis q̄ ex hoc no incidit
in pena ɔtumacie q̄ dic ut dixi ff e l
demonstratio in pn̄ ¶ Oppo q̄ no possit
relinqui nomine pene vt l i de hijs q̄
pe noīe sed dic ut dixi in l multa
ff e ¶ Oppo de consti pec l i ꝯ cum
sed hic suppletur officio iudic licet ob
ligacio deficiat ¶ Quero an in dubio ex
istis vbis psumatur testore sensisse
de illo nomine q̄ repitur no obsta
te variacione demostracionis dic vt
dixi ff e l demonstratio Bar le doc

Alic condicio de iuben
do arbitrio alterius
reiciatur ideo non nocet si
ille qui debet ante arbitra
ri moriatur h d ¶ Oppo i e l in testo
sed ꝭ ideo quia condicio reiciat ut l in
tale ꝯ incipie i e fin dy Bar l d

¶ **Tua** vna spes loco alterius
succedit ex voluntate de
functi h d concor ff de donac inter vi
et vx l si donate ꝯ si sponsus ¶ Oppo
ff de adi le l cum seruus glo no solut
dy dicat q̄ ibi legatū consistebat in re
certa et de pnti ideo illius alienacōe
extinguitur et redempcione no inte
gratur hic consistebat in re certa in
specie pnti tempore sed dirigebatur sub
stancia legati in diem mortis illud no
videtur soluere ɔtrarium Nam agathea
que fuit legata tempore mort no re
pitur testor ꝯ legatū debet extingu
ui hic ff tele i l stichum et sicut
p alienacione extinguitur legatū fun
pure ita fun sub ista condicione qui
iuens erit vino tiens tiens q̄ ibi no
distinguitur voluntario vel nc̄io ut l cui
bit de au et ar le cum dic ut dy dicat
in solucione alterius ɔtrarij de quo i di
cam f q̄ vba testor hic posita possint
intelligi duobus modis pmo q̄ testor
habuit respectum ad certas et determina
tas psonas et si hoc constaret p aliena
cionem extingueretur legatū nec inte
grettur per redempcionem vt in ɔtrarijs
scdo mo pt intelligi q̄ no huit respectū
ad certas psonas sed q̄ illa ancilla q̄
vocabatur agathea et ille seruus qui
vocabatur philargicus qui sui erunt
cum morietur debeantur et sic non
sensit mag de illo qua de isto sed solu
respexit ad nomē sed in dubio qua
liter debeat intelligi determinat hec lex
ita ex eo q̄ illi redempto i posiut no
agathes no vr̄ se retulisse ad certas

psonas sed magis ad eos quos illud
nomē habere contigerit ¶ Oppo p op
posicionem istius nominis non potest
indua legatum cum in hijs que fiunt
post testm omnia debent ex integro
fieri ut l heredes ꝯ si quis post de
testa glo non soluit dic p impositōe
istius nois de nouo no disponit sed
declaratur testorem a pncipio sic sen
sisse ut ff dixi que declaracio pt fieri
cum minori solempnitate ut l heredes
ꝯ sed si motam ¶ Oppo ff de pig l si
demissor ꝯ lucius glo no soluit dicat
dy q̄ ibi fuerunt obligata in specie
certa io oblō non extenditur ad redep
ta postea hic autem no legabantur
cta de pnti ex istis vbis apparet dy
intellexisse eo mo quo ff solui pmum
ɔtrarium ¶ Oppo ff tele i l stichum sed
vt ibi p3 ex predict hec vba aliter
intelliguntur hic alr̄ ibi Bar le d

Hec condicio
condicio ptativa facilis de
bet impleri statim cum pt
h d ¶ Oppo q̄ ista condicio impleri
pt quandocumq3 usque ad ultimum vite spm
vt de h̄r insti l suus quoq3 et l si
de condi insti sed pc ut refert dy
C de condi ins l ple in v q̄ et contr
decis in l cedi in pn̄ de condi ob ca di
cunt q̄ ɔtraria loquitur in condicio
nibus ptativis que consistunt in fa
ciendo hic in hijs dando hic in hijs
que consistunt in faciendo quo sed
ɔtra l i ꝯ item si ita ff ti i ubi cau
si consistit in dando debet statim im
pleri unde dicas q̄ illud in hereditate
te ut in ɔtrarijs aliud si apponitur in
legato vt hic ita dicit glo in l si ꝯs
instituatur de h̄r insti et hoc alibi
tenet pc s in l i de condi insti ro q̄
in hereditate vertitur mag piculu
quia in legato Con̄ hoc videtur ff ti
l i ꝯ item si ita vbi in herede idem
dr̄ quod hic in legatario sed quicq3 co
dicio apponitur heredi et hereditati
quia nisi eam impleat pdit heredi
tatem et tunc loquitur q̄ ff dixi quꝫ
apponitur heredi no hereditati sed
respectu alterius grauamis quia
nisi impleuerit cogitur aliud lega
tum dare tunc idem in legato ut ꝯ
item si ita ¶ Oppo q̄ sufficiat cauci
o muciana vt ff e muciane sed ibi
in condicionibus que consistunt in
no faciendo ¶ Oppo de v ob si ita sti
pulatus sed ibi in contractibus in
quibus pot condicio quandocumq3 imple
ri hic in vltimis voluntatibus in quib
distinguitur vt ex predict patet que
diligent no ¶ Quero si non imple
uit cum potuit an possit mora pur
gari Ro non quo ad accōes conse
quenda vt l thays ꝯ inter decha
rimus sed quo ad excepcione sic
vt l i ꝯ item si ita i ti i et l i ff de
pen le Bartholus legum doctor

Si separatim

Continet de portio agreslat sine onie h d

Intestato ista est bona lex et h d Si condicio mixta p calum defiat defiat relictum secus si palm in cuius psona confertur sit impedita h
d Or practabo maz de esse condicionis ubi glo tangit § c l ci qui et vide cum illa glo l i C de insti et subst ¶ Oppo de condi institut l sed et si sub condicione § quod sed ut in glo q ibi in condicione ptatiua que consistit in ptate honora h hic in mixta que consistit i ptate honorati et alterius et vide glo que incipit sed vi ibi Item ad idem insuper ibi nisi est ne vera ista certe quia manifeste secum dependet ex ptate mea et sui mei vi q sic sed non est vim quia ibi non pt nisi eet civis romanus qz est mere ptatiua ut l si quis cum quis at si vero C de manu testa ad istud opp de l inde veracius § pro inde § ad l acquil sed ut in glo ibi impediat per terciu ideo ille tercius michi tenetur Sed oppo de l si titius § c sed ibi impeditur per terciu et glo in l i de insti et subst facit illud gravium et non solvit hic q ut l si titius impeditur p terciu nisi et gtra eu accoi non heo sed peto legatum et l inde vera cius lo q i iniste impedior p tciu io heo accoem gtra terciu et non cosequor legatu et io in condicione ptatiua distingue in hac glo adiecto membro de l si titius statis § c vide glo ibi sed impeditus et dic secus si iniste ut § c l si titius ¶ Oppo et assumo oppoem que est in pn glo q in condicione mixta consequitur legatu ut l si cuinna § de an le et l gayus in pn de ali et ci le sed glo q e spale in alimentis et sic glo sed in l i C de insti et subst et de hoc no C de le l vi et dy in c imputari ex de rescr li vi non tenet istaz sed sed dicat q debet distingui aut oppoem imp sona honorati aut gravati sed dan dy no examino hic sed examinabo in l iii § c Sed ad qua video quia ibi lo in condicione sinuelli et que habet tractu successivum hic in momentanea ca de qua quidem sit dictam § c l illis et doc tangunt i l i C de arbi ¶ Oppo de l si fundum pfidei quississum § de le i glo i l i de insti et sub sol q ibi in modo hic in condicione et est bona sed Sed con hoc oppo q in modo sit idem q in condicione ut l centu § an impe § c bi quidqz dicat dy Ro q ibi non est modus sed condicio impc ut ibi dicam et q ibi notatur in condicione in glo ibi nisi in casibus dum attat ut l ticio § an et ibi dicam Oppo de l cum ita datur libt § c sed glo q ibi speciale favore libtatis et bene et l cu ita at l ticio

si bene respicias lo in condicione si decem dederit ticio sed ista condicio non vi q sit mixta sed mere ptatiua et illa lex non debuit cadere sub hoc membro ut l fuius quoqz in pn § de his qui et pe et cy hoc dicit in l i C de his q sub modo et l plt de h C de condi insti et sic vi q sit mere ptatiua et hoc dicam in l i C de hys que sub modo et l pe C de condi insti videtur dum istud non est verum quia est gtra l cum ita § c Nam si eet mere ptatiua de ficiens p casum non deficeret legatum q est falsum ut ibi nisi favore libertatis ad l fuius quoqz circa hunc Ro q excludit casualem condicione non mixtam ergo q e condicio mixta vi distingue tua vba Pro declaratione glo aut loquer in modo aut i condicione et tunc aut in successiva et dicam § c l iii aut habet tractu momentaneum et tunc aut deficiat facto eius in cuius psona debet conferri aut casu ut ex predict patet Sed gtra istud oppo de l si pater C de insti et subst et l i § inc aut § c ubi dr q eventus expectetur indistincte sed ibi in mere casu hic in mixta sed quid hic dicitur de mixta pt intelligi duobus modis uno modo ex voluntate mea et alterius ut hic alio modo dico mixta hec est ex ptate mea et iuribus sed hec non est idem q in casu et ita sentit hic glo cum dicit inter condicione ptatiua casualem et mixta Oy tangit in glo dicte l si pater C de insti et subst Ol assignat ibidem sic qui est condicio casualis testor voluntatem tum gravare legatarium et ideo expectatur dubius eventus nec curatur qualiter deficiat nisi deficiat p gravatum ut l i § c et l iure civili c ti et l in executione § si l de ver ob volunt mediam legatarium gravare et ponitur in ptatiua io qz satis est si p te non stet Sed in condicione mixta volunt gravare plus quam in ptatiua minus quam in casu et ideo eligitur media via ut distinguatur an deficiat ex casu vel facto alterius in cuius psona confertur dum hec tex distinguentes aut p terciu impedior hoc directe agentem ut impediat existentiam condicionis et habetur pro impleta ut l ii et l dedi inh § de gdi ob causam dicit impedior p terciu hoc non agentem directo sed p quandaz quaz et tunc condicio non habetur pro impleta ut l iii § si quis sibi h de sta li et l non oe c ti aut dubitatur quo iure impediat et indicio vi p s cau impedimentu directo ut non impleatur condicio ut l iii § i de sta h quia tex omes istos talis vi probare ¶ Ulterius quero de solepni dubio in istis talibus in quibus condicio habetur pro impleta agetur

ne ex testo vel qualiter ¶ Or guarda hic
glo in l. ij. C. de insti. et subst. videtur
dicere q agitur extra ordinario iure Sz
ru[s]io vera est illa de qua dicit tex in
his casibus in quibus conditio habetur
pro impleta de iure seu fauore spali pro
impleta vt in libertate no agere ex testo
sed iure ordinario l. a. ratione insticuiz vel
conditione ex l. vt l. si pecuniam q. cum
fiunt et q. is cuius i. de sta. ho. ¶ Quero q.
voluit dicere tex in dicta l. ij. C. de insti.
et subst. qui dicit ex ordinario iure vestro
quid no[n] voluit imperator dicere i. iudicis offo
qua est magis ceu interpretacione qua ex
ipsa significatione et vi tex in l. pe. i pri.
et q. i. i. C. Bartholus legum doctor

Quamuis Error calculi reddenda ronis et reliquorum restitue non facit condicionem
defice h. d. ¶ Illo diligent pro officialibus
qui debent restituere reliqua i. certum
tempus sub certa pena et si restituat
et in computacione fuit erratum q. i. pe-
na non incidant Bartholus le. doc.

Falsa de hoc dic B. c. l. demostratio falsa
Bartholus legum doctor

¶ **Secundum** augmentum dignitatis no
extinguit legatum h. d. facit ad q. de
eo qui promisit dare matrimonium cum pedi-
te fra regina de qua dixi in l. legat.
q. si ex officio B. de le. iij. Bar. le. d.

¶ **Siquis** vna pluralitas geminat plures
pluralitates h. d. ¶ Oppo. ß de pig. act.
l. si necessarias q. si cum a sed ibi fuit ap-
positum pronomen quisque q. est collec-
tiuum sicut articulum omnes vt l. hoc
articulo de her. insti. op. de ipn et al.
subst. l. cum quidam sed ibi est dicant
que que sit est collectiua licet glo. alr
soluat in l. hoc articulo soluit Tu dic
melius quando vna pluralitas respiciat
plures et diuersos effectus tunc resol-
uitur in suas singularitates vt hic quando
respiciat vnum eundem effectum tunc no re-
soluitur vt l. generaliter ibi cum pluribus
erat substitutum vulgaris et sic respec-
tu vnius hereditatis et sic no resol-
uitur in singularitates ita tenebat ja. but.

Nominatim demostratio fit p expressione
qualitatum rei demostrate
Item falsa demostratio no viciat h. d.
Primo dicit q demostratio per nomina ipa
fit et hoc est tex. 2o q. fit p demostra-
tionem corporis ut talis cecus talis
claudus et sic ia. 3o p demostratione
officij vel artificij et hoc est clarum
4o p demostratione necitudinis vel
affinitatis Nonne est necesse q. nomen pa-
tris alicuius apponatur in vxore suffiat
enim q. demostretur p notacionem patrum
fratris vel affinis et sic suffiat q.
dicatur talis vxor talis ¶ Vltimo no
diligent q licet demostratio sit falsa

si constet de quo sensit testor tamen no
innatum dicitur relictum et sic plus est
demostratione falsam apponere quam
nullam apponere et sic vi talis p opi-
dij qua tenuit in suo consilio q. licet
in dicto obmissa viciat pullam tamen ap-
posita licet corrupte no viciat Constat
enim q. Nonius sensit de indict. que
currebat illo anno quem apposuit
licet in denotatione indictionis erraret
Vnde pro notata habetur vt hic de quo
dixi plene in l. librarius de re in[u]f.
licet jo. an. aliter dicat sup data in
fine libri sexti Bartholus legum doc.

Publius Conditio casualis
potest quam impleri h. d. ¶ Illo
q. circa l. electione acceptacionem et gestionem officij ¶ Quero
q. a quo tempore quis dicatur habe
dignitate hec lex facit q. a tempore
acceptacionis vt ibi primus condidit
re[s]pt in glo. q. dic plene ut dixi
in l. ex eo de tes. mili Bartholus l. d.

¶ **Titia** Illo est verisimile q.
testor plus diligat
substitutum quam primo loco positum
et non pt primus quemuis heres q.
defunctus poterat h. d. Illo q. dixi
i. simulacio et probatur inter ibi sed no
est verisimile facit ad q. qua dixi in
l. gallus q. et quid si tantum B. de li.
et posth. Bartholus legum doctor

Siquis licet deficiat omnis legato
in iunctum legatum no de-
ficiat h. d. ¶ Illo q. voluntati
defuncti no paretur qui est contra l. ¶ Oppo
q. a legato repellatur vt l. si quis quos B.
de le. ij. plures sed damatur hic et ingratio
veritas est que hic in fine ponitur Ita
ibi fuit indignus insuper hic legatarius
q. a[liu]s quia testor voluit eum sentire
comodum ut tex dicat in fine Oppo.
B. de le. i. l. codicilli i. pri. sed ut i. plene dixi

Sicuti Ex testo debetur q.
ibi expresse relinquitur vel p relacione ad
aliud h. d. ¶ Illo hanc l. et
facit ad q. testor dixit volo q. heres
meus det illud q. scriptum est in cedula
quam relinqui apud guardianum fratrum
minorum guardianus ondit cedulam
an valeat et videtur q. no quia id q.
inter eo in nuncupatiuo relinquitur debet
a testibus exaudiri ut l. heredes pala.
in pri. B. de testa. sed hoc no fuit exau-
ditum a testibus. q. re. Preterea ista volun-
tas est captatoria et confertur in volun-
tatem guardiani vnde scribit quidquid
vellet fit l. captatorias B. de le. i. Preterea
ista cedula non est solempnis cum
non sit legittimum testium et sic non valet
vt l. vlt. C. de fidei. mis. Et ita determi-
nauit ja. de Bel. Ergo dico hoc esse ve[r]um
qui non apparet illam cedulam ex testor
ex ista liter. coparatione vel alijs le-
gittimis Iudicijs al. puto q. valeat vt
hic ibi quantum re et pro hoc l. que
heredi in pri. B. de re. dub. et l. hijs

verbis in pri. ff. de le. iii. facit ad predicta
l. tco pompius ff. de do. ple. et l. conez
C. de fideicommiss. fin. illaz lec. fin. quia
testator possunt in fide heredis et non
scripsit et pro hoc l. postumum § si pagani
inis de in in. rest. te adidem de ali. et ta
le l. a filio § fi. old arum contrarium quia
que relinquuntur in testo ut ro q. sufficiat
q. audiatur a testibus impliaret ut l.
q. audiatur. Item non ob. q. dr. q. est volun.
ff. allat. item non ob. q. est captatoria
tas captatoria qui non est captatoria
qui refertur ad scripturam decepto ut l.
hoc articulo ff. de here. insti. Non ob. q.
dr. q. non est solempnius. Unio est solemp.
ius quia quidquid relinquitur in testo referti
ad hanc scripturam. Bartholus le. d.

Que condicio

Ista l. ponit duas regulas
multum clare et est difficilis
Oppo. ad fin. v. dr. hic q. omnis inte
tum pluribus de gradu intellr. i. indu
gradu. Contra porcio non scripta accrescat
sine onere ut C. de cadu. tol. § in primo
sed dicit quidam ibi in pro non scripto
hic in adiuncto vel quali contra istam so
videtur ff. e. l. an ita ubi dr. q. quocumque
modo desinat porcio hereditatis deficie
enti accrescat cum onere. Quare alii ut
azo dicunt ibi aliud in hered. ut hic notat
et glo. in § cum ita non firmat et
pro hac opinione azo facit ff. de le. i.
l. civitatibus § i. sed dy. Ret. q. ibi pro
non scriptum accipitur improprie ut ibi
dixi. Alii Reut alio modo ut ibi vide
bitis. Veritas est q. hereditatis porcio
pro non scripta accrescat cum onere ut
est casus in l. si duobus § i. ff. de le. i.
et ibi dixi. Sed contra hoc videtur casus
in l. celsus § i. al. fi. ff. de le. ii. pe. in l. i.
§ is ita C. de cadu. tol. sed multum involuit
in solone huius contrarii et non bene
solvunt. Veritas est ista que ponitur in
glo. l. quia omnis impor. equalit. gradum
et tunc accrescat cum onere ut hic
in pri. quia omnis iungitur quibusdam no
minatim omnibus personis certi gradus
et tunc idem quia accrescat cum onere
omnibus personis eiusdem gradus ut hic
§o. vs. et l. civitatibus § i. et l. si duo
bus § i. ff. de le. i. quia in iungitur nomi
natim uni tantum et tunc accrescat sine onere
ut l. celsus insti. ff. de le. ii. in utroque autem
dixi accrescere cum onere intelligas
qui ab initio fiunt pro non scripta respec
tu persone a qua relinquitur. Sed si ab ini
tio tenuit institutio postea mediante
legata sunt relicta iam instituto mor
tuo et sic fiunt pro non scripta respectu
persone a qua relinquuntur tunc accrescat
sine onere ut l. quidam referunt ff. de
in. codit. ro. pebit in hoc. Sed quero
que est ratio differentie inter hereditatem et le
gatum dicit pe. in § is ita q. hereditas
representet personam defuncti ut l. heredi
tas l. de acquir. re. do. et l. mortuo de
fideiuss. et l. non minus ff. de her. insti. et
ideo ab ipso initio consistit legatum cum
onere. Unde cum suo onere accrescat
sed legatum non representat personam et ideo non
accrescat cum onere, cum ab initio non
consistit si persona non reperiatur et si ab
initio fuit persona heredis illa videtur re
presentasse adeo q. legata postea mediante
sunt relicta, eo mortuo non valent. Sed
quero que est ratio utrum relinquat
nominatim vel non dic ut in l. i. insti.
ff. de le. iii. Item que est ratio utrum
relinquatur nominatim ab omnibus de
gradu vel ab uno tantum. Rsp. est quia propter
casum quam a persona ut hac l. §o. v. Ceno
utrum q. dictum est q. accrescat cum onere
sit verum sive erant coniunctum verbis
tantum vel re tantum glo. dicat q. est verum
si erant coniuncti re et verbis vel verbis
tantum secus si re tantum ut C. de cadu.
tol. § sin vero. Item inde glo. magnam
ubi deficeres et dic ut h. primo consilio
sequitur ibi in miserat et dic ut hic 2°
consilio sequitur ut dic § in primo q. e.
verius isto casu ut l. celsus insti. e. ti.
et sic tenet glo. q. qui sunt coniuncti re
et verbis vel verbis tantum accrescat
porcio deficientis cum onere et ita no
in l. i. § sin autem a deficiente petenz
contrarium quia eadem ratio est in con
iunctis re et verbis que est in coniunctis
re tantum quia quilibet habet ius suo
proprio iure eciam non decrescendi. Fin. sa de
acc. Ego teneo opi. glo. quia licet
inter coniunctos re et verbis sit locus
iuri non decrescendi tamen pro parte per
coniunctionem verbalem omnis iniunctum
unum videtur alteri repetitum ut l. seya
§ gayo ff. de fun. instruc. Queritur utrum
omnis iniunctum per modum condicionis
in persona institutor transeat ad substi
tutos videtur hic casus in §o. consilio q. non
ibi adeunt dumtaxat gradum etc. et
videtur expressum ff. de her. insti. in l. si
sub condicione. Contrarium videtur casus
in l. i. § pro §o. C. de cadu. tol. et pro
hoc l. licet ff. de le. i. Quidam dicunt
glo. tangit in dicto § pro §o. et ita te
net ibi q. y. hoc videtur contra l. istam
prout glo. ponit casum in condicione
si dederit x. et tamen non transit ad substitutum
quia in legatis omnis in modum condi
cionis iniunctum transit ad substitutum
ut dicto § pro §o. et eius glo. ut
distinguamus sicut illa glo. sed in here
ditate non transit ad substitutum nisi ex
presse a testatore sit repetita. Hic est casus
et est casus in l. si sub condicione ff. de
her. insti. et ibi glo. et dy. nec non con
grunt de re iu. li. vi. Non ob. l. licet
ff. de le. i. quia illud est verum in legatis
secus in casu in onere et est ro.
ut non in dicta l. si sub condicione tamen
in legatis distinguunt an omnis sit
nominatim iniunctum vel non videbit. Contra i.
l. i. § si sub condicione ut dixi in
preallegata l. licet. Bartholus

Plancius

alias incipit
claudius
Si legatum sanditur per con
tab. vel alia l. sanditur onus
in modum condicionis iniunctum secus
si per falcidiam minuatur. Item secus
in onere in vi modi adiecto. h. d. divi
ditur in duas partes. Primo ponitur de
onere adiecto in vi condicionis. 2° in
onere adiecto in vi modi, sta ibi ve
rarius. Item prima subdividitur in tres

primo ponit q legatu scinditur p q̄t tab
so p falcidiam tercio qu alioqui scin
dimensum tercia ibi Item scinditur Et
ista est lex difficilis tex ibi iterato et
relictu tibi remaneat in 9 onere ¶
Oppo et vi q licet pronus aduocet
p con tab tn heres tenetur ad legata ut
l. 1 C. de bo po 9 tab sd et glo fatetur q̄m
q pronus pstat conmunt pronus dz dicit
q heres teneatur g inct psonis pro ea parte
qua aduocat ut s. e l. si is sed hodie
nec ipse nec pronus pstat p q. si vero
testam nulli de suc. li ¶ Oppo de v di
uersum ad p̄m et ad v Ite scinditur sd
aliud qu scinditur p falcidia aliud qu
scinditur alioqui et assignat glo rom
et incipit s. de dando sed non video
qualiter posset sustineri ista ro quia
bene est veru q totum dr legatum
licet detrahatur falcidia tn q detra
hatur dr indebitu ut l. lincel ad l.
falc et l. si patronus § 1 de do que
dic roz ut colligitur ex distinctione qua
ponam ¶ Oppo de v diuersum ad v ve
ratius sd ibi in v veratius est in vi
condicionis hic est in vi modi et est
racio quia q datur in vi modi dr qd
remuneracio eius q recipitur ut no
s. e si quis seruu et sd sicut si res ve
dita minuit et pciu minuit et si ita
minuitur relictum minuitur onus in vi
modi iniunctum ¶ Oppo de l. liberto § 1
s. de an le timore huius contrarij glo dis
tinguit multu clare Ita no f. ad treb
l. facta § ticius sed dz ibi et f. de donac
causa mort l. ei qui no amplius
dicit si relictu est in vtile ab initio
ex quacumq causa siue relictu certi
vi modi siue in vi condicionis in
iuncto relicto minuitur onus ut s. de le
1. l. ab omnibus § si tacito et f. l. pre §
si pars si vero minuitur ex post facto
tunc tenet distinctione hic posita q
no placet quia si ponis q legatum
minueba ab initio p falcidiam eet contra
hanc l. v Item scinditur et distingue
late aut onus est impositum in vi con
dicionis aut in vi modi primo casu aut
heres fuit obligatus ab initio ad lega
tum integrum sed ex post facto liberatur
a parte ut p q̄ tab vel p ulnus rei legate
et minuitur onus legatario iniunctum
ut hic in p̄n et f. l. pre § si pars ro
quia sicut ipse exoneratur ita debet pati
alium exonerari ut hic dicit tex Idem
g̃o puto eet si quacumq alia roe ex post
facto heres exoneratur Si vero ab ini
cio heres no fuit obligatus ad totu
legatu et onere aut hoc contingit in
psona legatarij qui no poterat totu
relinqui et onus in iunctu minuitur
ut hic in v Ite scinditur f. de do ca
mort l. ei qui no amplius ro quia
cum heres p legatum exoneret dz
pati et ipm in opere exonerari aut
hoc contingit p beneficiu ipius heredis
que testator non pt grauare et tunc
licet minuatur legatum no minuitur
onus cu codicionis iunctu ut hic p3
in falcidia in v diuersum ro q3 p̄mum
quod habet heres no debet reciti in

eius lesione nec alius pt vti gra
cium p̄milio suo eo inuito ut s. de
inmor l. si pueri Idem g̃o si minuitur
condicio p fab vel p debitu iur
nc vel p alia quartam debitam heredi
eadem ro ne p p̄mum v diuersum licet
glo in l. ei qui no amplius aliter dicat
in falc et male et ibi reprehenditur
p dy aut minuitur legatum facto testoris
ut quia alienat vel ademit et minu
itur onus ut f. l. pre § si pars ¶ Sed vero
quid si testator sub condicione si decem
dazem legauit michi fundum quem
habui com cum alio et sic no debetur
michi nisi medietas ut l. seruu electo
s. de le 1 Ro no minuitur onus quia
no videtur q testor ab inicio plus reli
quisset et sic no pt dici relictu minu
tum ¶ Sed vero quid si legatu minuatur
p defectum p̄sonis testoris Ro p l. falc
in iunctum ut l. in quantitate § 1 et illis
minuitur onus Ro casu qu onus impo
nitur in vi modi dico q in omnibus in
quibus dixi minui onus impositum
in vi condicionis et onus minuitur
i positu in vi modi p eandem l. quia
est eadem racio ymmo maior ut s. p3
et sic loquitur lex ab omnibus § si tacito
s. de le 1 quia ibi fuit relictus fundus
vni ex heredibus et grauatus v dare
certu fundus legatus pro parte qua
legatarius est heres no valet et si ex
psona legatarij hoc venit merito
minuitur onus iniunctum in vi modi seu
per modum legati vel fideicommissi
q idem est ut l. 1 C. de hijs que sub
modo Sed illis casibus in quibus in
iunctum onus in vi condicionis non
minuitur p̄n p falcidiam vel aliam
quartam debet adimplere distinctio
aut onus facit inutilem aut ex tu
scam et illos casus prosequere ut
in glo aut fuit onus impositu alter
natiue iudicium et dic ut s. de le 1
l. si michi stichus ¶ Sed vero quid si ab
inicio onus est plus quam illud q per
testatorem relinquitur legatario nulla
facta diminucione relicti dicunt l. im
perator de le ij ita dicit glo et bene an
aut scinditur condicio dicitur in prose
cucione tituli ¶ Sed vero quid aug(?)
tu si res est diminuta qu pciu minu
itur casus est hic in p̄n pro ut heres
vendiderit et expressius in l. sue rei
cum l. sc s. de g(?)hen emp ¶ Item hic
loquitur qu diminucio fiat pro re
certa ¶ Sed vero quid si diminuitur
pro parte incerta ut puta minuitur
usufructus fundi pro qua pte minu
itur onus et quo iure tex est q estto
indicet ut dicta l. sue rei cum l. sc
s. de g(?)hen emp ¶ Sed vero quia accione
agetur in p̄n l. dic q condicione
siue ea vel accione siue ea vel accione
ex vendito si interuenit vendicio ut
glosa dicit Bartholus legum doc

¶ Cum ita in testo

Si locus loci in testo no ascribatur
subintelligitur locus ubi testor domicilium
habuit h. d. per hanc l. determinatur q
si testor dicit relinquo centu carenei
declarat de qua intelligitur de cara an(?)

est prochianus per hanc l. nõ per dy
de sacs sanc ec. l. i. in. v. q̃oe et in spe
de edi mistri q̃ nu͂c vo ẏ quid si testor
faciat C. de epi et cle. l. mult. et l. siquis
ad declinadum et in aut̃ de ecc. h. q̃
si in nomine Nota p Cy C. de sacros sac. ecc
l. j. Quero quidaz pusinus accusauit
aliquẽ maria istius ciuitat. et dicat
maleficiu͂ de factuz in villa sancti mar
tini nec adiecat comitatus pusij cõn
accōni obicitur cu͂ multe sunt ville
que nominatur ville sancti martini
p diuisas p̃tes mundi ergo videtur ob
stare ut l. ita. j. de iur. fisci in contrariu͂
videt^r casus hic quia vr̃ q̃ debet intel
ligi s. de villa sancti martini comita
tus ciuitat. pusij contrariu͂ puto q̃ in
accusatōe nõ subintelligitur ciuitas q̃
appet quia lex iubet expresse apponi
ut l. libellor. j. de accu. Nec ob hec lex
quia loquitur in ultĩs voluntatibus
in quibus fit benignior interpreta
tio sm̃ voluntate defuncti Bar. l. d.

Quibus dies impe
dimenti nõ
computatur in eum d. h. d. Oppo
qu quis impeditur p tan
tum condicio deficit licet habeat decez
cõn illum impedientez ut l. inde ne
rauis q̃ i. b. ad l. acquil. et nõ s. c.
l. intesto. sed glo. q̃ hic nõ totaliter
impediuit sed dilacionẽ dedit Sed q̃
videtur b. si ta ce mil ex l. ij. mi. et de
eo per quem fac. est per totu͂ vnde
puto q̃ hic debeat intelligi qu impe
diens nõ erat soluendo al' careretur
actio cõn eum ut l. fi. b. de eo per
quem factu͂ est. Vltimo nõ q̃ ei q̃
allegat se impeditum potuit recla
mari et non fecit ut ibi nec pro
testare^t ic. Bartholus legu͂ doc

Quidam appellacõe
expensar.
rei pacu͂ nõ continet^r h. d. et dicat dy
q̃ non est alibi et nobilis ca nõ c
Oppo b. de pecu͂ h. l. si aduo mis
glo dicat hoc ee ex presumpta volun
tatem defuncti certe illa l. nõ facit
cõn Oppo b. de le. ij. l. lucius q̃ que
marito glo soluit nec est cõn si bn̄
aduertatur Oppo b. sol ma. l. fructus
Sed hic debet intelligi de expensis
factis ad ipetuã rei utilitate non
circa fructum Vltio dy dicat nõ
ar. q̃ si testor legat filio expen
sas factas in studio nõ videtur le
gare pacu͂ libror. ut hic pe dicat
contrariu͂ al' nichil operare^t legatum
quia alia expense de iure coi nõ
possunt repeti ut famul h. l. qro
Ego dico aliud est dicere lego ex
pensas studij aliud lego expensas
libror. Nam expensa studij est q̃
quid occasione studij studij impe
sum nel in libris nel in quocumq̃
alio simili sicut diximus expe
sa itiner. de relig. sed qu dico
expensas libror. posset procede
dictu͂ dy q̃ nõ intelligat^r de pecio
librorum sed de alijs expensis factis
post eos emptos ut hic qui pacu͂ rei
non est expensa rei eiusdem sed pacu͂
vnius rei pt ee expensa alterius rei
vt si emere ligna nel ferru͂ cu͂ fulac
di seu fabricandi seu fabricandi do
mu͂ istud est expensa domus sed nõ
est expensa vinij ligni nel ferri ita
loquitur hic predicta vera si post em
cionem libror. in eis fecit expensas
faciendo eis minuare corrige nel
silia sed si nulla fecisset tunc deret
intelligi expensa libror. i. pacu͂
libror. cu͂ nulla alia sit ut ar. j. c.
l. q̃ dus quod nota Bartholus l. d.

Quidam Condicio
apposita
in quacumq̃ parte testamenti reddit
conditionale legatu͂ h. d. Oppo ex
glo q̃ sit dcã non condicio appona^t
in ipa dispoe nel post ut l. impa
tores sed ibi in modo non in condicioe
Oppo C. qu͂ di. le. ce. l. ex hijs. sed
dicunt quidam hic p si ibi per cu͂
cu͂ dic quiz post legatu͂ pure relictu͂
adicitur ei tempus certe etat. vel
alterius euentus in tempus certuz
et tunc facit diem ut l. ex hijs Si
vero adicitur tempus incertuz tunc
facit conditionem ut h. et notat glo
j. ad trebell. l. seyus Oppo ad istud
q̃ etiã in conditione vel die incerta sit
dcã apponatur in ipa dispoe nel post
vt l. obligacōm fere q̃ condicio deficit
et ob glo dicit ibi in contractibus hic
in ultĩs volunt. et bene Nam in contrac
tibus si in ipa dispoe apponit^r facit
contractum conditionalem si ex post
facto apponitur facit ipsum puru͂ resol
uendum sub condicione ut l. ij. de in
diem adiect. et ibi glo que melius de
clarat hanc sed que non et collige dis
tinctione pte Vltio nõ q̃ dictio nisi
facit condicõez exri b. e. l. i. q̃ nõ Bar.

Dominus seruo
appoe debiti contine zna le cui si aliud re
ferri nõ pt. h. d. Quero testor re
liquit in testo omnibus debere satisf
eri quibus aliquid debebat utrum ex
hoc illi quibus debebatur quor. de
bitu͂ erat prescriptum possent petere
et h. vr̃ casus q̃ continetur debitu͂ zna
le purgatum est tex in l. si is q̃ s. de
pec. al. l. is cui q̃ Nam q̃ dessolui. sed
aliud est relinquere spalit centu͂ q̃
debeo et loquitur hic aliud relinq
re simpli^t quidq̃ debeo quantitate
non expressa quo casu nul releuet
nisi debitum probetur ut l. legatum
mis de libe leg. Bartholus le. doc

Cum dotalem
falsa demonstracio rei certe legatum
non viciat h. d. Bartholus le. doc.

Titulus legatum sub
modo nõ
pt effectualiter peti nisi pstita cauoe
de mo implendo h. d. Oppo j. e. l. titio
primo ruso. sed ibi modus apponitur

in fauorem legatarij et io vide magis
impulsiuus modus quam finalis 2o oppo
de l. cedi in pri de condi ob cau dicit glo
aliud in contractibus ut ibi aliud in
vltimis voluntatibus ut hic de hoc
dicemus infra ¶ Queritur primo quid est
modus glo dicit modus est de futuro
et quasi causa data remuneracionis a
legatario petita exhortatio quo non im
pleto ita priuatur relicto sicut defici
te condicione a biuicio non capitur
hec diffinicio non placet quia sim
hoc etiam fideicommissum relictum a lega
tario est modus quia est exhorta
cio fauore tamquam remuneracionis
quo eo non impleto relicto priuatur si
cut deficiente condicione a biuicio
non capitur ut in auten de her et fal
quia ex hijs omnibus causa omnis relictum
in vi modi et relictum in vi fideic
missi sunt species diuise ut nota C de
hijs que sub modo l. ij dic ergo sic modus
est moderacio queda disposicionis adiecta
eum qui honoratur aggrauans in
tempus disposicionis preterito quod dico
moderacio quedam disposicionis adiecta
dico ad differentiam demonstracionis que
plerumque adhibetur ad declarandam ad li
mitandam rem legatam uel personam
ut dixi in l. demonstracio modus
enim moderatur ipsum actum disposicionis
Item ad differentiam legati et fideicommissi
quia illud non moderatur proprie ipsam dis
posicionem sed est queda dispositio per se
eum qui honoratur aggrauans hoc
dico ad differentiam modi largo modo sump
ti quam tunc omnis qualitas disposicioni
adiecta est modus ut l. obligacionum
ergo modus ff de act et ob et l. iiij ergo
modus ff de seruit dicitur enim modus
ff de act et ob a moderando ut ff de do
ca mor l. condicio ergo i et ibi nota sic
est accipitur ff ti i ergo i hic vero acci
pitur modus stricte pro mere appo
sito in vi modi eius iniquo dispo
conferitur In tempus disposicionis preterito
hoc dico ad differentiam condicionis que
debet impleri antequam dispositio sortiatur
effectum ut ff l. pro de modus debet
impleri post ut hic et l. demonstracio
ergo ti ff e ¶ Queritur secundo per que verba in
ducatur modus glo dicit per ut nota C
de hijs que sub modo l. i et ind de
leg ergo longe et ff de ghen empt
l. cum ab eo et ibi notatur Sed con
quia condicio induatur per ut
ut ff e l. a testore et nota in dicta l.
cum ab eo Sed posses dicere quod illud
non operatur dictio ut sed natura ablatiuorum
absolutorum et ibi patet et dixi ff
e l. i et ego puto quod illa dictio ut
quia infinitat oracionem et facit eam de
pendente ex ad actum vbi preceret
et tunc non facit modum sed per facit
oracionem et ponitur pro quod ut ecce cetera
roga te ut restituas hereditatem
et ibi sunt in l. a testore abla gratia ab
soluti ibi positi faciunt condicionem
site uel sticho in pri ff de statu l.

¶ Quandoque dictio ut aliquid adiungit ad
disposicionem perfectam et tunc facit mod
uel si vis subtilius glo quod hoc operatur
dictio ut dic quod quando per dictionem ut adi
citur disposicioni aliquid quod est explicand
per honoratum tunc facit modum Ita
loquuntur omnes l. que tractant de
modo quando per dictionem ut adicitur ali
quid quod est explicandum per grauatum
uel per alium uel pendet ex viribus
fortune tunc facit condicionem Ita
loquitur lex a testore ut ex ratione quia primo
tamen voluit testator minus grauare
eo plus ut dixi insti ff e l. i testo
ad quod facit quod dicam statim de dictione
ad pro hoc opinione de dona ca
mor l. senatus ergo i insti quia ubi aliter
accipitur dictio ut qui respiciat actum
honorati aliter qui respiciat alios actus
et si queras que est racio dicere inter si
et ut Respondeo hec est ex parte natura ut ff
e l. eas causas insti et hoc tamen hec
dictio adiciat aliquid futuri tempor
aliter non faceret modum prout hic sumitur
sed est queda modificacio ut ff de sum
insti ue l. stichus in pri et ergo i Quid
de dictione insti Respondeo idem ut ff de ma te l.
libertas ergo i quid de dictione ut Respondeo ide
ut l. si tibi ff de le ij Quid de dictione
dummodo Respondeo idem ut l. cum ab eo de
conthen emp ¶ Quid si testor dicat
lego tibi centum ea condicione ut
aliquid facias certe hoc non obstante
erit modus ut l. mema de man te
et de donac l. ij insti et illa verba ea
condicione non accipiuntur proprie cum con
testores ignorent quid sit et ideo sig
nificacio aliorum verborum magis inspiciatur
Quid si testor expresse voluit an
impleri illud quod per istas dictiones exprs
sum est quam emolumentum consequatur
Respondeo siue expresse siue tacite hoc appa
reat facit condicionem cuius natura e
ut prius existat ut ff de fideic l.
l. thays ancilla ergo stichus et statim
dicam de dictione ad facit quod dixi ff l. i
de condicione copulatiua Quid de dictione
postquam videtur quod faciat modum ita dicit
glo in l. si filius ff de donac et ita
intelligitur ista l. contrarium puto verum
cum de natura modi sit ut post emolu
mentum quesitum impleatur ut hic in
fine et ff e l. demonstracio insti et illa
dictio postquam hoc exprimit quod effectus
disposicionis sequatur pro hoc quod faciat
condicionem est casus in l. uxor illam
de v sig et ff de le ij l. si ita ergo fi sim
glo que exponit ibi ff postquam ¶ Quid
de dictione que est aduerbium ut de adu
bio glo et dy in l. cum abiuti ergo i
ff de acqui poss dicit quod faciat modum
per l. cum pater ergo ticio ff de le ij et
ibi etiam glo dicit In contrarium videtur
casus ff e l. cum tale ergo ticius ff facere
oz de dictione ne que exponitur ff ut non
ut dicta l. cum pater et ibi notatur
ergo ticio tamen ut dixi dictio ut facit
condicionem quando illud quod adicitur venit

jmplendum ante emolumentum questiam
seu consecutum. Ita in dote ne cautio
consueuit peti antequam emolumentum
consequatur prohibicio quoniam ne petatur
respicit illud tempus ideo facit condicionem
uel faceret modum ut ille tex. non dicat
quod est notandum propter id quod supra dixi de aliis dic
tionibus. Nunc quero de propositionibus que
de propositione ad hic uidetur tex. quod faciat mo
dum sed ff. e. l. si vii. facit condicionem
dic quod aut per hanc dictionem adicitur aliquid
explicandum per honoratum et facit
modum ut hic aut aliquid explicandum
per alium uel pendet ex iuribus fortune
et facit condicionem vt in gratiano et hoc
et non propter id quod dixi supra de dote vt quid
de dote pro credo idem quod faciat modum
Cum per talem propositionem adicitur aliquid
futurum ut l. aupe quoniam ff. supra de le. ii. ad
idem facit C. de dona. l. si quis pro
redempcione. Quid de dote in ... Respondeo
idem quod dixi de dote ad ut proba
supra e. l. solemus quinta l. potest in pri
ff. de op. li. hoc autem intelligo ut statim
dicam. Quid si pro ea vt ecce relinquo
centum pro redemptione captiuorum uel
relinquo centum nomine dotis puella an
faciat condicionem uel modum. Videtur quod
faciat condicionem ut l. stip. demum de. et
ff. e. l. ticio et ibi dicam et dixi supra e.
l. i. ergo quod faciat modum ut C. de epi.
et cle. l. nulli in pri. dico aut relinquitur
nomine dotis pauperum puellarum uel in re
dempcionem captiuorum in genere et tunc
quia semper pauperes sunt et semper
captiui sunt et non dicitur hoc pendere
ex futuro euentu incerto solum enim
erogatio facienda ideo facit modum.
Ita intelligo l. nulli aut relinquitur
nomine dotis certe persone aut in redemp
tione captiuitatis certe persone que for
te nondum capta est et tunc quia pendet
ex iuribus fortune an illa maritetur
uel ille capiatur et redimatur et tunc
facit condicionem et ita intelligo quoniam
et in hac declaratione debent intelligi
multa que supra dixi. 2o principaliter quero de
effectu modi et primo quero an impe
diat transmissionem legatario defuncto
an modum impletum aliter ante cautionem
prestitam et hic videtur casus quod impediat quia
modus resoluitur in hanc condicionem
si satisdederit et videtur casus ff. eo. l. ticio
quod an impacas sed opinio illorum qui di
cunt quod illud est legatum est falsa non
nigrum est casus et glo. ff. e. l. a celsore
ff. qui di. le. ce. l. si post diem quoniam eisdem
et hec est veritas nisi modus esset
talis qui non posset impleri per heredem
quia tunc heres excluderetur quia mo
dum non implet sicut defunctus vo
luit non ob hoc lex quia sicut sta
condicio que tacite inest ex lege dispositione
non impedit transmissionem ut ff. e. l. con
dicionem que ex alteris et supra de le.
i. l. iii. Ista est huiusmodi questio. Ex hoc
etiam heres teneretur quod isti duo modi
legandi per omnia habent eundem effectum
vt lego tibi vt aliquid facias uel si
satisdederis de hoc faciendo heres meus

det tibi centum ut quod dicitur legatum
submodo casus est hic et in l. huiusmodi
in pri. supra de le. i. licet glo. ibi et doctores non
non intellexerunt sed per hanc l. declaratur
vt vides. Quero utrum sit uim indis
tincte quod de implendo det cautionem breuiter
dic aut modus respicit solum fauo
rem legatarii et non debet cauere ut
ff. e. l. ticio in pri. aut respicit fauorem
heredis uel alterius et tunc aut modus
adicitur libertati legato et tunc non
debet cauere sed officio iudicis cogi
debet seruus liber factus implere mo
dum ut l. mevia et l. libertas quoniam ii.
ff. de ma. te. aut loquimur de aliis re
lictis et tunc aut modus fuit additus
vt legatario et tenetur cauere ut hic et
l. si t. supra de le. iii. cum filibus aut fuit
additus modus vt minus et non debet
cauere ut l. dominus ff. si cui plus quam per
l. falc. Item quero quid in contractibus
glo. tenet hic quod non debet satisdare et
allegat l. cedi. supra de condic. ob causam sed dic
ibi dicitur quod postquam ille qui debet implere
modum percipit illud quod debet illo potest
peti ab eo cautio ut impleatur. Sed nos
querimus utrum antequam ipse percipiat re
pellatur exceptione nisi caueat et caue
do et exequendo habeat actionem siue
obstaculo exceptionis et dico quod si vere
contractus est celebratus submodo
est idem quod in ultimis voluntatibus causa
est in l. insulam in fi. supra loca. posito hic
quod nulla lex diceret et tamen hoc dicat
vrgens ratio. Illa enim modi est ut im
pleatur post emolumentum secutum ut hic
et supra dictum est nisi enim prius consequatur
non posset modus impleri. Pone pro
missio tibi centum ut fundum emas
ticio ut l. i. in fi. C. de do. uel promitto
tibi centum ut domum reficias certe
de ciuitate quas prius adeuntur prestita
cautione de modo implendo ar. huius l.
et dicta l. insulam in fi. supra loca. facit supra
man. l. si vero non remuneranda quoniam si
et l. se que optime probat et predicta
de intelligere etiam in contractibus stric
ti iuris. Item id quod supra dixi si vere contrac
tus est celebratus submodo ideo dixi
quia si esset alius contractus ultro citro
que obligatorius ut locatio emptio
et similia tunc deberet quis implere
contractum ex persona sua aliter repelleretur
exceptione vt l. iul. quoniam offerri supra de
act. emp. nec sufficeret prestare cau
tionem de implendo fallit quoniam ut tangitur
per glo. in l. ii. supra locati et ibi plenius per
doc. Ultimo quero an debeat prestari
alia cautio quam ista Respondeo sic de re cum
fructibus restituenda si modus fuit
impletus ut C. de indic. indi. aut
cum relictum et in corpore vnde sumitur illa
tamen est cautio simplex requiritur ut ibi
ista vero est satisdatio ut hic patet.
Quero utrum ante prestitam cautio
nem sit nata actio pro legato pete
do dico quod sic sed repellitur doli ex
ceptione ut l. si ita et l. cum in testamento ff. de
fideius. li. Quero quid si legatarius

non implet modum et loquor de ipo
possibili ab inicio Ro aut no implet
modum quia no pt et retinet le
gatum ut ff si fundum per fideig
g 1 § dele 1 illo 2 § e l incesto et
C de insti et substi l 1 fallit Bin quo
sdam ff e l ticio g ante nupcias sed
ibi est tacita condicio ut ibi dixi
aut no implet quia no vult et hic
tria remedia sunt primu q legatarius
priuatur legato et heres recipit ut
C de hijs que sub mo l 1 et § de
condi ob cam l si heres ff de adim
le l liberto g lucius et glo dicit hoc
ee unu § indistincte modi sed hoc
fallit in legato libertat q est ire
nocabile ut l imperator ff de ma te
stam puto si aliquis est liberatus
aliqua actioe que no posset renasci
ut § de pac l si titius Scm remediu
est ut heres agat ex stipulacione
ut modus impleatur ut hic et l
si cum § dele iij no inp onetur hec
caucio nisi ex ea posset agi ut l
hec stipulacio g dmo ut le no ca
sed certe illud procedit sine dubio
qn heredis interest sed ponam q
modus continet aliquid expliandu
in psona tercij quo competet heredi
actio ex stipulacoe cum sua no intsit
ut l stipulacio g alteri ff de v ob
Ro dicit glo in l hymor in pu § dele
1 q tunc heres debet stipulari no
mie alterius alij credere Tu dic q
stipuletur noie suo quia semper
sua interest q voluntas defuncti ser
uetur ut ff e l ticio 1 Rndo ubi est
talis tciu remediu est ut ille i cuius
gmodum debet impleri modus a
gat actione ex testamento ut C de hijs
que sub mo l ij Sed aduerte quia ut
ibi dicit glo illud unu nisi in libertate
q intellige in dando libertate ut
ibi notat Tu dic q licet de iure an
tiquo no daretur actio tn indicas of
ficio q pelli poterat ad modu imple
dum ut l libertat g 1 et l mema
de ma et ar § de alime le l quintus
et hoc vera i ultimis voluntatibs
In contractibus dic aut est gtractus
bonefidei et no habet locu gdicio
ob caz sunt stricti iur Sc et no § de
condi ob causam l R de gtrahen emp
l pacta C de condi ob ca l ij et ibi
per doc Quero de no ipossibili glo
tangit C de cadu tol g pro 2o in
fine glo magne et ibi p cri ultra
q tetigi nobis § e l si quis eum
dixi plene § dele ij cordiall i pu
ubi glo hoc tangit satis plene

Filio Si relinquitur filio
sub gmemoracione
pris ptat et in id tempus
confertur patri ut legatu hd

Qui heredi cerui
iussus
est dare seruo cu codicionis
implende sub nomine pprio uel
sub nomine heredis dando

domino non implet condicionem Iter
iussus dare dno no iplet gdom si dat
seruo h d illo que facta sunt no transeunt
ad dnm sed quero quid ad ppositum
Ro id q est in condicione non est i
obligacione ut l si quis ob ca te io
seruo non competit aliquod ius me
to per eum non acquiritur aliqd dno
sed ipi seruo datur ex mera volunta
te dant et sic dr facti merito ad dnm
no transit sed postqm puenitur ad dacio
onem et sic ad dnm translacione illa
acquisicio dnij est pur fine enim dno
acquiretur ut ff de acquir re do l acq
ritur Oppo q hic superfluat v sed tum
heredi sed Ro intellige q in pri iussit
dare seruo expsso pprio noie in v sed
tum heredi expsso noie heredis tn
Oppo q debeat dari dno cu ad
eum transeat ius et nomen heredis
ut § de acquir hrd l placet glo
vult soluere et nichil declarat dic
quod finis remaneat apud dnm
ut plene declaraui in l cu filio § dele
1 q ee heres noie valet ad dno squo
ad hoc ut in eum impleatur condi
cio ut hic et ff proximo g item ut ab
eo no detrahatur quarta trebellia
nica ut dicta l cum filio et ibi dixi
Quero que est racio dre int sta
tum liberos et alios Ro romi po
nit tex de sta h l seruus si heredi
quia statu liber mag dat iure dom
dnij quia iure hereditatis et io in
quemcumqz transit domz ipletur gdicio

Cum hereditas
Condicio dando heredi in primis pz
impletur non in fideicommissarij et
datu cu condicionis iplende no ve
nit in restoe h d dam est § de con
dicione que debet impleri in eo qui
heres est noie no in eo qui e hrs
effcu et idem tractat hic sed differt
quia seruus est heres nomine tm
et apud eum no remanet directe
uel utiles hic loquitur de herede
restituente si est heres noie et apud
eum remanent directe Oppo datu
cu condicionis iplende gputatur in
qrtam trebell ut l in quarta ff ti 1
So fateor sed residuu in restitucione
no venit ut hic Oppo de condi
inde l 16 cuius difficile est gtrarium
glo soluit pluribus modis dic
q ibi fuit iussus dare cu condicio
nis implende pro legato fundi q
legatarius enumerat hic pro alio
legato q legatu validum remane
bat unde datu cu condicionis im
plende no pt dici indebitu et eodemo
dicta l non ob Solo hunc hmoi l oppo
de donac cu mort l statu liber so
ibi fuit datu a statu libero de pecu
lio suo et sic q daba pecunia he
reditaria erat merito venit in restoe
hic dabatur ab extraneo de pecunia
no hereditaria Quero quid de eo

aquo aufferetur hereditas tamquam
ab indigno an in eius persona debet
impleri condicio q. v. quia heres
remanet ut l. ex facto ff. ad l. fal. de vul.
et pu. gl. et cetera ut ibi patet et
hoc q. v. sed cum suspecta fuerit de vulg.
et pu. l. suis qui et l. in substitucione
Queritur quid de eo qui vendidit he-
reditatem an in eum debeat impleri con-
dicio, certum est quod sic quia heres est
Sed an illud quod sibi datur debeat resti-
tuere emptori hic videtur facere quod non in
contrarium ff. de h. ven. l. venditor ubi
quidquid pervenit ad eum tamquam ad heredem
debet restituere sed hic datur sibi
ut heredi gl. et cetera Queritur quid de minore
restituto in integrum, qui remanet
heres nomine ut l. sed et sive q. v. sed
quod pomp. dubito Bartholus le. doc.

Si duorum

Ex plu-
ralitate
duorum scinditur condicio h. d. de hoc
dicam plene j. e. l. cum fundus var.

Si pars

diminuto lega-
to per ususcapio-
nem diminuitur condicio h. d. declara
ut dixi s. l. prox. Bartholus le. doc.

Plaucius

iussus dare
heredibus
si tempore quo dat reperit se heredem
deducat partem suam pro rata si vero
si non sit heres sed esse speratur quia
tunc nichil deducat sicut legatarius
h. d. Nota quod non consequitur effectum
disposicio ante impletam condicionem vel
pri. huius q. v. pt. indicia ad quod quas dixi
in l. ab omnibus q. v. si tacio s. de le. i.

Iulianus

dare et
remitte
non est idem ipso h. d. Nota
diligenter hanc l. et facit
ad multa. Sed quero pone quod heres
non vult recipere liberacionem pro im-
plemento condicionis vel vult solvere
quid habet facere legatarius R. duo
primo quod protestetur heredi quod sibi sol-
vat ut possit implere condicionem
quod si non faciat per heredem videtur
stare ut j. de sta. li. l. iij q. v. i. aliud
remedium est quod compenset id quod sibi de-
betur cum eo quod debet dare causa condicio-
nis implende licet non sit ipso iure compen-
sacio quia non est debitum hinc inde
quod enim causa condicionis implende datur
debet non dicitur debitum ut l. si quis sub con-
dicione si quis ob causam re. et hanc doc-
trinam de compensando ponit tex. ut l. si
peculium testa. li. Et advertendum est
quod hic dicit tex. condicionem haberi pro
impleta quasi per heredem steterit ex
hoc arguitur quod si aliquid debet solvi pu-
pillo causa condicionis implende vel civi-
tati per tutorem vel per administratores
rei publice non solvatur illud quod illi
debent implere condicionem debetur condicio
pro impleta non potest haberi non enim
videtur impleta ut tex. probat hic Item
non potest haberi pro impleta ex facto tu-
toris vel administratoris in pupilli vel
rei publice preiudicium ut de re. in. l.

neque interdicto et s. qui ex fac-
tis l. neque per totum, sed ipse tutor
vel administrator tenebatur sicut
ceteris impediens in iuste ut l. inde
veratius q. v. i. ad j. aquil. et dixi
in l. inceptis s. e. Item facit hec lex
in eodem laudo una pars est condemp-
nata alteri in mille et alia alteri
in quingentis et iussi sunt solvere in die
sub pena in compromisso contenta certe
ille qui condempnatus est in minori qua-
titate debet compensare et liberare
adversarium usque ad concurrentem quanti-
tatem et habetur condicio pro impleta
ne incidat in penam ut hic, Sed
quid dices si condempnatus in maiori
quantitate petit laudum reduci ad ar-
bitrium boni viri an interim posset
fieri execucio contra condempnatum in minori
quantitate qui non petit reduci vi.
quod sit secundum ea que notant doc. in l.
per hanc circa finem C. de temp. ap.
Sed dubito Item facit hec l. si iuravi
tibi dare centum utrum compensando quod
michi debes liberer a iuramento
de quo ex. de iur. iur. C. ad nostram

Si iudicium

dies ap-
posita
ad implendam condicionem in
persona heredis incipit cur-
rere a die adite hereditatis h. d. questio
quid si dixisset infra centum dies a tempore
mortis R. idem quia intelligitur mortis
et adite hereditatis ut j. de sta. li. l. iij
q. v. servus si heredi et quod hic dicitur in
aliud tempus nunquam sit appositum in-
telligas ita expresse quod talis subau-
dicio non cadat et per hoc potest suspendi
glo. C. de do. iure deli. l. scimus q. v. et si
prefatum ubi dicit tex. quod heres debet facere
inventarium infra tres dies a tempore
mortis supplet gl. et adite hereditatis
via ex eo quod omnis iniungitur heredi vel
quod illa suppletio debet fieri ut ab adi-
ta hereditate incipiat ut hic et s. dixi

Servo

Si condicio expressa
nichil operatur in
principali nec in eo operabitur ad quod
per repeticionem porrigitur h. d. in tex.
ibi eciam si expressum non esset et sic
illa condicio nil operatur ut l. iij s.
de le. iij i. licet canalit. fallit et hoc
sequitur semper nisi et si ergo non operatur
in principali scilicet in libertate igitur nec in
eo ad quod tacite porrigitur scilicet in here-
ditate vel legato et hanc materiam
explicavi in l. iij s. de le. i. et non bene
hunc casum Bartholus legum doc.

Non putabar

annus ceptus habetur
pro completo h. d. fallit j. ad
trebell. l. qui filium q. v. sabinus et de
min. et ho. l. ad rem publicam dixi
plene in l. si an impu. s. de le. i. et ibi
videbitis Bartholus legum doctor

Si cum libertas

iussus reddere rationem pot.
petere ut ponantur calcula

tores qui indicabunt de reliquis librorum h. d. Nota bene fiat C. de insinu. le. l. ij. Ubi dicit de reddendis libris rorum fiat j. e. ti. l. cu. servus et de manumiss. te. l. si ita fuerit ff. qd. et dixi in l. i. ff. officio do. tu. et ra. dis. Bar.

Sub diversis: qui libertatibus lenissima legatu novissima spectatur condicio h. d. ¶ Oppo. q. in condicionibus disiunctiuis impleri non curatur de qua ut ff. de condi. insti. l. si heredi plures. Sed intellige hic disiunctiuis separatis in diversis partibus testa. ibi disiunctiuis alternatiue Bartholus le. dec.

¶ **l. Heredi** Condicio pt impleri in herede heredis non in herede legatarii h. d. sm una lec. prima pars huius ff. non variatur 2a in b. q. non littres habet lec. prima est quia posita in tituario et ista est vera. unde ut j. e. l. cum ita. tu. si servus debebat pecuniam patrat ad soluendam est liber de iure speciali ut j. de sta. li. l. si peculium ff. ib. cu. 2o legit ut innuit casum sic fauore libertatis pt condicio impleri in herede heredis servis in alio legatario h. d. sed negat hanc lec. esse veram sed pro ipsa vide casus in l. si peculium ff. si heredi j. de sta. li. ingenui j. e. l. cum ita insti. Et io distingue utrum condicio posset impleri. Nam aut testator iussit impleri sub nomine appellatiuo ut heredi aut sub nomine proprio aut sub utroque. primo casu pt impleri in persona heredis ut hic in pri. et l. cum ita j. e. nec ob. l. si peculium ff. si heredi j. de sta. li. Nam testator vr. velle dari heredi heredis eo ipso q. iubet dari sub nomine appellatiuo 2o casu qn sub nomine proprio no pt impleri in persona heredis illius ut j. e. l. cum ita. fallit fauore libertatis si servus debebat pecuniam patrat ut l. si peculium ff. ib. cu. j. de sta. li. 3o casu qn appo. nomine proprio et appellatiuum inspicatur q. precedit ut l. cu. ita j. e. Et est aduertendum Nam dicta distinctio an aliquis sit iussus dare sub nomine proprio uel appellatiuo licet cadat in herede no cadit in legatario Nam iussus dare legatario nominatim vr. dare iussus ut ff. e. l. nominatim et hoc videtur probare tex. hic in fine ¶ Sed quero quid si condicio respicit precedentem dispositionem utrum persona implendi transeat ad heredem Cy. in l. pe. C. e. dicit q. non transit in persona heredis pro quo vr. tex. in l. si pe. j. qn di. le. ce. et ibi dixi 3o legitur hic ff. sic ex parte eius in quem debet impleri condicio transit in heredem non ex parte eius a quo debet impleri h. d. istum passum exaudio j. e. l. cu. fundus q. nota bar.

Non numquam legatum pt conferri in alterius voluntate non explicatam h. d. glo. signat similar gratia et no soluit ¶ Oppo. de l. i. l. senatus ff. pe. et l. fideicommiss. ff. si fidei. ff. de le. iij. sed glo. fatetur q. non pt conferri in voluntate extranei sed heredis et legatarii licet in quantum dicat de herede inmale dicat ut ff. de le. i. l. senatus et l. in fideicommissaria de fideicommiss. li. ¶ Oppo. ff. de le. ij. l. i. So ibi non fuit collatum in voluntate sed in arbitrium ¶ Oppo. expressio eorum que tacite insunt nil operatur ut l. iij. ff. de le. i. et ff. e. l. si in diem ff. i. Sed quidam illa est ra. que quandoque fallit ut tex dicit in l. si in diem Ja. de ra. dicit q. hic non inest tacite per eum modum per quem inest/ qui exprimitur na si relinquo si titius ascenderet capitolium poterit ex q. hz in que ascendere et sic no est in eius liberare voluntate ¶ Quero quid ergo utrum expressa prosunt que no expressa no prosunt licet tacite insunt dicit glo. q. regulariter expressio nichil operatur fallit quandoque primo in casu ff. de uulg. subst. le. netus Sed certe ibi id q. exprimitur tacite no subintelligebatur 2o dicit glo. fallit in pupillari substitutione tacita q. no admittitur contra matrem secus si exprimatur Sed certe pe. tenet q. qn. non est in medio tacita substitucio no subintelligitur Sed ego teneo contrarium in l. centurio ff. de uul. et pu. dicas ergo q. regula que dicit expressio eorum que tacite insunt nil operatur intelligitur de hiis que tacite insunt de necessitate secus si ex voluntate presumpta io circa eam no habet locum regula Item dicit glo. fallit in casibus ubi exigitur speciale mandatum ut l. pomp. de pan. Item i nouacione ut l. fi. de noua sed certe in illis nil inerat tacite ie expressio operatur

Siquis fundum ademipto onere in vi condicionis apposito emolumentum non vr. ademptum h. d. in tex. ibi quasi pura fuerit dic q. indicio presumitur ¶ Oppo. de adime. le. l. aliquis ff. fina. sed glo. qn adimitur onus in vi modi adiectum vr. ademptum legatum ut ibi secus in vi condicionis declaro rom. glo. modus e remuneracio quedam sm glo. ff. e. sup. fica unde legatum relinquitur pro onus implendum et obligatur quis ad implendum modum ut l. quibus ff. fi. ff. e. et si non caueat tenetur ex testo ut l. fi. C. de hiis que sub mo. Sed in casibus ubi hinc inde oritur obo. de iure est q. ob hoc sublata

ex vna pte tollitur altera vt l. si. de
accept. et l. cum emptor de rescin
vē. merito sublato modo cum tolla²
obligacio qua debebat teneri lega
tarius tolla² obligacio qua alius
debebat teneri legatario si. in gdicōe
h' non est nō enim est in oblōe q debet
dari cū condicionis implende et hac
glo tenet doc. C. e. l. pe. facit ad q
que michi de facto occurrit testator
duos filios instituit et eos gravauit
q si quis eor decesserit sine liber de
ueniat in superuiuente deinde fecit codi
cillos p hec vba condicione apposita
in testo filiis meis. s. q si quis eor de
cesserit sine liber etc. adimo et revoco
querebatur an fideiconmissum esset sublatum
et vr. q nō quia solum condicione
ademit g° fideicommissum remanet vt
dixi Contrarium dixi quia in isto usu
loquendi condicio appella² totū fidei
comissum condicionale Vnde illa vba
adimo condicionem intelligunt² i. totū
fideicommissum condicionale isto modo
loquendi vtitur Imperator in l. i. C. de
pac. deberet tū fieri probacio de isto
coī usu loquendi Sed in q. pmissa
pp aliud pu² gsului Nam duo fres
erant equaliter instituti et invicem
rogati de restituendo sub condicione
si intelligere² adempta condicio tm
fideicommissum remaneret purum et sic
hinc inde tū vnus debet hre qua
tum recipere g° fideicommissum esset inutile
ut s. de le. i. l. ab omnibus q si tacio
ultio inso. Bartholus legum doc

Siquis Clausula re
lata ad legata
quibus dies nō est apposita
nō refertur ad legatum i. tps
certe erat collatum h. d. de quo plene
in l. talis scriptura s. de le. i. Bar. l. d.

Quibus Condicio dadi
pluribus ad
iecta diuiditur inter eos h. d. dicam
j. e. l. cum fundus Bartholus le. doc.

Mevius Condicio de
signat mini
misterium facti et debet im
pleri in forma specifica h.
d. Oppo. q ista condicio si in mari
proiecerit nō debet servari jut s. de gdi
insti. l. quida. sol. ibi in spale hr̄ racōe
religionis secus in pecunia vt hic. Oppo. j. de solu. l. si fūrus x. glo. dic.
ibi favore furiosi et pupilli ne pdat
Tu dic q iussus cū condicionis dare
debet facere accipientis si pot ut in
gtrario secus si nō pt ut hic. Oppo
de gdi insti. l. gdiciones ubi condicio
derisoria reicitur sol. si condicio derisoria
gtinet turpitudinem illa nō debet servari
ut ibi sed si est derisoria hoc est nō
est utile et tunc loquit² hic. Oppo.
s. de le. j. l. fūro alieno q si. sol. ut ibi
quia ibi in modum disponis hic
gdicionis. Oppo. j. de donac. cā mort.
l. in omnibus sol. q hic in fine dicit
capit i. accipit nō cū effū ita intel
ligitur glo. indicta. l. in omnibus
et l. q condicionis impu. de donac. cā
mort. et io. fiscus ab isto indigno aufert

Cum fundus da
di
condicio adiecta vni non
scinditur secus si pluribus
adiciatur h. d. primo loquit² qn̄ gdicio
adiciat² vni et dirat. vnus sō quando
pluribus. 3° qn̄ vni et deueniunt
ad plures sō ibi dissilit 3ª ibi inco pa
pars est clara. Nota diligent q gdicio
apposita pluribus diuidi² ex primo testo
quasi dicat non pl et nō q licet vna
summa adicia² pluribus uel pp enunciaci
one psonar vr̄ ee diuisa ab ipso testo
nō tamen ex vbis testa sicut dicam in
l. nois et rei et l. vbum ex legibus
j. de v. sig. et hoc dico iuxta hiis que
dixi in l. re gniunct. s. de le. iij. 3° nota
ex tercia parte q gdicio nō diuiditur
p l. xij tab. licet nō diuidi² ut j. dicam.
Oppo. qd 2ª partem et vr. q gdicio
adiecta pluribus nō possit scindi ut
C. e. l. si plures et l. si ita sunt de man
tes Sō ibi loquitur i. locacione i. dim
dua que consistit in dando Item oppo
ad fine cū glo de l. eadem g' catho j. de
v. ob. ubi condicio que consistit in fco
diuiditur inter heredes sō. hic loq²
in condicione que gsistit in dando ibi
in ea que consistit in facto diuiduo et
ideo diuidi² inter heredes nec dicas
ibi fūm consistit in oblōe non in condi
cione quia factum quod consistit in ob
ligacione respectu stipulacionis pena
lis est in condicione Et ex hiis disting
we an condicio potestativa possit diui
di et per partes impleri aut est gdicio
in diuidua et non scinditur aut est di
uidua et tunc aut est implenda ab vno
aut a pluribus si ab vno non scinditur
vt hic nisi quando desijt pro solido posse
impleri vt j. e. l. pe. impu. et nisi qn
legatum scinditur inter heredes vt
l. planeius. s. e. ti. Si vero a pluribus
ex dispoe testor et scinditur vt s. e.
l. qui heredi g° si duor aut ex accidenti
et nō scinditur ut hic aut consistit in
faciendo et tunc scindit² vt in dicto
g' catho et nota² hoc per doc. in l. pe.
C. e. et ibi vide. Oppo. dr̄ hic q ex
psona heredis nō scinditur pns im
plende condicionis Contra s. de l. i.
l. si legatarius dt. glo. fallit ibi Tu dic
q nō fallit quia illa que sunt i. oblōe
diuiduntur inter heredes si C. pe. l. i.
et fa. hic j. ea que scdo q est i. gdōe
nō est in oblōe nec est hereditarium
io non scinditur per l. et hic est casus
q tenemenū Sed lex si legatarius
loquitur in eo q est in oblōe io diui
ditur vt expedit patet Contra heres
tenetur pro parte hereditaria et nō
in plus tamen nisi tota soluat nō libe
ratur a pena ut l. v. nisi j. de v. ob.
et l. in executione e. ti. Rō quantum
ad pn̄les oblōem illud debitū diuidi²
p l. xij tab. Sed quantū ad penalem
stipulacionem est in condicione. Oppo
hic dr̄ q transmittatur ad heredes

legatarij huius cum condicionis implende
contra mortuo legatario pendente condicione
legatum extinguitur ut j. e. l. intercidit et
s. e. l. subdiuisis et l. i. § sin autem C.
de cadu. toll. Ro. ja. de ar. dicit quod expa
rimus videtur transmitti ad plures sibi co
niectos vel ad alios sibi substitutos
vigore substitutionis et hoc probat tex.
ibi et omnes etc. Nam in persona hered.
non videtur quod possit procedere nisi sit re
lictum sibi et suis heredibus Ergo dico
quod quando legatum relinquitur ex dispositione tes
tatoris tacita vel expressa deferuntur ad
plures et sanditur ut s. e. l. qui he
di § si duorum si ergo hic substituit et
reliquit sibi suisque heredibus non est
quod impediat quin sanciatur pe. dicit ergo
intelligo quando heres in eius persona debeat
impleri condicio et est in mora recipiendi
Nam tunc transit legatum ad heredes
non impleta condicione tamen debet ad
huc impleri ita intelligit pe. in ij.
lectura q. Ray. tenebat sicut pe. dicit
Sed illud videtur male dictum quia presup
ponit ista ratio quod heredes debent imple
re condicionem quod non videtur verum quia si
semel obtuli tibi et noluisti recipere
amplius non teneor tibi dare cum pre
stet ut l. ult. C. e. nisi dicat quod ibi
est speciale favore libertatis quia ibi ita
pe. tenet contrarium com. glo. puta illud
quod est in contractu est in oblatione unde sta
tim facta oblatione et herede existente in
mora legatum est purificatum dum ergo
Ro. quia glo. ff. de solut. l. quod quis i
fa glo. dicit quod l. ult. C. e. est tamen
specialis quod ibi oblatione liberatur Sed
puto verius dictum pe. quia l. ult. C. e.
loquitur in relicto libertatis directe mei
to ille servus liber factus ab herede
nichil petit et heres nichil potest petere
ab eo cum pro eo quod erat in condicione
non competat actio sed in legato alicuius
rei vel libertatis fideicommissarie si offero
licet habeatur condicio pro impleta et
licet dominium sit apud me tamen res est
apud heredes unde si peto illam rem
perceptione consequitur heres ut im
pleatur condicio et ita debet intelli
hic Fateor ergo quod heres non poterit pete
sibi restituere donec nisi impleant con
dicione sic potest intelligi duobus mo
dis primo quando transit ad plures heredes
quod est qui est in mora recipiendi unde
iura ius implendi condicionem transeat
ad heredem debentis implere et dico
sic in ultimis voluntatibus aut ille
in cuius persona debet impleri fuit in mora
et non transit et hoc ut condicio habeat
precedentem dispositionem ut dictum est in
continentibus in contractibus Quero ut
in condicionibus ius implendi condici
one transeat in heredes et super hoc
plures consilium dixi plene ut dixi in
l. si x. cum pecario de v. ob. Sed quantum
ad prius dic aut condicio habuit prece
dentem dispositionem in persona eiusdem et
transit ad heredem ut l. diem § i. s.
de arbi. et l. qui Rome § Callimachus j. de v.
ob. Aut in persona diversorum et tunc
est per inde ac si non haberet preceden
tem dispositionem ut l. fideicommissa § obligari
§ fi. j. de fideicommiss. licet glo. aliter ibi
dicat Si vero non habet precedentem
dispositionem non transit ut j. e. l. in testo
Ita dicit pe. et cy. post eum in l. ij.
in pe. q. C. e. guil. in l. si necessarias
§ tenendo s. de pig. act. et alle
gat l. iij. in prin. j. de coll. bo. et l. qui
Rome § augerius j. de v. ob. ergo per
eos allego pro eum l. si x. que pecu
ro nisi j. de v. ob. et ibi dixi et hec
vera nisi ille qui futurus est obligari
ex implemento condicionis aliquid
propter hoc percepit et e. ca. iu. l. ij. C. de pac.
inter emp. et ven. in glo. que dicit
quod supradictum est de here. dictum et
glo. in l. si pro dio impu. s. de die adiec.

Quesitum Servus
iussus
prestare operas potest prestare operari
nisi ab herede impediatur tunc
enim condicio habetur pro impleta h. d.

Intercidit lega
tario
mortuo vel libertate pri
nato condicione pendente
legatum extinguitur Servus si sola
civitate privetur h. d. Oppo. media tempora
non nocent ut l. sed et si in condicione
§ solemnus s. de her. insti. sed hec l. glo.
fat illam regulam quia casus contingens
medio tempore non nocet nisi sit talis
per quem vere admittitur vel collatur
libertas unde si dampnatus in metallum
restituatur videtur novus homo merito
non consequitur legatum ut de solut. l.
si res quod aream et l. si servus de adi
le et per hoc videtur quod si legatarius fuit
mortuus et magis ille fuit resuscitatus
quod non consequatur legatum Oppo. quod de
portatus habetur pro mortuo ut l. si
necesse contra deportatus j. de bo. li. et de
contra tab. l. i. § si quis filium glo. solvit
et nil est dicere dic sim dy. et ja. de ar.
quod in hiis quorum dies cedit ipso ma
nente in deportatione habetur pro mor
tuo ut in contrario secus in hiis quorum
dies cederet ipso restituto ita loquitur
hic Quero quid si fuit factus mente captus
vel conmisus Ro. tunc remanet capax
et legatum non extinguitur ut l. eos nobis
C. de epi. et cle. Bartholus legum doctor

In facto hic male solutum
ponit una dis
tinctionem satis claram non quod
idem est condicio in facto consistens quod
facere largo modo comprehendit dare

Sivum ex Relictum in
tempus li
berorum intelligitur de procre
andis post testamentum nisi aliud
testator expressit h. d. Bartholus le. doc.

Sed si hec condicio
tantum quis videtur capere
quantum sibi remanet deducto
eo quod solvit causa condicionis implende
h. d. Oppo. s. e. l. plancius § item

conditur sed intellige illud quod fuit ista lex
ad quod dicat statutum de precio vendite solua
gabella tres denar pro libra contingit
quod aliquis rem vendit pro centum et
sed in presentes et in faciendis subasta
tionibus expendit xx hic est tex quod
solum pro lxxx debet solui gabella ista
precium debet intelligi non quantum emptor
dat sed quantum apud venditorem rema
net ut dicit hic tex forte deberet sic
dici aut statutum dicit quod debet solui
gabella pro precio quod venditor recepi
sset et verum est quod dixi quia veri
est quod non recepit nisi quantum apud
eum remanet ut hic aut dicit quod
soluatur gabella pro precio quo ven
didisset et tunc pro toto precio solua
quia verum est pro tanto vendidisse
de iure tri i l in quarta § fi et quod in
l qui fundum c ti aut dicit quod solua
gabella pro precio rei simpliciter et non adia
quod recepisset vel quo vendidisset et
tunc precium intelligitur deducto omni eo
quod expendit causa expediende vendicio
nis ut C de iure deli l sancimus § sed
si in imputacione et ff tri l quantitas
pro hoc facit equalitas huius l que
dicit semper imputacione in persona ve
ditoris introducenda ratio eius quod re
manet apud venditorem causa condicio
nis implende tam in causibus quibus
minuitur omnis mixta condicionibus no
minuitur per falcidia vel aliam quartam
heredi debitam et distingue aut omnis
fuit intrinseca aut extrinseca et istos
duos casus prosequere ut in glo a
fuit omnis imposita alienatione intrinseca
et extrinseca et dic ut ff de le i l stim
sticus ¶ Queritur quid si omnis abinc
est plus quam illud quod per testatorem
relinquitur nulla diminucione sua dic
ut l imperator ff de le ij § si centum
ita dicit glo et bene cum aute de hiis
causis conditur condicio dicitur in pro
secucione tituli Bartholus le doc

¶ **Cum vir** Condicio que
induciat vidui
tatem in omne tempus respectu omnis persone
et omnis loci permittitur secus si indu
cat viduitatem respectu certe persone vel
certi loci vel temporis h d cum duabus
se iuxta ibi si aliter ne impleret
i nubendo non decessit item ibi infine
iungeret dic i precium sed ad tempus
bi indica C de indic vi
aut tam relictum sed hodie corrigitur
in vidua tam potest relinqui sub condicione
si non impleret secus si non esset vidua
Nam tunc ista iura remaneant contra

Cum ita Summam
impedienta
¶ Illo quod cum dum taxat attri
buitur ab omnibus aliis
removetur et istud habet inducere
dictiones exclusiue ut tamen solum et
duntaxat dixi in l i ff si quis ius
di non obtemp ¶ Queritur quibus dicatur
indignus in preiis aliorum rerum ff de
iura cum l in rationis tamen glo videtur
dicere quod ille cum quo non potest contrahi
matrimonium videtur indignus matrimonio
veritas est quod ille cum quo non potest quis sine
dedecore nubere secundum mores civitatis con
siderata qualitate natalium dicitur indignus
matrimonio ut ff de ritu nup l iij § si cum a
patris filius Bartholus legum doctor

Hoc modo Summam
cum precedenti
¶ Nota quod si aliquis interdicat
actum exercere in certo loco videtur
indicere actum simpliciter si actus illegitimo
de alibi exerceri non potest quod est utile ad
multa ratio non iniuste h9 l lege utilem
rei publice admittenda interpretacione

Legato herede gravati
non extinguitur
legatum condicionale h d vel
dicit in legatis spes condicio
nalis aptorum passiue ad heredem trans
mittitur h d ¶ Oppo C de cadu tol l unica
cum § sin autem sub condicione ubi le
gatario decedente non transit ad heredem
et sic active secus decedente gravato
ut hic Bartholus legum doc

Heres licet libertas re
pute condicio fidei
commissi debet expectari h d
¶ Oppo C de hiis qui ante do
ma l fi ibi qui in uno est negligens
in aliis videtur negligens ita hic qui in
uno fuit liberalis presumendus in alio
debet esse liberalis sed ut dicit glo i l
ij impri al l iiij ff de ali cum ri ca
sie et ibi dixi ¶ Sol de oppo ff e l du
os sed ut ibi ¶ Oppo quod debet reputari
legatum ut l qui filium § si quis servus
de her insti Solvo possem dicere quod hic liber
tas fuit repetita ab herede i a testatore
quod non placet per l si servus cuius de her
insti quare dic quod hic loquitur quando
condicio adiecta libertati fuit expresse
repetita in legato ut patet in prin
l fuit enim rogatus restituere in even
tum condicionis sed l contraria loquitur
quando condicio adiecta libertati tacite por
rigitur ad legatum et sic vides magnum ef
fectum quia condicio inesse tacite cum ex
primatur dixi in l contraria Bar le doc

Cum sub hac Si deficiat condicio pro qua
fuit interposita caucio mu
ciana legatum debetur ei neque men
cionem fuit translatum h d ¶ Nota quod cau
cio muciana requirit satisdacionem
et sic cum fideiussore dixi ff e l unica
aue ¶ Oppo et videtur quod debet cavere pro
legatario cuius interest non heredi ut
l si is cum ff e sed quidam quod hic heres
fuit iussus dare pro legatario ar l iij
§ si quis ita ff de adi le quod non placet
quare tex hic simpliciter dicit legatum
esse translatum in suum legatarium quo casu
in dubio videtur esse gravatus ipse legata
rius ut censuit ne le l codicillis i prin
quare dic sustinendo precedente sed quod l
codicill loquitur quando in primum legatarii pro
legatum consistit sed hic deficiente
condicione apparet quod legatum numquam
extitit ut aut cum relictum C de indic
viduitate unde hic in dubio videtur
relictum ab herede ¶ Oppo ff e l tracio
fundus sed fateor quod heres libera

cedendo actionem si vult. ultimo dy et ia. de gl' hic formant unum q duo sunt electi ptites unus primo alius 2o primus acceptavit non tu venit quia forte mortuus est. nunc statim primo acceptante evanuerit electio ff. hec l. est ar. q non faciat l. ticio fundus ff. e. dy tenet contrarium ar. l. post aditam C. de impub. et al' subs. et ff. de le. i. l. si legata et ff. de adi. le. l. iij § si quis ticio. Ig. ob. hec l. et ff. e. l. ticio fundus. quia hec condicio non extitit impedita primi nec deficiat impedita sub q pz ff. effectu actionis inutiliane faciat ff. de tutel' l. tutoribus. ita dicat dy sed ia. de are distinguit aut sunt facta electio sub condicione si primus non acceptaverit et eo acceptante deficiat electio sub aut sunt facta electio sub primus non venerit et primo acceptante non deficiat electio sub et in dubio videtur facta sub condicione si non venerit ut hic et l. ticio ff. e. et l. tutoribus de te. tu. non ob. post aditam cum similibus quia ibi per acceptacionem plenum ius queritur acceptanti quod non est in iure officiis ut plene dixi in l. ex eo ff. de testa. tut. de hoc per cy. in l. post aditam C. de impu. et al' sub. ita Bar.

Si ita

verbum quod reperitur in futuro et in preterito in dubio in ultimis voluntatibus intelligitur in futuro h. d. de hoc dixi ff. e. l. solemnus. Bar. led.

Si ita expressim

Condicio si voluit legatarius fiat condicionale legatum h. d. de hoc dixi in l. si ita legatum § illi si volet et ff. e. l. aliqui Bar. legum doc.

Duos

Condicio tacita ex testo proveniens impedit diem legati cedere quo ad acquisitionem h. d. ¶ Oppo ff. e. l. heres statu liberum glo. non solvit. So. patebit ex solucione sequenti. ¶ Oppo condicio tacita non impedit de cedere quo ad acquisicionem ut l. post diem § si qui di. le. ce. de re in. l. que legata sed hic dies non cedit nisi a tempore emancipacionis. nec ob. q est condicio tacita quamquam venit ex ipso testo non extrinsecus ut ff. e. l. condiciones que extrinsecus et ibi dixi et per hoc apparet solucio ad precedens contrarium quia hic extitit condicio legati per mansionem sed in l. heres statu liberum non extitit per emancipacionem filii dy. Bartholus le. doc.

Ticio centum

Modus respiciens utilitatem legatarii intelligitur impulsivus si utilitatem tercij dicitur de finalis h. d. et est mirabilis l. sic vidisti hoc anno ubi emat sibi pro se et genere suo l. hac l. ij in fi. C. de donac. ¶ Item nota q illud quod testator iubet interest heredis ut impleatur et expediatur ut hic dicitur et est text. in l. hinoi ff. de le. i. et l. quibus diebus § ti. ff. e. op. et vide q ille cui est relictum sub modo cavat cavere de modo implendo ut ff. e. l. quibus diebus § ti. et l. Ti. ff. de le. iij. Ro. illud verum nisi simili commodum respiciat. ¶ Item oppo q non debeat cavere cum dictum preceptum sit nudum ut l. filiusfa. § divi ff. de le. i. Timore huius contrarij iste titulus intelligitur duobus modis primo q emat illi alumpno et q non alienet per istum emptorem. non autem alumpnus caveat de non alienando sed hunc intellectum non vult glo. penulta. Nam hic intelligit est superfluus quia eo ipso q dicat q ematur debet intelligi q fiat sim. ut l. hinoi in prin. quare intelligo q alumpnus caveat ad contrarium Ro. quod debet cavere q testator voluit q non alienaretur per affectionem quia testator habet ad eum ita dicat glo. Sed licet testator habuerit affectionem quia per hoc prohibetur alienare. illud intelligo sic q dicit nudum preceptum de non alienando non valet est verum ubi legatum subsistit in legatarium ipso iure et ita loquitur l. filiusfa. § i. ff. de le. i. l. pr. § iul' agrippa ff. de le. iij. Sed ubi non haberet ipso iure sed debet prestari de manu heredis. tunc legatarius non debet habere nisi caveat de non alienando ut hic et vide casus in l. iij de condi. insti.

Ticio centum

quatuor monia deinit de libera a pena dampni non a pena commissionis licita h. d. ¶ Oppo ff. e. l. cum ita. So. intellige q poterat meliora uxore honeste ducere in glo. que incipit si tibi de ticio ibi merito. So. ibi licitum prohibebatur ex pub. quod non debet auferre privatus hic prohibebatur a privato testatore ideo potest auferri eius voluntate. ¶ Hec l. faciat maxime ad q testator reliquit monasterio monialium centum si illa sororem reciperent moniales nolebant centum sed nolebant illam in sororem accipere et vide hic q non possunt habere condi. magnus doctor consuluit contrarium quia invitare moniales ad lucrum ut recipiat illam in sororem est symonia ut in c. ne sat. extra de symo. et non consequitur legatum et reicitur illa condicio tamquam turpis. non ob. hec l. quia licet monaster. sit res spiritualis sub fit sub specie lucri q non reperitur in alijs spiritualibus sed istud non est verum quia condicio de se est turpis ut ff. e. l. optimum et de condi. insti. l. i. et l. condicionum sed quia condicio est de se honesta ut est aliquam recipere in monialem sed q ad hoc invitatur spe lucri est turpe et inhonestum tunc invitatio sive legatum q ad hoc invitaret est nullius valoris est ff. de his que ut indig. l. ille aut et ibi notatur in glo. in summa. Sic hic legatum non valet q dic ut dixi in dicta l. ille aut sed cautela est quam ponit glo. in c. ne sat. ff. allegato q testator dicat si tales moniales receperint talem in sororem relinquo centum in elemosinam et tunc non videntur invitari ad lucrum nec est symonia Baz. legum doc.

Ticio centum relicta

Condicio vel modus per q libertas infringitur non servatur. pt. quamlibet h. d. Oppo C. de op. li. l. pe. in fi. glo.

solvit tribus modis pma q° est di
nunctio 2a est vera 3a est falsa p fin
ccm positum in hoc g diat dy q h
p̃fuat pro eo qui locavit opas suas
in ꝑpetuu item pro eo qui pmisit
stare certo tempore in ciuitate aliqua
ite q no valeant statuta de homine
carcerando dy no diat plus sed ... q
tangit p glo in l y de usufruc le et l
antiquitatis C de usuf et tractatum in
l stipulationes no dividuntur de v ob i
2a q sed vr q no p hinc l ff non video
quare no valeat si recipiant quod
aliqui ut patet in titulo locati ad id
q dr q infringitur libertas Ro q solue
do mercede liberatur in 3a q Petro
dy allando sat excuse dixisse et ego
dico q statum vz si est factum a ciuitate
que habet merum vel mixtum imperium
et probo de iur q non pt quis proderi
to carcerari ut l i C qui bo ce pos
q pt pro statuta que sunt de iur ci
uili dld arg l y dy Ro et diat ipse
q illud q non pt fieri per pactum no
pt fieri p l ut no C de dec deci si
fica et l no impossibile de pac Sed p
pactum no pt infringi libertas alic
vt l nec si noles et l interrogati C
deli ca g° nec p l Ro dico q hoc s q
non pt fieri p pactum nec pt p statutum
no est vim inst in hijs que st q bonos
mores al' iura ut no in l si quis
ex ptcio et l neq3 pignus g° pnator
de re in 2a ratio est ista hominem
carcerari est contra bonos mores et
contra ius vt l si curatore et l se ff de
qui ca maio et l qui incarcere q me
ca et l i et l y de libero ho exhiben
et l obes C de act et ob Sed Ro aliq
carcerari a pnato est contra bonos mores
Sed a iudice publica no est contra bonos
mores ut l i C qui bo ce pos 3a ro
e no est dubium q statutum habet a iudice
ab hominibus sed nullus homo e dns
membrorum suorum ut l liber homo ff ad l
aquil ergo homines hoc facere no possunt
Sed sic q populus habet iurisdictionem i que
libet hominem licet privatus simpliciter
no ita dispo testor est lex ut in aut
de emp q disponat Sed p testore
non pt fieri g° ic Ro p testorem no
pt fieri in eo in quo non habet ius
sed in p sonis in quas habet ius pt
vt hic g° et ppulus pt in suos subdi
tos in alios non et sic hnt correctorem
quo contra dy qui allegat ipsum pro
se Ultimo no q no pt aliquis gstitu
domicilium vt in certo loco hitet et
hoc vim inst sit in quomodum aliqui
sicut si dico relinquo uxori cum steterit
cum filijs suis nec hoc posset legari
donec habitaverit in tali loco cum tali
Nam in favorem illius vr hoc dictum
ut l qui gerbina q uxori ff de le pri
vel dic q ibi plene no Bartholus

Titio generio

dimidi i ptes
q primo ponitur cui competit petitio
2° cui debeat vel possit fi solutio 3°
quid si matrimonium non contrahitur q cum qui

solvatur constante matrimonio debeat ali
qua cautio recipi 4° quid si ante
matrimonium dos solvatur 5° quid si mai
bus a ca acciderit 3a ibi si post 3a
ibi qui impe e ta ibi sabinus 4a sed
cum a iude impe 6ta ibi q si maritus et
habes hinc tex satis pro difficili op
et vr q sola mulier possit petere ut
l seruo legato q si testor ff de le i et
l si fideicommissa ff de le iii sed de stricto
iur sola mulier petit ut ibi sed de equi
tate utraq3 utiq3 eum proficat ut hic dld
v sed et cum impe oppo Nam legatum
dot no est purum pmo condicionale
ut l stipulationes et l promittendo de
iur dot et l in rebus e ti et l ite
quia de pac glo dicat aliud in legato
aliud in stipulatione vel alit aliud
i muliere promittente ut in contrario
aliud in extraneo promittente seu legante
ut hic Sed hec so est contra casum l
promittendo in pn et l si ego i pn
de iur dot et l si genus de condi ob
ca et sic remanet prima glo soluto quia
aliud in legato aliud in stipulatione sed
probo q in l legatum sit condicionale
ut hac l quia ait dicens q relictum
sit sub modo et sic legatum purum sicud
sub modo et vr dicere hic v sed cum au
impe et est falsum quia quotiensq3 modo
deficiat modus causa per casum fiat
legatum adimi ut l si fundum
p fideicommissum q ff de le iii sed hic
dicit q remanet apud herede altero
deficiente cum impe glo q° est condicio
falsum q nota ff e l inter eo sed si dicas
q est condicio dic contra tex quia dicat q
est purum dy dicit q est verum q e purum
sed relictum contemplatione certe cause
finalis et ideo deficiente ea deficit relictum
ut l alumne q ab heredibus ff de adi
le ita dicat dy hoc est falsum quia
ut l si fundum p fideicommissum q ff
de le i ubi dicat q respiciebat quod
alterius et sic est ca finalis ut ff e
l impu et cum legit pe de idem in modo
q in condicione sed ipse dicat q l si
fundum pallegatam et l pater q
pupillamus ff de le iii dicat Ray q hic
lo in modo qui coheret legato de necessitate
ut matrimonium sed in contrario no cohe
bat de necessitate hoc est falsum quia
hic no coheret de necessitate ipsi legato sed
ipsi modo sit Nam fateor q dos con
cludat matrimonium de necessitate sed si lega
ta sunt contra matrimonium no coheret le
gato sed ipsi modo quare credo q illud
legatum sit condicionale et primo probo
p omnes l que dicit q stipulatio dot est
condicionalis ar de gratiis adul
timas voluntates ut ff e l iii re
2° probo per hunc tex qui concludit
de necessitate dicat enim cum impe ticio
vel muliere defuncta legatum apud
heredem remanet ic quia si esset modo
dns no remaneret apud heredes
3° probo p talem auct' insi rogati
C ad trebell et in corpore unde sumitur
de sanc e pi q sed hoc depsenti ubi
est tex expressus licet glo ibi aliter
sentiat et male ita glo dicat q e
modus qui relinquitur ca dotis

non condicio sed illa glo ibi reprehendit
p ia de bel et de unitate male dicat
nam cex dicat donu seu relictum sed in
donatione cu sit gtractus no est du
biu q est gdicio go et in legato ut utz
que piter detinet ut l iam hoc iure
s de iul et pu et hoc q sit gdicionale
vr teue glo s e l meelio et ad hinc
v sed cu ante nupt quia puru lega
tum e peti pot q est qu expresse p co
iecturas testor voluit et ad hoc ddr
cogit iste ti ex eo q dicat de pecunia
reddenda mulier sed si talis no nun
taretur psstare heredi si matrimonium
no gtraheretur heredi morte mulier
vel alio mo ipi mulieri reddit nei
v sed cu ante nupt si gtraheret no
eet uaia causa ut in v sabinus et
ex hoc insurgit effectus q si e gdio
nale tusmittit ad heredes nec inter
pt peti et pdicta va qu relinquit
pro dote respectu uxorionij gphendi
tu certa psona ita loquitur hic Sed
quero quid si simpliciter relinquatur
pro dote an sit puru quida dispu
tando tenuerunt q sic go ista causa
respiat favore ipius legatarij go
rc vt s e l impu p no repitur q
hoc proficiat condicionem puta ego
video q licet sit ca favorabilis et
pia legatur est puru qu respiat co
modum legatarij vt si legetur fidei
ad alimenta vt s de ali et q le inj
Sed gtrarium puto s q sit relictu con
dicionale pime p ea lunt l ratio i pu
s de iur do licet glo ibi videat dice
tu al donaturus no erat sed illud
est dimiare sed ista in dubio psumitur
velle donare nisi mulier hoc pbet
ut l si genens de con ob ca puta
q sit gdicionale probatur in aut
de sacro sanc epi q sed hoc de puta
ubi sunt dati vel relicti causa dot
simplr sed glo ibi aliter intelligit
sed no bene ut s dixi pu ista vba
pro dote vel cu dot no inducunt
tam legati pront ca assumitur ut ista
materia Nam ca est de presento ista
vero est de futuro ut dixi s e l de
inofficiosa q q autem Item no iducit
modum Nam p modu no aggravatur
ille cui sub modo relinquitur ut dixi
s e l quibus diebus q cum h⁹ Sed
p hoc no aggravatur mulier tm reli
quitur vius honoratur quia invitatur
ad nupt ut s e l q i Et licet ibi di
catur q sit modus et sit gravamen
illud est io quia gravatur de certa
psona q est bijus secus si de incerta
quia tunc est honor q pz q gtrarium
e turpe vt s e l cum ita pu pro hoc
vr casus s e l publius in pu ubi ali
quid qu relinquitur in honore est
gdicionale licet gmodu eius cui re
linquitur gtineat ut op aut de sanc
epi q sed hoc de puta ubi dr q talis
conditio remittitur tpr gtinenca quia
illud vin qu vult transire ad vitam
arctiorem et pro hitera gtinenca sed
remunerare intendit et imbere e ho
nor ut l ad trebell l mulier q ppo
nere Concluditur go q relictum pro dote
vel dot noie est gdicionale et requirit

quod matrimonium gtrahat cu dos sine
matrio ee non pt ut dic quia dr q re
spiat favorem legatarij tm quia puio
et favore alterius incerte persone
s viri futuri et etia rei publice vt
s sol ma l i Ex predict vr iustum
ad alia gtraria pdicta na ubi expresse
apparet vel p coniecturas q ille qui re
linquit pro dote vel dot noie voluit
legatu ee puru ut hic in v sed cu an
nupt ex⁹ qu gtdat q al daturus erat
ut l i q si extraneus de iur dot ite
si ponamus q cois usus loquendi ib
inanimis q i civitate sit q dos intel
ligatur prior mulier etia nomp
te dicunt qu quida de pnos puelle
vidue vel aliter gtinet ista habet
bona dotem vel ista est dos talis
tunc enim tale vbum prolatum attestere
intelligeret sm gcez usum loquendi
ut l cu delationis q alima s de fin
instruc sic ergo dicitur dos instrum
fundi ut s de fun instru l ij et i de
fideiuss l amulli q pe Item pdicta
vera in extraneo legante pro dote vel
dot noie sed in pre si quid legat noie
dot gtemplee certi matrionij idem q
faciat gdicione ut hoc q si vero legat
simplr pro dote siquid at filie relin
quere ltima et tunc idem q uxore
quia eadem est ratio p ea que dicta
sunt s sed si al ltaz no relinquat
tunc de iure dico legatum sm pro
dote puru ee Nam gstat q pater
erat al relicturus quia ad hoc te
nebatur cu al testm no valeret et
sic est mag q quedam monacio vt fi
lia inde se induet quia sit gravame
ut l inutc q hinc aut s de tutelis
faciat dicta l si genens inpu de condi
ob ca et io puto q no remonetur
inde gravatur p l qui in priorbus
C de inoffi test sed mag albunio
no intelligitur ex p sup ta voluntate
defuncti et intelligitur hoc tam in ea
quantitate que est usque ad ltiaz quia
in ea que excedit nec idem legatum
dimisimode intelligitur ut l iam hoc
iure de iul et pu et l cum qui eres
deu sic et pdicta vera simpus ex

Caterum statutu e hic et in pluribus
civitatibus ytalie q filia dotata a
patre no succedit nec possit aliqd
dicere q testm patris modo quidam
filie pupille pater legavit centum
pro dote sua queritur an ea possit
petere statim an expectato tempe
legitimo Ro anq ad solucione huius
dubij veniam multa sunt videnda
ps qu dicatur filia dotata si pr eam
maritasset et ei dotem dedisset sine
dubio eet dotata sed qu pr ei assig
navit dote in testo tunc vr q no sit
dotata quia dos sine matrimonio ee
no pt ut C de donat an nupt l
k inline pu stm no pt dici nupta
an matrionij ut j qu dr le de l si pupi
lle ita no pt dici dotata in gtrarium
q ista dicatur dotata si pr ei testo
assignavit dotem ar s de rati nup
l non e matrimoniu et j de adult

l. qui pupillum in pri. et hoc videt(ur)
tenere glo. s. de adim. le. in l. cum plures
§ pe. pri. illa verba statuti filia dotata
apte ic intelligimus hoc est filia i
qua pr. actu dotandi extant quantum
in eo sunt ut l. mulier § i. s. de condi.
insti. et l. statuus si heredi de sta. li. sed
hoc sed in proposito assignandi dotem
intellecto gl. ic. et p. hoc pz. Ro. ad qi. ma
2o est videndum an dos succedat
in locum lre ita q. ab ea removeatur
omnis dilatio Ro. dns Ray. disputavit
et cy. refert q. de temp. l. stimus et dic
q. lra p. statutum pt. minui non tn. pt.
in totum tolli cum lra succedat i locum
alimentorum tn lra succedat et io hac
dotem dixit succedere in locum lrine
et q. statim possit peti et inde debet
sub dici omnis dilatio Sed hec om(n)ia
reprobat dy. in dicta l. stimus et pu
to q. bn. dicat hoc non examino
dico tn. q. posito q. sit vera opi. Ray.
q. lra posset minui et non tolli tn.
ad hue est idem si ergo et in tempore
ut ante tempus lrinum non pt. ictu
de act. § plur. ad q. apposita dico ex
de forma statuti pr. non tenea(tur) dare
lrinam pure q. tale relictum pro dote
sit condicionale pro ut s. dictum e. in
dence pdicta ita nisi ex con. pilu loqi
vel aliis psumptionibus aliud appa
reat Queritur an tpus petendi sit
dies impetracionis vel dies etatis nubi
lis Ro. si quidem tale relictum sub tali co
dicione sit sed maiori intelligo de
die festinitatis impetracionis ut l. stimus
de tempe. et intelligo festivitatem
impetracionis qua nuptie contrahitur p. verba
de psenti posito q. ad domum viri
non sit traducta ut s. e. l. si cum sunt
et ibi nota et ubi dixi Si non re
linquitur uxori tunc tunc requirentur
duo s. q. pueniat ad adultam etatem
et q. nuptie contrahimur ut s. e. l. hec
condicio et ff. qn. di. le. ce. l. si pupil
le et pdicta vera qn relinquitur
pro dote vel in tempus impetracionis
ut dictum est Sed si relinquitur mu
lieri pro se maritanda vel ad maritan
dum tunc si relinqueret idem quia
non posset peti ante tempus lrine
etatis Nam requiritur q. cum pp. quam
relinquitur interest ut l. nec semel
§ si in ambiacione ff. qn. di. le. ce. dixi
s. de le. ii. l. ample § i. Sed si ad etatem
nubilem mulier pervenerit tunc po
terit petere pstita caucione de nube
do Non enim hic requiritur q. nuptie
contrahantur Nam ante contractum nupt.
multe expense necessarie possunt fieri
pro ea maritanda ut in nuptiis et
similibus et sic non habet idem legatum
nisi condicionem uxorum sufficiat enim
q. expendatur pro ea maritanda licet
non maritetur et hec verborum significa
tio demonstrat facit q. dixi s. de le.
ii. l. lucius ticius § i. infi. Queritur
quid si pater pro filia que intravit
monasterium aliquid obtulit monasterio
an videatur mulier dotata puto

q. sic Nam in vulgari illud q. offertur
vocatur dos mulieris gl. ic. ut l. si alfe
nus et l. in vulgari de ver. sig. Bar.

Quum tale Condicio
negativa
que non pt. impleri vivo le
gatario sine expectatione
tristis eventus impletur psita caucione
muciana h. d. hoc declaravi in l. mu
ciane s. e. Oppo q. hec condicio respicitur
quia viduitatem viduitate ut s. e. l. sed
si hoc § si glo. p. fatetur contra quod
placet quia est contra istum tex. 2o dicat
glo. ubi expressit ne nubet hic non non
intelligas hanc sic q. tacite possit in
duci viduitas expresse non quia e. con.
l. hoc modo s. e. sed intelligas q. hic
sunt simplr. relictum si alibi eras non
decessit et sic viduitatem non inducat
illo gl. q. non eo ipso q. prohibit vir alii
bere videdere Bartholus le. doc.

Ticius Condicio negativa
que pt. impleri vivo
legatario non impleatur per caucione
muciana ite dicio nisi adicitur
actu explicando an emolumentum
contum facit condicionem al. modum h. d.
Queritur utrum dictio ne faciat mo
dum vel condicionem dicit glo. in l. cum
pater § titio qumodum idem dy. vel
si absenti de acqui. poss. licet glo.
ibi aliter dicat tu distingue aut
dictio ne negat actu explicandum
an emolumentum contum et inducat
condicionem et resolvitur ne l. si non
ut hic pro ut dicit ne satisdacio pe
tatur aut adicitur actui explicando
post emolumentum contum et inducat
modum et sic resolvitur ne l. ut non
ut hic pro ut dicit ne satisdacio
ic q. diligenter no. Queritur utrum
heres fideicommissario ultra teneatur
reddere racione hic est tex. q. sic et glo
hic notat ex hoc dicunt quidam doc.
q. heres non faciat inventarium primum
dum trebellianum quia inventarium
est apud raciones Ita dicit Ja. de
are. et Ray. ma. et cy. refert i. aut.
sed cum testator ad l. fal. tu dic ut dixi
in l. marcellus ad trebell. Querit
glo. utrum hodie heres cogatur cavere
de fideicommisso restituendo et primit
q. non nisi in casu C. ad treb. aut. contra
rogat alibi dicit glo. q. non invenitur
tur iure novo certe licet non inven
atur non reperitur prohibitum nisi qn.
frater fratri pr. filiis restituere rogatur
ut C. ad treb. l. iubemus et io in ceteris
iura antiqua remanet incorrecta
secundum dy. et alios Bartholus l. d.

Rescriptum Condicio deficiens
non extinguit que pendens non sus
pendit h. d. Illo diligenter quod ista co
dicio si alterius arbitrio impleri t
amen respicitur Oppo q. dicat istorum
loqui contentum ut l. ticium et in eum
in pri de adim. tu sed fallit hic favo
re libertatis uxorum Queritur quid

si legauit sibi pure et rogauit de restituendo eis cuius arbitrio debeat iubere si eius arbitratu non iuberet dicit azo q tunc forte valeret dy con̄ quia non refert quo adiciatur con dicio ut s. e. l. quibus diebus § qui dz ticio p̄ subconditione adempti ut sub condicione ademptum datur ut j. e. l. aliquis Item p obliquum saltem fieret qua mentem l. et io non valeat ac si directo fieret ut j. e. l. heres ista dicat dy pro quo vide textus s. e. l. quociens

Caveme Condicio de non nubendo si adiciatur cum tempore mortis utriusque reiciatur si tamen alio reiciatur condicio et tempus remanet h. d. Opp q illud q est impossibile debet reici illud q est honestum et possibile debetur similiter ut s. e. l. hec scriptura et l. ij. § si quis de condi insti ergo tempus debet remanere licet condicio reiciatur so. glo et bene aliud tamen adiciatur tempus mortis quia tunc cum testator relinquere intempus condicionis explete q eo demum cum moritur ista condicio impletur sed eo tunc volo here vnde totum est vnum sine ratio totum reiciatur sed in alijs diebus non est sic io non reiciatur et non ob contrarium Opp q tempus non debet expectari condicione remota sine distinctione l. nulla et l. hec ut de v. ob so. licet contrarie loquitur cum dies adicitur condicione sic distingue ut ibi hic cum adicitur disposicioni quo cum remota condicione indistincte remanet dies facit j. e. l. sicuta legatum quia so non Bartholus legum doctor

Falsam falsa causa non viciat legatum nisi de voluntate testatoris doceatur h. d. Secundum hoc sit datum io legandi legato non coheret dici ut j. l. demonstracio § quanto s. e. ubi declaraui hoc Bar. le. d.

Falsam condicionem falsi
Condicio de futuro que implicatur aliquid preteritum vel presens si est impossibilis ne viciat fideicommissum si esset possibilis ut deficiat h. d. Contrario utrum ista condicio viciet legatum quando debetur ut q. sic quia est de preterito vel de presenti propterea q dicit debeo igitur q est deficiente licet implicet aliquid de presenti illud enim est in condicione si soluerit ticio q debeo actus ergo soluendi in condicione ponitur ita tenet glo hic et in l. cum in fo. s. de i. ins. test. tene menti hunc contra Bar. le. d.

Falsam legati Que adiciuntur ad diminucionem non operantur augmentum h. d. facit s. de le. i. l. legata inutiliter op. s. de pecu. le. l. denique § interdum. so quia verba que apponuntur ad diminucionem sunt mere prohibitiua et nichil induciunt de nouitate tunc ex illis non inducitur dispositio ut l. legatum puniliter s. de le. i. et l. si michi et tibi § in legatis e. ti. et ibi dixi

quia verba licet sint priuatiua tamen aliquid ponunt ut in casu nostro q̄ Nam ex certa relicta certe so. diminuit circa quantitatem certe priuacio et tunc significatur illud q relinquitur cum priuandi aptum sit stare etiam priuacio non posito non inducitur so. primum ut hic hic enim non ordinauit alium legatarium cum dixit se legasse sed heredem suum quem poterat grauare etiam sine hac demonstracione Sed si dixisset exceptum que ticio legaui nolo q ipse ticius det i. seyo tunc quia ticius non potest grauari nisi presupposita demonstracione ex illo inducitur legatum ut dicta l. denique § interdum

Opp s. de usufruc. l. proculo Sed vidi enim mo dei ad sequentem de proprietate continetur so. p'e de in ire vel aliter q ibi appellacione usufructus continetur dominium ita soluit glo in l. donaciones § sponsus j. de donac. Bartholus legum doc

Ticio fundus deficiente condicione propter quam fuit prestita caucio legatum debetur ei inquantum legatarium fuit tutelam in eum talium et liberatur heres actiones cedendo etiam si caucio fuit defecta h. d. hec l. et l. sub hac s. e. Nota dicit tex ibi deficiat re quia fraus et eius fideiussor sunt effecti non soluendo et sic est superuacua tota glo mag. Opp de l. libertas § i. l. de ma. nisi ubi caucio inuacua non prestatur so. specialis est fauore libertatis ut dixi s. e. l. in ma ne // Opp q debeat prestari so legatario non heredi ut s. e. l. is cui so ut dixi in l. cum sub hac op. q si deficiat obligo non potest cedi actio cum non sit nata ut s. de prob. al. de pari l. licet ergo ea in glo dicit enim q deficiat q non fuit prestita abinicio sed contrarium ergo j. q cedatur actio condicione indebiti non ob causam non causa actis ex stipulatu et ita loquitur hic v. sed q re vel ceditur hic actio q fuit hic promissio facta de satisdando non tamen satisfecit et sic iste v. sed q hz duas lec Sed prima lec opp q si ipse non exegit caucionem fuit in dolo ut l. in dolo j. fi. i. ergo non liberatur actionem cedendo So. heres non tradidit sed legatarius eam accepit secundum forma l. pe. j. per legata // Opp ad secundam lec et vide q non procedat Nam secundus legatarius petit legatum tamen si sibi ceditur actio quia est promissum satisdare nichil prodest legatario Ret. glo q ymo prodest q in eo venit interesse inquo est estimacio fundi Item opp et videtur q sit in dolo et sic actoni cedendo non liberatur ut j. ti. i. l. dolo so hic erat talis persona cui debebat credi et sic tene menti glo inquantum dicit q erat talis cui debebat credi et propter hoc facit op. non in l. iij. circa finem. C. de iudiciis adicere So. licz hoc sit

vcrum no tn est demente hr et ideo poe
talium plane exponendo cauas defici
quia reus pncipalis et fideiussor sunt
effti non soluendo // Querit glo mag
de vna q et soluit Bartholus le doc

Mulieri cum admitti
ad legatum de
iure speciali cum voluntate
defuncti no habet jus accres
cendi h d et est ista solepnis lex et
singularis et decisa facio magnum festu
in l re quicum ß de le iij ¶ Oppo et vr
q in psona tercij admittitur ut l si quis rog
ß de le iij So glo q hec condicio sunt
adiecta incepi ut h ibi alij tn dicit q
no sunt apposita post nouatione cum
legatarior q tene menta / et mult
dicere q tunc vr adiecta in psona cum
qui post nouatione cum sunt apposita
sed si post nouatione primum in pmu
tm psona vr apposita ut l grana sed
gtra hoc facit ß de usufruc l ticio
usufructus de quo dicere j e l mil pe
nul ¶ Oppo et vide q mulier habeat ro
tum p jus accrescendi ut l i in pri
de usufruc dicit glo dicit q hoc e io
quia de iur spali admittitur mulier
q tene menta et sic no quille qui ad
mitti de iur spali ad legatum no hz
jus accrescendi et hoc probo p l iij
q si quictum de le pstam et l filia q
siquis legatam e ti Sed ad hoc oppo
q habeat jus accrescendi ut dicta l
filium mih de le pstam sed ibi admitti
de iur spali ex voluntate defuncti
io habet jus accrescendi sed hic ad
mitti de jur spali gtra voluntate
defuncti et hac sentit glo sed hoc vr
gtra dicta l iij q si quictum et l si
bum q siquis legata j de le ps ubi
licet veniat sm voluntate defuncti
no tn habet jus accrescendi so q hz
ius accrescendi est verum qui petit le
gata ab eo qui habet q voluntate
defuncti sed si habet sm voluntatez
defuncti tunc no habet jus accresce
di vt in gtrarijs et rones sunt faciles
videre et p hac soluitur qo minor
xxv annis restituitur ad legatum
repudiatum habebit ne locum jus accres
cendi vr q no ut hic pnto gtrarium
quia restitucio reponit eum i legato
cum jure accrescendi ut l i q i de coll
bo pri iste minor habet legatum ex vo
luntate defuncti et petit ab eo qui hz
ex defuncti voluntate Ite oppo gtra
hoc de l si duobus in pri j de q tab
et de qui cum enim h l i q si quis
ex nepotibus ubi inter plures veni
entes per gtra tab habet locum jus
accrescendi So q dixi locum no habe
ius accrescendi est verum in legato sz
in hrdit habet locum indistincte jus
accrescendi ne quis decedat pro pte
testatus pro parte intestatus et ne
quis decedat pro parte cum herede
sed fateor q si essent qui venirent
gtra voluntatem defuncti de jure q pius
eet jus accrescendi inter eos qui ve
niunt de jure cei quia inter illos qui
veniunt de jur spali ut l sed cum

przono de bo po et per hanc l cum
glo deciauit Bar talez q dicit statu
tuz q extantibus filijs masculis fi
lie femine no succedant et sunt tres
masculi et vna femina et mo ex illis
masculis duo repudiarunt an heat
jus accrescendi masculus vel femina
deciauit q in quantum illi fratres ha
bent ultra virilem habent de jure
spali et io no hnt jus accrescendi
et sic deueniunt ad filiam p l mulieri
de condi et de ista vltia sunt sua sed
hoc no est verum quia illud habet lo
cum in legat / non in hereditatibus
Pri jus accrescendi gpetit porcionem
no psone ut l hec scriptura ß e et l
siquis ticio ß de usufruc et dixi in
repeticione l requirebat dr hic q ista
condicio facit deficere legatum cum yme
rspm ut ß e l cu tale q vicinio et
l sed si hoc q fi dicit glo / quz gdicio
apponitur mulieri et tunc reiteratur
ut ß e l sed si hoc et tunc e verum
si inducatur viduitas gpetua secus
si ad tempus ut dicto q fi Item si
inducatur respectu omnis psone secus
si vnius tm ut ß e l cu ita Ite si r
omnis loci secus si vnius tm ut ß
e l hmoi in fi Item habet locum in
virgine secus in vidua hodie i auc cu
relictum e de indic uidui no ß e l cu
tale q mente dut apponitur gdicio
alij psone de viduitate vnius mulier
et ipsi remittitur ut l cum q ticio j e
et l i C de indic vidui et hoc e verum
saluo eo q dr in pma glo hmoi l si
illa psona eet mulier gnicta psona
mulieri ut j e l heres meus Item
ubi al insti ille exequens sic rogatus
de restituendo mulieri ut l cum q
ticio si no gdicio que inducat vidui
tatez simul inducatur mulieri et
alij tunc bn dicit glo cum precedeu
tibus limitacionibus Bar le doc

Dies dies incta pro co
dicere hetur h d ¶ Oppo
j e l heres meus sed ibi
dicemus // Oppo insti de v ob
q ex condicionali So illud insti ploc
aliud in legato et ponitur ro ibi et
l si uxorem C de condi ins alia sura
dixi in l si filia j de v ob Bar le d

Fideicommissum
fiat hac ad q de ingredi
ente monasterium dicit p in
gressum monasterij gdicio fideiq ex
piret quia ponit dy in l si ita ß de le
ij et ibi plene dixi et in auc insti
rogati C ad trebell Bar legum doc

Quia Condicio apposita
in institucione in
legato eidem facto intelli
gitur repetita h d no ystaz
l ¶ Oppo hic vr velle tex cum glo q
hic inducat repeticio ex vbuz hac
amplius sed vlno indistincte videtur
facta repeticio ut l duos ß e l fi
q fi j de doli excepc Ro potes dicere
q hic vbu hac amplius denotat
facti racionem no prinstenu vel dic
et melius l gtrarie loquitur cum tea

testo asscribitur institucio et legatum
hic qui in testo instito in codicillis lega
tum prohoc fiat quod nota in l plane
§ si quicumque ff de le i et l quinquagita
ff de probac sed multum faciat gtra l ne
seruus inst s de cerci tu ¶ Sed oppo
ff de le i l ab omnibus § cum quidam
vbi condicio apposita in institucione no
vr repetita in legato sed hoc quando lega
tum sit ab eodem gradu vt hic et s
e l si § si s de doli exc Sed quando ab alio
gradu tunc condicio non intelligitur re
petita vt in § cum quidam et racio
pz psequenter ¶ Item oppo qui di le ce l filium
sed hec l loquitur quando pcedit institucio
gnalis et sequitur legatum Sed quando le
gatum pcedit simplex et sequitur insti
tucio condicionalis tunc secus ut l gria
et ibi glo et est racio quia maioris
efficacie est pcedens cla ad sequencia
quia sequens ad pcedencia hec ter in l
si quis cta s de le iii et ibi glo expre
dicit distingue aut legatum et institu
cio sit eodem testo aut vnum in testo a
liud in codicill primo aut cont pcedit
legatum et se institucio aut e et hec 2o cau
aut legatum relinquitur ab eodem gdu
aut a diuisis vt expdict pz et tagan
hoc in l cum filius s de condi insti
hic li inst vr gtra distinccione quia
fca dicit relinquitur ab eodem gdu
aut diuisis sed hic li habet locum
in libertate sine qua legatum non pt
valere sed in distinccione qua fca
dixi quod habet legatum locum i condicione
quando legatum valet Bartholus l d

Tacio
Condicio si non implevit
in censu de restituendo
mulieri rogato ppermittur h d ¶ Quint
glo a quo petit legatum mulier et sunt
due opiniones in glo que tenet prima
Sed tu poteris tenere quamquam qua et
ista condicio in censu respicitur ubi
tractatur de comodo mulier ut i e l he
res meus Bartholus legum doctor

Pater
Condicio apposita
adimistracioni non
suspendit dacione tutele h d pro Item
condicio limitatur expsumpta volunta
te defuncti Item condicio cauciones no
petende remissa intelli h d et habet
tres partes 2a ibi nec si quide in 3a ibi
nec sibi inde ibi l filie et dic exinde
iure institutum herede dy hic et in l
licet i ut leno cu ¶ Oppo quod petendo
de facto committitur stipulo et pena vt C
de tisact l ubi pactum et no C e ti
l sine apud acta l i insti C de pac sed
in contractibus intellige de facto et sim
distinccione quia ponit doc in l ei
quidem C si man ita fu ali et dixi
l continuus § cum quis i de v ob ti
in ultimis voluntatibus secus ut hic
ut ff e l innaane et l mulieri pu
ff de con insti et dicta l licet i ut le
no cu ¶ Quero hic dicitur onere cancio
nis et quero quid si petit et ille ca
uit et vr quod condicio non sit de sub
stancia quia prestitit volens et sic sibi
imputet In contrarium videtur quod solucio
habet vim eque lhe facte ut i rez
ra ha l amplius sed illud habet
locum quando de iure pt fieri quod nota

Cum pupillus
pupillus pt impedire
condicionem implere h d
¶ Nota hic quod dicat pur cum pro eo
quod dixi in l in testo i e Item no de eo
quod dicit de tutore fiat ad ea que dixi
ff e l Julianus Bartholus le doc

Condicio
in alterna
tiuis sufficit
alterum impleri h d Bartholus l d

Heres meus
dies incertus no aptus sus
pendere legatum post lega
tarij mortem no impedit transmissi
onem al secus h d ¶ Quero circa hac
l in contractibus in quibus spes condic
onis transmittitur Item in ultimis volunta
tibus impu ire l utrum obligo in gti
nenti sit nata glo videtur tenere quod
sit C ut act ab hr et gtra hr l i et
l si pupillus § si sub condicione de
novac In contrarium vr quod no nascatur
nisi veniente morte ut l in omnibus
i de re iur et dy in dicto § si sub con
dicione et hoc ultimum puto verum quod
est in titulo C de act ab hr et quod hr tat
insti de inuti stip § post mortem
licet ibi glo quod Ro ad hanc l que dicit
purum est legatum ut dicat glo quia
purum est quo ad transmissione Ro ad
l ita et si cum moriar s de condi inde
sed ibi purum e ad impediendum condicionem
indebiti ¶ Quero quare dies certa
titudine no impedit natalitate obliga
tionis tollende sed dies incerta sic
Ro quando dies incerta no est cum adhuc
quid sit in obtoe ppter intuitum medij
temporis illam pt ee quod x annis vel
vno vel centum sed in die certa intuitu
rum medij temporis est cum adeo quod ali
quando ignuenti sit contempnandum decendo
illo intuitu medij temporis vt l si
constante § quot s sed ma potes in
dicere et in die incerta est certum in
tuitum medij temporis vt l hereditatis
tiz i ad l falc sed respiciendo glo
ibi cessat quod ¶ Quero quo possimus
cognoscere diem certum a condicione
primo dies est qui ponitur simpliciter
et sine expectacione alicuius eventus
sed si expectaretur eventus tunc est
condicio nisi appareat de voluntate te
statoris vt dixi in l si cui ff de le i et
l iij de condi insti Bartholus l d

Cum post
de isto §
dixi ple
ne s e l innaane Bartho le d

Quod in Kaue
Condicio si non impleverit remittitur
in censu pp quia vtilitas cessaret mu
lier h d ¶ Nota singulare casum pro
hunc § determinatur dona q in l tigna
i de v ob ubi pena promissa unice
quando re accipere in modum no valet
vide p ev C de spon l si ¶ Quid si
pater promittat certe no valet in
ta quando persone et est racio quia
no est verisimile quod filia relinqueret
patrem illaqueatum et faceret prez

perdere legatum vt no in glo l. i. § de
eo qui in in ius vo no se Bartholus

Eas causas

facit ad q. in in marchia
et in dnani et est prohibitum fieri
in inta de appellacione agnnm et ore
coegit qnictos appellantes et p hoc de
sistant ab appe. textus tex debet pnnitur
p hanc l. sed inpone casum sm dy primo
lo in tempore de pnti vel pterito 2o
lo in modo 3o facit drani inter modu
et condicione 2a ibi eas vero 3a ibi
nec eni ibi repellunt vt qu relictum
est sub condicione de pterito vel pnti
que est falsa sm dy vide tex ibi co
sumpta dic vt legatum sub nomie mon9
caucione pstanda po2 palia q impedit

Julianus

Condicio ap
posita vni in
psona alterius sibi qnicti p hac dic
cionez cum de equitate no intellig2
repetita h. d. et est nobilis l. i. Contra
et videtur q ista repetitio fiat vt §
e l. cum glo soluit ibi sed ponitur
veritas § q ibi in psona eiusdem
hic diuisoz Contra de l. pul vt f. e.
et de condi insti l. cum filius et f. l.
prox sed ibi in eadem psona hic in di
uersis Contra quia hoc q in diuis per
sonis non intelligatur repetita vt §
l. si seruus de sta li So illa loquitur
de rigore hic de equitate Contra con
hoc fortiter et vr q vbiqz sit de rigo
re vt l. si q seruo § de le ij § qu fit
per dictionem cum gdicio tunc intel
ligitur repetita de rigore vt hic sed
de equitate secus fauore libertatis
et io tex hic dicat solum in libertate
et istam equitatez sequis in legato
et hoc sentit glo in l. si seruo f. de
sta li ubi dicat q ista equitas no hz
locum in legato Sed si condicio sit
per et tunc no induca2 repetitio vt
l. gnaria et hoc sentit glo i hic et
ter in fi hoc vr innere Sed oppo con
hoc fortius de l. mulieri et titio f. e.
sed uera est ista quidqz dicat glo in l.
si q seruo § de le ij aut gdicio appoin2
post nominacione vtriusqz aut alterius
tantum et hoc 2o cum aut gdicio adiqit2
p copulam et aut p onni et aut lo2
in relicto libertat aut in alijs vt ex
supradict apparet et pdicta inter p
sonas inter res dic vt l. seruo q gayo
de hin et instruc Bartholus le doc

Cum seruus

Condicio adiecta libertati
vr repetita in legato et
condicio ronm reddendar est mixta
dandi et faciendi h. d. Nota q ille
qui tenetur reddere rones tenetur
et adreddenda insta vt hic et § e
l. 18 cu et ibi dixi et l. i. q officio §
de oi et ra dis Contra et vr q sufficit
at reliqua reddere et no sit necia co
putacio q patet q ubi sunt reliqua
no est necia gputacio vt § e l. pria
glo soluit reliqua principaliter resti
tuenda sunt et gputacio est facie
da al si no sunt no fit gputacio et
et hoc dy indicat mar ad q vsu

rarius inuitaiant titio centu pro ap
posita q veniat ad audiendum prec
tum al mādat in pena mille librar
dr2 pena adiecta in fraude vsurarum
fuit q no est vm quia est adiecta
facto vt l. iul q ibidem § deact emp.
et l. cu allās C de vsur dy dicit q vr
adiecta in fraudem vsurar cu pur
sit adiecta dacioni pecunie et idem
tenet Cy C de vsur l. cu allas Con
hoc dictum Cy et dy est glo ordina
ria in l. sed et si quis q si in h § si
quis est glo ordinaria in l. sed et
si quis/ Cinc dic q q cy et dy lo2 q n q s
tempore mutui qnenit de stando in
iudicio sub pena sed l. sed et si quis
in h loquitur qu ex interuallo post co
tractu mutuum qnenitur in iudicio quo
casu no psumitur in fraude vsurarum vt
proba2 in l. ij C de pac pig l. si ticius
§ de pig act et dixi in l. quamuis al
mapit aliquis vel calipodius f. de solut
et facit pro hoc q no in l. rogasti
q pe § si ex pe Sed vero an sufficiat
offerre marsupium in iudicio et videt2
tex q sic et glo est in aut vt ex ac
do q ij ubi dicitur q debet offerre in
marsubio vel in pelle q intellige ita
q testes et notarius gcgnoscant quata
est pecunia que est ibi quia viderunt
nūari si enim postea diceret q vidit
offerri marsubium cum pecunia sed igno
raret quanta eet no probaret vt l. i.
q si tibi de po et ideo ticius credo ali
quem debere offerre pecuniaz numera
tum coram teste et poni in bursa et
sic puto intelligi l. accepta C de usur

Lucius ticius

filiacio no pt ple probari
h. d. Contra et videtur quod
possit probari vt l. filium § de his
qui sunt sui vel alie iur glo dicat q
pt probari ficte no vere ad qua so fat
q nota in l. i. C quorum bo et sic no
q probacio simplr prolata intellig2
de vera q tene mente facit q no in
l. i. § de probac et de hoc p simo ex
de si pt iur l. si metus Bartholus

Ilius libertus

Si con
dicio mixta deficiat p eum no
deficiat relictum alimentorum
nisi fauore eius in cuius psona deficiat
alimenta fuissent relicta h. d. Contra
de l. seya impu § de au le sed ibi fuit
relicta fauore filior et io grez cu pu
illius Contra de l. meuia impu et me
lius in l. qum § de au le sed ibi fieri
bat p filium hic p alium Contra de l.
in testo § e ubi si condicio deficiat
p eandem cauz deficit legatum vt l. le
gatum de gdi ins et l. i. C de insti et
subsii glo sed q solum hic sit spale
fauore alimentor vt dixi in l. i. testo
§ e et dy in c iputari de re iur li vj
dicit aut condicio apponitur fauore
legatarij a cuius in ca psona debet im
pleri condicio aut fauore vtriusqz
aut dubitatur et sic intelligit l.
in testo sm distinctionez huius l. et cy
in l. i. C de leg hac ponit glo et dy
et pe no tn firmant bz pcat iuchi
dy ipe loquitur male nec hec lex nec

aliqua hoc probat quia nunquam condicio
apponitur in fauorem legatarij. Illa que
inorchetur cum alio hoc non est fauore le
gatarij sed alterius ut l. libertis uni
de ali. le. sed heres filius prestat alim
ta in domo sua quam alibi ut l. iiij. § fi.
ff. de in diem adiect. sed iste l. dicit illud
futurum legatum pure sit factum in fauore
legatarij uel heredis non autem utrum
condicio deficiat. Pe. vero dicit quod non e
spale fauore alimentorum. ymo dicit aut
est condicio successiua et tunc sufficit
si inchoauit et non deficiat licet perfectum
non impletur ut hic cum similibus. aut
est condicio momentanea et habet lo
cum l. in testo ff. e. Sed nec hoc dictum
Pe. placet michi quia etiam in hijs que ha
bent causam successiuam non sufficit
incipere ut l. qui concubinam § uxori
ff. de le. iij. vnde puto glo. dicere verita
tem sed si illud legatum esset factum in alia
causam quam alimentorum deficiente con
dicione legatum non valeret ut dicta
l. qui concubinam § uxori de le. iij. Bar.

Tacia heredis

legatum factum alicui cum peci
erit non est condicionale h.
d. ¶ Illud quod verbum cum peciero non e condi
cionale et videtur impletum quotienscumque
petitur etiam extra iudicium ut l. am
plius non peti. ff. re ra. ha. facit quod not.
glo. in l. qui rome § coheredes ff. de
v. ob. et l. fideiussor obligari non ff.
de fideiuss. ¶ Oppo ad hoc et videtur quod requi
ratur lit. con. l. amp. ff. rem ra. ha. So.
quod verbum peto refertur ad eum qui
debet obligari tunc requiritur lit. con.
ut dicta l. amplius. Sed quid si dix
isset si peciero Re. facit legatum con
dicionale ut not. glo. in l. x. si peciero
ff. de v. ob. Quid si non dixit cum nec si
sed dixit qui x peciero tex. est in l. si
ita quis promisit cum pe. ff. de v. ob. §
quod equiparatur dictioni cum facit quod dixi quod
condicio que indicatur per relatiuum quis uel
qui est tacita ut dixi ff. e. l. ¶ Vltimo
not. hec verba que ponuntur in contractibus
dot. sine ulla cauillacione que dicatur
cauillacio in l. verba cauillacionis ff. de
v. sig. al. de te. in r. Bartholus. le. doc.

Iulianus

Seruus manumissus uel alienatus legatum non consequitur nisi impleat con
dicionem mancipij euentum legatum est ex
presse collatum. Ite ratio cathoniana non im
pedit legata quorum dies cedit oblata
dita hereditate nisi heres necessario ex
istat h. d. diuiditur in duas partes secunda
ibi cum vero. Nota tex. ibi et ita quod per
et indicatur condicio not. tex. ibi uel ve
luti cum in tempus et Illam nisi fuis
sent hec verba non procederet hoc l.
et ibi datum al. sub condicione libertatis
videtur relictum ita dicit dy. in l. cum fuimus
ff. e. in fine hyn. l. hymist pleneque l.
quesitum § pen. ff. de le. i. ¶ Oppo et videtur
quod dictio et non faciat condicionem ut l.
si heredi plures ff. de condi. insti. et l.
si ita quis heres ff. de her. insti. et l.
triplici ff. de v. sig. dicit glo. quod hoc in
dicat dictio ita. ego non curo utrum sit

dictio ita uel dictio sic. ut l. si pecu
lium in pe. ff. de sta. li. vbicumque enim dic
tum facit ordinem inducat condicionem
ut l. mulier de condit. insti. et l. si
peculium § is cui de sta. li. ¶ Oppo de l.
qui filium § si quis seruum ff. de her. insti.
So. hic loquitur in duobus casibus
certum primo cum expresse in tempus
libertatis legatum fuit collatum. Secundo
cum legatum fuit relictum pure hoc
expresse. Sed lex contraria loquitur quando fuit
simpliciter relictum non adiecto quod deberetur
pure uel in tempus libertatis. Facit
per hoc quod dixi in l. heres ff. e. ¶ Oppo
de l. si in diem § si seruo ff. e. So. ibi
erat condicio expressa que tacite inerat.
¶ Oppo adempta libertate videtur
ademptum legatum ut l. si seruo ff. de
adi. le. So. ibi fuit adempta libertas
expresse hic tacite per alienacionem
licet quidam ibi aliter dicant et male
quia per alienacionem non extinguitur
legatum ut l. qui filio § si quis seruum
ff. de her. insti. ¶ Vltimo not. quod inter mor
tem et adicionem non est dare medium
ut hic. ¶ Quero quid in filio suo dicat
glo. quod est dare medium cum habeat
beneficium abstinendi contrarium tenet glo.
in l. si alienum § in extraneis C. de her. in.
sti. et dy. tangit in l. iiij nec emanci
patus ff. de le. i. veritas est quod e de
iure ciuili inter mortem et adicio
nem non est dare medium ut hic et
l. si post mortem ff. de le. i. et l. cum in
§ pen. e. ti. et hoc in institutio sub
condicione secus ut l. condicionum ff. e.
circa pe. Sed de iure pretorio dico quod
est dare medium ut hic not. et l. iiij nec
emancipatus ff. de le. i. dixi plene in
l. fi. ff. de condi. insti. sed quid operetur
certitudo sui heredis de iure ciuili dic
ut in l. filius qui pre. de iniu. rupto

Quod traditur

pro libertatibus leuissima
expectatur condicio in legat.
vltimo loco scripto si ex interuallo sint
apposita sed si in continenti legatarij
esset electio ut fa. sub commemoracione
prime scribantur h. d. cum duabus l. se
quentibus. ¶ Oppo et videtur quod in separa
tis condicionibus sufficiat alterum
existere non curo quia ut l. si heredi
plures de condi. insti. sed ibi loquitur
cum separatim i. disiunctim hic separa
tim i. diuisis partibus test. et l. sub di
uersis ff. e. ¶ Oppo de v. quod si pure
So. in pe. loquitur cum ex interuallo
in v. quod si pure loquitur cum in continen
ti. ¶ Oppo tu dic quod ex interuallo contra
testum quod fit ex interuallo non valet
ut l. si heredes in pe. ff. de testa. So.
intelligas ex interuallo quia interuenit
actus qui pertinet tunc ad testamenti
i. pro non autem alius. ¶ Oppo de l. si te
stibus ff. de her. insti. So. glo. nota ibi
et dicit quod hic loquitur in legatis ibi
in institucionibus quod tenere mentem ¶ Oppo
ad fi. et videtur quod ista l. deficiat omne
materiam contrariorum ut l. si pluribus
ff. de le. i. et l. re coniuncti ff. de le. iij et §

si quaesiti insti. c. ubi in dubio non videor
admne primo quod lego 2o hic dicatur quod
dy in l. sicut ff. de adi. leg. vt dice
quod ille l. intelligantur secundum istam vz. quod
ibi legatur 2o sub quaememoratione primi
alias secus sed glo. in l. sicut dicit contra
2m quid diceremus cuius est contra dy.
2m quid dicemus eius est contra dy. i.
l. iulianus ff. de her. insti. et l. triplici
l. de v. sig. quare quidem dicit quod ille l.
habet locum in hereditatibus dicitur
dy in legatis. Ergo credo idem in he-
reditatibus et legatis arg. ad hoc l. tran-
sennus tu l. se ff. de her. insti. et ad hanc
l. 3o quod habet locum quod eidem persone
relinquitur primo vno modo 2o alio sub co-
memoratione primi. Sed l. contraria quidem di-
nersis personis vero quia in eadem persona
fiat alius presumitur nouatio quia in
diuersis vt l. i. insti. de stip. dices tu hoc
est vnum contra talium l. quod est de nouat.
et insti. qui in vol. obs. 3o p et C. de
nouat. l. fi. ubi interueniente noue per-
sone ex parte eius qui obligatur sed
hic loquitur ex parte eius cui acquiritur
obito et ideo non presumitur nouatio vt
l. i. insti. de stip. ff. Quero ad quid pro-
dest electio legatarii Rndet glo prodest
sibi si vno tempore est capax et alio
non. Item forte sunt publicata bo-
na. Item hic venit legatum conditio-
nalia quod tenementi Quero quare
ratio dicitur quod augmenti non. vt velle
se corrigere quod tenementi Bar. le.

Si cui legatum

Rogatus est emancipare filios non potest cogi iure acti-
onis sed officio iudicis Item qui multa
antecedens mult. quis sine quo illud
quod queritur nullius est momenti
h. d. cum l. se et diuiditur in duas
partes 2a ibi cum rei non tex. ibi cum
qui agnouit etc. et ibi fuisset lega-
tum etc. quo casu emancipatio agnita
tione debet precedere etc. et ibi emanci-
pari quo casu statim potest peti legatum
presita cautione de emancipando vel quasi
primum precedente emancipatione est relictum
sub conditione hic subinde Nota quod ubi
lex dicit extraordinarie subuenire in-
telligitur officio iudicis vt statim dicam
Oppo. de l. filius § primum vulgarem
ff. de le. i. so. ibi de rigore hic de equi-
tate et in actione ex testamento non petitur
sed ex ordinario iudicio i. officio
iudicis atto glo. l. si filius ff. si ex pe.
Oppo. quod pater non cogitur vt insti. quibus
modis ius pa. po. sol. § fi. so. illud regu-
lare illud speciale quia pater agno-
uit legatum vt l. cogi ff. si pater
et ibi notatur ad treb. et ibi est bo.
tex. et glo. melior quia sit in l. quintus
C. de fideig. Oppo. de l. uxorem § his
ff. de le. iij. Sed cogitur emancipare
vt hic et non adoptare vt ibi Quero
vtrum post emancipationem teneatur restituere
relictum ipsi filio tunc cum causa relicti
sibi glo. dicit quod vtrumque et male vide-
glo. ff. de fideicommissis et male dicit
quia non debet restituere nisi quod fuit
relictum ipsi filio et per ipsum filium patri
acquiretur vt i. primo § sed illud quod est
relictum sibi retinet sibi vt l. cogi §
si pater i. ad trebell. Sed contra id quod
dixi facit lex iuris in fi. Ro. quoque
iuris quesierit sufficiat quod testator filio
relinquat Nam videtur voluisse quod
filio restitueret secus si non relinquat
Nam videtur voluisse quod filio restitueret et
secus si non relinquat Quero an ro-
gando quod restituat videatur rogare
quod emancipet glo. quod non sed videtur di-
lati fideicommissi in tempus emanci-
pationis et allegat l. ubi pure i.
ad trebell. §. si in l. cum filio ff. de le.
i. in ij. op. Bartholus legum doc.

Quum ita

hanc l. declaram in
l. subdiuisi insti. ff. e. quando
si dicat Ticio heredi Ro. secus
quia debemus inspicere quod processit
vt dixi in l. subdiuisi insti. et l. testo ff. e.

Legatum

legatum transla-
tio in dubio videtur fieri sub
eadem conditione h. d. nisi
forte etc. sic habes in l. legatum ff.
de adi. leg. Oppo. de l. sub conditione
ff. de her. insti. so. glo. aliud in legatis
aliud in legatis aliud in hereditate
Non credo hoc verum quia ibi loquitur
quando hereditas de vno ad alium trans-
fertur in modum substitutionis et
tunc idem puto in legato vt l. trans-
cum l. se sup. de her. insti. sed si per
modum translationis vt sic quid Ti-
tio legaui ita adimo et sempronio
lego et tunc idem in hereditate quod in
legato ita dicit Ray. Bartholus

Titio vsufructu

Non dicitur desinere quod est non inci-
pit h. d. Oppo. de l. iij. § de
sine supra preuenit quod est ad causam glo. so.
hic rigor ibi equitas vel dic vt ibi
dicit glo. quod incipit saltem de facto
hic non potuit incipere de iure nec
de facto Bartholus legum doctor

Seruum

fauor libertatis
fauor impeditur per-
fectur h. d. et non bene per hanc l. dic-
gitur quod si alicui indicitur in dimitatis
vel apponitur conditio quod inhibeat de assun-
cione et si secus fecerit quod bona va-
dant in aliquem primum locum quod isto casu
non tenetur conditio quia causa i. quia
transfertur est priuilegiata vt hic ita dicit
ff. de insti. l. sed si pupillus § condit.
quod an sit vera ad personis non firma

Municipibus

municipes possunt iura-
re per eos qui regunt mu-
nicipium h. d. Nota quod plus potest iura-
re per alium Oppo. de l. que sub con-
ditione ff. de condi. insti. et l. hec

scriptura § e Sed ibi loquitur de presenti et futuro hic de preterito Bartho le doc

Condiciones Non haue l. que est solempnis et non indiget sumario glo hic nichil dicunt / Oppo et videtur quod tacita condicio impediat transmissionem ut j e l aliqui Sed tacita condicio pot esse duobus modis vnomodo que venerit ex testamento vel extra legataria vel ex l dispone in voluit l valere legatum aliter nisi adeatur hereditas et talis condicio non impedit ut hic quodam sunt condiciones tacite quo veniunt ex ipso testamento quia testator sic voluit et tunc impeditur transmissio ut l aliqui et hoc dicit tex in l quipure j qui dy lec et azo in summa C q si dy le ce Ex hys dico quod condicio que inducitur ex tacita repeticione in legato impediat transmissionem ut § e l duos Item dico in condicione que inducitur per cor quia hoc dco prius denotat tempus s̄ario condicionem et tunc impedit transmissionem ut l heres meus § e et l si cum § 1 de le 1 Item condicio que appo per l tan quis vel qui est tacita et illa impedit transmissionem nisi esset talis condicio que esset apta suspendere post mortem testator / illa omnis condicio que venit ex testamento transmissionem impedit et ita lo hic tex jt op et vr quod condicio que venit ex testamento non impedit transmissionem ut l aliqui j e et l iij § de le i Sed ibi erat tacita et illa indubio videtur venire ex testamento io dico indubio quia si testator vellet impedire transmissionem posset ut est casus in l condicionibus § 1 § e Oppo et vr quod condiciones extrinsece impediant transmissionem ut l miles § pro pte cum glo § de le ij Sed dcs limitare hoc dictum condicio tacita que venit ex testamento non impedit transmissionem nisi veniat in ptate legatarij tunc enim impedit ut dicta l miles § pro parte et non in l filio § de le l tetigi in l qui filiabus § fi et l se e ti Bartholus legum doctor

Tunc allegans contraria non auditur h d Oppo et videtur quod ista veniant tamen ut nupta illam primum legatum petit condicione habita pro nulla vel si adducit ut nupta sic non est sibi contraria ff p l mulieri et tacio § e ubi dicit quod admittitur proinde ac si condicio esset impleta et hic habet ut nupta in dubio et sim petit ut nupta et ideo est sibi contraria Oppo de l pop quod seducet impubere § de inofficioso tes Sed ibi excipiendo hic agendo vel ibi contra diuisos hic quod cuide de quo dic p dy in e nullus pluribus

de re iur / li ij et p ev in l i C de secu

Pater severina Non dr nolle qui non pt velle h d Oppo glo de l qui vas § vouere / de furt / Sed ibi loquitur in prohibente pete et ibi erat persona in qua cadebat voluntas et voluntas vos videt quod hec condicio si noluerit non verificatur per euentum si non potuerit Sed deficit omnino condicio ut videtur hic vr cont id quod dixi vobis quod in vulgari substitutione facta in primum casum si noluit porrigitur in alium si non potuerit ut plene dixi in l ult C de insti et subsi et l gallus § et quid si tm § de li et po et vidisti contra l nunc dictum hic Fav in tractatu substitucionum dicit quod illa l ult loquitur in institucione et substitucione hic loquitur in legatis sicut in hereditatibus ut l tiaus institutus § de hr insti dicit quod hic non fuit facta substitucio in pena si nollet nubere sed ubi ubi non est delictum non est pena ut l aliud est fraus j de v sig Ista contra mulier que nubere non potuit certa si nollet non debet priuari legato

Ita fideicommisso Non videtur sine liberis decedere qui certum filium relinquit h d Bar le d

Condicionum ubique usque ad tempus possunt stare in ipsa significacione et post tempus transire ad impropriam h d et est non casus et facit multum ad materiam substitucionis compendiose Oppo glo multum fortiter de l ubis ciuilibus et l in vulgari § de vul et pu ubi verba directa nunquam obliquantur glo non soluit Fav dicit quod hic ideo quia interuenerat noua confirmacio indict que confirmacio in substitucione interuenire non pt sed quid ad fav ego non recordor quid dixi in l fabius in medio sic quod ista lex sim corticem vbor facit multum contra sed bene respiciendo in facit dic contra disposicio de qua hic loquitur habet causam continuam et successiuam per totum tempus cum eum per tempus gerit tutelam unde merito de necessitate debemus intelligere testatorem sic intellexisse sed substitucio compendiosa non habet causam continuam et successiuam quia non pt mori toto illo tempore sed in uno puncto tantum et io testator uniformiter intellexit et ideo si fuit semel directa nunquam obliquatur Item oppo glo de l fi § e ma Sed illa concordat non discordat Bartholus le doc

Socius Condicio que pt impleri in vita legatarij expectatur nec est locus mucianae caucioni h d

Oppo q̄ expectare illam cōdicione sit turpe ut l. cū tale in pn̄ § e. Sed q̄ nō est aliquā mulierē turpe hm̄oi rō nō videtur bona quia unus prestare bone mulieres ut l. si in si pn̄ in si C de iur dot. Rey dicebat q̄ mulieres in gle gaudent bone prestant sed regula est q̄ omes mulieres sunt male ut in auē it male debeant credi s̄ quia rō gl̄ inspiciatur q̄ contradicit ista rō nō est bona q̄ mulieres diligunt virū etiā ultra filios quare dico q̄ pt̄ ex talis cōdicionis vir et uxor q̄ expectare mortem viri nō est turpe ut si vir est senex uxor iuuenis ut dixi in l. mutiane resoluitur § e. Ultimo nō q̄d cōdicio affirmatiua resoluitur in tacitā negatiuā ut hic tū q̄ cedat l. cū ita § e et dixi § e l. mutiane

Fideicommissa dicto quam diu fiat condicione h. d. Oppo de l. si C de condi insi sed ut in glo.

Cum annus iussi fideicōmissi uti relicto a filio post mortem subintelligitur si decesserit sine filiis h. d. et multū admiratur imperator de hoc tamē ut l. cū acutissimi C de fidei cōmiss et hoc qn̄ rogatur post mortem secus si in vita q̄ dic ut ibi et pōt esse rō quia sic testator prtulit substitutum filio eadem rōe nepoti. Queo quid si talis substitucio sit a matre vel ascendente p linea materna Rō idem et eadem est racio q̄ habet locum in filiis nālibus ut l. gnāliter § cū autem § de insti et substi et nota ibidem gl̄o si fiat filio nepoti emancipato secus si i cōtinēt ut nō in l. cū acutissimi. Queo quid si descendens rogat ascendentē Rō puto q̄ nō sit idem quia non est rō eadem et hec l. et sites loquuntur solū de descendentibus vel cōmunes et ita vr̄ tenere glo. ad trebell. l. ex facto § si quis rogatus. Queo aliquis rogatus est restituere si decesserit sine liberis vel cū liberis descendentibus infra xx annos an intelligatur q̄ liberi cedant seu decedat sine filiis puto q̄ sic p hanc l. et l. cū acutissimi et si dicat liberi sint cōcepti et nati post mortem testatoris arg. de bo quid l. l. paulus § paulus. Queo dicat testator rogo filium q̄ restituat si decesserit sine filiis masculis ōn subintelligatur vel femine vr̄ q̄ sic p hanc l. et sites gl̄o puto q̄ ex eo q̄ noluit masculos excludere substitutū vr̄ noluisse q̄d femine nō excludent arg. § e l. cū ita puto tū filias debere cōpetentē dotem aliquo filio parit res que cōmunia dele et q̄ dixi ad trebell. l. a filia vel si ipse filius nō fiat dotabi

a iudice arg. de iur do l. p̄fectitia cū pn̄. Queo quid si dixit si filius meus decesserit sine filiis masculis et si habuerit femīas restituat tū contingit q̄ decessit cū filiis masculis et femīs an debeatur legatū ut vr̄ q̄ sic ut § deli et posth l. si ita cōtrarium dico q̄ illud ex equitate fauore testi et institucionis cōfirmata de rigore secus ut ibi dr̄ in hoc gl̄o fideicōmisso q̄ est omnis hoc nō est sed vr̄ defecta condicio ut § e l. in condicionibus § fi. Bartholus l. d.

Si ita legatum illo casu de quo fieri magnum festum in l. nulla et l. hoc iure ff. de v ob. Querit glo utrum heres istius tercii ingruenti petat legatum vel debeat expectare rē dicat q̄ debet expectare diem bul cōi glo tenet opp Rō quia hic fuit diei et apposita disposicioni et rō qn̄ appo disposicioni nō circa quā eueniat cōdicio q̄ semper expectare dies qn̄ apponitur dies condicioni ut si nauis ex asia venerit infra x annos tunc habet locum distinccio facta p me in l. hoc iure et l. illa ff. de v ob. tetigi in l. cū tale § meme § e quam distinccione dicit circa hac l. Bartholus legum doc

Cum qui non noceat medio tempore quem exmiss.. cū ante cerit tenaaz condic. p̄dere cōuitatem h. d. vidistis in l. incīdit § e et l. sed si maudit § solennis § de hr̄ insti. Oppo de hr̄ insti in l. si alienū § in extraneis et insti de hr̄ qua et dif § in extraneis dicat glo aliud in hereditate aliud in legato dicam de hoc in dicta l. si alienū § in extraneis. Queo quare dr̄ an apertas tab' q̄ bin hoc pura cedebat dies ab apertura tabularum hoc est falsum quia cedebat a die mortis olim sicut hodie ut l. si post diem § i qn̄ di le ce et l. i § i C de cadu coll' loquitur de l. papia que fuit post tempora ffe.. quere supra C. dixi dixi de hoc in l. si duobus § dele. i. Querit glo quid si legatum cē purum et fiat factum in die certum non capaci glo dicat q̄ inspiciatur tempus condita testi ut l. ii § qn̄ autem ff de iur fis. hoc nō est verum ut nota in l. si cognat § de rebus dub. et § de re ca l. ii et ibi plene dicam tangit dy in l. mort ff de donac ca mort. Bartho le d.

Si fundum alienacio rei legate sub cōdicione vel ipso seruitutis inrita condicione adueniente h. d. Querit glo utrum interim valeat alienacio et seruitutis ipso dicat glo olim sic hac nō vide glo § vio fini et ibi coll' iur gl̄o i et dit cōtrarium ibi nō al' glo cōtrarī as dixi in l. seruo legato § i § dele i.

Hoc genus condicionis
que potest impleri vivo le
gatario non impletur p[er] isti
ta cautione muciana. h. d. Queero
an debemus expectare mortem tercij
glo dicat q[uod] sic sed quare no[n] sit impro
habicione intelligitur de p[ro]hibitis imp[l]ere sic
i p[er]missione glo respondet multu[m] be
ne et ideo nota glo et tene ea[m] menti

Aliquando expressio con
que tacite in sunt nil opa[tur]
i[deo] condicio tacita ex testo[ris]
pronunciacio[n]e impedit tra[n]smissionem
h. d. Opp[ositi]o et vi[detu]r q[uod] expressio eor[um]
que tacite insunt aliquid operetur
ut l. si ita q[ui] illi si nolet ff. de le. et de
l. si ita ff. e. s[olu]t[io] glo q[uod] condicio illa no[n]
est tacite vivo statim ibi acquirit
s[ed] eciam ignoranti licet possit postea
repudiare de qua repudiacione dic
ut l. si quis ff. de condi. insti. Bar

Libertas dicto hoc amplius
non solu[m] est repentina le
gati sed eciam condicionis p[er]
ambule. h. d. Bartholus legu[m] doc

A testatore ab herede
pus implen
di condicionem no[n] transit
ut fideicommissum p[ro]rogat h.
d. et est notabilis lex. Aliud q[uod] ablatum ab
solute faciunt condicione[m] ut hic ibi
accepit etc. ita notat glo in l. cu[m] ab
eo ff. de gratuita hen emp. licet glo alit[er]
dicat dic ut statim dicam. 2o no[ta] q[uod]
dixi in summario. 3o no[ta] hic agitacio
istius q[uo]d modus quamq[uam] de futuro no[n]
impedit transmissionem videbitis
tex. in l. post diem q[uo]d hij quidem i[n] qu
di le. etc. Opp[ositi]o et vi[detu]r q[uod] in dubio pre
sumitur modus no[n] condicio ut l. cu[m]
ab eo ff. de gratuita hen emp. et glo fuit
q[uod] ibi non dicat q[uod] in dubio no[n] p[re]sum[a]
tur sed dicat q[uod] debet inspici q[uo]d est
actum. Sed opp[osi]to p[ro]p[ter] dicere ut inducat[ur]
modus p[er] si condicio sed hic no[n] e[st].
Si ergo videtur obstare l. cas ff. Sed dic[it]
glo expone ut pro si sed certe tunc
esset mala gramatica quare glo cu[m]
eo dicat q[uod] aliqui inducat[ur] condic[io] p[er] ut
sicut est hic. Tu dic q[uod] hic inducat[ur]
condicio ex vi tunc ablatorum positorum ab
solute dic ut dixi in l. quibus dieb[us]
q[uo]d fi. ff. e. s[olu]t[io] venio extra glo et
hec dimisi dicere ff. e. l. i. et sunt mul
tum dubia. Opp[ositi]o nam ista verba ac
cepit imminus inducunt fideicommissu[m]
purum ut l. fideicommissa q[uo]d cu[m] esset
ff. de le. ij et hoc indubitatum e[st] vivi
inter heredes ut no[ta] in l. in ratione
q[uo]d tam et si i. ti. px. et hic erant co
heredes quid dicemus dico q[uod] illa ab
latum absoluta faciunt condicione[m] q[uam]
no[n] p[otes]t inducere fideicommissum vel con
ua[n] p[er]sone an adicia[tur] quia no[n] p[otes]t g[e]n[er]ari
nec ex tua rei ar emis q[uod] no[ta] in l. in
ratione et ita debet intelligi ff. e. l. i. Sed
qu[ia] referunt[ur] ad p[er]sona et ad rem in
qua p[otes]t cadere fideicommissu[m] inducunt fideic[ommissum]

quantum ad se ut hic et est casus in l.
fideicommissa q[uo]d cu[m] esset ff. de le. ij et l. si fi[n]is
q[uo]d qui margaritam ff. de le. i. Sed quo ad
alium habeant p[ro]p[ri]um condicionis ut hic
et nolo dicere sic heres meus tercie
accepit centu[m] a ticio restituas heredi
tatem ticio coheredi illa cedere sed in
fideicommissa quo ad illa ticia et sunt in condic[io]ne
quo ad hereditate[m] ut sic p[ro]inde ac
si diceret ticia det centu[m] et si centum
dederit hereditate[m] accipiat hic causa
notabilis et ideo no[n] potest habere
hereditate[m] nisi illa centu[m] det dices tu
q[uod] istud s[ed] est contra ea que dicta sunt ff.
e. l. cu[m] fundus quando condicio habet
dispositionem p[re]cedentem ius adimplendi co
dicione[m] transit ad herede[m] ut l. dieim q[uo]d
i ff. de cond. Et dixi in l. cu[m] fundus et
doc in l. p[enultim]e C. e. ti. sed hic habet p[re]cedente
dispositionem quo ad hoc ut dampnu[m] euitet
ut ibi non ut lucru[m] consequatur ut hic
Item opp[osi]to de l. si predio in p[rinci]p[io] ff. de in
diem adiec. et fortificato contrarium p[ro]p[ter]
q[uo]d dixi in l. cu[m] fundus qu[ia] ille q[ui] debe[t]
obligari ex implemento condicionis
aliquid accipit ius implendi condici
onem transit ad heredem et est casus
in l. ij C. de pac. in emp. et ven. sed
hic aliquid accepit g[rati]a ius implen
di condicione[m] debet transire ad heredem
Sed illud est vivi in contractibus in ul
timis voluntatibus no[n] procedit ut
no[ta] ibi vel dic q[uod] ille qui implet condi
cione[m] consequitur aliquid ex ea onero
sa ut ibi servus si ex ca[usa] lucrativa ut hic
Opp[ositi]o ad ultimum no[ta] ergo q[uod] dixi quod
modus quamq[uam] de futuro no[n] impe
dit transmissione[m] ut hic agitacio istius
videtur q[uod] hereditas no[n] possit resti
tui nisi ei cui testator iussit restitui
ut l. mulier q[uo]d cu[m] asse de iure do[tium] p[ro]
no[n] p[otes]t restitui alij si est in rem sua[m]
procurator ut ibi. Sed heredi qui represen
tat p[er]sona defuncti ut hic. Sed opp[osi]to
hereditas no[n] adita no[n] transmittitur ut l.
q[uo]d i. novissimo C. de cadu. tol. eadem
ratione nec fideicommissum debet transire cu[m] fidei
commissarius quodam[m]odo sit heres ut
l. si filius al[ias] l. lucius q[uo]d i. cu[m] eo i. ad
trebell. l. postulante q[uo]d i. glo fatetur
contrarium et hoc no[n] debet exponi sic
quia si sic exponetur esset male positu[m]
et ita tenet glo in l. cum filio ff. de le.
i. Idem tenet azo in summa C. de fideic[ommissis]
circa fine[m] 2o casu p[ri]ncipe Contrarium e[st] ver[i]
tas et ita tenet omnes doc. ut p[ro]bat in l.
ad fi. q[uo]d sicut marcianus et l. postula
te et l. p[ro]inde ad treb. et l. apud iul[ianum]
q[uo]d antistia e. ti. et probatur per hanc
l. et est casus in l. iij et l. si in p[er]sona
C. de fideicommissis et l. si imperator ad treb
cian. et dy. et alij modernij in hoc
tenent in l. cu[m] filio ff. de le. i. clarum
quia dicat sicut hereditas no[n] transmit
titur an adicione[m] sic hoc fideicommissu[m]
dy. fuit q[uod] hereditas an adicionem
no[n] transmittitur quia heres in illud ius
habet. Sed si decedat i[n]fra tempus qui da[tur]
ad deliberandum illud anni transmit
titur ut l. cu[m] antiquioribus C. de iur[e]
deli. Sed fideicommissarius habet accio
nem ex testo et io illa accio transmitt[itur]

vt dicit dy hic et ego scribo in l. an
filio s. de le. i. Bartholus legum doc

SI minus expo et vide q.
heredes i viti no possint
advocare qui teneantur
actione in factum vt l. iij § fi. s. de eadi
ob ca. Sed de rigore possunt de equitate
repelluntur ferm glo. Bartholus le. d.

QVI SUB CONDITIONE
Nota hunc tex et habuistis
in l. cum filius et l. si ons s.
e. hic dr q debet probare q nichil sub
traxit qualiter probetur R. probatur
eo ipso q no probatur contrarium ut l. sup
fluus C. de testa. milli al. de remiss. pig.
Quero qualit poterit probare q
illud q scripsit e vum dic queda sunt
psone que no tenentur et ear stat
iuramento ut l. si quis pro redeptione
C. de donat. et no in l. i. J. si cui plus
qua p l. falc. Sed in cau isto l. dico
q proba eo ipso q probatur q bon
vir sui expendisset in hoc sic est casus
ut l. fi. C. de ali. pu. pre. et tunc credo
q non sufficeret dicere expendi tantu
in illa domo et tm expendisset bonus
vir ut proba in l. i. C. de exe. mun. an. li.
x. q tenementi qua est nobilis

TALES Condicio indivi
dua pluribus ap
posita no pt nisi ab omnibus
impleri dimidua vero ex ea
dividitur tam ex parte implenti qua
ex pte eor in quos pforms sed i plen h.
d. usque ad § Priscus. Oppo dr hic
q condicio individua no pt impleri
p vnu C. e. l. i. al. pe. So. fateor q pt
impleri p vnu ut prosit sibi tantum
ut ibi no aut ut prosit omnibus nisi
contraria sit voluntas defuncti ita pro
batur ibi et in eo q dicit glo. hic q pro
dest omnibus male dicit et de hac
ma qualit' fundatur ius implendi
condicionem dixi s. e. l. cum fundus

PRISCUS Fr. et statu
liber
debet rem reddere ubi indicat indebi
h. d. usque hanc l. et facit ad ma. l.
item illa s. de consti. pecu. facit etiam
ad totum titulum C. ubi de cri. agi. oz.

QUUM FILIUS Non
dr qs
posse administrare res suas
ante vicesimum quintum annum
h. d. et est notabilis tex Bar. le. d.

Ad l. falcid. Rubrica.
Dictum e s. de legat. vim qz de legatis
detrahitur faladia io sequitur videri de
l. faladia Bartholus legum doctor

LEX FALA
DIA LATA
EST ZC.
dividit in tres
ptes. pmo ponitur ordo quo lex falla
dia fuit introducta usque ibi que pmo
capite pmi capit. usque ibi scdo ibi po
nuntur mos et vba sui capit. usque ad
§ l. falc. Quero quare ista lex ap
pellatur a faladio consule sicut publica
na. Sed con isto faladius no debet po
sse tollere l. xij tab. ipso iure sicut nec
pretor pt ius civile tollere ut § qs
ante insti. de bo. pe. et probatur i l.
filius § sed quemad. J. de bo. pos. ct.
tab. et l. ex duobus s. de vul. et pu.
So. fateor q pretor ipso iure no pt to
llere sed p exceptione sic sed iste fal
cidius fuit consul qui pt ipso iure ius
civile tollere. Alij dnt q iste faladius
fuit tribunus ita habetur in decreto
xj di. c. ad mu. Alij dicunt q l. falc.
dr a falce quia sicut falx resecat
granum ita l. faladia resecat legatum
contrarium dapnant istam opi quia in
pmo capite istius l. no resecantur
legata et tn l. faladia appella. Sed
videtur licet no resecet tn cum rese
candi habent. Item quia pncipaliter
hoc inducatur ut resecaret ideo ab eo
nominetur ar. l. quentin hermofroditum
s. de testa. ho. hoc plus placet qua
pma quia video q trebellianica ap
pellatur faladia ut l. pater filium
in pn. J. e. et l. tacita ubi appella. l.
falc. trebellianica ut in l. iubemus
C. ad trebell. et sic dico q large sumpto
vocabulo quodque resecat pt dici falc.
q facit pro statuti que sunt in aliqb.
ptibus dicit statutum q filia femina
sit contenta dote pro faladia debita
sibi in bonis patris dicit filia ego
nolo legittimam meam quia no est falc.
Sed quid doc. Bonon. determinat q
sp secundum usum loquendi intelligi. fal
cidia legittima ideo de lra intelligatur
ar. l. cum de lanionis § asina s. de fun.
instructo q vba debent intelligi scdm
qualitatem psone ad quam referuntur
ut l. plenum § equi. de usu et ha.
et l. si quis ex heredato § in tutum
s. de vul. tes. pro hoc ego do glo.
in l. si pronus J. de donat. et zo. re
ponere in summa in aut. de her. et falc.
§ que pmo capite op. et vr q habz
facultatem legandi a l. xij tab. ut J.
de § sig. l. obvenire et insti. e. pn. So.
glo. dedit i. data confirmavit habet
g. qms ptate condendi testm ex l. xij
tab. ut ex l. falc. Oppo ulterius et
vr q quilibet ciuis no possit hoc
facere ut l. si queramus C. de testa. So.
ut in glo. Oppo insti. de leg. § legatum
So. ut in glo. Quero si statutum disponit
illud q prius erat dispositum de iure
com. cum sit statutum an lex hoc est utile
scire sp multa que pnt occurrere Jo.
an. in c. i. ex. de consti. li. vj. tenet
q statutum sit ius cde et q sit vim
probatur p l. ius civile s. de insti.
et iur. et p l. si creditori s. de le. i.
quare tunc ius gencium alteratur
cum aliquid adiacitur vel detrahitur
ita et ius civile nisi aliquid addatur
vel detrahatur p ius muncipale
remanet ius civile et sp hoc ista

+ iiij

l. sim expom glo ing tarm q si testor
disponit sm ius coe ut quia veni
entes ab intestato instituit valet
ultia voluntas ut l. ij § de inmis
te et l. gallus p tota § de libe et
postu puta nil prohibet de dua in
statuti civitat istud q est de iur
coi sicut no prohibetur de dua in di
pulacione ut aliaz quenacom ut in
l. ij circa pn § sed ma et l. si pupil
lus in pn § de nonac et l. stipulaci
go facta § de v ob p istas ultimas
raciones probo q statutu sit ius
municipale asumi et addat novaz
formam agendi ut condicione testa
tuto agat qui prius poterat de pre
coi agere et pro hoc ista lex secdm
istam exposicione qua fecit Item
sup eodem habet locu ius civile
et pretorum ut in bo poss sm tabis
et glo do § o an puto veru in cau
inquo lo prout ad superiora rfert
¶ Ultimo vide hic diccione usqz de
cuius significatu ponit ja de are hic
et cy in f ca l. al acaligato C de empc
dixi in l. proximis § de le iij Bar

¶ Secundo capite

¶ Oppo in auc de trien et semis post
pn et in aut novissima sed hic lo
in quarta debita iur institucois
ut glo ¶ 2o oppo q no liceat cape
ut l. non dubiu C de legi So intel
lige hanc sm illaz q deat capere
de voluntate heredis scripti vel rez
vacante ut l. pe § de le al quia testor
prohibuit ut l. ticia cum testo gi
§ de le ij al si extra istos casus ca
peret perderet legatu ut dicta l.
no dubiu ¶ Quero an istud q rsecat
p falcidiaz sit nalr debitum et glo
tenet q sic ut l. cu quis § de iur et
fac ig et l. cuius per errore § de re iur
et l. i § de condi inde doc ultimon
tenet contrarium p ista l. qui no pmittit
disponere nisi usqz ad dodrantez
et qu lex resistit obtom nalis ob
ligacio impeditur ut l. si no sorte in
pn § de condi inde sed hic resistit
go ec puta istud proba in l. linea
margaritaz § e et Cy tangit in l.
cum quis sed semp reprobam et di
co q non est debitum nale ut tex C
e l. i ubi dicit si heres dat scient
ultra tunc no vr donare go aliquo
iure est debitum al donacio e divi
nobis in l. proximis gi i § de donac
ad rom ultramon dic q lex falc no
resistit sed no assistit quia dicit ita
tu pro quarta ec Sed con ista sed facit
inita C gi i ubi dicit tex q lex falc
prohibet § no pmittit sicut dicimus
in l. stipulacio gi alta § de v ob Ead
l. linea Ro q dnium resoluat sed no
obligacionez nalem quia remanet
nalis obligacio prout erat primo

¶ Lex falc

Ad testm per
ficcione l. cornel
confirmatur ptinet l. falc h. d
¶ Oppo et vide q omnes leges testa
mentarie non possint habere locu
ut l. si quis ex heredato gi irritum
§ de inius tes et l. ij de J ob al de
v sig sed ut in glo quia ille respiciunt
veritatez et hec lex respiat ficcionem
ista probantur p l. si quis exhereda
to gi quod § de i ius tes et hoc no
in cr ad hoc q tota die fit in civita
te ista sunt statuta facta q statutum
q loquitur de gnre habeat locu in
omnibus et p omnia in generis pnclu
inalibus in quibus pt hic locum
quia si est intestato primo in gradu
neis primis comprehenditur no pt hic
locum in generis et pro hoc l. ista
¶ Oppo q est sm ficcione debet stri
cte accipi et no respiat extensione
ut l. mulieri et tuo § ti i fecat l.
miramus et q ibi ibi dixi § de heredis
hic dr contrarium sed no recapit extensi
one s. active hoc est ut ipa ficcio
extendatur ad alia ut in contrariis sed
extenditur passive hoc est ut alie
l. testarie ad ipaz extendunt hoc te
tigi in l. ij § de le i et pono in l. os
ppli circa mateiqz interpretacois
pone filiusfamil pot facere testm
p forma statuti hebuit ne locum
in eo l. que loquitur de testo etc sic

¶ Ad eos q ob iniusta

Falcidia habet locum in legatis que
dentur pretorio tm debentur et in hiis
quoz dies cedit ab adita heredita
te et in hiis que ex post facto debentur
apparet h. d ¶ Oppo q no valet
legatum factum ei qui est apud hostes
quia no est capax unde vr obstare
q institis in g in generis infra de hi
g et diff sed confirmatur p ficcionez
postulini ut vidisti in l. nulla § de
here insti Bartholus legum doc

¶ Ad summam primum

Oppo de gi sin quit heres in aut si
mulier C e glo sed q hic loquitur
qu relinquitur deo ibi ad pias cas
illaz sed reprobat glo p l. si quis ad
decimadas C de epi et de Alij
dicunt q est dra an relinquitur deo
vel ecclie sed ista no est vera quia
quando relinquitur deo vr relictum
ecclie ut in gi Si quis in noie in
aut de ecc ti Alij dicunt et tenent
q ista corrigitur per illaz et ista tenet
glo hic Alij ut al dicunt q ille gi
sm aut loquitur in heredibus qui
fuerint in mora solvendi et vidi mul
tos doc hoc dicentes et glo recitat
in l. si quis ad decimadaz C de epi
et cle et doc ut ja bu dicunt istaz
ee veraz de iure sed quia dixit co
trarium in aut si mulier ideo ego
no audeo dicere contrarium sed michi
videtur q in corpore no dicitur q sit
in mora sed q p falcidia recusabat
solvere et si esset in mora aliquo
modo puniretur ut probatur ex eo quod
sequitur in illo gi et qui cu pce
dit ergo credo q ista l. sit correcta
et ita com tenetur ¶ Quero quid
de quarta debita iure nature et dic

vt in glo et simile in dicta l. si quis
ad decimadaz ¶ Si vero iure trebelli
anica cessset in relict ad pias caus
anima ut l. marcellus et q auctor ad
dictaz ut l. marcellus q ante ad
trebellis Bartholus legum doctor

¶ Non solum omnia legata que debent de sua tester perficias
ti ptinent ad l. falc. ff. d. Bar. le. doc

¶ Item si ita Si legatur soluatur
aliquid aliud tunc sinndatur l. falc. locum
habet quis secus si postea. Ite qd
mort. ca datur ademptio quidum alterius
legati pstacione ut l. falc. non ptinet
ff. d. diuiditur in duas ptes prima
loquitur qn legatum incipient apre
cedenti condicione. 2a ibi idemque erit
¶ Ad vnum hic vr velle q ex mort
causa capiens non detrahatur falc. pro
oppo q istud relictum non valet q
vr q sit relictum noie pene ut l. i
de hijs que pe no. so. sm tempa
antiquissima non valebat sed sm te
pora pposr sic ut hic nisi pcederet
dispo obprobriosa ut s. no. li. i. l. int
ta p dy ¶ Oppo dr in pmo casu pe
nis ee in legato Con ut l. i ff. de pe
ni le So. ibi a condicione hic ydis
posicione non est vnum quia et ibi
adispoe dicat glo non est contra q
dicit non pt peti qn non est in legato
sed statim dicatur ¶ Oppo q usque ad
interpellacionem possit soluere. It usque
ad litis gt ut l. si penam l. qui di le ce
So glo et fatetur contrarium et sic glo
videtur dicere q tex non bene di
cat sed certe pny sulte benedicat
et dico q debet intelligi q potest sol
uere usque ad interpellacionem ut l. si
penam Sed interpellari non debet in
continenti sed aliquo spacio pisso
ut l. q dmg l. de solut. Ite usque ad
lit gt si alia interpellacio non pce
deret ¶ Venio ad alia glo glo primi
it q duo sunt legata Con de l. eaz
pmiacione l. qui di le ce. so duo st
legata vere sed in effcu vnum est et
ista est veritas ¶ Vltio oppo de l.
si penam de penam le glo q licet hic
nunq potuit peti tn sunt in obloe
civili et nali alia sunt in alia
opi qui nunqua sunt in obloe sed
est q dictum l. si penam et vide istaz
glo tenet go glo q qn incipit ap
cedenti dispoe nunqua e in petiacione
sed in obloe civili et nali et ista vr
probari p dicta l. si penam de pe
le ¶ Contra ista fo est glo in l. obtem
si re mli l. de act et ob q interim
est inpeticione Alia glo est in l.
si duo s pro soc. dy et ia de acc
ut l. ita stipulatus l. de v. ob videtur
istas glo tener d. Old in dicta l.
ita stipulatus reducit istas glo
ad concordia et dicat quinque volo pete
quo ad effcum condicionis et tunc non
pt h ut gsequatur et ro est qz lit gt

b penam statim nouatur prima oblo
et incipit deberi quantitas non go
in sina poterat aliquo decima q desi
nit ee in obloe Ita loquitur hic et
l. i ff. de pe le quia peto quo ad effcum
inducende nouacionis seu translaci
onis et tunc illud bene possum fa
cere et sic loquitur glo contraria et
pro hoc iste tex et hoc approbo in
dicta l. Ita stipulatus Sed contra is
tud oppo fortiter lex dicat q si lego
penam et si penam non dederit heres
centum dato q primum legatum videtur
ademptum sub contraria condicione ut
l. aliqui ff. ti. i. Et psequens vr
datum sub condicione contraria ut l.
si penam de penam le et pendente co
dicione datum non est in peticione
nec in obloe ut l. cedere diem l. de
v. ob sig Ad quod dicerunt quidam
habent in adiacione dy et videtur
dicere q ro hoc quia talis condicio
post mortem legatarij legatum non
suspendit quia legatarius in morte
certum est q ei penas non soluetur
sed certe licet hoc sit verum sequitur
p hoc q non impeditur transmissio
non autem sequitur p hoc q non
impeditur transmissio Non autem
sequitur q detur peticio ut dixi
ff. ti. i. l. heres meus dic go q tex
dicat legatum est q transtulerit ad co
trarium Ro q videtur sub condicione
ademptum l. tunc enim extitat con
dicio et hoc vr velle tex in l. qua
ibi co cau q centum ec et sic est ali
ud tamen qn in pena heredis soluet
sit transmissio quo casu primum legatum
non desinit ee purum et sic pt peti hic
secus si legatum ex alia ca sub con
dicione adimatur secus transferatur
¶ Si vero iure de mort ca capione
detrahatur falc. vr q non ut hic
et l. e l. accept Contrarium vr C. e
l. pe Et hoc determinat glo ad istam
l. respondit q hoc est ppt moram
heredis ad l. accept Ret glo q hic
heredes accepit non dat tangitur
tacite in l. qui pao l. de do ca mort
et insti et q i et dy in l. q mort
C. e. dy recalsimedo omnia dicta
glo dicat sic quia heres accipit mort
ca et non gputatur in falc. ut l. accept
et l. in quarta l. e quia heres dat
et tunc aut heres dat contra defuncti
voluntate uel pter et non detrahitur
falc. ut l. qui pao de do ca mor
quia dat sm voluntatem defuncti
et tunc aut fuit in mora et non
detrahit falc. aut in mora et non
fuit et detrahitur Sed ista vba vi
dentur q v idemque erit glo voluit
ad contrarium videre idemque l. si cum
mora iam facta sit Sed certe videtur
q tractat mirgsiluus idemque l. ad
detrahendum falc. et sic non est vera
distinctio dy p faladia resecat
legatum ipso iure ut l. planguis et
l. linea margarita l. e Sed tunc

heres non pot esse in mora quia nul
la est petitio ut l si pupillus § de v
ob pri q mortis no puet faladia est
expressum in l cu pr § i Quod di
cemus ja de are in dicta l qui petio
dictur no ademitandum aliquod lega
ti pstacionez et tunc nuq detrahitur
falc ut hic quz datur ob aliaz causaz
et tunc bene detrahitur faladia ut
l pe ff e et ista est vera et eam tene
atis qua od' tenebat et hoc dixi in
dicta l que petio Queero qualit' de
imputari qn faladia detrahitur no
impute et intelligitur de faladia
no detrahitur et illud colligi ex
duabus glo una est ff v de impu
tari alia super verbo nec i falc

Si vsufruct' lega' sit

Si aliquod dividuu sit legatu de
ipa detrahitur falc no de existimac
ipius secus in individuo utruq tn
extima an sciatur an faladia locu
habeat h d § lo pmo q usufructus
est dividuus et alie servitutes i
dividue § ite no q de dividuis de ipa
re detrahitur faladia de individuis
de extimac detrahitur falc § Item
no q omnia extimatur ut sciatur
an faladia debeat detrahi § Oppo
de l stipulaciones no dividuntur §
de v ob Sol omnes servitutes sunt
individue excepto usufructu ut hic
et racio est quia usufructus tota
utilitatem affert inpte r' v pt' qua
tum in toto respectu totius in alijs
servitutibus no est sic ut proba
in l in executione § 2a ffes § de v
ob § Oppo ff de usu et ha l usus ps
sed glo q usufructus differt ab opis
sed i dividua habentur de ope §
Oppo de op li l si ante sed ut in
glo oppo de l in stipulacionibus § opa
ru § de v ob Sol ut in glo d' hic
q usufruc debet extimari quo qn
fiet extimacio et dicit glo q ex q
litate rei ut in glo lite hes in
l unu ff de usufruc Sed si hoc est
q extimacione debet fieri hoc mo
erit dare q si ppetas valet quar
tam quia tunc non detrahi falc et
glo dicit fateor gtrarium et est tex
in l om ff de usufruc act' Ulteri9
dy intelligit ista glo qn solus usu
fructus est relictus et nulla alia
res Sed si ponemus usufructum
et alia legata ee relicta tunc ee pt
q detraheretur falc licet valet
ppetas quarta Sed op q id qd e
sine utilitate no gputar in quarta
ut § e l in quarta Sol ut glo qd'
illud q est sine utilitate re vel spe
illud in quartaz no gputa ut l in
quarta § e Sed hoc est certuz q ex
tinguitur usufruct' licet de le no sit
d' hic q debent omnia legata ex
timari Queero quid ad ppoitum

posito q sciatur quatuz est in le
gat quo potent sciri que sunt in
hereditate probatio que sunt in
legato no gt' sc' si tn est et no ps
dic q de hoc est glo in lege cu de
lege ff de probac Et ista lex pe in
dua an de legato ope gstitia ius
iure et hic tex vr qo ut opera
sit idem q glo tangit in l i ff de
usufruc le et de op s l y vr co
gdicere q sit ius dicam in l y ff de
usufructu le Bartholus le doc

Si quis debitori

Si debitor legat creditori repre
sentacionis gmodum de faladia h d

Si legatarius

heres errans repet a legatario
ultra quam habet s in l falc h d
§ Queero que actio est ista et dicit
glo q est condictio indebiti et illud
est veru qn heres tradidit in sua
l heredis secus si ut suaz legata
rij et tunc no transtulit dniuz ut l
ij § sub titulis ff de condi ob ca
§ Item tunc p rei ved' possum pete
hoc modo intelligit ja de are
Oppo C de iur et fac ig l in test
tamento al' cu testo et ff de reuin
dic om indi l si per errore solue
ut in glo et bene tene menti Bar

Interdum omnino

qn alia legata debeantur ex sub
stitucione gdicionis eveniu legata
ta pmo psta' cauge recepta h d

Id q' ex substitucione

Bona que ad heredem pveniunt
ex substitucione vulgari gtribuunt cum
hrdum ex institucione § Item in le
gat nisi sint nova lit' relicta
Oppo ff de le i l licet Sol hereditate
tu vel equivolens lo ab alia no
debent et vide glo que incipit et
ipe sed intelligo q statim qn enim
noiaint ab eo tm vr relinquere
ut l si plures ff de le ij Bar l d

Si coheredis mei

Si porcio gravata accrescit no
gravate pius accresce no est locus
gtribucioni h d § Oppo de l q si
alterut § e sed intellige hunc tex
s in illu qui suppleatur q ista distinc
cione sed glo tangit hoc § e l q
si alcius et ibi dicam § Oppo C
de le l i sed id q facit princeps habet
viu l sed alius s iustianus r'sp' sit
gtra enim quia isti in gsulti man
dato pulianu fecerunt ut l ij § re
tito C de veti enucl' Bar legu doc

Si coheres meus

Si porcio accedit porcioni

postq legata ceperunt deberi ab
utroque coherede non est locus contribu
tioni h. d. ¶ Oppo de eo q vidisti
no s. q pt et q id q ex substitutione
sed hic ceperunt coheredi deberi
et io no fit contributio in q primo
no ceperunt deberi satis cogitauj
si possem istos casus aptare ad alia
materiaz et no potui Sed formo vnam
q Ciuitas Perusina vniuit duas
villas simul et vna erat multum
grauata debito alia erat multum pigwis
Queritur an creditores possint veni
re contra bona omnium modo dices q
ista vnio pt fieri tribus modis vno
no ponendo q vna porrigitur l. et
alia b. et tunc pt intelligi q a vi
natur cum b. et b. cum a. vel utrumque simul
et est differentia in hoc et istis modis pro
bantur in eorum ut nudi sine quoquam
sufficit q illud et q hoc aut et plene
C. de metropol. l. i. l. xj. et plenius
ex ne se va. t. i. posses tu dicere cuius
est hic cum accedat grauata non gra
uate ut in q si coheredis Alius di
cit q no habet locum contributio quia
iam incepit deberi ut in q si cohere
dem Sed Innocentius bene dicit quia
illa iura habent locum in legatis et
ultimis voluntatibus quia in alijs se
fit contributio ouerum si ad pauperem va
dant diuitie vtriusque ut l. que doc
s. solu ma et l. si q sim aut dubius
C. de iur. deli. Sed ad propositum qu
vniuit grauata no grauate quia ista
vnio fit a superiori de ciuitate credere
q no grauata posset impetrare
separationem ut l. i. in fi. q de separat
pro alijs autem credo q villa locu
plex no teneatur ad debita antiqua
quia villa representat vicem personae
ut l. mortuo ff. de fideiuss. et l. propone
batur ff. de iudic. et sic est q si vnus
homo veniret ad istam ciuitatem
ad debita antiqua no teneretur ut
l. prouidendum C. de decur. et l. i. C. ut
nullus in fi. in eorum pro. et debi. mo
li. xj. et hoc tenet Cy. in l. incola
C. ad muniap. Bartholus legum doc.

¶ **Si maiores** dicemus plane
de ista materia in l. ticio. C. codez

¶ **Id quod** Oppo et videtur
q illud q heredi
debetur detrahatur ut l. sichius q in
alienando ff. de solut. Sed si heres here
ditati stat ipse si heres heredi s. in
hereditario Bartholus legum doc.

¶ **De impensa** impensa
monumenti et funeris necessaria facta
ab herede detrahitur ut es alienum
Item pecunia legata ad monumentum
de falcatur nisi quatenus sit necessaria
h. d. diuiditur in duas partes primo lo
de impensa facta ab herede 2o de pecunia
legata alteri ad faciendum monumentum

2a ibi id est Item prima subdiuiditur
in duas quia primo ponit dictum
sabini sed deinde marcelli // Oppo et
videtur q marcellus corrigitur sabinum
sed dic q sabinus loquitur in monumen
to necessario marcellus in no necessario ut pz
p l. hoc amplius ¶ Oppo de l. cum testa
ff. de v. sig. glo. dicit hic expendit
minimus ibi plus expendere quam
testator iussit et dic q pt in prudi
cium ipsius heredis no legatariorum
de hoc hic loquitur ¶ Ulterius oppo
de l. hereditas q i. ff. de peti. her. glo.
ibi et hic se inuoluit sed tu istud e
quia hic queritur an deducatur ut
es alienum et an detrahatur falc.
ibi queritur utrum alius impediens
possit ab herede repetere vel quo
illud cum isto disposito breuiter
no insistendo declaro istam materiam
per q. Ex primo queritur heres pt
soluere monumento in prudician
sui et dic quantum vult testator vel
minimus et no plus pot ut l. cum testo
de v. sig. sed si minimus dixit quia de
beret tunc equum expendat ut l.
al. siquis q equum ff. de relig. ¶ Secundo
an q alius expendat in monumento
posset ab herede repetere et dicas
expendit plus quam testator voluit
et no repetit ut l. qui alienam
q i. ff. de neg. ge. aut tamen quantum dixit
testator expendit et tunc aut vult
repetere actione neg. g. et pt vel. her.
dictas q i. ff. de peti. her. aut vult
actione funeraria repetere et tunc no
vel illud q est equum no tamen q
testator iussit ut l. et si quis q equum
ff. de relig. et eo casu quo totum
repetit est verum / nisi heres potui
isset falcidiam detrahere quia tamen
repetit ¶ Queritur an expensa monu
menti detrahitur ut es alienum
et dic aut est necessaria ratione funeris et
ut es alienum detrahitur ut hic in pri
aut no est necessaria et tunc no detra
hitur ut es alienum ut in v. marcellus
¶ Queritur an falcidia detrahatur
de impensa monumenti et dic aut
sunt legata ad monumentum necessarium
et no detrahitur ut in pri. q si sint
legata ad monumentum voluntarium
defalcabitur ut alia legata ut hic

¶ **Si heres institut**
Id est heres acquirit ex sua
prouidentia vel alterius
stultitia no computatur in bonis
h. d. Tenementi istaz l. pro ea fat
l. venditor ex hereditate ceterum me
dium ff. de her. vel act. ven. Bar.

¶ **Item si rei pub.**
Cy. dicit iste casus no reperitur alibi

Fundo legato
pot quis cum dominij
no mutare causa noua

evidentis superveniente h. d. ¶ Oppo
et videt q primo quis dicit dns ex
utraq ca ut l. iij § ex pluribus ff de
acquir pos sed ibi possessio pt haberi
ex pluribus causis diuiz no ¶ Oppo de
l. i in maioribus ff de soluc sed ibi sequit
in pluribus causis concurrentibus in
idem tempus hic ne dnis temporibus
ut no in dicto § ex pluribus ¶ Oppo
C. de acquir pos l. cu nemo Sol pt
ex ca ex tilectus venire ut hic oppo
de l. cu res ff de act emp sed ut glo
et bene ¶ Oppo de le hmoi § si ichquinta
sine ff de le i sed ibi mutat causa
in fine et ista opione tibi reproba
in ibi dic br ut ibi dixi ff l. legat
qu debetur michi res ex ultia volu
tate ¶ Quero quid si debetur michi
res ex gtractu an eceute gdicoe mutet
ca poris dominij et vr q no quia
ex ultima voluntate tulit dnmz ipo
iure Sed in gtractibus no sine tra
dicione in gtractu est veritas quia
veniente gdicoe ipnto dnmz et ex
nova ca hec ut glo in l. iij § ex
pluribus ff de acqui pos et casus est
in l. sub gdicione ff de soluc ple dis
tingue ut in dicto § ex plurimis

Verbis

Non dicatur res si venit
in eum casum in que no
potuit inchoari si casus
superveniens tendit ad eunde effectu
cu primo h. d. ¶ Oppo de in stipula
tem § sacra ff de v. ob et l. vtramq
ff de fideiuss br casus superveniens
tendit ad eundez effectu cum primo
hoc determinat dy in l. actus ff tam
ex de re iu li vi ¶ Quero an rei do
minium habeatur ex causis diuisis et
vr q sic quia gcurrit in ide tpus
ut l. in maioribus ff de soluc glo
determinat gtrarium et male in l. iij §
ex pluribus ff de acquir pos et ibi
p dy reprehenditur Bar le doc

In l. Fallas eius

Quero quid velit dicere
l. dicat glo ipse solus re ista
glo reprehendit alio mo solus s
deducatur re ut glo que reprehendit
3o legat ut ipse solus deducet que
testor damnificat et licet alij teneant
habet ingressum ¶ Oppo de l. cu ab uno
ff de le iij sed ibi spale favore dot
¶ Oppo et vr q detrahat de alijs co
heredibus ut l. si filia § papini
ff fa her glo dicat fateor q ipse detra
hat a coheredibus quia vid q gra
vatus liberare eos sed alij cohere
des no faciunt mentionem de ere
alieno quia no ipi sed alij sunt gra
vati ¶ Idem no in l. cu ab uno ¶ Sed
oppo certu est q omnes coheredes
tenentur hereditarijs porcionibus
et liberacio vr eis legata a coherede
go oz q heredes capiunt liberacione
iure prelegati Sed tunc arguo
q iure prelegati capitur no gputat

in quartam ut l. id aut et l. q aut
et l. in quartam ff eo vr go q omes
debent habere racione ex alieni
nec legatarij possunt dicere alius
est gravatus quid dicemus nescio
quid dicamus nisi reducatur me ad
cautione q in casu qu testator gravat
vnum ut solvat es alienum ex morte
testoris q alij no habent racioz eris
alieni ad hac ff e l. cum quo Bar

In l. falc. placuit

Ista est singular l. et h. d.
fructus pendentes dicunt
pars rei et rem faciunt preciosiorem
secus in partu existente in ventre h. d.
¶ Illo q fructus dicuntur pars rei habes
in l. fructus pendentes ff de rei ve
et l. si ff pe ff que in fraudem cre ¶ Item
no q non dr partus pars rei ut hic
et l. partum ff de v. sig et l. reb alie
ni § sterilia ff de usufr ¶ Oppo et vr
q partus pars rei dicatur ut l. i § ex hoc
prescripto ff de ven inspi sed illud est
veru quantu ad illud edictu secus
quo ad alia ¶ Oppo ff de le ij l. si
q ex pamphila dicat glo illud in tes
tore et aliud in herede nl est dicere
dic q ibi no est preciosior aucilla
ppter partum licet carior emat vel eo
adest ei ipse q ipsa sit mag preciosa
quia partus no est eius pars et io
no est aliqua pars que faciat ea
preciosiore nec dr preciosior licet ppter
aliquam qualitatem eam emat cari
orem sed fundus est preciosior vnde
¶ Oppo de l. qui in utero ff de sta
ho. sed ut glo q tenementi Bar

Quod supra

glo ponit
casum dupliat et de primo
simi gtentus et est ulterius
decima § q vulgo ff l. proxima Bar

In ratione. Si fuit sub conditione

Illud q si extaret no extimaretur hedi
no imputatur al secus etia si est
peremptum h. d. ¶ Oppo ff de noxa l.
si heres ¶ Oppo ff e l. si servus sed ut
ibi quia gcordat no discordat
¶ Ultimo iste § videtur facere cum duo
mea dicta in mea de fictionibus dico
q in ultimis volutatibus in legatis
p adveniens condicionibus no fingit
retro ut l. si miri § gnead ff de ex
rei iudi et l. i § i ff ad sill hic vr
contra Item dico re perempta no habz
locum fictio ut retro fingatur ut l. hac
scriptura ff ad l. acquil ad et l. ult C.
de fun. pat et ibi doc notant Item
dr gtrarium Sed ad gtrarium Ro q h
no fingitur retro sed racio est q si
res esset hodie no extimaretur ut ff
e. l. § si servus Bartholus le doc

Imperator marcus

ex facto q trahit originem testore

vivente non computatur in quartam
h. d. cum si. e. Bartholus legum doctor

Sisterunus testo

illud pomptum non extimatur q. si extaret
non extimare h. d. in tex. ibi nec coercetur
qui post aditam hereditatem vltimo
supplicio subiciuntur ¶ Oppo quicquid perit
morte perit heredi vt l. in rebus impu
j. e. glo. huius contrarii tinore vult dice
q. concordat cum illa et ideo l. interro
gatione istum tex. et vide istam glo. q.
incipit cum aditur hereditas i. e. dy
reprehendit istam glo. et dicit q. e. con
cilium l. eandem j. e. Item in § i. s. e.
l. loquitur qui condicio extiterit et tunc
in illo non extimatur sed qui deficiat condi
cio tunc extimatio fieret si viveret
et hoc vult hic tex. et ita puto verum di
cere dy. Bartholus legum doctor.

¶ R. vulgo dicitur i. tab.

iste § est difficilis et pro mentibus hor
ribilis et sequens vero horribilior et
breviter hoc dicit In testamento patris et filii vna
faladia locum habet et legatorum et
bonorum fit contributio et inde detrahenda
falcidia tempus mortis patris inspicitur et
bonorum augmentum vel diminutio post
contingens non prodest nec nocet le
gatariis h. d. dividitur in quatuor
partes primo dy primo ponitur vulgaris re
gula vsque ibi quamvis ibi ponitur primus
effectus regule vsque ibi sed que ibi
ponitur secundus effectus regule et eius
extensio vsque ibi nec admittit ibi ponitur ter
tia obiectioni vsque ad § si filio In tex.
separatim nomine legati ibi proximi q.
illud habet locum inspecto tempore
primi non augmento vel diminutione
post contingente Item ibi subgdiaone
Si casus pupillaris substitutionis eveniat
Item ibi intelliguntur et ideo cum vi
deantur vno testamento relicta tempus
mortis patris inspicitur non augmentum
vel diminutio postea contingens Non
q. iste substitutus debet legata que a
pupillo ceperunt deberi vt es alienum
Item non q. inspiciatur tempus mortis pa
tris non augmenti contingens vel di
minutio ¶ Oppo ad primam partem q. patris
et filii diverse sunt hereditates ut in sta
de vul. subst. § quod et s. de vul. et pup.
§ si patris Sed si plures sunt heredi
tates ergo plures faladie ut l. in singu
lis j. e. glo. videt impone casus q.
licet plures sint hereditates vnum
testamentum ut l. patris et filii s. de vul.
et pup. sed in statur quia illud non
videtur bene dictum tamen debemus inspi
cere magis vnitatem hereditatis quam
vnum testamentum vt dicta l. in singu
lis Ro. ideo hic ratio pluralitatis he
reditatis non inspicitur quia testator
omnes istos mixtim in vnum testamentum con
sideravit tamen mixtio sit secuta habet
locum statutum sed si q. istorum deficeret q.
mixtim non consideravit vel quia non est
facta mixtio tunc inspiciantur plures
hereditates ut in sequenti contrario

videbit. ¶ Oppo s. l. pr. ubi non fit
contributio bonorum patris et filii Ro. ubi
testator substituit exheredato hic filio
instituto inde est quia qui filio exhe
redato substituit non vult q. misceantur
bona filii cum bonis patris ideo sunt
due hereditates cum hic pater non con
sideravit q. mixtio fieret Sed contra
illud videbit j. e. l. in fi. Ro. et dico
q. hanc l. § s. testator voluit relinquere
legata ab instituto et substituto et ideo
apparet q. consideravit de contributi
one et respexit illud tempus quo
erit heres filii sui Sed s. l. proxima
non reliquit legata in secundis tabulis
et ideo testator non habuit respectum ad tempus
quo bona coniungerentur in duobus gradibus
casibus testator consideravit primus casus
est qui instituit filium sub casu i. e. qui
non instituit sed in substitutione reliquit
legata ut hac l. in fi. ¶ Oppo de l. si
filius qui patri s. de vul. et pup. ubi
non admittit filius patris hereditatem
Ro. quia est facta contributio q. bona
non sunt mixta sed vnita ideo ibi sunt
due hereditates hic vero filius
extitit heres patri et admittit et bona
sunt coniuncta ¶ Venio ad secundam partem
et opponit glo. q. tex. ibi inquit contrariat
dicit lex q. est ut es alienum et po
stea fit contributio Contra q. es alienum
ante omnia deducitur ut l. in ratione et l. in
ponenda C. e. ti. et s. l. j. in fi. sed glo.
duplicat et vide istam glo. que incipit
sed videtur hec litera et prima sed glo. e. et
dicit q. tunc habetur loco eris alieni
qui legata omnia solvi possunt bona
id est sed videtur modicus effectus quia
sed hoc est idem q. in omnibus aliis
legatis quia legata ratione ipsius heredis
debeantur ut es alienum ut l. i. C. de bo.
aut iudi. possi. dy videtur aliter solvere
et fatetur q. ab ipso instituto debetur
ut es alienum sed a filio debetur vt
legatum Sed quia ex persona filii detra
hitur faladia sed hoc non verum q.
si ex persona filii detraheretur faladia
detineret ut ipse filius q. non e. verum
vt hic Item filius non contribueret
cum legatis substituti et sic nec
substitutus q. est falsum ut hic dicitur
¶ Oppo j. proximo § videbitis i. v.
itaque varietas et q. substitutus ex
persona sua detrahit advertite et dic
q. dy bene dicit q. ex persona pupilli
dicitur heres detrahere falcidiam quia pu
pillo erat conditionalis q. si veni
ret conditio pupillaris substitutio
onus deberet posse diminui ut l.
quinimmo s. e. et licet ista conditio
posset in pupillo existere tamen ex persona
pupilli sicut dicimus in l. hereditatis
j. qui ex ea impos. ea et l. i. C. ut act.
ab her. ¶ Illo tex. qui e. l. pr. § ubi dicit
q. ex persona sua detrahit est verum
nisi in legatis relictis a pupillo q.
tunc ex persona pupilli et sic mixtim
ut ibi dicam statim ¶ Oppo de l. licet
imperator s. de le. i. ubi dicit q.
qui sunt relicta alia legata a substituto

l. ea que sunt relicta ab instituto non
videntur deberi a substituto hic autem
dicitur contrarium Solutio duobus modis
et quelibet est vera ibi loquitur qui
relinquitur eidem hic qui diversis personis
vel aliter ibi in vulgari substitutione
loquitur in quo casu non ceperunt deberi
ab instituto hic vero loquitur in pu
pillari substitutione quo casu ceperunt
deberi ab instituto ideo substitutus debet
¶ Oppo de l. si fundus sub conditione § si
pater ff. de le. i. ubi non incipiunt deberi
a substituto Solutio dic quod non inceperunt
deberi a substituto pupillari postquam
ceperunt ab instituto tamquam a se sed
tamquam a persona instituti sic ¶ Oppo
i. pro re quod ibi non fit contributio sed ibi
erant plures substituti hic unus et
ibi videbitis ¶ Oppo i. e. l. § quesitum
Solutio hic loquitur de contributione fien
da de relictis ab instituto in primis
tab. et de relictis ab instituto in secundis
§ quesitum loquitur de contributione
non fienda de relict. a substituto in
primis tab. et de relict. ab eodem in secundis
tabul. et ibi videbit vero ¶ Venio ad
tertiam partem in verbo fundum que ¶ Oppo et
videtur quod noceat diminutio postea con
tingens ut l. in ratione § diligenter i.
e. brevem ibi contingit diminutio circa
rem legatam hic circa alias res
hereditarias vel si velles dicere quod
hic non fit diminutio respectu quote
sed respectu quantitatis iste fundus
est unicus legatus et tres partes
sunt diminute tunc de alia que rema
sit tanta habebunt legatarii modo quan
tam primo habuissent ¶ Ulterius oppo
ff. e. l. § imperator et § cum quidam
sed hic loquitur de diminutione que
contingit post mortem defuncti nec hab
uerit originem in vita defuncti licet
habuerit alt. ut in contrario sunt ¶ Contra
hoc oppo de l. et si contra ff. de vul. et
pup. et l. ab exheredatione ff. de le. i.
et l. plancius ff. ti. i. sed ibi diminuti
o fit per l. que dispo. leg. emanavit
post factum defuncti qui exheredavit
quem non debuit vel preteriit hic post
mortem contingit diminutio ¶ Ulterius
oppo et videtur quod augmentum post
contingens prosit legatariis ut l. in
l. falc. placuit ff. e. sed ibi licet non ha
buerit originem in vita defuncti tamen
fingitur habere post fictionem postliminii
ideo prodest legatariis ¶ Oppo ff. e. l.
in pri. et i. de le. i. non est novum et l.
ex asse ubi si legatarius repudiat pro
dest aliis legatariis Responsio primo quod le
gatario repudiante nihil accrescit he
reditati sed declaratur nihil diminuta esse
vel aliter legatario repudiante fingitur
retro ut l. sum. filii § i. ff. de le. i.
et l. quidam ff. de re dub. merito cum
fingitur retro etc. ut dixi ff. in prin.
§ Contra illud oppo ulterius de l. quod
de bonis § fructus i. e. et l. in l. falc.
non habetur et l. paulus Responsio videlicet
ubi fructus postea percepti prosunt
legatariis sed ibi loquitur de augmen
to quod obvenerit ex ipsa re legata

hic loquitur de augmento intrinsecus
obveniente ¶ Ultimo oppo de l. an
quam in pri. i. e. ... Video ibi non contingit
augmentum circa res hereditarias
sed circa bona debitoris hereditarii
tamen ibi videbit ¶ Venio ad ultimam
partem que est subtilis et utilis dicitur
hic quod prestantur ultra quadrantem
et ultra patrimonii vires ¶ Contra i. ad treb.
l. iis qui sibi est necessario videlicet non debe
ultra vires patrimonii sed glo quod debet
ultra vires patrimonii et ultra dodrantem
et vide glo que incipit pro dixi etc.
¶ Ego intelligo istam glo sic quod non
debetur ultra patrimonium quia testator re
linquit tempore mortis sue illa licet
sit ultra patrimonium quod relinquit pupillus
non tamen estimatur tamquam est quando fal
lit et sic pupillus tenebatur ad so
lida legata et iste substitutus tenetur
except. falc. ad tempus mortis illata
¶ Oppo de l. quedam ff. so. ma. et l. si
testo C. de iur. deli. Solutio aliud est in cre
ditoribus quibus quis tenetur in so
lidum sed legatarii ultra vires pa
trimonii ¶ Sed contra hoc oppo in aut.
de hered. et falc. § si vero non fecerit
posito C. e. aut. sed cum testator sed illud
est verum hodie qui heres non fecerit
inventarium quia tunc ad solida le
gata tenetur h. d. glo et bu. Sed
Ray. sentit hic contra mirabilem
opi. et dicit quod fuit opi. guil. dicit
et dicit quod heres pro non facta confec
tione inventarii perdit falc. non quod ultra
vires patrimonii teneatur ut probat tex.
illam fuit inductum inventarium ut he
res possit falcidiam detrahere ut
in coro. de her. et falc. § Rubrica si
igitur non fecerit inventar. falc. sed qui
non implet voluntatem defuncti non
privatur bonis suis sed hereditate
sicut in coro. de her. et falc. § si vero
non implens multo magis iste qui non
facit inventarium non privatur suis bonis
sed falc. Istud dictum Ray. legendo
pisis tenebat Ego dico contrarium quod
§ si vero non fecerit dicit complebit
legata et fideicommissa et tex. in auct.
sed cum testator dicit quod solida legata
prestabit ipse respondit usque ad vires
patrimonii sed probo ratione urgente
tex. in aut. de her. et falc. § sumus
plurimi heredes subtrahere bona sunt
sufficientia legatis ergo ex delicto suo
heredes ex presumptione patris tenetur
quod primo ratione video verum est quod in
ventarium est inductum ut habeat
falcidiam tamen si non fecerit inven
tarium propter hoc non tenetur ad solida le
gata immo hoc est propter id quia presumitur
quod subtraxerit ad aliud hoc amplius
est § si vero non implens Responsio quod non
est illa presumptio quia subtraxerit et
ideo solum falcidia privatur ¶ Ul
terius oppo C. de iur. deliberandi
l. fi. § in computatione et § sin autem
legatarii et ibi de bonis heredita
riis hic de bonis suis sed ibi heres
fecit inventarium hic loquitur de eo

qui inuentarium non fecit et ideo ad soli
da legata tenetur. ¶ Uenio ad q. et primo
quero circa istum § quid si pupillus
fecerit inuentarium an substituto hoc
sufficiat si ipse inuentarium non fecit
br. non insisto credo quod debeat aliud i
nuentarium substitutus facere alias tenetur
ad solida legata et ideo quare sit inue
tarium est ne heres subtrahat bona de
quibus debet solum legatariis ut i §
sancimus in aute e non pupillus posuit
bona patris et testatoris non bona sua
sed quia substitutus tenetur soluere
de bonis ipsius pupilli si bona testator
non sufficiunt ideo eget nouo inuen
tario ¶ Queritur quid si pupillus non
fecit inuentarium substitutus fecit an
detrahat integram falc. et breuiter
respondeo si pupillus non fecit inuentari
um poterit petere restitutionem ut
in aute e § pupillus eodemmodo sub
stitutus ex persona pupilli potest petere
restitutionem ut in l. inuentarium fecit ut
l. non solum § de minori inte. resti. sed
si obmitteret ex persona pupilli et
faceret ex persona sua tunc legata re
licta a pupillo integra debentur quia
non est factum inuentarium tamen ex persona
sua quia fecit inuentarium detrahet
falc. et istud quod soluit primo legata
eius pupilli non noceat legatariis
quibus debet ex substitutione quia propter
delictum suum contingit et post mor
tem testatoris ut in § et hoc diximus
in corpore e et i. el. in rem impu. et l.
qua rone § interdum ¶ Quero qui
substitutus facit inuentarium que
bona ponet uel que erant tempore mor
tis testatoris uel pupilli et uidetur quod tempus
mortis testatoris inspiciatur per hunc §.
Sed credo quod quantum ad legatarios
pupilli sufficeret sed non quantum ad
creditores pupilli. Et ideo dico quod omnia
bona debet ponere quia si unum re
linqueret quod non poneret tota falc. pri
uaretur secundum quosdam ut in aute e § cu
mus ergo et licet de iure § aliud est
ut l. si § illo C. de iure deli. quod qualit
sit diximus i. e. l. paulus in prin. ¶ Ul
terius quero institutus in primo gradu
fecit inuentarium postea per restitutionem ab
stinuit uel repudiauit an illud in
uentarium proficiat substituto uulgari
ter et uidetur quod sic quia quidquid inte
rim ut l. interdum C. de in integrum
rest. et l. quot C. de acqui. her. br.
dubito in isto passu quia omnia que
sunt facta ab instituto sunt rata
unum est facta circa hereditatem non
circa se et persona sua quia istud beneficium
respondetur sed ille l. loquitur quod sunt
inualida ea que facit circa alios
non circa se ideo quia non sum bene
clarus sub dubio relinquo ¶ Quero
aliquis institutus sub conditione petit
bonorum possessionem secundum tab. et facit inuen
tarium an sibi sufficiat si postea ex
tat conditio et dico quod sic quia ista bo
norum possessio quia petit secundum tab. continetur
in legittima adiectione extante conditione
ut l. ij § si sub conditione i. de bo. poss.
secundum tab. ¶ Quero tutor fecit inuentarium
pro pupillo uel curator datus bonis secundum
quod tenetur ex forma l. iij i. de cur. bo.
nis an prosit pupillo ut uideatur he
res cum beneficio inuentarii. Credo
quod non et ratio est propter solempnitatem
quia alia solempnitas requiretur in con
fectione inuentarii ab herede quam
illa que requiritur in confectione in
uentarii a tutore solempnitas inuen
tarii ab herede ponitur ut l. scimus
C. de iure deli. quam cuncta aut. Sed cum testator
C. e. nisi sibi non prodest inuentari
um tutoris cum non habeat illas solempni
tates ¶ Quero heres facit inuentari
um et postea restituit uni fideicommissario
hereditatem et ista que sunt facta per d.
lambertum de ramponibus iacobus de bel. posuit
istam q. in aute e § si uero non fecerit
Ray. posuit istam hic licet non faciat
mentionem de illis uerbis beneficium inuenta
rii habet heres ut heres et habet il
lud beneficium ex sua prouisione et non
peruenit in sua hereditate sed illa que
heres habet ex sua prouisione non
transeunt in fideicommissarium facta restitu
tione per trebell. sed est opus noua
cessione ut l. si heres pecunia i. ad
trebell. et l. heres adebitore in prin.
i. de fideicomm. et sic beneficium inuentarii
non transit in fideicommissarium nisi cedatur
ab herede fideicommissario hoc etiam ponitur
in specie de institutione edi. § dicto uel quid
si heres. Sed dices tu ad quid prodest
istud si cedat dico quod si cedatur istud plus
prodest sibi propter creditores ne insolidum
creditoribus teneatur et etiam propter falc. in
quibus casibus potest detinere ut l. lex
falc. § impu. i. e. ti. ¶ Quero si heres
fecit inuentarium an uniuersalis fideic
ommissarius possit ex sua persona facere
dicendum quod sic ex equitate quia habetur
loco coheredis ut l. filius § i. ff. ad
maced. et i. e. l. si postulante hoc
dicit iacobus de bel. in aute e § sancimus et
tangit speculum in dicto ti. de instru. edi.
§ dicto uel quid si heres non fecit. Sed
ego dico sic quod hereditate restituta potest fi
eri in continenti et tunc fateor quod fide
icommissarius potest facere inuentarium quia
heres poterat iure hereditario facere
ergo et fideicommissarius per trebell. succedit
ut l. i. post prin. i. ad trebell. Si uero
hereditas non est restituta incontinenti
sed tempus faciendi inuentarium transi
bat et tunc ex persona sua non possit
facere fideicommissarius per rationem dictam
per alios doctores et per alia rationem quia
inuentarium est indictum ut habeat ne
heres habeat necesse petere tempus ad
deliberandum ut l. scimus § sin autem
dubius C. de iure deli. Sed ista delibera
tio ita cadit in fideicommissarium prout in
heredes quia potest pati dampnum ut l. i. §
i. de iur. deli. cum sua glo. ergo apparet
quod istud beneficium consulit fideicommissario
ut heredi et est expressum in l. de fideic
ommissis § siquis unam et ideo q. ad trebell.
l. i. § si is in quo sequitur in herede le
gatarius autem habet necesse facere quia
sentit quomodo. Sed unum fateor quod
licet fideicommissarius non teneatur in solidum
quia inuentarium fecit heres qui non fecit

insolidum teneatur pro debito suo ut hic et dicimus in ar. de her. et fal. ¶ Ultimo ingeo unum dubium dr in isto § q bona patris et filij que erant tpre mort gtribuuntur Sed quo est pos sibile q ille filius heret aliqua bona cum quod habet patri queret br potes intelligere q iste tex pt intelligi q hic filius erat miles et pupillus q ee pt ut l ult C de testa mili et l sed et si milites § si autem ff de excu tu et io pt habere peculia ca strensia hodie constat q pt habere adventicia Bartholus legum doc

¶ Si filio suo Ademum dicuntur

tias quod in toto isto libro nec for te in toto cor iur est difficilior tex et ideo legam tex huius § et breviter hoc dicat pro parte institutus in pris tab solus gravatus ex sua psona duntaxat coheres vo qui gtribucoe facta repitur ee gravatus ex sua ac pupilli psona faladiam gsequitur h d dividitur in duas ptes pmo lo quitur de eo qui est gravatus ex sua psona tm 2o loquitur de eo qui est gravatus mixtim ex psona sua et psona pupilli 2a ibi quid dicemus Ite subdividitur pma in quatuor quia pmo ponitur qo 2o allego pro una pte 3o solucio qonis quarto ro solonis 2a ibi et falc 3a ibi sed veri or 4a ibi nt enim Ju sa subdividitur in v pticulas pmo ponitur q 2o allo com substitutum 3o allo pro substitu to 4o solo qo nis 4o declinat una q circa pdicta sa ibi aequm 3a ibi rursus 4a ibi itaqz 4a ibi hinc sequens et continuatur iste § ad supiore qr ff lo qui unus est institutus et unus substitutus hic qu pupillus e insti tutus et plures st substituti Ju tex ibi honeravent ultra dodrantem por cionis sibi gtingent dy et ibi et fa ale allo pro una pte inter ibi falc locus quia gtribucione facta legata no extendunt quadrantem totius assis Ite ibi alterum substitutum l grava tum ibi sed verior solucio qonis Ite ibi patris extitisset ab inicio et pure directo ut ibi ut cum ro solucionis Item ibi unum capiunt dic quo ad sole mitate Item ibi et forma quo ad ordinem It ibi et origine quo ad vba nel quo ad substitutum Ite ibi honora tus et considerat relict legat ase intabuit pupillaribus Ite ibi omnibus l legat relict a pupillo et substituto et mixt Ite ibi aequm allo gtra sub stitutum ibi rursus allo pro substitu to Item ibi itaqz solo qonis Ite ibi honoratus ut in pmo cau Ite ibi q gtra ex sua psona Ite ibi no est honorat ut in so cau Ite ibi substitutus desi deret quartam Ite ibi gfusione pp co tribucione legator relictor a pupillo et ase et sic ex utraqz psona simul incta falc retinebit ¶ Dr hic q licet in pso na instituti no heat locum faladia tm habet locum in psona substituti § ff e l § q vulgo so ibi fuit unus sb

stitutus hic dua ¶ Sed gtra hoc facit ff e l pater filiam § fi so ibi qui plures substituuntur pura gtraria loquitur qu unus pluribus substituitur dr hic ut opes ¶ Oppo et pr q pupillar substitucio possit habere effm iure pmo ut l et si cont ff de iur et fu So ibi no tollitur prima denuo cum li sed de pure pte no io pt tantum pupillar revalere ¶ Oppo q varietas evitetur ut l trac si no impsit ff ti 1 So ibi ex varietate resultat gtrarietas se impediens hic no se impedit quia circa diusas psonas pro hoc l ptho § sed nec impuberis ff de in offi te De hac ma p dy in c imutare ex de re iur li vj ¶ Oppo ad si de l supto ma § fi ff de v ob So hic no est ex nens sed heres eius ¶ Ultio oppo q no ut heres pupilli sed ut substitu tus ut in pmo cau et sic videtur q ista stipulacio prosit alteri qua he di So tamen in pmo qua in so cau q iste ut heres pupilli detrahit falc al ad eum no pertineret ista stipulacio sed quid est in pmo cau dr detrahe ex sua psona hoc est q condicio sit gravamine est inunctum ex sua psona q in psona pupilli no fuit nec po tuit gmitti tm ipse inspiciebat pupil lum pro ut substitutum ut dicimus in stipulacione que incipit ab herede ut l hereditarium ff ex qui ca in po ca et l 1 C ut act ab her et l repit ff e

¶ Quesitum est si quis

legata a pupillo in pmis tab et a coherede sibi substituto in pris de bent gtribui secus si ab utroqz in pre tib sunt relicta et eadem indiuisis pl bus institutis gtribucio semp fiet h d dividitur in quatuor pmo pont qo so una declaracio in qua debet fieri gtribucio 3o alia in qua cessat gtribu 4o ponit unum casum qui predicte vi debatur sitis no tm est sa ibi dixi 3a ibi sed legata 4a ibi totaliter gde cindenciam tm habes duas regulas vulgares una est q in tabulis pris et filij una faladia habet locum ut l in singulis ff e hoc pmisso ve nias ad tex ibi vulgo ff e l in singulis et ff § primo Item ibi a substituto in pris tab Item ibi ad gtribucione et hoc p regulam poitam in § q vulgo Item ibi extero a pupillo relict sed in pmis tabul Item ibi heres sub uidi integras Ite ibi legator ab eo dem relictor et sic cessat gtrarium

¶ Oppo hic dr vulgar regula dicat legator pmi sepandum C con ff e l § q vulgo so hic loquitur de vulgari regula que ponitur in l in singul ff e ¶ Oppo de l qui fundum § qui fi lin ff e so ibi legata in pris tab no fuerunt relicta de gtribucione merito no tractatur Ulterius dr hic in terna parte quod no debet fi gtribucio q ff § q vulgo So duobus modis uno mo sm hug et illa e ra quod

relicta ab instituto in primis et ab eodem
in secundis tab. contribuuntur ut h. so. aliter soluit
sed id so tollitur per l. coheredi § coheres
ff. de uul. et pup. Oppo. de dicta l. qui filios
§ qui filium j. e. ubi dr. quod fiat contributio
in casu istius tercie particule breuiter istud
quod debet intelligi sm distinctionem illius
§ aut porcio grauata accedit non gra
uate et ita loquitur hic dicit § non gra
uata grauate et fit contributio ut i. quo
Oppo. de l. coheredi § coheredi ff. de
uul. et pu. so. glo. et bene dicit quod ibi
fit contributio bonorum et per hoc legata
in secundis tab. possunt augeri per bona que
substitutus habuit ex prima institutione
seu ex persona instituti et legata data
in primis tabulis per bona aduenticia
ex substitucione sibi possunt augeri non
minuunt et ideo dicit glo. Nota tres
casus primus est legata relicta a pu
pillo etc. ut glo. Oppo. sm dy. omnis sub
stitutus est condicionaliter institutus
ut ff. e. l. § cum uulgo et clarius i. § filius
et l. coheredi § coheres ff. de uul. et pu.
Sed qui idem est institutus pro parte
pure et pro parte sub condicione indistincte
fit contributio ut hic § etc. So. dicit
dy. hoc est uerum quod fit contributio legatorum
relictorum ab alio non fit contributio
et materiam contributionis dabo tibi ple
nem in l. qui filium § qui filium j. e. Bar.

Si quis exheredato
Relicta ab instituto ex primis tabulis et
ab eodem in secundis tabulis facta filio exhere
dato debet contribui h. d. Oppo. ff. l.
proxima ibi Videtur ergo dixi in § quod
uulgo ibi loquitur quod in secundis tabulis le
gata non fuerunt relicta hic sic Bar.

Si debitor Creditore
pot heres
grauare ut falcidia sibi co
penset in debito h. d. Oppo. j.
e. l. quod de bonis § 1 et quod ff. So. dico quod
fallit in casu huius l. qui debitor grauat
creditorem et racio potest esse quod hic fallit
quia per dicionem debiti est extinctum
id de facili potest prohiberi ut hic
deductio fiat Sed contra hoc Oppo. de l.
cum pr. § tercia ff. de le. ij. ibi dicit quod
resultat iniquitas Sed ueritas est
ista quod ibi resultat iniquitas inspecto
iure com. non inspecta uoluntate de
functi que fouetur ut probatur in l. lu
cius § maritus j. e. Ulterius Oppo.
j. e. l. pr. filium in prin. ubi ibi glo. tan
git et soluit ut ibi uidebitur Oppo.
de l. quod de bonis § fideicommissum secun
dum j. e. So. ibi loquitur in filiis hic
in extraneis Ulterius Oppo. j. e. l. quod de
bonis § si annus So. quod dixi loquitur
in filiis primi gradus sed § quod annus
loquitur in filiis sed gradus ut est in
nepotibus Bartholus legum doc.

Si tacitum tacitum et parte
ex alterius
tractatur habes tacitum fideicommissum
suscepit h. d. Bartholus le. d.

Pater filiam ista
est pul
cherrima lex et sub talis et
hoc dicit que extra causam

testo capiuntur in trebellianica uel falc.
non imputantur h. d. in tex. ibi in falc.
l. in treb. Item ibi non recepisset quia
in nullo recepit quia dos non est in bo
nis patris nota quod dixi in summario
cuiusque uenia ad contraria Illud pri
legitur duobus modis uno modo quod
pr. non pecijt nec exegit dotem consencia
ente filia non exegit ea non contenta et
et ista ponitur in prin. glo. et istam ap
probat glo. in l. si cum dotem § si pr.
ff. de solu. sed istam repudiat glo. hic et
bene quia si pater exegit tenetur co
dicione indebiti et per quod filia tenetur
quia est heres patris § ut est ahem
est deducendum ut l. unum al. l. mul
tum et l. imponenda C. e. ponitur
secundo modo casus et illam pone tene Oppo.
de l. qui nouella C. de inofficioso test. So.
ibi computa in debita iure suo hic co
putatur in falc. et inde glo. que supra
pr. la. hic de quarta et dy. dicit glo.
inde esse uera debet non quanti ad ista
l. quia hic non loquitur de fal. pro ista
sed de trebellianica quia rogata fuit
de restitucione uniuersitatis et in trebel
lianica uenit quod capitur ex testo uel
pro hereditario uel alio titulo ut l.
a filio in prin. j. ad trebellianum et quid ue
niat in trebell. et quid in falc. dicam
in l. in quarta j. e. Oppo. de l. si debi
tor ff. e. so. glo. dupliciter uno modo quod falc.
est in filio ne omittitur in falc. ut j. l.
proxima § cum fideicommissum et ibi exempla
bo sed quanti est in proposito glo. dat alia
so. quam tene pro uera quo ad contrarium
quia ibi loquitur in debito heredis a de
functo hic in debito heredi ab alio
quam a defuncto et racio est quia dixi
uobis in l. si debitor quia ibi per
confusionem extinguitur id de facili p
mittitur sed hic non confunditur cum ab
alio debeatur Querit glo. pone quod
pater pecijt dotem quero quid iuris
glo. que est hic distinguit aut pecijt
litem contestando et tunc sm iura anti
qua est effecta actio ipsa patris et
tunc in bonis patris reperitur glo.
qua uide ibi ff. quid § si pecijt sed
non exegit etc. Et sic tenet glo. quod per
solam contestacionem fiat actio transito
ria ad heredes et istud debet intel
ligi de actione que erat sm antiquissima
tempora non sm tempora ff. quia
sm ista tempora actio ex stipulatu p. li.
ct. non fiebat transitoria ut l. si in icto
§ si uoluntate ff. so. ma. Querit glo.
si filio consenciente et dic ut glo. et ad
de ibi pecijt sed et exegit secus si non
exegit quia non fiat actione sua ipsa
ut l. si maritus § si uoluntate ff. so. ma.
Sed qui non exegit secus ut l. ff. C. com.
utrius. iudi. et intellige ut ibi de eo et
de ea sed magnum fecit in l. post dotem
Quero an mulier sit domina rei dota
lis dic ut l. in rebus C. de iur. do.
Quero an mulier possit institui in
dote dic ut l. denique § sed utrum insti
ff. de minor. Bartholus le. doc.

Etiam nepotibus
omnis non deducendum de falcidie ex alio
testo debite cum alijs legat et alijs oneribus

commisceretur l. h. d. Nota quod ex testo suo testator detrahi falcidia non potest prohibere Nota l. j. proxima quod l. sed intestato alterius sit ut hic Bartholus le. doc.

Duobus iste quod est diffi- tilis pupillis et l. h. d. Si unus pluribus substitutus utrique directo alteri per consequentiam l. h. d. dividitur in duas partes primo qui utrique in directo succedit 2o qui uni directo alij per consequentiam 2a ibi quod si Nota quod qui pater substituit duobus impuberibus intelligitur quod debent ambo impuberes decedere ut hic in fine Oppo. s. e. l. j. ince quod filio So ibi fuerant substituti plures uni unus pluribus Oppo de l. in re quod quesitum s. e. Ro hic sunt contrario omnium bonorum in persona unius et eodem jure et ideo fit contributio ibi vero sec- dr hic quilibet heres extitit Con. quod ultimo decedenti est heres ut hoc quod in s. Ro principium istud pot intelligi duobus modis uno modo quod impuberi facta sunt substitutio separatim ut l. pe. s. de i. inst. tes alio modo pt intelligi quod coniunctim sunt facta substitutio et tunc oz se ponere quod ambo simul decederent Procedo et oppo adsi dr hic quod ultimo tm succe- sserit Con l. pe. s. de vulg. te. sed ibi sunt separatim substituti hic coniunctim Oppo de l. cum heres quod cum ita ff. ad tre- bell. sed glo quod ibi in stipulatione fidei commissaria hic indirecta et signa bene istam glo maxime in fi. et incipit glo si ponas separatim et quid dicat ista glo in fine Nonne tota die fit testum si decesserint filij mei substitutio talem quod tunc si unus eorum decedit prius fideicommissarius admittitur quia eius coheres dixi plene in l. pe. C. de impu. et al. sub dicam plene in l. heredes quod cum ita ff. ad trebell. et istam glo tenent dy. et C. pe. C. de impu. et al. sub. l. pe. Bartholus

Quod de bonis

Contra debitorem ex mor. liberatum opposita replicatio quis falcidiam consequitur l. h. d. Quero quid si per acceptilationem sunt liberatus dic ut in glo. et bene Bartholus legum doctor

Facta cum herede

pactum factum in vita defuncti de falcidia non repetenda non valet l. h. d. Oppo de l. stipulatio ista quod alteri de v. ob. sed glo distinguit ut hic dr. de ea Oppo de aut. sed cum testator C. e. sed ista l. est hodie correcta Oppo ff. e. l. si intestato sed ut ibi judicio ad q. vos scitis quod ex eo pro misso emologato oritur actio Quero si partes pmittant petere et quod actio ex eo nascatur et non sit emologatum an possit fieri ut non reducatur ad arbitrium boni viri hoc modo et dy. consuluit quod non per rationes quas ponit in c. sciendi ex de reg. iur. li. vj. et est alia glo que dicit in l. cum cura eorum pii C. de acqui. et illam allegat dy. Casus est hic quod in vita non valet pactum post sic et sic e. i. q. ra licet primum legatum Bartholus excellentissimus legum doctor re

Non idcirco cum sol- veret integre non prohibetur ab alijs legatis falcidiam detrahe l. h. d. Oppo de l. ult. C. e. Ro hic intellige quod persoluit et hoc est primum de hijs que per errorem solvit non pt detrahere sed de alijs solvendis pt ut hic et l. irritum C. e. Sed con. hoc oppo de aut. sed cum testator C. e. Ro per illam ista corrigitur hoc dicat glo ordinaria de ista correctione dicam in l. ex pluribus ff. e. ulterius oppo C. de sa- crosanc. l. j. So illa est vera quia ibi est favor alimentorum et cursus temporis

Quod autem de debi- tis dz heredi ut eo alieno deducatur nisi testator prohibuit nec ultra prohibere si cu grauat ut ipsa bona sua restituat et fructus percepti iudicio testator debitur imputantur l. h. d. inter ibi pari pecunia l. usque adcurrente quantitate oppo hic sumunt jurisconsultus quod si testator expresse prohiberet falc. posset Con. l. pr. sed ibi in liber primi gradus hic in liber sec gradus Oppo C. ad trebell. l. jubemus al. vel nisi glo respondet sed lex inter illa l. habet locum in filijs primi gradus qui lucrantur fructus ut communiter in nepotibus et hoc tenet in l. in fideicommissaria ff. ad trebell. et hoc e. tres dicunt teneminta qui sunt testes fideicommissi et dicunt advocati quod ne dictis retinetur adduente prim sunt liberi primi gradus quibus quibus fit substitutio quia si est filius fructus lucra- tur si est nepos tunc fructus inter computantur in trebell. Et io semper sis cautus qui est facta substitutio quod unum magnum advocatum vidi errare Bar. ld.

Cum fideicommissum

legitur tripliciter in glo sed prima et ultima lec. sit idem et hoc intendit in filijs primi gradus debitum cum falcidio compensatur etiam si hoc testator expressit l. h. d. in ter ibi quod filio debetur i. dedras hereditatis matris ste ibi principaliter inter heredes et legatarios quibus legata pr reliquit ste ibi dodrant hereditat materne debite pri per trebell. secundum primum casum vel dic prime debite filio p l. falc. secundum 2um casum op de l. si debitor s. e. sed speciale in filijs primi gradus ut hic faciat lex paper b lia. s. e. Oppo s. prima quod sed ibi in filijs ulterior gradus hic in filijs primi gradus sed hoc non videtur verum quia quadrantem de bonis maternis non recipit separatim a bonis patris quod cum prius adivit hereditatem inter cepit hereditas ex lzo vincta ut l. sed si plures quod si filius s. de vul. et pu. Quadre glo legit aliter et secundum istam lec dicit iustinianus etiam in filijs primi gradus falcidia cum debito compensatur testatore jubente l. h. d. Contra ista lec Oppo de l. pr. impu. s. e. sed ibi volebat quod compensaretur debitum ab alio hic a seipso secundum aliam lec ibi positam Non ista lec quam tenet dy. hic et hanc tenebat Ray

et ex eo no q si testor iubet debitum
ei hereditate compensari intelligi e[st]
quo ad ea que debea[n]t heredi iure no
et hoc est no Item scu hac lex no q
l. ista non contradicat l. si no compensandi
C. de his qui ut in vi. licet glo ibi ista
signet pro contraria est hic tercia lex
quam reprobo ut prima Bar. legum doc.

Ex donacionibus

Ex ab herede uxor ex donacionibus
viro debet reddi ut eis alienum detrahi[tur]
h. d. In tex ibi no erat et ideo detrahitur
ut es alienum ¶ Oppo. et vr. sibi met
contradicere quia dicat quantum est pau
perior in quantum locupletior est et sic
ob. 6 ti 1 l. tunc sed no impedit et l. ubi
repugnancia ff. de re iu. So. diuisis re
spectibus e ista contrarietas et io admitti[tur]

Fructus prediorum

Ex ex relegata papitur in faladia
computa[n]tur et heres debet hre quartam
et fructus quarte a tpre mortis h. d.
¶ Oppo. 6. c. ff. in tque sup. Ro. hic
loquitur in fructibus qui erant in
terra ut 6. c. l. in ff. falc. placuit re
ut glo sed ista glo dicat vim in lo no
in casu hui[us] l. quia hic loquitur in fruc
tibus percept. ex ipsa re legata qui
faladiam minuunt eciam post percepti
ut l. paulus So. vniso et hoc notatur
l. in fideicommissaria ff. ti. n. ¶ Oppo. et
vr. q fructus integros debeat restitu
ere ut dicta l. in fideicommissaria So.
prout habet relictorum contrarium non ob.
quia hic non fuerunt relicti fructus
sed fundus pro ut habet in lra relic
tos expone ut glo dicat q p[er] consequ[e]
nam fuerunt relicti no p[ri]n[cipaliter] quia lega
do fundum videtur fructus legare a
tempore quo cedit dies legati ¶ Oppo.
de l. sciuis q replecionem C. de iosti
tutis So. ibi indebita nur ne et qui fruc
tus computentur in istis falc. dicam in
l. in fideicommissaria ff. ad trebell. Bar. l. d.

Cetaque p[er] l. falc.

In tex ibi minui in parte ¶ Ite ibi aut
ri ff. in totum ¶ Ibi q extima[tio] defic
ti non inspiciatur ut l. si fundum sub
condicione q si libertus 6. de le i. Ist
falc. vr. q pt minui Co[ntra] i. co[ntra]
e q si velo expressum glo dicat fate
or q non poterit prohiberi sed ista
glo dicat vim hodie con[tra] sed dic q
iste q sit correctus ¶ Ibi in q si vere
expressum et in q precedenti vr. q testa
tor prohibendo falc. pt ee no ignoa
uis vires sui patrimonij sed qui errat
extimans plus ee in patrimonio r[elin]qua
nent ista antiqua incorrecta et isto
tam loquitur hic qui errant q non
est correctus iste q Bartholus l. d.

Si ex pluribus

Si faladia no deducta ex una
re uel pte soluta pt deduca
re ex alia re uel pte adhuc soluenda h. d.
¶ Oppo. C. e. dicit sed cum testor ex
incorpore vnde fiunt solucio glo
que est hic dicat quod ista p[ri]lla

corrigitur Alij dicunt q ibi soluit in
tegre et inde istam glo que s[ecundu]m vim per
sone ee videtur ista. So. in se est vera
Sed videamus cui sit vera quali
ad l. istam quia nos possumus intelli
gere primum casum l. in pluribus rebus
legatis pnone collatis et tunc unum
est legatum ut l. si ex toto q fi. 6 de le
1 et tunc procedit ista glo quo ad
omnes ptes l. Item pt intelligi q res
plures legate sunt separatim et tunc
plura sunt legata et in hoc glo no bn
dicat in pri sed dic q pri scu hoc cor
rigitur et scus hui[us] l. tunc corrigitur

Si post missionem

Si legata relicta in iudicia
cum legat post relict contri
buunt computa ad diminucionem pro rata
patrimonij faciendam no autem quo ad di
minucionem p[ro] faladia ut dictum h. d.
alios casus in quibus no detrahitur
faladia inuenit ff. c. l. nesennius q i.

Filiusfa q miles

Ista est nobilis lex et h. d.
filiusfamil. miles pt contrare
prez ab intestato ut peculium resti
tuat et prestitucione peculium efficiatur
hereditarium et fructus medio tempore
percepti pata in falc. computantur h. d.
¶ Ibi q filiusfa pot mediatt contrare
patre no q illa que no e hereditas
p[er] trebell. restituta sit hereditas Item
no q falc. hz locum ab intestato oppo.
in cor. de his que ab inte q i So. ista cor
rigitur p[er] ista quia filius habet hoc
hereditate et pecul. est ut l. apud ip
sos al. l. q sat C. de bo q h ¶ Oppo
de l. iubemus C. ad trebell. So. ibi in
liber. primi gradus qui no computant
fructus in falc. est vim sed imputabi
primi gradus secus ut hic qui compu
tant fructus Bartholus le doc.

Si dignum

Si dignum pent[er] rei dr.
capi iur hereditario et io
computa[tur] in quarta h. d. et de
hoc videbit in l. adnectam q i. se
et dicam plene in l. in quarta ff. e.

Si a servo meo

Si legatum inutile faldia non
induat h. d. Bar. le doc.

Si pupillus

Si pupillus in tur
su duarum rerum in spiciatur illa
qui faladiam minuit et
illa que repeticionem impedit h. d.
debes scire adeundenda q illud q
heres habet causa condicionis implende
no computa[tur] in falcidiam nisi q iure
hereditario capitur ¶ Oppo. q uxor
filie debitum possit repetere ut l. me
dium al. indebiti possit repete ut l. in
terdum al. indebitum 6 de condi inde
So. de pre eos no pt ut hic de mr.
spali tene ut ibi ¶ Oppo. q una So. no
parit obitum et liberacionem ut l.
qui hoiem q fi. ff. de sol. et l. cu heres
q pe 6 de condi inde So. diuisis
respectibus pot et fiat ff. de tribus
6 de usufruc ea re que usu et l.

inuacionibus .s. de solut. produco ad
q. dr. institute q. ex quolibet contrac
tu ex quo aliquid acquiritur prius debet
solui gabella preter quia de iustis solu
cionibus non erat tibi obligatus ad re
dendum p'mo tibi feudum tunc vendo
queritur an ex isto iusto vendicionis
debeat gabella solui vel detrahi hic
vr. casus q. non quia hic concurrit due
cause s. facto antique obligacionis et no
uus contractus et niganslu istaz duarum
caz inspiciamus q. minuit falc. ut h'
et sic minuit gabellam ut in eau nro

Si ego si pure ptat vel do
minij porcionem gra
uata accresat porcionem grauate fal.
contribuaco secus si ego h. d. Coppo .s. e
l. cu quo y' pe sed ibi spale fauore li
bertat. et debet poni casus cu seruo
meo legatur fundus et michi x. et si
e locus detrahende falc. de utroque li
de suo non possit detrahi de suo sibi
legato. Non potest detrahere demeis
x. sed si michi soli erunt legata sunt
de q' detraheretur falc. pro seruo et
pro x dicit dy et ler dy psunt vni'
quia de pluribus rebus legat. vni
posset detrahi de vna re ex volunta
te heredis dicam .s. e l. si fructus ne
fundus Bartholus legum doc.

Nec eum enim appoli nar
piter iniri possit .i. istituto
tuus q. a coheredibus psum
est detractaque facta no habita ro ne
eius q. a coherede percipitur an habita
rone ut legatarius proficiat sa
de are Item ibi et quide ic et glo
dicat q. hic ponitur sed sic q. hoc no
dico sed dico q. hic ponit q. conferat
ad solucione q. et ibi sed cum dico
q. ret pmo q. Item ibi plane sed sic
q. hoc de ista l. q. m' legati perpi'
in quartam no computa' nisi r. dy. bulis
a quo accipitur et q. ex hac ca non
detrahitur quo ad alios pro detrac
to habetur h. d. Coppo et vide' q. res
legata computentur in falc. ut l. redne
ta q' minus .s. ti. ij et l. cu pater .i.
pns dele .i. sed illud est verum qui
pecunia capitur secus in alia re ista
sed no teneo sed dico aliter quia glo
dicat ut dicam in l. in quarta .s. e.
Ite euidenter op .s. e l. tua et l.
deducta q' minus sed ibi cu corpus
hereditarium plegat hoc dicta plene
in l. in quarta .s. e. facit ad q. de gabel
la de hui' ciuitat statuit q. qui mar
daret mille con hinc ad tres annos
debat habere xv centenaria antiq'
statutum erat q. pro qualibet pecunia
que soluitur in camera cois detra
hitur gabella xij dei pro libra no
mi isto cum qui ex prouisione illius
statuti facio vr. q. gabella debeat
minui ut falcidiam hoc no dico pro
constanti facat ista l. Nec enim Bar.

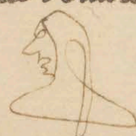
Seruo herede Si a ser
uo et a domino in solidum institute
legatur prius legata a seruo soluit'
Item si dns institutus repudiat
et per hunc substitutum accrat prius

legatum in institucione soluit' h. d.
Coppo de l. Julianus ie uilo si quis
ob ca ce dicit quida q. ibi recitat in'
opioz que no est vera Ista est tusa
Alij dicunt ibi in pre hic in d'no tus
sa est quia no est racio diuersitatis
Alij dicunt q. relicta i institucione
repudiata prius soluuntur quia in substi
tucione relicta ut hic Alij dicunt
q. persone facta ab utroque prius soluit'
relicta a seruo ut hic in p'mo pu'o
et ibi in s. uilo et vide ista glo q.
incipit p'mo prius ie et aliud volt
dicere in relicto in substitucione hoc
est qui in subsitucione grauauit seruum et
dnij io prius a suo relicta soluuntur et
hoc sed est vera nisi est tu contra me
tem illius l. et illa est vera que po
q. prius soluit' relicta a dno ut hic
ibi quo ad faladia detrahenda prius
delegat a seruis Coppo de l. in rone
q. q. vulgo et l. i .s. subsistit .s. e. fallit
hic et l. si post missione .s. e. et l.
qui aut in p. .s. si quis ob ea et
dicta lege Jul' Bartholus le doc

Si debitori libera o
Si liberacio relinquitur debitori
in rone l. falc. pro locu pleciore heda
al' an sit soluendo inspicitur hoc
dicit de ista h'nis q. videbit in l. q.
rebatur in ps et glo .s. e. Bar.

Si fundus mihi
Ne legatum pereat vna res
pro alia defalcatur h. d. fun
dus ista est pulcra l. et subalis iter
ibi desiderat vel tantidez ut .i. pu
l. oppo et vr. q. debeat detrahi falc.
de ipso corpore Non de extimacione ut
l. i .s. si vsufructus .s. e. sed h' est legi
tum corpus indiuiduum et res indiui
dua uti via et io l. detrahit de exti
macione alias perit via et racio e
vrgens quia satis q. fundus no pt
deberi fundo pro uilo ut l. pro parte
.s. de seruit. Sed tu diceres inuiatur
fundus vel fundi legatum tunc pro
pte debetur fundus q. ee no pt ut h'
et dicta l. pro parte Bartholus l. d.

Paulus Ret qui rem
subtrahit in
ca faladie racio non hetur
et q. ex re legata papium
in quartam non imputatur si res erat
testator al' secus h. d. dr. hic q. falc.
ie Con. p'mo vr. q. perdat falc. de oi
bus rebus ut in aut .s. e. q' simu' et
glo ibi valde no dicat q. ista l. est c
de im' deli l. fi .s. y' illo corrigitur in
hoc quia hic priuatur in omnibus reb'
et glo ibi dicat et sa debel hoc ibi
tenet sed Cy .s. e. aut sed cu testor
in re q. tenet contrarium Cy quo no q'
go erat queda tuderti q. quida fuit
fecerunt inuentarium et dicebat se
heredez cum bullao inuentarij qdaz
dixit q. ipe no posuit qualda res
i inuentario et ipe iudit et dixit
q. no erant tpe mort erat ego
dixi p. ista l. q. postq' ipe celauit
vr. q. subtraheret et sic pdit bn'
i ventarij in omnibus licet Cy tenet

quod perdat in vna re tm̄ Bartholus

Maritum suum

Si porcio non granata iur' petentis sit gtribucio al' sec⁹ h. d. Bartholus legum doctor

Alierto q̄ fundū

diminuto legato non diminuit si deigissz alegatario relictū si legatū remalit ad omnis sufficiens hec dicit

Lucia margarita

illō q̄ ipso iur' fals reseruatur idem het in l. i § sed mort quor̄ le. tūut q̄ habet duo rīne dia Sed quero in primo cau l q̄ re modū hz et dicit glo prima q̄ habet interdictuz quor̄ legator sed dm̄ iur' dan̄ quor̄ legator habet locuz qui legatarius occupauit post morte sed penes enim erat sz dic q̄ nō habet locū directū sed utile interdictū quor̄ legator ut l. i § sed et si mort l. quor̄ leg' Bartholus legum doc

Quesitum est queuo quid

si aliquis relinquit ut fiant pietie sedor an dicatur ad pias cas legatum credo q̄ sic ut l. ticia iuis § de anū et cz le et sic nō detrahere⁹ falc

Seyus et augerius

Quod nō valet per modū disposicione retractur h. d. vel aliū Condicio inficiendum adiecta pro nō adiecta hetur h. d. Oppo l. de v ob l. quidā cū filiū sed hic erant filij sey⁹ et augerius et io prīt exheredari ista glo dicit verū Sed quātū ad l. istaz nō est uere quia in sēn̄ca C. licita exheredacio si de hijs fiat in institucio ut l. si ceter̄ § faciendum al' l. si ceter̄ § faciendum gl' l. si da § si etem § de sta mili Ulterius nō istaz l. per quam dectaui vobis q̄ statuto non pt dispone ut spurius succedat dixi in l. iiij de testa modo si statutū faceret hoc modo q̄ cuiq; opponeret q̄ talis est spurius punitur in tm̄ an valet statutū certe nō et pt oppoin nō obstante statuto pista l. Item pone ex⁹ in alio sal' q̄ per pem nō pt prorogari instancia ut l. iperandum § siquis al' et siquid C. de iudi iuo quid faciunt litigantes promittunt vnus alteri q̄ si opponet de instancia perempta q̄ soluat tm̄ ccc nō valet p istaz l. Sed quare fuit tm̄ ḡmitti illud nōre q̄ qm̄ precedit turpis dispo et sequitur pena nō vz ut l. i C. de hijs que pe nō Certe io te facio nōre ista l. q̄ licet non pcedat turpis dispo et sequit⁹ pena quia nō valet ut hic Quero an ista talia pcā ḡfirmatur iuramento Vz adulte bene queds sunt ḡuencionis iprobate rōne turpitudinis et ista iuramento nō confirma⁹ ut in c. non est obligatoriuz ex de re iur' li vi et dixi plene in l. stipulacio hoc mō § de v ob quedam sunt ḡuenciones que sunt improbate roe publice erat vtilitatis prī⁹ et iste iuramento nō firma tur ut § de pac l. ingenuū § si pactator et q̄ gnaliter et ex de foro ḡpe c. si dilige ti ubi est casus queda sunt pcā que re probantur roe pub̄ce utilitat' fario ut al' enacio fundi dotalis et ista confirmant⁹ iuramento ut C. cū contingat ex de re iur' queda sunt pcā que improbant⁹ fauorem creditor' ut pan l. ḡmissorie in pignorib' Item in mutuo in filiofa ut l. i ad mace et ista iuramento pnt confirmari ut c. significante ex de pig ubi glo tangit et Innocencius notat ibi Item queda sunt pcā que iprobantur roe modicitat' vel sollicitat' psone ut in minore xxv annis et ista iuramento firmantur ut in aūc sacramenta C. de act' ven al' si ad v ven vnum nolo obmittere q̄ qn̄ iodm creditor tantū validatur iuramento et hoc est vm̄ si possess⁹ est seruatū iura mentū pt repeti inquantū locupleta⁹ creditor cū aliena iactura ut c. i. et c. si creditores ex de iur' iur' Quero an illud pactū q̄ nō possit prorogari instancia an possit firmari iuramento et hic cogitabit an sic pri⁹ in publica vtilitate inductuz di vm̄ volo q̄d scias q̄ iudex ex officio suo pt ptenere ad sntaz si iudet instancia pire sic habi pan vna lex C. de tusact' et fiat l. si lusfa § petam al' § interdiz § de pair et l. adeos de poste et tunc pt fit tantū q̄ iudici promitte⁹ q̄ insta cia perijt Quero quid in donacione et videtur dicere q̄ nō valeat inter vi et vx dn̄ iuramento firme⁹ et simul de cū tangit ut l. sed et si possessor § Item si iuramento § de iur' iur' et vr' q̄ valeat qn̄ donauerat in fauore religionis ut l. cū hic status § circa al' § si sponsus § gessa § de donac' inter vi et ux sed iuramentū est mag' religio ut l. i § de iur' iur' Item hoc pz ex hijs que dixi quia nō est ip bata donacio rone publice utilitat' prī⁹ nec alio nō dedit § et io dona⁹ pt iuramento confirmari Bar l. d.

Si amet heres habiturus

est nō iure hereditar' nō i putatur in falcid' h. d. Oppo et vr' q̄ testator nō possit iputare heredi ut l. plane § si duobus § de le i. sed vm̄ est heredi asc ipso non pt sed heredi legatario pt Ulterius oppo q̄ si do tibi ut des michi non valeat ut l. si sic § de solut' Rō si do tibi ut des michi si nullū est ḡmodū nō valet ut ibi sed si aliquod ḡmodū est valet ut hic fac ad hoc l. fermus dotal' § sed ma Quid si emphiteota fundū vendit et postea re emit an ipse possideat ipso iure quo antiquitus hebat hic tex q̄ non ubi q̄ incipio postea re de hoc habes casuz nō § coll' quid si vasal feu vel alie re c. i. fuerit § de posi l. i § si re llo p do ut in l. sequit⁹ § i. constitucio Bar

Ratione l. dempna pt' morte testor' contigencia siue culpa lega tarij iputantur heredi et comoda seu lucra legatarijs nō pro sunt h. d. Oppo de l. paulus § i. § de sed ibi de fructibus obuenientibus

ex ipsa re legata hic ex alia ¶ Oppo ·l· e l· q diligent sed illud pi[mu]m intelligit[ur] secundum illum q diligent ¶ Ultio credo q illud pi[mu]m sit hodie correctum in inventario facto dicatur in q diligent Bar l d

¶ **Vendere** Cum iussit vendere vel emere certum computat in legato quatenus est excessiva sive vel in precio h d Bartholus l d

¶ **Diligenter** Quando non liberat debitorem quius qualis[cum]que sed debitorem speciei item liberat debitorem quius subalternatum illo qui perempto h d ibi ad q tamen et si oppo ·B· c l· in pri et B c l in roe q q vulgo Sed intellige illas secundum distinctionem huius q dixi ego credo pro ut tetigi in q q vulgo q ista et iste q diligent hodie sit correctus secundo inventario et ad hoc me moveat ro in l· famus q si p[ro]stata et q se et scribi de q debitoribus et legatariis de ipsis rebus solvere possit heres si non reperi[tur] pecunia in hereditate de ipsis rebus debet satisfacere hodie ita quilibet dampnum paciatur sed si ista l· staret hodie q rebus perempt teneretur patere dampnum q est contra tex illum puta qui quis est debitor quantitatis certe speciei illa specie perempta liberatur ut l· quida q si tibi et l· tractatores q si ·B· de le 1· et l· sis qui B de nov et l· in nave B loca et C de iur emphi l· 1· nam heres hodie te[netur] ad quantitatem rerum illarum rex de quibus pt solum secundo inventario si res periat quo libera[tur] et pro certo illud habeo pro vero et non heo doctorem nec glo que dicat racionem quam dixi

¶ **Tamen et si** licet datum cum condicionis implende non imputetur in falcidia tamen datum ut penam in falcidiam imputatur h d et est non q ·B· quemadmodum exemplificative non similitudinarie loquitur de trebellianica non de falcidia cum iussus est restituere hereditatem sed in trebellianica imputatur q cum condicionis implende accipitur ut l· in quarta ·l· c glo ·q· volens solvere contrarium dicit q debet restituere pro vendicione non pro trebelliana et vide glo que incipit pro vendicione ·te· et ista glo optime dicit pro rem quia iussus restituere hereditatem pro vendicione non transfertur accio per trebell sed habet locum titulus de his venditis ¶ Sed contra hoc oppo ista verba mala expo q hic pro modum vendicionis sit rogatus restituere quia secundum hoc v quadmodum superflueret et nil adderet ad precedencia sed illud quadmodum ponitur exemplificative non similitudinarie ut dixi secundum dy in apostilla Sed oppo quid in pri non fuit iussus fideicommissarius dare penam sed ut in vi modi ut glo intelligit breviter posses sustinere ista glo duobus modis primo ad illud q dicit in vi modi accipitur large q vendicio sit quidam modus accipiendi non stricte pro modo qui assumitur de ma de condi et de vel alie dico q quando quis rogatur penam dare in vi modi q ista

sunt pana ut des pro centum q modo est quedam remuneracio ut glo in l si quis servus ·B· ti 1· et sic ut quedam vendicio quia datur onus pro re que accipitur pro ut penam ¶ Procedo ulterius et oppo de l· xi q tu esset ·B· de le in glo que est hic dat duas so tene bar et illa est bona de qua feci tibi mencionem in l a tradicione ·B· ti 1· Bartholus

¶ **Cum l falc** legata que non valent non veniunt in imputacione l falc

Penales acciones acciones in heredem transitorie vel non eciam si ex persona heredis incipiunt ex parte actoris augmentatur ex parte rei diminucione provinciam ducunt secus si ad heredem vel contra heredem non transeunt h d dividitur in tres partes primo loco de accionibus penalibus vel competentibus ad vindictam 2o de hiis que competunt ad vindictam et ex similitudine addit de accionibus ex contractu que non transeunt ad heredes vel incipiunt ab heredibus 3o de accionibus pretoriis 2a ibi sed nec iniuriarum 3a ibi onerare quoque Bartholus

¶ **Iulianus scribit** stipulacio interposita uni ex heredibus ad alios non porrigitur Item si pena committitur ex stipulacione interposita ab uno heredum ipse solus non alii tenebuntur h d ¶ Oppo et videtur q ista stipulacio interposita ab uno ad omnes porrigitur ut l· ii q fi et l eadem q catho de vob so glo hic loquitur in stipulacionibus dividuis ibi individuis op de l· v q fi e ti sed distinccio dividui et individui non pertinet ad accionem sed ad finem ut dicta l v in fi et l in executione q ple e ti et glo vendicat in illo sed non oz hec dicere quoad l· ista quia l contrarie loquitur in obligacionibus que incipiunt a defuncto et ad plures heredes extenduntur in q non loquitur quia stipulacio incipit ex facto heredis et io quilibet ex facto proprio habet ut in l· fi ·B· ad sill Sed oppo de l stipulacio in fi de non op nunc breviter glo intelligit q ibi fuit stipulatus nomine suo et aliorum hic tamen nomine suo ¶ Venio ad 2am partem et oppo q iste q videtur contra q catho et q l v q fi de v ob et indicas primo in eo q dicit ex eta iudicatum solvi pone q in iudicato venit dari fuit contrapunctus ad aliquam quantitatem qui quantitas est i oblige vel dari et obligo cepit a defuncto uno non solvente omnes tenentur ut dicta l v in fi et l in executione q ple e ti hic autem dicitur contrarium quia ex eta iudicatum solvi ille qui veniat tenetur ·ic· Sed ego dico q stipulacio indicatum solvi committitur ei qui veniat et contra eum tantum qui perdit ut hic et facit l ii in fi de deptor stip sed si illi stipulacioni adiecta sit pena si non solveret omnes tenentur ut in legatariis sed ad hunc instantiam contra stipulacionem defendere clausulam ob rem non defensam committitur in dividuum quia non potest probari defendi ut l· ex eta iudicatum solvi et l pe ·B· si ex

nov ea aga sed in individuis vno ex heredibus coñ faciente in solidum cõtra omnes cõmitti ut l. eadem § catho ff. de v. ob. quod iste § male dicat quid dicemus hic videte post multa dico in § catho hic q̄ § catho habet locum tm̄ in stipulationibus quengentibus stricti iuris non pretorijs et in hijs que sunt bone fidei quia in bone fidei et in pretorijs vno cõtra facie[n]te cõtra illum cõmittitur ut hic et l. deposit[i] ff. deposit[i] et l. iij § si heres ff. cõmo[dati] et sic est speciale in pretorijs hic Sed dices tu istud est contra calumniam l. tm̄ ex ea ff. de v. ob. ubi stipulacio duple que est pretoria vno non defendente cõmittitur cõtra omnes vnde Ro. ibi quod stipulacio illa duple non est pretoria quia pt. ee pretoria et quilibet ut dixi in l. v. § fi. ff. de v. ob. obstat dicta l. tm̄ ex ea et plene in § catho et videte q. circa illud glo. in l. dicat hic sed in prima parte § ubi non erat nata glo. fecit mencionem de § catho sed ad finem § illa glo. non pt. adaptari et io glo. vbi dicat hic nec pt. dictari q. per errorem glo. sunt posita cum adaptari non posset Bartholus le. doc.

Si vnao

pars legata alegatario eatenus minuitur quatenus sibi minutum est legatum servus si uno tm̄ rogatus sit restituere vel ipsum manumittere h. d. § sic legitur multis modis ipsum dividas tm̄ in effectu parum differunt vna ab alia ¶ Oppo. et vr̄ q. diminuto legato non diminuatur onus ut l. maritum ff. s. c. et l. liberto § i ff. de adi. le. So. glo. et bene quod hic de parte legati sunt rogatus quatenus sibi minuunt eatenus minuunt legatario suo ibi non de ipsa re legata sed aliunde de hoc videbis in l. plancius ff. ti. i. et vide bitis in l. facta § si tamen ff. ad trebell. ¶ Fuerit glo. an legatarius possit detrahere falc. de legato ut et videtur q. sic p. l. illam et per l. i. C. contra de le. dicit glo. contra p. le. l. falc. § inquantum ff. e. et ibi videbitis non obstat l. quia detrahit ex presumpta voluntate defuncti non ex vigore l. falc. Bar. le. doc.

Si servus

legatum liber tatis vel fruitus ut manumittatur non defalcatur nisi tm̄ hoc alia res defalcabilis sit legata legatum vero penitus vt ipsius manumittatur non defalcatur si per hoc manumissio impeditur alias secus h. d. tm̄ tribus se[qu]entibus adque § si incertum et primo ponitur l. gayi ff. o l. ulti. 2a l. ulpiani ex post tercia l. ult. in prin. l. sed si non ipsius 4o post tercia in l. ult. ibi si solus ¶ Oppo. de l. x ff. de fideicomiss. li. So. intellige hanc ipsam illam et ibi est clarior tex. ¶ Oppo. de l. generali § si quis alienum ff. de fideicomiss. li. So. illa intelligitur ipsam illam Item non qui vni legantur due res quia si vna est defalcabilis alia non pr. de ea que est defalcabilis detrahitur falcidia pro rata quod dicemus ff. e. l. in quarta Bar. le. d.

Si incertum sit

iste est difficilis § et h. d. si servus legatur pure ut manumittatur in diem vel sub condicione hoc legatum interim defalcatur sed quo ad alios legatarios talis servus ex o statu liberi extimatur h. d. tm̄ ff. se. in tex. ibi prestari debeat suo legato pure ubi detraxit interrogative lege ¶ Oppo. dr̄ hic q. interim legatum servum per falcidiam minuatur contra et videtur q. interim non minuatur sed debet extimari ut statu liber ut ff. e. l. eius ipsam et l. in ratione ff. e. glo. fatetur q. textus corrigitur et vide glo. que incipit in legatis ipsam etc. et sic illa glo. vr̄ velle q. hic iur. consultus male dixerit sed nescio quare non corrigitur quia l. eius loquitur q. extimacio fit ut sciamus an falcidia locum habeat vel non et tunc detrahe[tur] ipsam l. illam ubi et sic in l. i. § si usufruct. ¶ Oppo. ff. e. l. in quantitate § i. v. eius et l. i. § hec verba ff. ti. i. ubi dr̄ q. non defalcatur servus sed alia legata prestantur recepta cautione So. ibi loquitur qui ipse servus alii est legatus in diem ita interim defalcatur ¶ Sed oppo. de l. interim § i ff. e. So. ibi nemini erat legatum hic sic

Statu liber heredis

Oppo. dr̄ hic q. statu liber non auget familiam heredis Contra de l. statu liber acceteris in prin. ff. de stati li. So. quantum ad falcidiam non computatur ut hic quantum ad alia sic ut ibi ¶ Oppo. ff. e. l. sed si non ipsius ubi So. ibi computatur quia admodum medij temporis non ipse servus et illud ibi non dixi quia tenet glo. hic ideo adde ibi et intellige quod q. non auget falc. non preste sed in defectum condicionis remanet utilia inventum detrahitur extimacio de legatis etiam interim prestantur legata exacta cautione ut ff. e. l. in quantitate § i. v. eius et l. i. § hec verba ff. ti. i. hoc modo intelligo ubi et ac. in prin. quia hic non fuit legatus servus alteri sed ipsi fuit legata libertas sed in l. sed si non servus in fine alteri fuit legatus dr̄ in v. sed si usufruct. § cõmittatur in prima 2 spectas si ponis defunctum fuisse spectarum non recipit dubitacionem sed si poneres defunctum fructuarium fuisse et tunc non intelligeretur usufruct. in persona eius defuncto ut l. penales in prin. ff. e. sed si tu poneres quod fuit stipulatus sibi et in persona heredis tunc in persona heredis incapit nomine usufruct. ee ut l. stipulo illa § si quis ita ff. de v. ob. tm̄ defalcabitur quia cepit a defuncto dr̄ hic q. pignus est in bonis debitoris Et istud est verum nisi servus sit pignoratus pro tanta pecunia vel sit tanta usura q. dominus habeat eum pro perdito q. vel si tunc non creditur eum debere recuperare tunc in persona debitoris non computabitur ut l. qui habebat ff. de le. iij dr̄ hic de l. commissoria et pacto adiectionis in diem etc. intellige cum vendicio fuit condicionalis non pura resolvenda sub condicione ut glo. dicit Bar. le. doc.

Eius autem

¶ Oppo. ff. i. qui ca. ff. p. p. ac. li. l. i. ubi dicitur acquiritur peculium dicunt quidam speciale est ibi ¶ Alij dicunt q. fiscus solvit tm̄ de hereditate repetit hoc tenet doc. ut dy. et dns. Ray. ¶ Ultio glo. que est in l. in ratione § si servus dupnum vobis per istum textum

Aquetam oppo de l non amplius in pn̄ ff de le i sed non est legatarius ut possit gravari onere fideicommissi nisi in eo quod est ultra sed con̄ vim ad falcidiam est in totum legatum // oppo de l si dign̄ ff e sed ibi nec pen̄ hic ut cum gdiarum implende et inde glo que incipit ff de le i · et con̄ hoc vir l · netem inibi quod datum cum condicionis implende imputatur in falcidia vim est quo ad hominem qui dat quo ad alios non ut dicta l · nescien¶ Quero quid si fuit rogatus dare sub modo ut des et tunc ut pn̄ vr̄ dam ut l · i de qui tam et l ff e et ibi dixi Bar

Falcidia nō minuerit vel al' legitur disp' glo ad fa sec oppo de l sempi lib' l · de donac cum mort · Eo ibi dedit eo abinte hic eo pute vel ibi de trebellianica h' de falcidia et retinendo ut ibi nota Bartholus le d.

In l · falcidia oppo ei ti ticio sed ut ibi dicam l · fo stam l pro facto gabelle qm̄ dicat statutum quod pro qualibet lib' solvatur tm̄ pro gabella uno pro uno tibi vl solvere omni anno tm̄ et tunc non debet solum gabella pro tota quantitate sed dedua' intullerit medij tempor quia minor est illa quantitas pro ei anno ex pro centenario et io istud mui' centima' quo ad gabellam solvenda pront hic quo ad falcidiam facit l · id quod s de i die adjec ubi non tm̄ extima' sed debet solui ad tm̄ pront si incontinenti

Qui qd' p falc oppo de l que de bonis qui i ff e sed ibi eo vivo hic post mortem et facit ad q de arbitro de qua dixi Bartholus le doc

Lex falcidia nō minuerit oppo de l cum tuo i e sed glo solvit hic ego solua ibi et ibi videbitis Bartholus le doc

Nunquam legatarius totus mundus sat minimum quod ¶ oppo ff e l penales et si ticio ff e sed dicebant quidam legatarius nunquam detrahit expensa sua nisi sit sibi detractum sed verius e quod nunquam detrahit expensa sua sed ex presumpta voluntate defuncti sicut in contrario ¶ oppo de l i quod inde vr̄ actus ad trebell sed fideicommissarius nunquam detrahit expensa sua et nunquam delegatum a se delegat a pheredibus relict detrahit in duobus cuibus qui heres non detraxit sibi quia fecit sibi gratiam vel quia adijt coactus glo est ibi melior quia hic et quod ponit in l i quod contra dele et ibi glo et nil plus dicit in effectu Ex ibi quia glo in l i quod inde verum quod h' que e optima

Cum emptor obligato dupli inter heredem et testatorem consistens heredi con̄ heredem reservatur in simplum ad imputendam et excludenda falcidiam h · d et est singularis ¶ oppo de l i quod si titius ff de he vel act vend glo dicit solvent ibi et bene quia ibi vendit heres hereditate unde quatur ad emptorem heres pn̄ ac si non esset heres ¶ oppo ff e l · si tunc glo nec ibi nec hic solvit sed illa non contradicat si bene inspicias vel potes dicere quod h' istud modum pene ¶ Quero pro declaracione l · quid si heres fecit inventarium an tunc totum duplum detrahit et glo est ordinaria que sub dubio forte dicat quod sic ut l scimus quod in computacione quod de iur deli in pn̄ glo magne et ibi op dicat quod sine forte et sic ista l · non habet locum hodie facto inventario non recordor quid ibi dixerim et quantum est pro modo dico quod sive fecerit inventarium vel non non pt detrahere nisi simplum quia sive sit emptor heres non quintra stipulatio ad duplum re evicta ut l · si ei i pn̄ et quod i ff de evict fm distinctionem illius l ista l · debet intelligi fm quod non quintra stipulatio ad duplum non pt duplum deducere pn̄ l · scimus quod et si pstata et quod se non providit de hoc ut heres p beneficium inventarij lucretur sed solum ne dapnum paciatur non ergo deducat nisi simplum

Plancius servo spes de falcandi cois est heredis et legatarij et quod legatur servo cōi eis acquiritur quib' pt h · d ¶ oppo de l · p servum quod i ff de acquir re do sed glo intellige illa fm illam ¶ oppo de l promi quod finis cois l de stip ff sed ibi in stipulacione quod simpliciter fuit facta ex cum non lucrativa et inde glo que incipit non solum ii · Circa finem vides quod glo distinguit dum fiat ex cum lucrativa vel non dixi nob alit in l pmide quod i expssius in repeticione l · de quincti circa fi · ibi ubi quero an in contractibus inter vivos habeat locum ius accrescendi et dic quod et in contractibus distinguitur a quo dominabat pveniet ad tradicionem et tunc alijs acquiritur non sibi ut l · provide quod i · sed qui promisit tm̄ tunc quod retenacione pt sibi providere io p parte sua alius non queritur ut l provide quod i i de stip ff · Bartholus

Interdum in fine ff dic ideo ne legatum pereat remedium est adre medium positum ff e l si fund' inclu

Etiam legatum inutile p incapacitate legatarij prodest ceteris legatarijs h · d · fm glo precia

quero in quo prodest filio si e[st] inuti
le legatum alij glo dicunt q[uod] si legatum
illius no[n] defalca[retur] q[uod] illi centum iudicis
p[re]starentur ut de legato filij solida
falcidia detraheret et inde glo que in
capit sui testor et sic inde glo
q[uod] ubi legatum no[n] p[otes]t defalcari cedit
ad i[n]commodum alior[um] Item tenet i[n] e l
i[n] testo et hoc e[st] bonum s[ecundu]m quia sunt
q[uod] ubi legatum no[n] p[otes]t defalcari cedit
ad incommodum alior[um] et sic q[uod] de re
licto ad pias causas no[n] detrahi[tur] falcidia
tunc de alijs legat[is] heres detraheret
et sic ad incommodum alior[um] no[n] heredis
sed contraria glo est maius si mulier C e
et illa est vera et probo p[er] l si post
missione ff e hoc indist in l s[ed] et re
si no[n] sumus circa fine et in l eius sum
ptu[m] usq[ue] et l eciam alienum ff e ubi ut
ex alieno detrahitur legatum q[uod] non
defalcatur et sic heredi et legatario nec
no[n] ob l plane C e quia ibi eidem sunt
factum legatum hic diuisis et p[re]dicta ra
q[uod] falcidia cessat ex dispo[siti]o[n]e l sed si
cessaret ex dispo[siti]o[n]e testor[is] tunc fieret
computacio eo modo qui no[n] in l si i testo
i e lego q[uod] glo 2o modo in filio n[atu]rali
et ista est vera q[uod] no[n] poterat re
linqui quia erat spurius alij legunt
ut sit de ar[gumento] et intelligunt s[ecundu]m gene
facet q[uod] relinquit C ex filio et reli
qua centum ita q[uod] p[ri]mo no[n] remanet de
bita portio que est dimidia s[ecundu]m ista
tempora et p[ro]pter illa[m] portione[m] debi
tam p[ri]mo minuitur porcio centum
tu filio p[re]statur integra cui p[ri]mus
compet p[ri]mus p[re]stat legata integra
ut l iij ff ti i et s[ecundu]m hoc intelligi[tur] 2o e

Pater filium

fidei
commissum
a defuncto heredibus de
bitum ut ex alieno detrahi[tur]
h d Oppo in siti de l si fundum per
fideicommissum C et cum glo ff de le
i s[ed] ubi potuit relinquere uel ibi ex
voluntate hic ex necessitate Sol[utio] hoc
oppo q[uod] saltem i[n] v[er]b[is] unus no[n] erat co
actus s[ed] ex p[er]sona debitor[is] sufficit
q[uod] debea[tur] licet no[n] ex v[er]bi[s] mei ut hic in
fi uel alit[er] quilibet ex filijs dic[itur] credi
tor ut nulla facta electione ut l vi[n]u[m]
ex familia C y ff de le ij Barthol[us] d

Quinitas

legatum annui
pendente
dubio extimatur in quantum
vendi p[otes]t eo finito extima[tur]
in quantum debetur h d Oppo ff e
l in l fale no[n] h[ab]etur s[ed] dicunt q[ui]da[m]
quod debet e[ss]e electio legatarij an
interim h[ab]eat totum p[re]stita cauacione
sed ista non est bona et contra mentem t[e]x[tus]
tex l contrarie Item ista p[re]sumit q[uo]d
cauacio fauore legatarij interponat[ur]
q[uod] est falsum ut l i C i j ti i uel
aliter et est diuinare Alij dicunt q[uod]
ibi de legato condicionali hic de annuo
et ista e[st] ma q[uan]tum ad illa l uidi tu
in hoc legato condicionali fuerunt
op[inione]s inter glozatores antiquos ut l
si p[ro]pter ff e sed ille op[ini]o s[ecundu]m tex[tum] quia
in condicionali loquitur ibi que sit
racio inter condicionale et annuum co
gitabit Alij dicunt q[uod] ibi qui cum eo
hic q[ui] cum ceter[is] legatarijs fit computa[cio]

sed ista no[n] est vera p[er] dictum l si p[ro]pter
et facit l i C ut in terdiu ff e Oppo
de le l falc si interueniat ff e So[lutio]
q[uod] ibi loquitur qui fit computacio ratio[n]e
inter heredem et ip[su]m legatarium
cui est annuum relictum h[ic] q[uando] cum ceter[is]
et ista est vera et ibi glo tenet et
dy et ol et ray Oppo de l iij iust
ff e ubi fit computacio aliomo[do] So[lutio] ibi
q[uando] relinquitur ciuitati aliq[uo]d annuum
q[uod] extimatur p[er]petuum et si relinqueretur
eccl[es]ie uel monasterio hic lo[quitur] q[uando] p[ri]uato
relinquitur quia est incertum quanto
tempore viuat Oppo de l penult
C d annua ff e glo hic no[n] soluit sed i
le l fale si interueniat vi[de] solu[tionem] i glo
quia loquitur hic qui p[ro]p[ter] ceteros
fit computacio uel q[uando] cum eo tu[n]c e[st] relatum
sed q[uan]tum ad illud C d annua ista s[olutio] no[n]
est bona et vide C annua ista h[ic] lo[quitur]
q[uando] legatum est incertum quia pro p[ri]
mo anno pur[um] pro sequenti condicionale
i C annua est incertum quantum duret
et transit ad heredem ut l si cum p[ro] fini
tione i q[ui] di le se et io debet fieri
extimacio ut de legato in die s[ecundu]m l
in l fal no[n] h[ab]etur ff e Oppo de l h[er]e
ditatum i e glo s[ed] in le l falc si inte
ueniat dicit ibi quo ad ip[su]m legatarium
hic quo ad ceteros ista s[olutio] no[n] est vera
et contra illa glo in l h[er]editatum s[ed] glo
aliter hic q[uod] ibi ut sciatur p[er] q[uo]t annos
fiat extimacio hic ut sciatur quantum
valeat et ista s[olutio] sequebatur do[minus] Pet[rus]
et d Old[radus] ista s[olutio] no[n] placet m[ihi] quia
tex dicit hic incerto posito quam diu vic
turus sit et c[etera] sed s[ecundu]m ista s[olutio] ponerem[us]
pro certo q[uod] esset contra tex[tum] dat glo alia
s[olutio] q[uod] ibi in legato usufructus uel ali
mentor[um] hic in alio annuo ista s[olutio] teneo
probo p[ri]mo lex ista dicit q[uod] debet
extimari quantum venire in legatum
p[otes]t iste modus no[n] cadit in legato
usufructus quia ip[su]m ius usufructus
no[n] p[otes]t in alium vendendo transferri ut
l si usufructus de iur[e] dotis nec ius
alimentor[um] p[otes]t vendi cum cohereat
p[er]sone et alia sunt alimenta i p[er]sona
annuus et alia in p[er]sona alterius et
sic intelligo ista s[olutio] Ex hijs ergo quid
collig[itur] dic q[uod] loquitur de legato sub
condicione et dic ut ff e l in l falc
no[n] h[ab]etur in l i C ut in terdiu et i e l
in quantitate C sed si legato et repro
bata distinctione hic que fit ff e l
si p[ro]pter Si vero loquimur in legatis
annuis et tunc aut relinquitur ciuitati
uel alii publico loco et dic ut l in si i
fi ff e aut relinquitur singulari p[erson]e
et tunc aut legatum annuum limitatum
est certo tempore et fit extimacio sic[ut]
de alio legato in die ut ff e l senatus
C annua et i e l in l falc no[n] h[ab]et[ur]
contra l sed cum p[ro] finicione i q[ui] dy
le ce pe Si vero annuum legatum est
simplex et tunc aut fit computacio q[uo]
ad alios legatarios et sumus hic
l aut quo ad ip[su]m legatarium et recur
rimus ad l le falc si interueniat ff e
cum similibus et hoc facit ad q[uod] s[ecundu]m
est statutum q[uod] de qualibet re que sunt
alicui relicta soluatur gabella s[ecundu]m qu[an]t[itatem]

q alia sint relicta aliq annua dixi
q pro primo anno tm debet solui gabel
la. Illam pro alijs annis soluetur i fu
turo pro ut dies cessat ut dicta l. e.
falc. si inueniat qua hic no fuit
computacio alior sed tm eius legata
tarij Sed si eet relictu iudiciu tunc
dic ut dixi in l in l. falc. no hetur ß
e. Queo que est racio qui fit computa
tio tantu totu debet prestari caucio sol
da qua de alijs prestacoibus petit
falc retinere si ab alijs legatarijs
quibus ml ultra debetur tunc fit ex
timacio si vero loquimur de legato usu
fructus dic ut j. e. l. hereditatum

Cum quo

augmentum fiat tatu hereditarij debitor qui cumque contingens prodest legatarijs in falcidia detrahenda h. d.
Vides q augmentu quodcumque contingens
prodest legatarijs Opp. ß. e. l. in rone
prin ubi debet inspici tempus mort
circa augmentu et diminucione rei
hereditarie hic circa bona debitoris
hereditarij contra in dicta l. in rone
pri ibi loquitur in debitoribus heredi
tarijs ubi dicat debitor facta pora
nova So in argumento inspiciam augm
mentu quodcumque contingens ut hic sed in
diminucione inspicitur tempus
mort ut ibi sed vide hoc q glo dicit
et aduerte quia extimatur res et tunc
semper inspicitur tempus mort ut
l. in rone in pri sed quia no res certi
mant sed de dubius euentus et tunc
isto casu pendente dubio extimatur
quantu valet dubiu dubio finito ex
timatur quantu est ut ß. l. proxima
qui debitor est soluendo extimatur ipsa
res et ideo quidquid postea contingit
no curatur ut dicta l. in roe in pri
sed qui debitor no est soluendo quia
extimatur certus dubius euentus
ut l. nesennius § fi. ß. e. et in debit
l. quebatur j. e. no cum extimatur dubi
us euentus si iste euentus contingat
aliquando ponatur ro l. falc. extimetur
Opp. j. e. l. quebatur et ß. e. l. i. § si de
bitori ubi no debet curari an sit sol
uendo sed ibi loquimur qui heres est de
bitor vel ille tunc est liberacio legata
quia quo ad se semper est diues et sol
uendo Opp. de l. eo tempore § i. ß.
de peculio sed intelligo illam sm natz

Is qui in bonis

ibi reliquis sed nomine in quolibet
istor casuu de quomodo medij tempor
detrahitur falc. dr et de hoc dixi
ut l. sed et si pon seruus § fi. et l. se
ß. e. Bartholus legum doctor.

Stichum

iste est bene bonus § et si
Si legatu diu no sit defalcabile
de legato sm detrahitur faladia pro
utroque et idem contra h. d. pro hac l. fac
l. plane et l. sed et si no fuerit ß. e.
Opp. ß. e. l. si pupillus § fi. sm unam
lecturam soluit ibi et ego dixi ibi ref

Seruus

iste est bonus casus et h. d. contra ihrede
testatore nuu collatu facit cessare fala
diaz h. d. Opp. de l. si qui § i. C. de
inoffi te sol ut ibi 2° opp. de l. 16.
aucem et l. quod aut j. e. et ß. e. l. pr
filia in pri sed hic loquitur qui testator hoc
mente dedit ut in falcadia imputaret
al's secus Queo quid in dubio credo
q ur dedisse ut in falcadia imputetur
casus est hic ut ibi quia numquam ur re
tangam de hoc in l. i. quarta j. e. et no q dixi

Cum dotem

ibi dc. inspicia
psona primi legatarij sed per
sona fideicommissarij in quo legata
tum debet ultro restitere h. d. in eex
ibi interponi s legatarij primi de
restituendo grauati ibi capient
s fideicommissarij Bartholus le doc

Legis faladie

Opp. et ur q omne ius tollatur
calum spacio xl annor ut i
tum notissimi et l. omnes C. de pscr
xxx. an sed beneficiu l. falc. quia pt
inuentariu excipiendo et tunc petuo
pt ut hic et ar. l. pure j. de doli exc
quia pt inuentariu falc. paccione vel
per interdictu ut l. linea margari
car ß. e. et tunc fiunt tpre ingtario
comprehenso Bartholus le doc

Beneficio

Qui agit in legatu interdicat priuatur falc. sede in eo qui tacitu inse fideiu
assumpsit depstando no capaci h. d.
Queo circa l. ideo quo hoc egit
et glo ponit delendo vel cancellado
testm vel alit s subtrahendo re he
ditaria ut j. e. l. hereditatum Queo
an priuatur faladia in illa re tm et glo
in § seruus in cor e. videtur dicere q
no tota faladia priuabitur sm ista
tempora ut l. paulus ß. e. et l. si
quo illo C. de iur. deli et l. rescriptum
ß. de hijs qui ut indig et j. e. l. he
ditatum hodie tota priuabitur ut dico
§ seruus in corpore auc. e. ti. licet
quida dicant contra ut dixi in l. paulus
ß. e. allegabam istam l. ad q pisis dum
ibi legebam quia ibi erant quida
nobiles de domo ypessinchorum
immunes a collect et q no debet
habere aliq beneficiu i ciuitate et si
acceptarent pro tunc priuetur im
munitate erat aliud statutu q aduo
catus qui ad comparacione erat posit
debet habere xij d pro libra modo
quida aduocatus de illis nobilibus
acceptauit illud officiu an priuetur im
munitate et dicebam q sic quia istud
q detrahit s xij d est beneficiu ubi
enim dicat faladia beneficiu q detur
hic et hoc probatur l. fac. t. i. x. coll
que fiunt ea amit benefi et l. be
neficiu ß. de consti prin Bar. le d.

Cum pater

plegata relicta i puberi no imputatur in falc. tuto hoc dicit Bartholus legum doctor

Legato petito

q. heres plus solvit legatariis in penam contumacie non nocet h. d. C. Opp. et pretium q. tacere celeste non interiur in lite ut l. al. ff. de in lit. iur. sed glo. q. hic sunt iura de in lit. iur. sed glo. q. hic sunt iura tur super actione in rem que exarbitraria quod ista est vera vel salve ut in s. et non est vera quia v. p. sane non loquitur de iuramento in litem sed de iuramento veritat. q. est affectionis Opp. ff. e. l. i. § Item si ita sed ibi non est iuro vera quia illud fit per moram heredis non est verum q. est contra l. ista dic ut ibi dixi

Aliquis fundus

Sed heres per suam stultitiam plus solvit legatariis non nocet h. d. et est nobilis lex

Tu l. tale hoc esse servandum

ista est bona l. de qua feci magnum festum in materia de duobus reis h. d. in duobus reis sociis debitum utrique pro parte videlicet active et passive et non sociis eius videlicet debitum qui debitum occupaverat h. d. per istam l. tollitur contrarietates l. s. l. si unus in prin. de pac. et l. in rem q. si duo. de donac. quia si sunt duo rei socii factum unius non nocet alteri quia prudenter est ac si singuli stipulati essent et ideo factum unius non nocet aliis sed si non sunt socii tunc unius factum potest aliis nocere quia unus potest totum occupare ut hic Item aliud ut l. ii C. de duo. reis qui exegit solidum debet alteri reddere esse ne istud vim certe pretiam l. debet distingui q. si sunt socii vel ex causa onerosa sunt duo rei sed si non sunt socii ex causa liberali tunc totum est eius qui occupat ut hic et per istam l. determinabitur illud quod dixi decessio no. an si unus solvit in solidum an teneatur creditor cedere actione contra alium est primum q. debet cedere quando sunt socii vel duo rei ex causa onerosa secus si ex causa lucrativa promiserat quia tunc pro se solum q. ei in solidum solvit ei cedi non debet actio ut hic

Precia rerum

ista est clara l. Et deberet tota scribi cum reis liris et h. d. Res debet estimari communi estimatione non ex affectione Item qui habet ius adeundi hereditatem non dicitur locupletior h. d. et ista est bona lex

Non nullum

iste est nol. § et h. d. ex loco et tempore rerum precia variantur et caristia que modico tempore sunt non inspicitur h. d. Tu ius probare valorem rei qualiter probabis vide glo. et glo. meliorem ut l. ii C. de resci. vend. ista glo. non bene declarat tamen et illa glo. summpta occasione debetis scire q. quidam tractat de estimacione unius fundi et rei immobilis et hec debet fieri per ex tali fundo communiter tot fructus recolliguntur Item q. indictis contracta fundus tanti redditus tanti valoris est istud ponitur in l. si fundum per fideicommissum in prin. ff. de le. i. et l. pe. ff. de rebus corporis potes etiam articulum facere mag. generaliter q. talis fundus communi estimacione tantum valet et tanti communiter venderetur Circa tractatum de estimanda re ex qua fructus non percipiuntur ut de aliqua specie ut de libro vel de cipho et de istis est dubium q. debet fieri per et estimatio hoc modo q. tantum valet quanti vendi potest et tanti vendi potuisset in tali loco dato tempore et hoc dico prout precia rerum variantur de loco ergo limitare debent tamen in tali loco et tali tempore p. istam l. et p. l. si servus ff. de condi. fur. hoc est unum q. res tantum valet quanti vendi potest hominum communi qualitate rei ut l. mortua mortua facit l. si quos C. de rescin. vend. Et ideo tu advocatus alterius partis quando sunt po nes q. talis res valet tantum facias ponere de qualitatibus latentibus in parte ut quia est sterilis vel emphiteoticaria quia similiter minus emeretur vel debes te referre ad tempus et sic dices tali die valuit tantum et ante et post per multos annos q. si tantum poneres tali die tunc esset parum tempus tuus estimacio non extenditur Queritur qualiter probabitur estimacio frumenti predicti et glo. in l. ii C. de rescin. vend. dicit q. est parum quanti poterat vendi illo tempore et ante et post non restringas ad modicum tempus sed ad unam diem sed dic ante et post procedo et quero de foro in foro publico non potest vendi ii libr. sed in domibus propriis quilibet potest vendere quanti vult tu facias positiones q. in Civitate Perusii poterat tanti vendi et constat quanti domi et quantum in foro publico ut C. de ero. mili. anno. l. vii diebus et l. speb. C. de cohorta. li. xii Et ideo do tibi consilium q. in spebus facias mencionem q. tanti vendi poterat in foro publico

Si inceste

Opp. ff. e. l. q. de bo. in prin. et q. i. glo. sed prima no. bene et similiter non in l. ex asse ff. e. et ibi reprobavi vobis sed glo. solvit glo. et bene et illam tene et illud q. glo. dicit in fi. et intellige q. oneret alios pro contribucione facta non in solidum ut l. in singulis i. e.

Si fundus

pot esse ro. quia in tido cadit affectio ut l. sed et si ego ff. de le. i. sed in minus non cadit affectio ut l. minus ff. de in lit. iur. dicitur hic q. iste patitur falcidiam contra l. ne sem q. in prin. ff. e. sed q. hic dicit q. quinquaginta heredi dedisset potest intelligi aliter s. heredi non ei a quo legatus est fundus vel aliter dico q. patitur falcidiam ipso iure sed tuetur se exceptione doli ut dicta l. iie

Quotiens

iste [illegible] est notabilis casus ad q. vos scit q. de in

cum donatio que ascendit ultra quingen
tos aureos non valet sine insinuatione
sed usque ad quingentos valet ut l. sancimus
C. de donat. nunc tu donas plus ultra quinge
tos aureos sed detracta gabella non restat
quingenti aurei queritur an valeat donatio
sine insinuatione hic est ar. quod sic quod
debet detrahi et videri illud quod remanet

Hereditatium Ista est sin
gularis lex et non habet sibi pa
rem ¶ Oppo de se ipsa ad se ipsam
de prin. ad versiculum eo sed aliud in aliment. et
aliud in usufructu et non diversitatis ro
nem glo. ¶ Oppo ulterius de eo qui liberos
in l. cum tutor ff. e. sed dicit quidam ibi loquitur
in computatione fienda quo ad ceteros le
gatarios hic quo ad ipsum legatarium cui
sunt alimenta relicta vel usufructus et
hanc tenet glo. in l. e. l. falcidia si intelligatur
ff. e. glo. hic tenet contrarium et vide glo.
que incipit si queratur quanti etc. et
idem tenet hic alia glo. ff. versiculo ulpianus
dicit et incipit male et ibi et finis hoc
sibi et aliis etc. et istam puto veram
ad l. cum tutor Ro. quod hic in legato ali
mentorum ibi in usufructu qui coheret
persone et ideo non potest fieri illa estimatio
qua ibi requiratur licet commoditas po
sit vendi reciperatur quo ad distinctionem
l. huius Oppo de l. in l. falcidia non habetur
ff. e. sed glo. ibi in legatis simplicia et
bene ¶ Oppo ff. e. l. ij. § fi. sed ibi in legato
annuo facto rei publice hic in legato
usufructus et qui requiritur usufructus
certe rei non potest devenire ad 10 de que
ibi loquitur 10 devenitur ad estima
tione Oppo de l. nam et si parentibus
ff. de inoffi. test. sed ibi plus vivunt senex
quam iuvenis et evenit pro ordinem
non turbatur Oppo de l. an usufruct.
ubi centum annis durat Ro. fateor
quod centum annis durat nisi paciatur
dratum sed infra xxx potest pati capitis di
minutionem ut fuit tempore henrici imperatoris
qui depravavit omnes civitates tuscie
ita quod usufructum amiserunt licet ceciderit
non possit saltem quia sunt capite minu
te Item videmus interire cito quia
sepe et sepius peccavit amarchione
et dicte ¶ Oppo C. de donat. l. siquis
argentum sed glo. tu dic aliter aliud in
donat. ut ibi aliud in legato ut hic
et ideo non potest reddi nisi quia sic pla
cuit ut l. non omnis ff. de legib. dicitur ista
prima etate usque ad annos xx ¶ Queritur
que sunt etates et glo. in l. hominis in pr. versiculo
pone plenius per Cy in l. si infantia
C. de iur. delib. ¶ Queritur quid si plus
vel minus vixerit quia dicit hec l.
et sic vixerit plus dabitur ei plus
sed si minus tunc reddet vide glo.
que incipit quod tamen ibi quid si optime
dicit ex hac l. pz quod si fiat computatio
secundum hanc l. michilominus utraque debet
equationes prestari quod si legatarii sunt
plus heredibus reddent si minus heres
supplebunt in l. in quantitate quod magis
¶ Queritur an interim solvantur ista ali
menta pro toto tempore et glo. dicit quod non
et vide glo. que incipit et male ibi
an pro omnibus et ista glo. est notanda
et alibi glo. videtur dicere contrarium deducto

in usufructu medii temporis ut l. siquis
argentum C. de donat. sed fateor quod
si utrumque vult potest sed si non sunt concor
des cuius est electio dicunt dixi in ista
in l. si constante quod quoque ff. sed ma
ximum aliud ista glo. et glo. in mensibus
pone quod alimenta debent prestari in
singulis annis videte istud quod dicit
per singulos annos non intelligas
una prestatione Sed debes intelligere
secundum distinctionem quam dedi in l. pe. ff.
de libe. agno. Et nota istam l. qualiter
fit estimatio usufructus vel si vendi
debet solum gabella Bartholus le. d.

Siquis heredibus
Ista est non casus Oppo et videtur quod legatarius
non preiudicet ut l. cum alienam
C. de leg. sed hic legatarius agebat rei
vendicatione ideo negavit eam esse prestanda
vel repellere eam arci ven. et vide
glo. que incipit heredem etc. Et sic non
glo. quod rei ipse heredum non tulisset dominium
et bene dicit potes tamen tu etiam istam
l. aliter intellectum magis nobiliter dare
et ideo contendebat heres ut onderet pa
trimonium esse suum et sic ut detraheret
falcidiam precatur quo ad illam ut dixi in l.
paulus et l. bubeo ff. e. Bartholus

Quantitas patrimonii
Ista est nobilis lex et semel
fui interrogatus de una q.
iam sunt duo anni quidam res sunt ve
dita et emptori fuerunt date vices
ut siquis acceperit pro quinquaginta
habeat x. a quo dominium vult dicat detrahi et
cum minus dicitur pretium quantum id quod habet
emptor et breviter quidquid solvit ei eptio
nis vel pretenere vel alii tamen minus valet
patrimonium Bartholus legum doc.

Inquantitate
Oppo l. ii. l. i. quod fi. breviter dicit
glo. fateor teneri ad solida
legata non deducta falcidia non tamen
ultra vires tenetur si adivit quia
incepit esse debitor generis et ideo tenetur
ut l. in ratione et l. ij. § e. hodie non credo
primum ut ibi dixi in l. in ratione Oppo de
l. cum quinquaginta ff. e. sed ibi in fructu
qui percipitur extra vel quantitate lega
ta ut ibi ex re legata ut l. paulus
et l. quod de bonis quo ad fructus ff. e. Bar.

Magna dubitatio
¶ Oppo et videtur quod per cautionem debet
expediri non per estimationem ut s.
in l. falcidia non habetur ff. e. sed ibi in le
gato conditionali ubi per cautionem
tantum fit explicatio sed quod est debitum
vel creditum conditionale tunc potest utroque
modo fieri ut l. proximo quo ad videbit que
sit ratio nostro placuit sic facere venio
ad versiculum quoniam genera etc. ¶ Oppo de l. eius fin.
ff. e. Ro. et dico quod potest explicari utro
que modo et per estimationem ut ibi
vel per cautionem ut hic et est ratio
quia relictum libertati habetur loco ere
alienum ut l. sed si non finis et l. etiam
alienum ff. e. quo ad utroque modo explicatio
fieri potest ut s. pro. quod sed in legato sim
plici semper fit explicatio per cautionem
ut s. l. pe. et l. in l. falcidia non habetur
et l. in singulis Bartholus legum doc.

ID AUTEM unde g quere ff vo pro sua pte et ista glo non teneo indistincte dicaz ut l in quarta § e. Bar legu doc

QUOD SI ALTERO de ma ista l et glo que sunt hic explicabo § e l qui filio ff

SIUS QUI CONTRAHERE pupillariter substitutus g natus pt fale retinere licet alius substitutus granatus no sit h d

QUEDAM LEGATA legata individua de falcantur p sita legata individua pte extimacionis h d Coppo dr hic q exstimacione accipit forma oper ut l de op no nunt l scripto § opus com § de op no nunt l scripto g opus So hic debet fieri opus ex dispone testantis secus si ex contractu Ut hic lo de opere informi no dicat de quo sed de quolibet opere et io de imperfecto pt intelligi oppo de l et si non sunt g quid g s de auct ar le So ut i glo in l v g ope § de v sing Queero an heres debet primo soluere postea exti macionez pete glo dicat q sic doc dicit q quia pt oppone excepcionez doli sed si eet verum q dicat glo g sest mr aciois Bartholus legum doc

SED ET USUFRUCTU

DOS LEGATA Tenementum glo que incipit io ad q quia fera in l pl § 1 ff sed ma quis debet habere vestes emptas mulie ri vel ipa vel heres et certe p videas heres qz no tenuit ab inicio donacio sed viles debet habere mulier qz te nuit donacio ut glo Bartho le doc

QUEREBATUR debi tor sibi ipi in totum debet de solue do quo ad alios tm extimanda quantum pt exigi et quantum residuum pt vendi h d dividitur in v ptes et adulte quia primo ponit themata et qeez usqz ibi § ait ibi tercia in qua ponit unaz aliaz q qui novit tm sunt lega tu usqz ibi sed cum debitor ibi quarta in qua ponitur alia q qui liberacio tm sunt legata debitori usqz ibi cum igitur ibi quinta et ultima in qua reddit sold § prime q apposite usqz ad finem uicer ibi cum nomen q solum alij est relictum no aute liberacio est relicta ut def fert actum precedenti et sequenti dr ibi pro rata ut quartum heat heres re siduum legatariis Illd q debitor sibi ipi semp est dives et soluendo 2a no q tm dr ee in bonis alterius q tm a debitore exigi pt hoc intellige de duct expensis que fierent in exige do ut l quantitas § e et hoc dicat glo in l per diuisas § man in glo ma gna Coppo de l sic prolata g si ff de relig sed hic agitur de aliquo libera do ipi de aliquo exigendo Coppo de glo dr hic q acceptilacio est in pendenti contra l usufructum § de stipu ff et l eius

secimus et ibi So ibi loquitur de acceptila cione que fit inter vivos sed hic de acceptilacione que fit inter vivos ca mort io pt ee in pendenti ut l si ff cond indeb Dr hic in v sed cum debitori ibi si ei soli quero quare dicat si ei soli et glo que est hic dicat scilicet dicat soli qz secus si utqz rc et istaz glo credo q no hunt veri intellectum sed credo q dicat soli sibi quia secus si sibi liberacio et alteri condigencia ceut legata ut ff in pu l et ult fin g l Sed pro declaracione glo se quero quid si sunt duo rei debendi in solidum et utqz est liberacio relicta unus est soluendo alius no quatenus quisqz videtur liberari et ista glo se tit q pro parte utqz vr capere libera cionez q puto verum Ultio glo i fing l voluit istam l dividere et no pfe cit et vide eam que incipit duos eius ibi soli debitori vo prosequitur tres eius ut dixi vobis in divisione Bar le d

SI CREDITOR FILIJ oppo § e l cum quo sed ista fuit illa deb intelligi q inspiciatur tempus adite hereditat si plus tunc fuit in peculio ut ibi nota Bartholus le d

RECEPERAT Concordat cum l sip iprudencia § incru ff de cenct et C ut act ab hrd l 1 et ff e l penales inpn et l hereditatum § de bo aut iudi pos Bar le doc

SI DOS SOCERO si filius est heres in solidum tota dote uxor sue ut es alienum deducat si pro parte est heres pro parte de ducat si pro toto est heres pro toto deducat h d inter ibi coheres eius pro sua parte deducet Quent glo in eo cum quo filius pcipit dotez totam ab herede cum sit coheres ipo iure libe ratus et glo vr dicere q sic dr dicat q vr liberatus ipo iure a sillione ab uxore io est locus tacacioni ut l si fi lia g hoc amplius ff fam hr et l y § 1 ff de do ple Bartholus le doc

TITIA TERCIO ista est sin gular lex et no habet parem nec gcor danciaz et hoc dicat plegata no venuit infideigissum qui quis po rogat 2o plegat Item qui quartaz detrahit de voluntate defuncti qrtaz hereditas sibi computat in quarta al tota hereditaiaz partez h d Coppo et videtur q plegatum veniat infideigisso ut l marcellus g quida § ti y sed glo hic facit mencione hereditat io plegata no venuit infideigisso et ista so e vera in se sed ad hanc l no est necia quia ibi primo plegavit postea rogavit de restituendo vel contra ulterius oppo de l infideigissaria g si § ti y sed dicat glo satis restituit eo q sibi i quartaz computat sic solvit glo sed nichil est dic q hic qui primo rogavit et postea plegavit ibi contra Coppo C de fidei commiss l cum virum sed ibi p va gualia hic simplr et distingue plene per doc in dicta l cum vir dicta in l 1 mar cellus g cum quidaz ubi glo distingut dr q computat in quarta duodecimaz

ptem con § e l in quarta sed glo istud e
verum qui detrahitur falc vel trebelli
anica preter vel contra voluntatem defunc
ti quod est eo ipso q non parpit detrahi
ut hic insti sed hic loquitur qui sm vo
luntatem detrahit et ratio est quia debet
facere ut l in testis § de rerum ista e
ratio significatio verbor qui dixit retenta
quarta s hereditatis ergo quarta hedi
tarie portionis debet sibi computare e ipso
de l iii § de le ii sed ut ibi dixi Bar l d

Q vi fundum Red'
pei
nomine capitur non ut legatu
sed iure hereditario capi h
d illud pri § e ipso de l in quarta s si
§ e sed glo que est hic et dat duas sed
una aliud est q capitur ut pati aliud
est ca condictionis implende ut l si digni
§ e et l si fundus et l in re q vede
et q tam et si et illa est vera dat
glo aliam sed q computatur in falcidia ei
a quo capit et vide glo que incipit
oio totaz ic ibi vel ei a quo et sedi
data ca conditionis implende licet pos
set procedere q exaibo in l in quar
ta § e tu ad q pai note datur in quarta
computatur quo ad omnes ut dict l Bar

§ Si vi ex parte here
ditatis
q et h d Condicio aut eventus vel de
fectus legata et libertates non vicant
eorum petitione non differt § e omnes p
tes vnius l falcidie rote contribuuntur h
d sm d § Item vero a quo petentur interim
ista legata et glo videt valde singu
lariter et dicit q si sunt spes hereditaria
legata pro illo fundo competit rei ve
dicatio et sic ipam insolidum possit
intentare non expssa parte et vide glo
que incipit de libertatibus planum est
ic et sic dno dicit q rei vendicatio
ne agat non expssa parte Et sic non q
qui incertitudo cadit ex parte adusarii
admittit libellus incertus ut no in
l i q quantez § quer l e et q non l
quid in herede q eligere § de tribut
sed in proposito qui agitur rei vendica
tione hoc non est verum quia rei ven
dicatio datur contra possidentem propter
quam possidet ut l ii insti § de ptor
stip sed in actione ex testo non q dicit glo
§ Ulterius d hic in glo q agitur
actione ex testo pro ut quisque tenet ibi
et idem si agitur actione personali ex
testo ic est ne verum istud videtur q non
quia actio personalis competit pro ne
heredis in una portione non pro ut
quisque possidet ut l si homo q si fun
dum § de le i sed d hic lo qui sunt le
gata spes hereditaria pro qua pt co
petere actio ex testo et rei vendicatio
et non pp concomitanciam quia habet ex
rei vendicatione datur contra possidente
pro ut quisque possidet et probat d
in l si plures § de in et ne ar et l iii
q si heres § inio et l si duo § depositi
dns ex in l pro hereditariis C de hr
act aliis dicit q plene examino in repe
titione qui feci de q cath et ibi plene
non tamen istud dictum d h hoc presupposito
ut dicit d teneo tibi non est verum
q in actione personali proponatur petitio
incerta sed petis eum condempnari pro
parte quam possidet § Item vero quid si
quantitas sunt legata glo dicit q co
veniatur pro ea parte pro qua est heres
non in plus ex vi te condictione ic ut in
glo et vide ea ibi si aut est quantitas
ic et glo dicit quilibet pro ea parte
que est heres institutus conditionali
pro ea est heres et heres aliis ut l sub
henis q si ita scriptis § de hr insti et glo
que alr dicit quia hic debet intelligi
sm istaz glo et sm ista glo qui quanti
tas est relicta ab uno peta medieta
tem s ab eo qui est sub conditione institu
tutus ab alio quartam Sed quero q
liter in de residuo sit cum reten ro q
ab eo qui est datus cum illi portioni
vacanti vel ab eo qui est sub conditione
institutus si agnovit bonorum possessionem sm
tab ut l si quis institutuatur impu §
de hr insti Bartholus legum doc

§ Cum filium Si coheres
coheredis
heat ex subs sti tuatione vulgari locus
est contributioni sed si ex pupillari
si portio gravata accrescat non grava
te non est locus contributioni al s
h d usque ad § qui filios e ipso ad §
si vero primus ubi dicitur qui substitutus
pupillariter ic contra l in re q quesi
tum § e sed d ibi q hic testator ab isto co
herede substituto nulla legata reliquit
ideo non curatur de contributione § e ipso
et videtur indistincte debere fieri contri
butio ut § e l q si sed ut ibi videbitur

§ Cum filios Si exhereda
tus succedit
frati ex substitutione et sic ex volun
tate expresse valent legata ab exheredati
substituto sed si succedit ex pte l non
valet h d dimidiam utriusque ptes primo
ponit una q et eius detractionem usque
ibi nec hinc contrarium ibi respondet
uni obiectioni que posset fieri in con
trarium usque ibi dicit aliquis ibi for
mam unam aliam quoniam et eius soluti
onem usque ad finem nota qui posset
fieri a substituto exheredati legatum
as non § e ipso et incipio ab ultima
glo exheredatus an est legatum relictu
pt legari ut l heredi q cum filie insti
q § de vul et pu si pt ab ipso exhereda
to ergo eadem ratione a substituto eius
ut hoc q insti dicit glo certe hoc fal
lit quia habet minus iuris in substitu
to quam in instituto ut hic et l cum quidam
C de leg et vide glo que incipit v no
tantum ic vide hic quod ab extraneo an
legatum possum legare a substituto non
et dns cy in l cum quid dicit q sim
pe non pt reddi 2a ratio sed rationem
puto istam a legatario pt legari ut
l i C com de le et l ab eo C de fideicommiss
sed exheredatus est legatarius merito
pt ab eo legari sed substitutus exher
dati non est legatarius defuncti sed
heres exheredati dices tu ista ratio
non concludit quia ab herede hedis
vel ab herede legatarii possum legare
ut l si fuerint q si § de le iii et est in
precedenti glo ista e ipso Sed illa regula
fallit hic vel verius hic legatum ab

herede legatarij legaretur non nouam quo

Coheres pupillo

¶ ite est notabilis q et fin vna opi h
d si portio minus grauata accrescit por
tioni mag grauate ex substitucione pupil
lari locus est contribucioni sicut si acce
deret ex vulgari h d. oppo qui porcio
grauata accrescit alteri porcioni non
est locus contribucioni ut l q si alteru
tro et l i § si coheredes b e rt quilla
opinio que ibi ponitur est vera et e
verissima illa distinctio et ibi accrescit
priuodum iur accrescendi hic ex iur
substitucionis pupillar sed tunc initar
b e l qui filium Ro et iste est verus
intellectus ibi loquitur qui vna por
cio erat grauata et alia non hic lo
qui utraque erat grauata vna minus
alia plus tunc fit contribucio sicut qu
porcio non grauata accedit grauate
et vide ibi glo que incipit non adeo
ut servius et usque ibi vel fin hug ...
hic recedit a glo. dm azo et legit
iuam l nobilis si vera esset et dicat
intelligo q hoc coheres succedit pu
pillo ex vulgari tacita quia decessit
pupillus ante aditam hereditatem dicto
contraria dicat q locum qui accrescit per
ius accrescendi vel ex pupillari vide
glo ibi vel fin hu / Sed oppo ex sub
stitucione vulgari succeditur defuncto non
pupillo ut insti de pupill subst § i
et C de insti et subst § i et C de insti
et subst l fi et hic dicat q pupillo
extitit heres ac et sic non ex substitucione
vulgari tacita dw dicat fateor q ex
substitucione vulgari expressa simplici suc
ceditur ipsi defuncto sed ex substitucione
vulgari tacita que in pupillari expressa
continetur trahitur ad bona impuberis et
sic succeditur pupillo casus est hic et
an hoc sit verum exaiam in ma vulgari
substitucionis b de vulg substitut et
quia ista lex fuit vila contra lex ipi hic
dicit ipse dico q succedit ex substitucione
pupillari et fit contribucio ac ut glo
ibi vel dic q mortuus est et ista lex
est contra lex istam qui lex loquitur de
legato relicto ab ipso coherede institucione
tene go prima opi azo tamen vm est
videre hic materiam contribucionis dabo
casum in ... iudicio ad q statutum
est in ciuitate perusij q quilibet est
allibratus a quingentis libris teneatur
mutuare quinque florenos insurgit
dubium quidam habuit in more libraz
sed succedit eundem hunt in more suo
consanguineo non est facta inmissio an teneatur
mutuare q multum vidimus de contribu
cione In hoc titulo ponam materiam contribu
cionis summarie per plures questiones et distinctio
nes Et primo quero circa primum gradum
tm pone testator vnum fecit heredem in
solidum nunc hic sit locum contribucioni sed
siue eum instituit semel tm siue ex diuersis
partibus siue vna parte pure alia sub con
dicione Item siue dedit legata eodem
testo siue in testo et codicillis regulariter
fit contribucio legatorum et honorum ut l in
fine q questitum inst § b e fallit in
l si post missionem et l si miles et b
l e Item fallit b e l nesennius § i et
ibi no 2o quero quid si in eodem gra
du plures sunt instituti et quilibet

partem suam retinet Ro in quolibet herede
pro separatim ponetur ro l falc sic b dixi
in vno et b e l in singulis et instit e
§ i / 3o quero quid si porcio vnius
ex coheredibus deueniet ad alium non
ex substitucione sed al ex l dispoe vel ex sua
ipsa Ro aut deuenit ad alium ex sua dis
posicione ipsa aut ex dispoe coheredum
aut ex iur accrescendi aut ex iur non
decrescendi aut iur patet et dum primo
et 2o casu qui ex iur accrescendi accre
scit non grauata grauate et fit contribu
cio bonorum et legatorum aut non et non fit
contribucio ut b e l i q si coheredum
et l q si alterutro aut accrescit gra
uata grauate forte quia utraque grauata
erat et tunc aut accrescit minus gra
uata ei que est mag grauata et fit
contribucio al secus ar ... q aut utraque
erat equaliter grauata et frustra quit
de contribucione q siue fiat siue non
nullus e effectus ubicumque aut dixi
contribucionem legatorum sic intellige qui
porcio deficiens accrescit cum onere
al fieret contribucio bonorum non legatorum
fm ea que dixi vobis in l conditio b
ti ij ... casu qui pro ... non decrescendi
tunc fit contribucio bonorum ut b non
legatorum quia non debentur cum non tri
scat ut C de caduc tol § si aut adeli
cient et b ti i l separatim / Quinto
casu qui iur patet vel dum distingue
eodem modo quo b aut accrescit non gra
uata grauate aut contra ut b e l si
pupillus § i et l si maritus i pri
Quarto quero quid qui testator fecit du
os gradus s instituti et substituti
vulgariter ad quem veniunt bona ex sub
stitucione vulgari et tunc aut erat substi
tutus in parte instituti et tunc si insti
tutus obmisit voluntarie ut deueni
ret ad substitutum non est locus contribu
cioni al secus ut colligitur b si quis scrip
ta te l iiij et b e l nesennius § i Si vo
esset vnus tm extraneus substitutus
et tunc sine dubio fit contribucio quia
ab vnius persona incipit ut b e l §
qui filium Si vero coheres sunt substi
tutus coheredi tunc dic ut b e l i
§ id q ex substitucione et b e l § quis fi
lium predicta vera sive sit vulgaris ex
pressa siue tacita ut hoc § fin vna
lex Si vero vni sunt substituti plu
res tunc in singulis ponetur ro l falc
ut b e l in singul et ar b e l i fine
§ si filio Quinto quero quid si aliquis
substituit pupillariter filio exheredato
Ro aut substituit illi que sibi insti
tuerat aut extraneum primo casu aut re
liquit in institucione legata ab institucione
instituto et a substituto et fit contribu
bonorum et legatorum ut b e l in ratione
§ si aut reliquit ab instituto tm et
tunc non fit contribucio bonorum et b e
l q supra aut substituit extraneum et
eo casu quo legata valet fit contribu
ut b proximo § Sexto quero quid
si substituit pupillariter filio institu
to Ro aut substituit pupillariter co
heredem aut extraneum primo casu aut
a persona substituti nulla fuerint re
licta legata tunc non fit contribucio
bonorum nec legatorum quia testator
non videtur de contribucione cogitasse

vt s e l. C qui filiu et nota p dv in l
in re q questitum s c aut ab alio substi
tuto relinquid legata et tunc aut hedi
tatem patris non sed pupillarem et no fit
contributio vt l. filius infi s de vulg
et pu hereditate patris adimit et hic aut
queri relegat relicti a pupillo pupilli de
et a substituto pupillo substitutoe et fit contributio
vt in q questitum aut queris de relictis
ab utroque et tunc aut accedit portio no
grauati grauate et non fit contributio
vt in q questitum aut grauata grauate
et fit contributio vt l. coheredi q si co
heredi s de vul. et pu sub q intelligo q
tum ad hoc opus vt altera legata p adiecti
onem alior bonor augeantur et no mi
nuantur ut no in q questitum. C Secundo cum qui
substituunt expresse aut substituunt vnum vni
aut vnum pluribus aut plures vni
aut plures pluribus primo casu locus est
contributioni bonor et legator vt in q
q vulgo et l. indupliabis s e dices tu
certe non videtur q fiat contributio bonorum
sed inspiciantur sola bona que pr ipse reli
quid non que habuit pupillus ut dicto l.
indupliabis e s q qui filiu infi q. C
Certe so dico q bonor filij fit contributio
vt dicta l. si filius pupi s de vul et pu
et l. in re q q vulgo. Et illas l. que
dicunt de bonis que pr reliquid tempore mor
tis intelligo relinquid s de bonis suis et
pupilli. Secundo cum qui substituunt vnum plu
et tunc aut separatim aut simul si separati
et tunc aut succedit vni tantum et tunc hz
locum q q vulgo sicut qui substituunt
vnum vnica succedit ambobus et fit con
tributio ut l. pater filiu q si primorum
sum vnum intellectum. Si substituunt simul
aut omnes simul decesserint et sic ambo
bus succedentur iure directo et fit contri
butio ut dixi q si. i. vulg sm alium in
tellectum aut decesserint separatim et sic vni
succedit directo alteri p indirectum et no
fit contributio ut dicto q si. secundo vulg. Ter
tio cum qui substituunt plures vni hic
in cuilibet persona heredis pro rata l. falc
uel ex persona sua uel facta contributione
relictor a se et relictor a pupillo pro ut
tangunt eum ut s e l. in re q si filio et
l. si is qui quadrigenta in pupi. Quar
to cum qui substituunt plures pluribus
et hic in singulis heredis vo l. falc ut s
e l. in singulis et l. in re q si filio.
C vij quero quid de substitutione exempla
tiua pro q in pupillari quia modicum
differt ab eo ut l. humanitate C de i pu
et al substi. C viij quero q de breuilaqa
et compendiosa hic sine euenit cum simul
gar. sui pupillar ratione hes expedias
ut p s e l. q qui filiu cum si q. C ix
quid de substitutione fideicommissaria ubi legata
sunt relicta ab instituto. Ite a fideicommissa
rio an sit locus contributioni certe fideicommissa
rij ex sua persona falcidia no detrahent
ut s e l. lex falc q mque et no e locus
contributioni casus est infra ad treb
l. facta q sed cum suspecta fiet g hoc
non quia prius soluentur legata relic
ta ab instituto tunc de residuo quod
peruenit ad fideicommissarium fieret solu
alior pro ut potest ut s e l. nesennius
q i. C Vltimo hec mea pot induci mor
ad q fuit est statutum inp hic q quaz
e de allibraciones in quingentis libr vel
ab inde s teneatur mutuare coi centum
florenos pro emendo frumento ex

hoc insurgunt duo dubia primum e ali
quis succedit cuidam suo consanguineo in
libro cois reperiuntur libre diuise nec
attendunt separatim dicta summa sed si
simul iunctim attendunt. C quero qui
deat fieri contributio uel diuisio. Se
dubium est plures filij succedunt vni
patri cuius libra attendit dictam summa
nec est facta diuisio libre an debeat
dicta libra considerari in singulis pertin
dum in omnibus simul. Ad primum videtur
q separatim debeat considerari ut s e l. i.
q si coheredem fiat s de iure dic om
iudi. l. si idem cum eodem ad ide facit
s qui in primo pl ypo sol l. si pignorum
fiat s de pac l. si plures et omnes l. sup
allate que dicunt contributione fiendam
sed dico q si hec ordinamentum fuit factum
antequam ille suus consanguineus decederet
et sic omnis accepit ex vno et sic re
scribuntur duo pro vno ut dicto q si
coheredem et dicta l. si s qui in pi
uel ypo sol aut fuit factum ordinamentum
postquam ille successerat et tunc toti di
catur vna libra iam eum priora acce
rant ex iuncta ut l. sed et si plures q
si filio s de vul et pu et toti omnis ce
perat in persona coheredis succedentis
g o ie ut s e l. q qui filiu tibi proba
hec distinctio non ob l. idem cum eode
quia ibi quelibet res facit separatim iu
ditionem sed hic quelibet libra no facit
separatim prioris sed vnum prior cepit
ex quo sm videtur q omnes dicuntur hic
vna libra ut s de excu tu l. tria onera
in contrarium videtur q insurgunt ponatur
tutio pro ut s e l. in singulis et ponitur
hoc sic cetera alia onera diuiditur
p l. xij tab et istud videtur ut l. si q sic
de damp ibi dr casus et ibi de augu
no ob l. tria onera quia ibi consideratur
labor ex parte tutor quia non multi
plicatur ex pluritate personar et pro vno
existente indiuiso hic vero inspicitur
omnis respectu ipsor filior succedentium
et quilibet tantum pro pro vno existenti di
uiso sicut diuise. Bartholus le doc

Quingentorum ta

Si pluralitas contingit ex
actum pre testator prepositum sm
mentem testatoris diuinam h d oppo po
de pri ad v quid dicemus solo hoc contingit
ex presumpta voluntate defuncti. C oppo
de l. si ticius s de condi inst sed hic plura
litas contingit preter voluntate defuncti
ut l. contraria testator voluit pluralitate
facere ideo no valet. C oppo s ti i l. si
sed conditio regulariter no potest diui
di fallit quia ut ibi dixi et in l. cum fides
et plene in l. pro C de gdie insertam al
de condi pe. C quisitio scias q p hanc
l. dixi q cum testator in vno legato adie
cisset sic videlicet hoc aut legatum
volo prestari integrum sine diminutione
in aliis hoc no adiecit q ista verba
hec importabunt q illud q deberet minui
de dicto legato heres suppleat de
legat aliis ut hic patet quo cum re
picienda est perium modum quin no i l.
si decesso s e et hoc intelligo sine
legatum minuatur p falc sine p scilicet
tum deberetur ut l. in quantitate q si
quia est alteratio et no bene ex

hac l. q. qui falcidia cessat in uno lega
to ex dispositione defuncti non oneratur heres
s. ceteri legatarii dixi in l. cerasse s. e.

Cum ducenta ista lex est de
difficilioribus Corporis iuris civilis et est clarius
in textu. Sed glo. facit eam difficilem
recitando opi. et h. d. usure que pendente
conditione percipiuntur de quantitate legata
in falc. imputantur et quod deest de omni
bus legatariis pro rata suppletur. h.
d. dividitur in tres partes. Sed verum in
tellige primo ponitur thema et conclusio
ibi leg. falc. 2o ibi sed recitat opi. qui
rumdam usque ibi quod nunc ibi tertia ubi
ponitur de respondendo opi. illorum et solo
quo pone casum sed in dic. in tex. ibi repet.
subaudi querit qualiter ponenda sit
ratio l. falc. in l. falc. ro. veni ad lec. huius
l. est lec. azo et illa tenet dy. in v. q.
nunc hic tenet dy. quod est vera opi
nio. dy. hic quod fructus percepti et ite.
usure computantur in quarta Con. sup.
l. e. in iiii. inpu. huius quarti quidam
timore recedunt ab opi. quam tenuit
et vide glo. que incipit In antiq. ibi
dic ergo et sic antiqui fatentur quoniam
et quod tex. dicat hic ab utroque i. ab utro
libet sed ista est contra tex. illum ibi am
bobus et ibi xxv conferre debeamus
et ibi ab utroque et hoc dy. colligitur
accipit non quo a quolibet legit quasi ali
quo vide sed quo ibi tamen hoc corrigitur
et est opi. iur. consulti et quod s. dixit
quo non vi. bu. dicit in quantitate recitat
opi. antiquorum quod non dicit tex. quod prosit
uni tantum immo ambobus et quod ambo
dum conferre in fa. ibi hoc tamen corrigitur
est conditionem l. in quantitate quia magna
et l. in iiii. in primo et sic tractatum quoniam
secundo vide opi. azo et glo. que incipit
quod ego ibi tandem sed azo ibi quod falsum
est usque h. dy. Con. et bene in aliis
non et lec. azo est vera dum recitat
prima opi. antiquorum. Sed opi. sua in
sa recitatione non est vera quia tex. dicit
pro rata et non equaliter et sic in hoc
eo corrigit primam in tex. non in alio
in ultio quo est vera opi. secundo quoniam
fr. e. ad l. in quantitate et ad l. in iiii.
quia aliud in fructibus ut ibi aliud
in usuris ut hic et vide in glo. istam ibi
item non aliud est sed secundo non est vera
licet opi. sit solue quod fructus et
usure percepte ex re vel quantitate lega
ta in dicto testatoris pendente conditione
in falc. imputantur vel dic in usuris
h. et l. in quantitate s. e. et in fructib.
in l. quod de bonis quo fructus et l. paulus
s. i. s. e. contrarium quo loco de fructibus
percept. aliunde quia ex re legata h. e.
alia glo. s. vo. partibus que incipit
secundo dicit et ista non sunt opi. secundo que
in glo. ponitur ut patet ex prima
glo. magna et ideo ista sunt erronee
scripta vel dic quod secundo legit utroque mo
do tenere opi. quam dixi in positione causa.
¶ Oppo. et vi. quod non computetur in falcia
diam illud quod ex sua promissione heres
consequitur ut l. iii. s. e. sed hic intellige
de his que a quolibet fuissent percepta
secus si ex industria heredis tamen fuisset
percepta. Querit glo. quid si heres non
percepit certe dicat glo. et bu. quod non com
putantur in falcidia sed ex tunc minus

legatum ut l. in l. falc. non heres s. e.
¶ Sed quid hodie ubi usure non percipiuntur
quid de quomodo medii temporis in l.
pro. dicam Bartholus legum doctor

Divus Severus
illa lex est ista h. d. legatum
alimentorum defalcat hereditate
h. d. ¶ Oppo. C. e. auth. si mulier sed ad illud
intellige ad pias causas et aliud in alim
entis et sic licet quod legatum alimentorum sim
pliciter non videatur factum ad pias causas
sed si esset relictum pauperibus esset factum ad
pias causas ut l. si quis ad declinandam
C. de epi. et cle. ¶ Quero qualiter fiet hodie
cum non sint licite usure. bu. credo quod debet
dari apud mercatores et interim perci
piatur ille questus qui honeste posset per
cipi ut in simili de dona. inter virum
et uxorem. cum pro cuius et idem dicere ubicumque
ponitur de pecunia quod debet intelligi de
quomodo quod honeste possit percipi sine dam
no personarum. Bartholus legum doctor.

Si heres an Quid re
pudiat
id quod quarta perimit quarta
non deducet. h. d. Bar. le. doc.

In quarta primo loco
de quarta
iure institutionis usque ibi sed
in fideicommissis ibi de quarta tre
belliana usque ibi si quid vero ibi red
dit ad primum ut detineret quadam quod et loco
de quarta institutionis in primis et bu. h. d. in falc.
imputatur quod iure hereditario capitur sed
in trebellianica imputatur quidquid quocumque
iure iudicio defuncti institutus capiunt
id vero quod defuncti hoc est patrum iure he
reditario preter alio capitur pro parte he
reditaria capitur imputatur. h. d. ¶ Primo oppo.
ad falc. debita iure institutionis. Et primo oppo.
sit hic vi. dixi quod ea que non capiuntur
iure legati vel fideicommissi imputantur
in falcidia. Sed quod s. e. l. pr. filia impri.
sed ibi non capitur aliquo predictorum modorum
sed nec iure hereditario quod hec lex requi
rit nec ex testo io. non imputatur in falcid.
Sed oppo. s. e. l. cum quo quo fi. So. licet
ibi non capitur ex testo tamen disposuit
testator inter vivos hac mente ut im
putetur in quarta et hoc fuit actum ta
cite vel expresse ut ibi p. s. de bo. li. l. ce
s. sed si non inveni. ¶ Tercio oppo. s. e. l.
nesennius in primo et s. e. l. si filio ubi ple
gata computantur in falc. sed qui quis
accipit a coherede prelegatum licet sum
rigore iuris sibi non imputetur in falcia
diam tamen de equitate doli exceptione seu
replicatione ei a quo accipitur legatum prodest
ad falcidiam minuenda ut in quartariis.
¶ Quarto oppo. et vi. quod etiam aliis prosit
ut dicta l. nesennius quo plane sed ibi non
prodest aliis prelegatum ut minuet quarta
ab eis detrahendam sed in hoc prodest
quia vi. quarta detraxisse de legato
coheredum ¶ Quinto oppo. et vi. quod etiam aliis
prosit saltem pro ea parte qua habet iure
hereditario ut l. ti. in l. deducta quoniam
et s. e. l. adventam aliud aut ii. Resp.
fateor quod sed prelegatur corpus here
ditatis quia hereditaria portio computatur
omnibus in falc. ut in quartariis a
lie portiones non ¶ Sexto oppo. et videtur
quod non portio hereditaria sed quarta here
ditate ut s. e. l. tria. sed ibi loquitur de
trebellianica tamen idem credo debere dici
in falc. quia aut eam detrahit devolute

testor et tunc quartam hereditarie
aut totu nel ptem voluntate et tunc he
ditaria totam hoc tenet glo ff c l ne
scimus impu et dr ¶ Septio oppo et
videtur q totu cputet ut l cu pater
impu ff de le ij et dicta l deducta q primi
nimus sed glo in hoc variant na ff c l
id aut dic q hoc est veru qn capit pe
cunia a coherede quia tota pecunia no co
putet in fale nisi pro parte hereditaria
tu dic sm dnm q aut heredi legatur
pecunia a coherede uel a substituto et tunc
tantu pars capitur iure hereditario et
ista pars iputat in faladia ut in tex
et glo et hoc aut pecunia hereditaria
alr secus ut ff c l l fale si puenerat
aut ipomet heres est iussus pecunia
sibi deduce uel detrahere et tunc tota
capitur iure hereditario et tota cadit in
fale ut in l qrtarijs et ita loquitur
l q aut ¶ Viij oppo ff c l si aliicubi
de fundo hereditario nil imputat impu
tatur in fale Sed ibi nil de illo fundo te
nebat iure hereditario sed ex ut ibi p
¶ Ix oppo ff c l q aut iussu vbi te
stor hoc expssit ¶ x oppo ad si l de le
qui fundu impu ff c et l si digim
sed reiect alijs solutionibus quas glo
ponit in dicta l qui fundu dic hic da
in vi condiconis et ido no cputa in
fale in qrtarijs datur noie pcij et ido
succedit loco rei merito vr habe iure
hereditario sed imputa in fale ¶ Sed
qrta hoc mirar q saltem ei qui dat
cu cdicionis implende cdicioe dedat psice
ut dca l nescimus et l si filio sed glo
hic fatetur qrtaru q illi qui dat psi
ciat alijs no sed vr tenere quida
in l qui fundum impu ibo sed ff c ¶
Sed hoc vr qtra l si fundus legatus
ff c sed glo q ibi debebat dari alteri
heredi illud est diminuere quare dicut
alij q nec ex danti prodest nec ob l
nescimus quia loquitur in legato uel
fideicom et hoc tenet Cy C c l plt ubi
glo hoc tangit tu potes utraq opi
sustinere na plegato prosunt danti
ope excepcois doli no ipso iure ut ff c
l si filio et dca l nescimus aut q legata
rius iam habet legatu et cuenitur
ab herede p fale uel in dicto quorum
legator uel condicoe indebiti et repel
litur excepcoe doli sed illud q est da
tum cu condicionis implende supplet
faladia et ita sequitur glo h posita et
alie sites aut heres ipse possidet et
conuenitur et tunc pt detrahere falad
am ut dca l ut dicta l si fundus ita
loqt alia glo ¶ xj oppo de l in roe
q cum ff c sed in eo q datur in vi mor
q succedit loco rei sic id q dat cu pcij
ut ibi dici fiat q no in l si quis pm
ff ti 1 ¶ Ad oium q declaracoe sic dis
tingue aut heres capit de bonis defuncti
ex cau testi aut ex testo ipo cau aut
pp hoc capit expsse ut sibi imputet
in faladia et imputa ut ff c l cu
quo nisi aut capit pp alia cam et tunc
secus ut l pr filiam impu ff c Econu
qn capit ex testo tunc aut iure heredita
rio aut iure legati uel plegati aut
cu condicionis implende uel ex vi mor
aut ex cu pcij ex iussu testor p ex vi
modi aut ex cu pcij ex iussu testor pro
cau imputat in fale ut h impu sed cu
aut legat sibi a legatario nil cputat
in faladia qui nil habet iure heredita
rio ut ff c l si aute nisi quo ad ipm
quidat ex l nescim Si vero legatur
a coherede et tunc aut querit quo ad
ipm heredem et totum imputat ut dca
l nescimus et ff c l si filio aut quo ad
alios et tunc aut legata sunt pecunia
uel corpus no hereditarium et nil impu
tatur quia in l hereditario iure capit
aut sunt plegata pecunia hereditaria
et tunc aut ipse iussus fuit sibi reti
nere uel detrahere et totu cputat
ut ff de le ij l cu pater impu et dco
q nimis aut coheres fuit sibi iussus
dare pecuniam hereditariam et tunc sibi pro
hereditaria pte cputat uel quartam
hereditarie ut stati dca et ff c l id
autem et h no si vero corpus hereditariu
et tunc aut detrahit faladia de voluntate
defuncti et cputatur quare hereditarie
porciones aut qrta uel ptem volunta
te et tunc cputa tota hereditaria porcio
ut ff c l tia no in dca l nescimus
¶ Tercio cau qn capitur cu cdicionis
implende et tunc legatarius possidet
ita q ab herede cuenitur et imputa
in quarta quo ad dante no quo ad alios
ut ff c l nescimus et h no si vero heres
possidet et ipse cuenitur et tunc aut sunt
dati a capi libero et dic ut ff c l id
aut aut ab extraneo et tunc nullo modo iputa
in fale nec quo ad dantem nec quo ad
alios ut h in si et l id aut ff c et l si
fundus legatus et q no C c l plt ¶ Quar
to cau qn capitur in vi mor et imputa
in quarta ut ff c l in roe q tamen et
sic ¶ Quinto cau qn capitur loco pcij et
tunc imputa in faladia ut ff c l qui
fundum et ibi no c l si digim et no
in l aduentum q 1 et hoc de fale Ve
nio ad fam ptem que tractat de trebell
anica Et primo oppo q idem sit in treb
ellis q in faladia ut h et ff dici sed
fateor q qn corpus hereditarium plega
tur a coherede est idem sed qn corpus
no hereditarium uel aliquid aliud ab extra
neo tunc secus na in faladia nil impu
tatur in trebell totu et roe l vidit
Sc op dr h q fideicommissum datur cu co
dicionis implende no est legatu ut l
si quis sub cdicione ff si quis ob ca
te sed expone sm ja de are fideicommissu
hrdi datur 1 hrdi inuigitur aliu post
tandum cu et cu cu implende cdicionis
fideicommissario ¶ Tercio oppo de l de
bitor q si ad trebell et dicta l pat
filia impu sed ibi no capit ex testo et ido
no imputa nisi ob hoc fuisset datum
ut l cu quo q si ff c ¶ Quarto oppo
c l acceptis sed ibi q datur cu cdicionis
no cat remansurum penes herede ideo no
imputa ¶ Quinto oppo et vr q no tota
hereditaria ut ff c l tia sed hic debz
intelligi sm distinctione illius legis ¶ Sex
oppo et vr q legata data cu cdicionis
implende non cputantur in trebell
tu deat detrahi de ipis rebus heredi
tarijs ut l mbenius impu C ad trebell
sed glo que est in l filiu que hic tenet
nisi glo magne et fatet qrtam et dic
hanc l et sites in hoc hodie ee correctas

⁊ q vide

quo ad liberos primi gradus cum talia
non computentur in trebellianica de arte dicat
contrarium quia illa l. solum fructus prohibet
imputari in quartam non alia legata vel
datum ex condicionis implende et hoc
pro eo verius per falcidiam legem que vult
quod statuta in illa l. non trahantur ad alios
casus ut dicit glo. contra in ea trebellianica
linqueat distinguere eodem modo quo in falci
dia aut capitur ex testamento et inter quod dixi
distinguendo casus et modos quibus
falcidia capitur ex testamento aut ex testamento et
tunc aut iure institutionis et idem aut iure le
gati et tunc aut ab herede vel legata
rio et indistincte imputatur ut hic licet
secus in falcidia aut a coherede et tunc
aut pecunia et tunc totum imputatur ut l. i §
minimus aut corpus non hereditarium
et tunc idem quod in falcidia quia aut queritur
de imputacione quo ad ipsum coheredem
et imputatur totum aut quo ad alios
fideicommissarios et tunc quia detrahit de
voluntate aut contra voluntatem ut l. tiaq
ff. e. Si vero capit ex condicionis imple
de et tunc aut est remansurum penes
eum et imputatur ut alias secus ut l. accepe
Si vero capitur ut pretium et tunc impu
tatur ut ff. per easdem l. Si vero per vi
modi et tunc idem per eadem. ¶ Item
quero que est ratio quod in falcidia imputatur
plus quam iure hereditario capitur et aliud
in trebellianica dic hic glo. ratio est quod
in falcidia gravatur plus heres quod onera
manent apud eum in solidum non relevatur
ut solum quod iure hereditario capit impu
tet in falcidia sed in trebellianica non sus
tinet onera nisi pro parte ut ff. ti. ij l.
§ si is plus gravatur idem tenet [illegible]
vel filium que habentem tu clarius dic
quod non colligitur [illegible] l. falcidia dicit cum ff. e.
l. i § [illegible] quod quarta pars hereditatis
debet remanere penes heredem non quod
dicit hereditatis ex quo colligitur quod debet
habere iure hereditario sed nisi desideratur
heredi § sed quia ubi referunt ista verba
senatus consulti vespasiani dicitur quod heres
debet quartam partem retinere non tamen dicat
hereditatis et ideo etiam si non capiatur iure
hereditario imputatur in quartam. dices
tu iste tex facit contra quia dicit proinde
atque l. falcidia Respondeo illud proinde denotat
similitudinem sed non per omnia quia quarta
ubique detrahitur sed non eodem siste
ff. de recept. l. i. et si queris quare
in l. falcidia sunt potius verbum hereditatis
que senatus consulto non tunc prodidit
glo. Ego quero quid si ab eodem herede
sunt prestanda legata particularia et fi
deicommissum universale quod patet ex ff. ti. ij
l. marcellus § idem pomp. quare fiet
ista computatio in quartam breviter quod
ad fideicommissum omnia imputabuntur [illegible] hoc
proderit legatariis ut minor quasi
detrahatur sed proderit ut fideicommisso
quarta detracta videatur sicut diximus
in si ff. e. l. nostemus § i ¶ Item quero
que est ratio differentie inter corpus heredi
tarium et pecuniam vel corpus non heredi
tarium Respondeo pecunia tota potest dici percepta
de parte hereditaria quod non est in corpore
hereditario ut in § minimus vel inter
corpus hereditarium Respondeo pecunia tota
potest dici percepta de parte hereditaria quod

non est in corpore hereditario ut in § mi
nimus / vel inter corpus hereditarium et
non hereditarium est ratio ne in eadem
re divisa iure habeat quartam ut l. cum qui
edes de usucap. ita dicit glo. et azo in
summa C. e. et est hec ratio licet sit sat
debilis tamen non video meliorem. Item
quero utrum falcidia vel trebellianica
possit detrahi in una re glo. et doctores
non C. e. l. ij. Tu dic clarius aut queris
cum possit deduci in una re [illegible]
et potest ut ff. de le. i l. pt et ff. de posit l. i
§ si convenit et ita intelligunt quidam
l. filium quem habentem et ita non ubi
qui incipit [illegible] designacione [illegible] alij dicunt
solutum ab volentibus et volenti aut
queris de quantitate et tunc aut queris
in qua redebatur quarta aut in qua re
detrahitur tempore divisionis primo casu
est quod deducatur de qualibet re pro indiviso
ut l. planeque et l. hinc amargari
tas ff. e. et l. ij C. e. Secundo casu aut testator
aliquid legavit vel alicui concessit quod
debeat imputari in quartam et illud prius
imputatur ut ff. e. l. id autem et l. cui quod §
fi. et l. quicbatur § fi. et hic pro ut de tre
bellianica loquitur. Si vero nihil reli
quid tunc aut heres percepit fructus in
dicio testatoris et illos prius imputare in quar
tam cogitur ut ff. e. l. quod debemus § fruc
tus nec obstat [illegible] ita tamen quod cessasse ut
ibi dixi aut nullus fructus percepit
et tunc aut heres aliquid de heredi
tate alienavit et illud sibi prius com
putatur in quartam ut C. cum dele. aut res
et ff. ti. i l. marcellus § res et ibi non
quod tenet azo in summa C. ad trebell. et
[illegible] aut nihil vendidit et tunc aut
testator [illegible] gesserat aliqua re [illegible]
in peculium et illa potest sibi retinere adver
sario invito ut l. filium quem habentem simi
lis antiquorum que in hoc vera est in
officio iudicis in divisione illa res assig
netur filio ut que testator predilexit illa
re in vita plus [illegible] est quod predilexit in
morte ar. l. plt ff. de ali. et ci. le. et ne
fiat separatio eius possessionis quia sol
[illegible] et meliorabit ar. l. ij de alii et
palam aut nihil gessit in vita nec
in morte et tunc si res sunt individi
biles potest in una re deduci ut ff. e. l. sed
si non sunt et [illegible] falcidia si inter et l.
si fundum [illegible] cum stabilibus aut res
sunt divisibiles et tunc deducitur in una
vel duabus rebus [illegible] et
hoc iudicis officio ut [illegible] ff. de le. i. et C.
qui quarta pars debetur l. i. Venio ad
quartam debitam iure [illegible] aut aliquis
capitur ex prioris defuncti et nullomodo
in illo quarta imputatur ut l. [illegible]
repleccione C. de [illegible] a capitur
ex defuncti proximo et tunc aut [illegible]
testator et computatur in quartam quocumque iure
habeat sive iure hereditario sive iure le
gati vel in vi [illegible] vel alio capiat computatur
ut l. qui novella de inoffi. test. et prohi
[illegible] ff. de bo. li
[illegible] aliquo iure institucionis habeat ut
in quie ut [illegible] aliud quoque
[illegible] et [illegible] de [illegible] et [illegible] aut
capitur inter vivos et tunc aut [illegible]
ob causam ut dos et donatio propter nuptias

uel datur cu mulier et tunc aliud ipu
tatur i quartu ut l. qui nouella C. de
in offi testa et l. omi pro q. ff. eti. Si
vero est donacio simplex tunc aduerte
siquidem tpre facte donacois et pfecte
valuit in vita tunc no gputat i qrta
nisi sit datu ut si datur filio emacipa
onis ca ut l. si qui q. ff. C. de inoffi testi
et ita fecit dns accursius qui dum filiu
tistu emancipauit quia fuit datu expsse
ut in talle ipucaret et p hoc hec tex
in l. et q. sed et si no mort. i. de bo li
ut dicez si ecet fca donacio filio ipure
pt merita precedencia ia tunc statim va
leret donacio et istud pcipit tamqua
aduenticiu ut g. no in aut. vn si pa
rens C. de inoffi te pbo p roez illud q.
filius querit ex psona sua est aduenti
ciu ut l. cu oz q. i. C. de bo q. li. sed istud
q datur filio ob merita precedencia habz
ex oper suis et sic est aduenticium ut
l. cu oz q. i.e. et aduenticia in quarta
non ipucantur ut l. ff. C. de coll et l.
sicut q. replecionem C. de inoffi test
licet sit quedam glo que est in l. si
donacione C. de coll que uult q non
valeat incontinenti tamen non dicat
uerum ut ibi dixi si vero donacio no
tenuit ab inicio sed fuit morte gfirma
tunc in quartaz ipucatur sic est cas
nos in l. filiu quem habitez sm lec azo
et probatur in dicta l. de in v sed et
si mort. idem puto si in pecuiro ecet q.
collatum ut deo l. filiu que habitez sedm
aliam lec et dca l. si donacione C. de
coll Circa pdicta formo q. et primo
videamus roez que est racio q. id q.
ex testam capitur in trebell quarta no
ipucat ut l. pater familia in pri. ff. e.
nidebita iur nature sit ut no et dixi
ff. et id est quia fale et trebell detra
hitur ex de testa io in ea no ipucatur
nisi q vcit ex testo debita iur nature
venit ex tiscdaus ideo in ea ipucat q
ex tiscdaus veit ex hec habes malis
quartis que debentur ex aliis disposib
ut iur uel statuta ut mulieri ut viro
ex forma statutoz alique debeat ut co
putat sibi quidquid ex tiscdaus venit ut
in aut p C. vn vir et uxor. Ergo dixi
ff. q. donacio fco filius p cenia patro
no ipucat nisi sit datu. Queso quid si
fuit dictu dedit et donauit filio emaci
pato in pmiu emancipacionis et prop te
sua no tamen dixit q in quarta impute
dicaz ut l. peto in pri ff. de le ii. Queso
de vnu q que me multum dubitare fecit
non habui de facto sed hac nocte fui y
maginatus fuit datum filio emanci
pato ut computaret in quartaz sed filius
decessit anqua pater relictis filiis he
dibus nepotibus patris sui an ipsis ne
potibus computet in qrtaz q dicas for
mo aliaz queez ut dicaz de ista et ista
quaz dicaz bis vidi de fco et consului
Queso filia decedit anqua pater re
lictis filiis an dos data filie filiis eius
gputetur in quarta put filie deberet
ipucari prouenit multi aduocati et
aliqui doc gsuluerunt q non et mo
uebantur p roez quez ut l. sicut q. re
plecionez cum faladia ut sic no debz

de sua nisi de sba patris ut ibi sed isti
filii no habent istaz dotez ab auo eoz
sed habent a matre et io no debet gputari
quia genuit prioris patris ipo iur ut
l. pr filia in pri. ff. e. gsuliu gtrariu et
hodie gsulerez istud probat p l. illa
C. de coll q. ff. ubi dr expresse in tex q
dos data matri debet a filiis conferri
Sed ad illa l. videbat q no sequit q
quidquid confertur in quartam imputat p
l. qui nouella C. de inoffi tes ubi dicit
eodem modo quo gfertur eodem in quarta
ipucat uel repicies l. que dixi gtra
ii l. qui dicat dex dos data filie uel
nepoti in quarta ipute no dicat an
sibi uel filiis suis p hoc pbaba p
l. omnia iuris C. de inoffi tes ubi non
requirit tex q heat a patre sed sufficit
eius q pater fecit liberatur pm istud
sit pfectitiu et de bonis patris pfectum
probo aduenticia no gferunt ut l. ff.
C. de coll sed talis dos a nepotibus gfert
ut l. illaz ergo no est aduenticia prima ad
uertat ad racione difficile cu no pt
videri et p hanc me fundam ad ite
sdins dicit q illi nepotes habet illa
dotez iur hereditario tamqz heredes
filii et a psona matris non ab auo pbo
q istud est falsum sm iura hodier
na filius sua infeciis no habet here
ut l. i. et ii. i. de casta pecu et iudete
expsse in l. impta ff. sd ma et l. filie
mee e. ti. et azo in summa sd ma ca
fine et no incorpe de heredi ab inte
vi. et qui filia decedit in matrio cu libri
debz reuerti dos ad patrez ut l. dos
a pre C. de sd ma de gsues cu rema
neat apud viru gsues ergo no facit
illos filios heredes matris sed illa dos
no erat matris uel matris de debat sed
quid facit gsues certe aufert ab auo
in mec et illis nepotibus dat a pacto
ergo q isti nepotes no habent ex psona
filie sed ab auo ex psona ipius qui me
to debet ipucari in quarta ut l. qui no
uella et tetigi in l. post dotez et ibi
dixi sed si ponemus nos q pr fuerit
sibi stipulatus in vim casus tantum
ita q in alio casu ceneam liberorum utr
possit hre heredez sm q no in l. post
dotem et ibi dixi summus in q perdita
ut omnis ipucandu in quarta ipi de
functo dotu transeat ad filios cum suos
uere dubito al dicaz. Queso si aliq
est relictum filio minus quarta debet suppleri
quarta quero p quos debet suppleri
quare quero p quos debet suppleri ista
quarta uel p heredez uel p legatarios
qui possident res hereditarias pro
rata ut velle tex q istud supplem
tum fiet tam ab heredibus quaz le
gatariis ut l. si ex pronis et l. si liber
q. liber i. de bo li. et istud implendi
ius erat in poracione prom put inde
bita iure id est hodie ut l. si expro
mis in pri. e. ti. Sed gtrarium videtur
in aut nec cu de app cog q. cetez coll
vii ubi dicit mulieri ab heredibus
Sed aduertendu q ibi dicat ab here
dibus impleri sm al imperat l. ff. l. C.
no exprimit q hoc fiat ab heredibus

solum sed simpliciter suppletione fieri
vnio mag' vt in ne a quolibet legata
pro rata ut l. semi q' repletione dicat
hoc debere fieri deceptis rebus ex substa
cia defuncti et sic vr q' sic omnis reale
illud q' q' tex indicto q' ceter dicat h'
fm mag. l intellig' fm dicta l si libe'
q' libe. Sed quero an illud quod ex sub
stitucione ad filium puenit sibi oputet in
legittimam tex q' non in dicta l semi q'
repletionem. Sed dic q' siquidem substitut'
est q' legatario tunc illud quod habet
ex illa substitucione non computa' in le
gittimam vt ibi sentit glo aut est sub
stitutus heredi directo vel per fideicom
et tunc illud imputatur quia ab ipso
inicio de eo q' reliquit' ab herede de
ducitur omne grauamen et onus ...
vt l. qui in prioribus C de inoffi test. Sed
quid de eo quod ei qui pot petere supple
mentum obuenerit ab intestato vt puta
succedit legatario vel heredi. Videtur id
non oputatur in legittima nisi catenus
quatenus ille qui succedit tenebat' supple
re cum aduenticio iur' capiat vt dicto q'
repletionem ar. s. de le iij l si fuerit q'
i et s e l qui fundum q' qui filios

Acceptis

Si res non gra
uatur vt heres
sed vt alius commodum senti
ens falcidia non deducet' h. d.
inter ibi mortem suam s' legatarij. Glo
quod datum causa condicionis implende
ita demum minuit trebell si fuerit ap'
heredes remaneret. Item ille qui rogatus
est de restituendo ita demum retinet fal
cidiam si ut heres rogatur vt hic et ff
ij l mulier q' si. Item non quod accept'
intelligitur de herede vt hic nisi et l.
si seruum q' qui margaritam s de le i Bar.

Si filio et filia

legata
non imputantur in falcidiam n q°
ad eum a q° papin. h. d. et non hat

Maritus vxor

l. bn sitius
est non prim et hoc dicat q' hic
habet ad defuncto computatur i bo
nis h. d. in ma. l. re coniuncti quero an co
niunctio aduersatiua inducat quictione
verbalem et hoc videtur poni inter
in duas autem re videtur hic q' maritus
tenea' ad restitutionem fructuum bonorum
que obuenerunt ex dote. Oppo. C de
pac conu. l. vlt. glo ibi soluit hic enim
soluit quod hic in sorte ibi in vsuris
aliter intelli' quod hic de naturalibus ibi
de industrialibus. Dns Martinus simul
al' de fano distinguunt vna q. et in genere
semper recitatum et dicunt aut fructus p
cepti extant et debent heredi mulieris
restitui vt l. si stipulata s de don. int.
vi et vx aut sunt consumpti et tunc
aut percepit contra voluntatem defuncte
et maritus debet restituere ut l. de
his C de don int vi et vx aut percepit
voluntate defuncte et tunc aut sunt
fructus industriales et maritus lucra'
vt dicta l vlt cum glo C de pac et que
non ob ista l quia te' reddere rationem
q' licet fructus sunt consumpti. Si vero
sunt fructus naturales magni et hic tenetur
maritus restituere in quantum est locupletior
ut l si stipulata q' i s de don int vi et
vx aut sunt pui et non tene' restituere
ut l si id quod q' i et l vtrumque s de do
int vi et vx et l omnibus s de impens.
Habui consulere hic utrum oleum sit
fructus naturalis vel industrialis et hec
casus q' est industrialis s de rei ven
l imperium. Bartholus legum doc.

Post aditam

Res tenet' ede
actione actori et replicatione funda
da h. d. et glo assat illam tex ad illud q'
primam tibi in l si C de eden et quod
dem in l i q' edenda sunt omnia. Ja bar
ret q' hic non eda' ut in subsidium sed
ut in corpus hereditatum ipse pt dicit
quidquid vult. Illud q' fit bonorum distri
butio pt cogi notarius ut exhibeat in
strumentum ex quo in l si C de eden.

Si tam plus

cum dici tenetur hu
iusmodi glo que incipit sic
ē dicat al. ad q. Bartholus.

Hec verba

ubi amplius quoniam continetur
h. d. iste de dote amplius de quo hic
C de her. insti. l ij. Oppo. de anc sed
cu telloz C ad l fal. so. ibi fm iura
noua ubi inuentario non facto tene'
ad totum hic fm iura vetera fm que
non tene' ultra vires hereditatis Bar.

Interdum

ipse est non se et incti tenetur
h. d. ubi in alio iur' heres quartam de
trahit cessat falcidia vel aliter non dnt
detrahi due quarte. Glo indicat in
ea ad q. q' filius institutus et de re
stituendo grauatus non detrahit du
as quartas et vide glo que incipit
pretore re ibi idem q' re stat passim
in q' exaciam nobis nec non examinabo
quia e. decalium p. decretales glo incta
gitur in l in rec q' q' in glo s ti i et
l pap q' si in pluribus s de inoffi test et
l quaqz C ad l fal. et glo vide' tene
q' institutus et rogatus de restitue
do pure non detrahit duas quartas sed
rogatus de restituendo sub condicione
detrahit duas et hec est communis atqui
ex de testa c Raynucius et c Raynaldus
glo in q' si quis autem non implius in
tempore de here et fal. dicit aut est
institutus pure et non detrahit duas
aut est institutus sub condicione de
trahit duas doc tractat in dicta l q' q'
et ja de bel ij q' quibusdam in ar. de
relat. con. tenent ille decretales hic
fm pincta iur' ... possit in vna decretale

Etiam si quartam

oppo ditur quis non liberat' pred
ti ut l interdum C si cer
pe et l in re q' i s ti i so. dic q'
hic tene' ad genus respectu speciei
non liberatur interitu ut l si seruus ad
libertatem q' i s de nov et l tiae q' si
s de le i et l quida q' si c q. c. Barz

Nisi dolo carituram

ubi dies pup est et condicio
ex statt eo casu quo sunt reten
ti sub condicione et in diem dicemus
si fit ceterae ille appareat locum
ex falcidie Bartholus legum doc

Quamuis in legat' pu nut ca alim
tor no pstat hec cautio h. d. Pro de
claratione renoco indubium an prelegat'
minutis deat pstari satisdatio qda
dicit q no veritas e q iste q' loquit'
in legat' minut ca alimentor et istud
omnes tenent. Queritur que dicat' le
gata minuta dicit quida illa q sunt
usq ad x aureos sed iste q no dicat h.
alij dicunt usq ad duos ut l. si o leu
iuxta cu l. fe ff de dolo. Alij dicunt
aliter ut in auc' uti C. de sedi expre
sa de are dicat ff. uda glo q in illa
que uti standum est consuetudini in
alijs statur arbitrio iudicantis non
reperiatur estimatu ut l. i uti ff. de
iur' deli et l. exequu ca ipo sca l. iure
dicere et l. tecto qui cota pdi que e
ratio quare pstat in alimt' dicunt
in glo. Queritur glo hic dic' q no
debet satisdare sed cau cauere dicat
q sit ut l. y q' sed si dubite' ff. de
iudic' hes tex in l. iurebus ff. de iusti
ca re que gsti. hes in l. filium ut le
no ca et q no p dy in di sol si' fieri
Queritur qu interpositura cautio
an cu pena uel sine pena et glo dicat
forte sub pena cu no sit difficile
et tenemenu ista glo. Contrarium
ur sentire glo in l. ij i fi. C. si quis
caue et l. si l. expto sap' possumus
saluare istaz glo q hic loquit' eo
casu quo remitti' sibi satisdatio fide
iussor ille glo loqr qu fideiussores
tenentur dare hes alia glo de hoc
in l. ij uti ff. de ali uit in ca fac,
ubi est glo q sub pena tene' pmitte
glo signat gt et no soluit vide ca
que incipit in quibus uti sed spe
ciale fauore alimentor. Bar le doc

Si legatarius u' id sup
est. Oppo. de l. si vendiderat ff.
de euict ubi dr q si aliquis emat
sibi met no gitur stipulatio hic dr
contrarium et glo assignat p gtio et
est con et vide glo que incipit
repenuet. sed q ibi loquit' in stipulatione
duple que est penalis et odiosa
ideo no gmitt' q contrarium simpli tm

Quesitum oppo de leduo si
ff. de ar sed ut glo et dic ut in dicti in l. si sit
ff. de v ob. Bartholus legum doc.

Hec autem satisdatio ista l. pstat ar q pp minimas
factas sub uno non debet pstari cautio et estimabit psm tex aut
aut sunt minime consider' dut no et sta'
arbitrio iudicis glo est C. q'm ca l.
ruetu p gm deru in l. illatas q' ne
potentiores ff. de mossi p. Bar. l. d.

Si quo ex testamento Oppo de l. qui ca herede ff. de recept
et iudi sed glo hic q ibi erat q't
tio iuris institutum et substitutum hic
iur duos institutos et vide glo que
incipit i fe de re iud ibi lex emz
et et istis sed no pr ex vera nec ista
cautio debet habere locu quia olim

omnia iudicia sitebant p petitionem
hereditatis ergo legatarius no poterat peti
et sic cautio non debet interponi. Ego
credo q istud deat declarari p l. si testm
ca glo ff. de pet heredi uel soluat le
gatariz hic uel opponat exceptionem ec
ut ibi et sic est intellectus heredis ali
solutus con dic q optime put peti
legata ut hic si vult soluere et pete
cautionem pot ut hic hodie tamen istud
corrigit' p l. fi. C. de pet her. Bar. l. d.

Hec cautio ista cautio dz p'stari qui re
cipiunt incest h. d. In dex ibi tradidit
et certe no roe que sequitur. Bar. l. d.

Quamuis legatarius debet caue
heredi et fideicommissarius lega
tario uel fideicommissarius hered
ca cautandi contulit h. d. Sufficiet h.
l. et ibi de i. legatarium heredi caue
debere ac si no ect fideicommissarius gra
uatus. Veniamus ad p het recordari
de eo q' inuisus in l. penales uti ff.
ti. i ibi de ali le br' glo id. et bene

Quum non facile e. qui
no pt satisdare remittitur
satisdatio h. d. Oppo et
vide' q paupertas sit ca dante satis
dationis ut l. decurionibus q' sint aut
C. de epi audi glo no soluit. Ro q'z
pp paupertatem remitti' satisdatio quz
exigitur timore future paupertatis
et si ect certum legatarium semp ec di
uitez no pstare' ut ff. e. l. uti q' spec
tandum sed eo casu quo no pot p
stare an sit repellendus et hic aut
tractat' de administratione rei aliene et
repellitur pp paupertate ut in l. decurionibus
actionibus aut de administratione pp
debiti tracta' et tunc no repellitur
ut h. Oppo q paupertas no prosit ut
l. pedius de incen ruina dic plene
in l. si quis ad declinanda C. de epi
et cle. Queritur quid si bona fide
no postulatur dicunt i glo. et bene

Diuus pius ista e bona
lex et glo que legit cognouo
ego legatum quo mo et cat
sine tot contrarijs et lex pono p l. pe
tunc ff. de ali le ubi debet remanere
penes istum ministri et ideo no debet
cauere et sm hoc loquit' in legatario
no i modo ministro et glo legit aliter
et hoc dicat meus executor no te'
heredi cauere h. d. Oppo de l. ij q' de
bebit ff. de ali le glo. h. et ibi legitur
in executore dato ab herede uel apud
ee hic intelligitur datus sed certe ec exe
cutor testatoris no tene' cauere uel
l. uti C. de epi et cle. Ceterum istud
Contra istud oppo de l. libro q' largi
uti ff. de au le ille est tex qui bene
declarat ista l. sed meus executor
no tene' tamen uti post testm factu
cepit ee no soluendo ut in glo ratio.
Oppo de l. si a pluribus inpi ff.
te le i. et l. quidaz q' plo e ta ubi
isti executores dnt satisdare dy i ca
l. si a pluribus solue q ibi loquitur
in executore qui a defuncto sesit quod

sco tenet cauere h' adefuncto quodij
no sentit // Et pro declaratione materie
plene distingue q. triplex est cautio
pterea qua reddi queda de gsuando
cessatum ptes reddi queda de gsuando
ydempnitate queda est cautio de imple
de onere inposito ¶ Circa pma cautio
dic aut est legatarius et no tenet
satisdare ut l pec. inpi. 6 de ali le
et hic fm p'mam lec qua po stu aut
est iuster no tu viduis et cogi cauere
ut dicta l pecunie ij Fulso pon tu satis
dare cuius fides sit electa a testo
re ut l firmo q'i qui di le ce aut
est executor meris et no cogi caue
uet satisdare ut hic Circa faz cetra
am cautiones dic aut est legatarius
et cogit satisdare ut l si tibi 6 de le
ij et l quibus diebus q h de condi et
de aut est iuster et tunc si no est in
dijs cogitur caue no satisdare ut 6
de le i l si a pheribus et dicta l firmo
q'i nec obstat 6 de le i l quida q plt
quia ibi loquitur de satisdacione que
pstatur ex illo q ut l no ea no de ea
que pstat ut executor ¶ Pdicta vera
nisi sit essaus vius solliendo ut l pro
dicta Si vero est viduus iuster
tunc aut post testm est essaus vius
idoneus et satisdat al no satisdat
nec tenet sed pot ea simplr soluti ut
l liberto q' lazgius de an le pdicta vera
de executore testario de legittimo et
datiuo dic ut 6 dixi ¶ Item si dubi
tas qualiter cognoscatur legitarius
ab executore et executor puerus a
no puero vide q dixi in l pecunie
de ali le et plenius ut l siquis tucio
6 de le ij ¶ Item no q eo casu quo
executor debet cauere vel satisdare
si heres sibi soluit no exacta cautione
vel satisdacione adhuc tenet legatarius
ut dicta l firmo q'i ¶ Queritur an isti
executores habeant aliqua actionem
Item an portio deficientis ue dicit glo
in dicta l siquis tucio 6 de le ij et ibi
dicam ¶ Queritur quid si est dubium an
bn distribuat vel non et glo dicit
q statur iuramento et facit q no
in l seruus q' ingenuitate C de iur
lib dicis C v in l id quod pauperibus
in viij q detrimentum fm pe et dicit
q istud debet intelligi vera in legat
minime sed in hijs que bene possunt
probari p testes ut sunt magna fa
tue p testes debent probari Bar l d

Si non cautio usufruc
tu fuerit remit
tentis debet interponi ei ad
que ptinet pietas no heredi
tarius ij d Bartholus legum doc

¶ Explicit liber xxxv Incipit li
ber xxxvj ad senat consult trebell Rica

¶ Hec Rica no exegit continuacione
quia tex continuat Sed oppo tu i inst
et dicit de senat consulto pegasiano
debuit addi in Rica de senatu consulto
pegasiano Ret glo q omia remedia
pegasiani sunt attributa trebell et que
sunt contra remedia utriusque vide insti
de fideicomiss heredi per totum Bar

Expleto
hec l continuat
tu ho post tractatus
contrarionis hunc
senat consulti ro
ponit verba sena
tus facti e tria
ubi eius verba
et h d fra i ffidei
commisit actores
et pira in fidei
commissarium et heredi parat exceptio
¶ Oppo q alia sunt remedia trebell
i de cogen heredis et detractione quarte
ut j e l quia poterat et j e l q si
heres cum q' se sed fateor q remedia
trebell sunt quinque ut no in l intestato C
ad l falc primum q heres cogatur adire et
restituere ut j e l quia poterat secun
ut facta restitucione transeant actiones
i fideicomissarium ut h 3um q heredi det ex
ceptio si conueniatur ut hic 4m q contra
exceptio si agit ut hic 4m de detractione
quarte ut j e l q si heres et q sequentibus
ecce hijs remedijs aliqua sunt attri
buta trebelliano que fuerunt inventa
p pegasianum senatus consultum ut insti de
fideicomiss her p totum ¶ Item nota dicitur
hic q vindicatio i instantie transeunt in
fideicomissarium Contra j e l cum heredi
tas Solutio instancia cepta cum defuncto
transit in fideicomiss ut h quia erat ius
hereditarium sed instancia cepta cum
herede non transit in fideicomissarium ut
ibi quia no est hereditarium ¶ Item contra
qui pater restituit filio 6 de le i generaliter
dicitur in v Sed ibi Solutio quando pater insti
tuitur et rogatur restituere filio tunc
habet locum trebell quo ad omnia re
media ut hic quando ipse filius instituitur
et pater rogatur et restituere tunc ce
habet locum trebell ad omnia reme
dia pter quam quo ad detractionem quarte
ut hic et q' si filio j e et 6 de le i l cu
filio ¶ Item oppo q detractio quarte no
sit de remedijs trebell ut insti e q'
restituta sed fateor quartam sed attrib
uitur ei sunt enim inventa p pegasia
num ¶ Ultimo no duo ex tex isto primo q
ille ingue transeunt utiles sic essaus
sine noie appellatio usufructuarius
largo no ut in ius usufructus que
transferre ea no est usufructuarius de
quo loquitur titulus de usufructu bo
no q sit translatio instantie de uno ad
aliu que translatio sit multis modis sim
ja de are transfertur cum quando leg autem
ut hic et l si opar de op li et j de fide
ius l si cum homine et 6 de iudi et l
tam ex contractibus et l finis de condi
inde dixi 6 so ma l si constante inst
quando transfertur facto hominis tunc vnus
modus ponitur 6 de pau l in acc
q ex parte j q fiat cessio instancie
alius modus ponitur in l vindic
e ti quia omnia de nona sunt et repe
titiones quando transfertur p lit cont ut 6 de iudi
l sed et si suscepit et in aut de litig
so si vero inicio quando p satisdacione
ut l tres de pecur dixi in dicta l si
cu hoiez de fideicomiss et ex annuali mul
ta cum hoc in l si autem accepit indi
sol illud in hoc pi no si dicendi qui est
consult

Sublata per hoc senatus consultum promiscue et heredi et etiam fideicommissario h. d.

Oppo. quod senatus etiam habet locum qui sine aliquo timore non vult adire ut j. e. l. quia poterat. Solo fateor cum ita adeunde hereditatem vel non sit propter voluntas sed quia communiter accidit quod quis nolit adire propter metum litium et aliarum obligacionum ideo ad hoc se retulit senatus consultum. Item quod hoc opp. ad finem nullum quod heres posset agere ut j. e. l. ita tamen § si extrebell. sed ad factam restitucionem per agere ut ibi non posset ut lex quod intelligo nisi pro quarta quam retinet apud se ut j. e. l. § si. Solucionis diligenter verba senatus que dicit actione non dari heredi quod importat hoc est heredem excepcione repelli, facit in l. ij. § si aduellei et l. i. in prin. ad macedo. ubi nec actio peticio vel dare intelligitur quod excepcione repellatur. Item si verba referuntur ad personam si quod in talem non detur actio intelligitur ope excepcionis et idem si referantur ad ipsam rem vel ad ipsum negocium de quo agitur ut si diceret quod ex nomine non sit actio petitio vel dicta l. i. ad macedo. et l. ij. ad velley. quod procedit in ciuilibus. In criminalibus vero videntur importare dicta verba quod ipso iure non sit ius agendi ut l. i. § j. de aleat. sic sentit sed de hoc in quadam disputacione. Item no. ex quod qui lex dicat quod actiones competentes viui detur alij intelligitur de utilibus non deducere ut patet hic dum dicit quod actiones dentur fideicommissario intelligitur de utilibus. Ex predictis sunt utilia ad statuta que sepe dicunt actionem non dari non audiri et similia quod sit operis excepcione in ciuilibus in criminalibus secus. Item facit statutum est hoc quod pro libera possessionem nobis gratia actio quero an queratur directa vel utilis et videtur quod utilis ut hic et infra e. § restitutam forsan posset distingui quod aut statutum disponit quod actio quesita per unum transferatur in alium et tunc intelligitur de utili quia directa non potest ab ossibus separi aut statutum disponit quod actio ab inicio queratur pro alio et tunc de directa intelligitur ut infra per quas personas non acq. partem et de v. ob. l. stipulacio ista § si alij. Bartholus legum doctor.

Hec autem hic incipit exponere verbum heredum positum in senatus consulto. Oppo. quod ab intestato non poterant relinqui legata ut infra de fideic. § i. sed hic loquitur in fideicommissis quod in hoc differt a legato secundum istam lectionem secus dicit glo. quod ex causa ut dixi ... l. i. § de leg. i. Bar. le. doc.

In filij hic prosequitur exempla eius heredum uti heredi inquantum ad § si heres. Oppo. j. e. l. § ex eius. In testamento militis habet locum trebell. quo ad omnia remedia ut hic per ter ... quo ad detraccionem quarte ut ibi item cum in ... de heredi et falc. § plus sed dicit quod hodie falcidia facta in ... habet locum ex testamento militis et idem in trebell. et sic in ... quia hodie in hoc corrigitur idem tenet sine auth. et § in l. i. testamento § ad l. falcidia. Queritur glo. an filius familias possit facere testamentum in adventicijs quorum usufructus patri non queritur et determinat quod non et bene tamen est ... plus § qui test. fa. pos. dixi in l. iiij. § de testa. facit quod hic in auth. ut l. iiij. et a me supra et hic no. Queritur an pater possit emancipare filium quo ad ... actum tamen sed quo ad factionem testamenti ... remaneat in potestate et videtur quod sic quia lex hoc facit illa in castrense vel quasi habetur loco prissa ut l. ij. § ad macedo. ... non ... facit § de adop. l. que situm cogitat.

Bonorum idem prosequitur. No. quod lex et statuta que loquuntur de heredibus habent locum in bonorum possessore de iure pretorio quod appareat ex hac relata ad verba senatus consulti probatur hoc etiam non certum est quod verba condicionum intelliguntur stricte ad litteram tamen si dictum est si heres non erit deficit ista condicio in eo qui est bonorum possessor de iure pretorio ut de con. et de. l. ... et si proximus.

De illo fideicommissario restituendo ... fideicommissario transfert actione h. d. non quod promissio l. loquens de herede habet locum in fideicommissario ut colligitur ex hoc relato ad verba senatus consulti. Solo non quod ille qui habet utiles actiones sed transeunt ipso iure ut l. plus. C. e. glo. dicit quod quidam dicunt quod ibi loquitur qui sunt fideicommissarius sunt in mora heredes restituit an in mora quod non placet glo. quia secundum hoc non est diversitas inter primum heredem et fideicommissarios rogatos de restituendo moderni tenent istam et bene et est diversitas inter heredem et fideicommissarium quia in herede ad hoc quod transeat actiones ipso iure est necessaria absencia et mora in fideicommissario sufficiat mora sola secundum pe. et alios dat. sed secundum Jo. quod ibi loquitur in rogato restituere pure hic loquitur in rogato in diem vel sub condicione sed licet posset hoc esse verum in se tamen est diminuere collige quod ex predictis an fideicommissario rogato de restituendo sit necessaria restitucio an vero actiones transeant ipso iure aut queritur an diem restitucionis vel post vel quando dies est apposita primo casu non transeunt sine restitucione ut hic secundum Jo. sed secundum ... casu aut sunt in mora restituendi et transeunt ipso iure alias est opus restitucione ut hic secundum alia lec. Bar. le. doc.

Sed et quoniam in fideicommissarijs pluribus cum est facta restitucio in solidum transeunt actiones que ipso iure transibunt in alium fideicommissarium existente condicione h. d. Oppo. quod sit opus restitucione ut § pro ... sed loquitur ubi in fideicommissario rogato restituere ... erant ... fidei

commissarij. Item con. q. erat hoc cau
sa non erat reddendum ut ff. e. l. cogi. § de me
cianus sed quedam est restitucio facta per quam
transfertur possessio rerum et illa est necessaria
ut ibi. Quedam est restitucio iuris per
quam transferuntur actiones et ille trans
eunt ipso iure ut hic. Item con. q. iste
fideicommissarius conditionalis non potest co
gi adire et restituere ut ff. e. l. ille
a quo in prin. sed ibi loquitur quando erat
institutus fideicommissarius conditio
nalis hic erat purus pro parte pre
terea quia cogitur heres totam adire. Tercio
ideo sunt alij casus in quibus
fiant translationes actionum ipso iure
ut sic ut l. plus § ... et ibi no. Quarto
an insto tamen veniat deprehenda
quam distinguunt multum perfecte
et vide ea et signa. Quinto quid
in dictis hereditatibus si est vnus
institutus pro parte pure et pro
parte sub conditione tunc institutus
pure interim habeat totam quod tangit
hic et in l. ij. si pars here. pe. dixi in
l. plane § si quis h. de le. i. Bar.

Si filio siue rogatur heres
siue pater vel dominus
vel administrator heredum locus est
senatusconsulto h. d. Bar. le. doc.

Fuit quesitum hic est
no. q. pupillus non potest restituere
hereditatem tutori eo auctore ad
ultus potest curatori quia quis auctor
non est necessaria h. d. Oppo. ex glo. ad
primam precium et videtur q. tutor pos
sit sibi ipsi restituere ut l. sicut ...
vi de ... emp. sed quedam est resti.
facti et illam potest facere tutor sibi
debita ut ibi et ff. de fideicommissis l. tutor.
... Quedam est translatio seu resti
tucio iuris et illam non potest facere ut
hic ad finem dicti oppo. et intro glo
et vide q. similis sit adultus pupillo
ut l. curatori C. de in inte. resti. in
glo. pen. ... dicat multa verba
et ideo diuido glo. nam primo format
contrarium secundo ponit vnam solutionem et
multa similia ... consolacione
usque ibi et ... ibi po
nit aliam sed et vnam oppositionem ad
ipsam et eius solutionem usque ibi vel
... ibi 3a sed usque ibi sed nunquam ibi
glo. format vnam nouam q. Venio
ad primam primam sed est q. contrarium loquitur
quando agitur de eis obligandis tunc
sunt similes pupilli et adulti qui cura
torem habent secus tamen tractatur de eis
liberandis ita dicat glo. quia non ad
ista sed adiunxit glo. simile de l. non ...
q. hoc ante ... pupilli sol. sed
... de ... xxx annorum quando non
... pupillo sed adulto sit ...
C. de ... l. i. ... Sed aduertendum
q. ista sunt similia ad hoc ut diffe
rat pupillus ab adulto pro casu
faciunt ad propositum quia ibi non dis
tinguntur de adulto habente curatore
vel non ad q. vadit contrarium prima
ibi loquitur in hijs que ipsa lex

disponit certa bona adultorum vel pu
pillorum siue ... Sed hic in materia nostra
loquitur de hijs que agenda sunt ab
ipso pupillo vel adulto ... valeant
unde dicta similia modicum faciunt ad propo
situm unde glo. adducit aliud simile q.
pupillus non facit pecuniam suam credi
toris ut ff. de solu. l. q. si forte ... q.
non reperitur in adulto q. non ita dicat glo.
ex hoc dicto non q. pecunia non est de hijs
rebus que funando funari possunt q. potest
quia potest alienari et probatur ... de
adminis. tu. ante nouissime posita ... et
et in corpore unde ... et si dicat con
trarium pateret ad ... quia pecunia potest
funari funando ... non potest funari ut
afferat utilitatem ... cum usum ad q.
est destinata. Sed aduertas q. hoc
simile modicum facit ad propositum nam ... lo
quitur de adulto curatorem habente et re
... dicta regula l. si curatorem. Addit
glo. aliud simile non potest testari pupillus
sed adultus sit ut ... l. qua eta
te et insti. quibus non est permissum fa
te. q. ... et l. aurelio ... gayo ... le
... est vnum in se ... in adulto curatore ...
te et ratio est ... quosdam quia ultima
voluntas confertur post mortem et
pro illo tempore erit finita cura ista ratio
non est vera quia lex resistit ...
ut l. si minor de ... expo. ... est
... quia quantum ad testamentum non videtur
habere curatorem cum hoc non pertineat ad ...
... bonorum ... ut l. ...
C. de ... dat ... aliud simile quod adultus
potest accusare curatorem suspectum sed pu
pillus non tutorem ... est ...
bonum tamen loquitur in hijs que ge
runtur auctore ... et ad finem da
cura potest dari aliud ... de ... in
l. videas ... et ... de re iudi. l. acta ...
con. pupillum et ... de confes. l. certum ...
pupillo et ... de ... te ...
et ... de ... l. ... ipsi faciat
... de solu. l. si ... et ibi ...
sed ... ista non sunt similia est ergo hic
fauor liberacionis. Ea sed ... q.
adultus quantum ad hanc rem non vi
detur habere curatorem cum eius auctoritas ...
hac re sit ... non ... restituit
sicut curatorem non habens ... sed
multum ... quia declaratur l. si curatorem
de in inte. resti. q. pupillus equiparatur
adulto habenti curatorem q. est verum in hijs
ad que officium curatoris extenditur sed
con. hoc oppo. q. ... hoc semper po
terat adultus cum curatore suo ...
Sed q. hoc est verum in hijs que fiunt
siue geruntur cum curatore ex necessitate ...
si ex voluntate q. ... non et iste sunt
vere sed. Tercia principalis sed est ...
hoc q. hic loquitur in adulto coacto
adire et sic ... nullum quodam
pertinere debet restituere pot curator
auctore ... ista sed est vera ...
tamen est diuinare. Resumme ...
cum queritur an adultus curatorem habens
equiparetur pupillo distingue ... q.
in hijs que disponuntur per l. certa bo
norum aut in hijs que agunt ...
aut in hijs que aguntur cum ipsis po
tius non equiparatur sed multe ... sunt

vt in psc'ptione xxx an in l ij ff de sal
uio et alijs similibus Sc̄o cau qn q'r
de hijs que agunt' ab ipis aut c̄dendo
ultraz voluntatez et nō sunt similes
quia adultus pt testari pupillus nō
c̄lut int' viuos et tunc aut ea agit
uel agere uoluit cū ipis tutoribus a'
cu'ratoribus p'mo cau aut hoc agunt ut
dictos adm̄istratores habeant aut post
quā eos habent p'mo cau nō sūt siles
ut insti de cur' § ite in vita 2o cau a'
loquimur in actue ex qua ad eos nō pti
neat quodmu uel inquomodum et non
sunt siles quia adultus pt illud agē
cū tutore pupillus nō ut h' fini faz
sed aut ad eos pt ptinere quodmu nel
inquomodum tunc aut loquim' de eis
liberandis et nō sunt similes ut h'
fini p'ma sed c̄lut de eis obligandis
et tunc aut ad ea que geruntur se extendit
officium cur̄tor' et sunt siles ut l ff cura
torez C de i mte resti aut officium cura
toris ad hoc se nō extendit et tunc
aut hoc gerit nc̄io et nō sunt siles
quia adultus pt pupillus nō aut vo
luntarie et sunt siles quia uenire
pt ut h' fini faz sed Si vero loqm'
in hijs que cū curatoribus agunt' et tūc
si quidē officium c̄r̄is ad hoc se extendit
et sunt similes ut dā l si curatorez si nō
extendit tunc nō quia heba p'inde
ac si nō haberet curatorez ut h' fini ham
sed et est casus C de remdio t hi
vj et j de ma vni l cū minor faciat
q nō in l ayt ptor i prez ff de mino
Tercio casu p'ncipali qn querit' de
hijs que aguntur cū ipis aut agūtur
cū ipis voluntarie et distingue eo
modo quo ff p casdez l aut nc̄ia et
tunc non sunt siles ut l actu § cōm
pupillum de re iudi et l si minor de
bo aut iudi pos ¶ Teneat glo an ad
ultus possit adire hereditate sine co
sensu curator' dic plene ut l i pluribz
et l pupillus ff de acquir' de her ¶
Quero si adultus facit testamentum an pos
sit resto peti in integz si dicat in
consulte factuz Ro non quia edictum
de mino' lo' de hijs que gesta sunt
cum minore sed vba gesserunt et gere
runt nō ptinz ad ius testandi ut l vba
gesserunt de v sig et ita intelligit
sa de are facit q nō in l ayt ptori
pri de mino' ¶ Quero hic dr̄ de pupillo
et adulto quid de furioso et prodigo
cū equiparantur Ro pupillo ut e nō
in l fulanus § adeo j qui ex ca i pos
ca ¶ Nūq an minor possit cedē actiōez
dy tangit hic et vr̄ distinguendū
ut h' p' tracta' cum de translacione acti
onis tangit dy ff de aut tu l post
et ibi dixi et insper' de cess qū gi
v sed in quid minor Bar le doc

¶ **Sin autem** Collegium pt
recusare
hereditatem extrahere vnum de collegio
¶ Illud q collegia pnt face ḡtractus
p decretum ipius collegij uel e ncia

superior auctas de quo p glo et gul
ff q cuiusque vniuersitatis l plane ¶ Sc̄o
nō q qn ḡtrahi' cū aliquo collegio
pnte nō est nc̄e q collegium faciat
sindicum et sic ḡtrahendum sed ipm
collegium pt p se contrahere ut hic
¶ Tercio nō q vnus de collegio pt
ḡtrahere cū collegio q tenementis

¶ **Si heres** vsqz hinc tractatur
ut ut c̄pilatis
de uno remedio trebell s transferendarum
actionez hic tractat de 2o s detractione
quarte Res que remanent apud he
redez extimant' cū qualitatibus suis
nec causas interponit' h d ¶ Ista quar
ta presonalis nō prosequitur fundum
et ideo si heres aliq obligatum et bo
nus tibi nō erunt obligata licet ut
expresse dixi enim ad que bona tribuet
ut posses dicere ¶ Sc̄o nō q res de
extimari cū qualitatibus suis ut h' et
l mort' in fi j de donac' cā mort'
vnde l si fundus de condi fur que dicit
res tua vz quantum vendi pt intelle
fur que dicat res tua vz quantum
vendi pt intelligitur s hominis stricti
condiciones et qualitates rei ut dict
l Et ideo ss casus qn tractat' de resti
tuenda aliqua re quia forte dicitur
venditor deceptus ultra dimidia
iusti pcij q consideres psonaz ve
ditoris si erat impliatus debitis
uel si dedit supremissore ne si non ut ex
hoc possis gaudere q talis res ex
istens hominis sic impliati debet nō
repuisset emptorem tante quantitatis sed
in similibus qualitatibus rex que sunt
magē et diuine pe q ¶ Oppo c̄ in q
ca pe ca § l y sed ibi loquitur i ypothe
caria hic in psonali et sic cessat ḡm
Glo formar vnā q an hoc cause
neatur creditoribus vide eam et tene
p'ma responsionez Bar legum doc

¶ **Si hijs q quadrigenta**
heres qui hereditatez restituit rete
ta certa quantitate sub noie quo te'
legatarijs in eo q habet ultra q'tā
si a fideicommissario cogi legata nō pnt
h d ¶ Oppo q iste tex sibi ipi ḡdicat Ro
p'mo dicat danda sibi petitione de
rigore postea de equitate mitigat ne
solum indicamus detur petitio ¶ Oppo
insti e § si quis bona sed qn heres
retinet certa quantitate nō tene' lega
tarijs si a fideicommissario pt exigi alie
legatarijs in eo q habet ultra q'tā
ut h' de quo distingue j e l § si q'o
ultra fideicommissarius tenetur in alio
hodie si nō fecit inuentarium dixi in
l i de § q' cū inligo ff ad l falc Bar

¶ **Denique** licet nō detra
hatur falc nō
tamē tene' quis ad legata ultra vi
res hereditarias ¶ Iste fideicommissarius
nō detrahit quartaz nisi liberalitate
heres in eum exercuerit h d ¶ Oppo

q possit quis teneri ad legata ultra
vires hereditarias ut C. ad l. falc. aut eciam
tunc testatoris. Sed verum est hodie quod eciam
heredis obmittentis facere inventarium
ut ibi. ¶ Sed oppo hic dicit inter quartam
quod testator non potest prohibere trebell. ad de-
ductione quarta in dicta auc. sed cum testator
sic dicunt quidam illud prohibendo intelligi
in trebell. tu dic quod et trebell. potest hodie
prohiberi ut dicam in l. marcellus in c.
¶ Oppo quod fideicommissarius possit detrahere
quartam ut l. penales ff. h. t. ad l. falc.
huius contra glo. hic distinguit et non perfec-
de. eciam supplet maliquo et sic non
perfecte ideo distingue legatus aut loquitur
de herede et iste regulariter detrahit quar-
tam fallit in casibus notatis in l. in testa-
C. ad l. falc. aut loquitur de fideicommissario
et tunc aut queris utrum detrahat a lega-
tariis singularibus aut a suo fideicommissario
aut a fideicommissario suo primo casu aut le-
gata sunt relicta usque et inquam detra-
hit ut l. falc. ff. iuncta c. ad l. falc. aut
de legato relicto ab herede vel simplici
et tunc aut heres detraxit sibi et ultra
vires non detrahet ut hic nec tamen
tenetur fideicommissarius ultra quam habeat
ut hic patet aut heres non detraxit et
tunc aut hoc ideo quia non potuit aut
quia noluit aut quia de hoc non cogitavit
Sed per errore totum restituit primo casu
qui non potuit aut non potuit quia suo
quasi coactus adimit et fideicommissarius de-
trahit ut in c. l. marcellus ff. qui suspec-
tam aut non potuit propter naturam relictorum
ut quia erat testatum inutile vel relictum ad
pias causas et tunc fideicommissarius non de-
trahit sicut nec heres ut hoc ff. in pri.
succedit enim in locum heredis ut in l.
pre. sed cum qui non detrahit quia non
vult et tunc aut non vult volens fa-
cere gratiam fideicommissario tunc et fideicommissarius
detrahat ut hic aut valens facere
gratiam fideicommissario et legatario et tunc non
detrahit ut tollitur ex hoc ff. dum dicit
inter libertatem et aut dubitatur et in
dubio dicit glo. videtur velle facere gra-
tiam primo fideicommissario cum restituit quod
placet qui sciens restituit quia donare
videtur ut l. cum quis per errorem de iuris et
l. 1 § de condi. inde. Si ante per erro-
rem tunc secus ut dicam in sequenti
membro. ¶ Tercio casu qui de hoc non
cogitavit heres sed per errorem resti-
tuit totum tunc fideicommissarius non detra-
hit ut hoc ff. in quo excipitur unus
casus tamen s. qui in enim liberalitas
exercetur. ¶ Secundo casu qui queritur utrum de-
trahit ei suo fideicommissario universali
et tunc aut heres restituit coacte
et non detrahit ut l. si pretium ff. sed
in c. et in hoc differt sub fideicommissariis
a legatariis singularibus. Si vero
adit sponte tunc idem ponitur ut §
distinctum est in legatariis singularibus.
Tercio casu qui queritur utrum detrahat
a suo fideicommissario et non detrahit ut
l. exasse ff. in c. de tercio vero s.
de legatario regula est quod numquam detra-
hit falc. nisi detrahantur ut l. lex

falc. ff. inquam et l. penales ff. h. t. ad
l. falc. non C. contra de le. l. 1 putare autem
pruden. esse ac sibi detracta esset qui heres
voluisset in eum liberalitatem exercere
et non detraxisset videtur enim heres detraxi-
isse et sibi donasse quod huius ff. unde h.
glo. et signa Bartholus legum doctor

¶ Sed si quadrigenta

heres apud quem remanet dimidia
hereditatis sub nomine quot queritur ad
legata in eo quod habet ultra quartam
h. d. iste ff. Bartholus legum doctor.

¶ Item vel. Si heres restituit
hereditatem detrac-
ta tercia quantitate que ad quartam tamen
sufficiat legatariis non tenetur h. d. oppo
C. e. l. ii ubi dicit heredem qui habet
quartam teneri prorata glo. dicit ibi re-
ferri ad creditores tamen non ad legatarios
ut ibi in c. ibi retinuit sub nomine
quarte hic sub nomine quarte et ideo glo.
in hac via an heres qui retinuit te-
neatur legatariis pro eo quod remanet
preter cum distinguit satis perfecte vide ea
et sic et in eo quod glo. dicit quod an respectu
tenetur heres legatariis hic in glo.
contraria in c. l. marcellus in glo. que inci-
pit quod semper plurimum sed ista glo. com-
menta Bartholus legum doctor

Quinquadrigenta

Hec l. consuevit reputari hor-
ribilis tamen in veritate
non est si ordinate legatur et l. ista
cum preceden. usque ad ff. pomp. tractat eandem
materiam. ¶ Sed pro evidencia istarum
lectionum primo declarabo tex. huius l. deinde
l. marcellus postea recitabo apparatum
communem et hoc l. h. d. legata particularia
in computatione l. falc. contribuuntur cum fidei-
commisso universali quod detrahitur quartam sup-
erest in hereditate deducto legato et fidei-
commissarius non tenetur ad legata in
plus quam teneretur heres h. d. dimidiam in tres
partes primo ponitur thema et quod sol-
vendum quod inspecta l. xii tab. auc.
erat l. falc. 2o determinacio quod inspecta qua-
litate potestatis l. falc. 3a ibi dicendum
3a ibi itaque pluribus ad partes et inter
alios debes et nulla fit mutatio per-
sonarum aliter deberet et tunc procedit
glo. magna que dicit quod transit de 3a
ad terciam personam. ¶ Venio ad ff. dice-
dum hic est 3a pars et subdividi-
tur in tres primo ponitur determinacio
q. 2o ponitur quedam ratio qui restat fidei-
commissi legatorum prestacione 3o ponitur
alia ratio qui legatorum prestacio pertinet
restitutorem fideicommissi 3a ibi quia plurium
3a ibi nam heres inter ubi dicendum
est inter hic de tota tercentum dare
debere tricio quod est i. et sic hic respo-
sione ad q. inspecta l. xii tab. et vo-
luntate testatoris sed inspecta potestate
l. falc. fit computacio ut sequitur sum
3a de are. ¶ Sed ff. itaque ista tercia
pars dividitur in duas primo loco
qualiter fit computacio herede adeunte
sponte 2o qualiter fit herede adeunte
coacte et sic solvitur quod ponitur in pri. l. ii

ibi non ergo inter in h. dic. sed tunc q tu
ee deberet s. prox. dictu est ¶ Illo q here
ditas tulit in fideicommissarium cum onere
legatorum ¶ Ego no q heres videtur ponere
fideicommissarium in loco suo q no pro
verbis que ponitur in contractibus po
nens eum in loco suo ie que verba vi
dentur importare cessione actionum vel
promissionem in rem sua ut hic et in
quod vide q dixi ff. l. i provinciali q
plt et ff. de op. no. nu ¶ Illo ulti
q si heres perdit beneficium quarte per
coactione hoc prodest tm fideicommissa
rio no legatariis ut hic et ff. l. i. pr
dixi s. l. pr. q denique predicti q postm

Marcellus legata pti
cularia q
buntur cu fideicommisso vti q
extiatur quatu valet tota
hereditas no deducit legata item i tm
tenetur fideicommissarius ad legata i qua
tum teneretur heres si sponte adiisset
h. d. dividitur in tres ptes primo po
nit declaratione qu heres sponte
adiuit 3o ponit extensione sive de
clarationis ibi q sit suspectu
3a ibi q ante inter ibi in hac spe
q sequitur s. in lex qua teneo iter
v quod ante ibi suspectu heredi deu
est s. q heres amittat quartu et q
tu heat legatarius si adiuit coacte
quatum si sponte dy ¶ Illo q fideig
vlo extiatur quatu valet tota here
ditas ego no ex v q ante q in omni
tertiis in quibus cessat falc. trebelli
anica cessat. venio ad apparatum
recitandum qr s. utraq ¶ Primo
oppo ad l. qui quadrigenta et vr qsit
sibi contraria nam primo dicat tota ce
debere restitui in v itaque dicit q de
falcat huius tiore facta est glo s. vo
itaq que dicat q celsus se ipm cor
rigit q no placet ar l. nam ad ea
de condi et de mo. bo dicat glo q istas
duas opi ponit tamq dubias et
nulla eligit q no placet primo contra
dictorie loquitur in utroq dy dicat q
primu dictum est respectu psone fidei
commissarii qui no pot falc. deducere
ut s. l. pr. q denique s. in respectu p
heredis qui pt falc. deducere Tu me
lius dic q primu dictum est in respectu
l. xii. tab. s. in respectu ptate l. falc.
et ita apostillam tex s. in ha decare
q tene ¶ Ego oppo dr in l. qui qua
drigenta q legatarius no habz cc
et fideicommissarius habet lxxv con primo
vr q totum auferatur a fideicommissario
ut s. l. pr. in fi. et q si is qui qdrige
ta huius contrarii tiore antiqui in glo
magna fatentur contrarium ibi veru
licet no dicat in lra ie tenet go q
fideicommissario auferentur illa lxxv q
rum est veritas ut pz in tex h et
l. pr. ad contrarium video q loquitur qn
testator iussit heredem restituere here
ditatem deducta certa quantitate ex eo
enim vr velle heredem no teneri ad
legata ut iusti e q si quis ideo a fidei
commissario auferret totum q habet nam
ex psona heredis no pt deducere
qr heres ipe sibi retinuit quartu

ex psona sua no pt ut s. l. prox. q
denique Sed vel l. ista fuit rogatus he
res restituere hereditate simpliciter
hoc pot dici q legatarius petat ab
herede illa lxxv que sibi fuerunt in
iuste na cu innuant p l. falc. fuit
indebita ipi legatario ut l. planay
et l. linea margarita et l. i. in pri
s. ad l. falc. ¶ Oppo et vr q l. marcel
lus contrariat l. qui quadrigenta na s.
extiatur hereditas quatu vz deduct
legat in l. marcellus extiatur quatu
vz no deduct. legat huius timore se
in glo duo opi. p q l. qui quadrigenta
loquitur legata fuerunt relicta simplr
in l. marcellus fuerunt legata relic
ta noiatim ab herede et hoc tangitur
in glo mag ibi quid ante si ex psti
ie hoc pz in pri l. marcellus ibi
in hac spe et sic videtur loqui in eo
casu quo s. vri azo et hi legunt aliter
videlicet q l. qui quadringenta no
corrigimus hec lex no placet qr
si rationes sunt vere q est vera
de necessitate si fa eet q no stare ccut ra
tiones vnde dy tenet prima lec q
est vera do roez qu legata relin
quuntur noiatim ab herede no vr
diminuta hereditatem quod apparet qr si
hereditas vadit ad aliu no vadit
cu illo que sine vadat ad substi
tutum sive adquirentem ut l. i. q in substi
tutione s. ad l. falc. et l. qui plures
de le iii dixi in l. que condicio de condi
et de sed qu simplr relinquntur dr
omnis hereditatem q patet qr he
ditas tunc tulit cu one legatorum
ut dcis l. merito go qu legata relin
quuntur ab herede noiatim et postea
hereditas pfideig hereditas extiatur
quatu valet absq deductione le
gatorum quia illa legata no videbitur
ipe omnis hereditatem secus qu sim
pliciter io tunc legata detrahuntur
ut l. qui quadrigenta no obstat l.
qui quadringenta no ob tex in l. qui
qdringenta ibi qu heres ie quia ibi
induatur quedam similitudo no q
ipe se referat ad aliu spositum vel
aliter fuit gravatus quali heredes
noiatim no ob tex in l. marcellus
ibi in hac spe quia intelligo sq
sequitur ¶ Sold istud oppo fortiter qr
legata que relinquuntur simpliciter
videntur relinqui a fideicommissario
ut l. fi. C. e. ergo no detrahentur falc.
ut dixi s. l. pr. q denique et sic l. qui
qdringenta que dicat falc. detrahe
dem no pt loqui in legat relict
simplr sed duobus modis primo l.
contraria lo qu heres fuit gravatus
restituere tota vel omnem heredita
tem et sic de necessitate includit onus
legatorum ex fideicommissarii h qu sim
pliciter vel melius l. fi. C. e. illo dt
q legata videant relicta a fideig
sed ab eo debent peti no ab herede
Ex quo concludo q legata simpliciter
relicta ex psona heredis debentur et
p quis defalcantur ut hic sed ab
ipo fideig petentur et psantur
ut l. contrariu pro hoc do duas glo

pma § l. prima nis' denique nisi glo
que incipit illo fideicommissarium prima
et alia glo est in l. marcellus in
glo q' semper presumitur ¶ Oppo si semper
presumitur relictum ab herede ut no in
dicta glo l. marcellus in pri q' non
est dubium an relinquatur simpliciter vel
nominatim. Res. no sequitur illa qui sim
pliciter debetur ab herede nec ab herede
qui nominatim unde in simplicibus respicitur ce
do persona q' p3 quia hereditas no
transit ad alium cum illo onere ut dictum e
¶ Oppo quia ex heres quemlibet plegat
factis simpliciter ut s. e. ita tamen q' qui ex
pte glo h' in pri l. marcellus dicit q'
illud est verum in debitis scilicet in legat
glo ult. § l. p'x dicit idem in legat
et debit' s. q' an restitucionem possit que
ma h'ris post restitucionem no et hoc
com' tenet ¶ Oppo C. de le. l. cum g. ubi
no fit compensacio ut ... sed illud
e q' minus relictum vel ademptum ei
cui est relictum plus q' ibi sol q'
ibi loquitur qui totum primo relinquit
po ptem qui pte vel a toto adimit
h' qui eg. s. qui primo legavit pte po
totum q' licet sit verum illud in alia
materia ut distinxi in l. mercedem
§ si de his in illi tamen hic ut puto no
procedit illa l. cum quo loquitur qui
legatum totaus et legatum pt simul
uniformia sed primo hic legavit
quantitate po p fideicom' hereditate re
linquit que sunt separata licet enim
ea sint in hereditate no tamen e
hereditas nec pars quota hereditat
unde no curo q' precedat vel q' sequatur
quia no est totum et no est pars
¶ Oppo ad v° q' autem de cum et ar
le l. si iniusti po ut ibi solvitur p glo
¶ Oppo d3 hic q' in testo militis cessat
trebell C. ad § e. l. 1. q' mili l. y. solut
ibi dixi // ¶ Quero quid si testator iussit
hereditatem restitui deductis legatis an
fiet contribucio secundum distinctionem istam l. Po
nius est q' sit l. p'x ¶ Quero quid si
testator reliquit legata pure fideicom'
vero sub condicione si decesserit sine libe
ris vel sibi an fiet contribucio legator
et fideicommissi utique dicit l. p'x ¶ Sed
v q' autem quero quid velit dicere
Res. dixit § q' heres ipse coactus
perdit trebellianam ... dicat q' il
lud q' est dictum de treb perdenda in eo
casu est verum in omnibus testis in
quibus no detrahitur falcidia ut in
illis no detrahatur trebelliana vel
aliud dicendum est § q' licet heres sponte
perdat quartam legatariis no debet
habere plus a fideicommisso quia haberet
ab herede predictum in omnibus testis in
quibus cessat falc' ut tamen habebit
legatarius a fideicommissario quantum
habuisset ab herede ¶ Ultimo q' hic tex
dicit q' in quibuscumque testis cessat falc'
et trebelliana iudico ad q' que
talis est vera in relictis ad pias causas
cessat trebell sed in hoc contra no cessa
bat ut l. 1. q' ad municipium § ti. y hoc
reperitur in falc' correctum ut autem sicut
C. eod l. falc' an cesset trebell et dico

q' sic q' probo primo certum est q' quod
falc' continetur trebelliana ut l. in
filiam in pri et l. tria § ti. y et C. ad
trebell l. iubemus et p inficiatus l.
y in g ti Sed tex in corpore de ea ti
q' sin autem heres unde sumitur autem si
militer dicat cessare omnem falc' de necessitate
q' comprehendit omnem s. trebellianam p'
scriptura dubia declaratur ex precedentibus
et sequentibus ut l. qui filiabus
in pri et l. si finius ptium q' si § de lei
Sed in corpore in q' precedenti fit mentio
de fideicom' ubi merito intelligitur q' sequatur
de trebelliana ¶ Tercio in illis casibus
in quibus falc' cessat legitima prima
ria in illis trebelliana cessat utica
ut iusti e q' restitutam sed h' cum falc'
no cessat p'tinua q' nec trebell cesse
at utica ¶ Ultimo dico q' est contra h' cum
glo et vide glo que incipit in quorum
testis et l. in testo quia glo allegat lo
in relictis ad pias causas et sic apparet
q' glo vult intelligere de relictis ad pias
causas hoc videtur tenere dy in l. 1 q' in filii
§ e. ubi tenet q' sicut cessat falc' in
testo militis ita cesset trebell hoc tenet
ipse in ti de mili. edi q' compendiose
v sed cum Rodulgio et co indicata auf.
similiter sed glo in e. 1. ex de testa li
vi videtur tenere contrarium et ex ibi ar
guit dy ad voces que sunt p eos in gl
in ¶ Res ad dictum c. 1. ex de testa ubi
agitatio sibi tollit sed dicit q' argum
tum a contrario sensu no est bonum ibi quia
resultaret prius intellectus nec ob quod
imitatur comparare stare probe' in tre
bell no reperitur mutatum sed illud no
est verum quia est mutatum p tex in corpore
qui dicat omnem falc' p'o dico q' ... in
tum quia lex nova no pt ad aliud casum
extendi p hoc sed p alia l. antiqua
sicut est glo in l. q' vero § de leg. s.
in eo q' p l. et tamen de primo corrupi q'
ex l. antiqua extenditur l. si quis pro
C. de fure que est l. nova et odiosa
in regula antiqua y in g l. q' dicat
q' in quibuscumque testis cessat falc' et
trebell coniunge cum nono et sic determina
bitur illa et sic pro ut cessat in falc'
sic in trebell ad illam vocem q' no vi
eandem racionem ut dicit po an q' licet
in relictis pro causalibus no detrahatur
hic de alio q' est in hereditate sed in
hic fideicom' ubi si non detraxit tunc sunt
eet heres sed ipse dicit contra tex in
corpore v in simul autem sibi ubi loquitur
qui tota substancia est ex hausta nec
est in vanum heres quia tex in aut de
h'dis et falc' q' si vero expressim dicit
q' habet meritum quo ad deum quia ex
dicit primum actum ¶ Sed q' ... an testator
possit prohibere trebellianam de testo
unde est certum q' no ut § ad l. falc'
l. tria et § l. p'x q' de ueracius glo
tenet q' prout prohibere pt falc' item
trebell pt prohibere ita tenet glo
in corpore de h'is et falc' unde sumitur autem
sed cum testator idem tenet glo in si e
q' Sed quia idem tenet azo in summa
autem contrarium tenet glo in autem § cum testator

In sa glo idem tenet glo in l. si omnino allegat C. ad l. falc. sed Ja. de are et Cy tenent q possit hodie trebellianica prohiberi ut refert Cy in aut sed cum testator Ja. de bel. in contrarium ita disputauit contrarium et illam disputationem ponit in corpore de here et falc. unde similiter aut sed cum testator et summa racio sua est quia q non mutatur quare stare prohibetur. Ho quia grauatur fideicommissarius uiriliter q pot cogi q in alia releuetur. Vnde dico q est aliud prius q et illud q non mutatur quare stare prohibetur verum est p hominem sed p l. quaquam pt vna prohibicionem ad aliam extendere. Quero an per non confectionem inuentarii heres perdat trebell sicut perdit falc. et hanc q. tetigit Rof in libell suis et hanc Ja. de are tetigit in l. cum tale § i. de con et de ubi dicit tex tenetur heres tede rez q facere inuentarium dicat Ja. de are q est contra racionem Cy tangit in aut sed cum testator finaliter concludat q per non confectionem inuentarii non perdatur trebell et istud determinando dixit Ja. de bel. et disputando et ponit in cor. de her et falc. unde similiter aut sed cum testator et est racio quia q non mutatur quare stare prohibetur et non reperitur mutatum. Ro adulta l. q ex rei publicae racionis non inducatur correctio l. ut est glo C. de sacro sanc eccl. aut quas actiones et l. tanto § i. de do. causa mort. et S. so ma l. si ad § de neg in intelligendo prout intellexi et tex in l. papinianus inf. C. de appellationibus dicit q non corrigitur nisi quatenus expresse caueatur ad hanc l. unde q nil facit quia tex dicit herede dica pt In testans in quibus lex falcidia cessat quia cessat falc. ipsius testatoris rigor in illis cessat trebell. Sed si cessat falc. p aliud s. per delictum heredis ut per non confectionem inuentarii tunc non per ea trebell cessat quia nulla lex dicit dicens cum unde colligo q hic dicat tex q. dicere heredem suspectum venit ex iudicis non ex testo et sic unumquodque eueniat siue ex testo siue ex habet locum hec r^a. Sed non placet q licet similiter posuerit qui cessat non ex testo tamen hic ponitur ista regula qui ex ipso testo et ista vr michi multum equa quia tenere menti Bar. le d.

Item pop. Etiam si heres sit rogatus restituere deducit legat. fit contribucio legatorum et fideicommissi. Vtig. h. d. Contrario de l. cum heredem § e. glo non soluit dicentibus erant legata invalida. Contrario q importent hec tamen hec verba deducit legata. Ro non ut legato debeantur maiora sed ut heres possit ea computare quia hereditatem restituat. Quero quantum ex tabulis fideicommissum ute. Ro patet ex dictis impedimentis. Quero q si testator grauauit heredem possit prohibere trebellianicam de isto mx est certum q non ut S. ad l. falc. l. tiag et gl. prox. q idem Neracius glo. dicit de restituendo hereditate sub condicione si decesserit sine liberis uel sub alia condicione an debet contribui fideicommissum ute cum legatis et de omnibus falc. debet detrahi an legata perciperentur integra et fideicommissum uti detraha falc. seu trebell. puto q legata debent solui integra si vires hereditatis patiuntur de eo q super est detrahit pro hoc indicat tex S. ad l. falc. l. plt. q B. h. dicit. Fuisse de mente testatoris qui legata reliquit praestanda integra tenenda fideicommissum uo ute reliquit in conectionis euentu hoc etiam consuet. obseruat sed si esset fideicommissum ute relictum pure pro parte sub condicione tunc fiet contribucio casus est j. e. l. ita tamen q exasse et ibi dicitur lex quo quin quadringenta et l. marcellus loquitur quum fideicommissum ute et legata sunt pure relicta uel si fideicommissum ute est relictum pro parte pure et pro parte sub condicione ut dico q ex asse et hoc sit tenenda menti quia cottidiana.

Quero quum fit contribucio fideicommissi vtig et legator. utrum quarta q detrahitur dicatur falc. uel trebell. q est necesse scire per ea que dixi S. de non confectione inuentarii per q perdit falc. et non trebellius. Ro sicut dicitur in l. gallus q ille casus q coniunguntur duo capita l. velleyo ita hic coniunguntur due l. s. lex falc. et senatusconsultum trebell. et detrahitur vna quarta que partem sapit naturam trebellianice partem falc. Secunde dicitur in instituto ex re certa uel ex certo S. de her. inst. hoc apparet et l. precedentibus per coactione heres perdit tota quarta et sic respectu fideicommissarii tota dicatur trebellianica et in omnibus que agentur cum fideicommissario appellabitur trebell. in omnibus vero que agentur cum legatariis singularibus appellabitur falc. Bar. le doc.

Res que. Contrario j. e. l. cum hereditas et l. ita tamen q coactus sol. ibi alienat ex necessitate et soluit creditoribus unde precium non fuit conuersum in eius utilitate h. sic. Contrario ad predicta j. ad l. mulierem q si eum et s. de petitione her. l. diuus. So. fateor quando alienat ex necessitate prohibente expresse rei que seruari non poterat uel non expediebat tamen q precium conuertitur in utilitate heredis alienantis computatur in quartam ut dico s. sicut. Contrario q tota decis aut res q so fateor q ibi pt fieri alienacio in certis casibus tamen si conuertitur in utilitatem suam computabitur in quarta ut ibi patet. Ex predictis dicit glo diuus quia alienauit heres rogatus de restituendo voluntarie et tunc computat sibi in quartam ut h. aut uetio et tunc aut precium non conuertitur in sua utilitate et non computatur in quartam ut j. e. l. cum

hereditatis et l. iiij ti. q. act. aut co
uertitur in suam utilitatem et computatur
in quarta ut l. ff. ad treb. ¶ Item vero
an alienatio rei que subiacet resti
tutioni valet in hoc sunt opi. quidam
dicunt quod non valet aliquo tempore et
ita intelligunt hic quod de facto tamen
tenet quo opi. non est bona ut l.
filio legato § i ff. de le. i et ibi dixi
alij dicunt quod de iure antiquo indis
tincte valebat ut hic sed hodie est
minuitur per supra C. quod si subiacet
restitutioni pure non valet aliena
tio si sub conditione sic ut C. com.
de le. l. fi. § sed quia et in hoc dicunt
bene per supra vero aut est minuitur
quod etiam in conditionalibus non valeat
alienatio ut aut res que ita dicat h.
glo. contra hoc sunt glo. contrarie quas
dixi in l. filio legato § i ff. de le. i
et ibi tenui quod in hoc nil sit inno
tum per supra aut et quod pendente con
ditione alienatio valet usque ad exis
tentiam ut hic et tangitur per glo. in l. fi. §
sed quia C. com. de le. an quod videndum
an sic vero queritur alienatum
computetur in quarta heredi et licet
tex hic simpliciter videatur dicere
quod sic tamen quidam intelligunt hic quod
imputatur heredi fideicommissario nolen
te non alias et ita dicit in glo. l. fi. § sed
quia et per primo de testis C. rationales
in glo. super verbo residua dico quod fidei
commissario nolente non est dubium quod
putatur in quarta ut hic facit quod precium
et fructus computantur in quarta ut
ff. ad l. falc. l. paulus et l. quod de bonis
§ fructus sed fideicommissario invito
an in quarta computetur hic tex facit
quod sic quia simpliciter loquitur quod placet si
heres maliciose non alienavit alias
in qua re debet deduci quarta est
in arbitrio iudicis ut l. non amplius
§ fi. cum seq. ff. de le. i sed est equum quod
iudex arbitretur quod in re non malicio
se alienata computetur quarta nec ver
etur si ab eo tamen alienavit C. vincere
ar. l. fi. § fi. ff. de le. ij eodem modo quia
est arbitrium iudicis ut hic in quare tamen
detrahatur falc. quia heres elegerit
computa si res est filio invita prec
llo assignata per patrem ut C. fam. her.
l. filium que hinc secundum yma lex quod
certiam plenissime iij l. in quarta
ff. ad l. falc. ¶ Item vero utrumque ita
possit deducta in una re dicunt ut dixi
in dicta l. in quarta ¶ Item vero quod
poterat res alienata vendicari
a fideicommissario cum non habeat ius an
restitutionis et restituere non potest ali
cuius glo. quod est specialis hoc cum quod
vendicet absque restitutione recita
in l. plus C. e. Bartho. legum doc.

Mandam Si aliquis primo legat
postea rogat legata venire in fidei
commisso si hereditatis non est fa. men
tio h. d. ¶ Oppo. quod ea veniant in
fideic. ut l. cum ita C. de fideicommis.
sed ibi verba fideicommissi fuerunt generalia

scilicet quicquid ad te pervenerit etc. ideo nulla ad
hibeatur distinctio hic fuerunt indiffini
ta et simpliciter prolata scilicet porcione tua etc.
¶ Oppo. ff. ad l. falc. l. tutela sed ibi primo ro
gavit postea prelegavit ideo non veniunt
in fideicommisso hic contra quo casu habet locum
distinctio huius § unde glo. que ponit
hanc distinctionem et signa et glo. ibi l. ti
cia dicit nisi fuerit usus verbis generalibus
ut in fi. glo. i glo. ibi hereditatem porcionem
dic hoc debet vagare secundum dy. ¶ Item vero
quid si testator qualibet totum prioribus dimisit
inter filios in testo et eos heredes insti
tuit equalibus porcionibus vel in certis
rebus quod idem importat ut l. certo de her.
insti. an illa prelegata veniant in fideicom
misso quod sic quia tex hic loquitur qui fue
runt instituti ex disparibus partibus ¶ In
contrarium facit glo. que dicit idem si ex
partibus dico quod si pater prelegando dimisit
porcionem inter filios equaliter ita quod in
dictis excessus est et eos equaliter institu
tuit quod porcio quam unus frater habet
iure prelegati succedit in locum porcionis
quam habebit iure hereditario in bonis
alteri fratri assignatis et ita tamen videtur
iure per hereditatem talis est in l. quod
ergo et qui filio et pupillo ff. de le. i
et quod ibi non in ult. glo. facit quod dicit
in l. qui rome § duo fratres de v. ob. nec
ob. h. § quia loquitur qui fuerunt insti
tuti disparibus partibus vel non potest dici
quod una porcio succedit in locum alterius
non enim potest mea dimidia succedere
in locum tue tercie et ideo non bene
dicit tex quod disparibus et glo. que dicit
idem si ex partibus procederet qui porciones
erunt pares prelegata erunt inter dis
paria ita quod porcio non posset succedere
loco porcionis ut dixi secus si erunt
paria ¶ Item vero hic dicitur quod legata veniunt
in fideicommisso an veniunt in substitutione
vulgari tantum est quod non in l. sextilia
ff. de le. iij et l. miles § pro parte ff.
de le. ij ¶ Item vero an prelegata veniant
in substitutione pupillari dico quod sic
ut l. pater in prin. ff. ad l. falc. et l. sed
et si plures § ad substitutos de vul.
et pu. Idem intelligo in exemplari
substitutione ut l. humani C. de impu.
et aliis sub. ¶ Item vero quid in dona
tione que morte confirmatur ut l. si t.
vi et ix. Re. non veniunt in fideicommisso
secundum dy. et l. sequens q. e. ff. de le. ij et
per C. in l. cum virum C. de fideicommis.
¶ Item vero quid in eo quod datur ex condi
tionis implende an veniat in fideicommisso dic
ut l. qui heredi § cum hereditatis v. sed
tamen suspecta de con. et de. ¶ Item vero
utrum illud quod ex substitutione pupillari
capitur veniat in fideicommisso de hoc
videbit tex in l. ita tamen § qui suspec
tam j. e. et ibi dicam ¶ Item vero an id
quod venit ad aliquem iure accrescendi
veniat in fideicommisso Re. quod sic ut
ff. de acquir. her. l. si totam et quod ibi
no. et j. e. l. pap. quod est verum indu
bitanter qui adit coacte ut ibi secus
si sponte quia porcio accrescit porcioni

no plene ut dicta l. si tota et l. si ti
tio ff. i. de vulgari. ¶ Queritur id q
deveniat ad aliquem ex substitutione
vulgari veniat in fideig. Res si quidem
coacte non est dubium ut l. apud iul. ff.
i. §. e. Sed quando addit sponte possit
dici et videtur distinguendum sicut in le
gat. s. aut fuit gravatus per verba ge
neralia aut per simplicia et tunc a
fuit gravatus de restituendo por
tione suam et non videtur quod veniat in
fideicommisso quia ius substitutionis
coheret plene non portioni ut l.
si ex pluribus de suis et legat. sed
verius est quod totum venit in fideig.
et totum videtur sua portio sicut si esset
institutus ex parte pura ex parte sub con
ditione ut ff. ad l. falc. l. i. §. id quod
substitutione et l. in rem quod quesitum per e
ti. et de acq. her. l. si in ex parte
¶ Queritur dum id quod devenit ad aliquem
ex substitutione compendiosa veniat in fideig.
et hoc est advertendum quia quando per
compendiosam succeditur directo ex post
adita hereditate ut si fiat a milite
vel si fiat a patre filie secundum sta
tuta huius civitatis que precipiunt quod
pater possit facere testamentum filie femine
quo velit et tunc cum dicta substitutio
locum habeat etiam post aditam here
ditatem ut dixi et sic quis capit
eam tamquam portionem alterius si fuit
rogatus de restituendo per illa verba
portionem suam videtur quod non veniat
in fideig. arg. l. qui fundum quod qui
filium ff. ad l. falc. secus si fuisset ro
gatus per verba generalia sed verius
puto quod indistincte veniat in fideig.
nam l. qui fundum quod qui filium loquitur
de substitutione pupillari per quam succeditur
pupillo sed per compendiosam succeditur
patri testatori defuncto sed dico idem quod
in vulgari per eandem l. Si vero succe
ditur ex compendiosa que valet iure
fideicommissi post aditam hereditatem
ut l. precibus C. de impu. et al. sub.
tunc illud venit in fideig. ut ff. e. l. her
edes mei quod cum ita scripta cum distin
aut primo reliquit postea gravavit
aut econtra et aut dixit portionem
suam aut portionem hereditatis sicut
dictum est in plegat. ut ff. de leg. iii. l.
si titius. ¶ Queritur glo. ii. distinguit
aut primo legavit postea rogavit
aut econtra quid si de ordine non apparet
ut quia dixit testator si quis eorum
decesserit sine liberis bona deveniat
de uno ad alium in quibus verbis sit
semel cuilibet relinquitur et quilibet
gravatur an videatur primo rogasse
an post legasse Res primo videtur legasse
ut ff. e. l. scevola in fi. quod dicitur
ibi dicam. ¶ Queritur quid si testator
dixit residuum bonorum meorum perdite
tis prediciis et legat. deveniant
in talem Res manifestum est saltem
quod solum de portione hereditaria
gravavit non de eo quod cepit alio iure.

¶ Queritur quid si dixerat si decesserit
sine liberis bona mea deveniant
in talem Res aut dixit omnia bona
et tunc idem ac si dixisset aliquid
ad eum pervenerit ut l. cum virum C. de fi
deicommissis quincta l. iul. impu. ff. de leg. iii.
Si vero dixit bona mea ut usus
est si ergo uti tunc puto idem ac si
dixisset portionem ut hic et ideo ad
hibenda est distinctio quam precedit
fuit ff. e. l. si legat. §. i. Bar. le. d.

¶ SI HIS QUI hereditas si
de delicto heredis
sit publicata fideicommissum debetur abs
que h. d. sunt pretenda duo primo utrum
ex apertura tabularum quibus privetur he
reditate quod dicitur l. iii. §. non tamen et l.
nam §. i. ff. si tit. Sed glo. tractat hic
alia materia s. quod utrumque debeat distingui
in dicatur oriis extamilia vel ex
traneo clam vel palam quod plene no
ff. de his qui ut indig. l. cum fiat
et l. iii. §. non tamen ff. ad sill. Bar. le.

QUIA ff. in l. i. in prin. §. i
ad quod si heres trac
tavit de remediis transfe
rendis actionum et de exceptione
que datur heredi et de ea que da
tur heredem et sic de tabulis in quo
si heres tractavit de quarto reme
dio s. de deductione quarte trebell. hic
tractat de quinto s. de remedio coac
tionis heres potest cogi adire et resti
tuere nec est querenda causa quare
adire recuset h. d. ¶ Ideo ex pri forma
libelli quando fideicommissarius petit here
dem institutum cogi adire et restituere
cum dicere se nolle suo periculo here
ditatem adire et restitui sibi et petere here
dem ad hoc cogi ¶ Oppo. quod nomine
timoris nulla sit exceptio seu ex
cusatio ut l. h. satisdatio ff. t. i. et
ff. de remi. i. vam glo non solvit dic
quod hic quis non erat gravat sed se exo
nerat ideo est pro eo voluntas
ita dicit dy. h. et de no. op. in ipsa l.
i. in pri. in illa quod glo. an in impeta
tione sit inserenda causa ¶ Oppo. dicitur hic quod
sine onere transit hereditas quod verum semper
cum onere ff. de le. i. l. h. so. h. fuit expresse
actum quod transiret sine onere vel me
lius hic non loquitur de oneribus here
ditariis sed de molestia quam ille qui
adit coacte et restituit evitat Glo
hic indicat in ar. an quando quis dicat
iudicem suspectum sit inserenda causa et
omnes iure glo. et doc. pro cunctis
dicunt quod non Canoniste contra ex
de offi. dele. c. suspitionis et de app.
c. cum speciali inde in terris pupi
tenetur opinio ista glo sed quero
quid si recusat ut suspectus non
obstante recusatione non procedit
dum processus sit nullus an veni
at annullandus primo ex indicto c
cum spat dicat non memini legisse me
quod processus sit nullus sed est annulla
dus tenet contrarium Jo. an. recitat
opinionem simpliciter Ego de facto dixi quod me
mini me legisse quod processus ipso

mr est ipo iniustus quia recusacio
ne iporta ipo iur est exemptus ab
eo et eius iur dedie ideo processus
est ipo iur iniustus ut l. i. C. si quaci
que pdi po. et si dicas ibi est spale
fateor q in hac est speciale quia or
dinarius recusatur de iur ciuili sed
no in eo q dr q processus est ipo
iur iniustus ¶ Quero utru nolle adire
sit repudiare hereditatem hic tex vi
q sic gtrariu tenet glo in l. qui se
patris pro quibus facit hac l. Sed
credo licet hic dicat q ille qui dicit
se nolle adire possit cogi no tn pro
hoc sequitur q sit repudiacio q pz
quia ante coactione pt penitere et
adire ut l. ita tn § si prius ff. e.
hoc tamne ex ara ut dixi in l. suus
suus de iur delib ¶ Quero an ille qui
dicit hereditate suspectaz perdit
debita iur ne. Ja. de are q non quia
indebita iur ne hoc no repetitur nec
est eadem racio ar omis q no i l. si
quis legatu ubi ff. de sale fac C. de
fideig. aut hoc amplius q dcu in el
ligo si post repudiacione eu pe
nituit q pt ff. in l. fi. at plr C. de rep
her al secus. Nam quarta ita demu
habet si vult ee heres ut l. in dubi
tan ff. de her. insti et hoc appet ex
eo q pt filius puitum subgdiare
ptatiua et si no vult adire no pt
cogi ad restitucioe ut l. filius quoqz
§ i. et no de her. insti. ¶ Quero quo
modo cogatur quis adire tex hic pmu
lt q officio iudicis dum dicat cogat
apte dicaz l. e. l. no est cogendus
ubi glo ponit judicat ad q duo e
rant socii vnus mercator vnus mult
re venceras alt gtradicit et ille dicit
volo ire meo periculo et sic vadit
illo inuito sub periculo et gtulta lu
cratur quit an socius prohibens debz
habere ptem lucri et fuit detima
tuz p hanc l. q no quia suscepit ise
periculu et sic gmodu debet ee sui
sic insti pro so § illud et sic finitu
tignitas estimatur q tenementi

Sed et q magna

dignitas heredis grauati
et utilitas testator defuncti
no excusat quin heres cogat adir h. d.

Recusare ab abinte

pot recusari
adicio et in abintez pot sut
poni decretuz coactionis h. d.
¶ Illo q hereditat adicio pt recusari
p abinte s. primu vel extraz ¶ Secundo
q no solu qn certu est q quis recu
sat adicione sed ee qn est incertuz
pt peti q cogatur adire et restituere
¶ Tercio no q istud decretu coactionis
imponitur ut abintest ¶ Secundo primi opp
ff. de acquir her l. paulus res adire
no possim p parin ut ibi sed repu
diare sit ut hic que no placet cum
utrinqz sola voluntate pficiatur puta
tex in l. i. de offi. pcu. dic q cu ptate
qua habet in adeundo habet i recu
sando dic glo q recusacio no est repu
diacio ut dixi in l. quia poterat uel
dic q p patre declarat repudiacio
hereditat no ante repudiat ¶ Secundo
sum qn est incerta voluntas iur q no
debet cogi adire et restituere q si heres
nellet adire eet puiquu q prnaretur
quarte. Res q hec cau deat formari pe
ticio sic q talis veniat ad dicendum
si vult adire hereditate vel no et q
ad hoc statuatur sibi certu tempus
q si recusauerit tunc cogatur adire
primu probatur p ea que dixi in l. si
quis instituatur ¶ Secundu probatur hic
et ff. e. l. quis poterat ¶ Secundo tercio op
et vr q ad iustum abintez no possit im
poni tale decretu ut l. fi. § i. b. q. de
temp. app. et de l. de vno quoqz l. de re
iudi sed glo q hic no procedit ordina
rie sed summarie facit q no in l. nec
quidq § ubi decretu ff. de offi pcon
et l. et de re iur l. omnia quecumqz ad
q no C. si ut ab herede ab xti autem
si omis ¶ Quero dr hic insti ad q pri
ca cor no est narra quid est hoc dcu
glo dicit ad q f. ut cercioretur q pla
cet si imponetur de decretu p eu monz
quid dixi ff. formando peticionem
Aliqui ut Ja. de are dicit ad q s. decretu
imponendum et transferendum actioes
ut C. e. l. plr § si istud dictu est ver
qui ig est hereditas adita p herez
ut ibi sed hereditate no adita non
possunt transferri actioes in fideigissiz
per decretuz ut l. ille aquo § si de
testo ff. e. intelligo ego ad q s. ad de
cretum coactoris imponendu q
herede gtradicit abinte iudex impo
nit decretu Sed si dices quid opatur
istud decretu videor multu q licet
heres decederet hereditate no adita
fideigissiz no extinguntur ut C. e.
l. no insta facit q no p §y in l. cu quia
C. de fideig Bartholus legum doctor

Qjemmulte

Quacedetes
ab intestato
et sui coguntur adire et restituere
h. d. ¶ Oppo q in herede suo no sit
narra coactio ut l. e. ita tn § si pat
sed ut ibi videbitis Bartholus le doc

Si fisco

fiscus ciuitas et col
legiu coguntur here
ditate adire et restituere h. d. ¶
¶ Quero an iste § pro ut loquitur
de bonis que deuoluntur in fiscu alt
loquatur de bonis que deuoluntur
post aditaz hereditatez ab herede vel
ante glo ponit duas opi s. q pt loq
in hereditate adita vel hereditate
no adita q dic ut l. sequens § sed
ff. ad sill q tn requiratur adicio facit
ar. j. de iur fis. l. cuius qui delacionem
§ fi. ¶ Quero an fiscus adquireret
dit hereditas teneatur morte defuncti
iudicare glo q no q tenementi facit
q ille ad que vadit hereditas aliquis
in pena illius no teneatur ad illa ad q
tenebatur ille primus aq auferetur q prius no ex
eximio

Tacitus vbi substitucio i tesl[r] directo in eo q[uo]d cave p[ro] fideic[ommissum] gravatus l[ege] d[icto] illo q[uo]d dixi in summario. Item no[ta] qui quis est substitutus directo et p[er] fideic[ommissum] est in clericorum tua qua vna eligat et p[er] hoc tu in testis s[e]p[ius] scribuntur hec verba substituendo talez vulgarit et pupillarit et p[er] fideic[ommissum] e[st] in electione sua atq[ue] q[uod] vz et est in electione substitutu ad id l[ex] si quis servus de manu[missione] te et gl[ossa] ponit in p[re]cedentibus et ego dixi in mea substituc[ione]. Item p[er] hunc q[ui] dixi in q[uo] de facto dixi testator q[uod] si filius suus decesserit sine liberis talis sibi instituit et substituit q[uod] debet intelligi p[ro]stitutus directa substitutus p[er] fideic[ommissum] ut sic aq[ua] operit hec verba ficut hoc vbi substituit q[uod] est ave intelligi de directa q[ue] fidei comissaria que sequitur facit quia vbi in substitucio actu est ad directam ff[.] de h[er]edibus insti[tuendis] p[er]titu[m] Bartholus legum doc[tor].

Siquis alio eo loco et eo tempore debet hereditas restitui si fieri pt quo testator iussit al[iter] poterit alio loco vel tempore restitui si fuerit dies certus sed ante diem certam restituere fueritq[ue] trebell[ianum] actiones no transeunt h[ic] d[icitur] ius ad d[icta] apud vel lega tu p[er] p[re]tes. Oppo[situm] di[citur] hic cogitur ire ad locum d[icta] l[ex] prox[imus] d[e] contrarium sed ne cogitur si quomodo potest ut hic al[iter] secus ut f[f] l[ex] p[ro]x[ima] tunc enim cogetur hic adire et restituere nec cogetur ad locum accedere. Sed tunc oppo[situm] q[uod] hic fuit ei similiter cum qui iussus est ad diem restituere cogi possit an diem q[uo]d e contra l[ex] Sed si autem d[icta] c[ausa] so[lutio] glo[ssa] q[uod] sunt similes quo ad quedam vel verius hic loqu[itur] de iusso restituere in diem certam quo casu pot[est] restitucio fieri ante diem ibi loquitur de die incerta ista est vera probatur d[icta] c[ausa] l[ex] cogi q[uod] cum conditione oppo[situm] in l[ex] sed sciendum q[uod] pt fieri restitucio condicione ipleta con[tra] d[icta] l[ex] p[ro]x[ima] sed si alio so[lutio] hic fit mencio de duplici condicione vna si nomine vespilianus portaverit q[uod] nomine est turpe et eius inter pretacione ponit glo[ssa] ideo hoc condicio tamq[ue] turpis reiatur ut l[ex] facti q[uod] si mdanda d[icta] c[ausa] h[ab]etur g[ratia] fideicomissum pro puro. Sa condicio fuit q[uod] missus fuit ire allexandria de isto dicamus q[uod] no[n] fuit apposita in modum condicionis sed tamen da iussus seu modi cuiusq[ue] defectus no[n] impedit ut l[ex] si fundus p[ro] fideicomissum q[uod] i[n] ff[.] de le[gatis] i vel si fuit condicio potestativa que deficiat per cujus unde h[ab]etur pro puro ut no[tatur] in l[ex] in testo de con[ditionibus] et de[monstrationibus]. Vlt[imo] in l[ex] de etate glo[ssa] sup[er] v[erbo] de etate dicat hic est contra eos qui referunt leges in loco no[n] tuto sic C[odex] ex qui[bus] ca[usis] ma[iores] l[ex] iij. Alle[ga] q[uod] citatus ad locum suspectum no[n] tenetur ire pro hoc d[icta] de legat[is] l[ex] sciendum et ibi dixi. Sed quero si aliquis citatur ad locum no[n] tutum utrum citacio est ipso iure nulla an est nec q[uod] pars excepcione opponat. Re[spondeo] si locus est manifeste suspectus citacio est ipso iure nulla que est ut C[odex] pastoralis de re iudi[cata] in tales et ibi p[er] glo[ssam]. Quero an ille qui excipit q[uod] locus ad que non est tutus d[icitur]

inserere cum Re[spondeo] sic dixi d[icta] de except[ionibus] l[ex] i. Quero aliquis citatur ubi est malus et corruptus aer utrum possit de hoc excipere Re[spondeo] sic ut hac l[ex]. Sed sciendum q[uod] sed et solut et ex de re iudi[cata] c[ausa] ad supplicandum ubi tex[tus] et glo[ssa] Bartholus legum doctor.

Sed et si alio illo q[uod] hec verba no[n] puto inueni expedire hereditate adire et similia prolata post tempus datum ad liberandum indicant dispositionem quasi dicat pro certo repudio sacer se l[ex] omnes dixi ff[.] de le[gatis] j l[ex] sum clare in pri[ncipio] l[ex] gerit de acq[uirenda] h[er]editate. Nota q[uod] in repudiacione no[n] requiratur certa ut ff[.] e[odem] l[ex] quia poterat. Oppo[situm] ad q[uod] si quis sub condicione d[icta] l[ex] apud iul[ianum] q[uod] antisiatico hic loquitur de instituto sub condicione ibi de instituto puro rogato sub condicione. Oppo[situm] ad l[ex] sed si ante quia condicionem quis no[n] pot[est] p[ro] instituto ut l[ex] hereditatis de here[dibus] insti[tuendis] so[lutio] hic de die incerta ibi de certa ut ibi no[tatur]. Pro declaracione glo[ssa] que est hic quero an institutus sub condicione vel ad diem possit cogi adire et restituere an S[ecundo] utrum hoc posset facere sponte z[us] utrum institutus pure rogatus sub condicione possit cogi adire et restituere q[uarto] utrum hoc posset sponte facere. Circa primum dic aut est institutus sub condicione impossibili vel turpi et habetur pro instituto pure ut l[ex] sed sciendum insti[tuendis] ff[.] e[odem] et l[ex] fin q[uod] si mdanda d[icta] c[ausa] et de condi[tionibus] insti[tutionum] l[ex] i q[uod] est condicio possibilis et tunc aut est potestativa et pt cogi implere et adire si pt si no[n] pt remittitur sibi condicio ut l[ex] sed sciendum ff[.] e[odem]. Si vero est condicio casualis tunc interim no[n] pt cogi adire et restituere ut hac l[ex] sed et si alio insti[tuendis] de insti[tutione] vero ad diem certam dic si instituatur a pagano h[ab]etur pro instituto pure ut ff[.] de h[er]ed[ibus] insti[tuendis] l[ex] hereditas ideo ante pot[est] cogi adire et restituere ut d[icta] c[ausa] et l[ex] cogi q[uod] vbi quidam si a milite dic ut dixi de institutio sub condicione ut ff[.] de testa[mento] mili[tis] l[ex] institutum q[uod] miles et hac l[ex] sed si an sum vera opi[nio] glo[ssa] circa s[ecundu]m an possit sponte adire et restituere dicas q[uod] adire no[n] pt sed pt petere bonorum possessionem sed sum tab[ulas] ut l[ex] i q[uod] si quis sub condicione de his dixi in l[ex] si quis instituatur de h[er]ed[ibus] insti[tuendis] restituere pt de facto no[n] q[uod] actiones transeant p[er] trebell[ianum] nisi ratihabicio subsequatur adueniente die vel condicione ut hac l[ex] sed si ante. Circa t[er]tium s[cilicet] de instituto pure rogato sub condicione utrum possit adire et restituere dic aut est rogatus de restituendo pure in parte et aliis sub condicione pro alia parte et tunc ab eo cum est rogatus pure pt interim cogi adire et restituere ut l[ex] i q[uod] sed et quamquam ff[.] e[odem] aut est rogatus tamen sub condicione et tunc pt cogi adire et restituere non tamen transeant actiones p[er] trebell[ianum] ut d[icta] l[ex] p[ro]x[ima] q[uod] antisiaca Si vero e[st] rogat[us]

restituere ad diem tunc aut est dies
cta a incerta primo casu pot cogi adi
re et restituere ut l. recusare in fi
. ff. e. et l. cogi q ei quidam ff. e aut
est dies incerta et tunc a suspendit
fideicommissum et idem q in simplici
conditione ut l. dies incertus de con
et de et C. de fideicomm l. post mortem
ff. in una lec. Si vero diem fideicom
non suspendit ut quia est appositus
dies mortis fideicommissarii ut l. heres
meus de con et de tunc idem q in
die certa ut dicta l. post mortem ff. in
alia lec. ¶ Circa ultimum intellectum ipse potest
sit adire et restituere dic aut ero
gatus de restituendo pluribus et resti
tuendo uni tunc non transfert actiones
nec sibi contingit liberatio nisi pro rene
tu conditionis ille cui facta est restitu
tio suppleat et sibi restitutum esse
velit ut l. cum pater § quia ff. de le
ii et l. ix § servum ff. de le iii si vero
est rogatus de restituendo uni et
tunc aut est sui iuris et potest interim
restituere et adveniente conditione
contingit liberatio non tamen interim
transferuntur actiones per trebell quia non
est facta restitutio pro ut defunctus
voluit ut l. post mortem C. de fideicom
proba et ibi hac l. sed si an et ita doc
intelligunt licet glo et lex post mor
tem aliter sentiant unum ille cui debet
fieri restitutio non est in sua potestate
et non potest statim restitui ut l. filius
§ Divinus ff. de le i et ibi dixi ratione
¶ Ultimo glosa que est hic que distinguit
in hac materia vide et signa bene

Apud Iulianum

heres non potest cogi adire et
restituere quod dampnum que timet sibi sar
ciatur vel a patre remittatur h. d. Nota
ciatur vel a patore remittatur h. d. Nota
cum quod statutum quod dicit aliquos coge
dos ad suscipiendum arbitrium debet
intelligi nisi ille aliquod incommodum
suspectum habeat vel aliquod dampnum time
at tunc enim non potest cogi nisi illud
sibi sarciatur vel a patore remittatur ut h.

Item ut

ad confirmationem
tacite vulgaris re
quiritur aditio ex testamento primo h. d. ffm
glo vel dic quod loquitur de pupillari
et ffm hoc dicat ipse fideicommissum relictum
in secundis tab cogitur institutus in testamento
primo adire ut pupillares tabule et
fideicommissum confirmentur h. d. ¶ Oppo quod
institutus in testamento primo non possit
cogi adire ut l. ita tamen § a patre ff. e. et l.
ii § interdum ff. de vul et pu sed non
cogitur adire ante mortem pupilli ut
ibi post sicut ut hic ¶ Oppo unica additio
sufficit ad confirmandum testamentum pri
mum ut l. si ne de re tu et die sed
hic pupillus fuit heres patris quod non
est mirum quod alii coguntur secundum glo intel
lige quod hic pupillus non admisit Sed
tunc oppo contra sen heredis confirmat
tabulas pupillares ut l. si pater de
pupillaris et l. filius de vul et pu et
l. vul de acquir her sed non obstat hic pu
pillus habebat coheredem cum et ex
dentia nichil operatur hoc tenet
dy per hunc solutionem pupillarem et di
cunt vul substitutionis in l. precibus quod

est verum quantum ad propositum non
simpliciter ut dixi plene in l. filius quod
prius de vul et pu Sed tunc oppo quod
substitutio pupillaris non possit habere
locum filio non existente herede patri ut
instituta de pu sub in pri sed quidam quod hic
substitutus vulgaris fuit sed non pu
pillaris quod glo non placet quia tex dic
secundas tabulas pu si fuisset substitutio vul
garis posset adire ex substitutione vul
garis constitutionis adita non fuit unde non
erat patre instituti cogi adire dicit
quod glo quod hic fuit facta substitutio pupil
laris si substituti non adibunt ex pu
pillari illam hereditatis pupilli non e
aliquid cum non adiverit prima sed adibunt
substituti ex tacita vulgari concepta
in expressa pupillari ¶ Sed ex hac glo quod
tacita vulgaris requirit quod testamentum pri
mum confirmetur per aditionem factam ab alio
quam ab ipso substituto et sic testamentum non
potest incipere assumere vires contra ta
vulgarem contra quos est hic ffm hanc glo
et dy et gul dicit in l. precibus quod idem
oldra et ego idem teneo pro hoc ad
duco tamen ff. de test mili l. neque enim §
fi et l. sed quod plene examinavi in l. i ff. de
vul et pu in illa q de effectu tacite vul
garis ad hanc l. videtur quod loquitur de
substitutione pupillari et adibunt ex
pupillari nec potest dici quod pupilli nul
la est hereditas sine herede dicta pri
ma quid enim prohibet quod pupillo
obvenerint alia bona que fuerint
sibi quesita per tutores suos et hac
opinionem videtur tenere glo in l. ple de vent
inspi et l. i cor de vul et pu et in l. i illius
ti plene dixi ¶ Oppo quod non sit necesse quod
ambo adeant cum una adeunte accre
scat sibi portio illius repudiantis ut
§ sic itaque de cadu tol sed cogantur ut
pareatur voluntati defuncti quod forte
intest fideicommissarii ut magis habeat ab
utroque quia ab uno certo casu quod dicit C.
e. l. non multum et l. recusare § heres
ff. e. ¶ Dicunt glo de qua hereditate fi
erunt rogati restituere dic ut in glo

Utrum autem

coac
tus
adire et restituere si actiones in fidei
commissarium non transferuntur patre non
commissarium non admisisset h. d. cum quod se
tur at si non admisisset h. d. cui quod se
cunque iste quod quod si fideicommissarius de
cedit ante restitutionem quod restituto non potest fieri
heredi eius C. eodem ff. e. l. cogi § ide ine
tiamus § C. de fideicom l. iii et l. si per
sona glo videt et ponit veritatem
intelligas hic fideicommissarium decessisse
sine herede hoc est vera licet aliter
glo dicat in l. cum filio ff. de le i sed ibi
reprobavi et l. a testatore de con et de
et ibi dixi ¶ Oppo quod ex iii non sit sequendo
ut l. nemo C. de solutionibus ff. de testa
sed hic est ex iii principis quod est sequendo
ut l. ii C. de leg ¶ Oppo quod cum condicione
non possit quis cogi adire et resti
tuere ut l. sed et si alia ff. e. et l. Sed
si ante sed ibi fuit institutus sub condi
tione hic puro rogatus sub condicione
hec sed est bona in sed tamen vel l. sed
si ante ad hunc dicat quia si restituto

fit aqua addicione ab eo qui institutus est pure non fit sm quod testator voluit g° non tulerunt actores sed fateor q non tulerunt hic actores actores p trebell' per maonem l sed si ante et ideo fuit introductum remedium dum pij ut si ante decederet fideicommissarijs qua actiones transeunt ad trebell heres q adit ita teneatur q contingit sine fideicommissarius decedat an recedere sine post an tamen conditionis vel diei pendente eventu ¶ Oppo sm hoc puniet q heres puniatur teneatur creditoribus Reo fateor tamen sibi no noceret quia est qui eum defenderet heret loco remedium dum pij et sic e expedita glo magna preut pertinet ad hunc q alium q sequitur dicam in l sequenti Oppo ad petitionem istius sine no pt quis cogi adire ut s e l no est cogendus quedam glo prima hic intr soluere dic vel cogi sm plus e

Sed cum absente

¶ Quero que est ratio q in instituto pro parte no habet locum constitutio Reo quia est alius cuius aditione confirmatur testm et competit libertas ¶ Sed ad hoc oppo q ambo dut cogi adire et restituere ut s l pe ¶ i ff ibi cogebatur ab eo qui restituere petebat sm voluntatem defuncti hic cogebatur an aditione et sic no sm voluntate defuncti hoc sentit glo magna precedent l et bn quia nota Bartholus le d

Neque

glo legit tribus modis vide ea et tene prima lecturam Bar le d

Illeaq ¶ Si testo

in causis sumarijs no admittitur exceptio que rei inteee no continet vel admitti sed si requirit altiore indagine reservatur h d ¶ Illud q dixi in summario ¶ Sed no et hic q si heres decedit ante adita heditate fideicomm in vte extinguitur ¶ Glo hoc oppo C e l no instat glo soluit nobilit q quis decedit post adicionem et an coactorem et tunc fideicommiss extinguitur casus est hic inti q an adicione post coactionem tunc fideicomiss no extinguitur sed debetur ab eo ad que vadit hereditas sine sit heres sine substitutus ut dicta l no putat sine veniens ab intestato ut l post consanguineos inst l de suis et leg Item id q dixi de herede decedente an aditione et coactione q fideig extinguatur intelligitur nisi ad heredem sm transeat ius deliberandi vel adeundi aliquo ex casibus quos dixi in l ventre al i gerit de acqr hr tunc eum cogetur heres heredis sicut ipse heres ut l ea quam C de fideig facit q dixi s e l reci sare inpn ¶ Quero quod pt ee dubium de pluribus fideig si de testo no eet dubium Reo poterat ee dubium an fideig si de testo no eet dubium Reo poterat ee dubium an fideius eet particulare vel vle ut l cogi in pn i e vel testm dicebatur factum sine solempnitate vel absque aliqua scriptura et heres confitebatur testm et negabat fideicomissu et ex hoc pt ee q ista q requirat altiore indagine q forte ex q testes veniant de longinquo

¶ Quero que est ratio dic de exceptione testi quis no admitti et fideig que admitti Reo si defunctus non potuit facere testamentum q interest heredis qui in restituit et adit quia aliquem poterat quemari nec padicione sint suus heres nec ademi aliquid pertinebat Sed qn dubitatur de pluribus fideig an valet vel no interest heredis quia si fideicommissarius cogeret eum adire auferret sibi ius quarte et ius deliberandi sine ut l e l cogi que ratio mouemus et ideo due examinari sm hoc puto q si opponerentur exceptiones de viribus testi interest heredis quia forte est hic ab intestato illius defuncti et sic apud eum remanet illa hereditas tunc eet examinata illa exceptio no aliqd dampnum paciatur ut l apud in pn e ea ita tn q quod dico g in exceptionibus in quibus tractatur de pluribus fideicommissi si nulli interest heredis continet q forte repudiauit Jam heres tunc illa exceptio no debet audiri nec examinari pre dicta vera nisi eet notorium testm vel fideicommissum esse nullum ut l i ff de tab exhi et l siquis legatum ff de falc et no in l eam quam C de fideicommiss ¶ Quero quid operatur ista reseruatio exceptionis quam iudex facit Reo hoc ut si appebit exceptiones ee veras et iuridicas quibus est factum heres preiudicatum ut hic et l post impu et l siquis maior C de dampno infe ¶ Ulterius scias q duo sunt actus dispositiuus vna q mater instituit filium ut si decederet sine liberis restitueret hereditatem ¶ Filius decessit infectis hereditate no facta adicione an pr possit cogi adire et restituere et dicit q si pater adiuit sponte p l si infanti cogitur respicere ut l si alienus § fin s de le q si no adiuit sponte no pt cogi p dicta l si alienus q no placet quia pt cogi sicut ille ad quem transit ius deliberandi vel adeundi ut no p glo in l cum qua C de fideicommiss Bartho le doc

Tempestiuum

vi dimus quis pt cogi videamus p quid et hoc intendit maior minore cogere pot p imparem no habet imperium h d pro sequitur ut in glo ¶ Oppo de offi consul l i dic ibi de voluntaria iurisdictione h de contenciosa an autem quis possit subire offm pium dic plenius p gul ut l iij de adopc Bartholus legum doctor excelle

Si quis filius fa. miles pot cogere perz adire et restituere h. d. Bar. le. do.

Namque sed et si

Etiam post repudiacione quis cogitur adire nisi bona sint vendita h. d. No. q. licet ille qui repudiavit perdat ius adeundi ad sui commodum alienum ut hic Bar. l. d.

Si quis compulsus

per additione fcaz coacto confirmantur legata et fideicommissa ca. bule pupillares confirmat. p. aut ex ea que dicit etiam firma prima venit. Nam tabule pupillares co. tinentur a. p. testator. ut hic dici in l. filio preterito de iniu. testa. Bar.

Cum compulsus

Cum compulsus adit hereditate non pt penitendo hic infirmari quia arte hoc dicit Bartholus l. d.

Non omnimus sim. compulsi

postque possunt illud statu compulsi ex cognatione in l. qui poterat p. declaravit quis cogi posset usque ad l. ille agno. de pe. stum. ibi p. qua iudicet usque ad hunc ut hic ademus petitionez inter cogat heredem usque ad l. ex facto et hoc dr. rogatus ex restituenda re vel quanti tate non pt cogi adire secus si roga. de universitate rez vel quota h. d. usque ad l. cogi ut cu quida. ¶ Oppo. h. d. q. si rogatus sit aliquis resti tuere bona transeunt actiones. Con. ff. de le. i. l. non amplius ut si et l. si quis servum ut si t. l. s. ff. de le. i. s. hic sunt rogatus restituere omnia bona vel simplr. ibi ptem bonorum ex plone dic ut l. si quis servum ut si ¶ Oppo. q. appe. pecunie tn pecunia inita continetur ut j. ad trebel. dic i. l. i. s. ut dici in l. talis ff. de le. i.

Cogi No ibi in v. mani bigno rez quare appellacione pecunie totum prio. continetur. hic intelligatur fideicommissa dici clarius in dicta l. tal. ¶ Si vero ex q. sed et si quis roga verit q. licet verbum invenire ipe intelligatur deductis omnibus tn hic assumitur large et impp. non re medidat fideicommissa. Dr. et gnalit. in r. gsultis hic ponit singularem eius q. dixerat ¶ No q. verba obliqua adiecta certe rei vel quantitati inn qua extendunt. ad universitate bo norum ut est ar. q. verbum relinquo adiecta rei singulari non trahitur ad universitatem directa vel obliqua sint dy et pro constanti ponit confirmat. Pirquida disputatoe de qua fecit mencione in l. illa institutio ut hijs verbis impri de hr. instit. probat. plane ut cu appe cog. l. aliud ubi non sufficiat filio relinqui cuique re

licto titulo Sed inn. institutionis et sic ar. q. verbum relinquo adiectum certe rei vel quantitati non intellr. in institutionis nisi exprimat. ¶ Sequitur ideo queritur hic ponit determinatio nis et paces facte inter non solum vel declaravit ideo exacuens quid importat dicti verba deducto ere alie no et legat. sed hoc fuit declaratum ff. e. l. Marcellus ut i. s. q. heres si mult solvat si non hereditate resti tuat et hoc est summa nisi hic porta nisi Et ex hoc non obstat racio pa quo ponit q. ipa vi verborum ing. id q. sup. est ex hereditate quia ipaz he reditatem restituere sit rogatus quia non est verum quia verba hoc sequi cent sed magis ipietate heredis ponit si ipe mult solvere vel alij restitue re ad solvendum. No tn dilig. illa verba quia si aliquis intento rogare ex. esse restituere q. superest adebit. vel legat. vel residuum bonorum adictis iudicijs vel legat. q. ut modo est fideic. pte ut hic tex. expresse dicit et p. hoc semel de facto consului aliam p. testamentoe fuit facta sub stitucio p. hunc modum si decessit sine liber. residuum meorum bonorum adict. iudicijs et legat. tenenat. intalez dicebaz q. substitutio hoc non pt ee directa quia verbum ere adiciatur certe rei vel quia universi tati ut hic patet ideo non trahitur ad directa ut dixi ff. prox. ut. Bar.

Si quis fideicommissarij vel possunt cogere heredez adire sive sit unus sive plures sive in solidum sive p. pte h. d.

Sed et si quis fec. hered. tat ipe testator locus est trebelliano in hereditate aliena h. d. oppo. j. pro. q. sed pront ibi dicam Bar. l. d.

Sed et similes eo casu quo ad institutum ex rebus certis tu sevunt ipra et actiones No a fideicommiss. certarum rerum poterat cogi adire et restituere h. d. ¶ No ar. q. institutus ex re certa eo casu quo hereditas pertinet ad eu et sic ad eu transeunt actiones poterit cogi adire et re stituere sicut hic dr. intento instit. ¶ No q. qui quis roga. restituere hedi tate alterius que obvenerat testatori non est locus trebell. Con. j. e. l. j. sed non est verius sol. q. hic corrigit sed non est verisile q. se corrigat in continenti aliq. q. ibi pervenerat ad rogatum restituere hic non q. glo. non placet quia relin quendo vide. adire ut ff. de acqr. hr. l. pangonius ut si et l. si Roma C. de in. de. hn. soluunt alit. ut in glo. tn dic q. ibi sunt rogatus restituere he. ditatez testator. totam vel ptez et etiam alia que testatori obvenerat hic vero sunt rogatus restituere solum aliam hereditate de puris ante hunc relic ti dixi ple ff. de le. i. l. cu filijs ut hac

Cum quidam Roga tus restituere ad diem certum pot inter

cogi adire et restituere h. d. ¶ Oppo ß. c. l. sed si au. sed hic dicitur rogatus re stituere ad tempus incertum non in l. recusare § si ß. c. Bartholus le doc

¶ **Mecianus** dicit. ad peticionem vnius ex fidei commissarijs pot heres cogi adire et restituere totum. Et ille cui resti tuitur totum a fideicommissarijs quartam non detrahet h. d. Bartholus l. d.

¶ **Idem mecianus** Cum actio vnius ex fideicommissarijs faciat heredem perdere quartam in totum si contemplacione totius cogit. Secus si ius contemplacione partis sue h. d. Nota tex. alij in locum eius succe(sse)runt q fideicommissum vt de au. re stitutione vadit ad heredes nec ob ß. c. l. apud iul. § vtrum ut ibi no. et p hoc tex. p(re)henditur glo. in l. cum filio ß. de le. i. et l. a testatore de con. et demo. Ex hoc § formatur distinctio posita per glo. ß. c. l. i. § sed quoque quia tunc vi debis et intelliges. Bartholus le. d.

¶ **Si pater filio** dicit. ad pe ticione filij in potestate pot pater cogi adire et restituere in non castrensi et et in castrensi ¶ dicit. ad peticionem aut filij ipsi quibus non cogitur adire sed sponte adi erit cogitur restituere h. d.
¶ Oppo qui pater rogatur restituere filio sed qui pater institutur et rogatur de restituendo filio tunc est locus trebell. quo ad omnia omnis remedia ut h. quia filius institutur et pater rogatur de restituendo ipsi filio tunc est locus trebell. quo ad omnia reme dia preter quia quo ad deductionem quarte ut dicit l. cum filio et l. i. § si filio ß. c. ¶ Oppo q filio in potestate non cogatur pater restituere ut j. e. l. ubi pure sed glo. q interim fuit emanci patus hoc non vr dementie licet q patet ex eo q sequitur de fideicommisso pertinente ad castrensi peculium vnde sed alij q hic loquitur de filio in potestate non ob. l. ubi pure quia fuerunt verba que sapiebant extensionem fideicommissi in tempus existencie filij in ... hic non hec tamen ut ibi dicit ¶ Sed oppo quod ad peticionem filij cogetur pater cum quicquid quesit filius querat patri ut l. placet ß. de acquir. her. sed quidam q fiat restitutio in peculium tamen alij dicunt et hoc tangit Ja. de are. q cogetur adire non restituere et hoc non peteat fideicommissum pro patrem moriente ut l. ille aquo § si de testo ß. c. uel dic dicat ipse q cogatur adire et restituere ad id q dicitur q quicquid quesit filius querit patri nec est pri violentia sed si pr non vult q est h. est eius h. q non Sed cum hoc faciat l. filio vetante de vulg. et l. ce de acquir. re do. dic ego q ipse est hic q stat in patre allapidante ut j. e. l. ipsorum tatis eum e dilapidatione recusare adire hereditatem et in hac sententiam inclinat Ja. de ar. et oldra. luc.

glo. tenet p(ri)ma s. quod filius interim fuit emancipatus ¶ Oppo ß. de min. in l. de min. ius vot l. i. et ij. sed intelligo hic patrem cogi petita venia ¶ Quero quid si pr est rogatus de emancipando filium an filius possit hoc petere a pr(etore) Glo. distinguit optime aut patri est aliquid ob hoc relictum aut non et si est relictum aut agnouit aut non de hoc ß. de le. i. l. filium § fin. in vulgarem et l. si cum de con. et de. ¶ Nemo ad v. sed si fue. oppo j. de mar. te. l. fina. tio sed hic libertas data directo trahi ad fideicommissum q dicunt in glo. Oppo q ad peticionem filij possit dominus cogi adire ut j. e. l. § si ego dicit ut ibi Bar.

¶ **Hy qui** Cum non pt capere solidum pro se capi at ut alij restituat h. d. quid de hijs qui nihil capere possunt glo. remit tit ad no. i. l. cum q c. de fideicommissum dicit ut ibi

¶ **Si ego** unus solus institutus rogatus pot a suo he ditario cogi adire et restituere siue sit fideicommissarius primus siue sub. h. d.
¶ Illo q fideicommissarius s(ecundu)s cogit primum heredem adire et restituere oppo ß. c. l. v. sed si duo sed ibi heredis spe erat hic hereditati ibet prima ratione lum explicat glo. hic dicta plenius in l. non cogendum j. e. Bartholus l. d.

¶ **Talis quoque** Cum ab iure consecutus est libertatem pt a suo cogi adire et restitue hereditatem h. d.

Ex facto Iurisconsultus usque ad hac l. tractauit ordinate de v remedijs scilicet gl(os)e trebell. s. de scribus primis in l. i. usque ad § si heres ibi de quarto s. de remedio detractionis quarte usque ad l. qua poterat ibi usque ad hanc l. tractat de v remedia s. coactionis hic usque ad finem tractabit permittere de omnibus Et h principaliter tractat de iuribus fideicommissi et hoc intendit vba di recta que inter directa valere non possent trahuntur ad fideicommissum h. d. ¶ Illo tex. q dicit suam et glo. exponit s. rogant Sepe enim accidit cum notarij conficiant testamenta pro verba 3e persone dubitatur cui hec pronomina sunt sua suum referatur ad ipsum testatorem vel heredem eius q in dubio referatur ad testatorem nisi aliud de mente appareat secus § ingenue pt te usque ad § si quis rogatus Bartho. le doc

¶ **Si quis rogatus** filij tales instituere excepti faciunt fideicommissum conditione deficit uel exdig et conditione persone dissimode sub tuetur h. d. ¶ Oppo de pri. ad si sed q pri dicitur p si declaratur ut equaliter personam dissimode p.... ¶ Quero quid vult dicere iurisconsultus exdig nitate et quidam dicunt q si est hic positus indignitate pellatur penali sensisse hoc est q(ui)a qui in hoc indignitate posuit ista verbo lex insti tuerit ut l. si qua illustris C. ad

orbitam dns imperator in priuilegiis legittimacionis nobis concessis excepit filios illustrium et spectabilium uel hoc illa rone quia in nobilibus illa sobolem potius aborreret dicta ergo quod homo positus in dignitate de tali sobole non videtur sensisse et hoc tenet glo in l. generaliter C. de instit. et subst. licet iam de cetero aliter sentiat

¶ Oppo quod naturalis nullomodo excludit substitutum ut l. naturalis al. l. generaliter C. de instit. et subst. sed glo. quod ibi quando testator non expressit sed a l. talis conditio subintelligitur hic quando expressit testator quod multi tenent sed non est verum lex enim subintelligit quia presupponit testatore sic noluisse ut l. cum auus de con. et de. et l. cum acutissimi C. de fideic. dicit glo. quod intelligitur sine distinctione huius quod ang. naturalis filius excludat substitutum dicunt loquitur de naturali ex infirmitate concepto aut de alio naturali primo cum aut fuit conceptus in figura uxoris et excludit substitutum ut insti. de hered. instit. in pr. et ff. de le. ii l. lucius § fi. et de uul. de li. l. fi. Sed cum recurrendum est ad distinctionem h. n. quia aut aspectum de voluntate defuncti quia de naturali sensit et voluntati statur ut hic ibi ex voluntate et intelligo voluntatem defuncti presumi si verba dirigebat ad talem qui alios filios quam naturales habere non poterat ut ad suo sinum ut l. heredibus § fi. in c. et ibi dicit uel si in alia parte testi de naturalibus fecit mentionem arg. l. qui filiabus ff. de le. i. et de le. ii l. f. cum pater § rogo Si vero de voluntate non aspectum aut erat homo positus in dignitate et de nali sensisse non videtur ut hic dum dicit ex dignitate et intelligo ex dignitate hominis honeste vite uel honorabilis cognacionis ita quod ei esset verecundum si sua cognatio siue sua domus deuolueret ad bastardos arg. ad hoc ff. de non usupi l. i. § et generaliter et ff. de ven. inspi. l. i. § de inspiciendo. v publice enim interest et al. naturalis excludet substitutum ut hic ¶ Quero quid de legatario tantum dum substitutum excludat dic ut l. si ita quis ff. i. ff. de le. ii et glo hic tangit ¶ Quero quid de fidei commisso quod ipsius non excludit substitutum ut in aut ex testamento plenum C. de inoff. test. immo quia in ea esset filius § fi. quod filii non sunt uocandi et hoc verum in masculo cum facta est substitucio in muliere vero forte recurrendum esset ad distinctionem predictam arg. insti. de succe. de § quod vulgo et i. vide cog. l. si sponsus ¶ Quero quid si aliquis decessit cum uno filio dixit glo. quod substitutum excludit allegat l. pater de conditionibus et de tes. est in l. nusquam de v. sig.

¶ Quero an sit iure quod talis filius sit heres patris dic ut non in l. filius cum quibus ff. de li. in ¶ Quero quid si testator non dixit si decesserit sine liberis an subintelligatur dic ut l. cum ang. de con. et de ¶ Quero quid in contractibus aliquis accepit fundum in emphyteosim pro se suis quod filiis dum intelligere de naturalibus Spec. tangit in ti. de locato § nunc aliqua lxvii et pr. dicere quod idem sit in ultimis voluntatibus et in contractibus Sed non possum accedere quod hoc procedat quia pro filio naturali nulla actionem querit quod contrahens est quo non querit stat nec mihi filio ut l. rebutor § fi. i. c. ideo non potest dici quod ex illo contractu emphyteotico filiis naturalibus quesita est actio personalis nec etiam realis quia non fuerit in possessione uel alius pro eis ¶ Nam ut ego dixi in l. gallus § quidam recte dicta verba pro se suis quod filiis intelliguntur ordine successiuo primo ergo ingressus est possessionem pro se suis et sic filius non habet ius personale nec reale sed sumendo dictum improprie possumus dicere quod filius naturalis potest habere ratam et agere contra heredes patris ut sibi cedant actiones ut l. plt. de neg. ge. facit quod non uel huiusmodi in pri. ff. de le. i. et predicta possent esse vera in emphyteosi data ab ecclesia non credo quod intelligatur de naturalibus aliquo enim de illis enim non cogitant etiam nec presumendum est quod cogitauit propter dignitatem suam et quod tales naturales non possunt habere sine peccato mortali ¶ Quid quid in feudis expressum est quod naturales in feudo non succedant etiam si fuerint legittimati ut x coll. fi. de feu. fuerint con. c. naturales filii Sed in priuilegiis iuris est expressum quod etiam quo ad feuda et uassalagia possunt legittimari ¶ Quero quid in simili imperator concessit aliquo et suos filios usque in tertiam generationem dum alii naturales comprehendantur hanc quod tangit C. § ut l. si liberto et C. de iur. dic. ima et vide tenet quod non comprehenduntur contrarium vide tenet in l. quidquid ad l. iul. maiestatis in quo casu non examino ¶ Quero quid si a lege proferatur illud verbum filii an naturales intelligantur vide quod dixi in l. prouinciarum de v. sig. l. tutelas de capi di. ¶ Quero an bastardus nascatur et filia nota idem importantibus et filia vide dicere glo. ff. de conditionibus fi. vide dicere quod idem sit tu dic pro intellectu istorum nominum ut ex de tempore et ff. ubi de cap. § et idem ibi per glo. ¶ Ultimo vide glo. ins. que ff. arg. et non sol. ibi C. de instit. et subst. l. si mi. dicendum ibi resultat idem effectus h. non quod plene dixi in l. gallus § et quid si tantum de li. et post. Bartholus lo. doc.

¶ Ex facto filii concepti ante deportationem faciunt deficere conditionem fideicommissi relicti si decesserit sine liberis secus si post deportationem concepti

fuerunt h. d. ¶ Primo pro declaratione lre quero qui deficiat conditio ad quem pertinent bona Reo ad fiscum fisco ad quem pertinent bona deportatorum ut C. de bo. dap. l. deportatorum ¶ Si vero circa hanc ptem qui liberi non faciunt deficere fideicommissum qui veniant restituendum Reo non statim sed expectata morte naturali ut l. statuis § cornelio de iur. fisci. Venio ad apparatum ¶ Oppo. q. post deportationem non generatur filius cum filius institutendus quelibet patri ut l. placet de dap. hr. sed ut in prima glo. ¶ Oppo. qui est in utero sed hic cessat ee cedit quod commodum filii glo. dicit fateor q. h. est de casibus in quibus ad quemadmodum alterius habetur pro nato. Tu dic sm. Ja. de are. q. primo hic est quemadmodum filii quo ad omnia bona vel eorum partem ut l. de bo. dap. l. i. et C. de bo. dap. l. R. ¶ Si vero an post deportationem concepti et nati sunt legitimi Reo sic quia matrimonium durat ut l. i. C. de divortiis ¶ Si vero an nascantur in ptate Reo per deportationem perdit pater ea que sunt iur. civil. ut l. de penis § item sed pria ptas est de iur. civili ut inst. de patria potestate in pri. et l. non tamen de his q sunt sui vel alieni iur. ergo filii non sunt in ptate patris et sic hes [illegible] in quo filii nascantur legitimi et non in ptate sm. Ja. de are. ¶ Si vero quid in banitis nostri tempore glo. insti. qui mo ius pa. po. sol. § relegati distinguit aut bona sunt publicata aut non ex lege in l. eius qui § de testa. Ja. de are. dicit h. ubi unde satis exbanniti ipso perdunt ea que sunt iur. civil. propria illius civitatis non sunt exbanniti et hoc intellige in illis exbanniti quibus civitas vel lex in dixerit ut possint impune offendi ut l. amissione capi. di. In rago. [illegible] non perdunt et sic filii nati post bannum faciunt deficere conditionem fideicommissi et dico ideo Ja. possit sol. in multe q ea quas vide q quamvis disputatam que incipit lucane civitatis Bartholus legum doctor

¶ Si quis rogatus per deportationem non perditur ius eligendi fideicommissarium sed per damnationem in metallum h. d. facit ita secundo rogatus possit ee arbitrator dixi in dicta l. cum pater § hereditatem § deleri dic ut ibi Bartholus legum doc.

¶ Si quis autem conditio si decesserit sine liberis intelligitur de iunctis et ideo si liberi cum rogatum vel simul cum eo moriuntur non faciunt conditionem fideicommissi deficere h. d. ¶ Ideo q ei qui dicat filios supervixisse et negationem fideicommissi defecisse incumbit onus probandi ¶ Sed ergo contrarius facit positiones per quas confiteri filios supervixisse et itaque meum decedam plene in l. q. depre. § de rebus dubiis Bartholus legum doc.

¶ Si quis ita conditio si sine herede decesserit intelligitur i. sine liberis h. d. vel alter verba conditionis debet intelligi ut se habeant adee vel non adee h. d. ¶ Oppo. heredis appellatio ad universos extenditur ut l. de v. sig. l. heredis appellatio sed hic e duplex lra una si alieno herede decesserit hoc est cum herede cum non sit de suis et tunc contrarium non ob. alia lra e sine herede tunc obstarum. Sed puto q hic e pluripalmente [illegible] verbum sine herede intelligi i. sine liberis racio plurimis est quia cond. debet intelligi ut habeat se adeo et non ee sed raro contingeret q quis sine herede decesserit deret ideo intelligi sine herede et sine liberis sm. glo quod glo indicat si decesserit e fundum vel pecuniam tibi ei usq. heredibus q intelligatur de filiis al. dicaret in perpetuum hanc q ponit dy. in l. cum conditionibus § de v. sing. et Cy. in l. libertati liberteque de ap. si ergo dixi in l. gallus § et q. de lib. et post. et ibi. Ecce tetigi q quia disputavit Ray. de eo qui dixit hereditatem deveniat in ticium et eius filios et heredes et tenet q sic al. deficeret conditio q. pt. procede in aqu. h. q. qui dixit si decesserit sine herede quid debet intelligi i. sine liberis heredibus al. autem si dixisset si decesserit sine filiis dic ut dixi in l. filiusfamilias § cum quis § de le. i. ubi glo tangit et p Cy. in l. ii. C. de con. in ser. [illegible]

In fideicommissaria

Primo ponit unum dictum sm. duas except. 3° aliud dictum e° voc. ii. pdaz. § Sed ibi mora 3d ibi plane e ibi quoc et tempus signat ¶ Oppo. q fructibus non computet i. q. ita ut s. q. d. l. fale. § in voc. in pri. sed ibi in fale. et [illegible] dixi in l. q. ita § ad l. fale. ¶ Oppo. C. de usuris l. siminquis § repleciong. sed ibi in iudicium venitur hic ¶ Et pro huius declaratione videndum est primo utrum veniant in restitutione fideicommissi et imputentur in quartam trebell. ¶ Quia q glo q est hic distinguit nobilis et l. in rebus § C. e. et ibi doc. supplent glo tamen in multis deficiunt ut tu glo. vide glo primam et signa ¶ Secundus g° ponit glo. primo qui fructus percipiunt ab herede pendicio testatoris qui negocia petuntur. Tercio qui mora non solvente seu non restituente que distinctio est imperfecta qui possunt percipi fructus. Secundo non separatis ab his ut si iacente hereditate percipiantur vel post aditam hereditatem fideicommissario absente et non negligente. Ideo cum fructus non veniunt in restitutione tunc distinctio deducuntur inter adeundi aut non ut l. e. l. ita cum § si sm. et ibi p. glo. ste q hac glo. dr. ee [illegible] fructibus que percipiuntur absque prvisione testatoris cum ex defuncti provisione percipiuntur ut usure vel pensiones

quas defunctus fuerat stipulatus
dum veniat in restitutione dic ut l.
postulante § fi. et l. producta § plus
ff. e. Item quod ibi dicitur debet intelligi
quando fideicommissum est relictum simpliciter
Si vero est dictum quicquid pervenerit
vel quantacumque pecunia pervenerit
et sic per dictum generatur tunc debe
ret aliter dici ut ff. e. l. balista et l.
se. ¶ Iste quod dicitur hic quod fructus computantur
in quartam supplendam vero restituunt debet
intelligi nisi heres aliqua legata
soluerit quia tunc istos fructus
in illis legatis computat ut ff. e. l. ita
tamen § ex asse et dic ut ibi. Iste quod
hic dicitur quod fructus computantur in quarta
fallit in liberis primi gradus sed po
sset dubitari quid in parentibus primi
gradus cum eo illis computantur in
quartam ut ff. ad l. falc. l. filius fa.
Item tu id quod dicitur quod fructus percipiuntur
negligentia ante restitutionem fidei
commissi Si enim fideicommissum esset institutum
verbo vel esset de casibus in quibus
restitutio esset facta ipso iure quod ponitur
in l. plus C. e. licet fideicommissarius
esset negligens in petendo restitutionem
realem tamen fructus percepti debent
sibi restitui sicut dicimus in lega
tario ad que transit directa via ut l. he
res meus ff. de usu. et ibi no. et C. de usu. et
fruc. leg. l. i et l. ii facit ff. sol. ma. l. si
mora et quod ibi dixi ex predictis intel
ligimus distinctionem glo. collige pre
te distinctionem magnam ¶ Quero quid
computetur in quartam iure non dicitur in
glo. puto tamen quod l. pap. § si condiciones
ff. de inoffi. te. corrigatur per l. scimus
§ repletionem C. de inoffi. tes. licet glo.
aliter dicere videantur ¶ Quero quando
fructus computentur in quartam debitam
iure institutionis que vocatur falc. glo.
distinguit quam vide doc. reprehendunt
hanc glo. in uno scilicet in eo quod distinguit
in fructibus perceptis ex re legata sunt
sunt percepti ex re legata scilicet ita sunt
mora non restituentis vel neglige
tia non petentis etc. ¶ Illa tamen domini et
certa transit in legatarium fructus
sunt percepti ex re alicuius legatarii pro
debet sibi restitui ut ff. de usu. l. here
dem et l. i et ii C. de usu. et fruc. l.
et no. per doc. in l. iubemus C. e. et ista
sunt vera in re que erat defuncti quid
ergo si non erat defuncti sed ab eo
possidebatur bona fide vel titulo
pro eo sicut qui defunctus est dicas tu
sit dominium recta via in legatarium
ita qui possidebat bona fide tulit dominium
recta via in legatarium quasi domin
ium et sic publiciana ut l. cum sponsus
§ i ff. de publicia unde eo modo fructus
ad legatarium pertinebat sed si esset
res prorsus aliena ita quod in legatari
um non transiret dominium vel quasi do
minium tunc haberet locum dis
tinctio glo. ante sunt percepti
mora non restituentis aut neglige
tia non petentis etc. ¶ Oppo. ad v.

quociens quia fructus veniant
in petitione hereditatis et augent
hereditatem ut l. item veniunt § fruc
tus de pet. hered. ergo fructus ve
niunt in restitutione. Sol. illud quando fruct.
non percipiuntur ab herede vero sed
ab alio possessore nam quando verus he
res possidet desinit esse hereditas ut
l. i § veteres et ibi no. de acq. poss.
et ff. heres § pen. de acquir. her.
vel aliter heres vero rogatus restitu
ere quod fuit hereditatis tempore mortis
fructus autem licet augent heredi
tatem non tamen fuerunt heredi
tatis tempore mortis. Bartholus. l. d.

¶ **Si legatum.** Quando plus legata non ve
niunt in fideicommisso debent intelligi de
ea parte que ab herede percipitur non
de ea que iure hereditario retinetur
h. d. Oppo. C. fa. her. l. filium quem ha
bentem. Sol. ibi expresse fuit dictum
quod non computaretur secundum unam lec. Oppo.
ff. de usufr. l. in fideicommissi § cum pollidius
glo. soluit duobus modis teneo Sol.

Ubi pure. fideicommissum relictum filio
ita ut ad eum perveniat vel
dilatum in tempus existentie nu
ptiarum male loquitur Justi. de le. § an filio
et quod no. in l. cum filio ff. de le. i.
ubi dicit relictum vitiari impedien
te regula cathon. Reo quod hic fu
erunt verba que sapiunt extensio
nem in tempus existentie sui in
diri cum faciat que ita ad eum per
veniant simile ff. de le. iii. l. fideicommissum
§ si filio servus si fuisset relictum sim
pliciter quia tunc contrarium locum ha
beret ¶ Oppo. ad hoc ff. e. l. cogi §
si pater glo. ibi intelligit illam sim
illam scilicet quod ibi fuit fideicommissum di
latum. Alii quod ibi fuit fideicommissum relic
tum simpliciter quod ibi teneo ¶ Sed
tunc oppo. quia secundum hoc fideicommissum
non valet obstante regula cathon.
ut § an servo Reo regula cathon.
non habet locum in fideicommisso ut
ff. de re cathon. l. plus et ibi no. in aere
secundum glo. que est ff. e. l. quidam ita quod
tenet quod dies fideicommissi ubique non cedit
nisi ab adita hereditate hoc ego plene
dicam ut ibi tangatur ¶ Ultimo glo. que
rit unam q. de qua dic ut in glo.

¶ **Te rogo.** Rogatus petere her
editatem cum alio
vide rogatus partem restituere h. d.

¶ **Cum.** Oppo. glo. ff. e. l. mulier
§ si eum. Sol. glo. hic ad
temporalem rei utilitatem tu dic quod hic
imputatur heredi Sed pro parte sua
cuilibet concesserat ¶ Quero an
pecunia que datur emptoribus ad e
liciendum eos ad promittendum et
que datur baiulatoribus que fiunt sub
astationes et similes expense que

hut ad expediendã vendicione dut
dedira Rco sicut s. ad l. tale l. quati
tas et s. de mur. deli. l. ffum vi cgputa
cione ut hic Bartholus legu doc

Sed et si ad tepus
certu decedit uxore pgnate
que postea parit vi cu libr
decedere h. d. facit lex sigms pgnat
l. de re mil. li. vi Bartholus le. doc

Heres cr heres indebite
institutus recupat eo
dicendo vel possiones adhuc
vacantes apprehendedo vel
quia debz no soluendo vel debitoib
ne soluant demandando h. d. ¶ Oppo q
no possit repetere ut C. ad l. fale l.
error. sed hic errauit in eo putabat
eius q. eos alienu tota hereditate cohau
riet et ideo nulla quarta putabat
posse deduca ¶ Oppo s. de le. ii. l. simulla
sed ut ibi ¶ Oppo. ad sed q hic d. q pt
possor nascitu del cessat s. q ine ca
sed intellige h possiones vacantes
sunt cu fca resto solo vbo et possio
ne realem ad huc no apphenderat
al no posset occupare ¶ Oppo ad id q
d. h q pt demandare debitoribus ne
soluant C. depom l. plt et aute ibi
posita sed ibi spale pro deposito vel dic
q hic no est psona extraneis veni
ens sed est heres qui habet dnas
incerto pt debitoribus denunciare no
soluant et alys aute prestacionibus
factis debitoribus ne soluant dum po
ssunt impedire soluere dic ut dixi in
mia protestacionz in l. no solu. s. li. de
op. no. nunc. eta de impacz phibitoriaz

Mulier in condicione que
cessam relicti respi
cint non refert quid ex equi
pollentibus fiat h. d. de hoc
plene distingue in l. gallus s. et quid
si tantu deli. et post. Bartho. le. doc

Non est Seruus pt coge
heredez aquo fidei
commissaria libertas est ei relicta h. d.
¶ Illo q aliq ide constitue vel spectari
de provia ee pana sunt l. no tame
de ex pu tu et l. si imp. ubi de tu et cu
ra ab hijs Bartholus legu doc

¶ **Si heres** fructus pcepta ne
gligencia no petet
non computant in quarta secus si indi
cio testatoris h. d. eta hoc dic plene s
e. l. i. fidei qu. ita q ui Bar. le. doc

Si enim heres tene fidei
commisso vti de dolo
et lata culpa tantu h. d. ¶ Oppo q te
neatur de leui ut s. de le. i. l. si seruus
le. s. quid sed glo. q hic sunt coactus
ita est tupia dic q hic loquitur i fidei
commisso vti ibi in legatario singulari rez
ibi dixi Bartholus legu doctor

¶ **Cum poneretur**
filia pt res que restitui subiacet
mari dot alienare, nisi ex fructibus
tantu pcepit q doti sufficiat h. d.
¶ Oppo fructus no computant i quarta
etiq liberi pmi gradus ut C. e. l.
iubemus et no in l. in fidei q. s. e. so
lutoz quod no computat in alia cum

per qua licet minime fidei q. ut hic
¶ Oppo dos est debita filie g fructi
no computantur in dote si dum atesto
re ut l. si debitor s. ad l. fale sed jq
de arc q dos no est debita iure oblo
mis sed mag officio iudicis execquente
te que equitas cessat qn mulier h
aliunde vnde si alat. ficut dicimus in
alimet in l. siquis aliber s. si vel
parens s. deli ag vides g q ja de
arc tenet q dos no debet filie iure
oblon et bn licet con dicat glo de
act et obli. l. obligamu s. i. quia in re
prehendi. et gul. de cu in l. cu is
s. i. de con et de ¶ Aduertendu tamen
est quia vba ja de arc hic videntur
prime q maritus detrahat quartu et
eē dotez q no est veru ut aute res
C. cora dele ubi d. q ita demu pos
sunt res que subiacent restitucioni
alienari pt cum fidei q. sue dot qu
lita porcio addote no sufficit non
g debet hic utrunq integru et ideo
hic s. in si qui loquitur de fructib
computandis in dotez no corrigitur
hoc tenet ja. de bell. pt aut de testa
s. qua obrem in ulti. q ¶ Sed quo
mulier pcepit multos fructus ex
hereditate sed eos consumpsit utru illi
fructus consupti computentur in dotez
Reo tex dicat hic pn ee ac si semp
fuisset rogata eos restituere ¶ Ex hoc
concludo q si fructus no maliciose
consumpsit sed large hns ita se no im
putat sibi ut l. titius rogatus s. eta
itu hanc intz dicez in l. ablata pri
j. e. ¶ Vltio old allat hmc tex q si
testator dixit relinquo uxori mee do
nec caste et honeste vixerit q r lan
debet hre eta si cu seat ad se vota
quia caste et honeste vivere est ut h
ubi mulieres pudiac congruit et ee
pro hoc est tex expressa xxxi q i
c. marcia vnde debet dici donec caste
et honeste vixerit et vita viduale
servauerit pdicta vera nisi de volu
tate testator vel de con usu loquedi
aliud appareret Bartholus le doc

Ut trebelliano tre
belli
anu itademu locu habet siquis est
rogatus ut heres h. d. ¶ Oppo s. ad
l. fale l. penales s. fi. ubi legatarius
detrahit fale sed. eo detrahit ex sup
ta voluntate testator quia ibi est de
tractu ius s. e. l. i. s. tempq ¶ Querit
glo. ab aliquo herede est legata pars
bonor. dn possit cogi adire et resti
tuere et glo disputat dic ut dixi i l.
siquis fim s. fi. s. de le. i ¶ Querit
glo quid si ab herede est legata pars
hereditatis sub hoc noie hereditatis dn
possit cogi adire et restituere et dic
q possit cogi quia transitiue sunt ac
ciones ut l. si quis fim s. fi. cu l. se
hoc tenet ja. de arc et Cy. in l. fam
que heritez in s. ad solucione vtre
belliani ita C. hrt. Bar. le doc

Quociens poraciones
appo ite in
prisoe videntur repetite in
fidei q. nisi ex ore apposito
vel expressione pporum nor aliud

pud ueal h. d. Oppo C. de ipu et al
pub. l. fi. sed ut glo. i. Oppo j. de di
re l. sine acceteris sed illa debet intel
ligi si ista ut ibi no. Queritur q
si nomine ppu et appellatum sit cepissi
dicit in glo et circa hoc dic ut dixi
in l. turpia § fi. s. de le. i. Bar. le. d.

Quidam Translacio fideicomissi in dubio intelligi si primo fi deicommisso relictum sed non sic ut h. d. primo ponitur thema et qo sed una iussio zo illa iussio indubium reuocatur qrto illa iussio utroque correctiua et nona ponitur sa ibi uidet ergo ibi sed in ca qrta ibi marcellus

Pro declaracione quero qn cedit dies fideicomissi glo uidet h qr adita adita hereditat ut hic in glo s. v. adea et glo se idem tenet glo s. de re ca tho. l. iij et dy s. de adi le. l. iij § i le ja. de are q qr adie mort sicut in le gat et fideicomiss singularibus que eciam in l. cum filio s. de le. i. Oppo s. de adi le. l. iij § i ubi in dubio ad impediendam cessisse glo hic sup verbo prima quoque die ponit duas lec. sed Bar. sa dicit uidetur q hoc intelligatur si illam l. si prius decessit qui dies fideicomissi cessit et tunc ad s. hmoi § s. in v. marcellus unde pu dicit sine ia prior hoc accepit sub audi ne uel fierat ita qr actorem habeat pro te petendo cum qrta die ce dente fideicomissi actorem hac zone certa sentit dy ja. de are et old q qr hec expo est directe q tex dicit qo q l. gta debet intelligi in priero morte cum adie cedente legati sit mora reipa ut l. i. mor in qui cum inte resti sio ene hic loquitur in maiore et hac teneo Oppo de dicta l. iij § i. ultimo ubi ad impediendum translacione sufficiat qr dies cessisset sed ibi loquitur in legato singulari de tingua e ut translat recta uia in legatarium ideo su fficit diem legati cessisse hic in fideicommisso ubi de eungua est ut restituatur p heredem et io verba intelligantur in dubio si prius quid ei acciderit quod restituatur et circa hoc plene distingue ut dixi in l. gtaria Oppo q fideicomissarius decedente ante restitucionem transmittat ad heredes s. e. et non in l. apud iul. § fi. sed hic fideicomissum fuit translatum in alium sub illa condicione si de cederet antequam restituatur ibi sequis

Si servo valet fideicomiss p qr dus rogatur restituere servo pupillo h. d. Oppo s. de le. i. l. cum filio sed glo. q trebell habet locum quo ad omnia remedia preter quam quo ad deduccione qrte quia non est heres sed ut heres est rogatus ut dicta l. cum filio Nota q sicut filius remanet heres non licet he dicas queratur pri ita servus sui hanc glo quia tenuit j. cum filio licet quidam contra ut ibi dixi. Bartho. le. d.

Si quis Servo qui subiacet restituere cum uinculo sitate pot libertas testo relinqui

et fideicomissarius extracio eius debebit h. d. primo no q servo qui subiacet restitucioni pot dari libertas Secundo qr ille qui dat libertatem tali servo sive sciens sive ignorans tenetur ad extimacionem Tercio no q hereditas delata tali servo uenit in fideicomiss Oppo primum j. q et aqui l. heres glo sed plurib modis que sed non sunt necessarie ad l. illam sed illa sola est vera qr ibi erat servus h. d. quia erat relictus non pt dari ei libertas ab herede et sic concordat Secundo oppo ad idem j. qui et aqui l. generaliter § fi glo dicit solue ut ino dixi in alio qo quia ibi inter uiuos h intellectus qr quia tunc ad illam l. non valet quia ibi dicit nullam libertatem et et sic nec inter vi uos nec intellectus sed qr ut dicat glo in l. sum sub condicione j. de manumiss te. vz qr ibi servus spaliter fuerat legatus hic sub vinculo statute q tenet ja. de ar in dicta l. sum Oppo q hunc servo non possit dari libertas ut j. fi. § sed qr. C. com de le. sed glo qr ibi pure uel in diem certum erat relictus hic sub condicione et hec vera Sed cum hoc oppo de c. l. fi. § sed quia nil ibi prohibetur alienacio rerum que subiacent restitucioni sub condicione sed ibi non dicit de manumis sione sed de ceteris alienacionibus Alij dicunt q hic § hodie corrigitur et hanc tenet glo in dicta l. sum j. de manum tes. moderni ut ja. de ar et cy tenent q hic § non sit correctus nec ob § sim quia sub condicione qr ibi prohibetur alienacio inter viuos rei que subiacet restitucioni hic loquitur de manumissione que fit in ultima volun tate et sic est duplex favor libertatis et ultime voluntatis hec eciam ponit glo h in solu quadam precedentem contrarium distingue qr sic aut servus subiacet restitucioni possit manumitti aut erat servus heredis et pt manumitti sed debetur extimacio ut s. qui et aqui l. heres ppu et l. si quis pignum § i s. de le. i. Si vero fuerat testatoris et tunc aut relictus erat spaliter et non pt manumitti ut l. sum de manumiss et l. generaliter in fi qui et aqui si vero erat relictum sub vniversitate tunc aut pure aut pupure in diem certum et non pt manumitti ut l. fi. § sed quia C. com de le. aut sub condicione et tunc aut manumittitur in ultima voluntate et pot Sed extimacio debebitur ut hic aut inter viuos et non pt manumitti sicut nec ceteras res alienari ut dicta l. fi. § sum autem sub condicione com de le. ultimis tamen aliquibus in quibus possint alie res alienari ut puta usque ad legit timam sum ea que sumit in l. marcel lus § res s. e. uel si alienatio fieret ab ignorante ut l. fi. § fi. s. de le. ij tunc et valeret manumissio intus ms Oppo s. de le. ij l. fi. § fi. sed ibi loquitur ignorante quo casu nil erat spale in libertate Oppo de act et ob. l. is qui servum sed ibi in servo qui subiacet restitucioni ex contractu h in eo qui subiacet restitucioni ex ultima voluntate ut no per glo in dicta l. sum de manu miss Servo ad sum dicitur h dr q

tenetur ad extiagone sive sciens
sive ignorans con de condi s de in
sinua g plt sed glo q spale est hic
in herede tam no pmitti ignorare q
teta intelido qd no sites glo hec bth
le l heres tetigi in l cetera g si b
de l cetera g si b de Gradum plene
in l qui rome g duo fratres j de v
ob Ilam illud est veru in hijs que
extento dependet jmalijs secus ut l
qui in alterius j de re iur Item in hijs
que extento dependent no est veru
simplr ut dixi in dca g duo fratres
¶ Oppo q si ignoraverit no excusetur
ut j de eo cu mort l si ib qui glo sed
et bene ¶ Oppo b de interrogat act
l de etate g exa sed ut glo ¶ Oppo
insti de act g si quis agens sed ut
in glo de quo p dy in e no debet
aliquis de re iur li vj Bar l d

Omnibus

Civitatibus que non sunt hostes impij pot si dcig s restitui et agere potuerit p suos sindicos h d psumit q quedam civitates no st sub imperio con ad l re dcrat l depre cacio sed intelligo sub impio omis sunt de iur de facto non ut civitates donate ecce tenet cu cetia q talis donacio valuit ¶ Queio qlr costituatur sindicus a civitate glo nobiliter dicit ut fiat p adiunctam adiuncta qualez tocius populi vel p cosiliu seu ordinem p que regi civitas vel forte est aliquis q e sindicus ex l vel exgsue sicut est h na vinis de indiabus capitanei corpo q est maior illius t bnut est sindicus civitat vide glo et no dixi in l i C de decur li x Bartholus l d

Itam Sibimet

Quesita p sinu post aditam hereditatem ab herede coacto no veniunt in restioez secus inqt hereditate iacente h d ¶ Ilo q fructus pcepti negtia no petent no restituntur ex ab herede coacto ¶ Iste no q qita iacente hereditate veniunt in restitucioe ¶ Oppo j pr g sed ut ibi videbit illum fideicommissarius qui coegit adire ipntet sibi si no coegit restituere ¶ Oppo b e l quida g si ubi hereditas quesita sunt qita hr di ibi no hec sed no placet qmit eni q plus tepica heres qui no habet qua ille qui habet vide ja de are dicit q hic tpre quo heres fuit coactus adire no cessat dies hereditat relicto sinu sed cessit postea tpre quo fideicommiss erat negligens Sed in l gtraria est q impputetur heredi quia tpre ipius fideicommissarii hereditate relicta sinu oppo fructus qui no papmitur judi testor no veniunt in restioez nec imputant in quarta ut l mulier g si heres b e hic dr gtrarium in fructibus pcept jacente hereditate sed dic q in hoc v sed si quid ponitur casus omissus p glo i l

fideicommissa b e Ilam isti fructus no sunt pcepti judicio testor nec negligencia no petent nec mora no restituent fiu veniunt in restioe tum distinctione olut admit coacte et restitunt ut h al no restituerit ut dcil l mulier g si heres et tracta p doc C e l iubez 9 Bartholus le doc

Cum suspectam

Cum adit coactus nullu comodum ex hereditate consequi dz h d pmo post regulaz bo illam p exempla declarat fa ibi et ideo Ilo q ex eo no debet quis quodam consequi q visus e impugnare ut hic et ex de re iur e ex eo q h dy q debet intelligi ut cetera ius no consequatur pnm q tenus no potuit consequi ipugnacione sua cessante vera sunt b de hijs qui ut indig l plegatu ipi et q ibi dixi ¶ Ilo diligent q illud q quis habet ex substitucione pupillari no venit in fideicomm nisi coacte admit et q qualit dcat intelligi dicaz inquitunt ¶ Oppo vr hic q habet coherede potest retinere pupillare con de l sed et si plures g i de vul et pu glo dicit intelligo q hic coheredes alim qua pupillu et sic possumus hic ponere in pupillo exhedato vel dic quali ad maz hujus g no cum hanc coherede filiu vel extraneu ¶ Sed gtrarium loquitur quo ad separacionem bonoz de quo plene no in l quida eulogio C de iur deli dixi plene in l si b de acqr hr ¶ Oppo b g prio sed ut hic in pma glo qz comod pt consequi qui adit coacte ex negligtia non petent ¶ Queio utru illud q quis capit ex substitutioe pupillari veniat in fideicomm hic videtur casus q no nisi admitt coacte In contrarium videtur dicendum sicut in plegat ut l qui fundu g qui filios b ad l falc sed quiz quis rogavit de restituendo pure et substituit sub condicione quia omis consututio pupillar est condicionalis tunc sinu ordine intelligis pmo gravavit quia incontinenti se providit substituendo quia incondicionis eventum ideo no venit in fideicommisso nisi adimisset coacte ut hic nec attendo ordinem scripture cu de ordine intelligis arg ut l cu pater g fidei b pele ij Si vero pmo providit substituendo deinde gravavit sinu ordine intelligis tm vel sinu ordinez intelligis tm vel sinu ordinem scripture et intelligis tunc veniret in fideicomm ut l qui fundum g qui filios et ar j e l stenola isti et q ibi dicit ¶ Queio quid si ille nolit adire hereditatem pupillare de qua restituenda no fuit gravatus Cu possit cogi dico q sic in casibus inquibus necesse haberet adire si sponte adijsset pro ut no in dicta l quida eulogio et dixi in dicta l si b de acqr hr

Si pater Existencia sui heredis exspectat confirmacione fideicommissi ut preterea transeant actiones h. d. ¶ Oppo. ff. e. l. tu scant accos h. d. ¶ Oppo ff. e. l. recusare qui metuisse sed si fideicommissarius vult q suus heres cogatur se immiscere cogetur ut in quarto nisi non curaverit non est necesse ut hic di ces tu hic non expedit quare cogitur dicit glo et bene propter fauorabiliores pro bationes ¶ Item opponitur videretur nendo vr se immiscere glo soluit et bene. Extra glo oppo existencia sui heredis non obligat filium ut l. i. C. si ut se abstinebunt et ff. de acquirenda l. si quis se existencia sui heredis non obligat filium fallit in fideicommissis vn de quod etiam existens ad hoc potest cogi sed repudiaret vnde tamen per beneficium ab stinendi competit existencio ut dicta l. pia nec emancipatis nec grauitur filius si remanet obligatus sum hoc quod existencia sui heredis non confirmaret legata in fideicommissis potencia quia illi non possunt cogere heredem ut ff. e. l. Nam quod non omnis tetigi ad finem l. i. quod si quis pro probatur sicut ut possit le l. i. nisi si aut fauore libertatis ut l. tu eius sed et siquis deficiat l. li. divi plene ut l. si filius qui patri de uult et pup ¶ Oppo sum hoc actiones que erant in utiles penes filium efficiuntur utiles fideicommissario l. tradicio de acquirenda re do. se yrimo quia ea per qua erant in utiles penes filium cessat in persona fideicommissarii sicut in l. si impuberi C. de im. do. et l. cum huius deficiatur Bar. l. d.

Separare per fideicommissum relictum in filiis tab. cogitur quis adire exprimitur demum morte pupilli ipse confirmatur hiis tabulis cogentur adire et restituere h. d. et primum heres in l. ij. quod interdum de uul et pu. sum ut l. apud iul. quod idem ut ff. e. ¶ Oppo hic de qui rogatus sub condicione non potest cogi adire qui in l. apud iul. quod antistia ff. e. glo. dicit fateor quod hec non est bona tu dic si aliquis est institutus pure rogatus sub con dicione ¶ Sicut cum rogatur in fiis ta bul. hoc est in substitutione pupillari et omnis substitucio est condicionalis insti tucio merito pretextu non potest cogi a dire paternam et pupillarem restituere sed cum paternam cogatur restituere de qua non fuit rogatus vnde quod sicut ut l. apud iul. l. i. ff. e. intelligendum quod ibi succeditur ex tabula vulgari et sic succeditur patri et tamen restituunt Ez ibi loquitur in pupillo instituto cuius porcio repudiatur venit in restitu tione quia et si adiisset in restitutio one veniret hic loquitur de pupillo exheredato puto quod de illa cogatur restituere ex ff. e. l. quod qui suspectum ubi pupillare cogitur restituere de qua non erat rogatus ita hic patrimonia de qua non est rogatus Bar. le d.

Quoniam Si filius perit quod tab. heres institutus non potest compelli adire et restituere h. d. ¶ Oppo de pl. l. i. so. Intellige hic si esset fideicommissarius relicti alteri de quinque personis ¶ Oppo si dubitatur de viribus testamenti non impeditur qui heres cogatur ut ff. e. l. ij. i. et l. ille a quo quod si detesto ff. e. sed heres ipse institutus non potest opponere de viribus testamenti nullo alio opponente sed hec opponebat filius qui opponebat ita soluit glo. Ex quo notatur quod tercius veniens opponit excepcionem quam quemtus non posset opponere facit l. de quod generale ff. man. et sed ma. l. tota et quod ibi dixi et in re ra. ha. l. patri ad exhibendum quod i. ¶ Sed hec oppo cognicio de coactione heredis in summaria ut l. recusare in pri. et l. ille a quo quod i. ff. e. sed hec quod filius est preteritus hanc cognitionem non impedit ut l. iij. C. de edic. di. ad. tol lendo dicas quod filius dicebat hoc constat hoc agatur ut non ut l. quod facit l. si is a quo in pri. ut in pos. le uel dic quod hic filius iam acceperat bonorum possessione contra tab. et sic erat notorium testamentum iam est rescissum et hoc innuit tex hic dum dicit accepit in preterito licet glo ulcia nisi hic quod hoc non pa titur sed dicat quod adhuc pendebat lis ff. bonorum possessione contra tab. possumus quod dicere quod hic non intentabatur officium iudicis quo heres compellitur adire et restituere sed agebatur actione ex testamento ut restituat et hoc innuit tex ibi ad restituendam hereditatem etc. et nisi ad restituendum quod etc. de coactione non ut adeat nul lam facit mencionem ¶ Sed tunc oppo illud iudicium quo peticio iuitur testamenti per contra tab. non deberet impedire fideicommissarium agentem si esset patris prelacione cum forma l. si C. de pet. hered. quod quodam fatentur et sic esset correctus iste quod per illam l. si uel dic quibi loquitur qui agit peticione hereditatis quid est iudicium vero hic vero agebatur actione ex testamento pu to esse quod si ageret peticione hereditatis fideicommissarius filius superueniens impediret execucione qui bona non possidebat per consequens et ita posset intelligi hic de hoc per primo de testamento e veniens de re iudicata e tu sup in fa. glo dixi in l. cum quod si sup de re iudicata et de pet. hereditatis l. plus et de rei ven. l. is a quo ¶ Quesierit glo quid iuris hodie irritato testamento ex causa pretericionis uel exheredacionis ubi non irritatur nisi institucio an heres possit cogi adire ante quam ad l. videas non glo que innuit quod rupto testamento firmatur fideicommissarius vte patet ex eo dicit cum quod sola insti tucio viciatur hoc vr dy tenet magister fitt tenet contrarium pro rez satis debilem Nam fideicommissarius viget limitatur a qui parte ff. quod cum eo l. si filius sed insti tucio heredis viciatur quod ar. etc. sa. de are et alii sequendo eum tenent contrarium et adducunt hunc tex illa parte ex ea viciata institucione cetera firma permaneret sed fideicommissarius vte continentur a pplice ceterorum ut hic quod etc. per hoc vide tex in l. si sum quod i. ff. si quis ob ca. te et ibi dixi glo hic non sentit

C de fideic. l. cum quia illic dicit redeo
ad l. an heres cogatur adire mari
q ipso glo q sic filio differente age
declara si est preteritus filius suus vel
emancipatus non inficiat testm c ipso
iure nullum ut dixi in l. filio preterito
de iniu. testa. io non pt cogi adire sed
si esset exheredatus ex non legittima
ca et licet confirmetur testam seu fidei
comissum p aliter exheredationem tn petit actione
ex testo sed condictione ex illa l. fundi
hic cum contrarium tenui in dictum filio
l. si peta actione ex testo non tunc co
getur heres adire quia non debetur
ab eo sed a venientibus ab intestato
Si vero filius esset exheredatus iusta
cum legittima tunc procederet dicta glo
q interim donec filius moveret possit
cogi adire secus si ageret Bar le d

Marcellus glo ponit h
casum dic ut
in ea quam vide Bartholus l d

Omnino ex trebelliano
Remedia trebelliane habent locum
post restitutionem secus antequam restitu
atur hereditas h d. ¶ Quero quo hoc
sit verum sive quomodo heres plegerit
sive pro debit dicit ut hic p glo in
l. i. inst. ¶ ea et l. marcellus i pri et
ibi dixi Bartholus le doc excelles

Trebellianum Qui
testator
rogat de hereditate sua vel eius pte
locum habet trebellianum secus si de he
reditate alterius licet si sponte adiret
cogere restituere h d ¶ Quero qui co
gatur adire et restituere hereditatem
tertiam h d glo dicit q si percepe
rit tot fructus de hereditate testatori
rogante q equivaleant tertiane q co
gitur restituere ut ¶ dele ij l cum pr.
p tertiam dicit etiam glo q si testator noluit
totam hereditatem restitui totam restituet
nulla quarta recepta p l. si debitor
¶ ad l. falc. sed ecce illud q in l. si debi
tor dicit esse verum qui testator tenebatur
heredi quia tunc debitum compensatur
cum falcidia sed iste casus non est hic
quia non erat debitum ad efficiendum et sic
hec glo vr contra l. pr. filia in pri ¶ ad
l. falc. fin ja de arc. ¶ Ultio glo signat
ar. q ¶ ad l. falc. l. q de bonis q cum
fideicomissa dic q concordat sum fax cum
postatione s pluribus orto q precedens
glo sit vera Bartholus legum doc

Si ex trebelliano
fideicom. q heredem datur actio pro reb
indebite retentis h d ¶ Quero quo
pro retinebit heres her. pdia dic
ut in glo ¶ Quero an debitum naturale
heres teneatur pro se exigere dic
ut in glo ¶ Quero id q debetur defuncto
ab herede qua actione ab eo repetitur
glo ponit plures opi quelibet pt
esse vera Bartholus legum doc

Marcellus Item heredi
et fideicommissa
rium pt competit sui hri iudicium h d
¶ Quero cuius iudicium erit illud Re
sponde utile ut in glo Bartholus
de saxoferrato excellentissimus doctor

Omnino rogatus heres
cogitur
adire licet fideicomissario possit
alio remedio esse consultum h d vi
des q filius preteritus licet relicta
sit sibi hereditas p fideicomissum pot
petere q tut et sic vr contra q glo q
est C de in offi te l. summus q tu aut
que dicit q et hodie si filio preterito
relinquatur fideicommissum vt non irritatur
testam secus enim esset in institutione
cum fideicomissarius vtiq habeatur ut heres
q dictum vr q habet l. ut dixi in sy
quotiens Bartholus legum doc

Si patronus pronus
pt cogi
adire et restituere an penitentiam
h d ¶ Oppo hic p ponit q p primis
institutis pt gravari indebita por
tione q ¶ dele ij l. cum primus sed hic
erat fideicomissum relictum quod ante p
que olim poterant gravari ut l.
iiij ¶ de con et de licet hodie corri
gatur ut ibi no. oppo q non possit
penitere ut in contrario ¶ Oppo ¶ de
repu her. l. sic sed h dicit suspecta non
tn repudiavit Bartholus legum d

Si percept per coactionem
perdit quis pre
legatum nisi esset sibi relicta sub condi
tione si heres non erit h d oppo q
que quis habiturus esset si heres non
esset perdit p coactionem ut ¶ e l. q qui
suspectam sed plegatum haberet etiam si
repudiaret ut l qui filiabus insti ¶
dele i. q ic sed intelligas h de plegat
que perderet repudiando ut non indig
l. qui filiabus et l. filio cum l. sed ¶ ad ei

Ex asse heres gravatus ult
vires hereditarias
illud q deest supplet ex fructibus iudi
cio testatoris percept et eo q ultra q
tum est et residuum sibi retinet q
si fructus non sufficiant omnibus p rata
fit diminutio h d primo ponit thema
fo iiij q ex theate 3o responsiones
sa ibi queso tria ibi respondi et glo
casum hic ponit optime et omnibus
tribus qoibus pfecte videt sed illa
iniquatiz agr contra legatarios non e
rum ¶ Quero gr iniquatiz agr Ret
sa glo mag impu et bii dic ut i
ea ¶ Oppo et videtur q computatio
glo non sit bona quia sm hoc ea q
percipiuntur ex fructibus non sit bona
quia sm hoc ea que percipiuntur ex fructi
bus non prosunt legatariis q vr
contra l. qui quadrigentum p ¶ ad l.
falc. p q ja de arc dicat q non e bona
ista computatio Tu dic q glo optime
computat Unam debes scire q qn le
gata relinquuntur ultra vires heredi
tatis fit duplex detractio una q tm
iiij est i proinde qua sit legatum
alia fit p l. falc. ut l. iniquatiz
p ¶ et l. si post missio ¶ ad l. falc.
nunc fructus percepti medio tempore
faciunt videri minus relictum p fideicomissum
et sic prodest legatariis ut non fiat
ultra detractio qua sunt relicta ult
vires prioris oppo et vr q ista
computatio non fiat hoc modo sed illud
videatur de in fideicomisso q supereat

deducit legata ut l. qui quadrigenta
ff. e. sed dic q hic legata fuerunt noia-
tim ab herede relicta et ideo fit co-
putatio fructuum q dr hic et in l. mar-
cellus infra e. ¶ Oppo. dr hic q pe-
titur a legatarijs ut detr. fideig. q fidei-
c. a legatarijs no detrahunt falc. ut
ff. e. l. i. § demum et l. lex falc. § inique
ad l. falc. sed hic legata no erant re-
licta a fideicomisso sed ab herede oppo
h. dr q fructus sibi computat in quartam
et restituit q est ultra con. ff. e. l. in
fideicomissa. sed dicat glo. illud ideo quia
minuit heres fideicomissum dicens cum
quo diminuit heres fideicomissum, reo
soluendo relicta et ideo supplet ex fruc-
tibus. ¶ Quia qui testator grauat ali-
quem ultra vires hereditarias uult
q suppleatur ex fructibus ut l. si filius
§ marcellus ff. de le. i. et ff. e. l. § tre-
bellianum v q si minus ¶ Oppo. ex
glo. dr hic q quarta sibi retinet
de rebus et dimidia supplet ex fruc-
tibus con. quia quarta debet sibi
ex fructibus retinere et dimidia fruc-
tibus restituere ut l. mulier § si heres
et § se et l. in fideicomissa ff. e. sed dicas
et old sequendo eum dicunt q est
in potestate heredis suppleat dimidieta-
tem ex fructibus / uel retineat quartam
de fructibus et hoc probant p hanc
l. sed hoc vi. l. q de bonis § fructus
ff. ad l. falc. et l. paulus ff. de usu et u.
et hoc firmant dicentes l. in fideicomissaria
nec ideo tex facit mentionem illa q
bene ponebatur q heres volebat si-
bi retinere quartam in rebus et dimi-
dia supplere ex fructibus sed hoc
in ratione no ponitur dicit enim to-
tum restituendum nec declarat an
in fructibus an in ipsis rebus sed pu-
tarem hoc dimittendum arbitrio iudic-
ut ff. de le. i. l. no amplius § si cui
l. sed pro quo facit q dr fideicomissarium
et heredem competit iudicium familie
herc. ut ff. e. l. marcellus / no ex officio
iudicis dimidentur videbitur in quo de-
beat dari dimidia et in quo quarta re-
tineri ¶ Oppo. h legata fuerunt relicta
pure fideic. sub conditione tn contribuitur
quo ad detractionem falc. q quia totam
quartam debet detrahi ex fideicomisso
ut l. plerique § i. ff. ad l. falc. sed quia totum
fideicomissum est purum et legata pura
uel utrumque conditionale et tunc fit
contributio [illegible] ut l. qui quadrige-
ta et l. marcellus ff. e. quia fideic.
est pro parte purum pro parte condi-
tionale et legata pura et tunc simi-
liter fit contributio in hac l. dixi i l. mar-
cellus in prin. ff. e. Bartholus le. doc.

¶ Mulier seruos hic est du-
plex lra. secundum
primam deficiat suos inter secundum istam glo.
ponit aliam vide ea et br. hoc dicit
si seruo relinquitur libertas et heredi-
tas precium seruorum detrahitur ut eis ali-
enum de residuo quarta deducitur h. d.
hec lex no est bona quia qui seruo
relinquit libertas et aliud pecunia-
rum relictum tunc de relicto pecunia
no detrahitur falc. et de precio ser-
uorum ut l. plane ff. ut l. falc. Est ge-
alia lra in qua est suos et secundum istam
ponitur casus in glo. secundum non vide ea
hec lex probatur p dy. quia qui quis
rogatur manumittere seruum suum no pt cogi
adire precium ut l. cogi § si seruo ff. e. et
no. p. c. glo. dic q retenta hac suppo-
sitione q quis fuit rogatus manumitte-
re seruos suos et eis restituere heredita-
tem deducto precio seruorum / unde hoc fuit
expressum et pone q heres adiuit spon-
te / uel aliter [illegible] precium seruorum si heredi-
tas no esset soluendo quis pateretur
dampnum / sed qui hereditas est solue-
do dampnum pati no debet ut hic. //
¶ Ruerit glo. utrum heres institutus
rogatus de restituendo seruo possit
cogi adire glo. distinguit q eratab-
latus j. e. l. no est cogendus et l.
si res aliena infra. Bartho. le. doc.

¶ Extasse Si unus ex fidei-
commissarijs here-
cogit adire et restituere totus
fructus perceptos testatore perp-
tos suo et fideicomisso no restituant
secus in eo q iure accrescendi fuerat
heredi ab eo quartam no detrahit h. d.
¶ Quero que est ratio diuersitatis pre-
mium casus et secundum Reo primus loquitur
fructibus qui perceptos testatore per-
cipitur et perceptos testatore lucratur heres
et sic est lucrum persone / secundus casus
loquitur in iure accrescendi q magis
accrescit rei quam persone ut de acquiren.
her. si totum de usufructu si tertius decimus
casus loquitur in falc. que contra volun-
tatem defuncti detrahitur ideo fideic.
a fideic. no deducat cum voluntas testatoris
no fuit et potestas iuris no habet locum
nisi in herede ¶ Uenio ad glo. ¶ Oppo.
ff. e. l. i. § mediacius sed ut in glo. et
bn. ¶ Ratione contra colligit p tradicionibus
relictis / ab herede legatarius detrahit
falc. dic ut in glo. et dixi in § i.
a donationis ¶ Quero fideic. primus fidei-
commisso suo restituit cum apud fideicomissa-
rium primum remaneat pris fideicomissarie
hereditatis glo. q no habet q inter alia q
glo. dixi est q eum qui est heres
de iure ciuili senatusconsultum no pt
facere desinere ee heredem q no est beni-
quia senatusconsultum est de iure ciuili
ideo pt facere eum desinere ee heredem
qui est de iure ciuili sed in hoc [illegible]
[illegible] ideo no fecit q uoluit voluit
eum q solum utiles transferret oppo-
tunie glo. vera est ut l. i. § de illo
ff. e. et C. e. l. plerique pro hoc illud q dr
ff. e. q si primus cessionarius cedit secundo apud
q nil remanet ut l. emptor C. de
[illegible] uel actione p [illegible] inspec decessi
act. et in sibi dicat glo. q si primus
emphiteota facit alium emphiteotam
q apud eum nichil remanet ut l. si
C. de iure emphi. facit q no in l. i.
uti posset et hoc est utile stare
illa id q dr in l. iij C. de nouat.
ff. q illi qui cessit actionem pot solui
est verum cum apud eum qui cessit

nichil remanet q est qui solum uti
les habebat tunc ei non poterit soli q
nichil apud eum remanet ¶ Queritur bo
nor possessor de iure pretorio hereditatem
restituit cum eo al' ex trebellianum cum a
pud eum remanet ius hereditarium glo
q sic pro huius declaratione debes scire
q in hereditate est unum ius siue here
ditarium et hoc est apud bonorum possesso
rem utile Sunt etiam iura particularia ut
actiones hereditarie que competunt ad
uersus debitores hereditarios et illa
competunt bonorum possessori directa ut no
in l. ij. § de bo poss. hr pe. Cum ergo
dicit sic penes bonorum possessore resti
tuendo utiles transferret et apud eum
remanet directe et in hoc bene diceret
glo. Sed glo querit de ipso iure here
ditario utrum querit quomodo cum remanet
heres tunc est dubium quia si est heres
tunc est heres utilis ergo duo sunt he
redes insolidum eodem iure possumus dicere
q non sunt eodem iure sed unus est heres
utilis de iure pretorio aliius utilis
ex senatus consulto / uel aliter dico q bonorum
possessor quamuis habet ius hereditarium
directum quamuis utile tantum Ex quo aliquis
est heres de iure ciuili ut filius vel
alius et preter illum iam existentem
heredem excludit ut per contra tab vel
per beneficium restitucionis in integrum uel
alio pretorio remedio quia tunc plenius
remanet heres iste bonorum possessor
est tamen utilis sed quando pretor uocat aliquem
ad possessionem nec est aliquis heres
de iure ciuili ut quos uocat per unde cog
nati uel unde legitimi vel per bonorum poss
secundum tab et similia tunc puto q habe
at ius hereditarium directum pro bona
lis possessio quando ciuilis non est apud ali
quem statim efficitur ciuilis ut l.
clam § fi. et l. sed de acq. pos. ita
iura utilia quando directa non sunt pe
nes aliquem efficiuntur directa ut l.
impuberem C. de iure deli. pro hoc l. illud
impune cum sua glo. de bo. poss. secundum tab.
prima iura dicunt q bonorum possessio
habet iura ac si esset heres sed heres
haberet illa directa go de pupilli de bo
pos. § quos ante et § de bo pos. hr
pe. l. ij. et j. de bo poss. l. iij. Bar.

Si quis priore

Ex confirmatione non potest confirmari
agitur ex confirmante non
ex confirmato h. d. ¶ Oppo. C. de he
redi. inst. l. quat. sed ibi erant alij ulti
mi instituti ¶ Ad hoc oppo. in aut. ut
cum de app. cog. § illud. ubi est q cum
aliquis institutus ultimus heres insti
tutus ex re certa habetur loco heredis
dicit glo. non illud verum quantum ad
excludendam querelam doc. aliter in
telligunt in dicta l. quociens C. de he
redi. inst. dic ut dixi in dicta l. ex facto
de hr inst. ¶ Queritur quia actio petit
relicta in primo testo glo. dicit ex
testo secundo non ex primo quia nemo potest
decedere duobus condit. testamentis

ergo quia primum testamentum non potest confirmari
in testamento igitur non agitur ex confirma
to sed ex confirmante Dicto in suma co
firmati per iudice appellationis Nempe
etiam § e. possunt esse duo siue valide
ut C. quando primo non est necesse l. i. ideo a
gitur ex confirmante non ex confirmato
de hoc dixi per l. legittima § de pac.
al' depect. hr. intellige prout no in l.
fi. si non aliquid specialiter est quod uult
dicere dicit ut in glo. Ex quo non q confir
matio generalis non porrigitur ad illud
q est specialiter cessatum seu cassatum pos
ses esse exponere hunc tex ut dicas si
non aliquid specialiter esset hoc est nisi
testator dixit q plus petere non posset
tunc enim testamentum non valeret ut dixi
plene in l. q § si duo de hr inst. d' inst.

Si legatus Ex causa pre
legationis
cogitur quis adire heredita
tem et restituere h. d. Queritur
quo iure quis cogitur adire et restitu
ere dicit glo. q officio iudicis unde ca
et non in eo q dicit q cogitur adire
officio iudicis non est dubium / sile no
in l. non est cogendus insti. j. e. et
l. i. de fideicommiss. hr. pe. Sed illud q glo
subaudit q restituere cogatur officio
iudicis hoc dubium Nam alibi dicit glo.
q restitucio fit actione ex testo ut l. re
stituta § i. j. e. et l. ex ea scriptura C.
e. et per hoc tangitur in l. quia pote
rat § e. Tu dic quamuis quis adit spo
nte tunc actione ex testo cogitur restit
uere directum uel utile ita loquitur
dicta glo quamuis quis dicat heredita
tem suspectam et tunc totum iudicis officio
expeditur s. ut cogatur adire et re
stituere ut dicit tex in l. quia po
terat expressius insti. e. § quia aut
hoc etiam tenet Cy. in dicta l. ex ea
scriptura C. e. Bartholus le. doc.

¶ **Si quis bona** fidei
commissum
uite est si aliquis rogetur restituere
bona vite uel indefinite h. d. ¶ Oppo.
q relictum bonorum non sit vite ut §
de le. i. l. non amplius § fi. cum l. se. sed
ut plene dixi in l. si quis seruum
§ fi. § de le. ij. ¶ Oppo. q in eorum appel
latione continentur nisi ea quorum quis
habet dominium ut l. quintus § i. de
aur. et arg. le. sed ut ibi plene dixi

¶ **Si filio** Non valet restitucio
facta nisi consentiat
te uel ratum habente eo in cuius potestate
est is cui facta est restitucio h. d. Bar.

¶ **Mulctam** hinc § et seq
tem prosequere
ut habes in glo. Bar. le. doc.

Si an pure Secundus
qui per
adicionem habilitatur ad recipi
endum hereditatem potest cogere
heredem adire Secus si per condicionem
non habilitatur h. d. cum se. § expedit
appetracio eorum que hic dicuntur

¶ **Si sub condicione**

heres cogitur parere condicioni po
testatiue sine omni dampno eta

dicere secus si conditio esset talis h. d.
distingue ut dixi in l. re aliene ff
si cum l. se. § c. Bartholus le. doc.

Balista Si fideicommissum relinquitur sub nomine
generis et sub nomine appella
tivo pecunie in restitutione vel
sint fructus iudicio testatoris percepti se
cus si sub nomine simplici, debet tamen si
deicommissarius ex eis suppleri si fuerit
diminutum h. d. ut l. se. et c. solepius
l. nec alibi reperitur. Contra ad l. ba
lista de le. se. vera solutio est quod hic testator
generaliter pronomina generata quantitatem
ut l. se. scribit per verbum quantitatem unde
ibi geminatorum verborum plurium mens tes
toris quod voluit omnia restitui. Contra
j. e. l. heredes mei et § cum ita iij. l. pro
his verbis solutio hic iustus est nomine pecunie
ac nomine generato quantitatem ibi vero dixit
quidquid ad te pervenerit Si dices tamen
nomine quidque est dico generata sicut
dictio quantitatem Respondeo ibi quidque
fuit prolatum simpliciter ideo resolvitur
quidque i. illud quod id non est dico
quidque generata hic vero sunt duo quantitatem
pecunia Si vero neutraliter dixisset
quantitaque ad te pervenerint fructus non
veniret quia resolvitur in illud quod
tantum quod ad te pervenit et hec ratio in ra
tionalis hic domini dicat Respondeo ex hijs
verbis que proponis scilicet pecuniam non ei hoc
faceret duo generata sive habet dicere pe
cunia nec duo pecunia sive dicere
quantitatem Contra vero quid si dixit quia
cumque res Respondeo idem in rei appella
tio magis generalis est quam pecunie ut l.
rei appellatione de verborum significatione et l. i. ubi lic.
po. Tenent glo. quid dominus et
dicat idem quod in fructibus tamen dicunt
dicta in l. postulante § i. j. e. Contra
ad l. scribit § l. pre. so. ut ibi Contra
j. e. l. deducta § cum post ubi fructus
percepti non supplent id quod est diminutum
so. ibi loquitur in diminutione que co
tingit per usuras ideo suppletur quod fruc
tus cum distinctione lucratur ut ibi si
aut usuras tamen distinctione lucratur
ut ibi patet. Contra § e. l. i. fideicommissa
et l. mulier § si heres ubi fructibus ul
tra quartam lucratur so. illud verum
quod pervenit non est diminutum tunc
enim ex fructibus suppletur ut hic quod
tenementum quia singulare est sal.
l. postulante ubi j. e. fallit in liber.
primi gradus ut l. iubemus C. e. hic
gl. quod fructus perceptos iudicio testatoris
heres lucratur si tamen diminuit
hereditate ex detractione quarte illud
suppletur ex fructibus ut l. in fideicommissa
§ e. fallit in liberis primi gradus ut
l. iubemus C. e. j. de. si diminuit per dote
suppletur ex fructibus etiam in liberis primi
gradus ut l. mulier § cum proponitur § e.
item si hereditas minuitur per legata
suppletur ex fructibus ut l. ita tamen
§ ex asse § e. quod dic ut ibi. Item si he
ditas minuitur ex casibus fortuitis
ex fructibus suppletur ut hic fallit
in liberis primi gradus ut hic que
omnia diligenter nota Bar. legum doc.

Cum qui Succumbit actor si non
probat id quod est causa sue inte
tionis h. d. Contra j. de bo. poss.
secundum tabulas l. qui ex liberis in princ. et §
ad l. falc. l. pater filia et l. cum duos
in prin. § de re dubia glo. dat plures so. dic
ut ibi loquitur in substitutione directa hic in
fideicommissaria so. quia indirecta in here
ditate ubi quis debet pervenire ad here
ditatem primum solutio vera utrisque substitutus
quod non est in fideicommissa ut per glo. declarata
in dicta l. cum duos so. glo. alia quod hoc
est favore iuris que est in medio et
hanc tenet Dy. in dicta l. cum duos et
ex hoc sequitur quod si mater non esset in
medio ambobus videtur substitutus quod
videtur colligi ex singulis verborum quia dixit
ei qui novissimus postea alius post
eum non decedit ut l. ex duobus § de
vul. et pup. Sed certe licet quilibet
decedat novissimus non videtur substitutus
utrique quia ista dictio quilibet que po
nitur distributive requirit unum tantum
et si plures simul concurrunt dispo
vitiatur ut l. si sint § de re dubia in
precedens solutio verior videtur tamen semper
in hoc dubitavi. Bartho. le. doc.

Cum heres Curator furiosi
potest agnoscere bonorum possessionem
secundum tabulas et hereditatem re
stituere h. d. Nota unum ex casibus in
quibus necessaria est bonorum possessio secundum
tabulas ita dicit Ja. de are. hic et pe.
et Cy. in l. certum C. unde vi. Contra Tenent
glo. an ista bonorum possessio tribuat ius
et ponit oppositionem de quo dic ut l. i. de bo.
nor. possessio infu. et hic dicta tamen quod bo
norum possessio inutilis quia furiosus institutus non est po
sit quia furiosus institutus non est ro
gatus de restituendo et agnoscit bo
possessionem sine dictam quod tribuat ius
sine non decedens non transmittit ad he
redem ut l. si § tali et l. se de con. here
dem ut l. si § tali et l. se de con. fur.
et tamen transmittat in fideicommissarium h.

Cum hereditas Senatusconsultum
Trebellianum non tenetur
heredes obligationibus per eum contract
ideo debet ei per fideicommissum de indemni
tate caveri h. d. Contra quamvisque
iudicium transeunt in fideicommissarium et heres
tutus est per Treb. ut l. i. § i. § e. so.
ibi loquitur de instantia cepta per de
functum que est hereditaria ideo transit
fideicommissum et heres est tutus ope
ad Trebellianum et heres est tutus ope
exceptionis hic est instantia cepta per
heredem que non est hereditaria et
sic non transit in fideicommissum et sic est necesse
heredi caveri de indemnitate Ex quo
dixi semel in hoc textu Cum quis
cessisset omnia iura et actiones que
habebat ut heres quod in cessionarium non
transibat instantia cepta de novo per
heredem Contra § e. l. i. § i. so. habet
exceptionem contra creditores heredi
tarios non contra eos cum quibus ipse con
traxit quia non dicuntur hereditarii ideo
est necesse quod ei caveatur ut hic facit l. ut
heres pecuniam j. e. et § de fideicommissis l. heres
creditorem in prin. Contra quod ad fideicommissarium

non tin[e]at dampnu[m] ex compromisso ut l. si dictum q[uod] ex compromisso § de receptis sed aliud in emptore et venditore C. quia ibi venit levis culpa aliud in herede et fideicommisso ubi non tenetur nisi de lata tantum ut l. mulier § sed enim § e ex hoc apparet quod non prestite non est lata culpa quia tunc impu tarentur heredi nec ei cavere de indempnitate ¶ Sed contra hoc oppo co ipso quod quis compromittit decipi ut l. si minor xxv annis filiofamilias § 1 de minoribus q[uo]d est lata culpa tamen huius solucio est ut patet ex hiis que ibi dixi Bartholus legum doctor etc.

Restitutam ... restitucio fit re vel verbis item fit tradendo vel pa ciendo ¶ Tenuerit glo. verum fit restitu cione in una re videatur facta in omnibus rebus et tenet quod sic et bene Contra hec videtur l. iii. in prin. et quod ibi no. de acqui. poss. solucio queda est inst[rum]entacio possi onis et tunc fit restitucione pro una non videtur facta in aliis nisi apprehenda tur ut in glo. et l. cum heredes de acqui. poss. ita dicit dy. in c. i. in ult. q. de re iur. li. vi ¶ Secundo dicitur hic quod pot restitui aliquid verum hoc sit verum simpliciter Videtur intellige de promissione simplici non interim ... ut l. mulier § qui ex asse de iur. do. dicam in l. qui a pupillo ff. e. Et ex hoc dicunt doc. quod simpli cia pacta pot cedi actio sicut fideicommissum restitui ut hac l. cum similibus ¶ Tercio dicitur hic hac mente dum ista menus duplicatur Reo sic in eo qui sciebat se teneri ut C. de acquir. pos. l. ii et quod ibi no.

Pupillus Oppo. C. quando mitti ad bonorum pos. l. bonorum § d. dicas idem hic quod ibi quia iudex pot supplere defectum tutoris oppo. ... c. l. bonorum glo. dicit tria sunt heredi tas et ista pot querere solus tutor ... est ho. et in ista quidam dicunt idem quod in hereditate Alii secus dic. ut dixi in l. impuberi de tut. et cu. da. ab hiis et § tutor ff. de bo. pos. Tercium est tre bellianica restitucio de qua dicit ut hac l. ¶ Ultimo no. quod tutor non pot cedere actiones pupilli quod dic. ut l. nonaze de nonac ¶ Illa ex hac l. no. cum quod unum succedat trahitur ad fideicommissum Illa rect. successio est dicit tex. in c. Raynucius et c. Raynal dus ex. de testa. dixi plene in l. centurio de vul. et pu. Bartholus legum doc.

Quesitum Etiam actiones pretorie trans feruntur p[er] trebellianum pro heredes et pro eos qui in unius heredis succe dunt hoc dicit Bartholus le. doc.

Nichil interest Non tenetur qualis sit persona patris ad hoc ... h. d.

Quia restitutam Et ideo quid in iure pronatis ... Reo idem ar. ff. de op. li. l. si operas quod non pro doc in l. in omnibus C. de de lega. ¶ Ul timo vide glo. et signa que ponit casus in quibus remanet aliquid penes heredem restitucione facta h. d.

Per tractat Et quod fun. actiones acquiri ad fideicommissum pertinet h. d. ... quia facit tex. in tit. si tempus nova restitucione Per glo. quod non est bi. ¶ Oppo. § de insufficient. actiones restituantur dixi in l. marcellus § quidam § e. ¶ Ultimo iste tex. facit quod compulsio et restitucio fiat in iure actionis ubi alia actio ... ita allat glo. in l. non est agendus § e versus est quod sit officio iudicis ut dixi in l. si legatis in pu. § e. et hoc nomine actionis large ponitur ut l. actionis verbo de ver. sig. Bar.

Postulante ... ad quod poterat compelli defunctus pot compelli heres defuncti hic ut l. non exprimas h. d. ¶ Oppo. § e. l. apud quod ... ff. ibi decessit sine here de hic cum herede et sic recordat curialis huius pri. ¶ Tenuerit glo. cum here ditas ... actiones ipso iure dicunt in ca. ultimo facit iste tex. dicit statuti quod de bitor debet incarcerari pro debitis quod de herede debitoris Videtur ut hic quod iste fuerit in statuto nulla fiat mencio heredis Bartholus legum doc.

¶ Sed in huiusmodi

Actiones que queruntur ex promissione defuncti veniunt in restitucione h. d. primo ponit duas q. et op. contrariis secundo ponit unam ... alia contra ... ergo videt unum con que contrarium posset fieri ... ibi ... tria ibi sed quod contra ibi sed cum hereditas Illud quod actiones queste ex promissi one defuncti veniunt in restitucione etiam in liberi primi gradus quod non loquitur cum hic de filia ¶ Secundo no. quod liberi primi gradus non tenentur restituere fideicommissum ex fructibus ut hic ibi sed quia non ut heres etc. dixi in l. ita quod ex asse § e. ¶ Tercio no. quod fructus qui percipi untur mora non restituet veniunt in fideicommissum etiam in liberis primi gra dibus ut hic ¶ Quarto no. quod fideicommissa rius loco heredis habetur ut § quod cum eo l. si filius et infra quod cum eo § i et de fidei commis. hic § restituta ¶ Ultimo no. dicitur quia facit interesse inter fructus qui percipiuntur ex promissione defuncti et eos qui percipiuntur opera et diligentia heredis Bartholus legum doctor

Quin totam Et ... tam resti tuere non vult consultus fa... si adit coacte quia si sponte adiret ¶ Oppo. etiam quando sponte trans feratur actiones pro trebell. ut l. i. § i. § e. Reo posset dic quod post adicione cum restitucionem fideicommissarius decedet sine herede al. nollet sibi restitui

et sic adiens remaneret implicatus
oneribus hereditarijs quod non est si adit
coactus ut ff. l. prox. et l. apud iul. quod
uterum et quod anteslia ff. e. quod nota bar.

SEVUS Tempus certe
etatis ex presumpta
voluntate defuncti per etiga
tez personae facit diem non condi
tionem. Item fideicommissario ante restitu
tione post quam dies cessit mortuo fidei
commissum ad heredem transit h. d. Contra
ff. de le. i. l. si cum in principio dicit quidam
hic reliquit purum postea die pre sta
tionis protulit hoc est contra hunc tex
in una enim et eadem re rogavit de
restituendo in primis certe etatis dies
ergo quod istud est ex presumpta volunta
te defuncti per certitatem personae tamen debeat
fieri restitucio quod filio suo dixi ple
ne in dicta l. si cum. Sed posito quod
prima scilicet esset vera ad ipsam oppo
de condi. et de. l. quibus diebus quod i. ff.
ibi sunt adiecta dies incerta hic
certa. Queritur utrum heres istius
fideicommissarij petit statim an expec
tabit tempus quo ille pervenisset ad
illam etatem. glo. quod expectabit pe
nalis ut refert Cy. in l. ex hijs C.
qui di. le. et pro quo facit l. e. l.
filia et quod ibi dicam bar. legum doc.

SI HEREDI Solutum ex
ere debito
ni al. restituitur fideicommissarius h. d.

PAULUS In rebus sub
tractis per
fideicommissarium perdit fideicommissi pe
titionem h. d. Concordat
C. de leg. l. non dubium sic et econtra in
rebus subtractis heres perdit bene
ficium quarte ut ff. ad l. falc. l. benefi
Contra quo le. l. i. quod redigimus
sicut in glo. Bartholus legum d.

QUUM HEREDITAS
Cum al. non cogitur susci
pere iudicium cogitur tunc
quando actores sunt tempore pirituri h. d. Op
quod heres indistincte ante restitu
tione possit conveniri ut l. i. quod qui
ex trebelliano ff. e. scilicet in aliter est
quod hic intelligitur ante restitucione
et tunc debet intelligi alio de duobus
modis scilicet quod heres coactus adimit
tunc enim habet exceptionem de re
stitutione ut l. postulante i. prin. ff.
e. nisi actores essent tempore pirituri
h. vel intellige in herede qui adimit
sponte et est paratus incontinenti
restituere tunc enim habet exceptionem
nisi actores essent tempore pirituri ut h.
et secundum hoc tex. qui dicit cum heredi
tas ad trebell. senatusconsultum filio resti
tuitur id est in actu restituendi de
primo Secundo potest intelligi post
restitucionez factaz et tunc ob contrarium
quod heres non potest conveniri sed debet limi
tari in actores essent tempore pirituri
h. Ex quibus tribus lex colligere dis
tinctiones breviter et nobilez per te

Et ex ista ultima non diligenter quod facta
restitucione contra eum qui tenetur di
recta perpetuatur actio contra eum qui tenetur
utili. Nam hic facta contra heredem contesta
tione perpetuatur actio contra fideicommissarium
facit C. de duo. re. l. fi. et de solut. l. ali
quis quod eum si quis pro eo et quod ibi dixi
Contra quod non sit necesse istud remedium
cum possit perpetuari actio per remedia l.
ut perfectius C. de ann. exc. Secundo facit
or nisi ponas fideicommissarium esse sive
domicilio dicat glo. pro quod remedia
l. ut perfectius non habent locum in
herede non habente domicilium Contra i. de
bo. pos. secundum tab. l. equissimum scilicet ut in
glo. Queritur an heres cogatur iudicium
suscipere usque ad quod tantum an usque ad
finem an usque ad satisfactionem in glo.
sunt opi. tu. dic quod hic convenitur he
res ex necessitate ne res pereat aut quod
actori est consultum per litis contestationem et tunc
sufficiat contestatio aut non est consul
tum quia forte est actio que contesta
tione non perpetuatur ut actio de dolo et
tunc oportet quod suscipiat usque ad finem ut
l. scilicet et si restituatur quod si dies et quod ibi
non ff. de iudic. Si vero per finem consulitur
actori ut quia res erat peritura pro
eius quod debeat michi dare fundum tamen est
relicta hereditas et est periturum ne
moratur an condicionez tunc cogetur sus
cipere usque ad satisfactionem ar. l. quod
quod antislia et l. ille a quo quod i. et quod
in de quod si dies et secundum hoc non
potest pati heres dampnum quia non cogitur
ad satisfactionem nisi rerum que sunt
in hereditate in quibus periculum im
mineret pro quibus postea a fideicom
missario conveniri non poterat Bar.

IMPERATOR pater
dissip
ans fideicommissum cogitur
filio existenti in potestate re
stituere etiam ante condicionis eve
ntum h. d. Contra quod esse qui non dissi
pat nolendo adire hereditatem ut ibi
dixi licet glo. alibi sentiat Contra
in auten. de nup. C. et ita C. de bo. ma.
l. i. scilicet glo. quod hic loquitur qui pater est
in dubio ibi qui est in culpa tradu
quod si pater sit in dolo sine in culpa ut
probatur C. de seu. pat. l. si fuit quod non
per glo. ff. scilicet ma. l. ij. v. quod si in principio
in glo. que incipit morte vel emancipatione
ubi equiparat patrem efficacem
pauperem et mori non obstat contrarium
quod ibi loquitur qui pater dissipat
tali modo quod filio potest esse consultum ut ve
dendo immobilia que filius poterit
vendicare secus si dissipat taliter
quod filio non possit esse consultum quod tene
inceptum quia cottidianum Oppo. ff. e.
l. ubi pure si hic pater dissipat
ibi non. Queritur an hec lex hodie
sit correcta per auten. ... et filium
valeant hodie contrahere ... in adven
ticijs ut l. iubemus C. e. ... dixi ple
nius si quis pro eo quod i. de fideicom

et videtur q sic nam ideo q cautiones
non poterant habere locum deuentu
est ad illud remediu ut hic dicit tex pu
to q no sit correcta p dicta l. fi. C. de sen
pal. nec ob q pat. pupponi cautiones
quia no debet filius se gmittere singu
litati cautionu ut l. cogi § si pater v
idem quent. s. e. facit ista l. ad q. du
filius possit testari in hijs in quibus
pri no querit usufructus et videt
q sic quia in hijs equipat filius mi
liti sed hoc intelligas qntu ad agendu
et defendendu no quo ad testandu
ut C. qui de te fa po. l. fi. no s. e. l. i.
§ in filij et l. qui in ptate C. de testa
¶ Ultio dicat Ja. de are q l. que dicit
q alimenta que dnt moderari fm fa
cultates prio iij ut s. ubi pu. edu. de
l. ius alimentor dnt intelligi respu
fructuu no respectu valoris ut hac
l. iuri et dicta l. fi. et dicta l. pus ali
mentor inprin. Bartholus le. doc

Cum heredes

deductio legator no intelligitur de legatis in
validis item dos prelegata
deducitur ut debitum nec impeditur
trebellianice quarte deductio h. d.
¶ Oppo q debitu compensetur cu quarta
ut s. ad l. fale. l. si debitor sed ibi testator
hoc expsse dicit hic non Bar. l. d.

Si res aliena

heres non
cogitur restituere q ad eu
pvenit no ut ad herede h. d.
¶ Oppo. q illud legatu rei aliene valz
ut saltem possit peti extimatio ut l.
tam aliena C. de leg. illud veru qn
res aliena legatur a no dno sed h licet
ab initio fuerit relicta a non domino
tn quia dns successit legatario debe
tur quia deuenit ad eu cauz a quo incipe
no pt hoc est gtra l. plerique § si dn
obus illor sed s. de le. i. ubi sufficiat
i psona pmi legatarij valuisse legatu
sed hanc l. video quia no debet re
stitui res sed actio psonalis que co
petebat pro legato contra heredem
pmi testatoris hanc gtinet nec est quod
repugnet Bartholus legu doctor.

Servus

Si ab uno debetur
hereditas ab alio
libertas non est locus coactioni sec
si ab eodem utraqz debeatur sive
ab initio sive ex post facto pactus
h. d. ¶ Oppo q non sit necesse qd
manumissu cu statu cu relinquitur
hereditas sit liber ut C. de nec. servis
insti. l. quidam § i. sed ibi qn here
ditas relinquitur directo hic p fidei
commissu. Oppo quod etiam servo
remanente instituto pt relinqui
non ut heres cogatur ei dare sed
ortabitur. ¶ Oppo q servus nullo
casu pt cogere heredem ut s. e. l.
cogi § suo. sed ibi loquitur in servo
heredis. h in servo hereditario pro

hui declaratione doc. in l. iij C.
de fideicommissis ponit una distinc
tione multu impfectam. tu distingue
re sic utrum servus pt cogere here
dem adire dic aut relinquitur here
ditas et libertas servo heredis aut
servo testatoris aut servo extranei p
mo no pt cogi adire ut l. cogi § si suo
s. e. Sed cum aut ab uno debetur here
ditas et libertas aut ab uno heredi
tas ab alio libertas. primo cum aut utra
que debetur pure et pt cogi adire
ut h sive ab initio debeatur ab uno
sive ex post facto pactus ut h patet si
vero unum pure aliud sub gditione
tunc aut libertas pure hereditas sub
gditione et pt cogi adire ut s. e. l. si
cum impu aut econverso hereditas pure
libertas sub conditione et no pt cogi
ut dicta l. si cum s. e. § i. Si vero
ad invicem ut si debetur ab uno libertas
ab alio hereditas tunc aut debetur
libertas ab uno herede ab alio he
reditas et no est locus coactioni ut hac
l. in pri. Si vero libertas debetur ab
uno legatario hereditas ab herede
tunc aut plures erant heredes in
stituti et no est locus coactioni ut
j. e. l. no est cogendus aut erat
unus institutus tunc et est locus co
actioni ut s. e. l. apud § antistia et no
p glo s. e. l. cogi § si servo. Si vero
a pluribus debetur libertas et ab
uno ex hijs hereditas tunc est locus
coactioni quia illo primo adeunte li
bertas competit ut l. heres testo de
manu te. et hoc innuit dicere tex hic
ibi cu dicat ab omnibus i. aliquo
omn. 3o casu qn relinquitur servo
casus alieno an quis cogatur re
stituere glo. in l. ita tn § fi. s. e.
vr tenere q sit locus coactioni iste
l. videntur pmie g et no in hac l. si
res in ulta glo ibi dum dicat hic
loquitur in servo hereditario no heredis
vel extranei dic go aut dns patus
est vendere ita q p adicione servus
habilitari pt ab herede ad recipie
dam restore et est locus coactioni
ar. l. debere C. de fideic. h. et l. si cum
pure in pri. et § i. s. e. dum autem
possit heres cogi restituere dico q
in omnibus casibus in quibus pt cogi
restituere pecuniam in casibus vero
in quibus no pt cogi adire si adeat
sponte et p adicionem servus consequitur
libertatem pt cogi restituere ut s. e.
l. cogi § si servo idem si quoquo
modo libertas obvenerit ut no in l.
non est cogendus in glo. s. ubi bo
penderat j. e. ¶ Oppo q sit dicta quo
ties quis pt debitor utri expressa
sua vel alterius ut j. e. l. si prom
§ qui fideicommissi et de plus. l. et ma
g et de noxij. te l. in chil § fi. pic
q ibi ex diversitate psonarum vel in
rum inducatur diversitas rerum et per
quis diuisi effectus hic secus Bar.

Non est cogendus
hic innuit q si servus ante
restitutionez decederet heres re
manet implicata gratia ff. e. l. postu
hoc vi con in l. apud Julian et Jau
tilia ff. e. Sed ibi in liberto. hic in servo
sed in servo qui cogebatur ex voluntate
defuncti hic non. Contra hic dicitur q si
legatarius decedit vivo testatore le
gatum remanet apud heredem cum one
re C. de cadu. tol. in primo. Sed qd
ut hic speciale favore libertatis et in hoc
casu sic voluit glo. plus et ult. hinc
l. dic q in primo supra est verum q
est speciale in libertate ut hic. Sed in ca
duco vel quasi remanet cum onere suo
ta de iure antiquo quia de novo ut ff.
de le. ij. l. celsus inn. et C. de cadu. tol.
in primo et pro hoc. Ceterum quo
iure rogatus quis adire et restituere
glo. dicit officio iudicis q declarant i
l. Si legat. in pri. ff. e. Alij dicunt
q iure actionis p. l. pamp. ff. e. & ibi ut dici

Tertius Rogatus restitue
re q ex hereditate
supfuerat potest bona fide dimi
nuere. Item in dubio expe
ta ab utroque priorum intelligitur
de facta pro rata h. d. Paulo ponit mu
dictum sed illud probat p auctentica et hoc
illud commendat et alia auctentica addu
cit contra dicat causam ex pstandaz
fa ibi dominus aute tertia ibi q in
quarta ibi p hunc. Contra C. e. aut
q rogatos. Sed fateor q hoc est hodie
immutatum nam fideicommisso sic relicto
tenetur rogatus reservare fideicommissario
quartam et tres partes potest diminuere vel
alienare. Ceterum num hoc casu
veniant fructus in restitutione glo.
distinguit aut fuit rogatus resti
tuere q sup est ex hereditate et fruc
tus non veniunt in restitutione ut l. de
dicta q plus j. e. Secus si fuit dictum q
quidquid supest ex bonis ut l. in fideicommissi
q non inq. de usu. r. o. quia qui dr q
sup est ex hereditate fructus postea percepti
non sunt hereditatis ut l. in fideicommiss
o quoc. ff. e. Sed qui dixi q supest
ex bonis Secus quia fructus ex bonis
sunt. Non enim desinunt ex bona p additi
one sed desinunt ex hereditate. Contra
quid si aliqua alienavit et aliq emit
& eo ut l. impor. q fi. ut l. sed ff. de le. ij.
et ibi dixi con. p dicta tamen facit
l. heredes mei p. Sed dic ut ibi
dixi. Ceterum ad v. duius op. ff. de
neg. g. l. necesse ubi prohibetur
eligi hoc media via sed hic contra
pte erat par ro ibi ex una parte erat
ro que ponderabat ro illi priorum
ing attribuitur. Et p hoc dic q si
hoc possit apperere q expensa erat
ita mag. gte ploc unius priorum q
alterius illi attribuetur ar. l. hinc
queritur q plus depcat facit q non p
doc in l. i. circa fi. C. de bo. mat. Ve
nio ad v quod michi. Contra q non

sit credendum exemplis ut C. e. l. nec
sed hic erat extus principis q licet ibi al
terius. Venio ad ultimam ptem. Contra C.
e. aut contra rogatos. Sed fateor q hoc
aliter satisdatur quam olim. Ceterum num cau
sam l. utrum trebellianum senatusconsultum
habeat locum in fideicommisso relicto p ista
verba quidquid ex hereditate supfuerit
& tex videtur q non ff. e. l. cogi q et
qualiter hodie vide q deberet habere
locum trebell. p aut q rogatos. cum hoc
de nouitate debet reservari quarta vel
dic q erat de iure antiquo habet lo
cum trebell. aliud enim est dicere rogo
restituas quidquid supfuerit tpre mortis
q intelligitur siquid supfuerit non
perditum vel alienatum aliud e dicere
quidquid supfuerit deductis oneribus he
reditariis tunc vr rogatus de restitu
enda certa re et trebell. locum non est ut
d. q et qualiter. Ultimo non q pristas
causas pretorias non debet plus ftamentum.

Si pactum Quod ad
heredem
heredis non transit non transfertur
in fideicommissarium p trebell.
h. d. non q dixi in summa. Sed nota
q in his que non transferuntur p resti
tutionem heres non submouetur ex
ceptione. Contra q opere transeant ad
extraneum heredem ut l. a duobus j. de
op. li. Sed intelligas hic de opis obsequia
libus vel de incertis que ad extraneum
non transeunt sine distinctione posita i
l. si non sor. q libertis de gd. Unde et
contra glo. cum textum habes q ea que
non transeunt in fideicommissarium. Item q non
transit ad heredem heredis non transit ad
fideicommissarium pro hoc ff. de vul. et pu.
l. qui lib. q hec verba. Contra hanc
glo. facit quia fideicommissarius ponitur
in locum primi heredis ut ff. e. l. qui
quadringenta et l. postulante q fi.
Sed unde quod ponitur in locum he
redis primi fictio tamen non principaliter
sicut heres heredis testator est heres.
Ultimo dubium induat ad q utrum feuda
et possessiones emphiteoticae veniat
in restitutione fideicommissi. et hoc to
tie de facto occurrit et in feudis dicat
dubium simpliciter q non veniunt in restitutione
quia non habentur iure hereditario sed
magis beneficio domini ut x. coll. an agna
vel filii repu. hic c. i. Contra hoc videtur
glo. in l. faciendum al. Item videndum
q fi. ff. de peti. her. ad quam non videtur
dubium dicat q intelligi debet qui feuda
petebantur ab eo possessore qui non ha
bebat ius detinendi merito veniunt
in petitione hereditatis sicut alia in
quibus defunctus ius non habebat ut
l. non tantum de pet. her. Secus si pe
teretur hereditas a filio vel ab alio
qui in feudis succederet ut hic in posses
sionibus vero emphiteoticariis videtur
q non veniat in restitutione ut C.
de fun. patri. vel iure emphiteoticario.

gnarum credit dy in l. heredes C. de
om agro des Item quia pt legari
particulariter ut l. apud iul. ff. si heres
et l. sidonius ff. si c. de le. i. et l. de
censi. l. cum possessor in pri. de v. sig. l. in
quenationalib. Istud dictum dy intellige
verum in rebus emphiteoticis rei private
ut in possessionib. tributariis que transe
unt ad oes heredes et put legari ut
dictis l. sed in rebus emphiteoticis
ecclesie vel private principis secus est non
enim transeunt ad quoscumque heredes ut
heredes sed ex beneficio dum gradatim
transit ad liberos merito non venit in
restitutione sicut nec ope libertorum
ut hic et l. de op. li. l. uls. ivi. ff. si
libertas et ibi dixi probatur indicta
l. ius emphiteoticarium C. de sum pa
li. vi. et tangit spec. in ti. de loca. ff. sunt
aliqua dixi plene in dicto ff. si libt

Imperator Non habet ius co
gendi heredem
qui habet libertatem in diem hoc dic
dic plene in l. non est cogendus ff. e.

Cum fideicommissis

fideicommissarius licet cogat heredem
adire fideicommissarius quartam non detrahit Ite
fideicommissarius primus non pt coge sine
spe nisi apud eum quarta sit rema
sura Item heres coactus nullum co
modum sentit quod futurus non eet si non
adisset h. d. et est difficilis ff. divide
quinque tres q. prosequitur per ordinem
sca ibi sum que etiam ibi sed nec illud
Item prima subdividitur qz primo ponit
dictum suo videt vim obiectioni in
contrarium tertio videt alii obiecti
sca ibi nec adrem etiam ibi et non e
contrarium et dictum primum est tale quia
fideicommissarius primus restituit suo lz locum
trebell. quo ad omnia pt qua adque
re deductione licet herede prima
dire ita si non coegisset fideicommissarium
sum non valet. Sed q. videtur q. hec non
habet locum primi beneficio illam porto
q. primus desiderasset hereditatem adire
prosequitur tantum hereditatis aditio est tante
efficacie q. confirmat omnia relicta in
testo ut l. nam q. ff. qui compulsus s.
e. unde fideicommissarius hic mag. hoc
consequitur et virtute aditionis que co
firmat omnia quia ex facto primi fidei
commissarii decem dictum hoc est sca ob
iectio est talis fideicommissarius qui hrs
coactus sibi restituunt detur hic quarta
a legatariis ut s. e. l. i. ff. mdepinera
cius g. et hic videtur posse detrahere
Sed q. videtur q. illud loquitur in legat
et fideicommissis singularibus ab hrede
relictis unde ex persona heredis detrahit
hic vero non detrahit a fideicommissario
suo cui erat relictum a fideicommissario
primo ¶ Venio ad tertiam ptem principalem
et hoc subdividitur in tres primo po
nit unum dictum suo illud declarat ter
tio illud ponit tres q. per ordinem sca
ibi utique si confestim tercia ibi
nec adrem Non q. fideicommissarius
primus non pt cogere heredem adire si
est suo si apud eum non sit remansura
quarta hereditatis ¶ Sed non q. relictum
libertatis et pecuniarum non sufficit
ad cogendum heredem Tertio non q.
fideicommissarius suus pt coge heredem
primo repudiante probatur s. e. l.
cogi ff. si ego ultio non q. sine quarta
sit remansura iudicio testatoris sine pt
ut p coactione heredis habet ius
cogendi ut hic in v. quid ergo
Sed nec illud Subdividitur in v.
ptes quia primo ponit unum dictum
suo recentum dicti tercio format unam
q. circa predicta quarto format aliam
quinto ponit unum qualem sca ibi Cum
etiam etiam ibi q. forcius quarta ibi nec
ignoro quinta ibi adeo ¶ Oppo dicit hic
in v. sed forcius q. hrs sunt coactus
pendente conditione ff. s. e. l. sed si alio
iure sed dicat glo. q. hic sunt turpis
conditio q. reprobat vel dic q. sunt
coactus adire defacto hec vera est
iure tamen dimittere est dic g. q. hic
erat condicio potestativa Et secundum hoc ha
bes unum casum in quo heres ponen
do pt recipere beneficium quarte et sic
fallit regula l. ita q. ff. qui compulsus
et secundum oes predictos sed loquitur in
herede instituto sub conditione legitur
alias q. loquatur in herede instituto
pure et rogato sub conditione et in hoc
videtur glo. relinque ex quo non aliud
pendente conditione fideicommissi pt
heres coactus petere et recipere
beneficium quarte et alia sibi debita
ex testo in eo vero qui institutus
est pure et rogatus pure an possit
penitere dicunt s. e. l. ita q. ff. qui
compulsus et l. itaque tamen ff. si priemus
¶ Sed sine oppo q. pelegata capiuntur
ex hereditate non adita ut s. de le. i.
l. qui filiabus sed intellige in casibus
in quibus non caperentur hereditate
non adita ut ibi non et in l. filio cum
l. de e. ti. Bartholus legum doctor

Cum tacita

fideicommissarius
pt restituere fideicommissum debitum
adeffimento Bartholus legum doc.

Actiones Actiones que tran
feruntur ex tre
bell. si fideicommissum declaratur i certum
competere desinunt nisi etiam cujus
ad illud fideicommissario tenetur h. d.
legitur duobus modis primo secundum primam
lec. loquitur de actionibus hereditariis
que transferuntur per trebell. et hec va
riatur q. vel quinque modis Secundo
pri. le. in actione que competit ad pre
tenda restitutione et hec fuit lec.
R. posita in glo. pone g. casum
primo secundum lec. antiquiorem posita in
pri. glo. istam primam lec. reprehendit
dy quia fideicommissum relictum ab insti
tuto repetitum intelligitur a substituto
ab instituto ut l. licet s. de le. i. Sed
posset videri q. hic loquitur qui certum
est testatorem voluisse repetere Item

reprehendit alia re quia fideicommissarius preteritur substitutus vulgari ut l. fi. C. de ins. et sub. et ibi loquitur esse qui testator voluit repetere a substituto unde hec lex non est bona quare hic legitur secundo quod dic ut in glo. que duplicat legem hanc tribus modis rationibus ad primam respondit hic hic dicendo secundum non vero que est quod a filio preterito non potest relinqui fideicommissum ut l. i. § de leg. i. et l. ii. § de leg. iii. Sed videtur quod non potest relinqui generaliter esse a venientibus ab intestato et tunc tenebitur ex precario ut dixi in dicta l. ii. et ratio quae sit contra hic est talis quia sententia non facit ius ut l. ii. de exceptione rei iudicate. Sed ad istam respondet hic non possibile si bene intelligatur quod sententia nullitatem testamenti fert quam legatarii seu fideicommissarii agentes et non prejudicat aliis ut in contrario dicitur fertur contra heredem qui est principalis contradictor et omnibus prejudicat causa est hic ista de inoff. in dicta l. ii. Sed contra hanc lex est quia secundum hanc interpretationem tamen sine vivunt actiones in fideicommissarium Respondetur licet vive sint tamen sine prima facie nam quoad temporibus testamenti docet … ut § e l. ille a quo § i. et hoc voluit dicere hic tex quod videantur tamen sine actiones ad tempus l. quo ad decantur temporibus testamenti tamen solo huius timore legitur 3o modo ut in glo. quia lex glo. reprehendit et bene vide eo legitur quarto … in fratre preterito turpi persona instituta et illo tam rupto testamento per querelam quam habet frater ut l. fratres C. de inoffi. test. fideicommissum est nullum nisi sit repetitum ab intestato et sic secundum eum l. tercia § de inoffi. testo non habet locum in querela intentata per fratrem quod tenementi tamen ponit aliam causam quod fuit institutus minor et non fuit gravatus fideicommisso et sibi datus fuit substitutus et ab eo fideicommissum relictum minor repudiavit substitutus admisit … minor agere et petere restitutionem in integrum pendente isto iudicio substitutus fideicommissario suo restituit et minor in restitutione obtinuit certe actiones desinunt competere fideicommissario nisi minor … ad fideicommissum teneatur et hoc est prima principalis lex Secundo principaliter legitur secundum R. in actione que competit pro repetenda restitutione quod glo. non placet tene … vel lex hic vel ultima

Filiam heres debet mittere in possessione licet sit de restituendo gravatus et alienationes facte per fideicommissarium confirmantur rescripta secunda h. d.

¶ Cum vero quod mater filia petebat se mitti in possessione glo. dicit quod pro muneribus quorum bonorum vel ex … … C. de edic. di. adri. tol. l. fi. et de hac videtur quod fideicommissarius utique non sit legitimus contradictor quominus heres mittatur in possessione ut hic dicit possidet et tunc signum vitiose et ideo quia non est legitimus contradictor ita esse posset intelligi prout hic filia agebat in iudicio bonorum contra ipsum fideicommissarium Si vero possidebat sine vitio tunc sequitur est paratus probare que dicat de fideicommisso in continenti est legitimus contradictor ita debet intelligi quod non in dicta l. fi. et glo. hic sentit Si vero non est paratus in continenti probare non est legitimus contradictor ut hic generaliter ¶ Quod secundum petrum glo. signat contra C. quorum legatorum l. i. § contradicente Et non in rica … dicit quod ibi voluntas fuit accomodata in tempore competenti et non durant hic vero durant et de hoc qualiter ex causa … supervenienti confirmetur venditio vel alienatio precedens dixi in l. cum vir … usu. Bar.

Heredes gravatus restituere quod pervenerit non videtur gravatus de fructibus h. d. ¶ Oppo. § de usu. l. in fideicommisso quod non unquam et quod … § e. l. titius rogatus in prin. Sol. ad quem gravari ad restitutionem quod superest ex bonis et tunc venit fructus ut in contrario aliud est quem gravari restituere quod pervenerit ex hereditate quo casu fructus non pervenit ut hic ratio quod primo casu consumptio rerum permittitur bona fide ut dicta l. titius et bona fides exigit ut prius colligantur de fructibus quia de substancia rerum ut l. imperator iuris § e et l. mag. puto quod non passim § de re. cop. et ideo per illa verba videtur testator sensisse etiam de fructibus quae ratio hic cessat preterea ibi innuitur gravatur a testatore ideo oneretur a l. in fructibus hoc implicitur gravatur ideo in fructibus exoneratur ¶ Oppo de l. balista § e solve ut ibi dixi

¶ Cum ita fideicommissum relictum a duobus cum exceptione nominis collectum debetur etiam si in persona ultimi tantum conditio extiterit si persona non superest que fideicommissarium ex presumpta voluntate defuncti excludat h. d. ¶ Illud quod dixi in summario Secundo quod sic moriens videtur rogatus de restituendo id quod mater fideicommissi habuit a primo ut patet ex fine ubi quia lex voluit re ¶ Ad hoc oppo. § ad l. falc. l. tercia … hic primo reliquit fideicommissum sed gravavit ibi eo. Item hic usus est verbis generalibus dixit enim omnem hereditatem meam re… quod dixit in l. marcellus quod quidam § e et quod dicam l. c. l. scevola ¶ Oppo et videtur quod primo moriens transmiserit ius fideicommissi ad suos postea moriens transmiserat ius fideicommissi ad suos filios ut l. i. C. de his qui ante ap. tab. Sol. dicit glo. ibi in institutione pura hic in substitutione conditionali cuius ius ad heredes etiam suos non transmittitur causa est hic ¶ Oppo et videtur … et videtur quod requiratur quod conditio existat in persona utriusque ut C. de impu. et al. sub. l. … Sol. dicit glo. ibi in substitutione pupillari hic in fideicommissaria hanc tenet … hic et in l. pater filiam quod si § ad l. falc. glo. tangit etiam eam in l. gra… Sol. est quia in fideicommissaria videtur testator cuilibet fidem … elegisse

que ratio cessat in directa ista ro no
placet. Ideo cum evidentia sciatis q
una pluralitas tunc resolvitur in plu
res singularitates qui respiciant diu
sos effectus ut l. sta § fi. de condi et
de et ibi dixi sed qui est fideicomissaria
substio no resolvitur in plures singu
laritates et vestiar in psona cuilibet
q respiciat divsos effectus qui cuilibet
fides vr elegisse sm dy ut dixi Sed
ista eade ratio est in substoe pupillari
fca pluribus pupillis pcam enim qu
libet pupillarit succedique in sua he
ditate et sic respiciat divsos effectus
et divsas hereditates et sic quatuad
dictum l. plene ista no est bona sed ut
l. dicam unde glo in l. gratia solvit
alit videlz q ubi in liberis sz non
q no placet quia et h in liberis lo
unde solvit glo/ teraciono hic et bu
llam ibi condicio extitit in persona
primi morient vii vivabat alius filius
testor qui ex psumpta voluntate
defuncti excludit extraneum substitu
tum ut l. cu acutissimi C. de fideicomiss
et l. cu avus ff. de condic et de Sed
h' exstitit condicio in psona ultimi
morient/ unde no supest alius qui
ex psumpta voluntate defuncti sub
stitutu excludat merito substitutus
admitti/ ista sed proba ad hanc in
l. sis qui et § si pater ff. de re dub
et repio dy in consiliis sic tenuisse
et in consilio q incipit testor post
multa legata et alia sic dixit Et
advete q requitur q no supsit per
sona que ex voluntate defuncti sub
stitutu excludat Nam si cet e contra
gradus cuius est substitutus admit
teret ut h' patet supest enim nepos
ex primo filio defuncto et nept que
erat substituta et sic erant eiusde
gradus et tamen nept admittitur Et
p hoc dico in terminis hmoi § hmoi q
in locis ubi sunt statuta q filie et
nept femine no succedant extantib
masculis q talis neptis no admit
teretur quia supe nepos ex filio ma
sculo qui ex psumpta voluntate de
functi substitutu excludit Sed in
stituto statuto civitatis nepos exclu
ditur p ea que dicta sunt Opposito e
de inpu et al sub l. quamvis ubi re
quirit q condicio exstat in psona
utriusqz sm q ibi glo intelligit et
ita sentit in l hoc articulo de hered insti
et l. sta § fi. de condi et de sed ibi lo
in substoe vulgari hic in fideicomiss et
pt ee ratio quia vulgaris substitutio
respiciat unu effectum f hereditatis al
voluntas testor ista fca cont pluribus
no resolvitur in plures singularita
tes hic in fideicomissa que respiciat divsos
effectus ut ibi dixi vel verius dic q
ro est quia sub sto vulgaris locum hz
ante adita hereditatem et sic eo
tpre quo est locus iuri accrescendi
inter heredes unde nisi condicio exstat
in psona utriusqz sm q verba sonat
non vocatur substitutus videntur
enim illi plures sunt quasi unu cor
pus ut C. de cadu. tol. § is ita v hoc
ita tam uale cu na vhor et ipa
significatio requirit q in psona ut
riusqz exstat condicio substo de ab
hac no recedit est enim alius qui
pt quasi p ius accrescendi ex psup
ta voluntate defuncti sed substo
pupillar et etia fideicomiss habet locu
post aditam hereditatem et post emo
lumentu qsitu et sic cessat ius accres
cendi ut l. i. insti. de usufruc acc et
ideo si in unius psona exstat condicio
est locus fideicomiss no enim est alius
cui pt accrescere ex psumpta volunta
te defuncti Item est locus substoi
pupillari nisi sit psona que ex p
sumpta voluntate defuncti substitutu
excludat ut dixi et hoc de verum
patebit ex psilia que sequent
Opposito de usufruc le l. codicill in pri
ubi etia in fideicomiss requirit q in
psona utriusqz exstat condicio sed ibi
loquitur in usufruc et hitacione
in quibus etia post emolumentu
quesitu est locus iuri accresc ut l. i
insti de usu accresc inicio donec ali
quis supe. no exstat condicio fideicom
est enim cui possit accrescere sed de
cerem quotiensqz cum hoc contingeret
ut ius accrescendi remaneret forte
ex psumpta voluntate defuncti ut ahoq
ino vis ut liqueat ma dic cu q
dici requirat q condicio sub sto cuius
exstat in psona utriusqz vel no aut
substo est fca pluribus separatim aut
simul primo cum in cuiusqz psona
exstitit condicio locus in substoni
ut de inus te l. plt ad l. falc l.
pater filiam § fi. sm bona lec Se
cun qu fit pluribus simul aut fit sim
pliciter aut p copulam aut cu adiec
tione nois collectivi/ primo cum aut
loquitur in substoe vulgari aut in
pupillari aut fideicomiss aut in more
diota si in vulgari requirit q in
utriusqz psona existat condicio
ut C. de inpu et al sub l. quamvis
et ita intellexit ibi glo et no in l.
hoc articulo de hered insti et l. falsa
insti de condi et de ro ff. pz Si vero
loquitur i pupillari tunc dico ide q
in fideicomiss quia respiciat divsos ef
fectus et quia confertur in tpus
in quo no est locus iuri accrescendi
ut dixi ff. Si vero lo in fideicomiss di
co q r ra est q in cuiuslibet psona exti
terit condicio locus est substoni ut
l. lucius § gaio § c et ff. de le ii l. fi
§ filia fallit si psumatur testatorem
aliud voluisse ex eo q ex natura ubi
al relicti vel voluntate defuncti inter
eos quibus est facta substo est locus
iuri accrescendi ut in usufruc in
hitacione ut ff. de usufr le l. codicill
in pri et ibi dixi hoc fallit si supe
est aliqua psona que ex psumpta

voluntate defuncti excludat fidei
commissarium vel substitutum ut l. si ib q.
§ item si pater de re dub et C. de te
decemvirali l. cum acutissimi et de insti et
subst. l. generaliter et hic est casus
indicata plt. C. de impu et al. sub. et
non h. inst. glo. q. intelligent ut dixi
Si vero lo. in subscriptione compendiosa
que continet vulgarem et fideicommissariam
et etiam pupillarem quia secundum ea que non
in l. precibus per glo. et doc. et ego
dixi in l. centurio tunc si succedit ibi
ex vulgari dic ut dictum est in vulgari
Et si succedit ex pupillari vel fideicomm.
dic ut dictum est s. in pupillari et fidei
commissaria Si vero substitutio sunt
facta in adiectione nominis collectivi quia
dixit testator si ambo vel omnes vel
si neuter etc. et tunc aut queritur secundum
propriam significationem vocabuli et sub
stitutus excluditur nisi in persona
omnium condicio extiterit ut hic § in
pri. aut secundum interpretationem que ex de
functi mente colligitur et tunc aut super
est aliquis de liberis qui substitutos
ex presumpta voluntate defuncti
excludat et substitutus excluditur
ut l. plt. C. de impu. et de ipu et al. sub.
Si vero nullus superest qui eum exclu
dat sed illi qui supersunt sunt in eodem
vel pari gradu cum eo tunc substitutus
admittitur casus est hic in § isto Bar.

Pecto fideicommissum relictum pluribus
vel uni ex eis in solidum
pluribus deficientibus et inter personas
inter quas est affectio ordinata ordo
scripture inspicitur hoc dicit primum
probatur h. et l. si fundus sub condicione
§ hiis verbis s. de le. i. Et hoc facit
ad q. dicit statutum quod maiores possint
aliquid facere omnes vel unus ex eis ita
ut quod unus ex eis potest de iure aliis de
ficientibus ut h. et dicto § hiis verbis
in glo. in contrarium ut alias in c. cum plures
de offi. dele. li. vi. dic ergo quod aliquid
committitur pluribus quia apponitur clausula
quod si aliqui noluerint vel non potue
rint expediatur per alios tunc non potest
per alios veniri ad actum nisi primo
constet de aliorum impotentia vel vo
luntate ut ex. de offi. dele. prudentiam
quia apponitur clausula quod possit expediri
per omnes vel per aliquos ex eis vel aditi
si noluerint vel non potuerint tunc
aut talis dispositio respicit commodum eorum
ad quos refertur et subintelligitur si alii
noluerint vel si non potuerint ut
dicto § hiis verbis aut non respicit eo
modum eorum si gravamine ut in pluribus
iudicibus delegatis et pluribus ar
bitris et tunc possunt alii etiam non
requisitis primis procedere ut c. cum
plures de offi. dele. li. vi. et per hoc in
contraria concludo aut illud quod committitur
pluribus vel uni ex eis respicit eorum
commodum et debet intelligi aliis nole
ntibus vel non valentibus ad hoc aut non
respicit eorum commodum et tunc possunt
etiam unus ex eis aliis requisitis de fo. s. de
ordine scripture videtur in l. cum pri.
§ plt. s. de le. ii. Bartho. le. doctor.

Deducta debitum ab here
de per additionem
non cum filium in actore extincto
denolvitur h. d. Bar. le. d.

Cum hereditas ex
igere
aliquibus fideicommissa non faciat heredem teneri
de periculo aliorum h. d. Bar. le. doc.

Cum post obventiones
post mortem
ex iudicio testatoris h. venientes si pro
per heredes ex acte non fuerint ve
nient in fideicommisso vel secus h. d. et
h. § est glo. l. postulante s. e. ubi
non per glo. accepit glo. ponit casum alt. va

Acceptis glo. ponit casum
oppositio patet cum
condicionis implende non imputetur
in quartam ut l. id autem et l. quod autem s. ad
l. falc. Sed h. dicitur accept. etc. et sic cum
sint ablativa absoluta resolvuntur in con
dicione ut l. a cortore de condi. et de
s. dico quod imputatur in quartam treb.
ut hic non in l. falc. ut ibi contra dixi
in l. in quartam s. ad l. falc. et hoc pro
ut intelligitur accept. minus abstergi
ut glo. ponit casum possemus etiam
dicere quod testator dixit simpliciter accept.
minus quod intelligitur de hereditate
et sic contrarium non obstat ut l. cum
pater in pri. s. de le. ii. et secundum hoc quod
hic sequitur in litera cum si ex bonis
et ex portione ponitur non similitudinarie
et hoc sumit ex § in v. comprehenso
oppositio ad contrarium dicitur dicitur hic quod solum
pro parte hereditatis computatur in quartam
quartam s. ad l. falc. l. nesennius ubique
quod a coherede percipitur computatur
in falc. sed secundum Ja. de are debet intelli
quod hic erat rogatus de restituendo
alteri quam coheredi suo aliquo recipe
ret vel aliquo deduceret alias computaret
in quartam ut in contrario licet glo.
ponendo casum innuat h. quod sit rogatus
de restituendo coheredi oppositio ad
si quod fit compensatio speciei ad quantitatem
contra l. si convenerit de pig. act. glo. magis
nihil dicit compensatur genus cum genere
ult. dicitur heres rogatus de restituen
do hereditatem rogatur et de restituen
do partem suam et sic quo casu hoc casu
restituitur vult deducere falc. quia et
sit quartam cum quo utrique debitum
constitat in quartam dicta sit compensatio
ut l. i. § plt. Si pars heredi pe
et hoc procedit si ponis heredem
rogatum de restituendo coheredi sed
ponendo ut dicit Ja. de are. quod sit
rogatus de restituendo alteri tunc
illud non procederet sed deberet i. v.
cum quibus casus ponitur aliter quam ponatur
per glo. sicut dictum est quia heres reti
net predium computatur sibi in quartam solum
quod iure hereditario capit et predicta
sunt vera quia predium est minoris va
loris quam sit quarta que retinere
debet Sed queritur quid si predium
quod retinetur est maioris valoris quam
porcio hereditatis que retineri debet
et inter consultus idem quod fuit super ...

pdiorum hoc e in eo q no capitur in
hereditatis puenit fals hoc est
detrahetur aliud quam institutio quantum ad
falc de eo est gravetur cum pecuniam
compensari placuit hoc e qui pecunia
deducatur illa tota in falc computatur ut
s dictum est ita intellige ita decretum Ex h
ergo q non primo q pecunia tota corpore
tione unius pt intelligi deduci Sed
q in corpore fecit ratio q licet illud
q iure hereditario non habetur nihilominus
tamen computetur tamen qui aliquid habetur
duplicatum iure ptum iure hereditario ptz
a coherede non computatur nihilominus insi
id q habetur iure hereditario non ponitur
in l in quarta s ad l falc Bar le doc

Hereditatem partis
quallam
et fructus pcepor qui ponitur in locum mor
tuorum non sunt inficiunt in redditu

Ante diem fructus pcep
ti in diem ab testor
imputatur in quartam sicut in hiis qui
pcepi potuissent a diligentissimo pecia h d

Quod ex hereditate
Rogatus restituere q supererit ex he
reditate non tenentur ad fructus nec
ad luendas res bona fide pignora
tas h d de ma ita plene dic in l
tractus rogatus e ti Bartho le doc

Debitor adicio que sit
coacte naturalem
oblione non perimit sed dominium
rei pignoratam q puenit
ad creditorem irrevocabiliter non perimit
ypothecaria h d Oppo dicit hic q sub
lata est principalis et remanet ypo
thecaria q de re iur l cum principal
huius racione sunt hic tres sententie una
q non est sublata naturalis cum accedit
ypothecaria Alii dicunt q in totum est
sublata naturalis et civilis Alii vero di
cunt q tunc tollitur accessoria subla
ta principali quando principalis tollitur
p confusionem vel forte q principal
debitor sine herede decessit ut l si sine
s de admin tu et l stichum aut pamphi
lum de solutionibus et hanc sententiam ponit doc
C de in l in pign l intellige Alii di
cunt q civilis seu ypothecaria nihil
hoc declarabo statim Oppo C de
us l cor ibi est eadem equitas
in tollenda accessoria que est in tolle
da principali Queritur an adicione
tollatur principali naturalis obligacio et
videtur q sic ut h ibi sublata ... et
debi le l si id q in quartam videtur tex
h ibi pignus naturalis oblo durat re
spondeo quando quis adit sponte et tunc
p adicionem tollitur omnis oblo ut l si id
q debi le et in l omnibus de solutionibus quando
adit coacte et tunc tollitur civilis et
naturalis remanet casus est hic ideo q tal
adicio non habet consensum verum sed co
actum facit s de condi inde l iul in
pri ad id q h dicitur in pri sublata natu
ralis Ro arguendo dicit non detinan
do Queritur item p successionem
extinguatur ypothecaria actio glo h
videtur velle q tollatur civilis et remanet

naturalis ut hic in glo ma contra in eodem
sum istam glo in ypothecaria est oblo
civilis et naturalis idem tenet in l si tibi
s de pignore s de pac doc dicunt
contrarium illam oblo pig est in rem ut
C de pig l pignori Sed contra realia
non distinguntur in civilem et naturalem
obligationem primo non presupponit obligationem
ut insti de act s i et hoc tenet ja but
Sustinenda glo possumus dicere q
natura oblo dicitur hoc est demum generaliter
l maxime q naturalis de soluc sicut q
psona pt esse obligata demum generaliter
et sic naturaliter et demum civiliter et sic simi
liter res pignus pt esse obligata equi
tate in generali et dicitur naturalis oblo
demum generali item iure civilis et di
citur pignus civiliter obligatum tunc
quantum est in proposito puto q naturalis in
tegra manet et civilis que mediat
actionem nedum retentionem ut dicat
tex et sic non remanet sola naturalis
quia illa actionem non producitur oppo
qui dominium rei puenit ad creditorem
irrevocabiliter tunc ypothecaria perfecte
et irrevocabiliter extinguitur ut in ...
sed qui pervenit irrevocabiliter dominium
tunc ypothecaria non extinguitur
ut probatur inter ju de ... latius
et duae tanguntur in l i C de his qui
in primo lo sunt et C si antiquior ...
predicta in eo qui adit coacte illevo
qui adit sponte debet sibi deducere
q ei debebatur ad debitum antequam resti
tuat ut de soluc l stichum aut pam
philum et l tritici et l pupilli
C ad l falc et de prio q Bar l d

Ea que descendentibus ex h
nea materna ex cer
tonea sua in restitutionem non veniunt h
d Oppo s de ma l grandis sed ipse
ibi favore matrimonii de hoc per doc
in l i C de con hen et grimine sup
dixi plene in l q dixi de v oblig Ul
timo nota q illud q puenit ad here
dem ut ad heredem non venit in fideicom
missum q dixi in l si pronon in pri s de

Pardonius Restituti
onem fidei
commissi in validi actionem non
pluerunt ex trebelli h d Oppo
C ad l falc l error sed glo et hoc simi
ill quo debet intelligi pro cuius
declaratione quero an fideicommissum relictum
a pronon sit naturaliter debitum videtur nihil
lominus debitum est ultra legitimam porcionem
onem et ideo quodcumque errore solutum
repetitur ut l pronon de donat
et sic non habet hic locum distinctio
l error C ad l falc alius cum est
in falc illud indebitam pronon ut p
bat textus l pronon de donat

Paulus sine quota
sit in fideicommisso
sine persolutione legatis ex tre
bellis h d Pro declaratione
l tenendum est q rogatus de restitu
endo tantam pecuniam quanta est ex
tinctio talis rei pot solvere pecuniam
que est oblatione vel etiam ipsam rem

vt l. si vero § si ff. so ma. et ff. de le.
i. l. si fundum p fideicommissum in pri
ca quo dicit iuris consultus q testator
sensit non solum de quantitate sed et
de pecunia quia pt heres pecuniam
soluere licet non possit cogi in isto
est locus trebell. hic est verus
intellectus quidquid glo dicat Bar. l.

Filia dos data siue p
missa p patrem fi
lie in fideicommissum non cadit
h. d. ¶ Vero hic loquitur
qn pr dotauit filiam quid si ipa
met filia se dotauit glo idem ut ff. e.
l. mulier § cum proponebatur ¶ Vero quid
si mulier dotauit filiam suam ret glo
non est idem quia non est officium ma
tris dotare filiam q signa Et hanc
opi tenet pe in aut. res que C. de
leg. filius vero masculus possit
vocare filiam suam de rebus que sub
iacent restitutioni si aliud non haberet
qm officium eius est dotare ut dea
aut. res que ¶ Vero q in ergo
tem defacto ponc filius grauatus
de restituendo non dotauit filiam sua
viuens sed in testo ei dotem reliquit
an hoc relictum minuat fideicommissu
Pos si relictum est tam congrue secundum
q conuenit qualitati psone minuit
fideicommissum sicut si cum viuens
dotasset probo p l. mulier § plt.
ff. e. ubi dicit tex pinde ac si fu
isset de hereditate et sic nunquam videtur
fuisse in fideicommisso illud q fuit ne
cessarium pro dote filie pro quo facit
quia pater ad hoc tenetur saltim
officio iudicis q habetur heres ali
cui loco creditor eum dr ecia q posse
iudicis exigere pt ut l. creditores de
v. sing. q fideicommissum minuit ut hic
ibi ere alienum et q si res que subia
cent restitutioni pnt alienari pro eam dot
inter viuos multo magis in ult. vo
luntatibus que est fauorabilior ali
enatio ut no. in l. quidam ita § si quis
filium ff. e. ¶ Hec l. facit ad q an mu
lier possit grauari in dote p fidei
commissum qua ponit C. y. C. de rei vx.
act. § videamus dixi ff. de le. y. l. si
§ filie dicam in l. lucius § maritus
ff. e. ti. Bartholus legum doctor

Cum impuo Si dilacio ap
ponitur gra
fideicommissarii cessante ea dilacione
cessat dilacio h. d. ¶ Oppo C. qui di
le de l. ex hijs ff. ubi non cessabat
ea dilacione q tempus fuit appoi
tum fauore grauati hic fauore eius
cui debebat fieri restitutio con. hoc ap
ponitur de glo. que est in l. seyus
saturnus ff. e. so. pe in l. ex hijs
vbis rephendit illa glo pro qua
rephensione vr causa h. Si velles
sustinere posses dicere q hic erat in modi
iniacer sed ibi erat heres qui sedna
ebat quemadmodum ar. l. publius de condi
et de fact. l. ter l. firmio § qui ab here
dibus et q ibi dicam ¶ Vlterius facit
hic § ad q iudex statuit terminum

ad comparendum hinc ad tres dies co
parentem in continenti utrum iudex in
illos tres dies possit procedere ad ul
teriora vr q non quia durat dilacio
pinua ut l. hinc ps C. de dilac. ignum
quia finita est ea dilacione quo daba
ad veniendum statim ergo cum venit
finita est dilacio ut h. ff. de acq. h.
l. si quis heres ita et hoc est verum

Facta per cessione verba
lem cessauerunt omnia
iura in fideicommissarium h. dicit

Suus qui Si fideicommissum
deducta in stipu
latione et restitutione cessauerunt actores
p trebellianum secus si hic extimacio sit so
luta h. d. Bartholus legum doctor

Si heres Omnia vel renun
ciacio post resti
tucione procedens fideicommissario
non preiudicat h. d. ¶ Oppo q heres
post restitutionem non potuit decipere ut
l. hec autem § 1. ff. ti. 2. so. ut in glo
¶ Oppo ff. e. l. si prom. § si. so. ibi re
stitucio fuit facta post litem cet. cum hic re
¶ Oppo C. de euic. l. 1. et de h. vel
emptor so. quam emptor pot prodesse ei
qui h. ius ab eo ut l. filia fratribus
ff. e. non nocere ut hic fiunt expedite
glo ¶ Ex glo. oppo fortis et vr q h.
l. sit con. eam l. si. ff. de trebell. so. ibi
ille cum quo transegit ignorabat re
stitucionem factam hic intelligi debet
qui sciebat litigator et istud est non
¶ Oppo ad id q dixi tu dic q hic lo
qui sciebat cum quia non sufficiat scia
qui ponit in l. iij. C. de nov. posses
dicere q ibi loquitur in alia cessione
seu delegacione hic in restitucione que fit
p treb. ista non est vera pdicta l. si
ff. de trebell. ubi comparat hereditate
vendita quo est cessio restitutiuum
trebellianice glo variant in l. si ff.
de trebell. et l. iij. vna dicit q non suf
ficiat ut l. nomine C. que res pi. ob
pos. alia glo variat misera ut l. si
cum emptore ff. de pac. Ja. de are dicit
et melius quia aliquis alius in hoc
q quam sit cessio ad quemadmodum cedentis
et eius periculo sed quemadmodum exigitur
in eius utilitate vertitur et isto
casu non sufficiat simplex scia sed re
quiritur q sciat alteri de tribus mo
dis C. de nov. l. iij. ita pt intelligi
glo in l. nomine C. que res pig. ob
pos. Sed si fit ad quemadmodum cessionarij
et eius periculo sufficiat simplex scia
ut ff. de trebell. l. si. et casus est hic
pdicta pt tibi ipi pmodum distinctionis
sumere ¶ Vero post facta cessione
cedens agit con. debitorem cum debitor
pt opponere ista excepcione non pt
ut queritur quia alteri ius cessisti
et sic alius habet utilem que tuedi
recte pferetur ius cessum Ja. de are dicit
eo modo quo dixi ff. cum cessio est fa
ad quemadmodum cessionarij et eius peri
lo hoc cum potes opponere excepcionem
in continenti q alius qui habet utile
pt pferri directe ita intellige l. in cae
suis et l. si pecuniam in re datam de pecu.

Si vero p[ro]curator cedentis et ideo pt oppo
nere nisi alteru[m] de tribus interueniunt
posit C de nov l iij h d ja de are i
l i § i cu[m] pu[n] ff c ubi est casus sed old
sibi hoc appropriavit et s[ecundu]m p[re]dicta
d[ebet] intelligi l si convenerit in p[rincipio] de
pign act et l si pater § i de in[offic] do
¶ Sed vero utru[m] pactu[m] et t[ransa]ctio ceden
tis noceat cessionario glo movet i l
si cum emptore ff de pact Et solue
distinguendo cu[m] hanc q[uestio]ne[m] p[os]t tollit de
hijs que dixi de s[ente]n[t]ia et cessione ¶ Sed
utru[m] confessio cedentis noceat cessio
nario hanc q[uestio]ne[m] tangit dy in l servu[m]
§ i ff de re[gulis] i[uris] et ibi tetigi et hic eca
dy formavit et videt[ur] q[uod] debeat noce
ut dicta l s[ervu]m § i et l si actor ff de
p[ro]cur ubi p[otes]t dicere q[uod] veniat p[ri]n[cipa]l
et sic si no[n] noceret confessio p[ri]n[cipa]l
l si actor nil relevaret in g[ene]rali u[e]l
l si partez § i ff quemadmo[dum] s[ervitutes] amitt
Ja de are ut refert Cy in l si C de
p[ro]cur Refert se ad distinctione[m] p[re]dictaz
aut cu[m] cessio fit cedente p[ro]curatori ut l
si mandatu[m] m[ihi] ff mand et tunc confessio
noceret ut ff de p[ro]cur l si actor Si vero
fit adquomodum cessionarij tunc no[n] p[re]
iudicat ut dicta l si parte et hic et
hac addita distinctione s[cient]ie et ignorantie
litigant ¶ Sed vero pone q[uod] ille qui
cessit habet solu[m] utile[m] vind apd
eu[m] nil remansit an p[re]iudicet cessio
nario in illis casibus inquibus p[re]iu
dicaret si haberet directa[m] et v[idetu]r q[uod]
in nullo p[re]iudicet ut i l p[ro]x in p[ri]n[cipio]
iuncto eo q[uod] dixi in l exactis ff de quib[us]
dicemus dico q[uod] p[re]iudicet cessionario sicut
s[ecundu]m p[ro]cur revocati p[re]iudicat cessiona
rio sicut s[ecundu]m p[ro]cur revocati p[re]iudicat
d[omi]no si advocatu[m] no[n] p[er]venit ut ff de p[ro]cu
l si p[ro]cur et l i C de satisdacion p[re]dicta
sunt vera p[otes]t quia in illis casibus
inquibus dixi q[uod] simplex s[olutio] non
sufficiebat sed requirit[ur] alter de trib[us]
modis posit C de nov l iij quia q[ui]
quid faciebat d[omi]n[u]s faciebat vtile
directe que erat apud eu[m] hic nullu[m]
ius remanserat et io scit q[uod] solvit
ei qui nullu[m] ius habet id eo sufficiat
simplex s[olutio] ¶ Sed vero utru[m] solucio fa
cedenti noceat cessionario Reo quia
p[ener] cedente remanet directa id est q[uod]
dixi ff in satisfactione s[en]t[enti]a p[ro] eo et s[olu]t[io]
ut l si de satisfact sed qu[ando] apud cedente
nulle remanent tunc aut accepit bo
na fide aio gerendi negociu[m] cessiona
rij et liberetur solvens ignorans al
non sed haberet condicio[n]e[m] indebiti q[uod]
cedendo liberare ita debet intelligi
i l p[ro]x et l is qui hoiez § si tam
fec soluisset l cu[m] quis § i ff e ti

¶ **Si quis** pro eo q[uod] indebite
restituitur respon
quote no[n] tra[n]seunt actoes s[ecundu]m § si re
spectu rei certe h d Bartho le doc

¶ **Si heres ante** q[ua]m pe
tente
dilacoe p hereditatem s[ecundu]m acquiri
in te[sta]t[ament]o no[n] veit sicut nec alij
fructus iudicio testator p[re]cepti h d

¶ **Rescripto** licet ff[ideicommi]ssa
rius pecuniaz

quaz debet dare tardius solvat
adulcias no[n] tene[tur] q[uonia]m nec fruct[u]s
recuperat h d Bartholus legum

¶ **Si sub condicione** co
dicio[n]i p[re]statiue honeste facili et talis
terre heres no[n] tene[tur] parere in ho
nesta difficil vel p[ro]petua sub condicione
potestatiua honesta et facili difficil
ff a ibi si vero turpis iste ff a divid[it]
quia p[ri]mo ponit quid iur sit de rigore
2o ponit quid iur sit de equitate p[re]
toria ff a ibi si indanda iste hec ff a si
divid[itur] quia p[ri]mo loquitur in condicione
que habet difficultate q[uia] patrimo[niu]m
diminuit[ur] p[re]dicando 2o in condicione
turpi 3o in condicione que habet diffi
cultate quia est p[er]petua no[n] transitoria
ff a ibi q[uod] si condicio 3o ibi si vero
nominis Ex qua divisione apparet
clarius iste § in ter ibi visu[m] est
dic s[cilicet] iniquu[m] de rigore p[re]toz q[uod] seq[uitu]r
¶ Oppo et v[idetu]r q[uod] iste § sibi contradicat
illam p[ri]mo dicat q[uod] condicio turpis
sibi no[n] remittit[ur] in 2o q[uod] si condicio
d[icitu]r contrariu[m] s[olutio] p[ri]mo lo[quitur] de rigore 2o de
equitate p[re]toria ¶ Sed contra hoc oppo
q[uod] eciam de rigore iur civil condicio
impossibilis remitti[tur] ut ff de condic
institut l i s[olutio] q[ui]da[m] intelligunt oes
l que dicunt condicione[m] impossibi
lem remitti s[cilicet] de iur p[re]torio et sic in
qua ex tali testamento poterit adiri
hereditas sed est nec[esse] devenire ad
bonor possessione s[ecundu]m tabulas ut h
Ego al[ite]r dico na[m] queda[m] sunt condicio[n]es
turpes que de iur civili remittu[ntur]
queda[m] reputant turpes solu[m] de iur
p[re]torio ut condi[cio] iur iurandi ut plen[e]
ff de condicione institutoris l condicio
nes iniuri p[re]st[ate] que cum re civilire
instituntur poterit adiri hereditas
de iure civili in hijs que solu[m] ap
tere est nec[esse] peti possessio bonor
s[ecundu]m tab h[ic] est casus Et sic est unus
de casibus inquib[us] eciam hodie e[st] nec[essari]a
bon possessio s[ecundu]m tab ut ponit doc
in l certu[m] C de iur le ¶ Oppo q[uod] condicio
difficilis no[n] remitti[tur] ut l cu[m] heres i
de sta l[ib] difficultas eu[m] no[n] excusat
ut l contiue § illud de v ob s[olutio] condicio
difficil no[n] remitti[tur] adquomodu[m] cuius
cu[m] est imposita ut in contrario sed ad
commodum fideicommissarij sic ut h[ic] q[uo]d est
no[n] ¶ Oppo quia h[ic] remitti[tur] condicio
eciam facil ut condicio deferend[i] nome
honesto q[uod] fieri no[n] debet ut h[ic] § in
p[ri]n Reo condicio nois ferendi d[icitu]r
habere difficultate p[ro] eo q[uod] e[st] p[er]pe
tua no[n] momentanea ut ascendere ca
pitoliu[m] io remitti[tur] no[n] in favore ei[us]
cui est imposita sed in favore tercij
ut possit peti bonor possessio s[ecundu]m tab
no[n] adiri hereditas de iur civili ut
h[ic] racio istar s[olutio] est quia in condicio
nibus p[re]statiuis si aliquis impedit
p[er] aliu[m] condicio h[abe]t[u]r p[ro] impleta
ut l iur civili et l in testamento ff de condi
et de sed h[ic] ip[s]e s[ecundu]m heredis cui condicio
erat imposita videba[tur] impedire im
plementu[m] condicionis ad dandu[m] fidei
commissario de equitate p[re]toria quantu[m] ad

condicio habetur pro impleta non quo ad ipsum heredem. Ex predictis habes distinguere aut condicio apposita heredi est casualis aut potestativa si casualis dic ut l. sed si alio. § c. Si potestativa tunc aut turpis remittitur si honesta aut facilis aut difficilis. Si facilis et tunc aut est momentanea et cogitur eam implere ut ascendere capitolium ut h. In primo. Si perpetua ut ferre nomen hominis et illa remittitur si eam implere nolit ut hoc vers. mihi. Si vero est difficilis aut difficultas consistit in dando et tunc contra difficultatem succurritur quia fideicommissarius cogitur dare ut h. vers. si in danda si in faciendo et illa remittitur ad commodum fideicommissarii ut h. non heredis ut dictum est. Quero quid vult dicere tex. in vers. quod si condicio ibi iubendus est etc. Respondeo dicit glo. quod alterum de duobus cogitur heres facere vel protestari quod quantum in se est vult esse heres vel habet petere bonorum possessionem secundum tab. Et sic non ex primo quod tamen valet protestatio quantum operaretur si vere interfuisset ille actus super quo interponitur ut C. de his qui pone indi non exp. l. fi. de op. no. nunc. l. de pupillo vers. si ipsi pretori ita dicit. Old. et est racio in l. § allatum quia tunc pro protestante non stet lex supplet. Item non est hac eadem glo. quod si quis dicat nolo heres esse perdicatur adicio set is si deinde nolo adire ea eius quod non in l. secundum cl. § dele. i. et de acquir. her. l. gerit. michi videtur quod alius sit intellectus huius tex. dicit enim quod pretor condicionem remittit est alterum de duobus faciat pretor vel quod faciat eadem spale quod quod transferat actiones in fideicommissarium vel quod iubeat heredem petere bonorum possessionem secundum tab. eodem quasi et hereditate restituere ex treb. Secundus modus quod lex permittat iudici facere eodem spale het in l. si finita quod elegantem de damp. infec. ¶ Ultimo non quod nomine acturi sus est honestum nomine quia acturit et fecerit quod trebs iuris quia gentes convenerunt etc. ut in glo. Bar. l. d.

¶ **Si iam suscepta** Si heres adiunt coactus fideicommissarius detrahit falcidiam de relicto ab herede non delicto ab eo h. d. dic plene § c. l. quod denique Bartholus le. doc.

¶ **Si tacitus** Quatenus defalcatur a primo fideicommissario eatenus defalcat ipse ab eo legatario h. d. Circa istam glo. distinguit h. plene plenius et l. planius decon et de intellectu ibi dixi Bartho. le. doc.

¶ **Julianus** Fideicommissarius prefertur substituto vulgari h. d. secundum primam lec. que est magis notabilis dixi lec. clare ista ¶ Oppo. § c. l. si pronus quod fi. secundum priorem lec. dic ut ibi Bartholus le. doc.

¶ **Si quis** Si institutus passus est labi tempus agnoscende bonorum possessionis fideicommissario succurritur ut restituatur et agnoscere cogatur h. d. Non casum cotidianum in hac civitate Perusii ubi est statutum quod si quis non instrumentaverit testamentum infra sex menses non valeat quod hoc fideicommissario non noceat ymo ad eius petitionem tempus restituitur et cogetur adire et restituere Bartho. le. doc.

¶ **Ad moriendi** Ad petitionem vinus secundum fideicommissarii cogitur institutus adire et restituere hereditatem etiam eius qui solvendo non erat h. d.

Seius Obligationes naturales totaliter tenuit pro fideicommissarium ideo respectu heredis totaliter dicuntur indebitum h. d. ¶ Oppo. quod post restitutionem apud heredem remaneant directe ut l. § i. § c. Sol. glo. quod illud verum quando erat obligatio civilis et naturalis secus si naturalis tantum tunc enim nichil remanet apud heredem quia naturalis non dividitur in dispersam et utilem licet contrarium non in l. si alienus § dele. ij. sed hoc patet ex quod est non ¶ Oppo. quod si adversus so. j. et § de condi. inde. l. ingerdum glo. intrat hic opi. quas plene examina ut dixi in dicta l. in eodem de condi. inde.

¶ **Si necessarii** Etiam necessarii heredes coguntur parere condicioni et adire et restituere. h. d. Bartho. le. d.

¶ **Si quis** Heres heredis decedentis ante restitutionem cogitur restituere et quatenus res extant transibunt actiones h. d.

¶ **Si patronus** Patronus potest gravare libertos liberta et mediata portione hoc dicit Bartholus le. doc.

Servo Hereditatem restitui sit suo domino volente vel ratum habente vel etiam ipsi domino licet in hereditate debeat precedere iussus et sequi adicio secundum et in bonorum possessione secundum voluntas requiratur h. d. ¶ Que est racio quod in hereditatis addicione requiritur quod precedat iussus in bonorum possessione et treb. restitucione secus. Respondeo quia adicio obligat quod sicut votum quomodo dus obligandi non cadit in eum qui est in alterius potestate ut l. si rex § voto j. de pollic. quod ro cessat in treb. restitucione et bonorum possessione ut plene dixi in l. qui in aliena in prin. de acquir. hereditate ¶ Quero que est racio quare in treb. restitucione non requiritur iussus secundum in hereditatis adicione et bonorum possessione sic videto pura querendi non quam nobis per eos qui sunt in nostra potestate sed pura questa prosequendi ut actores sic ut l. pena rex § i. § ad l. falc. posse adire hereditatem vel posse petere bonorum possessionem non est ius quesitum sed est ius querendi et petere restitutionem est ius prosequendi iam iam questum est enim nobis quesitum acquo ex testo ad hac ut plene dixi in l. is pt. de acquir. her. Bartho. legum doc.

¶ **Si testator** Heres rogatus restituere sub condicione que remittitur vel que per contrarium.

unitianaz impletur cogitur adire et restituere h. d. Bartholus le. doc

Cum pretor

Sine licet in iuste pa rendum est ipse eius auctoritate h. d.

¶ Oppo. ß. de iurisdic. om. iudi. l. si per errorem sed ibi fuit error in iurisdic tione in iur. vel facto ¶ Sol. h. oppo. C. qui pro e. vel l. ij et l. qui testo ß. de eo tu. sed ibi fuit expressus error in sententia hic non ¶ Oppo. quod tex sibi contradicit diciit enim cum cognita et per errore so. ut in glo. ¶ Oppo. C. qui pro. no est nec l. penales sed ibi sententia fuit data pretio hic per errore vel probus vel per tibus ¶ Oppo. ß. de iudi. l. si pretor. quod marcellus glo. dicit fateor quod sententia gravis fertur pt peti restitutio in integrum quod no. Sed adverte quia hoc tunc est verum quando false probationes fuerint producte quia cum distinguitur utrum sententia fuerit lata imperite vel in gl. sententie ut decr. quod marcellus ut plene dixi in l. dinus et l. siquis obrepserit de re iudi. sed si nullis falsis probationibus producet vel si iudex pergratia no pronunciavit vel si falsis probationibus producet iudex daret sententiam iniquam grosse tunc non datur restitutio quia potuit appellare et iudicis errorem corrigere ut l. i. ff. de app. et sic no pt ignorancia pretendere quia illa no est iusta cum dandi restitutionem. Est enim lata culpa ut no. in l. liberorum ff. nota. de his que no infra et restitutio no datur ii ex inita ca. ut ß. ex qui. ca. ma. l. i. in pri. Bartholus le. doc.

Si pupillo

pupillo cum auctoritate tutoris vel soli tutori si est infans potest restitui hereditas et intelligi infanti equiparatur h. d. ¶ Sol. quod infantia queritur hereditas per tutorem ¶ No. etiam quod mutus vel intelligens equiparatur infanti de la. l. i. et ij.

Si singule

Cum ad petitione fidei commissarij alij res singulas restituit hereditatem restituere vr. h. d. Oppo. preterea in rem sua no pt restitui hereditas ut ß. de iur. do. l. si mulier quod exegisse dicit dicit so. ut j. l. pr. quod i. e. vel de hoc dr. alij dicunt intellige hic precessisse restitutionem verbalem quod licet sit verum iuste tu no est de mente tex. j. dicit quod per hanc traditionem intelligitur restituta hereditas dic g. quod hic res iste fuerint tradite nec prius unde ut restitute viderentur ut de acqui. pos. l. quod meo. quod si venditore vel vetus ex eo quod iussu meo paruit heres vr. heres statim restituere in fideicommissario hereditate tradendo illas res vel vr. facta restitutio preterea in rem suam cum tradite sunt res singulares ymo directo vr. facta restitutio in fideicommissario fact. ß. e. l. restitutio.

Quin ita etiam

Conditio coacta supplet gdi. h. d. heres non cogitur adire ad petitione preterea de cuius mandato dubitat si sponte admittit cogitur adire ad petitione preterea de cuius mandato dubitat si sponte admittit cogitur restituere h. d. secundum stam divisione glo. ¶ Oppo. quod qui habet mandatum no cavet de rato ut l. no solum quod qui alienum C. de preterea sed quidam quod hic de cuius speciali precipio cavet et si constet de mandato sicut in l. de pupillo quod qui procurator de op. no. iur. alij quod hic cavet de rato si non constet de mandato et hoc te. nui in dicto quod qui patrono ¶ Oppo. quod procurator no possit restitui ut ß. de iud. l. si inter quod exegisse sed hic in pretore simplici ibi in pretore in rem suam simulem quod heres in l. apud jul. quod inter ß. e. et l. restitutio in glo. ß. vbo tua voluntate et l. quamvis iud. ß. e. ro. apparet inter iudicem quod exegisse quod no fit restitutio secundum quod testator disponit vel secundum verba senatus consulti que loquuntur restitutio fit fideicommissario ¶ Oppo. ß. de acqui. her. l. paulus quod solvit et bu. ¶ Oppo. per liberam personam no queritur nobis actio ut C. per quas personas no acq. et l. possessio ß. et si possessio de acqui. poss. quod preterea no pt. quia per eum directo no queritur sed hic speciale ut ipsi directo queratur hoc est no pt ppo. quia preterea et de persona preterea acquirendo seu tutore medium vide glo. et no. diligenter ¶ No. quod si preterea sit privatus per me usufructus no queritur sibi et per eum ceditur michi quod ius usufructus cedi no pt sed directo queritur directo et idem in omnibus que preterea acquiri no pnt quod intellige secundum quod dixi ß. Bartholus legum doc.

Si dampnum

decisiones que no fuerint in bonis tempore mortis defuncti preterea ne pervenerint h. d. de hoc dicam in l. si heres pecuniam j. e. quod tenementi Bar. legum doc.

Si legatis

exceptionem heres persone heredis non tulit in fideicommissarium.

An ubi

fideicommissum hodie queritur ubi habet domicilium vel ubi est maior pars hereditatis h. d. Bartho. le. doc.

Si postulante

Qui cogit heredem adire cogitur actiones hereditarias pati cum per aditionem factam a filio vel extraneo quod incidit in interdictum fraudatorium h. d. in glo. ß. vbo vendic. nisi dic et hoc cum filius admittit quo casu loquitur iste v. quod de iur. quod adsit ¶ No. quod sicut extraneo ita filio suo licet no permittere cum fraudandorum creditorum ¶ No. quod qui cogit heredem adire cogitur actiones pati ¶ Oppo. ß. l. postulante in prin. sed utrumque remedium pt habere locum et illud et illud ¶ Queritur quod sit illud interdictum fraudatorium glo. dicit quod de hoc fit mentio et in l. si pupilli j. de solut. de hoc fit mentio per so. in arbore facit enim hunc incidere cellulam per so. facit de mercede

glo. l. i. C. si de re. pig. aga. vic. q
illud intdcm de hijs que infrant de
loquitur cum qui debitores fraudat
creditores circa res suas questitas
vel querendas sed illud interdictum
fraudatorium de quo fit mencio in l.
si pupilli est interdum glo. ps. lo.
cum qui debitores quittitur frande
circa res alienas ut ibi dixi Bar. l. d.

¶ **Si donationis** Non
pt p
heredem restitui fideicommissario plg
quam possit ad definicto capere h. d.
ita dubitandi erat qz fideicommissari9
vr hre ab herede no ad definicto et
sic videbatur totu posse capere q.
reonet hec lex Bartholus legum doc.

Si heres fideicommissum
rite vz hrdi
tate no soluendo servis
fideicommisso singularis h. d.
¶ Ita tex ibi hrdis vicesimam q fidei
commissario hr loco hrdis facit ß. c. l.
postulante q. fi. et. l. si filius ß. q.
hi eo Scias tn q. circa qui bona
no sunt soluendo hrd hodie si no
faceret inventarium cogeretur complere
legata p aut q tu tene C. ad l. falc.
q intellige ut dixi in l. .... pro q
vulga. ß. ad l. falc. Bar. legum doc.

¶ **Si partam** Qui in resti
tuendo quartam
non detraxit no presumitur errasse
nisi probetur h. d. ¶ Oppo C. ad l. falc.
l. error sed hoc debet intelligi simil
illa z l. q repetitur probato errore
facti ¶ Oppo q error presumatur ut ß.
de ph. l. cu indebito q. i. et ibi no
et C. de iur. et fac. ig. l. si post di
visionem glo. hic ....l dicit dico
q error facti qui hic requiritur no
pt cadere n presupponat aliquam scia seu
aliqua credulitas ut quia credebat
hereditatem no soluendo io no puta
bat esse locum deductioni quarte et
sic tn aduitaz ignorancia deducti
onis quarte requiritur postea alie9
fa illud no presumitur nisi probetur
ita loquitur h. Sed contrarium loqt
qn est sola simplex ignorancia in
ducebat error que ignorancia pre
sumitur Bartholus legum doctor

De cautione he
res
restitutus no cauet de
euictione heres restitutus
no cauet de euictione sed sibi cauetur
a fideicommissario h. d. dic ut dixi ß.
l. heres precepto Bartholus le. doc.

Si heres In eo qui
habet di
rectas no transeunt utiles
h. d. quid ergo importat re
stitucio facta heredi Ro. quia obsta
culum exceptionis competentis hrde
p tres tollitur iste utilis que erat
apud fideicommissarium extinguitur
ut tenent doc. C. ex quibus ca. ma. l. fi.
facit q no p. dv. iusti de act. §. rursus
Ex pdcis hes q utilis actio et
directa no pt competere vni et eide
Sed qm ... l. si duo Ex q.
no ß. de ptur. l. no solum in pri. vbi

distinguitur an petitur in rem sua inten
tet utile vel directam. sed utile et directam
no pnt competere eidem pte et suo noie
ut ut Ro. quia utiles datur ex eq
tate ut l. i. de act. et ob. et ibi no que
equitas cessat in eo qui habet directas
Sed bn pot quis hre utiles suo noie
directas noie alieno ut in contrario

¶ **Si heres** Pro dampno
dato ab herede
ante restitucionem tenetur actione ex testo
post restitucionem actione l. aquilii hoc dicit

¶ **Si temporalis** ue
glia
heredis nocet fideicommissario h. d. Oppo
ß. e. l. fa. q. ple. sed ibi fuit heres ne
gligens in acquirendo hereditate h.
circa acquisitione singulare Bar. l. d.

Omnes heres no ob
stante tpre ad
deliberandum cogitur statim
adire sed ex effectu delibera
tionis apparebit an possit deducere quartam
h. d. ¶ Nota q post tempus datum ad de
liberandum vera vba puto multum ex
pedire et sicia indicant adicione
ßl die ß. e. l. sed si alio q. i. secus
si tempus ad deliberandum no precessisset
ut dixi plene i l. quit. ß. de acqr. hr.

Heres Si heredi insti
tuenti fundus re
tentus euincatur actio ei de
euictione datur h. d. ¶ Oppo ß.
de le. y. l. cu pater q euict dicit glo.
q si hetur loco quarte q e onerosa
saltim pro parte ibi qui est simplex
legatum ¶ No haue sed q illud q dr
in q euict no habet locum qui pep
ciones habent omis q licet forte sit
verum in se tn quantum ad propositum
no procedit sed qz qui heres percipit
certa re in nulla pte sentit onus
ut l. i. q si heres et no m. l. i. q fi. ß.
e. vnde alij dicunt q hic loquitur i
fideicommissario qui sentit quomodum
ab herede vel i herede qui quomodu
no habet a legatario tn dic q h lo.
in herede cu quarta e delatum credis
postea l. no defuncti vnde euicto
fundo qui loco quarte dabatur sibi
succurritur contrarium lo. in eo qui hz
ex ecepciones tm ex dispone defuncti ¶
Oppo de l. cu aliena q delegat sed
ut in glo. Bartholus legum doc.

Si heres Actiones que
competunt hedi
ex sua promissione no transf
eruntur facta restitucione pt trebell
Sed noua cessione opus est h. d.
¶ Oppo ß. de pcti hrd. l. si venient
pro et q. i. sed dicit glo. intelligo
hrant sim illa ut distinguatur dux se
nevnuit noie ppo an hereditario
hoc no placet iste cum actiones no
transeunt qz no fuerunt in hereditate
tpre mortis et si noie hereditario
contraxisset ut pz h in suo ruso ß. e.
l. q ita q si dampnum No obstat
l. contraria qz alr. assumitur hereditas
h alr in ti. de pe. hr. illa ibi inspi
citur hereditas qualis est tpre quo

restituitur sed a fructibus hereditatis
augetur sed hic pensiatur hereditas que
est tempore mortis ut dictum est si dampnum
in fructibus hereditatis non augetur
ut ff. e. l. mulier in prin. vel dic quod verum est
indistincte quod actiones non transeunt per treb.
sed an sint reddende fideicommissario vel non
debet adhiberi dicta distinctio et ita intelligatur
ut non si ipso iure hereditarie et sic loquitur
ista glo. Oppo. de fideicommissis l. heres glo. dicit
multas sed tene primam quod actiones transeunt
restitue facta non ipso iure ut hic. Oppo. de gestis
per l. si post ff. glo. optime l. quod ibi tamen
sequitur facta cessione. Oppo. de pac. l. si
tibi que est circa principium glo. hic et ibi ponit multas
sed illa vera quod ibi loquitur in possessione que
nullum ius habeat in hereditate hic in
eo qui verus erat heres et habet
ius licet alteri restituere teneretur ut
ibi dixi. Queritur utrum facta cessione
contra principale videatur facta cessio quod fideicommissorie
et pignora ipso iure ex hac verborum
coniunctione ad idem l. de fideicommissis l. heres a
debitore in prin. et ff. de heredi. vel act.
vend. l. emptori in contrariis C. de ac.
et ob. l. si intestatum et l. se debitor vel
l. emptori quod tenet Azo in summa C. de
heredi. vel ac. vend. hinc Ro. regulariter facta ces-
sione contra principalem transeunt actiones
contra fideiussores et pignora ut dicit
l. fallit hic et l. heres l. de fideicommissis ro-
quia hic loquitur de translatione actionum que fit
per trebell. non decenditur ad actiones ex ac-
cessoriis post mortem defuncti quesitas.
Sed fallit in l. emptori de heredi. vend. quod
ibi heres vendidit hereditatem in
qua non continentur actiones prius sunt omnis
heredis quesite. Queritur an cessione
facta contra unum de duobus reis videatur
facta contra alium dic ut l. cum duos
ff. de le. ij. Bartholus legum doc.

Qui filium ex multis aliquo non
facere testamentum vel rogare de
hereditate restituenda hereditatibus
venientibus ab intestato h. d. tene
menti ubi tamen quia pulcher est.

Sabinus favore filii animus
ceptus habetur pro
completo h. d. Oppo. de condi. et de l. non
putabam sed fallit hic favore filii quod dic
plene ut dixi ff. de le. i. l. si cum. Oppo.
qui filius gravatur restituere post
mortem intelligitur si decesserit sine liberis
ut ff. de condi. et de l. cum avus et l.
cum acutissimi C. de fideicommissis. Sed hic iste
filius decesserat cum liberis ergo non debet
restitui fideicommissum gravatus. Videtur
qui filius gravatur restitue post mor-
tem intelligitur si decesserit sine liberis ut in
contrario. Secus si aliquis gravatur de re-
stituendo cum filius decesserit tunc
cum non inest illa conditio ut hic quod
tenementum dixi in l. cum avus. Item tu
non contrarium de verbis l. ad verba
testatoris ideo in l. si sunt ita de manu
test. et C. de v. sig. lege cum quidam.

Epistolam de facto
certe de fu-
turo fiat legatum de facto h. d.
glo. hic ponit causam. Oppo. fal-
sa cum non vitiat legatum ut de condi. et
de l. cum tale quod falsa. Sed hic fideicommissum
erat magnum ideo presumitur quod non relinquisset

si falsam causam scivisset sicut quo super
tu dic quod ibi loquitur in causa de preterito
hic in causa de futuro que non est proprie causa sed
magis modus que quando adhibetur legato quod si
est falsa perimit legatum ut ff. de le. ij. l. cum
pater quod dulcissimus posset etiam dicatur
causa illa sit causa de futuro dicatur conditio
facit ff. de le. i. l. stichum qui meus est
et ff. de le. iij. l. nummos. Queritur in quantum
teneretur Cornelius glo. quod ad duas uncias
sed Ia. de arc. dicit quod cum per eo
semper in restitui ad ipsum restitutum
perfecte pertineat et ex medietas portionis
dominus matris Cornelius debet rele-
vari in viribus unciis ut l. cum pater
quod cum dotaret ff. de le. ij. hoc innuit
hic text. dum dicat pro rata. Bar. le. d.

Mulier in dubio quicumque
rogatur restituere ei
a quo accepit intelligendum post mor-
tem suam h. d. Oppo. ff. e. l. illi prece
quod ibi ille cui debebat fieri restitutio
erat in potestate alterius non subintelligitur
tempus suum mortis hic erat sui iuris.
Oppo. si tempus non apponit fideicommissum
est purum ut ff. de condi. et de l. i.
sed hic subintelligitur tempus mortis quod
alioquin fideicommissum esset inutile si illud
quod a te recepio incontinenti deberet tibi
reddere ut l. qui sic l. de solu. et
si aliquod tempus esset limitatum illud servaretur
ut ff. e. l. si heres institutus et ad
fale. l. si avus et sic intellexi l. cum filio
ff. de le. i. ut ibi dixi. Bar. le. doc.

Scevola respondit
Substitutio directa facta in conditionali
trahitur ad fideicommissum esset si fuit
est in medio h. d. Oppo. verba directa
non trahuntur ad fideicommissum ut l.
centurio et l. verbis de vul. et pu.
sed ibi quod ab initio poterat iure directo
valere. Sed si non possunt vel ratione
voluntatis quia mediatum vel ratione
persone cui non potest directo substitui tunc
trahuntur ad fideicommissum ut hic
et non indicat l. verbis civilibus. Ia.
de arc. dicit quod numquam directa trahuntur
ad fideicommissa ut in contrariis non ob
hoc l. quia hic sunt verba substi-
tutionis quod est causa ideo trahitur ad fideicommissum
ut l. cum quis quod servum ff. de le. iij. primo
glo. verum dicere et hic est text. ex-
presse pro ea. ponit enim quod substitutio
de rigore iuris non valet quod directa
sed ex benignitate trahitur ad fidei-
commissum. Sed sicut causa esset de rigore
pro hoc ff. e. l. ex facto in prin. et l. filius
sicut quis ff. de le. i. et per Cy. in l. precibus
C. de impu. et subst. et ibi cauzgit
hanc opinionem Ia. de arc. Oppo. quod non mediatus
est in medio tamen substitutio quod ratio
de interpretatione non admittitur causa cum
ut dicta l. precibus et l. si C. de impu.
et subst. eo de iure non trahitur quod fructus
filii defuncti ut tenet Guil. in dicta
l. precibus et ego dixi in l. j. ff. de vul.
et pu. Sed hic frater erat in medio
ergo re. sed qui substitutio facta a testatore videtur
in unum casum non porrigitur ad alium
ex interpretatione favore matris
vel fratris ut in contrariis. Sed

qui substo eet

qui subsito eet al' omo nulla tunc
admitti' interptacio et valet como
quo valere pt cum si mr' vel frater
sint in medio et ex hoc ledant' ut h'
Ceterum quanto tempore valet illud
fideicommissum dy nobilit' dicat q' usq;
ad tpa pubertat' ducat postea evanes
cat ut l' h' fundu pfideicommissu q' si in
l' se s ... et ibi dixi et p hoc doc
doc dicunt q' tacita vulgaris que contine'
in expssa pupillari no valet ultra tpa
pubertat' ut l' qui habet ... de
de hoc p doc in dicta l' papinus dixi
in l' i de vul et pu sic at ibi Tremo
ad p q' si premitte querere de cuius in
tellectu glo ponit q' plures instituti
ti fuerint pupillo invicem substituti
que substo vr' fca in eo q' substituti
pcipient mr' fideicommissu et uno sub
stitutor' mortuo alij debetur totu ut
potes pone q' duo fratres de quibus
dixerat fuerat invicem substituti et
et ultio decedentes sunt rogatus re
stituere alteri illam no solu in eo q'
hunt mr' instorum sed etiam in eo q' ha
bunt mr' instorum fideicommissi ap' dece
dente vr' gravatus de restituendo et
pro hoc vr' casus illi' q' qua fecit l'
marcellus q' quida s c qui qs est
sunt c tpe oneratus et gravatus
et sic illud q' de mr' fideicommissi pa
piniani pcipiat in fideicommissum pro hoc
s c l' heredes mei q' cu ita licet ibi
fuerint verba spalia facit l' lucius
q' tres heredes s e l' ibi etiam fuerit
vba gnalia pro hoc l' si tres s de
in sppto argumento contrario sfm hoc
probat roe contra est q' ordo intellectus
attendi' mage qua ordo scripture ut l'
cum pater q' fidei s de le ij et l' no
cum de solut et ibi p doc unde poe
instituit quis tres filios et rogavit
ut siquis eor' decessit sine liber
depciat de vno in aliu certe ordine
scripture attento sunt et eisde' vbis
quilz est gravatus et oneratus illa
in eo q' alij gravantur de restitu
endo alijs et gravatus in modic
intales pns honorat' et sibi relicq'
qua grane' illa testor intellexit h'
ordine ut pmo moriens restituat
duobus supvivientibus s moriens
ens restituit 3o supvivienti et sic
ute fius sunt pmo oneratus s
gravatus i ordine intellectus incito
q' accipit mr' fideicommissi quo
venit in fideicommissum q' ipse debet
s Cam pdictu facit l' pr q' quide
tum s de le ij sed ibi sunt vocatum
gravatus de pte sua io q' habet
ab alijs in fideicommisso no venit

Heredibus Condi de cedu
candis liberis no requit
liberos mortis tempe sup
fore h d Oppo s l ex facto q' siquis
sb condicio si decessit sine liber
intelligi' q' requirit q' tpe mort
liberi supvivant ut in contrario q'
illa vba sine liber' defirmant ubi
decessit unde tempus mort' inspi
citur Sed qui dico si liberos edu
cavit vel si liberos habuerit
tunc sufficit q' eos habuerit i vita

licet no tempore mort' quia quantu
tpe hec condicio verificatur ut hic
et l' si C de indic vidu et l' cu vir
et l' solemn' de con et de Bar le doc

Titius vba si decessit sine
liber' dnt intelligi
de filijs quos rogatus hre pt h d
Oppo s c l' ex facto q' siquis rogatus
et C de codi et subst l' gnalit' glo dat
tres so et qualibet mage singulare
pmo quia loquitur in masculo h'
in feia cui nales soboles sunt pedit
sui mage sit illustris hoc vr' in q' no
sit contraria voluntati testor' q' pinqua
lius inspiratur ut deo q' siquis na
in feis mage est horrendu hre fili
os nales quia in masculis sim incres
nrds tu glo no facit ad q' statuti
est h' q' filij nales faciunt deficere
condicioe fideicommissi quia sunt tales
q' tamq' legittimi succedunt ut h'
sim hanc glo So so glo q' hoc io
q' pr' idemq; testor talem filia tali
conditoe copulavit hec satis est bona
vel dic q' hic io quia hic fiuosa no
poterat hre maritu unde de ngitate
illa vba intelligunt' si decessit sine
liber nalibus h' est bo et no facit
ad q' pr' instituit filiu in sacris ordi
nibus constitutu et adiecit si decessit
sn liber bona devoluant maiore quia
de intellect ... intelligit'
si decessit sine liber' s spuriis cu lpos
hre no possit h' ro q' debent intelligi
de filijs legittimis tu quos hre pot
s de cam ut in auct de sanc epi q' sed
hoc puta sed quid si adiecerit si de
cessit sine liber' ex suo corpore des
cendentibus Ro q' istud fideicommissum e
nullu sicut cum fideicommissum relict a
muliere si no nupserit e nullu q'
p hoc vr' ei iudicere viduitate q' no
nubat et si nubat imponit pena fidei
commissi io no valet ut l' quoc' s legat
et de ibi in' h' filiu in sacris ordinib'
constitutu mutare ut formte' et si no
facit gravat eu fideicommisso in eito fidei
commissum est nullu no ob h' l' q' h' legit'
in filia fuiosa in qua pcan no credebat
cu no haberet intellectu Bar le doc

Lucius possint aliqui
gravari de bo
nis invicem dividendis h d
Ceterum vero pro qua pte erat
cura Ro equaliter ut l' si q' lucius
s de le ij licet ob s c l' q' sillia ut di
videbis facit ad q' testor rogavit fili
os suos ut dividerent equalit' quid
importent hec vba dixi in l' qui pr
q' dulcissimis s de le ij Bar le doc

Quaecumque Respondit de executores testor'
de pijs quando sunt
ad pias cas contra heredes agere no hnt
h d Oppo s de epi et cle l' nulli et l'
siquis et l' alio s de an le so ibi spe
le est inrelict ad pias cas dixi ple
in l' siquis tutores de le ij Oppo de an
le l' quibus inti Ro licet tales inter de
executores no hiant actoe' ut hic ppt
ti officium iudicis implorare ut ibi

Tres heredes porcio i
qua e in
stitutus simus p fideicommis' maiusque
ei debetur iure directo non p fideicommissum

Item q̄ iure fideicommissi papitur venit
in fideicommisso p generalia verba relicto h. d.
¶ Oppo. ff. e. l. cogi q̄ si sponte sed hic adit
sponte al' cogi non potuisset ut i quo
¶ Sed vero dr̄ hic si moneant contraveni-
ent quo intelligatur contravenientia monici
glo. dicit de iure vel de facto impedien-
do vel c̄e q̄ n̄o fiat. ff. de peti. her. l. ductus
in pn̄ et C. de cursat. l. si quis maior
ingratum i. rem ea. h.a. l. amplius n̄o
peti et ibi dixi plene ¶ Sed vero q̄ si
aliquis relinquit monacho ut abbas
ei n̄o faciat noc(um)ez sed si faciat deve-
niat ad talem dicat glo. q̄ eo ipso q̄d
abbas molestat est locus fideicommisso
primit glo. q̄ ide sit dicere n̄o facere
noce(re) et n̄o facere contrarium q̄ n̄o
fiat q̄ n̄o in l. cum fidem C. de cursat.
in contrarium fiat C. fini. reg. l. ij et iij
et q̄ ibi n̄o s. q̄ verbum q̄d requirunt
lit. q̄t dicit ut dixi in dicta l. amplius
rem ea. h.a. Item dicit glo. q̄ abbate
molestante locus est fideicommisso. li-
quida con. Cette qui dicit contrarium
videntur dicere melius illam illa con-
dicio ut abbas n̄o faciat q̄ videtur
turpis est enim contra regularem mo-
nachum q̄ vult q̄ monachus nil habeat
ut ex. de sta. mo. c. cum ad monasterium
io. n̄o valet tale gravamen appositum
abbati Sed si esset tale relictum q̄ va-
leret in monacho ut si relinqueretur
pro alimentis que possunt relinqui ex-
tra ut ff. de le. i. l. servo alieno et
de hijs que pro n̄o scripto l. ij et l. le-
gatum de capi. di. tunc forte procederet
dictum glo. contra predicta vr̄ facere quod dixi
in l. si alienum in pn̄ de lib. post. sed n̄o
obstat si bene inspiciatur. Bar. le. d.

¶ **Patri** portio deficiens ac-
crescat pro portionibus
hereditariis pro quibus est frater sub-
stitutus h. d. Bartholus legum doc.

¶ **Mevia** fideicommissum relictum
fratribus sub nomine
appellativo pro hereditaria portione
debetur h. d. ¶ Illud q̄ dixi in summario
ex quo patet q̄ sive relinquatur sub
nominibus appellativis significantibus
hereditatem ut heredibus tuis sive ab
aliis significantibus fraternitatem vel
aliquid aliud semper debetur pro por-
tionibus hereditariis q̄ est singu-
lare ut h' dixi in l. tertia. § si. ff.
de le. i. ¶ Ultimo dicit glo. n̄o appellatione
fratris continetur sororem q̄ facit ad q̄
qua dicitur in l. si. § e. Bartholus l. d.

¶ **Titia** Si fundus pigneratus
dolo vel lata culpa he-
redis alienatur fideicommissario heres tenetur h. d.

¶ **Gayo** Si duo post mortem
eorum restituere rogantur
uno mortuo statim pro parte eius
competit fideicommissi petitio h. d. et est
n̄o casus idem ff. de le. ij. l. si q̄ filium
¶ Oppo. ff. de usufructu le. d. l. codicillis i.
pn̄ sed ut ibi dixi in l. heredes
mei q̄ i. ff. e. ¶ Iudicatur ad quod que-
obtulerunt se monasterio ut monasteri-
um habeat bona post mortem eorum
unius decessit an statim debet habere
bona illius vel debeat expectari mors
alterius de hoc p dy et p Cy. in l. si
C. de i. pn̄ et al' sub ¶ Sed vero duo

sunt emphiteote unus decessit ante
bona revertantur ad dominum an ad alium
dy tangit h' et in l. codicillis in pn̄ de
usufructu le. Cy. in l. unica C. qui pe-
et dixi plene in l. Sticus et ibi de Reb.

¶ **Titiam** verba enunciativa que
relativa aliam norme pre-
cedunt restringuntur ad illum Item in fideicomis-
sis relicto p mulierem veniunt res dota-
les h. d. ¶ Oppo. q̄ bona debent enarrari
ut ff. e. l. in pn̄ glo. dicit q̄ h' sunt expres-
sa q̄ enarrarentur sed h' vr̄ contra tex-
tum ibi vinus(?) Item est contrarium ideo h'
fuerunt verba enunciativa n̄o dispositiva ¶
Sed contra hoc q̄ ex verba enunciativa in-
ducunt dispositionem ut l. ex verba enunciativa
p aliud emissa s. quemadmodum tac. ibi
dispositiva ¶ Con. hoc oppo. q̄ verba
enunciativa in modum tac. prolata in-
ducunt dispositionem ut l. pl. de coll. bo. n̄o
in l. socerum q̄ maius sed in ea solo h' verba
fuerunt relata ad certum modum q̄ dicunt
continuant eis bona i. coiter relinquendo sunt
modum certum supra scriptum Ita ad illum
modum restringuntur ut dicebat old.
¶ Ultimo n̄o q̄ licet dos non veniat
in fideicomisso quando mulier ipsa gravatur
tamen qui ipsa gravat alium dos ipsius
mulieris venit sicut cetera bona sicut
q̄ dicitur i. e. l. q̄ maritus Bar. le. doc.

¶ **Que habebat** paria
sunt ab-
intestato p partes relinquere vel relin-
quere simpliciter p partes inofficiose h. d.
¶ Illud q̄ dixi in summario et est quoti-
dianus casus facit ad id q̄ tota die fa-
ciunt assessores in summis suis et compila-
toribus dicit enim qui aliqui ex pluribus
delictis comprehenduntur tale compendiam in
nr̄ tamen et primo ponunt totam quantita-
tem deinde subiungunt pro tali delicto
tamen et p tali tamen illam prudentie actus
ab initio erunt plures sunt ut hic et
l. ediles § si tamen q̄o ibi posita de edi.
edic. ¶ Sed vero in l. requirebatur p
communem adiectiva sit aut vero
sed iudicantur coniunctio hic vr̄ tex. q̄ n̄o
contrarium definimo sufficiat enim q̄ plu-
res coniungantur in una orone nec curo
cum quali coniunctione vel sine coniunctione ut
ibi dixi ad hunc tex. videtur q̄ fuerunt
posite partes separate ideo n̄o sunt coniuncti
re. Item fuerunt posite indivisis cor-
poribus ideo n̄o sunt coniuncti verbis ic.

¶ **Heres** fideicommissarius detraxit
quartas sibi detrahitur
est h. d. de quo dic plene in l. sta... § si
tacitus ff. e. et ff. ad l. falc. l. penales
§ si de condi. et de l. planctus ubi
plenius Bartholus legum doc.

¶ **Heredum** Si dilatio
adiciatur resti-
tutionem fideicommissarij fructus interim
percepti veniunt in restitutionem h. d. n̄o illu-
modum loquendi ex reddita paup-
tatis ... ex paupertate enim cum sit mera
privatio n̄o colliguntur fructus sed cum
intellectus est ex paupertate hoc est ex
tali modico seu mediante ¶ Oppo.
C. com. de le. l. si q̄ sed q̄ sed glo. q̄
hic n̄o relinquit quo ad proprietatem
sed quo ad usum hoc n̄o est verum
q̄ si quis relinqueret fructus ad usum
vr̄ relinquere proprietate ut l. dona-
tiones § species s. de donac. et l. species

ff. de aur. et ar. le. dicendum est ergo
quod hic alienacio non valuit. Oppo. quod
fructus non veniant in restitucionem ut ff. e.
l. in fideicommisso. Sed quidam dicunt quod testator
hic dixit quidquid iure quod est quia l. heres
in prin. ff. e. dic secundum quod hoc ideo quia dilacio
fuit apposita favore fideicommissarii. Fuit
ff. de usur. l. in fideicommissi secundum quod cum posse-
dimus et l. si ita quod i. ff. de le. ij. Oppo.
ff. de usur. l. luuaus al. de ali. le. l. lua. c.
sed eodem quia hic fuit dilacio appo-
sita favore fideicommissarii. Bar. l. d.

Pluribus

prohibitum
alienari non
venimus in fideicommisso ubi h. d.
Oppo. quod prelegata veniant ut l. fidei-
commisso relicto per hoc verba ultima ut
l. cum intr. C. de fideicommissis. Sed hic fallit
quia testator prohibuit illas recepcionis
alienari favore libertorum quod apparet
ex eo quod dixit quod qui vita superasset
solidos fundos haberet. Unde videtur illas
recepcionis specialiter alii reliquisse vin
in fideicommisso ubi non venit. Oppo.
excepcio confirmat regulam in casibus
non exceptuatis ut ff. de iuriur. l. si. i.
ff. al. de re iur. l. i. ubi. Sed hic testator
excepit eos alienum sed ex legata quo modo
aliud videtur voluisse testatum. Sed dicebat
ol. fateor quod excepcio confirmat regulam
non tamen eam ampliat ut porrigatur ad
casus ad quos primo non porrigeba(n)tur. Fac.
ff. de usuf. le. l. generali quo uxori. Bar. l. d.

Maritus

dos prelegata non
cadit in fideicommisso
nisi specialiter sit dictum et quita ad dotem
sufficiat h. d. Illo quod hic verba quod legata
restituantur non porriguntur ad debita
prelegata nisi probetur testatorem sic sensi-
sse facit ff. e. l. deducta quod intellige si
apparet de debitum per alias probaciones
extra testamentum al. dec. idem quod de aliis
relegatis licet ut debitum prelegaretur
ut l. qui uxori in prin. de aur. et ar. le.
Oppo. ad hoc quia sine hoc testator potest pro-
hibere falcidiam sed hoc modo quod quarta detrahi
tetur in debitum poterat olim prohiberi
et erat olim casus specialis hodie est
de iure communi ut aut. sed cum testator. Cravio
patri substituit filie si decessit sine
liberis an in hoc fideicommisso veniat ius do-
taugit in l. astilia in prin. ff. e. et videri
tunc dictum hic tetigi eam in l. si quo fi-
lie ff. de le. ij ex ponit in l. i. quo vi-
deamus quod de rei ux. act. et ibi recitat
distinccionem in ista qui dicat aut quaeritur
an dos veniat in substitucione vulgari et
dicet quod sic quia est in potestate filie adire
hereditatem vel non ut l. in dubitati-
de lib. unica. Sed hoc procederet quando pater
in testamento filiam dotavit sed si eam dota-
vit inter vivos tunc cepit dotem
iure suo non hereditario ut l. pat.
filiam ff. ad l. falc. Si vero queris
an dos veniat in substitucione fideicommissa-
ria et tunc aut ubi instituit et non ve-
nit dos in fideicommisso nisi appareret
testatorem aliud sensisse ut l. astilia ff.
e. et C. comm. de le. que res que et ff.
ad l. falc. l. pa. filiam in prin. Si vero
pater eam expresse rogavit de resti-
tuenda dote tunc aut filia habet al. tam

de bonis patris quod sufficiat ad le-
gitimam et potest gravari in dote ut
l. si quo filie ff. de le. ij aut non habet
tantum quod sufficiat ad legitimam et gravari
non potest ut l. qui in potioribus et l. qui
novella de inoffi. tes. ita dicunt ipsi propter
quam distinccionem habet causam in prin. quo
hoc quando fideicommissum relinquitur a patre
astilia secus si relinquitur a filia ab
alio herede sibi instituto quia tunc dos
venit in fideicommisso sicut cetera bona filie
ut ff. e. l. quo filiam. Bartholus le. doc.

Rogatus

instancia cepta
cum herede facta
relicione durat contra ipsum heredem eius
h. d. Oppo. ff. e. l. i. quo i. Sed instancia
iudicii cepta cum defuncto transit in fidei-
commissarium ut ibi secus in ea que cepta
fuit cum herede et sic non fuit heredita-
ria ut hic et ff. e. l. cum hereditas. Ad hic
oppo. ff. fa. her. l. in iudicio glo. non
solvit dic ibi loquitur in iudicio reali
quod transit ad successorem singularem
in que facta est alienacio unica hic vero
in iudicio personali quod plene dixi in l.
si cum herede de fideicommiss. Bar. le. doc.

Heres

Rex de novo recepte
non institute dicit re-
stitui nisi prima restitucio per modum
transaccionis fiat celebrata h. d. op.
ff. de transact. l. qui cum tutoribus quo qui
per fallaciam. Sed intellige hic quando heres
non fuit in dolo ibi sic. Oppo. de tra(n)s-
act. l. ij quo i. ubi recepta codicilli vicia
transactio. Sed dicit glo. et hic sue
runt recepta alia instrumenta ibi codicilli
non potest vel de his de transact. et l. i. quo i.
quem ad te ap. Sed quia hoc oppo.
quia hic est decepta ultra dimidiam iusti
precii ut patet ex eo non debet rescindi per l. ij
C. de resc. ven. et l. siquis cum alter de
ob. dv. vel siquis cum alter dicat quod i. co-
tractus transaccionis non habent locum
dec. l. per hinc quo glo. hic et pe. sequitur
eam C. de resc. ven. l. ij dicat quod ad
cognoscendum utrum in transactione quis
sit deceptus ultra dimidiam iusti precii
non debet extimari id quod in veritate de-
bebatur sed si id quod valebat ille dubius
litis eventus quod placet per hic non prae-
terea quando petitur arbitramentum redu-
ci ad arbitrium boni viri quando arbitra-
mentum est transactio ut in aut. ut diffe-
rendi quo i. et ibi non quod tunc non sufficit
probare quod res mea multum multum plus
debebatur quia arbitrator condempnavit
sed quod dubius eventus illius litis
multo plus valebat quia arbitra-
tor condempnaverit ut dixi in l. si
societatem quo arbitror ff. pro soc. Bar.

Si pupillus

Etiam
post
rationem potest fideicommissarius fidei-
commissum dicit de pp. pte. heredis
que incipit de novo vacare h. d.
in tex. ibi aut a toto discedit dic ut
isto casu quo a toto discedit a omni
iure ut sed ibi non potest dicere quia non expedit
sed sua ca(usa) de are per statuto dicit et te non fuit
habita in principium pupillo ut l. quod si minor sunt
sua de are ibi plus dic quia debeatur

aeditoribus facta venditione p eos
q est qui fideicommissus no potest quasi
dicat in hijs duobus habet electio
nem ia de are ii ¶ Oppo h dr q sunt
heres et postea abstinet q C de repu
her l sit so hoc tpore no posset auz
vincens sed tuta est sed dic q absti
net pretor ¶ Oppo q fideicommissarius no
pt repudiare pretorem ut l postulante
in pn ff e so h ipso iure de nouo adueni
ente sile est ut l cu hereditas de acquir
her ¶ Ex glo oppo qui pretor dedit per
rector no debet abstinere a toto in pt
ut l si minor g de acquir her so ubi in
coherede qui habet ptem sue h' in fidei
commissario ad que ptinet ex aditione pu
pilli hereditas ¶ Oppo si minor fuit
abstentus ulterius aliquid hre no debet
de illa hereditate ut l j C si ut ab
her absti so intelligas hic q supstitum
reseruatur pupillo p pretorem de nouo
impetrandum ut l et si sine q restitutus
de minor so illud verum qui bona erant
vendita p substitutum secus qn p cre
ditores ut h ff in ia de are et ita apos
tillam tex q opi vr gtra quadam glo
pria sup vo vendenda que dicat s
a fideicommissario et io gui tem mdo
q stenol distinguit qn bona sunt
vendita p substitutum aut hoc fuit
sine magna industria sua quia qlz
cois homo hoc fecisset et restituet
pupillus ad sup fam ut h' aut sb
stitutus euasit creditoribus tu magna
industria quia no sic fecisset quilibz
tunc pupillus no restituetur ut q
stenol ¶ Ex predictis ergo collige qn
pupillus se abstinet et bona veniunt
ad fideicommissarium aut in totum agnos
cat aut in totum repudiat primo casu
aut nichil supest vendit bonis a
aliquid supest Si nichil noc dubium
Si aliquid tunc aut hoc processit
ex magna industria fideicommissarij
aut non Sed casu principali qn repu
diauit in totum tunc est simplr dili
gendum aut nil supest aut supest
aliquid ut patet ex predictis Bar

Marcum

venditio fa
cta in interuertendi
fideicommissum impputatur heredi
in eo q sibi defunctus debebat
h d ¶ Oppo tali heredi rogato p heres
licet contineri ut ff e l tiens al' hac
so glo q h' consumpsit ultra dodrantem
q no licet ut C e auc q rogatus
h' so vera est sn pria nona sn ti
pria dic q h' mala fide consumpsit cu
interuertendi fideicommissum merito co
pensatur cum debito Bartho le doc

Iulius phebus

fideicommissum limitatur scdm
na pcedente subiectis nisi
ex voluntate defuncti aliud psumat
ex ua fmonis uel alia coniectura h d
¶ Illo hunc fine ad id q sepe occurrit
q de noie vnius no dr nisi pars ¶ Oppo
q pro dilexit eos in fidecomm ita vi
dilexisse in fideicommisso ut l lucius q
pater puer ff e Item illud fideicom
ule no vr conferre ad polliantem

de quo spaliter promiderat ut l cohe
redi q qui prez ff e so fideicom g im
nisi ratio fmonis uel alia psumpta
voluntas aliud induceret ut fuit
hic illam vba plalis nim s ei uel
eis de paritate cphendunt duos fra
tres substitutos ut lex dicat Sup
hoc quero q in gerimenter de fo
testator instituit filios masculos
heredes vtes filia instituit in cer
quantitate deinde subiecit q siquis
eorum decessit sine liberis porcio eius
deueniret in supuiuentibus quid
cu vno ex filijs masculis mortuo
filia admittitur ad fideicommissum vr q
sic ut hic et ff e l lucius q memi
et de pac l tres fratres gtinetur cu
appone filior nisi aliud appet diri
q in ethimologia poito aliud apparet
de mente testatoris ita cu masculos
pdilexisset in mltoc instituendo
eos vtr psumendum est eos pdilex
isse in fideicommisso ut l lucius q pr
C de fideicommissis auc hoc amplius
et de impu et al' subst l j q e ven
si ro recti fmonis h' patitur q in
stituit tres uel quatuor filios uel
vere ex quo pit nasci plures nam
tunc vno decedente illud participium
supuiuentes pt verificari in masculis
Sed si instituisset tm duos mascu
los tuc quia vno moriente pprie
non supuiuentes no verificatur in filio
remanente tuc de necitate cphenditur
filia licet esset certa instituta p hanc
l. Sed quero quid si repitur scptum
abbreuiate et deneciat in supuiuet
ita q pt dici in supuiuenter et super
uiuentes qualiter intelligetur Ro primo
debemus aduerte an hoc possit ex pce
dentibus uel sequentibus colligi ut
sic sit plis uel singularis nur sicq
requirit vera grammatica ut l plau
cius ff de aur et ar le q si no appet
pstio testatore sic locutum ut eos quos
in mltoc pdilexit et primo vnimus
ptulerit etiam in fideicommisso ff de vul
et pu l coheredi q qui distrectas

Mortuo pat
vide
pte ipm

¶ Nu dies legat cedat Rubrica

Si pure sit

legatum fructus
psonalis cedit ab
adita hereditate
h d hic loqt in
tribus fructibus
re ¶ Quero quid
i alijs fructibus
re ¶ Quero quid in alijs fructibus
glo dicat idez scdm q in nouissimo
C de cadu tol excepsius dicat idem
in alijs fructibus ex realibus
et si sic intelligeres no eet verum
q in realibus cessat ro que h' pot
debet g intellige idem in alijs s
psonalibus et hoc dicat Cy i dicto

q. in novissima alij volunt sustinere glo. dicentes q servitutes reales non transeunt ad heredes sed sequuntur fundum et sic habet locum ratio h. posita. Sz certe illo tempore persona nullo modo videtur suspicienda sufficit cum q res sit tempore mortis qua relinquitur servitus ratione predictam sed verius est persona suspendictam sed verius est persona ut servitutem predictam sed verius est persona inspicienda ut l. sed et si maxime de servi. le. et transit ad heredes sicut res de servi le. et transit ad heredes sicut res cum accedit persona vide q cedat tempore mortis. Ultimo glo. hic dicit post multa verba q dies legatorum dicitur cedere quo ad transmissionem de quo dicam j. e. l. iiij. secundo quo ad obligationem 3o quo ad petitionem 4o quo ad dominium translatorum de quibus ignoscet videndum dicunt ut C. de cadu. tol. § cum igitur per Cy. Bartholus le. doc.

Hereditatis aditio hereditatis aditio non differt diei cessionem sed petitionem differat h. d. Oppo. de l. in qualitumque. condicionibus ff. de con. et de. sed ibi impedit transmissionem nisi testator aliud velit. Solutio oppo. quia cum illa aditio insit de necessitate testator non potest eam remittere ut l. nemo potest ff. de le. j. sed aditio hereditatis inest de necessitate quia nisi hereditas adeatur ex testamento nil debetur q tamen testator hoc nollet sed dies cessio non inest de necessitate ideo potest testator facere qui cedit vel non. Bar. le. doc.

Si habitatio ibi sed quando adeatur si postea dic ut l. § ff. de usufructu. Bar. le. doctor.

Et semel ubi ff. si quis annus iste est bonus casus et non Iste non idem est dicere quis annus et singuli anni. Bar. le. doc.

Sz si in habitatione Relictum annuum respectu certe necessitatis debetur tempore necessitatis h. d. et adde l. qui anno j. de v. ob. vide glo. q incipit quod tunc agente et istam glo. commendantur in l. ult. ff. de libe. agnos.

Novissime illa non est diuersitas inter istas ex positiones verborum licet quod quis C. e. l. j.

Huiusmodi condicio sed dubitatur an vivo vel mortuo legatario existat impedit diem legati cedere h. d. Oppo. de l. in ff. de condi. insti. sed ut in glo. tamen dic q ibi in contractibus hic in ultimis voluntatibus aliquibus ibi et hic non idem est quia si certum esset in ultimis voluntatibus condicionem extituram sed incertum an in vita vel non impediret diem legati cedere ut l. si cum heres ff. e. et in contractibus non species conditionalis obstat in transit ad heredem ut insti. de v. ob. per conditionali. et ita in vita vel post mortem existat non curatur quia non impedit diem stipulationis cedere. Oppo. de pi. et quo rei ven. l. q si pendente si ita Reo. eodem modo in contractibus hic in ultimis voluntatibus. Oppo. de l. si pupillus q subiecit per nomen

eodem modo vide ibi in contractibus hic in ultimis voluntatibus. An autem statim debeatur dic ut ibi Jo. tamen cum hoc dedit una so. eius quod examinatum vel ut l. ff. de condi. inde. Ex glo. oppo. et vide q tale legatum transeat ad heredem si deficiat licet hoc post mortem appareat et ita verum sit illud non debet fieri ut j. de ma. te. l. nauis so. ut dicam j. e. l. cum sine permisione in prin.

Si usufructus

Et legatum cuius dies cessit ab adita hereditate et aliud legatum cuius dies cedit a tempore mortis alternative relinquitur quantum ad electionem utriusque tempore inspicitur quantum ad transmissionem quilibet per se naturam suam retinet h. d. ibi spectanda quo ad electionem legatorum concedenda. Illo ex fine q. qui relinquitur alternative legatum pure et legatum condicionale non impedit primum cum cedat dies alterius. Oppo. j. e. l. cum illud in prin. so. ut ibi dicam j. l. cum illud que est difficile contrarium oppo. de l. cum sine permissione ij. resolutione ff. c. so. hic sunt duo legata unum pure et aliud condicionale et in l. contraria est tantum unum legatum condicionale. Bar. l. d.

Si ita quis Quero isto casu quis petat et dicit glo. q filius. Sed dicatis q hodie predicit servitutem iura hodierna sed a patre habere ipsa excepto castrensi vel quasi sit pura ista non reperitur q posset habere ipsum ex castrensi. vel in casu l. cum oportet § si pater et l. imperator ff. t. j. et in dote. Unde debet dicere q testator dicendo ista verba et ipsi filio solvatur dicitur testator nolle in personis contrariis suum ius differre ar. l. ubi pure ff. t. j. ar. l. fideiq. § si filio ff. de le. iii. Preterea non si testator vel aliquis relinquit vel donat filio vel ipsi filio solvatur tantum importat quantum dicere ne ad patrem perveniat usufructus servitutem autem excepitur. C. de bo. que li. et dic ut lite viij. et aute. ueni et hoc unde isto cum glo. Bartholus legum doctor.

Si ita illo refert quid ex equipollentibus fiat h. d. Oppo. de l. si C. de his qui ue eta impe. so. ut que dixi in l. gallus § et quid si tantum ff. de li. et posth. Bar. le. d.

Cum ita Oppo. de l. illud ff. de op. le. ibi in utraque parte alternative cedit legatum pure hic secus. Oppo. ulterius ff. e. l. si usufructus § argentum ibi cedat talis aditio que moriente legatario impleta vel deficiat et ideo concordat cum ista. Sed contra hoc facit in utraque parte alternative hoc est legatum cuius dies cedit a tempore mortis et illud q dicit q ex pamphilianatim cat tantum in condicione que non impedit transmissionem legati ut l. j. § si ff. de condi. et de. et j. e. l. cum illud § si quid velit dicere iste tex dicam j. l. cum illud j. e. Bartholus legum doctor.

Cum servo legato

dies ususfruct. legati suo heredi cuius
domini post aditam usufructus hereditatem
cedit h. d. Bartholus legum doctor

Cum legato suo dies legati relicti suo legato cedit ab adita hereditate sed
ad legata que cedunt ab adita hereditate regula catoniana non pertinet h. d.
Illud quod regula ea est regula veri. licet
so. an q. de re. iur. et § fi. ut. l. vi. dici de
re. iur. l. vi. l. i. Oppo. infra de le. ij. an
seruo h[ere]des ibi loquitur ergo qui pr. est
institutus et filio relinquitur h. qui i
stitutus est filius et pri relinquitur
rerum diuisio. dici ut l. a filio et l. qui
§ de le. i. Libero quo potuit manumitti
et dic ut in glo. et non quod ficte dominus manu
mittit quod intellige si postea sequitur
adicio al. legis ar. ff. de casti. pe. l. hereditatem
quod filius vel ut cesset omnis
dubitatio dic suum pro peccato accepisse
libertatem ut § ad sil. l. si quis igitur quod utrum

Cum sit perfunctoe Si legatum incipiat a precedenti
dispositione sequens inquo transfundi
statim mora quisita petere si incipit a precedenti
conditione legatario puerum mori
ente vel ad heredem transmittitur h. d. Oppo.
ff. e. l. si penum sed quod h. dicat statim in
telligas more quisita. Oppo. h. videtur
dici quod penus est mobiligabile q. ff. de
act. et ob. l. obligationum fere § fi. sed dicunt
dici ibi in l. i. § si ita § ad l. fal.
Oppo. de l. si usufr. inpu. ff. e. sed dic ut
ibi dicitur. Oppo. l. si intell. et vr. quod ad
heredem transmittat quia hic est relictum
sub conditione quadam negatiua sed mo
riente legatario tunc est certum quod ret.
ipse non cedit ut l. veracius ff. de manu
test. gratia vr. quod ad legatarium transmittat
sed conditio negatiua si non cedere si
peratiua est resolutiua l. cum quabit
te dare, non posse de iure vel de facto
ut l. stipulatus ff. de v. ob. sed hic non
est certum nisi post mortem legatarij
non cum. Et ad heredem non transmitti.
l. vero quia gratia loquitur in codi[cil]lis
casualibus vel dic etiam in casuali poss.
in qualitatem l. hinc § e. ad quartum
rerum conditione casualem non posse ex
istere est certum in rerum natura puta si innup
ta est vacua ventre, certum est in rerum
natura non posse nasci postumum et tunc
procedit l. veracius quia in rerum natura non
est certum quia mulier est pregnans vel
post partus nasci et non nasci solus de
terminat et tunc si non nascatur non dicitur quod
retro sunt impleta conditio ut plene
§ de acquir. her. l. cum quidam § quod
vr. quod si vivit sed in hac l. cum sine et
in l. hinc § e. non sunt certum in rerum
natura conditione implens non posse vivis
legatario ideo decedens non transmittit sed
si ponere eius fuisse certum Bar. l. d.

Cum ab eo uncti
Oppo. de l. si penum ff. e. dic ut indicans

Si cum perfunctoe ista est nobilis l. et singu
laris et de eius quod omnium
l. de hat. in a loquitur. et ideo est tenen
da menti et h. d. legatum annuum cum per
petuatione temporis relictum indubie si sit a
alimentorum diuiditur plura legata al.
vivi anni dies cedit si tempore mort.
h. d. interim ubi h[ere]des. quia quod recessisse vr.
indubie fit certi temporis perfunctione
de causa alimentorum. p. dy. Oppo. de le.
cum in annos § de an. le. sed dy. et te
ne menti aut certum est illud quod
testator voluit vel facere plura legata
vel unum et tunc standum certo ut hic et
sol. v. sed et si quod § e. aut est dubium
et tunc aut testator reliquit legatum
annuum sine perfunctione temporis et sunt plura
legata pro pluribus annis purum prose
quentibus conditionale ut l. cum in
annos § de an. le. aut cum perfunctione
temporis et tunc aut in alimenta et sunt
plura legata ut h. aut pro alio et est
unum ut hic et l. filium meum ff. e. sed dat
si testator unum certe quantum reliquit
annuatim usque ad decem annos an
heres potest pro toto tempore soluere videtur
quod sic quia ista dilatio est heredis
ut h. et ideo potest soluere quando uult totum
ut l. cum in tempore ff. de reg. iu. et l. si stipulacio
ista. § inter certa ff. de v. ob.
et l. statu liber. quod statu liberi ff. de
sta. lib. Bartholus legum doctor.

Si tacita cum dictio si fiat principaliter conditionem sed
non tempus dictio cum fiat pro tempore
sed non conditionem h. d. et vide glo. que
incipit cum dicat ibi annorum dicat si
annorum xiiij est de q. scriptura facit mentionem
in ad event. Bar. le. doc.

Si penum heres legatum primum purum insequens legatum transfunditur demum post
mora heredis ad heredem legatarij
transmittitur transfusione non facta h. d.
Oppo. valde subtilis difficile de l.
cum sine sed in iu. so. § e. ubi dicitur quod legatum
non transmittitur sed ibi incipit a precedenti
conditione et penus non fuit in legato
ideo non transmittitur. Oppo. de l. quod pue.
§ e. et l. aliquis § de condi. et demon.
l. legatum sub conditione § de an. le. ubi
dicitur quod legatum purum ademptum sub con
ditione videtur sub contraria conditione
datum et decedens legatarius non
transmittit cum quod fuit purum et sub
conditione ademptum ergo videtur sub
contraria conditione datum ergo non debet tran
smittere dicat dy. contraria loquitur
quando est ademptum sub quadam con
ditione casuali que non impletur moriente
legatario ista autem de qua loquitur h.
desinit legatario moriente posset
terpellare ideo cedit dies et transmitti
ad heredem. videamus ergo an istud sit
aliquid dicere et istud vr. primo q. l. cum
sine perfunctione § e. ubi completur con
ditio moriente legatario et tamen
non transmittit quod deberet sicut h. voluit
de ordine ubi est conditio dandi que
potest compleri ultimo vite spiritu in illa

condicio tm̄ post morte extiterit
merito ad heredez nō trāsmittit sed in
l. ista nō est condicio ista pendendo
sed mag' que respiciat trīn legatarij
sed si interpellauerit vna an ultimum vite
spm̄ desinit posse interpellari g° trās
mittit sed istud nō vr̄ bn̄ dictuz q2
actus interpellacōis pt̄ fieri palam ut l.
siquis solom. insti. ff. de usufructu g°
ultio vite spm̄ pt̄ cepliari ut l. ultima
ff. de condi. insti. et l. arcensa. ff. de sta
ho. g° vr̄ q° li tm̄ post morte extitit
condicio. sed licet debitus possit inter
pellare ut ibi nō tn̄ ut debitoo sed ut
ipi legatario solvatur licet ipi i pune
to mort' debiti nō pt̄ solui et sic lr̄s
nō pt̄ eē in mora et sic in vita le
gatarij cōstat q° debiti debes nō pnt
p̄ pōt eo q° in puncto mort' lr̄s int
pellare adhuc rūs interpellacōe lr̄
dit habet illud modicum tps de quo
dr̄ in l. quod dicimus j. de solue et sic
constat q° in vita legatarij debituz
deberi nō pnt sed legatum fundi pnt̄
fuit ademptu sub condicōe si debitu
deberi ceperint ut dicat lex g° sub
contraria condicione fuit datuz si deu
tuz deberi nō ceperint h̄ in vita le
gatarij cōstat q° nō pnt incipere deberi
cum g° rc̄ Sed qm̄ interpetraut aptede
b condicōe l. si penni nō deberis debiti
dato intelligitur. l. si dare posse desie
Sed in vita legatarij lr̄s nō desiit
posse dare ideo nō trāsmittit legata
tus decedens Oppo qn̄ dispoe pre
dentez habet condicio pus implendi
condicione trāsit ad heredez ut l. dic
g° i. ff. de arbi. tenet doc in l. ple. C.
de condi. inser. sed hic habet precedente
dispoez g° vr̄ q° trāsdat ad hedez
et sic heres legatarij pot interpellare
sed dic q° trāsit ad heredem eius in
quib' psona debet impleri ar. l. cuz
ita et q° ibi dixi. ff. de condi. et de
uel alr̄ pus implendi condicione
trāsit ad heredes dic illud in contrac
tibus hic in aliis voluntatib' secus
tamē dubitari debet fiat q° dixi
in l. cum fundus et l. a testatore ff. de condi
et de

Item illud aut

in legatis alternatiuis vni'
est legatuz et si vna pars
est condicionalis legatari' interim
decedente nichil ad heredez trāsmittit
h. d. ibi nō legat et sic semel cedit
dies et nō plies ut ff. e. l. si usufru
ctus in pn̄ et l. cū in annos et l.
si ja. de ac. oppo. ff. e. l. pr̄ et ff. e. l. si
usufructus fo pulo sed qnīq q° ad
heredem nō vr̄ trāsferri si illud q°
est relictuz sub condicōe aliud sic
glo. nō stat in hoc p l. cū ita ff. e. q° glo
nidemus dic q° ibi deficit condicio
vnius legati legatario moriente nō
ab ff. l. pr̄ quia ibi non fuit lega
tuz alternatiue p̄ ibi condicio pmi
legati viuente legatario extitit et
de illis fuit clarus Sed dubiuz fat
dicta l. cum ita. Nam ibi in utraque
pte alternatiue est tale legatū qui'
dies cedit a tempe mortis. Nam hoc
legatum quo ad pamphilia nata
est cedit a tpre mort' ut j. g° primo
quare g° si alternatiue ponatur nō
cedit dies a tpre mort' sed dicimus q° nō
cedit ibi dies quo ad peticione uel
alr̄ ut sentit glo quia in qualibet pte
alternatiue est trāsmissibile p se si se
peratim ponitur sed si uniantur p ista
alternacione seu p vō ista v'ba alter
natiua tunc quia est dubium duplex
l. quid nasciatur et quid eligat ideo
nullum ad heredez trāsmittit aliqs sit
eleccoi locus uel alr̄ possumus dicere
q° legatū alternatiū habet insitā taci
tam codicione si potuerit electio cele
brari ut proba' hac l. in pn̄ et dicta
l. cū ita. ista autem condicio si po
tuerit electio celebrari venit ex ipo
testo nō extitit eius uicio impedit
ut l. q° pure ff. e. Contra illud lega
tuz alternatiue relictū videlicet vnū
pure aliud sub codicione distingue
aut codicio extitit viuo legatario
et nō est dubium q° trāsmittit ut ff. e.
l. cū ita in pn̄ agrippio s̄pm aut nō
extitit sed deficit et idem ut dicta
l. cū ita aut nō deficit neqz extitit
in vita Sed in puncto mort' pendet
et decedens nō trāsmittit ut hic
Oppo de l. siquis sum' p' illud ff. de le
ij sed plura sunt legata quo ad plu
ralitatem rer' nominacōez vnum quo ad solu
cione et ideo vna cessione dici de
bemus inspicere Bartholus le doc

Heres meus

condicio
tacita q
mea ex na rei legate trāsmissione
ut impedit h. d. Oppo l. de gest. et ob
l. pupillus sed ut plene solet dici
in l. pupilluz j. de re iur. et l. i. j. de
nouac. al' de donac. Oppo de l. qd
pure ff. e. et l. aliqū ff. de condi. et
de sed hec venit ex na rei legate nō
ex ipo testo dixi in l. condic. certi
sanis ff. de condi. et de Bar. le doc

Primo ex his

Oppo ff. de mal. et ol. l. cuz
certus sed dicit glo ibi aff3
aliud ex mente testor' quia ibi reli
quit fructus qui nascent' hic peci
niaz redigendaz ex fructib' futu
ibi dixit ex fructibus qui nascentur
i sic pmodum curdaz condicionis
hic vero simplr' l. reliquit ex redi
tu Oppo de l. si creditor in pn̄ ff. de
distrahen. emp. de hoc plene p doc in
l. siquis arg. C. de donac. tetigi in
l. quidā testo ff. de le i. et l. ut stipu
lantez q° satiz j. de v. ob. Bar. l. d.

Cum ab heredibus

Tempus certe etat' adiectū in lega
tarij diem nō condicioez inducat h.
d. p̄mo Item qm̄ merum execucioez
legatarijs nō datur accio h. d. q° ille
inter ibi forte et interim apud qd'a
certū a testore electū inde potui reti
nezi voluit ut patet ex uerbis
ibi intra incipite reddere Oppo ad
p'mū dictū et vr̄ q° faciat codicionez
ista verba ut l. si tacio in pn̄ ff. e.
dic ut dixi in l. si cum ff. de le i.
Oppo de l. si res C. ad treb. ubi vr̄

q' dispositarius posset conueniri dicit glo. fateor q' merus executor actione ex testo conueniri non pt sed pt conueniri actione depositi si fuit depositum ut reddat alumpno. iste passus est pulcherrimus. et statim recomendo indubium ¶ Oppo et vr q' intra diem posset repeti ut l. i. § i. ff. de pte. s. depoi glo. que est hic. Videt q' hic no erat simplex depositarius sed debebat hre comodum medii temporis ¶ Oppo ad istam q' de l. altilia ff. e. ti. i. et l. codicill ff. sticho de qu le sed ibi erat merus executor debebat eum dare certas usuras quas percipiebat et si maiores percepisset maiores teneretur residere sicut dicimus in l. lucius ff. de pecu. e. ti. i. fuit vero iste depositarius debet hre aliquod comodum ut illud q' lucraretur ultra usuras tricentes // Oppo q' si illud est verum q' debet habere aliqd comodum no est modus iniste ar. l. si titio. s. de le. ii. si no erat modus iniste teneba actione ex testo ut l. si a pluribus. s. de le. i. dico q' iste depositarius sentiebat comodum ex contractu depositi cum herede celebrato no q' agnoverit iudicium defuncti nec q' peneerit/ sed heres iuit ad depositarium et sic pacti fuerunt al' no video quare teneretur actione ex testo vel dic q' testator hi voluit pecuniam p heredem deponi cudam sub illa pte q' post certam etatem restitueret et interim solueret usuras et sic voluit contractum depositi celebrari certa forma ut hic ponit glo penulta ibi vers. salz in l. altilio ff. s. fuit merus executor iussit enim simplr accipere pecuniam et usuras prestari no dixit pecunia qui accipiebat vel p aliu eius cura et diligencia et io ibi fuit executor hic depositarius certo pcto et io celebrato contractu depositi no pt conueniri actione ex testo sed actione depositi ut dixi in sill. s. de le. i. l. si fecerimus. ff. si ¶ Oppo dr hic q' talis depositarius caueat q' s. si cu plus quam p l. falc. l. diuus. sed hic sentiebat comodum a defuncto ut ibi dicit

¶ Queritur utrum executor conueniri possit a legatariis et glo vr dicere q' non tu br dic aut est executor no merus sed qui sentit aliqd comodum ex testo et tunc iste tenetur si comodum agnouit ut l. si a pluribus in pri. s. de le. i. et l. imperator in pri et gl. l. s. de le. ii. no ob iste ff. inter ut ibi dixi aut est merus executor et dicit dr aut est ad pias cas et pt conueniri ut exequatur sicut pt agere ut l. nulli et ibi glo C. de epi et cle aut no est ad pias cas et tunc aut queris an posset conueniri actione ex testo et no pt ut hic aut alia actione et tunc pt ut actione ex deposito vel rei vendic vel ex simplici si necesse fit ut hic in glo ut actione quam ut no. doc. in l. id ad pauperibus C. de epi et cle. Si vero incepit agnoscere tunc officio iudicis pt conueniri ut exequatur ut l. iii. ff. i. s. de arbi et l. quitus. s. de anni le. an autem possit agi et cogi ad acceptandum glo et dr no. s. de le. ii. l. i. et ibi dixi dicunt doc in l. id q' pauperibus C. de epi et cle. Bartho. le. doc.

¶ **Patrem.** Et tene mentem istam ff. de quo dixi in l. q' hoc anno. s. de vob. ¶ Ulterius no. istud q' dicat glo qui relinquuntur victus et vestitus debet intelligi ex tempore quo incipit egere tunc aliter ut dixi s. de li. ag. l. fi. Bartholus legum doctor

Filii ita ex pte. Condicio adiecta institutioni vr legato precedenti adiecta h. d. ¶ Oppo condicio adiecta institutioni vr repetita in legato ut l. duos s. de condi et de. et l. si finis s. de condi insti sed et ista est vera hic primus legauit et postea adiecit condicionem et vide glo que incipit a patre ... signa glo dixi plene i l. una s. de condi et de. ¶ Queritur an institutus p parte debet intelligi hre totum vel partem et dic plene ut dixi in l. plane ff. si quis s. de le. i.

¶ **Menstruos** legatum menstruum relictum finis debetur a tpre competentis libertatis h. d. iste ff. Bar le doc

Si fundus instructus. Si fundus instructus relinquitur dies legati cedentis inspicitur h. d. ibi debei declara hoc p ea quo in l. ple. s. de fundo instructo Bar.

Rogo quandoque. Illo ubi cum singularem qui dr quam dabo tibi intelligitur cum primum comode potero. Bar le doc

Quod pupille. condi. impleatur no impletur ex tempore eius invalidis h. d. Bar l. d.

Uxori ex pte. illam habeo p ronotabili et h. d. sm glo condicio si heres no erit moriente instituto purificatur h. d. ¶ Oppo primo et vr q' ista institutio an condicio videatur extitisse vel no sit suspensa cum ista condicio si heres no erit no suspenditur cum inter est tacite ut l. qui filiabus ff. fi. et l. se. s. de le. i. Sed si legatum ponis relictum a substituto ut hic tunc ponit no impedit diem legati cedere ut s. q. e. l. i. et l. heredis ff. ple. Ro q' condicio hic tacite inest no impedit transmissionem ii ex parte legatarii pendeat ut l. filio s. de le. i. et l. miles ff. i. s. de le. ii. dixi in l. condic qui extitit ¶ Oppo q' post mortem sit impleta ut l. fi. s. de condi insti cum pt ultimo vite spu ce hre glo dicit no fateor cum no habeat velle vel nolle ultimo vite spu Sed pone istud vr contra glo in l. filio s. de le. i. et l. miles ff. pro parte s. de le. ii. Sed ibi dicam in l. miles ff. pro parte Bartholus de saxo ferrato le doc

vt legatorum seu fideicommissorum nomine caueatur Rubrica et textus

Legatorum nomine Si cui

legatum repetitur bis tamen debetur et pro ipso legatarius ab herede vel heredi a legatario non cauetur h. d. istius quod heres in l. fideicommissaria quod si decre. ff. de le. iij. Contra de l. cum qui impuni ff. de ... ut pedi et l. si ita stipulatus ad ... de fideicommiss. plene de isto brocardo dic ut in l. si finita in prin. de damp. infecto ... et ibi dixi et per Cy. in l. i. in prin. C. de sen. que pro eo quod interest Op. de l. si velut C. e. ti. ibi hoc ideo quod ex tali repeticione non grauatur heres gra... et io iterum semel tamen heres ingellit et iuro quoque opposit. sunt ut ibi non ... dicatur Bartholus legum doctor

Si quis sub condicione legat

Si vna actionum alterius loco succedit eius non assumunt h. d. iste quod Bar. l. d.

Si decem que martha

Primo lo. quod competens et usufructus legatum sine pure ... qui sub condicione iste prima ... inditur patres quia primo dicit quod potest petere quolibet ipso iure ... inquantum obstat exceptio de equitate ... quod inter qui competat legatarius possi ... sicut ibi si ... ibi plane ... decem Item ... pendente condicione ... quod iure sit pendente condicione ... quod iure sit ... ibi sed si obmisserit dicit hic quod iste legatarius debet decem primo ... quod quia tamen illam qui relinquitur usufructus pecunie ipsa pecunia debetur usufructuario ut ff. de usufruc. ea re que usu consu. pro toto ... si tulit competens ... quod tamen ... in eadem competat quilibet petet ... ut l. si pluribus ff. de le. i. Sed dic ipso iure non tulit competens ex testo quia non est legatum sed quadam necessitate debet dari ... legatarius ... tulit ... ipso iure ... et ipse potest tota ... pete Et sic non hic quod si relinquitur usufructus pecunie non tulit incontinenti tamen dic quod legatario usufructus debetur competens contra ... ibi et quoque usufructus petitur et sic non libellus quod pet fructus illarum rerum non illas res ... et ... quod ... libellus procederet tamen iste peto usufructum illarum rerum ... necessitate quadam seu competatur ... si petere illa ... prout usufructus ... proprietas et cum isto ... procedet libellus ut l. si tibi decem milia ff. de usu. ea re que usu con. ubi ...

vt hoc dicit hic quod cauetur heredi contra ... vt dicit cauere non heredi sed legatario competat ut l. si. si cui plus quam per fal. et l. si tibi decem milia ff. de usu. ea re que usu con. Ideo qui ipse legatarius possideret sibi ipsi esset cauendum ut hic ideo ... si contraheret heres et legatarius quod quilibet vel sibi cauere legatarius ... ut ... aut heres tantum ... et legatarius non tunc heredi ... potest cauere ut hic Venio ad versiculum plane et contra ille qui non est grauatus non potest ... ut l. epistolarum in prin. ff. ti. ij. Sed legatarius competatur non est grauatus quod ipse ... non potest dicat glo. fallit quia hic est speciale ... necessarium vt grauatus Venio ad sequens ... in versiculo sed si sub condicione ubi dicat quod interim possidet totum contra l. si duo et l. plane quod si ... ff. de le. i. ubi legatarius pendente condicione non petit nisi ... Ideo ibi loquitur in legato ... hic vero loquitur in legato usufructus ... si ... ff. de usufructu accres. et est ratio quia usufructus accrescit ... quia competens ut dixi quod si ... Sed dices hic ... legatarius competat et aliud usufructus et licet ... sit tamen ... ut ... in usufructu non ... ut l. si alii ... de usufructu l. et l. ... ff. de usufructu act. dicit hic quod si ... ignorans heres tenetur actione in factum contra ff. de usufructu ea re que usu consu. l. hoc senatus quod i. so. ut glo. et hec bona ... potest dicit hic ... quod heres habet actionem contra legatarium quero quia quidam dicunt actionem ex testo ... dicit et melius condicione ... Sed contra istud oppo. quod habet ... tamen erat ... exceptione doli et sic non repetit ut l. qui exceptionem ff. de condi. inde. sed ut l. qui exceptionem vel melius in l. qui se debere ff. de con. ob causam

Si ad fistulam

... et ideo non satisdat h. d. Quero an saltem nuda cautione liceat promittere fistulas dico quod non licet ... sit malia republica ut in ciuitate que nuda cautione habet promittere ut l. si qui f. c. et ibi ... et bene Bar.

Cum minorem

pro ba... per quam aliam hereditas ... ipso iure vel necessarium sine culpa sua liberatur ab ... que de hac ... descendit h. d. Contra et dicit quod heres non deberet exonerari ut l. cum hereditas ... ff. ad treb. sed speciale est in ista cautione que ... sibi ... actione ex testo ut ff. e. l. quod si quis sub condicione ... quod ... sicut ...

Set et ipsis qui sunt

Quero que est differentia inter ... et diuisa ... ut in glo. ... glo. quero dicit hic ...

qui sunt in ptate cauendu est ¶
Queo quid ipi filio poterit caueri
ut filio acquirat possumus dice pro
babiliter quod ipi filio caueat et sibi
acquiratur actio ex hac stipulatione
que habet natura gdictois ex tercio ut
s. l. i. § si quis sub cõditione et ideo
caue ei cui acquirat actio ex tercio
al' secus ut l. si filius ff. de v. ob. et
l. pl. ff. de stip. s. uel aliter et proba
biliter caueatur dño pro filio et ipi
filio pueniunt gdictionis acquirat
quod est mirabile ar. pro hoc l. filiusfa
§ diuus in fi. s. de le. ij dr hic ipi
psonis etc. et sic idem fideiussores dant
tur apud ipsos ¶ Queo que est
practica dico quod qui examinantur
fideiussores an sint idonei ut
non ad vim petitione ut l. arbitrio
et l. ubi autem qui satisda co et
ille cui debet dari cautio et tunc
cogitur illum accipere ut ar. l. i. §
cum diem s. si cui plus quam per
l. falc. uel aliter pater debet iurare
pro se et noie filij. Bar. le. doc.

Nec si forte

ullatam istam
cautionem quod quantacumque pr. sit
quieta psona quod non pot
solui dici ut l. ij. s. e. sed ma

Postquam hes

ista est tota ratio l. et illud
prius est nullum uidendum
et h. d. si condicio stipulatois existat
tpre quo psona non est principal'
nec uel in ptate stipulo non gitur
et fideiussores non tenentur h. d. i
tex ubi nemo pns i. hereditas
que psona rutat ¶ Oppo de l. sti
chus aut pamphilus ubi si pu
ff. de solut. et l. si sine here s. de
adim. tu. et l. hactenus s. de consti
pet. Rñ ibi loquitur in oblige iam
contractu pfecte que pt durare
extincta psona hic vero loquitur
in oblige gtrahenda ¶ Sed quod illud
oppo ff. e. l. si ante so. ibi non erat
psona vere sed tamen erat hereditas
que reputat psona hic non est he
ditas que reputat psona et hes
glo. in fi. § item ponis s. depositi
que gla declarat istud pncipium
dici in l. fideiussor obligari § fi.
ff. de fideiuss. ¶ Queo dixi quod donec
est heditas pt obligari Queo
quid si aliquis est deportatus
et bona sunt publicata unde pt
deportatione existit gdicio obla
nis an heditas dicatur reputare
psona defuncti adeo quod existeat
condicionis faciat stipulationem gitti
et dico quod non ut l. quotiens in fi.
ff. de nouac. et consilium in quadam
qone tacius vendidit seyo fundum
pacto gstituendo arbitrio tercij iste
vendens tamquam rebellis et proditor
fuit exbannitus et bona publica
ipso existente in rebellione arbitra
tor est arbitratus pcium dixi quod ista
condicio extis ex tempore quo
declarauit et bona erant publi

catu non valet ut l. quotiens in fi. ff. de
nouat. ¶ Dr hic quod hereditas iacens
reputat psonam defuncti sed quero q.
si est repudiata ab omnibus nec agi
nati nec gnati noluit nec fiscus
an sic repudiatae ab omnibus dicat
esse hereditas donec aliquis pt adire
sine dubio est hereditas quod est ius suc
cedendi etc. ut l. hereditas ff. de v. sign.
sed quando ab omnibus est repudiata dico
quod non dr heditas quia non est ius suc
cedendi in uniuersum ius et ideo non est
hereditas sed bona vacantia ut l. i.
§ an bona et § diuus et l. non pnt
ff. de iur. fis. et l. quarta § e. roc. ff. de
fideiq. li. Bartholus legum doctor.

¶ Imperator Antoninus

iste est no. § et diuidit in ptes v
pmo ponitur rescriptum imperatoris
scdo ponit vnii obiectioni tercio ponit
alteri obiectioni quarto sua rusione
pbat p silr quinto inter pdicta formans
duas qones sa ubi recte tria ibi ac alia
qrta ibi sicuti quinta ubi possessio autem
glo. ponit diuisionem hic et primus casus
est no. et bonus iuste tamen sim can
psequi or. v. recte ¶ Oppo ad rescriptum
pncipis appellatione pendente nil debet
innouari ut l. i. ff. nil no. ap. pen. s.
sim hoc rescriptum aliquid innouat ap
pendente ergo male videt ius gsultus
et dicat recte statuit imperator ad qtra
rium videt quod non debet appellare pen
dente aliquid innouari verum est nisi
illud quod posset fieri pendente iudicio
pncipali sed si penderet iudicium pncipale
tunc posset cautio peti inter ubi mora
retur i. si dies sine sim petitione se
rende morare i. differatur sim sa
de arc licet glo aliter exponat et pba
s. e. l. i. § non solum v. cum alia sit
edicti ¶ Tercio oppo gtra rescriptum pnci
pis quia videtur superfluum cum sufficiat
edictum ptoris de pstanda cautione et
demittendo in possessione Rt papinio
est verum tamen alia sit edicti condicio
etc. cum si § inter deponenda apud
sequestrum ut s. dictum est. In edicto
de collatibus ibi in dao s. ptea que
est ut sicut non caueatur mittitur quis
in possessione p qua non sit possessor ut
ff. ti. i. l. is cui pn pn. et ff. ex qui campos
ca. l. cum legatorum sed p rescriptum fit pos
sessor ut s. in pn § pt sa de arc Ue
nio ad gtrarium glo tendunt ad ex
policacione ¶ Oppo ff. ti. i. l. is a quo
in pn so glo hic in fi. pt glo quia
hic differebat ibi non ¶ Oppo de l. i.
C. de phi. se. so. spale est hic ¶ Oppo et
vr quod non sit bona sibi fundo edicti
de colloe ad hoc rescriptum ymo diuersi
tas ut in v. sicuti et v. possessio glo
dicat facior quod est diuersitas ut glo
¶ Oppo nil no. app. pen. l. i. so. h. nil pt
innouari nisi ea que pnt fieri pende
te ca. pncipali hoc autem quod dixi intelli
go si pnt fieri s. p iudice appellatois
non p iudice ca. pncipali cum ea sit

de voluntate ad superiorem ut l. i. in fi.
nil no app. pen et ipse pt quidquid
index facere principalis ¶ Oppo et vide-
tur quod illud rescriptum sit suspensum p editum
ptoris Reo tex qui est hic ponit duas
duas Onnit et alie dre inter rescripti
et edictum prima est quia rescriptum habet
locum tam post latam primam sententiam in
appello edictum habet locum pendente causa
principali ut l. i. § no solum ff. e. sunt
pendente causa appellonis ut h. § ink.
sine nulla causa pendente apparet per
multas l. hinc tamen est alia dria quia per
rescriptum efficitur possessor ut in pri §
sed p edictum non efficitur possessor sic
in possessione ut l. is tamen cum similibus
ff. et prius Est et alia dria quia missus
in possessionem p rescriptum no restituit
possessione nisi prius satisfiat vel se-
ratur sina con enim missus autem
in possessione ex edicto debet cedere sibi
satisfacto ut ff. e. l. si adversus et ff. ti. i.
l. si petitum ink. ¶ Quero dr hic quod sequest.
exercet utilem actionem quod bene nota ff.
an pro illa re posset quemvis ab illis
ff. ad quorum petitionem est facta sequestratio
actione sibi competenti quia ipsi intse agunt
et hi dr partes actor et alterius rei
ut l. i. C. de ephi. se et ibi p doc et pba
in l. interest ff. de acquir. poss. Sed
ab eo unice pt quemvis tamquam curatorda
tis bonis ut l. plt ff. ad leg. et l. ij
in pri ff. de cur. bo. deu. Bartholus ld

¶ Si dies legatarius no debet ca
nere si scriptura testi
cundat h. d. Formo prima quod petis a
me centum in libello et dicis de hoc
prout constat manu talis notarii pu
blico instro ¶ Quero num de isto in
strumento debeat fieri copia pti adverse
lit. gl. et hic tex. vr quod sic et primo vr
hic tene ex de pbac c. i. et in ea doc
trina est ista quando in libello sit mencio
taliter de instro quod adversarius no reddi
dubius de narrat p actore ubi quando
dico tu vendidisti tale peciam terre et
et de hoc constat manu talis notarij
ista mea assercio no reddit adversarium
incertum in hijs que narro quare aperte
dico et prelacione ad instrum no plus
net aliter dico nisi ut narro et de hoc
cum lit. gl. no debet fieri copia ut ex
ex de dilacon cum pot fieri mencio
taliter quod dubius redderet ut si dicam ven
didisti mi talem rem ut constat man
talis notarij Certe tu in hoc casu no
narras certum ro dico sic in isto quando
reus est talis ad que instrum de quo
sit mencio no ptz et tunc debet fieri
edicio cum lit. gl. omnis talis est ad
que spectabat dictum instrum et hic
no debet fieri edicio cum apud eum debet
ee ut l. ij. ff. de eden ¶ Id l. ista ro
quod est quidam edicio que fit ad delibe
randum quod velit cedere vel contendere de
qua lo. l. ij. de eden. et ista no debet
fieri sed exhibicio ad probandum tunc
debet fieri copia et edicio ut h. et dixi
in dicta l. ij. de eden. Bar. legum doc.

Filio vel servo

vide quando remittitur a l. satis
dacio debet cavere sub ypo
theca suarum rerum Oppo ff. l. prima
ff. ubi pupre publica que in qua satis
dare debuit pacto no pt dicta quod remit
titur ¶ Oppo C. ad trebell. l. iubemus
glo soluit quod l. iubemus no habet
locum extra suos terminos ut ibi insi.
dr. ¶ Oppo ff. e. l. fi. soluit glo quod hic
remittit l. ubi homo et ubi iniurius
agitur ar. l. quod cum hoie et vide glo et
signa que incipit s. unde insi. Sed
ista racio glo concluderet contrarium quia
si iniurius agitur tunc l. quia cum hoie
honorabilius debet intpretari et mul
tomo cavere qui sit remissio a l. et sic
in contrarium pt concludere Reo sine ra
decare sic in l. contraria debet saltem
nuda caucione cavere no cum fideius
soribus ut ibi et hoc est verum quia
lege vel ab hoie remittitur satisdacio
sed si caucio remittitur tunc nullo debet
cavere ut in aut de resti. § fi. coll. viij
et sentit ja. de are ff. e. l. fi. Bar. ld.

Licet ut no petatur

Si caucio de fco petatur
condicio no petende cau
cionis deficit no dr h. d. dividitur
in tres ptes primo ponit dem fo illa
cione ex dicto tercio rdez illacionis
sed libi et ideo tercio ibi quia postq
¶ Oppo et vr quod ista no sit condicio
sed modus qui sit p unit l. i. C. de
hijs que sub mo et l. demonstracio i.
fi. ff. de condi. et de et hic sunt factum
ut p glo Rt quod iste modus condicioni
equipatur ut dixi ar. no est natura
dictionis ut inducat modum nisi racione
ius cui adicitur hoc voluerit Si
gn illud adicitur legato p dare ut veniat
explicandum aliqua quis consequatur
legatum no est modus sed condicio ut
l. talis § i. ff. de condi. et de induce nep
que resolutum ut no et dixi in l. agrip
ff. e. ti. et in l. cum pater § titio ff. de le
ij. sed hic quando venit explicandi gr.
¶ Oppo dr hic quod petendo de fco non
videtur incidere in aliquo quod in l. ubi
C. de trans. et in l. sive apud acta ff.
dico quod istud no pete intelligitur in ul
timis voluntatibus et in inter no pe
tat in contractibus secus ut videt
in l. imagine ff. de condi. et de et io
si testator verba adiecisset quod no petat
de iure vel de fco est legatum condicional
le et debet prestare caucionem mucia
nam ut l. mulier in pri et ibi sentit
glo. ff. de condi. inst. dr hic in teran
pte quod remitti tale condicione re
Con prima condicio ubi no remittitur
sed caucio quia condicio est valida
et sic vr obstare l. ij. C. e. so. glo et
exponit condicionem i. caucione que
in illa condicione continetur vel alit
ut glo et tene quod ius et utraque pt
ee vera Sed quod utraque opi oppo et
hes. sine glo ista quod verba placitup

modum condicionis prodicat dispo
sitionem et vide glo que incipit l
condic ibi qui eu dixit te Sed none
illud est contra l et siquis sub condicione
ff si quis om ca te et l cesso etiam agi
tatur ff de here inst et l titia testo
ff de le ij dixi in l ex hac scriptura ff de
donat solo vr hic q sit speciale q
quocumque iudicio posset remitti ut l ij
C e expressius in l ama inst ff de gdi
et de no hinc est q ista cautio no petitur
iure actoris vel obsons sed petitur iudicis
officio nobili ut l v ff de v ob et l
i ff de pto stip et inst de diver stip p
torum et officium iudicis no p suppo
obl ut l qui pcollusionem q q pro
sorte ff de act emp mo ad ppositum quo
cumque iudicio testor pt fieri ne ista
cautio petatur et ideo cessat equitas
pretoris sed potes dicere si testor iubet
no pete heredem restore in integrum
ex psona defuncti vel no petere cau
tione dampni infecti vel aliquid aliud
q officio iudicis inco expediam tunc
eo quia posset de iure petere ut h
a al aut ibi nec actoris peti possit
peti et testor remittat tunc ope excep
tionis tollitur ut l quaz ff deli le
Queritur de quo nobili dr hic q pe
tendo legatum no vr gditio desicit
Queritur de qua petitione intellr et glo
intelligit q sive in iudicio sive extra
illud vr gtra l si fugis plures q i
ff de le i ubi qui iniuria obtinuit per
sonam no pt dicere iniuste iudicatum
personam sed iuste ut l stipulatio ista
hapii ff de v ob et ibi no sed intelligo
q hic pvenit ad suum heredem de vo
luntate defuncti de heredis volunta
te sive cautio ista pstita ut l cauia
insti de condi et de ubi no debet
pstari p inpositum sed p voluntatem
pt Sed si heres opponeret tunc obsta
ret contrarium Oppo C e l plt so
ut in glo Bartholus legum doctor

Siquoque legatorum

Non pt gueniri ex edicto
siquis omissa ca testi ad
hanc cautionem tenetur h d Barl d

Hec stipulo duplus

Nota q variis cautionibus
no est utendum nec debent
imponi cautiones que no relevant
h d Oppo ad pri de le ij p planede
inst et pri et l ita q apte ff ad treb
so ut glo Oppo de l i ij si impuberi
ff de colt bo glo nov so so dij q h
no est solliatus de hereditate viventis
sed de hereditate mortui Oppo ad
p duplus de l si pupilli q i ff de neg
ge ubi tractatum sup variis cautionibus
so hec cautio hic est stipulatio q
no pt gmitti alii vero dr stipulatio
q alia actio gpetit ei cui posset
gmitti ubi incidit pt intercedere hic
no pt gmitti incidit g no pt imponi

Etiam inpse

Oppo de l si debi
tori ff de indi glo non solum
ol solvit q l si debitori lo

qui debitum est purum et siquidem iudi
ci pcon fessionem ptis hic aut licet
legatum sit purum tamen heres diffide
batur nec gcedebat hodie constat hoc
agatur sim l 18 aquo ff ti ij Sed pre
tebat libellum vij in ordia procedit
debet hic longum tractatum ideo pstatur
cautio ut l possess q impator et ibi
glo sim cunis positione glo vr sic in
telligere Bartholus legum doctor

Si ab uno heredibus

Expe ex siiprie venenti cum no
augetur oblo fideicommisso ut l lu
cius q paulus ff ad trebell glo i q
dixit simplr solvit gtrarium et leges
glo formal et ista est ma l centum
capue ff de eo q certo loco et l quero
ff lota Bartholus legum doctor

Que filium

ista c no l et h d
satisdatio remissa no pt peti
etiam si heres dilapidet sec
qui petit q restitutus est ex universal
lo no repellitur exceptione dolo fac
te h dicat inter ibi no compellendum
cavere p satisdationem sed nuda cautione
cavetur ut in aut de resti q si nulla cau
tione remisisset ut ibi dicat inst q in
si fuisset heredi nec ob l dolo facis
ff de except ti do q heres petitarius
dat restituenda statum sed post temp
ja de are et old Oppo ff e l filio
talium nuda cautio debet cavere glo
sol q hic de ano illi de pre vel est di
cere glo dat aliam so q ista gcordat
cum illa ja de are tenet q hic debet ca
vere nuda cautione q testor remissa
satisdatione exigit cautionem et tunc
remissa satisdatione no est remissa
cautio ar in cor de resti q si n esset
remissa cautio ut ibi no glo tu aliter
in l filio vr intelligere ut ibi dixi q
istum opi ja de are in tex in eo q dit
cavere sed ipse exponit i in fideicommisso
ribus vel pt intelligi q illa aut in
habuit locum in aliis pdonis qua istis
tamen gmittis quia eo ipso q remittitur
satisdatio et cautio sit remissa Sed
opi ja de are plus placet Queritur an
iste pater sit tantum administrator huius
filie et glo dicat q sic sed ista glo
referendo ad tex no est vera q ista
filia no erat in ptate cum fecit testum io
no est tantum administrator q al cet
ut l fi C de bo que li Queritur glo
qualiter consuletur huic fideicommissario
dic ut glo illud q dicat glo q cogetur
statim restituere cet q vero idemque
q obstaret exceptio dolo fac no
ob l imperator quia ibi loquitur ipse
cum bona dedit ire ad filium io si tu
restituit no vr magnum quid ut l re
scripto inst ff unde liberi io gmeat ista
opi glo hic Bartholus legum doc

Tutor qui

illam matri
cum examinari
l plt ff quando ex facto Bartho
lus de saxo ferrato legum doctor

Ut in possessione legatorum esse liceat Rubrica et cetera

Dictum est quod ut le. vo. ca. viii q. qui. no. caue. et quis mitta. in possessione ideo hic ponitur ista Rica ut in possessionem

Siquis autem

Cautio que no. debet prestari pre. ti. facient no. ad. i. cat sed pignora tiaz facti adiat quo ad plenam liberationem si pigno ratitiam praeter adiat quo ad liberationem fideiussorum tantum quibus ex exceptio co. petit h. d. Illo pri et est subtile tex ibi satisdatio pt etiam adiect quo ad liberationem fideiussorum et sua du et glo in tex ibi condicta posset quo ad liberatione fideiussorum et sua du et glo inter ibi condicta posset quo ad liberationem fideiussorum no. ipsius heredis du hic dr q. cautio q. no. debet prestari prestita quantum q. l. emptor et l. dampni q. emptor j. de dap. infec. sicut dy plene in l. si promissor de donat. et quida hic habet. Oppo. de l. qui erat e. tit. l. so ibi quanta stipulo ad id q. quis teneba. sadmittit non ad duplum. Suppo. te ista stipulo qui petere par amit hic quo ad fideiussores condicat q. in nullo te nere et istam tenet dy indicta l. si promiss et sum hic habes alium q. quis pt adiect liberatione fideiussorum no. sua liberatione et est nomine no. dns agendi petere ut alius libet. et inde inter impri et puto q. ista libe ratione condicat suo noie no fidein ssor noie, Sile in l. idemq. q. si cum e. man. ubi ago actoe mandati ut liberes alium q. in ea interest Oppo. dr hic q. fideiussores sunt tuti excep tione q. l. siquis postq. j. de solut. so glo hic fideiussit pro eo qui nullo mo tenetu. et vide glo que incipit ymo vr etc. et istud no vr verum q. l. siquis postq. lo. qui est tre liberat et sic natis remanet ut l. obligati fere q. placet j. de act. et ob et ibi no q. pt accedere fideiussor ut l. fideius sor q. i. j. de fideiuss so sm dy licet remanet natal. obligatio tn nullus est effectus h. c. ex dic. in l. fi. j. reintra ha et Cy in l. in quis C. de iur. et fac. ig. vel oz pone q. tps e modo obtoris tollende quia ut d. in l. ti. j. rem ra ha d. in indicta l. siqs postq.

Non exigit pretor

Illo ut mitta. in possessionem no. requi ratur mora querentis sed ut cesset mora eius qui quer.it Bar legum doc. So. no q. no debet offerri cautio Op. de l. optima C. de contrahen et comit stip. so ibi habet diez que interpellat pro homine Item oppo de l. ii. C. de contr. emp. sed ibi tacite inest dies qui inter pellat pro homine Oppo. de l. stipulo ista q. i. j. de opp. no. nunc so ibi nole bat se ab observantia precedentis denun tiationis subtrahere quare debet se offerre ut offertur ad purgationem mode precedent ia inducte ut l. illud d. de pi. et quod res ven. hic aut nulla ob ligatio precedebat ol. Bar legum doc.

Si debitori

Illo casus est ex isto tex sii. unt roez doc. que est ratio q. pro. rei caveri indistincte prima actor no cavet ii cum est dubium de mandato et est ro. quia reus est cautus ex parte sua q. defendit a. res est id reus est cautus ex parte sua q. h. et sic est sibi cautum sed actor petit illud q. no habet ideo no est sibi cautum et debet ei caveri et hoc sunt de isto tex Bartholus legum doctor.

Si an

Glo querit quo cat pro debitum et dicit ut glo et tene quamvis Bartho legum doc.

Tunc ante aditam

Illo q. cautio sui heredis no confir mat legata fallit in libertate ut l. faciendum j. de man. testa et l. saq. al thays q. fi. et siquis j. de fideicommissis li. Item confirmat fideicommissum vile ut l. ita tu q. si pr. e. ad trebel. quod opertur existentia d. i. in l. si filius qui pri e. de inl. et pu.

Is a quo

illud e no pu nitur si similis exceptio que requirit alacore inda gine admitti. Et exceptionis patris est in continenti probare h. d. Oppo. de l. i. q. e. so ibi heres no dubitat hodie constat hoc agamus ut hic dicit, bat. Imo quo dr illi a quo satisdai petitur offertur cautio quero quomodo et glo dicat officio judicis et bn et cedi ubi tex in l. v. j. de v. ob. et j. de pto stip. l. i. et inst. de dun stip. p. tosu licet glo dubitet ut l. qui in quilibet j. de damp infec. Caetero qualit debet intelligi q. offert se pa ratum statim ut dicatur tex hodie constat hodie agamus et sic eade die vr q. posset alibi dr. q. p. duos menses qui dr. statim ut l. infirmitas q. in fi. stallibus j. de iur. fi. vide i. ult. C. de compens. et plenius ubi dic. i. q. ii. bone fidei inst. et act. hic glo intelli git hic tempus pro judicis arbitrio et vide glo que incipit hodie legata rius etc. et glo verum dicat. Sed qua liter debet judex arbitrari et est tex h. singularissimus q. si de fideicommisso pt constare illud breve tempus q. fit examinatio an fideiussores sint ydonei vel l. q. dicit peti prestari de calumpnia tunc si pt de cautione constare illud medium tempus et sic ego formare exceptionem predictam sic per istum tex dico q. no debet cavere

qr fuit adeptu legatu et hoc offe
ro me probaturu in tempus quo
penderet cognicio summaria sup hac cau
cione cum hac exceptione pro opposita
et ideo est tex hic q sit breve temp
arbitrandum a iudice et sic debet in
telligi id q videtur in l ille a quo § si
tempestiuo ad treb et no in l iiii §
de edic divi adri tol. Queritur q
cum cognoscatur sup hac exceptione illud
legatum debeat probare. Quero utrum heres
qui obtulit istam exceptionem debeat ad
illud legatum comprobandum glo hic dicit
q sic et vide glo que incipit sequitur
sed emissores et tenet q si in ista su
maria cognitione sup exceptione littera ap
paret legatum deberi tunc debet prestari
sed nondum illud est contra l adduc § si
sup rebus de re iudi ubi dicitur quicquid
q in ista summaria cognitione pronun
ciatur non parit plenum preiudicium
sustinendo glo istud est ideo qr heres
ad hoc venit se astringere dum dicat ho
die constat hodie agamus et ideo im
putatur sibi qr poterat istam cogni
tione effugere sine suo incommodo sat
datione prestanda. Sed in l contraria
non est quid sibi imputetur cum illam
summariam cognitionem non poterat effu
gere sine magno preiudicio suo et tex
habes qui ponit hanc reg in l
nisi ff ne vis fi ei dicitur hic q cognos
citur summatim. Quero qualiter fiet
dicat glo per iuramentum unde glo que
incipit sufficiat § et sic iuramentum
est summaria probacio et e tex in
l thesaurus ff ad exhi et hoc est vim
cum sup illo capto an per talem iura pe
tatur vel non et in hoc est sufficiens
probacio iuramentum. Sed an lega
tum debeat vel non debet probari per
instrum vel per testes ut l post § si
dies ff eo. Sed qui heres est co
tumax tunc forte esset verum quantum
ad missionem in possessionem ex primo de
creto esset sufficiens probacio iura
mentum ut in auc de exhi et introdu
re § suspecto et per doc in l cum proponas
C de bo auct iudi pos dixi plene in l
si finita § ult de damp infec Bart.

Si semel

Oppo dicit hic q qui
semel recepit satis
dationem malum imputet sibi contra
l si cum dote in § si mulier ff sol ma
so h sciente recepit et dic in l iii
de fideius et l inter eos § alios ff
man. Oppo de l faciendum § ult ff q
satis co so et tene mentem illam q hic
promissio homis perit et ideo restau
ratur ibi promissio l perduratur ad q
dum mulier accepit in virum quendam
pauperem hominem dedit sibi dotem
modo vult petere restitucionem dotis sum
forma l si constante matrimonio ff sol ma
et l ubi C de iur do et dicit Cy q
non potest qr imputet sibi mulier que
accepit et hoc tenet Cy in dicta l
si constante matrimonio et hoc tenet Cy
et Ray et omnes sed hoc ego non teneo
in repetitione l si constante et est ro
qr si cepisse noluisset mulier renun
ciare illi h aprincipio cepisse non po
tuisset ut l de dic et l si de pacto

vel tacite pot et per hanc l dico q si
aliquis vult facere aliquem capi tamquam
suspectum ex forma statuti vel con
suetudinis q si cum suspicionis sub
erat tempore quo cum eo contraxit non
pot capi secus si postea supvenit ut
hic facit ff de piul credi l si creditores

Is qui legatorum

dicit hic q missus in possessionem
ex primo decreto non pot ut dominus
possidere q in l ii ff si ex no cum agi
et l si finita § postea autem ff de dap
infec sed ut glo et tenet q pot venire
ad sedm missionem sicut cum legatorum et sm
decretum contra glo hic ut in l si finita §
ult ff de damp infec in glo magna
Cy in iii maddicione sua vi dicit q pot
pervenire et sm decretum qn esset lega
tum purum et purificatum ut hic Gams
si non esset legatum purum ut in glo qua
Sed puto q ex vigore missionis fac
ut caveatur nomine legatorum non pot per
venire ad sm decretum ut hic est tex
et glo hoc dicat in § ult ro est qr
per primum decretum id est continuatus q
petit petit enim ipse non legatum sed pe
tit sibi caveri sed possessionem illam
habet vice cautionis ut l post quam
§ imperator ff ut in et l finita § si quis
dampnum ff de damp infec ista glo pot
intelligi si petitum esset legatum actione
ex testo heres est contumax est ff missio
ex primo decreto sic quia per primum non
est sibi consultum pervenitur ad sm
ut l i et l sulamus ff ex qui cau in pos
ut dixi plene in § ult. Quero q
in creditore an missus repellat dominum
et dico q non ut l si finita § si quis
autem ff de damp infec et hoc dicat
glo. Quero quis percipiet fructus
et dicat glo dic ut ff § si quis le
gat et ibi dicemus Bartholus l d.

Si alius dampni

Ro hmus § est qr qui est missus in
possessionem debet habere curam bonorum
ut l pretor ff de bo auc in pos et l si
finita § si quis dampni ff de damp
infec et ff e l § qui legatorum sed cave
alii de dampno infecto est causa et tamen diu
retio si cavet rumpat ab eo cau reparet

Si plures legatarii

Illud q dicitur hic de nomi dicitur et non
est hodie correctum Et quero que est
hinc inter creditores et legatarios
et glo que est in l cum unus ff de bo
auc iudi pos dicat q legatarii veniunt
ex causa lucrativa creditores ex causa one
rosa hoc etiam tenet Cy in l si finita
§ si plures ff de damp infec facit q
non per enim ut e qui prior de re in
lib non videre qualiter posset proced
quia videtur q l cum unus ff de bo
auc iudi pos et C de bo auc iudi pos
et C de bo auc iudi pos l ult et l qui
cum § faciendum ff de legatis que iuxta
re et in quolibet creditore qualiter di
cunt q uno creditore misso in poss
omnes videntur missi nec hec l que
distinguat causam lucrativam ab onerosa

necessaria lex obstat / quia quando quis pe
at aliquid officio iudicis ut hic est dic.
non est creditor in uno misso alii qui
sunt per officium iudicis venerunt non vi
dentur missi quia aliquid ad iudicium
veniant non habent aliquid ut in l. cum
postulasset ff. de damp. infec. et sic est
hic quod uno legatario misso qui veniret
officio iudicis non videntur alii missi
idem in dampno infecto secus si ve
niret iure obligationis quia tunc uno misso
omnes videntur missi licet certo si cera
onerosa vel lucrativa / quia ex legata
rii sunt creditores ut l. i. C. de bo. aut.
iud. et hoc credi probatur ex tex. l. in
unius ubi dicitur inter quod pretor in nomi
ne plene dixi indicati l. cum unius

Omni prior idem et simile est
in l. si finita quod si plures ff. de damp.
infec. Contra ff. eod. l. i. prior in tempore
potior in iure. Solutio magistri distinctione dis
tinguunt ut l. similia ff. de preiudicat. acc.
et in C. qui po. in pig. de re. l. vi.
et per glo. in l. qui pri. § qui po. in pi.
ha. et dicatis ut l. dicitur et dixi in dicta
quod si plures et in dicta l. cum unius glo
formavit contrarium et non solvit in de glo.
que incipit quia eundem sunt et
hic si dic quod hic est certum dicente l.
ubi non et non per dominum l. licet eum ff.
de solut. Bartholus legum doctor

Post rei servande
Contra C. de le. l. i. ubi habet ypotheca
a tempore mortis quod preferentur creditori
postea misso ut l. eos C. qui po. in
pi. ha. et glo. fatetur contrarium quod hodie
preferantur et sic tenet glo. quod hic ista
supra legatarius non habebat tacitam
ypothecam quod est contra tex. in l. credi
toribus ff. de separationibus quod postea
quod legatarii habebant tacitam ypo
thecam creditores non adhuc ista glo.
non dicat verum nam legata debentur
ere alieno deducto ut dicta l. cre
ditoribus et l. si unum C. de le. et
l. i. § is qui ff. ad trebell. dominus Cy. in
l. ii. C. qui pi. pi. ha. sustinet glo.
istam quod verum est quod creditores preferuntur
legatariis si hereditas non est solvendo
legatariis et creditoribus tunc preferuntur
legatarius in re legata quia creditor
debet prius quam heredem agere ut ff. statim
§ si vero creditores quod de in. delic. bu.
dixit.

Cum possit legatorum
nota quod missus in possessionem mittitur in bo
nis hereditariis etc. Contra ff. e. l. in pos.
§ qui mittitur ex edicto loquitur hic
Sed qui mittitur ex rescripto loquitur
in bonis hereditariis ut ibi dicam
per tex. istum et sic doctores dicunt doc. ul
tra ... et Cy. cum eis quod summa lata con
tra ... potest mandari executioni contra alium
qui habet rem quam ille dolo desiit
possidere et cavis vir hic summa videtur
probari ff. e. l. si legatorum et l. si C.
e. l. certa et per Cy. C. de al. iu. mu.
ca. fac. l. i. in vi. q. Sed istud dam
est cum calumnia expressum in l. i. § nec
cessario § si mulier vel non impos
sim per hoc est tex. iusti de act. § si quis

inferendum et C. et ff. per totum de his
que in fraudem credi. ubi non potest agi contra eum
qui possidet res in fraudem alienatas
nisi prius agatur revocatoria non obstat
l. quia est speciale favore legatorum et
fideicommissorum hic non habet locum in aliis.
Ultimo iste tex. probat unam mediam
opinionem quia posui in l. si creditores C.
de pignori. et dico ibi quod pacti de in
grediendo propria auctoritate licet possit con
venire creditorem ingredi sine aliqua
cause cognitione tamen contra singulare
successorem debet adhiberi aliqua cause
cognitio et per hoc iste quod si glo. que in
cipit ff. e. l. si. Bartholus legum doc.

Bonorum nota ex isto
tex. quod potest fieri
missio in bonis que ad debitorem per
tinent iure dominii directi vel utili vel
quasi secus si nullo iure detinet ut
in § si deposita. Sed quero utrum in mo
nasterio ponendi decimam sit dominus inter res
que pertinent iure dominii et alias Ro. Ego
consultum est in in spiritualibus primi decreti
nulla videtur dominus ut hic / sed in spiritualibus
si decreti ex eo cum quo haberet locum
est dominus quia in rebus que possident
iure dominii / pretor inspexit decretum
hoc in Statuto vel decreto tibi ut
utatur illo iure in talibus rebus quo de
bitor utebatur et istam formam dat
iure consultus in l. si finita § si decreti
galibus ff. de damp. infec. formo unam
quod in § si deposita venit ille qui depo
suit et dicat non potuit fieri missio
in hac re quia sua est cum probatio
glo. hec in l. obnigator. Contra uxor
prima et l. i. C. de priul. fis. quia que
... recepta apud debitorem pertinent similia

Si ex duobus Tene
menti
adimi causam qui est sua missio in parte rei
communis quod alius in manu partes non est
facta missio / potest satisdare et admi
nistratione rei reperire glo. signat co
traria et non solvit ... glo. que in
cipit consilium etc. in hac glo. sed istud io
quia institorie deducatur operis destruc
tio que est individua hic deducatur
legatum sed que est dimidia cadit etc.
cautionis prestatio que eius natura
sequitur ut § ti. i. l. i. § si quis sub
conditione ff. de are. olim. Bar. lo.

Imperator iste est bonus
§ quero ...
tempore incipit antequam tempore sex mensium
et glo. dicat quod a tempore aditionis fuit
petita cautio / ista lex glo. est vera ita
et quo ad tex. non tamen satisfaciat per
fecte. Et ideo quero quid si non po
tuit peti cautio quia fuit remissa
ut § primo tutorem tuendum quod tex. est
in l. certa C. e. quod potest peti a die qua
fuit petitum debitum. Ultimus istud
quod dicat quod a die petite satisdationis
non videtur verum quia licet satisdationis
petitum non est heres in mora prestandi
legatum. Et ad hoc ut fiat missio requi
ritur mora heredis Ego et fateor
oportet quod licet sit petita cautionis
sufficeret nisi heres fuisset in mora

pstandi legatum si dies legati no
cessisset no haberet locum illud re
spectum septimum et glo sentit hic hes
ergo probare sex menses elapsos a
die petite vel debite cautionis Item
q cesset dies legati Item q heres
sunt in mora pstandi legatum et
cum hoc sit q fm ista tempora no
tenentur soluere de suo legata ut
l si vinnula C de le et l i q si is qui
quadr ff ad treb ¶ Queritur quo hic
sit missio in possessione bonorum hereditariorum
Ro q fm ista tpra no tenentur ult
vires hereditarias ubi processit missio
in bonis heredis et fiat ut soluat
usque ad vires hereditarias ut l magis
puto ubi et l si in possessione ff ad
l falc Bartholus legum doctor

¶ Cessatum No pt dici
cessatum si
no est persona que interpellet Sic
est in l si quis ff de usur ¶ Oppo de
l i q no exigit ff e So aliud in missione
que fit ex rescripto et aliud in missione
que fit ex edicto inde glo que fort
contraria et no soluit et vide que in
cipit hereditas iacens ad l oper
Ro ibi loquitur in interpellacione que
fit rei no persone hic vero in interpella
cione que requirit moram que mora
in quibus iuri q lite contestata no pt
ut l si ex legati ca ff de v ob ad l si
de naui fe Ro q ibi loquitur in pena
que ex contractu debiti descendit
et id iacente hereditate committitur ut
ff de v ob l diem hic aut ex rescrip
to no fit missio in bonis hereditariis
nisi ex mora ipsius no soluendo q non
pt committi iacente hereditate cum per
adicione incipiat deberi ut ff e l i
q si et l si nemo de re iudi old Bar

¶ Queri poterit Iste
est bonus q et no q pignoraticia h
locum pro pignore pretorio sicut pro
conuencionali fructus computantur prius
in usuram quam in sortem sic et in pre
torio ¶ Item vides hic q pignoratici
a habet locum pro pretorio sicut pro
conuencionali et dixi nobis et facit
ad hoc allat in l utique ff de dampno in
fec tamen vim scias q in ista pignora
ticia venit dolus et lata culpa
et non leuis ut l pretor q i ff de bo
aut iudi pos et l si finita q si quis
dampni ff de damp infec ¶ Ultimo
vides hic casus pro opi quia tenuit ff
in pri q dr q in possessione legatorum
facta missione no pt peruenir ad fru
ctus quia no pt plus committi
nisi fm eum ut hic q no Bar le d

¶ Cum in seruatorum
Iste est bonus q et oppo de l iure
dicacione q i ff de bo aut iudi pos
Ro hic loquitur in legatariis ibi in credi
toribus vel alr ibi loquitur quando ille cui
est facta missio nolebat colere sed alii
colendum locare hic pse vult colere et
id ad eum pertinet cultura nisi sit facta
missio ex rescripto primo no ad illud
fit sequestracio rerum que seruari non
pnt tunc dnt vendi et precium itineri

in sequestro ar hmoi lex et tex habes
in l litibus C de agri et censi li xi
et l si i de requir re So no si aliquis
percepit frumentum ex fundo tuo
per plura tpra precia preterita an teneatur
tibi ad restitucionem fructuum vel sufficiat
q reddat estimacionem per tpra hoc l vi
delle q teneatur ad estimacionem quia non
potuit seruari dixi tibi in l diuortio
q ob donaciones ff so ma ubi vide
tamen et [illegible] vr velle ut l i C de pig
act tenementi illud q dr hic et
vide glo sup ubo si nulla domus q
incipit sua vel testator Et no tex cum
glo q qui capitur in tenuta de primo
decreto aliquid et tu no hes ubi te
neas permittitur tibi alium dare ut teneat
seius si habeas ubi teneas ar hmoi
glo ¶ Queritur q due sunt in missi
one ex edicto et ex rescripto glo ponit
duas dras et multe sunt dre ex e
dicto fit missio a principio eciam ante
aditam hereditatem ut l i q si ff e
ex rescripto post aditam hereditatem et sex
menses ut in v cessati ¶ Item edam
no requirit moram heredis ut l i q
no exigitur ff e rpm fit ut in v ces
satum et q satisfactionis ¶ Item edam
sit missio in bonis hereditariis ut
in q qui pos ff e l pretor in bonis
heredum ut in q qui pos et q im
pator Item inter rescriptum et edictum
est dra maxima ut hic q Item alia
dra quia missus ex edicto de possessi
one pstita sibi satisdacione recedit
ut ff ti i l si aduersus sed missus ex
rpto no recedit nisi integre sibi sa
tisfiat ut ff e l si pecunie q si et ibi
dicam Ex istis dictis et ex hiis que
dixi in v sex aute menses habes
collige practicam rpti ¶ Ulterius quero
si creditor est missus in possessione
an equipetur misso in possessionem
ex rpto Breuiter si creditor mittitur
in possessione quia debitor no defen
derit tunc equiparatur legatario misso
in possessionem ex edicto ut l si finita
q si quis aut ff de damp infec Si
vero est missus ratione q no soluit
tunc equiparatur legatario misso ex
rpto ut l si pecunie ff e et ibi videbit

¶ In possessionem mitti
Iste est bonus casus ¶ Oppo q post
litem no pt peti cautio ut l pomp
q rati ff de pcur Ro illud q dicit
in l pomp q rati habet locum in cau
cionibus que pstantur a principio et ideo
no petuntur quia vr eius persona
approbata l ista loquitur in aliis
caucionibus que ab ipso principali
pstantur no apparere Item iudicio ista
no pstatur actore lite sed debebatur nulla
lite pendente ut l ecia ff e et sic
pendente lite et pendente appellacione
pt peti ut l polt q impor ff e

¶ Missus in possessionem
Queritur utrum iudex posset dare
licenciam q posset ingredi sua auctoritate
hic vr tex q no glo vr q sic ut
meminerunt C vi de vi et ibi

C. et glo. in l. iuste ff. de acquir. poss. et ibi ja. de are. et old. et ibi dixi net obliste quod qui verum est quod tua auctoritate non potest ingredi si invenis resistentes et illa resistentia debet fieri per officiales secus si tibi non resistitur quia tunc potest dari licentia ut tua auctoritate ingrediaris. Bartho. le. doc.

Si tibi pure iste est difficilis et hoc dicit maxima si legatarius a quo relictum est fideicommissum non caveat fideicommissario sic fit missio in eorum vel iure quod habet pro legato vel causa de occasione h. d. ¶ Illo quod sic potest primum de actu interponi in nomine debitoris secundo et in iudicis officio potest interponi oppo. et videtur quod iste fideicommissarius debet agere contra heredem directo non contra legatarium ut l. pro his ff. de cadu. tol. et l. si ab eo ff. de usuf. le. sed ibi loquitur quando legatum deficiat et apud heredem remansit hic non deficiat. ¶ Oppo. de l. siquis servum ff. siquis cautionibus § dele. et ff. ubi loquitur quando legatarius primo inulta aut pa poterat impugnari. ¶ Quero quomodo fit missio in possessionem in nomine debitoris sciat quod pignus non constituitur hic ut fiat missio realis ut l. pretorium ubi hoc est. ¶ De pig. act. quia in nomine debitoris potest fieri missio an est impossibilis ut glo. in l. plt. in pri. ff. de donat. practicam ponit glo. in l. i. de pig. hoc est verum quando pignus pretorium est sed si pars ipsa principalis vellet cedere tunc cessio haberet vim traditionis quia illud quod operatur in corporalibus traditio illud operatur cessio in nominibus debitorum ut glo. in l. ult. C. quando fit vel pena. Bar. le. d.

Si precario Rem fidei commissum illo quo non receditur de possessione nisi prius solvatur ut hic et l. 18 consequenter nisi ff. fami. her. et l. cum qui ff. de punit. are et l. i. Contra pri. ff. ut pl. hie. oppo. ff. ti. i. l. si adversus et C. de bo. auct. iudi. pos. quod ei qui et l. si finita quod siquis dampni et quod se ff. de damp. infec. Respondetur iste nisi non quia tunc recedit a possessione quando fit illud quod si factum fuisset ab initio possessio non fuisset data unde siquando missio in possessione est facta quod non solvitur non recedi nisi solvatur ut hic. si missio est facta quod non satisdatur statim cum satisdatur recedatur ut l. si adversus ff. ti. i. si missio est facta quia est contumax in non veniendo statim cum venit receditur ut auc. ei qui rem ut velle quia dentio spec. in e. de pte. et de v. sig. Bar. le. d.

Cum venter Glo. querit de rone dic quod est speciale hoc ventris alie sunt cause.

Si legatorum hanc lectura ut videtur in l. 18 auc. quod ipsi posse ff. e.

Etiam si quis temporali

¶ Quero qualiter potest desiderare dic quod ex scripto vel ex edicto quotiensque non vult vel iudicis officio ut ff. de re iudi. l. ad uno quod si super rebus. Bar. legum doc.

Municipio Quid de civitate ista l. ut l. i. ulti. ff. quod cuiusque univ. et est quod an quando decuriones creant sindicum sit iure auctoritas presidis vel superioris et dicat ipse quod sic dixi in l. actor ff. rem ra. ha. istud vero facere contra sed bene respiciendo non facit quia non loquitur de decreto in constituendo sindicum sed de decreto de mittendo in possessionem. Bar. le. doc.

Qui legatorum Illo autem singulare quod mittatur fructus missus in possessione ex primo decreto. ¶ Quero quare mihi et pro nepote et dicit glo. quod non est eadem ratio cum mulieres sint obligate vite. ¶ Querit glo. quid si sunt alie mulieres et dic ut glo. et tene primam et eadem ratio fit in aliis mulieribus. ¶ Ultimo glo. dicat quod ista l. est in ar. contra uxorem an sic alenda a tempore mortis viri dic de ista que ut dixi in l. divortio ff. so. ma. Bar.

Interdum licet Ista l. forte non est alibi et non ea. Ego scribatur unam quod in l. si creditores C. de pig. hic potest ingrediendi mea auctoritate in talem fundum vel domum. ¶ Quero si ille fundus vel domus efficitur ecclesie an illa potestas ingrediendi cesseat in ecclesia primo ponit in c. ver. ex de ro. epe. et dic quod non ostendit dicat quod et inhabet relidet Jo. an. et ego in l. si creditores te inuapi. Oa. quod primo et allegores l. si emalis C. de epi. et cle. Ingrum facit ista l. Sed bene illud est re efficitur ecclesie aliud rem efficitur religiosam quia non omnis locus que habet ecclesia est religiosus quia si est religiosus tunc non fuisset illa licentia ingrediendi ut hic. Bartholus legum doctor.

¶ Explicit liber xxxvi incipit xxxvii de bonorum possessionibus

¶ Glo. continuat ista rubrica ad precedentia dic ut in glo. Bar. legum doc.

Bonorum In hac l. iu. seniorconsultus ponit effectum bonorum possessione agnite quem effectum probat duabus rationibus

In omnibus Habitudin et ideo sicut per additionem hereditatis queruntur omnia ista ita per bonorum possessionem agnitam et admissam. ¶ Non haue l. oppo. dicitur hic quod appellatione bonorum continentur comoda et incomoda quod in l. umher

ß ex iur dat fo ut dicaz j. l. prima ste
dr hic q bonoz possio omnia tribuit
qtra agnacio sola no tribuit omnia j.
de acquir poss l. cu herede et l. fcia i pri
ff. ad trebell et ibi no glo sol hic i compo
dis que sunt inter Secus in hijs que plu
rium facti sunt ut possio ut in quarto
¶ Tercio oppo q bonoz possio no tribu
at ius ut in possione carbon l. et si mu
lier rentr, glo. p tot sc glo ut in ea hec
¶ Ite oppo dr hic q bonoz possio tribu
it dnium cum ipo tribuit dnuz dreum
sed utile ut utiles actoes ut l. sed et si
sine ff. sed q par ff. de mun due glo hic
ponte una in l. i alia in l. ij facient
qtrarium dy vi limitare istas glo sic
quia sunt vere qui dnuz directu vel
actoes directe sunt apud alium qz tuc
tantu utiles hiberint ut ibi sed qn
directe no sunt apud alium tunc bonoz
possor habet dnuz racio quia ex
psona heredis no debet diminui ca
sus oblois ut l. i. ff. ex hijs j. de dob
¶ Soluitur idud dictuz dy no pr um
quia qtra eam l. ple ff. ad treb ubi
direum dnuz vel actoes directe no
sunt apud alium ut qn aliquis sine
herede decedit et tn utiles no hi
bemit ut ibi dr ¶ Soluerte si appd
alium non sunt directe actoes vel di
rectu dnuz tn ee sperantur vel possi
bile est ee qm de iure ciuili aliqs
filio emancipato pterer vel alii qquia
te tunc illa glo dicat veritate gradum
pediendum ne bonoz possori que
rantur directe sufficit spes q possunt
ee apud alium ut l. cu duobus ff. h
et ibi no ff. dele i et l. cu quidez ff.
quo dr de acqr hr. Si vero no sunt
apud alium nec ee sperantur tuc dnuz
directu est apud bonoz possorez
et tunc vnu dicat dy Si vero apud
neminem est directu dnuz tuc res
est vacans et in nullius bonis e
et sic p occupacione dnuz fit occupat
de iur gencium sed in actionibus e mag
dubiu sed dicaz idem in actionibus
hereditarijs ut directe sint penes
bonoz possorez io q ptor non pt
facere heredem directe ut q grant
inst de bo pos sed bn pot trasferre
in alium vnu directu actoez et direc
dnium ut l. ptor ff. in pri j. de damp
infec et facit q no in l. i et ij ff. de
bo pos hr pe qmdq tn sit sine dicat
actoes ee directas sine utiles semper
tn glo dicat q sunt ciuiles ut utiles
Sed extensio est ptor ut no media
l. i et ij ff. de bo pos hr pe ¶ Ite oppo
ad l. ij inst ubi dicat q bonoz pos
sessor sustinet vicem heredum Con
pilio e q quas ante dicat glo ff. de
bo pos hre pe l. i. fateor q habent
vicem heredum no tn fecerunt ve
heredes quia ptores hr facere no pnt
ut dicat q quas ante et bene dicat
q no quare ex hoc dico q si aliqua
hereditas defertur ex qstoe alicuy
psidis j. principe ut ducis vel mar
chionis tuc omnes iste hereditates
no pnt deferri ut faciant aliqui
directe heredes sed iur bonoz
possionis et sic oportet q agnos

catur cora iudice Item petit spacio
centum dierum vel anni sed hereditates
que deferuntur ex forma statuti vel
principis auctate bene deferunt iur directo

Bona iur consultus vo
lens diffinire quid
sit bonoz possio an omnia
mult ondere significacoez
hui voci bonoz et huius voci possio
que sunt simul aperta primo ponit
exposicione usqz ad § nunc et sic
habet tres ptes ut in eo patet fa
ibi hreditas aut tercio ibi bonoz dr
hic q appllo bonoz qtinet qmoda
et in comoda qa in l. mulier ff. de iur
dot sed dicat glo ff. e l. i aliud cum
profertur aequitati hereditatibus aliud cu
profertur a l. et sat bn dicat Sed q
hoc opponitur q eciam qn profertur
ab hoie sic item q qtineat qmo
da et incomoda ut l. cogi in pri ad
trebell sed illa apple bonoz pt pfer
ri tribus modis ab homine vel ca
trahentibus et tuc loquit l. mulier
vel a testore et tuc loquit l. cogi ff.
ad trebell et q dixi in l. i ff. dele i
et indebite in l. si quis suum q ht et
l. sed ff. dele ij et facit l. iulianus de usuf
le quoqz profertur a principe concede
te bnficium et tunc dic ut l. princeps
de v sig et p dy et p doc ¶ Sed oppo
licet applo bonoz qtineat qmoda
et incomoda no est tn ex sua signi
ficacoe ut l. ppe j. de v sig tn hic
dr cotra sed ibi ppe bona appellabat
si respice tex ppe solut sc ipm qz
tum dicat in hoc loco expone hoc
est in hac qposicoe cum dicat bonoz
possio secus si appellacio bonoz
simplr profertur ut ibi ¶ Ite oppo
dr hic q eciam si nichil corpale est
in hereditate dr petita bonorum
possio, cum incorpalia alia possint
possideri ut l. finis q inter de acqr
re do sed aliud est dicere bonoz posse
et sic vna pars et e iuncta ut
hic et l. hereditatis applo de v sig aliud
est dicere possio bonoz vel recipit sic
due ptes et tunc est nomen facti et
non cadit in incorporalibus ¶ Venio ad
terciam ptez et oppo j. de v sig l.
nichil aliud e hereditas et bonoz
possio dicat glo bonoz possio e
ius scilicet ptorium et hr tenet Cy O vi
legi l. certuz in prima q hoc est pes
sime dictum qz est qtra tex l. i et
in dicat j. ut ex l. senatus qsult fc
ubi bonoz possio defertur ex l. inde
si ciuili vnde dicatur q hic dr ius
prosequendi scilicet ciuile et ptoriuz no
ob l. qtraria qz ibi dr q est succes
sio no dr ius succedendi qa ibi suc
ceditur ipa voluntate quasi solo
animo quis efficitur heres no aute
dicat sequendi sed bonoz possio
est ius psequendi et sic oportet
q petatur a iudice vel hodie agnoscatur
cora iudice ut j. e. l. ammiapibus
et hoc mult dicere hic tex ¶ Ite oppo
q hereditate no psequar p bonoz
possione no enim quis agit p bonoz
possione Sed hic petit p bonorum

possessionis hereditatis petitione ut
l. i. § de bonorum poss. hr. pe dicit glo
bonorum poss. non est ius quo prosequimur
quasi ea sit immediata quia in iudicium
deducitur Sed est ius per quod prosequimur
ita dicit glo pri. hic di. interdictum retinende
di et sic non loquitur de iure quo quis
agit quia cum haberet possessionem non posset
agere quia possidenti ut ut l. i. § interdictum
dum. Iud. pos. illud quod glo dicit licet
ius sit satis verum tamen hunc tex non vi
detur cognovisse quia iurisconsultus non intendit
ostendere quod sit ius per quod prosequimur
ideo dicit quod tex optime loquitur ita sit
quod qui habet bonorum possessionem edic
talem oportet quod petatur confirmari a iudice
ut s. e. l. § si ea cognita unde ista bo
norum possessio est ius prosequendi ut
confirmetur a iudice vel hodie agnos
catur coram iudice Sed ad id quod dicit
retinendi et possessori non est competi
tum remedium petendi verum est
actione reali ut l. i. § interdictum sed
alias actiones potest habere ut ibi di. vel illud
est verum ad petendum possessionem cor
poralem Sed hic loquitur in petitione
bonorum possessionis iuris incorporalis in quo
datur possessori vendicatio ut l. si forte
§ i. s. si finium. ven. ¶ Quero generaliter pro
dictorum declaratione quid est hereditas
Ro. nichil aliud est hereditas quam
successio in universum ius quod defunctus
habuit illud intellige de quadam
successione qua fit ius statim homine
mortuo ipsum enim personam reputat
personarum defuncti et in eius locum
succedit de acquir. re do. l. hereditas
in multis et defuerit l. mortuo et
ista successio vocatur hereditas
ad hanc hereditatem consequendam he
mus beneficium iuris civilis per aditionem
hereditatis et illud ius succedendi
nobis competit antequam ad nos pertineat
hereditas ut l. pacta rerum § ad l. fa
l. et sic est aliud ab hereditate Si
enim intelligeretur quod ius succedendi
nobis competens sit hereditas se
queretur quod hereditas nobis compe
teret quod in repugnancia ut dicta l.
pacta rerum et illud ius adeundi
quid sit dicit § de acquir. hr. l. is pot
tem ad acquirendum dictam heredita
tem que est successio iure competit nob
beneficium iuris pretorii s. bonorum possessio
quod quid sit dic. h. postquam enim heredi
tas est adita vel bonorum possessio heredita
desinit esse hereditas et confunditur
tamen personis adeuntis ut l. sed et si
plures § si filio § de vul. et pup. et
ubicumque post aditionem appellatur heredi
tas est impropria locutio verum in ti. de
pet. hr. dum dicimus petere heredita
tem intellige i. declarari nos esse he
redes ut l. licet unquam de peti. hr.
et sic tria sunt s. hereditas et ius
acquirendi eam quod fit per aditionem
vel bonorum possessionem item ius pe
tendi quod fit per petitionem hereditatis
¶ Queritur glo ego agnovi bonorum
possessionem verum liberi alias nullum ag
noscere bonorum possessionem unde ag
nati probando se agnatum et pro
bando me non filium esse audiri dicit

glo quod sic ista glo videtur contra l. i. in fi.
cum l. se. § de libe. agnos. ubi si semel est
pronunciatum utrum sit liber vel non de cetero
non potest moveri quod dicit glo verum est
si lis non esset mota contra primos creditores
rem vel contradictorem cuius pri. interest. al.
si esset lata sententia contra eum cuius pri. inter
est tunc perpetuo preiudicaret ut ibi in
dic. quod h. lo. quando probaciones fuerint sic
sumarie et sic non preiudicant in alio
iudicio ut l. siquis ali. § si vel pa
rens ig. de li. agnos. et l. admonendi § si
super rebus f. de re iudi. ¶ Quero an ali
quis sit negandus qui petit bonorum
possessionem indebite f. e. l. § si ea cognita
¶ **Invito** Oppo. glo primo videtur
quod sic iura bonorum
possessores habentur vice heredum ut
s. e. l. ii. sed heredes coguntur similiter
ut § sui insti. de hr. qua et diff. dicit
glo fallit ibi in § sui item fallit in
l. recusare § i. et l. cogi et l. quod potest
§ ad trebell. decretalis non quidem in
vito sed bonorum possessio edictalis bene
defertur invito ut hic ¶ Jo. fuit in alia
opi. quod bonorum possessio edictalis et
decretalis sit una et eadem sicut ge
nus potest repudiari ita et alia prima
opi. quod h. § habeat locum medietatem bo
norum possessionem contra tenetur et sic opi
Jo. non videtur vera qua reprobat eum
l. si. cum pu. in iii. q. C. unde le. Quero
utrum pro sine vel filium bonorum possessio
possit acquiri invito videtur quod sic ut
l. prius vetante de v. oblig. et l. in
vito de acquir. re do. glo tenetur contra
In hereditatibus vel bonorum possessio
nibus in quibus est dubium an sint
locupletes vel non Sed in contrariis
loquitur de acquisitione aliarum rerum
quarum acquisitionem certum est prodesse
¶ **Et municipibus** Queritur quid dica
tur inter societatem collegium et corpus
glo dicit bene ut in ea hec et habet
etiam in l. i. f. de colle. illic. et l. i. pri.
§ quod cuiuscumque univ. no. ¶ Quero quis est
ille alius qui potest agere nomine univer
sitatis dic ut in glo et bene ¶ Sed queritur
que sunt ille bonorum possessiones
que possunt deferri istis civitatibus so
cietatibus et similibus dicit glo ex testa
mento vide glo que incipit ut studiis
ibi et dic quod municipio nunc Sed ad
verte ista glo dicit quod civitates non
possunt habere bonorum possessionem nisi ex
testo quia cum bona sunt vacantia
deferuntur fisco non civitati ut l. i. et
ibi no. C. de bo. va. et hoc puto verum
in civitatibus que principem recognos
cunt sed si civitas principem non recog
noscit tunc ipsa est camera sui ipsius
ut l. apud hostes f. de capti. et postli
mi et sic sibi bona vacantia competunt
et ita de facto servatur Item quod glo dicit
quod civitates et municipia non possunt
habere nisi ex testo est verum nisi habeant
libertatem cuius hereditas ab intestato eis
potest queri ut l. intestato § si municip
es f. de suis et le. et l. i. f. de liber. uni
¶ Quero que est differentia inter possessionem
ita agnitam et illam que competit

exceptionis edicto dicit glo qn ista agnita
est decretalis Sed illa edictalis ut l i
§ decretalis j de suc. edic Sed quidam
dicunt q edictalis et decretalis sunt vna
et eadem doc tenent q sit duplex vna
edictalis ex qua competit ius petendi
decretalem alia decretalis ex qua heres
bonorum possessionis hereditatis petitionem
het in l ij § de bo pos hr po et no C e
l i cum pu Sed si esset vna et eadem se
queretur q statim quis posset agere bo
norum poss hereditatis petitione tamen
suo effectu qr obstaret exceptio q falsum
est quia an ipsam agnitam nullum ius
competit sibi ja de are ut refert Cy in
l fi in q iiij C vii le et hec prout
exponimus preter edicto s incorporatum Item
possimus intelligere q hic ponatur alius
casus dictum est q pro illis vniuersitatibus
persona lata pot petere bonorum possessionem
Sed si persona lata no petit tunc iudex
debet dare ex officio suo et supplebit de
fectum illius administrator sicut supplet
defectum tutor in persona minoris ut l
bonorum in fi C e et l si infanti i fi C
de iur delib quod tene menti Bar l o

Vari dr hic agitatio sensum q si filiusfamilias intestatus decedit no habet locum bonorum possessio hec est correctum qr filiusfamilias habet hodie heredem tm de iur C ut l q sat C de bo q li qua de iur ante pauc de hr abinte § i Bartholus legum doc

Acquirere vides q bonorum possessio no agnita no transmittitur Item tamen p alium quia p ipsum pot peti Dr hic q bonorum possessio no agnita no transmittitur q j de ytab l illud § siquis et § et q max ime glo sol et bene stat in l sepius j de car edic et l ventre et q ibi no § de acquir hr Oppo de l pantonius § de acquir hr sol glo et bene Item oppo j de suc edic l i § quibus glo videt optime Dr hic in prima pte q bonorum possessio pt queri p alium q in l paulus § de acquir hrdi so aliud in hereditate aliud in bonorum possessione et est ratio diuersitatis qr bonorum possessio intr equitate pretoria ut l sed tn prone § bonorum j e et insti e § quos autem et ideo qr equitas natl hic magis considera ratihabitio ex post facto sed hereditatis aditio est de iur ciuili magis vigoroso io no sufficit ratihabitio ex post facto illa ratio q dicit ad illud quare in hereditate debet precedere iussus sed in bonorum possessione sufficit ratihabitio ut no in l i C eb Sed quare p parentez non queratur hereditas sed bonorum possessio sic Rndit glo hic et in pall l paulus et § ad treb l quisita § i qr aditio hrditat fit solo animo sed bonorum pos no constituitur solo animo sed requiritur sum doc repre hendunt hoc quia no est verum cum statim constituto pratre ad adeundum no videor adire sed tunc cum pam adibit videor adire et ideo est ratio qr ille actus est magis solempnis et hoc patet qr in prouin cesar est specialis ut l i § de offi pam cesar q in alijs est ius coe

in contrarium ut no p doc C e l i Quo
litem requiratur speciale mandatum quidam
q no et hoc reprehendit glo alij q sic
prima vera ut j e l filius ubi sine
mandato queritur q multo mag cum
mandato quam Bartholus le doc

Si causa Oppo de l ij § di es et § in bonorum j quis or in bo pos s sed bonorum possessio que capiat fines datur iudice sedente pro tribunali et cum cognita Sed alie dantur de plano et summarie Item oppo et videtur q no sit necessarium iudic decretum ut C e l fi et insti e § fi et C de in fa l fi § ij sed fateor q hoc no e necessarium iudic decretum sed sufficiat sola agnitio coram iudice j et io bonorum possessio que olim appel labatur decretalis debet hodie vocari iudicialis ut no § e l § a municipibus et C e l fi et per azo in summa huius ti Oppo glo inta de lib § missus sed ibi in manussione aliud in isto de creto Quero p quem iudicem pnt dari iste bonorum possessiones hr ista bonorum pos que pro tribunali et cum cognitione decernuntur sunt mixti imperij et ideo p iudicem delegatum vel p alium no habentem mixtum imperium hoc no poss concedi ut l cognitio § ut bonorum § de officio eius cui ma et iur dic et l ij § quidq § i § de offi pconsul et le agnitio que fit hoc pt fieri coram quolibet magistratu ut insti e § fi et C e l fi So quero utrum in postulatione bonorum poss requiratur libell glo in l ij § dies j quis or i bo po s dicit q in hijs que cause cognita tribuuntur requiritur libellus in alijs secus sed hodie sufficiat q pars agnoscat sine libello qr nihil petit a iudice vel apte Tertio quo litem pars debet citari sm ista iur vel hodie sm ipsa hodierna sm q fit agnitio sola vr q sic quia dies bonorum poss sunt utiles ut l ij § di es j quis or in bo po s Sed dies utiles dicuntur qn est copia iudicis et adversarij ut l i de diui et temp pscripto et sic debet esse adversarius Sed videtur q est incertum in quo ad versarius debet requiri vel sufficiat copia iudicis ita no h et l ij in pri § quis or in bo pos s puta dr hic causa cognita q debet intelligi pte pute vel citata ut l mane § causa cog nita § de minor Sed illud est verum in hijs que pariunt magnum preiudicium adversario sed ista bonorum possessio no tribuit adversario preiudicium in proprietate vel in possessione qr quicumque veniens litem contra contra eorum preferetur si probabit se potiorem ut ins § e l v bonorum Sed glo dicit contra quia filius pt petere bo norum possessionem ut j e l filius q fit pte non citata qr filius no pt esse in iudicio puta bonorum possessio datur hereditate no adita ut l illud in pri j de y tab q nemo est qui citari possit debet possit pz ergo q pars

quis no d' citari

quis no dr citari Idem tenet Ia. de ra
et Cy C e l ult et ee vr michi q i
l i tangit rof Inti de bo pos infi et
inti de bo pos gtra tab determinat
gtrarium q pars debeat citari et hoc
p istum tex qui dicit cu cognita pu
glo in l ij § dies tenet q debet dari
libellus si enim adusarius no eet ad
quid daret libellus no video ad id
q dr q filius no pt ee in mediato et
bu pt petere et ile no informa iudi
cij Ro unus qui filius petit fit i fo
iudicij quia in simili casibus filius
pt ee in iudicio ut in momentanea
possione et alijs casibus Iliani illud
g ede indic ita videt rof p ad id qd
dr hereditate no adita pt dari bo
norum possio quis g° citabitur dicat
rof q heres institutus qui habet
ius succedendi pro h l i § plt s de
ven inspic et l inconcedendo de ag
pliu arr pro h facit quia ingratitude
inuentarij citar pars ut l filium C
de inr deli § sin aut dubius g° ic

q glo idem facit C l si ut se ab herede
absti aut si omis quid dicemus primo
non recederem a glo ista qz tex e in
sine I e l filius ubi nemine petere
pot dari bonor possio g° no i for
iudicij tu concedo q si apparet stius
gtradictor tunc deberet dari libellus
et deberet procedere negotium solep
niter ita intelligo glo l ij § dies ut
l fi C de edic di adri tol no obstat
q dicat h cu cognita quia intelligo
quo ad iudicis informatione utrum sit
filius vel alius talis qui debeat admit
ti vel non sed hodie certum est q no
requiritur pt citacio sine dubio ut
inta e § fi et C e l fi no cu eo gdi
tione possit agnosce g° no est citandus
sed an hec agnicio sufficiat in bonor
possione gtra tab ut testum rupatur
et quida dicunt q triplex est actus
s cognicio et hoc fit cora iudice sim
fornia dec l fi C e Alius actus est
quo testum rescinditur et istud fit da
to libello sicut in q̄rela ut C de coll
l ut liberi et s de inoffi tes l filio
tum h non exiguntur probaciones in
plene ij sequens iudicium q̄ speratur
tercius actus e quo agitur bonor
poss hredit peticione vel interdco
quor bonor ut C quor bonorum
l i michi autem vr q ex sola agni
cione facta cora iudice si sibi ius co
petebat testum rumpatur ita tenet ex
presse glo C de inr sur l fi § i ubi
dr tex tamen hoc venit examinandum
postea in interdicto quor bonorum
summarie ut C quor bo l i et ibi no
vel in peticione hereditatis plene et
hoc vr velle glo in l si filius I de bo
nor pos sm tab et probatur in l filium
§ si quis de le pt et q ibi dixi Quo
quid in bonor possione que datur
ex edicto divi adri tol utrum sit cita
da pars Ro q sic pars que posset
ledi p l nam ita dicimus de adopt et
lege h aut § i I qui exeu in pos cu
et l de uno quoque de re iudi tu sillz
no obstat q h no quia ista bonor
possio de qua hic loquitur no parit
preiudicium in spectatione neque in possione
in possione no quia p hoc rei possio
no adipiscitur ut no s e l i in spectatione
no quia hoc venit iterum ad examina
dum in bonor pos hr pe utrum sit
filius vel cognatus ita no s e l iij
v bonor et hoc vr sentire Cy C
de edic divi adri toll l ult Sed q
liter citabuntur adusarij Ro si e cert
adusarius nominatim debet citari ut l i
§ plt s de ven inspi al sufficeret
q fieret gnale pcla ut in aut si oes
C si ut se ab herede absti et l si co
tre C de re pignor Bar legum doc

In bonorum

In bono
rum possi
onibus locum habet ius accrescendi
Item porcio deficiens accrescit ei q sua
agnouit sine nova agnicione si coe
iure succedebant secus si adversus
diuiso h e ulq ad l Sed cu prono
v bonor tex ibi no est ius accres
cendi sine nova peticione seu agnicione
ut sequitur no tex ibi Cum ceteri ic
qz est no de ma hmo § hes C qui no
pe p pe debet Oppo primo ex glo
pariter gnitos gnicione legali no est
locus iuri accrescendi ut I so-
verum est in ptracaibus debet in spe
tate ut ibi Sed in vltibus successoribus
est locus iuri accrescendi ut hic sive
succedatur ex testo ut l servus eius ab
extero et ibi bona glo s de acquir
hr sive succedatur gtra testum ut p §
tab ut l si duobus in pri I de g tab
sive ab intestato ut hic et C qui no
pe p p totu sive succedatur de iur
antiqui ut I de suis et le l si ex plibus

Sed cum prono

dr hic q scripto repudiante
patronus pt totu petere
Queritur quo iure petit p g tab no
quia no copetit nisi ad certam partem
p sm tab non qz no est scriptus glo
videt tribus modis primo q petet
p unde legitimi ut l ij infra et l iij vn
le et insti de lib succ § similit hec so
no est vera qz gtra tab est ex testo et
bonor poss ex testo et unde legitimi
ab intestato g° ic so verum e q ab i
testo no pnt gcurrere sed ex post fac
to ar l certa s de inoffi tes vel melius
dico q datur bonor poss unde legitimi
non tu ab intestato et illa bonorum
poss gtra tab quatur in unde legitimi hec pbatur
in l si libertus pterit in pri I de bo
lib et l i § si sub condicione l de bo pos
s tab et hoc puto verius Alij dicunt
q pronus intentabat bonor possio
nem sm tab quia in locum repudiantis
successit hoc no placet qz no succedit
in locum repudiantis ut veniat in
illius sed iure suo ut no s e l iij §

acquire in solutione contrarij l. i § quib. de succ. edict. Alij dicunt quod veniat per
viam legum bonorum possessionem extraordinariam
non placet quia cum habet ordinariam
per viam legum non debet venire per extra
ordinariam ut l. in provinciali de op. no.
nunc. et sic tene primam quod veniat per vi
lam inter eos Ista opinio retenta vel
quod ista lex non procedat quia ex dicit
quod institutus inique adiuit et tunc
pronunciatur petere contrariis ut l. illud
de contrariis et l. de § ut primo i de bo. li.
Sed tex. dicat contrarium nam dicat quod
heres adiuit et tunc non potuit
repudiare sed tex. dicat contrarium quia in
le huius timore glo. dicat quod heres a
diuit Sed abstinuit per restitutionem in in
tegrum et pater ex bona sed contra ex ipsa
nam quod licet post emolumentum contra
non sit locus iuri accrescendi inter
heredes et legatarios in institutionibus
ut l. i circa fi. de usufruc. acc. hoc est verum
nisi aliquis petat restitutionem ut absti
neret ut hic expressius in l. ex contrac
tu cum sua glo. de re iud. Alij dicunt
quod hic institutus filius liberti qui in
qua se immiscuit tum existentia sui heredis
operatur ut competat contrarium ut l. et si
ex modica § si filius i de bo. li. ¶ Ex
quo non quod ius accrescendi non impe
ditur per existentiam sui heredis 3° l.
dicit quod unus ex heredibus adiuit
et postea remittant beneficio alterius
abstinuerit se ut l. cum heredi § de acq.
her. et ista est pater ex bona Bar. l. d.

¶ **Bonorum** possessio quia ista
non sit ne
cessaria habentibus ius legum quia ex
eo quod petunt bonorum possessionem videntur
gerere pro herede ut l. impuberem
C. de iur. de sed ut in glo. hic et ibi
¶ Quero dicit hic quod legum vivendarum
glo. ponit plura exempla sed nos
tenemus . i . ut ex l. senatus consul
bo. po. datur ubi est Rica. Bar. l. d.

¶ **Notis** Iste § facit mat.
quod si in instro continetur
promisit dare centum florenos quod non
debet mandari executioni ut l. ad
h. optic C. de testa. aut hec inter libe
ros et l. ij § plt C. de ne in emi.
et in prima contrarium ff. nisi in contra
rium est casus § de heredi. insti. tit.
l. quotiens § sed et siquis pro centum
sed quedam sunt signa inconsueta
et ex illis non datur bonorum possessio
ut hic quedam sunt signa usitata
ut pro centum unum et tunc suffi
cit ut in contrario fallit iudicium ant.
hoc inter liberos C. de testa. ubi de
rigore imperator non multum quod servatur
per notas Bartholus legum doc.

Servus dicit hic quod ser
vus potest
petere bonorum possessionem ¶ Quero
utrum dicat de bo. pos. delata
domino vel servo dicat glo. contrariumque ut
in ea patet ¶ Quero utrum alij quam
domino possit dari possessio bonorum glo.

quod sic et bene si enim absenti et non pete
nti potest dari multo magis potest dari servo
petenti ¶ Quero qualiter debet esse
certus dicit glo. ut iudex non ut pri
vatus arg. l. illicitas § veritas § de
offi. pre. et ideo est de cautela quod hec po
natur in actis quod iudex sciens ipsum
filium sic decrevit pro hoc tex. in l. si
autem i. de bo. aut. iudi. possi. dicit hic
quod bonorum possessio potest dari absenti et non
petenti alij quia contrariatur vel quia non
nisi sequatur ratihabitio ut § e. l. iij
§ acquirere ignoranti quod inconveniens
si iudex voluit i. e. l. plt. sed ibi loquitur
in minore ut ibi dicam Bar. le. doc.

¶ **Impubes** Contrariatur glo. quod de
adulto dicit ut in glo.
dies iste § habet duas lec
turas una quod habes hic sic alia
quod habes sic ad lec prout est scit
primo de eo quod dicat de pre ¶ Oppo. quod
scientia patris non nocet filio ut i. ti. ij l.
§ i et i quis or. in bo. po. § l. cum et
l. cum filio sed glo. duobus modis uno
modo quod cedit dies ad commodum filij
ut possit adire non quantum ad incommo
dum hoc quod dicat de tutore dubitatur
dicit enim quidam quod scientia tutoris nocet
pupillo ratio est quia contra eum non potest
haberi regressus sed contra tutorem sic
hanc rationem tangit glo. in l. si infanti
§ si vero C. de iur. deli. Sed doc.
idem tenent in tutore quod in patre ut re
dat quo ad commodum non quo ad in
commodum Ita dicit tenet hic et Cy. C.
e. l. bonorum iij quod quod maxime imitatur
hodie per l. ult. in fi. C. unquam causa inte
rest non enim ut ex in l. i. e. ti. ¶ Quero
hic dicit quod scientia patris non nocet filio
Sed quero utrum scientia patris noceat
ipsi patri videte si nos querimus secundum
ista tempora secundum que quidquid quere
bat filius querebat patri puto quod patris
scientia sibi noceat non filio ut l. iij qui
heres § fi. cum sua glo. § de acquir.
her. Si vero querimus secundum nova iura
introducta per l. fi. C. de bo. que li. tunc
pater non potest acquirere sibi pleno iure
nisi filio repudiante et ideo ante
repudiationem filij tempus non cur
reret patri ut C. e. l. ult. ¶ Sed quero
utrum scientia filij noceat ipsi filio Re-
spondeo si loquimur secundum ista tempora secundum que fi
lius non poterat agnoscere sibi pro
bonorum possessionem tunc scientia filij non nocet
sibi nisi sicut noceret patri sed patri non
nocet nisi secundum distinctionem positam in l. fi.
in prin. i quis or. in bo. pos. § Si vero
loquimur secundum iura hodierna secundum que
filius potest petere etiam contradicente patre
ut l. ult. C. de bo. que li. tunc scientia filij
nocet sibi et patri et non C. e. l. i et j
quis or. in bo. po. § l. ult. licet Ia
cobus dicat contrarium dicit enim quod sicut
expressa repudiatio filij non nocet dicit
enim quod sic patri ut l. fi. C. de bo. que li.
ita licet tacita doc. dicunt contrarium
in l. i. C. e. per hanc rationem si enim

sm antiqua iura sm que filius m9
mr habebat quia omnia querebat
patri sua filij patri nocebat multo
mag hodie ubi plus mr habet no
obstat q repudiacione no preiudicat
patri quia secus est in repudiatione
expssa aliud in tacita que fit ex pre
stite in l si infitie et ff. s de sm ra
p ista faciunt ad q utz sua patris
et tutoris prodest ad quiodu pup
illi ut dixi et idem erit hic dixi i l
qui duos j de re dub pdicta vera in
repudiacione tacita ex tu solu tpris
sed in expssa dicem9 j l proxima

Tutor oppo glo i l si
ad pupillu s de
auctu duc sunt sed in glo
una est q solus tutor no
pt sed consenciente pupillo sic ex l
volunt C de inr delib vicinus in l i ff
si tutor j ut edi ex alia sed et azo et
cno q solus tutor no pt ut hic sed
cu pt consencientibus amic et iudice
¶ Quod dicem9 ista opy azo pt esse
vera recte intelligendo quia ista re
pudiatio vr queda alienacio iuris
mr quesiti pupillo i sic in alienacione
rer requiritur iudic auctas et tuto
ris ita in hac repudiacione requiritur
iudic auctas et tutor ut l puto q si
fundum s de re cor et si dio qui
lo in fundo legato qui tulit recta
via in pupillum Ro quod licet bo
noru possio no tulscat ipo iur ut
s e l i et ibi deli tamen quod ius si
dicat mobile vel immobile sm id
cu adicia ut l i vel ij C si adu tus
et l si ad resolvendu C de pedi in
et no p dr in l pt quis s de auc
tu quod aute dicat azo q requirat
amicor requisitio intelli sm ling
puto q veissima s de re cor q anq
fiat adicio vel repudiacio interroga
bunt consanguinei et amici an hoc ex
pedit pupillo vel no ut ibi dicatur
¶ Oppo dr hic q tutor pt petere no
repudiare ut l qui pt j de re in et l
is pt s de acquir hr sed dicat glo illa
regula fallit in hijs adminstratorib
quia no videntur tutores cu pupillu
spoliant glo ista dicat bn Sed dic
clarius quia q dr in l qui pt e veri
in eo qui suo noie pt acquire quia
ille pt repudiare nisi etas sit impe
dimento sed ille qui pt acquire noie
alior no pt repudiare ut hic de
hoc vide q no C e ti l bonor in
fa q ¶ Quero utz expssa repudia
tio filij noceat pri vel repudiatio
patris noceat filio het tex in l is
qui q h s acquir hr ubi dr q no
nocet et h sm hoc iura sed hodie
plus quia unus repudia alij pro
ficit quia si unus repudiat alius
habet ut l h C de bo q li ¶ Quero
utru repudiacio dni noceat servo nt
cuo tex q sic in l legatu i prima tarta
s de le l pro hoc eo j de suis ede l i

q p servu ex hoc etia concludi q he
ditate delata in mo chio poterit abbas
repudiare no autem monachus equi
paratur monachum servo ut no vul
tum hedes q h j de acquir pos

Fa bonorum
Dividitur in tres ptes primo
ponit dictu ingrne so ponit
ex in bonor possione exclus sec
in bonor poss ab intestato sa ibi et
ante tcia ibi satis cu iso tex ibi co
periam et ¶ Oppo et vr q ista distic
cio potuerit vel no potuerit cosule
peritiores no debeat fieri ut l regula q
sed mr s de iur et fac ig dicat glo
q hec distinctio fit qui tractatur de lu
cro al secus ut in contrario idem dicat
dy in c iur ignorancia de reg iur li vj
et etia no in contrario dr h copiaqz cor
quero quis debet hoc probare an ego
adversariu hmisse copiam aut ipsa
ad ijs se no hmisse copia videte
no hemus tex diceutez comunitatib
et locis insignibus ut si est castru
nobile est presumptio q ibi sit copia
peritor ut est tex in c statutu eo de
rpt li vj Sed tunc quero quis dicat
locus insignus Ro tex dicat ubicuqz
est communitas vel castru q habeat
forum iudiciale et heat merum et mix
tum imperium dr locus insignus ut l
si duas q daret al decet aute s de
exce tu et p hoc debet intelligi q
at dixi nobis imputat aliqu cui
no misit parentem quia dixi q debet in
telligi si inveniebat parentem suffic
tem ut l decqz iust s pro utru aut
deat reperiri et an presumat sufficiens
ex qualitate loci p similiter vel no dil
ligucdo ut s dixi tenementu ¶ Ultio
hoc l faciat ad id q dixi nob in l q
duos s de re dub q eo ipso q quis
sit proximiore consanguinem et illu de
functum de eius successione tractatur presum
itur sibi eo hereditatem delatam ¶ Item
facit q qui consulunt peritiore et eius
consilio facit debet excusari no di
cas debet q ipertat veritate quia
alterius consilium quis no tenet sequi ut
l ticiu et pnemu in pn de adm tut
sed dic debet credere sic ut si credit
habeat iustam causam credendi et ideo
si erravit heat iusta cam credendi
et io si erravit erroris ut est tex
hic q tenementu et hoc in psonis
que no debent scire pse et p hoc tex
h et l regula q sed mr C de iur
et fac ig qua si unus assessor petit
consiliu ab alio certe credendo consilio
illius no habet iustam causam ignora
cie quia pse debet scire et ideo im
pericia sibi imputat ut in c impi
cia de re iur li vj Bartho le doc

Non est ambigendu
Oppo etia q quilibet admit
tatur cu filijs ulio venit
at ut C de adu tol l i so

ut in glo Sed quero mag dic de ut
quam de aliis Re quia iste p(ro)pe vi
debant(ur) admitti in quoda(m) sp(eci)ali et io
facilius videbantur excludi ut l eius
qui et p(ro)ximi ff de testa mili ¶ Ultio
glo querit utru(m) iste fiscu(m) et rem pu
blica(m) sit dicta et dicit q(uod) no(n) et de hoc
q(uaestionem) ponit doc in l res publica ff
de qui ca ma et tangi(tur) in Rica C de immu
nita li x et in aut de h(e)r(edibus) et fal in p(ri)n(cipio)
Sed melius quaz p(er) aliu(m) ponit(ur) p(er) guil
C co(mmunia) de suc l i Bartholus l(egum) doc(tor)

¶ **Ubicumque** oppo de l i § et hu
dequitab et l sed cu(m) p(rae)torio § e glo lo
et bn et eodem mo so insti e ti in
pri uel clarius quia qui aliquis p(ro)hi
betur de iur(e) ciuili in odiu(m) ip(s)ius tunc
no(n) admitti(tur) ut hic sed et si p(ro)hibet
p(rae)tor q(uia) ip(s)e aliq(uod) delictu(m) tunc p(otes)t admitt
ti de iur(e) p(rae)torio ita no(n) dy in c cu(m) q(ui)
vnq(ue) una de re iur li vi Bar l d

¶ **Edicto** hoc est ex(pressum) p(er) no(n) ex
hac l que sit ca capi
talis site in l si vero § rei § qui sat
tog et l y de public iudici Bar l d

Cum quidam crum tessu
d(icitu)r falsum vr(de) bonor(um) possio(nem)
agnoscere si de testi viribus
certus eat h d no(n) l ¶ Oppo ex glo dr
hic q(uod) forte certus erat quia qui testu(m)
dicitur f(al)s(u)m fro alieno no(n) possu(m) ee
certus ut l cu(m) falsum § de acquir h(e)r
sed oz te intel(lige)re sic q(uod) p(ro)ferebat testu(m)
factum certo die ego sum certus q(uia)
illud testu(m) est f(al)s(u)m q(uia) tota die illa fui
Rome cu(m) testatore ista est ratio accur
in s(ecundu)m pu l pauitgmis § rei § de acq(ui)r
h(e)r ¶ Sed oppo ex glo de l quemadmo(dum) ff
C de inoffi tes ubi agendo de i offi
no(n) vr agnoscere h(e)r(e)ditate et de l au
tisti(us) et quod ibi p(er) dy § de acqr h(e)r sed
aduerte q(uo)n(iam) est certu(m) quo aio quis p(ro)po
nit querelaz uel acc(usationem) falsi vel nullitat(is)
et tunc sta(tim) certo ut in l gtarijs ¶
Si vero est dubiu(m) tunc tenendu(m) dic
ut l querela i offici q(uod) in dubio vi
ponere aio no(n) adeundi ut dicta l autis
tius et dicta l quemadmodu(m) et hoc puto
veru(m) ro quia tunc cu(m) querela p(ro)pono
sed nolle tunc adire no(n) possem ab(s)i(n)tes
tato quia tunc testu(m) durat ut l q(uo)d ui
de acquir h(e)r et l aug C co(mmunia) de suc
et io no(n) p(ro)pono ut adea sed ut parez
ni via adeundi pro hoc q(uod) no(n) in l i
§ si parendi § de con ob caus et l ia
dubita(n)t de h(e)r insti sed cu(m) p(ro)pono que
laz f(al)si tunc si cu(m) certus de viribus testi
q(uod) est falsum instrumenti possez adire
si vellem ut l cu(m) falsum § de acqr
h(e)r et instrume(n)ti possem p(ro)ponere bo(norum)
possione ut h(ic) io p(ro)ponendo videor
agnoscere ut hic ar l iam dubitai
et ibi no(n) de h(e)r insti Si vero non
sum certus de virib(us) testi tunc ide(m) q(uod) i
querela i offici q(uia) no(n) videor p(ro)ponere
aio adeundi ar l quemadmo(dum) ff de in
offi tes et l autistius p(er) all in uir no(n)
dicendi nullu(m) dico ide(m) q(uod) in ca falsi q(uia)
singul(iter) cu(m) falsi q(uia) singul(iter) cu(m) nullitat(is)

reddit me certum tunc statim possu(m)
adire nec est nece q(uod) petaz annullari a
iudice quia ius annullat ut l que sub
conditione § fi § de condi insti et io cu(m)
p(ro)pono nullitate videor adire ut l suy
C de acquir h(e)r Si vero sum incert(us)
de nullitate tunc ide(m) q(uod) in querela inoffi
ciosi ut dixi in q(ue)rela falsi quia sum
incertus de viribus testi et sic non
possem adire ut l sed et si de sua do
acq(ui)r h(e)r ¶ Oppo ad l in glo q(uod) p(ro)uide do
in isto no(n) videor p(rae)uidere in alio ut
l si fili(us) i in bo § s(ecundu)m ut no(n) § de ali
nimia ar fur l i te in p(ri)n(cipio) dixi in l si
s(er)uus ¶ Sed oppo q(uod) imputet(ur) huic cur
sit et semel o(m)n(e)s non p(ro)posuit sicud
dica(m) in tutore cui imputa(tur) si o(m)n(e)s
excusationes non p(ro)posuit sit ut l sac
§ qui nunc § de ex cu ti et insti de ex
cu ti § qui aut so ut in glo et ide(m) puto
hodie cu(m) p(ro)ponendo excusatore(m) sufficiat
ut videatur agnoscere ut hac l hic lo(quitur)
qu(ando) fuerunt p(ro)posite i(n)tra tempus i(ta) q(uod) p(ro)ut
p(ro)pon ¶ Queero quid si fuerit p(ro)posite
post hic sunt due glo que videntur
sibi (con)trarie et est p(ri)ma glo et ult
Sed verius est q(uod) p(ri)ma glo loquit(ur) qu(ando)
de viribus testi erat incertus ideo t(em)p(u)s
no(n) currit sed s(ecund)a glo loquit(ur) qu(ando) erat
certus de viribus testi ideo si i(n)t(ra) t(em)p(u)s
non p(ro)posuit sibi imputat(ur) et t(em)p(u)s currit

Paulus isto tex ibi insti
io qui oppo
q(uod) p(er) matre(m) acquira(tur) domin(ium)
filio ut l dicim sponsalio(rum)
§ depo(sit)i § et bonor(um) possio glo
soluit q(uod) no(n) placet quare dic q(uod) dominiu(m)
acquira(tur) filio veru(m) est ratihitione
secuta et ita hic dec(is)et ¶ Item oppo ad
fi hic p(re)sumit q(uod) impuberi querit(ur) in
continenti iudex insti § § e l in § ac
quirere so credo hoc veru(m) in pupillo
in cu(m) p(er)sona p(otes)t iudex officiu(m) tutor(is)
assumere ut l bonor(um) C e ti Sed i(n)pube
maiore no(n) credo q(uod) quera(tur) sine rati
habitione ut l (con)traria et ita i tel l sui(s) § e ti

Quodcens in tex ibi
cepit sed
post ratihitione(m) oppo de
l si quis aliam § de acquir
h(e)r so hic habuit ratu(m) aug(us)ta in furo
rem inciderat et hoc q(uod) dicit ratu(m)
habuisse p(ro) intelligo de p(rae)terito q(uia) ratihitio

¶ Si tabule testi extabunt Rubrica

¶ Contra Rica glo querit tres q(uaestiones) p(ri)mo q(uaestio)
quo differt iste ti a ti si ex te mille
ceta So que sic co(mmunia) in quibus que
mant bonor(um) poss sm tab et (con)tra tab
3(ti)o que sunt illa in quibus differt
bonor(um) pos (con)tra tab dic ut in glo Bar l d

Heredi isto q(uod)
no(n) p(otes)t
dia p(ro)p(ri)e sc(ri)ptum q(uod)
(con)tra papiam sed cur
debet videri sic i
l i cu(m) pu § de h(er)is
que in te delen(tur) q(uod)
facit ad de(m) tex q(uod)
reddit racione(m) per

cedit q2 no valet sed deberet dice
q2 vidit vel audivit vel p aliq sensu
corporeum fecit l. qui in testo vult ff. de
testa. et p primo in c. ni tamen ex decreta
bus. ¶ Sed no q sufficiat testum no cance
llatum vel viciatum tpre quo producitur
in iudicio et ideo licet postea reperiatur
viciatum no viciet ut hic et ideo si re
periretur in libro notarii talis prouenit
instrumentum no cancellatum vel vi
ciatum si post reperiatur cancellatum non
nocet q2 sufficit fidem iponere cartule
i inicio ut C. de fide instru. l. ult. q
tene mente. Oppo q si deletum e testum
no detur bonorum pos ut l. nemini C. de
testa. ubi ipso q sufficiat testum extare tpre
mortis. Sol. hic inconsulto ut plene no
pt h. de his que in testo debentur. si
oppo de l. 1 in princ. sed et si l. et in l. 1 ff. de his
que in testo deben. Sol. hic quantum ad bo
pos secundum tab sed quantum ad legata vel
ad hereditatem no perderet hec l. quia
licet testum inconsulte sit deletum legata
debentur et adiri pt hereditas de iure
civili ut in l. 1 in princ. sed consulto ff. de
his que in testo delentur ¶ Ultimo vide
glo. que incipit i. ex i. arg. q. de ca l. si
so. ista concordat . ibi l. errore sed
ibi sunt nomine heredis scriptum hic sunt
omissum heres esto vel ibi quantum ad
aditionem de iure civili hic quantum ad bo
nor pos secundum tab ut ff. [illegible] plag

¶ De bonorum possessione furioso infanti muto surdo ceco competenti Rubrica

¶ Dixit de bonorum possessione in genere
sed quia est tractaturus de bonorum possessione
que datur certis personis hic emittit de
primis duobus dr in l. 1. de aliis dr
in l. finali. Bartholus legum doc

FURIOSO primo ponit
dictum secundo videt con
tra obiectioni tertio
format unam aliam
q. et eam determinat
pa ibi nec si curator
2a ibi quid ergo si
curator. Ratio primi
dicti est q furioso
no cedit tpre nisi quia no pt agnoscere
item substituto no currat donec ex
cludatur substitutus et ad hanc ratione
oppone hic iur. consultus in fa pte l. op
et vr q curator furiosi no possit agnos
cere bonorum possessione ut ff. de suc. edic
l. 1 in princ. furiosi dicat glo q quemadmodum furio
si pot ut habeat fructus no tamen adi
quomodo ¶ Ite oppo q quia diu est locus
institutori substitutus no admittitur ut l. q
dam ff. de acqr. her. Sol. illud verum nisi in
stitutus differret adic quia hic diffe
rt nec contra eum pt subveniri et substi
tutus admittitur sicut institutus sub
conditione ut l. 1 in princ. sub conditione ff. de bo
pos secundum tab et l. si quis institutus de
her. inst. et q ibi no ¶ Dr hic q substitu
tus cavet q in l. fi. in princ. cui sat dat C. de cur
fur. sed ibi de satisdatione prestanda a curatore
quia phibet h. de prestanda a substituto q
debet prestare ut h. et q2 l. no adita ff. de
adopt. ¶ Quero ista bonorum pos que
datur infanti an sit iur. vel facti. Re
e q e iur. ut l. in infanti C. de iur. deli
quia ei queritur bo. pos. que e iur. et
ad heredes suos transmittit ¶ Quero
de bonorum possessione que datur furioso
an sit iur. vel facti ut h. glo videtur
dice q sit facti ut prosit solum q perci
piat fructus no q re hrt effigiatur
p bonorum possessione contrarium vo. l.
fi. in princ. ite quinaz et in princ. tali C. de cur
fur. et illa teneo tu sive dicam q sit sine
iur. semp est idez iur. quia donec
est in furore est bonorum possessor sed
si in furore decedit fingitur bonorum
possessor no fuisse et ad heredem no transmit
tit ut l. fi. in princ. sin aut in furore C. de cur
fur. sed hoc fallit in casu ut si est ro
gatus furiosus de restituendo quia tunc
est iur. possessor et queritur bonorum po
ssessio que est iur. et ideo transfert
ut l. in fideicommissi et l. cum heres insti
tutus ff. ad trebell. ¶ Quero de una q
quare p tutore queritur bonorum possessio
infanti irrevocabiliter furioso no Cy. in
l. si infanti C. de iur. deli dicat q e ro
quia pt restitui infans sed hec ratio
no placet quia et furiosus pot resti
tui sicut infans ut l. marcellus ff. de
fideicom. et ibi no comparatur cum infans
et furiosus ut C. de cur. fur. sala de
generali causa si qua in ista ei videbitur
facit l. filiamus in princ. adeo ut qui ex ca
mpos ea quare dic q ro e quia tu
tor habet plus iur. in persona infantis
q habet curator in persona furiosi q2
tutela est personis imposita h. re sed cura
tor principaliter datur rebus ut l. incompu
landis C. de impe. et si dicas curator
auctoritat adultis et ei queritur ut l.
tum quidaz C. de adm. tu. Ro auctori
zator ei volenti no aliter ut l. si cum
una ff. de app. al. de adopt. Par l. d.

MUTUS. item ... hominis q
iste persone dentur
regi consilio tutoris vel cura
toris ut in Rica ff. de cur.
fur. et in l. y. e. ti. et in princ. sed et mente capti
pulli de cur. quo ergo iste persone que hic
enumerantur pnt agnoscere bonorum possessio
sine consilio curatoris vos heredes fex g
declarat hoc optime ff. ad treb. l. sum
in princ. si pupillo ita si iste persone no in
telligunt id q agitur tunc assimulatur
furioso et nichil pnt agere sine curato
re Si vero intelligunt id q agitur
tunc possunt talia facere sine curatore ut ibi
dicit illa no ¶ Sed quero qualiter
probatur q e surdus mutus vel cecus
no dubitandum e quia ista verba furiosus
vel demens sunt negativa et privativa
et negativa no pt probari ut l. actor
C. de probac. videte in furioso colligitur ex
sermonibus suis an sit furiosus ut l.
quidam in suo ff. de condi. inst. et l.

is qui s. de cura et cur. da. ab his id.
in prodigo nam prodigus iudicatur ex acti
bus ut dicta l. is qui iusti s. de cur.
et cur. da. ab his et l. i. decan. fuit
eodem modo in muto quia ex actibus
quis iudicatur mutus Nam dicit test.
quod talis non loquebatur verba articulata sed
nutu et actibus quia signis petebat
quod volebat arg. predictam [?] idem dico in
surdo quia dicit test. quod talis non intelli
gebat ad vocem et nil audita percipie
bat sed per punctum vel aliqua signa sed
etiam dicas de ceco quia cecitas probatur
per visum quia dicat test. quod talis ha
bebat oculos a capite euulsos vel clau
sos et similia Sed quid si habet ocu
los claros quomodo probabitur quod non videt
Videtur et dico quod probatur ex actibus
quia dicit test. vidi quod ibat per loca ardua
ut per murum et similia vel ibat [?] semper
et sic iste presumptiones ex actibus colliguntur
ut s. dixi Sed licet sint vera hoc
quod semel fuerit surdus vel furiosus et
similibus quod sufficiat certe non nam non sequitur
quod si habeat fuerit mutus surdus vel
cecus vel similia quod hodie sit nam potest esse
quod propter aliquem casum heri fuit cecus vel
mutus vel surdus et hodie non esse
videte l. quidam s. de condi. insti. ubi dicitur
quod sufficiat semel quem fuisse furiosum
vel surdum vel mutum ut iudicetur in
posterum furiosus vel similis [?]
fiat [?] procedis quia potuit hoc
contingere propter aliquem casum ut l. mutum
pu. s. de le. iii et hoc puto verum non ob
stat pall. l. quidam quia sufficiebat
probare furorem tempore testi quia illo tempore
fuerunt verba illa prolata [?]
sibi sufficiat et merito sic ibi iudi
catur sed ut quod apparet non sufficit probare
quod fuisse semel mutum surdum vel cecum
vel furiosum quia debet probare aliquo
certo tempore vel mensibus sic fuisse ut
l. pacta certum iusti s. ad l. falc. tunc enim
presumitur quod non sic esset nisi probetur
contrarium ut l. i. s. de curatore furiosi

¶ De bonorum possessione contra tabulas Rubrica

¶ Queritur glo. quare ponitur prius hec
rubrica de contra tab. sed in C. ponitur prius rubrica
de secundum tab. quia de contra tab. dicit ut in glo.

Hactenus tab.
prius posuit mentem
edicti pretoris de contra tab.
nunc exponit edictum
contra tab. ibi hanc autem clausulam
¶ oppo. dicitur hic quibus
pos. vocantur liberi
naturales et adoptivi
Sed contra s. e. l. non putavit quod in adoptivo
ibi non vocantur adoptivi glo. sol. et
bene ut ibi dicitur et hic sunt illa [?] sed
hoc est contra quia vocatur ad contra tab.
bonorum possessionem patris naturalis sed non pa
tris adoptivi sunt dissimiles l. cum in adop
tivis C. de adop. ¶ Sed opponitur quod
instituti vocantur ad contra tab. ut l. iii s.
si quis ex liberis s. e. sed ibi sunt [?]
edictum per alium proditum Item oppo. C.

deinde et substituti l. si pater s. de li. sunt
positus [?] vel subdiacone prestatu
sed ibi secus ¶ Item oppo. de l. non
putavit quod non quemus s. e. sed ibi loquitur
de non rite exheredato sed hic sunt rite
exheredatus ¶ Iste oppo. dicitur hic eo iure
eoque ordine etc quod ipso isti vocantur de pre
positio et sic aliter quod de iure civili glo.
sed et bene dicat cum quod intelli. eo iure i.
eq. instantia vel equitate ita dicat
glo. que incipit vivo non ¶ Iste oppo.
dicitur hic eoque ordine etc quod s. e. l. iii s.
i. sed ut ibi dicemus ¶ Quero utrum spiritual [?]
tum admittatur ad contra tab. glo. ii hic nobiliter
dicit quod non quod tene menti id intellige
hic de filio naturali et legitimo Nam naturalis tantum
licet quis admittatur sine voluntate
tamen quod voluntate numquam admitti et hoc
quod testum primi sed quod testum novum bene
admitti ut insti. de succ. cog. s. quamvis
quo ¶ Quero quid ergo in patre an habeat
contra tab. filii naturalis tamen doc. ut azo dicit
quod eo modo quo filius naturalis succedit
patri naturali eodem modo pater succedit filio naturali
ita not. azo in summa de na. li. et in summa
de succ. et le. Bartholus legum doc.

¶ Hec autem clausula hic inci
pit exponere edictum oppo. quod postumi nati
[?] ut l. posthumorum de in
iu. te. et l. post tam [?] et pos. se
[?] Solutio licet et
de iure civili [?] dicere nullum testum et
esse [?] ut non C. e. l. i. Bartho. le. doc.

¶ Si ex tabulis fecerat pre
ille qui spe
ratur admitti ad partem h. d. Bar. l. d.

¶ Et sint oppo. ad v. sed et ad
optivum quod s. e. l. in pri. sed
post emancipationem non habet contra tab.
quia desiit esse ex liberis ut hic Secus
si non esset emancipatus ut ibi Sed quod
si non esset adoptivus Respondeo forte tunc ad
mitteretur ut i. prox. s. Bar. le. doc.

¶ Filium filius non capax sit
mortuus non obstat
sequentibus in gradu h. d. ¶ Illa s.
non tex. ibi deportatus etc ¶ Oppo. et vi
ut s. e. l. si ex tabulis sed ibi loquitur in eo
qui licet non sit capax tamen speratur esse
propter spem postliminii hic vero loquitur de eo
qui licet non sit capax tamen speratur esse [?]
in quo nulla est spes ¶ Sed quod hoc oppo
sitione h. potest esse spes quod in integrum re
stituatur per principem quod debet nocere sed
ista spes que habetur de iure speciali non
debet attendi ut l. iiii post pri. s. de
statu h. li. et ibi not. tex. sed spes aliquis
quod de esse de iure com. sic vel dic resti
tutio fit a solo principe vel se. con.
ut l. i. C. de qua s. de post. ideo tanquam
multum difficile seu quasi impossibi
le non debet attendi ut l. apud iul.
[?] s. de le. i. et ibi no. vel certiore re
stitutio privilegium non trahitur retro
postliminii vero retro trahitur ideo [?]
attenditur aliud non ut no. vel gallus
[?] et quid si tamen insti. glo. deli. et pos.
¶ Oppo. dicitur hic quisque fuerit tanquam mortuus

com̃ vivo mors civilis nõ equiparatur
n̄ali ut l. ex ca pte ꝯ intitulaꝫ de ꝯ ob
et l. cũ pater ꝯ hereditate ff de le. ij.
sed ut in qualibet casu nõ et ꝑ dy in
l. si cũ dotem ff so. ma. et ꝑ co. C. de epi
et cle. l. de nobis et q plene dixi ff
de h. et pos. l. gallus ꝯ et quid si tm
¶ Sꝫ glo pro declaratõe pono duo stat-
uta que ꝯsueuerunt de com̃ ꝑ ytalia
unum est q filia femina nõ succedat
extantibus filiis masculis ex eodẽ pre
aliud statutũ est q soror nõ succedat fr̃i
extantibus aliis fratribus ex eodẽ patre
¶ Quero quid si extat aliquis frater ut
filius qui omnino est non capax an impedi
at ipaꝫ filia uel sororẽ succedẽ h vr̃
ter q nõ et j. de bo. h. l. si uẽre ꝯ si depor
tatus cũ similibus et hoc puto verũ licet
ꝯtrarium faciat C. de n̄ali auc̃ licet sed
solũa j. pr̃ q et ꝑ h in defecto ꝯsultig
rendi q si sup est filius qui sit de ordi-
natũ mioꝫ filia succedẽ nõ impedit
q talis filius nullomodo ẽ capax heredi
ut in c. exiuit de v. sig. in clem. ¶ Sꝫ ꝯ
fo oppo pone q talis filius uel frat̃
nõ est omnino nõ capax sed tm impotito
impeditur succedere ex psona alterius ubi
gr̃a decedit unus relicto fratre ex pre
tm et relicta matre et sorore ex
utroq parente hoc casu ille frat̃ ex
pre tm nõ pt succedere quia pfertur
ei mater ut in auc̃ defuncto dubitatur
an soror ex utroq parente possit cum
matre succedere vr̃ q non ꝑ statutũ
q dicit extantibus fr̃ibus nõ succedat
soror sed tunc extant ꝯ ic̃ pro h vide
ter C. de n̄ali auc̃ licet ꝯtrarium vr̃
q ille frater ꝑat succedẽ in illa dum
dia in qua debet succedẽ soror excludi
ut l. equissimũ j. ad tertul. et l. ij ꝯ obi
atur c. ti. ex vr̃ q ipa soror succedat
fr̃e excluso ꝑ iureꝫ ut l. ij ꝯ si sit ꝯsag
nea j. ad tertul. ¶ Secundo dicemus hic ẽ du
et aug. venia ad determinatoreꝫ ꝑ solũe
dictaꝫ l. dicas qn ille qui est remo
tior me excludit eũ qui excludit me
dic q aut ille remotior succedit in loco
eius quẽ excludit et tunc ipe succedit
et ego excludor ut l. ꝯsissimũ et l. ij ꝯ
obiatur j. ad tertul. na ibi auus exclu
dit prẽ et succedit in locum patris filij
quo ad eum merito excludit matrẽ sicut
ipe pater qui nõ succedit in loco eius
et tunc aut ille q ille remotior exclu
dit excludit me ideo qui habet po
tentius ius in successione et tunc ego
nõ excludor sed potero ad successione
vocari iure meo ꝑinde ac si ille exclu
sus nõ esset in rerũ n̄a ut l. ij ꝯ si sit
ꝯsanguinea j. ad tertul. aut nõ excludit
me io sed quia deficiat condictio qua
vocabar ad successioꝫ et tunc nõ potero
admitti ut in auc̃ licet C. de n̄ali ubi
eum excludi n̄alis filius ꝑ quinqꝫ nõ io
q quiꝫ heat potentius ius i successõe
sed io quia lex vocari noluit n̄alem
sub ea condictõe si quis nõ esset io non

attenditur utrum illa quis succedat uel
nõ ut ibi ¶ Nunc ad ꝓpositũ videndũ est
ergo quo iure frater excludat sororeꝫ
ne tamẽ statuto sororẽ succedere h
isti abltĩ absoluti resoluũt in condictoreꝫ
ut l. a testatore ff de condic. et de. et de
usufr. l. emet tn in casu ꝓposito puto
q faciant dispoẽꝫ in ea iudicant ut
frater succedat et sorori pferatur quia
eius favore est hoc statutũ ut l. fũo
legato ꝯ si testor ff de le. i. et l. fideig
ꝯ interdum ff de le. iij. et facit l. fideig
ꝯ cũ esset e. ti. et sic excluditur soror a fr̃e
tamq hñte potentius ius io fr̃e exclu
so admit soror admittitur ut l. ij ꝯ si
sit ꝯsanguinea j. ad tertul. et siꝫ ter hẽmus
insti. ad tertul. ¶ Tertio quero pone q
filius nõ succedit quia exclusus ẽ ex
dispoẽ defuncti quia exheredatus a
pre uel a fr̃e preteritus turpi psona
nõ instituta utrum impediat filia
et sororẽ h dicas tex est j. de inoff.
cũ enim l. eius l. i. ꝯ si pater et ibi
h dicam ¶ Quarto dico hic quid si
iste filius uel frater nõ succedit ex
clusus pro eo q hnt aliq et ꝓmisit
cũ iuramento nõ venire ꝯ hereditatẽ
paternam uel exclusus testo q institu
tus incerta quantitate pro eo q
filius ꝑ hoc aliq hnt et ꝑinde fac
ꝑteꝫ aliis et alios excludit ac si tot
succederet ut l. i. ꝯ adiūs j. si quis
in frau. pa. q est verũ quia facit pteꝫ
computatione lũe et alios impedit
succedere tamq existens ꝑm formã
statutoꝝ pdictoꝝ tm pteritus ipe nõ
impteret tertiũ quia nõ debet institui
ut h ꝯ ¶ Quinto quero si filius uel fr̃
nõ succedit q nõ vult utrum impe
diat filiaꝫ uel sororẽ vr̃ q sic ꝑ tex
tu glo ff de le. i. l. filiusfa ꝯ cũ quis
in ꝯtrarium vr̃ j. ad tertul. l. ij ꝯ sed si
sint Rõ si nõ vult succedẽ nõ obstat
sorori nõ ob q nõ in ꝯ cũ quis q
ibi filij nõ impediebant alios quia
hnt potentius ius in successõe sed q
ꝯditione alterius faciebant deficeret sed
in q iura filius filie et frater sorori
obstant quia habent ius potentius
in successõe io ẽ ut ff dixi ¶ Sexto
quero quid si est talis psona que
excluditur sed nõ ꝑpetuo ubi ꝯ dicat
statutũ q filia femina nõ succedat
quousq supuixerit masculus et sic
nõ ꝑpetuo filius filia excludit Sed
donec vivit ¶ Quero quid in rebus
forte j. ad tertul. l. fi. et dicaꝫ et vide
circa pdicta ea que dicam j. ad tertul.
l. ij ꝯ fi. tenementi ultio iste ꝯ fa
ꝯ glo que est C. de h. in iusti. l. i. ubi
nõ q deportati capiunt sed fisco ap-
plica hic vr̃ de tex ꝯtrarium et l. si
iure ꝯ deportatus de bo. h. quidam re-
tent q hic loquitur de successõe ab in-
testo seu ꝯ testam secus in successõe ex
testo uel ꝑm voluntate ꝯtrarium ẽ verũ
q deportatus omnino sit nõ capax ut
j. e. l. iij ꝯ si vero in glo et c. glo isti de le.

ff legati in q̄rum facit fortit l si depor
tati ff de le iij sed ibi dicit Bar le d

Si pater uos videt q si
pater et filius sit
deportati et restituti preferatur filius et
e contrario si sint dampnati in metallum
¶ Oppo si pr et filius sint deportati ḡo
textum est nullum et sic q̄tum ad nos pt opponere
ut s e l qm uulgo · huius tiore glo ponit
duobus modis casum uos circa dr hic q
dampnatus in metallum et restitutus
admittitur q hoc oppo de eo q hinc i l
incerti insti ff de condi et de ubi pr
ter in contrarium uidete in hereditatibus et
aliis lucris venientibus ex testo et sine
defuncti voluntate est aduertendum qualiter
ille qui vocatur ad hereditatem uel aliud
lucrum fiat filius ita si fiat filius hoc
tunc ipso hoc nullo tempore irritatur testm
ideo si ad libertatem reuertitur admit
titur ut l ex facto § ul insti ff de ma et
pu quecta l si pater ff de hr insti Si
vero efficitur filius pene tunc restitutus
non admittitur ad illud lucrum cum alius
homo ee dr ut dca l incidit ad
lucrum vero ex dispoe l pt uel q̄ volu
tatem disponent tunc illi semper vocat
ur assignacione agnacionis uel cognaciois
uel alterius proximitate et ideo si efficitur
seruus et postea reuertitur ad libertatem
e aduertendum utrum ex ea p qua resti
tuantur uir priuatur ut in integrum
rest et tunc ad succ admittitur ut hic
ideo quia iura priuat recuperauit sed
si reuitatur ad libertatem ex ea p qua
iura priuat non recuperat ut p manumis
sione uel indulgenciam tunc non succedit
qr iura priuat non recupat hr pbatur
infra de capi § qui nunt et § uni cog f ius
qui et § ad tuit l filia q filius et l iij
§ i s e ubi tex facit istam distinctionem et h
uoluit dicere glo hic in l idem e ut ¶ Con
dicta oppo tu dic q manumissione non re
cuperantur iura cognacionis contra insti de
sui cog p totum dicit glo q per manumissionem
put uir cognacionis de nouo querere non
aut antiquam recuperari vide glo que
incipit uel ponit que e i l idem Bar

Non tantum
Glo quid de nat ex filia dicat
glo q non admittentur qr pte
ricio hereditatis pro exheredacione et ideo
non datur p contratab ut s e l illud § ad
testam C de sius et le insti Bar le dec

¶ **Si duos** Si aliquis ex liber
adoptetur durante
adopcione succedit pront adoptatus
est ea finita succedit pront naturalis est
h d cu ij § le tex ibi alle ¶ Oppo dr
hic q filius succedit solus nepote ex
cluso q filios et nepos ex alio filio ad
mittuntur equaliter ad succ ut insti de
hr abintes § cu filiis et in auc ut fra
ti § i si sic est de iure ciuili ḡo ide i ḡ
ut ff e l i et ij So huius contrarii tiore
legitur iste § duobus modis primo ut
q dicit melius e aut re corrigat per
aduersatiua aut ut sic indistincte filius
nepoti preferatur aduersaria in id sic q ibi
loquitur de liber qui sunt in potestate qui
veniunt agnatis hic vero loquitur de hiis q
in potestate non sunt sm istam glo est unum
mirabile valde q in succ de iure pretorio
nepos ex fre mortuo non gereret cum

patruo gauiat casus est § si cu te nulla
exta l i § si quis et § de qui cu emali
cius l i § si pr et § liber et § si q̄s
ex nepotibus uel obstat § quia durae
huius § non corrigitur § sm ma reauet
ut illa dcio aduersatiua aut exponatur pro
certe et hoc tenet glo insti de hr que
ab inte § cu filius et in l i § si quis
§ si cu te nulla exta hoc tenet dy i l
gallus § et quid si tantum ff de li et postu
ita debet intelligere Bar legum doc

¶ **Si emancipatus**
hic est bonus et non § nepos pt co
uenire contra testm cum non obstante q filius
fuerit insto exheredatus uel inste potu
erit exheredari h d iste § diuiditur
in quatuor ptes primo ponit unum dcm
scdo ruoz tracte obiecciom tercio ponit
aliud dictum quarto allegat racione 2a ibi
non enim 3a ibi naz et si 4a ibi uec enim
§ ii § non enim glo ponit duobus modis
casum Sed ponas casum sm primum modum
qr e magis iste non tex ibi uec enim uim
re ¶ Oppo dr hic q filius potuit exhe
dari qr uxorem ignominiosam duxit contra non
est de cans ingratitudinis pont in corpe
ut cu de app eo § cas so concedo q hoc
non est lata ca Item oppo q filius ex de
licto patris possit grauari ut l quisquis
C ad l iuliam quidam hic concedunt
q nepos pro delicto patris possit exhere
dari et hic loquitur qui nepos non fuit exhr
datus Sed contra est veritas ar l dme
marito C de qom et q ibi no fac l paulus
§ de bo li et l dum fres de mr pena ¶ Iste
oppo de se ipo ad seipm qr in pn dr q
p querelam inofficiosi testi So duobus modis
primo q dr insti de inofficios intelligas
§ de contab Scdo exponit facit glo i l pat
filium ff de inoffi te dko dic q primo loquitur qui
nepos fuit preteritus fis qui fuit exhredatus
uel alit et forte melius dic q totus §
loquitur qui nepos fuit preteritus sed in pn fuit
preteritus post mortem pris et sic debebat
institui qr nemo eum precedebat sed finis
loquitur qui fuit preteritus viuo pre et sic non
debebat instituti ideo non habet contab sed
querelam ut l pz filium ff de inoffi testi
intelligendo ibi pront in tex iacet et
exaiam plene in l in fine ff de li et postu
¶ Vltio finis huius § allegatur p dy utrum sic
tessorum edicti heat locum in querela inoffi
testi et hr vr tex q sic insti de illa q het
in l si is in pn ff de inoffi testo et l ligs
filii et ibi p cy et ex de re iur q non
debet li vj p dy tangitur p glo ff de li et
postu l si quis postumus § i ego dixi
ibi et in l in fine ¶ Nota tex ibi non enim
p restitucionem rc facit enim ad multas q dit
statutum q scolares tractentur ut cines in
omnibus Sed quid si scolari fil hebat aliquid
quod primum ultra cines an pdat illud p
iulegium certe non q illud statutum e iductum
ad restitucionem obstaculi q ee posset
ne ille eet cuius ¶ Iste pt ad multa facere
tenementa ¶ Oppo l uni li l si so ubi dicitur
se ad arrogacionem post petita bonorum possi
one h aucti ¶ Iste oppo § e l si post mortem
so ibi fuit institutus et palm fuit qui sui
edictum h fuit preteritus et assignat glo du
as rones et quelibet pt esse bona

¶ **Si emancipatus**

adueite sicut si ille qui no adit hereditatem
pdit ius sucessionis ita si effinga no ap par
an petita bonor possesiones dr hic q de de
con ne ze vos het glo in l si arrogatus
g matrimoniu j de iua vini ibi glo dicat q
co cau no sine decedere dr qui no ur dr
Sed credo q cu decedere dr qui dr ignobi
lis et vilis uel alia uulgari ut h et li
C de nali li licet aut ibi posita videatur
velle id q uult illa glo tenemente jte
oppo glo j ad trebell l ij g pinde et l inte
lat § de capi di glo soluit Bar le doc

Siquis datus in adopcionem
alicui de familia no de
pellitur contra tab si ei alius no pcedebat
h de Con hoc oppo j e l si emancipatus
g si ibi durante adopcione quis no ue
nit contra tab pris nalis vin est q hic lo
qui est datus in adopcione alicui qui
est in familia secus si extraneo et de isto
filio dato in adopcione distinguemus
plene j e l in adopcione Bar legu doc

Si pater hic hem q licet mute
familia facto patris
nichilominus filius habet contra tab secus
si p adopcionem ipius filij mute famni
lia ut s prio g si emancipatus dr hic
q iste filius habet contra tab contra testam
patris qui est in familia arrogator
g si iste pater decessit in familia arroga
tor ergo no valuit testam ut s de adop
l si pater si no valuit ergo no datur contra tab
sed hic loquitur qn iste pater qui dedit
se ad arrogandum post mortem patris
arrogator decessit vnde licet post mor
tem patris arrogator decessisset dr in fa
milia arrogator decede ut j e l lucium
licet azo vidra alr tenie j e l si ex duob
g h sed male dicit Bartholus le doc

Liberi dr hic liberi qui pstitu
ti no pnt quero qui sunt
isti dicat glo deportati ut l i C de h
inst et heretici et alij qui in glo in
et sic hes q deportatus no pt pstitui
contrarium pro in l i § de h inst ubi
dr q pt pstitui sed fisthus habet
Sed ista glo est peior dici § e l
g filium Item dr hic q inspiciatur tps
mortis contra primo ca tpra ut l si fun
g in cenicis § de h inst et inst de
h q et diff g in cenicis glo sed dicat glo
hic loquitur in filio suo in quo tps
mort et adicionis e unu et ide uel in e
lius ibi lo in filijs pstitutis h in filijs
pteritis qui an debuerunt pstitui an tps
mort inspiciatur ita dicat glo et bene

Siquis ex liberis
vos hinc expedita usqz hic illa vba
liberos sine legales et posita § e l i nuc
incipit expone vba sive h ed pstitutu
ed oppo et dr q in cau in q non
haet locu hic q hic dr aut eni sunt pi
stitutus filius sub condicione casuali et talis
testam est nullu ut l suus § de h inst a
sub condicione ptatiua que pt impleri in isto
vite ipu et imputet sibi si ea no imple
uit ut dicta l suus g plus et h sed hoc tio
re dicunt quida q pn g lo in filio suus
i emancipato uel dic tot g lo i emancipato
qui no dicat nullu testam si institua sub con
dicione casuali q pcedit fin for hic g scpt

Si sub ea condicione

oppo q institutus no haeat contra tab ut § e l
i sed ibi in instituto pure h i instituto sub co
dicione in q distinguit ut hic Ite oppo
et dr q pendente condicione no possit peti
sm tabul sicut no pt adiri de jure ciuili
ut l ii § § de acquir h qui no pt peti
bonor possesio n eo casu quo pt adiri h
ditas de jure ciuili ut § e l no e g h
so ibi lo de alio ipedimento quia de impedi
mento condicionis et bn dicat In ultimo vide glo
que incipit Ite si est in potestate sol arg
de an bonor dan l i sed dic alio casu
lo fm dv Item vide glo que incipit
quid si iusta inst ibi so ut ibi Sed
ibi nichil dr de hac l unde dic q hec
petitio bonor pos sm tabul sunt inutil
ut j de bo pos sm tab l ij g si sub condicione
et ideo in aliu pt conuti ut hic ibi aut
prima condicio sunt inutilis unde pro co
uertitur in aliam utilem ita dicebat al

Item vide glo que incipit sic et j de
con tab ubi sed in q et so sicut plene
no in dicta l ij g si sub condicione In ultimo
hoc l facit ad q ego sum missus i pos
sessione ex aliqua ca et peti possesio
renouari Et ego peto ut ex alia causa
confirmari q het possum facere ut h
v si forte et de l ij g si sub condicione
j de bo po sm tab et hoc si prima mis
sio sunt inutil Secus si sunt inutilis ut
patet ex solucione pcedentis contrarij Item
facit ad q quam disputau hic si aliquis e
detentus in carceribus ex aliqua ca iniusta
an possit ibi confirmari et recomendari
ex aliqua ca iusta anteq extrahatur vide
ex illa ca iniusta de hoc disputau una
quest hic que incipit lapus Bar l d

Illud oppo de l pap g si
cond § de i offi tes
ubi querela no datur nisi adita
hereditate sed aliud in querela
aliud i contra tab et ro pt ee duplex quia q
tab datur eo modo quo de iure ciuili uocat
retur ad directu nullu et io ptorre
mouet obstaculu emancipacois h inst
§ l pe g si emancipatus ibi no ex per
restitucione it sed testam extincti post mor
tem ciuilia et io contra tab inquirenti pt
opon et hoc est q dr q i contra tab queritur
de iur pris et filij tm no de viribus
testi ut l filio g i de in offi tes hic aut
pt dici an sit pater et ille filius no
iure existente herede sed in querela agi
de viribus testi ut dicta l filio ideo re
quiritur q hereditas sit adita ut sit
psona que defendat testam dicens bih
no vr verum quia hic dr q contra tab da
contra testam et sic agit de viribus testi
i contra tab sed expoe q testam et sufficiat
ee ipm testam licet no sit adusarius
pro hoc facit q io § ti in l i g ca
cognita ubi ista bo possesio da ex no
citato adusario io no requirit q h di
tas sit adita sed secus in querela i offi
testi quia illa requirit adusariu q que de
quia datur inter pdicem Ite oppo de l q
vulgo j e ubi si testam e nullu ex alia
ca qua ob obmissam adicionem ideo non
da pos bo contra tab Item oppo insti
tuti exspectant pteritos ut l i g exspec
tandi j de sm tab male ergo dicat ter
q hereditate adita possit dai contra tab cu
illi no potuerunt adire so ut glo Sed
q hanc so oppo j e l ini glo no soluit
sed dic q ibi erat duplex impedimentu
quia exspectaba contra tab et ipedimentu erat
de jure ciuili hic unu tm Pr iero q

est ratio diuersitatis in prono q bonorum possessio
que ei datur requirit adicione hereditatis in
prono q bonorum possessio que ei datur
requirit adicionem hereditatis sed ea que
datur filio non pro bono pos que datur
prono non irritat testamentum in totum sed aufert
partem pt in l sed cum prono ff ti iij et in l i
ff de bo li ut certo cum auferat partem debitam dari
tam cum aquo aufert semis in ea q datur
filio q illa rumpit testamentum in totum ideo suffi
dari contra testamentum ¶ Queritur glo utrum bonorum
possessio contra tab reducat se ad causam testati
uel non glo distingunt aut sunt proposita
ante adita hereditate et reducit ad eam
intestati aut post et tunc non idem non est
de codicill l ut liberi marsili refert
Cy C de coll l si sine dote dicat aliter et
bii q qui bonorum possessio contra tab proponitur
ante adita hereditate non reducit se ad
causam intestati q adhuc heres pt adire
sed si tempore possessionis non adit reducit
ad causam intestati q q non adit non est
bonorum possessionis proposita ad et hoc credo
voluisse dicere glo. Ex hoc pri habes quod
debet fieri agnitio bonorum poss contra tab
dicit enim debet q falsis fecit testamentum in quo
me preterijt et alium fecit heredem et quod
testator erat meus pater et ego sum filius suus
legitimus quare propono bonorum possessionem contra
testamentum ut hic et l filios ff de inoffi tes et
sic hoc propter talem agnitionem erat ruptum
testamentum ut non in l si f y C de an feu
sed olim expectabatur decedebit dies in
l iij q si ea ff de bo pos Bar le doc

¶ **Si quis filium** Querit glo
utrum in contra tab habeat locum successorium
edictum glo dicit et bene q sic ut l liberis
qui ff de inoffi tes facit ff e l iij q
si emancipatus. Bartholus legum doc.

¶ **Nō testamenta** dic hic
quia et suos et ista ro jo ut boa
nam filius emancipato datur bo possessio
contra tab ut ff e l i q et sui et p totum
utrum li et patet q emancipatus non est
suus dicit glo non sunt l hec non possunt
uel non habebant tale qui habebat contra
tab et quare glo dicit ro est q ptei
ao materna habebit pro exheredate
Sed exheredato non datur contra tab ut ff e l
in pri q et sed lex h ipm vult uia ptor
vult remoue obstaculu emancipationis
ut illi qui de iure ciuili possunt dicere nul
lum si non sunt emancipati illi si sunt
emancipati veniant p contra tab ut ff e l iij
q si emancipatus sed femia non pt habere
filium suum qui dicat nullum et bufian
ptor ad testa feminarum non porrigitur

¶ **Si quis eum** institutus
fili bufio
pteritum natum uel nasciturum pot petere
contra tab et eo cum decedens diu eam peti
eam transmittit hed ¶ Oppo pendente co
dicione an valeat institutio debet dari
sum tab non contra tab ff l pro q plt et
l y q si sub condicione i de sum tab
sed hic donec est dubium an nascatur
postumus pendet an valeat institutio
q et so pra loquitur i condicione que non
plinitur dehic sed hic plinuum postu
mum pontis nasciturum quia non tene
menta ¶ Ite oppo et pr q donec alij
expectantur contra tab ut l si filius q ei fide
ius l de po li so ibi quia non expectatur
pores in gradu hic vero non expectatur
hij qui sunt pares in gradu ¶ Item oppo
ad l se de l iij q acquire ff de bono
pos ubi bo pos non agnita non transmittitur

sed fallit hic qui quis differt pete poss
bonorum postumum ¶ Item fallit in alijs casib,
hic non p glo signa ea et examina ut l
neue de acq her ¶ Queritur glo q e ro
q filius post emancipacionem non pt adire
ro est quia nascente postumo testamentum e nullum
et sic dubitatur de viribus testamenti et sic non pt
adire et hoc vera alia est ratio data p glo
quia adicio est de iure ciuili sum q iste ema
cipatus non est cognitus ista ro non est vera
q institutus ab intestato est incognitus
de iure ciuili sed in successione ex testo emanci
patus est cognitus sicut quilibet extraneus
ut ff e ti i l si ex duobus in pri de h sed
si is decessit dabitur sum tab uel contra tab
¶ Si uero idem alteratur cuius pars e uera
ro ultima ps est vera ut ff pr licet alij
dixerunt contra q intellige si is decessit
et heres eius velit venire pendente
dubio an alius nascatur tunc enim venit
p contra tab sed si iam esset certum ee natum tunc
heres Si vero esset certum ipsum non debere
nasci tunc p sum tab veniret et hoc vult
affirmatiua huius l non enim posset dari
contra tab cum sit certum de viribus testamenti sed quare
hoc cum non competit sum tab cum bonorum
possessione contra tab que spectatur cum sunt eiusdem
gradus dic ut dixi in l equissimum q i
de sum tab Et sic non sum glo q in quale
natura l ut tollatur gnetas alterius l suffi
cit una pars de veram ut hic similiter in l ubi
cumque l de fideiussoribus dixi in l si is qui q ut
ff de vedit Bartholus legum doc

Non putauit usque
hic
expo sunt verba posita ff e
l i que dicunt liberos sine na
les et et illa vba posita in l i que di
cunt si neque instituti et hic incipit ex
pone sequencia vba ibi posita sine neque
exheredati sunt Bartholus legum doc

¶ **Aliqua** Queritur glo hic dic
q a primo gradu sunt
exheredatus a s o preteritus quid e q a p o
sunt preteritus a s o exheredatus utrum pos
sit pete contra tab ut q sic ut l si postumus
de li et pos et l ita et si de inus te pro
hac quia datur ex hereditate non adita
ut ff e l illud et sic habebit contra tab non que
lam que datur qui omne auxilium deficit ut
prima de inoffi tes q ei aut et l maximum
vicium C de co bo li preterit preguerunt q non
de legra pstit l si quis filium in pri glo
videt q ibi loquitur qui institutus acce
pit contra tab et sic contra tab valet inter sum tab
tantum est Sed de hoc quid est cuius se l
q a p o sed et op ut ibi dicam Bar le doc

¶ **Non quecunque** Tenementa
hic q ligit
rite et recte site ut l ij ff de inoffi te
tenementa iste q facit q multi ex hum
ta pt ipmme cadi debet intelligi de rite
contra pmato q dicit ut l plt ff de adult
et l iiij q contra pmatum de re iudi ¶ Ite pisam
publicam debet excaucei mandati verum e
si est inter sum ut hic ¶ Ite facit si dicat sau
tum si aliquis cessat actor nobilis
puniatur presentium debet intelligi de cessione
rite facta tenementa Bar legum doc

¶ **A primo gradu** hic
est casus
qualiter glo ff e l q aliqua tabular vi
deo q ut competat bonorum possessio contra
tab sufficit q possibile sunt bonorum pos
sessionem peti uel hereditate adiri post
mortem defuncti q si preteritus e a p o exe

heredatus a∫o nunquam pt adiri a primo ut l iiij uers & de li et postu sed ibi loquitur in filio suo pterito qui dicat malum ipse in hoc emancipato uel dic licet non posset adiri de iure ciuili tamen pt peti bonorum possessio secundum tab ut l filio de i inusto testam / Queritur quando dabitur bonorum possessio contra tab / Quidam dicit contra institutos in suo gradu uel melius contra brium q ipum testam ut no & e l illud io uo est uere quod contra quia detur ita dicat glo.

Si quis sua manu

no ter ibi quia senatus hoc ca / Nota gl que lex aliquis prohibeatur scribere pultum ipse pt pt scribere contra se tutore in testo uel scribere dissamenz que sint omnis uz ye lx excusacionem ut l more gl i j de fhs / Queritur glo an iste qui scripsit se exheredari possit agere quia a mo∫ iac si testa glo dicat quod non ut in ea hes. Sed ingtarum allat glo l i & de fhs qui sit indi q ad qua l fudes ut ibi no in l decte & de suspec tu et ibi p dy Item inquiri facit l si qui in fi C de inoffi te & dic ut ibi plene no p dy / Queritur utrum testes sua in an possit suscribere testam et publice ut valeat de hoc dicitur in l finis & de testa ubi glo tangit dicit dimo in l y i de sup ∫ Bar le doc.

Si quis emancipatum

oppo glo et uz quod exheredatio in censu non patiebat fieri ut l quidam cum filium & de v ob sed una est quod conceditur contrarium quod ab primo non valet unde patrogacioz postea factaz non gfirmatur uel alie hic loqtur in censu qui tempore exheredacionis erat arrogatus un exheredacio prius facta non noceret de hoc an exheredacio facta censeo valet ab primo dicitur in l precanit testa & de hos pitii et ibi dixi dimo et licet una glo fat non bile quomodo intelligatur censens quantum ad illam exheredacionem ut l i C de impo lucra descri li xo Bar le doc.

In adoptionem

oppo dicitur hic quod ita demum habet contratab si est institutus contra in l i § is quoque j de coll bo sed dicat glo ibi est institutus sicut hic Oz quod gl non habet collo locum de qua ibi dicitur sed dicat glo ibi de rigore / secus de equitate / uel ibi fuit adoptatus ab auo materno hic ab alio ut vidit quod & e l iij § si filio declarabo in § is quoque / Queritur utrum filius adoptiuus hat bonorum possessionem quaerat patri adoptiuo Rendo aut agnouit secundum tab quia institutus et tunc patri adoptiuo querit licet non cum effectu ut j e l si post mortem § si in adopt. Sed si agnouisset contra tab tunc quesiuisset patri adoptiuo in effectu secundum hec pura secundum que quidque habet patri adoptiuo querat ut vidit in § si adopt Bartholus legum doc.

Non est nouum no ter

ibi ptor cum iponitur etc / oppo glo de l si de duobus § si et illud j e et l si § adoptiuum j ti i glo soluit optime Bar.

Item de intellectu huius § hujus s & e l iiij § si pater

Sed si in adoptionem

non hic quiussus patris adoptiui excusat filium et licet agnouerit

testam non pt venire contra tab Rendo ut sibi queratur potius quam patri sed dicat tex idee dicat azo in summa huius ti quod ista l hodie corrigatur quod tamen hodie quaerat sibi quo ad proprietatem non habet contra tab illam ista l lo secundum hec pura / secundum que filius omnia querebat patri et in toto tamen querebat / sed hodie non nisi quo ad usumfructum / Ita dicat azo i summa huius ti cum pu / ultimo vide glo que incipit contra uers sed ibi non debuit petere patrem cum esset illi tamen hic debuit cum esset licitum

Hy quoque bit tic uel eo petentibus contra uire alterius possit uti contra alium illo pterito hoc dicat et est uo § in ea te hedus / oppo ad hanc l de l ne uing j li i et l ie qui q sec si solus glo que e hic et quidam alij doc dicunt quod non curant utrum alij petunt uel non quantum ad hoc quia ipi pnt petere set hic erat sine effectu quod p inde omnibus legata prestabuntur ac si contra tab petita non esset ut l contrarijs vide quod hic sit sine effectu non est verum ua licet legata prestet in omnibus tamen in hereditate habebit pront habiturus erat ab intestato non inspecta porcione pro qua institutus erat ut & e l non putaui uers et j e l filium § sed si porcio / et io dicit quod sit sine effectu non est verum ymo est cum effectu ad contrarium ratio est illa sum ia de ore quantum ad hereditate primam que dicitur filijs quasi delata ut l si q de codicil admittitur licet pterito non agnouit / sed quantum ad lucrum legatorum alijs relictorum ut luerentur cum in hoc est non potest ut l contrarijs / Non hanc l. oppo de l filio pterito & de i inus te ubi pterito ob inuitate testam remanet validum / sed dicunt quidam aliud in iure dicendum nullum aliud contra tab aliud iudicio iure est sum quia eo pro eorum ordine dabitur contra tab quo dicitur inutilum ut & e l i pt pri et j l pre uers / Quid dicemus et antequam declare oz vide qualiter p pteritum committitur edictum institutio glo dicat eo ipso quod filius est pteritus / e qui committit institutio edicti ita no hic sed alibi est glo que dicat tunc dicitur cotti edictum p pterito cum ipse incepit petere contra tab non cum plequitur usque ad si. Ita no & e l iij § si quis ex liber in glo quod incipit i p accipiat et illa est nobilis glo Sed que est verior dy tenet ista glo hoc porcionem et azo idem in summa huius ti et Ro si hoc tamen alia opi placet in multum p ceinz dicte l si de i inus tes tenendo istam opy que est in l iij § si quis ex appetitum ad l filio quia ibi filius pterit nunquam aliquid dixit sed potius testam approbauit hic vero incepit venire contra tab licet destiterit unde ita est quamvis nos alteri pro hoc de multum facit C ad tab l si impubes § si et quod ibi videbitur Si vero tenemus aliam opy s illam que est hic tunc ad l filio Rendo quod id quod ibi dicitur quod voluntas testatoris debet tueri de bono et equo est verum quantum ad legatum non quantum ad hered institutum alijs volentibus dicere nullum beneficio pteritis procedens opy non plus placet / similiter hoc hes idem in iure dicendum nullum quod est in bonorum possessione contra tab ut in iure est dicendum nullum quesito de plana periti possum uti eo in uito sicut hic dicitur in contra tab quia ista bonorum forma coniure eodemque ordine deferunt ut

dictu est ¶ hoc p[re]misso pcedo de ap di hic
q possum uti iur q habeo de psona al
terius eo p[re]mitto qua[m] ut l si iudex cu
iuento ff de iure[iurando] sed duobus modis ibi
lo[quitu]r de iure q quis habet iur spali hic de
iure coi fui dy uel dic b[e]n[e]ficio q hoc
ab alio possum uti eo p[re]mitto qua[m] qui uti
hic no aut q[uan]tu cu aliquo hoc ut l q[ua]tia
et l amissio q fi ff de ecdi tu et li
mit eu l se j de op no uu sa de are
¶ ulterius ut liqueat ista ma distinguo
aliquantulu aut et lacius q[uod] sa de are
iuxta b[e]n[e]ficiu q hoc aliter possu[m] uti de m
uito aut hoc alte ipo iur aut aliquo fo
tio si ipo iur aut uolenti q te et no pos
sum ut l amissio inst ff de ecdi tu et
alios sic ut ibi proba[tu]r ut dicta l i ff
et l se j de op no uu fo cu qu hoc
aliquo fo no tunc aut quis certat de
lucro captando quia queritur lucru et hoc
b[e]n[e]ficio no pt uti eo p[re]mitto ut l no
uniq j ti i aut certat de vitando dap
no ppe uel quasi dapno ut de here
ditate prima et tunc aut istud b[e]n[e]ficiu
competebat de iur speali aut de iur coi Si
de iure spali eo non possum uti de i[n]uito
ut l si iudex cu[m]uento ff de iure[iurando] Si de
iur coi possum uti de i[n]uito ut hic et
li sed et fideius et l except[io] j de except[ionibus]
¶ per hec pnt determinari plures q pa
ssim dna rois statis q in criminalibus dat[ur]
plures dilaco[n]es tam reo quia actori tu
actor i dilacoe data reo pnt uti p[ro]ba
omnibus suis ut l petende C de pet[itione] in
uite resti Quid si reus uult renu[n]ci
are sue dilacoi ut actor no possit uti an
pt h[oc] q non et Cy tangit in l petende
Sed veritas est si dilacio fuit ia data
fo rei petent[e] tunc siue reus uult uti
illa dilacoe siue no actor pt eade dila
tione uti reo i[n]uito ut hic ii dilacio
fuit habita b[e]n[e]ficio rest[itucio]nis i integ[rum] p[er]
l si iudex cu[m]uento sed si dilacio nu[n]q
ti reo fuisset petita tunc no eet aptavia
actori ad aliquid probandu p illa[m] dilaci
one uel ad illa[m] dilacoe[m] petenda[m] ita
ecia intelligo hic q apiat[ur] edictu ita
demu si pteritus incepit pete ¶ iste tunc
ad q[uod] ut maritus uules teneat[ur] uocare
uxore sua dua[m] certe cu uxor habeat
istud b[e]n[e]ficiu a iure certe no pt hodie
uti b[e]n[e]ficio q[uan]tu vir licet q alios sic
ut l amissio inst ff de ecdi tu et p
ea que ff dixi ¶ vero practica huius
l si nos intelligimus de co[m]missu[m] edictu
palam eo ipo q pteritus e tunc si illo b[e]n[e]
ficio alterius uult uti debet pete q[uan]tu
b[e]n[e]ficio alterius pteriti sed si intelligimus
co[m]missu[m] edictu[m] ita demu si pteritus in
cipiat petere tunc practica duplex pt
ee uel q isti alij iteru petant de nouo
q[uan]tu b[e]n[e]ficio pteriti qui ia apuit edictu
et hoc sat[is] p[ro]uit hic tex qui loquit[ur]
q pse quatur bonorum possio ia incepta
apteritis tamq[uam] cor[um] iu esse hec ad fine
producta ut l defuncto j de pub iudi et
heredis tam de co de elec C constitut[io]
iucle et hoc est pnu fui ista t[em]pa sed
hodie secus q[uia] sola agnicio sufficit et
p[ro]inde est ac si eet decreta Bar[tolus] le do[c]

Si in adopcione

pte de dilacoe istor dictor[um] in ad
opcoe distingue aut e dat[us]
i adopcoe pat q cu[m] testam

quis uult venire aut est datus i adopci
one[m] filius qui uult venire q[uan]tu testam[entum] po
cu adopcio nil nocet venientib[us] q[uan]tu test
ut ff e l ij q si pt Sed cu distingue a
quis fuit datus in adopcione in vita ei[us]
q[uod] cu[m] testam[entum] uult venire aut post morte[m]
primo cu aut fuit datus alicui qui erat
ex hijs qui sunt in eade familia et no nocet
adopcio ut l ij q si quis filio ff e aut fuit
datus in adopcione extraneo et tunc aut ad
opcio durauit usq[ue] ad morte[m] pris n[atu]ralis a[ut]
fuit finita cu si fuit finita no nocet adop
cio ut l si emancipatus q si ff e Si vero
durauit tunc aut fuit institutus aut pre
teritus si institutus habere q[uan]tu alio co
mittente edictu ut l no putauit q si
adopcoe et q se q intellige si fuit insti
tutus pure aut sub condicione que extitit
Secus deficit condicio uel no uult fieri
institutus ut hic sic p[re]dicta vera si fuit
datus in adopcoe fili[us] n[atu]ralis secus i adop
cio ut dicta l no putauit q in adopcione
inst Si vero fuit pteritus tunc no dat[ur] ei
q[uan]tu bo pos n[atu]ralis ut ff e l si emancipat[us]
q si et l ut et inst de h[ere]d q ab ite q ea
de Sed cu qui se dedit i adopcione p[ost] mor
te a pt[re] petita q[uan]tu bonor[um] pos et non
nocet sibi adopcio ut j iure li j fi a
ante et tunc si quide erat pteritus sibi nocet
ut l ij q si emancipat[us] ff e si vero erat
institutus sibi no nocet adopcio ut ff
l pt in pri p[re]dicta vera qui uult venire ad
q[uan]tu pris uel qui n[atu]ralis Si vero uelit
venire ad q[uan]tu pris uel qui adopti dic
ut dixi ff e l i q i Bartholus le doc

¶ **Exemplo** oppo j l q[uo]d q fi
ut est l cu emanci
patus q fi ff ibi unus de nepotibus fuit
adoptatus loco filij hic secus Bar[tolus] sed

Si duobus

pter ibi fi
soli no pa
tronis hic hes de ma quincionis
legalis de qua dico plene in l
re quicti eu si et fit hes hic q q[ui]ncio
legalis fit duobus modis primo q plu
res vocantur ad idem ex eadem dispoc
et eade roe qui q[uod] deficit vna porcio
habet ius accrescendi potencius ille q
vocat[ur] ex eade dispoc et ex eade roe q ille
qui vocat[ur] ex eade dispoc diuisa tu roe[n]t
hic nam nepotes p[ri]mice vocant[ur] cu fra
tribus pris ex eade dispoc sed nepotes
p[ri]mice vocant[ur] vna roe et fres alia roe
ideo nepotes sibi inuicem accrescunt no frib[us]

¶ **Si prius** p fin testam inquo
filius est pteritus si
in eo sunt scripti venientes abintestato rupi[tur]
primu hoc ff multu singular et nobilis
tamen nec ipm scio alibi ¶ vero an ra
que est ro q filius admittit[ur] ad q[uan]tu si in
fo sunt instituti venientes abintestato
sed excluditur qui in fo non sunt institui
venientes abintestato Reo racio est q[uia]
qui in fo sunt instituti venientes abin
testato licet sit imp[er]fectu roe solempnitat[is]
obmisse tu est validu de iur[e] ciuili ob
q p fin tollitur primu ut l hac co[n]sultissima
q plr C de testa et l ij ff de iniu tes Sed
qui sunt scripti alij tunc p fin no tollitur
primu ut l si filius ff de li et pos et sic re
manet validu primu testam inquo filius
est exheredatus q[uod] no habet q[uan]tu ut ff
e l no putauit in pri ¶ oppo illa dilaco
nem in postericori testo sit inscripti venien
tes abintestato uel no fuit introducta

aursimano ut l. hac qsultissima § plt. C. de
testa. g° no est ressite q ad illa l. imrqsultes
habuit respectu sed hic sunt aditi a comi
positoribus noui iur. vel dic q de iur. anti
quo erat hoc licet p iustinianu sunt reno
vatu et declaratu et q sit de iur. antiquo pr
ut l. i § de m inst test. So oppo et vr q l. hac
consultissima § plt no habet locu qn se
quens testm est inpfectu roe pteritionis
ut l. si filius qui ipo et ibi hoc p glo. mag.
feste nō ff. de libe. et postu. sed ibi sunt pterit
filius suus i ptate qui dicat testm ipo iur.
nullu hic qn sunt pteritus emancipatis
hec sed no placet q qn fuerint pteriti ema
cipati no habet locu ista distinctio utru
ni fo fuerint instituti venientes abintes
tato vel no et sic tollit pmu q ex ipo iur.
fo pt adiri hereditas de iur. ciuili et
sic debemus intelle in filio qui est in ptate
quare dic q ibi lo² qn alij fuerint instituti
no venientes abintestato quia no ex glo
ibi posita quia male dicat et qlibz tex
Et hoc no aliud q testm inquo filius e
pteritus si in eo no sit institutu venientes
abintestato valet inter de iur. ciuili do
nec filius dicat nullu pistu tex. Si eni no
est possibile ex eo adiri hereditas de iur.
ciuili pmu testm p istud sed no impetur
ut dicta l. si filius qui in ptate. Et no
in l. cu ipse de inutili test. et l. si quis
cu de inst. et pu. direc. tn istud vr qtrar
l. filio pterito. Nam ibi fuerint instituti
alij fratres et sic premiores venientes
abintestato et tn ibi testm vz de iur. p
torio no de iur. ciuili si tenemus q hoc
sunt aditi a compositoribus noui iur. hec ra
tione clara q ibi respexit iura antiqua
Si vero intelligimus q hoc erat de iure
antiquo prosolucione cogita. Ulterius
oppo dr hic q qtrab. ic. qt sine testm in
pfectu no est testm sed queda volutas
ut l. hac qsultissima § plt. C. de testa.
et sic no datur qtrab. sed qn testm deficit
roe obmisse solepnitat no pt dici ipe
testm tn est ultia volutas q qua datur
qtrab. Quero qualit intelligi si in pmo
vel in fo sunt instituti venientes abi
testato qui tenet pmu locu institutione ut
hic dicat tex vos het. ut l. hac qsultissima
§ ex ipfecto et aut. hoc inst. liberos q testz
inpfectu habet locu inter filios sed an in
telligi de inpfecto roe pteritionis et hic vr
glo sentire q sit qtrariu vr tenere glo. ff.
de testa. l. si is qui de quo dicunt ibi diri

Cum emancipatis: Cum duos

oppo et vr q nepos datus in adopcoez
institutus habet qtratab. ut l. no puta
uit § in adopcoe ff. e. sed ibi loquitur
qn datus in adopcoez pmu gradu tebat
et nepos eu pcedebat hic aut pr. enim
pcedebat ita no ff. e. l. no putauit § ut
aut. Item oppo q iste nepos debeat qugi
pri pedictu de qug. ut ff. e. l. si pater sed
ibi loquitur de nepote in ptate retento
h. de dato in adopcione. Iste oppo q sufficiat
semel edictuz qmissum ee ut si pterito
bn filio nepos institutus heat qtab. vel
si post mortez § fi. ff. e. et l. no putauit
§ in adopcoe sed qui qtraria loquitur
qn apiatur via alijs qui sunt i eodez
gradu et hnt equale ius secus si eos
ale pcedat vel si sunt secretes i gradu
vel ordine Bartholus legu doctor

Si pater

llo ex isto tex huius
§ sic filius eman
patus pedictu de qugendis qugitur
nepotibus in ptate retent. ita filius i
adopcoe datus veniens p qtrab. alio qmit
tente edem qugr cu suis filijs ut hic

Si pater ex duobus

llo tex inst. ibi no inius hre qr ic ad
hunc § inst. oppo q nepotes no suc
dant cu filijs inqtrab. ut ff. e. l. iij § i
sed dicat hic de rigore ibi de equitate
sed certe hic loquitur de equitate ut hic
dum dicat equius vel dic hic de equita
te ibi de rigore. Sed dic q e veru sine
distinctione huius § et h. veru si iste nepos
sit adoptatus i locu pris alteius nepot
Ultio ja de are et ol. induxit hunc
tex ad q dicat statutu q omes venie
tes ad habitandu in ista ciuitate heant
aliq puilegiu nec querit² an ciues origi
narij no habitantes et venientes ad
habitandu gaudeant illo puilegio et vr
q sic ut hic ita codez iur. ut² nepos
adoptatus quo qulibet veniens sed
puto qtrariu quia illis qui pnt cogi ee
in ciuitate no pt concedi i immunitas ut l. ij
de iur. i munitatis. Vos hetis hic duas
via sup vbo suo et i mint iste glo inete
cu textu q filius emancipatus iugi² i vna
poracone cu filio suo emancipato iste glo
sunt false sm dy. q qn filius et nepos
sunt emancipati no qugunt² simul sed
filius pcedit nepotez ut habuisti ff. e. l.
i et l. si emancipatus in pri ff. e. ti. Bar.

Si ex duobus

Si insti
tutus
adit hereditatez bn filio pterito
qmittentibus edictu no pt peu
qtrabis peti vel eius poracio augeri. Sed
legatu omnibus debet pstari h. d. usqz
ad § filius ibi possi bo. qtrab. bn filio ema
cipati pteriti. Oppo dr hic q emancipa
tus institutus de iur. ciuili ze q huius
no in l. illud inst. ff. e. sed glo. dicat ibi
male et qtra istu tex ut ibi diri. Iste dr
hic q qui adiuit hereditate no pt ad
hoc p qtrab. edictu ff. e. l. si post morte §
si in adopcoez. sed ibi adiuit iussu alteius
ad alteius utilitate h. qn sponte et ad sua uti
litatez. Iste oppo de l. no putauit § fi. ff. e.
ubi ois reducitur ad ymmilale sed ibi no
adiuit sedalis si adiuit qr tuc eius por
cio pt diminui no augeri. Querit glo
q i quomoda qsequitur² ille qui adiuit dic ut
in glo. Quero utru indistincte ille qui
habet hereditate no possit pete qtrab.
sed aut qs efficitur heres sponte suo et tuc a
adit iussu alteius et qd alteius utilitate
et no petit qtrab. ut l. si post morte § si
in adopcoe ff. e. aut adiuit sponte et pt
sua utilitate et tuc petit qtrab. ut h. 2 ff. diri

Filius

Quero dr h. q iste ema
cipatus hz qtrab. quero utz
hoc sit veru siue an morte pris nalis
siue post sit emancipatus et dic glo q sic al
legat eande l. si emancipatus § fi. q glo allegat
ia emancipatus post morte no habet qtrab.
ut ibi nec azo. Item pr adoptiuus iuniat
vel no ut ff. e. l. item. Bartho le. doc.

Item si filius

Iste q nepos
habet qtrab.
pris et aui et qui nalis ut hic in deq
dr h. in ortuo adoptie. Quero q si viuet
azo dicat idem vide glo. que incipit idem
et si viuete et possess tn dice forte azo
dr idem si viuete an si exiuit de ptate pris

ad optim vnde ut hic no dice licet dum ide
si sit in ptate pris adopti Sed ista glo s(ecundu)m ste-
na si pr adoptiuus viueret et iste eet in
ptate no poss face testm illud ut l qui in
ptate ff de testa et si testm est nullu no dr
gtab ut j e l q vulgo quar alit diat glo
et bu ff e l iiij § si pater nullatenus / vltert
quero cum hanc l dr h q habet gtab pris
et aui naturalis quero itam hic sit verum in
distincte si pr prius decessisset ide si decessit
prius auus et postea pr eius et tunc ne-
pos iste filius psteritorum edictu ut l si
is qui de inoffi te ut gtra glo q si moritur
prius pater tunc nepos habet gtab aui pr-
suo et dicto sed si prius mortuus auus
et tunc venit ad successionem aui psteritorum
edictu quasi pr eum pcedat ista glo no
est vera nam cum filius est in adoptiua familia
nepote emancipati nullomodo pcedit ut ff
e l ultimus et ff pr q glo tu vr tenere ibi
illud q hic est male q diat ibi q debet
intelligi de nepote instituto herede alit
absurdum sed illa glo reprehendi p dy diat
enim ibi dy et bu nam no est absurdum Si
ponamus prem in adoptiua familia q nepos
ex eo emancipatus admittatur ad successionem
ut hic diat tex et pba ff e l ult et l si
emancipatus § fi ff e ita debet intelligi

Si preteritus tex ibi sinogtab ista sunt vba exceptionis Op-
duobus modis vr q ille qui op-
ponit exceptionem doli no apparet testm q3 nihil
ll ex testo gsequit sed aliud io testm non
appbat ar j de bo h l si vero no habuit v
cetera / so intellco q hic opposuit exceptionem
doli viggre libertate sibi in testo relicte sed
si opponet exceptionem ex pro gpetente vel
venientem ex testamento no ex testo ¶ Ite oppo
q quis no possit opponere exceptionem doli
adultus heres pris ut l apud § libtur
j de doli exceptione / so hic oppo exceptio
q dolum ipius filij no gtra dolum gessi-
tu ipo pre q3 tunc no poss ¶ Itaque oppo dr
hic q gtab pt opponi i modu exceptionis
et ita dit glo q in l in exceptione nisi j de
except ubi no pt opponi except restois
anequa impetret ja de ac vr intel hic
q illud est verum dum tu possides petat q
tuo et ptea excipiat pro ut dr in l in
exceptione nisi et no in l nam postea § q
si inoer ff de indot / vidite licet dum glo
et dum sa de ac tua ipim sat sit verum
aduerte tu q exceptio de qua hic lo pt oppo-
ni alijs de tabus modis vnomo q opponatur
exceptio pudicialis no potes agere ne fiat
pudicium petit hereditat inouende impet-
tri bo gtab et ista pt opponi anteq impetret
bonorum possessio gtab ut hic et l iij j de except
re in et l si post litem j de except et l ligs
libertate ff de petit her q ea hoc e vnu sm
determinatorem l si C de peti her Scdo pt opponi hec
mo no pt agere q mea q in gpetit gtab q3
tunc pt opponi duobus modis po q ipa ex-
ceptione impetret gtab dicere sic et potes agere / nō
q me q gpetit in gtab quas petonem de
teorm et tunc ista exceptio habet vim ex
ceptionis et petitionis et repellit agere ut hic
et l paf § si filius ff de inoffi tes et ide
putare in restone in integrum si in ipa ex
ceptione impetrare ¶ Alio modo pot opponi no
petendo ipam determinatum in ipa exceptione et
tunc no pt opponi nisi prius intente gtab
ita loqr l in exceptione nisi j de except et
l nam postea § si inoer ff de in rem et
l nec ex ff de equi et in ista det intelligi

Si emancipatus vides q hic q si pr e suspectus

no datur bonorum possessio gtab pro filio et sic
punit q si pr no eet suspectus daretur sibi
gtab ex hoc hes hic tex q qua est i l sanius
§ replecione C de i offi tes ubi tenet glo
q si fideigissi vniusale relinqtur filio ex pma
dr si eet institutus istud est g illa tex q
si eet institutus no haberet gtab ut ff e l impu
et sic fideicommissaria restitutio no haberet institutio
ut hic et tex ss in l ita tamen § qui ro-
gatus ff ad treb Bartholus legum doctor

Si pater distingue dum hac l ut
dixi ff e l si adoptione

Sub conditione oppo del
eta ff de in offi tes so dic ut ibi
et plene dixi in l post legatum
§ fi ff de his qui ut indig ubi vide et tene

Quod vulgo glo hic po
nit casum
et bu quam vide et no Bar l d

Filium ista lex est ita difficilis sicut aliq que est
in in forciato tu difficultas e in
tex no in casu nec i ma Et diui-
ditur hec lex prius in iij ptes primo ponit
thema et q glr succedat qui emancipatus
est preteritus filius exheredatus et secundus
institutus sco determinatio ponitur pdicte qonis
tercio ponitur alia qo utr eo cum fiat collo
qrto ponitur vna qo quibus et a quo eo casu
legata pstentur 2a ibi dixi tamen ubi i § vi-
deamus qrta ibi i § legata tu Sa pps sub
diuiditur in ptes tres primo ponitur qualit suc
cedant in respectu rigore iur ciuilis et i respec
tu rigore iur ptoris sco qualit succedatur
de equitate qn hereditas no est adita 3o qlr
succedatur de equitate qn hereditas e adita
sa ibi sed cum exheredatio 3a ibi sed qn ead
et ista sa pars br hec intendit si filius e
exheredatus emancipatus preteritus et secundus
institutus sine aditur hereditas sive non
utrumque dimidiam aduocabit licet vnus sema
apatus p gtab et alt abintestato b d llo
tex sed cum exheredatio et no q exheredatio
nichil valet no sequuta aditione ut hic
et l si prorius § ex testo j de bo li ¶ So
no ex hac l q gtab datur etiam hereditate
no adita hunc ff e l illud ¶ Itaque notu
q querela pt intentari q alim qua q scriptum
heredem ut hic in ultio versu ¶ Oppo dr h
in pri q hereditate adita filius exheredatus
excluditur hic in fine dr gtrarium go male
so excluditur in toto s a gtab ut hic i pri
sed no excluditur a querela ut l in ii So
oppo dr hic q habet locum bonorum possessio
gtab et abintestato q3 filius abintestato
et emancipatus p gtab q lista de nullo test
l i ubi abintestato no habet locum donec
habet locum gtrarium tab so gtab et abintesta
to simul no hnt locum verum est qn pendet
utrum sm gtab possit peti sed qn certum e q
sm tabul no pt peti tunc procederet
gtab et abintestato ut hic faciat q dixi
ff e l illud ¶ Itaque oppo dr hic q solus filius
hebit gtab q j l § ubi no habet nisi di
midia diat glo q hoc pn corrigitur quia verum
est q filius solus hebit bonorum possessionem
tu no hebit solus totam hereditatem ut dr
¶ Item dr hic q repudiatio procedit
suo ut sit hres in solidum q vnus pparte
ut j § videamus Et hoc eode § so i effectu
no est heres nisi pparte ut in gtrario
Sed ipo iure ciuili est heres in totum

Item oppo l. dr. q testm est nullu ppt
hereditatem no aditam et petit contra tab sed
q ex e de inof tes l. na et si v. impendo
sed quatu ad contra tab sufficiat testi et eq b.
possit adiri hereditas preter mort ut ex l.
pri unde licet postea irritetur no contra tab.
Sed dices tu que est ratio q contra tab non
requirit additione sed quela sit r. ideo in
dixi in l. illud ff e q contra tab petit ad similitudi
nem dicendi nullu q pot fieri qn additio
hereditate dr hic q querela habet locum
post petita bonor possessione contra tab. Ad id
q est ruptum no pt ulterius rumpi ut dam
est Ro licet sit ruptu p contra tab de iure pto
rio no tn e rupti de iure ciuili ideo pt
rumpi p querelam ut hic. Item oppo
q querela debet dari solum q heredem
sptum ut l. 1 et l. fin ff de inoffi tes sed
hic datur q preteritum. Sol. ibi sed hic preteritus
succedit in locum heredis scpti p contra here
ditatem abeo qdnoscant ut ff e l. cu ema
cipatus rupit ideo pt contra eu dari quela
sicut posset dari contra fideicommissarium vniuer
salem ut l. 1 C de inoffi tes. Bar le doc

Quintcamus Istu est tercia ps principalis et sub diuiditur primo ponit hoc ibi ponuntur due rones ad ostendendum q collo non habeat locum 2o determinat collacione locum no habere p aliam rone nona ibi emancipatus namq 3a ibi et verior. Et br hoc dicat m eos qui diuiso in re succe dunt no locum habet collo. Item qn ema cipatus no facit iniuria suo no habz locum collo h d in ff et hoc sic sequens ibi illi ff. aliu qui sequitur. Sed ex hoc q duo primo q inter eos qui diuiso iure succedunt no habet locum collo. Sd no q qn emancipatus no facit iniuriam suo no habet locu collo. Oppo ad primu nobile q collo habet locum ut l. filius de coll. Ro glo soluit pluribus modis verius est q ibi filius suus erat insti tutus et adiuit de iure ciuili et sic ema cipatus veniens p contra tab sibi facit iniuriam quia sibi aliquid abstulit q testor volu tatem licet go sm vba pretor no habet lo cum collo tn sm equitatem secundum le poitam in l. si filius habet locum sed hic nulla faciebat iniuriam filio exheredato. It oppo C e l. ti emancipati sed ibi nullum fuit factum testm hic sic unde debet disting ui an pemancipati alteri fiat iniuria vel non ut hic. Bartholus legu doc

Legata hoc est 2a pars legata pro dimidia pstat ema cipatus quibus psonis sunt unllomo hd in summa. Bartholus legum doctor

Si quis Iste ps legitur in glo mlt modis primo et sa lex reprobantur in glo et bis quare ultiam lex tene tex ibi inst exheredatus non est sed institutus quia scpt no qdentibus succedentibus p contra tab pstat legata liberis et parentibus vel dic q institutus sine accens ex testo legata pstat omnibus sm dy et la de are. Bar legu doc

Is qui filium In hac l. iur consultus ponit tres casus Bartholus de saxo ferrato legum doctor

De legatis prestandis contra tab bono rum possione Rubrica et cetera

Hic titulus primo quedat edicti et ponit mentem edicti ibi illud inquit exponere sa ibi et qualit usq ad fi et est prilara l. omi l. itaq format glo nm aliquas qones. Oppo i e l. in ff si sed id q hic dr q legata pstantur intellige s at vtilia legata si sunt inutilia. Item oppo ff de le iij l. ij sed legata relicta aptei to nullomo pstantur ut ibi sed legata re licta abinstituto pstantur quibusdam psonis ex vigore huius ti dr hic q lega ta pstantur. Quero qua actoe dicit glo iudicis officio alij actoe ex testo utili ex vigore istius edicti vel actoe in fan tone qua vis dr hic dot noie. Quero ad quid referatur dicit glo ad uxore et ad viru vides g q determinatio appo ta inst referatur ad pxia s ad uxore et ad viru no ad liberos et parentes sicut l. l. heredes mei ff 1 ff ad trebll. Bar l d.

Qualiter oppo de l. qitaz ff de test sed ibi odiu h fauor. Item oppo et vr q in institutis no dicat collocari ut l. h C de sacro sanc eccl sed ut no C de sen que pro eo q inter est cu contra et p dy in l. si finita de damp infec ut ibi plene dixi dr hic q parentes et liberi vocantur usq in infinitum contra vnio pntes usq ad ta tam et liberi usq ad trinepote ut l. iur q pntes de gradi quod dicemus possumus dicas sic qn tractatur de fauore debet accipi in infinitum ut hic et sic ex quada larga et impa significacoe sed si no tractaremus de fauore accipi emus stricte et pse ut dr in dicto q pa rentes ite dr hic q no distinguntur descendant a masculo vel femina q in l. illud q ad testa ff ti 1 sed p edictu de contra distig uitur testm mulieris a testo viri qui fecus medicto de legat pstan Bar legu doc

Sed si mortis Excepte no se s psone inquas est collacio donatio ca mortis. No hic q rupto testo rupitur donacio ca mort q tenemen h intellio si donacio ca mort ex testo dependeret aliter secus p ea huius no ut l. post le inst ff de hys qui ut indig et ff de inoffi test l. cu et fac C de codill l. 1 et g ibi no

Hoc autem solum hic est no q et no tex ibi nec enim qn tinus etc. Oppo qd hunc ps de q ite sigs i propria vnde glo 1 q ti ad opponesed ut ibi patet ergo. Item ibi sed si hrs dicit dy illud regulare illud cauale ubi pupillatur tunc debet acquirere no tu re linquitur sed glo vnomo hic aliomo in q. Item si quis et illa vera que dic q ille demum inspice cu acquiritur ex dispoe legali ut hic sed demum inspice cu queritur ex dispoe testor ut ibi q no

ad multa dicat statutu siquis contraxit
cu exbannito puniatur incontinenti ego co
traxi cu suo uel filio exbanniti ita q quit
exbannito certe no punior quia implica
cu quo contraho no cu quo venit ex dispone
legis sed si contraxero cu aliquo qui contraxerit
partio nomine eius uel hoc ageretur
in fraudem ut exbannito querere tunc puni
rer quia videor cu exbannito contrahere et
impleatur cu quera ex dispone hominis
ut dixi q tenementi ¶ Item oppo dr h
in v sed si quicunque q porcio deficiens no
accrescat coniuncto contra C de cadu tol q
in primo et q pro so et l reconiuncti ff de le
iij sed porcio deficiens pro no accrescat
ei qui de iure spali ad legatu admittitur
ut h et l mulier et ticio ff de condi et
de et ibi dixi uel l reconiuncti Bar le doc

Cum propter

ibi bonorum possessionem et ideo cu hic legata utilia pdantur vice pteriti
io ipe caucdere pstat sicuti si pp alimentore fuisset obmissa actio ut l el
et si pro dote q h et ibi no Ex hac
l no q dispensacio fca cu vinculo defun
no porrigitur ad aliud ¶ Sed no hic
tex ad questionem qua vidi iudex sup alienatione rei minoris interposuit decretum
dicens pdicte alienacioni mea auctem
et decretum interpono si et quatenus
de iure processit opponebatur q alienacio
no valebat quia cu decretu alienacio
alienacio no valebat q sine iudicis
auctoritate et iudex interposuit auctoritatem si et
quatenus de iure processit sed dixi aliter
q illa verba si et quatenus de iure processit debent intelligi s al pt decretum
ul' educitur decreti quia iudex defectum decreti
intendit supplere et hoc probatur
hoc tex q tenementi Bar le doc

Filium

petita bonorum possessione contra tabulas relicta a pupillo debentur omnibus
salua ratione falcidie h d oppo
duobus modis rupto testo no valet
substitutio pupillaris ut l pap q sedinet
impubis ff de inoffi te sed rupto testo de
iure civili no valet substitutio pupillaris
ut ibi sicuti si contra tab ut h et l ex duobus
q h ff de uul et pup ¶ Ite oppo dr h
q substitutus prestat legata omnibus
ut l h q h ff de le iij sed glo q hoc intelligatur similia l no h inglo que incipit sic ergo sed ista opio est falsa sm
ja de are et sequens opio posita i glo
est verissima alia ro est q ibi delegat
relictis a pupillo h de relict a substituto
et ista est vera dic ja de are ro est
q gradus substitucionis no sunt impugnatus Et pro declaracione ja de are
distinguit aut impubes institutus a
duntur aut venit p contra tab beneficio pteriti
primo cau prestat omnibus ut l si ex
duobus in pri ff h i aut venit p contra tab
et tunc aut p contra tab eius porcio est imminuta aut non est aucta si est imminuta
tunc legata relicta ab eo debentur excepte personis tm legata vero relicta a
substituto debentur omnibus ut h dr
mee b'ita ro diminucionis hec q legata diminuta pstabuntur sicut e porcio diminuta ut l filiu q legata ff h
i et l Si g de uul et pup et l h h
ff de le iij Item si eius porcio no e aucta

nec imminuta p hanc l Si vero eius porcio est aucta et tunc aut queris de relictis
a pupillo a de relictis a substituto primo
cau relicta a pupillo usque ad ea quantitatem qua habet ex voluntate defuncti debentur omnibus In eo vero q ultra accepit p contra tab debentur tm coniunctis personis
ut l h in pri ff de le iij Sed cau relicta a
substituto debentur omnibus indistincte
ut hic in h ro quia gradus substitucionis
no est impugnatus ut l e l sed et si pro
dote q non omnia Bartholus le doc

¶ Omnibus

hic vr' aucgnt quasi causis viri difficilis q quia formant glo in l maximum vitium in h C de bo po lla auc ex
ea dicat q quatuor vel heredis institutum
testum est ruptum re Ilcum querit glo
h utrum legata relicta filio pterito q testum
ruptum debeantur pro auc ex ea Et s
op y int glosatores in ar sitt diffiniunt
hanc q et diffinierunt q no debeantur
ista legata p has rones ille qui testum
pugnat no est dignus ex eo aliquid
consequi ut ff de inoffi te l pap pume
minisse et l qui de acq h cu inducit
in pterite sua no improbare testum sed
poterat approbare ut l filio pterito ff de
inius te q re Item ponit alias rones
quas recitat q in auc ex ea C de lib
pterit et ibi q tenet q debentur ex vi
gore illius auc ex ea nec obstat q testum
impugnet q no petuntur legata actione ex
testo sed condictione ex l sed q petitur
c di ex l est q causa in corpore iuris sunt
illa auc dicit cum tamquam no sit rescissum
obtineat testum et sic petitur actione ex testo
tamquam no sit rescissum Item pro hoc facit
q no ff e l i in pri ubi rescisso testo p
contra tab prestantur legata actione ex testo utili
et ideo credo op y marsilii esse veriorem
et dico cum aliis hic in omnibus conservantur legata s qui no petunt contra tab
Ita in dicta auc ex eam legatu firma
permanent s hiis qui testum no impugnant pro hoc ff siquis ob ca te l finno
sol' y i quas le tenens inuenit q ipas
no allat marsilii Bartholus le doc

¶ Siquis bonorum

glo oppo ff de con inst l mulier q ubi
sufficit teste ex defco dr q ibi fiebat
sm voluntatem testoris h contra ¶ Ite in suff
fiat adgnoscit no aut adgnoscit ¶ Ite
oppo q hic l et vr q bo possio contra tab
petita ab uno cum ab hiis qui no debe
rent admitti debeat prodesse omnibus ut
l postumo q siquis ex hiis ff de inoffi
te pt dici q hic periit contra tab no tm prodesset ad h uel melius aliud iudicatum ubi
peticio fca ab uno qui no deberet admitti no prodest omnibus sed aliud inquiela
ro quia bonorum possio contra tab no petitur nec
tribuitur cu illa solempnitate qua petitur
quiela hanc so ponit glo i l si filius
s de bo pos sm tab ¶ Tercio dicat statutum q siquis cesserit actionem alicui nobili cadat a iure suo ponamus q aliquis
cessit qui cedere no poterat uel cessio fuit
inutilis cadat ne a iure suo hic est tex
q non q tenementi facit ff h i s non
putamus q no quemus et l de v ob l eo
tum q s' ample q tenementi Bar l d

¶ Si legata

con l e l h sed ut ibi incontinenti
dicam Bartholus legum doctor

Sed et si porcio
hic est nota aius no esse vn cu here
ditates et vides qz qz vba que con
de legat et fideicomiss tradunt ad here
ditatem ut hic et hemus fex in l
de v sig q in utile admulta Item
no ex hoc p q hereditas deferatur ple
iure honore ita suuet ut cu de app
cog p aliud volunt q filius restituet
et haret iure hereditario ita dicat glo
Item dicat dixe no solum est honor
sed quodam qz alijs instituit ulter
non adeuntibus accrescit sibi ut l
p si extraneo ff de her instit ideo iure pu
p si extraneo debet hic Sed pone testa
relinquo filio meo centum iure institucionis
an valeat dicebat quidam advocatus
q no qz nichil est dicere iure institucionis
nisi dicat et in hijs eu heredem in
stituo sed turba est quia tum est dicere
iure institucionis quantum heredes instituo
inhat glo et tex micor cu ut cu de
app cog p aliud Item si dico instituo
sufficit licet no dico heredes ut l
ante h g de her insti Quero dicit
testator relinquo filie mee centum pro
sua parte et faladia an videre relictum
iure institucionis no dico nunc cogitabitis

Ad eum de hoc p ad eum dica j l proxima

Is autem cui porcio
filius huius q dicat de vbo ad vbum
ff e l si legata ubi porcio liberorum
no augetur p hoc q centeris no prestatur
hic dr contrarium glo dat plures so
una no procedit iure accrescendi ut
ibi sed iure no decrescendi sic ut hic
Alij dicunt q ibi erant quinta hic dis
nicti sed istam reprobat glo p l iij g
sed 3 quincti ff e alij q ibi fit qo sed
no soluitur ista so est h legatum erat
prudendum ubi dividum teneas alia
ex duabus uel q hic erant legitimi
re quincti et io p pus no decrescendi p
cest quia centeris no dat uel fene q hic
sit legatum prudendum uel ex glo dic q
ibi prestantur legata ab eo qui venit
p contractus et sic contra volumtate defuncti
et sic debet minus gravari sed hic
prestantur ab eo cui frustur porcio ex vo
luntate defuncti et io in plus pt gravari
ibi secus Ex predictis no q ille qui hz
legatum de iure ...ali habet ius no de
crescendi licet no habet ius accres
cendi dixi plene in l reqnuti g de
ij Item oppo ff e l si ex duobus
p sed illud dicat glo p eccius est pila
turis erant emancipata sic institutus
erat in potate nichil valet quia idem
est ibi in instituto qui est in potate q
est in emancipate ut dicta l si ex duo
bus p q si hijs sed dic q ibi heredita
tem adiuit h non sed bufiao peccat
p terracius est porcio confirmata Bar l d

Salvius lvij quibus legatur uel porcio hereditati confirmatur uel
an virilem no admittitur
h d cu l se volo q cogitet ultra aug
ex ea et ex tex meo unde sunt pos
sit limitari ut q dicat ceterum firma
remanent simul hoc mo dum tamen
legatarij uel fideicommissarij no habeat

plus quam heres p reitus uel ex
heredatus ut ff e l filium p ad eum
qui testam rupit p hanc l no contra
co iure eo qz ordine datur quo testam
rupitur de iure civili ut ff ti i l i pty
pu et l si mater pacione p si puera hoc
sit verum cogitabitis Bartholus l d

Uxorius **Sigs ex li**
oppo glo et p q no possit
confirmari ut qz ut j e l ho pos
sessio nisi glo dat plures so una q
hic loquitur in hijs qui possunt pete
contra ibi no hec non est vera qz p
hoc erunt deterioris condicionis alij
q hic adiunt hereditate ubi no ut hic
vera quia no p hoc deberent esse de
teriores condicionis quare glo dicat
q illa debet intelligi sum ista ut no
debeant habere legatum f ultra viri
lem ut hic Bartholus legum doc

Si admiserit oppo q libe
tates no co
petant rupto testo ut l pap p si ex ca
ff de inoffi test so ibi rupit p que
laz h p q tab et sic remanet testam
validum de iure civili Item oppo de
l iulius j de re iure so i prudicium al
terius no pt quis uti iure suo sed si
no prudicat alij tunc pt uti iure suo
Ultio no restam e ad maz precioris
ut dicit glo de qua dicit ut dixi ano
in l de pupillo e siquis ipi pretori
j de no op nunc Bartholus le doc

Cum autem dr hic si plus sit re
lictum q sit vilis datur act q ff e
l vilis p si quis glo so tene menta
in v no solum q illa vba e relinquo
pro dote intelliguntur siue relinquatur
dos siue aliquid alius pro dote ut h
dr tene menti Bartholus le doc

Sed et si pro do **te Si virum** dicat glo
qu dos no pt peti no valz
legatum sed an valebit cu po
terit peti dicat glo q sic ut l sub co
dicione j de plus Sed nunc videnti
contra regulam cathonianam que impe
dit legatum principia confirmari ut l
j ff de re catho possumus dicere q legatum
tum pro dote est condicionale q rega
catho no habet locum ut l i ff de re
catho j sta so no videtur vera qz ista e
condicio tacita que no impedit q
sit locus rte cathon ut l si opera
de ope le et no ut l i ff de re catho
quare solue q hic erat legatum nul
lum qz in constabat adusus quo de
fecerint testator no potuit prodesse q rega
catho no habet locum sicut qu legatum
tum est nullu ex persona eius cui
relinquitur ut plene huius in q i l j
g de re catho Sed querit glo q
si consequitur uxor datur contra
dicit glo q maritus est exhereda
tus ut l si constante p i g so ma
Sed videtur licet vir sit exhereda
tus tum contra mulierem no datur ut
l j impri g de do ple Sed marito
bu datur utilis actio sicut h t vn
expositio glo no est bona quare
dic q datur eo cum quo socer uel

heredes vergunt ad inopiam quo casu datur actio mulieri constitute in inopia ut l. si constante § i. ff. so. ma. et ibi ita intellexit hunc § Bartholus le.

Non omnia iste § diffiniat et ponit multos casus in legata debentur ex hoc edicto que sunt relicta ab eo gradu a quo petita est bonorum possessio si in tempore bonorum possessionis contra tabulas nulla efficacia ... sed si aliquis causa contra debebuntur ex legata ab alio capite ... di usque ad l. non minus. Et dividitur in duas partes primo ponit duo casus in quibus obstare ... illa declarat per multos casus usque ad l. non minus ... ibi in casu prestanda sunt et hic primo et ultro ... huius l. Sed ex quibus precedunt dicta patent in omnibus aliis ... et l. si usque ad l. non minus in v. ... tex ibi data sunt quia contra gradum institutorum potuit peti contra tabulas et sic si repudiaverunt videntur repudiasse timore preteriti ... ut s. e. l. ... ... Item ibi adquisiti non relicta a primo gradu quia instituti omiserunt ... mortem ... timore preteriti ... bonorum possessio contra tabulas in v. ... mortem ubi relicta sunt quare non sunt exclusi timore preteriti sed morte preventi in l. at ubi tex ibi data sunt quia timore preteriti videntur repudiasse et si admisissent substituti excluderetur ut l. post aditam C. de impu. et aliis substi. et ideo legata relicta ab eo non debentur ... de iure ... non deberent quam in l. sive ibi non obmiserunt sed decesserunt hereditate non adita petita contra tabulas per filium suum sa de are. Item ibi hereditatem ... timore preteriti institutus omisisset ille qui petit contra tabulas succedit in locum eius ut s. ti. i. l. cum emancipatus in pri. ideo habetur proinde ac si institutus non admisisset quantum ad legata. Quero que sit ratio diversitatis ... inter istos casus Re. collige rationes ex additionibus quas dedi cum tex. Oppo. ad v. quod si neque dicitur hic quod si nullus superest succedit ab intestato quasi sufficiat exstare tempore mortis ut possit peti bonorum possessio contra tabulas ut s. ti. i. l. quod vulgo. So. verum est si hereditas potest adiri sed hic non potuit adiri quia nec institutus nec substitutus superest. Sed contra licet nullus ex institutis superest tamen transmittitur ad heredem suum ut l. illud ... s. ti. i. maxime hodie ius delibe randi ut l. cum antiquioribus C. de iure deli. dicit glo. intelligo hic quod non superest aliquis ex institutis seu substitutis nec ad heredes transit ius adeundi si enim ius adeundi transisset proinde esset ac si superessent ut ff. de re. iu. l. in his quod non deest ita dicit glo. quia non ad querelam testator substituit heredi suo vulgariter si heres non erit talis heres esto institutus non erat heres sed transmittit ius deliberandi per l. cum antiquioribus vel est de casibus in quibus hereditas non adita transmittitur quero quis preferatur vel substitutus vel heredes istius instituti ista glo. videtur velle quod preferantur heredes illius instituti quod puto verissimum quia ista verba si non erit heres subaudiuntur l. vel alium in testamento suo heredem non fecerit ut l. si pater filium ff. de her. insti.

Si quis transmittit ius deliberandi vel aliquo casu ius adeundi faciat alium heredem in testamento suo et ita determinat in ma. de vul. sub. et est mea opinio et glo. licet determinat. Oppo. de ti. huius l. ad primum glo. videtur et tu debes intelligere quod si institutus et substituti obmiserunt hereditatem precedentem morte non legata relinquunt non per contra tabulas. Sed at de iure communi non debentur ut s. e. l. iii. insti. sed in primo substituti obmiserunt timore preteriti. Item videtur semper a substituto deberi quia legata relicta ab instituto videntur repetita a substituto ut l. licet § de le. i. dicit glo. intellige quod erat casus in quo illa repetitio non videtur facta. Quero quid in dubio an substitutus videtur repudiare timore preteriti vel quia erat alias repetiturus dicit glo. videtur repudiare timore preteriti ut hac l. Ita dicit glo. ultimo di. pro declaratione distinguit aut tempore mortis supervivunt institutus et substitutus aut institutus tantum aut substitutus tantum aut neuter primo casu quando uterque vivit aut institutus est exclusus repudiatione aut conditionis defectu aut alio casu si repudiatione debentur solum legata relicta ab instituto ut hic in l. at ubi et l. sin aut aut est exclusus conditionis defectu et tunc aut erat conditio casualis ut debentur solum relicta a substituto aut erat conditio potestativa et debentur relicta ab instituto tantum ut hic in l. Item a substituto. Si vero non est exclusus alio casu ut primo morte tunc debentur relicta a substituto tantum ut hac l. sed et si pro dote ultimo Re. Si vero vivit institutus tantum tunc relicta tantum debentur ab instituto ut hac l. v. et ut ex his. Si vivit substitutus tantum debentur relicta a substituto ut hic in v. Si non neuter Quarto casu si neuter vivit tunc nulla legata debentur ut hic in v. quod si neque alia plura possent dici que s. expedivi in additionibus Bar. le. doc.

Non nunquam

Oppo. de l. non putavit per hi. s. e. ubi unus afficit lucro alium so. non debet afficere lucro legatorum sed hereditatis sic quia heredi tas est quasi debita ut l. hi. C. de codicill. Bartholus legum doctor.

Si ab uno

Oppo. in glo. dicit hic melius contra primo est deterius quia est melius ut ille tractetur quem testator gravat ut voluntas testatoris servetur ut l. i. conditione § de con. et de. dicit glo. hoc est quia per contra tabulas fit detractio certe est ideo non est equum ei teneri in solidum si enim non fiet detractio sed magis augmentum teneretur in solidum probatur ff. de colla. do. l. si fuerit et l. si quis filio § de le. iii. Item oppo. pro eius opposito

glo soluit uno modo et reprobat quere
soluent ibi Bartholus legum doctor.

LS qui in potestate

tex. cum potestate cum except.
personis et est hec lex difficil.
inter examinenus primo dicit tex. quod filius
preteritus rumpit per contrab. quod quod est nullum
non potest rumpi ut l. quod vulgo ff. ti. i.
et ff. de iniusto te. l. nam. et si v. post
defectum sed preteritione filii sui est testum
annullum ut iusti. de ex her. li. in princ.
dicat glo. testum est nullum si filius velit
dicere nullum, sicut dicamus in l. filius
quod repleatione C. de inoffi. te. ubi re
pleatio sit ipso iure si petatur et idem
in compensatione quia sit ipso iure si
tamen opponatur ab homine. ego dico quod
testum in quo est filius preteritus cum
si non petatur est nullum non enim est necesse
quod annulletur et petatur quod de iure annul
laretur ut l. que sub conditione quod si ff.
de co. insti. hinc est quod lex dicit quod
filius preteritus venit directo ad pete
dam hereditatem nec prius agitur de nul
litate sed venit suadente ut l. i. et
ibi colligitur C. de in. quinque tamen ista
glo. tene menti. quare ad contra dic quod
est nullum de iure civili non tamen de iure
pretorio ut non in l. quod vulgo ff. ti. i. ut
dic quod est nullum nisi per filium confir
metur ut l. filio preterito ff. de iniusto
te. et ibi dixi plenius et pete de
contrab. vel approbare testum de iure
civili ut l. postumo ff. de bo. po. contra
et quod ibi non glo. et doc. Venio
ad finem textum dicitur hic quod emancipatus
non prestat legata quod ff. l. precia dicat glo
quidam hoc extimaverunt subaudi et
male. Alii volentes sustinere istos
dicunt hic loquitur in emancipato
preterito cui pater fecit iniuriam
vnde iuste potest a patre gravari. Sed
ibi loquitur in emancipato instituto qui
habet patris voluntatem ideo plus
potest gravari ar. pro hac solutione
quod hic legis hic in v. quid ergo et ff. si
pater videte ubi videntur velle quod e
mancipatus qui potest petere contrab. non
teneatur ad legata hoc vero contrarium
l. quia aut quod plus ff. si quis ob
iust. ca. te. sine quod ibi intelligunt de
et ia de are et to pro sustinere tamen non
dis omnibus opinionibus possumus dicere
sic quod filius est preteritus aut loquitur
in emancipato instituto et dic ut l.
si duo ff. e. aut est preteritus ema
ncipatus succedat per contra. tenetur ad le
gata ut dicta l. quia aut quod plus et
hoc non debet intelligi hic sed lex glo

quod isti male putabant si intelli
gebant de emancipato veniente
per contrab. aut emancipatus
succedit ab intestato per v. hi
qui testo annullato per preteritionem
filii sui tunc ex hoc edicto legata non
debentur. ita potest intelligi in con sul
ti qui hoc extimabant sed bene de
bebantur legata per edictum si quis ob
ca. te. ut l. quia aut quod plus si quis
e. ti. Sed quando potest peti contrab. quando
testum est nullum per preteritionem sui
dicat ff. l. precia Bartholus le. doc.

Sed si vnus iste quod
est diffi
cilis. oppo. ad primum dictum dicitur hic quod
si ambo petierint bono pos. contrab.
prestantur legata tamen coniunctis personis
contra vno de persona instituti debet
ab instituto omnibus ut l. filium ff.
e. et l. ultima quod si ff. de le. iii. so. pro
peratione propinqua institutus sunt
debentur legata omnibus sed per ea
que acceperit per contrab. debentur
tamen coniunctis personis ut dixi in l. si
quod si ff. de le. iii. et dixi ff. e. ti. l. filium
Item oppo. dicitur hic in v. sed si scriptus
et scriptus admit et preteritus pe
tiit contra vero quod non possit peti sine
tab. donec expectatur per contrab.
ut l. equissimum post prin. ff. de sine
tab. So. hic dicat quod admit here
ditatem ff. de iure civili non per bonorum
pos. ita non ff. ti. i. l. illud et doc.
in l. si C. de bo. po. contrab. quod intellige
ut dicam ff. l. pro. Item oppo. dicitur
hic quod scriptus heres adiens testam
tenetur ad legata coniunctis personis tamen
contra ff. ti. i. l. si ex duobus quod sed illud
et ff. e. l. si duo insti. ubi tenetur omnibus
so. vna est quod hic corrigit l. si ex
duobus quod sed illud et illa corrigitur
per l. si duo et ista est satis bona
alia so. est quod hic loquitur in filio
ibi in emancipato hoc est filium ut dixi
in l. si ex duobus alii dicunt quod hic
loquitur de scripto cui firmatur hereditas
ex vigore istius edicti et sic tenetur
ad legata certis personis ut ff. e. l. filium
quod si sed contraria loquitur in scripto qui
venit per contrab. ista so. tangitur in glo
quia tenet dominus ista so. est vera nisi
sed non congruit huic l. quia hic loquitur
de scripto qui potest venire per contrab. alii
soluunt aliter in glo. dicentes quod id
quod dicitur de scripto qui non admit sed
peciit contrab. bursatae preterit. ista opinio
licet nisi sit vera non congruit litere
quia tex. dicit quod petere quare tene primam
opinionem vel dic quod hic reseruatur opinionem
quorundam que ibi reprobatur. Item
oppo. dicitur hic quod non debet enim tueri

nisi in ea pte in qua est institutus
ff. ti. i. l. non putauit § fi. s. ibi legat
qui omnes peciernt contab hic aut insti
tutus admit Et procedendo istorum
casuum dic aut quis pterijt emaci
patum uel emancipatos quos solus
habebat et tunc sine dubio pstat
legata psonis exceptis ut pz p totum
hunc ti. aut quis pterijt suum uel
suos quos solus habebat et tunc non
pstantur legata sive dicant nullum
sive veniant p contab ut hac l. in pri
Aut pterijt duos unum suum alium
emancipatum tunc suus non debet le
gatum emancipatus vero aut venit
p contab et tenetur ad legatum exceptis
psonis aut venit ab intestato et tunc
non tenetur ex hoc edicto sed ex edicto
siquis ob ca eo ut dixi in pri l. aut
unum pterijt et alium instituit et
tunc aut pterijt suum et instituit
emancipatum et tunc suus non tenetur
ad legata sed emancipatus omnibus ut
j. e. l. si duo Aut instituit suum et e
mancipatum pterijt et tunc suus non
tenetur ad legatum Aut unum emancipa
tum pterijt et alium instituit tunc aut
omnes veniunt p contab et tunc pstabunt
legata exceptis psonis tamen ut hac in
v. sed si unus aut institutus admit
et pteritus pecijt p contab et tunc ex
uens institutus pstabit legata om
nibus sm vera opi ut ff. de contab l. si
ex duobus et j. e. l. si duo pteritus
aut debebit legata except psonis
ut hic v. sed si seqtus Si vero unum
pterijt alium exheredauit tunc dic
ut l. filium in pri et § legata ff. ti. i.

¶ Et qui dotem Oppo de l. i. C.
de fal ca adiec s. dicit quidam hic
non sunt expssa certa quatitas ibi
secus uel melius qui testum irritat
p contra oz quod ne dos sit qz ad dote
irritatur tamquam ad es alienum secus
qui non irritatur p contabus ita dicit glo
tenementum istum tex na ff. e. l. i. in pri
dic si legatur uxori pro dote na non
sufficiat legari pro dote si ve sit dos
et hoc facit ad multa si dic in testo
dedit pro mercantia non sufficit nisi
ve sit mercantia arhinus so. Bar.

¶ Si extraneo Conditio debet
impleri in psona eius qui pecijt
contab h. d. iste § Bartholus l. d.

Si duo Iste est subtilis lex ¶ oppo ad pri
ff. l. prouincia so rnlo .so. ut
ibi dixi Bar. legum dat

¶ Pro une Iste § habet tres
lec duobus modis
legitur in glo 3° mo sm pe. illum dic
hic omnibus legata pstari ff. s. e.
l. is qui § de scptis so. ut ibi ¶ Iste
oppo j. de sm tab l. si sub conditione
nisi .so. ut in glo bu ¶ Queso dic h
pinde si contab non accepit quero si non
pecijt bonorum possessionem contab qualit
successit dicit glo admit de iure ci
uili uel pecijt sm tab ex institutione
ista prima lec non vr vera qz testum in
quo est filius suus pteritus est nullum
de iure ciuili et ideo non pt admit
l. filio ff. de iniusto te. scd sed vr peior
qz ubi habet locum bonorum possessio sm
tab non pt habere locum contab ut l. eqssimum
§ expectandi j. de sm tab in pincipali
tis non pt petere bonorum possessionem
sm tab ppter pteritum qui pt venire p contab
ideo Ja. de are tenet prima lec sed non
videt ad contrarium factum Sed post legit
hanc l. 3° mo dicens quod non admit
de iure ciuili nec sm tab pecijt quia
non pt ut dictum est si sunt portio res
nata p hunc ti. et l. filium § si portio
ff. ti. i. ita dicit pe et cy refert in l. si
C. de bo po contab sed male qz alie psone
quibus confirmatur portio p hoc edictum
non pstant nisi coniunctis psonis ut l. si
tum nisi ff. ti. i. sed hic dic quod pstat omnibus
quare teneo lec glo sive dicamus iure
adire de iure ciuili qui a pt qz hic
sunt institutus unus de uenientibus
ab intestato et sic tale testum licet
in eo sit filius pteritus de iure ciuili
vz ut l. si duobus § si prius ff. ti. i.
et ibi dixi Item pt petere sm tab qz
quod dic quod non habet locum sm tab donec
pot precari contab est verum qui insti
tutus non est in pari gradu cum pteritis
ut l. eqssimum § i. de sm tab Sed
si sunt in pari gradu tunc nil repugnat
quod unus veniat p sm tab et alius
p contab et pnt concurrere ut l. sed cum pro
non in pri ff. ti. i. Bartholus le dot

Si emancipato Oppo quod liberaret hrs patris
ut l. arbitrio § fi. ff. de dolo
glo soluit quod hic heres est in mora ut
fauor psonarum hic induat Sed male dic
quare dic quod hic hrs sepius comisit
dolum aduersus pteritum unde ppter odium
pteriti intercipit rem legatam ideo tenetur
pteritus tamquam sua culpa sit interemp
ta ut l. si merces § si culpe ff. loca
et l. plet in pri l. ff. s. soma sed si inte
misset ppter odium legatarij tunc vi res
interempta culpa legatarij nec te
neretur pteritus p eandem l. Si vero
non intercipit rem legatam ppter odium ali
cuius sed ipius rei legate ut quia
intercipit sm ppter odium ipius sm tunc
procedit distinctio glo aut heres
pteritus sunt in mora aut non sed qui
non est in mora tenetur cede acciones quas hr
de eum sequitur ut l. hunc sepiture ff. ad
l. aquil sed cum occidens teneat filio
pterito dic ut in glo Bar. le doc

Nepos Oppo de l. non in
qua insti. ff. e. glo

so ibi et non bene sed hic soluit et
bene quia hic est quid impetretur
nepoti et cum potuit venire p(er) contrat(?)

Bonorum soluit
oppo s. e. l. virilis post pri(ncipium)
glo soluit ibi pluribus mo
dis sed tene illa que ponitur hic q(uod)
non habebit legatum ultra virilem Bar.

In quibus hic ro(?) intelligitur
casus duobus tenentur ...
... sunt que cumcte persone
nichil debent hic de sinis quibus lib
tatem prestare debebant q(uod) testator tale
legatum non fecit per eorum quomodo ut pro
batur s. e. l. iij. Item Bar. le. doc

Interuenit oppo
q(uod) re
quiratur tempus testamenti ut l. i. s.
de re. ac so hic loquitur qui
legatum defiat de persone secus si al
ut ibi non et l. iij. qui aut j. de iur.
fis. Item oppo s. de re. dub. l. si quis
ubi requiritur q(uod) sit etiam tempore mor
tis dicit quidam q(uod) hic forte requiritur
sed tutius est quare dic q(uod) hic loquitur
quando testamentum impugnatur per contrarium vii
q(uod) sit de liber. non requiritur ex disp
osicione defuncti sed ex dispoe iur.
sed ibi loquitur quando requiritur q(uod) sit
requisitis ex dispoe defuncti. ¶ Item
oppo iusti. test. inst. q(uod) in extremis ubi
tria tempora requiruntur dicit quidam q(uod) h.
forte requiruntur sed dic q(uod) ibi loquitur
in hereditate hic in legato primum hic reci
pitur testum per contrarium ibi non sed iure
ubi ex dispoe defuncti succeditur Bar.

Cum filium ibi pete
posse l.
bus (?) fratio preteriti Bar. le. d.

Is cuius iste q(uo)d est satis
facilis nisi quia
glo putaret ipsum dicere hic emancipatum
filium preterit. quero de que filio ema(n)
cipato loquitur dicat glo po de ema(n)
cipato s. pro istius nepotis et sunt h.
uno consultus hic non videt quoniam et hoc
non loquitur glo. que incipit non videt
glo reprobat ista lex quia si hoc esset
verum preteritor non tuere nepote plus dam
sed de iur. com. tuere quia nemo committet
edictum quia pater datus in adoptione
non committit edictum ut l. no. putaverit q(uo)d i.
adopcione s. ti. ¶ Illi volentes sustinere
glo. que incipit non videt legitur alio
q(uod) iste nepos fuit institutus et fuit p(re)
teritus alius filius non pater ipsius et si di
cas non pater ei committit contra in aliena fa
milia concedo quia pater eum perdidit q(uo)d cit
tuendo et hoc vult dicere glo que in
cipit preter ibi quia pater eum precedit
et sunt hoc in illa glo que incipit non
videt expone per preteritum i. ff. preter. Iste
in glo. precedenti que incipit pater
ibi q(uo)d filium dic unico l. si emancipatus
q(uo)d i. et ibi non ¶ Item in filio prius gradus

existenti in adoptiua familia alia lex
ponitur in glo. que est clara Bar. l. d.

¶ De collacione bonorum Rubrica

¶ Cum illi qui petunt contra tab. tenentur
conferre ideo ponitur ti. de colloe bo.
conuenerit glo quid vult dicere nr(?) gl
tus dum dicat de colloe dicitur i. glo.
et hic alias est accipitur pro colloe
s(ed) quando fuerunt plures habentes ibi acci
pitur pro quadam ratiocinacione quia fa
iunt aliqui super aliquo dubio ibi pro
comparacione Bartholus legum doc

Hic titulus
ista ratio quia po
nit tex. non verba
quia fuit hec etiam
filius emancipato co(n)
ferret q(uo)d l. si ema
cipati C. e. et etiam
emancipati interesse
contra huic l. q(uo)d fi. no pro tollenda ista
dubitacione glo declarat ita fuit ista
tempora quando filius querebat patrimo
l. placet s. de acquir. hered. et l. i. j. si
apa. quis firma in glo illud vero q(uo)d
querebat filius emancipatus habet pre
bonorum inquirens erat iure filij ipsa
te non emancipatus conferret ea que lucratus
fuit et ita vult dicere iste tex que ratio
cessat si tractatur de collacione fienda
ab emancipato alij emancipato ibi cessat
etiam si tractatur de colloe fienda alio
emancipato quia fuit omnia que lucrabatur
patri in(?) collacionis dici j. ti. i. l.
pater filium Bartholus legum doctor

¶ **Inter eos** Collacio fit inter
eos qui petunt
contra tab. de iur. com. sine de iur. speciali
h. d. ¶ Oppo inter emancipatos non est
locus collacioni ut C. e. l. si emancipati
et j. e. l. q(uo)d fi. so(lutio) intelligat inter eos
sed non omnes q(ue) non conferunt emancipa
ti inter se. ¶ Iste oppo de l. filium q(uo)d videa
mus s. ti. j. so. datur in hijs qui suc
cedunt eodem iure secus si diuerso iure
succedunt. ¶ Item oppo C. e. l. illam
ubi in succedentibus de iure antiquo h.
locum collo so. illud de iure nouo nam
olim non habebat locum id in succedentibus
de iure pretoris dicatur in l. pr. filium iste
vero ideo plane et quero cum dic
ut in glo et breuiter Bar. le. doc

¶ **Si ex quadrante** Emancipatus
veniens per contra tab. confert suo pro ea parte
quam sibi aufert et si nichil aufert
collo cessat h. d. usque ad q(uo)d ibidem et
est difficilis q(uia) illo tex. in q(uo)d tacens
de hic q(uod) pro ea parte confert pro qua
parte aufert q(uod) unus plus confert quam
aufert ut j. e. q(uo)d fi. et j. l. pr. q(uo)d si tres
et l. pretor q(uo)d vult hanc tiore sunt i glo
v. so. et quilibet difficilis una est q(uod) h.
exponatur confert s. omnia sua bona
pro illo quadrante non est bona q(uia)
ista l. esset impropria verbis et nullu

effectu habet alia ss est q l quere in
telligantur similiter ut licet in illis di
catur centum ut ducenta habebat dic
s conferenda sed habebat alia que non
veniebant conferenda glo reprehendit
p l pter q in l et p l sed q fratres alia
ss est aut emancipatus succedit ab
intestato et confert omnia ut ibi aut
p contra tab et tunc confert pro ea pte qua
aufert istam reprehendit glo p l pter
q in l s e ti glo g solvit contrario modo
solempnitate dicens aut filius solus
est institutus et nullus alius et tunc
emancipatus semper confert totum ut l
contrariis aut est institutus extraneus
cum filio et tunc confert pro ea pte qua
aufert suo non pro ea qua aufert
extraneo Sed vr q ista ss non habeat
rationem iuste quia nichil ad factum
istum filius solus fuit institutus
illam tunc emancipatus aufert solum
dimidiam et sic tunc pro dimidia so
lum deberet conferre ut hac l et sic
ista non vr solo Sed mag calumni
valeat si tangit C e l si emancipati
sunt et nichil examinat Sed dic quod ista
ss est optima et verba istius glo exten
dunt intelligi sic pro ea pte quam
emancipatus aufert suo de portione
debita ipsi emancipato pro ea pte
confert si nichil aufert nichil confert
ut hic si tota portione sibi debita
alio aufert totum quod habet sibi confert
ita loquitur contraria Et si dicitur unus non
aufert suo nisi dimidia g p dimi
dia debet conferre Ro dimidiam tamen
aufert s hereditatis prime Sed illa
dimidia est totum q sibi debetur
to toti q hz confert ita loquitur
l contrarie Ad unum tamen advertere q
id q hic dr q confert p quadrante
non intelligas q quadrantem tamen suorum
bonorum debeat conferre emancipatus
sed confert dimidia bonorum suorum
sicut enim aufert a filio suo dimidia
portionis sibi emancipato debite
ita dimidiam bonorum confert ut l
contrariis de illa tamen dimidia collata
dimidietate retinebit emancipatus
aliam habebit suus et sic quadrantem inte
gram habebit suus de bonis eman
cipati et ista est veritas alii ut hug
solvunt hoc contrarium aliquo modo unde
ista glo prima nisi ibi alii ut hug
ista ss hic non est vera nisi tene
atis precedente ss que est verissima

¶ Ulterius quero dr hic q emanci
patus aufert quadrantem filio suo
sed an pot plus auferre dic ut i glo
Sed quero dum qui succedit ab intes
tato habeat locum collatio dicit glo q
sic et bene ita cum emancipatus faci
at iniuria suo de iure civili i totum
succedat merito habet locum collatio
sicut si veniret pro contra tab ¶ Ulterius
glo querit an procedat argumentum de toto
ad partem et remittit ad non ut l qui
sunt s de usuf dic melius i l alii

paris i pro derelic et ibi dixi var

¶ **Vel maxime** Quero q est ratio
huius tex dicit quidam q pater fecit
testamentum et ex testo cessat collo ut l i
C e hoc non placet glo quia non po
tuerunt legata relinqui in codicillis
qui non impediunt collationem ut l fi
liam C de coll ro g est quia emanci
patus non afficiat i comodum suo q de
functi voluntatem ¶ Querit glo pone
q emancipatus est institutus et suus
preteritus et ambo veniunt p contra tab s
an emancipatus confert dicit glo q
non q hz voluntatem defuncti q istas
rationes op glo si istud est verum
g ab intestato cessat collatio quia
ille qui venit ab intestato habet
tacitam defuncti voluntatem et sic non
faciat iniuriam suo ut l conficiuntur s
de codic glo inabilit solvit dicens
q ille qui succedit de iure pretorio non
habet tacitam defuncti voluntatem quia
glo signa non credo glo ista vim dicere
q ita habet tacitam defuncti volunta
tem qui succedit de iure pretorio sicut
qui succedit de iure pretorio civili ut
s eodem titulo in si j unde li ad contraria Ro
sic dico q qui succedit ab intestato
de iure pretorio habet tacitam voluntatem
defuncti q succedit cum illo onere s colla
tionis sed ille qui succedit ex testo h
expressam voluntatem sine hoc onere
nisi expresse esset dictum de collatione ut
C l i Bartholus legum doctor

¶ **Ibidem** ius conferendi que
situm transmittitur ad
heredes al' sequis h d pro declaratione
quero dr hic bonorum possessio accepta
Quero a quo debet accipi bonorum
possessio ut ius collationis queratur glo
dicit a filio instituto alio committente
edictum alii dicunt accipi ab emancipa
to preterito ista sequens opinio non e va
lidam licet emancipatus petet contra tab
filius suus pt adire ex testo et modo
de collationis esset privatus et sic non
esset quesitum ius collationis ut l si eodem
bus g i s de contra tab quare tene primam
opinionem et ex hoc sequitur ro quare i primo
casu transmittitur ius conferendi s quia
defuncto erat quesitum ius collationis sed
in s non transmittitur quia non erat quesitum
defuncto ius collationis ¶ Ibi s primissis
oppo ad fine dr hic q ius collationis
ad heredes non transmittitur ¶ Posito adi
tionem aut ipse defunctus sive adita
hereditas de iure civili et bonorum
possessio sint obmissis de iure pretorio
et tunc frustra tractatur de collatione q
ipsi defuncto non fieret collo ut l sic
duobus eod pri s de contra tab dicit non sint
adita et tunc non transmittitur merito non
tractatur de collatione ut l iij q acquiri s de
bo pos Si dicas q transmittitur hereditas
g eodem modo debebat esse apud heredem

quo est apud defunctum ut no in l.
sed et si pro dote § plē ff. ti. i. h' dicaᶻ
gtrarium gᵒ te so dico q hereditas no
adita trāsmittiᶻ ad heredem ut hic q
p'mo et sic trāsmittit no adita ut hic
et l. cominutāī iuri ff. de testa. mil. et
l. apud hostes C. de suis et le. et l. hr
ditatem § filius de castrensi peculi et dicas
plene in l. si filius qui patri ff. de vulg.
et pup. tamē licet hereditas sit trāsmis
sa non tamen est trāsmissa bonorum possessio
gtra tab. ideo heredi no fit collatio sed
si eēt de casibus inquibus bonorum
possessio no agnita trāsmittiᶻ ut no i l.
sed et si decesserit ff. de gta tab. tunc p'utare
q fiat collatio heredi sicut defuncto
p. id q no in l. sed et si pro dote § plē
ff. ti. i. ¶ Ultra no curo inquire heredi
tas no adita trāsmittiᶻ per sum. Bar.

¶ **Jubet** iste § usqz ad § 18 qz
tractat de modo confe
rendi et br h. d. qui debet gferre co
gitur satisdare fideiussoribus vel pig
noribus de conferendo q si recusat
p gtraria denegantur sibi actiones
et si p impotenciā datur curator bonis
vel fiat collo re ipa si certe sunt res
conferende al' secus vel fiet gpensa
alterius rei loco collonis dimisse h. d.
¶ Oppo C. de v. sing. l. fina. dicat glo
hic ideo qz a. l. exprimitᶻ sed tanta est
Sed dic q ubi in recte hic positur
tollit gtrarium ut no in l. gtraria p.
Cy. dic ut ibi ¶ Item oppo dr hic
q cauet pignoribus q l. i de pto stip l. p
torie sed pt cavere tamen pignoribus
ut hic sed no cogitur ut ibi q examina
ut ibi Bartholus legum doctor

¶ **Si katur** oppo glo dr h'
q datur curator
bonis si no pt satisdare et sic est
queda sequestracio q in l. i C. de
pbē se pet sed illud regulare istud
speciale ¶ Item dr hic q offerendo
cautioz recuperat bona quero usqz
ad q tempus pot offerre dic glo perpetuo

¶ **Emancipatus** vr hic ut
q fiat co
pensacio spēi ad spēz q l. si gnerit
de pig. act. glo vr facere gtrariū
vel dicat plus vel tas est q potes
solvere duobus modis p'mo ille q
debet hre quota ptem bonorum vel
hereditatis no dr debere hre spēm
sed mag. quantitatem vel aliquod genus
ut ff. de le. i. l. non amplius § h. et
l. i. § plē ff. si pars hr pe. tamen ge
hinc inde debeatᶻ quantitas bonorum
vel hereditatis merito pot fieri gpensacio
ut h' et dca l. i. § plē ff. si pars hr
pe vel melius ista no est gpe gpe
sacio sed mag. dcacio in solutum de pari
voluntate et ee ptor sinchetum sim korz
l. no aplius § h. ca. l. se ff. de le. i. Bar.

¶ **Is quoque** cum adoptis
admittitur
adgtab pris nalis pt enis proces
dem conferret n eum qui sine fraude
emancipaverit h. d. ¶ Oppo dr hic q ad
optivus gtrat cum aut dicas adopti
vi no ee institutum et tunc habet g
tab et sic no habet locum collo ut ff.
de gtab. l. no putant et l. si post morte
§ inadopcione et ponis cum institu
tum et tunc sibi non habet locum collo
quia habet defuncti voluntate ut ff.
e. l. § vel marie Ro. utraqz cum pot
intelligi p'mo q no fuit institutus
sed fuit datus inadopcione alio vel
alicui ex eis qui sunt in eade familia
et sic habet gtab ¶ Iste pt intellige
q fuit datus inadopcione pertius ex
neo et tunc admitti adgtab. quia
fuit institutus alio gmittente edam
ut l. non ut l. no putant § inad
opcione ff. de gtab. et l. si post morte
Et si tu dic quo est locus collacioi
quia hic fuit sm testam et sic habz
defuncti voluntate Ro. quia eius
porcio no est aucta pgtab ideo est locus
collacioni ita dicat glo et bn sm h
totus iste § loquitur in emancipato
veniente p gtab. Sed quero quid
si iste datus inadopcione institutus
admit alius pteritus venit p gtab
sibi erit locus collacioni certe de iure
rigore non quia venit diuisim.
Sed de equitate favorabile vr aliud ut
j. e. l. si filius q dic ut ibi dicam.
Item dr hic q si filius est emanci
patus bona fide no confert q omnia
que quis hebat tpre mortis pris
venirent in collacione ut j. e. l. § emanci
pato Sed iste tpre mortis patris
nalis no erat emancipatus apre ad
optivo Ro. licet tpre mortis pris
non eēt emancipatus tamen nichil hebat
quia omnia erat patris adoptivi ¶
Item oppo dr hic nisi sit factum fraude
de coī fraus patris no debet filio
nocere ut j. e. legat' in pri ff. de dolo
et l. fratr j. de re iur. sed intellē
quia fuit fraus hic a patre et ab ipso
filio ut in fraude collonis emanci
parer ¶ Quero quid in dubio
cum vr emancipacio fieri i fraude
brevit' puto quod nisi apparcat
alia causa propter quam emanci
paretur si emancipacio fit post
delatam bonorum possessione puto
q in dubio psumatur fieri in fraude
dem ut C. de revoca. e. l. l. vi
j. de stip. fr. et l. siuna tamen racione
in pri ff. de pecul. et per dv i C.
pro possessore de re iur. l. vi

¶ **Nec castrense** castre
se pe

culiū uel quasi et q̄ dignitat̄ filij
nomine a patre datur uel debetur
in collōe nō uenit hoc dicit et
habet tres partes ut patet ex
litt̄ ita ibi sed an id etiā ibi sed
si adhuc in p̄ma p̄te dr̄ q̄ peculiū
castrense uel quasi nō confert q̄
filius emancipatus nō habet pe
culiū ut l. fi. C. de in offi testa
g° male hic ponitur tractatus
de collaōe peculij de filio eius q̄
est i p̄tate nō pt loqui q̄r ille
nō confert ut j e. l. ulti. sed intel
ligitur hic peculiū castrense uel
q̄si hēt est id q̄ erit castrense
si eet in p̄tate et sic ip̄e loqtur
Oppo. C. e. l. ultia ubi etiā adue
ticia nō conferunt̄ sed illud sm̄ iura
hodierna sed olim om̄ia cōfere
bantur exceptō castrensi uel q̄si
Queo que est raciō q̄ castren
se peculiū nō confertur dicit hic
tex quia hic aucē cōsiit sed dic q̄
racio est ista ideo emancipat⁹ cōfert
filio q̄r filius om̄ia q̄rebat p̄ri et eman
cipatus querebat sibi ipi ideo ne
emergat inequalitas fit colla
ut dixi s̄ e. l. in p̄n̄ sed castrēse
uel quasi non q̄r nō q̄rit̄ patri
nec p̄ sui nec p̄ emancipati g°
emancipatus nō debet illud cōferre
quia racio inequalitat/ in tali pe
culio cessat Vlteri⁹ pro declaracōe
in hoc p̄n̄ quero pat̄ emit filio
suo libros querit̄ utrū isti libri
ueniant conferendi fratribus ista
q̄ formant glo. C. fam̄ hr̄ l. filio et
ibi vr̄ tenere q̄ nō cōferant̄ ar. illi⁹
l. rof. dispu̅nt h q̄ et tenuit ioh̄
p̄ rōes que sunt C. de coll. aut̄ ex
testo s̄ q̄ simplex donacio ueniat
in collōe Ego uidi quedā sc̄ipta an
tiqua iuxta debubio q̄ dicebat q̄
de iur̄ nō ueniunt conferendi Nam
si pat̄ donasset filio militi equos
uel arma nō cōferent̄ fratribus
tanq̄ castrensia ut hic eadē rōe
si donat aduocato erit q̄si castrēse
ut C. de aduoca diuer iudi l. fori
militant eim aduocati / et ita tenuit
dy. Jacobus tenuit Cy. C. de coll. l. filie
licet infaciis in uide̅ in hac q̄ali̅
distinguendum / quia p̄r solum emit
libros noīe filij nō tn̄ sibi tradidit
nec cepisset se donare filio tūc dece
res sunt ip̄e p̄ris ut C. de castren
pecu l. i. in p̄n̄ l. vij na tradicio re
quirit ut uideā̅ donare ut C. si
quis alteri uel sibi l. ij et C. de donac
inf̄ vi et ue l. si filij ubi tex plat
si bn̄ inspicia̅ et isto casu nō erit

necēia collacio sicut de alijs rebus q̄
sunt in cōmunione sed fieret diuisio
q̄r p̄r emit noīe filij et sibi tradi
dit uel dixit se sibi illos libros do
nare h̄ aduerte siquidē ille filius cui
ta aduocat⁹ uel doctor tūc tanq̄ cas
trense sit peculiū nō uenit in collōe
ut dicta l. i. C. de castrensi pec. fi̅o Ro
et j de castrens pe l. castrens et hoc
cum p̄r nō possit istā donacōez reuo
care tanq̄ inofficiosā ualida nec
ueniet in collōe ut in g° isto facit ad
hoc l. si filius C. fam̄ hr̄t Sed si ille
filius nō erat aduocatus uel doctor
sed scolaris / tūc siquidē cōpleuit stu
dium ante patris morte et sic i
cepit quasi militare tūc illi libri
efficiuntur quasi militare / tūc illi
libri efficiuntur tanq̄ castrens peculi
et cōfirma̅ donacio ar. C. de donac
l. siue emancipatis et j de donac l.
donacōes q̄s p̄r et tunc sic nō ue
niet in collōe ut hac l. in simulib
Si uero p̄r est mortuus anq̄ua
cōpleret studiū uel adipisceret̄ mi
liciā tūc nō pt sibi dici quasi castrē
se peculiū quia qualitas p° hoc nō
patitur quia nō habet aliquā ex ill°
dignitatibus que ponuntur in l. fi.
C. de in offi tes. licet uiri reperiam⁹
q̄ doctores p̄nt habere peculium
quasi castrense et etiā aduocati tn̄
in scolaribus hoc nō reperitur nec
debent gaudere eodem p̄uilegio
quo magistri ut l. i. C. de excu tu
l. x. facit q̄ nō C. de iur̄ om̄ iudi
l. fi. et ideo isto casu debem⁹ dicē
sicut de alia simplici donacione q̄
si morte p̄ris cōfirma̅ nō uenit in
collōe ut dicta l. et sp̄alit̄ hoc fauore
studencium ar. j que p̄r s̄ fam̄ hrc̄
cōtra id q̄ dixi q̄ nō gaudet eodem
p̄uilio scolares quo magr̄ vr̄ l. le
gat cōornatoribus s̄ de le. iij sed ibi
dicam / et uides q̄ nō est uerū q̄
semp ueniant conferendi tanquā
castrense Vltio oppo ad v̄ sed an id
licet dica̅ q̄ datū a p̄re noīe dignitat/
filij non confertur q̄ C. e. ti. l. illud
etiā de in offi de l. omo p° pupillari
glo q̄ est hic intr̄ soluē duobus modis
et utroq̄ bn̄ p̄mo hic legit̄ i dignitate
que ad heredes nō transit ibi in ea q̄
transit uel alr̄ isto intellr̄ sm̄ illā q̄r
nō cōfertur totū sed quatenus ualet p̄re
mort deducto onē dignitat/ p̄ decla
rōe hui⁹ debet scire q̄ etiā hec hem⁹
plura iura q̄ loqn̄ de dignitate uel
milicia q̄ emit̄ uel relinquit̄ sed ro
e sciendū q̄m milicia seu dignitas
mere ad p̄sona r̄fert̄ ut talis e miles

talis est doctor et de ista non loquit
hic sed in l. i. ff. de remili. et in toto
ti. et § de bo. pos. ex te inul. j. quia refert
ad res ad quas vel sup quibus aliqs
militat et illud C. eo. dicimus aliquis h3
duas vel tres milicias hoc est duas
pbendas vel aliq exactam ex quo sunt
lucrum vt ff. de le. ij. l. lucius et phizolo
et ff. de le. iij. l. fideicommissi § si quis fno
et l. promis in pri et l. plt. insti. e. ti.
et C. de inoffi. tes. l. omnib. et C. e. ti. l.
illud et l. fi. C. de pig. pona vobis ex
empla prout pt adaptari ad istu mo
dernor. isto homo loquedo simenendo
loquntur ista mia. dico ergo queda e
milicia que no pot vendi nec ad he
dem trasmitti ut pri pater expendit
vt filius haberet pbenda cathedra
vel epatum certe hoc in colloe no ve
nit nec in quartam gputa. ut dicta l.
omno no. et ita pot loqui hic tex pro
hoc facit quia vr peculium quasi cas
trense vt l. facio sanc. et ibi tex qui
no corrigit C. de epi. et cle. et ar. j. e.
l. si impuberis. Item si pater expedit
in filio ut eum faceret doctorem. tam
cum dignitas non possit vendi nec ad
heredem trasmitti illa pecunia non ve
nit in colloe vt hic. Et racio pt esse
duplex primo quia per collacionem
fit translacio in aliu. Sed ista que cohe
rent psone no possunt in aliu transferri
pri ista dignitates no videntur pria
respici quodmodum pecuniariu ergo cessat
collacio. Et l. plane et. bo. ff. de le. i. qda
est milicia que pt vendi non tamen
ad heredes trasmitti pone talium i ter
minis. In ciuitate ista erat co(n)suetudo
q custodia carceris venderet et iste
custos accipiebat certam quatitatem
a quolibet carcerato et illa milicia
poterat vendi alteri no ad heredem
trasmitti. Ite vidi vedi aliam barra
tariam et ex hoc emptor lucratur
certam quatitatem. Item pone q ve
ditur hic pondus flor. Item vendi
statera et illa milicia pot vendi
scdm consuetudine ciuitatis et talis
milicia gputatur in quarta et venit
in colloe hoc mo no q ex tunc qtu
constitit pri pro filio sed quato illa
milicia vendi posset tpre mort pa
tris deducto onere milicie ut l. omno
insti. C. de inoffi. te. et l. illud C. e. et
de hac etia loquitur l. ult. C. de pig.
nisi cum ad quatitate oneris ista dig
nitas no conferatur ut hac l. scdm glo.
et hoc tenementi adq qua vidi de
facto consulerunt ee qd si filius lucratur
aliquid cum pecunia paterna an illud
debeat conferri cum fratribus glo. i l.
cum oz in pri C. de bo. que li. dicit qd
sic qr sit pfectitium et idem spec. i trac
tatu de iudic. § sequitur v. ut aut et
in ti. de actoe § i. v. cum igitur et oes
sic qui ptransierunt. Ego de facto con
sului sic siquidem filius est lucratus
cum pecunia paterna sine aliquo one
re suo vel sine onere suo et tunc est per
fectitium et ita loquitur opio predictorum
doc. Sed si lucratur tum pecunia paterna
et opere suo hic dic q illud lucru q
attribuitur pecunie tamq pfectitium debeat
conferri. Ita lo. glo. in oz. Sed hic q at
tribuitur psone no communicatur. q e ad
ventitium illud enim q filius querit ex
opa sua est adventitium ut l. cum oz in
pri et insti. p quas psona acquiritur
et cois consuetudo est q medietas lucri
detur psone alia pecunie ad hec facit
C. pro soc. l. i. et ponitur no. quedam
est alia milicia que pt ad heredes tras
mitti no autem vendi ex^o intendo q
trasmittitur ad heredes filios no autem
pt vendi. Iste casus vr dicendum id est
q talis milicia qsita a patre filio venit
conferenda et gputatur in quarta ut l.
omno insti. C. de inoffi. tes. ubi tex alter
native loquitur si pt vendi vel ad
heredes trasmitti et hoc ibi tenet guil.
de cu. q et intelligo ee verum qui pr
quesiuit feudum filio in vita ipius
patris ita q filius incepisset habere
feudum vivo patre sed si quesiuisset
sibi et filijs suis et sic filius inciperet
habere post mortem patris et tunc
no confert vt j. e. l. § si abipo et l.
j. prerea v. dubium et eodem mo dico
i ephiteotic. rebus si pater acquisivit
ephiteosim pecunia sua pro se et suis
filijs unde incepit ee filior. post mor
tem patris et no venit in colloe dices
tu illud vr gtra l. ij. § et id quoque
j. e. ubi licet queratur post mortem
pris si tamen sit ex contractu venit in
collacione. Certe si contra voluntate
pris no credat q ibi tex voluit facere
illam rem sed vult dice q si queratur
ex ea que fingat retro quesitum i vita
patris vt ex contractu condicionali ex
quo fingitur retro filio qsitum et tunc co
fert aut ex ea qua sibi retro no fingit
qsitum unde tunc no confert sed ephi
teosis non queritur ex ea que retrotra
hitur ideo cessat collo puta in ephi
teosi vt j. dicam. Ite est queda alia mi
licia que pot vendi ad heredem trasmi
tti pone exm in milicijs que vedunt
in ciuitatibus vt milicia carcer. ve
ditur alicui p se et suis heredibus
ista sine dubio gputatur in quarta et in
colloem venit ut dicta l. omno insti. C.
de inoffi. te. et l. illud C. e. et intelligas
q confert eo mo quo dixi facta ex
timacione eius q valebat tpre mort
onere deducto de hijs tangit p guil.
in dicta l. omno. Sed quero q de eo
q filius lucratur in vita pris ex reddi
tu illius milicie an hoc conferatur
vr q sic quia illud lucru pot vendi
et ad heredem trasmitti ar. l. debitor
ff. de usuris. Certe credere q illud q
filius lucratur deducta extimacione oneris
psone sic q tamq pfectitium veniat
per ea que dixi ff. Quero hic loquitur
de hijs que pr dat ex milicie pone
q pater dat pecuniam filio causa di. du
hoc imputabitur in quarta vel veniat
conferendum vel no dices tu de hoc

est casus in l. que pater § fam. her. ubi
dr quod non et pro hoc est iste tex quia est
datum cum acquirende dignitat. Sed puto
hoc non sit intelligendum qui apud
patrem non erat aliquid quod erat proprium
filij sed si apud patrem esset pecunia cas
trensis peculij vel quasi vel aduenticia
ut bona materna existencia in pecunia
tunc in dubio debet intelligi illa pecu
nia proprius filij vel ipsi filio debita insta
ar. l. nescienti § de neg. gest. § pre le
gittimus administrator aduenticiorum et
ideo presumitur in dubio facere administra
torio nomine ut l. cum post § i § de ad
m. tu et l. si post mortem § qui ex fac
tu et ibi non nec ob. l. si quod de do. pmis
quia illud in dote et donat. propter nupc.
quia onus pertinebat ad patrem et ad
hoc poterat cogi ut l. qui liberos § de
ritu nupt. Sed ad istas expensas pr
cogi non poterat ideo indu. pfio de bonis
filij Ad hoc facit quod non in dicta l. si
C. de do. pmis et ut cauis expressius
§ de pet. her. l. si quod tene incultum ¶ Ulterius
quero pone quod pater pro filio accipiente
uxorem fecit expensas in nupcijs et ues
timet et ornamet et filibus morit
pater alter frater wlt quod pro se fiant
de coi similes expense uel quod illi panni
uel ornamenta veniant in collacione
quidum dico circa primum de expensis nup
ciarum quod alter frater debet facere de suo pro
prio de coi nisi aperte aliud dictum fuerit
intellecto ut l. iij § si i demum et hoc et
ibi glo tangit hanc q. circa secundum de uesti
bus et alijs ornamentis dic aut loqui
mur de uestibus uilibus et alijs illi due
ntis ad usum cottidianum et ille non sunt
conferende et sunt proprie illius mulieris
et abinicio in illis tenuit donacio
inter socerum et nurum ut l. cranno in prin
§ de donat. inter vi. et vx. et § ad l. falc.
l. si usufr. § si cum sua glo et l. penultima
ualitur § de peculio Si loquimur de vesti
bus et alijs ornamentis preciosis et festi
uis tunc talia qualia sunt veniunt
in diuisione nam remansit socera ut l.
mort. sine ca. § si § de donat. inter
vi. et vx. et § de peculio l. id vestimenta
ubi ur probari ista distinctio nec pt
dici quod morte soceri dicta donacio sit co
firmata quia non fuerunt dicte res
donate sed ad usum tradite ut dicta
l. sine ca. in fi. et ideo puto quod licet consu
etudo loquendi qui est qui maritus despon
sat uxorem et inuitat zona vel bursa
et dr talis donauit uxori zona sed
tu dico quod non proprie donat quod mag. ad usum
dat ut honestius ad eum accedat ut dicta
l. mort. sine ca. in fi. Supposito tamen quod
licet socer voluerit donare tamen morte
te non possit confirmari constante ma
trimonio ut l. cum hic status § oro
et § se § de donat. inter vi et vx fac
ad predicta l. plt § i § so ma et quod ibi
dixi dr hic quod qui dat pr cum dignitat.
¶ Quero quid si pater dat filio suo ex
cept. dict. causis utrum hoc veniet in
collacionem dic qui pater dat filijs ob causam
aliquam ad quam pater tenebatur poterat
cogi ut propter dotem et donacionem propter
nupcias et illud sine dubio confertur
ut. l. ti. pe. per totum et C. e. l. filie
et l. illam et mult. l. illius ti. ideo quia
cum pater ex quadam necessitate dat vi

velle quod conferat Item quia filio pt
querere hoc in vita patris ut l. pop fila
delphus § fami. her. et propter hoc confert
quando pater dat filio ex causa iniuriae deg
dictum est § et istud sit veniat in col
lacione secundum eum modum quo supra ideo
quia pater ad hoc teneri ex quadam
necessitate ne acquirere dignitatem filio
ut in auct. constit. que de dign. sed melior
ratio est quia hoc pt querere filio
in vita patris et ideo feuda et emphi
teosis in quibus nullum est persone ex
ticum uel que filio in vita patris non
querentur non veniunt in collacionem
secundum ea que § dixi 3o dat quando pater filio
propter merita filij precedencia circa patrem
tunc glo sunt contrarie quedam C. e. l. si
donat. que preter dicere quod talis donacio
tunc non valeat et iudicetur de ea sicut
de alia simplici donacione quedam C
C. de in offi. te. auct. vide si parens que
dicit quod statim vz et illa vera cum enim
dat pater filio propter merita propter que tamen quis
libet extraneus fuisset tunc videtur querere
filius ex persona seu opera sua et est ad
uenticium non profecticium quod hodie filio
pot querere et hoc non in dicta auct.
vide si parens et hoc tenet gul et
ja. but tamen non puto quod sufficiat dicere
in iustum pr donauit filio propter precedencia
merita nisi hoc probare ar. l. quod si forte
§ de castr. pecu. et l. iij qui in potestate
§ pit § ti i facit quod non in dicta l.
si donat quando dat pr occasione compara
tionis facte pro filio de hoc dic ut dixi
ut l. si quis § de pecu. le. quando dat pr
filio ut habeat in peculium profecticium et
tunc sine dubio debet conferri quia re
manet patris ut l. certum C. fami. her.
quando dat pater filio ut habeat in pecu
lium profecticium et tunc sine dubio dz
conferri quia remanet patris ut l. certum
C. fam. her. quando dat pater filio simpliciter
sine licencia aliqua cum animo donandi
et hoc constat isto casu an simplex
donacio veniat conferenda nec non sit
opi in glo i auct. ex testo C. e. ti. quia q
doctores disputant et eius disputacionem
refert Cy. in auct. ex testo cuius relacione
sit contentus facit de iur. dico sic ex
aut pr donat filio emancipato et tunc
talis donacio venit in collacionem ut l.
ut liberis in fi. C. e. ratio quia in vita
patris donacio valet et quia fuit
filio et sic venit in collacionem nec dicat
aliquis quod id quod pater dat filio in pr
mium emancipationis secundum communem
usum loquendi dicatur ob causam data quod non
est donacio sine causa quia nunquam filius
pater qui eum liberauit a patria potestate
debebat dare dare quia pater filio
si vero donat filio in potestate donacio
ab inicio non valet ut l. plt. C. de do
nac. inter vi et vx et C. de in offi.
do. l. ij et tunc dic siquidem talis do
nacio confirmatur in vita patris quia
pr emancipat filium idem quod venit in col
lacione eadem ratione quia § ar. pro hoc
C. de donat. § si pater quedam l. ut
liberum in fi. C. e. ti. Si vero confirmatur
donacio morte patris tunc assumit
vires legatorum ut l. in donat. C.
ad l. falc. et incipit querere filio per
mortem ideo non venit in collacione
ut l. apre et l. cum donum C. e. et l.
e. l. § si ab ipso fallit in tribus casibus

primus si emergeret inequalitas ut l.
plt. ff. h. t. e. ti. ho fallit si pat hec
expresse dixisset in donando ar. l. sigu
et l. gnalie C. de inoffi. te. ite fallit
si pater dedisset ut haberet in peculio
profectitio ut dixi s. et ista est def
minatio que est de mente dy gna
tene sed contra predicta facit C. de gdi
citt. et de coll. l. illud ff. h. in eo q. dicat
donata ante simpl. no venire in
collationem nisi qui emergeret inequalitas
et tu gstat q. donatio fca ante statz
valet ergo id q. supradictu est de filio
emancipato no vr hi dicti. R° aliud
in filio emancipato aliud in eo q. mansit
sunt nec de potestate in ptate ro quare
quia de iur. antiquo no repiebatur
q. tales successores deberent gnare
vnde fal. feat. l. si cos granauit
conferre data ob cau et donatione
simplice in cau sine emergat i eqli
tatibus sed filius emancipatus de
iur. antiquo conferebat omnia ideo
indistincte grauatur in simplici do
natione ut dicta l. ut liberi et sic
debet determinari dicta distinctio qua
s. dixi licet ante dixerim donacoez
simplice fcaz emancipato debere con
ferri no tu gputa. in quarta nisi sit
dictu ut dicta l. si qu ff. et gnali
pro hec dca l. illud ff. h. auctas et si
quz pr dat filio simplr. nec az aio
iciu aio donando nel ut sit peculium
profectitiu nel pp merita eius tunc
quitur quid in dubio Et hic est ad
uertendiz aut precesserunt merita filij
et pp merita vr dare ut l. si donac.
C. e. aut no precesserunt et hic dic
aut pater nomine filij emit et sibi
tradidit et tunc psumitur animo dona
di ut l. filie C. fam. hrc. et l. n.
C. si quis alteri nel sibi et dixi s.
in q. de liber. aut tradidit tu no
aut emit noie filij et in dubio vr.
dixisse ut habeat in peculio profec
titiu ut l. fructuarius in prin. ff. de re
quir. re al. de acq. re do. nisi esset
aliqua pdicia ex quibus appareret
gtrariu ut quia dedit filio emti causa
ut l. i. C. de castren. pecu. li. xi.
quz emit noie filij tu no tu tra
didit tunc vr. emisse ut habeat
in peculio profectitio ut l. fi. s. de pe
cu. le. quz pater no emit pro filio
nec tradidit sibi sed fecit filiu reci
pere aliqua promissione tunc au vi
deatur fieri aio donandi dixi ano
in l. si pat. in pri. q. de donac. vero
ad v. sed si adhuc dr. hic q. id q.
debetur p patrez no est omnibus illis
filij tu sed &c. ¶ Si uero pat. inc
pit expendere pro filio in studio utz
pre mortuo debeat studium pficere de
com. hereditate fratibus vr. q. sic q. et
munera cepta dut pfici de co. licet
no possint noua inchoari ut l. filia
ff. idem scribit famil. hrc. et in hec
v. sed si adhuc et no p gloriam l. q.
origine ff. fi. de mu. et ho. et l. ad
munera l. liuius ff. de re. iur. et ibi hoc
vr. tenere dy pro hoc facit q. hrs
mandatarij et tutores et socij tenetur
expedire negocia cepta ut l. hrs

socij s. pro so. et de hr. tu. l. i. et l. fiu.
ff. fi. s. de hijs qui no inst. gtrariu cre
do salua reuerencia dni. dy illa fiu
patris inicati ergo filiu catenus
obligat heredes quatenus pr erat obliga
tus de ueritate ut ff. de mu. et ho. l. et
si filiu quicta l. honores ff. eo. qui
ff. de decur. hoc iuo deriuatur est in
iciu ad alias dignitates ut dicto ff.
eo qui tu si pr gtemni de ueritate in
successio no teneret. de alijs oneribus
post mortez ut l. et si filiu palliata
et l. liuius ff. idez R. t. ad munera ita
proposito licet pr consignaat filio pmaio
studij tu quia pr no tenebat deuen
tate prosequi no tenebunt. heredes
pura hoc probat expresse dicta l. filia
ff. idem scribit illam autem gcoheres te
quates pr erat obligatus et sic erat
es alienu ho. ex probat ille v. sedi
q. uxa pater no poterat cogi ad pfecti
one studij ergo ic et sic fit emisse co
dicionis heres aut erit defunctus ut
l. heredem ff. de re iur. pri aut dicas
fratres teneri rone obligacois tusfulse
in eos et hoc est fallz ut dixi aut
vigore donacionis confirmate q. habz
vim relicti hoc no pt dici quia pro
futuro tpre no est fca tradicio uel ali
quid q. pro tradicione habetur et sic
no pt confirmari morte ut l. pap
s. de donat. int. vi. et vx. et q. lio in
l. q. de suo ff. de dot. cum no cum fate
or tu q. si aliq debitu ex cam studij est
contractu dum tamen esset honeste et
liate fcm quia fres tenetur soluere
de co tanq es alienu p pr. s. allata
et l. sed et iul ff. ple s. ad macedo.
ita intellige mai. mat. puliga ic

Qui ab hostibus

¶ Quis habet post mortez pris
vere venit in collacione si retro habitz
fingitur h. d. tex ibi non fuisset quia
fingitur retro huisse tpre mort pa
tris si captus no fuisset Bar. l. d.

Si emancipato

¶ Quod quis habet tempore mort
pris venit in collone scdus in eo q.
queritur post mortez pris h. d. cum
ff. le. ¶ Oppo. s. de gdic. et de l. hrs
meus ubi si dicat cu morietur in
telligitur cu est in actu moriendi glo
que incipit aliqu Rt hic et optie
et hac sed apparet q. glo que est
in pri huius ff. si ab ipso que dicat loq
iur iuri ff. i emancipato et in suo
non bene dicat quia loquitur i suo
quia si intelligimus i emancipato tunc
illa vba cu morietur intelligere. i cu
est in actu moriendi quia iam e ipa
significacio nec p hoc reddere. legi
timi inutile ut s. prio ff. et ibi no
in fi. ff. si emancipato Bar. le. d.

Si impubere

¶ Que non
tuluntur ad heredem no gferu.
h. d. si quis vellet tractare mat. de
quarta que debe. arrogato re nel
neret tota mat. l. si arrogator s. de
adop. sed no arro ¶ Oppo dr. hic q.
no debet tamen de conferendo q. s.
ut le. no cu le. hec stipulacio et c.

ad treb aut q̄ rogat p ibi dicat spes
q hereditas debetur ex eius pie filiis
precedent licet condicionalis et sic
illi voluntas defuncti processit sed hec
ex voluntate defuncti induca a l io
spe spes no dr io causa cessat fat
ad hoc l post emancipati ff de li le et
q ibi dixi ¶ Item oppo j l prox q id
quoque ubi interim no debetur dicat
glo aliud in legato aliud in ista quarta
illam ista quarta debet ut ex alie
¶ Queritur si pater reliquit aliquid hinc
filio an imputet in quartam videtur
q no ut l creditore ff de le ij glo de
terminat contrarium quia ista demum quarta
debetur si no est ei relictum tm q suf
ficiat ad quartam ut in l si arrogata
¶ Ultio fiat iste q ad q filius e
condepnatus pro maleficio an pater
debeat soluere condepnacione de legitima
que debetur filio in bonis patris hic
videtur tex q no quia in vita patris
no debet legitima separari nec est ei
spes vivo patre ut hic an aut filius
habeat aliquid ius in bonis patris vivo
patre dic ut dicat dy ff de libe et
po l plt inst et ibi dixi Item de
illa q utrum pater de legitima debeat sol
uere condempnacionem ponit spec
in ti de exe sen § sequitur videtur
si filius et ibi determinat q non Bar
¶ **Si is qui** Queritur post
mortem si retro
gitur fingitur venit in collacione h
¶ oppo et videtur q castrense pe
culium no veniat in collacione ut ff e
l q nec castrense sed morte filij de
sint ee castrense ut l fi C de inoffi
tes io venit in collacione ¶ Querit glo que
hic fiat mencione de substituto et
no videt sed dic q facti accidencia
no iura inscienz denotavit Bar l d
¶ **Porciones** q ff e
l i §
si ex dodrante sed ut ibi plene dixi
Cum emancipati
glo hic ponit casum duobus
modis primo no in concepto
in vita avi secundo in concepto post
mortem avi et istam sequitur tenet glo
et bene ¶ oppo et videtur q nepos iste
no succedat avo ut l i C si quis
prior j vide eos sed dicunt quidam
hic sunt conceptus in vita avi no e
vera quia tunc possit venire ex
persona sua nec habet necesse venire
ex persona patris dic gs q hic fuit
conceptus post mortem avi sed
contrarium video q venit ex persona
patris no sua quia est de casibus
in quibus bonorum possessio no agnita
transmittitur ut no ff ti u l sed et si
decessisset et pro hoc dicit doc q licet
nepos conceptus post morte avi no
veniat ad successionem avi ex persona sua
tn quia ex equitate ti C de his q
aptab hereditas patris no agnita
transmittitur tunc nepos succedet ex per
sona patris mortui ita dicit Cy C
vide in l qui se patris et l si quis
filium C de inoffi test et dy in l gallus
ff de li et postu in distinctione magna
¶ **Illud** dicat dy pistorium q ego
dotavi illum qui venit
ex contractibus et dicebat quidam mag
nam fraudem ut promittat alicui
suo amico magna quantitate pecunie
et sic tn patris donatur ex alienum fraus
dabit in collacione ti est contra consuetum
¶ **De illius** hic nichil ha
betis Bar l d
¶ **Id quoque** hic ponit de
due raciones
una quia stipulacio condicionalis fu
isset interposita dum esset in potestate iste
filius emancipatus quereret patri
inspecto principio no tempore eventus condicio
nis secus in legato ut l si filius
j de v ob et l que legata j de re in
et est ius dubitat ut ponit glo j
l si ipse C in quadruplum Et ego assig
no aliam racionem quia in contractibus ex
ist encia condicionis retrotrahitur secus in
legatis ut plene dixi in l si filius
j de v ob Bartholus legum doc
¶ **Emancipatus**
Querit glo ad quid cognoscam utrum
actio datur ad vindictam vel ad rei
persecucionem dic ut in glo et opt hic
Et melius quia dicat dy in l j §
j vi bo rap et Cy in l j C q in aui
act tn prius dixi in dicta l ij §
j vi po rap ¶ Querit glo quid in plu
ralibus actionibus glo dicat idem
quia est eadem racio quia videtur
tibi dari ad vindictam vel dicat glo
secus quia actio iniuriarum datur filio
existenti in potestate sed certe et actio
iniuriarum datur et filio in potestate sicut
actio iniuriarum ut l in factum j de act
et obligat vide dico ideo in actione
popularium quod in actione iniuriarum ut l
in factum j de act et obligat Racio
pro declaracione huius que est racio
huius tex Videtur quia actio iniuriarum
no transmittitur ad heredem ut l si eu
qui iniuriarum ff si quis cau sed
in actione furti gs ei ad heredem no
transmittitur cessat collacio ut ff l prima
et eodem modo dic in popularibus Sed verum
est quia actio iniuriarum ad heredem
transmittitur post litem contestatam ut dicto §
qui iniuriarum Item actio popularis post
litem contestatam est bonis nostris et transmittitur
ad heredem et venit conferenda ut
l sicut j de v sig Bartholus l d
¶ **Si res** oppo ff e l i § si
ex dodrante sed
ut ibi plene dixi Bartho le doc
¶ **Si ex emancipato**
dicitur hic q confert dimidia bonorum
suorum contra primo toti q habet ut
ff l pr § plt dicunt quidam q hic
confert totum Et dic q hic confert
totum Et dic q hic no confunguntur
due hereditates et eodem modo ad
l i inst ff e vide glo que incipit
sic gs et sic confert et sic quinquaginta
de quibus retinet sibi xxv et sic vide

Item ibi et sic fratri sed conferat quinquaginta scilicet predicta item ibi nichilominus det quia quarta vel quinquaginta etiam accipiat quia dimidiam

Si duo agnati

Ubi quod qui alium aufertur hereditas contemplatione alterius vel illi hereditas conferri eius contemplatione aufertur que tex adde ad quod quia fieri de statuto quod dicit quod filia femina non succedat extantibus masculis quia cum contemplatione agnatorum filia repellatur vel illis agnatis hereditatibus a statuto deferri vel hic quod tenementum de quo dixi i plene in l i quod si et ad certum Bar l d

Pretor

Ubi quod ius imple di conditione non tollit ad heredem indispec l vel hic quod tenementum spe vel incohactibus vel plenissime dixi in l si ex qua peractio ff de v o et in ultimis voluntatibus non est dubium vel l a quod sin aut C de in tot et B de gdi et de qui per totum ¶ Expo glo de l si sed contra quod e dicat glo duplex habet remedium unum quod si possidet remaneat apud eum si non possidet consulatur ei officio iudicis et hii dicit licet de hoc sint opinionum l si forge quod dic vel ibi per glo et co vide glo que incipit in vacua dic vel ibi et dico quod si vero sed vel ibi in glo item ibi quod habet dic vel ibi per dy vel dic hic convenienti parte intelligi condicio ibi contraque ¶ Ultio non designificat hoc, ius vel ibi remanere quia pot hec significationem directa ut si possidet remaneat item significationem obliqua ut si non possidet petat sibi restitui ut hic hec et concor C de donac cum impe l si curiosius dicam in ma compendiose Bartholus le d

Quociens

de h qualiter emancipati intelligi et sui interesse hodie conferant dicam j de coll do l pater filium p dicitur hic quod est tutius ipso iure quia unica stipulo valet licet obstet exceptio ut l qui sine de g dic sine cum dicat quidam quod est tutius ipso iure s except quo iure cumuli fuerint et est bona sed per hec apparet cumulum que ratio quod promissio ipso iure non valet sed dumtaxat ipso iure tollit dicat quidam quia stipulatio est de iure cumuli dumtaxat de iure gentium sed dic quod eodem modo valet stipulo quo dumtaxat tollit sed contra agentem exceptione excepcio et contra retinentem dumtaxat datur condicio Bar l d

Filium

Ubi quod tenetur perfectiam redire in bonis paternis vel hic quod tenementum ¶ Exceptio contra hanc l ubi quod hic dicitur non debet conferri sit verum sine ratione ius sit solutum sine extat R in ratione constituto loquitur l ista indubitanter sed matrimonio soluto et dote ad ipsum filium reversa debet dos conferri secundum distinctionem datam j e l dedit sed si hoc est verum quare non conferatur

ista dos praeantecedentem vel caveat de gerendo dotem sicut confert alia debita conditionalia vel B e l ij quod id quoque R quod expectare illam condicionem quod filia precedat prius est tuste vel l cum tale in pri et quod i id talis conditio non inest ponitur facit ad ista l inter stipulantem quod sed contra j de v ob et quod hic ius B de gra l illud quod si Bartholus le doc

Siquis

Si nepos in potestate retentus veniat ad successionem patris emancipati eius pro eo cogitur conferri nisi enim bona sua emancipet h d et est iste quod aliqua tuli sibi filius papie i cum pontificatu dicitur hic quod filia non potest conqueri quia succedat avo ab intestato cum sua ¶ Fuerit quod ad proprium nomine fratre pro emancipato nepote cum sua succedebat equaliter Ro aute emancipatorem succedebant equaliter de prima proprio Sed debentur ad illi sunt in totum succedet prius illo ita cum illa filia post emancipationem illius nepotis non confert quare emancipati interesse non conferunt ut l i i si et l pretor quod i cumuli al quod ius quoque B e et in hoc prodest emancipatio filio illi nepoti dicitur hic quod illa ratio non est in adoptio et tamen est idem ius nomine hoc est contra l illud ad l acquilia et l aciao de v obli ubi dicitur quod ubi est eadem ratio et idem ius Ro non est eadem rationi quia filio adoptivo emancipato in nullo modo succedit pater adoptio vide glo que incipit primo maior est Item vide glo que incipit primo maior posse adoptari ad tex quia sunt glo est dicendum quod iste filius adoptivus est filius filii emancipati de cuius successione nunc queritur sed si hoc esset tunc post emancipationem iure naturalia remanerent et iste nepos succederet equaliter cum filia nata post emancipationem ut l in q i ij et iij B de gra et hec est vera intelligendo ipso tex ut iacet in parte adoptivorum volendo sustinere glo quod sit maior non haberemus dicere quod adoptaverunt personis contineri in locum nepotis ex filio emancipato Sed non credo quod iste tex haberet respectum ad filium adoptivum omnino ut hic ius B e l i quod idem adid quod dicat ubi est eadem ratio et Ro quod est alia ratio non habuit contraria sed diversa pecunia debet esse idem ius ut habuisset B e l adquoque Bar le doc

Dedit dotem

Si avus dat dotem pro nepote ex filio in ius quod habet avus in dote succedit ille filius sine institutus sine exheredatus h d non tamen que tenementum quia et certe sic sive sit institutus sive exheredatus ut sequitur Nota tex ibi quippe officium cum ¶ Ex hac l non primo quod dixi i similiter ratio Ro non quod avus cogitur dotare nepotem ut hic ibi ideo avus pro filio re ¶ Nota quod dicat dare et contra B

de mrem vel l. etiō quod ff. licet glo. dicat contrarium et male. C. de do. l. ult. dicitur quod hic dos reuertitur ad patrem non ad auum. C. de rei ux. act. § videamus sed hic decessit nepos post mortem aui secus si eo viuente ut in glo. iste oppo. ff. de iur. do. l. auus in glo. sunt due sed vna ibi de rigore hic de equitate et hoc vult probare tex. hic dum dicat occurrit equitas. Alii dicunt quod hic qui dotauit neptem pro filium et sic contemplacione filii ibi vero contemplacione neptis. Ista solutio satis est bona. Sed quantum ad hanc l. non est bona quia hec l. loquitur in casu dubii. Ideo distinguunt tres casus. quia pater dat dotem pro nepte contemplacione filii et tunc absque dubio vult prefecta ideo reddi tibi adeo ut l. profectitia ff. de iur. do. et de vul. et pup. sub. l. sed si plures. quod in arrogato. Aut dedit contemplacione neptis et loquitur l. auus de iur. dot. Aut est dubium cuius contemplacione dedit et presumitur contemplacione filii ut hic et l. quibus al. quintus quod ff. de annis le. Bar. Ja. de are. ¶ Item dicitur hic quod auus cogitur dotare nepotem ff. de ritu nup. l. nesennius. Sed ibi loquitur in auo de mano. Sicut enim in. Ita nec auunculus vel auus maternus cogitur dotare ut l. filiam et ibi non ff. ad treb. et ideo glo. in l. fi. C. de do. promiss. male loquitur. ¶ Dicitur hic quod non cogitur conferre quid si in maiori est solutum tempore mortis aui utrum ista dos debeat conferri filio a quo repetitur glo. distinguit et bene. ¶ Ocd. quero si omnino non vult dotare qualiter compellitur. Respondeo iudicis officio. Casus est in l. que liberos ff. de ritu nup. ad cuius iudicis officium pertinebit taxare dotem. Quanta dos debeat dari ut l. profectitia § 1 ff. de iur. dot. an autem frater teneatur dotare sororem glo. est in l. cum in plures ff. de ad iur. tu. facit l. filium ff. ubi pu. edu. et glo. in l. non omnium. C. de adiu. tu. et ibi per doc. tetigi. ff. solu. ma. l. 1. Bar. ld.

Si nepotes oppo. l. ti. l. 1. § ff. hic nepos sed ubi

Non unquam Circa hereditatem admittitur variatio usque ad annum h. d. et est bona l. tex. ibi difficilius quod dicat si non petat bonorum possessionem iam non admittitur postea. Oppo. dicit hic quod admittitur variatio. C. de re. mo. in ult. l. fi. et l. de bo. li. Nam absurdum dicat glo. hic speciale quia tractatur de hereditate parentum. Tu dic per dic. ce. de re. nup. c. iuritare consilium li. vi. et pe. nud. ff. admin. tu. l. de rebus. ¶ Item oppo. de l. 1. § si pupillaris ff. e. ubi in pretio admittitur ad cauendum. Sed ibi agnouit bonorum possessionem postea pupillariam cessat cauere. Hic vero ante agnitam bonorum possessionem recusauit cauere. ¶ Quero an Bulgarus l. ult. C. de repu. her. heat locum in filio emancipato. glo. que est ibi videtur dicere quod sic per hunc tex. Quidam ultramontani dicunt contrarium quia hic non repudiauit contrarium hereditatem sed recusauit cauere. Ita dicat Ja. de ra. dic ut dixi in l. siquis suus ff. de iur. deli. ¶ Iste

quero an Bulgarus l. ult. C. de repu. her. heat locum in hereditate aui ita. Ego consulum quod habeat locum. Primo hemus hic duas glo. vna est glo. i. hiis l. in fi. Alia est glo. in pro hoc vult tex. in l. iusta inter placere in fi. et l. appellacione parentum de ver. sig. expressius in l. siquis suus ff. de iur. deli. ubi tex. loquitur generaliter de quolibet suo teneri ita Bar. in men.

Si filius Ista est singularis l. et bona videtur quod in hiis qui succedunt ciuili iure habet locum colla. quod ff. de conia. l. filium § et hoc sit consequens sed inspecto rigore verborum non habet locum colla. in succedentibus ciuili iure sed inspecto spiritu equitatis fere nole est locus collationis quia pretereunte contrab. minuitur porcio institutionis. ¶ Oppo. l. ti. 1. l. nec ipsa ubi in ue succedentes ciuili iure ideo fit collacio. Sed hic licet ciuili iure succedant potuerunt tamen eodem iure succedere si voluissent. Unde habetur perinde ac si eo iure successissent. Ibi secus ut ibi non potuit. Hic loquitur quando preteritur totum testamentum irritatur ibi vero quando testamentum tamen propter irritatur ut ibi videbitur. Bartholus le. doc.

Paulus Ista est bona. l. oppo. hic hic quod adueniente condicione debiti quod possidebas ex vna causa incipis possidere ex alia causa. sicut in l. fundus ff. ad l. fal. et l. si sub condicione de solu. et glo. est in l. de acq. pos. l. in § ex plurimis. ¶ Oppo. quod debitum quantitatis condicio existat post mortem conferatur ut l. in § et id quoque glo. solo primo duobus modis et ambe sunt diuinacio es. Quare dic l. contraria loquitur quando debetur sub quadam condicione simplici que potest existere post mortem patris et in vita. Sed hic loquitur quando debetur sub condicione que exstat tantum post mortem hoc expresso. et sic prius non potuit queri ut l. fi. de legat. ff. et ideo cessat collacio. Bar. le. d.

¶ De collatione dotis Rica

Dictum est ff. de colla. in genere nunc dicitur de colla. dot. in specie. Bar.

Quamuis Duo dic. primo quod colla. dot. fit etiam si non petatur contrab. sed inter succedentes de iure ciuili quod in aliis casibus non est. Secundo non quod collacio dot. est introducta ab imperatore alia est introducta ex edicto pretoris. 3o non quod bonorum collacio fit per officium iudicis. ibi patet et in fi. ibi parbi

trum fratri hr̄es hoc etiā nō l. c.
l. filius et C. e. l. si soror dicta l. e.
l. pater filium. ¶ Queto que fuit ro
constituendi aliquid circa dote spali
ro quia ptor vocabat ad successionē
emācipatos p gratia / uel a pnte testa
to gravauit eos onere collonis qr
nichil poterant hre nisi fillo ex cas
trensi uel quasi q in colloc nō veit
modo considerauit imperator qr ex
filius in ptate retentus de uir iure
pt hre pnum s dote ut s de fratri
hr̄es l. poponius filadelphus / ro ne
inter fres emergat inequalitas
introduxit collacione dotis. Bar.

¶ **Si sit nepos** . l. te
q pont
quas causa ueniet ad q ai dos et po
nit ipos tm̄ vr q impossibile est
pont brevius / et est subtilis q vid
glo que incipit agitur ibi / sed vr
pont causa ibi incipit significare
contraria ¶ oppo q solis patruis et
patruis filijs conferat ut s. ti. i.
l. si nepotes. hic autem dr q conferunt
incerte tantum et sic est contra primum
pnum et quantum nihil dicat glo spale
est in dote / cum enim loco sui patris e
qui nō conferret fratribus ut s. ti. i.
l. filium ergo nec ipsa conferet. Ista se
posset procedere in dote nō in alijs
bonis neptis sed hic dicat conferri
dotem et alia bona sua. ergo male
qr quantum ad alia bona illa racio
nō concludit / pu si verum e quod eo
illi nepotes nō conferant patruis
quia pr eorum nō tenetur conferre
patruo sicut nec pater eius tenetur
hoc aute est contra illud ter / 3o rn̄so
quare male vnde pna sed nō vr
vera et l. que dicunt quod nepotes
succedunt in locum suorum parentum
intelligatur in locum suorum hoc e in
gradu suorum parentum ut pinde succe
dant in locum parentum suorum ut tm̄
habeant oes nepotes quantum pr ha
bebat ut s. e. l. si nepotes et C. de
suis et le. aut cessante et aut nepos
fratres et in aut de hr ab inte s.
hoc autem pnum tm̄ in veritate isti
nepotes ex psona sua succedunt
nō ex psona pris eorum cum nō sunt
delata hereditas et nepos confert ex
psona sua / vnde glo dicat q ibi ambo
erant emancipati hic nepos erat
in ptate retentus cum soli fit iniuria
q declara / quia si nepte illa nō succe
deret ille nepos succederet et haberet
dimidiam / p illa ergo neptem nulla
iniuria fit patruo arg ad hoc l. i. gl
et q pr s. ti. i. et l. is qui in ptate.
So rn̄so s. de le p / et eodem modo dico in
ultimo rn̄so ubi sunt due neptes ex
eodem pre quia quelibet pt dicere pa
truo si non succedere tm̄ illa dimi
diam nō hres / sed soror mea ideo nō fit
collo sed qn est sola neptis uel plures
ex duobus patribus cessat illa racio
quia p hoc fit patruo iniuria ideo nō
fit collo / sed certe ista rō videtur esse
in pluribus nepotibus emancipatis
quia vnus pt dicere / si nō succe
dere alius haberet totum / ergo nō facia tibi
iniuria quare dicendum vr quod illi
responsum hmoi q intelligatur qn erat

due neptes quarum vna nō poterat cogi
ad collonem quia nō erat dotata / vn
ex eius psona in totum denegatur collacio
quia si ipa succederet in nullo fieret
Sed si ambe erant dotate tunc confer
rent patruo / sicut plures emancipati
quia quilibet est cuius condicionis q cogitur
conferre vnde nullus ppalium excusatur
facit ad pdicta l. de gnu qu eman li. l. i.
q fi et q ibi dixi in id inducunt contrarium
sed C. C. de collac l. illa ubi nepte
confert patruo dicunt quidam q ibi nepte
nō habebat fratrem uel sororem cuius et
melius dicunt ibi loquitur in colloc
dotis iuris ipsius quare tenetur conferre
in illis psonis quibus mater tene
batur conferre sed hic loquitur in col
lacione dotis date ipi nepte hanc so
tenent doc. dy. et cy. ibi licet glo
alr ibi dicat ¶ Ueto quero a quo
ista neptis erat dotata dicit glo a
pre / uel ab alio nō curo ita dicat
glo et videtur / si prouinus preciu
uel patruum cum fit collo ex in ptate
quid ei fit collacio dotis profectitie
et aduenticie ut l. c. l. q si suegdore
et C. e. l. filie dotem. Sed si ponimus
prem et patruum emancipatum tunc oz
ponere q dos fuit pfecta a pre uel ab
auo de cuius successione agitur al nō fieret
collo ut l. filie dotem q fi. tm̄ hodie
oppz q sit pfecticia al secus ut C. e. l.
fi. ¶ Quero quid de pnepote pondere
q in nepote eadem racione et facit me
cione ter C. e. l. ut liberis. Et ideo circa
collonem istorum nepotum cum patruis dic
aut queritur cum patruum cogantur con
ferre nepotibus et certum est q sic
ut hic et l. illam C. e. Aut queritur cum
nepotes cogantur conferre conferre
patruis et dic aut est vnus nepos
uel plures ex diuersis fratribus et coga
conferre ut hic aut sunt plures ne
potes ex eodem fre et tunc aut quer
de dote uel donacone data eorum patri
uel matri defuncte et illa coguntur
conferre ut dicta l. illa aut de dote
uel donacone data ipis nepotibus et
tunc aut omnes nepotes sunt talis
condicionis q possent cogi ad collonem
et tunc ipi tamquam vnus cet conferre
coguntur patruis ut l. si nepotes
s. ti. i. Aut vnus erat talis condicionis
q in eius psona nō caderet onus fa
ciendi collacione et tunc p eum non
confertur patruis sed conferunt sibi
inuicem ut hic et q dixi de patruis
idem in auunculis amitis et materteris
ut l. illam C. de coll. Ista pdicta vera
qn nepotes ipi succedunt auo / secus
si successissent primo pri eorum quia tunc
fiet collo sicut q pr eorum fecisset ut l. si
maritus C. e. Item pdicta vera in dote
pfecta de bonis eorum de cuius hereditate
agitur ut l. ut liberi C. e. Et ideo cum
nepotes succedant auo nō dnt confer
re dote hitam ab eorum pre licet glo
dubitet in dicta l. illam. Bar. le. doc.

¶ **Cum dos** dr hic q tm̄
in pensis neque
detrahunt. Queto quid in utilibus
quidam dicunt idem quia utiles quasi
necessarie dicuntur ut l. i. et l. iij totum

ff de impens qua tu opio plus pla
ceret q tu utiles ipense dnt repeti
et io mag mulieri debetur fiet detra
ctio sicut dignius in viro erunt non
soluendo vel melius est in electoe
mulier ut si vult detrahere utiles i
pensas qputet dotez cu augmento
quanto plus valet dos p utiles im
pensas qpi eo fine sed si no vult de
trahere impensas tunc debet qputare
tu dotem no q ultra valet qz p eo h
j e l si filia quod no Bar legu doc

Si sub condicione

dr hic q siue pr siue extraneus do
tez promisit et sic puenit q dos
aduenticia venit in collacione qdu
C e l filie dote sed aut tractamus de
colloe facienda emancipat et pmuc
dicis q extraneus dedit qteploe pus
et sic est pfectiua aut tractamus de
colloe fienda suis et tunc ipe stat
sed hodie indistincte aduenticia no
conferuntur ut C e l fi Bar le doc

Filiam

Queritur q modis
fit dotis collacio
Ro fit q o modis siq de pr pro filia
dedit dotez tunc fit collo re ipa
dotez qferendo ut l filie C e et p
multas le q hmoi ti sco fit collo
tanto minus accipiendo de bonis
paternis quantu est dos ut j e l
dotis 3o fit p colloz tociatoz licet m
ime forte ut in aut q locu C e et no
hac l q cum dos qerto fit collacio
qu pater pmisit no dedit tunc fit col
lacio liberans filiu hic est casus in
hoc v filia et C e ti l y et ibi no

Emancipatus

ced
si ma
trio est solutu dicit ut l ded dote ff ti i

In adopcione

Oppo ff teito no habet
locu collo ut l i C e sed
hic sunt hres instituta go collacio
cessat Crimida dicit q sunt institu
ta qb extraneos no apte dly dicunt
spale in filia data in adopcoe sed
veritas est q hic sunt instituta a
patre nali et alio quiutente eodem
succesit p gtab et eius porcio est
aucta p gtab pro hoc l i pr et q vi
dictis ff ti i l i q id quoqz j e ne C
e ti l filia teito Bartholus le doc

Si filia fuerit

dr
hic
q hunt ure petere p gtab
ro potuit adire ex testo ut
l si ex duobus q sed illud ff de gtab
sed est ure i est nale vel hunt ure
si vult eodez pure cu pfecto succedere
Item oppo q no fiunt collo ut l filius
q et hoc sit consequens ff de gtab
sed aliud est cu institutus petit sibi
fieri colloez apteito q no pot ut ibi
aliud cu pteritus ab intestato qpet
sibi ius l distinctione ita dicit glo
et pot bndicere vel ubi qu succedunt
diuso iure h qu eodem Bartholus

Si pater

oppo q le
gatu qfe
retur in dote ut l hmoi
ff de le i q cu pr et l filia

legatoz C de leg Et ibi no sed
intellige hic legatu ad dotez qtepla
cionis et sic no qpensat in dote
Item oppo si est pterita ex q succe
dat p gta vel diceret nullu ergo
p dit legatu ut l post legatu de
hys ut qui indig et l filiu q cuy
ff de le pi sed intellige q inte
ce qtetalegato et dote uc volt succede

Filius

Extranea successio induat col
lacionez h d Ex hac l co
cluditur q si hec bono
possio lite fuit petita q tenetur
conferri dote facta licet emancipa
to sed certe hic tractat de collacoe
fienda frati qui est in ptate et e
heres scriptus et hoc lecius expssius
in l filie dotem inf C e et hmoi
ff e l i q si sub condicione diciple
ne j et l pr filiu Bar legu doc

Filia que

oppo collacio
ponitur iudic
officio ut ff e l i mpu vel testi
pulacoe interposita de qferendo de
qua hmoi ff ti i l i q iubet et
l si quis filiu q fi et sic pauxillum
stricti iur agit io veniunt usure
ut l videamus q si act ff de usur
videte io est illa que debet con
ferre papit fructus ex hereditate
que sibi datur io dote et eius
usuras debet conferre sicut dicimus
infi in l curabit C de act empt
et l iul q ex vendito ff de act ept
vnde iste usure sunt mag loco
interee q loco usuraz et erunt hec
forte promisse p hoc qquestus ex
de usur Bartholus legu doc

Pater filius

hic in
tendo
tractare ma colloig qua
tractat glo C e ti l si e
mancipati et ibi Cy tractat ita ma
le q ex dictis suis nichil boni po
teris elicere Si testm rupitur per
querelaz pro parte no cessat collacio
et sic in eos qui diuso iur succe
dant h d no tex quia et libertates
et vites go hic q no est locus col
lacioni mam no Oppo et vr q
habeat locu collo ex testo rescis
sa p querelaz ut C e l ut liberi
dicit glo q in hoc l ista p l illaz
corrigitur vel melius ibi loquitur
qu testm p querelaz in toto rescinditur
vnde omes ab intestato eode iure
succedunt hic aut testm pro parte
rescinditur et hoc verius Qm aut
hoc hodie sit correctu dicit j Ite
oppo dr hic q inter succedentes diuso
iure no habet locu collo q ff ti i l
si filius sed licet ibi succedunt diuso
iure tu poterant succede eode iure sed
hic no poterant succede eodem iure etiam
si vellent p declaranda ma colloig
quero pmo quid sit collacio sco q
iure sit introducta collacio et qua
racione 3o inter quos et de quibus
rebus debeat fieri collacio qrto quo
iure petatur collo quinto qu fiat sexto
qualiter fiat Ad pmu video et glo

declarat ff ti i in Rica dicens q colla
tio est bonor suor quimicatio que
dicit bonor suor R° quia si cent bona
pris magis peniret dividenda quia co
municanda ut l filie licet C e Item dicit
bona ppa quia alienata no veniunt
conferenda ut ff ti i l ptor q emancipa
ti et l i § i c ti et C c ti l eadem
So quero quo iur et qua roe sit intro
ducta collo hic advertite quia hic gi
omia intelliget et reperio in hac ma
teria vel reperiri pura et primo fuit intro
ducta p edictu pretoris ut ff ti i l i in
pri et hoc habebat locu inter eos
qui succedebant p edictu vel ab intestato
ut l filiu q et hoc sit consequens et
hac l R° quare fuit introducta fuit
duplex prima q emancipati fiebat
iniuria filius so pter collonem induxit
secus si suo no fieret iniuria ut dca
l i § i et q pater et q totiens Sa
fuit racio q quidqd querebat filius
in ptate retentus querebat patri sed
emancipatus querebat sibi ipsi unde
voluit ptor q pinde conferret filius
emancipatus sicut si pri acquisivisset
si in ptate mansisset ut ff ti i l ij §
dividitur et § si duo et ita castrensia et
quasi no conferuntur quia patri p multu
acquiruntur ut ff ti i l i § nec castre
se Item racio quare requirebatur q eode
iure succederent no dividis fuit ista
Cum enim p collacionem ad unum cumulum
deducantur no erant dividis iur celebr
ut l enim qui gdes dediu al de nulla
vel ab qui dividis iur succedunt tuc
quilibet vocabitur insolidum unus in
solidum deinre cum et al de iur pteis
sed p gentilium faciant sibi ptes ut dca
l filiu p toto tum q nullus faciat
iniuriam alteri sed unus tm aufert al
teri quantum ille sibi et sic in iuria pt
compensari io collo cessat sed si veniebant
dividis iur no tm quilibet inso
lidum ut in cau hmoi tunc cessat
collo p testum q saltim pro pte valet
ut apps hic inter et glo Scdm ius apps
ex quo est introducta collo q e equitas
benivole ut l si filius ff ti i cum re
querebatur p edictu q eodem iur suc
cederent ut dixi contingebat iniquitas
q institutus qui noluit adire ex testo
no conferebat io iur consultus sce
vola sua equitate induxit ut si per
emancipati fit iniuria instituto ad
eum fiat collo ut ibi dr q est verum
si poterant eodem iur succedere licet
no successerant eode iure ut ibi secus
si no poterant eode iure succede ut
hic Tercium ius fuit ostitutio divi pij de
qua habet C e l i impri ex quo est
introducta collo dot io fuit ista p
tor introduxit tm collonem i emancipat
q conferant suis proterea quia sui
tamquam nichil habentes cu querant
omnia patri no pnt conferre sed im
pator omnia considerans q sui pnt
aliquid hre sm ista tpra ut dotem
io introduxit ut sui dotem conferat
ut ff c l i Quartu ius fuit leonis
impatoris qui fecit ostitutionem l ut liber
C e ti p qua ostitutionem introductum est
supra antiquorum hoc Nam de iur an

tiquorum non erat introducta collo in
descendentibus p linea paterna hos
sive loquimur de descendentibus p linea
paterna sive p linea prima materna habet
locu collo ut dicta l ut liber Ite de
iur antiquo insuus erat introducta
collo tantu in dote sed in l ut liber
e introducta collo donacionis p impt
3° ibi ubi dr emancipati conferunt pro
fectitia q de iur antiquo no repiebatur
primo inter eos cessabat collo ut ff ti
l i inst et l ij § si tres et l ptor q q
ciens R° que movet imperatorem ibi
fuit equalitas servanda inter fratres
et tales psonas ut ibi dr inter ibi
equalente Quintu ius fuit intro
ductum p iustinianum C e l illa p qua
addit duo primo quia p leonem in l
ut liber erat promissum solu de nepoti
bus et pronepotibus primiter succede
tibus sed si succedunt cu matertera
l amitulis no erat promissum solum
de nepotibus et pronepotibus primi
ter succedentibus sed si succedunt cum
materteris l amitulis no erat promissum
de quo ipe in illa statuit de primis et
aliis erat promissum de iur antiquo
So quia de iur antiquo erat declaratum
de dote data pro nepote vel pnepte
ut dicta l ut liberi et dicto § si sit
nepos sed de dote dati inter pinquo pt
nichil erat dictum io hoc fuit introductum
p iustinianum ro fuit equalitas serva
da inter tales successores ut ibi patz
Sextum ius fuit eiusdem iustiniani
in l ult C e illa cu de iur antiquo
conferebantur adventicia ut ff e l i
§ si sub condicione et C e l filie im
pator iustinianus statuit hodie ad
venticia nullomodo conferri ro fuit ista
cu enim de iur antiquo adventicia
pri quererentur ut l placet ff de acqr
hr et l si aprc quis fi ma l i § i
io equum fuit ut fieret collo omnium que
pri fuisset quita si in ptate mansissent
ut ff ti i l ij § si duo Sed cu hodie
adventicia non querantur patri p ti
de bonis et de bo que li io fuit sta
tutum q no conferantur quia est eade
racio in eis que est in castrensibus
vel quasi ut l i § nec castrense ff ti i
Septimum ius fuit introductum p iusti
nianum paule ex testo C e et in corpe
unde sumitur p quam introducitur q ex testo
et ab intestato habeat locum collo cum
ex testo olim cessabat ut hac l et C
e l i et ff e l si filia cu fratribus et erat
racio olim quia considerabant legisla
tores q si testatores voluissent aliqd
dicere de collacione dixissent in testo
et tunc haberent locum ut l l pre sed iusti
nianus cogitans q testor mortis
cogitacione preventus no pt dicere omnia
in testo io introduxit q ex testo et ab
intestato habeat locum collo in omnibus
dictis sive in testo ro fuit quia pre
vr velle q semp inter filios sit equa
litas Secundo quero inter quos habeat
locum collacio et de quibus rebus et
declarabo p quinque questiones primo quero an
emancipati emancipatum conferat

glo ult l si emancipati dic q nichil co
ferat emancipatus emancipato p illam
l et p l i inst § ti i et l pepr qd quod
c ti et l ij q si tres sed glo i illius
l dicat contrarium q emancipati emancipat
conferant profectitia allegat l filie dote
c ti et illam opinionem tenebat acur et hanc
eius filius contraria erat opinio azo videlicet
q l filie nichil ad propositum quia ibi dr
q filius confert emancipato dote profectitia
et merito hoc fuit statutum q cum emanc
ipatus conferat sua omnia merito sibi
debet conferri dos profectitia ne emer
geret inequalitas sed cum in proposito emanc
ipatus nulla sit fienda collatio cessat
illa ratio unde illud verbum multo magis
potius in glo ibi non concludit fateor tamen
q opinio acur est vera et l filie et
omnes l antique in hoc corrigantur
ut l liberis inst c ti et aute illam l
verum dicebat azo Sed post l ut libe
ri vel dicat acur non obstat i de gignere
cum emancip li l i § plane ut ibi dicetur
Sed quero quid de hijs qui neque sunt sui
neque emancipati utrum hi fiat collatio
et de quibus rebus glo in l si emanc
ipati dicat simplicem esse idem q in emanci
patis Adverte aliquis non esse suum neque e
mancipatum potest contingere duobus modis
primo q non est suus nec est emancipa
tus tamen esse potuit ut nepos natus ex
filio emancipato post emancipationem
ista conferunt eodem modo sicut emanc
ipati ut l si nepotes § ti i cum multis
alijs l illius ti Item in dato ad op
tionem et nato ex eo ut § c l in ad
optione et l i § is quoque § ti i
Quidam sunt qui nec unquam fuerunt
sui nec emancipati nec esse potuerunt
ut descendentes per lineam feminam et in
istis de iure antiquo non fiebat collatio
hodie sic p l ut liberis et primo pro
fectitia conferent sicut emancipati
vel retenti in potestate ut ibi dr dicunt
tamen i collationem simplicis donationis ut dixi §
ti i l i § nec castrense ¶ Item quo
cum nepotes conferant patruis et econ
dicunt ut dixi § c l i § si sit nepos
¶ Tertio quero utrum emancipati co
ferant suis et glo in l si emancipati
et l i inst § ti i et per omnes l illius
ti procedunt tamen vero dicam Si loquimur
de iure antiquo emancipati suis conferat
omnia vel potest suam distinctionem quam dedi
in l i § si ex dodrante § ti i Si
querimus de iure hodierno dico q
sicut olim emancipati non conferebat
castrense vel quasi ut l i § nec ca
strense § ti i ita hodie non conferunt
adventicia ut C c l ult ro quia
si in potestate mansisset patri non quesivisset
et sic est eadem ratio que in castrensibus
prop in fructibus quos patri quesivisset
si in potestate mansisset et ro illos fructus
vel quantum ex fructibus est lucratus
forte confert si est eadem ratio quo
olim erat et hoc contra tenent doc
ultimon et contra notatur ¶ Quarto quo
utrum sui conferant emancipat et que
rendit glo in l si emancipati C c et
dicat q sui emancipat conferunt sed
non omnia quia non nisi profectitia
cohererte sui potest habere profectitia

omnis quoniam quedam obvia quedam sine
ea et qui obviam potest esse multe tamen quas
plene expedivi § ti i l i § nec cas
trense dicunt ibi et eodem modo quo co
ferunt sui inter se per eandem l ¶ Sed
posses opponere ego video expedias
dicam inter suum et emancipatum nomen
sublata est dicta patre potestatis et emanc
ipationis Respondeo verum est quo ad succes
sionem quo ad collationem Ita non in l si
emancipati facit q non in auc ex ea
¶ Quinto quero an filij conferant
cederis non descendentibus Respondeo non ca
est in l plane C eo ti utriusque modi et
in dicta l si emancipati i prima glo
inst ¶ Ultimo circa hoc quero an alij
non descendentes alicui suo consang
uineo inter se conferant Respondeo collatio inter
non descendentes non est inducta ideo
ideo cessat ut l illa C c et l ult C eo
ti utriusque modi et doc tenet in dicta l
si emancipati ¶ Quarto quero primo
quomodo petatur collatio Respondeo vel iudicio officio
ut § c l i in principio et non in l si adro
C c ti et § l prima vel actione cessat
si est in potestate ut § l pro vel ¶ Quin
to quero quem habet locum collatio Respondeo
collatio habet locum primus sive succe
datur ex testamento heredes vel ab intestato
ut C c auc ex testamento licet olim aliter
esset ut dixi § in § q principali ideo
puto q ista iura que distinguunt utrum
eodem vel diviso iure succedant sunt
correcta quia eorum ratio cessat quia
quocumque iure succedant hodie fit c
ut § de alquir her l q si dubitet et
§ de l et positum l gallus § si eius
inst Item dico q collatio habet locum
post agnitam bonorum possessionem ut l pretor
in principio § ti i vel post aditam hereditatem
ut ibi patet ¶ Sexto et ultimo quero
quomodo fiat ista collatio Respondeo fiet vel caved
vel conferendo re ipsa vel tanto minus
accipiendo vel actiones conferendo vel libe
rando coheredes et hec omnia probat
§ ti i l i § iubet tamen se iusiurandum adg is
quoque et q dixi § c l filiam Bar l d

Pater verba enunciativa
per modum conditionis
prolata exceptione indu
cunt h d Ideo ex l ista q ex
testamento est locus collationis si hoc iubet
testator ¶ Sed non q dixi in actu et exa
minata ut dixi anno i de dotis col l ex
hac scriptura Bartholus legum doc

Fuit quoniam certi
non vult
hereditate non cogitur ad collationem
hoc dicat institutum Bar l d

¶ Continuatio patet ex primo l i Continet
glo primo an heredes bonorum possessio scriptum
vel facti et dicat q sit facti non iuris
quia nuda detentio cabuit ar l i in
fi i qui exequi impositum ea et non in l si
finita in glo magis q vel i de damp
infecto ¶ Sed querit glo quare non

pmisit ti ad fin tab cu p illum tri
buatur ius sic p gta Re2 in glo ¶ Tercio
no hic loquitur de uenter in pos mit
et de cur2 eius de pria pte tractat l
i usq ad q quoc de sa pte tractat
in q quoc usq ad l fi ¶ Tercio in
alijs le ponitur q ptinentes contra
ad totaz Rica et ad totu titulu Bar

Sicuti oppo
et
vr2 caa q ti
de gta pmidet
ca patiturus
ut l i in pri
s de gta sd
ubi prouidet
ca nascitu
ros postquam
tu sunt nati
sed hic titul
prouidet dum est in ventre ste oppo
dr hic pur gta q vno hec edictu
habet locu mr2 bonor pos fin tab
et caa ab intestato ut j e l si filius
et l ubicumq et l fi sd q dicat mr2
bonor poss gta debet expom com
quo dat gta bor poss q est ex ri
gore sic intdict Bartho le doc

¶ **Pregnantem** oppo
j e
l q si filius ubi sufficiat q pute2
pegnans sd intellige et dic q requi2
q sit pegnans ut no j e l gsilea
¶ Vltio collige ex q nto q decreti
iudic est nullu qn pus debeat
expte peteut ut hic et l i q hec
vba j hic pus fi ei et l cu vero
q sublimenti dedicigiss li dixi sat
plene in l inter j deacqr poss

¶ **Tociens** Cuero que est
racio huius v vog
hunt s in pri l q mittere2 in possi
eo pur quo datur gta Sed her heda
tato no da2 gta ut l no puat
in pri s de gta ergo exheredat9
venter no mitte2 ¶ Ite fin dan hui9
q hab ista vez quia si aliquis
est qui eu pcedet sine dubio no
mittere2 i possione ut l cu emanci
patus q j de gta et viduus j e l
ubicumq ¶ hoc pusso oppo dr hic q
exheredatus no est q venter no
pt exheredari quia no pt cottere
caz ingratitudis ut l siquis i fin
C de inoffi te sd concedo oppositu
quia no pt hodie exheredari ut ibi
et no s de li et postu l si postumus
et l maximu vicium C de libe pri ut
exh et sic venter exh2 mitti2 in
possione hodie ¶ Item dr hic q
inter suos heredes et sic pmunt
q natus ex emancipato no mittitur
gta ut j e l q ex emancipato et
q si filius intr q Re q hic dic
sum dic hoc est pmu locu tenete
in suitate ext non intelligas sum
j inpotate ptor eni vocat emanci
pates sicut suos ste oppo j e l fi
et l ubicumq ubi mitti2 in possioe
venter qui no e pituri9 sun sd intelle
suos heredes quomq mo vel melius

suos heredes hoc est liberos vocat
eo iur2 quo ad gta bo poss sed alios
vocat alio iur2 Ro e ex vtute alior
edictor teue quamis no tiro Bar

¶ **Sed et si mentiatur**
no decribi equius eni ut oppo dr
hic equius q vno no est equu de
alieno largiri ut l filius in pri j de
do sd expone equs i in9 iniq j t
oppo dr hic aliquo cau vno semper
admitti2 cu eni exheredacio fit cu
sub condicione no vz ut l iij q pure s
de li et pos sd exheredacio facta
sub condice que habet suspendere
exheredacione post natiuitatez
no suspendit no pz ista sd no vr
vera quia ibi loquitur de postuo sub
condicione exheredato que potest sus
pendere dicat glo intelligo exheda
tur in defectu condicionis ptatie al
cet q dau q pute ista sd no e vera
quia in defectu condicionis ptatie ex
heredacio no est necia ut l suus q
de hr inst io debes scire et dicere
sic aut condicio exheredacionis nullo9
pt suspendere exheredacionez post
natiuitate postum et vz ut hic in v
queritur aut pt suspende post na
tiuitatez et tunc aut est fca exhere
dacio in defectu condicionis casualis
et tunc siquidez condicio exheda
cionis exstitit an natiuitatez postum
ita q heredacio est puificata et
tunc vz al secus ut l postua et fai
postum9 s de li et postu et q ibi
no ¶ Ite oppo dr hic q filius nascit2
no cophendit filiaz et si dic vnu
no cophendit plures gta masculi9
cophendit femina ut l i j de v sig sd
hic in exheredacione que est odiosa
ut l cum quida s de li et postu et
ideo dic plerumq j de v sig l pnuna
cio in pri doc intelligunt hoc vnu
qn mani odij offertur ab hoie sed9
si masculinu profertur a l in mani odij
quia tunc indistincte cophendit femin vt
l siquis id s de iur2 om iudi et quo
in l siquis infantaz C vnde vi ¶ Ite
dr hic qui exhedat filiu no intelli
exheredare nisi vnu gta in l vez
s de re iud et l siquis ita q i s
de testa tu sd possumus dice q hic
vnu expssit sed in contrarijs est locut9
indefinite vel melius hic tractam9
de odio vnde indefinita vniusali no
equipollet ut hic et l ij s de li et postu
et hoc est vm qn indefinita pfert2
ab hoie sed qn a l tunc equipollet vni
uersali quia no est racio quare mag9
refera2 ad vnu quia ad aliud vnu
plus si lex loquitur in psona vnius
singularis vr2 loqui vniusalit et illa
psona vr adiecta gra exempli ut in
phetio constitut C iuri ¶ Vltio no q
hodie postu9 no pt exheredari ut dixi s

¶ **Si venter** gta ulti q op
quia vno vet
debet mitti in possionez quia pot
de suus aliquo cau s repudiantib9

institut vii ob s. g' proxio sed dicat glo illud dictu no est ita extendend q ad ultimu casu porrigi tu dic quia considerato pnti statu possio no est nascaturus filius tunc no datur vet bonor possio ut hic hetur posset acci dere q filius nascatur quia considerato p senti statu est dubiu et tunc semper venter in possessione mitti ut g' s. pro

Rectissime oppo et sed ut in glo Bar

Si filius oppo glo de l. cu emancipatus g' si duos s. de gradat sed ibi no nepos no habet qtra qui est qui eu precedat

Sicq no tex mihi ita qui et sim tu pnt et dr hic q debet constare sumatim an sit uxor qtra ymo debet qstare plene C. e. l. i g' pregnante sed dicat glo q debet qstare plene q sit uxor de aliis qbus sumatiz et q' in gno dij intellige q sufficiat constare sumatiz ¶ Ite oppo de l. ubicuqz g' interdum ¶ e ubi dr plene cognos cendum sed ut ibi videbit ¶ Ultimo ex hoc q' mihi tu glo no q quis nascat magis rei publice qua pnrib et s indicatur ad q q sufficiat par de ocasione vel mulieze q p hoc pt tolli actio que cpetat i spuriato sed no actio que cpetit ad vindicta publica ut hic et hoc proba in l. ij s. adsit et qbus no dr Bartholus legu doc

Quotiens hic incipit iur'consultus tractare de sa pte Rtee s. de iur dat bo et venti Bartholus legu doc

Mulier dr hic in hanc rem curator qsti tuendus est quero quis est curator qui pt dnne tu nestendi vxore dr glo curator cstitutus ventri et bonis dicat glo sup vbo cstituendus vide glo in l. curator s. e. dicat melius in cu ventris habet cura utraz ut prestet ventri ncia ad victu sed ad cura curator bonor est ut faciat alia que sunt ncia ad bona Bar

Eligitur no tex no ob significare sed tu pmare it ¶ No ex hoc tex q multociens ipe mitti i possessione ex edicto dum adri vel alionio et rebuatur qo cpetat certe ad pace qdicturis an qo cpetat rebuatur poterunt pmari et deskibi boa ut cera quid posset vendicare ar hmi tex q tenementu ¶ Ite no ex hoc tex q in illis casibus inquibus est prohibita sequestracio no tn est prohibita pmacio et descripcio in hic no obstat C. de m' fis l. defensio nis quia ibi loquitur in descripcione que est idem q executio vel intra cum incorporacio verbi gracia certe faciunt pungi in rebus eor aliq sig nu vel aliqua lraz ut tales res est tales certe et ista talis descripcio ut sciat quod sunt res bn pt fieri

et e pmissa ut hic et l. si quis pt hanc C. de bo damp faciat ad pdca q het s. proxio g' Bar legu doc

Item ait vide glo s. v° curatori et sic vide q cu datur cur bonis possiu omes res cstitui ut hic et l. iussi s. prox g' Item no tex ibi et inue tariu faciunt q curator datus bois debet face iuentariu ut hic et l. i g' i de curat bo dan Bar le doc

Curator curator vide glo que incipit vel ultra ibi et no no ipaz hoet aliud no s. e. l. i contr et ibi dixi Bartholus legu doc

Extraneo no q extraneus venit mitti in possessione indist s. l. prox et li quo

Ubicunque sunt lige do q quilibet postumus et extraneus mitti in possessionem q intellige si no habet ali unde unde se alat ut s. l. prima

Interdum iste que no repitur alibi fm dy et e multaz no in g' et caaz difficilis oppo s. e. l. i g' si ca ubi qui venter mitti in possessione suffi ciunt cognicio glo dicat ibi patebat mitti agnatus no venit pnturus sum non placet quia ibi dicat vel natus et sic tracta de descendentib qui succedant ascendentib Alij di cunt hic loquitur qn resistentes sc de liber sed ibi loquitur qn resiste tes sunt cogniti vel nullus et ita pot ee melior vel alit qn venit est pnturus sum si vult mitti i pos sessione ut in ea sit usqz ad temp pubertatis tunc debet adhiberi ple caute cognicio ut hic si vero vult in ea pmanere usqz quo nascatur tunc adhibetur sumaria cognicio ut ibi et tunc ynato postuo oz q petat se i mitti in possessione ex carboniano edicto pti s. ad carbon ¶ Ultimo possunt determinare q quia dixi in edic tum hic in l. sime g' s. si deli cognicio an sit dare agt actionem pnudicialez p qua quis dicat se pronunciari ag natuz vel cognatuz et vel ut pro nunctetur aliquis suus fecit vel no et indicta l. sme g' mihi vr nelle q no habeat locu nisi in isto sed tex hic faciat contrariu dicat et cu ee queslias et sic vr q heat i vita confessione vel inuocatoria ut pro nunctetur agnatus vel cognatus ut hic Sed posses dicere hic qo status monetur incidenter qz pn' hic peti hereditas et qo agnacionis vel cognacionis venit incidenter Sed videos stem puto si qo agna cionis venit pn' ut s. ad carb l. de

bonis q q ita tenuit et in mult
locis et hoc tenet pino ut tiam
ex de ordi cog et Jo de blo insti de
act q pindiciales licet ista l non
alter no obstat l ij q si b de libe
agno quia fateor q no fuit illa sena
tus gsulta vel actores pindicales
ex iis trat consult sed tin habent
loqz alie pindiciales pro hoc facit
q hetis in l nouimus C de pbacoib
p glo et doc ubi dr q possz de in
quali possione fruitur et p quib
habeo petitoriu qua si gpetit qi
possorium go et petitoriu Bar le d

Si ventris oipo del
i de tal fo
diat glo vnomo et male
vel vei9 quz circa de ptu
supposito vel de adulterio fit dicto
p ptuz et isto casu vocapitur titulus
et isto casu differtur ut hic quz fit
ut in pnat tm et tunc no dif
fertur ut l i C de tal et ibi p cy

Postumus oipo
q dict
dicat multi tm qui ptur9
est suu no alius ut b e
l i q totiens sq dicunt quidaz
q hic dr de omnibus ptibus edit
hoc est sive ex testo sive ab intesta
to sive p unde libi sive p vultum
dicat q sit suus hec sq est vera
ut l ubicumqz b e et l si geneo b e
quare dic q loquitur indistincte
inquolibz qui si ect natus hret
bonor possione a pretore ille mit
teretur in possione no ob l i q to
tiens ut ibi dixi sed est dria q vet
qui ptur9 suu debet indistincte ali
sive habeat al unde si alat sive
no ut l cur b e secus in eo qui no
est ptitus suu ut l geneo b e iste
est dra in acte cognicoe Item quato
tpe duret possio in vno et quato i
alio ut b e l ubicumqz q i Sed quo
nomine hemus in l ij q acquirere b
de bo pos q datur pte no citata et
est tex in l si finis et ti quo go re
quirit plena cognicio quz mdanda
ista possione Re ubi loquit i possioe
que est mr nec facit pindicium in
possioe nec in pprietate nec mutti
in possione facti hic est possio fa
et de facto quis mitti i possioe ut
possit durimme ut l i q totiens et
l ij q exea i poss ea Jo requiritur
cause cognicio Bartholus le doc

De coniuge cum emancipat liber Rica

Continuacio ass in pri l i na dictu
est b de gtab verti quia addectima
toez eoz que ibi sunt dicta est
factu istud edictu ideo poit hiulud
edictu Rica de coniugedis cum emancipat
liber

Si quis ex his
primo ponit mr
gsult vicete edi

bo illud exponit fa ibi hoc edicu
glo magna ponit cauz in pri l Et
qi suunat totu titulu tex ibi ptine
bit i vocentur psi adicto ac secus
ut i e l si nepos Pro declaracoe
tex quero que fuit racio introduce
di istud edictu Ro ga gcordandi inus
tuile cu iure ptorio ut probatz p
q et glo dicat apaus Sed quero q re
dicat inter gsultus sue noie Ro qz
secus si p media psona ad eos p
tineret hereditas ut i e l si nepos
Quero quare dixit de collone Ro
quia poterat ee discordia int ne
potes et patruos ita poterat dicere
patru q emancipatus debat gferre
ite nepotes poterant dicere q ema
ncipatus debat conferret soli eis
qz soli eis facit in iuria Querit
glo q requiritur ut heat locu istud
edictu dicat glo q octo que inde i glo
Vltio querit glo utru istud edicu
hodie locu habeat vr q no quia su
lata est hodie dra patre ptat et e
mancipat ut in aut de hr ab intesta
q i etio tu solus filius veniat ad
successionem de iur civili et ptorio ista
gnitacio no hebit locu ita dicat glo
hic et idem no dch pa l ult et C
de inoffi te l si ppo nos q i et C de
suis et in aut in succ et in aut de
hrd ab intes q i Item vr velle dof
in libell suis in ti de bo gtra q iste
cy no sit hoc correctus vr q ti de
hr que ab intesta loquitur qn nullu
est gditu testu hic uero qn e gditu
sed irritat p gtab Sed vr certissi
mu in lecs glo q qn testu e gditu
et irritu non sunt correcta iur an
tiqua ut no in l gallus q et quid
si tm b dch et postu et l si filius b
de inoff et C de li pti aut ex ea et
l si emancipati C de coll et azo in
summa huius ti p si bn respicias totu
titulu ponitz in aut de hrd que ab
intes loquitur tm qn filius emanci
patus succedit cum pnabus vel cum
fratribus vel cum filijs frm vel alijs co
llateralibus nec unq reperies ibi qn
cum sobole sua venit ipe conuenit si go
no imitatur quare stare prohibetur
ut l papinus mr C de appell et l
simus de testa et quia legum correctio
est vitanda ec et ita tenuit Ja de
ra et Cy in aut i succ et multi mo
derni doc Sed videtur veritas e illa
siquidem ab intestato succedimus titulus
iste est hodie correctus no solu per
iura C ut l meminus C de leg hr
ubi dicat filiu emancipatu succedere
ad similitudinem suoz no obstante sibi
in aliquo emancipacoe nec ibi fit dis
tinctio cum quo ipe veniat ad succez
Idem dico si aliqs testu est fem q re
scinda in totu p querelaz vel dicendo
nullu ita q res ad causam intestati de
ducat et ab intestato succeda eadem
roe ut dca l meminus sed si aliqs
filius hz necessario succedere p gtra qo
qui ab intestato ubi tac mr tuulis de

de voluntate vellet venire p[er]stat
vel p[er] aliud ius p[ro]p[ri]um / tunc dicere istu
d non ee correctum et in hoc dico ia
de ra. bñdicere vt[ru]m no[n] est ip[s]e iste ti
correctus sed additur nova forma
succedendi filio emancipato et si ille
eligit illaz venit in totum / sed si venit
p[er] ius p[ro]p[ri]um / tunc coniungitur cum suo fi
lio ut hic no[n] ob glo. palliata / nam qu[am]
tum est aliq[ue] textum quantum ad modum
conpendii remanet d[ict]a emancipacio
et patre p[re]stat / quare emancipatus
habet petere nunc quam habebat hodie / sicut
olim / sed postq[uam] textum est ruptum
quantum ad ius succedendi no[n] rema
net d[ict]a in ius p[ri]mi cum modum quam b
dixi sed tenendo ista glo q[uod] est cor
rectus iste ti quare legitur dicat glo
quam meo sunt bona argumenta
et al. l. fiant intelligibiliores Ex
hac glo. hes q[uod] ex l. correct. p[ote]st sumi
argumentum g c. de lati. lib. tol. l. i. ¶ i
ibi sti pena punitur qui l. correctas
allat sed quedaz sunt l. correcte in ar
corpore no[n] inclusa et iste no[n] p[ote]st
allegari ut ibi queda[m] sunt l. corre
ctiones corpore incluse et iste possunt
allari ut hac glo / hec probatur
i c. auct. de presbi. l. vi. Bar. l. d.

Iungitur oppo[nitur] p[er] hoc
datus in ad
optionez non iungitur nepoti quia p[er]
hoc de p[otes]tate non exit et sic rema
net suus ut l. cum adoptivus [con]tra
ergo C. de adopt. / sed fateor q[uod] hoc
corrigitur si datur i[n] adoptionez extraneo
secus si in avo Bartholus l. d.

Si pater illo text ibi na
exheredat. ¶
oppo[nitur] d[icitu]r hic q[uod] cum filius est exhe
redatus nepos admittitur et vi[detur] inverse
q[uod] tunc nepotes no[n] iunguntur patri
exheredato et est verum ut b. hac
l. in p[rincipio] ¶ hoc oppo[nitur] b. de inoffi. tes.
in p[rincipio] l. si p[ro]ponas sed veritas est ista
q[uod] ante prolatam querelaz no[n] p[ote]st iungi
nepos cum patre suo quia p[er] exheredationem
excluditur sed post intentata
et prolata querelaz iungitur pater cum
filio p[er] l. si p[ro]ponas et hoc no[n] ex vi
gore huius ti sed ex clausula addita
p[er] Iulianum de qua habet[ur] i c. l. qui
duos [con]tra ul. Item hic p[re]sumitur q[uod]
exheredatus habetur pro mortuo [con]tra
l. si p[ro]ximus q[ui] extest. i. de bo. li. sed
intellige de exheredatione valida
secus si est facta invalida ut quia no[n]
e adita hereditas ut l. filium q[ui] sed
tum exheredato vel alias est invali
da quia no[n] est facta rite ut l. no[n] p[u]
tavit q[uod] non quis ¶ Ite oppo[nitur] i. de
bo. l. l. si p[ro]ximus q[ui] si quis no[n] mala
mente sed ut intelligo de exheredato
mala mente al[iter] secus ut ibi Bar.

Si pater i[n] p[otes]tate
d[icitu]r hic si filius est exheredatus
nepos no[n] admittitur [con]tra primo admit
titur ex p[er]sona sua ut l. iii [con]tra si ema
ncipatus inst. b. de q[ui]s. et l. si quis

filium C. de inoffi. tes. sed dico q[uod] nepos
no[n] admittitur ad quartam ut hic sed bene
posset admitti ad querela[m] ex p[er]sona
sua quando fuit institutus nepos ex
heredatus ut l. iii [con]tra si emancipatus
inst. [con]tra et l. si quis filium / dicas tu hoc
no[n] est verum / nam solus exheredatus
vel habitus pro exheredato ut in p[re]
teritione materna vel materni
habet querela[m] ut l. i. et l. sc. b. de inoffi.
tes. sed iste nepos est p[re]teritus ab
avo paterno ergo no[n] debet habere
querelaz sed dico q[uod] indistincte debet
h[ab]ere querelaz ille enim qui no[n] debet
institui veritate si est p[re]teritus
habetur pro exheredato ut d[icitu]r in p[re]
teritione materna vel materni [con]tra
sed hic nepos quem p[re]cedit filius
no[n] debet institui ut l. si quis ex
heredato in p[rincipio] b. de in[offi]. tes. [con]tra l.
sed eius p[re]teritio habetur pro eius
exheredatione sicut in p[re]teritione ma
terna et hoc probat tex. b. de in
offi. tes. l. pater filium ubi pater h[ab]et
querelaz tamen no[n] debebat institui cum eum
p[re]cedebat gradus liberorum et in glo
que ibi exponit querela[m] i. [con]tra non
bene exponit hoc patet ex tex. ibi
qui dicat testam[en]tum no[n] ee factum ex cum pi
etate que est cum querele ut l. i. et ii
b. de inoffi. te. nec ob. l. filius cum
quam ibi pater intentavit querelam in
inde / cum sibi nullo modo competebat
tum quia no[n] debebat institui tum quia
gradus liberorum p[re]cedebat et probatur
ex ibi l. iii q[ui] si emancipatus insti.
et ibi dixi b. de q[ui]s. // Quero ego
promisi me dicturum hic quo[m]o[do] statuti
q[uod] filia no[n] succedat patri extantibus
masculis vel iure no[n] succedat filie
extantibus aliis filiis masculis
¶ Quid si est alius filius masculus
qui ex iudicio testatoris no[n] p[ote]st succe
dere ut quia exheredatus an im
pedit matre vel filia succedere et
istam promisi me dicturum in l. i. [con]tra ult.
b. de q[ui]s. et iste est valde difficilis
passus et vi[detur] q[uod] talis exclusus no[n]
impediat quia habetur pro mortuo
ut hic d[icitu]r in tex. et ut hic p[er]fecte
videamus ¶ oppo[nitur] d[icitu]r hic q[uod] exhere
datus habetur pro mortuo [con]tra b. de le
i. l. filius q[ui] cum quis et ibi glo dicit
quidam ut ff. de arr. habetur p[ro] mortuo
quantum ad sui [con]modum secus quantum
ad [con]modum alienum ut ibi hec sed no[n]
placet quia ibi quantum ad [con]modum
alienum habetur pro mortuo videlicet
nepotes habebunt totum cum al[ias] essent
habituri dimidiam dic ergo q[uod] ibi ex
heredatus impediebat alium faci
ens condicionez deficere ex
quo ille volebat succedere unde no[n]
attenditur sic exheredatus vel no[n] q[uia]
sufficit q[uod] sit filius ut ibi sed hic la[tius]
quum exheredatus alium impediebat
q[uia] [con]currebat sequentibus qui eo succe
debat unde eo excluso p[er] exhereda
tionez no[n] impediet alium succedere

vt hic ¶ Item oppo de isto q si pr
qui sequitur ubi filius exhredat
nocet nepoti ut ibi dr ergo ex
heredatus no hetur pro mortuo
qr tunc veniret p ctab nepos p
teritus uel diceret testm nullum
donec exheredacio aliquit essem
post aditam hereditate ut l filius q
sed cu heredacio s de qua et tunc
incipit haberi pro mortuo cu est
adita hereditas et exheredacio co
firmata si igr nepos qui est seque
in gradu vult venire p querelam que
oritur post aditam hereditate et pot
quia pater exhredatus sibi non
obstat cu tunc post aditam hrditatem
tem hetur pro mortuo sed si filius
vellet venire p ctra tab que oritur
ante aditam hereditate ut l illud i
pri s de cta uel vellet dice nullu
qnus oritur an aditam hrditatem
no pot cu illo tuc quo ius debet
oriri no habetur pater pro mortuo
ut in q si pater et l si quis exhr
dato in pri s de i ius te Ex hoc te
quitur aliud nos scit q cta que
datur pro iis qui oritur post aditam hr
ditatem ut l illud s de ctab modo
filius liberti exhredatus no impe
dit pronu qui succedat p ctab ut
insti de suc lib q sed ista v sed cu
testm q illo tpre quo oritur cta
ille filius hetur pro mortuo ite
in hoc v sed et si patrimus ubi ad
mitti nepos filio exheredato hito
pro mortuo est racio qr venit ex
quodam iure cuili sibi ne cpeteti
an aditam hereditate qui ipe erat
in ptate et pater emancipatus et
sic ei nullo iure obstet si vellet ve
nire iure aliquo sibi cpito io quia
pater eius erat exhredatus habet
locu q s dixi filia femina no succedit
extantibus masculis est exheredat
impediet ne succedere filia femina
donec si exheredacio esset annullata
aliquo tunc esset pinde ac si no e
facta ut s dixi cta gnia glo Sed
si exheredatur ante ita q testm no
pt rumpere tunc si quidem filia vult suc
cedere tamquam sua no pt quia tpre
mortis filius masculus ei precedebat
ut hoc q si pr in ptate et l si quis
exheredato in pri no debuit insti
tui sed si filia vellet venire p qrela
que oritur post aditam hrditatem
et sic eo tempore quo filius het
pro mortuo tunc posset succedere
prout dixi s de nepote ¶ Con p
dicta oppo fortit in aut de inp
q soluto in ubi filius qui in
gratitudine cmisit nullo modo alij
obstat sed ibi filius ingratus re
pellit a lege et sic tpre mortis ma
tris reputatur exclusus io alio s no
excludit sed hic excluditur p factu
hominis ut p exheredacionem quelibet
locu post aditam hereditate io non

excludit eos qui veniunt post adi
tam hereditatem sed si veniret ali
quis exiure qr oritur an aditam he
ditate cui ipe filius obstabat tunc fi
lius impedit ut dixi ¶ Ite oppo hinc
de assi li l i q si ubi dr qr testator q
priuat aliq porcione sua pot eam as
signare cui vult et ille priuatus
facit ptem aliis Ro et adverte
ad hoc quia actus priuacionis aliq
precedit actu assignacionis facte alteri
de eadem porcione qua ille est priuat
Ubi gra exheredat quis priuo erat
priuacionis actus Ro ei exheredati
porcio alteri assignat tunc habent
locu ea que s dixi quia actus assig
nacionis facte alteri et actus priua
cionis alterius idem actus tunc lz
locu l ctraria quia testator pt assig
nare cui vult et priuatus aliis fac
ptem Ex hoc cclude ad alia qdiat
statutu q iur no succedat filio
huiti fratres carnales expresso
pone q vnus filius decessit fre
pterito exheo no turpi psona in
stituta succedet ne iur vr q sic
qr fr iuit no pt succede qr est pteri
ctrarium puto ra iste fr priuat suc
cessione fco defuncti et actus priua
cionis no precedit actu translacionis in
alteru immo est vnus et ide et io
licuit defuncto auferri alteri illi et
alii dare et ille frater ita impedit
inter sicut si hret ut l i q si p de
assig n facit hec ad ea que dixi
anno et dicta in l huiusmodi q si
quicq s de le i Con pdicta vr fortit
f de bo li l si patronus testo in pri
et insti de suc li q sed nra v sed
cu testm ubi pteritus a matre uel
ab avo mrno uel apre inulite he
pro exheredato et paternu non
impedit cu vides q est vnus et
idem actus priuacionis et translacionis
in aliu s ptericio Ro licet sit vnus
et ide actus s ptericio in substancia fi
gura vbor tn fm veritate lex fin
git exheredacione precedere unde fic
te actus priuacionis precedat ut ibi p
qua ptericio ibi habetur pro exhr
dacione licet remaneat in finibus pre
tericionis ut igitur ista ma sequat
qn ille qui me impedit uel mecu
concurrit iudicio testor a successione ex
cluditur utrum me impediat uel
michi ptem faciat sic distingue a
ille impediebat me qr faciebat
de sicere condicione disposicionis ex qua
debebam admitti aut impediebat
me quia ius succedendi hebat po
cum ecia priuatus pudicio defuncti
me impedit ut l filius q cu quis
et ibi no s de le i Sc cum distingue
ne aut actus translacionis in aliu
de porcione que illi priuato debebat
et act is priuat est vnus et idem
aut actus priuacionis precedit primo
cum me impedit ille priuatus sicut
si priuatus no eet ut l i q si i de

aliq lib hoc an debes scire q ille act
puacionis assint essent demum hereditate
adita ut l. filium ff. ci exheredat. ff. de
grata io distinguite aut ego hebam ius
succedendi includi ab ipso priuato sed ille
priuatis faciebat in ptem p geruslium
et tunc priuatis faciebat michi in pte
p geruslium et tunc priuatis in io obstat
ut hic in v et si patruus aut ab inuito
io hebam et tunc aut volo venire
ex aliqua in q habet originem a tpe
mort vel ante adita hereditate ut p
bonor poss grata que da liber vel di
cendo mihi et io possum ut hic
ff si pater et l. si quis exheredato
ff de inius test quintam l. illud in
pn ff de grata aut volo venire p aliq
ius q habet originem tm post aditam
hereditatem ut p grata q patruo vel ptxo
datur vel p quelam et possum ut in
sed ira mihi desinet h cuncta l. illud
in pn ff de grata et proba in l. si quis
filium in pn ff de inoffi test et ff de grata
l. iiij § si emancipatus in fi ff et hoc
verum sine actus priuacionis precedit vere
sine ficte ut in fi de suis h ff sed ira
v testum et l. si pronus testo in pn
de bonis li ita debet intelligere istam
difficilem ita Bartholus legum doc

Liberos vide glo que pnci
pit ff l. c ff ibi isti
sed ut dicitur l. tutela quia ibi in hereditate
tate liberor hic ingenuor Bar l. d.

Si pater fiunt iste ff ad
id quod dixi post
in l. cum emancipatus ff fi ff de grata

Illud vide glo que incipit
quo ad hoc ibi sed in
condicit ut ibi p dum l. si spectaturus
ff de dampno infect Bartha le doc

Inter ipsum hic ponit vnum
vnum dictum hoc
illud p tria exempla declarat Bar

Si quis ex nepotibus
iste e io ff ad iura ius accrescendi
ex quanto legali fiat l. si duobus
in pn ff de grata et hec quali precedit
ex qua roe dixi plene in l. re quinta
ff de le ij in mea quinctoris legalis tenere
et indicata l. si duobus in pn ff de grata

Emancipatus pr
con
sultus usque adhuc expedimut prima
partem edicti s de coniungendis hic
incipit dicere de fa s de collac bonor
que inducta p hunc fi et durat usque
ad fi l. vides ergo q filius confert tm
nepotibus ex eo retentis sed quantum
conferat sequitur in ff me videamus
et est satis io casus et ibi debere con
ferre quinque v enent p o et postea re
cedas ad v na et si alius et in hoc v
io tex ibi hac eum io de bonis na
tu habes dicas inter ex et ppt ut l. i
C si fratris etc et l. q tpre deperuit et l
i ff si ex incendio depugna ruinam
in ffbus et l. io dubium C de leg sed
hic hes de dote de melius qua alibi ut
hes q dicto de dote in prima sed
dicas pro dote quandam remotam

Si filius vos hetis hodie
ita difficilem

lectionem sic ut habuistis hoc ano
et hic ff usque ad fi dimidiam in tres
ptes ut patet ex lra oppo videtis
hic q istis nepotibus quorum vnus
est emancipatus confert q emancipat
emancipato non confert ut l. i in fi
et l. pretor ff quotiens ff de coll bo sed
dicit glo hunc nepoti emancipato io
confert ex psona sua sed ex psona pris
sui in cuius locum succedit qui pr pre
mortuus erat in ptate q hanc sed
oppo de tex ibi quarius in ij quia si pr
supuineret nichil ceteri nepotes ha
bituri sed hic dicit in ij sed expone
in ij dicit glo i nichil ut l. illud de
tribut et quasi omes hanc sed te
neat sed in non placet quia q dicit
q nepos in loco pris succedit expone
i in gradum sui io intelligas q ex
psona pris fiat ei collo sed ex psona
sua quia ius collois io giti non
tulit ad heredem ut l. i ff iudex ff
de coll bo dixi in l. i ff de coll do ff
si sic quare glo alio mo sed q hic lo
de profecticijs que emancipatis q fecit
hoc io est ver quia io reperimus q
emancipatus emancipato conferat pro
fecticia sui hoc ipra sed hodie sic ut
l. inter filium Soluit glo 3o mo et dicit
hunc nepotem ex emancipatum a pre
suo io abauo hoc sed io placet q
quomodocumque ius nepos io sit in ptate
te sufficiat quia cessat ro collois pro
hec l. Si emancipatus in pn ff de grata
Quid dicemus brr dico q hunc nepoti
emancipato confert pp fratrem sui in ptate
te retentum quia ambo vnam psonam
repsentant ut l. si nepotes ff de coll
bo vnde sufficiat q vnus sit in ptate
secus si diuersas psonas repsentaret
quia ceteri nepotes ex diuersis filiis
ut l. i ff si sit nepos ff de coll do
et formatur hic gtrarium q de coll
l. si emancipati in prima glo et male
soluitur Item oppo q iste ff nichil
faciat ad titulum glo ret q faciat
ad titulum quia tractat de coll facien
da ut videtis ff e l. in pn et exinde
occasione sumpta qualiter tractat

Sed si sunt ponit casum
sic quidam
hebat vnum filium emancipatum ex
alio filio premortuo duo nepotes
emancipatos ex vno istorum pronepote
in ptate iste filius emancipatus co
fert bona sua pp hunc pronepotem
qui erat in ptate io querit vtrum
illi nepotes emancipati de illis bo
nis collatis debeant aliq habere Res
in glossulatis omes isti nepotes et
pronepotes repsentant locum vnius
vnde de bonis que ipsis remanet
ex collone dimidiam hebit alius ne
pos cum filio suo in ptate retento q
est pronepos quo ad cum h d iste
difficilis ff tex in pte de bonis collat
a filio emancipato viuente oppo et
videtur q solus pronepos in ptate
retentus debeat habere bona collata
ab emancipato io sit collo dicit
glo sed ut ff pr ff in dic hic omes
isti nepotes et pronepotes huius
loco vnius et io ut emancipat

ff psonam pronepotis qui est in
ptate sit collatio ut s. proxi gº dixi

Sed et si sit nepos

Glo hic ponit casu et v qpat et
bene alia sunt clara Bar le doc

Nichil

Ista est nobilis
lex et hec dicit
clausula adiecta in l. precep
tata vi repetita in l. inte
prante h. d. Et hic ad multa facit
ad hec in aut de filiis ante dot. insten
nat p totam illam glosam et de hac
ma qualiter dem in ipso capite ve
in alio repetitu dixi plene alio ano
in l. ptor gº i. j. vi bo rap. ¶ Ite no
hec vba que hic dicit tu ante qdicoe
intelliguntur l. eisdem oneribus ut
pstet legata filius sicut pr et hec
facit ad multa si dr talis recepit rem
illa codicoe qua hebat talis ita in
telligit eisde pacis et oneribus qr no

Qui duos filios

ista l. est magne difficul
tat in casu et pre q ex the
mate. Ho ponitur rusio ad prima
q. tercio rusio ad scdaz sa ibi Pri
sibi filium 3ª ibi qui si pater oppo
i. e. l. ult. so ut ibi ¶ Queero que sunt
nona clausula a iur inducta Roh
edan Nam forte ptor qui hec intro
duxit sunt vocatus in l. vel forte Iuli
anus iurisconsultus introduxit hec ing
quia ptor vel possumus dicere q nona
cla sunt introducta a Juliano no ap
tore qui filius iungitur cu pre exherec
dato ut hes in l. si ponas gº i. s. de
in offi te Bartholus legum doc

Si nepos

Iuriconsult
exponit
vba posita s. e. l. i. q. dicit
suo nomine Bar le doc

Si quis filium

Ilo q hec edan habet lo
cum in nepotibus naturaliby
tecus in latinis tu ut in adoptiuis
ut hic et in ult. no s. e. l. i. glo mag

Si pt emancipati

Iuriconsultus ponit hic po
ma q cu no videt so
ponit alia cu videt sed ad q. na
soluitur Rit glo in psi sa ps incipit
ibi et si ponamus 3ª ibi et cu clausula
tis quia est valde difficilis in hoc
pu collige casum ex tex ibi fingere cu
te ¶ Queero dr hic q nepoti e qserua
da porcio exqsrde quero que sit
ista qsttuciao dimi pi dic est illa de
qua fit mencio s. e. l. qui duos sed
sunt qstituas auctorum ui dicamus
q sunt ide dimus primo et auctoritas dic
dicunt q consuatur p hoc edan sed hoc
est falsum quia p hoc edan nullo mo
admittitur nepos qui no est in ptate sed
veritas est q hic dr exqsrde dimi pi
debet intelligi i. ex edco delegat psi
taudis et exqsrde dimi pi que e fra
ad illud edan p tine ad hereditates
ut l. filium gº sed et si porcio s. de le
pi ¶ hoc pmisso quero in primo casu q
porcio qseruabatur huic nepoti in
glo sunt plures so prima est quod

conservetur vilis hoc est 3ª quia sunt
duo filii ut l. vilis in pri s. de le psi hec
opi non e vera quia sm hec hebat
iste filius qui non est in familia plus
qua si eet in familia tu quida volentes
pusanie concedunt qtram et dicunt
q est racio quia habet pre suo q in
stitutus non psti alii hoc timentes
dicunt q consuatur tm quatu hret
ex hoc edicto s. quarta alii idem q co
suatur tantum quantum haberet si
eet in ptate Sed prima est vera q
3ª debet qsuari p l. qui duos in s.
e. nisi dicere illam correcta qrno est
dicendum et hec tenet dy. ¶ Venio
ad scdam ptem qu duo erant nepotes
quor unus erat in ptate alter non q
tum qsuabitur uni vilis hec e qr
ta vel sextucia i. octaua dicit glo
sextucia et hoc est ver Sed tunc
ex glo dubitatur et sunt vba dy.
quare s. prio consuatur vilis hic
ued non psti dy vilis debet intelli
q iste excepte psone no habent
aliquid ultra quia heat unus qui
venit p qtra ut l. unit gº i. s. de le
pi. Sed in primo casu huius l. si sibi
conservatur vilis no habet plus q
hret ille qui venit p qtra sed hic si
conservaretur ei quarta hret plus q
aliquis ex hiis qui vocantur ad qtra
ideo no qsuatur quarta sed qsuatur
ei id q hret plus si qsuaretur quarta
quia hret si eet in ptate pbatur filius e
mancipatus cu nepote in ptate retento
hret dimidia quia ponitur iunctum et
sic quilibet quartam si gº iste filius
qui no eet in ptate hret quartam
ista quarta deberet detrahi tam a pa
tris qua a filio et nepote in ptate re
tento ut s. in l. et sic nepos no ex
istens i. ptate hret quartam dimitam
et sic nepos no retentus in ptate
hret plus qua aliquis ex hiis qui ve
niunt p qtra q ee no debet ideo co
suatur ei porcio qua haberet si in
ptate mansisset ita dicit dy pdicta
puto vera si ponamus in hac l. nue
potem in ptate retentum esse pteritum
vel si ponamus eu ee institutum et
vellet venire p edan degmg obmisso
beneficio ti de le psi Sed si iste nepos
in ptate retentus eet institutus et
vellet venire p edan de leg psi ut
sibi porcio qsuetur tunc sibi et alteri
nepoti qsuaretur 3ª et sic quilibet ha
beret duas vncias ita debet intellige
hanc mam pot enim elige iste nepos
in ptate retentus beneficium illius eda
de qmg et venire p qtra vel elige be
neficium illius edicti de qmg et venire
p qtra vel elige beneficium de le psi ut
l. filium gº omnibus s. de le psi Bar

De carb edicte Rubrica

¶ Dictum est de bono poss qtra et dein
de edicto sub cta illud sed q edan
carbonianum est sm cta edan de qtra io
sequitur ista rubrica. Remit glo quare dicat car
bon edictum dicat glo q a carbon editum
ut in glo habes et bene Bar le doc

Si an inter consultus primo posuit edictum ab eo incipit edictum exponere sed ibi non tantum masculi et [illegible] hic tractat que prius posuit edictum Circa istud prius sunt aliq glo que recitant verba iurisconsulti posita in c. pro tanti Sed primo quero utrum iste an sit controversia sit institutus vel exheredatus dic ut in c. l. § pomp iste dr hic controversia an intelligatur agendo dicat glo quod non sed tamen excipiendo tamen dic verum est agendo sive excipiendo ut in c. l. iij § parum quod dic ut ibi et plenius dicam in c. l. iij § iussum dr hic controversia sit si sit inter liberos an hoc sufficiat Respondeo sic sed debet esse controversia et de bonis ut in c. l. iij § quamvis iste dr hic cum cognita que intelligitur dic ut in c. l. iij § cave dr hic quod adversarius mittatur in possessione si pupillus non satisdat quero an sit aliquis casus quo adversarius mittatur ubi si pupillus caveat Respondeo sic si adversarius est in pari gradu cum pupillo ut l. sed et si is in c. item primam de satisdatione declaravi dicta l. de bonis § si pupillo in c. et l. sed et si is Bar. l. d.

Et generaliter oppo quod iste sibi contradicat quia primo dicit quod datur filiis hoc edictum et postea dicit quod illi qui non habent contra repelluntur sed intelligitur tamen solutio non habet locum sed intellige de filiis descendentibus ex virili sexu Iste oppo quod institutum et venientes ab intestato veniunt per carbon et non habent contra ut in c. l. § pop et l. si impubes § hec so glo et bu

Siquis hic declarat illud quod dic controversia fiat a quo sit nam si in v et generaliter declaravi illud verbum si cum fiat controversia non tex ibi tamen et si testator et Ex quo habes quod licet pater dicat aliquem non esse suum filium non nocet filio ut hic fiat nec dampnatis ut l. si mulier si de probat Bar

Sed et siquis hic responde illud verbum an inter liberos sit positum si in c. l. i in principio non tex ibi namque Item non tex ibi sed et si defuncto dicatur esse suus habet locum carbon et vr in quod contra ubi tex sit tex in l. lib C. de peti her de quo dic ut dicam in c. l. iij § iussum Bartholus le d.

Pomp non ex hoc quod ei qui habet bonorum possessionem secundum tabulas non datur carbon Secundo dicam inter iam natum et postumum ro dico est ut in glo dr et bu declaratur ut l. ij C. de edic divi adri tol Secundo quid si etiam an ille sit filius institutus dubitatur ut quia adversarii negant te esse illum quem testator instituit tamquam filium an habeat locum carbon Respondeo sic quia eadem est ratio que est in postumo ut in c. l. iij § quamvis

Item ait vides hic quod si aliquis exheredatur tamquam non filius exheredatio non valet sed contra ut l. ij in principio si de li et postu dicit glo exheredatio non valet si si probet se filium interim tamen valet certe fatetur posse sustineri et sufficiat quod probet se filium simpliciter ut in c. l. iij § cave quo probato datur carbon possessio ut hic contra ab alio patet exheredatio ut l. iij in principio et ibi no. si de li et po

Siquis filium hic incipit iurisconsultus declarare illa verba que dicunt quod controversia differtur in tempus pubertatis quid intelligit hic iurisconsultus Respondeo vides in l. iura quod siquidem fit controversia de bonis tamen non habet locum carbon secus si de bonis et statu quia tunc sic Vero quid si testator instituit filium non ut filium an testamentum valeat Respondeo sic quia valet exheredatio sic fortius multo magis institutio ut l. iij in principio si de li et postu Hoc promisso adverte ad illum § quo ille filius dicebat se heredem ab intestato sed institutio valet forte hoc erat quod erat institutus ex minima vel sum iure antiqua non poterat agere ad supplementum sed poterat rumpere testamentum ut l. cum quidam et l. omnino C. de inoffi te vel dic quod dicebat bene Iste oppo qui sunt coheredes negavit eum filium iure quod non habeat locum carbon quia sit controversia de statu tamen non de bonis quia bona sunt sibi relicta tamquam extraneo et cessat carbon ut in c. l. iij § quamvis Respondeo primo faciebant controversiam de statu et de bonis dicentes non esse filium et sibi relictum tamquam filio merito si non est filius institutio non valet ut l. si pater et l. nec apud § de her insti vel forte tenebat eum filium et dicebant relictum sibi factum esse perditum ex eo quod testamentum dixit nullum tamen illa allegatio non est bona ut glo dicit et probatur si de his qui in indignis l. post legatum in principio Item dr hic si heres contendit testamentum valere non habet locum carbon Sed certe quatenus contendit valere non negat eum esse filium nec est contentio de bonis quia si dicat testamentum valere et propterea dicat se velle dare relictum filio Respondeo licet contendant testamentum valere tamen dicunt relictum illi filio non valere dicentes testamentum nullum vel alias et contentio de bonis non de eo quod filio est relictum sed de eo quod ultra petit dicendo testamentum nullum non tamen quo differtur quia est quo de bonis tamen non de statu

Si mater iste § hic ponit quod non si status pupilli revocatur in dubio differtur quo status secus si redarguntur iure tunc secus ut hic Oppo de primo ad sum in primo quo differtur in bonis glo sed in primo dico quod fiebat

qo mri et puero simul sed mri tm
et h' vr' tenere Ja. de are et dy vel
alr' in primo casu matri tm et no
puero ista est sa lec glo et hic vr'
tenere roff in libell suis sup hoc ti
intelligit eni primu casu q fiebat
qo pupillo et faciendo qone pupil
lo p quada consequentia fit mri et
hoc vult dicere tex in pri in sed casu
mr pn' acca' ita dicat roff videte
ista opy no vr' ee vera quia aliq
mr' accuse' et quicu' no pt ista
qo moueri puero ut j l pre no gn
procedit dcm roff q p quada co
sequencia fiat qo mri Guilhiedo
roff dicat q ista exceptio q pius de
beat fieri qo mri no opponebat'
et sic iudiciu procedebat ut l i et q
ibi no C de app et l ij C qn dim et
q ibi no et l si dcm y si emancipu
ff de emct ita pot sustineri roff ti
dinacio est Sed tenendo alia opy
quia tenet dy et Ja de are reancl
dubiu quo poterat simul et semel
fieri qo mri et puero tn accusatio ma
tris sit qo ciuilis s l cornelie
de fals ut l i C de fals et qo pupilli
sit ciuilis et sic dnt duos iudices
hre ut l solemus ff lat ruralato
ff de iudic possimus dice q q mrez
agebatur de fco ciuile et petebat'
puniciam ptuz ee suppositu et ad h
requirebatur pupillus et eius ad
ministratores vnde simul et semel
tns iudiciu agitaba' merito debet
differri ut hic sed in sed casu mr
criminalit' accusaba' no status pupilli
no tangebatur et hoc innuit tex
hic na in pri tex dicit mr' redargui'
nec dicat quo ciuiliter nel criminali'
licet glo dicat criminalit' Sed in sed
casu dicat rea postula' et sic accusa
batur io qo non debet differri q q
qo debet differri etia qn mr' sola
postula' rea ut j e l ij g ibidez
Ss hic loquit' qn mr erat maior
xxv annis secus si minor ar dicti g
ibide et q no j e l si impubes g
si in fine Realsive go sic omnia pdicta
quz fit qo pupillo tn quq matrim
quz uterq primo casu differt' ca sta
tus ut hic in pri sm vna lec et
p totu istum ti sed casu no differtur
ut h' q in v ca vero nisi sit minor
nel grauida ut j dice' 3o casu qn
fit qo utq qualit' procedat ff dni
ddncerte aut mr est minor et differ
tur qo respectu utriusqz ut j e l
ij g ibidez et q no j e l si impubes
q si mr aut mr' erat maior et
tunc respeu filij differtur sed respeu
mris differri no debet ar istius g
in v qn vero ista vr' etia intellige
Cy in l i C ad l corneli de fal in sed
op licet no ita plene dicat Oppo
ee qn mr sola arguit' pactoez vr'
q debeat differri qo status ut l
si nemtis ff de ven ipos' vnt so
luunt quida q illa debet intelligi
sm precedente distinctionem q ibi acca

batur mr de adulterio ad impediendu
ptum hec so no procedit quia accu
ao est criminalis no pot simul et se
mel dirigi qtra mrez et ptu quia di
uersa sunt iudicia et dnt ad diuss iudi
cibus agitari Quare dic q ibi ac
cusabatur mr' sola fiebat tame piu
diciu ptu iam nato et est racio si
aut cu ca mr' est minor qo differt'
ut dixi ff j ca ce qn est grauida debz
differri qui no pot ita sufficienter
defende Ite est racio quia mag sa
uemus ptu ia sacturno q ia nato ut
l i g si ea ff de ven ipos vnt hec vr'
tenere roff sup isto ti Iste dr' hic
nisi q sua lata qtra mrez preiudi
cat ptu q ad l cor de fal l i so intel
lige glo q iste y refera' ad primu ca
sum qn ageba' q mrez et pupillum
simul ita dicat glo et bene alij dnt
q etia qn sua est lata q mrez preiudi
cat filio quo ad probacoez ut l i g
si tm ff de ven inspi et q no ul e
dicti C ti videte licet sm mris p
iudicat pupillo nel filio quo ad oneq
probacionis est vrii facta mris p
iudicat pupillo nel filio q no ob
seruant ea que dicunt' in illo ti de
ven inspic no aut sm mris succu
bent in ca ut hic et hoc puto veru
nel alr' sm mris non nocet filio i
ca principali ut l i de fals et sic sed
no placet quare tene prima so quaz
dedi tangitur et hic p ey C e l i
in sed q et faciunt pdicta ad q qua
dispucaui an sua lata qtra filiuz
pro maleficio sufficiat ut fiat ex
ecucio qtra prez dic ut in dispucoe
mea et plene scripsi ut j l ei filius
j de v oblig Bartholus le doc

Licet mulier de
nec vnunt aliquis exceptionibus
eius no pot agi ciuilit'
de crime qtra terciu h d no l et sic
habes quo est in ptate mea velz
agere ciuilit' q C qn ciui act e pui
l i so dicat Ja de are et hic et similia
no si q criminaliz ego nolo age possu
elige an velim age ciuilit' nel crimi
naliter ut l i C qn ac' ciui ci preiud
ita dicat ipe adde nisi mcan horadij
quia paulez tacoez in vna ca no debz
preiudicari cor de sic criminalis ut l prior
edixit ipi de inniur' sm Ja de are Si
vero volo age criminalit' q terciu no
possum agere ciuilit' q terciu ut hic
et l i C ubi cae fiscales et refert
Cy lacius in l ult C de ki mulu Bar

Carbonianum
pi sm ta j an bonor' poss
sm ta dr' h' q possio nisi
tuto licet heat sm ta pot etia hre
locu h' edem Sed quid si ia natus
est in stitutus dicat glo idem si hoc
duo negentur sed glo j prox y faciat
draz in possiu et iq nati et idem
videtur facie tex ff e l i g pomp q
dicemy dico q idem i possio q negq

eum ee institutu quia u ego illu ee
illum que testor instituit ut filium
no obstat q pomp quia ibi deno
facti accidencia quia raro gtingit illa
contencio q testor erravit in corpe
sep si hoc gtingeret verum diceret ita
glo dr hic intellectuiss et legaco hz
locu carbon qualit intelligi dicat
glo duobus modis tene p q o vel

Quamuis oppo dr hic
q supto hrdi
no datur carbon q b pe dicat glo
hic in iam nato ibi in possionel
ecia in iam nato est idem qui est co
tencio de sua psone ut ibi dixi et
hic debet intelligi qui de statu psoe
no est gtencio et io quia habet p
ordinaria no recurritur ad istaz ut
l quamis C de edic divi adri tol et
l i et l ij quo le gte oppo j e l de
bonis q ita deum so ut ibi ¶ Quero
qui monetur qo status tui an differ
ratur qo ro no quia qui mone qo
status tui no bonor ad quid differ
tur cu non sint priuncez pudiciales

Pubere llo q dcartu sub
reptiam no vzut
l cu vero q subueniri j delideig
li et l nug puto q ult b de re dub
at dere cor Bartholus legum doc

Cause hic incipit expone
illa vba ca gcognita
quia bis in edeo poita fuerunt ¶
oppo dr hic q debet cognosci summa
tim q C e l ij so illa sum ulaz debz
q cognoscatur summatim ste dr hic
q summatz cognoscitur quia in l iudi
ces C de iudic so spale est hic ut
plene no in l ij q ibidem b ad eedi
¶ Item oppo dr hic q pot oppon
puero petenti carbon tu no esse
filius q in possessoriis no habet
locu regula dolo fac q pec ut l
si quis ad se fundum C ad l iul de
vi et plene no in l i q i j de vi et
vi ar so in possessoriis retinede pos
sessionis non habet locu regula illa
sed in possessoriis adipiscende hz locu
de quo plene in dolo j de doli exc
et plene dixi in l si sec q lucans
b soluto matrim ¶ Ite dr hic q tu est
dubium de madato admitti cancio
de rato quero qualit intellr dubium
de mandato dicit quida qu ille
qui dicat se prire habz aliq modicu
saltum q faciat pro eo q inchoatum
tum placet et glo est in canonica
que dicat q si apud aliq repiuntur
instra ede est psupcio q sit priur
ut no in c i de psump et de hoc no
p doc C de pcur l i et l no solum
q qui alieno b de pcur ¶ Ite no hic
q in causis summariis sufficit una p
bacio semiplena ita q inducat p
supcione et hoc intellige in causis
summariis in quibus pudicium mo
dicum patur tunc enim sufficit summaria
gcognicio i psupcoez inplicat sed cum
patur magnum pudicium tunc requi
plena gcognicio sed dr summaria gr
dantur breviores dilaciones et sic
non ad probacione dr summaria s
quia dantur dilaciones breviores
ita no dy in l i q i j de pto stip et
ita debz intelligi c illo et c sepe co
tingit de v sig in clemne facit ad pdca
j proximo q et quod dicitur ibi

Due autem cause
llo tex ibi finge ee testes et primo
quero practicaz huius materie ro ad
hec ut Bulkian huius edicti gpetat
oz q prius gtroisia status fiat ut j
e l q si practicei go est ita si possi
det pupillus tunc si alius agit gtra
eum dicens eu no ee filium et ipum
ee primiore glangvineu tunc pupillus
excipiendo peteret se tuendum in
possione et q differri ut j e l p
missum et l i C e ti sum una lex
Si vero no possidet tunc primo ipe dz
pete agendo petitorio vel possessorio
sum ea que dicaz in q missuz Et si
adversarius dicet eum no ee filium
omisso primo iudicio dabit de novo
libellum et petit carbon et qoez
status differri in tpre pubertatis
Et erit forma libelli ista tu ego
sum filius talis et michi infera
qo status et bonor peto me poni
in possione ex carbon edco et qoez
status differri in tpre pubtatis ita
format roff vel ut puto est melius
ut no petatur pcise ut qo status dif
feratur in tpre pubertatis sed q ptor gg
noscat ut propter differenda vel
no prout utilius ee pupillo videa
videbitur hoc aute proba per eaque
j dicaz ¶ Oppo dr hic q due sunt cae
gcognicionis una summaria alia plena
ria q primo prima vr plenaria ut l
ubicumq q i de ven j pos mit so ibi
est plenaria no io quia fit immissio
sed io quia venit examinandi an
qo status sit differenda vel non
in tpre pubertatis unde hic tex illu
declarat ¶ Quero quo mr admittitur
ad testificandum pro pupillo gtra l
parentes C de testibus so spale est i ca
status et in cais ptinentibus ad ca
status ut l alt al fi b de probac
¶ Item dr hic q tutores de q in l
fi b de testi ubi tutores qui agunt
caz no possunt ee testes in eadem
ca so possumus dice q loquitur de aliis
tutoribus quia qui agunt caz status
vel dic spale est in ca status sed
prima opp plus placet Ite quero
quomodo iudex debet hoc investigare
a tutoribus et aurez none hec est
gtra pupillum si enim formatur libellus
ut dicat roff q petatur qo status dif
ferri quo admittetur gtra pupillum
q l l ult b de testi dic q forte pe
tet adversarius qoez differri i tpre
pubertatis non tutore vel mater
hoc no pt ee verum q ille quando
status infert no pt pete ut dif
feratur sed ille cui infertur ut j
e q quid dicemus ro putare libellu

non ee formadu

non est formandum ut tutor petat
in libello p(ro)p(ri)e cum status differri
sed petet cognosci an debet differri
ca(usa) status et petet p(ro)nunciari q(uod) e
utilius pupillo ut ff. divi pro hoc
facit tex(tus) nisi v(er)b(o) d(omi)n(u)s ibi tutores co(n)-
pendiae ex p(ro)pria noluit et sic non
petunt dari dilatione(m) sed debet hec
cognosci vel s(e)c(und)um dicere q(uod) petat dif-
ferri p(ro)p(ri)e dic q(uod) iudex no(n) debebat
dari nisi inquisitione fa(cta) pro(ba)bat h(oc)
q(uod) d(icitu)r no(n) obstat tex(tus) qui dicat tutores
experiri noluit quia ibi loquitur
de aliis tutoribus hic de his q(ui) ?iurare
agunt sed p(re)cedens op(inio) p(re)dicta
plus placet iudex ibi (con)sumari ¶ Et
sic no(n) perierit p(ro)bationes ut in aut(hentica)
de test(ibus) q(ui) et h(ic) no(n) iubemus porta
C. de test(ibus) aut(hentica) Si vero aliquis dicat
glo q(uod) iste voces probac(ionis) non sunt hoc
sufficientes videte si pupillus possi-
det ista glo dicat veritate(m) quia reo
ad probandas suas voces datur bu-
sticum ut possit producere testes et
pete(re) examinari et publicari ad eternam
rei memoriam ut pall(ia)m(en)to et hac glo
et l. ult. C. de usuc(apione) pro si vero petit
et no(n) possidet et sic sustinet p(ar)tem
actoris tunc no(n) habet busticum ut pos-
set petere examinari et publicari sed
p(otes)t pete(re) examinare tu(n)c no(n) publicari
cu(m) timet de morte testium vel eor(um)
absentia diuturna ut in c. qui fre-
quent(er) ex(tra) ut lite no(n) c(ontestata) et h(oc) si pot(est)
incontinenti age(re) secus si no(n) p(ro)ptage
ingtineti ut quia habet ius agendi
conditionale tunc p(otes)t pete(re) examinari
et publicari ad eternam rei memoriam
ut l. ult. et ibi plene solet dici ad
l. acquit ¶ Ulterius quero i(tem) no(n) pot(est)
dici q(uod) p(ro)pt(er) temporis intervallum no(n) habet
eandem fidem dicat glo q(uod) contingit
duobus modis p(ro)nomio q(uia) efficiunt(ur)
infames de iure vel de facto et sic
no(n) habetur tanta fides quia inspicit(ur)
temporis redditi testimonii ut l. iii. ff. de
test(ibus) ¶ Circa hanc q(uesti)o(nem) quero ut(rum) i(nfamis)
is de facto repellatur a ferendo testimo(nio)
et v(idetu)r tex(tus) q(uod) sic in l. cassius ff. de sen(atoribus)
sed glo hic no(n) dicat q(uod) repellatur sed
minor fides adhibetur et verum dicat
illa glo quia minus creditur et tamen
in subsidium creditur ei et tunc cu(m) tor-
mentis ut in aut(hentica) de test(ibus) q(ui) si vero
ignoti et ff. de test(ibus) l. (pri)m(a) et l. ob car-
men nisi non ob l. cassius q(uia) in-
fames de facto repelluntur ¶ Sed quo
quo tempore debet inspici fides et (con)dic(tio)
test(ium) an tempore quo negotium geritur
vel tempore quo redditur testimonium dicat
glo tempore quo redditur testimonium p(er) i(d) q(uod) d(icitu)r
v(idetu)r tex(tus) ff. de test(ibus) l. ad testium (con)f(ir)m(ationem) et
l. i. C. de test(ibus) et ibi no(n) glo nolens
solvere istud (contrarium) in l. (con)traria v(idetu)r
dicere quia intelligitur de testibus qui
iudicio no(n) h(ab)ent necesse assistere quia
tunc assepti instro publico vel al(ias)
non est nece(ss)e q(uod) de novo deponat

ita no(tatur) in l. i. C. de test(ibus) licet hec sit
satis probabile tamen dic q(uod) testes
mut(ant) conditione(m) suam sine culpa ut q(ui)a
p(ro)pt(er) delictum efficiatur infamis et tunc
habet locum hec glo q(uod) inspicitur tempore
redditi testimonii quando mutant conditionem
absque sua culpa ut quia credebat
se liberum tempore testi(monii) postea detegitur
servus et tunc inspicitur conditio test(ium)
tempore quo negotium geritur ita loquitur
l. i. C. de test(ibus) ita tenet azo in sum(m)a
in(stitutionum) et ita sunt q(ui) tenement(um) Sed
quid si test(is) tempore testi(monii) erat bone con-
ditionis tempore redditi testimonii erat i(n)-
famis q(uod) temporis inspicitur dicit in l.
d(e)ampnum q(uod) si cui at q(ui) sabinus de
damp(no) infecto Sam s(ecun)d(u)m dicat glo q(uod) p(otes)t
hec contingere s(cilicet) q(uod) testi no(n) adhibeatur
tanta fides p(ro)pt(er) temporis p(ro)lixitate(m) q(uia) no(n)
ita no(n) creditur testi de facto longinquo
sicut p(ro)pinquo pro ista op(inio) facit tamen
h(oc) (con)stit(utio) Tironat (con)stit(utio) a(u)ct(oritate) r(egis) at ex(ecu)t(i)o
i. facit q(uod) no(tatur) in l. census ff. de probat(ionibus)
et hec v(idetu)r tenere sp(eculato)r in ti(tulo) de positi(onibus) §
v(ide)r(e) sed in q(ua)q(ue) q(uod) intell(igitu)r ut no(tatur) p(er)
glo de v(erborum) sig(nificatione) l. notione q(uod) instru(mentorum) et
p(re)dicta faciunt q(uod) qu(od) est negotium q(uo)d de
facili pot(est) tradere oblivioni iusticia
est q(uod) testes examinentur ad eternam
rei memoriam sine oblivisciantur hec tan-
git glo bene in c. qui frequenter ex(tra)
ut li(te) no(n) c(ontestata) ¶ Item quero qualiter pronunci-
abit iudex ff. isto edicto cum simul
et semel petatur carbon(iana) possessio et ut
questio differatur in tempus pubertatis
vel differenda cognoscatur et una e(st)
summaria et alia plenaria quo una
sua determinatur p(ro) illud q(uod) hic dicitur
de summaria cognitione et de plenaria
debet intelligi quia in una est cogni-
tio summaria quantum ad informationem
iudicis p(er) p(re)sumptione(m) suam in alia d(icitu)r
cognitio plenaria quantum ad informa-
tionem iudicis p(er) veritate(m) sed utraq(ue)
cuius respectu p(otes)t dici summaria quia
in utraq(ue) breves dabuntur dilationes
et ideo utraq(ue) d(icitu)r summaria ut d(icitu)r in c.
sepe ex(tra) de v(erborum) sig(nificatione) in clementine et ideo ambo
ista capitula poterunt una s(ente)n(t)ia det(er)-
minari vel sup(er) una pronunciabitur et sup(er)
alia que requirit plena(m) cognitionem
reservetur ut l. ille a quo q(ui) si de testa(mento)
ff. ad trebell(ianum) cu(m) sint diversa capitula
ergo sup(er) una p(otes)t pronunciari sup(er) alia re-
servari ut l. ex q(ui)b(us) l. ff. de min(oribus) q(uod) dicta
continentur C. si adv(ersus) rem iudi(catam) l. ii. te(ne)-
mentum ita bartholus legum doc(tor)

¶ Si mater oppo(nat) q(uod) iure absoluta pro(b)at p(ro)p(ri)u(m)
ut l. de innocent(ia) si q(ui)d querit(ur) i(nfra) de ad
ult(eriis) glo no(n) solvit Sed dic illud e(st)
ver(um) qui de eodem facto agere(n)t filiu(s)
de qua iur(e) est absoluta hic vero de
alio facto agitur (contr)a filium vel aliter
q(uod) ibi d(icitu)r est sp(eci)ale in adulterio p(ro)pt(er) se-
quens matrimonium l. in multa faciunt
vel secus hanc op(inionem) tenent doc(tores)

et C. refert C. ad l. cor de fal. l. i. in
fi. q. Queritur glo. mouet questionem que semel
obtinuit possit iterum accusari de adul
terio dicit glo. q. sic non tamen de falsa
li. ut l. si cum q. hunc ff. de agnat. q.
intelligo de eodem crimine et ab eodem
uel de alio et ab eo qui in primo fuit
calumpniatus al. nichil repugnat q.
non possit accusari Bartholus le. doc.

Sius qui oppo. dicit hic
sunt duo status
una eum negat alia non negat sed
utraque sustinetur una non negat et
ista est plana alia eum negat et tunc
dic negat eum esse solum sed non negat
esse filium cum alio Item hic presumit
quod non habet locum carbonianum nisi qui
est contencio de bonis paternis ff.
e. l. de bonis impu. dic ut in glo.

Ibidem oppo. q. presumitur ibid glo.
prudicam q. pupil
lo possit fieri mota status controversia
alterius non debeat differri quod ut ff.
e. l. i. q. fi. et ff. e. l. tracta sed q. iste
consideres erat maior xxv annis unde
de facili posset ledi sed in contrarium ff.
erat maior ille qui habet causam
prudicialem ad etatem Item non ff. e. l. si
impubes q. si minor et dixi ff. e. l. i. q. fi.

Parum refert oppo. ff.
e. l. q. missum
sed dicit glo. hoc debet intelli
gi secundum illa qui pupillus agit pos
sessorio non petitorio tu dic q. hoc potest
intelligi etiam qui agit petitorio ut
ibi dicam in glo. tueri Bar. le. doc.

Si duo Glo. ponit hic casum
ad petitionem impu
beris missum certum status non debet
in tempus pubertatis differri sed ad pe
ticionem impuberis pacient h. d. non
tex. ibi nec eum pati non de significa
cione huius copule et que implicat
Nam si dico ipse me videor implicare
q. non est solum te Bartholus l. d.

Siquis liber Glo. po
nit casum
non hic q. sine prius sine incidenter
veniret examinanda quod status debet
differri in tempus pubertatis non solum
quod status sed causa causa in q. incidit
si sine hac incidenti quod status non
pot terminari oppo. ff. e. l. q. missum
sed dicit glo. hic pupillus conveniebatur
ibi agebat tamen nec aliter ut dicam q.
missum Item con. C. de ordi. iudi. l. i.
sed ut ibi et dicam statim in q. missum

Cum peteret Ex li
pe
debitam pro causa quod status inferetur
impuberi differtur in tempus pub
ertatis h. d. non q. dixi in causa Queritur
quid operabitur hic carbonianum edictum
dicit glo. ut fiat missio sed qualis
missio potest fieri potest ne fieri in nomina
debitorum Nos possumus ridere prout
ridet glo. in l. admo q. si sup rebus
ff. de re iudi. et l. i. C. de pro pig. sed
melius est dicere q. hic habet locum
carbonianum edictum h. non q. hunc pupillo

satisdanti solvatur prout dicam plene
ff. e. l. plc. Item habet locum quoad alia
iudicia quod status differatur Item non q.
hic potest opponi de iure tercii et hoc
ideo quia ius tercii est totaliter ex
clusum iure agent. q. dic ut dixi
plene ff. de ex. rei iudi. l. ij. et
bene dicit in l. ea sunt C. de sen. fug.

Missum hic est optimus
q. et breviter
h. d. missum in possessione ex hoc edicto
pretor tuetur non tamen missus ex carboniano
possessor potest hereditatem vel res sin
gulas vindicare nisi velit de satisda
cione plene docere h. d. dic presumitur
q. missus in possessione ex carboniano
non possidet nisi interponatur secundum de
cretum ex quo possessor efficiatur q. ff.
e. l. i. impu. et ff. e. l. plc. et ff. de offi.
cessa. l. qui de inofficioso dicit glo.
hic debet intelligi possessorem constitui
hoc est missum in possessione tueri
non q. de novo det possessionem et est
satis bona et tenenda Ex qua
habes q. sicut peto me mitti in pos
sessione si non possideo ita si possi
deo possum petere michi possessio
nem confirmari et in eam tueri
et pro hoc est casus secundum unam lecturam C.
e. l. i. et ibi C. v. l. ij. q. si sub ea et
ff. ti. i. l. ij. q. si sub conditione et pro hoc
ff. quemadmodum ca. l. fi. q. fi. Item tenemeti
ad aliud q. quis agit possessorio pe
tit se mitti in possessione et positus
in ea petit se tueri ut hic glo. et
ff. ne vis fi. ei l. siquis missum et
sic habet una lectura Con. hanc lecturam
oppo. quia non est verum q. ex primo
edicto decreto efficiatur possessor nisi
interponatur secundum ut l. si finita q. ult.
ff. de damp. infec. et l. ij. uti. de acqui.
poss. sed ibi qui possessio datur alicui
propter adversarii contumaciam et ideo ex
spectatur primum et secundum decretum antequam
possessor efficiatur sed hic non datur po
ssessio propter contumaciam adversarii sed propter fa
vorem petentis et ideo non expectatur
primum et secundum decretum Item oppo. de eo
q. dicitur de ventre in possessionem misso
qui non possidet ut l. i. al. in ff. qui
ex ea in pos. ca. sed aliud in filio q.
mittitur ex carboniano aliud in ventre et
est ratio quia tex. in carboniano edicto
dicit datur possessio ut ff. e. l. i. Sed
tex. in materia de ventre in possessionem
mittendo dicit mittitur in possessionem
que verba significant solum detentionem
et potest esse alia ratio quia possessio que
datur ventri est modici temporis duratu
ra Item quia datur propter partum non ipsi
in partu non tamen ei favetur sed pa
non michi placet licet sit pro causa
Item procedo dicit hic in fo. rulonu
ssum in possessionem ex carboniano mittitur al. ne
tunc pretor in possessionem tueri Item oppo.
q. sive conveniatur sive petatur hoc
locum carbonianum ut ff. e. l. q. prout glo.
hic dicit dicit ut ibi dicit q. agebat

possessorio non petitorio. hec sed non placet quia tex. ibi dicit simpliciter sive agat sive conveniat. preterea dic quod et ita ff. e. l. i. in prin. vnde non videtur dicendum sic. quandoque pupillus agit antequam mota sit sibi questio status et antequam sit petita carbon. possessio et in isto iudicio opponitur sibi questio status. tunc pupillus obmissa peticione pot. petere carbon. bonorum possessionem ex hoc edicto et non refert sive agebat sive conveniebatur et sive agebat petitorio sive possessorio ut l. quamvis quam post petita et lata possessione totaliter agat et sic post mota questionem status pupillus vult agere tunc habet locum distinctio huius quod. Item oppo. ff. e. l. pletorius ubi etiam missus videtur quod possit agere glo. sed ut ibi breviter veltais est ista pupillus agebat contra principale adversarium qui se dicebat heredem et ideo adhibetur distinctio que dicitur hic sed in l. contraria agebat contra alios debitores hereditarios ideo distinguitur ut ibi dicitur hic sed tangitur ibi et l. i. C. de iudi. et ibi doc. tangunt. Item oppo. dicitur hic quod pot. opponi ista exceptio ne preiudicium fiat petit. hered. movente ff. C. de peti. hered. l. fi. dicunt quidam hanc per illam corrigi non est verum sed dic quod l. contraria loquitur in herede seu in possessore conveniente hic loquitur in agente et est bona sed quamquam tenet glo. in l. bonefidei ff. de pet. hered. vel aliter ibi loquitur quando erat contencio inter eum qui se heredem dicebat et alios legatarios vel creditores sed hic erat contencio inter eos qui se heredes adinvicem dicebant et est bona probacio et in l. nostra distinguemus quod si quis ff. de car. dicti plene ff. de exc. l. si pe. lit. Item oppo. C. de cog. l. ex sed ut ibi. Queritur que est differentia utrum agat ut bonorum possessor carbon. vel intentet directas actiones quo hoc cognoscatur. dicit glo. quando agit ut bonorum possessor carbon. agit isto modo quia sicut in aliis bonorum possessionibus de edicto sibi bonorum possessione et competit bonorum possessoria hereditatis possessio petitio ut l. i. et fin. ff. de bonorum poss. hered. pet. et hinc de bonorum poss. l. iij. quod bonorum ita impubes de edicto bonorum possessione nolebat agere ut heres et hoc probat solum quia erat de mente carb. poss. et nolebat quod illa cognitio sumaria que inducebat presumptione sufficiente ad carbon. poss. ut ff. e. l. quod esse sufficeret in hac bonorum poss. hered. pet. et non potest ut hic. Sed si vult agere directa ut distinctio utrum sit inter liberos vel non hic pot. et ita habet intellectum huius quod. Queritur quod si movetur controversia de ipsius defuncti statu non ipsius filii an debet differri per carbon. videtur quod sic ff. e. l. i. quod sed et si rem pingnoratam videtur C. de pet. hered. l. si liberi sed si per questionem status defuncti vertitur in dubium status filii ut quia defunctus dicitur servus ut sic filius non pot. esse liber et tunc differtur ut ff. e. l. i. quod sed et si rem sed si per questionem status defuncti non revocatur in dubium status ipsius filii ut quia fuit institutus heres ab extraneo et tunc non differtur

vt l. si liberi. Alii legunt hunc quod alio modo dicentes quod in prin. fuit missus in possessionem solo verbo quem pretor sinit contrahere possessionem possessore re ipsa ita dicunt ipsi ut cessent contraria predicta et potest esse usus satis bona ut exponuntur missum in missionem missuz quia de solo missu non constituitur quis possessor ut l. non est de pig. act. et l. cum heredes de acqu. pos. sed tunc quero quia actione petatur quod quis constituatur possessor dicit glo. actione infactum que descendit ex quolibet edicto pretoris ut l. plet. quod cum pretor ff. ne vis fi. ei. illud videtur mirum quando cum bonorum possessio petatur officio iudicis ut l. iij. quod si causa ff. de bo. pos. dicunt quidam quod ista questio glo. referatur solum est inutili missus tunc petitur actione in factum ut iste missus tunc petitur actione infactum ut iste missus execucioni mandetur sed licet hoc posset fieri tamen tu tamen (?) quod fiat missio manu militari ut l. si quis missus ff. ne vis fi. ei. quare dic quod ista questio referatur ad totum quod et totum et bene dicit quod cogatur actione in supplemento ob quod non in l. iij. quod si cum quod illud in bonorum possessionibus que tribuuntur preiudicio iussu adversario sit preiudicium nec requiritur quod citacio fiat ut ibi dixi sed hic loquitur in possessione que est facti et habet certum adversarium et requiritur cognitio prout dixi ff. e. l. quod merce et quod si dic ideo actione infactum non iudicis officio explicatur. Queritur quando hec actio infactum intentatur quid veniat in ea dicit glo. quod corporalia tantum ut l. ij. quorum bo. vel melius est incorporalia veniunt quamquam si agatur contra aliquos debitores ut hinc ff. pre. quod et sic ista possessio habet aliquid ultra quia inter dictum quorum bonorum Bartho. le. doc.

¶ **Hec autem** Et per hoc oportebat petere filium bonorum possessionem ordinariam contra ff. e. l. si impubes quod fi. hec glo. corrigebat si vellet intentare questionem aliter sciens et ideo dicit glo. oportebit in futurum si vellet intentare actionem. Sed nunc in carbon. non oportet et idem non C. e. l. i. michi non placet glo. et est satis bona ut dicatur ff. e. l. si impubes nisi et tangatur ff. l. pre. vel dic quod iste tex. vult dicere si pupillus non possidet hereditatem paternam ad hoc ut perveniat ad bonorum possessionem carbon. licet primo intentare bonorum possessione ordinariam ut sic adversarius moveat questionem status ut sic mota questio status perveniat ad bonorum poss. carbon. ad quam non potest pervenire nisi primo moveatur questio status ut supra proximo quod dixi ff. e. l. quod si dic et ita potest intelligi hic

Ideo dicitur hic ex prima parte edicti quero que est prima pars edicti dicunt quidam contrahab. quo precedit. sed contrarium non est verum quare dic prima partem edicti vocat bonorum possessione ordinaria secundam vocat carbon. que est ordinaria. ¶ Oppo. ff. e. l. iij. quod missus ubi actionem non pot. intentare dicit glo. ex intentabat contra cognitione in factum et sic aget possessorio tantum vel dic intelligatur cum actoribus qui est pubes et legibus eum heredem esse tu dic quod missus

ex carbon actionis contra principalem ad
versarium non potest intentare nisi secundum
distinctionem quam vidisti in § missum
Sed contra alios debitores potest intenta
re secundum distinctionem quam dixi supra e l plt
¶ Oppo ff e l ij § plt ubi dicitur quod non pos
sit actionem intentare secundum distinctionem quam
dixi supra e l plt dat quod petere bonorum
possessione ordinaria sed hic non possit
petere ordinaria quia est exclusus
ab ea ut hic dicitur igitur actionem intentare
nunquam poterit Possumus dicere quod licet
sit exclusus a bonorum possessione ordina
ria tenebat pars contendendi de iure a
nimi ideo actionem intentabit sed hic probatur
ex glo que incipit quod liquebit eum
heredem non dicat bonorum possessione
vel dicamus quod agnoscet bonorum pos
sessionem obmissam per restitutionem in inte
grum ut l i C si ut obmissa he vel bo
pos vel possumus dicere quod in dicto § in
plt debeamus legere aliter quia glo
ibi dicat quare illa lex sit contra istum tex
et legamus aliomodo ut ibi dixi Bar

Sed si is hic incipit
et ponit tum
capitulum eiusdem de satisdacione

¶ **An autem** iste § facit
contra ad quoddam
vos habet in l pugnant de peius et
ff de sta ho l imperator quod simpliciter ma
tris differtur ipse partum quero quid de
matre lactante puerum cum alia matre
non reperitur alia simpliciter differatur
per huius tex et sic dicit doc et max
ime oldradus Bartholus le doc

De bonis Quero que
est ratio
quod in bonis maternis non
habet locum edictum carbon
Ratio quia hoc edictum est introductum
ad similitudinem edicti de contra ut l i § i
ff e Sed intestamenti seu contra non
habet locum ut l illud § ad testa
ff de contrab § non carbon ¶ Item dicitur
quod differtur quo status sed an differatur
per hoc edictum dicit glo quod non Sed ex
constitutione vel interpretatione iuris con
sultorum ut hic et ff e l iij § quamvis
Et ideo isto casu ista dilatio posset pro
desse in bonis maternis et preterea vim carbo
ut si possidet filius et alius aget contra
eum dicens eum non filium tunc quo differ
tur et interim remanet in possessione
sicut maternis ut l iij § missum ff e
¶ Item quero dicitur hic si sit quo simul
de bonis primis quero utrum habeat lo
cum missio ex hoc edicto et dicitur quod sic
ar supra e l si impubes § si pupillus con
trarium tenet glo quod missio non habet
locum nisi in primis et ad l contrarium
videntur in glo quod nota bar le doc

¶ **Ita tamen** pater ibi ex
plicandum
explicandum est hoc est verum ex hoc e
ex hoc edicto sed ex constitutione quo
differtur ut ff prox et l iij § quamvis
ff e ti vel hoc expediebat pupillo

¶ **Cum pupillo** Nota tex
ibi hoc
eum possessio pro satisdacione cedit hes
hic quod missio in possessione habet vim
cautionis site in l si finita § elegat
et § sequenti supra de damp infec Bar

¶ **Non solum** Nota
tex ubi
in studio etc Nota quod ille qui debet ha
bere alimenta debet habere et expen
sas in studio site ff ubi pupillus educari de
qui filium contra in hunc ff de ali et cib le
l legat ego vidi ibi aliud cum debe
ex dispositione testatoris aliud cum ex disposi
¶ Sed dicas tu quod hic § facit contra id quod
dixi quod pater non tenetur impendere
in studio filii Sed Ratio tex iste hec
decidat quia hic loquitur in studiis
necessariis sine quibus homo secundum conditionem
sive personam suam non potuit addiscere
grammaticam et similia et sic dicitur impensa
necessaria ut hic Sed secus in studiis in
quibus homines dicuntur insultare et
sine quibus quis potest honeste vivere
secundum conditionem sive personam quo casu
dic ut ibi dixi Bartholus le d

¶ **Post pubertatem**
hic est bonus casus et ponit op
tima practica et habes hic quod depe
tione sit reus si vult satisdare et
post pubertatem sed quid si neuter
vult satisdare dicit glo Ratio ex hiis
que non ff e l sed si ideo § quod et §
cum autem ubi dicitur quod possessio debet dari
curatori bonorum et apud illum
sequestrabitur et quod facit l postquam
§ in primo ut in pos le sed possessione
data curatori bonorum quis sustine
bat partem actoris Respondeo qui contrario
sustinebat aliqua dare contra possessio
ar l si olim in principio ff de dolo et dixi
in l invitos in prin de acquirenda poss Bar

Si impubes contra
pri
dicitur site carb dicat glo quare
dicat site carb et ideo Respondeo
tu dic carb edictum primum videtur inductum
propter liberos legitimos et naturales et ideo
cum loquitur de filiis adoptivis
non videtur quod propter hec edictum habeat locum
hoc non placet quia cum hoc edictum
sit productum ad similitudinem bonorum
contra possessionis contra ut ff e l i § i et
illud in adoptivis habet locum ergo
et istud habebit locum Sed quare hic
dicat site Respondeo quia hoc olim propo
nebatur cum quadam solempnitate que
hodie cessat et sic habet locum carb
ad similitudinem antique solempnitatis cum
qua carbon proponebatur ut hunc § non
ff e l ideoque et ff de ven inspi l eadem
et l interim ff de in diem adic Item dicitur hic
locus est carbon edicto contra vivo non
habebit locum carbon quia eo stat
eum filium ut in l prox sed intellige
hic de carbon utili non de directo ut ibi

¶ **Cum vero** Querit glo
quid est hoc
quod dicit de iure testi et non Respondeo sed di
co quod in querela inofficiosi testamenti non
fit quo an sit filius sed an valeat
testamentum vel non et sic an excludatur
a bonis est questio quo de bonis tantum et non
de statu ideo non debet differri et ita
loquitur hic § pone quod filius agens
querela negatur filius quid est di
cendum Ratio non poterit fieri missio

in possessionem ex carb sed ex contro
qo status differ et si iste obtinebit
in questa porto q sit filius hebit ne
cesse petere hereditate ab intestato et
tunc oppoet sibi qo status et hebit
locum carbon sic debet intelligi hic et
l. qui de inofficioso C. de inoffi testa Bar

Si mater Con C. e. l. i. s.
R. hic agebatur
contra matrem et filium ut ibi dixi Item
oppo C. e. l. ins debet ponere hic iurez
esse maiorem xxv annis secus si sit
minor ut in contrario quia est verisimile
maiore diligentiam causam defende
quam si esset minor Item secus si mater
esset gravida ut dixi tibi plene C. e.
l. i. in fi. et vide glo que incipit vnio
in quia re et ipam signa Bar. le. doc.

Quotiens Ad primum dam
oppo q con
dicat sibi ipi quia dicat cum inter
ponitur q carb preinde est ac si non
esset controversia status sed tunc con
quia si non esset controversia no habet
locum carbon glo solvit Iste oppo q
sufficiat qui unus pro parte defendat
ut l. siquis putavis v damp in C.
cur domi dicat glo hic io quia persona
defuncti inspiratur cum quia est controver
sia ut l apud iul ex qui cum ipos ca
llo qui cum uno re ut l. fi. et l. nem
plures de exator et l. si cum uno C.
de nox et l. si ex noxali C. de peti her
h. sed nichil ad propositum quia in act
dividuis sufficiat quelibet heredez
defendere pro parte sua ut l. ia. fi
g plt . medi sol ad hoc facit l. ij
v fi. de pto sup Item facit l. heres
q. au ea fa her sed l. allate in glo
loquitur in aliis casibus quare dic
q in casu nro ratio est quia missi
in possessione defendunt tamquam curato
res bonorum ut C. e. l. sed si is v. i. et
videbit . e. l. plt et ult sed sicut
curatores bonorum debent in solidum
defendere ut l. plt . de curat bo. dan
et ita isti dent in solidum defendere

Interdum dicatur hic
q si no pe
tit contab sed unde liberi re glo oppo
et tene prima so data Bartho le. doc.

Si pupillus vides
hic q
qn sit contentio de bonis liberti
et patris simul et semel qo status
differtur et est ratio quia una co
tentio sequitur ad alia ut C. l. pre
imprimi Bartholus legum doctor

Quesitum hic est no
et difficia
lis et de ipo fecit magnum festum
Ad primum cauz oppo si no sunt filius
go non debuit dari carb ut C. e. l. i.
et ij v cum eo sed hic fuit modica
presumptio pro eo sed ita q fuit data
carb licet in veritate no sunt filius
sed tunc qo hebit secundum tab cum presente
rum habeat pro filio ex illa modi
cam presumptionem et habetur pro
filio ac si nulla controversia fuit
ut C. e. l. quod et qo status differ
tur R. secundum iura hodierna secundum que
sufficit sola agnitio esset expeditum
quia in carb non queritur an sit fi
lius ut l. ult C. qui admitt Oppo
ad bo. po. secundum tab ff. or et dicendum
idem q qn fuit data quia secundum tab
no fuit quesitum an ille filius esset
preteritus vel no quia no fuerat data
in forma prediaj ut l. ij g. acquire
et ibi no de bo. pos et sic hebit ubi
esset quia ille qui habuit bonorum
pos secundum tab agit bo. pos her pete
de post tempus pubertatis ex vigore
illius bonorum possessionis habita . i. tempe
pupillari dicit quaz bonorum possio
constat hodie habuisse effectum cum co
stat illum pupillum in veritate no fui
sse filium Venio ad secundam causam si filius
no petit contra tunc datur secundum tab q
hoc oppo si filius no petijt contra go
possio carb no prodecerit quia actorez
intentare no poterit nisi ordinaria
bonorum possione agnoscat ut l. ij
g plt C. e. sed cum impossibile sit q
ordinaria agnoscat quia exclusus
ab ea go re cum constet illum filium q
est exclusus a contab non posse habe
bo. poss. porto quod quis enim filiuz
confitentur go carb debebit dari ut
. e. l. tum sine et C. de inoffi tes l. qui
inofficioso so. dic ut dixi in l. ideo
nam licet filius sit exclusus a contra
tab pt ad ea reverti prestoum in inte
grum ita sentit glosa hic in tertio
casu ina si deficeret omnis spes deficeret
carbon Venio ad tertium casum in quo
hes q fuit preteritus filius suus ideo
cum dicendo nullum possit venire per un
liberi et stetit anno q no petijt unde
si liberi ex hec scriptus heres pot pete
secundum tab quia ille preteritus tacendo per
annum videtur approbare testum ut l. filio p
terito C. de inus tes. et tempe pupillus
pt pete carb si est . i. anni a tempe quo
est sibi mota qo status ut . e. l. ij
in fi. Ad hic casum expressum g ultimorum
qui dicunt ad hec q testum qualis
cumque debent preterito requiritur approba
tio filij Ergo dico quod taciturnitas per annum
videtur testum confirmare ut possit peti secundum
tab ut hic q tenementum et hec no
quia habet locum ex inpet her q est
contra dictam ultimorum in l. ij C. de possessi he
pulli dixi in l. filio preterito C. de inus
tes. hec premisso si filius esset exclusus
sequitur q si quis confiteretur eum filium
cum ad successionem venire no posset sibi
no debet dari carb ut . e. l. cum sine
R. pt venire pt ad successionem prestoum
i integrum et hec dicat glo. pupillus
possit restitui ex quo sequitur succe
ssioni ut q non posset restitui
tacendo videtur testum approbare taliter
q post no posset dicere nullum q tene
mentum pone q est ex testo q enim nul
lum no posset adiri hereditas nec
bonorum possio secundum tab peti ut . i. l.

hij deinu C. eo ti. de libe et postu. l.
non est q nbicumqz. sed hic filius no
dixit nullum secus si dixisset. Item
dicit hic q habet locum carb. bo. pos. ex
ta q carb. datur ad similitudine bonorum
possessionis contra ut l. i. § i. s. e. secundum
tab. et sine tab. no garantisset ut s. ti. i. l.
ij. § expectandi glo. soluit tradit cla
rius carb. poss. est inducta ad similitudinem
bonorum possessionis contra hec est verum
competat carbon. quibus competeret
contra si esset potenti sed bene possunt
reperiri casus in quibus competeret carb.
possessio non tamen competet contra et ita hic.
Item est differentia inter carbon. et contra quia
una tribuit ius alia non. Bar. le. d.

D Etectis illa hic qui
constat ali
que esse inter liberos dubita
tur de aliqua qualitate. s. an
sit impubes vel non tunc habet locum
carb. possessio ex sima no expressis Bar.

C Um mulier dicit
hic
quod ventri no datur bonorum
possessio ex carb. q. s. de ven.
in pos. mit. l. i. in pri. sed expone ex
carb. i. excedito de ven. in pos. mittendo.
Item dicit in v. nec autem quod mater no
auferet pupillo ius ordinarium quod immo
etiam nec extraordinarium auferet ut s. e.
l. i. § si et l. ij. in fi. s. de mu. in. sed
concedo quod pupillo no auferetur nec or
dinarium nec extraordinarium sed no pre
iudicat matri qui petit se mitti in
possessione noie ventris licet contrarium
no. s. de ven. in pos. mit. l. i. § si au
dierit ubi Bartholus legum doc.

C Um sine dicit hic quod
exheredatus
no habet carb. quia si ali
quis contiteretur eum filium
no admittetur q. s. e. l. si impubes
in fi. ubi constat quem esse exclusum
ab illo iure et sic si aliquis contiteretur
eum filium non admittetur et tamen habet
carbon. sed ibi potest admitti ad restitutionem
in integrum et sic de iure pretorio. Ita per
carb. pretor sibi subvenit sed hic no
potest admitti nisi per querelam et sic de
iure civili unde pretor no subvenit
sibi nisi prius intentata querela. ¶ Ultimo
hic no quod inter mea pronunciari me
fratrem per hereditate fratris et sic no
ad id quod dixi de actionibus preiudicialibus
quia possum me petere pronunciari
fratrem ut dixi s. de ven. in pos. mit.
l. ubicumqz § i. Bartholus le. doc.

S Criptus illa autem
in quo he
ditas non adita tum mitti
quod dic plene ut l. venter
de acq. her. Bartholus legum doc.

T Ria dic plene de mate
ria hui. § l. s. e.
l. in fi. Bartholus le. d.

Q Ueritur cuius quod
in possessionibus
vacantibus puto quod debeat
interim mitti in possessione
si paratus est satisdare ut sic possessio
nis partibus fungetur ut s. e. l. de bo
nis § i. Bartholus legum doc.

S Ed sicut expo quod
missus
ex carb. no possit res ven
dicare ut s. e. l. iij. § missi
dicat glo. quod ibi agebat contra principale
adversarium hic contra alios debitores
et est bona et ipsam approbant doc.
in l. actor in quarta op. C. de or. iudi.
vel dic dicat glo. hic satisdedit io
agit contra particulares possessores tamquam
cui dabitur bonis et est vera et
illam opinionem tenet Cy. C. e. ti. l. i. debi
tu missus ex carb. possit agere heres
in l. i. in pri. s. e. et l. iij. § missum
et l. ideoqz et C. de or. iudi. l. i. i. vj
q. et C. e. l. i. et s. de inoffi. tes. l.
qui de inofficioso et so procedat doc.
illorum realiter aut quis incepit agere
antequam sibi status questio moveretur
Et tunc postquam questio status incepit
sibi moveri potest obmissa prima que
carb. bonorum possessionem petere et quod dif
feratur questio status in tempus pubertatis
non distincto prius agebat petitorio
vel possessorio ut s. e. l. i. in pri. licet
glo. aliter ibi dicat. Ita debet intelli
l. iij. § pretu. s. e. et ita potest intelligi
s. e. l. iij. § plerumque sim lec. quam dedi
ibi. aut vult agere post petitam bo
norum possessionem et tunc aut agit contra
principalem adversarium aut contra alios par
ticulares debitores vel possessores primo
casu aut agit possessorio et potest ut s.
e. l. iij. § missum et § pen. e. l. sim
lec. glo. aut agit petitorio et tunc
si quidem vult agere tamquam carb. pos
sessor ut illa summaria probatio que
sit facta in carb. sibi prosit in hoc
iudicio et non potest ut dicta l. iij. §
missum. Si vero vult agere contra alios
debitores seu particulares successores
et tunc aut non satisdedit et no
potest ut hic argumento ipsius et l. sed et si
is § i. s. e. aut satisdedit et tunc
aut vult agere tamquam heres et no
potest ne fiat preiudicium petitioni he
reditatis ut dicto § missum et l. si quis
libertatem s. de peti. her. aut vult
agere tamquam tamen datus bonis ex
vigore satisdationis et potest ut hic
sim unam lec. ut dicta l. sed si is § i. et ij
et iij. s. e. Bartholus legum doc.

¶ De bonorum possessione sine tab. rubrica

¶ Dictum est de bonorum possessione contra ver.
quia est alia bonorum possessio que vo
catur sine tab. que no habet locum

donec pt intentari ꝯtrat vt ꝫ e l iiij
in pn̄ et ꝙ i io post titulum de bonoꝝ
possione ꝯtra tab̄ sequit̄ de bonoꝝ poss
sm̄ tab̄ Querit glo. quare in C̄ p̄mo
posuit de bonoꝝ possione sm̄ tab̄
et hic post posuit dic vt hic in glo
et C̄ e. Bartholus legum doctor

Tabulas
Queritur vtrum
sit dn̄a quibus
rebus quis vti
tatur glo q̄ nō
et bene vt l hac
consultissima
iuris et l qui C̄
de testa ꝯtra dr̄
hic q̄ nō refert in qua ma͞ia fiat
Quero quis si scriba͞r in tabula de
re Rō sufficiat et etia͞ si in lapide
scriba͞r Quero quid si in terra scri
batur Rō si sigillari pot sufficit Ex
hac l ex glo nō q̄ instrm̄ publicū
pt publicari in cartis de papiro vt ꝫ
dum dicit cart quia carte dicunt͞r
de papiro vt ꝫ e le in l libroꝝ et
ex de ꝯfir vt vel in vti c in dilecta
et in spe de instrū edi § postremo
Item q̄ est sc̄ptum Sed nō q̄ si in
tabulis de ligno scribantur instra
publica eandem fidem portant sicut
si in cartis scribantur vt hic dn̄ dit
siue lignee sint pl̄ꝫ s ꝯmoda l in
ꝯmodato § si pupillares et hec ibi
tangitur ꝑ ꝯtū de cen̄ Vltīo ex qui
bus glo que dnt q̄ scribi possunt
in terra vel lapidibus facit in arꝫ
ad q̄ q̄ sc̄ptur antiquis fig͞ula
pidibus decat credi et hoc e verū
si sunt sc̄ptura de p̄ria voluntate pro
hoc est tex et glo C̄ de relig l monu
mentoꝝ iuris pl̄ꝫ q̄ nō insper de pro
bat § in eo videndū v vim Bart d

Non autem oppo con
statutum
a l ꝯ dr̄ s de testa iuri vbi solus
cursus aput iteratur tab lo spale
ibi in milite Item oppo C̄ de testa
l scimus vbi cursus decem iteratur
testam ſo ibi sunt decem in reuoca
cione sed licet minus solempnit sed
hic nulla sunt reuocacio Querit glo
quid si producuntur duo testa eodem
die ꝯfecta nec apparet q̄ prius et q̄ poste
rius queritur an debet stari glo
nō ꝑ plene et C̄ de edic dini adri
tol l K et rof ponit quali de sup
hoc ti iuris Sed doc videntur dicē
sic siquidem illa duo testa fuerunt
fca ab vna sigillacōe est vnum testum
et ambo veniunt ex testo vt ꝫ e s
§ siquis in duobus et de tab exhi
l locū § i si autem sunt diuise sigil
laciones nō tn̄ apparet que prius
et posterius Et tunc azo et hu
dicit q̄ nullus eoꝝ sit heres q̄
dū tenet q̄ est dubiū de viribus
testi ꝯ nō pt adiri hr̄ditas vel

Sed et si de sua s de acquir̄ hr̄d̄ hec
placet Sed recepit duas determinaciones
p̄mo sm̄ Ja bel vt sit verū qn̄ heres
possideret sed si alter possideret ille op
tinet et actor succumberet Nam ac
tor debet probare testum sm̄ esse fcm̄
posteriꝯ quo nō probante succumbit
ꝑ l si eū actū et q̄ ibi nō s de pign̄ s
et l si inter C̄ de probac et l non
solum § sed vt probari de op nō
nūc Sc̄a limitacio quia p̄dicta sunt
vera qn̄ instituti sunt paris condi
cionis quia nullus est de venientibus
ab intestato si eīn in vno essent insti
tuti et alii in alio venientes ab intes
tato tunc debemus presumere in dubio
p̄ venientibus ab intestato ar̄ ff de
ꝯtraria l Si duobus § si plus et
l hac ꝯsultissima § si quis C̄ de testa
Et p̄ h l vlt iuris C̄ de codic pl̄ꝫ
fac ingens ro quia si vertit illoꝝ
testoꝝ valeret venientes ab intes
tato venirent vnde si voluit vere
ex testo sm̄ defuncti voluntate sua
est eos admitti pro ꝯfirmanda de
functi voluntate 3a limitacio e
quia p̄dicta sunt vera in pagano qui
nō pt decedere cū duobus testis vt
l si certaꝫ et l que batur s de testa
in secus si est miles q̄ possit de
cede cū duobus testis Iste faciunt
ad q̄ si duo testes deponunt q̄ titius
occidit seruum alii dnt q̄ sempronius
occidit seruum Ex p̄dictis pt colligi
si discrepant in tempore quia duo dnt
q̄ titius occidit de mense aprilis alii
q̄ sempronius occidit de mense may
tunc isti sunt ꝯtrarii vt l i sm̄ vna
lex C̄ qui accu nō pos et sic vel veniet
stabitur vel eligentur digniores sm̄
l obeꝫ § si s de testa Si vero nō di
uersificant in tempore Sed simpliciter duo
dicunt q̄ titius occidit seruū alii duo
dicunt q̄ sempronius occidit seruū tunc
cū impossibile sunt q̄ ambo sunt occi
derunt seruum ambo puniuntur p ea
que s de iniu Bartholus legum doc

Sufficiat dr̄ hic sufficiat
tab extare licet
non proferantur Quero quo iudex
dabit bonoꝝ possione si nō proferunt͞r
tabule quia non sunt apud heredē
vel desierunt extare Rō si loquimur͞
sm̄ iura hodierna sm̄ que sufficiat
sola agnicio nō est dubiū vt hic
nō et l vlt C̄ qui admit ad bo
poss Sed sm̄ iura vera est dubiū
Sed dic ordino quia iste bonoꝝ
possiones nō dantur informa iudi
cii vt l in § acquirere s de bo pos et
sic iudex summarium ꝯgnito negocio
dabit bonoꝝ possionem Sed quero q̄
prodest ista bonoꝝ possio cū si agat
bo pos hr̄ditatem petit nō poterit
probare se institutū dicit glo C̄ e
ti l ij q̄ sufficiat probare ipm̄ insti
tutum extitisse et septe testes interfuisse

p duos testes ita dicit quida Sed si
dubium est dubiu de volutate et de solep
nitate quia est dubiu an testor vere in
stituit ite an instituit mo solepnit tunc
volutas debet probari et solepnitas
p septem testes ut proba' in l ult ff
de testamentis si autem est certu de volu
tate Sed dubiu est de solepnitate ut
quia adversarius heres ofitetur q talis
me heredez scripsit Sed dicit no so
lempnit' tunc si quide confessio hrdis
fuit certo tpre limitata ut qr dicat
confiteor q talis te instituit tali tpre
die ac loco tunc sufficiat probari so
lempnitas p duos testes ita pot in
telligi glo C e l y Si vero ofessio
heredis no fuit limitata tpre et loco
ut quia dicat ofiteor q fuisti heres
scriptus sed no solepnit' tunc no suf
ficit q probes de solempnitate nisi p
septe testes Ita si probas p duos tes
tes tres vel quatuor testes solepnitate
intercessisse non sufficiat qr ofessio hr
dis no extenditur ad tps quo solep
nitas intercessit Ulterius nota q facit
ad q qui applo debet interponi i sept
et si est inscript' incoporata et est pori
ta certe p testes probari poterit ut
hic et l testam infi C de testa Iste
dr hic sufficiat tabulas exstare licet
no proferantur facit qui iudex pro
nunciat dca testam hunda pro apt lic
non legat vel ptibus apiat sufficiat
et hoc puto veru si ptes alit' sciat
dca testam ut in auc ac qui semel
C de probat et in summa illius ti
per azo Barthoius legu doctor

Siquis in duob⁹

Nota hic q ex⁰ no pot peti bonorum
possio et sic facit q possio ex edicto
diui adri no debeat dari ei qui produ
cit ex^m licet bonor possio ex illo
ti differat multu ab ista Ila illa no
pt dari nisi producat' testam no via
atur' ut l edcto sed ista datur et
si tabule no producat' ut s q sufficiat
Iste facit ad q q dum et ide non⁹
exemplificat testam suu dicens hec
est ex^m cuida testi fri mani nec no
ry ex illo exemplo no dabit' bonor
possio nec possio ex edicto dim adri
ut hic dr' intestore qui exeplauit
suu testam pdeu ita nisi exemple'
ex prothocollo notarij mortui qr tuc
hebit' pro instro publico et autentico
ut in c tu p tabellio ex de fide instru
no bene ter ibi Si vero id q exeplum

Exigit

iurisconsultus procedit
hoc ordine primo dicat
a quibus debent ee facte tabule ut
bonor possio dari possit So dicat quo
3⁰ qui e' dicat pro quia pte debet dari
bonor possio Si vero dicit de qb
tabulis datur bonor possio et ita
tulit q vino sufficiat si habeat testi
factorez tpre testi facti ut s e l
si quis aliter glo dicat multu bene
vide eam que incipit no duobus
ē et ipam significat dē ibi Non
sit in duobus primus vino idem ut
probat q i p' all Barthoius le doc

Silinum

hic incipit
tractare qles
debent ee tabule ut bonor possio
datur Et ad euidentiam scias q tabule
ex quibus petitur bonor possio de
bent ee significate signate signis
vij testium ut l i C e t Oppo q no
possint dari sm tab quia dut de
bu tab in quibus sint vij signa
ut j e l carte et C e l i So licet
hc linu sit incisum tn remanserit
vij sigilla quia no fuit incisu linu
in quo sunt vij sigilla appensa
sed aliud linu vel si illud linum
fuit incisum dic q no est totaliter
incisum q no ff de testa antiqua sed
quis investigabit hec dum fuit in
cisum linum a testatore vel ab alio q
sm iura hodierna sm que sufficiat
sola agnicio sui iudic ideo no est
dubiu Sed sm iura antiqua sm
que requireba' decretu iudic tunc
no curo qualit' iudex interposuit
decretum ff nisi hrd petitione exa
minabitur plenu a quo fuit linum
incisum ar l de pupillo q tacens
ff de no opne Barthoius le doc

Si Rose

Nota hic bonu tex ad
tab seu ad pricia
que quz hnt corrosam cordulam
in qua est appositum sigillum quia suf
ficiat q remanet tantu de cordula q
sustineat sigillum secus si totaliter
cordula est corrosa Ponam⁹ q
testam est corrosum in aliq pte sub
stanciali an debeat credi dicat glo
q no secus si no sit corrosum i pte
substanciali quia tunc sic ut l si
unus C de testa et l plt ff si ex
ita dicat glo Adverte si testam con
tinet cerallituras in loco suspecto no
debet ei credi et hc est ver' nisi p
aliqua ptez testi pt oprehendi q
in illa pte rasa ouenire ut in c cu
olim ex de censi et p hoc apz si notari⁹
diceretur cancellacione et suprascriptione
ego fca sibi creda' ut l i B de his
que in test dele et de hoc et de hac
q het p glo et ex C de edic diui
adri tol l ult in fa q puta fine

Equissimum

hic iuris
consultus
incipit tractare quo tpre
debet peti bonor possio
sm tab Oppo et vr' q possit dari
hereditas du q peta' ctra q apz
quia post aditam hereditate datur
ctra ut l illud B de ctra So aliud in
addicione de iur' ciuili ut ibi aliud
in sm tab bonor possio ut hic Iste
vr' q instituti no expectent pre
teritos ut l illud ff si B de ctra Ro
veru est q no expectant preteritos
sed no veniut p sm tab Iste op
q sm tab et ctra puit oveniere ut

l si duos de lega pst sm vya lec glo
qda rephendunt ibi illaz glo ego sust
tinui ibi eam dicendo q tunc no da
sm tab donec sperat gta qui insti
tutus non est in pari gradu cu veni
entibus per gta al secus ut ibi Sed
dices tu pone hoc est q cauz sicut illud
q ff de gta ubi institutus et pteritus
erant in eodem gradu et tn habet lo
cum sm tab donec intenta gta sed
vos hetis supra q institutus sub
condic pt pete sm tab ille g qui e
institutus licet alius possit petere
gta pendet institutis sue condicio qz
peteret ee q ille non petet gta inte
rim g si est eiusdem gradus nil
repugnat eu admitti no obstat l
illud q ff de gta quia ibi loquitur in
quadaz condicione que velit expec
tari no debet s ut postumus no nas
catur al secus pred racio pt ee ista
quia si eiusdem gradus alio petere
gta sm tab gnte sub tab et ideo no
expectar ut supra q al secus ut s

¶ Esunt glo utru interi posset peti
unde liberi donec pendet an ille pe
tat gta et alius sm tab glo argunt
pro et contra et finalit dicat q sic Sed quo
dicat ne veri ista glo videte si nos
ponimus ee pteritos filios i parte qui
dicunt nullu testam deniq civili tunc
glo dicat veri q statim pt peti unde
liberi ut probant omes l allatae i glo
Sed si ponimus filiu emancipatu ee
pteritu tunc glo no diceret veri nisi
ponimus institutu repudiasse quia
donec habet locu sm tab no hab
locu unde liberi ut l i ff i s si ta te
inst ex ¶ Sed quero ad quid prodest
venire p unde li cu heat locu sm tab
dicat glo quo ad legata videte glo
veri dicat in emancipato herede scrip
to no adeunte i repudiante al non
haberet locu unde liberi Sed quid
in postumo dicat glo idem q pt veni
re p gta vel unde liberi et hoc in
tellige in postumo qui eet recalitrans
in ptatez Ego dixi q bonor possessio
gta vel unde liberi cpetit eidez ¶
Quero utru simul tempus cedat
utriq glo q sic et bene ite dr hic
expectandi sunt qui possunt venire
p gta sed potest pete bonoz integr
an debet expectari glo dicat q non
allat l quarta i desiderius li et l i
q si bonoz i ad civil q tenementi
et idem habuit heri s ti i l si im
pubes q ff hic dr q dnt expectari
donec peta gta Sed quid si est
petita gta utru aliquis admittatur
ad sm tab Ro sic si gta est delata
ei qui no est ex liber ut l si impu
bes q ff s ti i ¶ Quero utru qua
diu pt peti carbon debet expectari
sicut qui datur gta vr q sic qz carb
et gta dantur eode iur ut l i q et
gnaliter s ti i Sed gta dici carb
quos habuit s ti i l si impubes ff

¶ Si sub condicione

dr hic q instituto sub condicione datur
bonoz possessio sm tab et q pendente
condicione no pt adiri hereditas ut
l si quis instituta s de hr insti sed alid
in addicione aliud in bonoz possessione
sm tab et hic est bn de casibus i qbz
possessio bonoz sm ta cmuniq ste videtur
q in bonoz possessione sm tab no habz
locu qui est filius pteritus qz testm
est nullu no pt peti sm tab ut l suus
quoq inpu de hr insti et l si pater
C de insti et subst sed vivo pt testm
ee aliquod filio confirmate Sed quia
glo tenet q hodie filio instituto sub
condicione testm no est nullu quia re
monetur condicio quantu ad legitimaz
ita no in l suus de hr insti et l si
pater C de insti et subst dicunt dixi
in dicta l suus dr hic sub condicione
Quero utru est veru sive sit institu
tus suus sive extraneus dicat glo q sic
dummo extraneus sit institutus aliter
ut s e l hij demu et intellige extraneo
instituto et nullo filio pterito vel erat
filius exheredatus al si eet filius
pteritus tunc filius posset venire
p gta quia tales fuerunt tab ex qbus
adiri potuit hereditas tpre mortis
q sufficit ut l q vulgo s de gta et
l filiu e ti et sic bo pos sm tab no
pt peti ite dr hic si defecerit condicio
pretor tuetur sm tab ac si accepisset
gta Sed quid si extiterit condicio
dicat glo remanebit dacio firma
ut s e l q si quis ita Sed tunc quo
quid si deficiat condicio glo pt dicit
fuit institutus suus aut extraneus p
eam confirmatur sed hoc sm dictu no
est veru totalit si eet talis qui veniret
ab intestato p unu agnati vel unu cog
nati certe sm ta unu legitimu vel unu
agnati ut s e l si sub condicione et sta
tim dicaz racius Querit glo utru
bonoz possessio que datur pendente con
dicione sit inutil aut facti ut hic sunt
opi sed glo dicat q est facti et ideo no
s de hr insti l si quis instituta Sed
ja de are dicat alr ut refert Cy in l si
pater C de insti et subst multe q et
clauus in l filiis de inoffi test et dicat
aut est substitutus extraneus sub condicione
qui nullomo erat ab intestato succes
surus et tunc illa bo pos que ei datur
est facti et tribuit sibi hoc solu ut ex
istente condicione no habeat necesse de
novo petere item tribuit aliud secdu
de are quia missus in possessione iste
poterit exercere omia tamq cur datus
bonis ista nota rof in l si quis institu
atur s de hr insti licet glo ibi aliter
dicat Si vero iste extraneus erat talis q
veniret ab intestato et succederet p unu
legitimu vel unu cognati et tunc est inutil
et adveniente condicione sm ta gnte
in illa que sibi cpeteret ut s e l si sub
condicione et dr pn quia in omez
eventu tribuit plus aut est filius
institutus et tunc aut fuit institu
tus sub condicione potestativa aut casuali
aut mixta primo casu est facti et no

pt querela in vii libro quia est quod sibi
imputet cum conditionem non impleverit et
ita dicit glo que incipit casualis vel
re aut fuit institutus sub conditione
mixta vel casuali et tunc autem de-
fectum non fuit exheredatus proinde
tamen habet bonorum possessionem que est inter
et in omnem eventum prius tribuit ut
hic. sed quero qui in defectum conditionis
fuit exheredatus et timeant fuit ex-
heredatus non rite aut rite si non rite
tribuit ius et pariter est ac si exhereda-
tus non erat ut l. non putavit quod non
queris ff. de contra tabulas si vero fuit rite ex-
heredatus aut ita non poterit impetere
per querelam et tunc non tribuit aliud
aut si poterat impetere tunc secundum hec
ult. opinio non videtur vera quia licet possit
impetere per querelam illa bonorum possessio
non potest in alia contra tabulas ante prolatam
querelam nec ius habet ulterius et sic de ne-
cessitate expectatur quod ille adeat per dicta
vera si conditio sit adiecta in favore
filii quia tunc datur illa que est in-
aliter secundum ut notatur doc. in l. filius prior
C. de inofficioso testamento dic ut ibi per ipsam de contra
hic dicitur quod deficiente conditione bonorum
possessio secundum tabulas competit in contrarium tabulas ¶ Sed quero
utrum hoc sit verum indistincte sive fi-
lius sit institutus sive exheredatus
in defectum conditionis quidem in ultima
glo videtur dubitare sed ego credo id quod
dicitur hic in glo esse verum quia si conditio
deficiat sive alius sit institutus sive
non peti potest contra tabulas quia tale testamentum sic-
que non potuit adiri hereditas quod ali-
ud est verum penderet conditio ab alio
quam ab illo sed si potuit filius tunc
non detur bonorum possessio contra tabulas et non
dicit quod alius institutus erat debet
peti generaliter filio preterito non contra tabulas
contra tabulas ¶ Sed quero utrum qui habet istam bonorum possessionem
sit necessaria nova petitio vel agnitio
certe non ut l. iii. § si sub conditione
ff. de contra tabulas ibi dum dicit accepisset
in preterito tamen non arbitror male e-
dictum si de novo petatur ultimo scias quod
hic glo habet locum quando fit exitus conditionis
in dubio debet dari heredi scripto
sed si esset dubium quia haberet alium au-
ferret preterito per generalem tunc dic ut
diceremus infra e. t. l. si quis ita Bar. le. doc.

Pro qua vidistis ff. quo tempore pe-
tatur bonorum possessio secundum tabulas hic restat
videre pro qua parte petatur ¶ Ubi op-
et videtur quod interim detur tota pe-
titio una ar. l. de assig. li. l. sub con-
ditione § i et l. consensisse de casti-
tatis ista questio est multum difficilis ideo
examina plene in l. ii ff. si pars he-
reditatis petatur et ibi dixi plene et dixi ff. de le-
gatis ii l. plane § si quinctum Bar. le. doc.

Et primus hoc dubi-
tandi erat
quia videtur quod debeant coniungi quod ille qui
est institutus primus amos coniuncta
re quod hic removet pro l. ff. de vulg.
et pupillari sub. l. ex facto § item quero

Si quis ita oppo quod ac-
cius non

admittatur quia non est institutus pro
loco ut ff. proximo § sed in pupillaris
meum secundum quia primo loco est insti-
tutus non autem in pupillaris ordinem
scripture vide glo que incipit ex gradu
ubi licet sit ar. § dic ut ibi ita illos
oportet intelligi secundum ista ut non con-
sideremus ordinem scripture sed mentem

Si quis ita instituerit
dicitur hic bo. auc. po. ii § unus pendente
te conditione potest peti bonorum possessio
ut ff. e. l. § si sub conditione dicit glo
ibi de bo. pos. que est facti hec non tan-
ta est alii dicunt quod non potest ita quod non
possit revocari talia est ec. alii dicunt
quod hic et ibi potest peti ea que est
prima et quod dicit hic non peti s. in con-
tabuli hic dicit quod ibi loquitur quando existente
conditione unus solus vocatur tunc
enim ille in possessione mittitur hic autem
exeistencia conditionis incertum est
quis vocetur et ideo non potest fieri missio
in possessionem non enim possumus dicere
quare magis unus frater quam alius
in possessionem mittatur quia non sunt in
viter instituti nec per generalem faciunt
partem sed si esset unus institutus alius
substitutus tunc institutus pendente
conditione mittetur in possessione quia
hec fuit voluntas defuncti ut insti-
tutus substituto preferatur Bar. le. d.

Si duo Si substitutus pre-
fertur coniuncto conditione
cessante coniunctus admittatur hoc dicit in hoc
§ non duo primo non quod dixi in casu
et plene dixi in l. reconiuncti ff. de leg. iii
fallit quando ipse prescriptam voluntate de-
functi ut l. quidam cello ff. de vul. et
pu. et ibi tetigi ¶ Sed non quod portio ac-
crescat sine nova petitione de quo
habuistis plene supra l. sed cum prono
ff. de bo. pos. Bartholus legum doc.

Si servus dicitur hic quod tusit
ad nomen domini
§ unus videtur quod apud primum debeat re-
manere quia institutus videtur
eius contemplatione ut l. cum quis
C. de iur. deli. glo fatetur contrarium quia licet
dominus non possit acquirat tamen primo te-
nebitur restituere per conditionem sine ca-
sam in servo fructuario vel bona
fide possesso ita dicit glo facto id quod
glo dicit quod restituunt ei cuius conte-
placione est institutus debet refer-
re ad casus positos per glo. s. ad servum
fructuarium vel ad bona fide possessum
non ad casum de servo alienato quia ad
impuitam domino alienanti ut videatur
alienare cum omni causa vide apud ex-
torem e. cum ita non sine causa ¶ Ite dicitur
hic quod hereditas debetur novo domino
quam vero domino antiquo ut l. si post §
ft. i. qui di le ce. et l. que legata §
de reum. sed aliud in legato aliud
in hereditate ratio quia in legato in-
spicitur tempus mortis sed in hereditate
tempus adite hereditatis ¶ Sed quid in
fideicommisso respondet glo videtur dicere
idem quod in hereditate videte in fidei-
commisso est idem quod in bono possessionis vel

in hereditate quo ad ea que ponuntur in l. sino primo ad treb. non quo ad ea que hac l. dicuntur in fideicommissi vniversale queritur dominio primo sino ut dicitur in dicta l. sino et autem restorem transmittitur ut non plene in l. apud iulianum § autistra ff. ad treb. et sic non potest dici idem quod in bonorum possessione vel in hereditate quantum ad aquirendum sed idem quod in legato et hoc tene menti quia est utile quia si aliquis in codicillis fuit heres institutus vel aliquid sibi relictum et transmittit ad alium in hoc tamen certe expeditus quia cum in codicillo acquiratur sicut dixi in sermo Bar. le. doc.

Carte vides hic et glo. dicit quod instrumenta possunt scribi in cartis ralis licet consuetudo non firmat Bar.

Si sub condicione de h. vidisti plene in l. ij. § si sub condicione ff. e. ti.

Intendum hic est notandum quod hic. oppositio secundum hec videtur quod filius sit deterioris condicionis quam extraneus quia filius certis personis legata prestat extraneus non. so. intellige de filio instituto sub condicione in cuius defectum alius fuit institutus quare licet non fecerit per contra secus si in defectum condicionis non est alius institutus quia tunc deficiente condicione veniret ab intestato et nec tamen legata prestaret. Ultimo no. quod licet pendente condicione quis petit bonorum possessione tamen non propter hec quis dicitur decedere testatus sed inspicimus hinc utrum existat condicio vel non et tunc iudicabimus an decesserit testatus vel non Bar. le. d.

Hy tenim dicit hic quod ille institutus sub condicione petit secundum tab. qui est institutus utiliter. Sed contra nullus institutus sub condicione est institutus utiliter ut l. si quis sub condicione ff. si quis omissa causa te. so. huius tenore quidam restringunt omnes que dicunt quod instituto sub condicione datur secundum tab. in hijs qui possunt ab intestato decedere vel per contra ut l. ij. § si sub condicione ff. e. et ff. l. pr. Sed so. quia bonorum possessio datur cuicumque instituto sed si deficiat condicio tunc distinguitur inter extraneos et filios et venientes ab intestato. glo. tamen vigorem predicti quod dicat utiliter exponit .s. tamen esset nisi absparet condicio quod solum obstat non aliud impedimentum sicut hinc in l. iij. § si et l. sed ff. de le. pr. Bar. l. d.

Cum tabule itaque licet plura signa destruantur si remanent vij sigilla que requiruntur sufficit aliter non valeret ut l. i. C. e. ti. Sed non quod si in testo sint plures vij testibus septem si illi qui sunt ff. septem i. ultra numerum septem negent se inter fuisse

non propter hoc vicia testamentum videbit in l. i. in h. ff. quadmodo testa. apparet Bar. lo.

Si ita scriptum ibi excepto non determinata quia secundum dy. alij habent singularia potest vi et sic videtur quod glo. habuit sed dy. dicebat vacat et sic debet intelligi et legi alio modo et secundum lec. dy. est multum clara sed secundum lec. prout hec secreta glo. legit alios sed non applaudet lec. Quero tamen secundum lec. glo. ponamus quod quidam est institutus alternative sub duabus condicionibus contrariis in diversis porcionibus pro qua porcione petet bonorum possessionem dicit glo. quod est in electione sua petat de maiori porcione vel de minori et bene dicit sed non applaudet hinc lec. Oppositio secundum lec. dy. videtur quod aliquis sibi met non potest substitui ut l. si firmiter § titius de vul. et pu. so. non ab vino concordat quia hic mutatur quia deficiente condicione prime institucionis incipit habere locum substitucio vide glo. que incipit condicio ubi ff. de her. insti. dic vino de vul. et pu.

Cum filio hic est notandum et menti tenendus. Oppositio per pupillare substitucione succeditur pupillo ut insti. de pu. substi. in pri. sed hic dixit michi heres esto quod fuit vulgaris non pupillaris. so. dico michi non obstat quod intelligitur michi .s. per media persona pupilli ita hinc in l. i. ff. de vul. et pu. et ibi no. et sic non quod dico michi nichil operatur et hec est utile ad quia iudi de facto dicebant verba testi et voluit quod si decesserit in pupillari etate bona ipsius testoris devoluant in tale. Opponebatur quod non erat pupillaris quia testor dixit tamen de bonis suis testoris non de bonis ipsius pupilli sed omnes dixerunt contrarium quia illa verba bona ipsius testoris nil operantur et per inde est ac si non essent adiecta et succedetur pupillo in omnibus bonis testoris et pupilli et illa verba nil operantur sicut hic dicitur de dico michi quod tenendi

Quandam testium no. quod in testo inceptum dabitur secundum tab. in testo imperfecto dabitur possessio bonorum secundum participacionem ut hic et heres C. e. l. ij. tamen ille qui petit bonorum possessionem secundum incipacionem debet facere fide de tabulis patris aliter non admittitur ut j. l. pr. Bar. legum doc.

Ut bonorum oppositio et videtur quod testamentum patris non sit ruptum ut l. et si contra de vul. et pu. glo. dicit abusione quod pater faciat sibi testamentum ut valeat testamentum filij. Sed testamentum patris expugnat distingue ut in glo. Ex hoc habes quod si aliquis petit preterita

testa͂ ut substitutus pupillaris tunc
debet sibi dari auctoritas cum heredis
institutione quia substitutio sine institutione non
val. de hoc per doc. in l. fi. C. de pac. inter emptorem et
et l. argent. § i. ff. de eden. Bar. l. d.

Qui ex liberis meis causa
bona lex non ex hac l. q. l.
qui duas impu. ff. de re. dub.
que loquitur quando incertitudo de prio
ritate et posterioritate emanat propterea
quia ambo decesserunt uno casu hab.
locum qui decesserunt diversis casibus si
tamen alia incertitudo emanat per destitu
tionis conditionem ut hic ¶ Oppo. quod ista ob
viat substitutioni ut l. duo sunt titii ff.
de testa. tu. sed ibi emanat incertitu
do circa personas eorum qui sunt substitu
ti hic circa personas eorum quibus est
facta substitutio ¶ Item oppo. de v.
ob. l. continuus § illud sed illa magis
concordat quia illud ut valeat sti
pulatio sicut valeat substitutio ¶ Oppo.
de l. si sunt ff. de re. dub. ubi est inter eos
substitutio facta per ista verba qui ex liberis meis re
verteretur per unum non per duos sed hic spe
le quia testator voluit quod in here
ditate ultimo morientis pervenire et
hereditatem primi dixi in l. qui duas
impu. de re. dub. ¶ Item oppo. de l. eu
qui ff. ad treb. sed ibi in substitutione fi
deicommissaria hic in directa pupillari
Ro. sunt quia in hereditate ultimi vol
uit testator reperire hereditatem primi
quero cessat contrario dixi in l. qui
duos impu. ff. de re. dub. ¶ Item oppo.
de ma. de l. cum ex pluribus sed ut dixi
in l. duo sunt titii quia est incertitudo
personarum quibus aliquid relinquitur
sed hic instituti non sunt incerti
licet incerta mors pupillorum. Bar.

¶ Filius Cum glo. item sibi
possit imputari cur
non misit parentem glo. dicit quod no. al
legat. l. ab hostibus impu. ex quo causa

¶ Testo hic est subtilis § et
primo ponit primum dem
so eius simulatione 2o aliquid dem
quod dicitur sic primo 3o assignat aliquas
dissimilitudines inter istud dum te
tamen et primum sed ibi plane 3a ibi no
stris 4a ibi nec putavit. Et breviter h.
d. testam. eius qui se dedit adarro
gandum irritatur nisi postquam sui
fuit iuris sua nova voluntate appro
betur. Item testam. primum tollitur per sequens
nisi sequens postea inciditur ut primum
confirmetur quia tunc primum confirmetur
quia tunc primum ad excipiendum tamen
valebit h. d. tex. nisi ibi actori i
hedi sepito in secundo testo oppona per hrede
septum in primo possidente et quentur
cetiatur ut si est septus in primo testo
possit eum opponere non al. ¶ Quero
in prima quare primum testam. totaliter
exceptione dicat glo. quia capitis di
minutio est de iure pretorio ideo non
pot tolle testam. quod est de iure civili
ita dicebat azo. Guil. reprehendit

dicens quod capitis diminutio est de iure
civili ut insti. de leg. agna. tu. § fi.
et dicitur de capitis diminutione per titu
lum de ca. di. non inducat capitis
diminutionem sed restituit cavere in capite
minuto et glo. dic. except. doli quod
per recentem voluntatem quasi arroga
tus tenuerit hec sed non est bona
quia impubes in hoc non fuit aliqua
recens voluntas sed solum se dedit
ad arrogandum quare dic quod dicat
de exceptione doli debet intelligi de
exceptione facti seu intentionis quod testam.
tollitur ipso iure ut l. i. § exigit ff. c.
et ibi no. et ff. de iniu. te. l. i. non
obstat illi qui mo. tes. inst. § non
tamen ubi dicitur quod non per omnia irritatur
quia ibi non dicat non per omnia quod per
secundam voluntatem confirmari ut
hic in secundo casu quia § nec ille § h.
probat quod cum confirmetur de iure pretorio
apparet g'o quod de iure civili in totum erat
rescissum. Sed quero utrum omnia que
habet qui dat se in arrogatione sufficiant
unt de h. dic. insti. de acqui. per arro.
¶ Circa finem ptez quero quod testes de
bent habere iste hic que confir
mant istam voluntatem glo. dicit v.
idem no. C. de codi. l. i. et no. in l. he
des pala. § sed si nota ff. de testa.
ubi dicitur dicat quod sufficiat duo dy.
ibi dicat et bene quod adhibet volun
tatem ad confirmandam voluntatem
invalidam et tunc requiruntur quinque
ut hic quinque adhibet ad declarandum
voluntatem validam et tunc suffici
unt duo ut ibi dicet in quo ex vo
luntate probata per quinque testes pot
debet hereditas cum vii requiruntur
ut l. hac consultissima C. de testa. et l.
cum tabule c. ti. Ro. quod in primis tabu
lis agitur non ex his et hec fit de iure
pretorio per bonorum possessionem secundum tabulas ut insti.
qui mo. tes. infir. § non tamen fiat.
confirmantur § si postea ff. de codi. et
g'o hic causa in qua bonorum possessio
sequens ta. est nunquam cum de iure civili iure
possit adire alii causa in quibus bo
norum possessio est nunquam non per glo. et ple
nius per doc. C. un. legi. l. ult. ¶ Dic.
ma. ad d. non secus sic ponit
quod sic qui secundum testam. inciditur
ut reus qualis erat primum sicut per
recentem voluntatem primum reva
lescat h. vers. § nec putaverit. Et
glo. inter hunc casum et superiorem est
dissimilitudo et similitudo ut ibi glo. hes
sed prima dissimilitudo non est bona quod
per arrogationem totaliter ipso iure stat
per secundum testam. ut dixi ff. § i. Item dic.
glo. c. dissimilitudo in restitutione et
in hoc dicat veritatem vii apparet quod dis
similitudo est quo ad excipiendum sed
quo ad agendum est similitudo ¶ Oppo. ad
v. nec putaverit dicitur hic quod hic
agitur de viribus exceptionis non testa.
et sic ponit quod primum tollitur per secundum
ope exceptionis et in l. sicut C. de
testa. ubi tollitur ipso iure dicat glo.
hic non dicat quod primum tollatur

ope excepcionis sed dicat quod opponitur
excepcio agenti ex hoc quod scriptus in
primo et sic refertur ad primum alij
referunt ad primum quod non placet quia
hec lex non aptatur ad primam. ¶ Item dicit
hic quod agenti ex hoc opponatur excepcio
doli quod verum quia per cancellacionem tollatur
ipso iure ut l. i. ff. de his que in te de
len. et l. si ita scriptum ff. de le. ij. sed si
testamentum cancellatum aliquid sit prescriptum
tollitur ipso iure ut hic et ipso in l. i. ff.
de his que in te delen. ¶ Hic primum
quod tamen ille qui est scriptus in primo testamento
potest opponere excepcionem doli. Dicit ex-
cepcio doli excepte opponentis est in
rem ut l. ij. § plane ff. de doli ex-
cept. sed quedam est excepcio doli des-
cendens in dolo commisso in agendo
et tunc loquitur l. contraria. quedam
est excepcio doli descendens a dolo
commisso in forma agendi et tunc non
est in rem quia illa excepcio non competit
uniformiter omnibus contento. Nam si
contentus est scriptus in testamento cum habeat
voluntatem defuncti sibi competit. sed
si contrarie contra veniens tunc sibi non
competit. Et committitur dolus in actione
querenda quia uniformiter committitur
contra quemlibet. Vnde quicunque conve-
niatur licet. ¶ Dicit hic quod possidens habet
excepcionem. quero utrum contra non possessorem
habeat actionem. Respondeo non quia non rever-
valebit ut detur actio contra aliquem
sed datur excepcio possidenti ut hic
not. glo. super verbo resultantium. ¶ Quid
quando si nemo possiderit quis illorum
duorum debet poni in possessionem ex edicto
dimidiam. Respondeo non quia tabule sunt
cancellate et illud edictum habet locum
quando testamentum non est viciatum non cancella-
tum etc. sed potest in possessione scriptus
in primo si habet testamentum non viciatum
non cancellatum quia habet potiora
iura ut hic et prefertur ut l. edicto
de edic. divi adri. tol. ¶ Vltimo habet l. fit
ad materiam utrum quis possit opponere
de iure tercij et quidam tractabant hic
ut dominus Ray. doc. tractant in l. cum
fratrem C. de his qui sui vel alieni iuris sunt. dixi plenius in
l. ij. C. i. de exe. rei iudi. Bar. le. doc.

Si scriptus glo. hec
ut heres
posset hanc bonorum possessionem
agnoscere requiritur quod pre-
textus sit demonstratus in testamento et quod
certa sibi deferatur alias. Respondeo quod heres
debet demonstrari per demonstracionem ut l. in
bonis C. de testa. et l. hac consultissima
qui te. fa. po. Sequitur non ut valeat
institucio debet de certa porcio in-
stituti que sibi deferatur. ¶ Oppo. dicit
quod talis institucio non valeat ut l. si
quis ita de here. insti. sed in glo. et
proba. hoc sed in l. ij. ff. de here. insti.
Sed ad hanc sed oppo. de hac l. vel quod
si ita ubi condicio de presenti. licet sit
falsa non viciat. sed ubi sunt condicio
alternativa una de presenti alia de
futuro. Vnde licet condicio de presenti
sit falsa tamen per illam de futuro non viciatur.

¶ Item videtur quod ex ista condicione non
viciet ut l. ij. § si sub condicione C.
et de condi. insti. per totum. sed ista condicio
que pendet ex voluntate testatoris si
non impletur remanet testamentum validum
ut l. ij. ff. de here. insti. Et l. si quis ita
C. ti. et est practica si quis instituit
aliquem ex parte qua instituit in primo
testamento tunc iste institutus est bonorum
possessor ex hoc testamento liquidato postea
sione primi. sicut dico in laudo quia
non agitur ex laudo quia ex sententia arbitri
non oritur actio ut l. i. C. de arbi. sed
sententia arbitri est quedam contractus
ut l. si de meis § recepisse ff. de arbi.
et sic agatur ex contractu compromissi
liquidato et declarato per laudum pos-
tea latum. Bartholus legum doctor.

¶ Si a patre quis sit manumissus. Rubrica.

¶ Continuat hanc rubricam glo. et bene
et circa in glo. sunt subtiles quod addite
ad eam. primo quod glo. quoniam hic
in consultus fecit mencionem filij e-
mancipati. Sed habet rubrica dicit glo. et bene
quia fuit ista tempora filius in potestate con-
stitutus non potest facere testamentum tamen non est
necessaria contra. poterat tamen testari filius fa.
de castrensi vel quasi et tunc non
subiacet querele vel contra ut l. Papinianus
de inoffi. te. et sic de filiofamilias non erat
tractandum sed de emancipato tamen. Queritur
an sit verum habet hoc quod testamentum filiifa.
non subiacet querele vel contra in castren-
si vel quasi. dicit glo. quidam dicunt
quod sic sed se confirmant dicunt presbyteros C.
de epi. et cle. Contra hec sunt glo. varie
quedam dicit quod ex olim non habebat
locum querela vel contra in castrensi vel
quasi. ita non in l. qui de in officioso
C. de inoffi. te. et de b. pos. contra ex ca.
et ff. de inoffi. te. et ideo l. i. alij vi-
dentur dicere idem hodie tamen in hoc est
immutatum quia hodie potest agere pater
ad legittimam condicione ex l. ita non in auten.
presbyteros C. de epi. et cle. et l. cum pater
et de sanc. epi. in auten. § presbyteros. alij
glo. dicunt quod iura antiqua in hoc sunt cor-
recta. Ita non hic alia est in l. Pap.
§ Pap. ff. de inoffi. test. ¶ Ista ultimam
partem tenet Ja. de are. quia puto veram
Ratio quia in corpore ut tamen de appell.
cog. § causas et sic dicit quod testamentum filiifa.
irritatur propter preteritionem vel exheredacionem
parentum. preterquam ad legata. Sed si
filiusfa. non potest testari nisi in castrensi
vel quasi. ergo intelligitur quod debeat irritari

Emancipat.
dicit hic quod pater preteritus
habet contra quod primo querelam
ut l. pater filium
ff. de in offi. test.
dicit glo. expone
querelam contra hic
est facere in notoria
hic quare dicit ibi

loquitur in pre qui no debet institui quia filius precedebat quia erat ex ordine descendentium hic vero debebat institui quia nemo eum precedebat sic habuist in l i § si pr ff de coniungen et l. si quis exheredato ff de inius tes et io pteritus habetur pro exhereda to sicut diximus in pteritione immia vel matrum quamvis dr hic io habet gta quia filius emancipatus qrebat sibi ¶ Quero utrum h edictum hodie cessat cum filius in ptate hodie no querat nisi usufructum glo de no firmat glo contra opi hy insti qui mo im pa po § i q puto verum qz licet cessat una ratio tamen alia remanet qz est pr ualis et debet succedere filio ordine turbato ut l ua et si pa ff de inoffi testa phec qz l el insti et q no l depnit ex l nemo § in bonis et insti de nupt § affini tat ¶ Quero que sit dra inter bo nor possi gta que datur patrono et illaz que datur patri dic ut i glo et bene ¶ Quero quid si iste filius decedit intestatus dicit glo hebit unde liberi vel unde putes Et ita no in l qui se patris insti glo magne C unde liberi ¶ Dr hic avus pro avus et quid de ulterioribus dicit glo idem p l i § putes l de gradibus melius facit l i § qualit ff de le pstan ¶ Quero quid de ascendentibus p linea inrna Reo no habet gta quia pteritio pro exheredatione het ut l cum filium C de inoffi te et facit l illud § ad testa ff de gta ¶ Ultimo sciatis q ubicumque in hoc ti uel in ti de gtat datur pterito gta hodie est verum si pterit cum causa at stati testum est nullum sicut si est pteritus filius suus ut § illud est captum in auc ut cum de app cog dices tu quomodo pot esse q pteriat cum causa nonne est exheredare Ro q exheredare est ab hereditate pugere ut l iij C de h pa unde dicat filium no institio qz tale q fecit vel loco dete quia tale quid fecit et ita est pteritio cum ca ita debet intelligere Bar le doc

¶ Nepos

nota casum mirabile que fim h ima filiusfa habet heredem ¶ Oppo de l i l de castrensi pecu sed hic spale et tibi est spale in dote ita habet no in l post dotem ff so ma sed ho indistincte filiusfa habet heredem in adventiciis ut l quod satis

¶ Si parens

nota duos casus in quibus pr repellit a gta ¶ Oppo de l si qui § illud C de inoffi tes sed aliud in filio ut ibi aliud in pre ut hic vel aliter dicat glo q si pater succedat filio ex pto qz emancipat contra fiduciam et sic p pacum pot repelli secus in filio no placet quare dic hic pr accepit tm quantum ad quartam sufficit io non lz gta ut hic dum dicat q tm sat est sed in l gtraria minus accepit et hoc est verum ¶ Quero dr hic ne

iudicia eius impugnaret quero q si dedit simplr pr filio vel filius pri tm q sufficiat ad ltiam dicit l cum quo insti ff ad l fal no obst l si qui § qualit C de inoffi te ubi no imputatur dotat nisi sic dictum quia ibi loquitur qui est certum q pater donat sed hic q loquitur ubi simplr dat sufferendo dicitur no autem appet qualiter det et ideo dixi hec animo q si pr qui mittit filiam in monasterium et ponit certam quantitatem pecunie i alium q illa pecunia sit simplr data computatur in ltiam ut l cum quo ad l falc et ff dixi ¶ Ite intuitur ad similitudinem dot que computatur in ltiam ut l qm novella C de inoffi tes cuius loco dot est id q datur filio intranti mo sterium succedit et ita dr in vulgari ¶ Ite pdicta omnia intellige fim pura antiqua fim que sufficiebat dari quoquo relicti tis sed hodie oz q ha beat aliquid iure institutionis ut dco § ali ud at testum no valeret ut ibi dr

¶ Est et alius

hic het q si filiusfa cepit militare contra eius testum no datur gta in aliquo nec in castre si vel q nec in aliis bonis hic puto hoc qz tm in castrensi vel quasi heat locum querela multo mag in aliis ¶ Querit glo quid si cepit militare illa militia ut qz doctor vel advocatus glo idem qz favores sunt ampliandi quod nota Bar le d.

¶ Patrem

pone casum fim certiam let et dic pr fuit institutus in testo et per errore pcessit et accepit gta queritur utrum possit redire ad sua tam et viro q sic vel forte est melius dicere q pr accepit bonorum possionem contra tab cum testum erat nullum et petebatur ab intesto succede certe pot redire ad ius suum ut ab intestato succed at ¶ Ite ponit glo aliis modis de quibus non curo Bartholus legum doc

Non usque

hoc est singular l et alibi no reptitur ¶ Oppo q qz etiam in genere cogimur alienare vel emere ut l. in § item celsus ff de act empt sed ibi spale ut no in l in nulli C de q hen emp ¶ Ite oppo l si quid in fraudem pre l h ubi filius arrogatus habet re vocatoriam in bonis patris alienatis in fraudem sed ibi in quarta que debet filio arrogato tamquam ex alienum preus in aliis et est causa cur q filius habeat revocatoriam in bonis patris no pr in bonis filii ut hic p h' l. vi le hic porta que dicit quod no est conveniens q liberis hominibus id est ex erciat C si quid in fraudem pa li in vij q decretis ise in c Raynaldus ex de testa et ibi vr causa finalis dicere si quis alienatio fuit fca titulo lu crativo ut ecce donationis pt revocari p querelam inofficiose donationis tum a pre quia a filio p donate licet in illa

quela est inducta ... siltitudine qrele
in officiosi testi ut l. ult. C. de inoffi-
tes sed querela in officiosi testi da?
patri in bonis filij sicut filio in bonis
patris ergo ide in querela i officiose do
naciomis. Si vero alienacio fuit fca
titulo oneroso ut ex ca vendicionis tunc
si est fca pcio minori tunc in eo q ult
valet res qua sit pciu est donacio ut
l. i. C. siquid in fraud patro et tunc ide
quia pt renocari p quela inoffo se
doac. Si vero alienacio est fca in frau
dem ita q emptor p hoc paicit fraudez
nec ullomo est donacio tunc descede
tibus in bonis apendencium datur re
uocatoria ut l. ult. j. si quid in fraus
patro si enim hoc conceditur filio arrogato
multo mag pri ut l. siquis filius
de qmiquen nec est dicendu q illa quar-
ta debeatur ut ex alienis quia illa
quarta no debetur filio nali ut l. i. C.
si impubem ff. de col. bo. sed pr in bo
nis filij no habet renocatoriaz ideo qz
no ita debetur hereditas pri sicut filio
illo obstat ista ro qz no est ingenus
ro ut l. ult. si quid in frau pa. ista debz
intelligi q no in c. Raynuccius ex de
testa et vr alr ut l. i. C. si quid in frau
pa. Generaliter cu hodie liberti habe
antur tamquam ingenui p aut. ut lib.
de cetero ... sit sublatus ti. si quid
in frau pa. glo dicat q no. Bar. l. d.

Patronus Genero q cesta
pars constituta diat glo-
sa ut in glo et constat
hodie in aut. novissima C. de inoffi tes.
Generaliter ad hec ut competat possessio fi-
du requiritur adicio hereditatis Ro.
aut redundat in totu et requiritur
adicio al secus dixi j. l. illud de gta
Vltimo quero vt in glo Bartho. l. d.

De bonorum possessione ex testamento militis

Non dubium
milites et puati
centes magi bel
li prit testari quo
modo volunt tamen i tra
gnam in magri h
d. Ubi tex ibi si
q ... in procinctu
re fuerit ad id q
fuit anno tpre mortalitatis quam a
vimu plus fuit inter deu et hoies
et lo p talia c et bonum iudici i ul-
time voluntates ec no solepnit
facte valerent qu neque testes neqz
notarii repiri potuerunt Bar. le.

De iure patronatus Rubrica

Patronorum
No q dare vel
face ... et ma
nus inferre se
paria ut l. in
iniuriae ff. de iniis
qui indig ...

no q inis pem est in faciendo Bar.

Liberti omnes
oppo j. de op li. l. medias
sed ibi promiserat operas
hic non. Bar. legum doc.

Siquis tutor
oppo q no potuit se ex
cusare quia acceperunt
legatum ut l. ex sua ff. de testa. tu-
so. no potuit se excusare de mu vel
accepit legatum ignorans omnis
legati. Item oppo de l. ab administra
tione ff. de lega. sed ibi no erat quid
tutori imputare quia erat inutiles
qui administrare no pot. Ultimo no
q apud aliquem pt ee ius pronatus
licet no cum effectu. Bar. le. d.

Iura libertorum
oppo de l. ii. j. de iniuria dic
et rele glo sol. sed dic q
ista sunt paria q quedam sunt iura
pronatus que possunt in heredez
extraneum transire et illa ad filium no tran
seunt sed si no transeunt ad heredez
extraneum tunc transeunt ad fiscum ut l. i. j. de
bo. li. et ita tenet glo in l. dum fres
j. C. ti. predicta vera nisi in cane
lese maiestatis ut l. siquis j. ad l. iul.
ma. ubi dampnato pre dampnatur
filius Bartholus legum doctor

Adigere No q mas
culum co
apit. Item oppo de l. si
ita sit scriptum ff. de le. ii. ibi
iuri futuro no pt renunciari sed ibi
repudiacione hic in delicto q tollit
ius futurum ut hic et l. quidam ff. de hr-
editate de doac. et l. qui superstitem de
acquir. hr. Alij hnt con de l. si ita
scripsisset quia hic puniendo i malu
lo porrigitur ad feria fanore in ro
ne ut no inspec. de disputat. et all
q post h. v. vo vel ibi masculum.

Quamuis No q l. gnia
hic loquens
restringitur pro ez ut ibi loci habeat.
Et ubi est ratio q in l. pserverit j. qui
et a qui s. qz ibi l. p rez restringitur
l. quis punire gtra mente l. et tunc
restringitur ut hic et l. ij. C. de nov. qz
quis no punire sed amittet lucru
et tunc no restringitur nisi palia l. ut
in gtrario qz nisi l. restrictio fiat
quis lucratur indebite et tunc restri
gitur ut l. ut gradatim ff. et si lego
de mu. et ho et hec not. Cy in l. i.
C. que sit lon. gsue et ista sunt ex
admirant pono in l. omnes ppli
in mea de interpretacione sustinenda

Lege iul. No l. remittere
iuramentum sicut
ff. ut l. h. ff. siquis aucter l. h. in
pri. j. adminicap. Generaliter quid si vo
luit castitate vel no gtrahe mrid.
sed ut no in c. i. et ii. ex qui deri vel
vo sed si hoc est verum q hic dr
promis no incidit in pena arz
no tenuit iuramentu ar. l. no pu
tauit q no ... ff. de gtra. et l.

continuus g plt de v ob sed qui id
ex quo quis debet ingredere impenaz
no pt de iur^e fi ut hal si pt deinr^e
fieri no sufficiat in facto fieri de hoc
p doc in l i C de sepul viol et dixi
plene in dicto g plt in l quinq^s de
v ob Bartholus legum doctor

Filij hereditas
no q iura libertor libe
ro sunt ut libera et idem
est i emphe^c ut l ut inr iurandi
g subiecti at tibi J de op li q no

Dum g^e l
no q quis
d^e decausse
oppo q qui discaluit no in
dicatur accusasse ut l qui cu
maior g accusasse J de bo li glo di^t
q no ex sua sed inspecta serie vba
ru vr accusasse hec no placet quia
vba dicunt accusset hec est preteritu
pfcm et plusqpfcm subiunctiui modi
et io requiritur q sit pfca accusatio
et io fm rigore vbor no proce
dit glo vnde dico et forte no male
ille qui accusavit et accusacoz pseqt^r
cottidie instando nisi petat abo
licoez p te petente at pute pt dici
accusasse sed si desistat nichil in ea
dicendo et tunc tacendo no d^r ac
cusasse nisi usqz ad snaz stet ut dco
g accusasse g faciat cu dicat statutu q
siquis declinasse puenciatur iurdic
tione iudic q possit i pne offendi
denun B illa illa no sunt pronuncia
tur dixi no no pt i pne offendi ut
dicto g accusasse ut l si servitutez g
pecijsse de bo li Bartholus le doc

Gavius
oppo in aut
ut licencia
et ante g ap hec so ut
ubi no ita l indicatur
p dy q si vasallus emat ptez vini
cedens uel sit hrs institutus utrum
sit adhuc vasallus et dicat q sic
ut l iii ex ceronceb de excu tu sed dy
nus dicat verii si istud ius no po
terat vendi uel ad heredes tnsmit
ti al^s est dubitabile et ideo cogi
tet quia no potui videre Baz l d

Si iuravero
dicat
ad e
quamus de pac li vj et ad
cu contingat e demr^e
iura ubi sibi iurat no venire
ad hereditatem patris et ad eius suc
cessione uel no renovare vendicoi
rei dotalis ut in C licet demrinr^e
quia dico q dum bislacq uel pau
uel iuramentu valeat b iusto
iur^e cavetur ex quo multe questio
nes sequntur de quo dixi in l sed g
et augemus et ad l falc et in l q
suspsit de acqr hr^e et dicit plenig
et dicit plenig in sr nono dco dignte

Qui contra l
oppo de l adoptivi B de
ri ius po glo solvit et
bene dicam plenius J e l dum
frates Bartholus legum doc

Si libertus
Sin
gular
est inullius alienacio fca
in fraudez l iso iur^e non
valet fca ante in fraude hois valz
sed prenotatoriaz costitudinez li d
videbitur hic B quo fundatz est l ita
quia sup hijs regulis et l dum adu
q q l fit no valet ut l fraus B de
legi et e l si ex de revr^e fca est pti
l lig in fraui pa ¶ oppo de l celsus
B de arbi ubi dicimus agi^t cu hoie
quia ut l sed ubi de hoie ur^e iniustro
sed no placet quia arbi^r no est
inister iur^e nec est actio de eius
sna repro q dicimus agitur cum
homie legu no inistro quia ut s
ut l amplius J rem ra ha ubi vbu
peti prolatu ab homie intelligit^r
p lite gest sed a l p snaz ut l qui in
servitute g pecijsse J de bo li sed q
daz est pena respiciens actu q
agunt inisti et dicimus agi^r cu l
quia pis habet mag ptate cum
laudi quia homo quedam est pena
ex t iudicia et tunc magis agi^r cu l
ut dco g pecijsse et dixi in dicta l
amplius et no l istaz ad multa q
utilis l est Bartholus legu doc

Siquis
nobilissimus g
est et no est q
qui p pna alieat feuda e principi
centenario in fca vero obstat
quia in pri l oit fca invalida p
istaz l et l certa g iupor B de le
g et l i de in offi dodo determinat
ex glo et distingwit qn fiat plu
res donacoes utru omes revocet
uel ultimaz uel quo ut pz in glo
pdicta Bartholus legu doctor

¶ Dum
delictu avi uel pris
no noceat nepoti uel
filio in iur^e libero li d no ubac
l q licet iupor plures indicavit
vim si tn surgit postea quarum
recedat absque consilio J se no praeco
q pone^r in snia adhibito consilio pru
dentium z^o no q dixi in cau ¶ op
q delictu pris noceat filio ut l
quitur J de bo li glo hujus fiore dis
tinguit multu bn unde glo que in
cipit ut evidente et ipaz sigua vir^s
tu addat ut q dic q delictu pris
no noceat filio post mortez pris
intellige nisi in crime lese maies
tatis ubi delictu pris noceat filio
i iur^e libero et fm distincoez quam
dedi B e l iura ¶ ste hec l indu
citur ad q q filius no priuetur feu
do p delictu pris de hoc hetur p
glo in l emancipatu inii B de senat
et p dy in C non debet aliqs de re
iur^e li vj de quo dic plenius x coll
que sunt cap p bn a g demqz et si
defensu gcio C si vasallus et utu
si vasallus feu p cau de fe ci

Sive: Exclud^r
hic est nobilis causa et
menti tenend ¶ Rurco

utru q̃ hic dr̃ sit correctu per
pra hodierna quo videntur vel
le q̃ hẽat iur̃ pussois ut manif
test eu de app cogit ·̃ aliud dicat
glo quo i prono licet in filio sit
q̃ta dicat glo quã nõ dn̄ autē in
filio sit correctu dic ut notant
doc C de inoffi test aut nouissia
Sed aduerte ponendo casu hic p̄
ut dicat tex no eet correctu nec
in prono nec in filio q̃ hic sunt
instituti prono in certa porcōe
et sunt legati filio quo casu no eet
correctu in filio quia si filius aliq̃
haberet iur̃ institois et eet aliq̃
sibi uel filio legatu oportere i q̃sta
sufficiat eni q̃ aliq̃ habeat iur̃ in
stitucionis tenet g̃o glo ista q̃ pro
no no est nece relinqui iur̃ institois
sed quid in p̃re an filius deat ei iur̃
pussoīs relinquere dns Ja bel de
terminauit q̃ sic quia eadem est co
gitacio credo quia in p̃re no repit̃
correctu et iura no corrigunt̃ ex
p̃ceptitate rois nisi quatenus sit
lege expssum ut l papinius in fi
de app ubi tex hic dicit expsse q̃
pater et pronus equipatur nisi
in casibus ut no ff h t l i cau
pri sed in prono no est correcti
ut hic g̃o nec in p̃re qui ei equi
patur cu in hoc no reptur diuersitas

Ex duobus hic est
no et sin̄
ans illi g̃o qui habet porcione
debitu iur̃ pussionis non accrescit
porcio eius qui venit p̃ gta seus
si ambo venirent p̃ gta q̃ veniunt
eode iur̃ · Sed no q̃ ille qui petit
supplementu p̃ inde hetur ac si
peteret q̃io nt ut hic Bar le doc

[Q]uarmcha iudex appella
cionis pt propter sniaz
affirmare p̃parte nul
laz pronunciare h d in sinu het
ff fa hiric l quedam ¶ Oppo glo sum
hiric l hoc iudicio dicit glo hic
ideo q̃ diuisi sunt capta ¶ Illud ex
hac l q̃ iudex appellacois pt pro
nunciare sniaz nulla ut l queda
mulier ff fam hirc Ex quo appet
q̃ glo que est in l i C q̃n p̃uo
no est nec no dicat ver̃ dicit eni
q̃ si appellas a snia nulla iudex
debz p̃nunciare sniaz iniusta uno
debz p̃nunciare nulla ut hic q̃ dic
ut l si expssim j de app ¶ Itē no q̃
possiz petere sniaz p̃nunciari nul
laz et si aliqua est peto pronuncia
ari rescindi tanq̃ iniustaz ut hic p̃
hoc in l i C q̃n p̃ono no est nec
et est casus in c constitutus ext de in
integr̃ rest ubi possiz pete con
tractu p̃nunciari nullu et si alı
quis est possiz pete rescindi p̃
restitu in integr̃ ¶ Sed quero q̃
si peto simplr restitu in integr̃
an iudex pt pronunciare de nulli
tate sicut in ca appellacois · Item
quero quid si aliquis petat p̃ur̃

Sniaz pronunciari nullaz dn̄ iudex
possit pronunciare de iniquitate Se
tencie de istis q̃bus tractat̃ p̃ innoc
ext de inoffi test e ti contingat in
glo mag̃ posui animo dicere in l j
que sen sine app rescin dicat alibi

¶ De obsequiis a libertis prono
prestandis Rubrica

[Q]uã multi
no illud p̃ncipi
idem nos hemus
in l i C de q̃st
l xii q̃ ille qui
est antiquior p̃
cedit modo si
duo doctore ff
codez t̄p̃re facte tene cu dca in etate
et aliis condicionibus et ille precedit
ut hic ubi inter collibertos Bar l d

[P]rocuratorem
Quero quo pt accari in
gratus p̃ procuratore nonne
hec est ca capitalis ut l edco q̃
rei ff de bonoz poss in suis silib
q̃o no admitti p̃ in ut l plr̃ q̃ ad
eius de publice iudic dicat glo dic
ut l sed hec q̃ i ff de p̃ui ubi idez
tex Reo no sufficiat q̃ sit ca reduc
cionis infamiter nisi sit intentata
criminalit̃ s ad vindicta publicaz sed
hic sunt intentata ciuilit̃ ut hic et
l sed hec q̃ i Idem et in adulterio
si agatur ad thori separacione ista
dicatur ciuilis ca ut e tue ex de
p̃ari tu inhac ca licet sit ciuilis
quia delictu usatur debent poni oia
limitate ut sit certu sicut in accacoe
criminali ut l libellor q̃ ff de acu
satac l ptor edixit q̃ i et in in̄ et l
itaq̃ de dolo et tex inde c tue ex
de p̃ari Bartholus legum doctor

¶ Explicit liber xxxvii Incipit
xxxviii de operis libertor Rica

[S]i q̃s opas
dr̃ hic q̃ trãsit
ad filios sapto
opar quero q̃lr̃
trãsibit Reo post
mortez patris
admitti sicco
ut hic no uno
ut l ut iur̃ im̃
q̃ si liberi p̃ e q̃do dic ut C de op
li l liberti libertez Bartholus

[F]abriles vos sit
q̃ glo con
accipit fabriles proc̃t
sicut ea nõt glo in glo
l si no sortez q̃ libertus de q̃dic
inde Ja de ra intellit alit̃ et forte
no peius quã glo q̃ refert Cy
de op li l liberti liberteq̃ Bar l d

Ut iuriurandi
ista est bona l. vos hinsi
ff. e. l. ij q p[at]ro[n]or dat iud[iciu]m
opar[um] in libertatis non hic dr quasi
obligatur libertus et in hoc p[ri]o
requiritur q sit libertus et cu[m] liber
tate p[re]stet ad hec ut obliget iur
iurando quasi dicat q ingenuus
no[n] obligatur iur[e]iurando et est
veru[m] ut l. si quis pro eo in pri[ncipio] de
fideius. nec filius obligat iurando
ut hic et in § iurare et hic glo. dicit
Cod. ff. de iuriurando p toti et C. de
adult. aute[n]. sacra ubi de iuramento
quilibet obligatur sed q[ua]n[do] iusiurand[um]
pstatur sup p[ro]missio ad l[ib]ertat[is] depactoz
et tunc dabitur actio et oblo n[ost]ra
de iuriur p[ro]latiz q[uo]d a[lia] iuramentu[m]
inponuntur ad affirmacione[m] gestis
et tunc opatur affirmacoe[m] q[ua]n[do] in
aut[em] sacra q[uo]da[m] est iuramentu[m] q[uo]d
inponitur mere ad introducenda[m]
oblo[ne]m ut iurez me tibi daturu[m] ce
tu[m] vel aliquid facturu[m] tunc no[n] intro
ducat oblo[ne]m nisi in liberto ut hic
et l. si quis pro eo ff. de fideius. et l. ult.
ff. de[cli] ca[usa] tu[m] q famosa tenet ecc
q de iur canonico no[n] est actio nel
oblio [con]tra[ct]u[s] ex de pact. c. cu[m] venis
sent et l. inutile de iuriur. et ex
de iuriur. c. q[ua]m[vis] pactu[m] licet quida[m]
alij dicant [con]tra. Item opp[ositio] dr hic q
debet incontare cu[m] libertat C. con[stitu]t[io] i
§ plane. so[lutio] quida[m] dicunt q p[ro]niud[e]z
hic gl. corrigit. alij dicu[n]t melius q cu[m]
libertat[e] sit cu[m] p[ro]ta licet no[n] sit p[ro]
et cu[m] dico de p[ro]pria cu[m] intelli[gi]t no[n] simul
tum p[ro]ta ut hinsi in f. uxori de
aur. et ar. le. Item dr hic q iurare
debet an manumissioz vel post statim
sed quid si iurant an manumissione
sed secuta est statim manumissio glo
dicit q idem q tenementi bene ad
q p[at]er donavit filio vos scit q do
nacio inter prez et filiu[m] i p[otest]ate no[n]
va[let] sed si est emancipatus sic quida[m]
emancipavit filiu[m] et dedit ei aliq[ui]d
et post hoc iudex decetur iurposuit
opponebatur q donacio no[n] valuit
cu[m] fuit f[act]a ante decretu[m] iuterpositu[m]
ego dixi [con]tra p hanc glo. Ulteri[u]s
quero an indubio presumitur iurat[um]
cu[m] libertat[e] glo. q sic q[uo]d in eo tunc
faciet l. querimur § in bonis de p[ro]m
credi q tene mentem g[lo]s[e] in alia no[n]
dico plus nisi Bartholus le doc.

Si liberi non illu[d] § paru[m]
autem refert
ff. q p p[at]rez pt queri actio filio e
mancipato de hoc p C. ij. C. de [con]tra[hen]da et
[com]mit. stipl. l. ij. divi in l. q dr de
§ ob. et l. plane. Item no[tandum] dr q
in feud[is] succedit equaliter licet sint
instituti filij et inequaliter ut x coll.
de succ. feu. c. i. fini. ja. de are. Sed
quero quid de emphiteosi quia q[ui]s
accepit pro se et filijs suis quos
postea inequaliter instituit an suc
cedant equaliter. certe hic vr tex
q[uo]d sic et dicat i statim. Item quero
quid si filius renunciavit heredita
ti p[at]ris an pt retinere emphiteosim
et vr q sic quia no[n] habet ut heres
sed ut filius arg. hinsi § et no[n] ipter
de loca[ti] § i[te]m cu[m] aliqua § c. lxviij.
Item [con]tra vr casus x coll. an agna
vel filia de fini. r[e]p[u]t[ationi]s her[e]di. ic c. i.
sed ibi loquitur de iure consuetudina
rio in feudis. Aliud de iur. civ. q
succeditur in emphiteosi ut ibi dicit
ja. de bel. in dicto c. i. p[re]dicta puto
vera q[uia] quis accepit emphiteo
sim p se suis q filijs sed si accepisset
pro se suis q heredibus liberis ma
sculis vel pro se suis q filijs et
heredibus masculis et sic appo
neret ubi ni[hi]l heredibus deberetur
filijs ita demu[m] si essent heredes q
confessio requirit utrumq q sit filius
et heres ita dicit tex. l. aut de ne
ali. § emphiteosim vero Et ideo
feuda que tribuunt ad filios ut
filios ita demu[m] si heredes sunt
dicuntur veire in her[e]ditat[e] petere
ut l. Item videndu[m] § si de her. pet.
et idem dicem in emphiteosi qu[an]
requirit h[ere]s f. aliq[ui]s filius esse et h[e]r[e]
dem sed an isto casu quo requiratur
q sit filius et heres sufficiat q
sit institutus filius pro re certa
hoc anno habui consulere et in illa
q[uo]d erant duo dubia q[ui]da[m] recepit
emphiteosim pro se suis q filijs le
gittimis masculis et femine quer[itur]
an debeant admitti pariter an primo
masculi. So[lutio] his deficientib[us] admit
tuntur femine in feud[is] est expedi
tum quia femine admittuntur demu[m]
deficientibus masculis ut x coll.
epi[scopu]m abba c. i. § i et de succ. feu.
c. i. q filia nec sed hoc ius consuetu
dinariu[m] est singulare in feudis [con]tra
ius co[mmun]e. Itaq ut x coll. de eo q sibi
et suis f. mas. et fe. c. i. ex p[re]ssius
p. ja. de bel. in p[re]dicto ti. epi[scopu]m abba c. i.
et ideo no[n] est trahendum ad consequen
tiaz ut l. q no[n] et l. ius singulare
ff. de leg. puto igitur q ex vigore
p[re]dictorum verbo[rum] femine et masculi pariter
veniant sicut pariter succedunt ut l.
maximu[m] C. de li. et postu. insti. i. au
ten. vel p[at]rie consuetudo ali[ter] se ha[bea]t de
cessione emphiteosis licet ista p[re]dicta
vera si esset statutum in civitate q
femina no[n] succedat extantib[us] mascu
lis tunc enim p[re]dicta verba licet copu
latiue prolata deberent intelligi
ordine successivo ut femine deficien
tibus masculis admittantur ut l. ga
llus § et quid et ibi no[tatur] de libe. et
postu. et no[tatur] C. vi. ut l. si libertat C. e. fin.
dubium est quid si talis recipiens
in emphiteosim deo no[n] masculum
univ[er]sale here[dem] instituit sed filia
feria[m] mentali quantitate et plus de
bonis suis pote no[n] possit an filia
p[er]dat ius petendi porcionem sibi co[n]
tingentem in rebus emphiteosis sed

posset poni in filio masculo dan
no incerta re institute ista q fort
sper[?] intus de loca ... alio v lex
viij et licet arguat pro et q non
tn se firmat veritas tn est q de re
filie remanet ius petendi sibi qm
ex vigore stipulationis pene i nullo
diminuti p dicta instrs factaz
incerta quantitate q proba tn una
filia no heat ut lra patris dispo
patris no valet in h aliq ut hem
i feud de succ feu c i impi et hoc
est plus ore et sper in pallaco v dr
eciam hoc sibi es ephiteosim et feud
pn hoc videmus in actoe de dote
que querit filie ex stipone prima
qua pr no pt istud ius diminure
filie nisi tantu ultra relinquat
pater de suis bonis in quantu eu
gravat ut l si cu dotez q si pat
... ma p ponit q pater possit
eciam filia priuare sua dispoe ab ephi
teosi tn ista vba hec non importat
sed debuit exprimere q prima ephite
otica solum apud filium remaneret
q patet p hunc tex na pr pt uni
ex filijs assignare libertum et tali
vini ex filijs instituit in magna po
sitione alium in modica contra insti
tutus in modica no repellit qu cu
alijs admittat ut hic et ita erat
in proposito pn sufficat institutum ex qua
cumq pte institutum ex admodicis
sima ut gnetur ei ius prouatus
ut l si ex modica j ti i gesta in proposito
pn si ponemus filiu simplr exheda
tum hoc no sufficeret ad excludendu
eu a iur pronatus sed est necc q
sit exheredatus mala mente in du
bio psumitur no mala mente ut l
si proinus q si quis no mala mete
et q se j ti i ita in proposito cu filia sit
instituta iure certa et est iussa ee
contenta et q plus pete no possit
dicta vba debent intelligi q plus
de bonis defuncti petere no possit
iur hrdit Sed no debet priuari
eo iure qua habet ut filia no ut
heres ut iur pronatus et ephite
otico ut probant supra predicta et p
babitur j prima q no obstant iur
allata pspect primo no obstat l fie
C de his iure quia ibi iur no co
gitur reseruare filijs rem alienis co
gnicionis habite cu alio sed ex
vigore illius gstonis que disponit
ut iur ibi possit elige vnu ex fi
lijs Sed in q ura veniret cognica
onem habitam cu alio si eligeret vnu
ex filijs no ob q pr pt priuare
filios no soluendo canone ex hoc
est ex ura gnenacionis et gnenacio no
offenditur sed gcedens sed eligedo
vnu ex filijs offendi gnenacio quia
no luit filios priter admitti no
obstat q pr pt assignare libertu
vnu ex filijs ut ex predictis apparet

¶ Cuncero pr instituit filia incertis
rebus et iussit ea tacita et gtenta
et q plus de bonis suis pete no

possit et pono qres ille su ulti
tuaz modo illa filia vult dote nuna
exigitur an posset opponebat quo
qua p illa vba plus pete no possit
vr amissa hre compensandi gsuliu qm
qua bona intelligit deducto ere alie
no ut l libeor al l bones et l si sub
signatu q bona de v sig no filia pe
tit dote tamq es alienu nec petit
de bonis suis qua illa intelligit deduc
to ere alieno p hoc allatur pro cau
l stor q emancipati s de coll po sta
eciam in pcedenti qoe petat ephiteosiz
ut es alienu no ut de bonis defuncti
q nota Bartholus legu doctor

S i qua ¶ p liberto

Seiale fideiussor accedat
oblom opaz hes no in l
cum filio qj j de v ob et l sicut et l
si quis pro eo defidens et l nemo
est qui nesciat de duobus reis bar

O perc

no tex ibi cu ppe
tas re repeneti
illa rdez de quo plene dixi
in l nemo est qui nesciat
de duobus reis et dixi eciam in l si qs
id qd e ti tota die fiut instra pac
et concordie et promittit plures
ex vna pte pluribus ex alia parte
no offende ne plures rei crede di
et debendi certe no quia ad hoc
ut sint plures rei credendi et debe
di debet ee eadem res que debeatur
pluribus ut l si quis id q de duo re
sed in casu nro no debetur eade res
a pluribus nec eade res pluribus
na quilibet debet sua rem et cuili
bet debetur sua res quia aliud est
offendere tenu aliud inemu ls pbar
hic ibi cu ppetas eoz re Bar le d

S uo victu

cu tribus
se bene
l no tex in l quis ibi qz
vinisitas spospondit re
Ex quo habes q qui promittit face
aliquid alicui debet face suo victu
et vestitu q intellige nisi gsuetu
prte alit se heatur habeat ut l ex
cept et q ibi no e loca ¶ oppo ad l
suo victu de l ope nisi so ibi dr q
libertus debet face sumptibus prono
rem est si proinus no habet vnde
se alat al servus ut l suo victu in ho
ut l q nisi no qz q medians qui
vadit ad aliq locuz pro tanto sala
rio iudic debet hre salariu ex pre
itiner Bartholus legu doctor

C um patronus

no tex nisi i nominibus
operis Bar legu doc

M edicus

ista e bo
lex qua
no et tenemenu Bar

De suis et legitimis liber Rica

¶ Cologuat Rica gtiuna ut in ca

Intestati

opposito et videtur
quod ille qui non
potest testamentum facere
dicatur intestatus
ut l. si ius an
quis si s. de testa
so ibi dicit in
testabilis hic
intestatus illa
intestabilis qui testari non potest hic non
dicitur intestatus quod est principium quod
significat privationem actus sed po
sicionem potencie secundum propriam significa
cionem quia testari poterat per hoc dici
pro de bel potest esse consuetudo in anglia
quod si forensis decederet intestatus suc
cedet etiam maior non decessit ibi
quidam impubes vel furiosus fore
sit intestatus certe dicit ipse quod etiam
non succedit quia ipse non decedit in
testatus et verba statuti debent intel
ligi in dubio secundum propriam significacionem
ut l. non aliter s. de le. iij et l. i. quod omnibus
qui nanem de erat pro hoc etiam videtur
quod statutum civitatis quibus cavetur quod in
non succedat filius ab intestato vel
filius intestati quod non habeat locum
in pupillo decedente quia ille ipse
intestatus non decedit ut hic Sed
in pluribus tractie communis usus loquendi
se habet quod etiam ille qui non potest facere
testamentum dicitur decedere intestatus et
pro hoc facit ista l. que dicit pro intestato
accipere debemus communis enim usus lo
quendi non est propria significacio ut l.
labeo de supel. lega. et l. cum de lanio
nis quasi a sua de fundo instructo cum communis
usus loquendi preferatur ipse significa
cioni ut l. librorum quod quis cassius s.
de le. iij et ideo repitur intelligere repelle
dam et quod sic intelligatur ex communi usu
loquendi est hic tex. ¶ Item quero
aliquis fecit testamentum quod postea est rup
tum agnacione vel repudiacione
hereditatis utrum succedat tunc etiam de
qua dicit statutum quod succedat dece
dentibus intestato tex. hic videtur quod sic
quia ipse est intestatus qui testamentum rupit
contrarium dico secundum propriam significacione
quia consuetudo requirit quod decedat
intestatus hoc est eo tempore quo decedit
sit intestatus ut l. videlicet quod si ex
veris s. de non et l. si tamen s. de
testa. mili. sed iste qui fecit testamentum quod
rumpitur non decedit intestatus tunc
ipse cum moritur sed tunc ipse cum desti
tuit testamentum hic est casus in l. de legi
agna succ. quod proximus unde secundum propriam
significacionem non succederet etiam sed
ex communi usu loquendi aliter intelligemus
ut dixi ¶ Scio non ita tex. qui dicit sed
hoc quoque pro intestato et ex quo
habes quod aliud est aliquem esse intestatum
aliud pro intestato haberi quia ista
verba significant in preterite dicit l.
pretor quod si quis intestato de quo non tunc

¶ Nutem ex filio qui in mora
patitur libertatis dir.
nati sunt liberi vel filio qui liber
tatis moram patiatur h. d. Bar. l. d.

¶ Nullae dicit hic sui vel naturales
quero utrum debeat
intelligi de naturalibus tantum vel de natura
libus vel legitimis. Solutio intellige s.
de legitimis ut nota l. quod si illam natura
lis tantum non est suus quod apparet quia
non est in potestate quia ex incesto imp
tijs non est procreatus creatus
ut instituta de pa. po. in prin. et l. na. quod
in sup. his que sunt sui vel alieni
quod etiam apparet quia talis filius pa
tris non habet aliquod ius quod testamentum ut
nota in l. i. cum pen. de con. ta. Secun
petrum hoc quod de dampnacio cimen
per vessionis dicit divi in l. qui
latronibus quod i de testa. et non iniu
e. quod contrarium Bartholus l. d.

¶ Si filius dicit hic quod filius
debet esse in potestate
capitis diminucione magna vel minore
¶ Quero quid de minima glo. videtur
dicere quod non sed falsum videtur dicere
quia capitis diminucio minima ut emanci
pacione quis exit de potestate ut quod
minima patitur de capitis dim. et l.
tutelas quod et quid si tamen s. de li. et
po. substituendo glo. dicatur quod glo. in
tellexit hic quod capitis diminucio contingit
in persona patris illam tunc per me
diam et maximam liberatur a pa
tria potestate non per minimam sed tamen de
mum a patre in potestate arrogatoris sed
si intelligimus de capitis diminucione
contingente in persona filij tunc
glo. deberet dicere media et minima
non autem debet dicere non minima.
¶ Quero utrum hoc procedit hodie
quod filio emancipato nepos teneat
locum suum glo. tangit in l. gallus quod
et quid si tamen s. de li. et pos. et tenz
quod sic ergo teneamus contrarium quia causa
est in contrarium quia emancipatus
succedit hodie ad similitudinem sui
tamen est in l. iniemus quod i s. de legi.
h. d. Bartholus legum doctor.

¶ Si quis non succedere
dicatur
non solum ei qui hic desit sed ei
est tamen spes heredi deficit. Nota tex. ubi
non intra ante nepotes habet quod non
solum nepotes sed et pronepotes
succedunt in locum parentis suorum. Hic non
quia tex. in eorum de heredi ab intestato
dicit quod in locum parentum veniunt filij
et filij eorum nec dicit de pronepoti
bus ut hic quod appellatur filij Bar. l. d.

¶ Sacundum extat quibus
testatus de
cedit an quis sit suus tempore mortis
inspiciatur sed si decedit sub testo tempore
quo testamentum destituitur inspicitur
h. d. ¶ Nota tex. ibi quamvis successio
in suis heredibus non est locus suc
cessorio edicto quod an sit verum dicit

l. prio. §. Sed non quia nepos potest institui sub omni condicione ut hic in vel nepos etc. de hoc dic ut l. suis quoque in pri. de hered. insti. et l. sed et si in conditione quod nepos est ubi dubitatur per glo. tamen casus est hic. Circa istam materiam de suis heredibus quodam statutum huius civitatis quod filia femina non succedat ab intestato masculis exstantibus quero utrum filia femina dicatur esse sua heres certe non quia vides hic quod filius exheredatus non est suus hic et eadem ratione filia privata a statuto successione non est sua et hoc prodest scire ad multa. Bar.

Post suos

dicit hic quod post suos statim vocantur consanguinei. Contrarium quoniam est locus successorio edicto existentibus suis de capite incipit sed de gradu in gradum ut s. prio §. et est unde li. l. septe et l. qui se patris cum similibus glo. dicit intellige quod hic insti. sunt sui ita vocantur consanguinei non ex vigore edicti successorii quia ipsi primum reputantur et hoc verum iure pretorio iure civili sunt quod sui heredes erant sive volunt sive nolunt sed considerato iure pretorio erat locus successorio edicto exstantibus suis et sic l. qui se patris est correcta. Alii dicunt contrarium quod nepos non potest admitti ut suus quia non est locus successorio edicto exstantibus suis sed admittitur agnatus per bonorum possessionem unde agnati de iure pretorio ff. de ca. et pe. et C. et ff. bu. et Rav. de For. tenebat istam opinionem et ff. ego dixi quod in hoc male dicunt et glo. dicit verum. Et ratio istorum doctorum est ista non possunt esse plures heredes in solidum eodem iure ut in § si duobus vehiculis et l. quod quis vini duo s. de re iu. et l. hereditate § si de ... pecu. sed filius de iure civili est heres velit nolit. Ergo alius non potest esse heres de iure civili. Sed male dicunt quia contra l. i. § si quis adita s. ti. i. ubi si aliquis adiit hereditatem postea abstinuit per beneficium restitutionis in integrum alius admittitur l. xii tabularum sed ob quia primus qui est heres institutus remanet heres de iure civili utile sed et si sine §. Sed quod pap. de in. et l. cum qui solvendo insti. de her. insti. et ibi ubi sunt duo heredes de iure civili ... eorum que est quod non possunt esse duo heredes eodem iure verum est et eodem respectu sed diversis respectibus sic ut putat quia unus est heres de iure civili directo alius de iure civili utiliter et ita est in toto titulo ad trebell. quia heres debet directas de iure civili si denegassemus utiles de iure civili quod ex senatusconsulto et sic est hic primus heres de iure civili directo alius utiliter dixi in l. qui se patris C. unde li. et in l. exheredatum et sic glo. bene dicit. Ultimo nota glo. que incipit quod exceptio etc. quia sepe allegat Dy. ad hoc quod aliquis ratione generis et qualibet eius species

Post consanguineos

Nota quod inter agnatos non est locus successorio edicto sed corrigitur ut dicit in glo. Bar. le. doc.

Agnati § hic hereditas. Quero quidam decessit relictis filiis duorum fratrum masculis existentibus etc. Quero utrum filii succedant in stirpem vel in capita. In hoc fuit opinio olim inter Azo ex una parte et Accursium ex alia. Dicebat Azo eos vocari in capita et videtur sentire institutio de legi. here. et glo. recitat in auth. cessante. Contrarium in quo videtur residere glo. insti. de legi. agna. succ. § hoc etiam quod videtur probari per illum textum et per l. lege insti. C. de le. here. et ff. si pars hereditatis petatur l. i. insti. et hoc quod in § hereditas. Dubitatum consuluit contrarium et ego vidi in suis consiliis et hec glo. servit in dicta auth. cessante et in dicta l. i. insti. Si pars hereditatis petatur in glo. super verbo hereditatis et in glo. super verbo vendicaret dicens iura antiqua ff. et C. corrigi in hoc parte. Moderni doctores quidam tenent opinionem Azonis ut Rof. eius discipulus in ti. de bo. poss. unde cognati quod ultimo que speciem de suis ab intestato recitat et in ... firmat Ja. de Are. dicit et Dy. et Cy. sequendo eos tenent opinionem Accursii nec ... per Cy. in dicta auth. cessante Ja. Bu. ibi idem tenet opinionem Azo quod succedant in stirpes qui succedunt cum patruis propriis autem ... tunc quod succedunt contra ius esse cum patrui qui sunt primiores in gradu defuncto de eius successione tractatur deberent preferri nepotibus qui sunt in remotiori gradu unde hoc in primum nepotum est ut in locum suorum parentum succedant. Sed cum qui succedunt iure non existentibus patruis remanet iura antiqua incorrecta et videtur innuere textus in auth. de here. ab intestato § ... religium etiam fine ibi tale privilegium etc. Ego vero inter tantas opiniones ... cum de ... ab opinione accursii non discessi nec discedo unio earum teneo tamquam veram propter que allegat in glo. Si vero neque fratres in auth. de her. que ab intestato spe. ... peculiariter in eodem titulo quod illud quod precedit § si vero nulli expresse dicit quod qui nulli supersunt etc. masculi et femine filii fratrum succedunt in locum parentum suorum quia erant in secundo gradu et excludunt alios qui in tertio sunt licet ipsi in tertio sunt et ubi de hoc tangitur per Ja. de Bel. hoc quod dicit in auth. cessante et lex aut alius incipit post fratres eorumque etc. apparet ergo ex predictis quod etiam qui succedunt cum hiis qui sunt pares in gradu succedunt in locum patris eorum et sic in stirpes primum probatur quia si aliud diceres sequeretur quod licet quo ad patruos succederent in stirpes unde inter se fieret divisio in capita ut in hoc exemplo defunctus est tamen relicto fratre et ex alio fratre uno nepote et ex alio fratre

duobus nepotibus ille frater haberet terciam nepotibus remanent alie due ptes que deberent inter se diuidi in capita sm predicta opi/ et sic quilibet haberet tercia quia nepos admittitur pro rata inter se h' qua probatur in l. si de- cuit et pri l. qui cum plures/ sed ista qua est falsa ut dixi g' reliqui quilibet vocatur in eam ptem in qua pr acceptiturus erat g' est falsum aucte manifeste g' concluditur q' filij fratrum inter se succedant in stirpes q' est verum qn tracta' de succe alicuius ex patru is uel auuncul is Si vero tractatur de succe alior tunc remanet q' succedant in capita ut dicto p' Si vero neq' fres et sic iste g' in uno corrigi' pront dicat de eo qui decessit relicti filijs duor fratrum In alio exemplo remanet incorrectus prout loquitur in eo qui decessit relictis filijs duor patruor et ita de facto consului in ciuitate Assisij Bartholus legum doc

Parum Illud q' dr' de adoptiuis filijs dic hodie ut l. cum in adopcione C. de adopcionib

Legittima dr' hic q' ille admitti' qui e proximor dicat glo fallit in mult' uti glo pz Item do tibi alia fallencia in duobus fratribus quor vnus e coniunctus ex vno pnte alius ex duob pfertur g' ille qui est coniunctus ex utro que pnte ut in aut cessante et in corpore vn sumitur/ Sed quid in ij' utr zius ex utroq' pnte pferat' zio ex vno pnte tm pone exemplum duobus modis/ primo pr meus habuit vnu frem ex vno pnte tm tractatur de succe mea Sc pone q' hns du os filios ex pma uxore accipit uxorem sam et uxor hebat filiaz ex alio matrimonio qua filiaz tradidit in matrim vni ex filijs suis pmi matrimonij ex qua natus est filius/ filius natus ex sa uxore e zius hmo qui sunt ex utroq' pnte quia fr carnalis pris/ et fr carnalis mris filius pmi matrimonij et zius ex vno pnte tm/ quia frat' carnalis pris/ coniuntur utr in succe pferatur hanc q' vidi de facto/ dico et salua meliori deliberacione puto q' non Nam illud q' dr utrum sint ex vno pnte an ex utroq' no habet locum nisi qn tracta' de succe fratrum uel patruor/ secus si de succe ulterior ut dicto g' si uero/ neq' fres ibi enim sola pprinquitas inspicitur in gradu no vincula quibus iunguntur Sm hitte g' in hoc no corrigitur ita debet intelligi

Interdum proximior intelligitur tpre mortis si nullum conditum est testum al' prior intellr' eo tpre q' testum destituit'

Unde velle Sc' to hede repudiante succedunt proximiores in gradu ratione fideicommissi ab intestato repetiti h' d et est scabiosius q' ¶ Oppo' inter agnatos no est succo ut s. e. l. impu sed illud verum cu vnus ex agnat' sunt eo tpre in quo hereditas sunt delata sed hic agnatus prius decessit a in qua hereditas eet delata sed hodie in toto est successio ut in aut de lege agna suc' q' placebat// Item oppo q' hereditate non adita fideicommissu' extinguatur ut l. ille a quo q' si de testo ad trebell dicunt quidam q' hic sunt relicta uenientib ab intestato/ Sed certe hoc est contex qui dicat q' sunt relicta ab herede scripto quare alij dicunt q' hic sunt hereditas adita sed hec est contra tex qui dicat q' sunt repudiata quare dic q' sunt relicta ab herede scripto et repetitum uenientibus ab intestato uel no procederet nisi forte sm alia lec que est i l. ea qua C. de fideicommiss' Baz

Intestato patre de hoc dixi aliqua in l. gallus in pri deli et posthu et dy s. de sta ho septimo mense et ibi scripsit multa scripta magri getil

Item pretor illo tex ibi no ppe re Ex quo habes q' nepotes ppe dicunt' illi qui tempore mortis eius de cuius succe queritur sunt nati Sed pone sunt statutum hic tpre aduentus imperatoris frederici q' ali qui nobiles erant de banniti ipsi et eor filij et nepotes certe si sunt ali qui nepotes qui no erant concepti tunc no comprehendunt' sed si ius comprehendantur/ dicas ipsi et eor posteri Nam posteror appe comprehendu' omnes descendentes hic est tex i l. iur' consultus q' patribus s. de gradi bus ¶ Item quero aliquis accepit emphiteosim pro se suis q' filijs et nepotibus/ modo nepotes no erant tunc concepti an comprehendent' videtur q' no ut hic/ dico q' isti nepotes ad mittuntur et eis ex illo iudico quitur hic est q' hic dr' habet locum tantum in acquisicione hereditatis et no q' dico et de bo po intelligit' secus in alijs acquisicionibus hic est tex no in l. paulus q' paulus de bo li et scripsi in l. q' dr' de v ab pcuta vera in acquisicionib indispositionibus penalibus dic ut dixi in prima qoe

Si ex pluribus pris ascendendi sequitur rem et io ad heredes transit pris substitutis respiciat psona io ad hrde no transmitti' h' d. no ibi et licet ic que sit racio hmoi l. dic ut h' in glo

Capitis Poez hmoi l. vide q' p l. vi tab defertur hereditas p nota designancia agnacios sed sed p emancipacionez desinunt ee agnatus e' re sed p senatus consulta defertur hereditas p nota nature ut pr in que nota p emancipacionez no tollitur ut l. tutelas de capit di sed h l. hodie corrigi' q' solutis e dita sma capa et prie ptat' pauce de succe ab intestato

Si pater familias l. in cel
lectu penio
ple ne in l. si is qui pro ep
tore de iur̄e pro emp. infirmac
tatu de ficatione sustatina. Oppo. de l. q
si filius de castrensi pecu. pat glo. fini
in creditur decessisse quantu ad suc
cessione ab intestato non quantu ad sub
stone pupillare et vere dic ut i glo.
tu vero dicas q istud est verum quantu
ad statu vulgare que gtinetur in expssa
pupillari dic ut dica in l. i. ff. de vul
et pu. Bartholus legum doctor

Ad senatus consultus ultimum Rub.

Si iure ingenuia
tota ista lex tractat
de benificio senatus
consulti orfitiani
p q filius succedit
matri. Sed sa l. lo
quitur de senat co
sulto tertuliano p
q mr̄ succedit filio

Sicq non hic causa spalem ing.
hereditatis matris non adi
ta transmitti ad heredes et racio est q
absq sua culpa adire non potuit alios
causa heres ut l. ventre de acq. hered.

Filius hic est bn̄ notandus eius
silem causa habes j. l.
pe. y. i. iste q videtur de verbo adiubi
tatu l. incidit de gdicta et de et q dis
tincione qua dedi in l. si agnat de
re dub. ubi dixi q ille qui efficitur fin
hominis et postea liber admittitur. Sed
si efficitur finis pene dicitur hic totum ego
Ro. in succ. ex testo procedit illa dis
tincio qua dedi in dicta l. si agnat
in prima lec. sed in succe ab intestato
est distinguendum totum ego ro est q
ille qui efficitur finis hominis non efficitur
eius gdicionis ut non sic succesibit
ex testo qua alium pt facere heredem
ministerio suo ut l. si pater ff. de her. insti.
sed ille qui efficitur finis pene ex testo
sit in succesibilis et si restitua. vero alius
homo ut l. si finis ff. de ad legem fu.
succ. vero ab intestato totum eius na
ille qui efficitur finis hominis desit
esse agnatus vel gnatus oio et licet
efficiatur liber nunquam gvalescunt quia
remanet libertus alienus non nunq
ius succedendi recuperat ut hic facit
l. homo liber de sta. ho. sed si finis
pene efficitur et restituatur natalia et
tamlia iura recupat in eo habili
ad succedendum repitur q intelligo
verum nisi hereditas palium eet
apphensa ut no. in l. gallus q. et
quid si tm̄ in fine glo. magne ff.
de li. et postu. Bartholus legum doc.

Cum operas non glo.
q dicat
in interpretacione corrigo. Ex quo hes
quid sit dicere interpretatio. sicut no. i
l. i. ff. de ori. iur. et ibi glo. allatat ista
tex. Oppo. j. q proximo. sol. illud
q dicitur hic de dampnato rei capitalis non
corrigitur sed solum id q dicitur de eo qui
locavit opas suas ut cum bestiis pug.

Capitis cracie et ratio narret
q hereditas que
defertur ex senatus consulto non parit
capitis diminucione sed ea que defertur
ex l. xij. ta. sic vere reddit tex. in l. tu
telas ff. de capit. dy. quia p senat co
sultum defertur hereditas p iura natura
sed p capitis diminucionem non tollitur non
natale quia nichilominus remanet fr̄r vel
filius sed p l. xij. ta. defertur hereditas
p nomina iur. ut suis et agnatis sed
p capitis diminucione desinit quis esse suus
et agnatus non tollitur p capitis diminucionem q io

Si quis adita de he
q. sea
pluries magnum festum in quo habes
q ille qui p restore in integrum exclu
ditur ab hereditate licet de iure ci
vili heres remaneat tamen non impedit
qui alius possit esse heres de iure ci
vili ut dixi in l. i. q succedendi ff. ti. i. et
est hic causa pro opi. glo. in l. qui se
pris C. unde li. Oppo. glo. de l. si. de
suc. edic. solua ibi Bar. legum doctor

Quod aut senat.
hic est no. q hic vero tex q exceptio
prscripcionis est exceptio rei finite et
sic impedit litem gtestare habes in l.
transacta finita j. de vs. sig. et in l. cum
querebatur yj. j. indi. Sol. Iste adi
te et dico in l. omis ppli diceba et p
dicta locum habent in pterit. et futur.
ista verba impterit. intelli. debet i ptit.
pendentibus non finit. ut l. cug C. de
transac. et in aut. ut cum de app. cog. i pri.
illam finita dicuntur que sunt finita pro
transacione vel quovis alio ut hic et
l. ff. allat. et hinc q inhijs finis dicat
statutum q filia non succedat extantibus
filijs masculis et hoc habeat locum i p
terit. et futur. modo quedam filia cum
sic dimiserat querebatur an in ea ha
beat locum statutum dixi q non q illa
ca erat iam decisa dimissione Bar.

Si iure ingenuia
ista tex in q. sed si filius
v. sed et si liberi. Quero
none vero q redacta in servitutem desin
at esse mr̄ licet manumittatur ut ff. prio
q Ro. isto tpre quo peperit fuit
sua merito si fuit manumissa status eius
augmentatur et redit ad statum quo erat
tpre natitatis non remanet mater ff.
ff. prio q inquam redit ad eum sta
tum quo erat tpre natitatis non no
remansit mr̄ Bartholus legum doc.

Libera Supdixit q mater
admittitur ad succedendum
filiorum hic vero ponit cum filij filiorum
matre excludant usque ad q pbatur
ibi ponit cum pater iure excludatur
usque ad q si pater ibi cum mr̄ excludi
datur ex eo q filijs tutore non peccat
usque ad fi. l. Bar. legum doctor

Sed si sint sui

no q si statutu dicit q filia femina
no succedat extantibus liberis intellige
extantibus liberis qui succedat pri
cams est hic pcor l sive q h b de im
pa et l si ex modica q si filius b de
bo li et l i q si filiu b de bo pos gta
Sed q hoc dr q vno isti debeant ex
cludere matrez si potuerunt succedere
licet no succedant ut l filiusfa q cu
quis et ibi ita b de le l sed ut ibi dixi
in l i q filiu b de bo po gta Bar l d

Signus ex liberis
ponetanz sic filius exis in patria
ptate hebat uxorez pgnante Item
q si nasceret no nasceret in ptate
ipius filij post ea fuit emancipatus
post modum decessit relicta matre sua
et uxore sua pgnante uxor pg
nans fuit missa in bonor possi
one nomine ventris et peperit unu
filiu qui decessit antq adiret he
ditate queritur utru iste filius im
pediat matre que est auia quo ad
ipm succedere filio suo qui est pater
quo ad ipm ut dubiu erat quia vel
missus in possessione videbatur in
loco adicionis tn im consultus
dicit con dicit tex cu im pris sui
que est auia quo ad ipm ex dicat
tex vocatur ita q admittitur ad successio
filij sui et admittatur im ylinus
postiu et hanc hereditatez tanqua
sibi transmissa a filio suo dicit tex
agnoscatur qui pater fuit emancipa
tus a pre suo auo quo ad hunc pos
tumu et sic natus no recadit i pta
tem patris sui no tex ibi neqz cu
sufficiat ¶ oppo et vr q hereditas
patris no adita transmittatur ut C de
suis et le apud hostes et l hereditate
q filius i de castre pecu cu sitibus
sed dr hic con sed dicit quida salte
or q hereditas no adita no transmitt
et alijs casibus ille l loquuntur sed
veritas est q hereditas pris adita tr
smittitur ut dicit in l filius qui pri
b de uul et pu quare dic q hic fi
lius l postumus no est suus quia
no erat in ptate pris Et si dicas
quo pt ee Reo quia pre emancipa
cionis pris sui erat conceptus et sic
nascebatur i ptate aui et ita intel
ligit hic hu et Cy in l apud hostes
C de suis et legi et sic no q suus
heres hereditate pris no aditaz
transmittit ut hic ibi si no suus hres
agnoscatur dicit in l si filius qui
pri Item vr q qui petit bonor
possioz videatur agnoscere hredita
tem ut l puberez C de im deli sed
ibi de bonor possione que venis tri
buit ut in possione nomine ventris
et carbon et sitibus Nam iste bo
possiones no faciunt que heredez
ut hic dr q tenementi Bar l

Sed si infanti Que est
tacio dre inter infantez et furiosu siz
dixi in l i de bo pos infant Bar l d

Obiatur pat gs exclu
dit matrez
non anus Bartholus legu doc

Si sit ibi agnatus deficit
ultra fratrez et sic non
obsequens q p istu tex het una
decretalez ex de conces preben c auctez
li vi facit q dixi not in l i q plet
b de gta Bartholus legu doctor

Si sit consagnineus
ut intelligas hunc et inde insti
cti ad euidencia huius q pmitte
q sicut filius excludit matrez et pr
matrez ita fr consanguineus excludit
matrez sed soror consagnica succedit
una cu matre ita het insti e ti Bar

Si mater dari e b glr
im excluda
a succede filij p filios uel consangineos
no est videndum qui puet succede
p tutore no petitu et primo pomt
mente tuda gstois sed in capitulla
gstoez exponere Ita ibi eqmd et
¶ oppo ad pri C ad tertul l omez
et l matres sed illa loquitur qui filius
decessit impubes secus si fuus pu
bes decessit Sed queritur de quo ma
tre loquatur hic dn in matre nali
et ltima dn nali tn Reo eo i nali
tn loquitur ut l fi C qui pt tu

Equidem no tex ibi sed
puto te Ex quo
no q licet statutu loquatur in ptra
te tn habet locu in capitaneo si ca
pitaneus erat idem hit iurdicione
eandem quia ptas Bar legu doc

Quid ergo no tex con
sindicos
comitatus debentis denunciare ma
lefitia sub certa pena quid denunc
iut compulsus a iudice an excusetur
a pena certe vr debere distigui
aut procrastinabat et differebat
et tunc si compellitur a iudice no excu
satur al secus ut hic Bartholus le doc

Quod si pater Oppo et vi
q mater no possit ee tutrix sine ma
tera ut l fi b de tutelis sed hoc co
cedo et q hic dr intellige q hoc
impetrauit a principe ut dicta l fi
Sed quid si tutores no pecijt sed
ipa gessit uel alij gesserunt sed no
ltime quia no fuit facu inuentariu
uel eis tutela decreta dn excusetur
dicit glo q no quia tunc excusatur
cu ipa uel alij ltime gesserunt
Et ita debet intelligi ita dicit
glo q no ista l indicat p duct
alios dicd q mrz tutela mris sit
ltima et hic vr tex q sit ltima
alij dicit cu anomolaz de quo
no in auct nisi et auic C qui im
tn of fu po dixi in l sequens sub co
dicione b de testa tn ¶ Ultio idnco

illam tex ad q dic l y § qui pe tu
q mr debet petere tutores filijs no
hn tibus tutores ltimos ut l ma
tres C e ti et sic mr quasi semp
excusaretur cu raro contingeret q
no sint ltim et ro ca qua mr
no poterat de iure nisi impetra
ret a pncipe et io excusaba si erat
ltim quia ltim statim poterant
admistrare hodie eni p ius auten
tico pfertur ltimo unde ltim no
pt admistrare nisi mr recuset
tutelaz et io q mr incidit i ista
qstoez si ipa no recusat tutelam
ita q ltim possit admistrare uel ipa
no admistrat et ad hoc inducenda
tex quia sicut ipa mr incidit in
qstoez qn qn testor nolint ea ad
mistrare quia hoc ca statim potu
it impetrare a pncipe ita hodie cu
eni mulr ius tec quia ipa statim pot
admistrare et pferatur ltimo in
cidit in qstoez si no admistrat nec
recusat tutelaz ita q ltim posset
admistrare no intelligas q mater
teneatur petere tutores qn super
est ltim sed debet ipa admistra
re uel saltez admistratione recusa
ita q ltimo cpetat ius admistrandi

Filijs
ilo et q in penali di
spositione statuti i filio
no habet locu in nepote dicq § de
testa tu l q si nepotes Bar le doc

Quod si curatores
ilo tex ibi q si cu pgnans no go
q mater licet sit grauida no tam
excusaz si no petat tutore filij § si
us uel curatorez uentri q tenemen

Non solum
cur
rit
ge tempus mr ad petendu tutores
donec agitat ca qn illi quos pe
tijt habeant potum excusandi se
uel non et hoc facit ad q datus e
aliam ltim ad cparendu xxx dicz
quoz dece pro pmo x pro scdo et
x pro tercio pemptorio cparere i pmo
x p pariez sup pncia terio litigatur
ita q tusemit illi xxx dies et habr
pnuncia pariz no eet ltim cu ai
tarererint illi duo tm certe sic si
pncipali pot imputari culpa q re
talez dedit pariez uel tali mo ce
dit ut hic q tenemen Bar l d

Quid si idignos
ilo hic q ptor qn tenetur sequi
ncaco petitaz amre licet gtrariu
no et male § de testa tu l si quis
sub cdicone et ibi dicit Sed no q
si mr pecijt mi ydoneos et fu
erunt dati no excusatur mr qn
tutores sunt ydonei uidebit i pnoy

Ydoneos
ilo tex q mr
debet petere
tutores filijs locupletes saltem
sicut sunt pupilli et ita incesst
locuplex in hac mia ita no in l

pauptas § de excu tu Sed quid si
no repiatur ita locuplex Re petat
plures qui inter eos omes sint
ita locupletes sicut pupillus ita
no indicta l pauptas sed in fideius
sore dato a tutore no requirit q
sit ita locuplex sicut et pupillus
ut i nilr q de mr dot Bar le doc

Quod si no copulit
dicat tex cu plenu hic uidet Bar

Confestim
§ i n § si
mr dr co
festim no in hoc q quitar quo in
telligatur confestim dic hic co
festim q C de legi he l sciant et
pisti e y si ubi dicit in animi so
uno de tabus mois pmo cpilta
corrigat pillas sed est falsiz q
ille l dicunt in aim sim i et sic
referunt se ad istaz uel dic q istud
hic q hic dr cfestim refertur qn
debet dare noia eoz qui sunt re
iecti seu remoti no qn debet ab
pncipe pete ut euident app; ex ub
consticio posito § in § si mr no pec
erit hec dcm no placet p ea que
hn sctis § in q si tutores ubi
dr q mr debet petere curatorez
uentri et sic apparet q no habet
tmum mi anni et io puto q hec
dicto no cofestim referatur ad totu
q quare dic q ille l intelligatur
sm uitu q ut q dr in ann intelligi
l confestim ut potuit nisi sit impe
ditus lxia ca ita q anni no tiscedat
et ita uideba tenere Ri mat i dei
l sciat Quero i quanti tpus mr
debeat hec facere hanc q habui hoc
anno de facto et dixi pmo q si pupills
moritur i nouē dies a morte defu
ti puto matez excusanda pndistie
te pauit sed nec pna C de sepulcro
et in corp unde sintur ubi dr q i
noue dies a morte defuncti no pot
inquietari et io hoc anno potuit
ee q tot cpangulei iuris decessent
q hnt excusacoez pntern mesiuz
pilla auct Ite puto q si pupillus
decederet i xxx dies mr eet excu
sata sine alia excusacoe quia bre
uitas tpis ea excusat ro quia in
hoc sint expense que debent fieri
amre ut l i C de neg g unde an
qua cponat negocia sua ut possit
mittere ad petendos tutores puto
q habeat dilacione xxx diez ut
l si C de requir re ar aut qui se
mel C quo et qn iudex Item puto
q si pupillus i quinquaginta dies
decederet eet excusata mr Ila in
deo q tutori ad cponenda excusacoz
dantur quinquaginta dies et a pillo
tmo in antea est tutela piculo suo
ut l scie oz y i § de excu tu ac
roe matri ad petendu tutore dabunt
quinquaginta dies qua ee maior
est racio in petacione qua in excu
sacione et a quinquaginta diebus
in antea puto mrez no excusari

nisi probet literam etc. Quero non q mr non pot opponere literam etiam post annum et sic lapsus anni fuiat prescriptorem mr et de mr q non habet literam excusacionem ut hic q tta quia non admittitur probacio. Quero quid in aliis qui tenent primum locum in successione pupilli an repellantur si non petunt tutorem pupillo Rdo idem de in aliis qui succedunt primo loco pupillo q est in mre ut l. sciant C. de legi her. tene istam menti Bar loquitur.

Tractari in tex. in aliis pa libus qui requisiti recusaverunt tutore dare ut l. i C. magistratibus et de magis conven.

Et si forte videbitur hic q mr excluditur a successione filii non solum de ea q ei defertur a iure com sed etiam de ea que defertur ex vigore illius stipulacionis quo est facta mr et io pu to q mr non petens tutore filiis repellitur a successione non solum ea que defertur a iure com sed etiam ea q defertur ex forma statuti q tene menti

Quicumque hic est val de nobilibus q hinstus et in urbis gsiconis poit in q linr quinr que non pecit tutorem filiorum habet ius vendicando rum bonorum modo queritur qualiter intelligatur quo habet ius vendicandorum bonorum ad q Rit hic iur consultus quenit glo mre exclusa venient alii Sed an est ordo pre tendis tutoribus ut pus mr deinde demum ea exclusa alii pnt petere tutore non autem dicat glo et bn q non idem non C. de legi her. l. sciant. Quero caveatur statuto civitatis Florencie q mr non succedat filiis extantibus agnatis usque ad tertium gradum. Quero quid de avo mr non si respicias verba statuti solum excludit mrem de admittendis autem agnatis nichil disponit sed mre exclusa venient sequentes in gradu qui tenent primum gradum successionis ut hic Sed avus veniret si mr non esset ergo etc. Item pro hac quia mr sub nomine proprio non sub nomine agnati excluditur ergo non excluduntur alii agnati ut l. tutelas ff. de capi di. in gtum q excludatur avus maxime vr ro statuti que vr velle q hereditates requeant apud agnatos puto si excluditur proximior in gradu sequens vr excludi ut l. i. C. si et qibi non ff. si quis ali te prohi q dicamus Rumat disponunt enim q in istibus tmus et determinant agnatos preferendos omnibus agnatis ptale rorz diat hic mr excluditur quantum ad excludendum alios vr ce heres ut l. mulierem et tiao ff. de gdi et de et l. cum quasi q sed et si ps l. de fideig. anch vr q ista racio non sit bona primo p tex ff. e l. sed et si sunt sui et ff. de bo li l. si ex

modica q si filius ubi inidu non heredis non sufficiat ad alios excludendos tamen determinacio sua vr michi vera et pro evidencia sciag quidem verba q mr non succedat extantibus agnatis habent non solum virtutem exclusiva matris ut hic sed etiam habent virtutem productiva ut agnati succedant ita illi ablatum soluti extantibus agnatis indicant dispo q prefernt ab eo qui pt dispo nere cum illud ut l. fideig q cum oct ff. de le iii et l. mcc q cum et si ff. ad l. fa. puta qui ma dispo sit aliam contemplacione licet expresse verba ad illum non dirigantur tamen ei competit accio ut l. fino legato q si testam ff. de le i et l. fideig q interdum ff. de le iii unde cum ista dispo sit facta favore agnatorum eis ex hac dispoe competit accio ut l. ff. att puta qui aliquis racione aliam contemplacione alterius illi debet applicari cuius contemplacione racione ut appz in tutore qui pnatur legato si non gerit tutelam ut l. si post legatum q anime ff. de his qui ut indig C. de leg l. plt et pro hoc optie est tex ff. de coll bo l. cum duo emancipati q si duo emancipati et ibi dixi. Ex his ff. concludo q statutum vide disponere q mr non succedat sed agnati ex hoc sequitur q agnati succedunt exclusa mre et omnibus agnatis ad hanc l. que diat q mre exclusa admittuntur alii sequentes in gradu Sed quia hic est facta exclusio mulieris contemplacione et primo contuitorem in illis alius notatur vocatur mre exclusa sed in q ma sec non ob si dicat q p statutum mr per cium excluditur ergo non alii ut l. tutelas ff. de capi di. quia fateor q ex illo capite quo mr excluditur alii non excluduntur sed ex eo q agnati vocantur alii excluduntur quia cum aliquos ff. voco alios videor excludere ut l. cum pter ff. de condic. et expressius in l. sic certi C. de testi iiii Et si dimus mrimus diceret ego vinco agnatos agnati vincunt matrem ergo ego vinco mrem non est bona argumentacio quia q diat avus ego excludo agnatos venit de iure com ut in aut defuncto ff. e sed agnati excludunt matrem et oes agnatos ex forma statuti io concludo q sive mr sit mortua sive vivat q agnati admittantur exclusa mre et omnibus sequentibus in gradu et idem puto in omnibus statutis quibus descendentibus ex statuto ut pote si diceret statutum extantibus masculis filia femina non succedat quid de nepote ex filia certe idem q in filia p ea q ff. dixi teneo istam menti et sic de fto consulu

Patrem oppo ille qui habet patrem

adoptiuu e in eius ptate g non habet heredem inter uel alium ut l. ij § de castrensi pecu. sed intellige q pr adoptiu cu emancipauit ut dr in l. ij § obiatur ff. e. Bar. legum doc.

Quatis nõ tex ibi eedum et sic et iusticiare spondent gtra hanc l. Bar. le. doc.

Equissimi. Si ex filio hic e dif ficilis mag et facit ad ea que plene dixi T. l. i § pl. ff. de gerabunt Bar. legum doc.

Filij matris hic e nobilis et singularis casus dicit tex vba q posita sunt ff. e. l. i § si nemo dicat tex admittenda est nõ post et hec probat ro que sequitur. Videtis g q filius qui dixit se nolle adire postea penitencia pducta pot adire Con. C. de acquir. he. l. sicut ubi q dixit se nolle adire postea nõ pt adire dicit glo. aliud est repudiare et tunc nõ pt admitti ex penitencia aliud si dixit nolo adire et tunc magis differre videtur quam repudiare ut nõ in l. ij et C. de iur. et fac. ig. et facit q nõ C. vni li. l. qui se prius. hec opio vr gtra tex q sic dicendo nolo adire nõ repudiat g sequens ingrandu non possit adire quia primus nõ eet exclusus sed hic pmit q sequens possit adire ut hic expssius ff. l. i § si nemo et sic vr repudiare quare dic spale in hereditate materna ut hic sic in hereditate pria ut l. fi. C. de repu. he. Sed g pdicta l. ij C. de iur. et fac. ig. Sed dic ut ibi notat inglo. in alia so. hoc pmisso qro q siquis dicat ego credo q volo repudiare hereditate. Aner hoc vr repudiare videtr vos debet dicat sic quia quis expsse dicit repudio et tunc vr repudiare sine dubio Ite si dicat nolo ee heres ut hic et ff. e. l. i § si heres et ff. de suc. edic. l. i § qui semel Rtz loquitur dubitatiue nõ credo michi expedire uel eedo hereditate ee picculosa et tunc aut dicat ista vba post petitu tpus ad deliberandu et vr repudiare ut l. si alio § i ad treb. aut an petitu tpus ad deliberandum et tunc gen. si tm mensiu septem videtur repudiare ut C. de iur. deli. et si michi sibi nõ cca pri. l. tu glo. nõ quia nichil dicat et tunc siquidem nõ est datum tpus ad deliberandum et pt adire petuo ut l. licet C. de iur. deli. sed si decederet sine aimum transmittit ius deliberandi ut l. cu antiquioribus si uero est statutu tpe ad deliberandu tunc si ad petitione filij dic ut l. suus et ea ff. C. de in offi. testa. Si uero ad petitione creditorum cu post tpe videtur adire ut l. suus § pl. de iur. deli. Si vo ad petitione substituti tunc vr repudiare ut l. quia diu et ibi nõ ff. de acq. he. Bartholus legum doctor.

Si filius quamdo impuberem

Cruerit glo. istu mat. queri sit heres dicit glo q nõ quia tex dicit in suspenso et bñ et idem nõ in l. illud si ps he. pe. Queero tamen statuto huius ciuitat q filia femina dotata nõ succedit quousque supuixerit alios masculos gtingit q tpe mort patris supeat aliquis masculus qui postea est mortuus sine liberis pris hereditate adita. Queritur utrum filia possit aliquid petere de hereditate pria dubium facit quia in successione ab intestato ille admitti qui est pxior tpe mort uel tpe quo testam destituitur si testam fuit sicut ut insti de he. que ab inte. § ita demu et ff. ti. i l. ij § pxi et ff. de condi. insti. l. fi. et q ibi nõ. Sed ista filia non erat prior neque apta ad succedendu tpe mort. g ē pria postque hereditas patris fuit adita p filiu cepit ee hereditas filij ut l. sed et si plures § filio ff. de vul. et pu. et sic de pris hereditate nõ e amplius tractandu. In gtrarium facit q statutu vr q puet ista filia ad tempus quousque filius supuixerit et cessante impedimento vr irreuocabilit admitti ut hoc § Quid dicemus pro declaratione debet scire q p ista vba quousque masculus supuixerit femina nõ succedit masculus ad successionem vr vocari quousque supuixerit ut dixi in sili ff. e. l. ij § fi. Est g videndu de significatione istorum vborum quousque supuixerit. Illa certum est q statutu pot fieri ut quis sit heres in vita alicuius defuncto et postea desit ee et alius sit postea heres directo ut l. miles in pri. ff. de testa. mi. Et ideo si ista vba importarent q masculus sit heres in vita pcedo nõ tunc in parte filie post morte nõ eet heres sed filia sed si ista vba quousque et hoc nõ importat ut filius in vita sit heres et post tempus s. post mortem filij filia sit heres tunc filia nõ succederet etiam masculo mortuo et q istam significatoem nõ habent q post tempus possit ee heres vr tamen in l. pupillitores de manu tes. et ff. de testa. ti. l. i et ff. de suspec. tu. l. ij § q siquis pro hoc vr expssum p ioer etia de eta et quali e tu bone et ibi posuit expresse de dote quousque. In gtrarium vr et ista est veritas q ista vba significent q filio nõ supstite filia possit admitti quasi in illa pte ille nõ habet heredem nisi donec supuiuit filius hoc probatur ff. de vem. pos. mit. l. i § fi. et l. sine § tam diu ff. de condi. fur. et l. indebiti § si de tracta ff. de nõx et l. i ff. de cur. fur. et hoc in hijs dccbilis tamen du

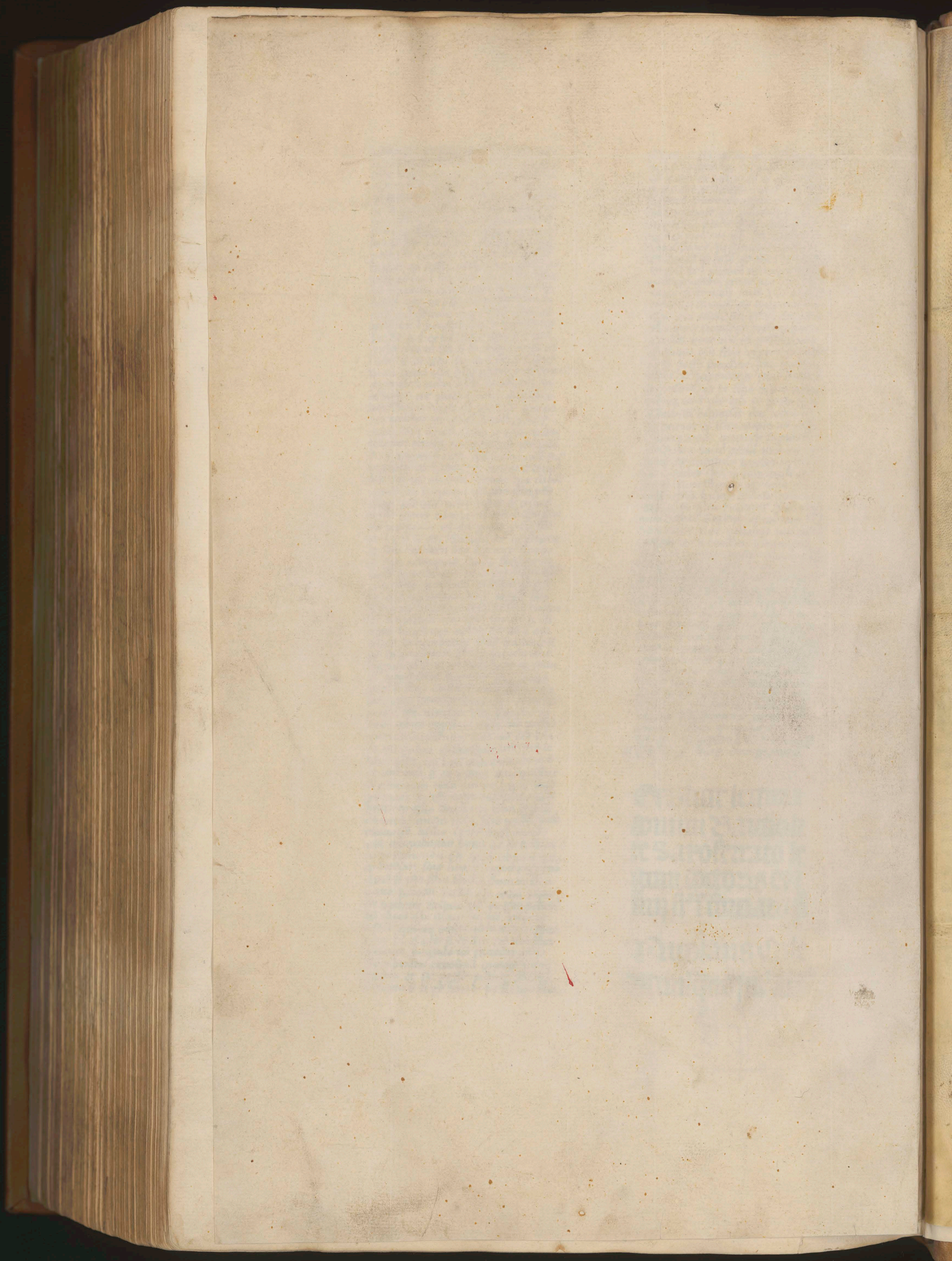
No. de significacione horum vborum quousque supuixerit

quousque et sibi bus a l. prolat⁊ si de
si prosequitur adherentibus uel attes
tare probatur ut l. pt. sententia ff.
de condi et de et l. i C. de le. et l. gravo
ff. imperator de ali. et q le. et ff. de usu
al. dentur sive l. iij et l. ambiguitate
pro ruso C. de usufructu Ex quibus con
cludo quod filiis deficientibus certe fi
lia posset succedere prima non ob l. im
patres de man. te quia ibi hoc con
tingit quod testator partem dare non pt ad
tempus ut l. libertas e. ti. ipso illa verba
non operantur certuitatione libertat⁊ quia
testator hoc expresse non posset pendi di
cere in hereditate que non pt adiri ad
tempus ut l. hereditas ff. de her. insti. sed
hic fit a l. quod pt sicut a milite ut l.
miles ita in pri. ff. de testa. mi. non ob
l. plt. ff. de cerci. tu. et l. iij quod si quis
tutor quia ista dictio quo ad et donec
apponitur actui habenti limitacionem cum
tempus ut puta tutela que liber
tate finitur unde tamen ego dico quoad
rei publice enim non al intelliguntur f.
infra xiiij annos unde per tempus pubem
tellectum faciunt mag. diem seu qua
dam suspensionem qua conditione sus
pensiua ut l. tam quod donec C. de im
pub. Item non ob dictum premissi cum hoc
quia ibi loquitur quia ista verba pre
ferunt tunc enim iudex debet esse certus
de illo futuro eventu al. enim dispositio
non resolvitur ut ibi patet per eius site
in l. i ff. de cur. fur. ubi dicitur quod prodigus
et furiosus tam diu durant in cura
quam diu ad mores sanos fuerint re
uersi quod intelligit ja. de are si hoc fuit
manifeste per iudice declaratum Sed si
ponemus quod statutum dicat simpliciter filia
femina non succedat extantibus mascu
lis si masculi erunt tempore mortis et erit
per eos hereditas adita tunc non est am
plius de hereditate patris tractandum
sed de hereditate filij et procederent
argumenta ff. in pri. facta retento statu
to quod dicat quousque ⁊c. ¶ Quero
quid si filia decedat antequam frater an
poterunt heredes eius filie adire he
reditatem fratre mortuo Respondeo siquidem vo
lunt adire ex persona iuris non possunt
quia tunc hereditas nunc non erat dela
ta non potuit transmittere nec ius de
liberandi ut l. cum antiquioribus ff.
de iur. deli. si ex persona eorum possent
si erunt nati tempore aditionis ut l. ij ff. si quis
primus ff. unde cognati ¶ Quero vos
sumus quod filio decedente filia femina
admittatur quero utrum filia posset pete
cautionem a filio de non dissipando
nec dilapidando bona et de heredita
te restituenda si casus obvenerit
quod decedat sine liberis cogitabit ¶ Item
quid si ista filia femina dotata sit a
patre presente preterita deinde testamentum rumpit
tunc vetante statuto non posset succede
re dico ille filius non pt rumpere
testamentum qui non posset ab intestato succe
dere ut l. i quod plt. ff. de ista sed ista filia
viuente masculo non succedit ergo ⁊c.
sicut dicimus de postuma que non rumpit
statim et sic posset sustineri glo. uel
antiqua ff. si pro hered. pe. si ergo filia

precedat fratri testamentum erit validum
arg. l. si postumus et l. si postuma et quibus
mo. ff. de li. et postu. et quod dixi in l. i
quod tractatus ff. de vi. in i. posse. mit. sed
si filius precederet testamentum rumperetur
preterea autem est in pendenti sicut
in postumo preterito Sed contra predicta
videtur quod interim non sit in pendenti
viuo filio instituto interim
sit heres ex testamento eo mortuo testamentum
irritetur quod l. pt. facere ut in prima testamentum
valeat postea irritetur ut l. miles
in pri. ff. de testa. mili. Respondeo predicta
vera quia statutum non disponit ali
quid circa testamentum sed saltem circa personam
filie quo non succedat extantibus ma
sculis tunc enim quod possibile est
quod aliquo casu filia reperiret se preterita
et se posse succedere ideo interim
testamentum est in pendenti sicut dictum est
de postuma et de filio capto ab hos
tibus ut l. plt. de li. et postu. Sed
si statutum disponeret circa testamentum ut
si diceret quod filia nupta non posset
rumpere testamentum quousque supervixerit
masculus tunc testamentum interim va
leret et masculo decedente rumpe
retur ut l. miles ita de testa. mili. et pre
dicta inuestigatio est necessaria ad
quam quia habui de facto in hac ci
uitate pater filium instituit filiam nup
tam dotatam preteriit et adiecit si
non valet uel valebit iure testamenti
valeat iure codicillorum Contingit
quod filius decedit superstite filia que dicit
testamentum nullum et grauat predictum testamentum esse
nullum Sed dubitatur de fideicommisso quo
videtur grauata ista filia per illa verba
si non valet ⁊c. Et certe siquidem testamentum
retro nullum erit hodie declaratum tunc
dies fideicommissi cessit in vita filij in
stituti et ita filia tenetur heredibus
eius restituere sed si testamentum orto filio
viuo valuit et post mortem eius
annullatur constat quod illa conditio si non va
let ⁊c. habuit effectum post mortem
eius et sic eo viuo non cessit dies
fideicommissi ergo eius heredibus non
debetur sed remanet apud filiam
grauatam ut l. i quod ne ante C. de ca
tol. et l. si inpersona C. de fideicommiss.
¶ Et sic est finis Deo gratias

Explicit lectura
domini Bartholi
de Saxoferrato le
gum doctoris exi
mij super i° ff. inforciato ⁊c.

Nicolaus Cole
utriusque iuris scholaris

qstnt xv flor. vngaricales
2 est qpato p. mgrm Bal-
thasar vngarwthen doctorem
doctorem meum

Venum per Mgrm Jo-
hannem de Dambrowka
Baccalaurium et doctorem
decretorum ... ... sibi
... Anno domini 1462

[...]ngniano [illegible] Sur[...] doctor ordinarius ecclesie Mediolanensis domini nostri pape capellanus et ipsius sacri palatii apostolici causarum et cause ac partibus infrascriptis
[...]ro ipsa auditor specialiter deputatus universis et singulis dominis abbatibus prioribus prepositis decanis archidiaconis cantoribus scolasticis thesaurariis canonicis tam
[...] collegiatarum necnon parrochialium ecclesiarum rectoribus capellanis curatis et non curatis clericisque publicis [illegible] notariis et tabellionibus publicis quibuscumque
[...] Wratislavien[sis] ac alias ubilibet constitutis et eorum cuilibet in solidum ad quem vel ad quos presentes nostre littere pervenerint salutem in domino et mandatis nostris ymo verius apostolicis firmiter
[...]ssimum ut scire possitis et [...] dominus noster dominus Bonifatius divina providentia papa nonus quandam commissionis sive supplicationis cedulam per certum suum cursorem nobis presentari
[...]enientia recepisse noveritis huiusmodi sub tenore Dignetur S[anctitas] v[estra] causam et causas appellationis pro parte devoti vestri Gerardi Wesenberg altariste altaris [...]
[...] site in parrochiali ecclesia in novoforo Wratislavien[sis] diocesis in partibus ad sedem apostolicam interposite a quadam pretensa sententia diffinitiva pro quodam Sigis[mundo]
[...] de novoforo predicto et contra dictum Gerardum ut dicitur lata per honorabilem virum dominum Nicolaum [...] de [illegible] pretensum canonicum ecclesie sancte
[...] Wratislavien[sis] pretensum commissarium reverendi patris domini [...] episcopi Wratislavien[sis] in quadam pretensa causa quam pretendit vertebatur inter commissarium Sigismundum
[...] Gerardum de et super altari predicto et ipsius occasione parte ex altera quam negotii principalis ipsiusque meriti nullitatis et iniquitatis et iniustitie tam de pretensa
[...] sive predicto Sigismundo et contra dictum Gerardum ut pretenditur late super eodem altari per quendam dominum Georgium Fullestheissel pretensum officialem
[...] processum in partibus ac occasione premissorum ut pretenditur factorum et habitorum alicui de dominis auditoribus vestri sacri palatii apostolici causarum committere audiendam cognoscendam decidendam
[...] committatur et diffinitam cum omnibus suis emergentibus dependentibus et connexis et cum potestate citandi dictum Sigismundum in curia et extra et ad partes quotiens
[...] facta causa huiusmodi non sint de [...] natura ad Romanam curiam legitime devolute seu in ea de iure tractande et finiende sive vos de commissione
[...]tacent de alterius manus [illegible] superiori ipsius cedule premittunt et omnino dissimili et diversa hec verba videlicet Demandatio domini nostri pape audiat
[...] citet ut petitur et iustitiam faciat Cuiusquidem commissionis vigore per nos citationem extra Romanam curiam et ad partes decretam Subsequenter vero ad [...]
[...]nago in Romana curia et [...] dicti Sigismundi Johannes Bechener de novoforo in dicta nobis facta et presentata commissione principaliter nominati pro [...]
[...] dominum Petrum [illegible] dicti domini Sigismundi principalis predicti instantiam discretum virum magistrum Johannem [...] dicti Gerardi Wesenberg [...]
[...] commissione nobis facta expresserunt principaliter nominati procuratorem prout de ipsorum substitutione et constitutione mandatis in actis causarum et causis huiusmodi
[...]ment[...] [...] constat ad videndum et audiendum per nos litteras compulsoriales extra Romanam curiam et ad partes decerni per [...] domini nostri pape cursorem
[...] ad certum peremptorium terminum competentem videlicet ad diem et horam infrascriptas assignatas et ubiquam die et hora advenientibus et in eisdem
[...]ntibus magistro Jacobo de Gubinago procuratore predicto procuratorio nomine quo supra et predicto magistro Johanne de [...] procuratore predicto non comparentem nec [...]
[...] curiam et ad partes in forma solita et consueta decerni vide[...] contumaciam accusante ipsumque contumacem reputari per nos instante
[...]ntinuam nobis exposuit querulose quod nonnulli iudices officiales prelati collegia capitula regulares custodes curati notarii et tabelliones publici [...]
[...] quam seculares per civitatem diocesis Wratislavien[sis] constituti iurisdictionis auctoritate et potentie habentes et detinent et notarii seu notas ac protocolla
[...]bent vel detinent nonnulla iura acta actitata litteras processus privilegia instrumenta registra et alia munimenta causam seu causas predictas concernentia
[...] Sigismundo principali ad plenam intentionem suam necessaria sine quibus ut asserit idem Jacobus de Gubinago procurator quo supra nomine [...]
[...] de huiusmodi causa et causis meritis nullitatis ad plenum liquere possit Quarto idem magister Jacobus procurator quo supra nomine nos cum instantia
[...] super hoc de remedio oportuno providere ac litteras compulsorias extra Romanam curiam et ad partes in forma solita et consueta decernere et
Nos igitur Paulus auditor prefatus dictum magistrum Johannem de [...] procuratorem citatum non comparentem nec [...] huiusmodi in aliquo satisfac[ientem]
[...] ad horam congruam expectatum reputantes meritis exigentibus quo ad actum et terminum huiusmodi predictis iustitia exigente contumaciam
[...] attendentes requisitionem huiusmodi fore iustam et consonam rationi ipsorum iusta petitio non est denegandum assensus bonis prodit est tincta [...]
[...] propter vel alterius earundem iustitia valeat deperire et causas [...] recessus retardari vos omnes et singulos supradictos quibus presentes
[...] quolibet in solidum auctoritate apostolica qua fungimur in hac parte primo secundo et tertio ac peremptorie requirimus et monemus committentes
[...] et vestrum cuilibet in virtute sancte obedientie et sub excommunicationis pena quam in vos et vestrum quemlibet ferimus in hiis scriptis nisi feceritis que mandamus
[...] apostolicis in hac parte parueritis cum effectu districte precipiendo mandamus quatenus infra sex dies post presentationem seu notificationem presentium [...]
[...]mediate sequentes quorum sex dierum duos pro primo duos pro secundo et reliquos duos dies vobis universis et singulis supradictis pro tertio et peremptorio
[...] monitione prefigimus et assignamus prefatos iudices officiales prelatos collegia capitula registrorum custodes curatos notarios et tabelliones
[...]tam ecclesiasticas quam seculares quos quas vel quas exhibitor presentium vobis vel alteri vestrum pro parte dicti domini Sigismundi Johannis [...]
[...] nominand[...] nominanda et nominandas personaliter accedatis seu alter vestrum prout fuerit requisitus accedat ita quod in hiis executendis alter vestrum alium
[...] non expectet ipsosque et eorum quemlibet auctoritate nostra huiusmodi ymo verius apostolica peremptorie requiratis et moneatis quos nos etiam tenore
[...] monemus quatenus infra duodecim dies post monitionem vestram [...] ac vestrum eis et eorum cuilibet faciendam immediate sequentes quem terminum eis et eorum
[...] tenore presentium assignamus supradictos processus litteras scripturas instrumenta iura privilegia registra et alia munimenta quecumque causam
[...] tangentia et tangentes et penes eos existentes et existentia originaliter aut in eorum forma originali aut veras eorum copias et transumpta
[...]nalibus collationata facta et prehabita sub forma aut sigillis autenticis sigillata et alia talia que ipsis in Romana curia et extra merito vale[...]
[...] adhiberi nichil in eis addendo vel minuendo quod sui substantiam immutet aut variet intellectum prefato domino Sigismundo principali
[...] absque difficultate et contradictione quibuslibet publicare assignare tradere studeant infra duodecim dierum spatium a die pretacte requisitionis
[...] Si vero acta iura littere scripture processus privilegia et munimenta predicta per prefatos officiales iudices prelatos capitula colle[gia]
[...] notarios et tabelliones publicos et personas alias quascumque tam ecclesiasticas quam seculares detinea[n]tur absconditur detentores ipsos admo[...]
[...] facto tamen premittas illis et illorum cuilibet [...] vel quibus satisfactio de iure fuerit impendenda de salario eorum competenti quod si facere
[...] non fecerint seu fecerint seu negligentes fuerint seu fuerint ac monitionibus et mandatis nostris ymo verius apostolicis non paruerint seu paru[...]
[...] et singulos supradictos et quemlibet vestrum qui culpabiles vel negligentes in premissis fuerint seu fuerint ac etiam contradictores quoslibet et re[...]
[...] quos qui prefatas nostras litteras aut earum aliqua monuerit vel nominaverit quomodo nobis vel superiori nostro tantummodo reservamus
[...] circa ea duxerit faciendum et quanta fides dictis scripturis sit adhibenda nobis per vestras patentes litteras aut instrumentum publicum harum
[...] seu continentes remissis presentibus quanto citius poteritis fideliter intimare curetis In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium presentes litteras
[...] huiusmodi nostram compulsoriam in se continentem seu continentes per Theodericum notarium publicum nostrumque et huiusmodi cause coram nobis scribam
publicari mandavimus nostrique sigilli iussimus appensione communiri Datum et actum Rome apud Sanctum Petrum in palatio causarum apostolico nostro
[...] mane hora causarum audientia reddendarum nobis ibidem pro tribunali sedentibus Sub anno a nativitate domini millesimo trecentesimo nonagesimo
[...] tertio die mensis Junii pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Bonifatii divina providentia pape noni anno sexto Presentibus
[...] et magistro Theoderico Kesler notario publico [...] et Johanne Aldach presbitero curato [...] Hildesemensis diocesis testibus ad [...]
et rogatis

Et ego Theodericus Kesler de Northeym clericus Maguntinensis diocesis publicus apostolica et imperiali auctoritate notarius [...]
et eiusdem domini Pauli auditoris et huiusmodi cause coram eo scriba presentes litteras compulsoriales petitionem et decretum [...]
aliis et singulis premissis dum sic ut premittitur per prefatum dominum auditorem et coram eo agerentur et fierent una cum prenominatis testibus presens interfui eaque sic fieri vidi et audivi Ideoque hoc presens publicum instrumentum manu alterius scriptum
exinde confeci subscripsi et publicavi et in hanc publicam formam redegi signoque et nomine meis solitis una cum appensione sigilli eiusdem domini auditoris signavi in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum requisitus et
rogatus etc.

